

საქართველოს უნივერსიტეტი

ქვედი კოდხეთი

არგონავგების თქმუდებუნი

1. გამოქვლევა 2. ბერძნული ტექსტები
ქართული თარგმანითა და უნივერსიტეტით

თბილისის უნივერსიტეტის გამოცევა

თ ბ ი ლ ი ს ი

1964

კავკასიისა და, კერძოდ, ძველი კოლხეთის გარშემო წერილობითი ცნობები უპირატესად ბერძენ და რომაელ ავტორთა თხზულებებშია დაცული. ეს ცნობები, ჩვეულებრივ, არგონავტების თქმულებასთან დაკავშირებითაა წარმოდგენილი და ქართველი ტომების ეთნოგენეზის, მათი უძველესი ბინადრობისა და ცხოვრების პირობების მაუწყებელია.

წინამდებარე წიგნის პირველ ნაწილში მიმოხილულია ზემოხსენებულ ცნობათა შემცველი წყაროები და გამოკვლეულია პელასგებისა და კოლხური ტომების გენეტიური სიახლოვის ზოგი საკითხი.

მეორე ნაწილში თავმოყრილია ბერძნული წყაროების ცნობები არგონავტების თქმულებასა და კოლხეთზე. ბერძნულ ტექსტებს თანახლავს პარალელური ქართული თარგმანი სათანადო შენიშვნებითურთ.

წიგნი გარკვეულ სამსახურს გაუწევს საქართველოს ისტორიისა და ქართულ-ბერძნული ფილოლოგიის მკვლევართ, ფილოლოგიისა და ისტორიის ფაკულტეტთა სტუდენტებსა და, საზოგადოდ, ჩვენი წარსულით დაინტერესებულ მკითხველებს.

რედაქტორი პროფ. პ. ბერაძე

წ ი ნ ა ს ი ტ ყ ვ ა ო ბ ა

ქართველ ტომთა ისტორიის უძველესი ხანების შესწავლის საქმეში ძველ-აღმოსავლურ ეპიგრაფიკულ წყაროებთან ერთად ფასდაუდებელი მნიშვნელობა ენიჭება ძველი ბერძენი და რომაელი ავტორების ცნობებს პელასგებისა, მცირე აზიისა და კავკასიის შესახებ. საქართველოს ისტორიის მკვლევართათვის უცხოურ წყაროებს განსაკუთრებულ მასალად ის გარემოება აქცევს, რომ ჩვენი ქვეყნის შორეული წარსულის ამსახველი საკუთარი წერილობითი ძეგლები ჯერხიხობით არაა გამოვლენილი.

ბერძენ და რომაელ მწერალთა თხზულებებში დაცული კავკასიის შესახებ ცნობების თავმოყრის პირველი ცდა ეკუთვნის თბილისის I გიმნაზიის მასწავლებელს კ. განს, რომელმაც ორ ნაწილად გამოაქვეყნა კრებული—*„Известия древних греческих и римских писателей о Кавказе“*, Тифлис, часть I, 1884; часть II, 1889. ამ კრებულის მთავარი ნაკლი ისაა, რომ წარმოგვიდგენს ცნობათა მეტად მცირე ნაწილს, და ისიც ორიგინალის პარალელური ტექსტის გარეშე, თარგმანში დაშვებულ შეცდომებზე რომ არაფერი ვთქვათ.

სკვითისა და კავკასიის შესახებ ანტიკური ხანის ცნობების ვრცელი კრებული ორიგინალის (ბერძნულ-ლათინური) პარალელური ტექსტებით, რუსული თარგმანითა და სათანადო კრიტიკული აპარატით გამოსცა ვ. ლ ა ტ ი შ ე ვ მ ა—*„Scythica et Caucasica: Известия древних писателей греческих и латинских о Скифии и Кавказе“*—Том I: греческие писатели (სამ ნაკვეთად, СПб, 1893—1900), Том II: латинские писатели (ორ ნაკვეთად, СПб, 1904—1906). ეს სერია ხელახლა გამოსცა ეურნალმა *„Вестник древней истории“* (1947, 1 (19) და მომდევნო ნომრები) ბერძნულ-ლათინური ტექსტების გარეშე, მცირეოდენი რედაქციული ხასიათის ცვლილებებით.

მრავალი ღირსების მიუხედავად ლატიშევის კრებული თანამედროვე მოთხოვნილებას ვერ აკმაყოფილებს: იგი არ არის სრული; ბევრი საყურადღებო ავტორი სრულიად გამოტოვებულია; სკვითისა და განსაკუთრებით კავკასიის (კერძოდ კოლხეთის) თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი ცნობები ამოკრეფილია ნაკლულოვნად— ტექსტების დამუშავების დროს გათვალისწინებულია სათანადო ცნობათა არა მთელი კომპლექსი, არამედ ამა თუ იმ ტომის, პირთა და გეოგრაფიული პუნქტის ნიშანდობლივი მოხსენიება. ხშირ შემთხვევაში თარგმანიც არ არის ზუსტი; შეიძლება მრავალი მაგალითის დამოწმება; მოვიტანთ ერთს. აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ II წიგნის 1267-ე ტაეპის *Κυταινὰς πτόλις Ἀΐης* (*Κυταινὰ τε πτόλιν Ἀΐης*) — „აიას ქალაქი კვტაიისი“ თარგმნილია როგორც *Китайский город Эя*, რაც სწორი არ არის (სწორი იქნებოდა *Китайск. город Эи*). არაზუსტი თარგმანით დაშვებულმა შეცდომამ სამეცნიერო ლიტერატურაშიც მოიკიდა ფეხი. ბერძნული ტექსტის ჩვენებას კი არსებითი მნიშვნელობა აქვს აიას გეოგრაფიული ცნების გარკვევისათვის; სხვა წყაროებიდანაც მტკიცდება, რომ აიას მხარეს გულისხმობს და არა ქალაქს! იგი კოლხეთის უძველესი სახელი ჩანს.

ბერძენი ავტორების ქართველ ტომთა შესახებ ცნობების თავმოყრა, ამ ცნობათა ბერძნულ-ქართული პარალელური ტექსტებით და სამეცნიერო აპარატით გამოქვეყნება ჩვენს პირობებში გაცხოველდა. ს. ყაუხჩიშვილმა ხუთ ტომად გამოსცა კრებული „გეორგიკა“, სადაც თავმოყრილია ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ;¹ თ. ყაუხჩიშვილმა 1957 წელს გამოსცა სტრაბონის „გეოგრაფია“— ცნობები საქართველოს შესახებ, 1959 წელს კი— აპიანეს „მითრიდატეს ომების ისტორია“. საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისიის ხაზით საქ. მეცნ. აკადემიის გამომცემლობამ გამოაქვეყნა: თ. ყაუხჩიშვილის „პეროლოტეს ცნობები საქართველოს შესახებ“ (1960), მისივე— მემონის „პერაკლის ისტორიის“ ცნობები საქართველოს შესახებ (მასალები საქართველოსა და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 34, 1962, 137—194), ნ. კეჭალაძის მიერ მოზადებული— ფლავიუს არიანეს „მოგზაურობა შავი ზღვის გარშემო“ (1961).

ნ. ლომოურიც გამოაქვეყნა კლავდიოს პტოლემეაიოსის „გეოგრაფიული სახელმძღვანელოდან“ გამოკრეფილი ცნობე-

¹ ამ სერიის I ტომი გამოსცეს ალ. გამყრელიძემ და ს. ყაუხჩიშვილმა (თბ., 1961). მზადდება გამოსაცემად „გეორგიკის“ VI და VII ტომები.

ბი (ბერძნული ტექსტი ქართული თარგმანითა და კომენტარებით: მას. საქ. და კავკ. ისტორიისათვის, 1955, 6. 32). ჩვენ ვთარგმნეთ და 1948 წელს გამოიცა აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკა“, რომელიც ძველი კოლხეთის შესახებ ძვირფასი ცნობების შემცველ ვრცელ თხზულებას წარმოადგენს. ანტიკური ეპოქის იბერიისა და კოლხეთის შესახებ საყურადღებო ცნობები მოიპოვება პლუტარქეს „პარალელური ბიოგრაფიების“ იმ ნაწილშიც, რომლის ქართული თარგმანი 1957 წელს გამოვიდა.

* * *

ადრეული ეპოქის ბერძენ მწერალთა ცნობები ქართველი ტომებისა და მათი სამკვიდრებელი ადგილების შესახებ ძნელად მოსაპოვებელია, რადგან სულ სხვადასხვა თხზულებებშია გაფანტული. ეს ცნობები უპირატესად ქართველ ტომთა დასავლურ გაერთიანებას—კოლხეთს ეხება და უმრავლეს შემთხვევაში არგონავტიკის თქმულების ან მისი რომელიმე ეპიზოდის გადმოცემასთან დაკავშირებითაა წარმოდგენილი. ამ თქმულების წერილობით გადმოცემებში საყურადღებო მასალაა დაკული ქართველ ტომთა ეთნოგენეზისის, მათი დიდ ტერიტორიებზე გავრცელების, ცხოვრების პირობების, პანთეონისა და მისთანათა თვალსაზრისით. ანტიკურ წყაროთა ცნობები გარკვეულ სინათლეს ჰფენენ მედიტერანული კულტურის საწყისებისა და პელასგთა ეთნოგენეზისის საკითხებს. ამ ცნობათა ფონზე რელიეფურად შელავნდება პელასგების გენეტიკური კავშირი იბერიულ-კავკასიური წარმომავლობის ტომებთან. აქედან გამომდინარეობს არგონავტიკის თქმულების ყოველმხრივი შესწავლის აქტუალობა.

რეალურ ისტორიულ საფუძველზე აღმოცენებულ არგონავტიკის თქმულებაში ერთმანეთისაგან საკმაოდ დაშორებულ დროთა დანაშრევებია წარმოდგენილი, მაგრამ ამ თქმულების ყველა ფენისა და ვერსიის წამყვანი მოტივი ყოველთვის იყო აია-კოლხეთი. ამას ადასტურებს ჰომეროსის ეპოსის მინიშნებები. მეორე და პირველი ათასეულის ძველ აღმოსავლურ ძეგლებში დამოწმებულია კოლხურ ტომთა მსხვილი გაერთიანებების არსებობა შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპიროზე. არგონავტიკის თქმულებაში სწორედ ასეთი რეალურად არსებული კოლხური გაერთიანების სიდიადე და ძლიერება აისახა.²

რა შეიძლება გვითხრას არგონავტთა თქმულების წერილობით გადმოცემებში დაკულმა ცნობებმა ისტორიული სინამდვილის და-

² Г. Меликишвили, К истории древней Грузии, 1959, 19; ს. ყაუხჩიშვილი, რას გვიამბობენ ძველი ბერძნები საქართველოს შესახებ, თბ., 1964.

სადგენად? ძველ ბერძენ ავტორებს (ელინური პერიოდის ლოგო-გრაფოსებს, ალექსანდრიული ხანის ეგჰემერისტ-რაციონალისტებს: პალეფატესა და დიონისიოს სკიტობრაქიონს, სტრაბონს, ზარაქს პერგამონელს, აპიანესა და სხვებს) ეკვი არ ეპარებოდათ თქმულების სინამდვილეში და მისი აღმოცენების მიზეზების ძიება ისტორიულ-სოციალურ ასპექტში გადაჰქონდათ.

კლასიკური ფილოლოგიის ძველი სკოლების, მე-19 საუკუნის მითოლოგების თვალსაზრისით თქმულებებსა და მითებში დაცული ცნობები ნდობას არ იმსახურებენ. ნიშანდობლივია ერთ-ერთი მაშინდელი მკვლევარის განცხადება: *Es wäre tōricht Aia geographisch bestimmen zu wollen*—„უგუნურება იქნებოდა, მოგვენდომებინა აიას გეოგრაფიულად დადგენაო.“³

თუ მითოლოგიის მარქსისტული განსაზღვრით ვიხელმძღვანელებთ და ჩვენი ფილოლოგიის მიღწევებს მივიღებთ მხედველობაში, არგონავტების თქმულებაში მეცნიერულად საყურადღებო სინამდვილის ამსახველ მრავალ ფაქტს აღმოვაჩენთ. იყო დრო, როცა თქმულება ტროაზე ფანტაზიის ნაყოფად მიაჩნდათ, მაგრამ არქეოლოგიამ დაადასტურა არა თუ ტროას, არამედ მის გარშემო მითში მოხსენიებული ამბების ისტორიულობაც. კოლხეთის ანტიკური არქეოლოგია ჯერ კიდევ ოცნებაა, მაგრამ არქეოლოგის ბარი საბოლოოდ ჩამოხსნის ზღაპრულ სამოსელს არგონავტების თქმულებასაც და მასში დამოწმებული აია-კოლხეთის უძველესი ქალაქის—ქუთაისის თდინდელ ისტორიას დღის სინათლეზე გამოიტანს. „საქართველოს ისტორიის“ დამხმარე სახელმძღვანელოში ნათქვამია: „საყოველთაოდ აღიარებულია, რომ ზღაპრულ ამბებთან ერთად ამ თქმულებაში ისტორიული სინამდვილეც არის ასახული. კერძოდ, საინტერესოა, რომ თქმულებაში საუბარია კოლხეთში დიდი, ძლიერი სამეფოს, ბრწყინვალე სამეფო კარის, მონებისა და სხვ. არსებობის შესახებ. არგონავტების თქმულებაში კოლხეთის სამეფოს აღწერისას ნაწილობრივ ალბათ აირეკლა რეალურად არსებული დიდი კოლხური გაერთიანების დიდება და ბრწყინვალეობა.“⁴ არგონავტების თქმულებაში ასახული ლაშქრობის მიზანდასახულობად სიმდიდრით სახელგანთქმული კოლხეთის ოქროც მიაჩნიათ.⁵

³ Seeliger, Argonautai und Argonautensage: LM, I, 531.

⁴ ბ. ბერძენიშვილი, ვ. დონდუა, მ. დუმბაძე, გ. მელიქიშვილი, შ. მესხია, პ. რატიანი, საქართველოს ისტორია, 1958, 32—33. იხ. აგრეთვე: გ. მელიქიშვილი, ურარტუ, 1951, 143; ივ. ჯავახიშვილი, ნ. ბერძენიშვილი, ს. ჯანაშია, საქართველოს ისტორია, 1943, 39—44.

⁵ აღ. წერეთელი, ძველი საბერძნეთი, ტ. I, 1958, გვ. 137.

ამირან-პრომეთეს თქმულებასთან ერთად არგონავტების თქმულებას, როგორც ფიქრობენ, მნიშვნელობა აქვს ქართულ-ბერძნული სააზროვნო ურთიერთობის თვალსაზრისითაც: „არგონავტების თქმულება მნიშვნელოვანია ჩვენთვის, როგორც ასე თუ ისე უკუყენა იმ საწარმოო დამოკიდებულებისა, რომელიც ადრინდელ ქართველ-ბერძენთა შორის ოდიდგან არსებობდა და რომლის ეკონომიურ-საწარმოებრივ ნიადაგზე ამ ორ ტომს შორის გაიშალა მრავალსახოვანი კულტურული ურთიერთობა და, მათ შორის, სააზროვნოც.“⁶

* * *

წინამდებარე წიგნის პირველ ნაწილში მიმოხილულია არგონავტთა თქმულების ბერძნული და ლათინური წერილობითი გამოცემანი. ეს მიმოხილვა ემყარება უშუალოდ პირველ წყაროებს და მიზნად ისახავს, შეავსოს ხარვეზი, რომელიც ასეთი ფილოლოგიური მიმოხილვის თვალსაზრისით არსებობდა, და წარმოადგინოს შედარებით სრული სურათი იმისა, თუ ვით აისახა თქმულება არგონავტებზე ანტიკურ (ბერძნულ და რომაულ) და ბიზანტიურ მწერლობათა განვითარების სხვადასხვა ეტაპებზე და ამ მწერლობათა სხვადასხვა დარგებში. მიმოხილვაში წარმოდგენილია დაკვირვებები ამა თუ იმ წყაროს წარმომავლობის, მისი ავტორის, არგონავტების თქმულებისა და კოლხეთის თვალსაზრისით ამ წყაროს რაობისა და მისთანათა საკითხებთან დაკავშირებით.

არგონავტების თქმულებისა და ამ თქმულებასთან დაკავშირებული ცნობების საფუძველზე აქვეა წარმოდგენილი სპეციალური გამოკვლევა პელასგებისა და კოლხური ტომების ურთიერთობის შესახებ.

წიგნის მეორე ნაწილი წარმოადგენს არგონავტთა თქმულების გამოცემი ბერძნული წერილობითი წყაროების ცნობათა კრებულს.⁷ ეს წყაროები დღემდე სრულად თავმოყრილი არ ყოფილა და არც მონოგრაფიულად შესწავლილა: მათში დაცული კოლხეთის შესახებ ცნობების გამოყენებას სპორადული ხასიათი ჰქონდა; ცნობათა დიდი ნაწილი საერთოდ არც იყო გათვალისწინებული. ამ მოწმობათა ყოველმხრივი შესწავლა, მათი გათავისუფლება ლეგენდარული ჩენჩოსაგან და ზუსტი ინტერპრეტაცია ხელს შეუწყობს ისეთი

⁶ შ. ნ უ ც უ ბ ი ძ ე, ქართული ფილოსოფიის ისტორია, ტ. I, 1956. გვ. 67.

⁷ ეს კრებული შევადგინეთ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კლასიკური ფილოლოგიის კათედრის გადაწყვეტილებით. შედგენილია ლათინურ წყაროთა კრებულის. მისი გამოცემა მომავლისთვისაა განხრახული.

რთული პრობლემის გადაწყვეტის საქმეს, როგორც კოლხეთის პრობლემაა. თავმოყრილი ცნობების შესწავლა საშუალებას მოგვცემს, აგრეთვე, გამოვიყვილოთ თქმულების აღმოცენების ისტორიულ-რეალური ნაფუძვლები, გამოვყოთ უძველესი ელემენტები შედარებით ახალი ფენებისაგან და სისტემაში მოვიყვანოთ უშუალოდ კოლხეთთან დაკავშირებული მოწმობანი.

დამუშავებული მასალა შეიცავს ბერძენ მწერალთა ცნობებს, მოკიდებულს ძველი წელთაღრიცხვის IX საუკუნიდან ახალი წელთაღრიცხვის XI საუკუნემდე ჩათვლით: გათვალისწინებულია ელინური, ელინისტური და ბიზანტიური პერიოდების წერილობითი წყაროები, რომელთაგან ზოგი სრული, ზოგი კი ფრაგმენტული სახით მოღწეულა ჩვენამდე. წარმოდგენილია არა მარტო ცნობილი ბერძენი ავტორები, არამედ ისეთი ავტორებიც, ანონიმური თხზულებების ნაწყვეტები და ფრაგმენტებიც, რომლებიც ძნელადაა ხელმისაწვდომი და არც ერთ ენაზე არ გადათარგმნილა. ცნობათა დიდი ნაწილი არგონავტების თქმულებისა და კოლხეთის თვალსაზრისით პირველად არის მოზიდული. ამა თუ იმ ავტორის თხზულების სათანადო აღგილების გარდა დამუშავებულია ძველ ხანებში შედგენილი კომენტარები და სქოლიონები, რომლებშიც ჩვენთვის საყურადღებო ბევრი ძვირფასი დეტალი მოიპოვება. შედარებით გვიან ხანებში შეთხზული ნაწარმოებები და სქოლიასტების განმარტებანი იმით იქცევენ ყურადღებას, რომ მათში, უძველესი მითოლოგიის რესტავრაციის მიზნით, ძველისძველი თქმულებები და ამჟამად დაკარგული წყაროებია გამოყენებული. ელინური პერიოდის ცნობები, როგორც ვთქვით, უპირატესად ეხება ქართველ ტომთა დასავლურ გაერთიანებას, რომელიც ხან აიასს, ხან კოლხეთის და ხანაც სკვითის სახელით მოიხსენიება. ელინური პერიოდის წყაროებში დაცულია მრავალი საყურადღებო უწყება ძველი კოლხეთის—აიას გეოგრაფიისა და ეთნოგრაფიის თვალსაზრისით. უფრო სანდო და ძვირფასია ის ცნობები, რომლებიც ელინისტური პერიოდის ბერძენ მწერალთა და მეცნიერთა თხზულებებში მოიპოვება. ამ პერიოდში, როგორც ცნობილია, გაძლიერდა ბერძნული სამყაროს ურთიერთობა აღმოსავლეთის ქვეყნებთან და ბერძენთა გეოგრაფიული და ეთნოგრაფიული ცოდნის პორიზონტიც მნიშვნელოვნად გაფართოვდა.

კრებულის მასალა განლაგებულია ქრონოლოგიური პრინციპის დაცვით. ელინური პერიოდისათვის ქრონოლოგიური პრინციპი თავისთავად გულისხმობს. დარგობრივ თანმიმდევრობას: ჯერ

წარმოდგენილია ძველ ბერძენ ეპიკოსთა ცნობები, ⁸ შემდეგ ლირიკოსთა, მერე დრამატურგებისა და პროზაიკოსებისა. დამუშავებულია მრავალი ავტორი, რამდენიმე ანონიმური თხზულება და სქოლიონები. ბერძნულ ტექსტებთან დართული პარალელური ქართული თარგმანი ორიგინალის ზუსტი გაგების ცდაა. ზოგჯერ ტექსტის გაგება დაზუსტებულია არსებულ თარგმანებთან შედარებით.

ბერძნულ ტექსტთან დართულ ქართულ თარგმანში ხანდახან ვხვარობთ კუთხოვან ფრაზილებს; მათში ჩასმული სიტყვა ჩვენ გვეკუთვნის.

საკუთარი სახელები არსებული ტრადიციის მიხედვით გადმოვეცით. გამონაკლისი დაფუძვით ქართულში იშვიათად ხმარებული ბერძნული საკუთარი სახელების მიმართ; ასეთები ბერძნული სახელობით ბრუნვით გადმოვიტანეთ (პელიას-ი, კრიოს-ი, თეტალოს-ი და სხ.). გეოგრაფიული სახელები ორიგინალის ფორმით დავტოვეთ (იოლკოს-ი, არგოოს-ი, აქსეინოს-ი, კვტაია და მისთ.) ქართულში დამკვიდრებულ სახელთა გარდა (ათენი, კორინთო, თებე და მისთ.).

ბერძნული ტექსტები, რამდენადაც ხელი მიგვიწვდა, მოსკოვ-ლენინგრადის, თბილისისა და კერძო ბიბლიოთეკებში დაცული უკეთესი კრიტიკული გამოცემებიდან ავიღეთ.

კრებულს ერთვის შენიშვნები და ვრცელი საძიებელი. შენიშვნების მიზანი რეალური ხასიათის კომენტარების წარმოდგენაა.

გვინდოდა, რაც შეიძლება მაქსიმალური სისრულით შეგვეკრიბა ბერძნულ წყაროთა ცნობები კოლხური გარემოს ამსახველი არგონავტთა თქმულების შესახებ. ზოგი რამ, ალბათ, გამოგვრჩა. თუ ასეთი გამოჩენილი მასალა აღმოჩნდა, კრებულს დამატების სახით შევსება დასჭირდება.

აკაკი ურუშაძე

---

⁸ აქ არ შესულა აპოლონიოს როდოსელი დიდი ეპიკური ნაწარმოები „არგონავტიკა“ და ე. წ. ფსევდო-ორფეოსის „არგონავტიკა“. ორივე თხზულებას ბერძნულ-ქართული პარალელური ტექსტებით და სათანადო კრიტიკული აპარატით ცალკე წიგნებად სცემს საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისია.

ნანილი პიკველი

თავი პირველი

აკონავეთა თქველების ნაიღობითი გარემოებაანი

ანტიკური მწერლობის წყაროსთვალ მითიური სამყარო იყო. თქმულებებში ასახული წინაპართა საგმირო საქმენი, მითები ღმერთებსა და ღვთაებრივი წარმომავლობის გმირებზე საფუძვლად დაედო უძველეს ბერძნულ პოეზიას. ძველ ბერძნულ გადმოცემებში მოცულობითა და გავრცელებით გამორჩევა თქმულებათა სამი დიდი ციკლი: ხომალდ „არგოს“ მეზღვაურთა მოგზაურობა ოქროს საწმისისათვის აია-კოლხეთში—ე. წ. არგონავტების ციკლი, არგონელთა ბრძოლა თებეს წინააღმდეგ—ე. წ. თებეს ციკლი და ბერძენ ტომთა ლაშქრობა მცირე აზიაში მოსახლე ტროელებისა და მათი ციხე-სიმაგრის გასანადგურებლად —ე. წ. ტროას ციკლი. ბერძნული და რომაული პოეტური შემოქმედების სახელოვანი წარმომადგენელნი თავიანთ უკვდავ ქმნილებებს უპირატესად ამ ციკლებიდან მოზიდულ მასალაზე დაყრდნობით ძერწავდნენ. დიდი პოპულარობით სარგებლობდა არგონავტების ციკლის თქმულებები. თქმულება არგონავტებზე, როგორც ერთ-ერთი უძველესთაგანი და მიმზიდველი, დაუშრეტელ წყაროდ იქცა და უხვად ასახრდობდა ანტიკური ეპოქის სულიერ კულტურას. არ დარჩენილა ამ ეპოქის არა თუ მწერლობის, არამედ საერთოდ ხელოვნების არც ერთი დარგი, რომელსაც ეს თქმულება მთლიანად ან ცალკე ეპიზოდების სახით არ დაემუშავებინოს. თქმულება არგონავტებზე ბერძნული მითოლოგიის ოქროს ფონდში შევიდა, ხოლო „ბერძნული მითოლოგია—ამბობს მარქსი—შეადგენდა ბერძნული ხელოვნების არა მარტო არსენალს, არამედ მის ნიადაგსაც“*.

* კ. მარქსი, პოლიტიკური ეკონომიის კრიტიკისათვის, თბ., 1953, გვ. 296.

არგონავტთა თქმულების ცნობილი ვერსიები ბერძნულსა და მასზე დამოკიდებულ ლათინურ წყაროებშია დაცული. ამ წყაროთაგან ზოგი სრული სახით არის მოღწეული, ზოგი კი—ფრაგმენტულად. ჩვენს განკარგულებაში არსებული მასალა ცხადყოფს, რომ თქმულება არგონავტებზე მრავალფენოვან ძეგლს წარმოადგენს და მასში სულ სხვადასხვა დროის ამბებია გადმოცემული. აქ კარგად ჩანს, თუ როგორ შექმნდა თავისებურებანი თქმულების დამუშავებაში ამა თუ იმ ეპოქას და როგორ უქვემდებარებდნენ საკუთარ მსოფლმხედველობას პოეტები, ისტორიკოსები და მითოგრაფოსები ტრადიციულ მითოლოგიურ სახეებს. არგონავტების თქმულების საფუძველზე ადრეულ ხანებში შეთხზული ნაწარმოებები შედარებით ახლო იდგნენ თქმულების პირვანდელ ბირთვთან, მაგრამ მათგან ძუნწი ფრაგმენტები და სათაურებილა შემოგვენახა. არგონავტთა თქმულების თავდაპირველ სიცხადეს საკმაოდ უცვალა სახე ჯერ ატიკურმა ტრაგედიამ, ხოლო შემდეგ აპოლონიოს როდოსელის სახელმძღვანელომ მწიგნობრულმა პოემამ—„არგონავტიკამ“, რომელიც გავრცელდა, თქმულების სიუჟეტის გადმოცემის თვალსაზრისით დაკანონდა და მერმინდელი მითოგრაფიის უპირატესი დასაყრდენი გახდა.

I. ბერძნული წყაროები

არგონავტების თქმულების შემცველი ბერძნული წყაროები მწერლობის ისტორიის პერიოდების შესაბამისად სამ ჯგუფად დაიყოფა: 1. ელინური პერიოდის (ეპოსი, ლირიკა, დრამა, პროზა), 2. ელინისტური ანუ ალექსანდრიული პერიოდისა და 3. ბიზანტიური პერიოდის წყაროები¹.

1. ელინური პერიოდი

§1. ეპოსი—პირველ ცნობებს არგონავტების თქმულებისა და კოლხური გარემოს შესახებ ელინური პერიოდის ბერძნული მწერ-

¹ ეს წყაროები მხოლოდ ნაწილობრივ არის მიმოხილული შემდეგ ავტორებთან: G. E. Groddeck, *Disputatio de Argonauticorum Apollonii Rhodii fontibus*; Vilnae, 1823; F. Vater, *Der Argonautenzug, aus den Quellen dargestellt und erklärt*. *ВЗРВН*: I—1844, II—1845; Pyl, *Litteratur des Sagenkreises der Medea*. *Ztschr. f. Altertumswissenschaft*, 1854; *Kennerknecht. De Argonautarum fabula, quae veterum scriptores tradiderunt*: München, 1886; M. Groeger, *De Argonautarum fabularum historia. Questiones selectae*. Breslau, 1889. Jessen, *Argonautai*; RE, II, 743 შმდ.; Seeliger, *Argonautai und Argonautensage*; LM, I, გვ. 503 შმდ.; O. Gruppe, *Gr. Myth.*, I, 540 შმდ.

ლობის ჩვენამდე მოღწეულ ყველაზე ადრინდელ ძეგლებში—ჰომეროსის „ილიადასა“ და „ოდისეაში“ ვხვდებით. საგმირო ეპოსის ამ ორი ძეგლის შეთხზვის დროს მეცნიერება ძველი წელთაღრიცხვის IX საუკუნეში დგას.

„ილიადისა“ და „ოდისეის“ ავტორი რომ არგონავტების თქმულებას იცნობდა, ამის დასამტკიცებლად იმოწმებენ „ოდისეის“ XII სიმღერის 69—70 ტაეებს: *πovτovπovς vης | 'Aρϋών πᾶσι μῆ-
λισσᾶ*—ყველასთვის სანუკვარი საზღვაო ხომალდი „არგო“. „ოდისეის“ ეს ადგილი იმაზე მიუთითებს, რომ ჰომეროსის ეპოქაში გავრცელებული არგონავტთა თქმულების ძირითადი ბირთვი ჯერ კიდევ ჰომეროსის წინააღმდეგ პოეზიაში იყო ეპიკური სიმღერების სახით დამუშავებული. მართალია, ამ სიმღერებს ჩვენამდე არ მოუღწევიათ, მაგრამ უნდა ვივლისხმოთ, რომ მათში წარმოდგენილი იყო თქმულების ცალკეული ეპიზოდები: ჰომეროსის წინააღმდეგელი პოეზია მცირე მოცულობის ეპიკური სიმღერებით ხასიათდებოდა.² შეიძლება ისიც ვივარაუდოთ, რომ ჰომეროსის ეპოქაში არგონავტთა თქმულების პირვანდელი ბირთვი უკვე მთლიანად იყო ეპიკურად დამუშავებული. სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმულია დამარწმუნებელი მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ „ოდისეის“ ავტორმა ასეთი პოემა გამოიყენა.³ ფიქრობენ, რომ არსებობდა პოემა სახელად „მინიადა“, რომელშიაც არგონავტთა თქმულების გარკვეული ნაწილი იყო გადმოცემული. ამ პოემის ავტორად, პავსანიას სიტყვით, ასახელებდნენ პროდიკოს ფოკეელს.⁴ ამ პოემის არც ერთი ფრაგმენტი არ მოღწეულა. ზოგიერთი მეცნიერი ფიქრობდა, რომ „მინიადას“ არავითარი კავშირი არ ჰქონდა არგონავტების თქმულებასთან.⁵ მაგრამ სათაურის გამო შეიძლება სხვაგვარი მოსაზრებაც გაჩნდეს. მინიასი ორქომენელთა ლეგენდარული წინაპარი იყო. მის შთამომავლებად რაცხდნენ—ორქომენის მეფე ათამანტს, ფრიქსეს, ჰელეს, ათამანტის ძმას—იასონის პაპას—თესალიელ კრეთევსსა და ბევრ არგონავტს, რომლებიც ხშირად მინიებად იწოდებიან.⁶

² ს. ყაუხჩიშვილი, ბერძნული ლიტერატურის ისტორია. I, თბ., 1950, გვ. 36—37.

³ Julius Stender, *De Argonautarum ad Colchos usque expeditione fabulae historia critica*. Kiliae, 1874, 19—20.

⁴ Preller—Robert, *Gr. Myth.* I, 2, 1, გვ 57. Paus. IV, 33, 7.

⁵ Jessen, *Argonautai*, RE, II, 746.

⁶ O. Müller, *Orchomenos und die Minyer*, 1844.

„ოდისეის“ სიტყვები „არგო პასი მელუსა“, ჩვენი აზრით, თქმულების ფაბულის სიყვარულს, ამ ფაბულისადმი პოეტთა სწრაფვას უნდა აღნიშნავდეს და არა ხომალდის სიყვარულს, როგორც ეს Stender-ს ეგონა.⁷

„ილიადის“ და „ოდისეის“ შესწავლამ არგონავტთა თქმულების თვალსაზრისით გამოაქვინა ამ პოემების ისეთი ადგილები, რომლებზედაც ყურადღება დღემდე არ გამახვილებულა. ეს ადგილებია: „ილიადის“—I, 590—594; II, 711—715, 851—857; V, 38—39; VII, 467—475; XXI, 34—46; XXIII, 740—749; XXIV, 751—753; „ოდისეის“—I, 253—263; VIII, 283—285, 292—294; IX, 29—33; X, 135—139, 233—236, 302—306; XI, 69—70, 254—259, 538—539; XII, 1-4, 59—72.

ამ ადგილებიდან ჩანს, რომ ჰომეროსი კარგად იცნობდა არგონავტების თქმულებას და კოლხურ გარემოზეც გარკვეული წარმოდგენა ჰქონდა. „ილიადაში“ პირველადაა მოხსენიებული კოლხური ტომი—ვერცხლის სამშობლო ალიბეს მკვიდრი ჰალიძონები (ხალიბები). პოემა იცნობს კუნძულ ლემნოსს როგორც არგონავტების თქმულებასთან მჭიდროდ დაკავშირებულ პუნქტს. პოეტი მოიხსენიებს ლემნოსის მკვიდრ პელასგსინტიებს, ჰიფსიპილეს, იასონს და ამათ ვაქს—ევნეოსს. დასახელებულია პელიასი, ერთ-ერთი არგონავტთაგანი აღმეტე და კარგად ნაგები იოლკოსი—პუნქტი, საიდანაც არგონავტები კოლხეთს გამოემგზავრნენ.

„ოდისეაში“ მოხსენიებულია არგონავტების თქმულების პერსონაჟები: პელიასი, კრეთევსი, ესონი, ფერეტი, ამითაონი, იასონი, „მოკვდავთ-მანათობელი“ ჰელიოსისა და პერსეს მრისხანე ვაჟი აიეტი და ამისი დაი აიაიელი გრძნეული კირკე. მოიხსენიება: იოლკოსი, ლემნოსი და ლემნოსელი, უცხოურ ენაზე მეტყველი სინტიები. დასახელებულია კუნძული აიაია, საიდანაც მზე ამოდის („სადაც ჰელიოსი აღმოსვლას იწყებს“) და მითიური მოძრავი კლდეები—პლანქტები (იგივე სიმპლეგადები). განსაკუთრებით საყურადღებოდ მიგვაჩნია „ოდისეაში“ მერმეროსისა და ამისი ვაჟის—ეფირეს (კორინთოს) მკვიდრი პატრონის ილოსის მოხსენიება. ტაფიელთა მთავრის მენტესის სახემიღებული ღმერთქალი ათენა ოდისევსის ვაქს—ტელემაქეს ეუბნება: „... პირველად ვიხილე [ოდისევსი] ჩვენ სახლში; სვამდა და მზიარულობდა; იგი მოდიოდა ეფირედან—მერმეროსის ძე ილოსისაგან; იქ ოდი-

⁷ Stender, o. c., 20: Argo quae omnibus (scilicet—Iasonis sociis eique ipsi) cordi est—„არგო, რომელიც ყველასათვის (იგულისხმება იასონის მეგობრებისათვის და თვით მისთვისაც) სანუკვარია“.

სეესი სწრაფი ხომალდით წარემართა, ეძებდა რა მამაცთშემშუს-სერელ შსამს (ἄρκαζον ἀνδραγαθόν) სპილენძის ისრებზე წასასმე-ლად; მაგრამ არ მისცა [ილოსმა], შეეშინდა უკვდავი ღმერთების⁴ (1, 2:7—263).

აქ დასახელებული ილოსის მამა მერმეროსი მედეას ვაჟია. ასეთი ვარაუდის საფუძველს იძლევა ის გარემოება, რომ

1. მრავალ გადმოცემაში მედეას ერთ-ერთ ვაჟს მერმეროსი (Μέρμερος) ეწოდება;

2. მედეა მზიდროდ არის დაკავშირებული კორინთოსთან, რომელსაც ეფირეც (Ἐφύρη) ერქვა. აელასგთა ოდინდელი სამკვიდრებელი კორინთო—ეუიზე ძველი წყაროების ჩვენებით (ევემელოსი, ეაიმენიდე და სხ.) ელიოსის ძის აიეტის და მისი შთამომავლობის საგამგებლო მხარე იყო. იასონი და მედეა კორინთოში ჩადიან როგორც წინახვედრ ქვეყანაში;

3. „ოდისეაში“ ილოსი გრძნულ წამალთა მკეთებელია, ე. ი. იმ ხელობის მიმდევარია, რომლითაც სახელგანთქმულია მედეა და ხეობოდ კოლხი ქალები.

ზოგიერთ მედეასარს საეპოდ მიაჩნდა ის, რომ ლომეროსმა არგონავტების ეაოსი გამოიყენა.⁵ დამოწმებული ადვილები ასეთი ექვისეისის საფუძველს არ იძლევა. არც იმ მკვლევართა მოსაზრებაა მართებული, რომლებიც ფიქრობენ, რომ არგონავტთა თქმულების ზოგიერთი ენიზოდი (გმირების დაბრუნება სანშობლოში, პლანეტეში გაელა და სხ.) „ოდისეის“ გავლენითაა შეტანილი არგონავტების ეაოსში.⁶ ამის საწინააღმდეგო აზრს ჯერ კიდევ სტრაბონი გამოსთქვამდა. მას სწამდა, რომ არგონავტების ბევრი თავგადასავალი ლომეროსმა ოდისეესის ხეობას დაუკავშირა. Strabon-ის აზრით, რომელიც ზემოთ დავიმოწმეთ, „ოდისეის“ ავტორმა არგონავტთა თქმულებას საფუძველზე შეთხზული ათემა გამოიყენა. ასეთივე მართებული დასკვნებია მიღებული კირსოფისა და კარლ მოილის მიერ.⁷ ბევრ მეცნიერს უფელაზე მეტად კირკეს ამბავი მიაჩნია „ოდისეაში“ გადატანილად⁸. მცდარია ჰოკის ვარაუდი, თითქოს ლომეროსის ეაონაში არგონავტთა ეაოსი

⁴ Jessen. o. c. RE. II, 7:5: Ob die Verfasser dieser Stellen (ე. ი. „ილიადა“, VII, 467 და შემდგომი) an die A.-Sage gedacht haben, ist allerdings nicht zu entscheiden.

⁵ Seeliger, Argonautai und Argonautensage. LM. I.

⁶ Kirchhoff. Hom. Odys. 2, 2:7 და შემდგ.; Karl Moulis, Odyssee und Argonautica. Berlin, 1921.

⁷ Preller-Robert, Gr. Myth. II, 3, 1, გვ. 827

ჯერ კიდევ არ იყო საბოლოოდ ჩამოყალიბებული.¹² ასეთი ეპოსი ამ დროს არსებობს და ძირითად ნაწილში უკვე ჩამოყალიბებული-
ცაა: ხოლო შემდეგ. დროთა ვითარებაში, ხდება მისი შევსება სხვადასხვა ეპიზოდებისა და მანამდე განცალკევებულად არსებული თქმულებების დართვით.

„ილიადას“ და „ოდისეას“ თან ახლავს ანტიკურ ხანაში შედგენილი სქოლიონები, რომლებშიაც მრავალი საყურადღებო შენიშვნა მოიპოვება. არგონავტების თქმულებისა და კოლხეთის ისტორიისათვის ძვირფას წყაროს წარმოადგენს XII საუკუნის ეგზეგეტიკოსის ევსტათი თესალონიკელის „განმარტებანი“ (Περὲξ ἑξήκωστος) ¹³. აქ შედის „ილიადის განმარტებანი“ და „ოდისეის განმარტებანი“. პოემების სათანადო აღვილთა განმარტების დროს ევსტათი სარგებლობდა ისეთი ძველი წყაროებით, რომლებიც მას ჯერ კიდევ ხელთ ჰქონდა და რომლებმაც ჩვენამდე ვერ მოაღწიეს.

არგონავტთა თქმულებას „ილიადისა“ და „ოდისეის“ შემდეგ იცნობდა კიკლიკური ეპოსი ¹⁴. „ოდისეის“ შემავსებელი კიკლიკური პოემებიდან არგონავტების თქმულებას იცნობს პოემა „დაბრუნებანი“ (Νόστος). ეს პოემა ხუთი სიმღერისაგან შედგებოდა და მიეწერებოდა ჰაგია ტროიძენელს. ევრიპიდეს „მედეას“ პიპოთესისში „ნათქვამია, რომ „დაბრუნებებში“ მოთხრობილი იყო, თუ როგორ გააახალგაზრდავა მედეამ იასონის მამა ესონი.

კიკლიკურ ეპოსში ჩვეულებრივ გადმოცემული იყო ტროის ომისა და თებეს თქმულების ამბები. ზოგიერთი პოემა თავისი ხასიათით კიკლიკური იყო, მაგრამ შინაარსით არ უკავშირდებოდა ტროის ომისა და თებეს თქმულებათა რკალს. ასეთი პოემა იყო ე. წ. „ეპალიის აღება.“ იგი ასახავდა პერაკლეს მიერ ევბეის ქალაქის—ეპალიის აღებას. პოემას სვიდა ჰომეროსს მიაწერს, სხვები კი მის ავტორად აღიარებენ კრეოფილენ სამოსელს. კრეოფილენ, ანტიკური გადმოცემის თანახმად, ჰომეროსის სიძე თუ მეგობარი ეპიკოსი პოეტი იყო (სტრაბონი, IX, 14; ევსტათი თესალონიკელი, „ილიადის“ განმარტ. 730; პლუტარქე, ლიკურგე, 4).

¹² Grillparzer's Werke: Das goldene Vlies. Herausgegeben von Stefan Hoek. Einleitung des Herausgebers. გვ. 8: „Die Sage war noch nicht genügend ausgebildet und verbreitet, als Homer und zyklischen Epiker dichteten: Wir besitzen keine abgeschlossene Darstellung aus dieser Zeit.

¹³ Eustathii commentarii ad Homeri Iliadem et Odysseam. ed. Stallbaum, I—VII; Lipsiae 1825—1830.

¹⁴ კიკლიკურ ეპოსის შესახებ იხ. ს. ყაუხჩიშვილი, დასახ. ნაშრ. 94—104.

ბიოგრაფიაში „ლიკურგე“ პლუტარქე გადმოგვცემს, რომ ლიკურგემ მცირე აზიაში ყოფნის დროს პირველად გაიცნო „კრეოფილეს მემკვიდრეთაგან შემონახული ზოგები ჰომეროსისა. იგი მიხვდა, რომ ამ პოემებში გასართობად მიმოხილულ საამო და ლალ ამბებთან ერთად შერეული იყო არც თუ ისე მცირე ყურადღების ღირსი ჰკუის სასწავლი და სახელმწიფო მოღვაწისათვის გამოსადეგი ამბები. ამიტომ მან ეს პოემები დიდი სიბეჯითით გადაიწერა და სამშობლოში წასაღებად კრებულად შექკრა. ბერძნებს მაშინ უკვე ჰქონდათ ერთგვარი ბუნდოვანი წარმოდგენა ამ პოემებზე; ზოგიერთებს კიდევაც ჰქონდათ ამ ეპოსის ცალკეული ნაწილები, რომლებიც შემთხვევით გადადიოდნენ ხელიდან ხელში; მაგრამ ლიკურგე ის პირველი კაცი იყო, ვინც ეს ეპოსი საყოველთაოდ ცნობილი გახდა.“¹⁶ „ექალიის ალება“ ჩვენამდე მოღწეული არ არის. ევრიპიდეს ტრაგედიის „მედეას“ სქოლიასტი (ad Med. 273) იმოწმებს ძვ. წ. I საუკუნის ალექსანდრიელი გრამატიკოსის დიდიმოსის გადმოცემას, რომლის მიხედვითაც, კრეოფილეს „ექალიის ალებაში“ დაუმუშავებია არგონავტთა თქმულების კორინთული ვერსია, კერძოდ ის ამბავი, თუ რა გარდახდა თავს მედეას კორინთოში. კრეოფილეს მიხედვით, მედეას მოუწამლავს კორინთოს მაშინდელი გამგებელი კრეონტი; თვითონ კი თავისი პაწაწა ვაჟები მამისთვის (იასონისთვის) ჰერას საკურთხეველთან დაუტოვებია და ათენში გაქცეულა. კრეონტის ნათესაებს შურისძიების მიზნით მედეას ბავშვები დაუხოცავთ. დიდიმოსის გადმოცემაში დანარჩენი ნაწილი, ჩვენი აზრით, სქოლიასტის განმარტება უნდა იყოს. აქ ნათქვამია, რომ ბავშვების მკვლელებმა სმა გაავრცელეს, თითქოს მედეამ მარტო კრეონტი კი არ მოკლა. არამედ საკუთარი ბავშვებიც დახოცა.¹⁸

არგონავტების თქმულებას დეტალებში იცნობს ბერძნული დიდაქტიკური ეპოსის უდიდესი წარმომადგენელი, ელინთა რელიგიისა და მითოლოგიის სისტემატოლოგი ჰესიოდე (VIII საუკ. ძვ. წ.). ჰესიოდესთან პირველად გვხვდება მითი პრომეთეს შესახებ იმ პოემებში, რომლებიც უშუალოდ ჰესიოდეს ხელიდან გამოსულად ითვლება. ეს პოემებია: „სამუშაონი და დღენი“ და „თეოგონია“. მისი სახელით დამოწმებული სხვა პოემები ჰესიოდეს სკოლის პოეტებს ეკუთვნოდათ¹⁷.

¹⁸ პლუტარქე. რჩეული პარალელური ბიოგრაფიები. I. ძველბერძნულიდან თარგმნა. შესავალი წერილი და განმარტებები დაურთო აკაკი შრუშაძემ. თბილისი. 1957. გვ. 22.

¹⁶ EGF.

¹⁷ ს. ყაუხჩიშვილი, დასახ. ნაშრ. I. 108—124. История греческой литературы. Изд. АН. М. Л. I. 1946. 164—175.

„თეოგონიაში“ (პოემა „ღმერთთა წარმოშობის შესახებ“) მოხსენიებულია ჰელიოსისა და პერსეისის შვილები—[კოლხთა] მეფე აიექი და კირკე; „მოკვდავთ-მანათობელი“ ჰელიოსის ძის აიექისა და იდიას ასული „კოკმშენიერი“ მედეა, რომელიც იასონმა ელადაში გაიტაცა ვერაგი პელიასის უმძიმეს დავალებათა (στυγνῆρας ἀΐψιας) შესრულების შემდეგ. დასახელებულია იასონისა და მედეას ვაგი მედიოსი, არგონავტთა ლაშქრობის საწყისი ჰუნქტი იოლკოსი და მდინარეები—ფაზისი და რესოსი (Φαῖς τε Ῥῆσος τε). ეს ფაზისის პირველი მოხსენიებაა წერილობით წყაროებში.

„თეოგონიაში“ ყურადღებას იაყრობს პელასგური მოდგმის ტირსენელებისა და კირკეს (resp. კოლხთა) ნათესაობის შორეული გამოაახილი: ჰელიოსის ასული კირკე დაუკავშირდა ოდისევსს და შვა აგროსი, ლატინოსი და ტელეგონე, რომლებიც ტირსენელების წინაპრები და გამგებელი გახდნენ¹⁸.

არგონავტთა მითის ცალკეული დეტალების გადმოცემა მოიპოვება აესიოდეს სკოლის აიექთა ხელიდან გამოსული პოემების (VIII—VII საუკ. ძვ. წ.) შემონახულ ფრაგმენტებში. ეს პოემებია: „ეგიმოსი“, „ასტრონომია“, „ქალთა კატალოგი“ („დიდი ელიები“), „კევქსის ქორწილი“ და „დედამიწის აღწერილობა.“ ფრაგმენტები უაირატესად ააოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ სკოლიონებშია დაცული. თითო-ოროლა ფრაგმენტი შემოვინახეს: პიგინუსმა, ფსევდო-ერატოსთენემ და ლომეროსისა და აინდარეს თხზულებათა სკოლიასტებმა.¹⁹ ამ ფრაგმენტებში პირველად მოიხსენიება ოქროს საწმისი: ათამანტის შვილებს, ფრიქსსა და ელეს, დედამ—ნეფელემ მოუგზავნა ოქროს საწმისიანი ვერძი, რომელმაც ბავშვები ელესპონტზე გადაიყვანა. ჰელე წყალში ჩავარდა, ფრიქსე კი ვერძმა აიექთან მიიყვანა. ფრიქსემ ვერძი დაკლა და მისი ოქროს ტყავი აიექს უბოდა. ზევსისთვის შეწირული ვერძი ზეცად აღმალდა და თანავარსკვლაეთა შორის მოთავსდა („ეგიმოსი“, „ასტრონომია“). იასონი (ფრაგმენტში დამოწმებული ტაეპით—იესონი) ესონის ძეა, რომელიც კენტავრმა ქირონმა გამოზარდა ტყიან პელიონზე. ფრაგმენტებიდან ჩანს, რომ ფინევსის ეპიზოდი ძველთაგანვე ყოფილა არგონავტთა თქმულების ნაწილი. გადმოცემულია ფინევსთან დაკავშირებული ამბები: ფინევსის წარმომავლობა, ფინევსის დაბრმავება, ძეტესა და კალასის მხრივ დახმარება. 162-ე ფრაგმენტში ნათქვამია: „ფინევსი საპყარი გახდა,

¹⁸ პლუტარქეს ცნობით რომის დაარსება მიეწერება კირკესა და ოდისევსის ვაჟს—რომანოსს. იხ. პლუტარქე, რჩ. ბიოგრაფიები, გვ. XV; 265; 328, შენ. 2.

¹⁹ EGF.

ამბობს ჰესიოდე „დიდ ეოიებში“, რადგან ფრიქსეს გზა უჩვენა სკვითიისკენ.“ 74-ე ფრაგმენტიდან ჩანს, რომ ჰესიოდეს ეპოქაში უკვე არსებობდა აიეტთან მოლაშქრე არგონავტების ვრცელი ნუსხა: „არც პომეროსი, არც ჰესიოდე და არც ფერეკიდე არ იხსენიებენ იფიკლეს არგონავტებთან ერთადო“—ამბობს სქოლიასტი, რომელსაც, ჩანს, ეს ნუსხა ხელთ ჰქონდა. ჰერაკლე აღრევე შეუტანიათ ამ ნუსხაში, მაგრამ, 169-ე ფრაგმენტის მიხედვით, იგი აფეტეში დაუტოვებიათ. 83-ე ფრაგმენტი ვადმოგვეცემს: „ჰესიოდე ამბობს, რომ ისინი [არგონავტები] ფაზისის საშუალებით შენავდნენ [კოლხეთში].“ ვადმოცემულია არგონავტების უკან დაბრუნების ამბები და კირკეს მისვლა ტირენიაში. მოთხრობილია ის, თუ ვით დასასლდა აიეტის შვილიშვილის—არგოსის ძე მაგენტი თესალიაში („პალთა კატალოგი“, „კეკეჰსის ქორწილი“, „დედამიწის აღწერილობა“).

უნდა აღენიშნოთ, რომ ფრაგმენტების შემომნახავი ავტორები დაკარგულ აოენებს ჰესიოდეს მიაწერენ და ამიტომაც ხშირად მიუთითებენ: „როგორც ჰესიოდე ვადმოგვეცემს“, „როგორც ჰესიოდე ამბობსო“. როგორც უკვე ვთქვით, ეს სოემები ჰესიოდეს სკოლის პოეტებს ეკუთვნით, რომლებიც ჰესიოდეს ეპოქის მახლობელ ხანებში ცხოვრობდნენ. ამ სოემების ფრაგმენტები მნიშვნელოვანი წყაროა იმით, რომ აქ არგონავტთა ცქმულების შედარებით ძველი ვერსიაა გამოჯენებული.

არგონავტთა თქმულების უძველესი—კორინთული ვერსია ვრცლად ჰქონდა დამუშავებული ეპიკოს-პოეტს ევმელოსს კორინთელს. ანტიკური წყაროების მიხედვით ევმელოსი სირაკუზის დამაარსებლის, კორინთელი არქიას. თანამედროვე იყო. სირაკუზის დაარსებას ძვ. წელთაღრიცხვის 740/35 წლის მახლობელ ხანებში გულისხმობენ. ასე რომ ევმელოსი ძვ. წ. VIII საუკუნის მეორე ნახევრის პოეტია. ამავე თარიღს გვაწვდის III საუკუნის ცნობილი საეკლესიო მოღვაწე კლიმენტი ალექსანდრიელი (Stram. I p.144—333 b). პინდარეს სქოლიასტი ევმელოსს პოეტ-ისტორიკოსს უწოდებს (Schol. ad Ol. XIII, 74). ევმელოსის მთავარი პოემა იყო „კორინთიაკა“, რომელშიაც პოეტი კორინთოს ისტორიას ვადმოგვეცემდა. ამ გენეალოგიური პოემის დაწერის დროს პოეტი ემყარებოდა უძველეს თქმულებებს; მათ შორის—არგონავტთა თქმულების კორინთულ ვერსიას. „კორინთიაკა“ ჩვენამდე არ მოღწეულა. შემონახულია რამდენიმე ფრაგმენტი. ფრაგმენტები დაცულია პინდარეს „ოდებისა“ და აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ სქოლიონებში. „კორინთიაკა“ გამოყენებული აქვს თეოპომპე ქიოსელის დამოწმებით ბიზანტიური ხანის კომპილიატორს იოანე

ცეცეს ლიკოფრონიუსული „ალექსანდრას“ განმარტებებში. იმოწმებს ევმელოსს ევრიპიდეს „მედეას“ სქოლიასტიც (ad Med. 9, 19). პავსანიას, „ელადის აღწერილობის“ ავტორს, როგორც ირკვევა, ხელთ ჰქონდა ევმელოსის „კორინთიაკას“ პროზად გადაკეთებული ტექსტი და კიდეც გამოიყენა (Paus. II, 1, 1; II, 3, 10 (8)). პავსანია ამ ტექსტს „კორინთოს აღწერილობას“ უწოდებს²⁰.

ევმელოსის მიერ დამუშავებული კორინთული ვერსია განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს წინაბერძნული მოსახლეობის თვალსაზრისით. ამ ვერსიით კორინთო (ეფირე) მერმინდელი ელადის სხვა მხარეთა მსგავსად პელასგების ოდინდელი სამკვიდრებელი იყო. „კორინთიაკის“ დაცული ფრაგმენტი (მე-2) შორეული წარსულის რემინისცენციაა: მზის ღმერთს ჰელიოსსა და ანტიოპეს ჰყავდათ ორი ვაჟი: აიეტი და ალოევსი. ჰელიოსმა შვილებს სამემკვიდრო დაუნაწილა: ალოევსს უბოძა მხარე არკადიაში (ასოპოსი), ხოლო აიეტს მთლიანად მისცა ეფირე (კორინთო). აიეტს არ მოსწონდა საგამგებლო; ამიტომ იგი გადასცა ვინმე ბუნეს დასაცავად, სანამ არ დაბრუნდებოდა თვითონ, ან ვინმე მისთავანი: შვილი ან შვილიშვილი. თვითონ აიეტი კი კოლხეთის მიწისაკენ წაჩემართა. ძვ. წ. III საუკუნის პოეტი ლიკოფრონ ქალკიდელი, ჩანს, ევმელოსს ეყრდნობა, როცა აიეტს აიასა და კორინთოს გამგებელს უწოდებს (Lycophr. ტ. 1024). ბუნეს შემდეგ, პავსანიას გადმოცემით, კორინთოს მართავდა ალოევსის ძე ეაოპევსი, შემდეგ კი—კორინთოსი. ამას მემკვიდრე არ ჰყავდა, ამიტომ კორინთელებს იოლკოსიდან მედეა გამოუხშიათ და ხელისუფლება მისთვის გადაუციათ. ევრიპიდეს „მედეას“ სქოლიასტი შენიშნავს: „მედეა რომ კორინთოს გამგებელი იყო, ამას ევმელოსი მოგვითხრობს და სემონიდეს“. მედეას წყალობით კორინთოში იასონი გამეფებულა. მერე უთანხმოება მოსვლიათ, მედეას სამეფო სიზიფესათვის გადაუცია და კორინთო დაუტოვებია.

აბ. როდოსელის სქოლიასტის ჩვენებით „არგონავტიკის“ III წიგნის 1372—1376 ტაეებები როდოსელ პოეტს ევმელოსისაგან დაუსესხებია. ამ ტაეებში კი გადმოცემულია ის ამბავი, თუ ვით დახოცეს ერთმანეთი იასონის მიერ ხნულში ჩათესილი გველეშაპის კბილებიდან აღმოცენებულმა გოლიათებმა (Schol. ad III, 1372). როგორც ჩანს, ევმელოსს არგონავტების თქმულება დეტალებში ჰქონია დამუშავებული. ამიტომ ჩვენ ვერ გავიზიარებთ იესენის

²⁰ EGF. I.

მოსაზრებას, თითქოს ევმელოსს მითის ცალკეული ადგილები არ დაემუშავებინოს.²¹

საგანგებოდ უნდა აღვნიშნოთ შემდეგი. კოლხეთის, როგორც შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროს გულში მდებარე მხარის, პირველ მომხსენიებლებად დღემდე პინდარესა და ესქილეს თვლიან. ეს არ არის სწორი. როგორც დავინახეთ, კოლხეთის სახელი, არგონავტების თქმულებასთან დაკავშირებით, უკვე VIII საუკუნეშია მოხსენიებული ევმელოსის მიერ (ფრაგ. 2: *Κολχία γαιαν*).

პავსანიას მოწმობით, ლაკედემონელი პოეტი კინეთონი გენეალოგიური თანრის პოემების ავტორი იყო. მას შეუთხზავს ეპიკური ნაწარმოებები ტროისა და თებეს ციკლის თქმულებათა საფუძველზე. კინეთონს დაუწერია პოემები ჰერაკლეზე, ელენესა და ორესტეზე, ტელეგონეზე. ოიდიპოსზე და აგრეთვე მედეაზე. უკანასკნელი პოემა, ცხადია, არგონავტების ციკლს განეკუთვნებოდა. კინეთონისა ჩვენამდე არაფერი არ მოღწეულა. გვაქვს მხოლოდ პავსანიას ცნობა, სადაც დამოწმებულია კინეთონის სიტყვები, რომ იასონსა და მედეას ორი შვილი შესძენიათ: ვაჟი—მედიოსი და ასული—ერიოპისი. ვაჟის სახელის მიხედვით, შეიძლება, ვიფიქროთ, რომ კინეთონი ჰესიოდეს ემყარებოდა (მედეას ვაჟს „თეოგონიაშიც“ მედიოსი ჰქვია).

კინეთონის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის დროის ზუსტად განსაზღვრა ძნელია. ევსევი კესარიელი კინეთონის მოღვაწეობის ერთ მომენტს 50-ე ოლიმპიადის განაკუთვნებს (ძვ. წ. 580—577 წლები), მაგრამ ანტიკური გადმოცემით კინეთონს უფრო ადრე VIII—VII საუკუნეების მიჯნაზე უნდა ეცხოვრა²².

როგორც ჩანს. პავსანიას ხელთ ჰქონდა კინეთონის პოემა მედეაზე, რომელიც მომდევნო ხანებში კიკლიკური პოემების მსგავსად დაიკარგა.

ამოლონიოს როდოსელის სქოლიონებში ხშირადაა დამოწმებული გენეალოგიური პოემა „ნავპაკტიკა“. პოემის უფრო სწორი სახელი დატულია პავსანიასთან. აქ მას ჰქვია „ნავპაკტიკური ეპოსი“ (*τὰ Ναυπάκτιζ ἔπη*—Paus. II, 3, 9; IV, 2, 1; X, 38, 11)²³. ვარაუდობენ, პოემაში „ქალთა კატალოგის“ („დიდი ეოიების“) მსგავსად ასახული იყო სახელგანთქმული ქალების თავგადასავა-

²¹ დასახ. ნაშრ. RE, II, 746: Die Einzelheiten des A.—Zuges hat Eumelos wahrscheinlich nicht näher behandelt.

²² EGF.

²³ იხ. Kinkel-ის შენიშვნა: EGF, I, 198.

ლი²⁴. აბ. როდოსელის „არგონავტიკის“ სქოლიონში (IV, 86-თან) „ნავბაქტიური ეპოსის“ ხუთი ტაეია სრულად დაცული. სხვა ფრაგმენტები პოემის სათანადო ადგილების არაპირდაპირ დამოწმებას წარმოადგენს. ეს მასალა გვაფარაულებინებს, რომ ზოგმაში, რომელიც თავის დროზე მთლიანად ჰქონდა ხელთ პავსანიას, არგონავტების თქმულება დაწერილებით იყო გადმოცემული. თხრობა იწყებოდა არგონავტების გამომგზავრებით; წარმოდგენილი იყო ლაშქრობის მონაწილეთა სრული ნუსხა (ფრგ. 5); მოთხრობილი იყო კოლხეთში მოსვლის, იასონის მიერ იდმონის წაქეზებით დავალების შესრულებისა და საწმისისა და მედეას გატაცების ამბები (ფრგ. 6, 8). ყურადღებას იპყრობს ის, რომ ამ პოემის მიხედვით ოქროს საწმისი აიეტის სასახლიდან გამოაქვს მედეას, რომელიც სამშობლოს ღვთაების მოწოდებით ტოვებს (ფრგ. 7, 9). ამას მოსდევდა არგონავტების შინ დაბრუნების ამბები. ჰელიასის სიკვდილის შემდეგ იასონი კორკირაზე გადასახლდება (ფრაგმენტთან). აქ ნადირობის დროს იასონისა და მედეას უფროს ვაჟს—მერმეროსს ძუ ლომი დაგლეჯს (ფრგ. 10). „ნავბაქტიური ეპოსის“ ავტორი, ჩანს, ფინევსის ეპიზოდსაც იცნობდა (ფრგ. 11).

პოემის ავტორად აღიარებდნენ ვილაც მილეტელ პოეტს; ლოგოგრაფოსი ქარონ ლამკსაკელი პოემის შემთხზველად აღიარებდა კარკინოსს, კორინთოს უბესთან მდებარე ქალაქის—ნავბაქტოსის მკვიდრს (აქედანვე წარმოდგა პოემის სახელწოდებაცო). პავსანია მხარს უჭერს ქარონს (X, 33, 11). პოემის დაწერის თარიღი დღემდე დაუდგენელია. თუ მოღწეული ხუთი ტაეიას ენობრივი მონაცემების მიხედვით ვიმსჯელებთ, ჩვენი აზრით, პოემის შეიქმნა იონიური ეპოსის დომინირების დროს უნდა ვივულისწმოთ, დაახ. VIII—VII საუკუნეთა მახლობელ ხანებში. პოემის ავტორი იონიელი ბერძენი ჩანს, მისი ენა კი იონიური დიალექტია. ამას ადასტურებს ფორმები: *μυρήμευχι*, *ἀλχίαια*, *αἰθῶμαίνη* *φρῆσιγ ἦται*, *ἰήσαι*. *ἀρχεμάχοις* *ἐτάροισιν*. *φῆσεμῆμευχι* *μερχῆροιο*. დამაბრკოლებელ გარემოებას ჩვენ მოსაზრებას ის უქმნის, რომ ასეთი იონიური ფორმები გვიან ხანების ბერძნულ ეპოსშიც გვხვდება, მაგრამ მხარს უჭერს შემდეგი ფაქტები: 1. ანტიკური ხანის მრავალი პოეტი პოემის ავტორად სწორედ მილეტელ (იონიელ) პოეტს აღიარებს.

2. პოემის სათაური სრულიადაც არ ნიშნავს იმას, რომ პოეტი უთუოდ ნავბაქტოსის მოქალაქე იყო, როგორც ამას ქარონი და

²⁴ W. v. Christs Geschichte der griechischen Litteratur. I. München, 1911. გვ. 91.

პავსანია ფიქრობდნენ. აპოლონიოს როდოსელმა, მაგალითად, შე-
თხზა პოემა „ნავკრატისის დაფუძნების შესახებ“, მაგრამ იგი რო-
დოსელი იყო და არა ნავკრატისელი.

3. პოემის სათაური ჩვენ იმას გვაფიქრებინებს, რომ ნაწარმოე-
ბის სიუჟეტი უძველეს—კორინთულ ვერსიის ეყრდნობოდა, როგორც
ევმელოსის „კორინთიაკა“. ნავბაქტოსი კორინთოს გარემოცვაშია,
კორინთოსთან კი მჭიდრო კავშირში არიან არგონავტთა თქმულე-
ბის ცენტრალური გმირები: აიეტი, მედეა, იასონი.

3. „ნავბაქტიური ეპოსის“ ავტორი, რომ ჰესიოდესა და ევმე-
ლოსის ეპოქის მახლობელ ხანების მოღვაწეა, ეს ჩანს პოემის შინა-
არსობლივი ანალიზიდან, რის საშუალებასაც შემონახული ფრაგ-
მენტები იძლევა. პოემის ავტორი ეყრდნობოდა არგონავტების
თქმულების იმ ძველ ვერსიას, რომელიც ჰესიოდემ, მისი სკოლის
პოეტებმა და ევმელოს კორინთელმა გამოიყენეს და რომელიც მომ-
დევნო საუკუნეებში თანდათანობით შეიცვალა. „ნავბაქტიური
ეპოსის“ მისედემთ მედეა სამშობლოს მოლაღატე ქალი კი არ
არის და აირადი გრძნობების აყლით კი არ სტოვებს აიეტის
სასახლეს, არამედ ღვთაების მოწოდებით მიჰყვება არგონავტებს
(ფრგ. 7). აესიოდესთანაც იასონ-მედეას დაკავშირება ზევსის
განზრასვის შედეგია („თეოგონია“, 1002). ოქროს საწინის აიეტის
სასახლეშია მოთავსებული (ფრგ. 9). ამასვე უნდა გადმოგვცემდეს
აესიოდეს სკოლის პოეტის სოფლა „ევინიოსი“ (ფრგ. 1). „ნავბაქ-
ტიურ ეპოსში“ იასონის წამაჭეზებელ და უშუალო დამსმარე ძა-
ლად მისანი იდმონი ჩანს და არა მედეა (ფრგ. 6, 7, 8). ასევე
უნდა ყოფილიყო ევმელოსთანაც (შდრ. ფრგ. 9).

არგონავტთა თქმულების კორინთულ ვერსიას და ევმელოსის
„კორინთიაკას“ ემყარებოდა პოემა „არგონავტიკა“, რომელსაც
ანტიკური ტრადიცია ეპიკური ეპოსის (VII—VI საუკ.) მიაწერს.
ეპიკური ეპოსის ბიოგრაფია ლეგენდარული ამბებითაა დატვირთული.
იგი წარმოშობით იყო კრეტელი, ქალაქ ფესტოსიდან. ცხოვრობ-
და და მოღვაწეობდა კნოსოსში. მსახურობდა ქურუმთა კოლეგია-
ში, როგორც ზევსის ქურუმი—კურეტი. ემსახურებოდა აპოლონის
კულტსაც.²⁵ ეპიკური ეპოსის თითქოს ხანგრძლივად ეძინა დიკტეს მღვი-
მეში, სადაც შეიძინა განმწმენდი ძალა და მრავალზე მრავალ წელს
იცოცხლა. მის სულს თითქოს შეეძლო, სხეულიდან ამოსულიყო
და ხეტიალის შემდეგ კვლავ დაბრუნებოდა პატრონს. მეტსახე-
ლად შეერქვა „თეოლოგოსი“ და „კათარტისი“ („ყოღვათაგან გან-
მწმენდი“). ზოგჯერ შვიდ ბრძენთა რიცხვშიც მოიხსენიებდნენ.

²⁵ Suid., s. v.

პლუტარქეს მოწმობით, ღრმად მოხუცებული ეპიმენიდე სოლონს კრეტიდან ათენში გამოუწვევია ქალაქის გასაწმენდად ეგრეთ წოდებული „კილონის ცოდვისაგან“²⁰. ეს მომხდარა 46-ე ოლიმპიადაში (596—593 წლებში). ეპიმენიდეს მრავალი პოემის ავტორად თვლიდნენ. შეუთხზავს პროზული ნაწარმოებებიც. პოემათა შორის მოისენიება: „კურეტებისა და კორიბანტების წარმოშობა და თეოგონია“ (5 ათასი ტაეპის შემცველი), „მინოსისა და რადამინთისისათვის“ (3 ათასი ტაეპის შემცველი) და „არგონავტიკა“. დიოგენე ლაერტელის გადმოცემით ეს იყო „[ხომალდ] არგოს“ აგებისა და იასონის კოლხებისაკენ გამგზავრების ამსახველი პოემა ექვსი ათას ხუთასი ტაეპის შემცველი“.²¹ ამ პოემიდან ორიოდ ძუნწიცნობა შემოგვინახა აპოლონიოს როდოსელის სქოლიასტმა. Stender-ი ეპიმენიდეს „არგონავტიკას“ სიყალბედ მიიჩნევს²².

ეპიმენიდესთან აიეტი კორინთელია; დედა აიეტისა იყო ეფირე (ფრგ. 1). აიეტის შვილიშვილებია: არგოსი, ფრონტისი, მელასი, კიტისორე, პრესბონი (ფრგ. 2).

დიოგენე ლაერტელის მიერ მოწოდებული ცნობის მიხედვით უნდა ვივარაუდოთ, რომ ეპიმენიდეს სახელით ცნობილი „არგონავტიკა“ დაწვრილებით გადმოგვცემდა თქმულებას. პირველი ფრაგმენტი მიგვითითებს, რომ პოემაში, ევმელოსის „კორინთიკას“ მსგავსად, ჩართული იყო კორინთოსა და აიას გამგებლის წარმოშობის ამბავი.

§ 2. ლირიკა. არგონავტების თქმულებას ელინური პერიოდის ბევრი ლირიკოსი ეხება. პირველ რიგში უნდა დავასახელოთ ეროტიკული ელეგიის დიდი წარმომადგენელი, VII—VI საუკუნეების პოეტი მიმნერმე. მიმნერმეს პოეტური მრწამსია: სიცოცხლე სიყვარულის გარეშე ფუჭია; მხოლოდ ტრფიალება ანიჭებს ადამიანთა საქმიანობას წარმმართველ ძალას. ამ დებულების დასამტკიცებლად პოეტი იშველიებდა მითებიდან მოზიდულ მაგალითებს. ელეგიების კრებულში „ნანო“ (Νάνω), სხვა მაგალითებთან ერთად, მიმნერმე იმოწმებდა მაგალითს არგონავტების მითიდანაც. ელეგიის ეს ადგილი მოღწეულია ფრაგმენტულად. ფრაგმენტში მოხსენიებულია: პელიასი, იასონი, დიდი საწმისი და აიეტის ქალაქი, სადაც ჰელიოსის სხივები ოქროს დარბაზშია მოთავსებული²³.

²⁰ პლუტარქე, „სოლონი“, თ. 12.

²¹ Diog. L. I. 10, 5 § 111.

²² Stender, o. c. 23.

²³ Anth. lyr. Gr. ფრგ. 11.

საგუნდო მელიკის ანუ ქორიკული ლირიკის წარმომადგენელი პოეტები, რომლებიც ქორიკულ სიმღერებში ძველ მითებს ამუშავებდნენ, ცხადია, არგონავტების თქმულებასაც ეხებოდნენ. VII—VI საუკუნეების ქორიკოს პოეტს სტესიქორე ჰიმერელს (ტისიას), რომელიც, კვინტილიანეს თქმით, „ეპიკური პოეზიის ტვირთს ლირით ეზიდებოდა“, არგონავტების ციკლიდან შეუთხზავს საგუნდო სიმღერა „შეჯიბრებები პელიასის საფლავზე.“ აქ დამუშავებული იყო გრძელეული მედეას შეგონებით საკუთარი ასულების მიერ მოკლული თესალიის გამგებლის—პელიასის დაკრძალვის ამბავი.

სიმონიდე კეოსელი (556—468), რომელსაც ძველი ბერძნები საგუნდო პოეზიის კლასიკოსად თვლიდნენ, თავის სიმღერებში ხშირად ეხებოდა არგონავტთა თქმულებიდან აღებულ ამბებს. სიმონიდეს სიმღერებიდან მეტად ძუნწი ფრაგმენტებია შემონახული, მაგრამ ამ ფრაგმენტებიდან და ანტიკური ეპოქის მწერალთა მითითებებიდანაც ჩანს, რომ სიმონიდე არგონავტთა თქმულების კორინთულ ვერსიას ეყრდნობოდა. ევრიპიდეს „მედეას“ სქოლიასტი გადმოგვცემს: „მედეა რომ კორინთოში გამეფებულა (βεβήχασθε) ამას ევმელოსი მოგვეითხრობს და სიმონიდეს“ (ევმელოსი ფრგ. 10). სიმონიდეს აღწერილობით, საწმისი (νᾶχος) ხან თეთრი ყოფილა, ხან კი მეწამული (ფრგ. 21).³⁰ პოეტი თავის სიმღერებში შეახებია მოძრავ კლდეებს—სინდრომადებს, რომლებშიაც არგონავტებმა გაიარეს (ფრგ. 22); გადმოუცია. თუ ვით შეეჯიბრნენ არგონავტები ლემნოსელ ქალებს (ფრგ. 205), თუ როგორ გაახალგაზრდავა მედეამ იასონი (ფრგ. 204) და ვით გამეფდა იასონი კორინთოში (ფრგ. 48).³¹

პირველი პოეტი ელინურ პერიოდში (მოღწეულ ავტორთაგან), ვინც ყველაზე უფრო ვრცლად დაამუშავა თქმულება არგონავტებზე, იყო საგუნდო ლირიკის უდიდესი წარმომადგენელი პინდარე (522/518—442/433). არგონავტთა თქმულებიდან მედეასა და ხომალდ „არგოს“ პინდარე მოიხსენიებს XIII ოლიმპიურ ოდაში, ხოლო IV პითიურ ოდაში დაწვრილებით გადმოგვცემს ამ თქმულების მთავარ მომენტებს. პინდარეს ეპინიკებში IV პითიური ოდა უძლიერეს თხზულებად ითვლება. იგი პინდარემ შეთხზა 466 წლის მახლობელ ხანებში და მიუძღვნა ჯირითში გამარჯვებულ მეფე არკესილაე კვირენელს (Ἀρκεσίλαος Κυρηνάϊος ἄρχαυς). ამ

³⁰ Etym. M., 597, 6; ევრიპიდეს „მედეას“ სქოლიონი, ტ. 5.

³¹ Anth. lyr. gr.

ოდის კომპოზიცია ისეთივეა, როგორცაა კომპოზიცია პინდარეს სხვა ეპინიკებისა. იგი სამი ნაწილისაგან შედგება: პროლოგი, პიპოთესისი და ეპილოგი. ოდა შეიცავს 13 ტრიადას (ტრიადაში იგულისხმება სტროფი, ანტისტროფი და ეპოდი). 13 ტრიადიდან 8 ეთმობა მითს არგონავტების შესახებ. ოდის პროლოგში პოეტი მიმართავს მუზას და მოიგონებს აფრიკის ჩრდილო სანაპიროზე მდებარე ქალაქ კვირენეს, რომელშიაც VII საუკუნეში არგონავტ ეფემეს შთამომავალი გადმოსახლდნენ კუნძულ თერადან. პოეტი შემდეგ ხოტბას ასხამს არკესილას, მის გამარჯვებას პითიურ შეჯიბრში და მოიხსენიებს კვირენეს მეფეთა წინაპარს, მინიელთა მოღვმის მეფე ბატოსს, რომელმაც კვირენე დააარსა. პროლოგს მოსდევს პიპოთესისი. არ სწორედ აქ ეძლევა პოეტს საბაზი გადმოგვიშალოს არგონავტთა წარმტაცი თქმულება და ამით ოდის შინაარსი გაამდიდროს. კვირენეს მოხსენიებამ არგონავტთა ამბის გადმოცემა შემდეგი მიზეზით გამოიწვია. როცა კოლხეთიდან დაბრუნებული არგონავტები ლიბიაში ტრიტონის ტბაში მოხვდნენ, ერთ-ერთ არგონავტთან, ხახელად ეფემეს, გამოეცხადა ზღვის ღვთაება, პოსეიდონის ვაჟი ტრიტონი ეგრიპილე და გადასცა მიწის ბელტი. მედიამ ეფემეს უმისნა: თუ ამ ბელტს ტენარეს კონცხზე აღდგის (საიტიოს სამეფოს) გამოქვაბულში ჩააგდებ, შენგან წარმდგინილი მეოთხე თაობა ლიბიაში დასახლდება და ამ ქვეყნის ბატონ-პატრონი შეიქნებაო. მაგრამ მოხდა ისე, რომ ეფემემ ბელტი ტენარეს კონცხზე კი არ ჩააგდო გამოქვაბულში, არამედ ზღვაში გადაისროლა, საიდანაც აღმოცენდა კუნძული კალისტე ანუ თერა. მედიას წინასწარმეტყველება მანაც აღსრულდა, ოღონდ გვიან. ეფემეს მეჩვიდმეტე თაობის წარმომადგენელი, პოლიმნასტეს ძე ბატოსი, რომელსაც პინდარე მოიხსენიებს, დელფოს სამისნოდან მიიღებს წინთქმას, რომ ახლანდელი სამკვიდრებელიდან (ეს იყო კუნძული თერა) ლიბიაში გადასახლდეს. ბატოსი ასეც მოიქცევა, დასახლდება ლიბიაში და დააარსებს კვირენეს.

როგორც ვთქვით, პინდარე ჩვენამდე მოღწეული პირველი ბერძენი ავტორია, რომელიც არგონავტთა თქმულებას ვრცლად გადმოგვცემს. პინდარე ყოველი თავისი ოდის პიპოთესისში რომელსამე მითს ამუშავებს მხატვრულად. ამ მითს პოეტი უკავშირებს ოდის აღრესატს, მის წინაპრებს ან მის სამშობლოს და მითის ფონზე საკუთარ აზრებს ცხადყოფს. საგუნდო ლირიკა, როგორც ცნობილია, ეპოსის მასალითა და მხატვრული სახეებით საზრდოობდა. ამის გამო ამბობდა სტესიქორეს შესახებ კვინტილიანე, რომ „ეპიკური სიმღერის ტვირთს ლირით ეზიდებოდაო“ (epici

carminis onera lyra sustinnit).³² იგივე და უფრო ხაზგასმით შეიძლება ითქვას პინდარეს შესახებაც. პინდარე იყო ძველი სამყაროს უდიდესი პოეტი — princeps lyricorum და მას არ შეიძლება ღრმად არ სცოდნოდა საკუთარი ქვეყნის მითოლოგია, დეტალებში არ ჰქონოდა შესწავლილი ცალკეული საჭირო მითი და ამ მითის შესახებ უკვე არსებული ლიტერატურული მასალა. არგონავტების ამბავს პინდარე ღრმად იცნობს და სხვადასხვა წყაროებზე დაყრდნობით გადმოგვცემს. აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ II სიმღერის 181-ე ტაეპის განმარტების დროს სქოლიასტი აინდარეს წყაროდ მიიჩნევს ჰესიოდესადმი მიწერილი თხზულების „ქალთა კატალოგის“ („დიდი ეოიების“) მესამე წიგნს.³³ აინდარეს, ცხადია, სხვა წყაროებიც ექნებოდა ხელთ.

მითის გადმოცემისას პინდარესათვის მთავარი იყო მხატვრული მომენტი, მაგრამ მითის მხატვრული დამუშავებისა და ლირიზმის მაღალ ხარისხში აყვანის დროს პოეტი მითის ფაბულის არსებით მხარეებს უცვლელად სტოვებდა. თქმულების, მიოსის მაღალ მხატვრულ ფორმებში განზოგადება, მის ფაბულაში საკუთარი მსოფლმხედველობის ჩაწენა პინდარეს პოეტური კრედიოა. „მე ვფიქრობ, რომ ტკბილმოუბარი ჰომეროსის წყალობით ზოთხრობა ოდისევსზე უფრო დიადი შეიქმნა, ვიდრე თვით ოდისევსის ტანჯუანიო“; — ამბობს პოეტი (ნემეური VII, 20—22).

პინდარე არგონავტების ამბის მხატვრულ გაშლასთან ერთად გვაწვდის მეტად საინტერესო წმინდა ეთნოგრაფიულ და გეოგრაფიულ დეტალებს. ასეთ შემთხვევებში, უნდა ვივარაუდოთ, პოეტი რეალურ მონაცემებს ეყრდნობოდა.

პოეტი გადმოგვცემს არგონავტთა თქმულების ყველა მთავარ მომენტს. თქმულების სამყაროში მას მეხუთე ტრიადიდან შეყავს მკითხველი. აქ გადმოცემულია მედეას წინთქმა „არგოს“ მგზღვაურებისადმი ლიზიაში დასახლების შესახებ და პელისისთვის მიცემული მისნობა ცალწალიანი ვაჟკაცისგან განრიღების თაობაზე. მეექვსე ტრიადაში პოეტი მოგვითხრობს, თუ ვით ჩამოვიდა იოლკოსში „წყვილი შუბით აღქურვილი საოცარი ვაჟკაცი“ და როგორ გააკვირვბ თავისი ლფაებრივი სილამაზით მოედანზე შეკრებილი ხალხი. მეშვიდე დი მერვე ტრიადებში გადმოცემულია მოსულ ვაჟკაცის, ოცი წლის იასონისა და პელიასის შეხვედრის ამბავი.

³² Quintilianii institutio oratoria ed. Radermacher, I-II Lips. 1907—1935. X, 1, 62.

³³ Pindar, II. Pythiques. Text établi et traduit par Aimé Puech. Paris. „Les belles lettres.“ 1922. „ბ. შთარგმნელის „Notice“.

სიხარულით ეგებებიან მთიდან ჩამოსულ იასონს მამა, ბიძები და ბიძაშვილები. იასონი მათ ლხინს უმართავს: „ხუთი ლამისა და ამდენივე დღის განმავლობაში იგი აკრეფდა განცხრომის წმინდა ყუავილს“.

მეცხრე ტრიადაში იასონი პელიასს წინადადებას აძლევს, მშვიდობიანი გზით დაუბრუნოს მას უსამართლობით მოპოვებული სკიპტრა და ტახტი. რომელთა კანონიერი მემკვიდრეც თვითონაა: „კლდეთა მეუფის პოსეიდონის ძე, სულსწრაფი მოკვდავნი მზად არიან სანართლიანობა მსხვერპლად შესწირონ მზაკრული გზით წონების შექენას, თუმც ამით მძიმე ხვალისდელი დღისაკენ მიემართებიან: მაგრამ მე და შენ გვმართებს, დავიცხროთ რისხვა და ბედნიერი მერმისი მოვიქსოვოთ“ (სტრ. 7) პელიასი მოთაფლული სიტყვებით უპასუხებს იასონს: „დავემორჩილები შენ სურვილს; მაგრამ მე უკვე გარს მეხვევა სიბერის ასაკი, შენი ახალგაზრდობის ყუავილი კი ახლა იფურჩქნება; შენ შეგიძლია დააცხრო მიწის-ქვეშეთელ ღვთაებათა რისხვა. ფრიქსე მოგვიწოდებს, მივიდეთ აიეტის საბრძანებელში, რათა დავაბრუნოთ მისი სული და წამოვიღოთ იმ ვერძის სქელსაწმისიანი ტყავი (βέρμα βερμαχλιον), რომლის წყალობითაც [ფრიქსე] ოდესღაც გადაურჩა პონტოს და დედნაცვლის უღვთო ისრებს“ (ებ. 7 და მეათე ტრიადის სტრ. 8). იასონი პელიასის დავალებას კისრულობს და ლაშქრობისათვის ემზადება. მის გარშემო ვაჟაკები იკრიბებიან: „ყველა მზად იყო, თვით სიკვდილის ფასად, სხვა ტოლებთან ერთად, თავისი სიქველის უზრუნველესი წამალი მოეძებნა“ (მეთერთმეტე ტრიადა, სტრ. 9). ღონიერი „არგო“ ზღვაში გავიდა და ჩქარა მიაღდა „უცხოთა მოძულე ზღვის შესართავს“; გაიარა მოძრავ კლდეებში და მიაღდა ზღვისათვის ფასის, სადაც არგონავტები „შავგვრემან კოლხებში“ (βερμαχλιον) ბრძოლაში ჩაებნენ. მაგრამ ღმერთ-ბრძოლით არგონავტე იასონისა და მედეას სიყვარულის წყალობით „გაქცნენ“ ამ ბრძოლას. პინდარე აქ პოეტურ ალეგორიას მიმართავს: „უზსარკისი ისრების დედუფალმა, კვიპროსშობილმა, ოთხ-ზარკილიან მრეციე ბორბალს მიაკრა კრელი ბზეწვია“; ე. ი. ბზეწვია სტრ. (სიმბოლო სიყვარულისა) გაეკრა საბრძოლო ეტლსო (ბერმახლიონ) ტრიადა, სტრ. 10). მედეა იასონს აიეტოს დავალე-ბას შესასრულებლად გრძნეულ მალამოს აძლევს (ანტისტრ. 10). აიეტის ვაჟი ავიტონ ხნავს მიწას ცეცხლისმურქვეველი და სი-ბრძოლის სიბრძნით, მერე კი ელინებს სთავაზობს ამ საქ-მის შესრულებას: „იუ შემისრულებს ამ საქმეს, წინამძღოლმა, რო-მელიც; ღონიერის განაგებს, დაე წაიღოს უბრწველი, საფენელი, ოქ-ტაბა სწამლისანი ბრწყინვილე ტყავი“ (ებ. 10). მედეას დახმარებით

იასონი ამ დავალებასაც ასრულებს (მეცამეტე ტრიადა, სტრ. 11) და უსერ ტევრში საწმისის მცველ დრაკონსაც ჰკლავს და პირობის ძალით მედღე მიჰყავს (ეპ. 11).

პიპროტესისის ფინალურ ნაწილს პოეტი მოკლედ გადმოგვცემს. ამას ასაბუთებს იმით, რომ გრძელი ამბის თქმა შეეკუმშულად სჯობს: „...დრო მაჩქარებს; მაგრამ მე ვიცი მოკლე ბილიკი და ბევრ სხვასაც ვუშოაღვრებ [ამ] სიბრძნესო“ (ეპ. 11). არგონავტთა მითის გადმოცემას, პინდარე ამთავრებს იმით, რომ ოკეანესა და მეწყამული ზღვის გავლის შემდეგ არგონავტები მიაღებებიან კუნძულ ლემნოსს და იქაურ ქალებს სატრფიალოდ დაუკავშირდებიან³⁴.

არგონავტების ამბავს პინდარე შეახებია სხვა თხზულებათაშიც, რომელიც დაკარგულია და რომლის ერთი ფრაგმენტი (8უთი ტაეპის შემცველი) შემონახულია ევრიპიდეს ტრაგედიის „ანდრომაქეს“ სქოლიონებში (ფრგ. 172). აქ ლაპარაკია იმაზე, თუ ვით გაილაშქრეს ტროაზე პერაკლემ და პელეესმა (აქილეესის მამამ), როგორ ებრძოდა პელეესი ამძინებს და მერე როგორ ილაშქრა კოლხეთში იასონთან ერთად და ვით გაიტაცა მედღე.

პინდარეს ოდებს დართული აქვს ჯერ კიდევ ძველ ხანებში შედგენილი განმარტებები სქოლიონთა სახით³⁵. ეს სქოლიონები საყურადღებოა ორმხრივ: 1. შეიცავს მითითებებს არგონავტთა მითის პარალელური ვერსიების შესახებ. რომლებიც ჩვენამდე მოუღწევად თხზულებებში იყო გადმოცემული და 2. მათში დაიძებნება კოლხეთის თვალსაზრისით საინტერესო განმარტებანი.

ოლიმპ. XIII ოდის 53-ე სქოლიონიდან ჩანს, რომ პინდარეს ოდების ზოგიერთი სქოლიონის ავტორი ლიკოფრონის „ალექსანდრას“ სქოლიასტიცაა.

ქორიკული პოეზიის წარმომადგენელთა შორის აქ უნდა დავასახელოთ ნაკლებად ცნობილი პოეტი, დითირამების შემთხვევლი ტელესტე სელინუნტელი, რომელსაც არგონავტების თქმულების საფუძველზე შეუთხზავს დითირამები „არგო“, რომლის ფრაგმენტიც დაცულია³⁶.

³⁴ საგულისხმოა, რომ პინდარესთან არგონავტები ლემნოსს ეწყვიდნენ კლავთიდან დაბრუნების ვაშს. რაც ტრადიციულ გადმოცემას ეწინააღმდეგება.

სხვა ვერსიებით ცნობილია, რომ იასონს ლემნოსელთა დედოფლის ჰიფსიპილესაგან შეეძინება ვაჟი ევმელისი. ხოლო ევმეზე დაუკავშირდება ლემნოსელ ასულს—მალაქეს, რომელიც შობს კვირენეს მეფეთა წინაპარს.

³⁵ Scholia vetera in Pindari carmina recensuit A. B. Drachmann. Vol. I—II, Lipsiae, 1903—1910.

³⁶ Anth. lyr. gr.

არგონავტთა თქმულება დამუშავებული ჰქონდა პელოპონესის ომის თანამედროვეს, ეპიკოსსა და ლირიკოს პოეტს — ანტიმაქე კოლოფონელს (V საუკ. მეორე ნახ. ძვ. წ.). II საუკუნის საეკლესიო მწერლის, ტატიანეს, ცნობით, ანტიმაქეს დაუწერია შრომა პომპროსის პოეზიის შესახებ³⁷. ანტიკური ხანის ავტორთა უმრავლესობა ანტიმაქეს კოლოფონელ პოეტად და გრამატიკოსად მიიჩნევს; ციცერონი („ბრუტუსი“, 51) და ოვიდიუსი („ტრისტიები“, I, 6, I) კი კლაროსელად თვლიან. შესაძლოა, იგი კლაროსზე დაიბადა, მაგრამ ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა კოლოფონში. სვიდას მოწმობით, ანტიმაქე იყო ვინმე ჰიპარქეს შვილი. მეგობრობდა ფილოსოფოს პლატონთან, რომელიც მასზე ცოტათი უმცროსი იყო.

ანტიმაქეს მიეწერება: ჩვენამდე უმნიშვნელო ფრაგმენტებით მოღწეული, თავის დროზე ოცდაოთხი წიგნის შემცველი პოემა „თებეიდა“, თხრობითი ელეგიების კრებული „ლიდე“ და ჰომეროსის პოემების ტექსტის ვრცელი კომენტარი.

ანტიმაქე მწიგნობრული პოეზიის ფუძემდებლად ითვლება. ელინისტურ ხანაში მას დიდ ეპიკოს პოეტად თვლიდნენ და ბაძავდნენ კიდეც.

არგონავტთა თქმულება დამუშავებული იყო ელეგიების კრებულში „ლიდე“. თხზულება არ მოღწეულა. მითითებები დატულია აპ. როდოსელის „არგონავტიკის“ სქოლიონებში. „ლიდე“ ანტიმაქეს მიუძღვნია გარდაცვალებული სატრფოსა თუ მეუღლისათვის და სახელიც ამ ქალისა (Λάνθη) დაურქმევია.

„ლიდეში“ ელეგიური საზომით იყო მოთხრობილი თქმულებებიდან ამოკრეფილი სასიყვარულო თავგადასავლები: ბელერეფონტისა და ანტიას საბედისწერო ტრფობის ამბავი, აფროდიტესა და ადონისის სიყვარულის საეალალო შედეგი და მისთ. არგონავტების კოლხეთში მოგზაურობის ამბავი, ჩანს, იასონისა და მედეას სიყვარულის ამბის ფონზე იშლებოდა.

ანტიმაქეს რომ არგონავტთა თქმულება დაწვრილებით დაუმუშავებია, ეს მტკიცდება აპ. როდოსელის პოემის სქოლიონების მითითებებიდან. თუ თქმულების თანამიმდევრობას დავიცავთ, ამ მითითებების მიხედვით, „ლიდეში“ მოთხრობილი ყოფილა ამბები: „არგონადან“ სიმძიმის გამო ჰერაკლეს გადასმის (ფრგ. 52), ფინევსის (ფრგ. 58), ძეტესა და კალასის (ფრგ. 51), კოლხთა მეფის აიეტის ხარების (ფრგ. 53), მედეასგან საწმისის მცველი დრაკონის მოჯადოების (ფრგ. 54), კოლხეთში იასონისა და მედეას დაქორწინებისა (ფრგ.

³⁷ Tatiani oratio ad Graecos. ed. Otto, Jenae, 1851. e. 31.

55) და ლიბიაში არგონავტების მიერ „არგოს“ მხრებით ხმელეთზე გადატარების (ფრგ. 56) შესახებ³⁸.

§ 3. დრამა. არგონავტების თქმულებას დიდი ინტერესით მოეკიდა ელინური მწერლობის ისეთი მაღალი დარგი, როგორც იყო ატიკური დრამა (ტრაგედია, კომედია და ე. წ. სატირული დრამა). კლასიკური ხანის ბერძნული დრამისათვის, კერძოდ ტრაგედიისათვის, საგმირო თქმულებები სიუჟეტების დაუშრეტელი წყარო იყო: „ბერძნული ტრაგედია მთელი თავისი არსებობის დროს უწყვეტლივ რელიგიურ მითოსთან და საგმირო თქმულებასთან იყო დაკავშირებული და აქა ჰპოვებდა თავის შინაარსს“³⁹. მითებსა და ეპოსს გულისხმობდა ესქილე დრამის საფუძვლად, როცა ამბობდა: „ჩემი ტრაგედიები ჰომეროსის ბრწყინვალე სუფრის ნამცეცებიანა“.

ბერძნულმა დრამამ არგონავტების თქმულებიდან უპირატესად სამი მომენტი გამოიყენა: ლემნოსის ეპიზოდი, ფინევსის თავგადასავალი და იასონ-მედეას ტრაგიკული რომანი. ამ ეპიზოდების გარშემო ტრაგედიები შეთხზეს ესქილემ, სოფოკლემ, ევრიპიდემ და ბერძნული ტრაგედიის სხვა წარმომადგენლებმაც. არგონავტების მითის სიუჟეტზე აგებული ტრაგედიებიდან ჩვენამდე სრულად მოაღწია ევრიპიდეს „მედეამ“, დანარჩენებიდან კი მხოლოდ ძუნწი ფრაგმენტები და სათაურებიღაა ცნობილი. გადარჩენილი მასალა საყურადღებოა არა მარტო არგონავტთა თქმულების მნატურული დამუშავების თვალსაზრისით, არამედ, და განსაკუთრებით, იმ მხრივ, რომ დრამატურგია თქმულების დრამატული ანარეკლისათვის რეალისტური—ისტორიული და გეოგრაფიული ფონის შექმნას ცდილობდა.

ბერძნული ტრაგედიის მამა—ესქილე (525—456) განსაკუთრებით იყო დაინტერესებული კოლხურ გარემოსთან დაკავშირებული თქმულებებით და რეალური ხასიათის ცნობებით. მან პირველმა ჩამოძერწა ტრილოგიად თქმულება კავკასიონის კლდეზე მიჯაჭვული პრომეთეს შესახებ⁴⁰. არგონავტების თქმულების საფუძველზე ესქილემ შექმნა ტრილოგია: „არგო“, „პიფსიდილე“ და „კაბირები“⁴¹. გარდა ამისა დაუწერია ტრაგედიები—„ფინევსი“, „ათამანტი“, „ლემნოსელები“ და სატირული დრამები—„კირაკე“ და „დიონისეს ცი-

³⁸ An h lyr. gr.

³⁹ გრ. წერეთელი, ბერძნული ლიტერატურის ისტორია, ტ. II. თბილისი, 1935, გვ. 35.

⁴⁰ ს. ყაუხჩიშვილი, დასახ. ნაშრ. გვ. 287—299.

⁴¹ ეს სამი ტრაგედია ტრილოგიად პირველად ველკერმა მიიჩნია და საერთო სახელად „იასონია“ შეარქვა (Welcker, Die griech. Tragödien. Bonn, 1833).

ძები“⁴². ამ თხზულებათაგან მხოლოდ უმნიშვნელო ნაწყვეტები და სათაურებიღა გადარჩა. მათზე დაყრდნობით მთლიანი ნაწარმოების შესახებ მსჯელობა ძნელი და სავარაუდოა.

ტრაგედიაში „არგო“, როგორც სათაურიდან ჩანს, ალბათ გადმოცემული იყო ხომალდის მომზადების, მოლაშქრეთა შეკრებისა და კოლხეთისაკენ მგზავრობის დაწყების ამბები. ტრაგედიის ფინალური ნაწილი კუნძულ ლემნოსზე მიდგომას მოგვითხრობდა. ამას გვაფიქრებინებს მომდევნო ტრაგედიის სახელწოდება „ჰიფსიპილე“; რომელშიაც ლემნოსზე დატრიალებული ამბები და იასონ-ჰიფსიპილეს რომანი იქნებოდა გადმოცემული.

აბ. როდოსელის პოემის სქოლიასტი გადმოგვცემს; რომ ესქილე ხომალდ „არგოს“ მესაქეს ტრაგედიაში „არგო“ ტიფისის ნაცვლად იფისს უწოდებსო (I, 105); იმავე სქოლიასტის ცნობით „ჰიფსიპილეში“ ესქილე მოგვითხრობდა, თუ ვით შეეგებნენ ლემნოსელი ქალები არგონავტებს კუნძულზე და როგორ დააფიცეს, სატრფიალოდ დაკავშირებოდნენ მათ (I, 769). „ჰიფსიპილედან“ გადარჩენილ ერთ ტაეპში ლაპარაკია „არგოს“ მეტყველი მორის შესახებ (ფრგ. 114).

ტრაგედია „კაბირები“, სათაურის მიხედვით რომ ვიმსჯელოთ; ალბათ ასახავდა არგონავტების მიერ კუნძულ სამოთრაკზე (ლემნოსის მახლობლად) კაბირებისათვის აღსრულებულ წმინდა რიტუალს. პინდარეს სქოლიასტის მოწმობით, ესქილეს „კაბირებში“ ჩამოთვლილი ჰყავდა „არგოს“ მეზღვაურები (ad Pyth. IV, 303b).

ტრაგედია „ფინევსი“ შედიოდა იმ ტრილოგიაში, რომლის მეორე ნაწილს „სპარსელები“, ხოლო მესამეს „გლაფკოს პოტნიეფსი“ შეადგენდა და წარმოგვიდგენდა დრამად დამუშავებულ თქმულებას თრაკიის მეფის ფინევსის შესახებ. ეს თქმულება ავტორმა არგონავტების მითიდან აიღო.

სატირული დრამიდან „ჰირკე“ თითქმის აღარაფერია გადარჩენილი და მისი შინაარსის გამოცნობა ძნელია.

სატირულ დრამაში „დიონისეს ძიძები“ არგონავტების მითიდან ესქილეს დაუმუშავებია ის ამბავი, თუ როგორ გააახალგაზრდავა მდებამ გრძნეულებით დიონისეს ძიძები მათი ქმრებითურთ (ფერეკიდე; ფრგ. 113 და ევრიპიდეს „მედეას“ ჰიპოთესისი).

მეორე დიდმა ბერძენმა ტრაგიკოსმა სოფოკლემ (496—406) არგონავტთა თქმულებას ყველაზე უფრო მეტი თხზულება მიუძღვნა.

⁴² „ლემნოსელების“ მიუთვება ესქილესათვის საექვოდაა მიჩნეულა (TGF, 40); მაგრამ საუკეთესო ნუსხა ხელნაწერებისა—Codex Mediceus მასაც ესქილეს ტრაგედიებში მოიხსენიებს.

სამწუხაროდ ჩვენამდე არც ერთი არ მოღწეულა. იმის შესახებ, თუ კონკრეტულად რამდენი ნაწარმოები შექმნა სოფოკლემ არგონავტთა მითის სიუჟეტზე, სამეცნიერო ლიტერატურაში ერთი აზრი არ არსებობს. ზეელიგერი ფიქრობდა, რომ არგონავტთა მითის საფუძველზე სოფოკლემ შეთხზა ხუთი ნაწარმოები⁴³; იესენი ასეთ ნაწარმოებთა რიცხვს შვიდით განსაზღვრავდა⁴⁴, გრუპე — ოთხით⁴⁵; ხოლო გრ. წერეთელი რვა პიესას ვარაუდობს⁴⁶. შემონახული სათაურებისა და ფრაგმენტების, აგრეთვე, ძველი ავტორების მითითებათა საფუძველზე ჩვენ ვვარაუდობთ თერთმეტ თხზულებას — ათ ტრაგედიას და ერთ სატირულ დრამას. ტრაგედიები იყო: „ტირო“, „ათამანტი“, „ინო“, „ფრიქსე“, „ლემნოსელი ქალები“, „ფინევსი“, „ტიმპანისტები“, „კოლხი ქალები“, „სკვითები“, „პელიასი“ ანუ „რიძოტომოი“ („ფესვთა მჭრელები“). სატირულ დრამას წარმოადგენდა „ამიკოსი“. სათაურები — „ტირო“, „ათამანტი“, „ინო“, „ფრიქსე“, „ფინევსი“, „პელიასი“ და „ამიკოსი“ არგონავტთა თქმულების პერსონაჟთა სახელებიდან მომდინარეობენ. უნდა ვიგულისხმობთ, რომ სოფოკლე ასეთრიგად დასათაურებულ ნაწარმოებში სათანადო პერსონაჟთან დაკავშირებულ ამბებს წარმოგვიდგენდა და ეს ამბები არგონავტთა თქმულებიდან იყო აღებული. „ათამანტში“, მაგალითად, სოფოკლეს დაუმუშავებია ის ეპიზოდი, თუ როგორ უნდა შეეწირათ მსხვერპლად ათამანტი ზეესისათვის შვილების ლალატის გამო და როგორ დაიხსნა იგი ჰერაკლემ ნეფელეს შურისძიებისაგან (მიქაელ მოციქ. ანდაზ. კრებ. Cent. XI, 58). „ათამანტს“, როგორც სოფოკლეს ტრაგედიას, მოიხსენიებს პინდარეს სქოლიასტი, მაგრამ, ჩვენთვის გაუგებარი მიზეზის გამო, ნეფელეს ფრიქსეს დედინაცვლად მიიჩნევს (ad Puth. IV, 288a).

აბ. როდოსელის პოემის სქოლიასტის მოწმობით, სოფოკლეს „ლემნოსელ ქალებში“ არგონავტების და ლემნოსის მკვიდრი მემომარი ასულების შერკინების ამბავი გადმოუცია (I, 769). პინდარეს სქოლიასტი ამბობს, რომ ამ ტრაგედიაში სოფოკლეს, როგორც „კაბირებში“ ესქილეს, არგონავტების სია ჰქონდაო (ad Puth. 303b). „კოლხ ქალებში“ (Κολχίδες), რომლის სათაური იმას მეტყველებს, რომ ტრაგედიის გუნდი კოლხი ქალებისაგან შედგებოდა, დამუშავებული იყო არგონავტების კოლხეთში ყოფნისა და

⁴³ LM, I, 504.

⁴⁴ RE, III, 747.

⁴⁵ Gr. Myth, I, 540.

⁴⁶ გრ. წერეთელი, დასახ. ნაშრ. II, 134.

მედვას დახმარებით იასონის მიერ აიეტის დავალებების შესრულების ეპიზოდები⁴⁷. აქვე ყოფილა გადნოცემული აფსირტეს კოლხეთში (აიეტის სახლში) დაკვლის ამბავი (აბ. როდ. სქ. IV, 223 და 228).

ტრაგედია „სკვითები“ კოლხთაგან (resp. სკვითთაგან) არგონავტების დევნისა და არგონავტების ფეაკებთან (ალკინოესთან) თავშეფარების ამბავს წარმოგვიდგენდა⁴⁸. პაროდოსში ალკინოეს სასახლის წინ მდევარ კოლხთა (სკვითთა) გუნდი ფეაკებთან თავშეფარებულ მედვას გაცემას მოითხოვდა. ტრაგედიის ფინალურ ნაწილში აღბათ კოლხთა და არგონავტთა დაზავება ხდებოდა, ისევე როგორც მითშია. ასეთ სიუჟეტურ კომპოზიციას გვაუარაუდებინებს ტრაგედიის სათაური, შემოკჩენილი ფრაგმენტები და ანტიკური ხანის სხვა ტრაგედიების აღნაგობა.

„სკვითებიდან“ გადარჩა მხოლოდ ორნახევარი ტაეპი. შემოგვინახა აბ. როდოსელის სქოლიასტმა (IV, 223): „[მედვა და აფსირტე] ერთი საშოდან არ წარმოვმნილან; [აფსირტე] ნერეიდის ძე ახლახან იშვა, [მედვა] კი ბევრად ადრე გააჩინა ოკეანეს ასულმა ილიამ“. აქ ხაზი პქვეს გასმული იმას, რომ აფსირტე მედვას დედით-ერთი ძმა არ იყო. სხვა წყაროშიც აფსირტეს დედად ნერეიდთაგანი ნეაირა მოიხსენიება (დიონისიოსი, ფრგ. 1 (4)). შესაძლოა, ტრაგედიაში კოლხთა წინაშე მედვა თავს იმით იმართლებდა, რომ მოკლული აფსირტე არ ყოფილა მამამისის, აიეტის, კანონიერი ცოლის შვილი (აბ. როდ. „არგონავტიკა“, III, 242).

აბ. როდოსელის სქოლიასტის მოწმობით, „სკვითებში“ სოფოკლეს არგონავტები უკან იმავე გზით დაუბრუნებია, რომლითაც კოლხეთს გამგზავრებულან (IV, 284).

ესქილესა და სოფოკლეს უმცროსი თანამედროვე ტრაგიკოსის ევრიპიდეს (480—406) ტრაგედიების მასალაც მითები და ლეგენდები იყო.

ევრიპიდე ყველაზე უკეთ მოღწეული ტრაგიკოსია. შემონახულია 17 სრული ტრაგედია, ერთი სატირული დრამა და ათასზე მეტი ფრაგმენტი ცნობილი თუ უცნობი ნაწარმოებებისა. არგონავტების მითის საფუძველზე ევრიპიდესაც რამდენიმე ტრაგედია შეუთხზავს. ეს ტრაგედიებია: „იონი“, „ფრიქსე“, „პითისიპილე“, „პელიასის ქალიშვილები“ (ყველაზე ადრინდელი ტრაგედია ევრიპიდეს თხზულებებში), „მედვა“, „ევგეოსი“. არგონავტების მითის სიუჟეტზე აგებული ტრაგედიებიდან ჩვენამდე მოაღწია მხოლოდ „მედვამ“, დანარჩენებიდან ფრაგმენტებილა გადარჩა, ან მხოლოდ სათაურები.

⁴⁷ TGF, ფრგ. 311—322.

⁴⁸ TGF, 501—505.

„ფრიქსისა“ და „ეგეოსის“ შესახებ მითითებები დაცულია ა.პ. როდოსელის პოემისა და ევრიპიდეს „მედეას“ სკოლაონებში. ტრაგედიის — „ინოს“ მიხედვით ინოს თავგადასავალი მოაზრობილი აქვს ჰიგინუსს (fab. IV). „პელიასის ქალიშვილებში“ დამუშავებული იყო ის ამბავი, თუ როგორ შეაქდინა მედეამ შურისძიების მიზნით პელიასის ქალიშვილები, მოეკლათ მამა ვათომცდა გასაახალგაზრდავებლად: ტრაგედიის მოკლე შინაარსი დაცულია მოსე ხორენელთან (Progymnasmata, III, de confutacione). ეს ტრაგედია გამოუყენებია ჰიგინუსს — fab. XXIV, სადაც ამბობს: „პელიადებმა: ალკესტიდამ, პელოპიამ, მედუზამ, პისიდიკემ, ჰიპოთოემ მედეას წაქეზებით მამა მოკლეს და სპილენძის ქვაბში მოხარშეს. როცა დაინახეს, რომ მოტყუვდნენ, საშობლოდან გაიქცნენ“⁴⁹.

ტრაგედიას „ჰიფსიპილე“ ზეელივერი თებეს ციკლის ტრაგედიებს მიაკუთვნებდა⁵⁰, მაგრამ გამოირკვა, რომ ეს არ იყო სწორი. ოქსირინქოს პაპირუსებში შემონახულ ფრაგმენტებზე დაყრდნობით კარლ რობერტმა ცხადყო, რომ „ჰიფსიპილე“ არგონავტების ციკლის ტრაგედია იყო⁵¹, რომელშიაც ევრიპიდეს დამუშავებული ჰქონდა არგონავტთა თქმულების ისეთი ვერსია, რომელიც სრულიად განსხვავდებოდა სხვა ვერსიებისაგან. აქ გადმოცემული იყო შემდეგი: იასონს ჰიფსიპილესაგან ლემნოსზე ყოფნის ეპოს შეეძინა ტყუბი ვაჟი — თოანტი და ევენოსი. იასონმა ვაჟები კოლხეთში წაიყვანა, როცა მამა (იასონი) იქ (კოლხეთში) დაიღუპა, ვაჟები ლემნოსზე ღედასთან დაბრუნდნენ.

ბერძნულ დრამატულ ნაწარმოებებიდან, რომლებიც არგონავტების მითის საფუძველზე იყვნენ შეთხზულნი, ჩვენამდე, როგორც ვთქვით, სრული სახით მხოლოდ ევრიპიდეს „მედეამ“ მოაღწია.

არისტოფანე გრამატიკოსი გვაუწყებს, რომ ევრიპიდემ ტრაგედია „მედეა“ წარმოადგინა ათენის თეატრში 87-ე ოლიმპიადის პირველ წელს (= 431 წელს) პითოლორეს არქონტობაში. ტრაგიკულ აგონში პირველი პოეტი იყო ეეფორიონი, მეორე სოფოკლე და მესამე ევრიპიდე, რომელიც გამოვიდა ტეტრალოგიით: „მედეა“, „ფილოქტეტე“, „დიქტისი“ და სატირული დრამა „მომკვლნი“ (არისტოფანე გრამატიკოსის ჰიპოთესისი „მედეასთან“). რაკილა ევრიპიდემ ეეფორიონსა და სოფოკლესთან შეჯიბრში მარცხი განიცადა (მესამე ჯილდო მიიღო), იძულებული გახდა, „მედეა“ გადა-

⁴⁹ TGF. 550—554.

⁵⁰ LM, I, გვ. 513.

⁵¹ Grenfell—Hunt, The Oxyrhynchus Papyri VI, p. 19 sqq.; Carl Robert, Die Iasonsgage in der Hypsipyle des Euripides (mit einer Abbildung im Text). Herm. XLIV, 1909, გვ. 376—402.

ემუშავენა. ჩვენამდე სწორედ ეს გადამუშავებული ვარიანტია მოღწეული. მასში დარჩენილია ის ნაკლი, რომელზეც არისტოტელე მიუთითებს: „ფაბულების გახსნა თვით ფაბულიდან უნდა გამომდინარეობდეს და მანქანის საშუალებით არ უნდა ხდებოდეს (იგულისხმება deus ex machina), როგორც ეს არის „მედეაში“⁵².

„მედეაში“ ევრიპიდემ დაამუშავა არაგონავტა მითის ნაწილი, რომელშიაც წარმოდგენილი იყო, თუ იოლკოსიდან პელიასის მოკვლის გამო ლტოლვილი მედეა და იასონი კორინთოში როგორ დასახლდებიან. იასონი აქ უღალატებს მედეას და სურს, შეირთოს კორინთოს მეფის, კრეონტის, ასული გლავკე⁵³. მედეა შურს იძიებს მოღალატე ქმარზე: კრეოფილეს ევრისით („ექალიის აღებაში“) მოწამლავს კრეონტს, თვითონ კი ათენში გარბის, ხოლო ბავშვებს საკურთხეველთან ტოვებს იმ იმედით, რომ მათ მამა (იასონი) მოუვლის.

ევრიპიდემ ტრაგედიაში სიახლე შეიტანა, ტრაგიკული კოლიზიის გამძაფრებისათვის მედეას შურისძიებას შემადრწუნებელი ხასიათი მისცა და ქალს საზიზღარი ბოროტმოქმედება ჩაადენინა: იასონზე შურისძიების მიზნით მედეა ტრაგედიაში საკუთარ შვილებს ჰკლავს. ერთგვარი როლი ევრიპიდეს მიერ სიახლის შემოტანაში, ვფიქრობთ, იმ გარემოებაშიც შეასრულა, რომ საკუთრივ ბერძნულ თქმულებებში შვილების დახოცვის მოტივი საკმაოდ გავრცელებული იყო (პროკნეს მიერ იტიისის მოკვლა, ჰერაკლეს მიერ შვილების დახოცვა და სხ.). არაგონავტების თქმულების ევრიპიდემდელ გადმოცემებში არსად არ არის ნათქვამი ის, რომ მედეამ სამშობლოს უღალატა (იგი კოლხეთს ტოვებს ღეთაების მოწოდებით — „ნავპაქტიკა“, ფრგ. 7, 9) და მერე შვილები მოკლა. კრეოფილესთან მედეა მხოლოდ და მხოლოდ კრეონტს სწამლავს: აქ კრეონტის ქალის გლავკეს (— კრეუზას) მკვლელობაზეც კი არ არის ლაპარაკი. „მედეას“ არისტოფანე გრამატიკოსისეულ „ჰიპოთესისში“ პირდაპირაა ნათქვამი, რომ ასეთი რამ (ე. ი. მედეას მიერ შვილების დახოცვა) არც ერთ სხვა მწერალთან არ გვხვდება. ვფიქრობთ, ძმის (აფსირტეს) მკვლელობაც ტრაგედიამ დააბრალა მედეას. პირველი ავტორი, რომელთანაც მედეა ჩვილ ძმას — აფსირტეს აიეტის სასახლეში ჰკლავს სოფოკლე უნდა იყოს („კოლხი ქალები“ — აბ. როდ. სქ. IV, 223, 228; „სკვითები“, ფრგ. 419). მართალია, ასეთი ამბავი ლოგოგრაფოს ფერეკიდესაც გადმოუცია „ისტორიის“ („თეოგონიის“) VII წიგნში (FGH), მაგრამ ვფიქრობთ, არა ძველი გადმო-

⁵² არისტოტელე, პოეტიკა. თარგმ. ს. დანელიასი. 1944, თავი 15.

⁵³ თქმულების ეს სახელი დამოწმებულია „მედეას“ ჰიპოთესისში.

ცემების მიხედვით, არამედ სოფოკლეს აშკარა გავლენით. ფერეკიდუ სოფოკლეს თანამედროვე მოღვაწე იყო და ასეთი გავლენა სრულიადაც არაა გამორიცხული. ჩვენ მოსაზრებას მხარს უჭერს ისიც, რომ ფერეკიდუ ჯერ კიდევ აკვანში მწოლიარე, ჩვილი აფსირტეს მკვლელობაზე ლაპარაკობს. მერმინდელი გადმოცემებით აფსირტე ვაჭაკობის ასაკში იღუპება.

ევრიპიდეს მიერ „მედეაში“ ასეთი ახალი მოტივის შემოტანით დარღვეულია არისტოტელეს დებულება, რომ „გადმოცემული მითების გასწორება არ არის საჭირო“⁵⁴.

სწორედ ამ ახალ მოტივზე ააგო ევრიპიდემ თავისი ტრაგედიის უმნიშვნელოვანესი ნაწილი. რისთვის დასჭირდა ევრიპიდეს მითის მაგისტრალური ხაზის გამრუდება და მედეას საშინელ ბოროტ-მოქმედად გამოყვანა? ეს უნდა ავხსნათ შემდეგი მიზეზებით:

1. უცხოური წარმომავლობის ადამიანს ბერძნები ქედმაღლურად უყურებდნენ და თავიანთი მაღალი კულტურით უპირისპირდებოდნენ ყველა სხვა, ვითომცდა ბარბაროსულ, ტომებს. მართალია, ევრიპიდესთან მედეა ძლიერი და მტკიცე ხასიათის პიროვნებაა, მაგრამ მისი ვნებები მის გონებაზე უძლიერესია. ამიტომ უსვამს ხშირად ხაზს ევრიპიდე მედეას ბარბაროსულ წარმოშობას, რაც ძლიერ პიროვნებასაც კი შეცდომებისა და ბოროტმოქმედებისაკენ მიაქანებს;

2. ევრიპიდე თავისი სამშობლო ელადის დიდი პატრიოტია და ათენელ მაყურებელს უჩვენებს, თუ სადამდე შეიძლება მიიყვანოს ადამიანი პატრიოტული გრძნობების დაჩლუნგებამ და სამშობლოს ლალატმა. მედეამ ულალატა მამულს, მოწყდა მშობლიურ კერას და კიდევ დამარცხდა მორალურად ცხოვრებასთან ბრძოლაში. მან თავზარდამცემი, შემადრწუნებელი საქმე ჩაიდინა—ღვიძლი შვილები შეუბრალებლად დაკლა. პოეტი ტრაგედიის გუნდს, რომელიც კორინთელი ქალებისაგან შედგება, ათქმევინებს: „დეე, ნურასოდეს ნუ მოვწყდებით სამშობლოსო“;

3. მედეას სახის დახატვაში დიდი როლი ითამაშა ევრიპიდეს ტრაგედიის მიმართულებამ, ნათლად აესახა ქალის კონტრასტული გრძნობები — ძლიერი და თავდადებული სიყვარულისა, ერთი მხრივ, და ყოველგვარ საზღვარს გადაცდენილი, თავაწყვეტილი შურისძიებისა, მეორე მხრივ. ძველ საბერძნეთში, როგორც ცნობილია, ქალის როლი მეტისმეტად დაკნინებული იყო და ევრიპიდეც აგრძელებს იმ ტრადიციას ქალის მოქი ფერებით დახატვის საქმეში, რომელსაც საფუძველი მწერლობაში ჯერ კიდევ ჰესიოდემ და სიმონიდე ამო-

⁵⁴ არისტოტელე, პოეტიკა, თ. 14.

გოსელმა დაუდეს (პანდორას შიტი და „სატირა ქალებზე“). ევრიპიდეს არა მარტო „მედეაში“, არამედ სხვა ტრაგედიებშიც აყავს გამოყვანილი გრძნობებს ზედმეტად აყოლილი, შურისძიებაში თავშეუყავებელი და გონებაშეზღუდული ქალები. არისტოფანეს კომედიაში „თესმოფორიადუსები“ ერთი ქალი უჩივის ევრიპიდეს: იმან ისე გალანძღა და ლაფში ამოსვარა ქალები, რომ ქმრები, თეატრიდან დაბრუნების შემდეგ, ეჭვით აღსავსენი მივარდებიან ხოლმე თავიანთ ცოლებს და ათასნაირ ბოროტმოქმედებაში სდებენ ბრალსო⁵⁵. ვფიქრობთ, საფუძველს არ იყო მოკლებული ის ეპითეტი ქალთა-მოძულისა—*μυθησύνη*, რომელიც ტრადიციამ შეარქვა ევრიპიდეს.

ღვიძლი შვილების დახოცვის ამბავი რომ ევრიპიდეს გამონაგონია, ამას მხარს უჭერს ძველ დროშივე გავრცელებული ამბავი, რომელიც აღუქსანდრიული ხანის გრამატიკოსსა და კომენტატორს, არისტოფანე გრამატიკოსისა და არისტარქეს მოწაფეს პარმენისკეს (ძვ. წ. III საუკუნე) გადმოუცია. პარმენისკეს მიეწერება ჰომეროსის პოემების, ტრაგიკოსთა ნაწარმოებებისა და არატეს თხზულების განმარტებათა ავტორობა. პარმენისკეს განმარტებათა წერის დროს, ცხადია, ხელთ ჰქონდა ძველისძველი წყაროები და კარგად იცოდა, რომ შიშის არც ერთ ვერსიაში არ ჰქლავდა მედეა შვილებს. ევრიპიდეს „მედეას“ სქოლიონში (სქ. 9) დამოწმებულია პარმენისკე: „ფილოსოფოსებში მეტად გავრცელებულია ერთი ამბავი, რომელსაც პარმენისკე გადმოგვცემს: ევრიპიდემ თითქოს კორინთელებისაგან ხუთი-ტალანტი⁵⁶ აიღო და ბავშვების დაკვლა მედეას გადააბრალა. მედეას ბავშვები კი მოკლეს კორინთელებმა, რომლებიც აღშფოთდნენ იმით, რომ [მედეას] მეფობა უნდოდა, ვინაიდან კორინთო შისი მამისეული ხეედრი იყო...“ ამასვე გადმოგვცემს რომაული ეპოქის მწერალი, ისტორიკოსი და ფილოსოფოსი კლავდიუს ელიანე პრენესტელი თხზულებაში „ნაირნაირი ისტორია“ (*Ποικίλη ἱστορία*—*varia historia*, V, 21. S. V)⁵⁷.

⁵⁵ იხ. ს. ყაუხჩიშვილი, დასახ. ნაშრ. 343; გრ. წერეთელი, დასახ. ნაშრ. 245; ლ. სანიკიძე, „პრომეთეიდა“ და „არგონავტიკა“ აკაკი წერეთლის შემოქმედებაში; „მნათობი“, 1960, № 9; 66.

„მედეას“ ქართული თარგმანი ეკუთვნის პ. შირიანაშვილს—„მიჯაჭვული პრომეთე“ ესქილესი, „ედიპე მეფე“ სოფოკლესი, „მედეა“ ევრიპიდესი. თბ., 1910. ახალი თარგმანი შეასრულა პ. ბერაძემ.

⁵⁶ ტალანტი = 1500 მანეთს.

⁵⁷ ed. Hercher, Lipsiae, 1864—1866. იხ. Wilamowitz, Herm. XV, 1830; 495 შმდგ.; Breithaupt, De Parmenisco (Diss.), Heidelb. 1915; გვ. 22 შმდგ.

მედეას ბავშვების დახოცვის თაობაზე პავსანია ამბობს: „გად-
მოგვეცემენ, რომ ისინი კორინთელებმა ჩააქვავეს იმ საჩუქართა
გამო, რომლებიც მათ გლავეეს მიუტანესო“ (Pans. II, 3, 6—11).

ევრიპიდეს მიერ დანერგილმა შვილების დახოცვის ამბავმა
მტკიცედ მოიკიდა ფეხი, გავრცელდა და არგონავტთა თქმულების
შერმინდელ გადმოცემებში ცენტრალური ადგილი დაიკავა. ამ ამბის
გავრცელებას ხელი შეუწყო, ცხადია, იმან, რომ ევრიპიდეს „მედეა“,
როგორც სოფოკლეს „ოიდიპოს მეფე“, იყო ტრაგედია $\alpha\alpha\tau' \xi\epsilon\omicron\chi\upsilon$.

არგონავტების მითთან დაკავშირებულ ამბებს ევრიპიდეს სხვა
ტრაგედიებშიც ეხება. „ფიგიენია ტავრიდელში“ მოხსენიებულია
სიმპლეგადები და მითის პერსონაჟი ფინეისი, ხოლო „ტრაგელ ქა-
ლებში“ დასახელებულია კირკე. „ანდრომაქეში“ საუბარია პე-
ლევსზე, რომელმაც ხომალდ „არგოთი“ ილაშქრა და გადასერა პონ-
ტოს შესავალში აღმართული მოძრავი სიმპლეგადები.

თქმულებისა და კოლხეთის თვალსაზრისით საყურადღებო ცნო-
ბები მოიპოვება ევრიპიდეს თხზულებებთან დართულ „ჰიპოთესი-
სებსა“ და სქოლიონებში.

ევრიპიდეს უმცროს თანამედროვეს, ტრაგიკოს პოეტს ნეოფ-
რონ სიკიონელს შეუთხზავს ტრაგედია „მედეა“, რომლის ნაწყ-
ვეტებიც მოღწეულია (IGF, 565 მმდგ.)⁵⁸. ჯერ კიდევ ანტიკურ
ხანაში დაიწყეს მტკიცება, რომ თითქოს ევრიპიდემ თავისი ტრა-
გედია ნეოფრონის მხაძვეით დაწერაო. მეცნიერებაში ეს საკითხი
უკვე გადაწყვეტილია. ნეოფრონის „მედეას“ ნაწყვეტების შედარე-
ბამ ევრიპიდეს ტრაგედიის სათანადო ადგილებთან გამოარკვია,
რომ ნეოფრონს გადაუკეთებია ევრიპიდეს „მედეა“ და იქედან
ამოუღია ის ადგილები, რომლებიც არისტოტელემ შემდეგში სუსტ
ადგილებად მიიჩნია. ზოგი ავტორი ნეოფრონის „მედეას“ პლაგია-
ტადაც კი თვლის⁵⁹. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ნეოფრონმა თავის
„მედეაში“ მითში გადმოცემული ხაზის აღდგენა სცადა.

მოღწეული სათაურებიდან და ნაწყვეტებიდან ჩანს, რომ ევრი-
პიდეს მომდევნო ხანებში მედეას თემა მტკიცედ დამკვიდრდა დრა-
მაში. „მედეა“ შეუთხზავს დიკეოგენესაც. მოღწეული ნაწყვეტე-

⁵⁸ ტრაგედია სათაურით „ისონი“ შეუქმნია V—IV საუკ. ტრაგიკოს—
ანტიფონტს (TGF, 792). არგონავტთა მითიდან უნდა ყოფილიყო ტრაგედია
„ფინეიდები“, რომელსაც არისტოტელე იმოწმებს („პოეტიკა“, 16). ავტორი
უცნობია. უცნობია აგრეთვე ოვიდიუსთან მოხსენიებული ტრაგედიის „ჰილასის“
ავტორი (Ovid. Trist. II, 406).

⁵⁹ Preller-Robert, II, 3, 1. გვ. 873; Wilamowitz, *Analecta Euripidea*, B. 1875; 155 და Herm. XV, 1880, 487; გრ. წყაროელი, დასა-
ნაწრ. 240.

ბით (TGF, 775) შეუძლებელი ხდება დავადგინოთ, თუ სად მიმდინარეობდა მოქმედება დიკოგენეს ტრაგედიაში—კოლხეთში, ათენსა თუ კორინთოში. დიკოგენე ლაერტელის ცნობით ტრაგედია „მედეა“ შეუთხზავს ფილოსოფოსსა და პოეტს მენედემე ერეტრიელს და ადგილები ტრაგედიიდან მეგობართა წრეში წაუკითხავს⁶⁰. „მედეას“ სათაურით ტრაგედიები შექმნეს V—IV საუკუნეების სხვა ტრაგიკოსებმაც. ესენია: კარკინე უმცროსი (TGF, 798), დიკოგენე სინოპელი (იქვე, 807), ბიოტოსი (იქვე, 825), მელანთიოსი (იქვე, adesp. 6) მელანთიოსს, როგორც „მედეას“ ავტორს, მონიხენიებს არისტოფანე კომედიაში „ზავი“ და მისი ტრაგედიიდან ორი ტაეპიც მოაქვს⁶¹.

IV საუკუნის ტრაგიკოს პოეტს ქაირემონ ათენელს მიეწერება ტრაგედია „მინიები“. მოღწეული ნაწყვეტი იმდენად ძუნწია (TGF, 758), რომ ჰირს დადგენა, ამ ტრაგედიაში არგონავტთა თქმულება იყო დამუშავებული, თუ სხვა მითი⁶². ზეელიგერი ფიქრობს, რომ აქ დამუშავებული იყო არგონავტების თქმულების ლემნოსის ეპიზოდი⁶³.

არგონავტთა თქმულების ცალკეული ეპიზოდების საფუძველზე აგებული კომედიებიდან, სამწუხაროდ, სათაურების მეტი აღარაფერი გადარჩენილა. გამონაკლისს წარმოადგენს ორიოდენ ძუნწი ნაწყვეტი.

ძველი ატიკური კომედიის წარმომადგენლებს დაუწერიათ შემდეგი კომედიები: არისტოფანეს (445—385)—„ლემნოსელი ქალები“; ნიკოქარეს—„ლემნოსელი ქალები“; სტრატიკოსს—„მედეა“; თეპომპეს—„ფინეესი“; კანთარეს—„მედეა“.

საშუალო ატიკური კომედიის წარმომადგენელთაგან ანტიფანეს (c. 407—333) მიეწერება კომედიები—„ლემნოსელი ქალები“, „იასონი“, „მედეა“; ალექსიკოსს (376—270)—„ლემნოსელი ქალები“, „იასონი“; ევბულეს (IV საუკ.)—„მედეა“.

ახალი ატიკური კომედიის მწერალთა შორის ცნობილია პოეტი დიფილე (c. 355—262), რომელსაც არგონავტთა ციკლიდან შეუთხზავს კომედიები—„ლემნოსელი ქალები“ და „პელიადები“⁶⁴.

⁶⁰ Diog. L. II, 134.

⁶¹ Aristoph. Pax, 1009 შედგ.

⁶² O. Müller, Orchomenos und die Minyer, 1844, 302, 6; Welcker, Die griech. Tragödien, III, 1091.

⁶³ LM, I, 513.

⁶⁴ ძველი, საშუალო და ახალი ატიკური კომედიების ფრაგმენტები თავმოყრილია შემდეგ გამოცემებში: Meineke, Fragm. com. Graec.; Poetarum comicorum Graecorum fragmenta, ed. Bothe; Parisiis, 1855; Kock, Com. Attic. Fragmenta, I—II.

არისტოფანეს მოღწეულ თხზულებებში ცნობები არგონავტების მითზე არ ჩანს. მხოლოდ ერთ კომედიაში — „სიმდიდრე“ მოხსენიებულია ჯადოქარი კირკე, წამლების შემზავებელი (Plut., 302—315).

ევბულეს კომედიის „ქრისილას“ ფრაგმენტში დასახელებულია „ბოროტი ქალი მედეა“ (1, 2), ნიკოქარეს „ლემნოსელი ქალებიდან“ გადარჩენილ ნაწყვეტში კი იასონი მიმართავს ჰიფსიპილეს: Πλῆσιμην, ὦ ἀρπυ, ἄν! ἀνδ — „გავცუროთ, ასულო; საწმისისაკენ“⁶⁵.

როგორც ჩანს, ბერძნულ კომედიას არგონავტების თქმულებიდან ყველაზე უფრო მეტად იზიდავდა ლემნოსის ეპიზოდი. თქმულებაში გადმოცემული ამბავი კოლხეთს მიმავალი არგონავტების შეხვედრისა ლემნოსელ ქალებთან კარგ მასალას იძლეოდა კომიკური სიტუაციის შესაქმნელად. მედეას თემაზე დაწერილი კომედიები, უნდა ვფიქროთ, ევრიპიდეს „მედეას“ პაროდებს წარმოადგენდნენ.

§ 4. პროზა. არანაკლები ინტერესით ეხებოდა არგონავტთა თქმულებას ბერძნული კლასიკური პროზა, კერძოდ — საისტორიო პროზა. საისტორიო პროზა მცირე აზიის ბერძნულ ქალაქებში ჩაისახა და უკვე V-I საუკუნიდან საპატრიო ადგილი დაიკავა მწერლობაში. პირველი ისტორიკოსები იყვნენ ეგრეთ წოდებული ლოგოგრაფოსები. მათი თხზულებები მითოლოგიურ-გენეალოგური და გეოგრაფიული ხასიათისა იყვნენ და მოგვითხრობდნენ ელინური ტომებისა და წარჩინებულ გეართა წარმოშობაზე, ქალაქების დაარსებაზე და სხვადასხვა ქვეყნის გეოგრაფიულ მდებარეობაზე. მთავარ მასალას ლოგოგრაფოსებისათვის შეადგენდა არსებული მითები, ნახევრად ლეგენდარული გადმოცემები და ეპიკურ პოეზიაში დამუშავებული თქმულებები არგონავტთა ლაშქრობის, ტროის ომის, თებესა და სხვა მისთანათა შესახებ. ლოგოგრაფოსები. ისევე როგორც ყოველი ძველი ელინი, მითებში საკუთარი ქვეყნისა და ხალხის წარსულის ისტორიას ხედავდნენ. ლოგოგრაფოსის თხზულება ეპიკური ნაწარმოებისაგან ძირითადად განსხვავდებოდა. პომპროსისა და პესიოდეს ებოსი, ე. წ. გენეალოგიური პოემები ლოგოგრაფოსის თვალსაზრისით ჰემმარიტი საისტორიო წყარო იყო. ასეთ თვალსაზრისში გასაოცარი არაფერია. ჩვენ ხომ დღესაც ვეძებთ მითებსა და თქმულებებში ისტორიული სინამდვილის მარცვლებს. ოღონდ ეს იყო, რომ ლოგოგრაფოსებისათვის, განსაკუთრებით უფროსი თაობის ლოგოგრაფოსებისათვის ჯერ კიდევ უცხო ხილს საისტორიო კვლევისათვის საჭირო მეთოდები და წყაროების კრიტიკა წარმოადგენდა. შივალაშიც, მითებისა

⁶⁵ Kock, CAF, II; Meineke-Bothe, PCGF.

და თქმულებების გადმოცემის პარალელურად, ლოგოგრაფოსები თანამედროვე ამბებსაც ეხებოდნენ. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ის, რომ საბერძნეთში ფართოდ გაშლილი საკოლონიზაციო პოლიტიკის გატარების საქმეში თავისი წვლილი შეაქონდათ ამ პირველ ისტორიკოსებს და საკოლონიზაციო პოლიტიკას ასაზრდოებდნენ „ძვირფასი მასალებით იმ ქვეყანათა და ხალხთა ისტორიიდან და გეოგრაფიიდან, რომლებიც კოლონიზაციის ობიექტები გახდნენ ან ხდებოდნენ“⁶⁶. ლოგოგრაფოსები თავიანთ „ისტორიებში“, „გენეალოგიებში“ და „პერიპლუსებში“ („ზღვით მოვლილი ქვეყნების აღწერილობებში“) საინტერესო ცნობებს ათავსებდნენ ისეთი ქვეყნების შესახებ, როგორც იყო: ეგვიპტე, ეთიოპია, სკვითია, კოლხეთი და სხვა. ქვეყნების აღწერის გვერდით ლოგოგრაფოსები აღწერდნენ იქაური ხალხების ყოფაცხოვრებას და ამ ქვეყნებსა და ხალხებთან დაკავშირებულ მითებსა და ლეგენდებს გადმოსცემდნენ. ბერძენ ისტორიკოსთა ცნობები ქვეყნებისა და ხალხების შესახებ მხოლოდ გადმოცემებს კი არ ეყრდნობოდა, არამედ ზოგჯერ ავტოფსიის გზით იყო მოპოვებული.

ლოგოგრაფოსთა თხზულებები ჩვენამდე არ მოღწეულა. ნაწყვეტები მათი თხზულებებიდან დაცულია გვიანი დროის ავტორთა შრომებში. ნაწყვეტთა უმრავლესობა აარლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ სქოლიონებსა და ლექსიკოგრაფოს სტეფანე ბიზანტიელის „ეთნიკაში“ გვხვდება⁶⁷.

ლოგოგრაფოსთა შორის ცნობილი არიან: ჰეკატე, აკუსილაე, ფერეკიდე, ჰეროდორე, ჰელანიკე, სკილაქს კარიანდელი, სიმონიდე გენეალოგოსი, ასკლეპიადე, ანტიოქე და სხვები.

ბერძნული საისტორიო პროზის განვითარების შემდგომი საფეხური ხასიათდება იმით, რომ ისტორია მითოგრაფიის ტყვეობიდან თავისუფლდება და ამბავთა გადმოცემაში რაციონალისტურ მიმართულებას ადგება. ახალ ეტაპს საისტორიო მწერლობაში იწყებს ჰეროდოტე. მას მოჰყვებიან: თუკიდიდე, ქსენოფონტი, სტენიმბროტე თასოსელი, ეფოროსი, თეობომპე და სხვები.

ჰეკატე მილეტელი (c. 549 — 472) ლოგოგრაფოსთა უფროსი თაობის დიდი წარმომადგენელია. მას მიეწერება შემდეგი წიგნების ავტორობა: „ისტორია“, „გენეალოგიები“, „დედამიწის აღწერა“. „გენეალოგიებს“ ჰეკატემ საფუძვლად დაუდო მითიური

⁶⁶ ს. ყაუხჩიშვილი, დასახ. ნაშრ. II, 32; 6. ლომოური, კოლხეთის სანაპიროს ბერძნული კოლონიზაცია, თბილისი, 1962.

⁶⁷ ფრაგმენტები თავმოყრილია: C. Müllerus, FHG; F. Jacoby, FGH, C. Müllerus, GGM.

გადმოცემები. მოღწეული ფრაგმენტებიდან ჩანს, რომ ამ თხზულებაში ვერცხლად იყო გადმოცემული თქმულება არგონავტების შესახებ (FGH, I: ფრგ. 17, 18a—b.). „დედამიწის აღწერა“ ორ ნაწილს შეიცავდა; პირველში აღწერილი იყო ევროპა, მეორეში კი—აზია და დამატების სახით ლიბიაც. „დედამიწის აღწერის“ 300 მდე ფრაგმენტია შემონახული; მათ შორის მოიპოვება ისეთებიც, რომლებშიაც ძვირფასი ცნობებია კოლხეთის—ქართველ ტომთა დასავლური გაერთიანების შესახებ. აქვეა საყურადღებო ცნობები წინაბერძნულ მოსახლეობასა და ლემნოსზე (ფრგ.: 119, 138, 185, 205, 206, 209, 210, 286, 372).

აკუსილაე არგოსელი (c. 575—525) ერთ-ერთი უფროსი ლოგოგრაფოსია. მიეწერება ავტორობა სამი წიგნის შემკველი თხზულებისა „გენეალოგიები“, რომელიც მეტად ძუნწი ფრაგმენტებითაა ცნობილი. ფრაგმენტები ძირითადად აპ. როდოსელის პოეპის სქოლიონებშია დაცული. სხვა ლოგოგრაფოსთა მსგავსად აკუსილაეც მითიურ ხანას ეხებოდა. მისთვის მთავარ წყაროს წარმოადგენდნენ მითები და ეპიკური ნაწარმოებები. უპირატესად ეყრდნობოდა ჰესიოდესა და ჰესიოდეს სკოლიდან გამოსულ პოემებს. აკუსილაე, ჩანს დეტალებში იცნობდა არგონავტების თქმულების ძველ ვერსიებს (ფრგ. 4, 30, 31, 37, 38, 42).

ფერეკიდე (V საუკ.). ფერეკიდეს ვინაობა ბუნდოვანია. სვიდას ლექსიკონი ასახელებს სამ ფერეკიდეს: სიროსელს, ათენელს და ლეროსელს⁸⁸. მკვლევრები იმ აზრისა არიან, რომ იყო ორი ფერეკიდე, ერთი VI საუკუნის ფილოსოფოსი (კუნძულ სიროსიდან თუ სირიიდან — Σίριος) და მეორე—V საუკუნის ლოგოგრაფოსი კუნძულ ლეროსიდან. ეს ფერეკიდე ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ათენში. სვიდას ლექსიკონი მას მრავალი თხზულების ავტორობას მიაწერს. მოღწეულია 118 ნაწყვეტი იმ თხზულებიდან, რომელიც ძველ წყაროებში რამდენიმე სათაურითაა დამოწმებული: „ისტორია“, „თეოგონია“, „გენეალოგიები“, „ავტობიონები“. ყველაზე გავრცელებული ჩანს სათაური „ისტორია“. თხზულება შეიცავდა 10 წიგნს. I წიგნი წარმოადგენდა თეოგონიას (ღმერთების წარმოშობის ისტორიას) და გიგანტომაქიას; II წიგნში გადმოცემული იყო პრომეთეს თქმულება, III—მითი ჰერაკლეზე, IV და V წიგნები არგოსისა და კრეტის თქმულებებს მოგვითხრობდა, VI, VII და VIII წიგნები ეთმოზობდა ეოლიურ თქმულებებს და არგონავტების კოლხეთში ლაშქრობის მითს. დანარჩენი ორი წიგნი (IX და X) არკადიულ, ლაკედემონურსა და ატიკურ თქმუ-

⁸⁸ Suid., s. v.

ლებებს წარმოგიდგინდა ფერეკიდეს „ისტორიას“ დიდი სიმპათიით ეკიდებოდნენ და ხშირად იმოწმებდნენ ანტიკური და ბიზანტიური ხანის მწერლები. ფერეკიდეს „ისტორიის“ ფრაგმენტები, რომლებიც აპოლონიოსის „არგონავტიკის“ სქოლიონებშია დაცული, ცხადყოფს, რომ ფერეკიდე არგონავტიკის თქმულებას გადმოგვცემდა ab ovo და დაწვრილებით (ფრაგმენტები FGH, I: V წიგნიდან 22 a, b, c; VI—25 a, b; 26, 27, 28, 29, 30; VII—31, 32 a, b, c; VIII—36. სხვადასხვა წიგნებიდან: 44, 47, 62, 98, 99, 100, 101, 103 a, b; 104 a, b; 105 a, b, c; 106, 107, 108, 110, 111 a, b; 112, 113 a, b; 161, 171).

ჰეროდოტე (VI—V საუკ.), ჰეროდოტეს წინამორბედი ისტორიკოსი და მითოგრაფოსი, პონტოს ჰერაკლეიდან იყო. მას მოიხსენიებენ არისტოტელე (Hist. an. VI, 5, p. 363, a 7; IX, 11 p—615, a 10: „ჰეროდოტე ჰერაკლეელი, მითოლოგოსი, სოფისტ ბრისონის მამა“), პლუტარქე („თესესის“ 26; „რომულუსი“ 9: „ჰეროდოტე პონტოელი“) და სხვები. ყველაზე უფრო ხშირად ჰეროდოტე აპოლონიოსის „არგონავტიკის“ სქოლიონებშია დამოწმებული. ანტიკური ტრადიციამ ჰეროდოტეს მიაწერს ორ პროზულ თხზულებას: „ჰერაკლეს გარშემო“ და „არგონავტიკა“ (Ἀργοναυτικά ან Ἀργοναυται ან Ὁ κατὰ τοὺς Ἀργοναυτὰς).

პირველი თხზულება 17 წიგნს შეიცავდა და ჰერაკლეს შესახებ არსებულ თქმულებათა მთავარი კრებული იყო. სხვა ამებთან ერთად ყველაზე ვრცლად აქ ყოფილა გადმოცემული ჰერაკლეს ლაშქრობა ამპონების წინააღმდეგ. მეორე თხზულება—„არგონავტიკა“ („არგონავტები“) არგონავტთა მითს მოგვითხრობდა. ჩვენამდე ორივე თხზულებიდან ფრაგმენტებილია მოღწეული.

ჰეროდოტე მეტად საყურადღებო ავტორია თქმულებათა თავისებური და უძველესი ვერსიების გადმოცემის თვალსაზრისით.

კოლხებთან გეოგრაფიული სიახლოვე ჰეროდოტეს საშუალებას იძლევა, კარგად გასცნობოდა ამ ხალხის წარსულს, ცხოვრების წესს, თქმულებებს მის შესახებ და მერე გამოეყენებინა ეს ცოდნა სამწერლობო საქმიანობაში. ამიტომაც, რომ ძველი ავტორები ხშირად იმოწმებენ ჰეროდოტეს როგორც ეთნოგრაფიულ წყაროს.

თხზულებაში „ჰერაკლეს გარშემო“ ჰეროდოტე გვაწვდის პრომეთეს მითის განსაკუთრებულ ვერსიას, ჰეროდოტეს მიხედვით, პრომეთე სკვითების მეფე იყო (ჰეროდოტესთან „სკვითთა“ და „კოლხეთი“ იდენტური ცნებებია). იგი ქვეშევრდომებმა ბორკილებში ჩაჭედეს, ვინაიდან ვერ შეძლო მდინარე აეტოსის („არწივის“) ალაგმვა და სახნავ-სათესის გადარჩენა. პრომეთეს დაეხმარა ჰე-

რაკლე; მდინარე კალაპოტში ჩაადო და ზღვისაკენ აბრუნა, ხოლო პრომეთე ბორკილებიდან დაიხსნა (FGH, I: ფრგ. 18, 30)⁶⁰.

არგონავტების მითი, ცხადია, დაწვრილებით იქნებოდა გადმოცემული ამ თქმულებისადმი მიძღვნილ საგანგებო ნაწარმოებში. მოღწეული ფრაგმენტებიდან ჩანს, რომ თქმულების ზოგიერთი ეპიზოდის თხრობა უძველეს ვერსიებს ეყრდნობოდა (ფრგ.: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 38, 39, 40, 41 a—b, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 64).

ჰელანიკე მიტილენელი (c. 480—395) ლოგოგრაფოსთა უმცროსი თაობის წარმომადგენელია. მისი სახელით ცნობილია ოცდაათამდე თხზულების სათაური. მოღწეულია ფრაგმენტები. ჰელანიკეს თხზულებები სამ ჯგუფად იყოფა; 1. გენეალოგიური თხზულებები („ფორონიდი“, „დევეკალიონია“ — „თესალიკა“, „ატლანტიდი“, „ტროიკა“), 2. ჰოროგრაფიული თხზულებები („ეოლიკა“ ანუ „ლესბიკა“, „პერსიკა“, „ატისი“ — „ატიკის ქრონიკა“, 3. ქრონოლოგიური თხზულებები („პერას ქურუმი ქალები“ ანუ „ქურუმი ქალები არგოსში“ და სხ.).

ჰელანიკემ საბერძნეთის მითური ისტორიის დიდძალ მასალას თავი მოუყარა და სისტემაში მოიყვანა. მითოგრაფიულ თხზულებებში ჰელანიკე გადმოგვცემდა საბერძნეთის ამა თუ იმ კუთხის გენეალოგიურ პრინციპზე აგებულ ისტორიას. მოღწეულ ფრაგმენტებში მოიპოვება ძვირფასი ცნობები წინაბერძნული ტომებისა და არგონავტების მითის შესახებ (FGH, I; ფრაგმენტები; „ფორონიდი“: 1 a—b, 4, 89, 106; „დევეკალიონია“ — „თესალიკა“: 6, 126, 127, 128, 129, 130, 131 a—b, 132, 133; „ტომთა შესახებ“: 69, 70; „ქიოსის დაფუძნების შესახებ“: 71 a, b, c; „ტროიკა“: 156, 189).

სკილაქს კარიანდელის—VI—V საუკუნეების ლოგოგრაფოსთა უფროსი თაობის თვალსაჩინო წარმომადგენლისა და გეოგრაფიული მეცნიერების ფუძემდებლის სახელით ძველ ხელნაწერებში დაცულია თხზულება „პერიპლუსი“ ანუ „ზღვაზე მოგზაურობით დასახლებული ევროპის, აზიისა და ლიბიის აღწერა“. გამორკვეულია, რომ ეს თხზულება ეკუთვნის არა სკილაქს კარიანდელს, რომელსაც ჰეროდოტე (IV, 44), არისტოტელე (Polit. VII, 13, 2) და სხვა ავტორებიც იმოწმებენ, არამედ ძვ. წ. IV საუკუნის რო-

⁶⁰ ა. ურუშაძე. პრომეთეს მითის ერთი თავისებური ვერსიის შესახებ. თსუ „შრომები“, ტ. 45, 1951, გვ. 225 შმდგ.

მელილაც გეოგრაფოსს, ვისაც ჩვეულებრივ ფსევდოსკილაქსის სახელით მოიხსენიებენ⁷⁰.

ძველში დაცულია ძვირფასი ცნობები კოლხეთში მოსახლე ტომების შესახებ. 81-ე ფრაგმენტიდან ჩანს, რომ ავტორი იყენებდა არგონავტთა თქმულებას: „ფაზისის აღმა აყოლებით 180 სტადიონია დიდ ბარბაროსულ ქალაქამდე, საიდანაც იყო მედეა“.

სიმონიდე გენეალოგოსს (V საუკ.) მიეწერება 3 წიგნის შემცველი თხზულების „გენეალოგიების“ ავტორობა. დაცული ფრაგმენტებიდან ჩანს, რომ ავტორი იცნობდა არგონავტების მითს (FGH, I; ფრგ. 2, 3).

ასკლეპიადე ტრაგიკელის (IV საუკ.) თხზულებაში „ტრაგოდუმენა“, რომელიც 11 წიგნს შეიცავდა, დაწვრილებით მოითხრობდა ტრაგიკოსთა ნაწარმოებებში გამოყენებული მითები, მათ შორის არგონავტების მითიც (FGH, I: 2a—b, 14, 22, 31).

უცნობი ავტორი ანტიოქე, რომლის მოღვაწეობის დროც დაუდგენელია, პროზულ ნაწარმოებში „მითიკა“ გადმოგვცემდა იმას, თუ როგორ გაეჯიბრა სილამაზეში მედეა აქილევსის დედას თეტიდას თესალიაში (FGH, IV; ფრგ. 1).

ჰეროდოტე (484—425). ბერძნული საისტორიო პროზის უდიდესი წარმომადგენელის ჰეროდოტე პალიკარნასელის თხზულებაში („ისტორიები“ ანუ „მუზები“) მრავალი ძვირფასი ცნობა მოიპოვება ქართველი ტომების (კოლხების, მოსხების, ტიბარენების, ხალიზების, მაკრონების, მოსინიკებისა და მარების) და არგონავტთა მითის შესახებ⁷¹.

ჰეროდოტე გადმოგვცემს, რომ თქმულება არგონავტებზე მეგზურებმა უამბეს აქეის ალოსში (თესალიაში) მოსულ ქსერქსეს⁷².

ჰეროდოტეს თხზულების პირველ ოთხ წიგნში მოთხრობილია ბერძენ-სპარსელთა ომების წინამორბედი ამბები, ბერძნული სამყაროსა და „ბარბაროსთა“ ქვეყნების ურთიერთობის ამბები, მოკიდებული იმ დროიდან, როცა ფინიკიელებმა ბერძენთა მევის ასული იო მოიტაცეს, ხოლო ბერძენებმა სამაგიეროდ ფინიკიელებს ჯერ ევროპე, ხოლო შემდეგ კოლხებს აიეტის ასული მედეა წაართვეს (I, 2—3).

⁷⁰ კ. მიულერის ახრით თხზულება დაწერილია 338—335 წლებს შუა (GGM, I, XXXIII—LI); უნგერი თარიღს 356 წლით ახუსტებს (Philologus, ტ. 33, გვ. 29 შნდგ).

⁷¹ იხ. თ. ყაუხჩიშვილი, ჰეროდოტეს ცნობები საქართველოს შესახებ. თბ., 1962.

⁷² Herod. VII, 197.

ჰეროდოტე იცნობს ათამანტის, ინოსა და ფრიქსეს თქმულებებს, რომლებიც არგონავტთა მითის შესავალ ნაწილს წარმოადგენენ. ფრიქსეს დაი ჰელე აქ მოხსენიებული არაა; გადმოცემულია სამსხვერპლოდ განმზადებული ათამანტის დახსნის ამბავი ფრიქსეს შვილის კიტისორესაგან (VII, 197).

არგონავტების თქმულებას ჰეროდოტე უწოდებს ამბავს, რომელიც ხშირად ითქმის (ἀργοναυτικὴ ἱστορία) და მოგვითხრობს იასონზე, რომელიც „არგოს“ აგების შემდეგ დელფოს გაემგზავრა, მაგრამ ლიბიაში ტრიტონთან მოხვდა და თავი სპილენძის სამფეხით დაიხსნა (IV, 179). შემდეგ გადმოცემულია, თუ როგორ დატოვეს ჰერაკლე მაგნესიასთან აიაში (კოლხეთში) მიმავალმა არგონავტებმა (VII, 193). გზად არგონავტებმა შეიარეს კუნძულ ლემნოსზე და იქაურ ქალებთან შეიღებები გაიჩინეს; მერე მიჩიებო—„არგოს“ მებღაურების შვილთა შვილები პელასგებმა ლემნოსიდან გააძევეს. გაძევებულნი წავიდნენ ლაკედემონში „მამებთან“—ტინდარიდებთან (კასტორი და პოლიდევეკე ანუ ტინდარიდები, რომლებიც იასონს კოლხეთში ახლდნენ, პელოპონესიდან იყვნენ) და იქ დასახლდნენ (IV, 145). ჰეროდოტე მოგვითხრობს მიდიელების გადმოცემასაც, თუ როგორ მიიღეს უწინ „არიებად“ წოდებულებმა ახალი სახელი („მიდიელები“) ათენიდან მათთან მისულთა კოლხი მედეასაგან (VII, 62).

ქსენოფონტი (444—354), ცნობილი ათენელი ისტორიკოსი, „ანაბასისში“ ფაზიანთა გამგებელს აიეტის შთამომავალს უწოდებს (V, 6, 36—37) და მოიხსენიებს „იასონის კონცხს“, რომელსაც „არგო“ მიაღდა (VI, 2, 1).

სტესიმბროტე თასოსელი (V საუკ.) წიგნში „წმიდა საიდუმლოებათა შესახებ“ არგონავტების მითიდან ჰერაკლეს ამბავს გადმოგვცემდა (FGH, II, B: ფრგ. 19).

ატიდოგრაფოსი კლიდემე (კლიტოდემე), რომელიც V—IV საუკუნეებში მოღვაწეობდა, პლუტარქეს ცნობით, თავის თხზულებაში იასონის „არგოთი“ ლაშქრობის მიზანს ზღვის მეკობრეთაგან გაწმენდაში ხედავდა („თესესი“, 19).

სახელმწიფოებრივი ისტორიკოსი ეფოროს კვიმელი (IV საუკ.) 30 წიგნის შემცველ „საზოგადო ისტორიაში“, როგორც ფრაგმენტებიდან ჩანს, არგონავტთა თქმულებას დაწვრილებით იცნობდა და იყენებდა კიდევ (FGH. II, B: ფრგ. 14a—b, 42a, 61, 185). ეფოროსის „ისტორიის“ ფრაგმენტები უპირატესად აპ. როდოსელის პომპის სქოლიონებშია შემონახული. განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს 61-ე ფრაგმენტი, რომელშიაც დოლიონთა ტომი.

ვისაც არგონავტები ესტუმრნენ, ელინების მიერ თესალიიდან გამო-
წვევებულ პელასგურ ტომადაა გამოცხადებული.

არგონავტთა თქმულების ძველი ვერსიებისა და კოლხური ვა-
რემოს თვალსაზრისით საყურადღებო ცნობებია დაცული თეოპომ-
პე ქიოსელის (IV საუკ.) თხზულებებიდან გადარჩენილ ნაწყ-
ვეტებში. თქმულების გადმოცემის დროს თეოპომპე ჩანს, ეგე-
ლოსს ეყრდნობოდა (F.G.H. II B: 356 a—b).

არგონავტების თქმულებას კარგად იცნობდნენ ბერძნული ფი-
ლოსოფიის უდიდესი წარმომადგენლები პლატონი (427—347)
და არისტოტელე (384—322). არისტოტელე თხზულებაში „სას-
წაულებრივი ხმების შესახებ“ ეხება იასონის მგზავრობის მარშრუტს.
არისტოტელეს სახელით ცნობილ ეპიტაფიების კრებულში „პელო-
სი“, რომელიც ელინისტურ ხანაშია შედგენილი, მოიპოვება ერთი
საინტერესო ადგილი. აქ დასახელებულია ოქროთი მდიდარი კოლ-
ხების მეფე აიეტი.

2. ელინისტური პერიოდი

არგონავტების თქმულების საფუძველზე მხატვრულად დამუშა-
ვებულ ელინური პერიოდის ძეგლთაგან ჩვენამდე სრული სახით
მოდლწეული ნაწარმოებები, როგორც დაინახეთ, პინდარეს IV პი-
თიური ეპინიკი და ევრიპიდეს ტრაგედია „მედეაა“. დანარჩენი
მასალა ან ფრაგმენტებშია წარმოდგენილი, ანდა თქმულების
შესახებ ცალკეულ ცნობებსა და ამა თუ იმ მწერლის მიერ თქმულე-
ბის ცალკეული ეპიზოდების გადმოცემას გვაწვდის. გაცილებით
უკეთესი მდგომარეობაა, ჩვენთვის საყურადღებო ძეგლებს მოღწე-
ვის თვალსაზრისით. მომდევნო ელინისტური ანუ ალექსანდრიული
პერიოდისათვის. ელინისტური პერიოდი, ელინიზმი, რომელიც
მოასწავებდა ახალი კულტურის; ახალი საზოგადოებრივი ყოფისა
და ახალი ეკონომიური ცხოვრების ჩამოყალიბებას, ხასიათდება
ზუსტ და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა დარგების აღმოცენებით და
განვითარებით. ახალი პერიოდის, ელინისტური კულტურის უძლი-
ერეს ცენტრში ალექსანდრიაში დაარსებულმა ორმა სამეცნიერო
დაწესებულებამ. ბიბლიოთეკამ და მუზეუმმა, აგრეთვე პერგამონის
ბიბლიოთეკის მძლავრმა სამეცნიერო სკოლამ დიდი მუშაობა გას-
წიეს წარსული კულტურის, კერძოდ ელინური პერიოდის ბერძნული
მწერლობის ძეგლთა დაცვისა და შესწავლის საქმეში¹. ამ პერიო-

¹ ს. ყაუხჩიშვილი. დასახ. ნაშრ. II, 85 შმდგ.; В. Тарп, Эллини-
стическая цивилизация. М. 1949; История греческой литературы, изд.
АН. III. М. 1960 (Введение). Рапович А. Б. Эллинизм и его истори-
ческая роль. М. Л. 1950, გვ. 286 შმდგ.

დის მწერლობა, მართალია, მონუმენტალური ქანრების შემდგომ განვითარებას ვეღარ ახერხებს, მაგრამ თანამედროვე ცხოვრების რეალისტური ასახვის პარალელურად კვლავ მიჰყვება ელინური პერიოდის ლიტერატურის მაგისტრალურ ხაზს და უხვად საზრდოობს ფოლკლორით, ძველი ეპოსის სიუჟეტებით, მითოლოგიით.

თქმულება არგონავტების შესახებ კვლავ უხვად მასაზროლებელ წყაროს წარმოადგენდა ელინისტური პერიოდის მწერლობის დარგებისათვის. ამ თქმულების საფუძველზე აღმოცენდება ფართო ეპიკური ტილოები. განსაკუთრებით დაინტერესდა არგონავტების მითით ელინისტური პროზის დარგები: ისტორია, გეოგრაფია, მითოგრაფია. არგონავტების მითის გარშემო შექმნილი ამ პერიოდის წერილობითი ძეგლები ყურადღებას იპყრობს მეტადრე იმ მხრივ, რომ მათ ავტორებს, ჩვენთვის ცნობილი მასალების გარდა, ხელთ ჰქონდათ ისეთი ძველი ლიტერატურული წყაროები, რომლებიც შემდგომ სრულიად დაიკარგნენ.

ელინისტური პერიოდის სათანადო ძეგლების მიმოხილვას მწერლობის დარგებისდა მიხედვით წარმოვადგენთ. ეს პრინციპი, ცხადია, გამორიცხავს ქრონოლოგიურ თანამიმდევრობას, რასაც არსებითი მნიშვნელობა აქ არცა აქვს. ჯერ განვიხილავთ ჩვენთვის საინტერესო ძეგლებს პოეზიაში (ეპოსი და წვრილი ქანრები), შემდეგ პროზაში (ისტორია, მითოგრაფია, გეოგრაფია).

§ 1. პოეზია. ელინისტური პოეზიის მიმოხილვის დასაწყისში უნდა დავასახელოთ ორი ავტორი, რომელთაც არგონავტების თქმულებისათვის მთელი თხზულებები მიუძღვნიათ. ერთია — თეოლიტე მეთიმნელი, მეორე — კლეონ კურიონელი (კვიპროსელი). ამ ავტორებისა და მათი თხზულებების შესახებ ბევრი აღარათყურია ცნობილი. აპოლონიოსის „არგონავტიკის“ სქოლიასტის გადმოცემით თეოლიტეს თხზულება აპოლონიოსის წყარო ყოფილა (სქ. I, 623: აპოლონიოსს გადმოუღია ლემნოსის ეპიზოდთან დაკავშირებული ამბები). თუ მწერლობის რომელ დარგს განეკუთვნებოდა თეოლიტეს თხზულება, გადაწყვეტილი არაა.² ათენეოს ნავკრატისელი ასახელებს თეოლიტეს ათემას „ბაკქიკას“ (VIII, 296 a). აქედან ჩანს, რომ თეოლიტე პოეტი იყო.

კლეონს შეუთხზავს „არგონავტიკა“, რომელიც აპოლონიოსს გამოუყენებია³. ამაზე მიგვითითებს აპოლონიოსის „არგონავტიკის“ სქოლიონები (I. 77, 587 და 623). პროზული ნაწარმოები იყო კლეონის

² Iossen, დასახ. ნაშრ. RE. II, 747.

³ კ. მიულერის აზრით კლეონს გამოუყენებია თეოლიტე. აპოლონიოსის კი — კლეონი (FHG, IV, გვ. 515.)

„არგონავტიკა“, თუ პოეტური, ამას ძნელად დასადგენ საქმედ მიიჩნევენ⁴. რაკი სქოლიონები კლეონსა და თეოლიტეს ერთ კონტექსტში მოიხსენიებენ, ხოლო თეოლიტე ათენეოსის მოწმობით პოეტი (ეპიკოსი) ჩანს, კლეონიც პოეტი უნდა ყოფილიყო და მისი „არგონავტიკაც“ პოეტური ნაწარმოები. ამ მოსაზრებას მხარს უჭერს Etym. M.-ს ცნობა, სადაც კლეონი პოეტად, „ელეგიების მთხზველად“ (ἐλεγοποιός) მოიხსენიება (389, 26). დაბრკოლებას ქმნის ის გარემოება, რომ არაა გარკვეული, აქ კლეონ კურიონელი, თუ სხვა ვინმე იგულისხმება.

ლიკოფრონი. გრამატიკოსი და პოეტი ლიკოფრონი ქალკიდელი III საუკუნის დასაწყისში მოღვაწეობდა ალექსანდრიის სამეცნიერო დაწესებულებებში—ბიბლიოთეკასა და მუზეუმში. იგი აპოლონიოს როდოსელის უფროსი თანამედროვე ჩანს. სამეცნიერო ხაზით ლიკოფრონი შეუთხზავს წიგნი „კომედიის შესახებ“, ხოლო როგორც პოეტს ოცამდე ტრაგედია დაუწერია (დაცულია ფრაგმენტები). სრულადაა მოღწეული ლიკოფრონის პოეტური თხზულება „ალექსანდრა“ ანუ „კასანდრა“, რომელიც გამართულია იამბიკური ტრიმეტრით და 1.474 ტაეპს შეიცავს. ნაწარმოები წარმოადგენს ტროის მეფის, პრიამოსის, ასულის გრძნეული კასანდრას ანუ ალექსანდრას წინასწარმეტყველურ მონოლოგს. იგი მეტად ღვლარქნილი ენითაა დაწერილი, რის გამოც მის ავტორს „ბნელი“ შეარქვეს.

„ალექსანდრა“ საყოვალდებო წყაროა. მასში მრავლადაა მითოლოგიური და ისტორიულ-გეოგრაფიული ხასიათის ცნობები. ალექსანდრა (კასანდრა) თავის მონოლოგში მოიხსენიებს არგონავტების თქმულების ამბებს. ოცდაათიოდე ტაეპით თითქმის მთელი ფაბულაა გადმოცემული. ნათქვამია, რომ იასონმა მოამზადა ხომალდი ორმოცდაათი მეზღვაურით (ტ. 871), ხოლო შემდეგ მივიდა „ლიგისტისკურ კვტაიაში“, დააძინა ურჩხული, დაიმორჩილა ცეცხლმფრქვევი ხარები და „მეტყველი კაქკაპით“ (ხომალდით „არგო“) გაიტაცა ცხვრის ტყავი და „ნათესავთმკვლელი ჩიტი“ (მედეა). არგონავტები უკან დაბრუნების ჟამს მოხვდებიან ტრიტონის თავთხელ წყალში. თავის დასადწევად კოლხი ასული (მედეა) ტრიტონს საჩუქრად აძლევს ოქროს დიდ თასს (ტ. 1309—1321). აიასა და კორინთოს გამგებლის — აიეტის მიერ მედეას საძებრად გამოგზავნილი კოლხები დასახლდებიან პოლაში (ტ. 1021—1026). „ალექსანდრა“ მოიხსენიებს იმ გადმოცემასაც, რომლის

⁴ Susemihl, Geschichte der griechischen Litteratur in der Alexandrinerzeit, I. 1891. გვ. 382—383.

მიხედვითაც აქილევსი საიქიოს სამეფოში შეირთავს კვტაიელ ასულს (ტ. 174—175).

ლიკოფრონის „ალექსანდრას“ XI საუკუნის ხელნაწერს (Marcianus 476) თან ახლავს ძვირფას ცნობათა შემცველა სქოლიონები⁵. მათ შემდგენელთა შორის დასახელებულია ძვ. წ. I საუკუნის მოღვაწე თეონ ალექსანდრიელი.

ამ სქოლიონებისა და სხვა ძველი წყაროების საფუძველზე ბიზანტიურ ხანაში დაიწერა ლიკოფრონის „ალექსანდრას“ „განმარტებები“, რომელსაც უწინ ისააკ ცეცეს მიაკუთვნებდნენ. გამოიკვავა, რომ „განმარტებათა“ ავტორი იყო XII საუკუნის ცნობილი პოეტი და კომპილატორი იოანე ცეცე⁶. „განმარტებებში“ საყურადღებო მითოგრაფიული, გეოგრაფიული და ეთნოგრაფიული ცნობები მოიპოვება⁷.

კალიმაქე კვირენელი (c. 315—240). ელინისტური ეპოქის თვალსაჩინო მოღვაწის, აპოლონიოს როდოსელის მასწავლებლის კალიმაქეს უმთავრესი თხზულება იყო ოთხი წიგნის შემცველი ეპილიონების კრებული „მიზეზები“. მოღწეულია ნაწყვეტები⁸. ნაწარმოები წარმოგვიდგენდა ალექსანდრიული ერუდიციისა და პოეზიის სინთეზის ნიმუშს. აქ პოეტს მწიგნობრულად ჰქონდა დამუშავებული ძველი თქმულებები. „მიზეზების“ II წიგნში კალიმაქე გადმოგვცემდა არგონავტთა თქმულების ნაწილს, როგორც ეს ეპილიონს შეეფერებოდა. მოღწეული ფრაგმენტების მიხედვით უნდა ვივარაუდოთ, რომ პოეტი გადმოგვცემდა არგონავტების კოლხეთიდან დაბრუნების ამბავს. აიეტის მიერ არგონავტების დაწყველა, კოლხთა დაღევნება, ფეაკების კუნძულზე (კერკირაზე) მისვლა და იქ იასონისა და მედეას დაქორწინება და არგონავტების იოლკოსში გამგზავრება კალიმაქეს მიერ დამუშავებული ამბის ეპიზოდები უნდა ყოფილიყო. „მიზეზების“ პაპირუსზე დაცულ ერთ ფრაგმენტში მოხსენიებულია: კოლხეთი, აიაში მოსახლე კოლხები, კვტაიელიები, ფაზისი, მედეა⁹.

⁵ გამოსცა Bachmann-მა: Grosse Stadtschule zu Rostock 1848—Scholia vetusta in Lycophronis Alexandram. იხ. აგრეთვე: Lycophronis Alexandra, rec. scholia vetera codicis Marciani addidit God. Kinkel. Lipsiae, 1880.

⁶ Krumbacher, Geschichte d. Byzant. Litt., München. 1891, გვ. 240.

⁷ Anecdota Graeca. Ed. L. Bachmanus. II, Lip., 1828, გვ. 198—386.

⁸ ს. ყაუხჩიშვილი, დასახ. ნაშრ. II, 115—132.

⁹ Pap. Berol. 11521.

თეოკრიტე ელინისტურ პერიოდში წარმოცენებული იდი-ლიური პოეზიის მამამთავარია. იგი იყო კალიმაქესა და აპოლო-ნიოს როდოსელის თანამედროვე პოეტი (III საუკუნის მეორე ნახევარი) და მათთან ერთად მოღვაწეობდა ალექსანდრიაში პტო-ლემეაიოს ფილადელფოსის კარზე. თეოკრიტეს შემოქმედებაში მთავარი ადგილი ეკავა ეგრეთ წოდებულ ბუკოლიკურ მიმებს ანუ იდილიებს, რომლებიც შეთხზულია ბერძნული ენის დორიულ დია-ლექტზე და გამართულია დაქტილური მეტრით. ჩვენამდე მოღწეულია თეოკრიტეს 32 იდილია და 24 ეპიგრამა. არგონავტე-ბის ციკლიდან თეოკრიტეს შეუთხზავს ორი იდილია-ეპილიო-ნი: „ჰილასი“ (XIII იდილია) და „დიოსკურები“ (XXII იდილია).

მითოლოგიური ეპილიონი „ჰილასი“ იწყება ლირიკული პრო-ლოგით და მიედგნის თეოკრიტეს მეგობარ ექიმს ნიკიას. „ჰილას-ში“ გადმოცემულია არგონავტების კოლხეთისაკენ მგზავრობის დროს ნიმფების მიერ ჰერაკლეს საყვარელი ჭაბუკის ჰილასის მო-ტაცების ეპიზოდი. ჰილასის დაკარგვის შემდეგ, რაც სხვა წყაროე-ბიდან ჩანს, ჰერაკლე ფეხით მიდის კოლხეთში და ათავისუფლებს კავკასიონის კლდეზე მიჯაჭვეულ პრომეთეს.

ვარაუდობენ, რომ თეოკრიტეზე ადრე ჰილასის ეპიზოდი დაა-მუშავა აპოლონიოს როდოსელმა „არგონავტიკაში“ (I, 1207—1272)¹⁰. იგივე ეპიზოდი წარმოგვიდგინა შემდეგ ვალერიუს ფლა-კუსმა („არგონავტიკა“ III, 480—725). გვხვდება იგი აპოლოდორეს „ბიბლიოთეკაშიც“ (I, 9, 19) და ჩვ. წ. II საუკუნის მწერლის ანტონინუს ლიბერალის „მეტამორფოზებშიც“. ჰილასის ეპიზოდს გადმოგვცემს ორფიკული „არგონავტიკაც“ (ტ. 646 შმდგ.). ჰილასის მოიხსენიებენ რომელი პოეტები ვერგილიუსი („ეკლოგა“—VI, 43; „გეორგიკები“—III, 6), პროპერციუსი (I, 20, 17 შმდგ).

იდილია-ეპილიონი „დიოსკურები“ ორ ნაწილად იყოფა; პირველ ნაწილში წარმოდგენილია პოლიდევეკსა და ამიკოსის კრივში შერკინების სურათი, რაც აპოლონიოს როდოსელის „არგო-ნავტიკის“ II წიგნის შესავალშია გადმოცემული, მეორე ნაწილი კი კასტორისა და ლინკევსის ბრძოლას ასახავს.

იდილიაში „გრძნეული ქალები“ დასახელებულია არგო-ნავტთა მითის პერსონაჟები—კირკე და მედეა, ხოლო „თალი-სიაში“ მოხსენიებულია კავკასია, როგორც უკიდურესი მხარე-თითო-ოროლა საყურადღებო ცნობა მოიპოვება თეოკრიტეს თხზუ-

¹⁰ Феокрит, Мосх, Бион, Идилли и эпиграммы. Перевод и ком-ментарий М. С. Грабарь-Пассек. М. 1958, 275.

ლებათა განმარტებებში, რომლებიც სხვა და სხვა დროს შეუდგენიათ (1 საუკ. ძვ. წ.—X საუკ. ჩვ. წ.) და ზოგ ხელნაწერს თან ახლავს სქოლიონებისა და გლოსების სახით.

ე ვ ფ ო რ ი ო ნ ქ ა ლ კ ი დ ე ლ ს (275—?)—ალექსანდრიული ხანის ერთ-ერთ მწიგნობარსა და კალიმაქეს წირის პოეტს არგონავტების თქმულებიდან ეპიკურად დაუმუშავებია ბებრიკებთან არგონავტების მისვლისა და ამიკოსთან შერკინების ამბავი. ევფორიონის თხზულება, როგორც ფიქრობენ, ეპილიონი უნდა ყოფილიყო. იგი ჩვენამდე არ მოღწეულა.¹¹

ა პ ო ლ ო ნ ი ო ს რ ო დ ო ს ე ლ ი (c. 295—215). არგონავტოგრაფოსთა შორის საპატიო ადგილი უკავია ელინისტური ხანის გამოჩენილ მეცნიერსა და ეპიკოს პოეტს აპოლონიოს როდოსელს (Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος). მან ყველაზე უფრო ვრცლად დაამუშავა თქმულება არგონავტებზე და თანმიმდევრული თხრობით გადმოგვცა იგი „არგონავტიკაში“.

„არგონავტიკა“ (Ἀργοναυτική)¹² მონუშენტალური პოეტური ნაწარმოებია, რომელიც მკვეთრად დაუპირისპირდა კალიმაქესა და მისი სკოლის პოეტების მიერ ელინისტურ ეპოსში დანერგილ ეპილიონის ეანრს. პოემა სრულადაა მოღწეული. იგი ოთხი წიგნისაგან შედგება და დაქტილური ჰექსამეტრით გამართულ 5.835 ტაეპს შეიცავს. მასში თქმულების დიდი მასალაა დამუშავებული. პოემა იწყება პროლოგით (ეპიკური შესავლით): პოეტი მიმართავს აპოლონ-ფებოსს და მკითხველი უშუალოდ შეჰყავს in medias res. ავტორი არ მოგვითხრობს თქმულების დასაწყის ნაწილს—ათამანტისა და მისი შვილების—ფრიქსესა და ჰელეს—თავადასაგვალს, იმ ამბავს, თუ ვით მოხვდა კოლხეთში ოქროს ვერძი. პოეტი პირდაპირ გვამცნობს, რომ თესალიის გამგებელმა პელიასმა იასონს ოქროს საწმისის ჩამოსატანად სახიფათო ნაოსნობა დააკისრა. შემდეგ დაწვრილებითაა გადმოცემული: ელინთა მზადება ლაშქრობისათვის, იოლკოსის ნავსადგურიდან—პავასედან ხომალდ „არგოს“ ვასელა ზღვაში, მგზავრობა აია-კოლხეთისაკენ ევქსინის პონტოს სამხრეთი სანაპიროებით, კოლხეთში გარდამხდარი ამბები. იასონ-მედეას გამიჯნურება, ოქროს საწმისისა და მედეას გატაცება, აფსირტეს მკვლელობა, კირკესთან ყოფნა აიაიაზე. ფეაკების კუნძულზე მდევარ კოლხებთან დაზავება, იასონ-მედეას დაქორწინ-

¹¹ Meineke, *Analecta alexandrina*. B. 1843. P. 1880.

¹² პოემის ძველი სათაური იყო „არგონავტები“ (Ἀργοναυταί); სახელწოდება „არგონავტიკა“ შემდეგაა დამკვიდრებული. იხ. Knaack, *Vita et opera d. Ap. Rh* RE II, 126.

ნება და ხანგრძლივი ხეტიალის შემდეგ არგონავტების სამშობლოში დაბრუნება. თქმულების მომდევნო ნაწილები (იასონი და მედეა იოლკოსში. პელიასის დაღუპვა, კორინთოში გადასახლება, იასონის ლალატი და მედეას შურისძიება, ასევე მედეას ყოფნა ეგეოსთან ათენში და მისი შემდგომი ბედი) პოემაში წარმოდგენილი არ არის.

„არგონავტიკაზე“ მუშაობის დროს აპოლონიოსმა, როგორც ჩანს, მრავალი წყარო გამოიყენა. მას ხელთ ჰქონდა არგონავტთა თქმულების გარშემო არსებული და ალექსანდრიის საუკეთესო წიგნთსაცავში დაცული დიდძალი მასალა. თქმულება ოქროს საწმისისათვის არგონავტების კოლხეთში ლაშქრობის შესახებ ფართოდ იყო დამუშავებული ადრინდელ ბერძნულ მწერლობაში და აპოლონიოსმა, უნდა ვივარაუდოთ, ისარგებლა როგორც ელინური პერიოდის მწერალთა, ისე თანამედროვე ავტორთა თხზულებებით. აპოლონიოსის მიერ გამოყენებული წყაროების დადგენის საქმეში დახმარებას გვიწევს „არგონავტიკის“ სქოლიონებში დაცული მითითებები. სქოლიონებში დამოწმებულია ელინური და ელინისტური პერიოდების ავტორები (პომპროსი, ჰესიოდე, ეგმელოსი, ეპიმენიდე, ანტიმაქე, პინდარე, ესქილე, სოფოკლე, ევრიპიდე, ჰელანიკე, ჰეროდორე, ჰეროდოტე, სიმონიდე გენეალოგოსი, ფერეკიდე, სტესიმბროტე, კტესია, სკიმნე, ეფოროსი, ასკლეპიადე, დურისი, ტიმეოსი, თეოლიტე მეთიმნელი, კლეონ კურიონელი [კვიპროსელი], კალისტენე ოლინთიელი, დეილოქე [დეიოქე?], ტიმონაქსი, დემარატე II დემაგეტე, [ტიმაგეტე?], ერატოსთენე, კალიმაქე, თეოკრიტე, ნიმფოდორე და სხვები) და „არგონავტიკის“ სათანადო ადგილები ხშირადაა შეპირისპირებული მათ გადმოცემებთან. ზოგჯერ პირდაპირაა მითითებული, თუ რომელ ავტორს უბაძავენ ან იმეორებს აპოლონიოსი. დავიმოწმებთ რამდენიმე სქოლიონს: I სიმღერის მე-14 ტაეპის განმარტებაში ნათქვამია: [„აპოლონიოსი] ჰერას პელასგიდს უწოდებს პომეოროსისებურად (Πομεορος)“; სქ. I, 623-თან: „თანტი რომ [ენოაზე] გადარჩა, ამას მოგვითხრობს კლეონ კურიონელი და ასკლეპიადე მირლეანელიც“; სქ. II, 399: „ამარანტები რომ კოლხთა მთებია, ამას გადმოგვცემს კტესია მეორე წიგნში“; სქ. III, 202: „კოლხებს წესად არ ჰქონდათ მამაკაცთა გვამების დაწვა ან დამარხვა; მამაკაცთა გვამებს გამოუქნელ ტყავებში ახვევდნენ და [ხეებზე] ჰკიდებდნენ. დედაკაცთა გვამებს კი მიწას აბარებდნენ, როგორც ამბობს ნიმფოდორე, რომელსაც [აპოლონიოსი] მიჰყვა (ἤμαχισθησε). [კოლხები] ყველაზე მეტად თაყვანს სცემენ ურანოსსა და გეას (—ზეცასა და დედამიწას)“; სქ. III, 594 (=III,605):

„ჭე რო დ ო რ ე მოგვი თხრობს „არგონავტებში“, აიეტს რომ საკუთარ შთამომავალთაგან დალუპვა უმისნეს“; სქ. IV, 277: „[არგონი] ამბობს, რომ აია სესონქოსისის დროიდან მოკიდებული ურყევად დგას და მისი მკვიდრნი სესონქოსისის მიერ ჩამოსახლებულ [ევგვიპტელთა] შთამომავალნი არიან. სკი მ ნ ე ც ამბობს „აზი-აში“, რომ კოლხები ევგვიპტელთაგან არიან წამოსულნი. ჰე რ ო დ ო ტ ე მეორე წიგნში მოიხსენიებს ასოთა წინადაცვეთას. სელის ქსოვილს და ამბობს, რომ [კოლხები] ევგვიპტელთა კანონებს იყენებენო“; სქ. IV, 284: „[აპოლონიოსი] ამბობს, რომ ისტროსი ჩამოედინება ჰიპერბორეების [ქვეყნიდან] და რიპეოსის მთებიდან: (ასე სთქვა მან, მიჰყვა რა ესქილეს სიტყვებს „განთავისუფლებულ პრომეთეში“)“. ზოგჯერ სქოლიონში დამოწმების გარეშე ხერხდება აპოლონიოსის წყაროს დადგენა. ასე, მაგალითად, „არგონავტიკის“ ცნობები კოლხური ტომის—მოსინიკების შესახებ ქ ს ე ნ ო ფ ო ნ ტ ი ს „ანაბასისს“ (V, 4) ეყრდნობა¹³.

აპოლონიოსის „არგონავტიკა“- ელინისტური პერიოდის ბერძნული მწერლობის ერთ-ერთი საუკეთესო ნაწარმოებია. ავტორის მიზანი იყო ძველი და წინააღმდეგობების შემცველი გადმოცემების საფუძველზე ერთი მთლიანი თხრობა შეედგინა. პოემის შეთხზვის დროს იგი იყენებდა კომპინირების მეთოდს — სხვადასხვა წყაროებზე დაყრდნობით მრავალი მოტივის კომბინაციები წარმოავიდგინა. აპოლონიოსი ცდილობდა ელინური პერიოდისათვის დამახასიათებელი საგმირო ეპოსი შეექმნა და თავისი დროის ჰომეროსი გამხდარიყო. ამიტომაც ჰბაძავს იგი ჰომეროსს და მის მხატვრულ ხერხებს სანიმუშოდ იყენებს. მაგრამ მის პოემას აკლია ის შინაგანი პოეტოკური მთლიანობა, ერთიანი მხატვრული კონცეფცია, რითაც „ილიადა“- და „ოდისეა“- გამოირჩევა. აპოლონიოსის პოემის მთავარი დამახასიათებელი ნიშანი ამბავთა დაწვრილებითი აღწერაა, რაც ცალკე ეპიზოდების, მითების, გენეალოგიებისა და გეოგრაფიულ-ეთნოგრაფიული დეტალების გადმოცემაში გამოიხატება. მწიგნობარი კაცის პედანტურობით გადმოგვეცემს პოეტი დეტალებს და როგორც სწავლული კომპილიატორი ალექსანდრიული ეპოქის მეცნიერის ერუდიციას ამჟღავნებს. აპოლონიოსი ანგარიშს უწევდა საკუთარი ეპოქის ინტერესებს და ჰომეროსის ეპოსს ბრმად კი არ ჰბაძავდა. არამედ პოემაში წარმოდგენილი, ელინისტური საზოგადოების მხატვრული გემოვნების შესაფერი, ორიგინალური მხატვრული კონცეფციით თანამედროვე ცხოვრებას ეხმაუ-

¹³ Knorr Aem. De Apollonii Argonautica fontibus (Diss.) Lipsiae, 1902.

რებოდა. ამით აიხსნება ის, რომ პოემის ძლიერი მხატვრული სურათები ხშირად ისტორიულ-გეოგრაფიული და ეთნოგრაფიული პასაჟებითაა დამძიმებული¹⁴. მართალია, აპოლონიოსის პოემას აკლია პოეტიკური ერთიანობა, მაგრამ ჩვენ ვერ დავეთანხმებით იმ ავტორებს, რომლებიც „არგონავტიკის“ მხატვრულ ღირსებას სრულიად ამცირებენ. ასე, მაგალითად, იესე ნის აზრით, აპოლონიოსი თითქოს არ ცდილობდა მხატვრული ღირსების მქონე პოემის შექმნასა და ხასიათების გამოკვეთას¹⁵. „არგონავტიკის“ მესამე წიგნი, რომელიც იასონისადმი მედეას ტრფობას მიეძღვნება, მსოფლიო მწერლობაში შედევრად შეიძლება ჩაითვალოს. აპოლონიოსი აქ გვევლინება ქეშმარიტ შემოქმედად, რომელმაც ეპოსის ჩარჩოები გაათართოვა, ვნებათა ფსიქოლოგიური ანალიზი წარმოგვიდგინა და ბერძნულ მწერლობაში პირველად დაუმორჩილა სიუჟეტის განვითარება სიყვარულის მოტივს. პოეტმა მშვენივრად გვიჩვენა ტრფობის ძალა და იასონ-მედეას რომანი რეალისტური ელფერით აგვისახა. დიდი ფსიქოლოგიური დამაჯერებლობითაა გადმოცემული მედეას სულიერი ბრძოლა, სამშობლოდან მიმავალი ასულის მძიმე განცდები. ლამაზად და იდილიურ მანერაზე დაგვიხატა პოეტმა ისეთი საჟანრო სურათები, როგორიცაა რეალისტური იერით წარმოდგენილი ღმერთქალების ათენასა და ჰერას სტუმრობა აფროდიტესთან, ცელქი ეროსისა და განიმედეს კოქაობა ოლიმპოს მთაზე, ორფევის სიმღერები და მისთ.

კალიმაქესა და მისი წრის კრიტიკის მიუხედავად აპოლონიოსის პოემამ დიდი სახელი მოიხვეჭა. იგი გავრცელდა, არგონავტთა თქმულების სიუჟეტის გადმოცემის თვალსაზრისით დაკანონდა და მერმინდელი მითოგრაფიის უპირატესი დასაყრდენი გახდა. აპოლონიოსსა და მის პოემას განსაკუთრებული ყურადღებით ეკიდებოდნენ რომაელი მწერლები და პოეტები. ვარონ ატაცინუსმა „არგონავტიკა“ ნებისმიერად თარგმნა ლათინურ ენაზე; ასევე თარგმნა იგი ვალერიუს ფლაკუსმა. აპოლონიოსს ჰბაძავდნენ დიდი პოეტები—ვერგილიუსი და ოვიდიუსი. ნაზონი. ვერგილიუსის „ენეიდაში“ მრავალი ადგილი „არგონავტიკიდან“ ვადაღებული ჩანს, ენეასისა და დიდონას რომანი კი იასონ-მედეას ტრფობის მიხედვითაა ასახული. აპოლონიოსს ჰბაძავს ოვიდიუსი

¹⁴ ჰომეროსის ეპოსისა და აპოლონიოსის „არგონავტიკის“ ურთიერთობის შესახებ იხ.: ს. ყაუხჩიშვილი. ბერძნული ლიტერატურის ისტორია, ტ. II, გვ. 107—110. აკ. ურუშაძე, აპოლონიოს როდისელის „არგონავტიკა“ და ცნობები კოლხეთის შესახებ (საკანდ. დისერტ.) თბ., 1945.

¹⁵ Nicht besteht, neue poetische Werte und Charakteristiken zu schaffen... I e s s e n, Argonautai, RE, II, 748.

„მეტამორფოზების“ VII წიგნში. აპოლონიოსის პოემა საფუძვლად დაედო ე. წ. ორფიკულ „არგონავტიკას“. VI საუკუნეში, იმპერატორ ანასტასი I დროს, მარიანოსმა გააკეთა აპოლონიოსის პოემის მეტაფრასი 5.608 იამბიკური ტრიმეტრით.

ჩვენთვის აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკას“ განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს იმ მხრივ, რომ იგი წარმოადგენს ქართულ სამყაროსთან დაკავშირებული თქმულების ვრცელ ეპიკურ დამუშავებას და მრავალ ძვირფას ცნობას გვაწვდის ძველი ქართველი ტომებისა და მათი სამკვიდრებელი ადგილების შესახებ. „არგონავტიკა“ ერთ-ერთი უძველესი და ბერძნულ წყაროებში ყველაზე უფრო ვრცელი დოკუმენტია, სადაც მოხსენიებულია ქუთაისი და აღწერილია ქართველ ტომთა დასავლური გაერთიანება აიაკოლხეთი. ისტორიულ-რეალური ვითარების საფუძველზე აღმოცენებული თქმულება აპოლონიოს როდოსელს დამუშავებული აქვს, როგორც ითქვა, ელინისტური ეპოქისათვის დამახასიათებელი მწიგნობრული თვალსაზრისით. თქმულების ფანტასტიკურ ჩარჩოებში პოეტი უხვად გამოგვეცემს სინამდვილის ამსახველ გეოგრაფიულსა და ეთნოგრაფიულ ფაქტებს. აქ მას გამოყენებული აქვს სხვადასხვა რიგის წყაროები და ამათ შორის სხვათა მიერ ავტოფსიის გზით მოპოვებული მასალა. აპოლონიოსი დაწვრილებით აღწერს ყველაფერს, რაც კი არგონავტებს გზაში შეხვდებოდა; იგი განმარტავს ამა თუ იმ ადგილის სახელწოდებას, გვამცნობს მდინარეთა მიმართულებას, კუნძულთა მდებარეობას და საკმაო სისრულით გვიხასიათებს დასახლებულ ადგილებს, ამ პუნქტებში მობინადრე ტომებს, მათი ცხოვრების ნირს. „არგონავტიკაში“ დაცულია უაღრესად მნიშვნელოვანი ცნობები საქართველოს უძველესი ისტორიული გეოგრაფიის თვალსაზრისით. ამ ცნობათა საფუძველზე შესაძლებელი ხდება ქართველ ტომთა განსახლების საკითხის გათვალისწინება.

„არგონავტიკის“ სქოლიონები. აპოლონიოსის პოემას მრავალი კომენტატორი ჰყავდა. მათი განმარტებები, რომლებიც სხვა და სხვა დროსაა შედგენილი, ხელნაწერებში სქოლიონთა (σχολια) სახითაა წარმოდგენილი. სქოლიონები დაცულია ნუსხებში: Scholia Laurentiana, Scholia Florentina, Scholia Parisina.

სქოლიონები პოემის ტექსტის ამა თუ იმ ადგილის მცირე მოცულობის განმარტებებია. ამ განმარტებებს უმრავლეს შემთხვევაში პირველ წყაროებზე დაყრდნობით. წერდნენ სხვადასხვა დროს მცხოვრები გრამატიკოს-კომენტატორები. აპოლონიოს როდოსელის პირველი კომენტატორი იყო მისი მოწაფე ქარესი. მომდევ:

ნო საუკუნეებში „არგონავტიკის“ განმარტებებს ადგენდნენ: ასკ-
ლეპიადე, თეონ ალექსანდრიელი (I საუკ. ძვ. წ.), ლუკი-
ლუსი (II საუკ. ახ. წ.), გრამატიკოსი სოფოკლე (I—II სს.
ახ. წ.)¹⁶, ეირენეუსი (=მინიციუს პაკატუსი), კომენტატორი
ქალი ჰიპატია და სხვები. ამათი განმარტებებით სარგებლობდ-
ნენ ძირითადად მომდევნო ხანათა ანონიმური სქოლიასტები. Cod.
Laurentianus-ს ასეთი მინაწერი აქვს: Παράχαιται δὲ τῶν
Λουκίλου Ταρραίου καὶ Σιφοκλῆους καὶ Θέαιου—„[პომეის] ახლავს
სქოლიონები, რომლებიც ლუკილუს ტარსელის, სოფოკლესა და
თეონის [განმარტებებიდან] მომდინარეობენ“.

სქოლიონები კარგადაა მოლწეული. მათი მნიშვნელობა ფას-
დაუდებელია: 1) ხშირადაა დამოწმებული და ციტირებული ისეთი
ავტორები ანტიკური ხანისა, რომელთაც მხოლოდ აქედანღა ვიც-
ნობთ; 2) შემონახულია მრავალი ფრაგმენტი ცნობილ ბერძენ
მწერალთა (ჰესიოდეს, ჰეროდორეს, ესქილეს, სოფოკლესა და სხვა-
თა) დაკარგული თხზულებებისა.

ჩვენთვის განსაკუთრებით საყურადღებოა ის, რომ ძველ მწიგ-
ნობართა მიერ „არგონავტიკისათვის“ შედგენილ კომენტარებში
დაცულია ბევრი ცნობა ქართველ ტომთა და მათი საცხოვრისის
შესახებ.

სქოლიონებში დაცული ცნობების მნიშვნელობა ზემოაღნიშნუ-
ლით როდი შემოიფარგლება; ისინი გარკვეულ სინათლეს ჰფენენ
წინაბერძნული მოსახლეობის პრობლემას—მედიტერანული კულტუ-
რის საწყისებისა და პელასგთა ეთნოგენეზისის საკითხებს¹⁷.

ნიკანდრე კოლოფონელი (II საუკ.). ნიკანდრე ეპიკოსი
პოეტი იყო. მისი სახელით მოლწეულია ორი თხზულება: „თერია-
კა“ და „ალექსიფარმაკა“ („შხამსაწინააღმდეგო საშუალებანი“).
პომეებს თან ახლავს სქოლიონები. ნიკანდრეს მიეკუთვნებოდა
აგრეთვე ჩვენამდე ნაწყვეტებადღა მოლწეული „ჰეტერიუმენა“
 („გარდაქმნანი“), რომელიც 5 წიგნს შეიცავდა და საფუძვლად
დაედო ოვიდიუს ნაზონისა და ანტონინუს ლიბერალის „მეტამორ-
ფოზებს“. „ალექსიფარმაკაში“ ნიკანდრე მოიხსენიებს კოლხი მედეას
სამკურნალო ხელოვნებას. სქოლიონში ნათქვამია, რომ მედეამ
აღმოაჩინა წამალი, რომელსაც კოლხურ წამალს ანუ ნავთს (νάρθηκ)
უწოდებენო (ტ. 249—251)¹⁸.

¹⁶ გრამატიკოსი სოფოკლეს განმარტებები გამოყენებულ: აქვს სტეფანე ბი-
ზანტიელს გეოგრაფიულ ლექსიკონში—„ეთნიკაში“.

¹⁷ აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ დაწვრილებითი განხილვა წარ-
მოდგენილი ვაკეს საეციალურ გამოცემაში. იბ. წინასიტყვაობა, შენ. 8.

¹⁸ Nicandrea. Rec. et em. Otto Schneider, Lips., 1856.

აპ. როდოსელის პოემის სკოლიონებში (II, 98, 1088 და Zosim. V, 29, 2—3) დამოწმებულია ეპიკოსი პოეტი პისანდრე, რომელსაც პოემაში Ἡρακλᾶς μισοῦμαι, არგონავტების შინ დაბრუნების თავისებური ვერსია დაუმუშავებია. კარგა ხანს ეგონათ, რომ პისანდრე იყო ძვ. წ. VII საუკუნის პოეტი კამიროსიდან¹⁹. უკვე დადგენილია, რომ პისანდრე იყო ლიკაონის ლარანდადან და მოღვაწეობდა ახ. წელთაღრიცხვის III საუკუნეში ალექსანდრე სევერუსის დროს.

ორფიკული „არგონავტიკა“. არგონავტთა თქმულების საფუძველზე შექმნილ ძველბერძნულ ეპიკურ ძეგლებში გარკვეული ადგილი უჭირავს ჩვენამდე სრულად მოღწეულ პოემას, რომელიც დაქტილური ბექსამეტრით გამართულ 1384 ტაეის შეიცავს და ფსევდო-ორფევის ანუ ორფიკული „არგონავტიკის“ სახელით არის ცნობილი (Ὀρφθαῶς Ἀργοναυτικᾶ). პოემის ავტორის ვინაობა და შეთხზვის დრო დაუდგენელია. პოემის ავტორობას ძველად მიაწერდნენ თრაკიელების ლეგენდარულ პოეტსა და მომღერალს, მდინარის ღმერთის ეაგრესა და მუზა კალიოპეს შვილს—ორფევსს. ბერძნული მითოლოგიური ტრადიცია ორფევსის სამშობლოდ ასახელებს პიერიას (ოლიმპოს მთასთან). თქმულების მიხედვით, ღვთაებრივი წარმომავლობის ორფევსი ღირაზე დაკვრის გრძნეული ხელოვნებით ხეებსა და კლდეებსაც კი ამოძრავებდა და თავისკენ იზიდავდა²⁰. საიქიოს სამეფოს დედოფალმა პერსეფონემ სიმღერის ჯადოქარს გარდაცვლილი მეუღლე (ევრიდიკე) დაუბრუნა სულთა სამყაროდან²¹.

არგონავტთა თქმულების ყველა ვერსიის მიხედვით გრძნეული ორფევსი ოქროს საწმისისათვის კოლხეთში ლაშქრობის ერთ-ერთი მონაწილეა. იგი დიდ შემწეობას უჩენს არგონავტებს ჯადოსნური ჩანგით და მომწუსხველი სიმღერებით. ლეგენდა გადმოგვცემს, რომ ორფევსი „ქალთმოძულების გამო“ (იგი მხოლოდ ევრიდიკეს ერთგული იყო) დედაკაცებმა დაგლიჯეს და მისი თავი და ღვიძლი ზღვაში გადააგდეს. მომღერლის სხეულის ეს ნაწილები შემდეგ პოეზიით სახელგანთქმულ კუნძულ ლესბოსზე გაირიყა²².

პისისტრატეს მომდევნო ხანებში ორფევსი მიიჩნეის ქურუმად და მისტიკური სექტის (ე. წ. ორფიკული სექტის) დაარსებაც მიაწერეს. ეს სექტა ძვ. წ. VI საუკუნეში წარმოიშვა და ემყარებოდა

¹⁹ LM. I, 512.

²⁰ Aesch. Agam. 1629; Eur. Bacch. 364; Iph. Aul. 1211.

²¹ Verg. G. IV, 454 შმდგ.; O V. Met. 10,1 შმდგ.

²² Paus. IX, 30, 7, 9.

დიონისე-ძაგრევის კულტს მისმა მიმდევრებმა შექმნეს სპეკულიაციური თეოლოგია, რომელიც პომეროსის პანთეონს დაუპირისპირეს; განსაკუთრებით ებრძოდნენ პომეროსის ეპოსში ასახულ წარმოდგენებს სულთა სამეფოზე. ორფიკული სექტის წევრები ასკეტურ ცხოვრებას ეწეოდნენ (პსიჯ Ὀρφικῶς) და ორფეუსს მისტიკური თხზულებების, ორაკულებისა და მისთანათა ავტორობას მიაწერდნენ.

ფილოსოფოსი პლატონი ორფეუსს რეალურ პიროვნებად მიიჩნევს და ვითომცდა ორფეუსის მიერ შეთხზულ ნაწარმოებთა სათაურებსაც კი ჩამოგვითვლის. ორფეუსს მიეწერებოდა შემდეგი თხზულებები: „ტელეტები“ („შესაწირაფნი“), ჰიმნები, „ქრეზმოდები“ (გალექსილი ორაკული), „თეოგონია“, „არგონავტიკა“, „ლითიკა“ (პოემა მაგიური ქვების შესახებ). პლატონს დიალოგში „კრატილე“ მოაქვს ორი ტაეპი ვითომცდა ორფეუსის თხზულებიდან:

„პირველად ქორწილი იწყა ოკვანემ ტალღებით ლაღმა.
შერთო ტეთისი, ლვიძლი, ერთ დედისგან ნაშობი დაი“²³
(Crať. 402)

„ორფეუს თრაკიელი“ მოხსენიებულია ძველ ქართულ მწერლობაშიც: „პრომიტეუს და ორფეუს თრაკი, უფროჲსად ბრძენნი იგი ელლენთანი“ (ხრონოგრაფი გიორგი მონოზონისაჲ, 68,1—2); „ორფეუსის ჯმათ დამსწელი“ (იეზიკიელი: კ. კეკელიძე, ქართ. ლიტ. ისტ. I, 282)²⁴.

ბერძნულ წყაროებში ორფეუსი მოხსენიებულია როგორც ლინოსის მოწაფე და პელასგური დამწერლობის გამავრცელებელი პირი²⁵.

ორფეუსის რეალურ არსებობაში ეჭვი ჯერ კიდევ არისტოტელემ შეიტანა. ციცერონი გადმოგვცემს: Orpheum potam docet Aristoteles nunquam fuisse—„არისტოტელე გვასწავლის, რომ პოეტი-ორფეუსი არასოდეს არ არსებობდა“²⁶.

სამეცნიერო კვლევა-ძიებამ დაადგინა, რომ ის თხზულებები, რომელთა ავტორობასაც ანტიკური ტრადიცია ლეგენდარულ ორფეუსს მიაწერდა, დაწერილია სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა პირთა მიერ. ამიერიდან ეს ანონიმური თხზულებები გააერთიანეს კრებულში, რომელსაც Ὀρφικῶν (Orphica) უწოდეს. გამოირკვა ისიც,

²³ ს. ყაუხჩიშვილი, ბერძნული ლიტერატურის ისტორია. ტ. I, 38.

²⁴ ს. ყაუხჩიშვილი, დასახ. ნაშრ. I, 38.

²⁵ Diod. III, 66, 67. იხ. ნ. კეკელიძე, პომეროსის წინაღობის დროინდელი პოეზიის საკითხისათვის, თსუ „ზრამები“, ტ. 63, გვ. 277—286.

²⁶ Cic. De nat. deor., I, 38, 107.

რომ ორფევის სახელთან დაკავშირებულ პოეზიას პირდაპირი კავშირი ჰქონდა მისტიკურ მოძრაობასთან — ორფიზმთან, რომელსაც საფუძველი, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ადრევე ჩაეყარა²⁷. ორფიკული კულტის მისტიკური სექტები განსაკუთრებით გავრცელდა ახალი წელთაღრიცხვის I—II საუკუნეებში. ბერძნულ-რომაულ სამყაროში გავრცელებული ორფიკული სექტები ახლად ფეხადგმული ქრისტიანული რელიგიის სერიოზული მოწინააღმდეგე ძალა იყო. დაწვრილებითი ცნობები ორფიკული კულტის შესახებ არ მოგვეპოვება. როგორც ჩანს, საკულტო რიტუალს უაღრესი საიდუმლოებით იცავდნენ. ამ კულტის მსახური ორფევეს ღვთაებად აღიარებდნენ და მოიხსენიებდნენ ეპითეტით — *πρωτεσπασμας* („ძველთაგანტკბილ-რითმოვანი“).

ფსევდო-ორფევის სახელით ცნობილი პოემა „არგონავტიკა“ ორფიზმის აშკარა ნიშნებს ატარებს. პოემის ავტორი პოეტთა იმ წრეს ეკუთვნოდა, რომელიც ორფიკულ კულტს ემსახურებოდა და რომელსაც IV საუკუნეში იულიანე განდგომილი მფარველობდა. ფ. იაკობსი პოემის შეთხზვის დროს II—IV საუკუნეების შუახანებით განსაზღვრავდა. გოტფრიდ ჰერმანმა პოემის ენობრივი და მეტრიკული შესწავლის საფუძველზე მიღებული არგუმენტებით წარმოადგინა დღესაც მისაღები დასკვნა, რომ „არგონავტიკა“ შეთხზულია ახ. წ. IV საუკუნეში და რომ მისი ავტორი კვინტოს სმირნელის შემდეგ და ნონოს პანოპოლელზე ადრე ცხოვრობდა²⁸.

არგონავტთა თქმულების ყველა ვარიანტის მიხედვით ლეგენდარული მომღერალი ორფევის მზიურ კოლმეტში ლაშქრობის ძირითადი მონაწილეა. „არგონავტიკის“ ავტორი ამ ტრადიციას იყენებს იმისათვის, რომ მითი ორფიკულ სამოსელში გახვიოს და პოემის ცენტრალურ ფიგურად ორფევის წარმოგვიდგინოს: ორფევეს ეკისრება ლაშქრობის წარმატებით დაგვირგვინებისა და არგონავტების ცოდვებისაგან განწმენდის საქმე. აქ კარგად ჩანს, თუ ვით შეჰქონდა თავისებურებანი მითის დამუშავებაში ამა თუ იმ ეპოქას და როგორ ჰხვევდა ესა თუ ის პოეტი საკუთარი მსოფლმხედველობის სამოსში ტრადიციულ მითოლოგიურ სახეებს. ვარაუდობენ, რომ პოემაში ორფიზმი მზის თაყვანისმცემლობისაკენ იხრე-

²⁷ История греческой литературы, т. III, М. 1960, 345—348.

²⁸ Orphica. Recensuit Godofredus Hermannus; Lips. I, II, 1805. იხ. აგრეთვე: Weinberger Guil. Quaestiones Orphei quae feruntur Argonauticis. Diss. phil. Vindob, III, 239... (zur Syntax); Rosenboom I. Quaestiones de Orphei Argonauticorum elocutione. Diss. phil. Hallens. IX, 67 შმდგ.

ბა²⁹. პოემა მზის ქვეყანაში (აიაში—კოლხეთში) არგონავტების ლაშქრობის შესახებ მიეჭლებება მზისა და სინათლის მეუფეს აპოლონს. განსაკუთრებით ხაზგასმულია კოლხთა მთავრის, პელიოსის ძის (მზის ვაჟის) აიეტისა და მისი დის კირკეს მზიური ხასიათი. არგონავტების შესახებ დრად ფაზისის ნაპირთან მისული „აიეტი პელიოსის დარად ბრწყინავდა ეტლზე ოქროს პეპლოსიდან ათინათებულ ელვარებით; თავს ედგა ცეცხლოვანი სხივებით შემოკბილი ფოჩებიანი გვირგვინი“ (ტ. 814—817). აიეტის დას, შორით მანათობელი ჰიპერიონის [პელიოსის] და ასტეროპეს ასულს—კირკეს, „თავზე ცეცხლის ისრების დარი თმები ედგა, ლამაზი სახე უბრწყინავდა; ხოლო მისი სუნთქვა ირგვლივ ელვარე ნათელს აფრქვევდა“ (ტ. 1220—1226).

ორფიკული „არგონავტიკა“ ბერძნული წარმართული ეპიკური პოეზიის ერთ-ერთი უკანასკნელი და საყურადღებო ძეგლია. ანტიკური ხანის პოემებში იგი გამოირჩევა იმით, რომ დაწერილია პირველ პირში. პოემა იწყება მიმართვით აპოლონ ღმერთისადმი:

„პითონის მფარველო მეუფევე, შორსმსროლელო მისანო, ვისაც წილად გხვდა პარნასის კლდის უმაღლესი მწვერვალი, შენ სიქველეს ვუმღერ. შენ კი კეთილი სახელი მიბოძე; შთამიდე გულში ქეშმარიტების მღალადებელი ხმა, რათა წკრიალა სიმღერა ვუმღერო მრავალრიცხოვან მოკვდავთ მუზის შეგონებით და ტანმსხვილი პექტიდით“ (ტ. 1—6). ნაწარმოების შესავალის თემა კოსმოგონია; გადმოცემულია სხვადასხვა მითები. უმთავრეს ღვთაებად და ყოვლის საწყისად, თანახმად ორფიკული მოძღვრებისა, აღიარებულია სიყვარულის ღმერთი ეროსი—„ორბუნებოვანი, ცეცხლსახიერი და მრისხანი“. აქვე ჩანს ავტორის ეპოქის რელიგიური სინკრეტიზმი; მითში ზევსის წარმოშობის შესახებ მოხსენიებული არიან კიბელე და ოსირისი. შესავალი ნაწილის შემდეგ პოემის მთავარი გმირი ორფევსი ხომალდ „არგოს“ მოგზაურობის ამბავს მოუთხრობს თავის მოწაფეს, ლეგენდარულ პოეტსა და მომღერალს—მუსეოსს. ორფევსი ჰყვება, თუ როგორ მივიდა მასთან იასონი და სთხოვა მიეღო მონაწილეობა მის მგზავრობაში „უცხოთმოძულე ტომებთან, მდიდარ და პირქუშ ხალხთან, რომელზედაც გამგებლობდა მოკვდავთმანათობელი პელიოსის ძე აიეტი“ (ტ. 50—55). წინასწარმეტყველებით დამფრთხალმა ვერაგმა მეფე პელიასმა იასონს კოლხეთიდან ოქროს საწმისის ჩამოტანა დაავალა „ცხენკეთილ თესალიაში“. იასონს დაეხმარა ღმერთქალი ჰერა, რომლის რჩევითაც

²⁹ История греческой лит., III, 346.

ათენამ ააგო პირველი ხომალდი „არგო“. ორფევისი თანახმაა, გაჰყვეს იასონს „უცხოთმოდულე პონტოს უკიდურესი ყურისა და მშვენიერი ფაზისისაკენ (ἸΑΨόνος ἔξ ἰόντου μαχίσις καὶ Φάσιον ἐπαυσόν). ორფევისი პოემის მთავარი ფიგურაა. მას ეკისრება არგონავტების ცოდვად მიჩნეული ლაშქრობის განწყობენდა (ასეთ როლს სრულიადაც არ ასრულებს ორფევისი თქმულების ადრინდელ გადმოცემებში).

ორფევისი იასონს მიჰყვება პაგასეს სანაპიროზე, სადაც მიჩნები (არგონავტები) სალაშქროდ იკრიბებიან. ჩამოთვლილია სალაშქროდ მიმავალი გმირები: ჰერაკლე, ტიფისი („არგოს“ მესაჰე), კასტორი და პოლიდევეკე (ტინდარიდები), მოფსოსი. პელევსი, ეთალიდე, ერიტე, ექიონი, კორონე, იფიკლე, ბუტე. კანთოსი, ფალერე, იფიტე, ლაოდოკე, ტალაე, არეიოსი, ამფიდამანტი, ერგინე, პერიკლიმენე, მელეაგრე, მეორე იფიკლე, ასტერიონი, ევრიდამანტი, პოლიფემე, ენეიოსი, ადმეტე, ევრიტიონი, იდასი, ლინკევსი, ტელამონი, იდმონი, მენეტოსი, ოილევისი, ფლიასი, კეფევსი, ანკეოსი, ნავპლიოსი, ეფემე, მეორე ანკეოსი, პალემონიოსი, ავგეი, ამფიონი, ასტერიოსი, ძეტე, კალასი, პელაისის სისხლთავანი [კაკასტე], ჰილასი. იასონისა და ორფევისის ჩათვლით სულ 52 გმირი მიემგზავრება კოლხეთში. თითოეული გმირის დასახელებას მოსდევს ამ გმირის წარმომავლობის და პირადი თვისებების მოკლე აღნუსხვა²⁰. არგოსის რჩევით²¹ არგონავტები ხომალდს ზღვაში შეატყურებენ და „საამოდ მეტყველი არგო“ (ἐνλαῖος Ἄργος) იასონის წინამძღოლობით პაგასეს ნავსადგურიდან გადის. მცირე ხნის ცურვის შემდეგ „არგო“ მიადგება ღვთაებრივ კუნძულ ლემნოსს, სინტიურ მალალ სანაპიროსთან (Σινταχαιδὲς ἔαρ' ἄφ' Ἰσθμοῦ Ἀἴμου ἐν Ἰγγαῖσιν). აქ არგონავტები დაუკავშირდებიან ლემნოსელ ასულებს. იასონის სიყვარულით მოიხიბლება ლემნოსელთა დედოფალი პითესიპილე. მინიებს ქალთა ალერსი მოვალეობას ავიწყებს, მაგრამ ორფევისის სიმღერით შეგონებულნი კვლავ ავლენ ხომალდზე და გზას აგრძელებენ (აპოლონიოს როდოსელის პოემაში არგონავტებს ლემნოსელი ქალების ალერსისაგან ჰერაკლე გამოიხსნის). ხომალდი მიადგება დოლიონების ქვეყანას. დოლიონთა გამგებელია კიზიკოსი—ენეოსისა და ენეტეს (ევსორეს ასულის) ძე. კიზიკოსი მინიებს სტუმართმოყვარეობით მიიღებს: უბოძებს დაკლულ ცხვრებს, ხარებს, ღორებს და პურსა და ღვინოს. დინდიმონის მთაზე არგო-

²⁰ K. Hoffmann, De Pseudo-Orphei Catal. Argon. Nürnberg. 1884.

²¹ წესბაში არაა მოხსენიებული არგოსი.

ნაკტები მსხვერპლს შესწირავენ ღმერთჲალ რეას (კიბელეს)³². შემდეგ გადმოცემულია ჰილასის დაკარგვისა ლა ჰერაკლეს მიზიაში მიტოვების ეპიზოდი. ბებრიკების მეფის—ამიკოსის დამარცხების შემდეგ არგონავტები მიაღებებიან ბითინიის ნაპირს და აქ დაეხმარებიან ფინევსს. მერე „არგო“ გაივლის კიანეს კლდეთა შუა და ევქსინის პონტოში შესული ჩაუვლის შავი ზღვის სამხრეთ სანაპიროზე მოსახლე ტომებს. ეს ტომებია: ხალიბები, ტიბარენები, მოსინები, ბექირები, მაკრონები, მარიანდინები, კოლხები, პენიოხები, აბასგები, ურები, ხინდები, ხარანდები, სოლიმები, ასირიელები, ფილირები, ნაპატები, საპირები, ბიდერები, სიგინები. ბოლოს ხომალდი შედის თაზისში და მდინარეს აჰყვება აღმა, ვიდრე არ მიაღწევს აიეტის ციხე-სიმაგრეს—კვტაისს (Κυτταῖς γὰρ ἔστι, ἀκρωτήριον ἑσθρῶν—Κυτταῖς γὰρ ἔστι, ტ. 824).

არგონავტების მგზავრობა აღწერილია მეტად მშრალად და ძირითადად აპოლონიოს როდოსელის მიერ მოცემული მარშრუტის შემოკლებული გადმოცემით. ოქროს საწმისის მოპოვების საქმეში, ტრადიციული გადმოცემისაგან განსხვავებით, მთავარ როლს ორფევესი ასრულებს. იასონ-მედეას სახეები გარდამეტებულად ფერმკრთალია და მეორე პლანზე არის გადაწეული. ორფევესი „არგონავტიკა“ ამ მხრივ მეტად განსხვავდება აპოლონიოს როდოსელისა და ვალერიუს ფლაკუსის პოემებისაგან. მედეას ბედი ტრაგიკულ ფერებშია ასახული: აიეტის ასული ხშირად მოიხსენიება როგორც „ბედლამწვარი“ და „სარეცელაწყველილი“ (ἀνὴρ γὰρ ἄστυ, δεισιπλοῦς Μυθία).

პოემაში დაწვრილებითაა აღწერილი არტემიდეს³³ ამწვანებული ხეებით დაჩრდილული ჭალაკი. გრძნეული მედეა აქ არტემიდეს (ჰეკატეს) შემწეობით სამკურნალო, ჯადოსნურ ბალახებს აგროვებდა. ჩამოთვლილია მცენარეები, რომლებიც ამ ჭალაკში ხარობს: „დაფნა, შინდი და ტანაყრილი ჭადრები; ასფოდელოსი, კლიმენისი და სურნელოვანი ადიანტოსი; თრიონი, კიპირონი, არისტერეონი და ანემონი; პორმინონი, ირისიმონი და იისფერი კიკლამისი;

³² არ არის მართალი მ. ე. გრაბარ-პასკვი, თითქმის ორფევესი „არგონავტიკაში“ „Новым является то, что в Кизике жертву приносят Рее, т. е. матери богов, иначе Кибеле“ (История греческой литературы, т. III, гл. XIV, § 8: Орфическая поэзия, გვ. 347). ჩანს, ამ სტრიქონების ავტორი კარგად არ იცნობს აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკას“, სადაც დაწვრილებითაა აღწერილი ის, თუ ვით სწირავენ არგონავტები მსხვერპლს ღმერთმონხე რეა—კიბელეს!

³³ არტემიდესთან ხშირად იდენტიფიცირებულია კოლხური სამყაროს სამბუნებოვანი ღვთაება—ღმერთჲალი ჰეკატე.

სტეჟასი, პეონია და მრავალტოტა კატერნესი; მანდრაგორა, პოლიონი და მტერიანი დიკტამონი; კეთილსურნელოვანი კროკოსი და კარდამონი; კემოსი, სმილაქსი, ქამემელონი და შავი მეკონი; ალკია, პანაკესი, კარპასონი და აკონიტონი. აქვეა მრავალი შხამიანი ბალახი“ (ტ. 915—926). წარმოდგენილი ბოტანიკური ნომენკლატურიდან ჩანს, რომ ავტორი ბუნების კარგი მცოდნე იყო. ქალაქში მდგარ ცადაზიდულ და ტოტებგაშლილ მუხაზე ეკიდა ოქროს საწმისი, რომელსაც: დრაკონი იცავს. ორფევსი საგანგებო მსხვერპლშეწირვის შემდეგ დრაკონს მოაჯადოებს და იასონი შედეგად შეგონებით ოქროს საწმისს მუხიდან ჩამოიღებს. აიეტის ძის—აფსირტეს მოკვლის შემდეგ არგონავტები მოტაცებული საწმისით ზღვაში გადიან. პოემაში მეტად თავისებურადაა გადმოცემული „არგოს“ სამშობლოში დაბრუნების მარშრუტი. აქ საქმე გვაქვს ჯადოსნურ ზღაპართან, რომლითაც ავტორი მისტიკურ და მექკოლორიტში ჰხვევს სხვადასხვა არსებულ და არარსებულ მხარეთა აღწერას. არგონავტები ბევრს მოგზაურობენ მდინარეებით; ზღვებით და ხმელეთითაც კი. მიდიან შორს ჩრდილოეთში—ჰიპერბორეებთან და კასპიებთან. მრავალი ტომის მოხილვის შემდეგ მიდინარე ისტროსით და როდანოსით არგონავტები შევლენ ხმელთაშუა ზღვაში. მიაღებებიან აიაიას კუნძულს, სადაც ცხოვრობდა ჰელიოსის ასული, აიეტის გრძნეული დაი—კირკე. კირკე მოგზაურებს საქმელ-სასმელით აუვსებს ხომალდს. შემდეგ „არგოს“ მიაღება ფეაკების კუნძულს—ეერკირას. აქ ეწყობა იასონისა და შედეგად ქორწილი. იასონი და შედეგად ერთმანეთს შეეუღლებიან ხომალდზე გამართულ კარავში (აპოლონიოს როდოსელით მათი დაქორწინება მღვიმეში ხდება). ქორწილის შემდეგ არგონავტები და მღვეარაკოლხები, რომლებსაც ერავეები და სოლიმები ახლავან, დაზავდებიან. კირკეს რჩევით და ორფევსის შემწეობით არგონავტები აიეტის წყევლისაგან და ცოდვებისაგან განიწმინდებიან მალეას კონცხზე და ბოლოს იოლკოსის ნავსადგურს დაუბრუნდებიან.

ორფიკული „არგონავტიკა“ ძველ მითოლოგიურ ტრადიციას ემყარება. მის ავტორს ბევრი რამ აპოლონიოს როდოსელის პოემისაგან გადაუღია, მაგრამ ძირითადი საყრდენი მისთვის უძველესი ორფიკული მისტერიები იყო. თავისებურია პოემის მითიური ტოპონომიკა და ტომთა სახელწოდებების გადმოცემა. ბევრი რამ ამ შემთხვევაში რეალურ-ისტორიული გეოგრაფიისა და ეთნოგრაფიის მონაცემთა საფუძველზე, უაღრესად გარდამეტებული ფანტასტიკურობის გამო, აუხსნელია²⁴.

²⁴ გამოცემები: I. O r p h i c a, cum notis H. Stephani, A. Chr. Eschenbachii, I. M. Gosneri, Th. Tyrwhitti; Recensuit Godofredus Hermannus. Lipsiae

§ 2. პროზა. ა. საისტორიო პროზა. ელინისტური ხანის თითქმის ყველა ისტორიკოსი ეხება მეტნაკლებად თქმულებას არგონავტებზე.

კალისტენე ოლინთიელი (370—327), რომლის „პერიპლუსის“ ფრაგმენტები აბ. როდოსელის სქოლიონებშია დაცული (FGH, II B: ფრგ. 6,7), ნეანთე კიზიკოსელი (III საუკ.) და დეილოქე (თუ დეიოქე) კიზიკოსელი (III საუკ.) არგონავტების კიზიკოსზე ყოფნის ამბავს გადმოგვცემენ (FGH, I: ფრგ. 12,39). დურის სამოსელი (c. 340—275), რომელიც დიოდორე სიცილიელის მთავარი წყარო იყო და მენეკლე არგონავტების ლიბიაში ყოფნას ეხებოდნენ (FGH, I: ფრგ. 11,47, 86, და IV, ფრგ. 449).

სიცილიელ ისტორიკოსს ტიმეოსს (c. 352—256) მიეკუთვნებოდა რამდენიმე ათეული წიგნის შემცველი „ისტორია“, რომელიც ორ ნაწილად იყოფოდა: „სიცილიის ისტორია“ და „იტალიის ისტორია“. ამ მხარეთა აღწერამ, ჩანს საბაბი მისცა ტიმეოსს, დაწვრილებით გადმოეცა არგონავტთა მოგზაურობის ამბავი, რამდენადაც, თქმულების მიხედვით, კოლხეთიდან დაბრუნებული არგონავტები იტალიის სანაპიროებთან მისცურავენ. ტიმეოსის თხზულების ჩვენამდე მოღწეულ 149 ფრაგმენტში (FHG, I) ხშირადაა ტიმეოსის სახელი აღრეული დღემდე დაუდგენელი ვინაობის ისტორიკოს ტიმონაქსის სახელთან. კ. მიულერი ტიმეოსსა და ტიმონაქს აიგივებს, რაც სწორი არაა³⁵. ჩვენ აზრს მხარს უჭერს აბ. როდოსელის პოემის სქოლიონში (IV, 1217-თან) დაცული მითითება, სადაც ნათქვამია, რომ ტიმონაქსით იასონმა მედეა შეირთო კოლხეთში აიეტის ნებართვით, ხოლო ტიმეოსის მოწმობით ქორწინება ფეაკებთან კერკირაზე მოხდა (ფრგ. 7). ფრაგმენტებში მოიპოვება კოლხურ გარემოსთან დაკავშირებული საყურადღებო ცნობები (ფრგ. 5, 6, 7, 8, 9, 13).

პოლიბიოსი (c. 205—123) „მსოფლიო ისტორიაში“ მოიხსენიებს იასონს, რომელმაც ჰიერონთან მსხვერპლი შესწირა თორმეტ მთავარ ღმერთს კოლხეთიდან მშვიდობით დაბრუნების გამო (IV, 39; 5—6).

გამოჩენილი ფილოსოფოს-პერიპატეტისკოსისა და ისტორიკოსის ნიკოლოზ დამასკელის (დაიბ. ძვ. წ. 64 წ.) თხზულებათა

1805—Partes: I, II (აქვეა მოთავსებული ორფიკული „არგონავტიკის“ ლათინური მეტაფრასი კრიბელუსისა); 2. Ὀρφικάς Ἀργοναυτικῆς. Editione stereotypa Car. Tauchnitii. Lipsiae 1829; 3. Ὀρφικά. Recensuit Eug. Abel. Pragae—Lipsiae 1885.

³⁵ FHG, I.

ფრაგმენტებში საყურადღებო ცნობებია წინაბერძნული მოსახლეობის (პელასგების), არგონავტების მითისა და კოლხეთის შესახებ. ნიკოლოზის მთავარი შრომის „საზოგადო ისტორიის“ ნაწყვეტებიდან ჩანს, რომ თხზულებაში დაწვრილებით იყო გადმოცემული მითი არგონავტების შესახებ. ამ გადმოცემიდან გადარჩენილია ლემნოსის ეპიზოდის აღწერა (FGH. II: ფრგ. 11), იასონისა და მედეას იოლკოსში მისვლის, მედეას გრძნეულებით პელიასის დალუპვის, ამის გამო იასონ-მედეას კორინთოში გადახვეწისა და პელეგისისა და იასონის იოლკოსზე გალაშქრების ამბები (ფრგ. 54, 55), აქვეა საუბარი პელასგებზე (ფრგ. 37, 41).

„ზნე-ჩვეულებათა კრებულის“ (Παραδόξων ἔθων Συναγῆγῆ) ნაწყვეტებში საუბარია კოლხური ტომის „მოსინების“ გარშემო და კოლხთა პანთეონის—მიცვალებულთა ხეზე ჩამოკიდებით დაკრძალვის წესზე (ფრგ. 103 h, 121).

ახ. წ. III საუკუნის კომპილტორი ათენეოს ნავკრატისელი ასახელებს თხზულებას „ამიძონებზე“, რომელსაც მიაწერს სრულიად უცნობ ავტორს პოსის მაგნესიელს. ეს თხზულება, როგორც ათენეოსი ამბობს, აღწერდა არგონავტების ბრძოლას ლემნოსზე დამკვიდრებულ ტირენელებთან; ხომალდ „არგოს“ ამგებად და შესაქედ გამოცხადებული იყო გლავკოსი (VIII, 296 d; XII, 533 d).

კეფალიონი (II საუკ. ახ. წ.). კეფალიონის შესახებ ცნობებს გვაწვდიან სვიდა და ფოტიოსი (Bibl. 68). კეფალიონი იყო გერგითელი ისტორიკოსი. მოღვაწეობდა სიცილიაში ადრიანეს იმპერატორობის დროს (117—138). შეუთხზავს იონურ დიალექტზე მსოფლიო ისტორია, რომლისთვისაც ჰეროდოტეს თხზულების მიბაძვით „მუზები“ შეურქმევია. თხზულება შეიცავდა 9 წიგნს და გადმოსცემდა ამბებს ნინოსისა და სემირამიდეს დროიდან ვიდრე ალექსანდრე მაკედონელამდე ჩათვლით. ბიზანტიელი მწერლის გიორგი სინგელოზის „ქრონიკაში“ დაცულია ფრაგმენტი კეფალიონის თხზულებიდან³⁶. აქ ლაპარაკია არგონავტების კოლხეთში გამგზავრების დროისა და ეგეოსისა და მედეას ძის მედოსის შესახებ (FGH. I.).

პლუტარქე (c. 46—120). არგონავტების თქმულებასთან დაკავშირებულ ამბებს პლუტარქე ეხება „პარალელურ ბიოგრაფიებში“³⁷. ბიოგრაფიაში „თესევსი“ გადმოცემულია კორინთოდან ლტოლვილი მედეას ეგეოსთან ყოფნის ამბავი (თ. 12). მოტანილია კლიდემეს

³⁶ ს. ყ ა უ ხ ჩ ი შ ე ი ლ ის „გეორგიკაში“. ტ. IV, 1, სადაც გიორგი სინგელოზის ცნობებია, ეს ადგილი არ არის დამოწმებული.

³⁷ პ ლ უ ტ ა რ ქ ე, რჩ. პარალელური ბიოგრაფიები. I, 1957.

ცნობა (თ. 19) და დამოწმებულია ზოგიერთთა აზრი იმის შესახებ, რომ იასონთან ერთად კოლხეთში თესევისი იყო (თ. 29). ბიოგრაფიაში „რომულუსი“ პლუტარქე გვაწვდის საყურადღებო ცნობებს იმის თაობაზე, თუ ვის მიეწერება რომის დაარსება. ჩვენთვის უცნობ წყაროებზე დაყრდნობით პლუტარქე გადმოგვცემს სხვადასხვა შეხედულებებს ამ საკითხზე. ზოგიერთების აზრით, რომი დაუარსებიათ ბალკანეთიდან ლტოლვილ პელასგებს, ანდა გადარჩენილ ტროელებს (თ. 1); ზოგიერთების მიხედვით კი—ოდისევისა და კოლხთა მეფის აიეტის დის კირკეს ვაჟს—რომანოსს (თ. 2). ბიოგრაფიაში „კიმონი“ ავტორი იასონზე თქმულებას დიდი ნდობის ღირსად აცხადებს (თ. 3). ხოლო ალექსანდრე მაკედონელის ცხოვრების აღწერაში მედეას ჯადოსნური წამლების მასალად ნავთს თვლის (თ. 35).

ფსევდოპლუტარქეს თხზულებაში „მდინარეთა და მთათა სახელების შესახებ“ დაცულია ცნობები პრომეთეს ბალახის, მედეასა და ფრიქსეს და ოქროს ვერძის შესახებ („ფაზისი“, 4; „ტანაისი“, 4.)

ისტორიკოსი აპიანე (90—170) „რომის ისტორიის“ XII წიგნში („მითრიდატეს ომების ისტორია“) ეხება თქმულებას არგონავტებზე და მას რეალური საფუძვლით ხსნის. „მითრიდატემ,—ამბობს აპიანე,—ზამთარი დიოსკურიაში გაატარა. კოლხებს ეს ქალაქი მიაჩნიათ არგონავტებთან ერთად დიოსკურების (კასტორისა და პოლიდევეკეს, ა. უ.) აქ ყოფნის საბუთად“ (§ 101). კავკასიონის მდინარეების მიერ ჩამოტანილი ოქროს ქვიშის შეგროვების წესის აღწერის დროს აპიანეს ისეთივე დასკვნა გამოაქვს ოქროს საწმისზე თქმულებასთან დაკავშირებით, როგორც ჯერ კიდევ სტრაბონმა და ანტიკური ხანის ზოგიერთმა სხვა ავტორმაც გამოიტანა: „[პომპეუსმა] მოიარა კოლხები არგონავტთა. დიოსკურებისა და ჰერაკლეს აქ ყოფნის ამბების შესატყობად; განსაკუთრებით კი სურდა, გასცნობოდა იმ ტანჯვის [ამბავს], რაც, ამბობენ, პრომეთეს გარდახდა კავკასიონის მთაზე. კავკასიონიდან [გამომდინარე] მრავალ ნაკადულს უჩინარი ოქროს ქვიშა ჩამოაქვს. გარშემო მცხოვრებლები ნაკადში ხშირმატყლოვან ცხვრის ტყავებს დებენ და მათზე შეკავებულ ქვიშას აგროვებენ. სწორედ ამგვარივე იყო აიეტის ოქროს საწმისიც“ (§ 103)²⁸.

არგონავტების მითზე საყურადღებო ცნობებია დაცული ხ. ა. რაქს პერგამონელის (II—III სს. ახ. წ.) თხზულების ფრაგმენტებში.

²⁸ შდრ. აპიანე, მითრიდატეს ომების ისტორია; გამოსცა თ. ყაუხჩიშვილმა, თბ. 1959.

ხარაქსის შესახებ გარკვეულად არაფერი ვიცით. სვიდა მას უწოდებს „ქურუმსა და ფილოსოფოსს“ — *X á ρ α ξ Περγαμῆος, ἐξείας αἰῶς φιλοσοφῶς*. სვიდას მოწმობით, ხარაქსს შეუთხზავს 40 წიგნის შემცველი „საბერძნეთის ისტორია“ („ჰელენიკა“), „ქრონიკა“ და სხვ.³⁹ არგონავტების თქმულებას ხარაქსი ეხებოდა „ჰელენიკაში“ და მას რეალური ამბის საფუძველზე ხსნიდა.

ბ. მითოგრაფია. ელინისტურ ხანაში ბერძნული რელიგიისა და კულტურის დაახლოებამ აღმოსავლეთის ქვეყნების რელიგიასა და კულტურასთან შეარყია ძველი ელინური წარმოდგენები და რწმენები ღმერთების კულტისა და მითების სფეროში. ამან ხელი შეუწყო მწერლობაში არეტალოგიის ჟანრის განვითარებას. ეს ჟანრი ემყარებოდა ფილოსოფოს-ათეისტის ევკემეროსის მიერ შემუშავებულ პრიციპებს, რომელთა არსებითი დებულება იყო მითების განმარტება ისტორიული თვალსაზრისით. ევკემერისტი მითოგრაფოსები არგონავტების მითს (ასევე სხვა მითებსაც) ისტორიულ საფუძველებს უძებნიდნენ.

ჩვენამდე მოღწეულია ევკემერისტული თხზულება, მითოგრაფიული ტრაქტატი სათაურით „დაუჯერებელთა შესახებ“ *Περὶ ἀπίστων*. ტრაქტატი, რომელიც მეტად დამახინჯებული სახით და ნაირნაირი ვარიანტებითაა შემონახული, წარმოადგენს მითებისა და განმარტებების კრებულს. იგი თავის დროზე გავრცელებული მითოგრაფიული სახელმძღვანელო იყო. მისი ავტორი. ისევე როგორც სხვა ევკემერისტები (დიონისიოს სკიტობრაქიონი, დიოდორე, მნასეა და სხვები), ცდილობს, ყოველი მითის, თქმულებისა და ლეგენდის ალეგორიულ-ისტორიული განმარტება მოგვეცეს, ზღაპარულ გადმოცემაში ჰემმარიტების (ἡ ἄληθεια) მარცვლები დაძებნოს. ყოველგვარ თქმულებას წინ საქმე უძღვისო (*πρῶτον ἐχέτω τὸ ἔργον, εἰμ' οὐτως ὁ λόγος ὁ περὶ ἀπίστων*)—, აცხადებს ავტორი კრებულის შესავალ ნაწილში. ამადონების შესახებ, მაგალითად, ამბობს, რომ ამადონები ნამდვილად არსებობდნენ, მაგრამ ლეგენდარული ქალები კი არ იყვნენ, როგორც მითებშია მოთხრობილი, არამედ ბარბაროსული ტომის წვერდაპარსული მეომარი ვაჟკაცები, რომლებიც გრძელ თმებსა და ქიტონებს ატარებდნენ. ქალთა საბრძოლო ლაშქრობა არც უწინ გავიწინა და არც ახლა. ის, რაც ახლა არ ხდება, არც უწინ მომხდარა, ხოლო რასაც წინათ ჰქონია ადგილი, ახლაც შეიძლება მოხდეს რალაცნაირადო⁴⁰. ასეთივე შეხედულებებითაა ახსნილი არგონავტების მითის ამბებიც:

³⁹ იხ. Schwarz, Charax, 19: RE, III, 2122.

⁴⁰ Mythographi Graeci, III, 2 Palaephatous, Περὶ Ἀπίστων, ed. N. Festa. Lipsiae. 1902.

„ლინკევსზე“ (IX. 10), „ფინევსზე“ (XXII. 23), „ფრიქსესა და ჰელეს შესახებ“ (XXX, 31), „მელეას შესახებ“ (XLIII, 44).

სვიდას ლექსიკონის ცნობით კრებულის ავტორი უნდა ყოფილიყო არტაქსერქსეს (358—337) თანამედროვე მწერალი პალეფატე პაროსელი (თუ პრიენელი). პალეფატეს სახელით რამდენიმე მწერალია ცნობილი. კრებულის ავტორს ჩვენ პირობითად პალეფატე II ვუწოდებთ. კრისტის ვარაუდით იგი ძვ. წ. IV საუკუნის მოღვაწის, ზემოხსენებული ევპემეროსის თანამედროვეა⁴¹. შრადერის აზრით კრებული „დაუჯერებელთა შესახებ შეთხზულია არა უადრეს ძვ. წელთაღრიცხვის 295 წლისა“⁴², ზუზემილი კი პალეფატე II ცხოვრების დროს ძვ. წ. I საუკუნით განსაზღვრავს⁴³. ყველაზე უფრო მისაღები კრისტის ვარაუდი ჩანს: იგი ემთხვევა სვიდას ცნობას. ყოველ შემთხვევაში დღეს ფიქრობენ, რომ მითოგრაფოსი, ფილოსოფოს-რაციონალისტი პალეფატე II ევპემეროსის თანამედროვე და არისტოტელეს მოწაფე იყო⁴⁴.

ძვ. წ. III—II საუკუნეების მითოგრაფოსი ჩანს ნაკლებად ცნობილი ავტორი დემარატე, რომლის სახელიც ხშირადაა დამოწმებული სხვადასხვა ავტორებთან და უპირატესად აბ. როდოსელის პოემის სქოლიონებში. ერთ ადგილას (FGH. I, ფრგ. 3) დემარატეს ნაცვლად დასახელებულია დემაგეტე, რასაც იაკობი პალეოგრაფიული შეცდომით ხსნის (Αημαράτης—Αημαρήτης), ხოლო მიუღერი სწორ სახელად ტიმაგეტეს (Τιμαγήτης) მიიჩნევს (FHG, IV)⁴⁵.

დემარატეს, როგორც ფიქრობენ, პროზად შეუთხზავს „არგონავტიკა“. ფრაგმენტებიდან ჩანს, რომ ამ თხზულებაში მითი დაწვრილებით იყო გადმოცემული (FGH. I, ფრგ.: 1, 2, 3, 4).

დიონისიოს სკიტობრაქიონი (II—I საუკ). დიონისიოს სკიტობრაქიონს, ალექსანდრიული ხანის გრამატიკოსსა და მითოგრაფოსს. სვიდა მიაწერს 6 წიგნის შემცველი პროზული თხზულების „არგონავტების“ ავტორობას: „დიონისიოს მიტილენელი, ეპოსის მოთხველი; მეტსახელად შეერქვა სკიტობრაქიონი და სკიტევისი. [შეთხზა] „დიონისესა და ათენას ლაშქრობა“, „არგონავტები“ (Αργοναυται) ექვს წიგნად. ესაა პროზად (ταυτα εν βρω παρτα...)“⁴⁶. ამასვე გადმოგვცემდა დიონისიოსის ეპოქაში მოღვაწე

⁴¹ W. Christ, დასახ. ნაშრომი. გვ. 577 შმდგ.

⁴² I. Schrader, Palaephata, Berl., 1896.

⁴³ Susemihl, დასახ. ნაშრ. ტ. II, გვ. 54 შმდგ.

⁴⁴ История греческой литературы, изд. АН, М. III. 1960, 403—404.

⁴⁵ Susemihl, დასახ. ნაშრ. I. 53.

⁴⁶ Suid., s. v.

დიოდორეც: „დიონისიოსს შეუკრებია ამბები არგონავტებისა და დიონისეს შესახებ და ბევრი სხვა რამ ძველისძველ დროებში მომადარ ამბავთა გარშემო“ (III, 52, 3)⁴⁷. კვებით დიოდორე გვამცნობდა: „დიონისიოსი ძველი თქმულებების შემკრები. მან შეადგინა ამბები დიონისესა და ამიძონების შესახებ, აგრეთვე არგონავტებისა და ტროის ომის გარშემო და მრავალი სხვა; დაურთო თხზულებები ძველი მითოლოგიებისა და პოეტებისა“ (III, 66). დიოდორეს ამ სიტყვებიდან ჩანს, რომ დიონისიოსს ხელთ ჰქონდა როგორც სხვა მითების, ისე არგონავტების მითის შესახებ არსებული ძველი წერილობითი გადმოცემები.

დიონისიოს მიტილენელს, მეტსახელად სკიტობრაქიონს, ხშირად ურევენ ძვ. წელთაღრიცხვის IV საუკუნის ლოგოგრაფოს დიონისიოს მილეტელში, რომელსაც სვიდასვე ცნობით „სამყაროს აღწერილობა“ შეუთხზავს. არ არის გამორიცხული, რომ არგონავტთა მითს ეს დიონისიოსიც ეხებოდა.

დიონისიოს სკიტობრაქიონის „არგონავტები“ ჩვენამდე არ მოღწეულა. მის შესახებ მსჯელობა გადარჩენილი ფრაგმენტებით ვფიქრობთ. ფრაგმენტები დაცულია აპოლონიოს როდოსელის პოემის სქოლიონებში (FGH, I). სწორედ ამ სქოლიონებშია აღრეული დიონისიოს მიტილენელისა და დიონისიოს მილეტელის სახელები.

დიონისიოს სკიტობრაქიონი დიოდორე სიცილიელის ერთ-ერთი ძირითადი წყარო იყო. დიოდორე მთლიანად იზიარებდა დიონისიოსის ევჰემერიტულ მიმართულებას მითების განმარტების საქმეში.

ელნისტურ ბანაში საკმაოდ გავრცელდა ძველი მითების გადმოცემა ისტორიულ პლანში. ამას საფუძვლად ედებოდა მითის ალევგორიული განმარტების მეთოდი, ევჰემერიზმი. ამა თუ იმ თქმულების გმირები (მაგალითად, ჰერაკლე, იასონი, მედეა და სხ.) ევჰემერიტ-რაციონალისტის ხელში ჩვეულებრივ ადამიანებად იქცეოდნენ, მათ მოქმედებას რაციონალური ნიადაგი ეძებნებოდა. ხოლო მითის ზღაპრულ ელემენტებს რეალური შესაძლებლობის ჩარჩოებში ათავსებდნენ.

შემორჩენილი ფრაგმენტებიდან და დიონისიოსის დიოდორესეული გადმოცემიდან ამჟამად ჩანს, რომ „არგონავტების“ ავტორი ევჰემერიტი იყო და არგონავტების მითს რაციონალისტური პოზიციებიდან ხსნიდა.

დიოდორე სიცილიელი (I საუკ. ძვ. წ.). დიოდორე იულიუს კეისრისა და ავგუსტუსის თანამედროვე ისტორიკოსი და

⁴⁷ Diodori bibliotheca historica edd. Vogel-Fischer I—V. Lips. 1848—1906.

მითოგრაფოსია. მოუვლია, როგორც თვითონ ამბობს, აზისა და ევროპის დიდი ნაწილი; ყოფილა ეგვიპტეში. 30 წლის მოსამზადებელი სამუშაოს ჩატარების შემდეგ შეუთხზავს 40 წიგნის შემცველი მსოფლიო ისტორია, რომელიც „ისტორიული ბიბლიოთეკის“ სახელითაა ცნობილი. თხზულება წარმოგიდგენდა აღმოსავლეთის, საბერძნეთისა და რომის ისტორიას მითიური ხანებიდან იულიუს კეისრის მიერ გალიის დაპყრობამდე. მოღწეულია პირველი დეკადის ნახევარი (I—V წიგნები) და მეორე დეკადა მთლიანად (XI—XX წიგნები). დანარჩენი დეკადებიდან მეტნაკლები მოცულობის ნაწყვეტებილა შემოგვრჩა. „ისტორიული ბიბლიოთეკის“ I—III წიგნები აღმოსავლეთის ხალხების მითოლოგიასა და ისტორიას გადმოგვცემს. IV წიგნი ბერძნულ მითოლოგიას შეიცავს. თქმულება არგონავტების შესახებ გადმოცემულია IV წიგნის 40—56 თავებში. დიოდორე სიცილიელს, როგორც კომპილატორს, ხელთ ჰქონდა მრავალი წყარო. „ისტორიულ ბიბლიოთეკაში“ გამოყენებულია: ჰეკატე, ჰეროდოტე, ეფოროსი, ჰელანიკე, თეოპოპზე, ტიმესი, აგათარქიდე, ეგჰემეროსი, დიონისიოსი და სხვები.

მითების გადმოცემის დროს დიოდორე უპირატესად დიონისიოს სკიტობრაქიონს ემყარება და მის ეგჰემერისტულ მეთოდს იყენებს. თქმულება არგონავტებზე დიონისიოსის „არგონავტების“ მიხედვითაა გადმოცემული. შიგადაშიგ სხვა ავტორთა მიერ მოთხრობილი ვერსიებიც არის ჩართული. თხრობა გაბმულია და თავისებურ მითოლოგიურ რომანს წარმოადგენს. ცენტრალური ფიგურა, არგონავტების ხელმძღვანელი, დიოდორეს თხრობაში ჰერაკლეა და არა იასონი.

არგონავტების თქმულების გადმოცემის გარდა, დიოდორესთან შოიპოვება ფრიად საყურადღებო ცნობა პელასგური დამწერლობის შესახებ (III, 67) ⁴⁶.

აპოლოდორე (ძვ. წ. II ს). აპოლოდორე ათენელი ალექსანდრიული ხანის გამოჩენილი მითოგრაფოსი, ისტორიკოსი და ლექსიკოგრაფ-კომენტატორია. იგი იყო ზოწაფე არისტარქესი და სტოეელი ფილოსოფოსის დიოგენე სელეგკიელისა. აპოლოდორეს მრავალი თხზულების ავტორობა მიეწერება. მის უმთავრეს ნაწარმოებებად ითვლებოდა: ოთხი წიგნის შემცველი „ქრონიკა“, ტრაქტატები „ღმერთთა შესახებ“ (24 წიგნად) და „დედამიწის შესახებ“, 12 წიგნის შემცველი „ილიადის“ II სიმღერის კომენტარი

⁴⁶ ნ. კ ე კ ა ლ მ ა ძ ე, ჰომეროსის წინადროინდელი პოეზიის საკითხისათვის—1. დიოდორე სიცილიელი პელასგური დამწერლობის შესახებ. თსუ „შრომები“, ტ. 63, 1956; გვ. 278 შნდ.

„ხომალდთა შესახებ“ და სხვ. ეს თხზულებები ფრაგმენტებითაა ცნობილი.

აპოლოდორეს მიაწერდნენ აგრეთვე ჩვენამდე მოღწეულ, სამი წიგნის შემცველ „ბიბლიოთეკას“. დღეს გამოკვეულია, რომ ეს თხზულება შედგენილია ჩვენი წელთაღრიცხვის I—II საუკუნეებში უცნობი ავტორის მიერ, მაგრამ პირობითად კვლავ აპოლოდორეს სახელით მოიხსენიებენ. ამ ბოლო ხანებში გამოითქვა მოსაზრება, რომ „ბიბლიოთეკა“ შეიძლება ბიზანტიურ ხანაში იყოს შექმნილიო⁴⁹.

„ბიბლიოთეკა“ სხვადასხვა წყაროებიდან გამოკრეფილი მითების კომენტირებულ კრებულს წარმოადგენს. I წიგნის მე-9 თავი ეთმობა არგონავტების მითს. აქ დაწვრილებითაა გადმოცემული მითის ყველა ნაწილი და შიგადაშიგ სხვადასხვა ვარიანტებიცაა დამოწმებული. ავტორი თხრობას იწყებს ახ ივი-თქმულებიდან ათამანტ-ინოსა და ფრიქსე-ჰელეს შესახებ და ამთავრებს კოლხეთში მედეას დაბრუნების ამბით (თავები: 1, 2, 10, 11 და 16—28). არგონავტების მითთან და კოლხურ სამყაროსთან დაკავშირებულ ამბები გადმოცემულია „ბიბლიოთეკის“ სხვა ადგილებშიც (I, 2 და 8; II, 6; III, 13 და 15 თავები).

კოლხეთის თვალსაზრისით საყურადღებო ცნობები დაკრულია აპოლოდორეს დაკარგულ თხზულებათა ნაწყვეტებში („ღმერთთა შესახებ“: III, 4; XX, 16, 24, 25, 26; „ხომალდთა ანუ ხომალდთა კატალოგის შესახებ“: I, 152).

იმ ნაწყვეტებში, რომლებიც აპოლოდორეს თხზულებიდან „ღმერთთა შესახებ“ გადარჩა განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა ავტორის მსჯელობა კვრებებზე. აპოლონიოს როდოსელისა და აპოლოდორეს ცნობები კვრებებთან დაკავშირებით ძველი ქართული დამწერლობის არსებობის მაუწყებელია.

„ბიბლიოთეკის“ ავტორს არგონავტთა მითის გადმოცემის დროს ხელთ ჰქონდა მრავალი ძველი და ახალი წყარო. ამას ადასტურებს მის მიერ სხვადასხვა მწერალთა დამოწმება, ან სახელდებით (ასახელებს: ჰესიოდეს, აქუსილაეს, ფერეკიდეს, ჰეროდორეს, აპოლონიოს როდოსელს, დემარატეს, დიონისიოსს), ანდა ზოგადად (ხმარობს გამოთქმებს: „ზოგიერთები ამბობენ“, „სხვებიც გადმოგვცემენ“, „ამბობენ“ და მისთანათ).

ვილამოვიცი ამტკიცებდა, „ბიბლიოთეკის“ ავტორმა დიოდორე სიცილიელის შრომა გამოიყენა არგონავტების მითის გადმოცემის

⁴⁹ История гр. лит., III, 1960, 405.

დროს ისევე, როგორც მერე რომელიმე ჰიგიენურმა⁵⁰. „ბიბლიო-თეკის“ და დიოდორეს სათანადო ტექსტების შეჯერება ვილამო-ვიცის მტკიცებას ამართლებს (იქვე იწვევს მხოლოდ დიოდორეს დაუმოწმებლობა „ბიბლიოთეკაში“). აქედან ის გამომდინარეობს, რომ „ბიბლიოთეკის“ ავტორი დიოდორე სიცილიელის თანამედროვე თუ არა, მის მომდევნო ხანაში მცხოვრები პირია.

არგონავტების თქმულება არგონავტების სამშობლოში დაბრუნებამდე „ბიბლიოთეკაში“ უპირატესად მაინც აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკაზე“ დაყრდნობითაა მოთხრობილი. ავტორისეულ დამოწმებებში, როგორც ვთქვით, აპოლონიოს როდოსელი მოხსენიებულიცაა.

„ბიბლიოთეკაში“ მოთავსებული გადმოცემა არგონავტების თქმულებისა სხვა მხრივაცაა საყურადღებო. იგი საშუალებას გვაძლევს, თვალი მივადევნოთ არგონავტთა მგზავრობის მარშრუტის ევოლუციას, რაც ინტერესს იწვევს ისტორიულ-გეოგრაფიული თვალსაზრისით, კერძოდ კი—შავი ზღვის აუზისა და მასთან მდებარე მხარეთა ისტორიის თვალსაზრისით.

კონონი. კონონი დიოდორე სიცილიელის თანამედროვე ავტორია (I საუკ. ძვ. წ.). მას მიეწერება თხზულება სათაურით „მოთხრობანი“ („დიეგესები“), რომელშიაც მოთავსებული იყო 50 მითოგრაფიული მოთხრობა. მოღწეულია კონსტანტინეპოლის პატრიარქის ფოტიოსის (ც. 820—891) ექსცერპტებით, რომელიც მოთავსებულია მის „ბიბლიოთეკაში“. ფრაგმენტებიდან ჩანს, რომ კონონი გადმოსცემდა არგონავტების თქმულებასაც (FGH, I, ფრგ. 1) თხზულების 41-ე და 49-ე თავებში.

ახალი წელთაღრიცხვის II საუკუნის მითოგრაფოსს, იმპერატორ ანტონინუს პიუსის (138—161) აზატს, ანტონინუს ლიბერალს 150 წლის მახლობელ ხანებში შეუთხზავს მითების კრებული *Μεταμορφώσεων συγγραφή*—„მეტამორფოზების (გარდაქმნათა) კრებული“. არგონავტების თქმულებას ეხება კრებულის XXIII და XXVI თავები⁵¹.

კრებულის შედგენის დროს ავტორს ხელთ ჰქონდა სხვადასხვა წყაროები, რომელთაც იმოწმებს კიდევ. ანტონინუსი შემდეგ წყაროებს ასახელებს: ჰესიოდეს „დიდ ეოიებს“, დიდიმარქეს — „მეტამორფოზებს“, ანტიოგონეს „გარდაქმნებს“, აპოლონიოს როდოსელის ეპიგრამებს და პამფილეს თხზულებას.

⁵⁰ Herm. XV, 1880, 485, შენ. 2. იხ. აგრეთვე Susemihl, დასახ. ნაშრ. II, 50.

⁵¹ Mythographi graeci, II, 1: Antoninus Liberalis ed. Ed. Martini, Lips., 1896.

ჩვენამდე მოღწეულია ახ. წ. II საუკუნეში შედგენილი ე. წ. ჰერაკლიტეს კრებული „დაუჯერებელთა შესახებ“, რომლის XXIV თავში გადმოცემულია თქმულება ფრიქსესა და ჰელეზე ევჰემერისტული პოზიციებიდან; ფრიქსეს დამხსნელი „კრიოსი“ (ვერძი) ათამანტის ბავშვების გამძლეია და არა ცხვარი. რაციონალისტურადაა ახსნილი ოქროს საწმისზე თქმულება ანონიმური ავტორის მითების კრებულშიც, კერძოდ III თავში „ოქროს საწმისის შესახებ“⁵². ანონიმური ავტორიც ახ. წ. II საუკუნის მოღვაწე და ხარაქს პერგამონელის წყარო უნდა იყოს.

მითოლოგიასა და მითების საფუძველზე აღმოცენებულ ხელოვნებასთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული ახ. წ. II—III საუკუნეთა მოღვაწეების ფილოსტრატების სახელი. ბერძნული მწერლობის ისტორიაში ცნობილია ოთხი ლემნოსელი ფილოსტრატე. ფილოსტრატე II (დაიბ. დაახ. 170 წ.) მიეწერება თხზულება „აპოლონ ტიანელის ცხოვრება“, რომელიც სავსეა არეტალოგიური მოტივებით და რომელშიაც მოთხრობილია კავკასიის ტომებში გავრცელებული თქმულება მთაზე მიჯაჭვული გმირის შესახებ. ფილოსტრატე III სეიდა მიაწერს თხზულებას „სურათები“ (Εἰκόνες) ორ წიგნად. ამ ფილოსტრატეს შვილიშვილს ფილოსტრატე IV (უმცროსს) დაუწერია შრომა ანალოგიური სათაურით („სურათები“). ორივე ფილოსტრატეს თხზულებებში, რომლებიც სამუზეუმო შეგზურებს წარმოადგენენ, აღწერილია და ხელოვნებათმცოდნის თვალთ განხილულია სხვადასხვა დროის მხატვართა ის სურათები, რომლებიც მაშინ ნეაპოლში ინახებოდა. სურათთა აღწერილობებში ჩვენს სურადლებას იპყრობს არგონავტების მითის მასალაზე შექმნილ ფერწერის ძეგლთა მიმოხილვა: ფილოსტრატე III, II, 15—„გლაუკოს პონტოელი“, ფილოსტრატე IV, 8—„მოთამაშენი“, 11—„არგო“ ანუ „აიეტი“⁵³.

სატირიკული ჟანრის წარმომადგენელს ლუკიანე სამოსატელს არგონავტების მითზე შენიშვნა აქვს თხზულებაში „ტოქსარისი ანუ მეგობრობა“⁵⁴.

ცალკეული ეპიზოდები არგონავტების მითიდან მოთავსებულია ანდაზების კრებულში. ანდაზების კრებულებს ჯერ კიდევ არისტოტელე, პერიპატეტიკოსი კლავარქე, სტოელი ქრისიპე და სხვები

⁵² იქვე. III, 2. Heracliti qui fertur libellus *Περὶ ἀπίστων*. Excerpta Vaticana (vulgo Anonymus De incredibilibus). Lips., 1902.

⁵³ Philostratorum et Calistrati opera. recogn. Westermann. I par. 187S.

⁵⁴ Luciani opera ed. Jacobitz. I—III. Lip. 1909—1913.

ადგენდნენ. ახ. წ. II საუკუნეში აპ. როდოსელის სქოლიონთა ერთ-ერთ ავტორს ლუკილე ტარსელს და სოფისტ ძენობიოსს ცალ-ცალკე შეუდგენიათ ასეთი კრებულები. საშუალო საუკუნეებში მოღწეული კრებულები გააერთიანეს ერთ კორპუსად, რომელშიაც ანდაზები ცენტურიებად (ასეულებად) არის დალაგებული⁵⁵. Cent. IV, 38 გადმოგვცემს თქმულებას ფრიქსესა და ჰელეზე, Cent. IV, 92 კი მოკლედ მოგვითხრობს მთელ მითს არგონავტებზე (ძენობიოსის გამონაკრეფი ანდაზების კრებულთაგან). წყაროდ აპ. როდოსელის „არგონავტიკა“ ჩანს. Cent. XI, 58-ში თქმულება ფრიქსესა და ოქროს საწმისზე ევჰემერიზმის პრინციპებზე დაყრდნობითაა განმარტებული. აქ ყურადღებას იპყრობს კოლხეთისა და ფრიგიის იდენტიფიკაცია.

გ. გეოგრაფია. თქმულებას არგონავტებზე ხშირად ეხებოდნენ ელინისტური ხანის გეოგრაფოსები. მეცნიერული გეოგრაფიისა და ქრონოლოგიის ფუძემდებელს ერატოსთენე კვირენელს (c. 284—200) თხზულებაში „გეოგრაფიკა“ დაწვრილებით უნდა ჰქონოდა გადმოცემული არგონავტების მითი. ეს ჩანს დატული ფრაგმენტებიდან⁵⁶. ხომალდ „არგოს“ შესახებ ლაპარაკია ფსევდო-ერატოსთენეს სახელით ცნობილ „კატატერისმებში“⁵⁷.

სტრაბონი (64|63 ძვ. წ.—23|24 ახ. წ.). სტრაბონის 17 წიგნის შემკველ „გეოგრაფიაში“ (Γεωγραφικα) ჩვენთვის განსაკუთრებით საყურადღებოა კავკასიისა და კასპიის ზღვის სანაპირო მხარეთა აღწერა. აქ წარმოდგენილია, როგორც ფიქრობენ, ავტოფსიის საფუძველზე მოპოვებული მრავალი ძვირფასი ცნობა საქართველოს, სომხეთის, ალბანიისა და ჩრდ. კავკასიის შესახებ⁵⁸.

საქართველოს შესახებ ცნობათა შორის დიდი ადგილი ეთმობა არგონავტების კოლხეთში ლაშქრობის და პრომეთეს თქმულებებს. არგონავტების მითოსზე სტრაბონი მსჯელობს როგორც რეალური სინამდვილის ამსახველ თქმულებაზე და ეკამათება III—II საუკუნეების ბერძენ ისტორიკოსს დემეტრიოს სკეფსისელს. სტრაბონის ცნობით კოლხეთი იყო მდიდარი ქვეყანა, სადაც ყველაფერი მოიპოვებოდა ზღვაოსნობისათვის და, რაც მთავარია, მდიდარი იყო იგი ოქროს, ვერცხლისა და რკინის საბადოებით. თქმულებას ოქ-

⁵⁵ Corpus paroemiographorum graecorum. Ed. E. A. Leutsch et F. G. Schneidewin. 1—II, Gött. 1839—1851.

⁵⁶ Die geographischen Fragmente des Eratosthenes; von H. Berger. Leipzig, 1880.

⁵⁷ Mythographi graeci, III, 1. Lips., 1897.

⁵⁸ თ. ყაუხჩიშვილი, სტრაბონის „გეოგრაფია“ (ცნობები საქართველოს შესახებ), თბ. 1957.

როს საწმისზე სტრაბონი ხსნის იმით, რომ კოლხეთის მდინარეებით ჩამოტანილ ოქროს ქვიშას ადგილობრივი მცხოვრებლები გრძელბეწვიანი ტყავებით აგროვებდნენ. ამ სიმდიდრისთვის ილაშქრეს თესალიელმა არგონავტებმა კოლხეთში: „როგორც ყველანი ამბობენ, პელიასის მოწყობილ მგზავრობას ფაზისში თავიდანვე ახლავს რალაც სარწმუნო; ასევე უკან დაბრუნება, ნაოსნობაში გზადაგზა კუნძულთა დაპყრობა და, ვფიცავ ზეესს, ეგზომ გახანგრძლივებული მოგზაურობაც [ნამდვილად იყო], ვით ოდისევსისა და მენელაოსისა, რასაც ჯერ კიდევ მიუთითებენ და რაც სარწმუნოდაა მიჩნეული ჯერ კიდევ ჰომეროსის სიტყვიდან გამომდინარე. ფაზისთან ხომ ნიუთითებენ ქალაქ აიას; ხოლო ის, რომ კოლხეთზე შეფობდა აიეტი, სარწმუნოდაა მიჩნეული. იქაურებში ეს სახელი ადგილობრივია. მოგვითხრობენ გრძელ მელდაზე. იქაური ქვეყნის სიმდიდრე ოქროთი, ვერცხლით, რკინითა და სპილენძით გვიხსნის ლაშქრობის სწორ საბაბს. ამ საბაბით პირველი მგზავრობა ფრიქსემ მოაწყო. მოიპოვება ორივე ლაშქრობის ძეგლებიც: ფრიქსეას მიუთითებენ კოლხეთისა და იბერიის საზღვრებზე, ხოლო იასონისას—ბევრგან: არმენიის, მიდიისა და მათ მეზობლად ნდებარე ქვეყნების ადგილებში“ (I, 2, 39).

სტრაბონის აზრით, არგონავტების ლაშქრობამ გაულო ბერძნებს ევქსინის პონტოს კარი. სტრაბონი ხაზს უსვამს იმას, რომ ჰომეროსმა კარგად იცოდა იასონის კოლხეთში მგზავრობის ამბავი, ამ თქმულების მილეტური ვერსია—მილეტური ეპოსი, რომელიც „ოდისეის“ IX და X სიწგვრებს საფუძვლად დაედო.

მიფუთითებთ სტრაბონის „გეოგრაფიის“ იმ ადგილებს, რომლებშიაც არგონავტების თქმულება, მისი პერსონაჟები, ამ თქმულებასთან დაკავშირებული ამბები და ავტორისეული ინტერპრეტაციებია წარმოდგენილი: I წიგნი: 1, 10; 2, 10; 2, 36; 2, 38; 2, 39; 2, 40; 3, 2; 3, 15; 3, 21. II—5, 22. III—2, 12. V—1, 9; 2, 6; 3, 6. VI—1, 1. VII—5, 5; 6, 1; 45(46). VIII—3, 19; 6, 5; 6, 9. IX—1, 13; 2, 40; 2, 42; 5, 15; 5, 22. X—3, 19; XI—2, 12; 2, 17; 2, 18; 2, 19; 4, 8; 5, 5; 13, 10; 14, 12; 14, 13; 14, 14. XII—3, 10; 3, 11; 3, 17; 3, 20; 4, 3; 8, 11. XIV—2, 13. XV—1, 57; 1, 69.

ფლავიუს არიანე (95—175) თავის „პერიპლუსში“ (Περὶ Πελοπόννησου Πόντου—„მოგზაურობა შავი ზღვის გარშემო“), რომელიც ძვირფასი წყაროა შავი ზღვის სანაპიროთა და აღმოსავლეთ სანაპიროების გეოგრაფიისა და ისტორიის თვალსაზრისით, არგონავტების თქმულებასთან დაკავშირებით საყურადღებო ცნობებს გვაწვდის. არიანეს როგორც მისი მსჯელობიდან ჩანს, არგონავტების კოლხეთში ლაშქრობა ნამდვილ ფაქტად მიაჩნდა. არიანე

მოხსენიებს გეოგრაფიულ პუნქტთა იმ სახელწოდებებს, რომლებიც არგონავტების თქმულებას უკავშირდებიან: ციხე-სინავრე, აფსაროსმა, რომელსაც თანამედროვე სარფთან აიგივებენ, არიანეს მიხედვით, სახელწოდება აფსირტესგან მიიღო: „ამბობენ, რომ აღგილი აფსაროსი (Ἀψαρδος) ძველად აფსირტედ (Ἀψιρτις) იწოდებოდა. აქ აფსირტე მედეას მიერ იქნა მოკლული და კიდევ აჩვენებენ [აქ] აფსირტეს საფლავს. შემდეგ ეს სახელი დამახინჯებულ იქნა მეზობელი ბარბაროსების მიერ, როგორც სხვა მრავალი დამახინჯებული...“ (§ 6); „პოლემონიონიდან ეგრეთ წოდებულ იასონის კონცხამდე ას ოცდაათი [სტადიონია] (§ 16); „სალმიდესიდან ფრიგიამდე სამას ოცდაათი სტადიონია. აქედან კიანეს კუნძულამდე სამას ოცი. ეს ის კიანეებია, რომლებიც, პოეტთა თქმით, ძველად მოხეტიალენი იყვნენ და პირველად მათ შორის გაიარა „არგომ“, რომელმაც იასონი კოლხებთან მიიყვანა“ (§ 25); -ფაზისში რომ შედიხარ, მარცხნივ აღმართულია ქანდაკება ღმერთ-ქალ ფასიანესი. გარეგნობის მიხედვით ის ჰგავს რეას, რადგან ხელში წინწილა უჭირავს, აგრეთვე მისი სავარძლის წინ წვანან ლომები და თვით კი ზის როგორც ფიდიასის ქანდაკება ათენის მეტროპოლისში. აქ უჩვენებენ „არგოს“ ლუზას. იგი რკინისაა და არა მგონია, რომ ძველი იყოს; თუმცა სიდიდით არ ჰგავს ახლანდელ ლუზებს და მოყვანილობითაც ერთგვარად განსხვავდება, მაინც მომეჩვენა, რომ ახალი დროისა უნდა იყოს. [აქვე] გვიჩვენეს რაღაც ქვის ძველი ნაჭრები, რომლებიც უფრო მეტად შეიძლება მივიჩნიოთ „არგოს“ ლუზის ნაშთებად. რაიმე სხვა ძეგლი, იასონის გარშემო არსებულ მითებში მოხსენიებული, აქ არ იყო“ (§ 9)⁵⁹.

პავსანიოა (II საუკ. ახ. წ.). პავსანიას სახელით ჩვენამდე მოღწეულია ავტოფსიის საფუძველზე დაწერილი 10 წიგნის შემცველი თხზულება „ელადის აღწერილობა“⁶⁰. ნაშრომს ისტორიულ-გეოგრაფიული ხასიათი აქვს, მაგრამ ავტორისათვის მთავარი ამოცანა საბერძნეთის ხელოვნების ძეგლთა აღწერაა. ავტოფსიის პარალელურად პავსანიო იყენებდა წერილობით წყაროებს. მათ შორის ისეთებსაც, რომელთაც ჩვენამდე არ მოუღწევიათ. „ელადის აღწერილობაში“ წარმოდგენილია არგონავტთა თქმულების სხვადასხვა ვარიანტები და ავტორის შეხედულებები არგონავტების მითზე.

⁵⁹ შტრ. ფლავიუს არიანე, მოგზაურობა შავი ზღვის გარშემო; თარგმანი, გამოკვლევა, კომენტარები და რუკა ნათელა კეკელიძისა, თბ. 1961. გვ. გვ.: 35, 39, 50 და 61.

⁶⁰ Pausanii Graeciae descriptio, ed. Spiro. I—III. Lip. 1903.

აქვე ვეცნობით იმას, თუ როგორ აისახა ეს შიტი ძველ ბერძნულ ხელოვნებაში (ფერწერასა და სკულპტურაში). „ელადის აღწერილობაში“ დაცული ცნობები „ნავპაქტიური ეპოსის“, კინეთონის და ევმელოსის პოემის „კორინთიკას“ შესახებ, რომელთაც დიდი მნიშვნელობა აქვთ არგონავტთა მითის უძველესი ვერსიების შესწავლის თვალსაზრისით.

არგონავტთა თქმულებას „ელადის აღწერილობის“ შემდეგი ადგილები ეხება:

- I. წიგნი: 18,1; 24,2; 24,6; 43,1.
- II. წიგნი: 3,6—11; 21,1.
- III. წიგნი: 19,7—8; 24,7.
- V. წიგნი: 11,6; 17,9—11.
- VII. წიგნი: 4,4; 26,14.
- VIII. წიგნი: 11,2.
- IX. წიგნი: 34,7—8.

დიონისიოს ბიზანტიელი (II—III საუკ.). სვიდას მოწმობით დიონისიოს მიეკუთვნება გეოგრაფიული თხზულებას „ბოსფორის ანაპლუსი“ *Ἀναπλους Βοσπόρου*⁶¹, რომელშიაც უხვადაა გამოყენებული ისტორიული და მითოლოგიური მასალა. დიონისიოს ბიზანტიელი მრავალი გეოგრაფიული პუნქტის სახელს არგონავტების მითს უკავშირებს (§ § 49, 51, 87, 88, 92, 95, 96)⁶².

ქართველი ტომებისა და არგონავტების თქმულებასთან დაკავშირებული გეოგრაფიული პუნქტების შესახებ საინტერესო ცნობები მოიპოვება II—III საუკუნეთა მოლვაწის დიონისიოს პერიეგეტის გეოგრაფიული ხასიათის პოემაში „დასახლებული სამყაროს აღწერილობა“ — *Περίήγησις ὀικισμάτων*⁶³. აქ მოხსენიებულია: აფსირტეს კუნძულები, რომლებიც დაასახლეს აიეტის ასულის მღვეარმა კოლხებმა (ტ. 488), კირკეს ველზე მიმდინარე ფაზისი (692), აიეტის საელოვანი ასულის მღვეას შთამომავალი მიდიელები (1020). ნათქვამია, რომ მიდია მღვეარეობს კოლხეთის მახლობლად და რომ ამ მხარეს, სახელი მისცა მღვეამ, როცა გაწბილებული დაბრუნდა ათენიდან, სადაც საწამლავე მოუწადა პანდიონის მემკვიდრეს (ტ. 1021 შმდგ).

⁶¹ *Dionysii Byzantii Anapulus Bosphori una cum scholiis X saeculi*, edidit et illustravit R. Güngerich, B. 1927. GGM II. FHG, V, 188.

— ⁶² ВДН. 19.8 № 2, 233—248.

⁶³ GGM, II.

დიონისიოსი ძვირფას ცნობებს გვაწვდის კოლხეთისა და მის მეზობლად მდებარე მხარეთა ტომების შესახებ. ეს ტომებია: მეოტები, სავროპატები, სინდები, კიმერიელები, კერკეტები, ტორეტები, ტრაადიდან გადმოსული აქეელები, პელასგური წარმომავლობის ჰენიოხები და ძივები; ტინდარიდების მიწის მახლობლად პონტოს ყურეში მოსახლე კოლხები, რომლებიც ოდესღაც ეგვიპტიდან მოვიდნენ და ახლა კავკასიონთან არიან; კასპიის ზღვისა და ევქსინის პონტოს შუა მდებარე ყელზე მცხოვრება იბერები, რომლებიც აქ პირენიიდან ჩამოსასლდნენ, ჰირკანელები, კამარიტები, კასპიის ზღვის ჩრდ. დას. სანაპიროზე მოსახლე სკვითები, უნები, კასპიები, მეომარი ალბანები, კადუსიელები. კოლხებისა და ფაზისის დასავლეთით, ევქსინის პონტოს სანაპიროზე არიან: ბიდერები, ბეჭირები, მაკრონები, ფილირები, მოსინები, ცხვრით მდიდარი ტიბარენები, რკინის მწარმოებელი, მკედელი ხალიბები. დიონისიოს პერიეგეტის გეოგრაფიულ თხზულებას თან ახლავს სქოლიონები და ევსტათი თესალონიკელის განმარტებანი.

3. ბიზანტიური პერიოდი

არგონავტების თქმულებას კარგად იცნობდა ბიზანტიური ხანის ბერძნული მწერლობა, როგორც პოეზია, ისე პროზა.

IV—VI საუკუნეების ლიტერატურაში ჯერ კიდევ მძლავრია ანტიკური საფუძვლები. პოეზიაში ხშირია ელინისტურ პერიოდში დამკვიდრებული თემებისა და მოტივების გადამღერება. ბიზანტიელი პოეტები კვლავ ამუშავებდნენ ეპიკურად ანტიკურ მითებსა და თქმულებებს.

§ 1. პოეზია. ნონოს პანოპოლიტმა (IV—V სს.) ძველი ეპოსის მიზაძვით შეთხზა 48 სიმღერის შემცველი პოემა „დიონისიაკა“, რომლის შინაარსი არის ფანტასტიკური თქმულება დიონისე ღმერთის ლაშქრობისა ინდოეთში ვენახის კულტურის გასავრცელებლად. პოემაში ავტორი მოიხსენიებს ფრიქსეს, ვინც ვერძზე ამხედრებული მივიდა კოლხთა მიწაზე და აიეტის მრავალტახტოვან დას კირკეს (X, 99—101; XII, 331)¹.

საგანგებოდაა აღსანიშნავი პოეტ მარიანოსის მოღვაწეობა. სვიდას ლექსიკონის ცნობით მარიანოსი იყო რომაელი სასამართლოს მოხელის შვილი. ადრევე გადასახლდა რომიდან და ცხოვრობდა პალესტინის ელევთეროპოლისში, სადაც თავი გამოიჩინა

¹ Nonni Panopolitani Dionysiacorum libri ed. A. Ludwich, I—II. Lips. 1909—1911.

მეტაფრასტული საქმიანობით ანასტასი .I დროს (491—518). მან მიზნად დაისახა, საზოგადოებაში გავერცყლებინა ელინისტური ხანის სახელოვან პოეტთა ნაწარმოებები. ამისათვის მარიანოსმა გამოიყენა ბიზანტიური ლექსწყობისათვის შესაფერი საზომი—ამბიკური ტრიმეტრი. ამ საზომით გადაანღერა მან თეოკრიტეს ნაწარმოებები, კალიმაქეს — „ჰეკალე“, ჰიმნები, „მიზეზები“ და ეპიგრამები; არატეს თხზულება და ნიკანდრეს „თერიაკა“ და მრავალი სხვა. მარიანოსმა გააკეთა აპოლონიოს როდოსელის პოემის „არგონავტიკის“ მეტაფრასი 5.608 ამბიკური ტრიმეტრით.

§ 2. პროზა. უწინარეს ყოვლისა უნდა მოვიხსენიოთ ცნობილი საეკლესიო მოღვაწე კლიმენტი ალექსანდრიელი (II—III სს). თხზულებაში „ფარდაგნი“ მოიპოვება ცნობები არგონავტების მითსა და მის პერსონაჟებზე. ავტორი აქ არგონავტების ლაშქრობის დროის შესახებაც მსჯელობს (Stromata, I, 16, 21).

III—IV საუკუნეების თეოლოგოსი მეტოდოს პატარელი თხზულებაში „ნადიმი ანუ უმანკობის შესახებ“ გვამცნობს სხვათა აზრს იმაზე, რომ ზოდიაქოში მოთავსებული ვერძი სწორედ ისაა, რომელმაც ათამანტის ასული ჰელე და ვაგი ფრიქსე სკვითებთან გადაიყვანა (თ. XIV).

ევსევი კესარიელი (260—340) საისტორიო შრომაში „ქრონიკა“ არგონავტების კოლხეთში გამგზავრების დროს განსაზღვრავს; ესაა ასირიელებზე პანინოსის გამგებლობის დრო.

არგონავტების თქმულებას თავიანთ შრომებში ეხებებიან: რიტორიკის წარმომადგენლები—ლიბანიოსი (314—393) და თემისტიოსი (c. 317—382), ფილოსოფოსი—სოფისტი ევნაპი სარდელი (c. 345—420), საეკლესიო ისტორიკოსი ერმიოასოზომენე (V საუკ.).

ბიზანტიური საისტორიო პროზის თვალსაჩინო წარმომადგენელი პროკოპი კესარიელი (c. 490—?) არგონავტთა ლაშქრობას კოლხეთში რეალურ ამბად მიიჩნევს, მოიხსენიებს თქმულების პერსონაჟებს: აიეტს, აფსირტეს, იასონს, მედეას. პროკოპის გადმოცემით, ლაზიკაში—ძველ კოლხეთში რეონის (=რიონის) სანაპიროსთან იყო აიეტის ციხე-ქალაქი ქუთაისი (De bello Persico II, 17; De bello Gothico VIII, 2; 14)².

აგათია სქოლასტიკოსი (536—582) ფრიად საყურადღებო ცნობებს გვაწვდის თხზულებაში „იუსტინიანეს მეფობის შესახებ“. მოიხსენიებს იასონს, ხომალდ „არგოს“, აფსირტეს სახელისაგან სახელდებულ ქალაქს—აფსარუნტს და ლაპარაკობს

² „გეორგია“, ტ. II.

კრახთა სახელმწიფოს ძველი ძლიერების შესახებ (II, 18; III, 5, 9, 14)³.

აიეტის სამეფო მოხსენიებულია მენანდრე პროტიქტორის (V საუკ.) „ისტორიაში“ (ფრგ. 3)⁴.

სტეფანე ბიზანტიელის (VI საუკ.) „ეთნიკაში“ არგონავტების თქმულებასთან დაკავშირებით რამდენიმე საყურადღებო განმარტება მოიპოვება. ამ მარივ მნიშვნელოვანია „ეთნიკის“ არტიკლები: აია, ამარანტები, არესის კუნძული, აფსილები, აფსირტიდები, დიოსკურია, კკტა, ტომევისი, ფაზისი, ფლანონი, მაკისტოსი, ფრიქსა-პოლისი⁵.

იოანე მალალა (V—VI სს-ი). იოანე მალალა ანტიოქიელი ქრონოგრაფოსია. ჩვენამდე თითქმის სრულადაა მოღწეული მისი საისტორიო თხზულება „ქრონოგრაფია“ ანუ „ქრონიკა“, სადაც სხვათა შორის, გადმოცემულია ამბები ჯადოქარი კირკეს, კირკეს დის—კალიფოსა და ოდისევის შესახებ. იოანეს თანახმად კირკე და კალიფო ატლანტის ასულებია და ორ კუნძულს განაგებენ.

კირკე კუნძულ აიაიას მფლობელია და ჰელიოსის ქურუმი. იგი თავს ჰელიოსის ასულად აცხადებს და კუნძულზე მოსულ უცხოელთ მომწესხავი წამლებით შეზავებულ საკმელ-სასმელს აწვდის. კირკეს ოდისევისგან უჩნდება ძე, რომელიც მერე მამას კლავს (FGH, I, Chron. v. p. 117, 17—119, 23; შდრ. „ოდისეა“, X, 135 შმდგ).

იოანე მალალა „ქრონიკის“ ამ ადგილის წყაროდ ასახელებს ორ პირს: 1. სისიფე კოსელს და 2. კრეტელ დიქტისს, რომელთა შესახებ გარკვევით არაფერია ცნობილი. დიქტისის შესახებ ანტიკური ტრადიცია ლეგენდარულ ცნობებს გვაწვდის: იგი თითქოს ტროის ომში ახლდა „ილიადის“ გმირს, კრეტის მეფეს, დევკალიონის ძეს—იდომენეესს. დიქტისს ვითომ მისგან ნაბრძანები ჰქონდა დლიურებში აღეწერა ომის მსვლელობა. დიქტისს „დლიურები“ („ეფემერიდები“) შეუდგენია ფინიკიურ ენაზე; საწერ მასალად პალმის ფოთლები გამოუყენებია. ეს დლიურები აღმოუჩენიათ იმპერატორ ნერონის დროს. სხვა გადმოცემით „დლიურების“ ავტორობა მიეწერება ვინმე პრაქსისს თუ ევრაქსისს, ნერონის თანამედროვე მწერალს. IV საუკუნეში ეს „ტროის ომის დლიურები“ ლათინურ ენაზე უთარგმნია სეპტიმიუსს. თხზულება XV საუკუნეში დაკარგულა. გამორკვეულია, რომ დიქტისი მოგონილი პირია და რომ „ტროის ომის დლიურები“ იმთავითვე ლათინურ

³ „გეოგრაფია“, ტ. III, გვ. 26, 50—83.

⁴ იქვე, გვ. 209.

⁵ „გეოგრაფია“, ტ. III, 279—289.

ენაზე შეთხზა ლუციუს სეპტიმიუსმა⁶. რაც შეეხება სისიფე კოსელს, ტრადიცია მას მიაკუთვნებს თხზულებას სათაურით „ტროიკა“.

„ქრონიკაში“ მოთხრობილია აგრეთვე ბებრიკების მეფე ამიკოსთან არგონავტების შერკინების ამბავიც (იხ. აპ. როდოსელი, „არგონავტიკა“ II, 1—136)⁷.

იოანე მალალას „ქრონიკაში“ დაცული ცნობები საქართველოს შესახებ შესულია ს. ყაუხჩიშვილის „გეორგიკაში“ (ტ. III, 269—270: ფრანგონის—პერანგას“ ოქროს მადნები. ესაა ცნობა კოლხეთში ოქროს საბადოების შესახებ. შდრ. II ტ. 25—28 და 35—36 პრაქოპი კესარიელთან). იოანე მალალას გადმოცემა აიიას დედოფალ კირკეზე „გეორგიკაში“ არ შესულა.

იოანე ანტიოქელი (VII ს). იოანე ანტიოქელის შესახებ ბევრი არაფერია ცნობილი. კონსტანტინე პორფიროგენეტის ექსცერპტებში დაცული შენიშვნების საფუძველზე ირკვევა, რომ იოანეს სამწერლო მოღვაწეობის ხანა პერაკლე კეისრის დროს (610—641) განეკუთვნება. იოანე ანტიოქელის ნაშრომი „ისტორია“ ანუ „არქეოლოგია“ ძუნწი ფრაგმენტებითაა მოღწეული. საქართველოს შესახებ ცნობები ამ ნაშრომიდან შეტანილია ს. ყაუხჩიშვილის „გეორგიკაში“ (IV, ნაკ. I, 1—4). ერთ-ერთ ფრაგმენტში, რომელიც აქ არ არის წარმოდგენილი, იოანე ანტიოქელი ხარაქს პერგამონელზე დაყრდნობით, რაციონალისტური თვალთახედვით განმარტავს მითს ოქროს საწმისზე, რომ ეს იყო ტყავებზე ნაწერი წიგნი იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა მივიღოთ ოქრო ქიმიის (ბ:ძ χρυμειν) შემწეობით (FHG, IV, 548). გარდა ამისა იოანე ანტიოქელი, ისევე როგორც იოანე მალალა, გადმოგვცემს არგონავტების შებმის ამბავს ბებრიკთა მეფე ამიკოსთან (ფრგ. 15). არგონავტთა თქმულების ეს ეპიზოდი, ჩანს, ხშირად მოიხსენიებოდა ბიზანტიელ მწერალთა თხზულებებში. ამ ეპიზოდს გადმოგვცემენ: ისტორიკოსი გიორგი კედრენე⁸, ნიკიფორე კალისტე⁹ და ანონიმური ავტორი¹⁰.

იგივე ეპიზოდი გამოუყენებია ექვთიმე მთაწმიდელს (955—1028), რომელიც არგონავტების თქმულებას ბიზანტიური წყაროებით იცნობდა. ექვთიმე მთაწმიდელს უთარგმნია პატრიარქ

⁶ H. Dunger, Dictys—Septimius; 1878.

⁷ Ioannis Malalae Chronographia, rec. Dindorf. Bonn. 1831. IV, p. 78₁—79₉.

⁸ Historiarum compendium, ed. Bekker. Bonnæ, 1838. p. 210₁₇—20

⁹ Historia ecclesiastica, bib. VII, 50; Migne, Patrologia Graeca, t. 145, col. 1828 c—1829 ABC.

¹⁰ Cramer, Anecd. Paris. II, 194 შმდგ.

გერმანეს (715—730) თხზულება „თხრობაჲ სასწაულთათჳს მთა-
 ვარანგელოზისა მიქაელისათა“. თხზულება ქართულ თარგმანში
 ინტერპოლირებულია. ექვთიმეს მასში, ჩვეულებისამებრ, შეუტანია
 ახალი ადგილები, ბიბლიური და ისტორიული ხასიათის ინტერ-
 პოლაციები. ექვთიმეს ინტერპოლაციებში ჩვენს ყურადღებას იპყ-
 რობს ქალკიდონის მახლობლად მდებარე სოსთენის (სუსთენის)
 ტაძრის წარმოშობის ამბავი, სადაც გადმოცემულია არგონავტების
 თქმულების ერთი ეპიზოდი—არგონავტების შერკინება ბებრიკების
 მეფე ამიკოსთან ბიზანტიისა და ქალკიდონის მიდამოებთან მიდ-
 გომის დროს. ექვთიმე გადმოგვცემს: „ჟამთა მათ პირველთა, უწი-
 ნარეს განკაცებისა ქრისტეს ღპრთისა ჩუენისა, ერი მრავალთაგან
 ნათესავთა შეკრებილი შეითქუა ფრიადი და შეამზადნეს ნავები
 და ტყუენვიდეს ქვეყანათა მრავალთა და იზარდებოდეს ნატყუე-
 ნავისა მისგან. ეწოდა მათ სახელი არლონაფტტი, რომელი გად-
 მოითარგმანების „უქმნი მენავენი“¹¹, რამეთუ არას იქმოდეს
 სხუასა საქმესა, არამედ ტყუენვიდეს, და მისგან იყო საზრდელი
 მათი. ხოლო ერთსა ჟამსა მოიწინეს ადგილსა მას იწროსა კერ-
 ძოთა ბიზანტიისა¹² და ქალკიდონისათა და შეადგინეს ნავები მათი
 ანაპლოს¹³ ტყუენვად ადგილთა მათ. ხოლო იყო მაშინ სოფელ-
 ქალაქთა მათ მეფე ვინმე, გმირთა მსგავსი, სახელით ამოკი. ამან
 ამოკმან შეიკრიბა ერი ძლიერი ბრძოლად არლონაფტთა მათ. იხი-
 ლეს მათ ერი იგი ურიცხჳ და შეეშინდეს ძლიერებისაგან კაცისა
 მის. სივლტოლად სიმრავლისაგან ქართაჲსა ვერ ეძლო. და ულო-
 ნობასა დიდსა მიეცნეს. და შეკრბეს ღელესა ერთსა სერტყოვანსა
 მალნარსა და იგლოვდეს წარწყმედასა თჳსსა. მაშინ იხილეს მათ
 ხილვაჲ საშინელი, რამეთუ ძლიერებაჲ საზარელი გარდამოქდა
 ზეცით სახითა კაცისაჲთა და იყო ბრწყინვალე და დიდებული. და
 მწართა მისთა ზედა ფრთენი ელვარენი. და ჰრქუა ერსა მას გან-
 წირულსა: ნუ გეშინინ გმირისა მისგან, არამედ შებმა უყავთ და
 მე ძლევაჲ მოგცე თქუენ! ესე რაჲ იხილეს მათ, განძლიერდეს და
 ხვალისა დღე, ზედამოუქდა რაჲ ამოკი იგი ერთთა დიდითა და
 ჯელითა ამპარტაენითა, წინააღუდგეს არლონაფტნი და ერეოდეს
 მას და მოკლეს იგი და ჰმადლობდეს ძალსა მას, რომელი იხილეს.
 ამისთჳსცა ადგილსა მას, რომელსა იხილეს დიდებული იგი მდგო-

¹¹ ექვთიმეს შედგენილი სიტყვის პირველი ნაწილი ესმის როგორც „უქმი“—
ძეგრძ (← *ძეგრძ*), ხოლო მეორე, როგორც — „მენავე“ — *მანავე*.

¹² იგულისხმება ბიზანტიონი, მერმინდელი კონსტანტინეპოლი. არგონავტების
 ბიზანტიონთან მისვლის ამბავს გადმოგვცემს დიოდორე (თ. 49).

¹³ ნავსადგური ბოსფორზე.

მარე, ალაშენეს ტაძარი დიდი და ქმნეს ხატი სახესა მას ზედა, ვითარცა იხილეს, და აღმმართეს ტაძარსა მას შინა, და უწოდეს ადგილსა მას და ტაძარსა სუსთენი, რომელ გადმოითარგმნების „ძალი ცხორებისაჲ“, რამეთუ მუნ მიეცა მათ ძალი და განერნეს სიკუდილისაგან და ცხონდეს“¹⁴.

სვიდა. სვიდას სახელით ჩვენამდე მოღწეულია X საუკუნეში შედგენილი ენციკლოპედიური ხასიათის ლექსიკონი, რომელშიაც ძველბერძნულ სიტყვათა განმარტებების გარდა მოიპოვება სტატიები ანტიკური ხანის მოღვაწეთა, გეოგრაფიულ პუნქტთა, თქმულებათა და მისთ. შესასებ. ამ ვრცელი ლექსიკონის ავტორის (თუ ავტორების) ვინაობა ცნობილი არ არის. ლექსიკონში დაცულია ძვირფასი ცნობები კოლხეთისა და არგონავტების თქმულების შესახებ (ამ თვალსაზრისით საყურადღებოა ლექსიკონის შემდგომი არტიკლები: აია, აიაია, აიეტი, აკამფსისი, არგონავტები, არგუსა, საწმისი, ეექსინი, ელენე, თურასი, იბერები და იბერია, კაბირები, „ქარტა“, კასპიის მთები და კასპიის კარები, კირკეონი, კირკე, კოლხეთი, კორიბანტები, კვტაია, კვტაიონი, კვტი, კიტორისი, ლემნოსური ბოროტება, ლეონატე, მედეა, მისსიანე, მოსსინები, „გაიძვერა“, პეტრაჲა, პიტინტი, პომპეუსი, სკები, სუბარმახი, ტრაპეზუნტი, „ფასი“ და ფაზისი, ფასიანები, ხალიბები, მახლიები)¹⁵.

---

¹⁴ კ. კეკელიძე, ვტიულები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, II, 1945, 237—268.

IV საუკუნის მოღვაწე გრიგოლ ნაზიანზელი პონტოში მოსახლე ხალხს მიიჩნევს ძველ საკვირველებათა (ძველი კოლხეთის, არგონავტების ამბავთა) მუქკვიდრედ. XI საუკუნის ქართველი ფილოლოგის ეფრემ მცირე გრიგოლის ამ მოსაზრებას ასეთ კომენტარს ურთავს: „შეისწავე, რამეთუ მამა დიდისა ბასილისი პონტოელი იყო. ამისთვის მისთა ჩამავთა მომთხრობელნი თანა-შუატყუნა საკრველებითა ძუშლთა ამთ აღწერელთა, ვითარ-იგი იყუნეს ქსენოფონ და პოლივიოს და სხუანი მრავალნი; და კჳალად სიტყვსმოქმედთაცა (ე. ი. პოეტების, ა. უ.), ვითარ-იგი აპოლონიოსი არლონავსტიკონი (აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკა“, ა. უ.) და სხუათა არამცირედთა, რანეთუ ამათნი აღწერანი და სიტყვს-მოქმედებანი აღსავეს არიან პონტოელსა საკრველებათაგან“. იხ. ე. ხინთიბიძე, ბასილ დიდის სადაურობისათვის. საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, III, 1962, გვ. 144. ეფრემ მცირის კომენტარების შესახებ იხ. აპოლონიოს როდოსელი, „არგონავტიკა“, შესავალი, გვ. 23—24.

¹⁵ სვიდას ცნობათა დიდი ნაწილი შეტანილია „გეოგრაფიკაში“, ტ. IV, ნაკვ. II, 1952, 313—324.

ოქროს საწმისის განმარტებაში სვიდას ლექსიკონი ხარაქს პერგამონელისა და იოანე ანტიოქელის რაციონალისტურ პოზიციებს ემყარება.

ევდოკია. ევდოკია ანუ მაკრემბოლიტიხე XI საუკუნის მოღვაწეა. იგი იყო კონსტანტინე X დუკას (1059—1067) მეუღლე. კონსტანტინეს სიკვდილის შემდეგ ცოლად გაჰყვა რომანოს IV დიოგენესს. 1071 წელს ევდოკია მონაზვნად აღიკვეცა და ხელი მიჰყო ლიტერატურულ საქმიანობას. გადმოგვცემენ, რომ ევდოკიამ მონასტერში შეადგინა კომპილატორული ნაშრომი სათაურით *Ἰωυδαί—„იონია“ (Violarium)*, რაც ქართულად ნიშნავს „იების კრებულს“. შრომა მოღწეულია XV საუკუნის ხელნაწერით. იგი წარმოადგენს თავისებურ ისტორიულ-მითოლოგიურ ლექსიკონს. მისი შედგენის დროს ავტორს გამოუყენებია მრავალი წყარო, როგორც ანტიკური, ისე მომდევნო, ბიზანტიური ხანისა. ევდოკიას მიერ გამოყენებულ წყაროთა შორის იყო ისეთებიც, რომელთაც ჩვენამდე არ მოუღწევიათ. ევდოკიას გამოუყენებია: ჰომეროსი, ჰესიოდე, ბერძენი ლირიკოსები, ლოგოგრაფოსები, მითოგრაფოსები და სხვ. არგონავტების მითს ევდოკიას ნაშრომში დიდი ადგილი ეთმობა. მითის ცალკეული ეპიზოდების გადმოცემა ემყარება სხვადასხვა წყაროებს (ჰომეროსი, ჰესიოდე, ეპიმენიდე, კონონი, აპოლონიოს როდოსელი, დიონისიოს სკიტობრაქიონი, აპოლოდორე, აპოლონიოსის სქოლიონები და სხვ.). „იონიის“ წყაროთა დიდი ნაწილი მიკვლეულია, მაგრამ ზოგიერთ შემთხვევაში გამოყენებული წყაროს მიკვლევა ჭირს. ასე, მაგალითად, ძნელია ვთქვათ, თუ რომელი წყაროდანაა ამოღებული ცნობა ფრიქსეს ვაეების ალბანთა ომში მონაწილეობის შესახებ, ან ცნობა ალბანებისა და მეგრელების იდენტურობის თაობაზე.

ევდოკიას ავტორობაში ექვი შეიტანა ჰ. ფლახმა და „იონიის“ შემდგენლად კონსტანტინე პალიოკაპოსი აღიარა¹⁸.

არგონავტების თქმულების მისალა „იონიაში“ ასეა განლაგებული: 28. ათამანტზე; 37. აიეტზე; 45. ალკიმედზე, 197. არგოსის შესახებ; 198. „არგოს“ შესახებ; 214. აფსირტესათვის; 342. ჰელესა და ფრიქსესათვის; 439. რამდენნი და ვინ იყვნენ გმირი არგონავტები, ვისგან და საიდან წარმოიშვნენ; 478 ა. იასონისათვის; 478 ბ. იასონის გენეალოგია; 537. კირკესათვის; 543. ვერძისათვის; 647. მედეასათვის; 954. კვლავ ფრიქსესათვის.

¹⁸ H. Flach, Die Kaiserin Eudokia. Tübing, 1876. ტექსტი: Eudociae Augustae Violarum. Recensuit et emendavit fontium testimonia subscripsit Ioannes Flach. Lips. 1880.

თქმულების ცალკეული ადგილების განმარტებების დროს „იონის“ ავტორიც ევქემერის ტულ-რაციონალისტური პოზიციებიდან ამოდის.

იოსებ გენესიოსი, X საუკუნის ისტორიკოსი, შრომაში „მეთობანი“ გადმოგვცემს არგონავტების თქმულებიდან იმას, რომ არმენიელებმა ეს სახელი მიიღეს თესალიის ქალაქის—არმენიოსის მკვიდრ არმენოსისაგან, რომელმაც კოლხეთში იასონთან ერთად ილაშქრა („გეორგია“, IV, ნაკვ. 2, 308).

გიორგი კედრენე, XI საუკუნის ისტორიკოსი, „ისტორიულ მიმოხილვაში“ მოგვითხრობს არგონავტების ლაშქრობისა და არგონავტებთან ერთად ჰერაკლეს კოლხეთში ყოფნის ამბავს („გეორგია“, V, გვ. 11—12).

II. ლათინური წყაროები

რომაული მწერლობის წარმომადგენელი არგონავტთა თქმულების ან მისი ცალკეული ეპიზოდების დამუშავებისა და გადმოცემის დროს ბერძნულ წყაროებს, უპირატესად ელინისტური პერიოდის წყაროებს ეყრდნობოდნენ. არგონავტების თქმულებას ეხებოდა რომაული ლიტერატურის ყველა დარგი—დრამაც, ეპოსიც, ლირიკაც და პროზაული მწერლობაც. რომაელი პოეტები და მწერლები ჩვეულებრივ იმეორებენ იმას, რაც ჩვენთვის არგონავტთა თქმულების ბერძნული ვერსიებიდანაა ცნობილი. ლათინურ გადმოცემებში განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობენ ჩვენთვის საინტერესო თქმულებასთან დაკავშირებული ფაბულების დამამუშავებელი ის ძეგლები, რომელთა ბერძნული წყაროები დაკარგულან და ცნობილი აღარაა.

§ 1 დრამა. როგორც ცნობილია, რომაული მწერლობა პირველ ხანებში ბერძნული ლიტერატურული ძეგლების გადმოთარგმნით და გადმოკეთებით კმაყოფილდებოდა. განსაკუთრებით ითქმის ეს რომაულ დრამაზე (ტრაგედიასა და კომედიაზე). რომაული დრამა ყველაზე უფრო მეტი ყურადღებით მოეკიდა არგონავტთა თქმულებიდან მედეას ამბავს როგორც პათეტიკურ მასალას. მედეაზე არსებული თქმულების დამუშავების დროს რომაელი დრამატურგები ჩვეულებრივ მიმართავდნენ ევრიპიდეს ტრაგედიას—„მედეას“ და მის თარგმანსა და გადმოკეთებას აწარმოებდნენ.

კვინტუს ენიუსმა (Quintus Ennius, 239—169), დრამატურგმა და ეპიკოსმა პოეტმა, ევრიპიდეს რამდენიმე ტრაგედია გადმოაკეთა ლათინურ ენაზე. მათ შორის „მედეაც“. ჩვენამდე მოღწეულია ენიუსის „მედეას“ დასაწყისი ტაეპები, რომელთაც *ძიძა*

წარმოსთქვამს. ფრაგმენტი დაცულია ანონიმური ავტორის თხზულებაში (Rhet. ad Her. II, 24, 34; იხ. Scaenicae Romanorum poesis fragmenta; ed. O. Ribbeck. vol. I. Tragicorum fragmenta. Lips. 1897. Remains of Old Latin. Vol. I, London, 1935).

ბერძნულ ორიგინალზე დაყრდნობით ოვიდიუსმა "შეთხზატრაგედია „მედეა“, რომელსაც მაღალი შეფასება მისცა კვინტილიანემ. ამ ტრაგედიიდან მხოლოდ ორი ფრაგმენტიღაა შემონახული¹. ტრაგედიები სათაურით „მედეა“ შეთხზული ჰქონდათ ახ. წ. I საუკუნის პოეტ-დრამატურგებს ლუკანუსს, კურიაციუს მატერნუსს, ბასუსს. ამათი ტრაგედიებიდან აღარაფერი მოღწეულა. ციცერონს თავის ფილოსოფიურ ტრაქტატში „ღმერთთა ბუნებისათვის“ (De natura deorum, II, 35, 89) დამოწმებული აქვს მოზრდილი ნაწყვეტი ტრაგედიისა „მედეა“, რომელიც მიეწერება ლუციუს აკციუსს (L. Accius s. Attius, 170—94), ნაწყვეტში, რომელიც 17 ტაეპს შეიცავს, მწყემსი აღწერს არგონავტების საოცარი ხომალდის მოახლოებას.

არგონავტთა თქმულების საფუძველზე ტრაგედია „პელიასის ასულები“ (Peliades) შეუთხზავს ბუნდოვანი ვინაობის პოეტს გრაკუსს (O. Ribbeck, o. c. გვ. 266), ხოლო კომედია „ლემნოსელი ქალები“ (Lemniae) დაუწერია fabula palliata-ს ერთ-ერთ წარმომადგენელს—სექსტუს ტურპილიუსს (II საუკ. ძვ. წ. იხ. Ribbeck, o. c. II, გვ. 85 შმდგ.).

არგონავტების თქმულების საფუძველზე აგებული რომაული დრამებიდან ჩვენამდე სრულადაა მოღწეული მხოლოდ ერთი ტრაგედია „მედეა“, რომელიც ეკუთვნის სტოიკური მორალის მქადაგებელ პოეტს, ორატორსა და საზოგადო მოღვაწეს ლუციუს სენეკას (Lucius Annaeus Seneca, დაახ. 1—65 წ.). სენეკას „მედეას“ საფუძველად უდევს ევრიპიდეს ტრაგედიის სიუჟეტი, მაგრამ სენეკას ნაწარმოების საერთო ტონი და სახეთა გააზრება სხვაგვარია. ავტორი როგორც ფილოსოფოს-მორალისტი განსაკუთრებით უსვამს ხაზს ვნებათა ტყვეობაში მოქცეული მედეას ბოროტმოქმედების საშინელებას. მისი მიზანია ტრაგედიაში გაატაროს სტოელთა მორალი, რომელიც აღამიანს ვნებების დაოკებას უმოძღვრებს. მედეას მონოლოგებში, სადაც არგონავტთა თქმულების შინაარსია გადმოცემული, კოლხურ გარემოსთან დაკავშირებულ ამბებს ვეცნობით.

არგონავტთა თქმულების პერსონაჟები და გეოგრაფიული პუნქტები დამოწმებულია სენეკას სახელით დაცულ სხვა ტრაგედიებ-

¹ M. Schanz, Geschichte der römischen Litteratur. II. 1., München, 1911. გვ. 339.

შიც. მოხსენიებულია: თერმოდონტი, კავკასია, პრომეთე, მოძრავე კლდეები—სიმბლეგადები („გაშმაგებული პერკულესი“), კოლხეთის ფაზისი („ფედრა“), ფრიქსე, ჰელე, ოქროს საწმისი („ოიდიპოსი“), ექსინის პონტო, უღვთო ქალწული—მედეა, თესალიური ხომალდი („გამემნონი“) ².

§ 2. ეპოსი. რომაული ეპოსი არგონავტიკის თქმულების გადმოსაცემად ჩვეულებრივ აპოლონიოს როდოსელის პოემას ეყრდნობოდა. როგორც რომაელი მწერლების ცნობებიდან ჩანს (Quint. 10, 1, 87; Ovid. Amor. 1, 15, 21 და სხვ.), ძვ. წელთაღრიცხვის I საუკუნის სატირიკოსსა და ეპიკოს პოეტს—პუბლიუს ტერენციუს ვარონს (P. Terentius Varro Atacinus) ოთხ წიგნად გადმოუკეთებია აპოლონიოსის პოემა. ლათინური თარგმანის სათაური იყო Argonautae ან Argonautica. ჩვენამდე მოღწეულია ოციოდე ნაწყვეტი (იხ. Reste in Varron. Satur. Menipp. ed. Riese, გვ. 261).

აპოლონიოსის „არგონავტიკამ“ საკმაოდ დიდი გავლენა მოახდინა რომაული ნაციონალური ეპოსის უდიდესი წარმომადგენლის ვერგილიუსის (70—19 ძვ. წ.) შემოქმედებაზე. ვერგილიუსის „ენეიდაში“ არის მთელი რიგი ისეთი ადგილებისა, რომლებიც „არგონავტიკიდან“ გადაღებული ჩანს. იასონ-მედეას ტრფობის მოტივის მიხედვითაა გადმოცემული ენეასისა და დიდონას რომანი, რაზეც ჯერ კიდევ V საუკუნის რომაელმა გრამატიკოსმა მაკრობიუსმა მიუთითა (Macrob. Sat. 5, 17, 4) ³. ვერგილიუსის „ბუკოლიკებში“ მოხსენიებულია ხომალდი „არგო“, მისი მესაქე ტიფისი და რჩეული ვაჟკაცები (II, 140); გადაკვრით ლაპარაკია მედეაზე, ვინც შვილები დახოცა (VIII, 49). „გეორგიკაში“ მოიხსენიება ხალიბები (I, 58), ცეცხლის მფრქვეველი ხარები (II, 140), ფაზისი (IV, 367). არგონავტთა თქმულებისა და კოლხური გარემოს თვალსაზრისით საყურადღებო ცნობები დაცულია ვერგილიუსის თხზულებათა ძველ კომენტარიებსა და სკოლიონებში ⁴.

გერმანიკუსმა (15 ძვ. წ.—19 ახ. წ.) ლათინურ ენაზე თარგმნა ბერძენი პოეტის არატოსის პოემა „ფენომენა“, სადაც ლაპარაკია ოქროს ვერძის თანავარსკვლავედის შესახებ. გერმანი-

² Senecae Tragoediae ed. Reiper—Richter, Lips. 1921.

³ M. Schanz. o. c. გვ. 75—77. H. de la Ville de Mirmont, Apollonios de Rhodes et Vergile, Paris, 1894.

⁴ Servii. Commentarii. Rec G. Thilo et H. Hagen. Vol. I—III, Lips. 1881—87; M. Valerii Probi commentarius, Halle, 1848 Scholia Bernensia ad Vergili Bucolica atque Georgica ed. Herm. Hagen. Lips. 1867.

კუსის თარგმანის სქოლიონებში გადმოცემულია თქმულება ოქროს ვერძისა და ფრიქსესა და ჰელეს შესახებ⁵.

კოლხეთში დაკული ოქროს საწმისის შესახებ ცნობები მოიპოვება ჩვენამდე მოღწეულ, 5 წიგნის შემცველ ასტრონომიულ პოემაში—„ასტრონომიკა“, რომელიც მიეწერება ვინმე პოეტს—მანლიუსს⁶.

პოეტი მარკუს ანეუს ლუკანუსი (M. Annaeus Lucanus, 39—65), რომელმაც არგონავტების თქმულებას ტრაგედია „მედეა“ მიუძღვნა, პოემაში „ფარსალია“ მოიხსენიებს ფაზისს, ჰენიოხებს, ოქროს საწმისის მფლობელ კოლხებს (II, 585—586), აიეტის ვაჟის სახელით წოდებულ ილირიის მდინარეს—აბსირტოსს, იოლკოსს, პაგასეს ხმელეთიდან წყალში ჩაშვებულ, ზღვის პირველად გადასერავე ხომალდ „არგოს“ (III, 190—195; VI, 400—401), თესალიის კოლხ სტუმარ ქალს—მედეას (VI—441). ლუკანუსი მხატვრულ შედარებებში (in comparationibus) არგონავტთა თქმულების ამბებს იმოწმებს. აქ მოიხსენიებს „არგოს“, რომელიც ფაზისისაჲენ მიისწრაფოდა და კიანეს მოძრავ კლდეთ—სიმპლეგადებს დაუსხლტა (II, 715—719), ფაზისის ველზე დათესილ დრაკონის კბილებსა და მედეას გრძნეულებას წამლების დამზადებაში (IV, 552—556), დანაშაულის ჩადენის გამო შეძრწუნებულსა და მახვილის მპყრობელ ბარბაროს კოლხ ასულს (X, 464—467). საყურადღებოა პოემის ამ ადგილთა განმარტებანი სქოლიონთა სახით (scholia Bernensia, scholia montepessulana, scholia varia)⁷.

ვალერიუს ფლაკუსი (C. Valerius Flaccus Setinus Balbus). ახ. წელთაღრიცხვის I საუკუნის მეორე ნახევრის ეპიკოსი პოეტის—ვალერიუს ფლაკუსის სახელით ჩვენამდე მოღწეულია 8 წიგნის შემცველი პოემა „არგონავტიკა“ (Argonauticon libri octo). პოემა დასრულებული არაა. ფიქრობენ, რომ პოემის დასრულებაში პოეტს ხელი შეუშალა ნაადრევმა სიკვდილმა. თხრობა წყდება აფსირტესა და მედეას საქმროს მიერ კოლხეთიდან გამოქცეული იასონისა და მედეას დევის დასაწყისი ეპიზოდების გადმოცემით. ვალერიუს ფლაკუსმა გავრცელებულსა და მრავალგზის დამუშავებულ სიუჟეტს ახალი სული შთაბერა. არგონავტების მითის საფუძველზე პოეტმა დაგვისურათა რომის მიმდინარე პო-

⁵ Germanici Caesaris Aratea cum scholiis ed. A. Breysig. Berol. 1867.

⁶ M. Manili Astronomica ed. Jacob. B. 1846.

⁷ Lucani de bello civili libri X ed. Hosius, 1913. რუსული თარგმანი—Марк Анней Лукан. Фарсалия... пер. Л. Е. Остроумова. М. Л. 1951.

ლიტიკური ცხოვრება, მისი ცალკეული მხარეები და მიზნად დაი-
სახა რომის სახელმწიფოს განდიდება, რაც ოფიციალური მიმარ-
თულების პოეტთა საერთო ტენდენცია იყო. ძველ არგონავტებს
პოეტი აღარებს ფლავიუსებს, რომლებმაც შორეული ქვეყნები
ერთმანეთს დაუკავშირეს (I, 245, 498). ვალერიუს ფლავუსის
პოემა ემაჟურება ვესპასიანე იმპერატორის (70—79) ექსპედიციას
ბრიტანიაში და მისწრაფებას იმპერიის საზღვრების გაფართოე-
ბისაკენ.

ვალერიუსს თავისი „არგონავტიკისათვის“ მრავალი წყარო აქვს
გამოყენებული. ძირითადი წყაროებია: პეროდორე, პისანდრე,
აპოლონიოს როდოსელი და დიოდორე სიცილიელი⁸, მაგრამ პოე-
მაში ბევრი რამ სრულიად განსხვავებულად, თავისებურადაა წარ-
მოდგენილი. განსაკუთრებით ჩანს ეს V—VIII წიგნებში, სადაც
ავტორი ჩვენთვის უცნობ წყაროებს ეყრდნობა⁹. ზეელიგერის აზ-
რით, კოლაეთში დატრიალებული ამბები პოეტის ფანტაზიის ნა-
ყოფია¹⁰. ეს მოსაზრება მთლიანად არაა გასაზიარებელი: ვალე-
რიუსს უთუოდ ჰქონდა ხელთ ისეთი წყარო, რაც ჩვენამდე არ
მოდწეულა.

პოემა იწყება ეპიკური შესავალით: „ვუმღერი ღმერთების ნა-
შიერთა მიერ პირველად გადასერილ ზღვებსა და წინასწარმეტყ-
ველურ ხომალდს, რომელმაც გაჰბედა წარმართულიყო სკვითიის
ფაზისის ნაპირებისაკენ (Scythici Phasidis oras), ხოლო შემდეგ
ცეცხლოვან ოლიმპოზე დაესვენა“ (I, 1—4). პელიასი ავალებს
იასონს ოქროს საწმისისათვის გაემგზავროს მრისხანე აიეტთან
(ferus Aetes), რომელიც განაგებს სკვითიასა და ცივ ფაზისს
(Scythiam Phasimque rigentem qui colit). აღწერილია ლაშქრო-
ბისათვის მხადები და გაძგზავრება. II წიგნში დაწერილებითაა
გადმოცემული ლენოსელ ქალთა მიერ მამაკაცების დაიოცვის
ამბავი და არგონავტების შეჩერება კუნძულზე (II, 82—427). აქვეა
აღწერილი არგონავტებისა და კინიკოსელების ბრძოლა. პოეტი
დეტალურად აგვიწერს თქმულების ცნობილ ეპიზოდებს: ამიკოს-
თან შერკინებას (IV, 99—343), ფინესთან შეხვედრას და მოხუცის
დახსნას ჰარპიებისაგან (IV, 344—636). ფინესის მისნობისა და
„არგოს“ შემდგომი მარშრუტის გადმოცემის დროს პოეტი აღექ-
სანდრიული ხანის მწიგნობართა მსგავსად ჩერდება მითოლოგიურ

⁸ Stender, o. c. გვ. 53—54.

⁹ O. Gruppe, Griechische Mythologie und Religionsgeschichte, I, 1906, 83. 542.

¹⁰ LM. I, 518.

და გეოგრაფიულ დეტალებზე. აღწერილია: ჰონტო (IV, 711—732), ამაძონების მხარე, სადაც მიედიწინიან ჰალისი, ირისი და თერმოდონტი (V, 120—126), შავი ზღვის სამხრეთ სანაპიროზე მოსახლე ტომები—ხალიბები, ტიბარენები, მოსინები (Mossyni), მაკრონები, ბიძერები, ფილირები; მოხსენიებულია კავკასია და პრომეთე, რომელსაც ჰერკულესი (Alcides) ათავისუფლებს; დასახელებულია არმენიის გასწვრივ მოსახლე ყოველი ჰიბერი (omnis Armeniae praetentus Hiber); გადმოცემულია, თუ როგორ მიაღწევენ არგონავტები სანატრელ კოლხებს (optatos Colchos) და ვით შენავდებიან დიდ ფაზისში (magnus Phasis); აღწერილია კოლხთა დიდებული ტაძარი და გადმოცემულია ლეგენდა სესოსტრისის ლაშქრობისა და კოლხთა ეგვიპტური წარმომავლობის შესახებ (V, 140—428). პოეტი აგვიწერს ჰელიოსის ძის—აიეტის სამეფო სასახლესა და ოჯახს. დასახელებულია აიეტის მცირეწლოვანი ვაჟი აფსირტე (Absyrtus), აიეტის სასიძო აღბანელი სტირუსი (Styrus), ფრიქსეს ვაჟები—არგოსი, მელასი, ფრონტისი, კიტისორე.

VI წიგნი იწყება მუზისადმი მიმართვით. აიეტის წინააღმდეგ ამხედრებულია მისი ძმა პერსე, რომელსაც შველიან მეოტიდის მრავალრიცხოვან ტომთა წინამძღოლები. აქვე არიან მრავალფეროვანი იბერიიდან (discolor Hiberia) მოსული რაზმები. აქვეა გმირი კოასტე, რომელიც კვთეული ასულის, გრძნეული მედეას ხილვასაა მოწყურებული (ტ. ტ. 33—342). აიეტი არგონავტებს ოქროს საწმისის გადაცემას ჰპირდება, თუ ისინი პერსეს წინააღმდეგ ლაშქრობაში დაეხმარებიან. იასონი და მისი მეგობრები აიეტს შველიან, მაგრამ ოქროს საწმისს ნებით მაინც ვერ მიიღებენ. აიეტი იასონს ახალ დავალებას აძლევს: საჭიროა ცეცხლის მფრკვეველი ხარების დაუღვლა, მარსის (არესის) ველის მოხვნა, დრაკონის კბილთა დათესვა და მიწიდან აღმოცენებული გოლიათების დახოცვა. იასონის სახეს პოეტი ტრადიციული მითისაგან განსხვავებულად გვიხატავს; იასონი წარმოგვიდგება როგორც აქტიური პიროვნება. იგი აიეტს გულწრფელად ეხმარება და მამაცურად იბრძვის. იასონი მზადაა აიეტის ყველა დავალება შეასრულოს. პოეტი მიზიდველად აგვისახავს მედეას ტრფობას იასონისადმი, ქალწულის სულიერ ტანჯვას, მის წინაგან ბრძოლას მოვალეობისა და სიყვარულის გრძნობებთან; იასონისა და მედეას შეხვედრას ტაძარში. დაწვრილებითაა აღწერილი მედეას გრძნეული ხელოვნება წამალთმკეთებლობის საქმეში (VII, 349—370). იასონი მედეას დახმარებით ხელთ იგდებს ოქროს საწმისს და არგონავტები სამშობლოში დაბრუნებას იწყებენ. არგონავტ ერგინეს

რჩევით ხომალდს ისტროსში შეაცურებენ (VII, 185—191). კუნძულ პევეკეზე ხდება იასონისა და მედეას დაქორწინება¹¹.

ვალერიუს ფლაკუსის მიერ მოწოდებული ცნობები კავკასიისა და მისი მოსახლე ტომების შესახებ ძვირფასი წყაროა შავი ზღვისპირეთის ისტორიისათვის.

ვალერიუს ფლაკუსის თანამედროვე პოეტი სტაციუსი (P. Papinius Statius) არგონავტების თქმულებას ეხება პოემაში „თებაიდა“. ამ პოემის V წიგნში გადმოცემულია ლემნოსის ეპიზოდი. მოხსენიებულია: სკვითური ჯადოსნური წამლებით მკურნავი კოლხი ასული მედეა (scythicis medicata venenis Colchis—IV, 505—6), სკვითიისკენ გამგზავრებული არგონავტები (V, 346—7), ფაზისი (V, 457—8; XII, 182), დიანა, ვინც კოლხ ქალებს ველურ მცენარეთა ძებნაში ეხმარება (XI, 733—35) და სხ. ყურადღებას იპყრობს პოემის ამ ადგილთა სქოლიონები. ჰილასის ეპიზოდს ვხვდებით სტაციუსის ლექსთა კრებულში, რომელსაც პოეტმა „ტყეები“ უწოდა¹².

კლავდიუს კლავდიანუსი (დაახ. 375—404) პოეტურ თხზულებაში In Rufinum მოიხსენიებს კავკასიაში არსებულ მცენარეებს, რომელთაც წამლებისათვის აგროვებდნენ მედეა და კირკე (Medea ferox et callida Circe)¹³.

დრაკონციუსი (Blossius Aemilius Dracontius), V საუკუნის მეორე ნახევრის კართაგენელი პოეტი, რომელიც ძირითადად ქრისტიანულ თემებს ამუშავებდა, ავტორია წარმართული მითოლოგიიდან მოზიდულ სიუჟეტებზე დაწერილი ეპიკური და ლირიკული თხზულებებისა. არგონავტების თქმულება უდევს საფუძვლად დრაკონციუსის ეპიკური ხასიათის ნაწარმოებს „მედეას“, რომელიც დაქტილური ჰეგზამეტრიითაა გამართული და 601 ტაეპს შეიცავს. იგი თავისებურ კონტამინაციას წარმოადგენს: ავტორს ერთმანეთისათვის დაუკავშირებია სხვადასხვა გადმოცემები. დრაკონციუსის „მედეაში“ გაერთიანებულია თქმულება მედეაზე და თქმულება დიანას (არტემიდეს) ქურუმში ქალის ტავრიდელი იფიგენიას შესახებ. კოლხეთიდან ლტოლვილი მედეა და იასონი, ტრადიციული თქმულებისაგან განსხვავებით, ჩადიან თებეში და არა კორინთში. იასონის სასიძმარო კრეონტი თებეს გამგებელია და არა კო-

¹¹ C. Valeri Flacci Argonauticon libri octo. ed. O. Kramer, Lips. 1913.

¹² Statii Papinii opera ed. Klotz: Silv. I. 1911; Theb. II. 2. (1908. სქოლიონები იხ. SC. II, 1. Mat. nuc., 221—225.

¹³ Claudii Claudiani carmina; rec. Th. Birt. Berol. 1892.

რინთოსი. „მედეას“ შესავალში ავტორი გვამცნობს, რომ მისი მიზანია, გადმოგვცეს მედეაზე თქმულების ის ნაწილი, რომელსაც ტრაგიკოსები ამუშავებენ და სცენაზე წარმოადგენენ ხოლმე. პოეტს მხედველობაში აქვს იასონ მედეას ტრაგიკული რომანი. აქვე ნათქვამია, რომ იასონმა ზღვა გადმოიარა ოქროს საწმისისათვის, რომელიც დრაკონის დარაჯობის წყალობით დიდხანს ინახებოდა მდიდარ კოლხებთან (*dives apud Colchos*, 1—35). ნაპირზე გადმოსულ იასონს სკვითები შეიპყრობენ და ხელებს გაუკრავენ. იასონის მეგობრები შიშით ზარდაცემულნი ხომალდით უკან ბრუნდებიან. იასონის მფარველი ღმერთქალი იუნო (პერა) სახოვს ღმერთქალ ვენუსს (აფროდიტეს), კუპიდონის (ეროსის) მეშვეობით იასონი შეაყვაროს მედეას. ვენუსი კუპიდონს ავალებს სიყვარულის ისრით დასჭრას მედეა, რათა კოლხმა ქალწულმა უშველოს იასონს, რომელიც შებორკილი მიიყვანეს აიეტის სასახლეში (*ad anlam Aetis*). დიანას ქურუმი მედეა უკვე მზადაა მსივერპლად შესწიროს. ღმერთქალს იასონი, მაგრამ კუპიდონის ისრით დაკოდული ასული უცხოელს შეიყვარებს და მსხვერპლად აღარ შესწირავს. მედეა იასონს წინადადებას აძლევს, დაქორწინდნენ. იასონი თანახმაა და ბახუსის ხელშეწყობით საქორწინო ზეიმს გადაიხდინა (36—289). ღმერთქალი დიანა შეწუხებულია, რადგან ქურუმი ქალი დაქარგა და ტაძარი დაუცალიერდა. როცა აიეტი ამ ამბავს შეიტყობს, შემფოთდება, მაგრამ მერე ბახუსის შეგონებით ქალიშვილსა და სიმეს შეურიგდება. გადის ოთხი წელი. იასონსა და მედეას ორი შვილი შეეძინათ. იასონი მხოლოდ ამის შემდეგ ამცნობს მედეას სკვითიაში (კოლხეთში) ჩამოსვლის მიზანს. მედეა მიდის მარსის ტაძართან ჭალაკში, აძინებს დრაკონს, იტაცებს ოქროს საწმისს და მეუღლეს აბარებს. მერე ძმას ჰკლავს და იასონთან და შვილებთან ერთად კოლხეთიდან გარბის (290—365). იასონი და მედეა ჩადიან თებეში და ოქროს საწმისს თებეს მეფეს — კრეონტს მიართმევენ. კრეონტი გახარებულია და მზადაა იასონს მიათხოვოს მშვენიერი ასული გლავკე და საქორწინო ზეიმს აწავსება. გაშმაგებული მედეა საჭირო განწყობის შემდეგ ვედრებით მიმართავს ღამისეული ზეცის სამსახოვან ღმერთქალს — მთვარეს, რათა დაეხმაროს შურისძიებაში და ჰპირდება ხუთი სულისაგან შემდგარ მსხვერპლს. ასეთივე ვედრებით მიმართავს იგი პლუტონს (ჰადესს) და შურისძიების ღმერთქალებს — ფურიებს (ერინიებს). დგება ქორწინების დღე. კრეონტის სასახლეში იკრიბებიან სტუმრები. ხელს აწერენ საქორწინო ხელშეკრულებას. განრისხებული მედეა ჯადოსნურ გვირგვინს წნავს და დიდებულ პაპას — მზეს (ჰელიოსს).

ვედრება, ამ გვირგვინს ცეცხლი წაუქიდოს პატარძლის—გლავეკს თავზე. მედღა გვირგვინს კრეონტის ასულს მიაართმევს. პატარძალი მას თავზე შემოიდგამს და მყისვე ცეცხლის აღში გაეხვევა. ცეცხლი მოედება მთელ სასახლეს. გლავეკსთან ერთად ილუპნეიან იასონი და მეფე კრეონტი (366—526). ამის შემდეგ მედღა ნზის (ჰელიოსის), მთვარის, პლუტონის, პროზერპინას (პერსეფონეს) და ფურიების მოხმობით ჰკლავს საკუთარ ვაჟებს—მერმეროსსა და თერეტეს და ჯადოსნური ეტლით თებედან გაფრინდება. დასკვნით ნაწილში პოეტი მიმართავს უბედურების განმასახიერებელ ღვთაებებს განმორდნენ ადამიანებს და დაზოგონ ქალაქი თებე¹⁴.

დრაკონციუსის მიერ გადმოცემული ამბავი მედღაზე არსებულ ჩვენთვის ცნობილ ყველა თქმულებისაგან განსხვავდება. უნდა ვიფიქროთ, რომ დრაკონციუსს ხელთ ჰქონდა სათანადო წყარო. არის მოსაზრება, რომ პოეტი ეყრდნობოდა თებეში გავრცელებულ თაბულას¹⁵. იესენის აზრი, თითქოს დრაკონციუსი მხოლოდ საკუთარ ფანტაზიას ეყრდნობოდა და ამიტომ მის გადმოცემას მითოლოგიის თვალსაზრისით არაფითარი ფასი არა აქვსო, უმართებულო ჩანს¹⁶.

§ 3. ლირიკა. არგონავტების თქმულების კვალი რომაულ ლირიკაში საკმაოდ ხშირად გვხვდება. უწინარეს ყოვლისა აქ უნდა დავიმოწმოთ პოეტი კატულუსი (G. Valerius Catullus, დაახ. 87—54 ძვ. წ.), რომელიც მოიხსენიებს არგონავტ ვაჟაკებს, ვინც აიეტის სამფლობელოში გაემგზავრნენ ოქროს საწმისისათვის (LXIV, 1—7); აქვეა მოხსენიებული პრომეთე (294—297); ხოლო ერთ ლექსში, რომელიც კალიმაქეს „ბერენიკეს ნაწნავის“ თარგმანი ჩანს, დასახელებულია რკინის მომპოვებელი ხალიბები (carm. LXVI, 48—50)¹⁷.

რომაული ლირიკის უდიდესი წარმომადგენელი ჰორაციუსი (Q. Horatius Flaccus, 65—8 ძვ. წ.) არგონავტების თქმულებას დეტალებში იცნობს და ხშირადც მინართავს მას ლირიკულ ლექსებში, „ეპოდებსა“ და „წერილებში“. მოხსენიებულია: „კოლხური საწამლავები“ (od. II, 13, 8; ep. 17, 35), „კოლხური ცეცხლი“ და „შხამიანი მცენარეებით მდიდარი იბერია და იოლკოსი“ (ep. 5, 21—24), „მედღას შხამები“ (იქვე, 62), კოლხები (od. II, 20, 17;

¹⁴ Dracontii Carmina minora, plurima edita, ex codice Neopolitano edidit Fridericus Duhn. Lipsiae 1873.

¹⁵ Stender, o. c. გვ. 25, იხ. აგრეთვე, Gruppe, o. c. 540.

¹⁶ RE, II, 749.

¹⁷ Catulli Veronensis liber; rec. Merill; Lips. 1923.

IV, 4, 62), არგონავტები, მედეა, ვინც იასონს ჯადოსნური მალამო წასცხო (ep. 3, 9—12; 16, 57—58). მედეა მოხსენიებულია „პოეტიკაში“ (De arte poetica; ep. II, 3, 123, 185). ჰორაციუსის თხზულებათა სქოლიონებში, რომელთა შედგენა პომპონიუს პორფირონსა და ჰელენიუს აკრონს მიეწერებათ, გადმოცემულია არგონავტთა თქმულების მოკლე შინაარსი და საყურადღებო განმარტებები¹⁸.

ალბიუს ტიბულუსი (Albius Tibullus c. 51—19 ძვ. წ.), ელეგიებში იმოწმებს ჰეკატეს, კირკესა და მედეას შხამიან მცენარეებს (I, 2, 51; II, 4, 55). კირკე არის ჰელიოსის ნაშიერი, რომელსაც ძალუძს მცენარეებითა და გალობით ძველი სახე უცვალოს ყველაფერს—vel herbis... vel cantu veteres mutare figuras (IV, 1, 61—63)¹⁹.

პროპერციუსი (Sextus Propertius c. 49—15 ძვ. წ.) მოიხსენიებს პაგასეს ნავსადგურიდან ფაზისისაკენ გამგზავრებულ „არგოს“ და გადმოგვცემს ჰილასის ეპიზოდს (I, 20). რამდენჯერმე ასახელებს მედეას, ვინც იასონს საწმისი მოატაცებინა და სამშობლო მიატოვა (III, 14, 32; IV, 10)²⁰.

ოვიდიუს ნაზონი (Publius Ovidius Naso, 43 ძვ. წ.—18 ახ. წ.). ოვიდიუსის თხზულებებსა და ამათთან დართულ სქოლიონებში მრავალი საყურადღებო ცნობაა დაცული კოლხური გარემოს შესახებ²¹. ოვიდიუსი ხშირად მიმართავს თქმულებებს არგონავტებსა და პრომეთეზე. კავკასიაზე არსებული თქმულებებით დაინტერესება, გარდა იმისა, რომ ოვიდიუსი ჩვეულებრივ მითოლოგიურ სიუჟეტებს ამუშავებდა, ალბათ იმითაც აიხსნება, რომ პოეტი ოქტავიანე ავგუსტუსის ბრძანებით შავი ზღვის სანაპიროზე იყო გადასახლებული (დუნაის—ძველი ისტროსის—შესართავთან მდებარე ქალაქ ტომოსში—ახლანდელი კონსტანცა).

კავკასიონზე მიჯაჭვული პრომეთე ოვიდიუსმა ჯერ კიდევ აღრევე დაწერილ სატრფიალო ელეგიების კრებულში მოიხსენია (Amores—„ტრფობანი“, II, 16, 40). პრომეთე მოხსენიებულია სატირულ თხზულებაში—„იბისშიც“ (Ibis, 491—2). ოვიდიუსის განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობდა არგონავტების ამბავი. მან შემოქმედების პირველ პერიოდშივე შეთხზა ტრაგედია „მედეა“ (იხ. ზემოთ).

¹⁸ Q. Horati Flacci Carmina. Rec. L. Mueller. Lips. 1904. სქოლიონები იხ. S C, том. II. Латинские писатели; л. 32—37.

¹⁹ Albi Tibulli libri quattuor, rec. L. Mueller. Lips. 1907.

²⁰ Propertii elegiarum libri IV, ed. Hosius; Lips. 1932.

²¹ ნ. კეკელაძე. ოვიდიუს ნაზონი საქართველოს შესახებ. თსუ „წიგნები“, ტ. 69.

არგონავტთა თქმულების ცალკე ეპიზოდები პოეტმა მხატვრულად დაამუშავა ეპიკური ხასიათის თხზულებებში—„ჰეროიდებსა“ და „მეტამორფოზებში“ და ელეგიათა კრებულებში („წერილები პონტოდან“, „სევდიანი ლექსები“).

„ჰეროიდებში“ (Heroides)—გმირი ქალების მიერ სატროფებისადმი მიწერილ მხატვრულ წერილებში—ორი წერილი არგონავტების თქმულების საფუძველზეა შეთხზული: VI—ჰიფსიპილე იასონს და XII—მედეა იასონს. ამ ჰეროიდების წყაროდ ოვიდიუსმა აპოლონიოსის „არგონავტიკა“ და ევრიპიდეს „მედეა“ გამოიყენა²².

არგონავტების თქმულების პერსონაჟები და ხონალდი „არგო“ მოიხსენიება სხვა ჰეროიდებშიც (XVII—ელენე პარისს, 229—239; XVIII—ლენდრე ჰეროს, 143—144, 157—158). კრებულში „სიციყვარულის ხელოვნება“ დამოწმებულია ვარონ ატაციუსზე დაყრდნობით თქმულება ფრიქსესა და ჰელენე (Ars amatoria, III, 335). ეგვეე თქმულება გადმოცემულია ოვიდიუსის რომაულ პოეტურ კალენდარში—„ფასტები“ (Fasti, III, 849—876).

„მეტამორფოზებში“, სადაც პოეტი პოეტური ფორმით ბერძნულ-რომაულ მითოლოგიას გადმოგვცემს, მოთხრობილია თქმულება არგონავტებზე. თხრობა იწყება VI წიგნის ფინალური ტაქებიდან: ღმერთმა ბორეასმა მოიტაცა ერებთევსის ასული ორითია, ჩაიყვანა კიკონების მხარეში, დაუქავშირდა და ტყუპი ფრთოსანი ვაჟები—კალაისი და ძეტე წარმოშვა. როცა ტყუპები დაეაჯკაცდნენ, შეუერთდნენ მინიებს (არგონავტებს) და მბრწყინავი მატყლით გასხივოსნებული საწმისისათვის პირველი ხომალდით გაემართნენ უცნობ ზღვაში—*vellera cum Minyis nitido radiantia villo* [per mare non notum prima petiere carina (VI, 682—721). VII წიგნში პოეტი მოკლედ გადმოგვცემს მინიების (არგონავტების) მგზავრობას, ფინევსთან მისვლას, ბორეასის ძეთა მიერ საბრალო მოხუცის დახსნას მტაცებელი გოგო-ჩიტებისაგან (პარპიები-საგან) და ფაზისში შეღწევას. შემდეგ ვრცლად და წარმტაც მხატვრულ ფერებშია გადმოცემული მედეას გამოიჯნურებისა და მისი სულიერი ტანჯვის ამბავი. კუპიდონის ისრით განგმირული ასული ებრძვის სამშობლოს წინაშე მოვალეობისა და იასონისადმი მგზნებარე სიყვარულის გრძნობებს. ბოლოს პელასგი გმირის ტრფობა სძლევს და მედეა იასონს ხედება პერსეს ასულის—ჰეკატეს ძველ საკურთხეველებთან (ad antiquas aras). ფიცის დადების

²² M. Schanz. o. c. გვ. 284, 285, და 288: ოვიდიუსს ხელთ ჰქონდა აპოლონიოსის „არგონავტიკის“ ვარონ ატაციუსული თარგმანი.

შემდეგ იასონი მედეასაგან მიიღებს ჯადო-ბალახებს (*cantatas herbas*). ამის წყალობით იგი აიეტის დავალებებს (ცეცხლის მფრქვეველი ხარების შებმას ადამანტის გუთანში, დრაკონის კბილების დათესვას და ხნულებიდან აღმოცენებული გოლიათების დახოცვას) წარმატებით ასრულებს. მერე აძინებს ოქროს ხის (*arboris aureae*) მცველ დრაკონს, ეუფლება ოქროს (*auro heros Aesonius potitur*) და მედეასთან ერთად იოლკოსში გაიტაცებს. აქ მედეა თავისი გრძნეულებით ახალგაზრდობას უბრუნებს იასონის მამას და ჰლუპავს პელიასს. ეფიროში (კორინთოში) ჩასული იასონი უღალატებს მედეას. მედეა შურს იძიებს: დასწევას ახალ პატარძალს, ცეცხლში გაახვევს სამეფო სახლს, ჰკლავს საკუთარ შვილებს და ათენში გარბის. ფინალურ ნაწილში მოთხრობილია ათენიდან მედეას ლტოლვის ამბავი (VII, 1—424).

ხომალდი „არგო“ და მოძრავი კლდეები—სიმბლეგადები მოხსენიებულია „მეტამორფოზების“ XV წიგნში (337—39).

„სევდიან ლექსებში“ (*Tristia*) ოვიდიუსი მოიხსენიებს შავი ზღვის სანაპიროზე მოსახლე ტომებს (II, 195—197), „არგოს“ და ფაზისს (II, 439—440), მედეას მიერ გატაცებული ძმის—აფსირტეს მკვლელობას და გეოგრაფიული სახელის—Tomis წარმოშობას (III, 9); მოხსენიებულია სინტელი მეომარი (IV, 1, 21).

„წერილები პონტოდან“ (*Epistulae ex Ponto*). პოეტი აქაც ასახელებს ჰემონიიდან (თესალიიდან) კოლხეთის წყლებში შემოსულ ხომალდს (I, 3, 75), იასონს და პელიასს, ტიფისსა და აგენორიდს—ფინევსს (I, 4, 23—46; III, 1, 1). მოხსენიებულია: სიყვარულის ისრით განგმირული ფაზისელი ასული (*Phasias puella*), შავი ზღვის ჩრდ. აღმ. სანაპიროზე მოსახლე ტომები—ჰენიოხები, აქეელები; მდინარეები, რომლებიც პონტოს ერთვიან—ლკუსი, საგარისი, პენიუსი, ჰიპანისი, კალესი, ჰალისი, პართენიუსი, კუნაპსესი, ტურასი, თერმოდონტი, ფაზისი—რომელსაც ბერძენი გმირები ეწვიენენ და სხ. (IV, 10).²³

არკონავტების თქმულების ცალკე მომენტებსა და პერსონაჟებს ხშირად იმოწმებენ რომაული ლირიკის ისეთი წარმომადგენლები, როგორიც იყვნენ მარციალი და იუვენალი.

²³ Ovidii Nasonis Carmina, ed. Ehwald, I, Lips. 1916 (*Amor. Heroid*): III, 1—1922—Ehwald—Lenz (*Ars amat*, *Epist. ex Ponto*, Ibis); III, 2, 1932 (*Fast.*); II, 1931—Merkol—Ehwald (*Met.*) სქოლიონებისათვის იხ. SC, II, 1: *Lat. nuc.* 105—108.

მარციალის (M. Valerius Martialis, c. 40—104 ახ. წ.) ეპიგრამებში მოიხსენიება: პირველი ხომალდი „არგო“, რომელმაც დასძლია სკვითიის ზღვა და კიანეს კლდეები, შედეგად, იასონი, ჰილასი და სხ. (V, 48, 5; VI, 68, 8; VII, 15, 2; 19, 1—2; 50, 8; IX, 25, 7; 45, 1—4; 65, 14; X, 4, 2; XII, 53, 1—5; XIII, 72²⁴).

იუვენალი (Decimus Iunius Iuvenalis, c. 60—140 ახ. წ.) თავის სატირებში რამდენიმე ადგილას იმოწმებს არგონავტების თქმულების დეტალებს. პოეტი იასონს უწოდებს ვაჭარს (mercator Iason, VI, 153), მოიხსენიებს მოძრავ კლდეებს — სიმპლეგადებს, რომელთაც დაუსხლტა ხომალდი „არგო“²⁵.

არგონავტების თქმულებას ლექსებში იყენებდა V საუკუნის საეკლესიო მოღვაწე და პოეტი სიდონიუსი (C. Sollius Apollinaris Modestus Sidonius, c. 430—480 წწ.). იგი მოიხსენიებს კოლხ ასულს, პელასგურ ხომალდს (Carm. Paneg. V, 132—136 in comparatione), კოლხს, ვინც მცენარეებს იცნობს (ტ. 260), მეტყველი ხომალდით ფაზისში შემოსულ მინიებს, პელასგი გმირის (იასონის) შენეწე ასულს (Paneg. VII, 65—75, Epith. XXIII, 272—276)²⁶.

§ 4. პროზა. არგონავტების თქმულებას ეხებოდნენ რომაელი ისტორიკოსები, მითოგრაფოსები და პროზის სხვა დარგების წარმომადგენლები.

მარკუს ტერენციუს ვარონი (M. Terrentius Varro, 116 - 27 ძვ. წ.), რომელი „პოლიპისტორი“, ალექსანდრიული ტიპის მეცნიერი-ენციკლოპედისტი, ტრაქტატში „სოფლის მეურნეობის შესახებ“ (De re rustica ანუ Rerum rusticarum libri tres) ამბობს: „ძველმა პოეტებმა სიძვირის გამო გამოგვეცეს, რომ თვით შინაურ ცხოველებს ოქროს ტყავი ჰქონდათ, როგორც კოლხეთში აიეტთან, რომლის ვერძის საწმისისაყენ, ამბობენ, გაემზავრნენ სამეფო მოდგმის არგონავტები...“ (II, 1, 6)²⁷.

რომაული მკვერმეტყველების მეთაური ციციერონი (Marcus Tullius Cicero, 106—43 ძვ. წ.) არგონავტების თქმულებას ხშირად იყენებდა ხოლმე თავის ორატორულ და ფილოსოფიურ თხზულებებში. ტრაქტატში „ორატორისათვის“ მოხსენიებულია ევქსინის

²⁴ Martialis epigrammaton libri ed. Heraeus, Lips. 1925.

²⁵ Iuvenalis satirarum libri V ed. Hermann, Lips. 1926. სკოლიონებისათვის იხ. SC, II, 1. Lat. nuc. გვ. 255—56.

²⁶ C. Sollius Apollinaris Sidonius. Rec. P. Mohr. Lips. 1895. იხ. SC, II, 1, გვ. 418—426.

²⁷ M. T. Varronis Rerum rusticarum libri tres ed. Keil, Lips. 1889.

პონტოში შესული არგონავტების ხომალდი (De oratore, I, 38, 174). სიტყვაში De imperio Cn. Pompei ანუ Pro lege Manilia მითრიდატეს გაქცევას პონტოს სამეფოდან ციცერონი ადარებს მედეას ლტოლვას და აქვე გადმოგვცემს მედეას მიერ ძმის მოკვლისა და მისი სხეულის ასო-ასოდ დანაკუწების ამბავს (IX, 22)²⁸. ტრაქტატში „ღმერთთა ბუნებისათვის“ (De natura deorum) ასახელებს არგონავტების ხომალდს, ოკეანეს ასულ პერსეისისა და ჰელიოსის (მზის) ნაშიერებს—კირკესა და პასიფაეს, რომი პაპისაგან—მზისა და ოკეანისაგან, მამა აიეტისა და დედა ილიასაგან წარმოშობილ მედეას, აფსირტეს (ეგიალეუსს) (II, 35, 89). მზე მრავალია; „მეხუთეა ის [მზე], რომელმაც, ამბობენ, კოლხებს აიეტი და კირკე წარმოუშვა“ (III, 21, 54). აქ ციცერონი კვლავ გადმოგვცემს აფსირტეს მკვლელობის ამბავს (III, 26, 67)²⁹.

ტიტუს ლივიუსის თანამედროვე ისტორიკოსს—პომპეიუს ტროგუსს (I საუკ. ახ. წ.), როგორც ეს მარკუს იუნიანუს იუსტინუსის გადმოცემაშია დაცული, არგონავტების თქმულების საინტერესო დეტალი აქვს მოთხრობილი: ისტრების ტომი (Histororum gens) იმ კოლხთაგან წარმოიშვა, რომლებიც აიეტის ბრძანებით არგონავტებს დაედევნენ. არგონავტების მდევარი კოლხები პონტოდან ისტროსში შენავდნენ, გადაკვეთეს მდინარე სავა, არგონავტებივით მხრებით გადაიტანეს ხომალდი მათთა უღელტეხილებზე და აღრიატიკის სანაპიროზე, აქვილიაში (აწ. Aglar ზემო იტალიაში) დასახლდნენ. ისტრებად კი იწოდნენ მდინარე ისტროსისაგან, რომელშიაც ზღვიდან შემონადნენ (XXXII, 3, 13)³⁰.

ყველაზე ვრცლად არგონავტების თქმულების სათანადო ნაწილები გადმოცემული აქვს რომელ მითოგრაფოსს—ჰიგინუსს (Hyginus), რომელსაც განასხვავებენ ცნობილი ბიბლიოთეკარისა და ფილოლოგოსის გაიუს იულიუს ჰიგინუსისაგან³¹. უცნობი ჰიგინუსის ორი თხზულებაა მოღწეული: „ასტრონომიისათვის“ (De Astronomia) და მითოლოგიური კრებული (Fabulae). წიგნში „ასტრონომიისათვის“ ავტორი გვპირდება, რომ ოქროს საწმისის ამბებს სხვაგან გვიამბობს (2, 20). დაპირება შესრულებულია მითოლოგიურ კრებულში, რომელიც სამ ნაწილს შეიცავს: 1. გენეალოგიები, 2. მითები და 3. ინდექსები. გამოყენებულია ბერძნული წყა-

²⁸ ამ ადგილის განმარტება-სქოლიონი იხ. SC, II, 1. 10.

²⁹ De natura deorum, ed. Plasberg, Lips. 1933.

³⁰ Instini epitome historiarum Philippicarum Pompei Trogi post Rühl, ed. Seel Lips. 1935.

³¹ M. Schanz, o. c. გვ. 525—526.

როები (აპოლონიოს როდოსელი, სქოლიასტები და სხ.). მოთხრობილია შემდეგი ამბები: III. ფრიქსე, XII. პელიასი, XV. ლემნოსელი ქალები, XXI. ფრიქსეს ვაჟები, XXII. აიეტი, XXIII. აფსირტე, XXVI. მედეა, CCXLV. აიეტი-ფრიქსე²².

პომპონიუს მელა (Pomponius Mela, I, საუკ. ახ. წ.) გეოგრაფიულ ნარკვევში De Chorographia მრავალ საინტერესო ცნობას გვაწვდის ქართველი ტომების შესახებ და არგონავტების თქმულებასაც იმოწმებს. ფაზისში, პომპონიუს მელას გადმოცემით, არის ფრიქსეს ტაძარი და ქალაქი—ძველი თქმულებით ცნობილი (I, 7, 106); ჰენიოხების ქვეყანაში კასტორმა და პოლუქსმა (პოლიდევეკემ), რომლებიც იასონთან ერთად ეწვივნენ პონტოსს, დაარსეს დიოსკორიასი (Dioscorias, I, 7, 111)²³.

პლინიუს უფროსის (C. Plinius Secundus, 23—79) ენციკლოპედიურ შრომაში Historia naturalis დამოწმებულია არგონავტების თქმულების ცალკე მომენტები, პერსონაჟები. აქ ლაპარაკია ნაფთზე (naphtha), რომლითაც მედეამ თავისი მეტოქე დასწვა (II, 109); მოხსენიებულია: ხომალდი „არგო“ (III, 22), არგონავტების მდევარ კოლხთაგან დაარსებული კოლონია პოლა (Pietas Julia) ისტრიაში (III, 23), ოლკინიუმი ანუ კოლხინიუმი—დალნაციაში და ორიკუმი—ილირიის სანაპიროზე (III, 26). საყურადღებოა პლინიუსის მიხედვით ფაზისზე არსებული ქალაქის კირკეუმის (Circaeum), ეას (Aea) და კრეტის ქალაქის—კჯტეუმის (Cytaeum) სახელწოდებები (VI, 4 და IV, 20). პლინიუსის გადმოცემით კოლხეთში მეფობდა აიეტის შთამომავალი სავლაკე (Saulaces), რომელმაც მრავალი ოქრო და ვერცხლი მოიპოვა სვანთა ტომში (in Suanorum gente) და საერთოდ თავის ოქროს საწმილებით სახელგანთქმულ სამეფოში (velleribus aureis incluto regno, XXXIII, 52)²⁴.

რომაელი ისტორიკოსი ტაციტუსი (Publius Cornelius Tacitus, c. 55—117) „ანალებში“ (Annales) საყურადღებო ცნობას გვაწვდის: „[იბერები და ალბანები] ამბობენ, რომ თესალიელები—საგან არიან წარმოშობილნი მაშინ, როცა იასონი, მედეას წაყვანისა და მისგან შვილების დაჩენის შემდეგ, დაბრუნდა აიეტის დაცარიელებულ სასახლეში და უპატრონოდ დაშთენილ კოლებ-

²² Hygini fabulae, ed. Schmidt; Lips. 1872 (ed. Terzaghi, 1934).

²³ Melae Pomponi De Chorographia libri III, ed. Frick, Lips. 1880.

²⁴ Caii Plinii Secundi Historiae Naturalis libri XXXVII. I—V. Lips. 1820.

თან. მართლაც, ბევრი რამაა [იქ] დამამოწმებელი მისი სახელისა და ფრიქსუს მისნობის თაობაზე; არაფერ არ სწირავს მსხვერპლად ვერძს, რადგან სწავთ, რომ ფრიქსე მოიყვანა [ვერომა], რომელიც ან ცხოველი იყო, ანდა—ხომალდის საპქაული — ნიშანი“ (VI, 34, 3-5)²⁵.

ლუციუს ამპელიუსის (Lucius Ampelius, III, საუკ. ახ. წ) სახელით მოღწეულ ენციკლოპედიურ თხზულებაში — „სამახსოვრო წიგნი“ (Liber memorialis)²⁶ კოლხეთის ფაზისი მსოფლიოში ყველაზე უფრო ცნობილ მდინარეთა შორისაა მოხსენიებული (VI, 8), იქვე ნათქვამია, რომ ებირის არგოსში არის დიდი, ორმაგ სვეტებიანი ხიდი, რომლის აგებაც მედეას უბრძანებია. ხიდზე მოხატული იყო არგონავტების საქეები (VIII, 3). ამპელიუსი ამბობს, რომ იყო ხუთი მზე—ჰელიოსი (Soles); მეხუთე იყო კოლხუსის ძე, ვისგანაც წარმოიშვნენ: კირკე, მედეა, ფაეთონტი (IX, 3).

საყურადღებო ცნობებია დაცული პლინიუს უფროსის თხზულების მიხედვით შედგენილ კომპილიატორულ ნაშრომში „Polyhistor“ (Collectanea rerum memorabilium; rec. Th. Mommsen. Berol. 1895. იხ. Sc, II, 2, 273—286), რომელიც მიეწერება სოლინუსს (C. Iulius Solinus, III, საუკ. ახ. წ.). აქ გადმოცემულია გაიუს ცელიუსის სიტყვები, რომ „აიეტს ჰყავდა სამი ასული: ანგიტია, მედეა, კირკე... მედეა იასონის მიერ დაკრძალულ იქმნა ბუთროტუმში (ქალაქი ებირის სანაპიროზე, კერკირას პირდაპირ მდებარე; აკ. უ.), ხოლო მისი ძე მბრძანებლობდა მარსებზე“ (2, 28). სოლინუსი, ტაციტუსის მსგავსად, გადმოგვცემს, რომ ზღვის სანაპიროზე მოსახლე ალბანები (Albani) თავის თავს იასონის შთამომავლებად თვლიან (15, 1 (4)). კოლხთა ქალაქი დიოსკურია დააარსეს კასტორისა და პოლუქსის მეეტლეებმა—ამფიტუსმა და კერკიუსმა, რომელთაგან წარმოიშვა ჰენიოხების ტომი [15, 13 (17); შდრ. სტრაბონი, XI, 2, 12; პლინიუსი, VI, 15].

გრამატიკოსი ცენზორინუსი (Censorinus, III საუკ.) წიგნში De die natali არგონავტების თქმულებიდან იმომწმებს ამბავს იასონის მიერ კოლხეთში დათესილი დრაკონის კბილების შესახებ (IV, 12)²⁷.

ამიანე მარცელინე (Ammianus Marcellinus), IV საუკუნის ანტიოქელი ბერძენი ისტორიკოსი, ავტორი იყო 31 წიგნის

²⁵ Taciti libri qui supersunt, ed. Halm—Andresen—Köstermann, I, Lips. 1934.

²⁶ SC, II, 1, Lat. n. 260—261.

²⁷ SC, II, 2, Lat. n. 287.

შემცველი რომის ისტორიისა (Res gestae). მოღწეულია XIV—XXXI წიგნები, რომლებშიაც მრავალი საყურადღებო ცნობა მოიპოვება საქართველოს შესახებ³⁸. ამიანე მოიხსენიებს ოქროს საწყმისის მომტაცებელი არგონავტების მისიანს—აფრიკის სანაპიროზე ანაზდეულად დაღუპულ მობსუსს (= მოპსოსი) და მის საჩუბლო ქალაქს კილიკიაში მობსუსესტიას (XIV, 8, 3). ამიანეს შრომაში ნათქვამია, რომ სანაპირო ტომების—ბიზარების (= ბიძერები), საპირების, ტიბარენების, მოსინიკების, მაქრონებისა და ფილირების მახლობლად დაკრძალულნი არიან ანადონებთან ომში სასიკვდილოდ დაჭრილი სთენელოსი (ჰერაკლეს ამხანაგი), არგონავტების მისიანი იდმონი და „არგოს“ მესაქე ტიფისი (XXII, 8, 22); დიოსკურია (კოლხთა ქალაქი) დაარსებულია არგონავტთა ლაშქრობაში მონაწილე ზევსის ვაჟების, კასტორისა და პოლუქსის (= პოლიდეკე) მეეტლეების, სპარტელი ამფიტუსისა და კერკიუსის (თუ ტელიფუსის) მიერ, რომელთაგანაც წარმოიშვა ჰენიოხთა მოდგმა (XXII, 8, 24).

ლუციუს სეპტიმიუსს (Lucius Septimius, IV საუკ.), როგორც ეს იოანე მალალასთან აღვნიშნეთ, მიეწერება დაკარგული ბერძნული ორიგინალის მიხედვით დაწერილი „ტროის ომის დღიურების“ ავტორობა³⁹. ამ თხზულებაში ენეასი ამბობს, რომ მედნა იოლკოსთა მხარეში კოლხებმა გადაიყვანეს (a Colchis in Joleorum fines transvecta, II, 26)⁴⁰.

ჩვენამდე მოღწეულია თხზულება სათაურით „ტროის დამხობის ისტორია“—De excidio Troiae historia, რომელიც თითქოს წარმოგვიდგენდა ტროის ომის მონაწილის, ვინმე დარეს ფრიგიელის (Dares Phrygius) ბერძნული წიგნის თარგმანს. ელიანე ამბობს, ვითომც დარესის წიგნი ორიგინალში ენახოს (Ael. Var. hist. 11, 2). ლათინურ ენაზე გადმომკეთებელი თავს კორნელიუს ნებოტად ასაღებს. გამორკვეულია, რომ დარესის წიგნი სინამდვილეში არ არსებობდა და „ტროის დამხობის ისტორია“ ლათინურ ენაზე დაიწერა ბერძნული წყაროების მიხედვით შუა საუკუნეებში უცნობი ავტორის მიერ. ამ თხზულებაში მოკლედ გადმოცემულია არგონავტების თქმულება (I, II, XV და XVII თავები). ტრადიციული გადმოცემისაგან განსხვავებით აქ ლაპარაკია არგონავტების ფრიგიაში (ტროაში) ლაომედონტთან მისვლის შესახებ.

³⁸ ალ. გამყრელიძე და ს. ყაუხჩიშვილი, გეოგრაფია, ტ. I, თბ. 1961, 33-38, 75-165.

³⁹ M. Schanz, o. c. IV, 1, 77 შმდგ.

⁴⁰ Dictys Cretensis Ephemeridos belli Troiani libri VI, rec. F. Meister. Lips. 1872; SC, II, 2 Max. nnc. 388.

ჩვენი აზრით, ავტორი ეყრდნობოდა აპოლონიოსის „არგონავტიკას“. დიოდორე სიცილიელის ვერსიას და სხვა წყაროებს. აღსანიშნავია, რომ ამ თხზულებაში პელიასი თესალიის (იოლკოსის) გამგებელი კი არაა, არამედ პელოპონესის მეფეა⁴¹.

არგონავტების თქმულება ძველ წყაროებზე დაყრდნობით დაწერილებითაა გადმოცემული შუა საუკუნეებში შედგენილ კრებულში *Mythographi Vaticani*: I, 23—27, 49, 93, 133, 136, 188, 199; II, 86, 134—138, 140—142, 192, 199; III, 3, 10, 11⁴².

---

⁴¹ Daretis Phrygii de excidio Troiae historia. Rec. Ferd. Meister. Lips. 1873. SC II, 2, Jar. nax. 443—4. D u n g e r, die Sage vom trojanischen Kriege in den Bearb. d. Mittel-alters. 1869.

⁴² *Scriptores rerum mythicarum latini tres*, ed. Bode, Cellis, 1834.

პენასგები და კონსერვაციონიზმი

§ 1. საერთო მიმოხილვა. XIX საუკუნის უკანასკნელ მეოთხედში დაწყებულმა ძველი ბერძნული კულტურის საწყისთა საკითხების ინტენსიურმა კვლევა-ძიებამ, რომელიც დღემდე გრძელდება, წინა-ბერძნული მოსახლეობის პრობლემა წარმოშვა. ამ პრობლემის მრავალი საკითხი ჯერ კიდევ გადაუჭრელია, ბევრი რამ დაზუსტებას მოითხოვს და გადამწყვეტი სიტყვის თქმაც მომავლის საქმეა. ის, რაც ამ მხრივ გაკეთებულა, უპირატესად პიპოთეტურ დებულებებს ემყარება; მაგრამ ერთი რამ მეცნიერთა გარკვეული ნაწილის მიერ დადგენილ ფაქტადაა მიჩნეული. სახელდობრ ის, რომ ბერძნები ეგეოსის ზღვის რაიონში მოსულ ხალხს წარმოადგენდნენ. ელინურ ტომებს, სანამ ისინი ისტორიულ ადგილსამყოფელზე დამკვიდრდებოდნენ, წინ უძღოდათ ხანგრძლივი მოგზაურობის პერიოდი ბალკანეთის ნახევარკუნძულის სამხრეთისაკენ. ბერძნული მოსახლეობა აქ შეიქმნა ინდოევროპელ ტომთა თანდათანობითი შემოჭრის შედეგად. ამ დროისათვის წინა აზიასა და სამხრეთ ევროპაში ძირგამდგარი იყო ის დიდი და მრავალსაუკუნოვანი კულტურა, რომელიც, ერთ მხრივ, ხეთურ-სუბარული, ხოლო, მეორე მხრივ, კრეტა-მიკენის ანუ, როგორც ახლა უწოდებენ, მედიტერანული (resp. ეგეოსის) კულტურის სახელითაა ცნობილი.

ელინთა ტომები რომ ეგეოსის ზღვის რაიონის ავტოხთონები არ ყოფილან, ამას თვით ბერძნული ტრადიციაც აღიარებს. ძველი ბერძენი მწერლები, პომეროსით მოკიდებული, ერთმანეთს ეთანხმებიან იმაში, რომ ამ რაიონის უძველესი მოსახლეობა არაელინური იყო, რომ ამ მოსახლეობას შეადგენდნენ აღმოსავლური წარმომავლობის ტომები: პელასგები, ლელეგები, დრიოპები და სხვა ეგრეთ წოდებული „ბარბაროსული“ (ე. ი. არაელინური) ტომები. ამ ტრადიციის მიხედვით, წინაბერძნული მოსახლეობის შემადგენელ ტომთა ძირითადი სამკვიდრებელი იყო: თესალია, პელოპონესი, კუნძული კრეტა სახელგანთქმული ქალაქით—ენოსოსით, ეგეოსის ზღვის კუნძულები, მცირე აზია. ამ მხარეთა შორეული წარსულის რემი-

ნისცენციებით დატვირთულია ძველი ბერძნული მითები, თქმულე-
ბები, ეპოსი. ისტორიული ძეგლები. წინაბერძნულ და მის მეზობელ
წინაიტალიურ მოსახლეობათა შემადგენელ ტომებში სიდიდით და
მატერიალური და სულიერი კულტურის მაღალი დონით გამოირ-
ჩეოდნენ პელასგურ-ტირენული ტომები: პელასგები და ეტ-
რუსკები. ბერძნულ ტრადიციაში განსაკუთრებული ადგილი აქვთ
მიჩენილი პელასგთა სამკვიდრებელ მხარეთაგან კრეტასა და თესა-
ლიას. კუნძული კრეტა წინაბერძნული კულტურის უდიდესი ცენტ-
რი აღმოჩნდა. პომეროსის მოწმობით, კრეტის უძველესი (არაელი-
ნური) მოსახლეობა ეტეოკრეტელებისაგან შედგებოდა. „ეტეოკრე-
ტელნი“ (Ἐτεοκρητες) ჰემმარიტ, ნამდილ, ძირეულ (ἐξεδε) კრე-
ტელებს აღნიშნავს. „ოდისეაში“ კრეტა შემდეგნაირადაა აღწერილი:
„კუნძული არის კრეტა ღვინისფერი ზღვის შუაგულში, მშვენიერი,
ნაყოფიერი, ყოველი მხრით წყლით შემოსაზღვრული, ხალხმრავალი.
[ტომები] ცხოვრობენ ოთხმოცდაათ დიდ ქალაქში. იქ სხვადასხვა
ენა ისმის; იხილავ იქ აქაელებს, პირველტომური მოდგმის მეომარ
კრეტელებს. იქ ბინადრობენ კილონიელები, თმახუქუქა დორიელები,
პელასგთა ტომი, რომელიც ქალაქ კნოსოსში ცხოვრობს“¹.

პომეროსის შემდეგდროინდელ მწერალთა (ჰეკატე მილეტელის,
ჰელანიკე ლესბოსელის, ჰეროდოტეს, თუკიდიდეს, სტრაბონისა და
სხვების) თხზულებებში მრავალგზის ვხვდებით მითითებებს იმის
შესახებ, რომ უძველესი საბერძნეთის მკვიდრნი „ბარბაროსები“
იყვნენ და არა ელინები. ბერძენ ლოგოგრაფოსთა უფროსი თაობის
წარმომადგენელი, ჰეკატე მილეტელი (VI საუკ. ძვ. წელთაღ-
რიცხვით), რომლის სახელითაც ჩვენამდე მოღწეულია რამდენიმე
ცნობა ქართველ ტომთა დასავლური გაერთიანების შესახებ, უძვე-
ლესი საბერძნეთის აბორიგენულ მოსახლეობად „ბარბაროსებს“
(პელასგებს) მიიჩნევს. ჰეკატეს ეს მითითება შემოგვინახა სტრაბონმა:

Ἐκκαταῖος μὲν οὖν ὁ Μελήσιος ჰეკატე მილეტელი პელოპონე-
περὶ τῆς Πελοποννήσου φησὶν, სის შესახებ ამბობს, რომ ელი-
δῶντι πρὸ τῶν Ἑλληνῶν ἄκρησιν ნებზე უწინ მასზე მოსახლეობდ-
αὐτῶν βάρβαροι. ნენ ბარბაროსები.

თავის მხრივ სტრაბონი დასძენს:

σχεδὸν δὲ τι καὶ ἡ σύμψαφα მართლაც, მთელი ელადა ბარ-
Ἑλλὰς κατοικία βαρβάρων ἡπείρῃς ბაროსთა სამკვიდრებელი იყო
τὸ παλαιόν...² ძველად...

¹ „ოდისეა.“ XIX, 172—177.

² სტრაბონი, VII, 7, 1.

ლოგოგრაფოსი ჰელანიკე ლესბოსელი ანუ მიტილენელი (V საუკ. ძვ. წ.) თხზულებაში „ფორონიდი,“ რომელშიაც არგოსის ისტორია იყო გადმოცემული, საბერძნეთის მკვიდრ მოსახლეობად თვლიდა პელასგებს, რომლებიც ელინებმა აქედან გააძევეს. აელასგთა ნაწილი ტირსენიაში (resp. იტალიაში) გადაიხვეწა და ტირენების სახელი მიიღო:

‘Ελλάνικος δὲ ὁ Λέσβιος τοῦς
 Τυρρηγούς φησι Πελασγούς πρώ-
 τερὸν καλοῦμένους, ἐπειδὴ κατῶ-
 κησαν ἐν Ἰταλίᾳ, παραλαβῆεν ἦν
 νῦν ἔχουσι προσηγορίαν.

...ἐπὶ τούτου (sc. Νάνου) βρα-
 σιλέωντος οἱ Πελασγοὶ ἢπ’ Ἐλ-
 λήνων ἀνέστησαν, καὶ ἐπὶ Σπινθη-
 ρι ποταμῷ ἐν τῷ Ἴονίῳ ἀκόπως τὰς
 νῆας καταλιπόντες Κρότωνα πό-
 λιν ἐν μεσογείῳ εἰλον, καὶ ἐν-
 τεσθεν δρῶντες τὴν νῦν καλε-
 ομένην Τυρρηνίην ἔκτισαν.³

ჰელანიკე ლესბოსელი ამბობს, რომ უწინ პელასგებად წოდებულმა ტირენებმა ის სახელი, რომელიც ახლა აქვთ, მიიღეს მას შემდეგ, რაც იტალიაში დასახლდნენ.

...[ნანას] მეფობის დროს ელინების მიერ პელასგები განდევნილ იქნენ; მაშინ მდინარე სპინეტთან, იონიის უბეში, მათ დატოვეს ხომალდები და აიღეს ქვეყნის შუაგულში ქალაქი კროტონი; მერე აქედან დაიძრნენ და დაასახლეს ახლა ეგრეთ წოდებული ტირსენია.

ჰეროდოტეს ჩვენებით პელასგები „ბარბაროსულ“ (არა-ელინურ ენაზე ლაპარაკობდნენ და თესალიასა და ჰელესპონტის შხარეებში ცხოვრობდნენ: „რომელ ენაზე ლაპარაკობდნენ პელასგები, არ შემოიძლია, დაბეჯითებით ვთქვა: ხოლო თუ შესაძლებელია მიხვედრა იმ პელასგების მიხედვით, რომლებიც ეხლაც არიან და ცხოვრობენ ტირსენის ზემოთ ქალაქ კრესტონში (? კროტონში) და რომლებიც ოდესღაც ემეზობლებოდნენ ეხლა დორიელებად წოდებულებს (მათ ეკუთვნოდათ ის მიწა, რომელიც ეხლა თესალიოტად იწოდება), [და თუ შეიძლება მიხედვით] იმ პელასგების მიხედვით, რომლებიც ჰელესპონტში ცხოვრობდნენ, პლაკიაა და სკილაკეში და რომლებიც ათენელებთან იჯენენ მკვიდროდ დაკავშირებული და ასევე სხვა პელასგური დასახლებული პუნქტების მიხედვით, რომლებმაც სახელები გამოიცვალეს,—თუ ამის მიხედვით შეიძლება მიხვედრა, მაშინ პელასგები ლაპარაკობდნენ ბარბაროსულ ენაზე.“⁴

³ F. Jacoby, FGH, I, 108, fr. 4. s. L. Pearson, Early Ionian Historians, Oxford, 1929.

⁴ თ. ყაუხჩიშვილი, ჰეროდოტეს ცნობები საქართველოს შესახებ, 1960, 62.

ეგეოსის რაიონის ავტობიონებად ასახელებს პელასგებს ჰეროდოტე სხვა ადგილასაც⁵. ამასვე ადასტურებს ისტორიკოსი თუკიდიდე⁶. ამავე აზრისა არიან მოგვიანო ხანის ბერძენი და რომაელი მწერლები. გეოგრაფოსი სტრაბონი, როგორც ზემოთ დამოწმებული ცნობიდან ჩანს, უძველესი ხანებისათვის მთელ ელადას „ბარბაროსთა“ სამკვიდრებლად თვლიდა. სხვაგან სტრაბონი შენიშნავს:

οἱ δὲ Πελασγοὶ τῶν περὶ τὴν Ἀμφιλοχίαν ἐλάδος ἐπιπέλαγον ἔχοντες ἄλλοι δὲ ὄντας ἀνατολικῶν ἀρχαίων τῶν ἐλαδίων ἄριστοι λέγονται.⁷

„ბარბაროსებში“ (βάρβαροι) სტრაბონი გულისხმობს პელასგებს, დრიოპებს, ლელიეგებს, თრაკიელებს და სხვა წინაბერძნული მოსახლეობის ტომებს.

გეოგრაფიული ლექსიკონის ავტორს სტეფანე ბიზანტიელს „ეთნიკაში“ დამოწმებული ჰყავს ნიკოლოზ დამასკელი, რომლის დასაყრდენი, ცხადია, უძველესი გადმოცემები იქნებოდა. ნიკოლოზ დამასკელის მოწმობით, მერმინდელი ელადის სხვადასხვა მხარეთა აბორიგენები პელასგები იყვნენ:

Ἀρχαῖα ..... ἐκάλειτο δὲ Πελασγία, ἄς Νιχόλαος ε⁸.

Σκῆρος ἡγεῖται, περὶ ἧς Νιχόλαος ἐν ε⁹ „Σκῆρον δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἦρουν Πελασγοὶ τε καὶ Κἄρες“.

არკადია იწოდებოდა პელასგიად, როგორც [ამბობს] ნიკოლოზი მეხუთე [წიგნში].

სკიროსი — კუნძული, რომლის შესახებაც ნიკოლოზი მეხუთე [წიგნში ამბობს]: „სკიროსზე ძველად მოსახლეობდნენ პელასგები და კარიელები.“

პელასგები ხშირად მოიხსენებიან, როგორც ძირეული მოსახლენი ატიკის, არგოლიდისა და არკადიისა (Herod., I, 57; 146; II, 171; IV, 145, 2; VI, 137, 1; Thuc., II, 17; Eur., fr., 228; Paus., VIII, 1, 4 და სხ.).

ცნობები პელასგებზე მრავალ წყაროშია დაცული. ჩვენ აქ მხოლოდ რამდენიმე დავიმოწმეთ.

⁵ ჰეროდოტე II, 56.

⁶ თუკიდიდე I, 3, 1; IV, 109, 4.

⁷ სტრაბონი VII.

⁸ Steph. Byz. s. v.

⁹ Steph. Byz. s. v.

ბერძენ ისტორიკოსთა, განსაკუთრებით ლოგოგრაფოსთა, თბუ-
ლებები ჩვეულებრივ მითოლოგიურ-ლეგენდარული სამოსელითაა
შებურვილი, მაგრამ მათში ხერხდება მეცნიერული თვალსაზრისით
საყურადღებო რაციონალური მარცვლის დაქებნა. არქეოლოგიის
მიერ გამოშვეურებული ნივთიერი კულტურის შესწავლის საფუძველ-
ზე ძველმა ბერძულმა მითებმა და ლეგენდებმა თანდათანობით
ხორცი შეისხეს და პირველხარისხიან ისტორიულ დოკუმენტებად
გადაიქცნენ. არქეოლოგიურმა კვლევა-ძიებამ და წინაბერძნული პო-
ეზიის საკითხების დამუშავებამ გამოარკვეეს, რომ წინაბერძნული
მოსახლეობა პელასგებისა და სხვა მონათესავე ტომების სახით უაღ-
რესად მაღალი კულტურის შემოქმედი იყო. პელასგური მოდემის
ხალხებმა უძველეს ხანებში წინა აზიის ვრცელ ტერიტორიაზე და
სამხრეთ ევროპაში დიდი კულტურული ცენტრები შექმნეს. მცირე
აზიისა და სამხრეთ ევროპის უძველესი კულტურის შემქმნელ მო-
სახლეობას ინდოევროპელი ბერძნები მოველინენ როგორც დამარ-
ბეველნი და დამპყრობნი.¹⁰ განსაკუთრებით დამარბეველი იყო მომხ-
დურთა ძალა პელოპონესისა და კრეტაზე დორიელთა გადმოსახლე-
ბის დროს, რამაც პელასგების დიდი მიგრაცია გამოიწვია.¹¹ ელი-
ნურმა ტომებმა აიძულეს ისინი აყრილიყვნენ აგრეთვე მერმინდელი
ატიკიდან, ეგეოსის ზღვის კუნძულებიდან და მცირე აზიის სანაპი-
რო ზოლის ზოგიერთი ნაწილიდან, სადაც იონიელები დასახლდნენ.¹²
საკუთარ ენაზე მეტყველი პელასგების გარკვეული რაოდენობა ამ
მხარეებში დარჩა მის შემდეგაც, რაც იქ ელინები დამკვიდრდნენ.
განსაკუთრებით ძლიერი იყო პელასგთა კვალი, ბერძენ ავტორთა
(ჰეკატეს, პელანიკეს, პეროდოტეს, თუკიდიდეს, დეიოქეს, სტრა-
ბონისა და სხვათა) გადმოცემით. თესალიის ველზე ე. წ. პელას-
გიკურ არგოსში (პელასგიოტისში): მაკედონიის სანაპიროზე—
აკტეზე და კრესტონში; კუნძულებზე—სამოთრაკზე, იმბროსზე, ლემ-
ნოსზე, ლესბოსსა და ქიოსზე; მც. აზიაში—ტროასა და პრო-
პონტიდის სანაპიროზე, მიზიაში—კიზიკოსის ტერიტორიაზე მდებარე
პლაკიასა და სკილაკეში, ლიდიაში და სხვაგანაც.¹³ აღსანიშნა-
ვია, რომ პელასგები ბერძენ ავტორთა გადმოცემებში მკიდროდ
უკავშირდებიან ტირენებს ანუ ტირსენებს (ეტრუსკებს): თუკიდი-

¹⁰ H. Hirt, Handbuch der griechischen Laut- und Formenlehre. Heidelberg, 1912, 24—28.

¹¹ Древняя Греция, АН СССР, М., 1956, 67.

¹² ი. ს. 68.

¹³ E. Meyer, Die Pelasger in Attika und auf Lemnos. „Philologus“ 1889, 466 შმდგ. Д. ж. Томсон. Исследования по истории древнегреческого общества. Доисторический эгейский мир. М., 1958, 163—169.

დესთან, მაგალითად, პელასგები და ტირენები იდენტიფიცირებულია.¹⁴

ამ ბოლო ხანებში სამეცნიერო ლიტერატურაში მკვეთრად წამოაყენეს დამაჯერებელი მოსაზრება, რომ პელასგურ-ტირენული სამყარო მკიდრო გენეტურ და ტერიტორიალურ კავშირში იყო ანატოლიის ჩრდილოეთ სანაპიროს სამყაროსთან, შავი ზღვის სანაპიროზე მოსახლე ტომებთან, კავკასიასთან. ეგეოსური (პელასგური) და კავკასიური სამყაროს მკიდრო ნათესაობის თავგამოდებული დამცველია თანამედროვე მეცნიერი ფ. შახერმეიერი.¹⁵

მეცნიერთა გარკვეული ნაწილის მიერ აღიარებულა, რომ ხმელთაშუა ზღვის კულტურა, ცნობილი ელინური კულტურის სახელით, წარმოცენებული არის წინაელინური—პელასგურ-ანატოლიური კულტურის ბაზაზე. ამ კულტურის მრავალი საკითხის გარკვევის საქმეში არქეოლოგიის, ისტორიასა და ენათმეცნიერებას მხარს უმაგრებს უძველესი პოეზიისა და მითოლოგიის სფეროში წარმოებული კვლევა-ძიება.

* * *

რას წარმოადგენდა წინაბერძნული—პელასგური მოსახლეობა ენობრივი თვალსაზრისით?

ჯერ კიდევ XIX საუკუნის მეორე ნახევარში ენათმეცნიერებმა ყურადღება მიაქციეს იმ გარემოებას, რომ ბერძნული ენის ლექსიკურ შემადგენლობაში გვხვდება მრავალი ისეთი სიტყვა, რომელთა ახსნაც ბერძნული ენის ნიადაგზე და საერთოდ ინდოევროპულ გარემოში არ ხერხდება. დადასტურდა, რომ ძველი ბერძნული ენის შემადგენლობაში შემავალი ძირების ერთ მესამედზე მეტი არ იყო ინდოევროპული. გამოირკვა ისიც რომ ეგეოსის რაიონის ონომასტიკონის, განსაკუთრებით კი ტოპონიმიკის უდიდესი ნაწილი ბერძნული ენის ფაქტებით ვერ აიხსნებოდა. გზადაგზა, კვლევის პროცესში, თავი იჩინა ინდოევროპულ ნიადაგზე აუხსნელმა მოვლენებმა ძველი ბერძნული ენის ფონეტიკასა და მორფოლოგიურ-სინტაქსურ წვობაშიც. ენათმეცნიერებმა ძველი ბერძნული ენის ლექსიკაში წარმოდგენილი არაინდოევროპული წარმომავლობის ძირები წინაბერძნული მოსახლეობის—პელასგების ენიდან შეთვისებულად აღიარეს.

¹⁴ Thuc., IV, 109, 4. იხ. აგრეთვე ჰელანიკის ხემათ დაწოწვებული ცნობა.

¹⁵ Д. А. Томсон. о. с., 170—173. Fritz Schachermeyr—Die ältesten Kulturen Griechenlands, Stuttgart, 1955. თ. შიქელაძე, ქართველი ტომებისა და ბერძნული სამყაროს ურთიერთობის გენეზისისათვის. საქ. მეცნ. აკად. „მომბე“, II, 1960, გვ. 182.

ჯერ კიდევ მაშინ განმტკიცდა და თითქმის საყოველთაო აღიარება ჰპოვა თეორიამ წინაბერძნული (პელასგური) მოსახლეობის არაინდოევროპული ხასიათისა და ამ მოსახლეობის მკიდრო გენეტური კავშირის შესახებ მცირეაზიელ ტომებთან. ამ თეორიის მიხედვით, წინაბერძნული მოსახლეობის ენა, ის ენა, რომელზედაც, პეროდოტეს გადმოცემით, პელასგები ლაპარაკობდნენ, ახლო ნათესაობაში იმყოფებოდა მცირე აზიის ენებთან. მიღებულ იქნა დასკვნა: ბალკანეთის ნახევარკუნძულისა და მცირე აზიის უძველესი მოსახლეობა ერთ ეთნიკურ ჯგუფს შეადგენდა კულტურით, ენით და მკვეთრად განსხვავდებოდა, როგორც ინდოევროპელებისაგან, ისე სემიტებისაგან.

ეს თეორია საბოლოოდ სამი გამოჩენილი ენათმეცნიერის (პაული, კრეჩმერი, ფიცი) შრომებში ჩამოყალიბდა. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ამ მხრივ ვენელი ენათმეცნიერის პაულ კრეჩმერის კლასიკური გამოკვლევა *Einleitung in die Geschichte der griechischen Sprache* („შესავალი ბერძნული ენის ისტორიაში“), რომელიც 1896 წელს გამოქვეყნდა. წამოყენებულ დებულებათა დასამტკიცებლად კრეჩმერისათვის ამოსავალი იყო მხოლოდ და მხოლოდ ენობრივი მასალა. კრეჩმერი ამბობდა: „თუ ჩვენ წინ ენობრივი გადმოცემა არ გვიძევს, თავის ქალები ვერ გვეტყვიან, თუ რა ენაზე ლაპარაკობდნენ ოდესღაც მათი მატარებლები.“¹⁶ კრეჩმერი ხაზგასმით აღნიშნავდა, რომ მცირე აზიის ოდინდელი მოსახლეობა, ფრიგიელების გამოკლებით, არც ინდოევროპული იყო და არც სემიტური; რომ ეს იყო მოსახლეობა *sui generis*.¹⁷

ხმელთაშუა ზღვის რაიონისა და წინა აზიის უძველეს ენათა შესახებ XIX საუკუნის უკანასკნელ მეოთხედში გამოითქვა მოსაზრება, რომ ეს ენები ენათა ერთ არაინდოევროპულ ოჯახს შეადგენდნენ.

ამ მოსაზრებას შემდგომი კვლევის საფუძველზე მხარს უჭერს ბევრი თანამედროვე მეცნიერი. ტომსონი შენიშნავს: „...некюгда Эгейский бассейн, по-видимому, представлял собой одну однородную в лингвистическом отношении область, являющуюся продолжением Анатолии.“¹⁸ ბერძნული ენის სამტომიანი მეც-

¹⁶ P. Kretschmer, *Einleitung in die Geschichte der griechischen Sprache*; Göttingen, 1896, 181: Wo nicht... eine sprachliche Überlieferung vorliegt, können uns die Schädel nicht sagen, welche Sprache ihre Träger einst gesprochen haben.

¹⁷ o. c., 292.

¹⁸ Д. Ж. Томсон, o. c., 173. F. Schachermeyr, o. c. ეგეოსურ (პელასგურ) ენას ეტრუსკულთან ერთად კავკასიურ ენებთან მონათესავე აგლუტინაციურ ენად მიიჩნევს.

ნიერული გრამატიკის ავტორი ედ. შვიცერი ამბობს: „ცხადია რომ ყველა ეს ენა (წინაბერძნული და მც. აზიის წარწერების ენები, ა. უ.) არც ბერძნულია და, როგორც ჩანს, არც ინდოევროპული ან „ინდოევროპული.“ ედ. შვიცერს მხედველობაში აქვს შემდეგი ენები: პელასგური, ლიკიური, ლიდური, კარიული, შუმერული, ელამური... აგრეთვე ბასკური და ეტრუსკული.¹⁹ არქეოლოგიურმა და სენათმეცნიერო კვლევა-ძიებამ ამ კონცეფციაში ზოგიერთი კორექტივი შეიტანა. წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის რაიონის უძველეს ენებში გამოიყო ზოგი ინდოევროპული ენა. ჩეხმა მეცნიერმა ბ. პროხნიმ გამოარკვია, რომ ხეთის სახელმწიფოს ერთ-ერთი ენა, სახელდობრ, ნესიტური ინდოევროპული იყო.²⁰ ინდოევროპულად მიიჩნია ზოგიერთმა მკვლევარმა მცირეაზიული წარმომავლობის ეტრუსკულიც, მაგრამ დამაჯერებელი დასაბუთების გარეშე.²¹ პ. კრეტშმერმაც ნაწილობრივ უკან დაიხია და წინაბერძნულ მოსახლეობაში ორი ფენა გამოჰყო: მცირეაზიული ფენა არაინდოევროპული წარმოშობისა და პროტოინდოევროპული ფენა.²²

წინა აზიის, აღმოსავლეთ და დასავლეთ მცირე აზიის ძველ ენებს. იმ ტომთა ენებს, რომლებმაც უძველესი ცივილიზაციის კერა შექმნეს ძველი აღმოსავლეთისა და სამხრეთ ევროპის უდიდეს ტერიტორიებზე, ცოცხალ იბერიულ-კავკასიურ ენებს უკავშირებენ. ძველი ცივილიზაციის ენები „არც ინდოევროპულია, არც სემიტური და არც ალათაური. როგორც შორეოლოგიური წყობა, ისე კულტურული-ისტორიული კონტექსტი წინა აზიის ძველი ენებისა და იბერიულ-კავკასიური ენების ისტორიული ერთიანობის შესახებ ლაპარაკობს“ (ხაზგასმა ავტორისა, ა. უ.)²³.

¹⁹ Eduard Schwyzer, Griechische Grammatik; I Band, München, 1939, თ. E. 2: Sicher ist, dass alle diese Sprachen nicht griechisch sind, wahrscheinlich auch nicht indogermanisch oder, indogermanoid'. შდრ.: J. Wackernagel, Die griechische Sprache წიგნში: Die Kultur der Gegenwart, Teil I, Abt. VIII. იბ. აგრეთვე, E. Schachermeyer, Die ältesten Kulturen Griechenlands, Stuttgart, 1955.

²⁰ ეს აღმოჩენა შემდეგ დაზუსტდა გერმანელი მეცნიერების ფორერისა და ზომერის, ფრანგი მკვლევარის დელაპორტის და ამერიკელი Sturtevant-ის (Hittite Glossary, Philadelphia, 1936) შრომებში.

²¹ V. L. Georgiev, Die sprachliche Zugehörigkeit der Etrusker, Sofia, 1943. აქ წამოყენებულ დებულებათა საფუძვლიანი კრიტიკა წარმოდგენილია რ. მიმინოშვილის საკანდიდატო შრომაში—„ბერძნული პოეზიის საწყისები“, 1955 (საწერ. მანქ. გადაბეჭდილი, გვ. 233—296).

²² P. Kretschmer, Die Vorgriechischen Sprach- und Volksschichten; „Glotta“, XXVIII (1940), გვ. 231—278.

²³ არნ. ჩიქობავა, ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1952, გვ. 378.

წინა—და მცირე აზიის ძველი ცივილიზაციის ენების წარმოშობისა და განვითარების საკითხის რკვევამ დღის წესრიგში დააყენა იბერიულ-კავკასიური თეორია: იბერიულ-კავკასიური ენები ნარჩენია ენათა დიდი ოჯახისა, რომელიც მცირე აზიასა და ხმელთაშუა ზღვის მთელ აუზს მოიცავდა. საკითხი იბერიულ-კავკასიური მოდგმის ხალხთა გენეტური კავშირისა ძველი ცივილიზაციის შემქმნელ ტომებთან სამეცნიერო ლიტერატურაში დადებითად წყდება, როგორც კულტურულ-ისტორიულ, ისე წმინდა ლინგვისტურ ფონზე. როცა საკითხი ძველი ბერძნული ენის ლექსიკური შემადგენლობის შესწავლას ეხება, როცა გასარკვევია ამ ლექსიკის ინდოევროპულ გარემოში აუხსნელი მრავალი ძირი, საჭირო და აუცილებელი ხდება წინაბერძნული მოსახლეობის—ძველი ცივილიზაციის შემქმნელი მოსახლეობის ენებთან ოდესღაც მკიდრო ურთიერთობაში მყოფი იბერიულ-კავკასიური ენების ფაქტობრივ მონაცემთა გათვალისწინება.

იბერიულ-კავკასიური და ძველი ცივილიზაციის ენების გენეტური ურთიერთობისა და ძველ ბერძნულ ენასთან ამ ენების მიმართების საკითხთა ერთობლიობა რთულ პრობლემას წარმოადგენს.

ანტუან მეიეს აზრით, ყველაზე უფრო საიმედო გზა წინაბერძნული მოსახლეობის ენის გასაცნობად მცირე აზიის ძველი ენებისა და კავკასიური ენების შესწავლაა. ეს საშუალებას მოგვცემს ძველი ბერძნული ენის ლექსიკაში ახსნათ ის, რის ახსნაც ინდოევროპულ ენათა გარემოში შეუძლებელი ჩანს. უწინარეს ყოვლისა საჭიროა ნათესაობის დადგენა კავკასიური ენების შიგნით, კერძოდ, ქართველურ (*langues caucasique du Sud*) და ჩრდილო-კავკასიურ ენათა შორის.²⁴

ვ. გეორგიევი სამართლიანად ამბობს: „Следует окончательно уточнить вопрос о родстве северных и южных (картвельских) кавказских языков: существуют ли действительно родственные отношения между ними и, если существуют, то какова степень родства (более близкое или более отдаленное)? Далее следует изучить основательно древние переднеазиатские языки (хаттский, хурритский и т. д.), с учетом их возможного родства с кавказскими языками. Это важные задачи, стоящие перед кавказоведами. Их разрешение поможет в деле выяснения проблем генезиса эгейско-малоазийских и переднеазиатских племен и народов.“²⁵

²⁴ A. Meillet, *Aperçu d'une Histoire de la langue Grecque*, Paris, 1936.

²⁵ В. Георгиев, *Вопросы родства средиземноморских языков*; „Вопросы языковедения“, 4, М., 1954, стр. 61.

მცირე აზიის ძველი ენების შესახებ ედ. შეიცერმა ასეთი აზრი გამოთქვა: „საკითხი ისმის, იყვნენ თუ არა ერთმანეთთან ნათესაურ-კავშირში დასახელებული (იგულისხმება: ლიკიური, ლიდიური, კარიული, პისიდიური ენები, ა. უ.) და მცირე აზიის სხვა ენები (აშკარად ინდოგერმანული ხეთურისა და ფრიგიულის გამოკლებით); ზოგიერთი ენა უდავოდ იყო ერთმანეთთან ნათესაურ კავშირში და ეს ენები ქმნიდნენ განსაკუთრებულ ენობრივ ჯგუფს, ეგრეთწოდებულ მცირეაზიულ ანუ ეგეოსურ-მცირეაზიულ ჯგუფს, რომელსაც, როგორც ჩანს, ურთიერთობა ჰქონდა, ერთი მხრივ, სამხრეთ-კავკასიურ, ხოლო მეორე მხრივ, ეტრუსკულ ენებთან.“²⁶

* * *

ბერძნული ენის ლექსიკურ შემადგენლობაში შეთვისებული არაინდოევროპული წარმომავლობის სიტყვების კვლევის დროს განსაკუთრებული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს ეგეოსური სუბსტრატის მოქმედებას. ინდოევროპული წარმოშობის ბერძენმა ხალხმა, როცა იგი ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე მოვიდა, თან მოიტანა საკუთარი ენა, რომელსაც ჰქონდა თავისი გრამატიკული წყობა და ძირითადი ლექსიკური ფონდი. მერე მოხდა თანდათანობით ამ ენის დახვეწა, შემდგომი განვითარება. ბერძენმა ხალხმა შეითვისა წინაბერძნული მოსახლეობის დიდი კულტურა და საკუთარი ენის ლექსიკური შემადგენლობა არაინდოევროპული წარმომავლობის სიტყვათა მარაგით გაიმდიდრა. სიტყვათა სესხება და ამ გზით ამა თუ იმ ენის ლექსიკური შემადგენლობის გაზრდა ბუნებრივი პროცესია და ისტორიული კონტაქტის შედეგი. ნასესხები მასალა დროთა განმავლობაში ისე შეისისხლხორცა ბერძნული ენის ლექსიკურ-გრამატიკულმა სისტემამ, რომ ამ მასალის წარმომავლობის გარკვევა გაძნელებულია. ბერძნულმა ენამ ნასესხებები თავისი განვითარების შინაგანი კანონების მიხედვით გარდაქმნა. ამ კანონთა მოქმედება განსაკუთრებით საგრძნობია მორფოლოგიური ხასიათის ცვლილებებში. ნასესხები სიტყვები ჩვეულებრივ შემოსილნი არიან ბერძნული მორფოლოგიური ელემენტებით და ძირებს შენიღბულადლა წარმოვიდგენენ. ნასესხებ სიტყვათა უმრავლეობა პელასგების ენიდან

²⁶ Eduard Schwyzer, o. c. გვ. 59: Fraglich ist auch, ob die genannten und andere kleinasiatische Sprachen (mit Ausnahme der sicher indogermanischen, des Hethitischen und Phrygischen) alle untereinander verwandt waren; einige waren es sicher und bildeten einen besondern Sprachstamm, den sog. kleinasiatischen oder ägäisch—kleinasiatischen, der vielleicht zum Südkaukasischen auf der einen, zum etruskischen auf der andern Seite Beziehungen hat.

უნდა იყოს შეთვისებული. ამ ენის გადმონაშთები შემონახულია ბერძნულ ტომონიმიკასა და ლექსიკაში (-ნიხ-, -ნიძ-, -(s)ს-, -ტი- სუფიქსთა შემცველი გეოგრაფიულ პუნქტთა სახელები, ტომთა, ლითონთა, ღვთაებათა და სხვა სახელები). ბერძნული ენის ფრანგი ეტიმოლოგისტი ბუაზაკი შენიშნავს: „ელინები სხვადასხვა მხარეებში ხეტილობდნენ, სანამ ეგეოსისა და იონიის ზღვების სანაპიროებს მიაღწევდნენ; და აქ მათ უნდა განედევნათ ან თავის თავისთვის დაემსგავსებინათ სულ სხვა ხალხები, რომლებიც არც ერთ ინდოევროპულ ენაზე არ ლაპარაკობდნენ; ისინი (ელინები, ა. უ.) ბალკანეთის ნახ. კუნძულის სამხრეთ ნაწილში ცენტრალური ევროპის ფლორისა და ფაუნისაგან განსხვავებულ ფლორასა და ფაუნას წააწყდნენ. და, როგორც ჩანს, აქ ნახულ ცხოველებს და მცენარეებს, შემთხვევათა უმრავლესობაში, ოდნავ შეცვლილი სახით, ის სახელები დაუტოვეს, რაც მათ (ელინებს, ა. უ.) წინამორბედებმა უანდერძეს.“²⁷

შმიდ-შტელინის აზრით, ბერძნებს ეგეოსურ-მცირეაზიული ენიდან შეუთვისებიათ საკულტო სიტყვები, საამშენებლო ტერმინები, ტანსაცმლის, სახელმწიფო მმართველობის, მუსიკალური ინსტრუმენტებისა და სხვა მისთანათა აღმნიშვნელი სახელები²⁸.

ეგეოსური (resp. პელასგური) სუბსტრატი იგრძნობა ძველ ელინთა არა მარტო ენაში, არამედ მათ მატერიალურ და სულიერ კულტურაშიც. წინაელინური—პელასგური მოსახლეობის ენისა და მატერიალური კულტურის შესწავლასთან ერთად დიდი მნიშვნელობა აქვს ეგეოსის რაიონის უძველესი მოსახლეობის იმ სულიერი განძის აღმოჩენის საქმეს, რომელიც ინდოევროპულ-ელინური სამოსელით შებურვილ პოეზიასა და მითოლოგიაშია დაფარული. ბერძნული ეპოსის პოეტიკური ფაქტების რიგი ცხადყოფს, რომ ელინთა ლიტერატურული ზიარება პელასგების კულტურულ მონაპოვართა საფუძველზე მოხდა²⁹. თანდათანობით ირკვევა, რომ მთავარი ბერძნული

²⁷ Émile Boisacq, Dictionnaire étymologique de la Langue Grecque; 40, Heidelberg, 1950, წინასიტყვაობა: Hellènes—Ils ont traversé d'autres contrées avant d'atteindre aux rivages de la mer Égée et de la mer Ionienne, et ici même il sont dû déloger ou s'assimiler d'autres populations, qui ne parlaient aucun idiome indo-européen; ils ont notamment rencontré dans le sud de la presqu'île balkanique une faune et une flore différentes de la flore et de la faune de l'Europe centrale, et, dans la majorité des cas, ils ont probablement, en les modifiant à peine, conservé aux animaux et aux plantes qu'ils découvraient les noms que leur avaient octroyés leurs prédécesseurs.

²⁸ Schmid-Stählin, Geschichte der griechischen Literatur, I Teil, 3 Band, 1929.

²⁹ სიმ. გაუხიიშვილი, ი. ც. 35.

თქმულებები თესალიელი გმირის აქილევის რისხვაზე, ოდისევსზე, ჰეტესტოზე, პრომეთესა და თესალიელ არგონავტებზე, რომლებმაც არსებითი როლი შეასრულეს ელინური ხელოვნების განვითარების საქმეში, პელასგური წარმომავლობის თქმულებებია. ბერძნული ეპოსის საღეჟსო საზომი—დაქტილური ჰექსამეტრი დამყარებული ქართული ლექსის, სიტყვის, ქორეოგრაფიისა და სიმღერის აბსოლუტურად დაქტილურ რიტმზე პელასგური წარმომავლობისა აღმოჩნდა³⁰.

* * *

პელასგთა ეთნოგენეზისის საკითხი ამ ბოლო ხანებში მწვავედ დაისვა. თუ აქამდე მკვლევართა უმრავლესობისათვის გარკვეულად იყო მიჩნეული წინაბერძნული მოსახლეობის არაინდოევროპული წარმომავლობა, ახლა ზოგიერთი ავტორი ამაში დაეკვდა და ცდილობს, დაამტკიცოს ეგეოსური კულტურისა და ენების ინდოევროპული ბუნება, პელასგების ინდოევროპულობა, უარყოს პელასგების კავშირი კავკასიურ ელემენტთან³¹. მაგალითად, ვ. გეორგიევი უგულებელყოფს კვლევის კომპლექსურ მეთოდს, გვერდს უვლის არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიის, ისტორიის, ენათმეცნიერების მონაპოვართ და წინაბერძნული ენების ბუნდოვან მონაცემებზე დაყრდნობით საეპოსო დასკვნებს აკეთებს³², პელასგებს წმინდა ინდოევროპულ ტომად, ბერძნების უშუალო წინაპრებად მიიჩნევს. ვლ. გეორგიევისა და სხვა მეცნიერთა სკეფისი პელასგთა არაინდოევროპულ ბუნებასა და მათ გენეტურ კავშირში მცირეაზიულ-კავკასიურ ტომებთან გააძლიერა კრეტის ხაზოვანი B დამწერლობის ვენტრისისა და ჩედვიკისეულმა ამოშიფრვამ³². როგორც ცნობილია, კრეტაზე ჯერ არტურ ვენსმა, ხოლო შემდეგ სხვებმა აღმოაჩინეს კრეტა-მიკენის ეპოქის ფიქალებზე შესრულებული, როგორც ვარაუდობენ, სამეურნეო ჩანაწერები. ესაა ეგრეთ წოდებული მინოსური დამწერლობა სამი სახისა: ხატოვანი (პიეროგლიფური), A და B ტიპის ხაზოვანი. ვენტრი-

³⁰ П. А. Берадзе, Грузинские истоки греческого дактилического гексаметра (Автореферат, дисс. пред. на соиск. уч. степени доктора филологических наук), Тбилиси, 1949.

³¹ В. И. Георгиев, Вопросы родства средиземноморских языков; [сб. Вопросы языковедения, 4, М., 1954]; მისივე, Проблема возникновения индоевропейских языков [იქვე, 1, М., 1956].

³² ეს შენიშნა ვ. გეორგიევს ა. ტიუმენევმა, იხ. А. Тюменев, К вопросу об этногенезе греческого народа [ВДИ, 1953, IV, გვ. 64]. გეორგიევის თეორიას მცადრ თეორიად აღიარებს შახერმეირიცი (ი. ც.).

³³ M. Ventris and J. Chadwick, Evidence for Greek dialect in the Mycenaean archives (Journal of Hellenic Studies, 73, 1953, გვ. 83-84-103) და სხვა წრომები.

სისა და ჩედვიკის ამოშიფრვით B ხაზოვანი დამწერლობა წარმოგვიდგენს ბერძნული ენის კვიპროსულ-არკადიული დიალექტის უძველეს ფორმას. ხატოვანი და A ხაზოვანი დამწერლობის ნიმუშები ჯერ კიდევ ამოუკითხავია. B ხაზოვანი დამწერლობაც რომ სიბოლოოდ და დამაჯერებლად არაა ამოშიფრული, ამაზე შეტყვევებს ეს ფაქტები: 1) ერთი სიტყვა 600-მდე სხვადასხვა ვარიანტით შეიძლება წავიკითხოთ; 2) ვლ. გეორგიევის მიერ ამოკითხულ მასალაში არც ერთი გაბმული კონტექსტი არა გვაქვს; 3) საკუთარი სახელების ამოშიფრვა პრობლემად რჩება, 4) კნოსოსში აღმოჩენილი B ხაზოვანი დამწერლობის დიდი ნაწილი (1/3) ბერძნული არ არის. ეს ფაქტები დადგენილია კრეტა-მიკენის ეპოქის საბჭოთა მკვლევარის ს. ლურის მიერ. მოგვაქვს ლურის ზოგიერთი დასკვნა:

„... всякую расшифровку собственных имен (ხაზი ავტორისაა, ა. უ.) надо считать проблематичной, поскольку эти имена не связаны с контекстом надписей и их значение в целом ряде случаев останется навсегда гадательным. На расшифровку личных имен (я не говорю о расшифровке названий селений, тождественных с исторически засвидетельствованными селениями Крита или Пилосской области!) часто надо (особенно принимая во внимание, что значительная часть имен может оказаться догреческого, неиндоевропейского происхождения) смотреть как на занятную игру, а не как на научную работу.“³⁴

„Связный контекст его (ე. ი. ვ. გეორგიევს, ა. უ.) не интересует: он до сих пор не предложил ни одного убедительного связного контекста, его толкования отдельных слов при включении их в контекст сплошь и рядом не дают никакого смысла“...³⁵

„Как бы то ни было, значительная часть табличек письма В, особенно кносских, не читается по-гречески. Особенно трудно чтение больших кносских табличек со списками собственных имен... больше трети всего числа кносских табличек письма В не содержит ни одного греческого слова.“³⁶

კნოსოსის არქეოლოგიური გათხრების ინციატორი არტურ ევანსი იმთავითვე ამბობდა, რომ მინოსური დამწერლობის სამივე სახე

³⁴ С. Я. Лурье, Язык и культура микенской Греции; М.—Л., 1957, 9.

³⁵ С. Я. Лурье, о. с. 83. 10.

³⁶ იქვე.

(ხატოვანი, A და B ხაზოვანი) კრეტის უძველესი მკვიდრების მიერ არის შექმნილი და ამ დამწერლობის ენა არაა ინდოევროპული და, მაშასადამე, ბერძნულიო.²⁷ ამავე აზრისაა ს. ლურიცი: „Надо думать, что изобретатели древнейшей формы этого письма не были ни греками, ни индоевропейцами.“²⁸

ვენტრისისა და ჩედვიკის გაშიფრვამ ის დაამტკიცა, რომ წინა-ელენური მოსახლეობის ხანა უფრო ადრინდელ საუკუნეებშია საგულვებელი: პელასგების ეთნოგენეზისის საკითხი ინდოევროპულობის სასარგებლოდ არ გადაჭრილა!³⁰

* * *

წინაბერძნული მოსახლეობის—პელასგების ეთნოგენეზისის საკითხის კვლევის დროს არსებითი მნიშვნელობა უნდა მივანიჭოთ მითებიდან, თქმულებებიდან მომდინარე და ბერძნულ წყაროებში დატულ ცნობებს პელასგების გენეტური კავშირის შესახებ იბერიულ-კავკასიური მოდგმის ტომებთან, ქართველურ—კოლხურ ტომებთან. ძველ ბერძნებს შემონახული ჰქონდათ შოგონებები თავისი ქვეყნის უძველეს ხანებზე, ამ ქვეყნის ოდინდელ მოსახლეობაზე და ეს შოგონებები მათ მიერ გადმოცემულ მითებსა და თქმულებებშია სწორედ დატული. მარქსიზმის კლასიკოსები დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ მითებსა და თქმულებებს. მათი აზრით, მითოლოგიას კარგი სამსახურის გაწევა შეუძლია საისტორიო მეცნიერებისათვის. მარქსმა გააცამტვერა მითოლოგიის ის იდეალისტური განმარტება, რომელიც ემყარებოდა დებულებას, თითქოს პირველყოფილი შემეცნება არ ასახავდა ობიექტურ სინამდვილეს (ასე, მაგალითად, ფრანგ სოციოლოგს ლ. ბრიულს მითოლოგიური პროცესის წარმოქმნა გამოპყავდა „ველურთა წინალოგიკური აზროვნების თეორიიდან“). ბერძნულ მითებში, მარქსის აზრით, წარსული სინამდვილის მარცვლები მოიპოვება. მითებში, რომლებიც განუვითარებელ—პრიმიტიულ საზოგადოებრივ საფეხურზე აღმოცენდნენ, ხალხის ისტორიული

²⁷ A. Evans, Scripta Minoa. Oxford, 1909: The Palace of Minos, v. IV. 2. London, 1935: Критское линейное письмо ВДМ, 1939, № 3, гл. 27.

²⁸ С. И. Лурье, о. с. гл. 6.

²⁹ არც ეტრუსკულს და არც მინოსურ წარწერებს არ თვლის ინდოევროპულად Ernst Sittig-ი. იხ. მისი რეცენზია ვ. გეორგიევის წიგნზე—Пронзлемы мнвоиского языка, 1953—Deutsche Litteratur-Zeitung, 1956, 4 გვ: 246—250. „მინოსურ წარწერებს“ წინაბერძნული—აზიანდოევროპული მოსახლეობის დამწერლობის ნიმუშებად მიიჩნევს ისტორიცი; იხ. В. А. Истрия, Развитие письма, Москва, 1961, гл. 159—163.

გამოცდილებაა ასახული. აქ წარმოსახვა, ფანტაზია რეალური ცოდნის საწყისებთანაა გადახლართული. „ყოველი მითოლოგია, — ამბობს მარქსი შრომაში „პოლიტიკური ეკონომიის კრიტიკისათვის,“ — ძლევს, ამორჩილებს და აყალიბებს ბუნების ძალებს ფანტაზიაში და ფანტაზიის საშუალებით;... ბერძნული მითოლოგია ესაა ბუნება და თვით საზოგადოებრივი ფორმები უკვე ვადამუშავებულნი... ხალხური ფანტაზიის მიერ.“⁴⁰ ყოველი მითი განსაზღვრული სოციალ-ისტორიული კომპლექსია. წარმოსახვაში ანუ მითოლოგიაში განცდილი — წინაისტორიული ეპოქაა. შრომაში „ბეგელის სამართლის ფილოსოფიის კრიტიკისათვის“ მარქსი პირდაპირ ამბობს: „ძველი ხალხები განიცდიდნენ თავიანთ წინაისტორიულ ეპოქას წარმოდგენაში, მითოლოგიაში.“⁴¹

მითოლოგიის მარქსისეული განსაზღვრა სახელმძღვანელო დებულებაა. მითებსა და თქმულებებში ჭეშმარიტებაა აღმოსაჩენი და დისადგენი. იყო დრო, როცა ტროცა და ტროის ომიც წმინდა წყლის ზღაპრად მიაჩნდათ, მაგრამ ტროის ისტორიულობა სრულიად დადასტურდა. პელასგთა საკითხის კვლევის საქმეში განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს იმ მითებს და თქმულებებს, რომლებიც ა. ლოსემა მეტად მარჯვე ტერმინის — „თესალიური მითოლოგიის“ ტერმინის ქვეშ გააერთიანა.⁴² აქ შედის თქმულება არგონავტებზე, რომელიც მრავალი დროის ლეგენდარული ფენებიტაა შემოგარსული და რომლის ძირითად ბირთვში ჭეშმარიტების მარცვლები დაიძებნება. სწორი ისტორიული-ლიტერატურული მიდგომა ამ ჭეშმარიტების მარცვალთა დაძებნის საშუალებას მოგვცემს არგონავტების თქმულების იმ ვადმოცემებში, რომლებიც ხშირად ფრაგმენტული და შემთხვევითი ხასიათისაა.

ძველ ბერძენ და რომაელ ავტორებთან, რომლებიც, თავის მხრივ, უძველეს ვადმოცემებს ეყრდნობოდნენ, ხშირად ვხვდებით არაპირდაპირ მითითებებს და ზოგჯერ პირდაპირ მინიშნებასაც პელასგებისა და კავკასიური, კოლხური ტომების იდენტურობის შესახებ. პელასგი თესალიელები, მცირეაზიელი ტროელები, კუნძულ ლემნოსის მკვიდრი პელასგი სინტიები ანუ სინტები, ფეაკების ტომი და სხვებიც კოლხთა მონათესავე ტომებადაა მოჩნეული.

ძველ ბერძნულ ეპოსში, როგორც ჩანს, არგონავტთა თქმულების უძველესი კორინთული ვერსია იყო ვადმოცემული. დატული მასალის მიხედვით ირკვევა, რომ ამ ვერსიაში ასახული იყო

⁴⁰ К. Маркс и Ф. Энгельс, Соч. т. XII, ч. I, 203.

⁴¹ იქვე, т. I, 404.

⁴² Проф. А. Ф. Лосев, Античная мифология. М., 1957, 594.

კოლხური წარმომავლობის ტომთა მკიდრო კავშირი პელასგურ-სამყაროსთან და ამ ტომთა განსახლების უძველესი სურათი. კიკლიკურ პოემაში „ექალიის აღება“ მედია კორინთოსთან მკიდროდ დაკავშირებული სახეა; კორინთო ანუ ეფირე კი პელასგების ოდინდელი სამკვიდრებელია. ამას ადასტურებს კორინთოს სახელში დაცული -πτε- სუფიქსიც (Κορι-νθ-ος). შემთხვევითი როდია, რომ ევმელოსი, სიმონიდე და შემდეგ სხვა ავტორებიც კორინთოს პელასგთა ლეთაების—ჰელიოსის ძის—კოლხთა გამგებლის აიეტის უძველეს სამფლობელოდ ასახელებენ. ლიკოფრონის ცნობით აიეტი კორინთოსა და აიას (კოლხეთის) გამგებელია. მედია კორინთოში ჩადის როგორც მამის სამშობლოში და ერთხანს კიდევაც განაგებს მას პელასგ იასონთან ერთად, სანამ ელინები შვილებს არ დაუხოცავენ და აქედან არ გააძევენ (ევმელოსი, ევრიპიდეს „მედეას“ სქოლიასტი, პავსანია და სხ.). კორინთო-ეფირე რომ აიეტის წინახვედრი მხარე იყო, ჰომეროსის პოემიდანაც ჩანს. „ოდისეაში“ მოხსენიებულია ეფირეს (კორინთოს) პატრონი ილოსი მერმე-როსის ძე, რომელთანაც ოდისეესი სტუმრად იყო და სთხოვდა ისრის წვერებზე წასასმელ „მამაცთ შემმუსვრელ შხამს“ („ოდისეა“, I, 259—263).

აქ მოხსენიებული ილოსი მედეას შვილიშვილად უნდა ვიგუღვოთ. გადმოცემათა თანახმად შერმეროსი მედეას ერთ-ერთ ვაჟს ერქვა. ჰომეროსთან რომ ნამდვილად მედეას შთამომავლობა იგუღლისხმება, ამას მხარს უჭერს შემდეგი გარემოება. ილოსი გრძნულ წამალთა მკეთებელია, ე. ი. იმ ხელობის მიმდევარია, რომლითაც სახელგანთქმული იყო მედია. აქედან ისიც კარგად ჩანს, რომ ჰომეროსის დროინდელ თქმულებაში მედეას შვილების დაღუპვის ამბავი არ არსებობდა.

კოლხთა ტომების უძველესი და ვრცელი განსახლების გამოძახილად მიგვაჩნია აიეტის დის (ზოგიერთი ცნობით—აიეტის ასულის) კირკეს აღიარება მრავალი ტახტის მფლობელად (Κίρκη βασίλισσα: ნონოს პანოპოლეტი, XIII, 331). ჰესიოდეს „თეოგონიაში“ კოლხი ასული კირკე, რომელსაც ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს არგონავტთა თქმულებასა და ჰომეროსის ეპოსში, პელასგური მოღვმის ტირსენელების ანუ ეტრუსკების ნათესავედაა გამოცხადებული: „პიპერიონიდი ჰელიოსის ასული კირკე სიყვარულით დაუკავშირდა მედგარ ოდისევს და ოქრო-აფროდიტეს შემწეობით შეა აგრიოსი, უძრახველი და ძლიერი ლატანოსი და ტელეგონეც. ესენი ფრიად შორს, წმინდა კუნძულთა სიღრმეში მზრახნებლობდნენ სახელმოხვეჭილ ტირსენელებზე“ (ტ. ტ. 1011—1016). „ქალთა კატალოგის“ ავტორის ცნობით კირკე ტირსენიის ზღვის.

მბრძანებელია (ფრ. 86). პლუტარქეს გადმოცემით პელასგური წარმომავლობის ტირენები (ეტრუსკები) ჯერ თესალიაში მოსახლეობდნენ, მერე ლიდიაში გადასახლდნენ, ლიდიიდან კი იტალიაში გადავიდნენ. პლუტარქე ჩვენთვის უცნობ, უძველეს წყაროებზე დაყრდნობით გვიმოწმებს ამას და რომის დაარსების შესახებ ამბობს, რომ ძველი ცნობებით ეს ქალაქი დაფუძნებულია საბერძნეთიდან ლტოლვილი პელასგების ან კოლხთა წინამძღოლის აიეტის დის კირკეს ვაჟის—რომანოსის მიერ („რომულუსი,“ თ. 1; 2).⁴³ რომანოსი ოდისევისა და კირკეს ძეა („რომულუსი,“ თ. 2.). როგორც ჩანს, კირკე და ოდისევსი შემთხვევით არაა ერთმანეთთან დაკავშირებული. ეს ცნობები, რომლებზედაც ჩვენ გავემხილეთ პირველად ყურადღება, კიდევ უფრო ამაგრებს ამ ბოლო ხანებში წარმოებული კვლევის შედეგად მიღებულ დასკვნებს: ოდისევსი პელასგური მოსახლეობის პანთეონს ეკუთვნოდა: ჰომეროსის ეპოსში იგი წინაელნური ტრადიციის ნაშთია (ჩვენი აზრით, ისევე როგორც არგონავტთა თქმულების გარკვეული ნაწილები). გამოთქმულია მოსაზრება პრომეთესა და ოდისევსის იგივეობის შესახებ:⁴⁴ პრომეთე თავის მხრივ ქართველთა წინაპარი ტომების ელინიზებული ამირანია.

აიეტის მიერ კორინთოს მიტოვება, შავი ზღვის სანაპიროზე გადმოსახლება, ოდისევის, კირკესა და მედეას გარშემო შეთხზული ამბები და კოლხთა მრავალი კვალი ეგეოსის ზღვის რაიონსა და ეტრურიაში უნდა ასახავდეს წინაელნური მოსახლეობისა და ინდოევროპული ელემენტის ჰიდილს მერმინდელი ელადისა და იტალიის ტერიტორიებზე. აქ განცდილ ამბავთა რეალური ისტორიული შინაარსი მითოლოგიურად არის გაშუქებული.

⁴³ აქენინის ნახ. კუნძულის გეოგრაფიულ სახელთა დიდი ნაწილი ეტრუსკული წარმომავლობის სახელბუდაა მიჩნეული. ასეთი სახელია *Roma*; ასეთივეა მდინარის სახელი *Tiberis*, რომელსაც ჯერ კიდევ ვარონი აღნიშნავდა როგორც *Tuscus annis* და ამბობდა. ამას ლათინური ეტიმოლოგია არა აქვს: *— nihil scimus* latinum (*De lingua latina*, V, 29). ცნობილი რომანისტი მ. ვ. სერგაიევი სკი ზემოაღნიშნულთან დაკავშირებით შემდეგს ამბობს: „Язык Этрусков, сохранившийся в известном количестве надписей, до сих пор не расшифрованных окончательно, но многим данным принадлежал к той же группе средиземноморских языков, что иберийский в Испании, хеттский в Греции и язык Канкая“—Проф. М. В. Сергиевский. Введение в романское языковедение. Москва, 1952, გვ. 39.

⁴⁴ K. Kérényi, *Prometheus*. Zürich, 1946. ი. გ. შენგელია. ოდისევის *Epitheta constantia* „ილიადაში“ ოდისევისა და პრომეთეს იგივეობის საკითხთან დაკავშირებით. თბილისის უცხო ენათა პედაგოგიკის ინსტიტუტის „შრომები,“ ტ. 2. 1955; 237—248.

პელასგების ენთოგენეზისის საკითხთან დაკავშირებით გარკვეულ ინტერესს იწვევს უპირატესად ლათინურ წყაროებში დაცული ცნობები კავკასიელი ალბანებისა და იბერების გენეტური ერთიანობის შესახებ. როვორც ცნობილია, ალბანთა ეთნიკური წარმომავლობის საკითხი ჯერხნობით გადაწყვეტილი არ არის. ქვემოთ დამოწმებულ ცნობებს აღნიშნული საკითხის გადასაწყვეტად, ცხადია, არსებით მნიშვნელობას ვერ მივანიჭებთ, მაგრამ გვერდსაც ვერ ავუვლით. შევნიშნავთ, რომ ამ ცნობებზე დღემდე არ ყოფილა ყურადღება გამახვილებული. არ არის ეს ცნობები დამოწმებული ტრევერის ცნობილ შრომაშიც.⁴⁶

კოლხები, იბერები და ალბანები ბერძენ და რომაელ ავტორებთან ჩვეულებრივ ერთად მოიხსენიებიან (ტაციტუსი, ავრელიუს ვიქტორი და სხვები). ტაციტუსის გადმოცემით, იბერები და ალბანები ამტკიცებენ, რომ ისინი თესალიელებისაგან, ე. ი. პელასგებისაგან წარმოიშვნენ იასონისა და მედეას კოლხეთში დაბრუნების შემდეგ (ferunt se Thessalis ortos: Annales, VI, 34). სოლინუსი ამბობს, რომ ზღვის სანაპიროზე მოსახლე ალბანები თავიანთ თავს თესალიელი იასონის შთამომავლად თვლიან (Collectanea, 15, 1).

ბიზანტიური ხანის მწერალი ქალი ევდოკია (მაკრემბოლიტისე), რომელსაც თავისი მითოლოგიური კრებულისათვის საფუძვლად მრავალი ძველი წყარო დაუდევს, გვაწვდის საყურადღებო ცნობას ალბანებისა და მეგრელების იდენტურობის შესახებ: „ფრიქსეს შვილები დაიხოცნენ ალბანთა ომში ისე, რომ შობდნენ არ დაუტოვებიათ. ალბანები ახლანდელი მინკრელებია“ (Violarium 478 b.). ორგინალის Μίχαρελλი: „მეგრელებს“ აღნიშნავს.

§ 2. შენიშვნები. დიონისიოს პერიეგეტის (I—II საუკ. ჩვ. წ.) თხზულებაში „დასახლებული სამყაროს აღწერილობა“ — Περιήγησις τῆς οἰκουμένης ქენიოხები ძიგებთან (ჯიქებთან) ერთად პირდაპირ პელასგური წარმომავლობის ტომადაა გამოცხადებული:

<p>680. Σαυρομάτας δ' ἐπέχουσιν ἐπασσύτεροι γεγαῶτες Σινδοί, Κιμμέριοι τε καὶ οἱ πέ- λας Εὐξείνιοι Κερκῆτιοι Ἰορέται τε καὶ, ἀλκί- εντες Ἀχαιοί, τοὺς ποτ' ἂ πὸ Ξάνθοιο καὶ Ἰδαίου Σιμόεντος</p>	<p>სავრომატების შემდეგ მიჯრით არიან სინდები, კიმერიელები და ევქსინის [პონტოს] მახლობლად [მოსახლე] კერკეტები, ტორეტები და ძლიერი აქეელები, რომლე- ბიც, [ტროის] ბრძოლის შემდეგ გამოჰყენენ რა მეფეს — არეტეს ძეს, სამხრეთისა და დასავლეთის</p>
--	---

⁴⁶ Б. В. Тревер, Очерки по истории и культуре кавказской Албании. Москва-Ленинград, 1959.

πνοιαι νοσφισσαντο νότοις τε καὶ
 ζεφύροις,
 685. ἐσπομένους μετὰ δῆριον Ἄρη-
 τιδῶν βασιλῆς.
 Τοῖς δ' ἐπι ναιετάουσιν, δμοσρ:ογ
 αλων ἔχοντες
 Ἡίοχοι Ζύγιοι τε Πελασγίδος ἔργο-
 νοί ατῆς⁴⁶

ქარებმა ოდესღაც [აქ] გადმოხვე-
 წეს ქსანთესა და იდეს სიმოენ-
 ტის [ნაპირებიდან]. ამათ შემდეგ
 ცხოვრობენ მომიჯნავე მიწის
 მპყრობელი, პელასგური ქვეყნის
 ნაშიერი ჰენიოხები და ძიგები.

IV საუკუნის (ჩვ. წ.) რომაელი პოეტი ავიენუსი, რომელმაც
 დიონისიოსის თხზულება ლათინურ ენაზე გადააკეთა, იმეორებს;
 რომ ჰენიოხები და ძიგები პონტოს სანაპიროზე პელასგთა სამეფო-
 დან მოვიდნენ.⁴⁷ ანტიკური გადმოცემებით ჰენიოხები ლაკედემო-
 ნელი პელასგებია. მათი ეთნარქოსები, რომელთა სახელების სხვა-
 დასხვა ვარიანტებს გვაწვდიან ძველი ავტორები (სტრაბონის მიხედ-
 ვით მათ ერქვათ რეკასი და ამფისტრატე), შავი ზღვის სანაპიროზე
 მოჰყენენ არგონავტ ტინდარიდებს (დიოსკურებს) და დააფუძნეს
 დიოსკურია.⁴⁸

აღიარებულია, რომ ჰენიოხების ტომი ქართველური იყო და
მეგრულ-ლაზურ შტოს განეკუთვნებოდა.⁴⁹

§ 3. მაკრონები. ამავე რიგისაა ქვემოთ განხილული, ბერძნულ
 წყაროში დაცული ცნობა კოლხური ტომის მაკრონების შესახებ.
 ეს ცნობა ჩანს, უძველეს გადმოცემებს ეყრდნობა და კოლხური
 მოღვმის მაკრონებს პელასგებად აღიარებს.

⁴⁶ GGM, II, 146.

⁴⁷ SC, II, 2, 358.

⁴⁸ Strabo, XI, 2, 12; P. Trogus (Iustinus), 42, 3, 3; Plin. Nat. hist., VI, 4 [15—16]; Solinus, 15, 13 (17); Lucanus, Pharsalia, III, 269—270; Ammian. Marc., XXII, 8, 24.

⁴⁹ ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია, ტ. I, 1951, გვ. 401; ს. ჯანაშია, თუბალ-თაბალი, ტიბარენი, იბერი. „ზრომები“, III, 1959, გვ. 8, 20 და სხ.; პ. ინგოროვეა, გიორგი მერჩულე, 1954, 122, 124 და სხ.; მ. ინაძე, შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე მოსახლე ტომთა ისტორიისათვის (ჰენიოხები): მას. საქ. და კავ. ისტ., ნაკვ. 32, გვ. 13—21; მისივე, ანტიკური ხანის შავი ზღვის ჩრდილო-აღმოსავლეთ სანაპიროს მოსახლეობის ეთნიკური შედგენილობის საკითხისათვის: საქ. სსრ მეცნ. აკად. სახ. მეცნ. განყების მოამბე, № 2, 1960, გვ. 145—162; ნ. ხოშტარია, ციხისძირი, 1962, გვ. 36 და სხ.; ალ. გამყრელიძე, აშინანე მარცელინე: „გეორგია“, I, 1961, გვ. 89. აკ. შრუშაძე, ჰენიოხების შესახებ, თსუ „ზრომები“, 96, 1963, გვ. 243—248.

მაკრონების შესახებ საყოფადღებო ეთნიკურ-გეოგრაფიული ხასიათის ცნობები მოიპოვება ანტიკური ხანის მწერალთა თხზულებებში. ეს ცნობები საშუალებას გვაძლევს, ვიმსჯელოთ მაკრონთა ტომის განსახლების, სხვა კოლხურ ტომებთან მისი ურთიერთობის, შეიარაღების, მეურნეობის, ზნე-ჩვეულებებისა და მისთანათა შესახებ. ბერძნული წყაროების მიხედვით, მაკრონები ქართველ ტომთა დასავლურ გავრთიანებაში შემავალი ერთ-ერთი კოლხური ტომია. მაკრონები (Μάκρωνες) სხვანაირად მაკროკეტალები (Μακροκέταλοι) ანუ „გრძელთავიანების“ სახელით მოიხსენიებიან. ერთ შემთხვევაში (სტრაბონთან) დადასტურებულია მათ სახელად მაკროპოგონები (Μακροπώγωνες) ანუ „გძელწვერიანები.“

ჩვენგან ყურადღება მიიპყრობილ ცნობაში მაკრონების უფრო ძველი სახელი უნდა იყოს დაცული—ეს სახელია მაკრილები ანუ მაკრელები (Μακρίες).

მაკრონების ანუ მაკროკეტალების პირველი მოხსენიება ჯერ კიდევ ჰესიოდეს მახლობელ ეპოქაში გვხვდება და არა ჰეკატე მილეტელთან, როგორც დღემდე ფიქრობდნენ.⁵⁰ ეს კოლხური ტომი მოუხსენებია ჰესიოდეს სკოლის პოეტს პოემაში „ქალთა კატალოგი“ (VIII—VII ს.ს.)⁵¹. ჩვენთვის საინტერესო მითითება შემოხახულა ჰარპოკრატონისა და სვიდას ლექსიკონებში:

Harpor. Suid.: Μακροκέφαλοι Ἀντιφών ἐν τῷ Περὶ ὁμοιοῦσας. ἔθνος ἐστὶν οὕτω καλοῦμενον, οὗ καὶ Ἡσίοδος μέμνηται ἐν Ἰωναίων Καταλόγῳ. Παλαίφατος δ' ἐν τῷ Τρωϊκῶν ἐν τῇ Διῖνῃ φησὶν ὑπεράνω Κόλχων οἰκεῖν τοὺς Μακροκέφαλους⁵².

მაკროკეტალები, [მოიხსენიებს] ანტიფონტი წიგნში „თანხმობისათვის.“ ტომია ასე წოდებული, რომელსაც ჰესიოდეც იხსენიებს „ქალთა კატალოგის“ მესამე წიგნში. პალეფატე „ტროიკის“ მეშვიდე წიგნში ამბობს, რომ მაკროკეტალები ცხოვრობენ ლიბიაში, კოლხებს ზემოთ.

მაკრონების სამკვიდრებლად დასახელებული ლიბია პონტოს სანახებშია საძიებელი (შდრ. Pollux, II, 43: Μακροκέφαλος, ἄς τὸ περὶ Διῖνῃ ἔθνος). აქაური მკვიდრებია, გადმოცემით, კოლხთა მეზობელი ტომი ლიბისტინებისა (Διφαστῖνοι: Diophantus ἐν Πονταίοις; სტეფანე ბიზანტიელი s. v. იხ. „გეოგრაფია“, III, 281, Lycophr. Al., 1312: ἰασόνι εἰς Κύνταυν τὴν Διβυσταίην μολών).

⁵⁰ К сенофонт, Анабасис, перевод, статья и примечания М. И. Максимова; М. Л., 1951, гл. 275, ст. 35.

⁵¹ პოემის ავტორის შესახებ იხ. ს. ყაუხჩიშვილი, ბერძ. ლიტ. ისტ., I, 120, 123—124.

⁵² F. Jacoby, FGH, I, 267.

წყაროებში მოხსენიებული ლიბია (ლიბისტიკე), ჩვენი აზრით, უნდა დაუკავშირდეს ჰომეროსთან დამოწმებულ ალიბეს ('Αλιβή—„ილიადა“, II, 856—857)—ჰალიძონების (ხალიძების) საცხოვრისს და არა აფრიკის ლიბიას, როგორც ფ. იაკობი ფიქრობს⁵³.

ჰესიოდეს შემდეგდროინდელ ავტორებთან (უფროს ლოგოგრაფოსებთან, მომდევნო ხანის ისტორიკოსებთან, რომელთა მწერლებთან) მაკრონების ხსენება უკვე ხშირია. რამდენიმე ცნობას მოვიტანთ. ფსევდო-სკილაქსი „პერიპლუსში“ მაკრონთა საცხოვრებელ ტერიტორიას ტრაპეზუნტის რაიონით განსაზღვრავდა: „მაკროკეფალები; ბეჭირების შემდეგ მაკროკეფალების ტომია, ნავსადგური ფსორონი და ელინური ქალაქი ტრაპეზუნტი“; „მაკროკეფალების შემდეგ მოსინიკების ტომია და ნავსადგური ძეფირიოსი, ელინური ქალაქი ქოირადესი, არესის კუნძული. ესენი [მოსინიკები] მთებში ცხოვრობენ.“

ფსევდო-სკილაქსის მიხედვით მაკროკეფალების მეზობელი ტომებია: ბეჭირები, მოსინიკები, ტიბარენები, ხალიბები⁵⁴.

ჰეროდოტე მაკრონებს საკუთრივ კოლხების მეზობლად თვლის. მაკრონების მახლობლად ბინადრობენ მოსინები, ტიბარენები და მოსინიკები. ყველა ეს ტომი, ჰეროდოტეს გადმოცემით, სპარსეთის მეცხრამეტე საგამგებლო ოლქში (სასატრაპოში) შედიოდა⁵⁵.

შედარებით უფრო დაწვრილებითი ცნობები მაკრონთა შესახებ დატულია ქსენოფონტის „ანაბასისში.“ ქსენოფონტის მიხედვით, მაკრონები ცხოვრობდნენ საკუთრივ კოლხების სამხრეთ-აღმოსავლეთით, ტრაპეზუნტიდან 3 გადასავალისა და 10 ფარსანგის მანძილზე, დაახლოებით აწინდელი გიუმშიხანეს რაიონში⁵⁶.

აპოლონიოს როდოსელთან მაკრონების საცხოვრებელი ადგილი იგივეა; რაც ფსევდო-სკილაქსთან: „კუნძულის გადაღმა პირდაპირ ხმელეთზე ცხოვრობენ ფილირები; ფილირთა ზემოთ მაკრონები არიან, შემდეგ კი—ბეჭირების მრავალრიცხოვანი ტომი; ამათ მიყოლებით საპირები ცხოვრობენ, ხოლო ამათ შემდეგ მომიჯნავედ არიან ბიძერები, რომელთა ზემოთაც უკვე თვით მეომარი კოლხები მოსახლეობენ...“ („არგონავტიკა“, II, 392 შმდგ.).

კუნძული ფილირეს შემდეგ არგონავტებმა „ჩაუტურეს მაკრონებს, ბეჭირების უსაზღვრო მიწას, ამაყ საპირებს და ამათ შემდეგ

⁵³ FGH, I, 524.

⁵⁴ GGM, I, 63—64.

⁵⁵ ჰეროდოტე, III, 94.

⁵⁶ Xenophontis Anabasis, IV, 8, 1—8; V, 5, 18; VII, 3, 25.

ბიძერებს. საამო ქარის შემწეობით სწრაფად და განუწყვეტლივ მიიწვედნენ წინ. და აი, უკვე გამოჩნდა პონტოს უკიდურესი ყურე და კავკასიის მთების მალალი მწვერვალებიც აღიმართნენ“ („არგონავტიკა“, II, 1242 შმდგ.).

სტრაბონის ცნობით მაკრონები მერმინდელი სანნებია: „ტრაპეზუნტისა და ფარნაკიის ზემოთ ცხოვრობენ ტიბარენები, ქალღები და სანნები, რომელთაც უწინ უწოდებდნენ მაკრონებს; [აქავეა] მცირე არმენია; ამ ადგილების ახლოს ცხოვრობენ აპაეტები, უწინდელი კერკიტები.“⁵⁷ მაკრონებთან გაიგივებული მაკროპოგონები, სტრაბონისავე ცნობით, აქეელების, ძიგების, ჰენიოხებისა და კერკეტების მეზობლები ყოფილან: „[სინდიკეს] შემდეგ არიან აქეელები, ძიგები, ჰენიოხები, კერკეტებიც და მაკროპოგონებიც.“⁵⁸

სტრაბონის ხანაში, როგორც ვხედავთ, მაკრონების სახელი „სანნები“ ყოფილა. ამას ადასტურებს სტეფანე ბიზანტიელიც „ეთნიკაში“:

Μάκρωνες, οἱ νῦν Σάννοι.
Στραβῶν δαδεδάτη, καὶ Ἐκαταίος
'Ασία καὶ Ἀπολλώνιος δευτέρω.

მაკრონები, რომლებიც ახლანდელი სანნებია. [იხსენიებენ]: სტრაბონი მეთორმეტე წიგნში, ჰეკატე „აზიაში“ და აპოლონიოსი მეორე წიგნში.⁵⁹

მაკრონების — სანნების (ზანების) შესატყვისი სატომო სახელია Τζანი (ან: Τჯანი). ეს ფორმა გვხვდება VI საუკუნის ბიზანტიელ მწერალთან პროკოპი კესარიელთან.⁶⁰ ტჯ კომპლექსით ბერძნულისათვის უცხო აფრიკატი ჭარის გადმოცემული: ბერძნული Τჯანი ქართულ „ჯანებს“ შეესატყვისება. ვესტათი თესალონიკელი დიონისეს განმარტებაში აღნიშნავს:

765. ... οἱ Μάκρωνες ἔθνος Ποντικόν, Βεχέρων νοτιώτερον. τούτους νῦν Σάννους φασμέν, ἰδιωτικώτερον δὲ Τζάνους... καὶ τῆν χῆραν δὲ τῶν Σάννων Τζανιατῆν λέγουσιν οἱ τῆν φράσιν ἰδιωτεροῦτες.⁶¹

მაკრონები, პონტოელი ტომი, ბეკირების სამხრეთით. ახლა მათ ვუწოდებთ სანნებს, უფრო მდაბიურად კი — ჯანებს (Τჯანის) ... სანნების ქვეყანასაც ჯანიკეს (Τჯანიაქ) ეძახიან ისინი, ვინც მდაბიურ გამოთქმას ხმარობს.

⁵⁷ სტრაბონი, „გეოგრაფია“, XII, 3, 18.

⁵⁸ იქვე, XI, 2, 1.

⁵⁹ ს. ყაუხჩიშვილი, გეორგია, III, გვ. 281.

⁶⁰ იქვე, II.

⁶¹ GGM, II, 349.

ჩვენ მიერ მოზიდული ცნობები მაკრონთა ტომის განლაგების გვიანდელ სურათს ასახავს. ამ სურათით დასავლურ-ქართული წარმოშობის, მეგრულ-ქანური ტომების კერად ევქსინის პონტოს სამხრეთ-აღმოსავლეთი მხარეები მოჩანს. მაგრამ ერთ ბერძნულ წყაროში, აპოლონიოს როდოსელის პოემის სქოლიონებში, დაცულია ცნობა, რომელიც მაკრონთა ტომის განსახლების ოდინდელ ვითარებას წარმოგვიდგენს. იგი მნიშვნელოვანია, როგორც პელასგთა ეთნოგენეზისის, ისე ქართველი ტომების უძველესი ისტორიის თვალსაზრისით. ეს ცნობა, სხვა მონაცემებთან ერთად, მამტიციტებელი მასალაა იმ დებულებისა, რომ ქართველთა წინაპარი ტომებისა და ქართული კულტურის ფესვები ღრმად იყო გადგმული შორეულ საუკუნეებში და სივრცეებში. ირკვევა, რომ ქართული წარმომავლობის ტომები ძველისძველ ხანებში ბევრად უფრო დიდ ტერიტორიაზე იყვნენ გავრცელებულნი, ვიდრე ეს ისტორიისათვის შედარებით ადვილად ხელმისაწვდომ ეპოქებში ჩანს. ეს ცნობა, რომლის მიხედვითაც მაკრონები პელასგები ყოფილან და ეგეოსის ზღვის რაიონში უცხოვრიათ, პელასგთა ინდოევროპული წარმომავლობის ერთ-ერთი უარყოფელი ფაქტთაგანია.

* * *

აპოლონიოს როდოსელის პოემის „არგონავტიკის“ I სიმღერაში არგონავტების კოლხეთისაკენ ლაშქრობის მარშრუტია ძირითადად გადმოცემული. მთავარი ეპიზოდებია: არგონავტები ლემნოსზე, არგონავტები კიზიკოსზე და ჰილასის ეპიზოდი.

პროპონტიდში (= მარმარილოს ზღვა) შენაგებულ არგონავტები მცირე ხნის ცურვის შემდეგ შეჩერდებიან „მთავორიან ნახევარკუნძულზე“ მდინარე ესებეს მარჯვენა მხარეს, პელესპონტის მცირე ფრიგიის საზღვართან. „არგონავტიკის“ ავტორი ამ გეოგრაფიულ პუნქტს კონკრეტულად არ ასახელებს, მაგრამ აქ, ჩვენი აზრით, უნდა ვიგულისხმოთ არქტონესოსი ქალაქ კიზიკოსით (Κίζικος)⁶². აქ ცხოვრობდნენ პელასგური მოდგმის დოლიონები, რომელთაც განავებდა ენეოსის ძე კიზიკოსი. ამ კიზიკოსმა კოლხეთს მიმავალი თესალიელი არგონავტები სიხარულით მიიღო, გაუმასაინძლდა და სურსათითაც მოამარაგა. როცა ზურჯპარმა დაბერა, არგონავტებმა ბაგირები ახსნეს და ხომალდი ზღვაში შეაცურეს. ღამით ამინდი წახდა. ამოვარდა საშინელი ქარიშხალი. ზღვის ბოზოქარმა ტალღებმა ხომალდი უკან დააბრუნა. არგონავტები კვლავ სტუმართმოყვარე

⁶² აპოლონიოს როდოსელი, არგონავტიკა, გვ. 216, ზენ. 115.

დოლიონების მიწაზე გადავიდნენ, მაგრამ უკუხნეთ ღამეში ვერ მიხვდნენ, თუ სად იმყოფებოდნენ, დოლიონებმაც ვერ იცნეს მეგობრები და იფიქრეს მაკრიისელ ვაეკაცთა პელასგური ლაშქარი მოგვადგაო (*Μακρίων εἰσαντο Πελασγικὸν ἄρεα κέλσαι*). დოლიონებმა იარაღი აისხეს და ბნელ ღამეში არგონავტებს ეკვეთნენ. ამთაც ხელი გამოიღეს და დოლიონები დაამარცხეს. იასონმა დოლიონების ქაბუკ მეფეს—კიზიკოსს სიცოცხლე მოუსწრაფა. დილით ორივე მხარე მიხედა, თუ რა საშინელი და გამოუსწორებელი შეცდომა დაუშვეს. კიზიკოსის მეუღლემ—კლიტემ თავი ჩამოიხრჩო. ათემის ავტორი შენიშნავს: „დღესაც, როცა აქაური იონიელები კიზიკოსის მოსაგონებლად წმიდა ზეთს ზედაშედ დააქცევენ, საზოგადო წისქვილში ხორბალს ფქვავენ, და სამსხვერპლო კვერებს აცხობენ.“ მძიმე ცოდვისაგან განწმენდის მიზნით არგონავტები არქტონესოსის მთაზე—დინდიმონზე (აწინდელი მურად-დალი) ავლენ და შვირეაზიელ ღვთაებას „დიდ დედას“ რეა-კიბელეს მსხვერპლს შესწირავენ⁶³.

როდოსელი პოეტის ამ გადმოცემაში მეტად საყურადღებოა ზემოთ მოტანილი სიტყვები—მაკრიისელ ვაეკაცთა პელასგური ლაშქარი (*Μακρίων Πελασγικὸν ἄρεα*). საყურადღებოდ მიუჩნევია ეს სიტყვები „არგონავტიკის“ სქოლიასტს და ამის გარეშემო, ცხადია, სხვადასხვა წყაროებზე დაყრდნობით, საკმაოდ ვრცელი განმარტებაც დაუწერია. აი ეს განმარტებაც. მოგვაქვს სქოლიონების Merkel—Keil-ის გამოცემით⁶⁴:

Schol. Apoll. Rhod. I, 1024:

Μακρίων εἰσαντο Πελασγικὸν ἄρεα κέλσαι | τῶν καλουμένων Μακρίωνων, οἱ εἰσιν ἄποικοι Εὐβοέων, [ἀπ’ οὗ καὶ Μάκρωνες ἐκλήθησαν. καὶ Μάκρης γὰρ ἡ Εὐβοία ἐκαλεῖτο. Πελασγικὸν δὲ εἶπεν οὗτὸ τὸ πλησιόχωρον εἶναι τῇ Εὐβοίᾳ τῇ Πελοποννήσῳ, ἢ πρότερον ἐκαλεῖτο Πελασγία]. ἦσαν δὲ ἀστυγέτονες τῶν Δολιόνων οἱ Μάκρωνες. οἱ δὲ ἕθους Βεχέριων. φασὶ τὸς Μάκριας, οἷτι-

იფიქრეს, მაკრიისელთა პელასგური ლაშქარი მოგვადგაო] ეგრეთ წოდებული მაკრონების, რომლებიც გადმოსახლებულნი არიან ევბეელთაგან, [საიდანაც მაკრონები ეწოდათ. საქმე ისაა, რომ ევბეას მაკრიისიც ერქვა. პელასგური კი იმიტომ თქვა (პოეტმა) რომ ევბეა მეზობელი მხარეა პელოპონესისა, რომელიც უწინ პელასგიად იწოდებოდა].

⁶³ აპოლონიოს როდოსელი, არგონავტიკა, გვ. 57, შუდ. შტრ., კონფონი, 1, (368), XLI.

⁶⁴ Scholia in Apollonii Argonautica ex recensione Henrici Keilii, ed. R. Merkel, Lipsiae, 1854. ობ. Die Überlieferung der Scholien zu Apollonios von Rhodos, von Dr. Carl Wendel, Berlin, 1932.

νες ἀεὶ πολέμοισι τοῖς Κυζικηνοῖς. ἦσαν δὲ τὰ πολεμικὰ ἔργα ἡσυχῆ-
 τες, ὡς ἱστοροῦσι Φιλοστράτους τε
 καὶ Νυμφόδωρος οἱ τὰ περὶ τῶν
 βίων αὐτῶν γεγραφότες. Διονύσιος
 δὲ ὁ Χαλκιδεὺς εἰρησθαι φησιν
 αὐτοὺς Μάκρωνας, ἐπειδὴ Εὐβοέων
 εἰσὶν ἄποικοι. ἄλλοι δὲ Μάκρωνας
 αὐτοὺς φασὶ λέγεσθαι διὰ τὸ πλε-
 ονας εἶναι παρ' αὐτοῖς μακροκεφά-
 λους, ὥσπερ παρὰ τοῖς Πέρσαις
 γρυπτοῦς. μέμνηται δὲ τούτων
 Ἡρόδοτος ἐν δευτέρᾳ. Πελασγικὸν
 δὲ ἄρεα εἶπεν τὸν τῶν Μακριέων,
 ἐπεὶ Εὐβοίων εἰσὶν ἄποικοι. ἥ δὲ
 Εὐβοία πλησίον Πελοποννήσου
 κεῖται, ἥτις τὸ παλαιὸν Πελασγίς
 ἔκαλεῖτο. Μακριέων ἄποικοι Δολί-
 οσιν οὗτοι καὶ πολέμοιοι.

მაკრონები დოლიონების მეზობ-
 ლები იყვნენ. ზოგიერთები მაკ-
 რისელებს უწოდებენ ბეკირების
 ტომს, რომლებიც მუდამ ეომე-
 ბიან კიზიკოსელებს. ისინი გამო-
 წვრთნილნი იყვნენ საომარ საქ-
 მეებში, როგორც მოგვითხრობენ
 ფილოსტეფანე და ნიმფოდორე—
 მათი ცხოვრების აღმწერელნი.
 დიონისიოს ქალკიდელი ამბობს,
 რომ მათ ეწოდათ მაკრონები, ვი-
 ნაიდან ევბეელთაგან არიან გად-
 მოსახლებულნიო. ზოგიერთები კი
 ამბობენ, რომ ისინი იწოდებიან
 მაკრონებად იმის გამო, რომ მათ-
 ში ბევრზე ბევრია გრძელთავი-
 ანი (მაკროკეფალოს), როგორც
 სპარსებში არწივის ცხვირიანები.
 იხსენიებს მათ ჰეროდოტე მეორე
 წიგნში⁶⁵. მაკრისელების ლაშქა-
 რი პელასგურად მოიხსენია [პო-
 ეტმა], ვინაიდან ისინი [მაკრისე-
 ლები] ევბეელთაგან არიან გადმო-
 სახლებულნი. ევბეა კი მდებარე-
 ობს მახლობლად პელოპონესისა,
 რომელსაც ძველად პელასგისი
 ერქვა. მაკრისელთაგან ესენი
 დოლიონების მოსაზღვრენი არ-
 იან და მტრები.

„არგონავტიკის“ II სიმღერის 392-ე ტაეპის განმარტებაშიც
 სქოლიასტი შავი ზღვის სანაპიროზე მოსახლე მაკრონებზე ამბობს:

Μάκρωνες εἶμιος Σχυθῶν,
 ἄποικον τῶν Εὐβοιέων. ἥ γὰρ
 Εὐβοία καὶ Μάκρης ἔκαλεῖτο διὰ
 τὴν θῆσιν.

მაკრონები სკვითური ტო-
 მია ევბეელთაგან წამოსული; ევ-
 ბეას ხომ მდებარეობის გამო
 მაკრისი ერქვა⁶⁶.

⁶⁵ ჰეროდოტე, II, 104.

⁶⁶ აბ. როდოსელის „არგონავტიკაში“ მოხსენიებულია მაკრისელთა (მაკრონთა)
 მთები—Μακροῖδες οὐρακῆ, რომელთაც არგონავტები დინდიმონიდან (ახლანდელ-

ეს განმარტება დაწერილია ბერძენი კომპილატორის მიერ. ის არ არის დამოუკიდებელი ავტორი, მაგრამ განმარტებების წერის დროს დიდ ერუდიციას ამტკიცებს. იგრძნობა რომ მას ხელთ ჰქონდა მრავალი ძველთაძველი წყარო. სქოლიასტის განმარტებებში ბერძენი ძვირფასი ფრაგმენტი მოიპოვება იმ თხზულებებისა, რომლებიც დროთა განმავლობაში დაიკარგნენ. სქოლიასტს გამოყენებული აქვს შრომები ბერძენი ეპიკოსების, ლირიკოსების, ტრაგიკოსების, ლოგოგრაფოსების, ისტორიკოსების, გრამატიკოსებისა და მითოლოგების. ხშირადაა დამოწმებული ჰომეროსი და ჰესიოდე, პინდარე, ესქილე, სოფოკლე, ევრიპიდე, ჰეკატე მილეტელი და ჰელანიკე ლესბოსელი, პეროდორე მითოლოგი, პეროდოტე, თუკიდიდე, ქსენოფონტი, დიონისიოსი, ფილოსტეფანე, ნიმფოდორე და სხვები.

სქოლიასტი რომ მაკრონთა შესახებ წყაროებს ზუსტად იცნობს, ეს ჩანს, მაგალითად, იქედან, რომ მიუთითებს პეროდოტეს II წიგნს, სადაც, მართლაც, მაკრონებზეა საუბარი. კარგად იცნობს სქოლიასტი III საუკუნის (ძვ. წ.) ეთნოგრაფოსების, ნიმფოდორესა და ფილოსტეფანეს, შრომებს. სქოლიასტის განმარტებებში ნიმფოდორე და ფილოსტეფანე კოლხური ტომების ზნე-ჩვეულებათა აღმწერელ ავტორებად გვევლინებიან. ანტიკური ტრადიცია ასახელებს ორ ნიმფოდორეს—ნიმფოდორე სირაკუზელსა და ნიმფოდორე ამფიპოლისელს. ზუზემილს შესაძლებლად მიაჩნია მათი ერთ პიროვნებად დაყვანა და მისი აღიარება აპოლონიოს როდოსელის უფროს თანამედროვედ⁶⁷. ნიმფოდორეს კოლხური ტომების ზნე-ჩვეულებები აღწერილი ჰქონია ჩვენამდე მოუღწეველ თხზულებაში „ჩვეულებები“, რომლის გაშლილი სათაური იყო „უცხოურ ზნე-ჩვეულებათა შესახებ“ (Περὶ νόμων καὶ ἑθνεῶν τῶν ἄλλοθεν ἰσθμίου καὶ ἰσθμίου). ფილოსტეფანეს მიეწერება ავტორობა თხზულებისა „აზიაში არსებულ ქალაქთა შესახებ“ (Περὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων). კოლხური ტომების ცხოვრება ფილოსტეფანეს, ჩანს, აქ ჰქონია აღწერილი. რაც შეეხება დიონისიოსს ქალკიდელს, იგი ძვ. წელთაღრიცხვის IV საუკუნის მოღვაწეა. მას შეუთხზავს შრომა „ქალაქთა დაფუძნებების შესახებ“.

ლი მურად-დალი) გასტქერიან (I, 1112). ფსევდო-ორფეუსის „არგონავტიკის“ მიხედვით, მაკრონები ბითონიის ხალხის—მარიანდონების მფობლებია: *Μάκρονας Μακροσθονίσου ἑμοσιδαι* (ტ. 747). აქვე შევნიშნავთ, რომ ორფიკული „არგონავტიკის“ ტ. 747 *Μάκρονας* ერთ ვარიანტში შენაცვლებულია ფორმით *Μακρολέδες* — „მაკროლები.“

⁶⁷ Franz Susemihl, *Geschichte der griechischen Litteratur in der Alexandrinerzeit*, I, Leipzig, 1891, გვ. 475.

სქოლიასტის მიერ პირველწყაროების უხვი გამოყენება გვაფიქრებინებს, რომ მის ცნობებში მოიპოვება ის რაციონალური მარცვალი, რომელიც ნდობის ღირსია.

ზემოთ მოტანილი განმარტებიდან გამომდინარეობს შემდეგი:

1. მაკრონები იგივე მაკრისელები ანუ მაკრელები არიან (*Μακρίων... τῶν καλουμένων Μακράνων*).

2. მაკრონები—მაკრისელები პელასგური ტომია (*Πελασγικὸν ἄρα ἄργοναεττικὸν* ავტორის მიხედვით), რომელსაც უძველეს ხანებში პელოპონესის ანუ პელასგისის მახლობლად მდებარე კუნძულ ეგებზე უცხოვრია (*ἢ δὲ Ἐββοία πλησίον Πελοποννήσου κείται, ἥτις τὸ παλαιὸν Πελασγίς ἔκαλεῖτο*);

3. მაკრონთა ოდინდელ სამკვიდრებელ ეგებას ერქვა მაკრისი (*Μάκρις γὰρ ἢ Ἐββοία ἔκαλεῖτο*);

4. ეგების ძველი სახელისაგან—მაკრისისაგან შეერქვა სახელი მაკრონების ტომს (*ἀπ' οὗ καὶ Μάκρωνες ἐκλήθησαν*);

5. ეგებიდან მაკრონები მცირე აზიაში გადმოიხზნულან. აქ მათი მეზობლები ყოფილან მონათესავე, მაგრამ მტრულად განწყობილი, პელასგური წარმომავლობის დოლიონები (*ἦσαν δὲ ἀστυχεῖτονες τῶν Δολιόνων οἱ Μάκρωνες*).

აპოლონიოს როდოსელის ხანაში (III საუკ. ძვ. წ.), როგორც ეს არგონავტების მარშრუტიდან ჩანს, მაკრონების ადგილ-სამყლფელი ტრაპეზუნტის სანახებით განისაზღვრება. ეს მითითება ემთხვევა ანტიკური ხანის სხვა ავტორთა ცნობებს კოლხური ტომების განსახლების შესახებ შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპიროზე. მაგრამ ეს, როგორც ზემოთ ითქვა, გვიანდელი მდგომარეობაა. სქოლიასტის განმარტება მაკრონების განსახლების უძველესი ვითარების ამსახველ კონკრეტულ სურათს გვაწვდის. იგი საშუალებას გვაძლევს, დავასკვნათ, რომ მაკრონები, ისევე—როგორც ქართველთა სხვა წინაპარი ტომები, უძველეს ხანებში მხოლოდ შავი ზღვის სანაპიროებზე კი არ ცხოვრობდნენ, არამედ შორს—დასავლეთითაც, ეგეოსის ზღვის რაიონში და მკიდრო გენეტური კავშირი ჰქონდათ ამ რაიონის ავტოხთონ პელასგებთან.

კოლხური ტომის—პელასგი მაკრონების დაკავშირება კუნძულ ეგებასთან (მაკრისთან) სრულიადაც არ უნდა იყოს შემთხვევითი. ამას ადასტურებს ანტიკურ წყაროთა ჩვენებები შორეულ საუკუნეებში ქართველურ ტომთა დიდ სივრცეებზე განსახლების შესახებ. ჰეროდოტეს ცნობილ გადმოცემაში, რომ კოლხებს ოდესღაც ეგვიპტეში უცხოვრიათ, ქემშარტების რაღაც მარცვალი უთუოდ მოიპოვება⁶⁶; მით უმეტეს, რომ ამ გადმოცემას მხარს უჭერს ანტიკური

⁶⁶ ჰეროდოტე, II, 104.

ხანის მრავალი ავტორი და მათ შორის ისეთი სანდოც, როგორც სტრაბონი⁶⁹. ცხადია, აქ უნდა გამოირიცხოს კოლხთა და ეგვიპტელთა იდენტიფიკაცია, რაც ჰეროდოტეს საერთო ეგვიპტოფილური კონცეფციით უნდა აიხსნას⁷⁰.

სინამდვილის რალაც ნაწილს უნდა შეიცავდეს ძველი ავტორების მტკიცება პირენეს ნახევარკუნძულის იბერებისა და ქართველი იბერების ნათესაობის შესახებ. სტრაბონი ამბობს, რომ „დასავლეთის იბერთა ნაწილი გადასახლდა პონტოსა და კოლხეთის ზემოთ მდებარე ადგილებში (რომლებიც, აპოლოდორეს მტკიცების თანახმად, არმენიას ესაზღვრებიან არაქსით, უფრო კი მტკვრით და მოსხური მთებით), ეგვიპტელთა ნაწილი ეთიოპიასა და კოლხებში [გადასახლდა], ენეტების ნაწილი კი პათლაგონიიდან აღრიასისკენ.“⁷¹ დიონისიოს პერიეგეტის ჩვენებით, კასპიისა და შავი ზღვის ყელზე მოსახლე იბერები, რომელთაც სასტიკი ბრძოლა აქვთ პირკანელებთან, პირენედან მოვიდნენ ოდესღაც აღმოსავლეთში: οἱ ποτε Περσῶν τε ἔπ' ἀντιολεῖν ἀφ' ἑσθραῖον ἢ ἀνθρακίου Ἰρκαχίου τε ἀπαχθῆα θῆρην ἔχοντες (ტ.ტ. 698, 699)⁷². ავიენ უსის ცნობით, იბერები პირენეს სანაპიროებიდან არიან გამოძევებულნი (ტ.883)⁷³. ამასვე ამბობს ბიზანტიელი მოღვაწე სოკრატე სქოლასტიკოსი (დაახ. 380—440) „საეკლესიო ისტორიაში“: „იბერები ცხოვრობენ ეგქსინის პონტოსთან, ხოლო იმ იბერთაგან არიან გამოსულები, რომლებიც ისპანიაში არიან“.⁷⁴

პირენეს იბერების ქართველ იბერებთან ნათესაობის შესახებ აზრი ძველ ქართველ მოღვაწეთა შორისაც იყო გავრცელებული. ექვთიმე მთაწმინდელს პირენეს ნახევარკუნძულის უძველესი მოსახლეობა დასახელებული ჰყავს, როგორც „კელტქართველნი დასავლისანი“.⁷⁵ ეს აზრი გატარებულია გიორგი მთაწმინდელის თხზულებაშიაც.⁷⁶ პირენეს უძველესი მოსახლეობის მემკვიდრეებად აღიარებული არიან ბასკები, რომელთა ენის დაკავშირებასაც იბერიულ-კავკასიურ ენებთან მეცნიერთა დიდი ნაწილი დადებითად ეკიდება.⁷⁷

⁶⁹ სტრაბონი, I, 3, 21. სტრაბონი აქ ეყრდნობა აპოლოდორეს.

⁷⁰ თ. ყაუხჩიშვილი, ჰეროდოტეს ცნობები საქართველოს შესახებ, გვ. 36.

⁷¹ სტრაბონი, I, 3, 21.

⁷² GGM, II, 146.

⁷³ SC, II, 2, 359.

⁷⁴ „გეორგიკა“, I, გვ. 230.

⁷⁵ გივი შოტლანია, მებურღნი, თბ. 1956, გვ. 23.

⁷⁶ გიორგი მთაწმინდელი, ცხოვრება იოვანესი დე ფთაჟესი. თბ., 1946, თ. 33, § 5 1—2, გვ. 23—24.

⁷⁷ არნ. ჩიქობავა, ენათმეცნიერების შესავალი, 1952, გვ. 362, 380; იხ. აგრეთვე, ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, ტ. I, გვ. 006.

მადნეულების დამუშავებით სახელგანთქმული ქართველური ტომის—ხალიბების შესახებ ანტიკურ წყაროებში ხშირია მითითებები იმ გარემოებაზე, რომ ამ ტომს შორეულ ხანებში ვრცელი ტერიტორია ეჭირა⁷⁸. ხალიბებთან დაკავშირებულ ცნობათა შორის ჩვენი საკითხისათვის განსაკუთრებით საყურადღებოდ მიგვაჩნია დოკუმენტი, რომლის თანახმადაც, ხალიბთა ერთ-ერთი უძველესი საცხოვრისი, ისე როგორც მაკრონებისა, კუნძული ეგებია ანუ მაკრისი იყო. ამ ცნობით ხალიბებიც ბალკანეთის ნახევარკუნძულიდან ლტოლვილ პელასგებად ჩანან.

ვერგილიუსის „გეორგიკების“ I, 58-ე ტაეპის განმარტებაში ნათქვამია:

Chalybes, gens in Ponto,
inventrix ferri, dicti a Chalybio
Euboeiae vico, quod hinc coloni
fuerunt⁷⁹.

ხალიბები—ტომი პონტოში, რომელმაც რკინა აღმოაჩინა; სახელი ეწოდათ ხალიბიუმიდან, ეგების სოფლიდან, რადგან აქედან გადასახლდნენ.

ეს განმარტება შეტანილია „Scholia Bernensia“-ში და შანციის აზრით, ეკუთვნის იუნიუს ფილარგირიუსს, რომელსაც ხელთ შრავალი ძველი წყარო ჰქონდა⁸⁰.

ხალიბებიც მაკრონებთან ერთად ქართველ ტომთა დასავლურ გაერთიანებაში შემავალი ტომი იყო. აპოლონიოს როდოსელის, მისი სქოლიასტის და ანტიკური ხანის სხვა ავტორების მიერ წარმოდგენილი სურათი კარგად გვიჩვენებს, თუ როგორ ხდებოდა დასავლურ-ქართული წარმომავლობის (resp. მეგრულ-ქანური) ტომების ოდინდელი სამკვადრებელი ვრცელი ტერიტორიის თანდათანობითი დაეწროება.

ამგვარად, ბერძნული (ინდოევროპული) ტომების სამხრეთ ევროპაში ჩამოსახლების პერიოდში პელასგი მაკრისელები—მაკრონები, სხვა პელასგური ტომების მსგავსად, ეგეოსის ზღვის რაიონიდან აყრილან და აღმოსავლეთით, ჯერ პროპონტიდის (მარმარილოს ზღვის), შემდეგ კი შავი ზღვის სანაპიროებისაკენ გადმოიხზნულან და აქ ძველთაგანვე დამკვიდრებული ნათესავი ტომების მეზობლად დაბინავებულან.

⁷⁸ გ. გოხალიშვილი, *ზიტირიდატე პონტოელი*; თბ., 1962, გვ. 72—73.

⁷⁹ SC, II, 1, 27.

⁸⁰ M. Schanz, *Geschichte der römischen litteratur*; II, I; München, 1911, 128.

ახლა საჭიროა განვიხილოთ დასავლურ-ქართული სატომო სახელის „მაკრონი“ წარმომავლობის საკითხი.

სამეცნიერო ლიტერატურაში აღიარებულია, რომ „მაკრონი“ (სა-ნი-ი || ზან-ი) მეგრელთა სატომო სახელი იყო⁸¹.

სადაურობის აღმნიშვნელი სახელი მ-ე-გ-რ-ე-ლ-ი ძველი ქართული ენის ნორმების შესაბამისად ნაწარმოებია გეოგრაფიული სახელწოდების ფუძიდან ე-გ-რ-ქართ. ე-გ-რ-ის-ი⁸², სომხ. *სეგრე* — ეგერქ (შდრ. ეგვბტე — მეგვბტელი, აწყვერი — მაწყვერელი, ატენი — მატანელი, აჰარა — მაჰარელი, რუისი — მროველი, არგვეთი — მარგველი და მისთ.). ამავე ფუძიდან სხვა გახმოვანებით (ე — ა) და ცნობილი მეტათეზისით (გ-რ → რ-გ) ნაწარმოებია მ-ა-რ-გ-ა-ლ-ი⁸³, რაც „ქართული მეგრელის — მ-ე-გ-რ-ელ — კანონზომიერი ზანური ვარიანტია ქართულისა და ზანურის დიფერენცია-ციამდე არსებული მასალისა, და არა საკუთარი მორფოლოგიური საშუალებით თვით მეგრულში აგებული ფუძე (მ — პრეფიქსიანი ტიპისა).“⁸⁴ მ-ა-რ-გ-ა-ლ-ში მეტათეზისი მეორეული მოვლენაა⁸⁵. უნდა ყოფილიყო *მ-ა-გ-რ-ალ —⁸⁶, რასაც ადასტურებს: ქართ. ჭან. მ-ე-გ-რ-ელ — ← *მ-ა-გ-რ-ელ —, აფხაზ. ა-გ-რ-ჟა, ძვ. სომხური ურედუქციო ეგერ-აცი (*სეგრავი*) და ბერძნულის ჩვენებები. კლავდიოს პტოლემეაიოსის (II საუკ. ახ. წ.) „გეოგრაფიულ სახელმძღვანელოში“ (Γεωγραφικη ἡφήγησις) დამოწმებულია Μάρμαλοι: „მარალები,“ სადაც -γρ- კომპლექსი პალეოგრაფიული შეცდომით აიხსნება. უნდა გვეჭონოდა Μάρμαλοι „მაგრალები.“ -გრ- კომპლექსს ადასტურებს ეგრისის ბერძნული გადმოცემა კლავდიოს პტოლემეაიოსთან: Ἐκρεταίη — „ეკრიტიკე“:

κατέχουσι δὲ τὰ μὲν ἐπὶ θάλα- კოლხეთის ზღვისპირა ნაწილ-
άσσην ἤδη Κολχίδης Ἀἰῶσι, τὰ δὲ ში მდებარე ადგილები უკავიათ

⁸¹ ი. ჯანაშია, ქართველი ერის ისტორია, 1913, გვ. 29; ს. ჯანა-
შია, თუბალთბალი, ტიბარენი, იბერი; „ზრომები,“ III, 1956, გვ. 6.

⁸² ფიჭრაძენ, რომ ე-გ-რ-ის-ი მოქმედობას ფორშიდან *ე-გ-რ-ის-ი-
ე-გ-ერ-ის-ი რედუქციით. აქ ე (ვარიანტით ა) სა — ფორმანტის ბადალია (შდრ.
სა-მცხ-ე). იხ. პ. ინგოროვსკა, გიორგი მერჩულე. 1954, გვ. 138.

⁸³ შდრ. გვარი მორგოშია (ამაზე მიგვითითა პროფ. გ. როგავამ).

⁸⁴ არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ
ენებში, თბილისი, 1942, გვ. 190.

⁸⁵ ს. ელენტი, ქართველურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა. I. მარცვლის
აგებულების პრობლემა, თბილისი, 1960, გვ. 44.

⁸⁶ ს. ჯანაშია, ი. ც. გვ. 6.

ὑπερλειμενα Μάγραλοι και οι κατα λαზებს, ზემოთ მდებარე ადგი-
 τήν Ἐκριτικὴν χώραν⁸⁷. ლები კი—მანრალებს და ეკრი-
 ტიკის ქვეყნის მცხოვრებთ.

Ἐκριτικὴ ეგრიის-ის ბერძნული შესატყვისია და არა დამახინ-
 ჯებული გადმოცემა, როგორც ამას ფიქრობდნენ⁸⁸. Ἐκριτικὴ იგი-
 ვეა, რაც *Ἐγριτικὴ; σ—τ-ს მონაცვლეობა ჩვეულებრივი ფონეტი-
 კური მოვლენა ძველ ბერძნულ ენაში. ἢ Ἐκριτικὴ (←*Ἐγριτικὴ)
 χάρα „ეგრიის-ის (ეგრიის-ულ) ქვეყანას“ აღნიშნავს. -ი- სადაურო-
 ბის, ადგილის აღმნიშვნელი სუფიქსია. თუ მას გამოვყოფთ, და-
 გვრჩება Ἐκριτ←*Ἐκρισ—, სადაც χ ρ კომპლექსის მონაცვლეა
 (γρ→κρ—ცნობილი გადასვლა ბერძნულში: *Ἐκρισ←*Ἐγρισ-)⁸⁹.

გეოგრაფიული სახელწოდების ფუძე ა—თავკიდური ხმოვნით
 და ქართულ-ზანური სადაურობის აღმნიშვნელი მ—პრეფიქსის დაც-
 ვით შემონახულია მეგრელთა ადრინდელ ბერძნულ სატომო სახელ-
 ში Μάκρ-ავ-ეს (მხ. რიცხვი Μάκρ-ავ, ავ-ოც), სადაც—οι სადაურო-
 ბ.ს სუფიქსია⁹⁰ (შდრ. Δολλαν, ავ-ოც, Κίλ-οვ-ეს, Καν-οვ-ეს, Λάκ-
 ავ,—ავოც, Μακρ-ών,—ბვ-ოც და სხ.).

სატომო სახელის Μάκρ-ავ-ეს უძველესი ვარიანტია Μακρῖες←
 Μακρῖες, მხ. რიცხვ. *Μακρῖες, რაც ქართულ-ზანური *მ-აგრ-
 ალ-ი-ს შესატყვისია და გაფორმებულია ბერძნული მორფოლოგიუ-
 რი ინვენტარით. იგი მომდინარეობს სახელისაგან Μάκρῖς—მაკრ-
 ის-ი. ფორმაში Μακρῖες (კონტრაქციით→Μακρῖες)—ეს ჯგუფი
 ასე დაიშლება: ε—ეს, სადაც ε -ეს სუფიქსის ნაშთია, -ეს კი მრავ-
 ლობითი რიცხვის სახელობითი ბრუნვის მაწარმოებელი ნიშანი.
 რაც შეეხება ი-ს, იგი გეოგრაფიული პუნქტის სახელის—Μάκρῖς
 მაწარმოებელი სუფიქსის -იσ ნაშთი უნდა იყოს. ქართ. ზან, გ-ს
 შესატყვისად რომ x გვაქვს, ეს დაბრკოლებას არ ქმნის (შდრ.
 Ἐκριτικὴ, სადაც Ἐκρι- ეგრ—ფუძის შესატყვისია).

⁸⁷ Ptol. IX, 5; შდრ. ნ. ლომოური, კლავდიოს პტოლემეიოსი, „გეოგ-
 რაფიული სახელმძღვანელო“, ცნობები საქართველოს შესახებ: მასალები საქართ.
 და კავკ. ისტ., ნაკვ. 32, გვ. 45, გვ. 57. რიგ ხელნაწერებში (A, B, C, E. F cod.
 Paris და Codex Urbinas Graecus 82) წარმოდგენილია ზედარი ფორმა—
 Ἐκριτικῆ.

⁸⁸ ს. ჯანაშია, ო. ც. გვ. 189.

⁸⁹ ს. ჯანაშია „ეკრეტ“-ს (აჯობებდა პალეოგრაფიულად სწორი ოკ-
 რიტ“) უკავშირებს ზუგდიდის რაიონში დაცულ ვ რ გ ე ტ ა-ს (←ეგრეტა, მეგრუ-
 ლისათვის დამახასიათებელი მეტათეზისით) ანაკლიის მახლობლად, აღმოსავლუ-
 თით. იხ. ს. ჯანაშია, ო. ც. გვ. 189.

⁹⁰ K. Brugmann, Griech. Grammatik, München, 1911, 211.

მაკრონთა უძველესი სამოსახლო კუნძულის Μάκρῳ სახელში ადგილის მაწარმოებელი იგივე -*μα*- სუფიქსი გვაქვს, რაც ფორმაში ეგრ-ი-ს-ი, რომლის უძველესი ვარიანტი შეიძლება *α-გრ-ის-ი იყო.

ეგეოსის რაიონისა და მცირე აზიის ტოპონიმიაში ძველად გავრცელებული კუთვნილების აღმნიშვნელი სუფიქსი -*s(s)*—(*tt*), ისევე როგორც სუფიქსი -*ntē*, არაინდოევროპული წარმომავლობის სუფიქსადაა აღიარებული (პოტი, კიპერტი, ფიკი, კრეჩმერი, ბუგე. ტრომბეტი; განსაკუთრებით მკვეთრადაა ეს მოსაზრება გამოთქმული Snodgrass-ისა და მერე Ernst Sittig-ის მიერ). მას პელასგურ სუფიქსად მიიჩნევენ და იბერიულ-კავკასიური ენების ადგილის მაწარმოებელ სუფიქსს (ქართ. -ის-ი, ზან. -იშ-ი: ქუთაის-ი, კუმ-ის-ი, ჯიხა-იშ-ი და მისთ.) უკავშირებენ (შდრ. ბერძნული სახელები პუნქტებისა; **Ἀχρῖσ(σ)χ*, *Κηφῖσ(σ)ς*, **Ἰλισ(σ)ς*, *Τελευθῖσ(σ)ς*, **Ἀλιαχρῖσ(σ)ς*, **Ἀργῖσ(σ)α* და სხ.). ეგევე სუფიქსია დაცული ქუთაისის ბერძნულ გადმოცემაში *Κυταῖνῆς* (აპოლონიოს როდოსელი, ლიკოფრონი, ეესტათი თესალონიკელი, სტეფანე ბიზანტიელი, სვიდა...)⁹¹

ეთნოგენეტიკური საკითხების კვლევაში მნიშვნელოვანი წყაროა ტომთა სახელები, ტოპონიმია, ამ სახელთა ენობრივი მიკუთვნება და გავრცელების არე. განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს ამ მხრივ ქართული სატომო სახელის *მ-არგ-ალ-ის* (*←*მ-ა-გრ-ალ: Μάκρ-αγ-εξ*, *Μάκρ-ι-εῖς*) ფუძე. ეს პელასგური ფუძე დაცულია ბერძნულად მიჩნეულ, მაგრამ ბერძნული ენის ნიადაგზე მცდარად ახსნილ მრავალ სახელში, როგორც პირთა, ისე გეოგრაფიულ პუნქტთა სახელებშიც. ამ ფუძიდანაა ნაწარმოები ხომალდის სახელი *Ἀργῶ—„არგო“, რომლის ეტიმოლოგია თანამედროვე ლექსიკონებშიც კი გულუბრყვილოდ ემყარება ბერძნულ ზედსართავ სახელს *ἄργος*—„სწრაფი“⁹² ამავე ფუძეზეა აგებული „არგოს“ მეზღვაურთა სახელი *Ἀργοναυτᾶν—„არგონავტები“⁹³ ს. ჯიქია დამაჯერებელი ვარაუდით უკავშირებს *არგ-ფუძეს* კოლხური ტო-

⁹¹ ყურადღებას იპყრობს კრეტის ხაზოვანი დამწერლობის ნიმუშებში დადასტურებული სახელი კრეტის გეოგრაფიული პუნქტისა: *Kutatijo, Kutasijo, Kutatijx* ვარიანტებით; იხ. *C. M. Лурье, о. с. გვ. 205*. ეს სახელი პელასგური წარმომავლობისა ჩანს; კრეტა ხომ პელასგთა სამკვიდრებელი იყო. „კრეტასთან ქართულ ტომებს მრავალი ძაფი აკავშირებს“: ს. ჯანაშია, ხეტების ისტორიისა და ენის საკითხისათვის; „შრომები“, III, 193.

⁹² როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ექვთიმე ათონელი, ეტყობა ბერძნულ წყაროზე დაყრდნობით, ამ სიტყვას განმარტავდა როგორც „უქმს“ (*ძეგრძ←ძეგრძ*): აქედან „არგონავტები“—„უქმი მენავენი“.

⁹³ არგონავტების სხვა სახელია „არისტონავტები“—*Ἀριστοναυτᾶν* (პანკსანი, VII, 26, 14), რაც ბერძნულად იხსნება და „საუკეთესო მეზღვაურთ“ აღნიშნავს.

მების სამკვიდრებელი ადგილის სახელს (ე - გ რ - ის - ი || *ა - გ რ - ის - ი მეტათეზისით — *არგ - ი შ - ი — *არგ - ის ქვეყანა“).

პელასგური წარმომავლობის ფუძე არგ - || ა გ რ - დატულია ეგეოსის რაიონის ტოპონიმიაში. ამ ფუძის შემცველი სახელებით მოიხსენიება სწორედ პელასგთა ოდინდელი სამკვიდრებელი ადგილები: 'Αχαΐαζν "Αργος — ქაიის არგოსი — პელონესი, Πελαγιάζν "Αργος — თესალია — და სხ. ჰომეროსთან არგოსი ზოგჯერ მთელ ელადასაც კი ეწოდება⁸⁴. მეტად საყურადღებოა არა მარტო ფუძით, არამედ პელასგური სუფიქსითვე წარმოებული, ჰომეროსთან მოხსენიებული თესალიის ქალაქის სახელი "Αργεσσα — არგის - სა⁸⁵. სტეფანე ბიზანტიელი ამ ქალაქს უწოდებს არგურას — "Αργυρα და შენიშნავს: „არგურა თესალიის ქალაქია; უწინ ერქვა არგისსა...“⁸⁶ სვიდას ცნობით მაკრონებისა და ხალიბების ოდინდელი სამკვიდრებელი ყვების ერთ-ერთ ქალაქს ეწოდებოდა არგუსა — "Αργεσσα⁸⁷.

იმავე ფუძის შემცველია საკუთარი სახელი არგოსი — "Αργος. ამ სახელის მატარებლებია: აიეტის შვილიშვილი (ფრიქსესა და ქალკიოპეს ძე), ხომალდის მშენებელი — თესალიელი არგონავტი, ზეესისა და ნიობეს ვაჟი და სხ. ამ სახელის ბადალია ჰესიოდესთან მოხსენიებული აგრიოსი — "Αγριος. ასე უწოდებს პოეტი კირკესა და ოდისევესის ვაჟს⁸⁸.

მაკრონ-ხალიბთა ოდინდელ საცხოვრისს — კუნძულ ეგებას (ახლანდელი ნეგროპონტი, ევია, ეგრიბოსი) რომ უძველეს ხანებში მაკრიოსი ერქვა, სქოლიასტის გარდა, ამას სხვა მრავალი ავტორიც გვიმოწმებს (ფეოროსი, კალიმაქე, სტრაბონი, დიონისიოსი, არისტიდე, პლინიუს უფროსი, ევსტათი თესალონიკელი და სხ.). პლინიუსი გადმოგვცემს:

Eufoea... antea vocitata est ეგებეა... უწინ ერქვა ხალკო-
Chalcodotis, aut Macris, ut Di- დოტისი ანუ მაკრიოსი, რო-
onysius et Ephorus tradunt; ut გორც დიონისიოსი და ფეოროსი.

⁸⁴ „ილიადა,“ XII, 70; XIV, 70. იხ. Eusth. ad II. B, 738.

⁸⁵ „ილიადა,“ II, 738. •

⁸⁶ Steph. Byz., s. v.

⁸⁷ სვიდა, s. v.

⁸⁸ „თეოგონია,“ ტ. 1013. სამეცნიერო ლიტერატურაში დასმულია კითხვა იმის შესახებ, რომ „არგონავტიკის“ არგოსი ეგებ იყოს ლეონტი მროველის ეპონიმის ეგროსის (ეგროსმა მისცა სახელი ეგრიოსს) ექვივალენტი. იხ. თ. მიქელაძე, დასახ. ნაშრ. გვ. 182. ჩვენ მიერ მოზიდული მასალის საფუძველზე ეს კითხვა, ჩანს, დადებითად უნდა გადაწყდეს. შესაძლებელია, არგოსი პელასგურ-კოლხური სამყაროს თნარაქ-ეპონიმად ვიგულოთ.

Aristides, Macra; ut Callidemus, Chalcis; aere ibi primum reperi-
to; ut Menaechmus, Abantias;
ut poetae vulgo, Asopis⁹⁹.

გადმოგვეცემენ; როგორც არის-
ტიდე—მაკრა; როგორც კალი-
დემუსი—ხალკისი; აქ აღმოჩნდა
პირველად ბრინჯაო. როგორც
მენეხმუსი [ამბობს], აბანტიასი
[ერქვა], როგორც პოეტები ჩვე-
ულებრივ—ასოპისი.

§ 4. ფეაკები. ბერძნულ გადმოცემებში არსებული მასალის საფუძველზე ირკვევა, რომ კოლხურ გარემოსთან მჭიდრო კავშირი ჰქონდათ ჰომეროსთან სქერიად წოდებული კუნძულის (დრეპანე, კერკირა—კორკირა, კორფუ) მკვიდრ. პელასგური წარმომავლობის ფეაკებს (Φαίακες).¹⁰⁰

ჰომეროსის „ოდისეასა“ და არგონავტების თქმულებაში ფეაკების საზოგადოებრივ-კულტურული ცხოვრების დონე უაღრესად მაღალ საფეხურზეა წარმოდგენილი. ფეაკთა ბასილევსის—ალკინოეს სასახლის კარის აღწერილობა ბევრ რამეში ემთხვევა აიეთის სასახლის აღწერილობას. ხომალდთმკეთებლობითა და მეზღვაურობით სახელგანთქმული ფეაკები მეტად სიმპათიურად არიან განწყობილნი კოლხების მიმართ. ლტოლვილ კოლხებსა და აიეტის ასულ მედეას ისინი თავშესაფარს აძლევენ და მოწიწებით ექცევიან. შემთხვევით ვერ ჩავთვლით იმ გარემობას, რომ იასონისა და მედეას ქორწინება სწორედ ფეაკების მხარეში ხდება. „ნავპატიური ეპოსის“ მიხედვით, იოლკოსიდან ლტოლვილი იასონი და მედეა ფეაკებთან დასახლდებიან (ფრგ. 10). ლიკოფრონის „ალექსანდრას“ ცეცესეულ განმარტებაში ნათქვამია, რომ კოლხეთიდან დაძრული დრაკონი ოქროს საწმისს ფეაკების ქვეყანაში ეძებს (630-ე ტაბ. განმარტ.). ფეაკების კუნძულს, რომელსაც ჰომეროსი სქერიას (Σχερῖη) უწოდებს, უფრო ადრე მაკრისი ერქვა, ე. ი. იმ სახელს ატარებდა, რომელსაც მაკრონებისა და ხალიბების საზოგადოება ევბეა.¹⁰¹

⁹⁹ Plin., Nat. hist., IV, 21. ვებების ერთ-ერთ სახელში—ხალკოლოტისი და ქალაქის—Χαλκίς სახელში, შესაძლოა, იგივე უფუძ გვეპოვნდეს, რაც ვებეაზე ძველად მოსახლე ხალიბთა სახელში.

¹⁰⁰ ფეაკების არაინდოევროპული წარმომავლობის შესახებ აზრი გამოთქმული აქვს Anton Mayer-ს: Die Sprache alten Illyrior. Bd. I. Einleitung. Wörterbuch der illyrischen Sprachreste. Wien, 1957. ფეაკთა პელასგურ წარმომავლობასთან დაკავშირებით საყურადღებო დასკვნები წარმოადგინა თავის მოხსენებაში სტ. რ. ვარდუხიანი: „ოსუ სტუდენტთა სამეც. კონფერენცია; XXIII“ თეზისები; 1961; გვ. 156.

¹⁰¹ ამავე სახელით მოიხსენიება ზოგჯერ კუნძული ქიოსიც.

აპოლონიოს როდოსელთან მაკრისი ნიმფის სახელიცაა. ყრმა დიონისე—ღმერთის ძიძა მაკრისი ღმერთქალ ჰერას ოდესლაც ევბეიდან გამოუძევებია. ნიმფა მაკრისი ფეაკების კუნძულზე წმინდა მღვიმეში დასახლებულა. იგი მოხსენიებულია იასონისა და მედეას შეუღლებასთან დაკავშირებით: „[არგონავტებმა] თასებში წვისისამებრ ზედაზე შეურიეს ნეტარი ღმერთებისათვის და სამსხვერპლო საქონელიც წვისისამებრ მოიყვანეს. იმ ღამესვე მოუშაღეს ქალწულს საქორწინო სარეცელი წმინდა გამოქვაბულში, სადაც ოდესლაც ცხოვრობდა კეთილშობილი არისტაიოსის ასული მაკრისი. არისტაიოსმა აღმოაჩინა ფუტკართა საქმე და მრავალნაამადგარი ზეთის ხის ზეთი. მაკრისმა აბანტიდურ ევბეაზე¹⁰² პირველად შეიფარა თავის კალთაში ზევსის ნისეელი ძე [დიონისე] და თაფლით მოუსველა გაფიცხებული ბაგე, როცა იგი ჰერმესმა ცეცხლიდან ამოიტაცა. ეს ჰერამ იხილა. განრისხდა მაკრისზე და კუნძულიდან გააძევა. მაკრისი შორს—ფეაკების წმინდა გამოქვაბულში დასახლდა და იქაურ მცხოვრებთ ენითუთქმელი სიმღედრე უბოძა... ის [გამოქვაბული] ჯერ კიდევ ახლაც მედეას წმინდა გამოქვაბულად იწოდება“.¹⁰³

ცოტა უფრო ზემოთ ნიმფა მაკრისი ღმერთქალ დეოს (დემეტრეს) საყვარელ ღვთაებადაა აღიარებული: „დეო ოდესლაც ამ მიწაზე ცხოვრობდა. მას უყვარდა მაკრისი და ტიტანებს [ნამგლით] მწიფე თავთავის მომკა ასწავლა. აი აქედან იწოდა დრეპანედ [„ნამგლად“] ფეაკების წმინდა ძიძა.“¹⁰⁴ ხოლო თვითონ ფეაკები ურანოსის მოდგმისა არიან“.¹⁰⁵

როგორც ჩანს, ნიმფა მაკრისი პელასგური ღვთაება იყო, რომელსაც თავყანს სცემდნენ მაკრისელები. არ შეიძლება, შემთხვევითად ჩავთვალოთ ის გარემოება, რომ ზევსის ბანაკის ღვთაება—ჰერა ნიმფა მაკრისს (პელასგურ ღვთაებას) ევბეიდან აძევებს ისევე, როგორც პელასგი მაკრონები გამოაძევენ მოსულმა ელინებმა. როგორც ცნობილია, მოსულ ინდოევროპელთა ბრძოლა წინაბერძნულ მოსახლეობასთან ბერძნულ მითებში ღმერთების ბანაკთა შორის ბრძოლაშია ასახული. ზევსი და მისი ბანაკის ღვთაებები ახალი

¹⁰² აბანტები ევბეის უძველესი პელასგური მოსახლეობის ერთ-ერთი სახელია („ოდისეა“, II, 586). ჰეროდოტეს ცნობით, აბანტები ევბეიდან იონიასა და მც. აზიაში გადასახლდნენ (I, 146). პაპუს აბანტები წინაელინურ თრაკიელებად მიაჩნია: Pape's wörterbuch der griech. Eigennamen. B., 1894. s. v.

¹⁰³ აპ. როდოსელი, არგონავტიკა, გვ. 187.

¹⁰⁴ ე. ი. კუნძული მაკრისი—სქერია.

¹⁰⁵ აპ. როდოსელი, არგონავტიკა, გვ. 183.

ღმერთებია, რომლებიც უპირისპირდებიან ძველ ღმერთებს (პრომეთეს, ჰემესტოს, მაკრიოს).¹⁰⁸

ასევე ვერ ჩავთვლით შემთხვევითად იმას, რომ ნიმფა მაკრისმა თავი ფეაკების კუნძულს შეაფარა. ამ კუნძულსაც უძველეს ხანებში, როგორც აღინიშნა, მაკრისი ერქვა და პელასგთა სამკვიდრებელს წარმოადგენდა. მის ღვთაებებად ზევსის მოწინააღმდეგე ტიტანები იყვნენ, რომელთაც ღმერთქალმა დემეტრემ პურის მომკა ასწავლა. აქედანაც კარგად ჩანს, რომ ნიმფა მაკრისი ტიტანების (პრომეთეს) ბანაკის ღვთაება იყო.

* * *

ძველ ბერძნებს სატომო და გეოგრაფიული პუნქტების სახელები—Μάκρωςჯ და Μάκρις—„მაკრონები“, „მაკრისი“ დაუკავშირებიათ სიტყვასთან „გრძელი“—μακρὸς. ამ გააზრების საფუძველზეა წარმოქმნილი მაკრონების ისეთი სახელები, როგორიცაა—მაკროკეფალები—„გრძელთავიანები“ (ἡ μακρὰ κεφαλή) და მაკროპოგონებიც—„გრძელწვერიანები“ (ὁ μακρὸς πύγυς). კუნძულ ევბეას ამ გააზრების მიხედვით მაკრისი იმიტომ ეწოდება, რომ გრძელი კუნძულია (ἡ μακρὰ νῆσος). ევბეა, მართლაც, გრძელი და დიდი კუნძულია, მაგრამ სხვა პუნქტები (ქიოსი, სქერია...), რომელთაც იგივე სახელი მაკრისი ერქვათ სრულიადაც არ არიან გრძელნი და დიდნი!

§ 5. დოლიონები. როგორც ზემოთ დავინახეთ, მაკრონებს უცხოვრიათ პროპონტიდაშიც (კიზიკოსის სანახებში) პელასგური ტომის დოლიონების (Δολιόνες) მეზობლად. დოლიონებს მოიხსენიებენ: ჰეკატე მილეტელი, პეროდორე, დეიოქე, ეფოროსი, აპოლონიოს როდოსელი და მისი სქოლიასტი, სტრაბონი, სტეფანე ბიზანტიელი. ფსევდო-ორფევის „არგონავტიკაში“ მათი სახელია დოლიები—Δολιῆς (ტ. 504). აბ. როდოსელის ცნობით დოლიონები მოსახლეობდნენ მც. აზიის მდინარეების ესპესა და რინდაკის შუა მდებარე მხარეში („არგონავტიკა“ I, 952—1022).

დოლიონების პელასგურ წარმომავლობას და მათ გენეტურ კავშირს ქართველურ—კოლხურ ტომებთან ადასტურებს რიგი ფაქტებისა:

I. დოლიონების წინამძღოლის კიზიკოსის მამა არგონავტთა თქმულების მიხედვით იყო აპოლონიისა და სტილბეს ძე თესალბ-

¹⁰⁸ შეად. ს. ყაუხჩიშვილი, ბერძნული ლიტერატურის ისტორია, I, 83. 298—299.

ელი ენეოსი; კიზიკოსის დედა ენეტე თრაკიის მეფის ეგსორეს ასულია. თესალია და თრაკია ბერძნული ტრადიციით პელასგთა ოდინდელი სამკვიდრებელია. ბიზანტიური ხანის მოღვაწე გიორგი სინგლოზი (VIII—IX საუკ.) თავის „ქრონიკაში“ იაფეტის მოდგმის ჩამოთვლის დროს აღნიშნავს, რომ თესალიელთა წინაპარი იყო თობელი:

ε'. Θωβέλ. ἐξ οὗ Θεσσαλοί.

თობელი, რომლისგანაც არიან თესალიელები.¹⁰⁷

ამასვე გადმოგვცემს Liber generationis:

Thobel, unde Etthalienses

თობელი, საიდანაც არიან ეტთალიელები¹⁰⁸

აქ Etthalienses ნაცვლად უნდა იყოს Thessalienses.

თობელი ანუ ტაბალები ქართველთა წინაპარ ტომადაა მიჩნეული.¹⁰⁹ თობელის ტომის შესახებ ძველი. ფრაგმენტულად შემონახული „ქრონიკა“ გადმოგვცემს:

ἐκ δὲ τῶν Θωβέλ Θιβήλοισι, οἱ
νῦν Ἰβήρες

თობელისაგანა თობელები, ახლანდელი იბერები.¹¹⁰

თეოდორიტეს განმარტებაში ნათქვამია: „თობელ ეწოდებათ იბერებს, ხოლო მოსობ—კაპადოკიელებს“.¹¹¹

იოსებ ფლავიოსი გადმოგვცემს: „თობელმა დაათუძნა თობელეზი, რომლებსაც ახლა იბერები ეწოდებათ“.¹¹²

2. მნიშვნელობას არ უნდა იყოს მოკლებული ის, რომ ეგსორეს ძე აკამანტი (ენეტეს ძმა) ტროელთა მხარეზეა და ბერძენთა წინააღმდეგ იბრძვის; კიზიკოსის მეუღლის კლიტეს მამა მეროპი მცირე აზიის ქალაქის პიტეიას (ლამფსაკის) მეფეა. მისი ორი ვაჟი, ადრესტე და ამფიოსი, ასევე ტროელების რიგებში იბრძვიან.¹¹³ ბერძნული ტრადიციით ტროადელებსა და კოლხებს სთვლიდა ერთი ორიენტაციის ხალხებად, რომლებიც უპირისპირდებოდნენ ბერძნებს. ტროის ომში ტროელთა მხარეზე მებრძოლებს შორის ჩვენ

¹⁰⁷ „გეორგიკა.“ IV. 1. თბ., 1941. გვ. 61.

¹⁰⁸ „გეორგიკა.“ I, თბ., 1961. გვ. 12.

¹⁰⁹ ი. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია. I, 1951, გვ. 3 და შდგ.

¹¹⁰ „გეორგიკა.“ IV. 1. გვ. 7. იხ. Chr. Paschale, ed. Dindorfius, II, 237.

¹¹¹ „გეორგიკა.“ I, გვ. 222.

¹¹² „გეორგიკა.“ I, გვ. 271.

¹¹³ „ილიადა“, II, 830; 844.

ისეთ ტომებს ვხვდებით, რომელთა ნათესაობა კოლხურ ტომებთან საეჭვო არ უნდა იყოს.¹¹⁴

3. მცირეაზიელი ღვთაება „დიდი დედა“—ტეა-კიბელე დოლიონებისა და მაკრონების საერთო სათაყვანო ღვთაებაა.

4. ეფროსი დოლიონებს თესალიიდან ლტოლვილ პელასგებად თვლის. აპ. როდოსელის სქოლიასტი გადმოგვცემს: „ეფროსი ამბობს, რომ დოლიონები, რაკი პელასგები იყვნენ და მტრობდნენ თესალიისა და მაგნესიის მცხოვრებთ, ვინაიდან მათ მიერ იქმნენ გამოძევებულნი, თავს დაესხნენ [არგონავტებს]“.¹¹⁵

I საუკუნის ისტორიკოსი და გრამატიკოსი კლნონიცი თავის „მოთხრობებში“, რომლის ფრაგმენტებზე ჩვენამდე ფოტიოსის წყალობით მოაღწია, პირდაპირ ამბობს, რომ დოლიონები პელასგები იყვნენ და თესალიიდან ელინებმა გამოაძევეს. ეს გადმოცემულია 41-ე თხრობაში, სადაც კონონი პელასგიდების შესახებ გვიამბობს: „კიზიკოსს მოსახლეებად პელასგები ჰყავდა. აპოლონის ძემ—კიზიკოსმა, რომელიც თესალიაში მცხოვრებ პელასგებზე მეფობდა და ეოლიელების მიერ პელასგებთან ერთად გამოძევებულ იქნა, აზიის ნახევარკუნძულზე დააფუძნა ქალაქი და მისცა მას სახელი... საწმისზე მიმავალი იასონის ლაშქარი „არგოთი“ კიზიკოსს მიაღდა. როცა პელასგებმა [დოლიონებმა] თესალიური ხომალდი შენიშნეს, გამოძევების რისხვის გამო „არგოს“ ღამით ბრძოლა დაუწყეს“.¹¹⁶

სხვა წყაროებიდანაც ჩანს, რომ დოლიონები პელასგები იყვნენ და მათ ოდინდელ სამკვიდრებელს თესალია წარმოადგენდა. მოსულმა ინდოევროპელმა ელინებმა პელასგი დოლიონები თესალიიდან განდევნეს და მათ ძველ სამკვიდრებელს დაეპატრონენ. თესალიიდან აყრილმა დოლიონებმაც, მაკრონთა ტომის მსგავსად, მცირე აზიაში—კოლხურ გარემოში დაიდეს ბინა.

* *

მიმოხილული ცნობები პელასგურ-კოლხური ტომების განსახლების უძველესი ვითარების ამსახველი სურათებია. ეს ცნობები, რომელთაც წინაეღინური მოსახლეობის პრობლემის მკვლევარისათვის გვერდუაღუღელი დოკუმენტების მნიშვნელობა აქვთ, საშუა-

¹¹⁴ ს. ყაუხჩიშვილი, ჰეროდოტეს ისტორიის I, 2—3 თავი და ჰომეროსის „ხომალდთა კატალოგი“: უნივერსიტეტის „შრომები“, XXXIV a—b, 1948. იხ. აგრეთვე—თ. ყაუხჩიშვილი, სტრაბონის „გეოგრაფია“, გვ. 19.

¹¹⁵ F. Iacoby, FGH, II, 58; იხ. ტექსტებში ეფროსი, ფრგ. 61 (104).

¹¹⁶ F. Iacoby, FGr. H I, 205. იხ. ტექსტებში კონონი, 1 (368).

ლებას იძლევა, დავასკვნათ, რომ ზემოხსენებული კოლხური ტომები, სხვა პელასგურ ტომებთან ერთად, დიდ ტერიტორიაზე იყვნენ გავრცელებულნი. ისტორიულ ხანაში კი ამ ტერიტორიის თანდათანობითი დაეწროება მოხდა.

ასეთია რეალური ვითარება კოლხური ტომების პელასგური წარმომავლობისა და მათი უძველესი საცხოვრისის საკითხთან დაკავშირებით. სრულიად უსაფუძვლო ჩანს ლატიშვილისეული Scythica — Caucasicა-ს რუსული ტექსტის კომენტატორის შენიშვნა: „Кавказские Макроны... оказываются переселенцами с острова Эabei лишь благодаря сходству наименований (Макроны — Макрида, одно из названий острова Эбси в древности).“¹¹⁷

✱ § 6. ცნობა კოლხური დამწერლობის შესახებ. ქართული დამწერლობის წარმოშობის საკითხი ერთ-ერთი ურთულესი საკითხთაგანია. ამ დამწერლობის შექმნის თარიღის დადგენა და ქართული ანბანის წარმომავლობა განსაკუთრებული ყურადღების ცენტრში იყო და კვლავაც ინტენსიური კვლევა-ძიების საგანს წარმოადგენს. ფეხმოკიდებული იყო ჰიპოთეზა, თითქოს ქართული ანბანი ჩვენს წელთაღრიცხვის V საუკუნეში შექმნილიყოს.¹ „თავდაპირველად ქართველები—ადინშნავდა კ. კეკელიძე—თავიანთ საჭიროებას იკმაყოფილებდნენ უმთავრესად არამეული და ბერძნული დამწერლობის საშუალებით. მეოთხე საუკუნის გასულს თუ მეხუთის დამდეგს, მას შემდეგ, რაც ჩვენში დამყარდა ქრისტიანობა, ეს უაღრესად მწიგნობრული რელიგია, დაიბადა საჭიროება ნაციონალური ანბანისა და მწიგნობრობის შემოღებისა.“² როგორც არ უნდა იყოს, ლიტერატურულ ძეგლებზე დამყარებული ქართული მწერლობის მეცნიერული ისტორია მხოლოდ მეხუთე საუკუნის, დამდეგიდან შეგვიძლია დავიწყოთ“ (ხაზი აკტორისაა. ა.უ.)². ამ ჰიპოთეზას, რომლის ერთადერთი დასაყრდენი V საუკუნეზე აღრიხნული ქართული წერილობითი ძეგლების ჯერხნობით აღმოუჩენლობაა, ზოგიერთი მკვლევარი მხარს უჭერს: საეჭვოდ მიაჩნიათ ქართული დამწერლობის არსებო-

¹¹⁷ ВДИ; 1947, 3 (21), გვ. 287, შენ. 3.

¹ კ. კეკელიძე, ქართული ანბანის შექმნის თარიღს 412—429 წლებით განსაზღვრავდა: ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I¹, 1923, გვ. 31.

² კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. I—ძველი მწერლობა. 1960, გვ. 37.

ბა ჩვენი წელთაღრიცხვის V საუკუნეზე აღრიხდელ ხანებში.³ ქართული პალეოგრაფიის ფუძემდებელი ივ. ჯავახიშვილი ასეთ ვარაუდს მცდარად მიიჩნევდა და სამართლიანად ამბობდა: „V—VI სს-ზე უწინარესი დროის ქართული დამწერლობის ძეგლების ჯერ-ხნოაით აღმოუჩენლობა ქართული ანბანის სიძველის უცილობლად დამარღვეველ საბუთად ვერ გამოდგება.“⁴

სულ მცირე ხნის წინათ ქართული დამწერლობის უძველეს ნიმუშად ბოლნისის წარწერები ითვლებოდა. 1953 წელს პალესტინის უღაბნოს ქართული მონასტრის ნანგრევებში (ბეთლემის ახლოს) აღმოაჩინეს სამი წარწერა, რომელთაგან პირველი VI საუკუნეს განეკუთვნება: მეორე და მესამე კი ბოლნისის წარწერებზე უფრო ახალი აღმოჩნდა. პალესტინის (ბირ ელ-კუთთის) წარწერები, როგორც წერეთელმა გამოარკვია, პალეოგრაფიული თვალსაზრისით დიდ არქაულობას ამჟღავნებს და ამტკიცებს, რომ ქართულ ენაზე წერის ტრადიცია გაცილებით უფრო ადრე არსებობდა: „ამაზე მიუთითებს ორთოგრაფიული და ენობრივი ნორმებიც, რომლებიც წარწერათა ტექსტში უკვე დადგენილი და ჩამოყალიბებული ჩანს.“⁵ ბირ ელ-კუთთის წარწერების ენობრივი მასალა, ბოლნისის სიონის, მცხეთის ჯვრის მონასტრისა და სხვა ძველი წარწერების ენობრივ მასალასთან ერთად, იმაზე მეტყველებს, რომ ახ. წელთაღრიცხვის V საუკუნეში სალიტერატურო-სამწერლობო ქართული ენა მტკიცედაა ჩამოყალიბებული და განვითარების ხანგრძლივზე ხანგრძლივი გზა აქვს გავლილი. ქართული ანბანის სიძველე დადასტურა ჯერ კიდევ მცხეთის არქეოლოგიური გათხრების შედეგად აღმოჩენილმა არამეული დამწერლობის ნიმუშმა და ქართული დამწერლობის ნათესაობის დადგენამ არმაზის არამეულთან.⁶

შორეულ წარსულში ქართული დამწერლობის არსებობის ვარაუდს რეალურ ნიადაგზე აყენებს ზემოხსენებულ წარწერებში წარმოდგენილი წერის კულტურის უაღრესად მაღალი დონე: სრულყოფილი სახის მრგოლოვანი — ასომთავრული დამწერლობის ყოველი ნიშანი არსებობისა და განვითარების დიდი ხნის ტრადიციას ამჟღავნებს. ქართული დამწერლობის სიძველეზე მიუთითებს ისეთი ოღინდელი ტერმინებიც, როგორიცაა — „წერა.“ „წერტილი.“ ეს

³ G. Deeters, Das Alter der georgischen Schrift. Oriens Christianus, B. 39. Wiesbaden, 1955. ივ. წერეთელი, უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან; 1960, გვ. 51.

⁴ ივ. ჯავახიშვილი, ქართული პალეოგრაფია; 1949, გვ. 236.

⁵ გ. წერეთელი, დასახ. ნაშრომი, გვ. 39 შედგ., გვ. 47.

⁶ Г. Цорбетели, Архазское письмо и проблема происхождения грузинского алфавита. Эпиграфика Востока, II, Ленинград, 1948, 90—101; III, 1949, 59—71.

ტერმინები „იმ ხანისაა, როცა წერა რეალურად იყო რაიმე მაგარ მასალაზე (ქვაზე, თიხის დაფაზე, ლითონზე) ამოჭრის, ამოკვეთის პროცესი.“⁷ ასევე უძველესი ჩანს ტერმინები „კითხვა, „ასო“.⁸

ანტიკური ხანის ბერძენ-რომაელ ავტორთა თხზულებებში დატული ცნობები და უკანასკნელ ხანებში საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში წარმოებულ არქეოლოგიურ ძიებათა შედეგად მოპოვებული მატერიალური კულტურის ძეგლები ქართველთა წინაპარი ტომების მალალ კულტურულ-შემოქმედებით დონეზე მეტყველებენ. წარმოდგენელი იქნებოდა, გვეფიქრა, რომ ქართველთა წინაპარ ტომებს, რომლებიც ძვ. წ. III ათასეულში უაღრესად დაწინაურებულნი იყვნენ მეტალურგიაში, დამწერლობა არ ჰქონოდათ. მართებული მოსაზრება აქვს წამოყენებული შ. ამირანაშვილს: „ენეოლითური და ბრინჯაოს კულტურის განვითარების მალალი მხატვრული დონე უთუოდ ამტკიცებს იმ გარემოებას, რომ ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობას დამწერლობა უნდა ჰქონოდა.“⁹

სოფ. ოზნში (თრიალეთი) აღმოჩნდა ფიალა სიმბოლური ნიშნებით, რომელთაც ბ. კუფტინი პიქტოგრაფულ დამწერლობას უკავშირებს და პროტო-ელამურ ნიშნებს ამსგავსებს; გ. გობეჯიშვილის აზრით კი, ეს ნიშნები ქართველთა უძველესი ტომის ტაბალების (resp. ტიბარენების, იბერების) მიერ შექმნილი ხატოვანი დამწერლობა უნდა იყოს.¹⁰

1960 წელს არქეოლოგმა—ტ. ჩუბინიშვილმა ენეოლითური ხანის ნასოფლარის გათხრის დროს ჯავახეთში ე. წ. „ამირანის გორაზე“ აღმოაჩინა თიხის ჭურჭელი, რომლის ყურის ქვეშ ამოკაწვრის წესით გაკეთებულია ათი სხვადასხვა ნიშანი, რომლებიც ერთ მწკრივად სარტყელივით უვლიან გარს ჭურჭელს. ეს ნიშნები არქეოლოგიური კომპლექსის მიხედვით ზუსტად თარიღდება ძვ. წ. III ათასწლეულის დასაწყისით.¹¹ შ. ამირანაშვილის აზრით, ყველა ნიშანი პიქტოგრაფიული ხასიათისაა და ადრეული ხანის ნამდვილი დამ-

⁷ ს. ჯანაშია. ხელების ისტორიისა და ენის საკითხისათვის, „წიგნები“, ტ. III. 1959, გვ. 192.

⁸ პ. ბერაძე, რა საბჭოთა გვაქვს, ვიგულისხმობთ ქართული ლიტერატურის ანტიკური პერიოდის არსებობა: „ლიტერატურული გაზეთი“, 1962, № 45, 2, XI.

⁹ შ. ამირანაშვილი. საქართველოში ნაპოვნი არქაული ხანის დამწერლობის ნიმუშები. გაზ. „კომუნისტი.“ 1961, № 273, 2 XII.

¹⁰ Б. А. Буфтин. Археологические раскопки 1947 г., Тб., 1948, 32—33. გ. გობეჯიშვილი, არქეოლოგიური გათხრები საბჭოთა საქართველოში; თბ., 1952, 45.

¹¹ ტარიელ ჩუბინიშვილი, ამირანის გორა—მასალები მესხეთ-ჯავახეთის უძველესი ისტორიისათვის, თბ., 1963, გვ. 37, 89, 90.

წერლობის ნიმუშს წარმოადგენს.¹³ არქაული ხანის ქართულ დამწერლობას განაკუთვნებენ აგრეთვე იმ ნიშნებს, რომლებიც ამოკაწრულია დმანისის რაიონში ყორღანული სამარხის გათხრის დროს აღმოჩენილ ქვებზე (გათხრა ჩატარდა 1961 წელს). ბ. კუფტინისა და შ. ამირანაშვილის აზრით, დაბლაგომის ქვევრ-სამარხებში აღმოჩენილი ნიშნები, რომლებიც ძვ. წ. VI—III საუკუნეებით თარიღდება, ანბანურ დამწერლობად უნდა მივიჩნიოთ.¹⁴

XI საუკუნის ქართველი ისტორიკოსის ლეონტი მროველის თხზულებაში—„ცხოვრება ქართველთა მეფეთა“ დაცულია ცნობა ქართული ანბანის შექმნის დროისა და ამ ანბანის შემომღები პიროვნების შესახებ. ლეონტი მროველის გადმოცემით, ქართული ანბანი შექმნილია ძველი წელთაღრიცხვის III საუკუნეში ქართლის სამეფო დინასტიის ფუძემდებლის, დიდი სამეფოს ხელისუფლის, ლეგენდარულ პიროვნებად ქცეული ფარნავაზის მიერ: „და ესე ფარნავაზ იყო პირველი მეფე ქართლსა შინა ქართლოსისა ნათესავთაგანი. ამან განავრცო ენა ქართული, და არღარა იზრახებოდა სხუა ენა ქართლსა შინა თვნიერ ქართულისა. და ამან შექმნა მწიგნობრობა ქართული.“¹⁵ ლეონტი მროველის ამ გადმოცემაში საყურადღებო ის არის, რომ ძველი ქართული ტრადიცია ქართული დამწერლობის შემოღებას ქრისტიანობის გავრცელებაზე დიდი ხნით ადრე გულისხმობდა. ეს უბრალო ვარაუდი როდი იყო: ძველი ქართული საისტორიო ტრადიცია უთუოდ ეყრდნობოდა ფაქტიურ მასალას. ეს მასალა, ადრინდელი ქართული წერილობითი ძეგლების სახით, როგორც ფიქრობენ, სხვადასხვა რიგის მრავალმა ფაქტორმა გაანადგურა. უმთავრესი წილი ამ საქმეში, ჩანს, დაიდო ქრისტიანულმა ეკლესიამ, რომელიც დაუნდობლად სპობდა წარმართული კულტურის ნაშთებს.

ივ. ჯავახიშვილი იმ აზრისა იყო, რომ ქართულ დამწერლობას სათავეები შორეულ წარსულში აქვს და რომ იგი შეიქმნა ჯერ კიდევ მაშინ, როდესაც ქართველთა წინაპარი ტომები გაცილებით უფრო ვრცელ ტერიტორიებზე იყვნენ განსახლებულნი: „სამუდამოდ უკუგდებულნი უნდა იყოს აზრი ქართული ანბანის V საუკუნეში გამოგონების შესახებ ქ. შ. და უნდა განმტკიცდეს აზრი, რომ ქართული დამწერლობა გაცილებით უფრო ძველია და მისი

¹³ შ. ამირანაშვილი, დასახ. წერ.

¹⁴ შ. ამირანაშვილი, დასახ. წერ.; Б. А. Куптин, Материалы к археологии Копхиды, II Тб., 1950, დვ. 78—82.

¹⁵ „ქართლის ცხოვრება“ — ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით. ყაუხჩიშვილის მცერ, ტ. I, თბ., 1955, გვ. 26.

დასაწყისი შორეულ წარსულში და მცირე აზიაში და არა საბერძნეთში უნდა ვეძიოთ, ¹⁵ ივ. ჯავახიშვილის ამ სწორ დებულებაში ერთგვარი კორექტივი შეიძლება შეიტანოს მედიტერანული კულტურის საწყისთა კვლევა-ძიების დღევანდელმა დონემ. სრულიადაც არ არის გამორიცხული შესაძლებლობა, რომ ქართველთა წინაპარტომებში არსებული უძველესი დამწერლობის ნიმუშები საბერძნეთის ტერიტორიაზეც აღმოჩნდეს. ძველ ბერძნულ წყაროებში, განსაკუთრებით კოლხეთთან დაკავშირებული არგონავტების თქმულების გადმოცემებში, როგორც ითქვა, დაცულია მრავალი ძვირფასი ცნობა წინაელნიური მოსახლეობის — ბელასგების და მცირეაზიულ-კავკასიური — ქართველთა წინაპარი ტომების მკიდრო გენეტიკური კავშირის თაობაზე. ამ ცნობათა მიხედვით ირკვევა, რომ მერმინდელი ელადის სხვადასხვა ადგილებში მოსახლე და წინაბერძნული ე. წ. კრეტა-მიკენის ადრეული კულტურის შემქმნელ ბელასგებში ქართველ ტომთა დასავლური გაერთიანების წარმომადგენელი კოლხური ტომებიც იყვნენ.

ბერძენ ავტორებს კოლხები მდიდარი კულტურული წარსულის მქონე ხალხად შიანდათ. საგულისხმოა ამ მხრივ აგათია სქოლასტიკოსის სიტყვები: „ძლიერსა და მამაც ტომს წარმოადგენენ ლაზები და სხვა ძლიერ ტომებსაც მბრძანებლობენ; ამჟამინ კოლხთა ძველი სახელით და ზომაზე მეტად ქედმაღლობენ, შესაძლებელია არც თუ ისე უსაფუძვლოდ... მე არ მეგულება სხვა ტომი ესოდენ სახელგანთქმული და მორკმული, როგორც სიმდიდრის სიუხვით და ქვეშევრდომთა სიმრავლით, ისე მიწა-წყლის სიკეთით, მოსავლიანობის სიჭარბით და ზნე-ჩვეულებათა სიმწყობრით და დახვეწილობით.“ ¹⁶ აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ ბერძენ ისტორიკოსებს თავიანთ ზოგად ისტორიულ თეორიებში არ შეეძლოთ სრულად წარმოედგინათ საკუთარი ნაციონალური ისტორია იმდროინდელ ცხოვრებაში კოლხთა როლისა და ადგილის გაუთვალისწინებლად. ძნელია, ვიფიქროთ, მდიდარი კულტურული წარსულის მქონე და ანგარიშგასაწეე ხალხად მიეჩნიათ კოლხები ბერძნებს მათში უძველესი დამწერლობის არსებობის გარეშე.

კოლხური (resp. ქართული) დამწერლობის თაობაზე ბერძნულ წყაროებში ორი სახის ცნობა მოიპოვება. ერთია ელინისტური ხანის ანონიმური ავტორისა და ახ. წ. II საუკუნის ისტორიკოსისა

¹⁵ ივ. ჯავახიშვილი, დასახ. ნაშრ., გვ. 236. ივ. ჯავახიშვილის ვარაუდით, ქართული ანბანი ფინიკიური ალფაბეტიდან წარმოიშვა არაუგვიანეს ძვ. წ. VII საუკუნისა (დასახ. ნაშრ.—passim).

¹⁶ აგათია, იუსტინიანეს მეფობისათვის; „გეორგია“, III, 50—51.

და ფილოსოფოსის ხარაქს პერგამონელის ცნობები; მეორე სახისაა და უფრო ადრინდელი ცნობა კვრებზე.

XII საუკუნის კომპილატორ-ინტერპრეტატორი ევსტათი თესალონიკელი დიონისიოს პერიეგეტის თხზულების 689-ე ტაეპის განმარტებისას გადმოგვცემს შემდეგს: „ხარაქსი ამბობს, რომ ოქროს საწმისი იყო ეტრატებზე (μυμύρρυαυ) აღნუსხული ხერხი ოქრო-დამწერლობისა (μύθιμιθ χρυσοϋραφιας), რომლის გამოცო, ამბობენ, როგორც ღირსსარწმუნოა, „არგოს“ ლაშქრობა მოეწყო.“¹⁷ ხარაქს პერგამონელი, შესაძლებელია, ამ გადმოცემაში ემყარებოდა მითოგრაფიული ტრაქტატის—„დაუჯერებელთათვის“ (παρ: άπιστων) ანონიმურ ავტორს, რომელიც, თავის მხრივ, ძვ. წელთაღრიცხვის IV—III საუკუნეების ევპემერისტის—პალეფატეს ანალოგიური სახელწოდების თხზულებას ეყრდნობოდა. ანონიმური ავტორი ტრაქტატის ერთ-ერთ თავში, რომელსაც ეწოდება „ოქროს საწმისისათვის“ (Περ: τιν χρυσιν μύθιν) ამბობს: „კოლხეთში დაცული [ტყავი] ნამდვილად ოქროს საწმისი კი არ იყო (ეს პოეტური მონაქორია), არამედ ტყავებზე ნაწერი წიგნი, რომელიც შეიცავდა იმის აღწერას, თუ როგორ შეიძლება მივიღოთ ოქრო ქიმიის საშუალებით (δύ χημείας). თანამედროვეებმა შესაფერისად უწოდეს მას ოქროსი, მისგან გამომდინარე მოქმედების გამო.“¹⁸ ოქროს საწმისის ანალოგიურ განმარტებას იმეორებს ახ. წ. VII საუკუნის ისტორიკოსი, „მსოფლიო ქრონიკის“ ავტორი იოანე ანტიოქელი: „იასონმა და მისმა მხლებლებმა, პონტოს ზღვით კოლხეთს მიღწეულებმა, მოიპოვეს მედეა და ეგრეთ წოდებული ოქროს საწმისი. ეს ის კი არ იყო, როგორც პოეტურად გადმოგვცემენ, არამედ წიგნი [იყო] ტყავებზე ნაწერი, შემცველი იმისა, დუ ვით უხდა გაკეთდეს ოქრო ქიმიის საშუალებით (δύ χημείας).“¹⁹ იოანე ანტიოქელის განმარტება გამეორებულია სვიდას სახელით ცნობილ X ს-ის ლექსიკონში სიტყვის ქვეშ საწმისი (ἀργα): „ოქროს ბეწვიანი საწმისი, რომელიც იასონმა და არგონავტებმა მოიპოვეს, როდესაც პონტოს ზღვით კოლხეთში მივიდნენ; [მოიპოვეს] მედეაც, მეფე აიეტის ქალიშვილი. ეს ისე კი არ იყო, როგორც პოეტურად არის გადმოცემული, არამედ ეს იყო ტყავებზე დაწერილი

¹⁷ F. Jacoby, FGr. Hist., II, 482—493; F Hist. Gr. III. 636—645;—Eust. ad Dion. Per. 689.

¹⁸ Mythographi Graeci; III, 2: Palaephatus, *Ἰστοι Ἀπίστων*; edidit N. Festa, Teubn., Lipsiae, 1902—Excerpta vaticana (vulgo Anonymus De incredilibus).

¹⁹ FHG IV, 545; „გეორგია“, IV, 2, გვ. 316—317.

წიგნი, შემცველი იმისა, თუ როგორ უნდა გაკეთდეს ქიმიის საშუალებით (მან ოქროსა) ოქრო. ჩანს, მაშინდელი ხალხი ამ ტყავს უწოდებდა ოქროსას მისგან მიღებული შედეგის გამო. 20

ოქროს საწმისის ასეთი განმარტება ემყარება ივ. წელთაღრიცხვის IV საუკუნის ბერძენი ფილოსოფოს-ათეისტის ევჰემეროსის პრინციპს. როგორც აღნიშნული გვაქვს, ევჰემეროსი და მისი მიმდევრები (ევჰემერისტები: პალეფატე, დიონისიოს სკიტობრაქიონი, დიოდორე სიცილიელი, მნასეა, ხარაქს პერგამონელი და სხვები) ცდილობდნენ, ყოველი მითის, თქმულებისა და ლეგენდის ალეგორიულ-ისტორიული განმარტება მოეცათ, ქენზარტების მარცვლები დაეძებნათ. ყოველგვარ თქმულებას წინ საქმე უძღვის, — ამბობს პალეფატე მითოგრაფიული ნაშრომის წიგნის „დაუჯერებელთათვის“ შესავალში.

აქ დამოწმებულ განმარტებებში საყურადღებო ის არის, რომ ბერძენთა წარმოდგენით კოლხებს დამწერლობა ძველთაგანვე ჰქონიათ. პ. ინგოროყვა ხარაქსის განმარტებას ანტიკურ ხანაში ქართული დამწერლობის მაუწყებელ ცნობად მიიჩნევს. ეს სწორია, მაგრამ დასაზუსტებელია დასკვნა: „ხარაქსის დროს, როგორც ირკვევა, კოლხეთში გავრცელებული იყო ოქრო-დამწერლობა“ (ხრისოგრაფია), ანუ ხელოვნება ოქროს ასოებით წერისა. 21 ხარაქსის ცნობაში მისი თანამედროვე დამწერლობის შესახებ კი არაა ლაპარაკი, არამედ კოლხთა უძველეს დამწერლობაზეა საუბარი.

* * *

ცნობა ეგრეთ წოდებულ კვრებზე დაკულია აპოლონიოს როდოსელის ზემოთ მიმოხილულ „არგონავტიკაში.“ აპოლონიოს როდოსელის მიერ მოწოდებულ ცნობათა კომპლექსში განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს გადმოცემა კვრებზე. იგი პირველი ცნობაა ძველ ქართველ ტომებში (კოლხეთში) არსებული დამწერლობის შესახებ.

„არგონავტიკის“ IV წიგნში ფრიქსესა და აიეტის ასულის ქალკიოპეს უფროსი ვაჟი არგოსი კოლხეთიდან ელადისაკენ მიმავალ არგონავტებს მოუთხრობს აიას (კოლხეთის) დაარსების ამ-

20 Suidae Lexicon ed. Ada Adler, I—IV, Lips., 1928—1936.

21 პ. ინგოროყვა, ქართული მწერლობის ისტორიის მოკლე მიმოხილვა. „მნათობი“, 1939 წ. № 1, გვ. 169.

ბავს²² და დასძენს, რომ კოლხებს „შენახული აქვთ თავიანთ მამათაგან ნაწერი კვრბები, რომლებზედაც ირგვლივ მოგზაურთათვის ნაჩვენებია ზღვისა და ხმელეთის ყველა გზა და საზღვარი“ — *ὅς τῆ τοι γράψανς²³ πατῆραν ἐμῆν εἰρήσονται | ἀνρπίαζ, ὁς ἐνι παθῶαι ἔθῃς ἀχι πατῆρα²⁴ ἔχουσιν | ἄγρης τε τρᾶφερῆς τε πᾶσι²⁵ ἐπισημαίνουσιν* (IV, 279—281).

აპოლონიოს როდოსელი ანტიკური ხანის იმ ავტორთა რიგს ეკუთვნის, რომელთა მიერ მოწოდებული ცნობებიც ნდობის ღირსნი არიან. ცხადია, ზოგი რამ კრიტიკული თვალთაა აღსაქმელი, მაგრამ აპოლონიოსის გადმოცემებში კოლხთა ცხოვრების ძირითადად უტყუარ, რეალურ განოხატვასთან გვაქვს საქმე. აპოლონიოსის ცნობა კვრბებზე ანტიკური ხანის ქართველ ტომებში არსებული მაღალი კულტურის მაუწყებელია: კოლხებს ჰქონიათ ძველისძველი წერილობითი ძეგლები („მამათგან ნაწერი“) სამანძილო კვრბების სახით. აპოლონიოსის მიხედვით, კვრბებს კარტოგრაფიული მნიშვნელობა ჰქონდათ და კოლხები მათ პრაქტიკული მიზნით იყენებდნენ—მოგზაურთათვის კვრბებზე აღნიშნავდნენ წყლისა და ხმელეთის გზებისა და საზღვრების მდებარეობას. ამ ცნობას მხარს უჭერს ის ცნობილი ფაქტი, რომ კოლხეთზე ძველთაგანვე გადიოდა დიდი სავაჭრო გზა, რომელიც კეთილმოწყობილი იყო.

აპოლონიოსის ცნობა კვრბებზე პირველად დაიმოწმა ისტორიკოსმა ალ. ჭყონიამ კარლ რიტტერის წიგნიდან (*История земледелия*): „კურბების ფირფიტებია და ნასახია ლანდქარტებისა.“ აქვეა მოტანილი ცნობილი გეოგრაფის კ. რიტტერის სიტყვები კოლხთა გეოგრაფიული აზროვნების თაობაზე: „კარტოგრაფიული ხელოვნების გამოგონების პატივ-დიდება სრულიადაც არ ეკუთვნის მცირე აზიის ბერძნებს. იგი ბევრად უფრო ადრე ხმარებაში ყოფილა კოლხეთის მოგზაურ ვაჭართა შორის.“²⁴

²² აპოლონიოსი აქ იმეორებს ჰეროდოტეს ცნობილ ვეგვიპტოფილურ კონცეფციას, რომლის მიხედვითაც კოლხთა წარმოშობა უკავშირდება ვეგვიპტის მეფის სესოსტრისის (სესონქოსისის) ლეგენდარულ ლაშქრობას: სესოსტრისმა ილაშქრა აზიაში, დაიპყრა ტურები, სკვითები და მდინარე თაზისთან დატოვა ლაშქრის ნაწილი. საიდანაც კოლხები წარმოიშვნენ (ჰეროდოტე, II, 103—104; აგათი, აუსტინიანეს მეფობის შესახებ, II, 18; „გეოგრაფია“, III, 27—28).

²³ *γγραψας*—acc. pl.—*ἄγρης*, *πῆς* = „ნაკაწრი“; ვარიანტში არის *γγραψας*—ზედს. სახ. *γγραψας*.

²⁴ ალ. ჭყონია, ისტორიული ნარკვევი ანუ ქრისტომატია საქართველოს ისტორიისათვის უძველეს დროდამ ბაგრატიონთ გამეფებამდე. ტფილისი, 1896, გვ. 124—125.

რიტერის ზემოხსენებული წიგნიდან აქვს დამოწმებული ცნობა კვრებზე მ, ჯ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს ა ც. იგი ცდილობს, სიტყვა „კვრების“ ქართულ ნიადაგზე ახსნას: „ვინ იცის, ამ „კვრის“ ნაშთი იყოს აწინდელი „კარი“ (კარები = კარები), რომელიც თავდაპირველად აღნიშნავდა სიმტკიცეს, სიმაგრეს, შექერას და მაშასადამე სჯულდებისა. მასვე ვადარებ „კერპს“, რომელიც თავდაპირველად უნდა ყოფილიყო კერასათვის სჯულმდებელი სალოცავი ღმერთი.“²⁵ „კვრებისა“ და „კარის“ ეტიმოლოგიური დაკავშირება, ცხადია, შეუძლებელია, მაგრამ სემანტიკური კავშირი, მართლაც, შეიძლება იყოს, თუ კვრებს, როგორც ეს ქვემოთ დამოწმებულ ზოგ წყაროშია ნაჩვენები, ქვის დაფებსა ან თიხის ფირფიტებზე ნაწერ მრავალკარედ ძეგლებად წარმოვიდგენდით.²⁶

ცნობას კვრებზე კოლხეთში არსებული დამწერლობის მაუწყებლად მიიჩნევს მაქს. ბერძნიშვილი.²⁷

აბ. როდოსელის „არგონავტიკის“ ქართულ ენაზე გამოცემის შემდეგ კვრების თაობაზე კვლავ გამოითქვა ზოგიერთი მოსაზრება. გ. მელიქიშვილის აზრით, აპოლონიოს როდოსელის ცნობაში უნდა დავინახოთ მოწმობა იმისა, რომ ძველ კოლხეთში დამწერლობა არსებობდა; ჩანაწერები კვრების სახით უნდა მივაკუთვნოთ ძველი კოლხეთის სამეფოს, რომელიც ძველი აღმოსავლეთის სახელმწიფოთა თანამედროვე იყო „...в этом сообщении Аполлония Родосского вполне можно усмотреть свидетельство о наличии письменности в древней Колхиде. Ко времени поэта (III в. до Н. Э.), поскольку можно судить по его словам, эти записи рассматривались в качестве произведений „отцов“, т. е. предков. Если можно верить этому сообщению, эти записи скорее всего нужно рассматривать как принадлежащие к древнеколхидскому царству—современнику древневосточных государств.“²⁸

კვრების თაობაზე საყურადღებო დასკვნებია წარმოდგენილი ვლ. სიჭინავას ნაშრომში.²⁹ მართებულია დასკვნა, რომ ქა-

²⁵ მ. ჯ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი, ქართული მწერლობა. წიგ. I. თბ., 1900. გვ. 37 შმდგ.

²⁶ ტერმინის—„კარი“ შესახებ იხ. ივ. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი, დაწოწმ. ნაშრ., გვ. 30.

²⁷ მაქს. ბერძნიშვილი, ქალაქ ფახისის ისტორიისათვის (საკანდიდატო შრომა, მანქ. გადაწ., თბ., 1940, გვ. 84—85).

²⁸ Г. А. Меликшидзе, К истории древней Грузии. Тб., 1959, 215.

²⁹ ვლ. სიჭინავა, ძველი კოლხეთის კულტურის ისტორიიდან (კოლხური „კვრების“ ადგილისათვის ქართული დამწერლობის ისტორიაში). ბათუმის სახელმწ. პედინსტიტუტის შრომები, ტ. III, 1953, გვ. გვ. 81—101.

რთველ ტომთა წინაპრებს თავიანთი წარმართული სარწმუნოების გამოსახატავად ჰქონდათ საერთო ტერმინოლოგია, რომელიც საერთო ქართული დამწერლობის ნიშნებისა და წარმართული ლიტერატურის არსებობაზე უნდა მიუთითებდეს. ვლ. სიკინავა გვაწვდის გონებამახვილურ დაკვირვებას და ცდილობს, ინდოევროპულ გარემოში ამოუცნობი სიტყვა ჯაპჟი-ი ქართველურ ენათა (ზანურის) ნიადაგზე ახსნას. მისი აზრით, ამ სიტყვის ბერძნულ გადმოცემაში დატულია ეტრატის ძველი კოლხური (ზანური) სახელწოდება კირიბი — „კრავი“ → კირიბიში — „კრავის [ტყავი]“. ამგვარად, კვრბები ეტრატებია (კირიბიში), სადაც ზოგჯერ შეიძლება კარტოგრაფიული მასალებიც იყო ჩაწერილი. არგონავტების თქმულების ოქროს საწმისის იგივე კირიბი — კირიბიშია, რომელზედაც ოქროს მოპოვებისა და დამუშავების რთული ქართული — კოლხური ტექნოლოგიური პროცესი იყო აღნუსხული. თავისი აზრის გასამტკიცებლად ვლ. სიკინავას დამოწმებული აქვს ის საგულისხმო ფაქტი, რომ იბერიულ-კავკასიურ ენებში ხშირად „ცხერისა“ და „წივნის“ აღსანიშნავად ერთი და იგივე სიტყვები იხმარება.

ვლ. სიკინავას მოსაზრებას ძირითად დაბრკოლებას უქმნის ის გარემოება, რომ კვრბებზე არსებული ყველა წყარო კვრბებს მაგარ ნივთიერებაზე (ქვის და ხის დაფებზე ან თიხის ფირფიტებზე) შესრულებულ წარწერებად წარმოგვიდგენს და არა ეტრატებზე არსებულ ჩანაწერებად. როგორც ცნობილია, ეტრატი (პერგამენტი) შედარებით გვიანდელი ხანის საწერი მასალა იყო, კვრბების წარმოშობა კი საფარაუდოა იმ ხანებში, როდესაც ასეთ მასალად მაგარ ნივთიერებას იყენებდნენ. ამ ფაქტის გაუთვალისწინებლობამ და სიტყვათა ნაწილობრივი ფონეტიკურ-სემანტიკური დამთხვევის საფუძველზე დაყრდნობამ ეტიმოლოგიური შეცდომა გამოიწვია. დაუსაბუთებელი და მეცნიერული თვალსაზრისით მიუღებელია ვლ. სიკინავას ეტიმოლოგიური ძიებები, თითქოს ზანური კირიბის ფუძიდან წარმოდგებოდეს დამწერლობასთან დაკავშირებული ზოგიერთი სხვა ტერმინებიც (მაგ., ბერძ. „ქარტა“ და მისთ.).

ეტიმოლოგია სიტყვისა Kpპჟი ბერძნულ წყაროებში დატულე ცნობების საფუძველზე უნდა გაირკვეს. აქვე შევნიშნავთ, რომ ბერძენ ავტორებს შეთანხმებული წარმოდგენა კვრბების რაობის შესახებ არა აქვთ და ამ სიტყვის წარმომავლობის თაობაზეც სხვადასხვა მოსაზრებას გვთავაზობენ.

აპოლონიოს როდოსელის წყარო კოლხეთში კვრბების სახით დამწერლობის არსებობის შესახებ ჯერხნობით ცნობილი არ არის, მაგრამ, უეჭველია, „არგონავტიკის“ ავტორი რომელიღაც ძველის-

ძველ ტრადიციას ეყრდნობოდა. აპოლონიოსის ცნობა რომ ნდობას იმსახურებს, ეს კვრებებზე არსებული სხვა წყაროებიდანაც ჩანს.

სიტყვა „კვრბის“ არის communis generis; მხ. რიცხვში (ჩ ან ბ ან კ, ჯ, ზ, იონ. ნათ. სივ) დამოწმებულია ბერძენ გრამატიკოსებთან (მაგ.: არისტენეტე, 1,17—*ἀρβίς ἔταριχῶν ἁαχῶν*; ჰესიხოსი, 8. v.) და ერთ შემთხვევაში არისტოფანესთან („ლორუბლები,“ 447). ჩვეულებრივ გვხვდება მრ. რიცხვში—*αἱ* ან *οἱ* ან *αἰ* ან *οἰ* ან *αἰ* ან *οἰ*—იონიური ფორმით *Κῆρβιδες*—„კვრბები“ (ამ ფორმითაა ეს სიტყვა წარმოდგენილი აპ. როდოსელთან—*acc. pl. ἀρβίδεις*).

კვრბების თაობაზე ჩვენ ხელთ არსებულ ცნობებში ქრონოლოგიურად პირველი ხსენება კვრბებისა ჩანს ატიკური კომედიის უძველეს წარმომადგენელთან კრატინესთან (გარდაიკვალა 423—421 წლებს შუა), რომელსაც იმოწმებს პლუტარქე და მოაყავს მისი სიტყვები:

„სოლონს და დრაკონს გეფიცები, თუმცა მათ კვრბებს (οἱσι τὰς ἀρβίδεις) დღეს ქერის მარცვლის მოხალისთვის იყენებს ხალხი“ („სოლონი,“ 25).

აქედან ჩანს, რომ კვრბები, კრატინეს გაგებით, ქვის ან თიხის ფირფიტებია, დაფებია, რომლებზედაც დრაკონისა და სოლონის კანონები იყო აღნუსხული. კრატინეს დროს ეს კანონები უგულვებელყოფილია და მათი შემცველი ფირფიტებით მარცვალს ახმობენ.

ანტიკური სამოსამართლო რიტორიკის დიდი წარმომადგენელი ორატორი ლისია (დაახ. 459—380) კვრბებს სასულიერო წარწერების შემცველ ძეგლებად მიიჩნევს: *ἦναι δὲ τὰς ἀρβίδεις ἄστυγῶν* (30, 17) — „მსხვერპლშეწირვები კვრბებისა და სვეტების თანახმად.“ აქ კვრბები ცხადად არის გამოიჯნული სვეტებისაგან და შეიძლება, ფირფიტებად იყოს მიჩნეული.

კომედოგრაფოსი არისტოფანე „ფრინველებში“ მოიხსენიებს კანონის აღმნუსხველ „კვრბებს ყარყატთა“—*Κῆρβιδες πᾶσαρχῶν* (Av. 1354).

ფილოსოფოსი პლატონი ლაპარაკობს „რომელიღაც კვრბებსა და სვეტებზე აღმნუსხველთა“ შესახებ—*γράψαυτες δὲ ἀρβίδεις τῆς ἀστυγῆς* (Polit. 298 d.). კვრბები და სვეტები აქაც გამოიჯნულია ერთმანეთისაგან. საყურადღებოა ისიც, რომ პლატონს კვრბები გაურკვეველ საგნად მიაჩნია (*Κῆρβεις τῆς ἀστυγῆς*).

პლუტარქე სოლონის ბიოგრაფიაში გვაცნობს ე. წ. „აქსონებს“ ანუ ოთხწახნაგა ჩარჩოებში ჩასმულ და მბრუნავ ლერძზე დამაგრებულ ხის დაფებს, რომლებზედაც სოლონის კანონები ეწერა. „ამ დაფების მცირეოდენმა ნაშთმა ჩვენ დრომდეც მოაღწია

და პრიტანეიონში ინახებოდა, — ამბობს პლუტარქე. მისი სიტყვით, სოლონის „აქსონებს“ არისტოტელე უწოდებს „კვრებს“ (სოლონი, 25). მართლაც, „ათენელთა პოლიტიის“ VII თავში არისტოტელე გადმოგვცემს, რომ სოლონის „ქანონები ჩამოწერეს კვრებზე და გამოაქიდეს სამეფო სტოაში...“³⁰

პლუტარქესთან დაცულია ფრიალ საგულისხმო გადმოცემა კვრების შესახებ: „Ἐγὼ δὲ φασὶν ἔδωκεν, ἐν οἷς ἑκάς κχι μῦθους περὶ χόουται, χσρῖεις, ἄξιους δὲ τὸς ἄλλους ὑπομάσθαι— „ზოგიერთები ამბობენ, რომ კვრები ეწოდებოდათ იმ [დაფებს], რომლებიც ღვთისმსახურებასა და მსხვერალშეწირვებთან დაკავშირებულ წესებს შეიცავენ, სხვებს კი აქსონები ერქვათ.“³¹

ძვ. წ. IV საუკუნის ისტორიკოსის თეოპომპე ქიოსელის დაკარგული თხზულების — „ღვთისმოშიშობისათვის“ ფრაგმენტში კვრების ასეთი განმარტებაა მოცემული: 1) „კვრები [ეწოდებოდათ] იმისაგან, რომ ზეალმართულნი გვირგვინდებიან (χαιορῦμασθαι), ანდა კორიბანტებისაგან, ვინაიდან [კვრები] ამათი აღმოჩენაა, როგორც ამბობს თეოპომპე [თხზულებაში] „ღვთის მოშიშობისათვის;“ 2) „კვრები სპილენძისა იყო და არა რამე ხისაგანი. ისინი გამოიგონეს კორიბანტებმა, საიდანაც კვრები შეერქვათ, როგორც დაწერა თეოპომპე [წიგნში] „ღვთისმოშიშობისათვის,“ ანდა იმიტომ ეწოდებოდათ ასე, რომ ზეალმართულნი მწვერვალზე გვირგვინდებიან (χαιορῦμασται).“³²

ბიზანტიელი კომპილატორი ფოტიოსი თავის „ლექსიკონში“ თეოფრასტეს საყურადღებო განმარტებას გადმოგვცემს: „კვრები... ითქმის სიმაღლეზე დაგვირგვინებულობისაგან, ან, როგორც აპოლოდორე ამბობს, მტკიცედ დგომის გამო (αετσεχερῖσθαι); თეოფრასტეს მიხედვით კი— კრეტელი კორიბანტებისაგან, ვინაიდან ისინი [კვრები], ასე ვთქვათ, კორიბანტულ წმიდა წარწერათა ასლებია.“³³ ფოტიოსის მიერ დამოწმებული თეოფრასტე უნდა იყოს პერიპატეტიკოსი თეოფრასტე ლესბოსის ქალაქ ერესო-

³⁰ არისტოტელე; ათენელთა სახელმწიფო წყობილება. თარგ. ს. ყაუხჩი-შვილისა. ქუთაისი, 1935, გვ. 10.

³¹ Plutarchi vitae parallelae ed. Lindskog—Ziegler, I, 2; Lips., 1914. პლუტარქე, რჩეული პარალელური ბიოგრაფიები. თარგ. აკ. შრეშაძისა. თბ., 1957, გვ. 57, 301.

³² F. Jacoby, Die Fragmente d. gr. Hist. II B (Berlin, 1927), 528—617; აგრეთვე FHG I, 278; IV, 643 შგდ.

³³ Photii Lexicon rec. Naber I—II Lugd. 1864.

დან (დაახ. 372—287), რომელიც ბოტანიკის ფუძემდებლად ითვ-
ლება.³⁴

კვრების შესახებ საყურადღებო ცნობები მოიპოვება ელინის-
ტური აპოლოდორე მითოგრაფოსის, ისტორიკოსისა და კომენ-
ტატორის აპოლოდორე ათენელის (ძვ. წ. II საუკუნე)
თავის დროზე 24 წიგნის შემცველი ტრაქტატის—„ღმერთებისა-
თვის“ (Περὶ θεῶν) ფრაგმენტებში. ფრაგმენტები დაცულია სხვა-
დასხვა ავტორებთან. ეს ავტორებია: ჰარპოკრატონი, სვიდა, ზე-
მოთ მოხსენიებული ფოტიოსი, არისტოფანეს სკოლიასტი.

ფრაგმენტი XX, 24 (ჰარპოკრატონით): „კვრებ-
ბი. აპოლოდორე თხზულებაში „ღმერთებისათვის“ ამბობს, რომ
კვრები შეიცავდნენ ნაწერ კანონებს. ისინი წარმოადგენდნენ
სწორად აღმართულ ქვებს, რომელთაც დგომის გამო სტე-
ლებს, ხოლო სიმაღლისაკენ წარმართულობისაგან, რაკილა გვირ-
გვინდებოდნენ (αεθροψῶσθαι) კვრებს ეძახდნენ. აი ისე, რო-
გორც თავზე დადგმულ ტიარას ეძახიან „კვრასიას“ (απαρᾶσις).
[ესაა] კანონი ქვევიდან (ἐκ ἄνωθεν ὑμέων)... აქსონები და კვრები,
რომ ბუსტროფედონით (πίσσω-ροφῶν) იყო ნაწერი ამას ამბობს
ეფეორიონი აპოლოდორესთან.“³⁵ აქ დამოწმებული ეფეორიონი
ძვ. წ. II საუკუნის მწერალია.

ფრაგმენტი XX, 25 (Schol. Aristoph. ad Nub. 449):
„აპოლოდორე ამბობს, რომ ყველა საზოგადო საბუთსა და კანონებს
კვრბისი ერქვა; რომ ძველები ქვებს აღმართავდნენ ხოლმე და
ზედ გადაწყვეტილებებს წერდნენ. ამ [ქვებს] დგომის გამო—სტე-
ლებს, ხოლო სიმაღლისკენ წარმართულობისაგან კვრბებს უწო-
დებდნენ. შემდეგ ხანებში იგივე სახელი უწოდეს საგანგებოდ გა-
თეთრებულ ხის ბოქებს, რომლებზედაც წერდნენ. ამგვარად კვრბი-
სი წმიდა წარწერათა შემცველი ბოქია.“³⁶

ფრაგმენტი XX, 26 (სვიდა): 1) კვრბები: აპოლო-
დორე ამბობს, რომ კვრბები შეიცავდნენ ნაწერ კანონებს და ზე-
ამართულ ქვებს წარმოადგენდნენ (ἐνθα δὲ λῆθησ; ῥημῶσ; ἐνωᾶσ;);
ასე რომ დგომის გამო სტელები ეწოდათ, ზეაღმართულობისა და
წვეტში დავირგვინების მიზეზით კი—კვრბები... როგორცაა
თავზე დადგმული ტიარა (απαρᾶσις). 2) კვრბები [ეწოდათ]

³⁴ თეოფრასტეს მოღწეული თხზულებების გამოცემა ეკუთვნის Didot-ს, Par., 1866.

³⁵ C. Mullerus, F Hist. Gr. I. დამატება: Apollodori Bibliotheca et deperditarum fragmenta, 432.

³⁶ o. c.

სიმაღლეზე წაგრძელებული წვერის დაგვირგვინებისაგან, ან კო-
რიბანტებისაგან, რადგან აპოლოდორეც ამბობს, რომ [კვრბე-
ბი] ამათი აღმოჩენა არისო.“³⁷

პლატონის თხზულებათა ლექსიკონის შემდგენელი, ახ. წ. III
საუკუნის კომენტატორი ტიმეოსი ვადმოგვცემს, რომ კვრბი-
სი „სამწახნაგოვანი პირამიდული სვეტია“—*στέγη τριγώνος πυρα-
μειδής*.³⁸

აპოლონიოს როდოსელის სქოლიასტი „არგონავტიკის“ IV წიგ-
ნის 280-ე ტაეპის განმარტებაში ამბობს, რომ კვრბები წარწერათა
შემცველი წვერწაწვეტებული (αορσφειδ) სვეტებია. (στέλαι).

არისტოფანე ბიზანტიონელის (დაახ. 257—180), პლატონის სქო-
ლიასტის (ad Politic. 298) და ზოგიერთი სხვა ავტორის ცნობით
კვრბები ხისაგან იყო ნაკეთები.³⁹

სვიდას ლექსიკონის განმარტებით კვრბები სამწახნაგოვანი
დაფებია (τριγώνος πύλαξ) ქვისაგან აღმართულ სვეტებზე მიკრული.
ამ დაფებზე სასულიერო და საერო კანონები იწერებოდა.⁴⁰

სქოლასტიკოსისა და პოეტის კომეტას ცნობით კვრბები არის
„ძველისძველი ფირფიტები“—*ἀμφοτέραι ἀρσφειδ γρηραλαί*,
რომლებზედაც პომეროსის პოემებიც იყო ნაწერი (Anth. 5; XV, 36).

კვრბები მოხსენიებულია ძეგლობის ანდაზების კრებულ-
შიც: *ἀρσφειδ αααω* (4,77—*ἐπὶ τῶν σφῆρα ποιηρῶσφείων*)⁴¹

კვრბის სიტყვის ეტიმოლოგია აქ დამოწმებულ ცნობებში
ნაირგვარადაა მოცემული. ბერძენ ავტორებს, ჩანს, მთლად ნათელი
წარმოდგენა კვრბებზე არ ჰქონდათ. ამის მიზეზი, უნდა ვივარაუ-
დოთ (და ეს ვარაუდი თვითონ ბერძენთა ვადმოცემებს ემყარება),
ის იყო, რომ კვრბები ბერძნული სამყაროსათვის უცხო წარმომავ-
ლობის, წინაეღინური მოსახლეობის—პელასგების წიაღში წარმო-
შობილ ძველისძველ ძეგლებს წარმოადგენდნენ. დროთა განმავლო-
ბაში უცხო წარმომავლობის კვრბები ბერძნულ „აქსონებს“, სვე-
ტებზე წარწერილ კანონებს გაუთანაბრეს. რაკილა ნაწერ კანონთა
შემცველი, ქვისაგან აღმართული სვეტები (სტელები) სიმაღლეში
ვიწროვდებოდნენ და წვერით გვირგვინდებოდნენ, „კვრბის“ სიტყვა

³⁷ o. c.

³⁸ Tim. lex. Plat. Koch-ის გამოც. 1833.

³⁹ Anecd. g. ed. Cramer; I, 221; II, 455; Anecd. g. ed. Bekker; I, 274.

⁴⁰ Suidae Lexicon ed. Ada Adler, I—IV, Lips., 1928—1936; s. v.

⁴¹ Corpus paroemlographorum graecorum ed. Leutsch—Schneidewin;

დაუკავშირეს ბერძნულ Κορσφῆ-ს („წვერი,“ „კენწერი“): Κορσφῆ ἢ ἢ κορσφῆ → ხაძაჩი → ხაძაჩი (თეოპომპე; აპოლოდორე, აპ. როდოსელის სქოლიასტი, ფოტიოსი); აქედანვე წარმოდგა ხაძაჩი: „ტი- არა“ (აპოლოდორე).

აპოლოდორე წარმოგვიდგენს სხვაგვარ ეტიმოლოგიასაც, თითქოს სიტყვა „კვრბის“ მომდინარეობდეს ზმნისაგან $\chi\alpha\tau\alpha\chi\epsilon\iota\mu\sigma\theta\alpha\iota$ — „მტკიცედ დგომა“. ჰესიხიოსი ამ სიტყვას უკავშირებს $\sigma\chi\alpha\rho\acute{\alpha}\varsigma$ ← $\sigma\chi\alpha\rho\acute{\alpha}\varsigma$ -ს „მაგარი“.⁴² **კოფი-კაჭი**

ბერძნული „აქსონებისა“ და კვრბების უმართებულო იდენტიფიკაციას იზიარებს S. W. H. D. A კვრბებისადმი მძღვნილ სტატიაში: „კვრბები აქსონების ასლები იყო“ — $K\acute{\alpha}\rho\acute{\alpha}\varsigma$; $K\acute{o}\pi\iota\epsilon\upsilon\sigma$ der $A\chi\alpha\iota\acute{o}\nu\epsilon\varsigma$ $g\epsilon\omega\upsilon\sigma\epsilon\upsilon$ $\epsilon\iota\sigma\iota$. აღსანიშნავია, რომ ამ სტატიაში არაა დამოწმებული აპოლონიოს როდოსელის ცნობა კოლხურ კვრბებზე⁴³.

კვრბები ღერძზე დამაგრებულ; ნაწერ კანონთა შემცველ დაფებიან მოძრავ სვეტებად (ე. ი. „აქსონებად“) მიაჩნია ეტიმოლოგისტ პრელვიცსაც. მისი ეტიმოლოგიაც ამას ემყარება: $K\acute{\alpha}\rho\acute{\alpha}\varsigma$ ← * $q\alpha\rho\acute{\alpha}\varsigma$ — შდრ. $V\eta\rho$ — $p\eta$ ← $q\eta$ — გი „ვატრიალებ“ → ხაძაჩი „სამაჯური“.⁴⁴

ბერძენი ავტორების დამოწმებულ ცნობათა კომპლექსში უაღრესად საკურადლებოდ და რეალური სინამდვილის შემცველ ცნობად მიგვაჩნია ის, რომ კვრბები ძველი ისტორიული ფორმები იყო (ქვის, თიხის ან სპილენძისა: კრატინე, ლისია, თეოპომპე, პლუტარქე, კომეტა), რომლებიც საკრალური ხასიათის ჩანაწერებს შეიცავდნენ (ლისია, თეოფრასტე, პლუტარქე) და ის, რომ კვრბების აღმოჩენა მიეწერებათ კორიბანტებს (თეოპომპე, თეოფრასტე, აპოლოდორე; სვიდა).

ბუსტროფედონით შესრულებული კვრბები (ეგფორიონი) თავდაპირველად, ვფიქრობთ, მხოლოდ სასულიერო, საკრალური ხასიათის წარწერებს შეიცავდა (ლისია, არისტოფანეს სქოლიასტი, თეოფრასტე, პლუტარქე, სვიდა). უფრო გვიან „კვრბისი“ ეწოდა ყველა საზოგადო საბუთსა და კანონს (კრატინე, არისტოფანე, არისტოტელე, აპოლოდორე, პლუტარქე, სვიდა). შედარებით გვიან უნდა მიეღოთ კოლხურ კვრბებს კარტოგრაფიული მნიშვნელობაც (აპოლონიოს როდოსელი და მისი სქოლიასტი).

⁴² Hesychii Alexandrini Lexicon rec. Schmidt, I—V, Ienae 1858—1863.

⁴³ RE XXIII, 1, 1924. გვ. 135.

⁴⁴ W. Prelwitz, Etymologisches Wörterbuch der griechischen Sprache. Gütt., 1892, 169.

თავდაპირველი—საკრალური მნიშვნელობის მიხედვით ყველაზე უფრო დამაჯერებელია „კვრბის“ სიტყვის დაკავშირება „კორკბანტებთან“ (თეოსომპე, თეოფრასტე, აპოლოდორე, სვიდა). აქ სრული ფონეტიკური და სემანტიკური დამთხვევაა: $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ ($\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$) ← $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ ← $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ - $\epsilon\zeta$. ასეთი ეტიმოლოგია მართებულადაა მიჩნეული.⁴⁵

სახელი $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ — $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ ტები, რაც უშუალოდ უკავშირდება სიტყვას $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$, ფორმით $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$: (მრ. რიცხვ. მიც.) დამოწმებული ყოფილა სოფოკლეს დაკარგულ ტრაგედიაში (ცნობა შემოგვიწინაბა პლუტარქემ—*Amat.* 16). „ეტიმოლოგიკონ მაგნუმ“-ის მიხედვითაც $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ = $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$, რაც ← ზმნისაგან $\chi\rho\rho\alpha\iota$ (= $\chi\rho\rho\alpha\iota$) „გმალავ,“ „გფარავ.“ ეს ეტიმოლოგია, ჩანს, ემყარებოდა კორიბანტთა მისტერების ფარულ ხასიათს.⁴⁶

$\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ —ფუძიდან ნაწარმოებია გეოგრაფიულ პუნქტთა უძველესი სახელები: $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ —ქალაქი კრეტაზე, რომლის დაარსებაც კორიბანტებს მიეწერება,—მერმინდელი *Hierapytna* ან *Pytna* (*Strab.* IX, 3, 19; X, 472); $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ ქალაქი როდოსზე (*Diod. Sic.* V, 57); $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ —ქალაქი კარიაში (*Steph. Byz.* s. v.).

! გასარკვევია საკითხი, ვინ იყვნენ კორიბანტები? თუ მათ კავშირი აქვთ კოლხურ სამყაროსთან, მაშინ აპოლონიოსის ცნობას კვრბების ქართული — კოლხური წარმომავლობის შესახებ კიდევ უფრო მეტი დამაჯერებელი ძალა ექნება.

ანტიკურ წყაროთა ჩვენებით კორიბანტები მცირე აზიის ავტონომიური ტომებისა და წინაელნიურ პერიოდში კრეტაზე მოსახლე პელასგების მატრიარქალური ღვთაების კვბელეს ქურუმები იყვნენ. დიოდორე სიცილიელის ცნობით კორიბანტების მამამთავარი კორიბანტი—კირბანტი ($\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ — $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$) კვბელესა და იასიონის ძეა (*Diod.* V, 49, 2).

—ელნიურ ხანაში პელასგური—მცირეაზიული ღვთაების—„დიდი დედის“ (*Μεγάλη θεά*—*Magna mater deorum*)—კვბელეს ($\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$, $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$ —იონ. $\chi\rho\rho\alpha\iota\varsigma$) კულტი შეერწყა ურანოსისა და გეას ასულის რეას კულტს. ეს უნდა მომხდარიყო კუნძულ კრეტაზე, სადაც საერთოდ ცნობილია აღმოსავლურ-მცირეაზიული და ელინიური კულტების შერევა. აქ რეა-კვბელე ზევსის დედად იქნა აღიარებული,

⁴⁵ Wilamowitz-Moellendorff, *Aristoteles und Athen* I, 45.7. Boisacq, *Dictionnaire étymologique de la langue Grecque*, Heid. 1950, 415.

⁴⁶ *Etymologicon Magnum*. ed. Syllburgii—Schaeferi, Lips., 1816.

ხოლო მისი ქურუმები—ქურეტები (კრეტელი დაქტილები, იდე-
ლი დაქტილები) კორიბანტებს გაუთანაბრეს. სვიდას ვადმო-
ცემით „კორიბანტები იგივეა, რაც ქურეტები. ესენი ზევისს გამ-
დელნი და მცველები იყვნენ. ერთნი ამბობენ, ისინი ათნი იყვნენო,
მეორენი ამტკიცებენ—ცხრანიო.“

კვბელეს განსაკუთრებულ თაყვანს სცემდნენ კოლხური ტომები,
რომელთაც ფაზისის შესართავში ამ ღმერთქალის ქანდაკებაც ედ-
ვათ. არიან ე ვადმოგვცემს: „ფაზისში რომ შედიხარ, მარცხნივ
აღმართულია ქანდაკება ქალღმერთ ფასიანისი (ἡ φασιανή θεός).
გარეგნობით ის ჰგავს რქას, რადგან ხელში წინწილა უჭირავს, აგ-
რეთვე მისი სავარძლის წინ წვანან ღომები და თვით ის ზის რო-
გორც ფიდიასის ქანდაკება ათენის მეტროონში.“⁴⁷

კვბელესადმი შეწირული წმიდა ხე იყო მუხა (აპოლოდორე,
აპ. როდოსელის სქოლიასტი და სხ.), რომელიც საქართველოში
დიდხანს წარმოადგენდა თაყვანისცემის საგანს. იგ. ჯავახიშვილი
„კვბელეს“ ერთგვარი სიფრთხილით უკავშირებს ქართველ ტომთა
ძველისძველ ღვთაებას „კოპალას“ ანუ „კოპალეს“, რომლის
მსგავსადაც „კვბელეც ხან დედამიწის ღვთაებად ითვლებოდა, ხან
ბუნების ღვთაებად, ხან შვილიერების და ნაყოფიერების ღვთაებად,
ხან ადგილისა და გორა-მთის დედად. აღსანიშნავია, რომ რუსებ-
საც „კუპალო“, რომლის დღესასწაულიც 24 ივნისს ივანობის დღეს
იციოდნენ, ხალხურ სიმღერებში ქალადაც და აგრეთვე ვაჟადაც
ჰყავთ წარმოდგენილი.“⁴⁸ ქართულ თქმულებებში „კოპალა“ ანუ
„კოპალე“ მამრობითი სქესის ღვთაებად ითვლება, მაგრამ მის და-
კავშირებას „კვბელესთან“ ეს დიდ დაბრკოლებას არ უქმნის; რელი-
გიურ კულტა ისტორიაში საკმაოდ ხშირად შემთხვევები ღვთაე-
ბის სქესის შეცვლისა. თავდაპირველად „კოპალა“ მატრიარქალური,
დედრობითი სქესის ღვთაება უნდა ყოფილიყო, შემდეგ კი მამრობითი
სქესის ღვთაებად წარმოიდგინეს და „ხმელთ მოურავ კვირიას“
გაუთანაბრეს.

კვბელეს წარმომავლობის თვალსაზრისით ყურადღებას იპ-
ყრობს აგრეთვე მთის კავკასიურ ენებში არსებული დედის სახე-
ლი ებელ (ხუნდ. ანწუხურ-ქარული).⁴⁹

⁴⁷ ფლავიუს არიანე, მოგზაურობა შავი ზღვის გარშემო. თარგმანი, გამოკვლევა, კომენტარები და რუკა ნ. კეკელიძისა. თბ., 1961, გვ. 39.

⁴⁸ ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია. I, თბ., 1951, გვ. 98—99.

⁴⁹ ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს კავკასიისა და ნახლოვანი აღმოს-
ავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები. თბ., 1950, გვ. 123.

ბერძნულ გადმოცემებში დაცულია ცნობა არა მარტო კვბელეს, არამედ მისი ქურუმების—კორიბანტების აღმოსავლური—კოლხური წარმომავლობის შესახებაც. ანტიკური ეპოქის დიდი და სანდო გეოგრაფოსი სტრაბონი, ეყრდნობა რა ძველ წყაროებს, გადმოგვცემს, რომ კორიბანტები, რომელთაც დამწერლობის—კვბების შექმნა მიეწერებათ, კოლხთაგანნი არიან და მჭიდროდ უკავშირდებიან რკინის მეტალურგიის, მჭედლობის მფარველ ლემნოსელ კაბირებს: „... ტიტანებმა რეას [resp. კვბელეს] გადასცეს შეიარაღებული მცველები—კორიბანტები, რომლებიც [კრეტაზე] ბაქტრიიანიდან არიან წამოსულნიო, ზოგიერთები კი ამბობენ, კოლხთაგანნი (ἐκ Κόλχων) არიანო“... (X, 3, 19).

როგორც აღრინდელი, ისე გვიანდელი ხანის ბერძნულ წყაროებში კორიბანტები ჩვეულებრივ იდენტიფიცირებულია კაბირებთან.⁵⁰ კაბირთა კულტის საკითხი უძველესი მითოლოგიის ურთულესი პრობლემათაგანია. კორიბანტულ-კაბირული კულტის შესახებ ანტიკური ეპოქის წყაროები მეტისმეტად ძუნწ ცნობებს გვაწვდიან: ამის მიზეზი ამ კულტის უაღრესად მისტიკური ფორმა იყო. კაბირთა მითის გენეტიკური ანალიზი, კორიბანტულ-კაბირული კულტის რაობის გარკვევა ჯერ კიდევ მომავალი კვლევა-ძიების საქმედ რჩება.⁵¹ ერთი რამ, რაც დაგვას არ უნდა იწვევდეს, ისაა, რომ კაბირები არაელნიური, აღმოსავლური—პელასგური წარმომავლობის ღვთაება-ქურუმებია. მეტალურგიის მფარველი კაბირების კულტი ძლიერი იყო პელასგების სამკვიდრებელ კუნძულებზე: ლემნოსზე, სამოთრასა და იმბროსზე. უნდა ვივარაუდოთ, რომ კაბირული კულტი კორიბანტული კულტის განვითარება იყო ახალი, პატრიარქალური ურთიერთობის პირობებში, როდესაც ლითონის დამუშავება ცეცხლს დაუკავშირდა. მატრიარქალური კვბელეს კორიბანტები, მეტალურგიის მფარველი ღმერთის—ჰეფესტოს ნელკვეით ღვთაებებად გარდაიქცნენ. მეტად საყურადღებო ფაქტია ის, რომ ჰეფესტოს წრის ღვთაება-მჭედლებისათვის ლითონის დასამუშავებლად ცეცხლის

⁵⁰ გვიანანტიკური ხანის ავტორთაგან აქ დაგვასახელებდით კლიმენტი ალექსანდრიელს, არნობიუსს. ფირპიკუს მატერნუსს. რომლებთანაც კორიბანტები და კაბირები იდენტიფიცირებულია.

⁵¹ Н. И. Новосадский, Культ Кавириов в дровиной Греции, Варшава. 1891. კაბირების მითის შესწავლის ცდა შედარებით—ტიპოლოგიური გზით წარმოდგენილია ი. შენგელიას ნაშრომში—„ეტრუსკული მითი კაბირი CHA(L)UCHASU-ს შესახებ და მისი მორფოლოგიური პარალელები ამირანის ქართულ თქმულებაში“. თბილისის უცხო ენათა პედაგოგიკის შრომები, ტ. IV, 1961, გვ. 177—220.

მომტანი პრომეთე—ამირანი ერთ-ერთ კაბირადაა აღიარებული (Paus. IX, 25).

კორიბანტ-კაბირების შვიდრო კავშირს კოლხურ სამყაროსთან ამტკიცებს ცნობილი პრიორიტეტი, რომელიც მეტალურგიაში ქართველთა წინაპარ ტომებს მიეკუთვნება.⁵²

მომავალმა კვლევა-ძიებამ უნდა გამოარკვიოს, თუ რა საგნობრივი მნიშვნელობა ჰქონდათ პელასგური ენიდან ბერძნულში შეთვისებული სიტყვების—*Káp̄xavεs*; და *Kz̄xε:paiv* ფუძეებს (*εγρη-*, *εαβειρ-*). ზოგიერთი მკვლევარი მათ ინდოევროპული წარმომავლობის ფუძეებად მიიჩნევს. ი. ვაკერნაგელი *Kz̄xε:paiv*-ს უკავშირებს ძველი ინდური ღმერთის *Kúbera*-ს სახელს.⁵³ არის მოსაზრება, რომ ეს სიტყვა სემიტური წარმომავლობისაა.

ჰეროდოტეს მოწმობით, სამოთრაკელებმა კაბირების სახელიცა და მისტერიებიც პელასგებისაგან მიიღეს (II, 51). ამასვე ამბობს დიონისე ღალიკარნასელიც (I, 23). ჰესიხიოსის ლექსიკონში *Kz̄xε:paiv* ← *Kz̄xε:paiv* დაკავშირებულია სიტყვასთან *Kz̄xε:paiv* „ფუძის ანგელოზი“ (შდრ. ქართ. კობალა).

ქარსტის აზრით, *Kz̄xε:paiv* ← *Kaber̄ti*, რაც = ქართ. ღმერთი, სვან. ღერბეთ.⁵⁴

პ. კრეჩმერს დასაშვებად ვიჩნია, *Kz̄xε:paiv*-ის დაკავშირება ქალღების ღვთაების *Quera*-ს სახელთან.⁵⁵ გ. მელიქიშვილი ურარტული პანთეონის „კუერას“ (*Quera*), რომელიც ნაყოფიერების იდეას განასახიერებდა, უკავშირებს ქართველ ტომთა წარმართულ ღვთაებას—*კვირია*ს (განაყოფიერებისა და შვილიერების ღვთაება, „ხმელთ მოურავი“)⁵⁶. შესაძლებელია, *კვირია* მომდინარეობდეს ურედუქციო ფორმიდან *კავირია და აქედან იყოს წარმომდგარი სახელები *Quera* და *Kz̄xε:paiv*.

⁵² იბ. აკ. ურუშაძე, კოლხეთისა და კუნძულ ლუნოსის ურთიერთობისათვის. თსუ შრომები. ტ. 37, 1949, გვ. 241—249.

⁵³ KZ, XLI, 314.

⁵⁴ Karst, Grundsteine zu einer Mittelländisch—Asianischen Urgeschichte, 1923, გვ. 3, 132; Hemborg, Die Kabiren, Uppsala, 1950. იბ. ი. შენგელია, დასახ. ნაშრ. გვ. 177.

⁵⁵ P. Kretschmer, Weiteres zur Urgeschichte der Inder. Zeit. f. vergl. Sprachwissen., 55 B, 1928.

⁵⁶ Г. А. Меликшвили, Урартские клинообразные надписи, М. 1960, გვ. 437. ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია, 1951, გვ. 62 შმდგ.

საყურადღებოა, რომ მცირე აზიის ტოპონიმიაში გვხვდება ისეთი სახელები, როგორიცაა Kibyra, Kabernos, Kebrena, Kabeira [Kabeira იყო ქალაქი პონტოში, სადაც ძველად ქართველი ტომები ბინადრობდნენ; აქ იყო მთვარის სალოცავი ტაძარი (Strabo, XII, 3, 30, 31)]. ამ სახელებს ბრინჯაოს ძველ სუმერულ სახელს „Kabar“-ს უკავშირებენ.⁵⁷

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, კორიბანტები—კაბირები კურეტების, კრეტელი ანუ იდელი დაქტილების სახელითაც მოიხსენიებიან („*Ἰδη—ტყით შემოსილი მთაგრეხილი მცირე აზიაში—მიზიასა და ფრიგიასში და კრეტაზე*). ანტიკური ხანის წყაროთა მიხედვით, იდელი დაქტილები—*Ἰδαίῳ Δάκτυλοι*. არიან კრეტელი ან ფრიგიელი დემონები, ბარბაროსები (იხ. მაგ., კლიმენტი ალექსანდრიელი, Strom. I, 16, § 75: *Φέργες δὲ ἦσαν καὶ ἰάριβροι οἱ Ἰδαίῳ δάκτυλοι*), რომელთაც მიეწერებათ რკინის აღმოჩენისა და დამუშავების ხელოვნება. კლიმენტი ალექსანდრიელი უძველეს წყაროებზე დაყრდნობით გადმოგვცემს, რომ კვბელეს ქურუმები—იდელი დაქტილები (ე. ი. კორიბანტები—კაბირები) იყვნენ პირველი ბრძენი ქურუმები, რომელთაც აღმოაჩინეს მუსიკის რიტმი და შექმნეს მაგიური ძალის მქონე ეფესური დამწერლობა (τὰ Ἐφέσια γράμματα).

დაქტილთა რიცხვი ბერძნულ წყაროებში სამიდან ასამდე მერყეობს. ჩვეულებრივ მოიხსენიებენ სამ დაქტილს. ესენია: კელმისი (Κέλμας ← *κηλέα* „ვადნობ“), დამნამენესი (Δαμναμηνές ← *δᾶμνημα* „ვძლევ“), აქმონი („*Ἄκμων* ← *ἄκμων* „გრდემლი“). კლიმენტი ალექსანდრიელი იმოწმებს ჰესიოდეს სკოლიდან გამოსულ ეპიკურ თხზულებას „იდელ დაქტილთათვის“ (Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων) და ამბობს, რომ დელასმა—ერთ-ერთმა დაქტილმა ბრინჯაოს შედნობა აღმოაჩინა.⁵⁸

ცნობილია, რომ წერის ხელოვნებას უძველეს ხანებში ქურუმთა კოლეგიები მეთაურობდნენ (შდრ. მაგ., რომაული Commentarii pontificales). ამიტომ დასაშვებია, რომ კოლხური (resp. ქართული)

⁵⁷ M. G. Dossin, Les Căbir à Lemnos. La nouvelle Clio, 1951, გვ. 199—202. ი. შენგელია, დასახ. ნაშრ. გვ. 177.

⁵⁸ *Τινὲς δὲ μυσικῶν τῶν Ἰδαίων καλουμένων Δακτύλων σοφοὺς τινὰς πρῶτους γενέσθαι λέγουσιν, εἰς οὗς ἢ εἰ τῶν Ἐφεσίων λεγουμένων γραμμάτων καὶ ἢ τῶν κατὰ μυσικὴν εἰρησὶς ῥυθμῶν ἀναφέρεται. δι' ἣν αἰτίαν οἱ παρὰ τοῖς μουσικοῖς δάκτυλοι τὴν προσγορίαν εἰλήφασιν. Φέργες δὲ ἦσαν καὶ ἰάριβροι οἱ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι... Κέλμας. τὸ αὐτὸ καὶ Δαμναμηνές οἱ τῶν Ἰδαίων Δάκτυλοι πρῶτοι οὐδὲν εἶδον ἐν Κύπρῳ, Δέλας δὲ ἄλλος Ἰδαῖος εἶρε χαλκῶν κρᾶσιν ὡς δὲ Ἡσίωδος—Σκύθης (Clem. Alex. o. o.).*

დამწერლობაც, კვრებების სახით, ქურუმთა (კორიბანტ-კაბირების, დაქტილების) წრეში გაჩენილიყო. შეიძლება, ეს დამწერლობა მცირე აზიაში შეიქმნა და შემდეგ გადაინერგა კრეტაზე; შეიძლება, პირუქუ ვითარებაც ვივარაუდოთ.

კორიბანტულ-კაბირული დამწერლობა, ჩანს, ის პელასგური დამწერლობა იყო, რომლის შესახებაც ცნობა დაცულია დიოდორე სიცილიელის „ისტორიულ ბიბლიოთეკაში“. დიოდორე გადმოგვცემს ჰომეროსის წინადროინდელი პოეტების სახელებს (თამირისი, ორფეესი, პრონაპიდე, თიმოიტე). დიოდორეს თქმით ამ პოეტთა მასწავლებელი იყო ლინოსი, რომელმაც პელასგური ასოებით აღწერა ლინოსი—ბახუსის საქმენი და სხვა მითები; ამ დამწერლობით (Πελασγικὴ γράμμασι) თხზავდნენ სიმღერებს მისი მოწაფეები; ძველი ენითა და დამწერლობით შექმნა ლინოსმა ფრიგიულად წოდებული პოეზიაც (συγγραμμάτων ἑνὸς Φρυγίαν θυμολογίᾳ καὶ ποιησιν). დიოდორესეული ცნობები ლინოსზე ემთხვევა ცნობებს კორიბანტ-კაბირების ანუ დაქტილების შესახებ (Diod. Sic. III, 67). ფრიად საყურადღებო გადმოცემაა დაცული ძენობიოსთან. აქ ნათქვამია, რომ კადმოსმა, ვინც ელინებს ფინიკიურ ანბანზე დაყრდნობით დამწერლობა შეუქმნა, მოკლა ლინოსი, რადგან ლინოსს პელასგური დამწერლობის დამკვიდრება სურდა (Zenob., Prov. (cent.) 4, 45). ამ გადმოცემაში ლეგენდარულადაა ასახული ბერძნული დამწერლობის მიერ პელასგური დამწერლობის გამოძევების ფაქტი.

კადმოსის დამწერლობაზე უძველეს პელასგურ დამწერლობას, ტაციტუსის გამოსცემის კომენტარების მიხედვით, იყენებდნენ ეტრუსკები: ... Etrusci ante habuere litteras Pelasgicas, quae sunt Cadmeis antiquiores (Drak. ad Liv. I, 34).⁶⁹

აბ. როდოსელისა და სხვა ბერძენ ავტორთა ცნობები კვრებებზე უტყუარი ცნობებია და კოლხურ ტომებში უძველეს ხანებიდანვე არსებულ დამწერლობაზე მეტყველებენ. ამიტომ ვერ გავიზიარებთ В.И.-ს კომენტატორის შენიშვნას, თითქოს: „Замиси от-пос“ (—კოლხებში დაცული—მამათაგან ნაწერი კვრებში, ა. უ.) которые надо представлять себе в виде перилла или схематической карты, навеяны преданиями не столько о колхах, сколько о египтянах“.⁶⁹

⁶⁹ Б. Кекелмаци, ჰომეროსის წინადროინდელი პოეზიის საკითხისათვის: 1. დიოდორე სიცილიელი პელასგური დამწერლობის შესახებ. თსუ შრომები, ტ. 63, 1956, 277—286.

⁶⁹ В.И., 1947, № 3, გვ. 285, შენ. 6.

✓ კვრების სახით არსებული კორიბანტული—კოლხური დამწერლობა, სრულიად შესაძლებელია, ის დამწერლობა იყო, რომელიც „მინოსური დამწერლობის“ სახელითაა ცნობილი და რომელიც კრეტის გაუშიფრავ ფირფიტებზეა დაცული. ამ ვარაუდს, ზემოთ მომხილულ ცნობათა გარდა, მხარს უჭერს მრავალი ფაქტი.

დვ. წელთაღრიცხვის III ათასეულში, როცა კრეტის წარწერები შეიქმნა, მცირე აზია, კუნძული კრეტა და ხმელააშუა ზღვის მრავალი სხვა პუნქტი წინაეილინური—პელასგური მოსახლეობის სამკვიდრებელი იყო. კრეტის უძველეს ე. წ. „მინოსურ მოსახლეობაში“ კოლხურ ტომებს დიდი ადგილი უნდა სჭეროდათ. ქართველ ტომებს, რომელთა მემკვიდრეობითი კავშირი წინა აზიის უძველეს მოსახლეობასთან თითქმის ყველა დარგშია გამომჟღავნებული, მრავალი ძაფი აკავშირებს უქველესი კულტურის ისეთ კერასთან, როგორც კუნძული კრეტა იყო⁶¹ (პელასგურ-კოლხურ სამყაროს მჭიდროდ უკავშირებს კრეტას თქმულება კოლხთა და კორინთელთა გამგებელ აიეტზეც: კრეტის ლეგენდარული მეფის მინოსის მეუღლე პასიფაე ჰელიოსის ასულია; იგი აიეტისა და კირკეს დაი, მედეას მამიდა და არიადნეს დედა).

ჯერ კიდევ კრეტის წარწერათა აღმომჩენი არტურ ევანსი „მინოსური დამწერლობის“ ყველა სახეს (იეროგლიფურ A და B-ს, ხაზოვან A და B-ს) კრეტის უძველესი მკვიდრების შექმნილად მიიჩნევდა და ამ დამწერლობის ენას არაბერძნულად, მეტიც—არიანდოევროპულად აღიარებდა.

იმ მკვლევრებმა, რომლებმაც A ხაზოვანი წარწერების გაშიფვრის წინაპირობად მიიჩნიეს ის, რომ კრეტის უძველესი კულტურის შემქმნელი ინდოევროპელი ბერძნები იყვნენ, მარცხი განიცადეს. ასეთი მარცხი მოუვიდათ ჩუბ მეკნიერს ბ. პროზნის და ბულგარელ ვლ. გეორგიევს, რომლებიც უმართებულო კომპარატივისტულ მეთოდს ეყრდნობოდნენ.⁶²

კრეტის B ხაზოვანი დამწერლობის გამშიფრავი ვენტრისი და ჩედვიკი მართებულად აღნიშნავენ, რომ „მინოსური დამწერლობის“ ნიშნები შექმნილია სულ სხვა ენისათვის და რაკი ეს ნიშნები

⁶¹ ს. ჯანა შია, დასახ. ნაშრ. გვ. 193.

⁶² В. Grozny, Kretas und Vorgriechenlands Inschriften. „Archiv Orientalni“, XIV, Praha, 1943; XV, 1946. В. Георгиев, Происхождение алфавита. „Вопросы языкознания“, 1952, № 6; მისივე, Словарь критско-микенских надписей. София, 1955; მისივე, Проблемы мийского языка. София, 1953; მისივე, Вопросы родства средиземноморских языков. „Вопросы языкознания“, 1954, № 4. პროზნისა და გეორგიევს მიერ კრეტის წარწერათა მცდარი გაშიფვრის კრიტიკა იხ. С. Лурье, Язык и культура микенской Греции, М. Д. 1957: Предисловие; В. А. Истрики, Развитие письма. М. 1961, გვ. 159, შპ დგ.; E. Sittig, DLZ, 1956, 4, გვ. 246—250.

ამ ენისაგან ფონეტიკურად განსხვავებულმა ბერძნულმა გამოიყენა, ისინი მისთვის ნაკლულოვანი აღმოჩნდნენო.

„მინოსური დამწერლობის“ შემქმნელი წინაბერძნული მოსახლეობის ენისათვის, როგორც კრეტის ნიშნებიდან ჩანს, დამახასიათებელი იყო კანონი ღია მარცელისა (თანხ. + ხმ. ან ხმ. + ხმ.) ამიტომ ეს დამწერლობა ვერ გადმოსცემდა ბერძნული ენის მარცვლებს ბოლო თანხმოვნით და თანხმოვანთა კომპლექსს ხმოვნითურთ,

საბჭოთა მეკლევრები—ლურიე და ისტრინი ხაზგასპით აღნიშნავენ, რომ წერის კრეტული სისტემა ნაკლულოვანია ბერძნული-სათვის სწორედ იმის გამო, რომ კრეტის წარწერების ენა არაა ბერძნული, ინდოევროპული: „Критское иероглифическое письмо так же как линейное письмо А, по-видимому, применялось для передачи неизвестного, но вероятно, неиндоевропейского языка догреческого („минойского“) населения Крита. Лишь при переходе к линейному письму В оно начало широко использоваться для передачи греческого языка ахейских завоевателей Крита и критских колоний.“

Предположение, что критское письмо первоначально предназначалось для какого-то негреческого и даже неиндоевропейского языка, подтверждается фонетическим анализом слоговых знаков этого письма. Любая система письма, если только она не механически заимствована одним народом у другого, если она возникает для воспроизведения данного языка, всегда более или менее точно отражает его особенности. Между тем знаки критского письма воспроизводили фонетику греческого языка крайне несовершенно⁶³.

კრეტის იეროგლიფური დამწერლობისა და A ხაზოვანი დამწერლობის საბოლოო გაშიფრვას აბრკოლებს ამ დამწერლობით შესრულებული წარწერების ენის უცოდინარობა. ფ. შახერმეიროვი ფიქრობს, რომ B ხაზოვანის ენა არავითარ შემთხვევაში არ არის A ხაზოვანი წარწერების ენის იდენტური. მისი აზრით, კრეტის უძველესი წარწერების ენა, რომელსაც იგი ეგეოსურს უწოდებს, ეკუთვნოდა კაჟკასიურ ენებს, რომელთა გავრცელების არეც გაცილებით უფრო დიდი იყო ვიდრე ამჟამადაა.⁶⁴

ევროპელ-მეკლევართა ერთი ნაწილის ძრომებში (ვან ვინდუკენსის, გეორგიევისა და სხ.) წარმოდგენილი მოსაზრება „მინოსური წარწერების“ ნიშანთა და წინაეღინური მოსახლეობის—

⁶³ В. А. Истрин, *დასახ. ნაშრ.* გვ. 159.

⁶⁴ Fritz Schachermayer, *ო. ს. გვ.* 252, 255.

პელასგების ინდოევროპული წარმომავლობის შესახებ დამაჯერებელი არაა.⁶⁵ პელასგურისა და იბერიულ-კავკასიური ენების გენეტური სიახლოვის თვალსაზრისით სოლიდური მოსაზრებები აქვს წარმოდგენილი პ. ბერაძეს. მისი აზრით, ძველბერძნულ ენაში, კერძოდ, ჰომეროსის დიალექტში შეინიშნება ზოგიერთი ექსპრესია, რაც პელასგურიდან შეთვისებული ჩანს. ასეთია, მაგალითად, ინდოევროპულისათვის არანაშანდობლივი თვისება საზღვრულის მეწინავეობა (πῶμαχος—„ფეხმარდი“ და მისთ.)⁶⁶

ზემოთქმულის საფუძველზე, სავარაუდო დასკვნის სახით, უნდა აღენიშნოთ, რომ „მინოსური დამწერლობის“ მომავალ კვლევა-ძიებაში პელასგურისა და მცირე აზიის ძველი ენების ცოცხალი გადმონაშთის—იბერიულ-კავკასიური ენების ჩართვამ შეიძლება საქმე წარმატებით დააგვირგვინოს.

---

⁶⁵ A. J. Van Windekens, *Le pélasgique*, Louvain, 1952; მისივე, *Etudes pélasgique*, Louvain, 1960; Fr. Lochnor-Hüttenbach, *Die Pelasger*, Wien, 1960; Vladimir Georgiev, *La Toponymie ancienne de la peninsule Balkanique et la these Mediterranee*. Sofia, 1961.

⁶⁶ პ. ბერაძე, სუბსტანტივის ადექტივიზაცია ჰომეროსის პოემაში. თსუ ფილოლოგიის ფაკულტეტის VII სამეცნიერო სესიის თეზისები, 1963, გვ. 10—11.

ნ ა ნ ი ლ ი მ ა რ ა ჯ

ე ლ ი ნ ე ჯ ა ნ ი ხ ა ნ ა

ე კ მ ს ი

ჰ ო მ ე რ ო ს ი

(IX საუკ. ძვ. წ.)

ტექსტები .და ქართული თარგმანი შემდეგი გამოცემებით დაეამზადეთ:

1. Homeri Ilias, edidit G nilielmus Dindorf. Editio quinta correctior quam curavit C. Hentze. Bibliotheca Teubueriana. Lipsiae, 1899—1900.

2. Homer, Iliad., ed. Monro; Odyssey, ed. Allen. Oxford classical Texts. 1901—1910. 5 ტომად.

3. Scholia Graeca in Homeri Odysseam ex codicibus aucta et emendata edidit Gul. Dindorfius. Oxonii 1855. 2 ტომად.

4. Eustathii Archiepiscopi Thessalonicensis commentarii ad Homeri Iliadem ad fidem exempli Romani editi. I—IV, Lipsiae 1827—1830.

5. Eustathii archiepiscopi Thessalonicensis commentarii ad Homeri Odysseam. I—II, Lipsiae, 1825—1826.

„ილიადა“

I, 590 — 594

(ჰეფესტო, ღმერთი მკვლელობისა, მიმართავს დედას—ღმერთ-
ქალ ჰერას)

„Hδη γάρ με καὶ ἄλλοι
ἀλεξέμενοι μεμαῶτα

ἔψη ποδῶς τεταγῶν ἀπὸ βῆλος
μεισισιοιο.

„უწინ, როდესაც [შენი] დაც-
ვა მოვიწადინე, [ზეესმა] ფეხში
ხელი მომავლო და ღვთაებრივი
ზღურბლიდან გადმომაგლო.

πᾶν δ' ἤμαρ φερόμεν, ἀμα δ'
 ἤελίφ καταδύντι
 κάππεσον ἐν Λήμνω, δλίγος δ'
 ἔτι θυμὸς ἐνήεν·
 ἔνθα με Σίντιες ἀνδρες ἀφαρ
 κομίσαντο πεσόντα.“

მთელ დღეს მივექანებოდი და
 ოდეს მზე ჩაეშვა, სულზე მიმდ-
 ვარი დავეცი ლემნოსზე. იქ ვაქ-
 ცაღმა სინტიებმა მყის შემითა-
 რეს ქვედამხობილი“. ¹

II, 711 — 715

Οἱ δὲ Φεράς ἐνέμοντο παρὰ
 Βοιβητῖδα λίμνην,
 Βοίβην καὶ Γλαφύρας καὶ
 ἔϋκτιμένην Ἰαωλκῶν,
 τῶν ἤρχ' Ἀδμήτωιο φίλος πάντ'
 ἔνδεκα νηῶν,
 Εὐμηλος, τὸν ὄπ' Ἀδμήτῳ τέκε
 δια γυναικῶν
 Ἄλκηστis, Πελίαιο θυγατρῶν
 εἶδος ἀρίστη.

ესენი ბინადრობდნენ ფერეს,
 ბებეს ტბის გარშემო მხარეს, ბე-
 ბეს, გლაფირსა და კარგად ნა-
 გებ ოილკოსს. მათ თერთმეტ ხო-
 მალდს მოუძღოდა აღმეტეს ვაჟი
 ევმელოსი, რომელიც აღმეტესა-
 გან შვა ქალთა შორის ღვთაებ-
 რიგმა აღკესტიდამ, პელიასის ას-
 ულებში უმშვენიერესმა. ²

II, 851—857

Παφλαγόνων δ' ἡγεῖτο Πυλαί-
 μένεος λάσιον κήρ
 ἐξ Ἐνετῶν, θῆεν ἡμιόνων γέ-
 νος ἀγροτεράων.
 οἱ ἄ Κύτῳρον ἔχον καὶ Σή-
 σαμον ἀμφενέμοντο
 ἀμφί τε Παρθένιον ποταμὸν
 κλυτὰ θῶματ' ἔβαιον.
 Κρῳμνάν τ' Ἀλιζαλὸν τε καὶ
 ἴψηλους Ἐρυσίνους.
 αὐτὰρ Ἀλιζῶνων Ὀδῖος καὶ
 Ἐπίστροφος ἦρχον
 τηλόθεν ἐξ Ἀλύβης, θῆεν
 ἀργύρου ἔσσι γενέθλη.

პაფლაგონიელებს მეთაურობ-
 და მამაცი ბილემენე ენეტებიდან,
 საიდანაც ველური ჯორების მო-
 ღვამა. [პაფლაგონიელებს] ეკა-
 ვათ კიტროსი, ბინადრობდნენ
 სესამოსს და პართენიოსის მდი-
 ნარის პირას ნაგებ მშვენიერ სახ-
 ლებში ცხოვრობდნენ; [იქავათ]
 კრომნა, ევიალოსი და ერთი-
 ნის მაღალი კლდენი.

ხოლო ჰალიძონებს მოუძღოდ-
 ნენ ოდიოსი და ეპისტროფოსი
 შორეული აღიბედან, სადაც არის
 ვერცხლის სამშობლო. ³

V, 38 — 39

...Πρῶτος δὲ ἀναξ ἄνδρων
 Ἄγαμέμνων

პირველად ვაქვაცთ მეუფე აგა-
 მემნონმა ეტლიდან ჩამოაგდო ჰა-

ἀρχὸν Ἀλιζῶνων, Ὀδῖον μέγαν
ἔκβαλε δῖφρου·

ლიძონების წინამძღოლო დიდი
ოღონოსი.

VII, 467 — 475

νῆες ἐκ Αἰθίοποι παραστάσαν
οἶνον ἀγούσαι

πολλαί, τὰς προέηκεν Ἰησονί-
δης Ἐύνηος,

τόν ῥ' ἔτεχ' Ἰψιπύλη ὑπ'
Ἰήσωνι ποιμένοι λαῶν.

ἄχωρίς δ' Ἀτρεΐδης, Ἀγαμέμ-
νονι καὶ Μενελάῳ,

δῶκεν Ἰησονίδης ἀγέμεν μέθυ,
χίλια μέτρα.

ἔνθεν ἄρ' οἰνίζοντο κάρη κο-
μώντες Ἀχαιοί,

ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ'
αἶθωνι σιδήρῳ,

ἄλλοι δὲ ῥινοῖς, ἄλλοι δ' ἀντήσι
βόεσσι,

ἄλλοι δ' ἀνδραπόδεςσι· τίθεντο
δὲ δαίτα θάλειαν·

ლემნოსიდან ლვინით დატვირ-
თული მრავალი ხომალდი მო-
ადგა ნაპირს; ისინი გამოგზავნა
იასონის ძემ—ევნეოსმა, რომე-
ლიც ხალხთა მწყემს იასონისა-
ვან შვა პოფსიპილემ.

ორ ატრეიდს, აგამემნონსა და
მენელაეს, საჩუქრად ცალკე გა-
მოგზავნა ათასი საწყაო ღვინო
იასონილმა. ხშირთმიანმა აქვე-
ლებმა კი ღვინის ყიდვა იწყეს,
ზოგმა სპილენძზე, ზოგმა ბრკვე-
ალა რკინაზე, ზოგმა ტყავებზე,
ზოგმაც რქოსან პირუტყვზე და
ზოგმაც ტყვეებზე. ბოლოს გამა-
რთეს ლაზათიანი ლხინი.

XXI, 34 — 46

ἔνθ' οὐεῖ Πριάμοιο συνήντετο
Δαρδανίδαιο

ἐκ ποταμοῦ φεύγοντι Λυκάονι,
τόν ῥά ποτ' αὐτὸς

ἦγε λαβῶν ἐκ πατρὸς ἄλωψ
οὐκ ἐθέλοντα,

ἐννύχιος προμολών· ὁ δ' ἔρινεὸν
δῆξέ χαλκῷ

τάμνε νέους ὀρηκῆας, ἔν' ἄρμ-
ατος ἀντυγες εἶεν·

τῷ δ' ἄρ' ἀνώστων κκκχὸν
ἤλυθε δῖος Ἀχιλλεύς.

καὶ τότε μὲν μιν Ἀθημον
ἐυκτιμένην ἐπέρασεν

νηυσὶν ἄγων, ἀτὰρ οὐδὲ Ἰήσο-
νος ὄνον ἔδωκεν·

აქ [აქილევსი] წააწყდა დარდა-
ნიდ პრიამოსის ძეს, მდინარიდან
ლტოლვით ლიკაონს, რომელიც
მან წინათ მამის ბალოდან ტყვედ
წაიყვანა, დაესხა რა თავს ლა-
მით. [ლიკაონი მაშინ] ბასრი სპი-
ლენძით ველური ლელვის ნორჩ
ტოტებს სჭრიდა ეტლის ფესოე-
ბისთვის; და აი მას მოულოდნელ
უბედურებად მოევლინა ღვთაებ-
რივი აქილევსი. მაშინ [აქილევსმა]
იგი ხომალდით წაიყვანა და ლემ-
ნოსზე გაჰყიდა: იასონის ძემ სა-
ფასური გადაუხადა. იქედან [ლი-
კაონი] დიდი გამოსასყიდით დაი-
ხსნა მეგობარმა, იმბროსელმა.

καίθην δὲ ζεινός μιν ἐλύσατο,
πολλὰ δ' ἔδωκεν,
Ἴμβριος Ἡετίων, πέμψεν δ'
ἐς θίαν Ἀρίστην·

ἔνθεν ὑπεκπροφυγῶν πατρ-
ῶιον ἔατο δῶμα.

ἔνδεκα δ' ἤματα θυμὸν ἐτέρ-
πετο οἷσι φίλοισιν
ἐλθῶν ἐκ Ἀθήνοιο.

(ქვემოთ ორგზისაა მოხსენი-
ებული „უწმიდესი ლემნოსი“ —
Ἀθῆμον ἐς ἡγαθήην)

ვეტიონმა და გაგზავნა ლეთაებ-
რიც არისბეში.

აქედან გამოქცეული ლიკაონი
მამისეულ სახლში მივიდა. ლემ-
ნოსიდან დაბრუნებული თერთ-
მეტი დღე თავის მეგობრებთან
ერთად სულს მოუღებდა.

XXIII, 740 — 749

Πηλεΐδης δ' αἰψ' ἄλλα τίθει
ταχυτήτος ἀέθλια,

ἄργύρεον κρητήρα τετυγμένον·
ξξ δ' ἄρα μέτρα

χάνδανεν, αὐτὰρ κάλλει ἐνίκα
πᾶσαν ἐπ' αἶαν

πολλόν, ἐπεὶ Σιδόνες πολυδαί-
δαλοι· εὖ ἤσκησαν,

Φοίνικας δ' ἄγον ἄνδρες ἐπ'
ἱερωιδέα πόντον,

σῆσαν δ' ἐν λιμένεσσι, Θόαντι
δὲ δῶρον ἔδωκαν·

υἱος δὲ Πρᾶμοιο Λυκάονος
ῶγον ἔδωκεν

Πατρόκλῳ ἦρα Ἰησονίδης Ἐδ-
νηος.

καὶ τὸν Ἀχιλλεὺς μῆκεν ἀέθ-
λιον οὐ ἔταροιο,

ξς τις ἐλαφρότατος ποσσὶ κραι-
πνοῖσι πέλοιτο.

(აქილევსმა შეჯობრი მოაწყო
ბავად).

პელევსის ძემ მყისვე სხვა ჯილ-
ლო დაღო სიმარლისათვის. [ეს
იყო] ჩინებულად ნაკეთები ვერცხ-
ლის თასი, რომელიც ექვს სა-
წყაოს შეიცავდა და სილამაზით
სჯობდა ქვეყანაზე ყველას, რაც
კი დიდოსტატ სიდონელებს ხე-
ლიდან საუკეთესო გამოსვლიათ.
ფინიკიელებმა იგი დანისლულ
პონტოზე გადმოატარეს, დადგნენ
ნავსადგურში და საჩუქრად უბო-
ძეს თოანტს.

იასონიღმა ევენოსმა კი ლიკა-
ონის პრიამოსის ძის გამოსასყიდ-
ად გმირ პატროკლეს მისცა. აქი-
ლევსმა ეს [თასი] მეგობრის [ხსოვ-
ნის] ჯილდოდ დაუნიშნა მას,
ვინც ფეხის სიმარლეს გამოიჩენ-
და და უსწრაფესად მიალწევდა
მიზანს.

პატროკლეს ხსოვნის აღსანიშ-
ნად).

XXIV, 751 — 753

ἰτρῶοις დედოფალი ჰეკუბა
ἄλλους μὲν γὰρ παῖδας ἔμοις
πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεὺς

დასტირის ჰექტორის გვამს)
ჩემი სხვა ვაჟები, რომელიც
კი დაატყვევა, ფეხმარღმა აქი-

πέρνασθ' ὄν τιν' ἔλεσθε, πέρην
 ἀλδς ἀτρυγέτιοι,
 ἐς Σάμον ἐς τ' Ἴμβρον καὶ
 Ἀθημον ἀμυχθαλόεσσαν.“

ლევსმა მღელვარე ზღვის გაღმა
 გაჰყიდა: სამოსზე, იმბროსსა და
 ნისლოვან ლემნოსზე.“

„ილიადის“ ხქოლოთნი

VII, 468

Ἀθημιοι τὰς ἐξ ἕθους τῆ
 Ἄφροδιτη θυσίας μὴ ἀποδιόντες
 καθ' αὐτῶν θάνατον ἐνομοθέτη-
 σαν· τὴν γὰρ θεὸν ὀργισθεῖσαν λέ-
 γεται τοῖς μὲν ἀνδράσι μισρόν
 τινα τῶν Θρακίων ἐμβαλεῖν γυ-
 ναικῶν, τῶν δὲ ἰδίων ἀμελεῖσαι καὶ
 καθ' ἑξέσθαι ἐφ' ἡσυχίας. διέβαινον
 οὖν εἰς τὴν Θράκην περιέποντες
 καὶ σεβόμενοι τὰ ἐνταῦθα, ταῖς
 δὲ γυναῖξι τῶν Ἀθημίων ἔκτοπον
 λῦσαν ἐμπειεῖν ὥστε φηφίσασθαι
 πάσας ἀνδροκτονεῖν. καὶ μὴ τῆς
 ἐπιβουλῆς ταύτης ἀπαυχεῖν. γε-
 νομένου δὲ τούτου τοῦ ἀτυχήματος
 περὶ τοὺς ἀνδρας, λέγεται τὸν
 Ἰάσονα μετὰ τῆς Ἀργούς ἐξο-
 κείλαντα τῆ κρατίστη πασῶν Ἰψι-
 πύλῃ μιγῆναι· ἐξ ἧς φασὶ γενέσθαι
 τὸν Εὐνήον. ἡ δὲ ἱστορία παρὰ
 Ἀσκληπιάδῃ ἐν τοῖς Τραγῶδοις.

ლემნოსელმა მამაკაცებმა აფ-
 როდიტეს ჩვეული მსხვერპლები
 აღარ მიუძღვნეს და ამით თვი-
 თონვე დაუკანონეს. საკუთარ თავს
 სიკვდილი. ამბობენ, გამწყრალმა
 ღმერთქალმა მამაკაცებს თრა-
 კიელი ქალების ნდობა შთაუწერ-
 ვაო; გული აიცრუეს საკუთარ
 [ცოლებზე] და აღარ ეკარებოდ-
 ნენ. ხოლო როცა თრაკიაში გა-
 დავიდნენ და იქაურობას მოწი-
 წვებით მოპყრობა და თაყვანის-
 ცემა დაუწყეს, ლემნოსელ ქალებს
 ისეთმა გაუგონარმა რისხვამ და-
 რია ხელი, რომ ყველამ გადაწყ-
 ყვიტა, მოეკლა ქმარი. ამ ბორო-
 ტი ზრახვისათვის არათერს შეუშ-
 ლია ხელი. მამაკაცების თავზე ამ
 უბედურების აღსრულების შემ-
 დგე, ამბობენ, რომ იასონი, რო-
 მელიც „არგოთი“ მოხედა [ლემ-
 ნოსზე], შეეუღლა ქალთა შორის
 უძლიერეს მითსიპილეს. ამისგან,
 ამბობენ, გაჩნდა ევნეოსი. ეს ამ-
 ბავი [მოიპოვება] ასკლეპიადეს-
 თან „ტრაგოლუმენებში.“

„ილიადის“

I, 257 — 263

(ათენა მიმართავს ტელემაქეს)

... μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἔβησα
 οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πύοντά τε
 τερπνόμενόν τε,

... პირველად ვიხილე [ოდისეე-
 სი] ჩვენ სახლში; სვამდა და მხი-
 არულობდა; იგი მოდიოდა. ეფთ

ἐξ Ἐφύρης ἀνώντα παρ' Ἴλου
Μερμερίδαο

ἄχετο γὰρ καὶ κείσε θοῆς ἐπι
νηὸς Ὀδυσσεύς

φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμε-
νος, ὄφρα οἱ εἴη

ιοὺς χρῆσθαι χαλκήρεας ἀλλ'
ὁ μὲν οὐ οἱ

δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσί-
ζετε αἰὲν ἔόντας...

რედან—მერმეროსის ძე ილოსი-
საგან; ოქ ოდისევსი სწრაფი ხო-
მალდით წარემართა, ეძებდა რა
მამაცთმემშუსერელ შხამს სპი-
ლენძის ისრებზე წასასმელად;
მაგრამ არ მისცა [ილოსმა]; შე-
ეშინდა უკვდავი ღმერთების.⁴

VIII, 283 — 285

αὐτὰρ ἐπειδὴ πάντα δόλον περι
δέμνια χεῦεν,

εἶσατ' Ἴμεν ἐς Ἀῆμινον, ἐυκτί-
μενον πτολίεθρον,

ἣ οἱ γαῖάων πολὺ φιλάττη ἐσ-
τὶν ἀπασέων.

როცა [ჰეფესტომ] სარეკლის
ირგვლივ მახე დააგო, თავი მო-
ახევნა, თითქოს მშვენივრად ნა-
გებ ქალაქ ლემნოსისაკენ წარე-
მართა, რომელიც მისთვის ყვე-
ლა მხარეზე უძვირთვასესი იყო.

VIII, 292 — 294

„Δεῦρο, φίλη, λέκτρονδε τρα-
πείομεν εὐνηθέντες”

οὐ γὰρ ἔθ' Ἡφαιστος με-
ταδήμιος, ἀλλὰ που ἦδη

οἴχεται ἐς Ἀῆμινον μετὰ Σίντι-
ας ἀγριεφώνους.“

„ძვირთვასო, მოდი და ახლა
სარეცელზე დაწოლილნი დავტკ-
ბეთ; ჰეფესტო არაა შინ, ლემ-
ნოსზე წავიდა უცხოურ ენაზე მე-
ტყველ სინტიებთან.“¹

(ასე მიმართავს არესი ჰეფესტოს ცოლს—აფროდიტეს).

IX, 29 — 33

„ἣ μὲν μ' αὐτόθ' ἔρυκε Κάλυψά,
οἷα θεάων,

ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, λιχαιο-
μένη πόσιν εἶναι”

ᾧς δ' αὐτῶς Κίρκη κατερήτυεν
ἐν μεγάροισιν

Αἰαίη δολέεσσα, λιχαιομένη
πόσιν εἶναι”

ἀλλ' ἔμῳ οὐποτε θυμὸν ἐνὶ
στήθεσσι ἐπειθον.“

„ღმერთქალთ შორის უღვთა-
ებრივეს კალიფსოს ღრმა მღვი-
მეში ვყავდი დატყვევებული,—
სურდა მისი მეუღლე გავმხდარი-
ყავ; ასევე მაყოვნებდა თავის სა-
სახლეში აიაიელი გრძნეული კირ-
კე,—სურდა მისი მეუღლე გავ-
მხდარიყავ; მაგრამ მკერდში გუ-
ლი ვერაფრით ვერ დამიარწმუ-
ნეს“.

(ოღისევის თავგადასავალს უამბობს ფეაკების მთავარს ალკინოესს).

X, 185 — 139

„Δίαλην δ' ἐς νῆσον ἀφικόμεθ'·
ξυθα δ' ἔναιεν

Κίρκη ἐνπλόκαμος, δεινὴ φεδς
ἀδῶήεσσα,

αὐτοκασιγνήτη ὀλοδφρονος Αἰ-
ήταο·

ἄμρω δ' ἐκγεγάτην φαεσιμ-
βρότου Ἑλλίοιο

μητρὸς τ' ἐκ Πέρσης, τῆν
'Ωκεανὸς τέλε παῖδα.“

„მივადექით კუნძულ აიასს. იქ ცხოვრობდა მშვენიერკულულე-ბიანი საპატოო ღმერთქალი, ენატკბილი კირკე, მრისხანე აიეტის ღვიძლი დაი. ორნივე იშვა მოკვდავთ-მანათობელი ჰელიოსისა და დედა პერსესაგან, რომელიც ოკეანემ წარმოქმნა.“

X, 233 — 236

„εἶσεν ὁ' εἰσαγαοῦσα κατὰ
κλισμοὺς τε θρόνους τε,

ἐν δὲ σπιν τυρόν τε καὶ ἄλφαιτα
καὶ μέλι χλωρόν

οἶνω Πραμνεῖφ ἐχύκα· ἀνέμισγε
δὲ σίτω

φάρμακα λύγρ', ἔνα πάγχυ λα-
θοῖ·ατο πατριδὸς αἰης.“

„[კირკემ მოსულნი] შეიყვანა, სკამებსა და სავარძლებზე დასხა და მათ პრამნეს ღვინოში ახელილი ყველის, ქერისა და ყვითელი თაფლის კერძი მოუმზადა, რომელსაც ჯადოსნური წამალი შეურია, რათა მშობლიური მიწა მთლად დავიწყებოდათ.“

X, 302 — 306

„ὧς ἄρα φωνήσας πόρε φάρ-
μακον Ἄργειφόντες

ἐκ γαίης ἐρύσας, καὶ μοι φύσιν
αὐτοῦ ἐδειξεν·

ρίζην μὲν μέλαν ἔσχε, γάλακτι
δὲ εἰκελον ἄνθος·

μ ὠ λ υ δὲ μιν καλέουσι θεοῖ·
χαλεπόν δὲ τ' ἄρυσσειν

ἀνδράσι γε θνητοῖσι· θεοὶ δὲ τε
πάντα δύνανται.“

„ეს რომ მითხრა, მკვირცხლმა შეკრიკვა [პერმესმა] მიწიდან ამოგლიოჯა და მომცა წამალი [ბალახი] და მისი ბუნება მამცნო; ძირი შავი ჰქონდა, ყვავილი კი — რძისუერი. ღმერთები მას ეძახიან მოლს (μῶλ). მოკვდავთ-თვის ძნელი ამოსავლეჯია, ღმერთებს კი ყველაფერი ძალუძთ.“

XI, 69 — 70

(ელპენორის აჩრდილო მიმართავს ოღისევისს)

„οἶδα γάρ, ὧς ἐνθῆνδῃ κίων
δῶμου ἐξ Ἀἰδῶο

„ვიცი, რომ ჰადესის სამეფოდან დაბრუნებულნი მშვენიერ ხო-

νήσον ἐς Αἰαίην σκήσεις εὐεργέα
νῆα.

მალღს აიაიას კუნძულზე შეაჩე-
რებ.“

XI, 254 — 259

ἡ δ' ὑποκυσάμενη Πελίην τέχε
καὶ Νηληϊά,

τῷ κρατερῷ θεράποντε Διδῶ
μεγάλῳ γενέσθην

ἀμφοτέρω· Πελίης μὲν ἐν εὐρυ-
χόρῳ Ἰαωλῶν

ναῖε πολύρρητος, ὁ δ' ἄρ' ἐν
Πύλῳ ἤμαθ' ὀνεί.

τοὺς δ' ἐτέρους Κρηθῆν τέκεν
βασίλεια γυναικῶν,

Αἴσωνα τ' ἠδὲ Φέρητ' Ἀμυθᾶ-
ονά θ' ἑπιοχάρμη.

მუცლადღებულმა [ტირომ] შვა
პელიასი და ნელეესი; ორნივე დი-
ადი ზევისს მძღავრნი მსახურნი
იყვნენ. ცხვრით მდიდარი პელი-
ასი ვრცელ იოლკოსში ცხოვ-
რობდა, [ნელეესი] კი ქვიშოვან
პილოსში. ქალთა მეუფე [ტირომ]
კრეთეესს სხვა [შვილები] უშვა:
ესონი, ფერეტი და მამაცი მხე-
დარი ამითაონი.

XI, 538 — 539

„... ψυχῇ δὲ ποδώκεος Αἰα-
κίδαο

φοῖτα, μακρὰ βίβωσα, κατ'
ἄσφοδελὸν λειμῶνα.“

„ფეხმარდი ეაკიდის სული წა-
ვიდა დიდი ნაბიჯებით ასფოდე-
ლოს მდელოსაკენ.“⁶

XII, 1 — 4

Αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν
ῥόον Ὀκεανοῖο

νῆυσ, ἀπὸ δ' ἔχετο κῆμα θα-
λάσσης εὐρυπόροιο

νῆσόν τ' Αἰαίην, ὅθι τ' Ἕοῦς
ἤριγενείης

οἰκία καὶ χοροὶ εἰσι καὶ ἀντ-
ροαὶ Ἥελίω ...

ოდეს დატოვა ოკეანეს ღრმა
მდინარება და გადაკვეთა ვრცე-
ლი ზღვის ტალღა, ხომალდი მი-
ადგა აიაიას კუნძულს, სადაც
აისზე შობილი ეოსის სასახლეში
ფერხული ეწყობდა და სადაც ჰე-
ლიოსი აღმოსვლას იწყებს...⁸

XII, 59 — 72

„ἔνθεν μὲν γὰρ πέτρα: ἐπη-
ρεφέες, προτὶ δ' αὐτάς

„იქ დაკიდული კლდეებია, რო-
მელთაც ხმაურით ეხეთქება შავ-

κῦμα μέγα ροχθεῖ κυανώπιδος
Ἄμφιτρίτης·

Πλαγκτὰς δὴ τοι τάσγε θεοὶ
μάκαρες καλέουσιν.

τῆ μὲν τ' οὐδὲ ποτητὰ παρ-
έρχεται οὐδὲ πέλειαι

τρῆρωνες, ταίτ' ἀμβροσίην Διὶ
πατρὶ φέρουσιν,

ἀλλὰ τε καὶ τῶν αἰὲν ἀφαιρεί-
ται λῖς πέτρῃ·

ἀλλ' ἄλλην ἐνίησι πατήρ ἐν-
αριθμῖον εἶναι.

τῆ δ' οὐ πῶ τις νῆς φύγεν
ἀνδρῶν, ἥ τις ἴκηται,

ἀλλὰ θ' ἴμοι πῖνακάς τε νεῶν
καὶ σώματα φωτῶν

κῦμαθ' ἄλδς φορέουσι πυρός τ'
ὄλοστο θύελλαι.

οἷη δὴ κελνῆ γε παρέπλω πον-
τοπόρος νῆς

Ἄργῳ πᾶσι μέλουσα, παρ' Ἀι-
ήτῳ πλείουσα.

καὶ νῦ κε τὴν ἔνθ' ἄκα βάλειν
μεγάλῃς ποτὶ πέτρας,

ἀλλ' Ἡρῆ παρέπεμψεν, ἐπεὶ
φίλος ἦεν Ἰήσων·

თვალა ამფიტრიტის დიდი ტალ-
ლა. ნეტარი ღმერთები მათ „მო-
ხეტიალე კლდეებს“ (პლანქტებს)
ეძახიან. მათ ვერ გაუფრენს ახ-
ლოს ფრთოსანი, ვერც მხდალი
მტრედები, რომელთაც მამა ზევ-
სისთვის ამბროსია მიაქვთ; ერთ
[მტრედს] ყოველთვის ართმევს
ფრიალო კლდე, მაგრამ მამა [ზევ-
სი] სხვას აგზავნის, რათა რი-
ცხვი შეივსოს. ადამიანთა არც
ერთი ხომალდი, რომელიც კი
მისულა იქ, არ გადაარჩენილა:
ზღვის მძვინვარება და ცეცხლის
ბობოქარი ალი ერთად ფიცრებ-
სალა და ვაეკაცთ გვამებს მიაქა-
ნავენს. მხოლოდ ერთმა საზღვაო
ხომალდმა, ყველასათვის სანუკ-
ვარმა, აიეტისგან მომავალმა „არ-
გომ“ გასცურა [პლანქტებში].
[ზღვა] ალბათ იმასაც მაშინვე
მიახეტებდა იქ უზარმაზარ კლდე-
ებს, მაგრამ პერამ გაატარა, რად-
გან იასონი უყვარდა.

(კირკეს დაროგებდიდან, რომელსაც ოდისეგს აძლევს).⁷

„ოდისეის“ ხქოლოთნებო

IX, 32

Κίρκη Αἰαίη ἐξ Αἰαίης
νήσου τῆς Τυρρηνίας, ἢ Κολχικῆς.
Αἰαία γὰρ πόλις τῆς Κολχίδος.

Αἰαίη τοῦ Αἰήτου θυγάτηρ.
ἢ ἀπὸ Αἰαίας χώρας τιμωμένη.
ἔστι δὲ πόλις Κολχίας.

ვოიციელი კირკე: ტირე-
ნიის კუნძულ აიაიადან, ან კოლ-
ხეთის [აიაიადან]. აიაია ხომ კოლ-
ხეთის ქალაქია.⁸

ვოიციელი: ასული აიეტისა;
ან აიაიას ქვეყნის სახელით პა-
ტივდებული: [აიაია] ხომ კოლხე-
თის ქალაქია.

Διαίτην δ' ἐς νήσον] ὄνομα
νήσου. ταύτην ἐνιοί φασι τὸ νῦν
Κίρκαιον πρὸς τῆ Ἰταλία.

აიიიას კუნძულს: კუნძუ-
ლის სახელია. ზოგიერთები ამ-
ბობენ, რომ იგი აწინდელი კირ-
კეონია იტალიასთან.

Διήτα ο] Διήτης Κόλχων
βασίλευς, πατήρ Μηδείας, Κίρκης
ἀδελφός.

აიეტის: აიეტი — კოლხთა
მეფე, მედეას მამა, კირკეს ძმა.

ἐκ Πέρσης] Πέρση Ὀχε-
ανού μὲν ἦν θυγάτηρ, Ἥλιου δὲ
γυνή. Ἥλιου δὲ καὶ Πέρσης Διή-
της καὶ Κίρκης.

პერსესაგან: პერსე იყო
ოკეანეს ასული და ჰელიოსის
მეუღლე. ჰელიოსისა და პერსესა-
გან [იშვნენ] აიეტი და კირკე.

Ἄργῳ πασιμέλουσα] Ἡ-
Τυρῶ ἢ Σαλμωνέως ἔχουσα δύο
παῖδας ἐκ Ποσειδῶνος, Νελέα τε
καὶ Πελλίαν, ἔγημε Κρηθέα καὶ
ἴσχει παῖδας ἐξ αὐτοῦ τρεῖς: Αἴ-
σονα καὶ Φέρητα καὶ Ἀμυθάονα.
Αἴσονος δὲ καὶ Πολυμήλας καὶ
Ἡσίοδον γίνεται Ἰάσων, κατὰ δὲ
Φερεκύδην ἐξ Ἀλκιμέδης. τελευτῶν
δὲ οὗτος καταλείπει τοῦ παιδὸς
ἐπίτροπον τὸν ἀδελφὸν Πελλίαν, ἐγγ-
ειρίας αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν, ἵνα
ἀξήθῃεντι τῷ σὺν παράσχη. ἡ δὲ
τοῦ Ἰάσονος μήτηρ Ἀλκιμέδη δεισ-
ασα δίδωσιν αὐτὸν τρέφεσθαι Χεί-
ρωνι τῷ Κενταύρῳ. τραφεὶς δὲ
καὶ ἠβήσας ἔρχεται εἰς Ἴωλκὸν
ἀπαιτῶν τὴν πατρίαν ἀρχὴν τὸν
Πελλίαν. ὁ δὲ ἔφασκε χρῆναι αὐτὸν
πρότερον διακομίσαι τὸ χρυσοῦν

ყველასათვის სანუკვა-
რი არგო: სალმონევის ასუ-
ლი ტირო, რომელსაც პოსეი-
დონისაგან ორი შვილი — ნელეე-
სი და პელიასი ჰყავდა, ცოლად
გაყვა კრეთეესს და მისგან სამი
ძე ეყოლა: ესონი, ფერეტი და
ამითაონი. ისონი, ჰესიოდეს მი-
ხედვით, ესონისა და პოლიმელა-
საგან წარმოიშვა, ფერეკიდეს
თანახმად კი — ალკიმედესაგან.
როცა [ესონი] კვდებოდა, შვილის
მეურვედ დატოვა ძმა პელიასი და
სამეფო ხელისუფლებაც მას ჩა-
აბარა, რათა ვადაეცა შვილისა-
თვის, როცა გაიზრდებოდა. ია-
სონის დედა ალკიმედე შეშინდა
და [იასონი] აღსაზრდელად მის-
ცა კენტავრ ჭირონს. როცა [ია-
სონი] გაიზარდა და დავაქაცდა,

ἄνερος ἀπὸ Κόβλων καὶ τοὺς πυρι-
 πνόους ἀνελεῖν ταύρους ἀκούσας
 δὲ ταῦτα ὁ Ἰάσων λέγει τῷ Χείρω-
 νι. καὶ αὐτῷ ὁ Χείρων συνεκπέμπει
 τοὺς ἡμίθεους. κατασκευάζει δὲ ἡ
 Ἀθηναῖα τὴν Ἀργῶ. πλέοντες δὲ
 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὴν τῶν Βιθυῶν
 χώραν, καὶ ὄρωσι τὸν Φινέα πῆρὸν
 διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ἔχων γὰρ
 παιδᾶς ἐκ Κλεοπάτρης τῆς Βορέου
 καὶ ἐπιγῆμας Εὐρυτίαν ὀϊσθῶσι
 αὐτοὺς τῆ μητρὸς διὰ βληθέντας
 πρὸς ἀναίρεσιν. Ζεὺς δὲ χαλεπήνας
 λέγει αὐτῷ πότερον βούλεται ἀπο-
 θανεῖν ἢ τυφλὸς γενέσθαι. ὁ δὲ
 αἰρεῖται μὴ ὄραν τὸν Ἥλιον. ἀγανα-
 κτήσας δὲ ὁ Ἥλιος Ἀρπυίας ἐπι-
 πέμπει αὐτῷ, αἵτινας εἴ ποτε μέλ-
 λοι ἐσθίειν αὐτοῦ διέπρασσον ἐμ-
 βάλλονται φθορὰν τινα. καὶ οὕτω
 Φινεὺς ἐτιμωρεῖτο. τοῦτον οὖν τὸν
 Φινέα φεωρήσαντες οἱ περὶ τὸν
 Ἰάσωνα παρεχάλουσιν ὑποθέσθαι πῶς
 δεῖ <δια> πλεῦσαι τὰς Πλαγκ-
 τὰς λεγομένας πέτρας. ὁ δὲ εἶπεν
 ἔάν τὰς Ἀρπυίας ἀπαλλάξωσι
 τῆς πρὸς αὐτὸν ὀρμῆς. φέροντες δὲ
 συνθήμας ἐπαγγέλλονται αὐτῷ
 τοῦτο ὄρασαι, ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς
 πόσον ὄνοματι ἔχειν τάχος ἡ
 Ἀργῶ; φάντων δὲ πελειάδος ἐκ-
 ἔλευσεν ἀφείναι περιστερὰν κατὰ
 τὴν συμβολὴν τῶν πετρῶν, καὶ
 μὲν μεσολαβητῆ μὴ πλεῖν, ἔάν δὲ
 σωθῆ τότε περαίνειν τὸν πλοῦν.
 οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες ποιοῦσι.
 κατασχεθείσης δὲ τῆς περιστερᾶς
 ὀνὲ τῆς οὐρᾶς, προσβάλλουσι τῆ

მოდის იოლკოსში და პელიასს
 მამისეულ ხელისუფლებას სთხოვს.
 [პელიასმა] კი უთხრა, რომ მას
 ჯერ ოქროს საწმისი უნდა ჩამო-
 ეტანა კოლხებისაგან და ცეცხლის-
 მფრქვეველი ხარები დაეძლია.
 რაც მოსმინა, იასონმა ქარონს
 უამბო. ქირონმა მას ქაბუკები
 გააყოლა. ათენამ ააგო „არგო“-
 გამგზავრებულებმა მიოლწიეს ბით-
 ვინიელთა მხარეს და იხილეს ფი-
 ნეესი დაბრმავებული შემდეგი მი-
 ზებისა გამო: ბორეასის ასულ
 კლეოპატრასგან [ფინეესს] ჰყავდა
 შვილები, ხოლო როცა შეიძოთო
 ეგრიტია, მოძულებული [შვილები]
 დასახოცად მისცა დედინაცვალს.
 ვანრისხებულმა ზევსმა [ფინეესს]
 უთხრა, თუ რას ირჩევდა: სიკვ-
 დილს თუ ბრმად ყოფნას? ამა-
 ნაც პელიოსის არხილვა აირ-
 ჩია. ამაზე პელიოსი გაწყრა და
 [ფინეესს] მიუგზავნა ჰარპიები,
 რომლებიც თავს ესხმოდნენ, რო-
 ცა კი ქამას დააპირებდა და [სა-
 ვებს] უფუჭებდნენ. ასე ისჯებო-
 და ფინეესი. როცა ეს ფინეესი
 იხილეს, იასონის მხლებლებმა
 სთხოვეს, ერჩია, თუ ვით შეიძ-
 ლებოდა პლანქტებად წოდებულ
 კლდეებში გაცურვა. მან უთხ-
 რა, რომ [ურჩევდა], თუ მოაცი-
 ლებდნენ ჰარპიებს მასზე თავ-
 დასხმის დროს. [არგონავტებმა]
 პირობა დადეს და აღუთქვეს,
 რომ ამას ვააკეთებდნენ. მაშინ
 [ფინეესმა] მათ ჰკითხა: რა სიჩ-
 ქარე შეუძლია ჰქონდეს „არგო-
 სო?“ როცა უპასუხეს — მტრე-
 დისო, [ფინეესმა] ურჩია, კლდეთა

Ἄρχοι δύοιν <ὄργων ἀφαστον
 και τούτου τὰ ἄκρα περικόψασαι
 αἱ Συμ> πληγάδες πέτριαι συνελ-
 θοῦσαι <περα:αθείσης> τῆς νεῶς
 συμμύουσι, αὐτοὶ δὲ σφίζονται.
 οἱ δὲ Βορεάδαι Ζήτης και Κά-
 λαῖς ἀποδιώκουσι τὰς Ἄρπυιας ἀπὸ
 τῶν Φινέως δειπνων. και οὕτω
 παραγίνονται εἰς Κόλχους. ἡ δὲ
 ἱστορία παρὰ Ἀσκληπιάδῃ.

შორის ვაეშვათ მტრედი და თუ
 შუაგულში გაისრისებოდა, არ
 გაეცურათ, თუ გადარჩებოდა, მა-
 შინ განეგრძოთ ცურვა. მოისმინ-
 ნეს ეს და ასეც მოიქცნენ. მტრე-
 დის კუდს რომ წაუსწრეს, მერე
 „არგოს“ მიეხალნენ კიჩოსთან ორ
 წყრთაზე ერთმანეთისაკენ მიმ-
 სწრაფველი სიმპლეგადის კლდე-
 ები, ჩამოკვეთეს [კიჩოს] უკიდუ-
 რესი ნაწილი და როცა ხომალდ-
 მა გაიარა, პირი შეიკრეს; [არგო-
 ნავტები] გადარჩნენ. ბორეადებ-
 მა, შეტემ და კალაისმა, ფინეესის
 სუფრიდან პარპიები გარეკეს. ასე
 მივიდნენ [არგონავტები] კოლ-
 ხებთან. ეს მოთხრობა [გადმო-
 ცემულია] ასკლებიადესთან.

მესტატი თესალონიკელის „განმარტებანი“

1. „ილიადის“ განმარტებანი

II, 511

Ὁ γεωγράφος... ἱστορεῖ... και
 ὅτι οἱ ἐν τῷ πόντῳ Ἄχαιοί, οἱ
 και παρὰ τῷ Περιγητῇ, Ὀρχο-
 μενίων ἔπαικοι πλανηθέντων ἔκει
 σὺν Ἰαλμένῳ τῷ ἀρχηγῷ μετὰ
 Τροίας ἔλωσιν.

გეოგრაფოსი მოგვითხრობს,
 რომ პონტოში მცხოვრები აქეელ-
 ები, რომლებიც აერიეგეტანაც
 [მოიხსენიებიან], ორქომენელი კო-
 ლონისტებია და აქ მოეხეტნენ
 წინამძღოლ იალმენესთან ერთად
 ტროის აღების შემდეგ.⁹

II, 856 შმდ.

Ἀλιζῶναν δ τε Ὀδῖος ἦρχον
 και δ Ἐπίστροφος, τηλῶθεν ἐξ
 Ἀλύβης, θῆεν ἀργύρου ἔστι γεν-
 ἔθλη... περι τούτων κλείστη παρὰ
 τοῖς παλαιοῖς ἀμφιβόλια. διὸ και
 δ γεωγράφος δυσκοιλίαν πολλῆν

პალიძონებს მოუძღოდნენ
 ოდიოსი და ეპისტროფოსი შო-
 რეული აღიბედან, სადაც არის
 ვერცხლის სამშობლო... ამ [პა-
 ლიძონების] გარშემო ძველებთან
 ფრიად დიდი ორქოფობაა. აი

εὐρῶν εἰς διάθροσιν τοῦ τοιοῦτου
 ἔθνους καὶ εἰς γνῶρισμα σφαῖς
 λέγει ὅτι ἀγνῶτων τινῶν μέμνηται ὁ
 ποιητής... τὸ δὲ ἐξ Ἀλύβης, ἐξ
 Ἀλύβων τινὲς γράψουσιν, ἕτεροι
 δὲ ἐκ Χαλύβων, ἄλλοι ἐξ Ἀλόπης ἢ
 κατὰ Μενεκράτην ἐξ Ἀλόβης, ἔτι
 δὲ καὶ ἐκ Χαλύβης. τὰ δὲ τοιαῦτα
 αἰτίαι τὸ γεωγράφος, ὡσπερ καὶ
 τοὺς εἰπόντας περὶ Πύγεια εἶναι
 τοὺς Ἀλιζῶνους μεταξὺ Ἐφέσου
 καὶ Μιγνησίας καὶ Πριήνης,
 λέγων καὶ ὅτι μετὰπτωσις ὑπονο-
 εῖται ὀνόματος ἐξ Ἀλύβων εἰς
 Χάλυβας. οἷο καὶ γράφει πού ὅτι
 τοὺς Χάλυβας ὁ ποιητής Ἀλιζῶ-
 νους ἐκάλεσε καὶ ὅτι ἐνεδῆχετο ἐν
 Χάλυβιν ἀργύρια ὑπάρχειν ἀξία
 μνήμης ποτὲ καὶ ἔνδοξα, καθάπερ
 γυν τὰ σιδήρια, λέγει δὲ καὶ ὅτι
 τὸ Ἀλιζῶνων οὐ μόνον Ὀλιζῶνων
 τινὲς μεταγράφουσιν ἀλλὰ καὶ
 Ἀλαζῶνων καὶ ὅτι τοὺς Σκύθας
 τινὲς Ἀλιζῶνας νοοῦσιν...

ამიტომ გეოგრაფოსი [სტრაბო-
 ნი], ამ ტომის გარკვევისა და ცხადი
 შეცნობისათვის რაკილა დიდ სოფ-
 ნელეს წააწყდა, ამბობს, რომ პო-
 ეტმა მოიხსენია რომელიღაც უც-
 ნობი [ტომი]... ხან არის „ალიბე-
 დან“, ზოგიერთები წერენ „ალიბე-
 დიდან“, ზოგიერთები—„ხალიბე-
 დან“, სხვები კი —„ალოპედან“,
 ან, მენეკრატეს მიხედვით,—„ალო-
 ბედან“ და აგრეთვე—„ხალიბე-
 დან“. ასეთ [დაწერილობებს] გეო-
 გრაფოსი ეკამათება ისევე, რო-
 გორც იმათ, ვინც ამბობენ, რომ ჰა-
 ლიძონები არიან პიგელასთან ეფე-
 სოსა, მაგნესიასა და არიენეს შორ-
 ის. იმასაც ამბობს, რომ აქ შეიძლე-
 ბა სავარაუდო იყოს სახელის შე-
 ცვლა „ალიბებისა“ „ხალიბედან“.
 ამიტომ სადღაც წერს კიდევ, რომ
 პოეტმა [ჰომეროსმა] ჰალიძონები
 უწოდა ხალიბებს და რომ იგუ-
 ლისხმებოდა ხალიბებში მოხსენ-
 იების ღირსი და სახელგანთქმუ-
 ლი ვერცხლის საბადოების ოდეს-
 ლაც არსებობა ისევე, როგორც
 ახლა რკინის საბადოებია. ამბობს
 იმასაც, რომ ზოგიერთები „ჰა-
 ლიძონების“ ნაცვლად წერენ არა
 მარტო „ოლიძონების“, არამედ
 აგრეთვე „ჰალიძონების“ და რომ
 ზოგიერთები ჰალიძონებდად სკვი-
 თებს გულისხმობენ...¹⁰

VII, 290

... οὕτω ποτὲ καὶ οἱ ἄργο-
 ναῦται διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς
 Κολχίδα ἐξ Ἑλλάδος πλεύσαντες
 περιώδυσαν καὶ διὰ τοῦ Ἰστροῦ

... ასევე ოდესღაც ელადიდან
 ჰელესპონტზე გავლით კოლ-
 ხეთს გამგზავრებულმა არგონავ-
 ტებმა გზას გვერდი აუქციეს,

εις την Ἀδριακά διεκπεσόντες
μόλις ἐπανεσώθησαν, εὐρίψα τὸν
Αἰήτου μακρὰ πλανηθέντες...

აიეტის შიშით ბევრი სხეტიალეს,
ისტროსით აღრიატიკის ზღვაში
მოხვდნენ და ძლივძლივობით გა-
დარჩნენ.

VII, 86

Ἴτ' ἀ δὲ περὶ Ἑλλῆς θρυλούμενα
ἰθλα... καὶ ὥς... [ὁ κριδὲς] τὸν μὲν
Φρίξον περιεσώσατο εἰς τὴν Κόλ-
χίδα γῆν, τὴν δὲ Ἑλλην οὐκ
ἰσχυσε, καταπεσοῦσαν εἰς τὸν ἀπ'
αὐτῆς κληθέντα Ἑλλησποντον, καὶ
ὅτι ἐν Κόλχοις ἀπεδάρη παρὰ τὸν
Φρίξου ὁ κριδὲς οὗτος, τυθίεις Φυζίφ
Αἰί, καὶ τὸ αὐτοῦ κῶας χρυσωθῆν
ἐφυλάττετο ὑπὸ ἀπηνου δράκοντος,
εἰς δ' οἱ Ἀργοναῦται ἐπλευσαν...

ჰელეს ამბები საყოველთაოდ
ცნობილია ... ის, რომ ვერძმა
ფრიქსე კოლხეთის ქვეყნად [მი-
იყვანა] და გადაარჩინა, მაგ-
რამ ვერ სხსნა ჰელე, რომე-
ლიც მისი სახელით წოდებულ
ჰელესპონტში ჩავარდა; ის, რომ
ეს ვერძი კოლხებში ფრიქსემ გა-
ატყავა, [ვერძი] ფიქსიოს ზეგს
შესწირა, მის მოკვროვილ საწ-
მისს კი, რისთვისაც არგონავ-
ტები გაემგზავრნენ, მარად ფხი-
ზელი ღრაკონი იცავდა.¹¹

2. „ოდიხის“ განმარტებანი

IV, 226

... Πολύδαμνα δὲ, ἣ κατὰ γέ-
νος οὐδέτερον ἐπιθετικῶς. τὰ πολ-
λοὺς δαμάζοντα φάρμακα· ἣ κῦρι-
ον γυναικὸς Αἰγυπτίας ἣ Πολύδα-
μνα ὥς ἣ Μήθυμνα, καθὰ καὶ Ἐδφο-
ρίων φησί· βλαψίφρονα φάρμακα,
ὅσ' ἔδ' ἣ Πολύδαμνα, Κυταῖς ὅσ' ἣ
Μήθεια, τουτέστι φάρμακα, ὧν
Ἴδρις ἦν ἣ Αἰγυπτία Πολύδαμνα
καὶ Μήθεια ἣ ἐκ Κυταίας πόλεως,
ἣς καὶ Λυκόφρων μύμνηται.

... პოლიდამნა—ან საშუა-
ლო სქესის [სახელია] ეპითეტად
[გამოყენებული] და [ნიშნავს]
მრავალთა დამძლევე წამლებს, ან-
და პოლიდამნა ეგვიპტელი
ქალის საკუთარი სახელია რო-
გორც მეთიზნა; ეფფორიონიც ამ-
ბობს: გონების აპრევი შხამები,
რაოდენიც იკოდა პოლიდამნამ
და რაოდენიც კვტაიელმა მედეა-
მთ. ეს ის შხამებია, რომელთა
მკოდნე იყო ეგვიპტელი პოლი-
დამნა და მედეა ქალაქ კვტაი-
ადან, რომელსაც ლიკოფრო-
ნიც მოიხსენიებს.¹²

... τὸ δὲ Δαίη ἀντὶ τοῦ Κολ-
 χικῆ κατὰ ἐπωνυμίαν τοπικὴν·
 Δαία γάρ πόλις Κολχίδος παρὰ τε
 ἄλλοις καὶ παρὰ Δυκόφρονι· ἦς δ
 πολίτης Δαίτος καὶ ἡ πολιτεὶς Δι-
 αία. καὶ ἡ νῆσος δὲ τῆς Κίρκης
 Δαία διὰ τὴν τοιαύτην Κίρκην. ἄλ-
 λως γὰρ εἶπερ πρωτοτυπίαν ἔχει ἡ
 Δαία νῆσος διὰ τῶν δύο αἰ, ὠφει-
 λεν ἡ ἀπ' αὐτῆς Κίρκη ἔχειν καὶ
 τρίτον αἰ, ἵνα ἦν Δαίαϊη, ὅπερ
 οὐκ ἔστι διὰ τε τὸ κακόφρωνον καὶ
 διὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἑμωυμίαν. ὁ
 δὲ γεωγράφος Δίαν εἰπὼν πόλιν
 περὶ τὸν Φᾶσιν λέγει καὶ ὅτι περὶ
 τὴν τοιαύτην Κολχικὴν Δίαν καὶ
 Δαίη νῆσος ἡ τῆς Κίρκης· ὅτι
 δὲ καὶ Αἰήτης ὁ ἦρωας ἀπὸ τῆς
 τοιαύτης Δίας ἐκλήθη, δηλοῦσιν
 οἱ παλαιοί.

... „აიიიე“ [სმმარება] „კოლ-
 ხიკეს“ ნაცვლად აღგილის სახე-
 ლის მიხედვით. აიი კოლხეთის
 ქალაქია სხვებთანაც და ლიკოფ-
 რონთანაც. [აიას] მოქალაქე კაცი
 „აიიიოსია“, მოქალაქე ქალი—
 „აიიია“. კირკეს კუნძულსაც
 აიიია [ქქვია] ამავე კირკეს გამო.
 თუ კუნძულ აიიიას თავდაპირვე-
 ლი სახელი ორი აი-თ აქვს, იქა-
 ურ კირკესაც მესამე აი უნდა
 ჰქონოდა, რათა ყოფილიყო „აი-
 აიიიე“, რაც არ სმმარება ცუდი
 ელერადობისა და უკვე თქმული
 ომონიმის გამო. გეოგრაფოსი
 [სტრაბონი] ასახელებს ქალაქ აი-
 ას ფაზისზე და ამბობს, რომ
 კოლხეთის ამ აიასთან არის კირ-
 კეს კუნძული აიიიეც. გმირმა აი-
 ეტმა რომ სახელი ამავე აიადან
 მიიღო, ამას ძველი [მწერლები]
 ცხადყოფენ.

... καὶ Πίνδαρος οὖν τὸν Ἰά-
 σονος πλοῦν ἐπὶ ἀνακλήσει τῆς
 τοῦ Φοῖβου ψυχῆς ἐκ τῆς Κολχί-
 δος γῆς γενέσθαι μυθολογεῖ.

... პინდარეც მოგვითხრობს,
 რომ იასონის საზღვაო ლაშქრო-
 ბა მოეწყო ფრიქსეს სულის გა-
 მონაწევრად კოლხეთის ქვეყნი-
 დან.

Σημείωσαι δὲ ὅτι τὰς χαλε-
 πὰς Πλαγκτὰς πέτρας, ἃς καὶ
 διεξέπλευσεν ἀβλαπής μόνῃ ἡ Ἄργῶ
 ἐκ τῆς Κολχίδος παρ' Αἰήτα, ὁ
 ἦγγουν ἐκ τοῦ Αἰήτου πλέουσα, ὁ
 ποιητῆς ὥς διὰ τινος πετροβόλου

აღსანიშნავია, რომ საშიში
 კლდეები—პლანქტები, რომლებიც
 უვნებლად განვლო ერთადერთმა
 „არგომ“, კოლხეთით აიეტი-
 დან მომავალმა, აოეტმა თითქოს
 ქვისმტყორცნი რაღაც სასწაუ-

τεραστίας μηχανής ἐκ τοῦ κατὰ
 Θράκην πορθμοῦ εἰς τὸν Σικελι-
 κὸν ἑξέτιναξεν ὑπὸ ἀρχιτέκτονι τῷ
 μύθῳ καὶ ῥιζώσας ἔκει ἔξετόπισε,
 κατὰ βριόβητα δῆθεν τῶν κατὰ
 Θράκην Συμπληγάδων. ἀς περὶ τὸν
 πρὸ τοῦ Εὐξείνου Θρακικὸν πορ-
 θμὸν πλαττομένας εἶναι, ὡς ἐν
 τοῖς τοῦ Περιγηγοῦ ἐρρέθη, πα-
 ρῆλθεν ἡ Ἀργὼ κατὰ τοὺς μὲθ'
 Ὀμηρον, ἐκ τῆς Προποντιδὸς καὶ
 τοῦ Πόντου εἰς τὴν Κολχίδα γῆν
 ἐκ Θετταλίας ἀναπλεύουσα. ἐκ δὲ
 τῆς Κολχικῆς καθ' ἑτέραν κέλευ-
 θον παλίμπλους στελλομένη ἐν-
 ἔκυρσε ταῖς καθ' Ὀμηρον ἄρτι
 μυθευομέναις Πλαγκταῖς. λέγεται
 γὰρ πρὸς τινων, ὅτι παλινοστούν-
 τες ἐκ Κέλχων οἱ Ἀργοναῦται
 οὐ τὸν αὐτὸν ἐστείλαντο πλοῦν,
 οὐδὲ τὸν Εὐξείνου ἀμῆτις διὰ τοῦ
 κατὰ τὸ Βυζάντιον πορθμοῦ καὶ τῶν
 ῥηθειςῶν Συμπληγάδων διεξέπλευ-
 σαν, ἀλλ' ἔχοντες τὴν τε Μή-
 δειαν τὴν τε χρυσοῦν κῶας τὸν
 σκοπὸν καὶ τὸ ἄθλον ἐκείνου τοῦ
 πλοῦ ἄλλην ἐτράποντο... ἕτεροι
 δὲ φασιν ὅτι τῷ Ἰστρῷ τὴν Ἀργὼ
 ἐκ τοῦ Εὐξείνου προσχόντες οἱ
 Ἀργοναῦται καὶ διὰ ποταμοῦ ἐτέ-
 ρου ἢ καὶ διὰ τίνος ἀποσπάδος
 τοῦ μεγάλου Ἰστρου τῷ Ἀδρίᾳ
 κόλπῳ ἐμβαλόντες καὶ ὡς ἔπος
 εἰπεῖν μεταβάντες ἐκ τοῦ Ἰστρου
 εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος, εἶτα πρὸς
 τὰ ἑσπέρια κάμψαντες εἰς τὸν
 Σικελικὸν πορθμὸν διεξέπεσον· ὅτε
 καὶ παρέπλευσαν ὡσπερ πρὸ τούτων
 τὰς Θρακίας Συμπληγάδας, οὕτω
 καὶ τὰς ἑσπερίας τότε Πλαγκτάς...

ლებრივი მანქანის საშუალებით,
 ოსტატის — მითვის დახმარებით
 თრაკიასთან მდებარე სრუტიდან
 სიცილიის [სრუტეში] გადასირო-
 ლა, გაუღდა იქ ძირი და ადგი-
 ლი შეუცვალა; ცხადია, თრაკი-
 ასთან მდებარე იმ სიმპლეგადე-
 ბის მიმსგავსებით, რომლებიც,
 წარმოდგენის თანახმად, ევქსინის
 წინ, თრაკიის სრუტეში მდებარე-
 ობდნენ, როგორც ნათქვამია პე-
 რიეგეტის [განმარტებებში]. პო-
 მეროსის შემდეგ დროინდელ [მწე-
 რალთა] მიხედვით, [სიმპლეგადე-
 ბი] „არგომ“ განვლო, როცა თე-
 სალიიდან პროპონტილისა და
 პონტოს გზით კოლხეთის ქვეყ-
 ნად მიდიოდა. ხოლო კოლხეთი-
 დან სხვა გზით უკან დაბრუნებუ-
 ლი წააწყდა ახლახან პომეროს-
 თან მოხსენიებულ პლანქტებს. ზო-
 გიერთები ხომ ამბობენ, რომ
 კოლხებიდან გამობრუნებული არ-
 გონავტები იმავე გზით არ წარ-
 მომართულან, არ გაუცურავთ
 კვლავ ევქსინი ბიზანტიონთან
 მდებარე სრუტისა და ზემოხსე-
 ნებულ სიმპლეგადებზე გავლით;
 ხელთ იგდეს რა მედეა და ოქ-
 როს საწმისი—მიზანი და ჯილ-
 დო ამ ლაშქრობისა, სხვა [გზას]
 დაადგინენ... სხვები კი ამბობენ,
 რომ არგონავტებმა „არგო“ ევქ-
 სინიდან ისტროსს მიაყენეს, მერე
 სხვა მდინარით, ან ღიდი ისტ-
 როსის რომელიღაც ტოტით აღ-
 რიატიკის უბეში ჩასულები, ასე
 ვთქვათ, ისტროსიდან იონიის
 ზღვაში გადავიდნენ, შემდეგ და-
 საველეთისაკენ გადაუხვიეს და სი-

ცილიის სრუტეში მოხედნენ; ამაშინ გასურეს დასავლეთის პლანქტები ისევე, როგორც წინათ თრაკიის სიმპლეგადები.

XII, 70

... τινές δὲ γράρουσι φασι-
μέλουςαν [sc. pro πασιμέλουςαν],
ἐπειδὴ φασιν αὐτὴν εἰς τὸν Φθων
Κολχικὸν ποταμὸν ἐλθούσαν ἐπ-
εσεύαζαν οἱ Ἀργοναῦται ἀχεσάμε-
νοι εἰ τι που παρεβλάβη κατὰ τὸν
πλοῦν...

...ზოგიერთები წერენ „ფასი-
მელუსან“-ს [„პასიმელუ-
სან“-ის ნაცვლად], ვინაიდან,
ამბობენ, რომ კოლხეთის მდინა-
რე თაზისთან მისული ეს [ხომალ-
დი] არგონავტებმა წესრიგში
მოიყვანეს, შეაკეთეს რა, თუ რაიმე
დაუზიანდა ცურვის დროს.¹³

კიკელიძის ვაონი

ტექსტი: G. Kinkel. Epicorum Graecorum Fragmenta
v. I. Lipsiae, 1877.

„ექალიის აღება“

ფრგ. 4

Schol. ad Eur. Med.
273:

Δίδυμος δὲ ... παρατίθεται τὰ
Κρεαφύλου ἔχοντα οὕτως· τὴν γὰρ
Μήδειαν λέγει διατρέβουσαν ἐν
Κορίνθῳ τὸν ἀρχοντα τότε τῆς
πόλεως Κρέοντα ἀποκτεῖναι φαρ-
μάχοις. δεισασαν δὲ τοὺς φίλους
καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ φυγεῖν
εἰς Ἀθήνας, τοὺς δὲ υἱούς, ἐπεὶ
νεώτεροι ὄντες οὐκ ἤδύναντο ἀχο-
λουθεῖν, ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς Ἀ-
κραίας Ἦρας καθύειν, νομίσασαν
τὸν πατέρα αὐτῶν φροντίζειν τῆς
σωτηρίας αὐτῶν. τοὺς δὲ Κρέον-

დიდიმოსი¹⁴... გადმოვეცემს ამ-
ბავს, რაც კრეოფილეს შემდეგ-
ნაირად ჰქონია: იგი ამბობს, რომ
კორინთოში მცხოვრებმა მედეამ
ქალაქის მაშინდელი გამგებელი
კრეონტი საწამლავით მოკლა.
მაგრამ რაკი მისი მეგობრებისა
და ნათესავების შეეშინდა, ათენ-
ში გაიქცა; ვაჟები კი, ვინაიდან
ბალღები იყვნენ და გაყოლა ვერ
შეძლეს, აკრეელი პერას საკურთ-
ხეველთან გაგზავნა, იმ ვარაუდით,
რომ მათი მამა მათ ხსნაზე იზ-
რუნებდა. მაგრამ კრეონტის ში-
ნაურებმა ისინი დახოცეს და ხმა

τος οἰκεῖλος ἀποκτείναντας ἀ-
 τούς διαδοῦναι λόγους ὅτι ἡ Μή-
 δεια οὐ μόνον τὸν Κρέοντα, ἀλλὰ
 καὶ τοὺς ἑαυτῆς παιδᾶς ἀπέκτεινε.

გაავრცელებს, რომ შედეგად არა
 ზარტო კრეონტი, არამედ საკუ-
 თარი შვილებიც მოკლა.

ჰესიოდე და მისი სკოლა

(VIII—VII სუკ. ძვ. წ.)

ტექსტო:

1. Hesiodi Carmina. Recensuit Aloisius Rzach. Lipsiae, 1913.

2. EGF, I

3. SC, I, 2. 319. — H. Flach, Glossen und Scholien zur Hesiodischen Theogonie mit Prolegomena. Lpz., 1876.

1. „თეოგონია“

ტ. 337—340

Τῆθύς δ' Ὀκεανῷ Ποταμοῦς
 τέκε διήεντας,
 Νεῖλόν τ' Ἀλφειὸν τε καὶ
 Ἑριδανὸν βαθυδίνην,
 Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε καὶ
 Ἴστρον καλλιρέεθρον,
 Φᾶσιν τε Ῥησὸν τ', Ἀχέ-
 λῳιον ἀργυροδίνην...

ტეთისმა ოკეანეს უშვა ბობო-
 ქარი მდინარეები: ნილოსი, ალ-
 ფეიოსი და ღრმა მორევიანი ერი-
 დანოსი; სტრიმონი აგრეთვე, მა-
 ანდროსი, ლამაზტალღებიანი
 ისტროსი, ფაზისი, რესოსი
 და ვერცხლივით ელვარე აქე-
 ლოიოსი ...¹⁶

ტ. 956—962

Ἑλίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυ-
 τὸς Ὀκεανίη
 Περσηῆς Κίρκην τε καὶ Αἰ-
 ήτην βασιλίηα.
 Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου
 Ἑλλοιο
 κόρυην Ὀκεανοῖο τελέηεντος
 ποταμοῖο
 γῆμε θεῶν βουλήσιον Ἰδύειαν
 καλλιπάρηον.
 ἡ δὲ νύ οἱ Μήδειαν ἐρύφυρον
 ἐν φιλότῃα
 γείναθ' ἔποδμηθεῖσα διὰ χρυσέ-
 ην Ἀφροδίτην.

დაულალავ ჰელიოსს ოკეანეს
 სახელოვანმა ასულმა პერსეისმა
 უშვა კირკე და აიეტ მეფე.

მოკვდავთმანათობელი ჰელი-
 ოსის ძემ—აიეტმა ღმერთების
 რჩევით ითხოვა უსრულესი წყლის
 —ოკეანეს ასული ლამაზლაწვება
 იდიია, რომელიც, ოქრო აფ-
 როდიტეს შეწვენით, სიყვარულს
 დაემორჩილა და [აიეტს] შესძი-
 ნა კოქლამაზი მედეა.¹⁶

Κούρην δ' Αίηταιο διοτροπέος
βασίλης

Αἰσονίδης βουλῆσι θεῶν αἰει-
γενετῶν

ἦγε παρ' Αἰήτῳ, τελέσας στο-
νόεντας ἀέθλους,

τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας
βασίλευς ὑπερήνωρ,

ὑβριστῆς Πελίδης καὶ ἀτάσθαλ-
ος, ὀμβριμοεργός.

τοὺς τελέσας ἐς Ἴωλκὸν ἀφ-
ίκετο, πολλὰ μογήσας,

ἠκείνης ἐπὶ νηὸς ἄγων ἐλικώ-
πιδα κούρην

Αἰσονίδης, καί μιν θαλαρῆν
ποιήσατ' ἄχοιτιν.

καὶ ῥ' ἦγε δμηθεῖσ' ὅπ' Ἰήσωνι
ποιμένι λαῶν

Μήθειον τέκε παῖδα, τὸν οὖρ-
εσιν ἔτρεφε Χείρων

Φιλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς
νόος ἐξετελεῖτο.

ზევისის აღზრდილი მეფის— აიე-
ტის ასული უკვდავი ღმერთების
რჩევით აიეტისაგან წაიყვანა ესო-
ნის ძემ, როცა შეასრულა უმძიმესი
დავალებანი, რაც მრავლად უბრ-
ძანა დიდმა, ქედმაღალმა მეფემ,
თავხედმა, შეუბრალებელმა და
ბოროტმოქმედმა პელიასმა. რო-
ცა ეს [დავალებანი] შეასრულა
და მრავალი განსაცდელი გადაი-
ტანა, ესონის ძე იოლკოსს მო-
ადგა: მალი ხომალდით მოჰყავდა
თვალციმციმა ქალწული, რომე-
ლიც კოკორგაშლილ თანამეცხედ-
რედ გაიხადა. ხალხთა მწყემსის—
იასონის შიერ დამორჩილებულმა
[მედებამ] შვა ვაგი მედიოსი, რო-
მელიც მთებში გამოზარდა ფი-
ლირიდე ქირონმა. აღსრულდა
დიადი ზევისის ზრახვა.¹⁷

ტ. 1011—1016

Κίρκη δ', Ἑλίου θυγάτηρ
Ἵπεριονίδαο,

γείνατ' Ὀδυσσῆος ταλασίφρο-
νος ἐν φιλότῃτι

Ἄγριον ἦδὲ Λατῖνον ἀμύμονά
τε κρατερόν τε,

Τηλέγονόν τε ἔτικτε διὰ χρυ-
σέην Ἀφροδίτην.

Οἱ δ' ἦτοι μάλα τῆλε μυχῶ
νήσων ἱεράων

πᾶσιν Ἵνρσηνοῖσιν ἄγακλειτοῖσι
ἄνασσον.

პიპერიონიდი პელიოსის ასუ-
ლი ქირკე სიყვარულით დაუკავ-
შირდა მედგარ ოდისეესს და
ოქრო აფროდიტეს შემწეობით
შვა აგრიოსი, უძრახველი და
ძლიერი ლატინოსი და ტელე-
გონეც. ესენი ფრიად შორს, წმი-
და კუნძულთა სიღრმეში მბრძა-
ნებლობდნენ სახელმძხვვეკილ
ტირისენელებზე.¹⁸

Ἴστρος [ποταμὸς] Σχυθίας, ისტროსი სკვითოსი [მდინარეა],
 Φαῖσις Κόλχων... Ἀρθησος Σχυ- ფაზისი კოლხებისა... არდესკო-
 θίας... სი—სკვითოსისა...

2. „ვეგიმიონი“

ფრგ. 1

Schol. Apoll. Rhod. III, 587: [აპოლონიოს როდოსელი] ამ-
 ბობს, ზევსისგან მაცნედ იქნა
 მოვლენილი ჰერმესი, რომელმაც

Ἀγγελὸν φησὶν Ἑρμῆν ὑπὸ
 Διὸς πεμφθῆναι, κελεύοντα δέξασ-
 θαι τὸν Φοῖβον, ἵνα τὴν Αἰήτου
 θυγατέρα γήμη. ὁ δὲ τὸν Αἰγύμιον
 ποιήσας διὰ [τὸ] δέρας αὐτὸν ἀμ-
 αιρέτως φησὶ προσδεχθῆναι. λέγει
 δὲ οὕτως μετὰ τὴν θυσίαν ἀγνίσας
 τὸ δέρας οὕτως ἔστειχεν εἰς τοὺς
 Αἰήτου δόμους τὸ κῶας ἔχων.

[აპოლონიოს როდოსელი] ამ-
 ბობს, ზევსისგან მაცნედ იქნა
 მოვლენილი ჰერმესი, რომელმაც
 [აიეტს] უბრძანა, მიეღო ფრიქ-
 სე, რათა აიეტის ასული შეერ-
 თო. „ვეგიმიონის“ შემთხვეული კი
 ამბობს, რომ იგი მიღებულ იქმ-
 ნა ნებსით საწმისის გამო. [პოე-
 ტი] გადმოგვცემს, რომ [ფრიქ-
 სემ] მსხვერპლის შეწირვის შემ-
 დგ განწმინდა ტყავი და ამგვა-
 რად საწმისით ხელში წარემარ-
 თა აიეტის სასახლისაკენ.

3. „ასტრონომია“

ფრგ. 14

Hygin. Astr. II, 20 p. 465 Stav. 59 Bunte. Ari-
 es. Hic existimatur esse, qui
 Phrixum et Hellen transtulisse
 dictus est per Hellespontum,
 quem Hesiodus et Pherecydes
 ait habuisse auream pellem.

ვერძი. ფიქრობენ ის იყო,
 ვინც, როგორც ნათქვამია, ფრიქ-
 სე და ჰელე გადაიყვანა ჰელეს-
 პონტზე. ჰესიოდე და ფერეკიდე
 ამბობენ, რომ მას ჰქონდა ოქ-
 როს საწმისი.

Pseudo—Eratosth. Cata-
 tast. 19: Κριὸς... εἶχε δὲ
 χρυσοῦν ὄρανον, ὃς Ἡσιόδου καὶ
 Φερεκύνθου εἰρήκασι.

ვერძი... ჰქონდა ოქროს ტყა-
 ვი, როგორც ჰესიოდე და ფე-
 რეკიდე ამბობენ.

Schol. Stroz. ad Germ. Arat. 224 p. 142 Breysig: Arietem namque, ut Hesiodus et Pherecydes dicunt, inter astra collocatum propter Phrixum et Hellen, Athamantis et Nebulae filios.

Schol. Sangerm. ad loc. et Schol. p. 79 sq.: Hunc putant quidam esse qui Phrixum et Hellen Colchos portavit (pertulit). Nebula eum his dedit aureo vellere cata Hesiodum qui eos perferret. deinde iungit decidisse Hellen a qua Hellespontum dictum quam Neptunum compressisse, ex qua filios genuerit. Phrixum autem perlatum Colchos arietem immolasse pellemque eius auream Iovi sacrasse. ideo enim non parere ait Pherecydes, quod deposito vellere aureo in caelum sit receptus.

ვერძი, როგორც ჰესიოდეს და ფერეკიდეს ამბობენ, მოთავსებულია თანავარსკვლავეთა შორის ათამანტისა და ნეფელეს შვილთა — ფრიქსესა და ჰელეს [თანავარსკვლავედის] ახლოს.

ფიქრობენ, რომ ეს ის [ვერძია], რომელმაც კოლხებში გადაიყვანა ფრიქსე და ჰელე. ჰესიოდეს თანახმად, ამათ ოქროს საწმისიანი [ვერძი] უბოძა ნეფელემ, რათა მას ისინი გადაეყვანა. შემდეგ ურთავს, რომ ჩამოვარდა ჰელე, რომლისგანაც [წყალს] ჰელესპონტი ეწოდა. ჰელე ნებტუნუსმა [პოსეიდონმა] ჩაიხვია და მისგან შვილები გააჩინა. კოლხებში გადაყვანილმა ფრიქსემ ვერძი მსხვერპლად დაკლა, მისი ოქროს ტყავი კი იუპიტერს [ზევსს] შესწირა. ფერეკიდეს ამბობს: იმიტომ აღარ ემორჩილებოდა [ვერძი ფრიქსეს], რომ ოქროს საწმისის დატოვების შემდეგ ზეცად ყოფილიყო მიღებული.

4. „ქალთა კატალოგი“

[„ღმადო ეთიები“]

ფრაგმენტები

37

იხ. „ოდისეის“ სკოლ., XII, 69¹⁹.

38

Schol. ad Pind. Nem. III, 92: *Μη δὲ ἐτράφη παρὰ τῆς Χελραῦς ἢ Ἰάσας, Ἡσιόδου φησὶ.*

იასონი რომ ქირონთან გამოიზარდა, ამას ჰესიოდეს ამბობს:

„Δίσων, δε τέκεθ' υἱὸν Ἰήσονα
ποιμένε λαῶν,
δὴν χείρων ἔθρεψ' ἐν: Πηλῖω
ἰλφέντι“.

„იესონი; მან შვა ვაჟი იესონი,
ხალხთა მწყემსი, რომელიც ქი-
რონმა გამოზარდა ტყიან პელი-
ონზე“.

53

Schol. Apoll. Rhod. II, 178: Ἀγήνορος γὰρ παῖς ἔστιν (δ Φινεύς), ὡς Ἑλλάνικος ὡς δὲ Ἡσιόδος φησιν, Φοίνικος τὰν Ἀγήνορος καὶ Κασσιπεύας ὁμοίως δὲ καὶ Ἀσκληπιάδης καὶ Ἀντίμαχος καὶ Φερεκύδης φησίν.

აგენორის ძეა (ფინევსი), როგორც პელანიკე ამბობს, ხოლო, როგორც ჰესიოდე გადმოგვცემს, აგენორის ძის ფენიქსისა და კასსიპეიასი. მსგავსადვე ლაპარაკობენ ასკლეპიადე. ანტიმაქე და ფერეკიდეც.

74

Schol. Apoll. Rhod. I, 45: Οὐτε Ὀμηρος οὔτε Ἡσιόδος οὔτε Φερεκύδης λέγουσι τὸν Ἴφικλον σὺν τοῖς Ἀργοναύταις.

არც ჰომეროსი, არც ჰესიოდე და არც ფერეკიდე არ იხსენიებენ იფიკლეს არგონავტებთან ერთად.

75

Ibid. II, 181: Ἐπηρωσθαὶ δὲ Φινεά φησιν Ἡσιόδος... ἐν τῷ ᾧ καταλόγων, ἐπειδὴ τὸν μακρὸν χρόνον τῆς ὄψεως προέκρινεν.

„კატალოგების“ მესამე წიგნში ჰესიოდე ამბობს, რომ ფინევსი საპყარი ვახდა, ვინაიდან მხედველობას ხანგრძლივი დრო [სიცოცხლისა] არჩია.

76

Schol. Par. ad Apoll. Rhod. I, 1. et Eudocia p. 416, 8: Παῖδας δὲ φησὶν αὐτῷ (sc. τῷ Φινεῖ) γενέσθαι Ἡσιόδος ὄνο, Θυσὸν καὶ Μαρριανδυσόν.²⁰

ჰესიოდე ამბობს, რომ მას [ფინევსს] ჰყავდა ორი შვილი: თინოსი და მარიანდინოსი.

77

ob. აპოლოდორე, I, 9, 21, 7.

78

Schol. Apoll. Rhod. II, 297: Ὅσα δὲ ἠδξαντο οἱ

უკან მობრუნებულმა ძეტემ და [ქალაისმა] რომ აღთქმა მისცეს

περι Ζήτην τῷ Διὶ στραφέντες
λέγει καὶ Ἡσίοδος.

„Ἐνθ' οἷ γ' εὐχέσθην Αἰνιδίῳ
ἠψυμέδοντα“.

[Schol. Par.: Ὅτι δὲ ἡ-
ξαντο τῷ Διὶ καταλαβεῖν αὐτάς
(sc. Harpyias), λέγει κτλ.]

ἔστι γὰρ Αἶνος ὄρος τῆς Κε-
φαλληνίας, ὅπου Αἰνιδίου Διὸς
ἱερόν ἐστιν.

ზევის, ამას ჰესიოდეს ამბობს:

„მაშინ ისინი შეევედრნენ ენე-
სიელ ზეცის მეუფეს“.

ენოსი კეფალენიის მთაა, სა-
დაც ენესიელი ზევისის ტაძარი
არის.

79

Ibid. Ἀπολλώνιος μὲν οὖν
τὴν ἀποστρέψασαν τοὺς περι Ζήτην
Ἴριον λέγει, Ἡσίοδος δὲ Ἑρμῆν.

აპოლონიოსი ძეტესა და კა-
ლაისის გამომბრუნებელად ირისს
ასახელებს, ჰესიოდეს კი — ჰერმესს.

83

Schol. Apoll. Rhod.
IV, 284: Ἡσίοδος δὲ διὰ Φά-
σιδος αὐτοὺς (sc. τοὺς Ἀργοναύ-
τας) εἰσπεπλευκέναι λέγει: (იხ.
ჰეკატე, ფრგ. 18 b).

ჰესიოდეს ამბობს, რომ ისინი
[არგონავტები] ფაზისის საშუა-
ლებით შენავდნენ.

84

Ibid. IV, 259: Ἡσίοδος
δὲ καὶ Πίνδαρος ... διὰ τῶν Ὠκε-
ανῶν φασιν ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰς
Λιβύην καὶ βαστάσαντας τὴν
Ἀργῶ εἰς τὸ ἡμέτερον πέλαγος
γενέσθαι (იხ. ჰეკატე, ფრგ.
18 a).

ჰესიოდეს და პინდარეს ამბო-
ბენ, რომ ისინი [არგონავტები]
ოკეანეზე გავლით მივიდნენ ლი-
ბიაში; მერეს გადაიტანეს „არგო“
და ჩვენ ზღვაში აღმოჩნდნენ.²¹

86

Ibid. III, 311: Ἠχο-
λούθησεν Ἀπολλώνιος τοῖς κατὰ
τὸ Τυρσηναῖον πέλαγος ὑποτιθε-
μένοις τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην,
ὧν ἀρχηγὸς Ἡσίοδος κατακηκέ-
ναι λέγων Κίρκην ἐν τῷ προει-
ρημένῳ πελάγει.

აპოლონიოსი მისდევს იმათ,
რომლებიც ოდისეისის ხეტიალს
ტირსენიის ზღვის წიაღში ვუ-
ლცხმობენ. მათი მეთაური — ჰე-
სიოდეს ამბობს, რომ კირკე ზე-
მობსენებულ ზღვაში ცხოვრობ-
და.

Ibid. Φησι δὲ Ἀπολλώνιος Ἡσιόδῳ ἐπόμενος ἐπὶ τοῦ θραυτοῦ Ἑλλίου εἰς τὴν κατὰ Τυρρη- νίαν κειμένην νῆσον τὴν Κίρκην ἐλθεῖν.

აპოლონიოსი პეიოდეს მის- დევს, როცა ამბობს, რომ კირ- კე პელიოსის ეტლით შვიდა ტირენიაში მდებარე კუნძულზე.

Ibid, IV, 892: καλὴν Ἀνθεμόεσσαν ἡχολοῦσθησεν Ἡσι- ὀδῳ οὕτως ὀνομάζοντι τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων.

„Νῆσον ἐς Ἀνθεμόεσσαν, ἵνα σφίσι δῶκε Κρονίων“.

ὀνόματα δὲ αὐτῶν Θελξιοπη ἢ Θελξινόη, Μολπή, Ἀγλαόφωτος.

ლამაზი და ყვავილოვანი [აპო- ლონიოსი] მისდევს პესიოდეს, რომელიც ასე ასახელებს სირი- ნოზთა კუნძულს:

„ყვავილოვან კუნძულთან, სა- დაც მათ [სამკვიდრებელი] უბო- და კრონიონმა“.

მათი [სირინოზების] სახელე- ბია: თელქსიოპე ან თელქსინოე, მოლპე და აგლაოფონოსი.

Ibid. II, 181: Πηρηθῶ- σθαι δὲ Φινέα φησὶν Ἡσιόδος ἐν Μεγάλαις Ἠοίαις, ὅτι Φριξφ τὴν δδὸν ἐμήγυσεν.

Par. ... ὅτι Φριξφ τὴν εἰς Σκυθίαν δδὸν ἐμήγυσεν.

ფინევსი საწყარი გახდა, ამ- ბოპს პესიოდე „დიდ ეთიებში“, რადგან ფრიქსეს გზა უჩვენა.

... რადგან ფრიქსეს გზა უჩვე- ნა სკვითიოსკენ.²¹

იხ. აკუსილაი, ფრგ. 38.

Ibid. IV, 828: ἐν δὲ ταῖς Μεγάλαις Ἠοίαις Φόρβαντος καὶ Ἐκάτης ἢ Σκύλλα (იხ. აკუ- სილაი, ფრგ. 42.)

„დიდ ეთიებში“ სკილა ფორ- ბანტისა და ეკატეს [ნაშიერი]..

Antonin. Liber. e. 23: Ἱστορεὶ Νίκανδρος Ἑτεροισυμένων

მოგვითხრობს ნიკანდრე „გარ- დაქმნათა“ პირველ წიგნში და

α' και Ἡσίოდος ἐν Μεγάλαις Ἡο-
αῖς κτλ.

Ἄργου τοῦ Φρίξου και Περ-
ριμῆλης τῆς Ἀδμήτου Φυγατρὸς
ἐγένετο Μάγνης. οὗτος ἔκρησεν
ἐγγὺς Θεσσαλίας, και τὴν γῆν
ταύτην ἀπὸ αὐτοῦ Μαγνησίαν προ-
σηγόρευσαν οἱ ἄνθρωποι. ἐγένετο
δ' αὐτῷ παῖς περιπλεπτος τὴν
ᾧσιν Ὑμέναιος.

პესიოდე „დიდ ეოიებში“:

ფრიქსეს ძეს არგოსს და ად-
მეტეს ასულ აერიმელეს ეყოლათ
მაგნეტი. იგი დასახლდა თესა-
ლიის მახლობლად და ამ მხარეს
მისი [სახელისაგან] ადამიანებმა
მაგნესია შეარქვეს. მას ეყოლა
ჩინებული შესახედაობის ვაჟი—
ჰიმენოსი.

167a

Paus. I, 43, 1: οἶσα Ἡσί-
οδον ποιήσαντα ἐν καταλόγῳ γυ-
ναικῶν Ἰφιγένειαν οὐκ ἀποθάνειν,
γνώμῃ δὲ Ἀρτέμιδος Ἐκάτην εἶ-
ναι. τούτοις δὲ Ἡρόδοτος ἰσολο-
γοῦντα ἔγραψε, Ταύρους τοὺς πρὸς
τῇ Σκυθικῇ θύειν παρθένῳ τοῦς
ναυαγούς, φάναι δὲ αὐτοὺς τὴν
παρθένον Ἰφιγένειαν εἶναι τὴν
Ἀγαμέμνονος.

ვიცი, რომ პესიოდე „ქალთა
კატალოგში“ ამბობს, რომ იფი-
გენია არ მომკვდარა და არტე-
მიდეს ნებოთ ჰეკატედ გახდა. ამის
თანახმად ჰეროდოტემ დაწე-
რა, რომ სკვითიასთან [მცხოვ-
რები] ტავრები დაღუპული გემა-
დან [გადარჩენილთ] მსხვერპლად
სწირავენ ამ ქალწულს; ისინი
ამბობენ, რომ თითქოს ეს ქალ-
წული იფიგენია აგამემნონის ასუ-
ლი იყოს

ბ. „ქვეყნის ქორწილი“

ფრგ. 169

Schol. Apoll. Rhod. I,
1289: Ἡρόδωρος δὲ φησι μὴ
συμπεπλευχέναι αὐτὸν τε και τι-
νας ἄλλους. Ἡσίოდος δὲ ἐν τῷ
Κήρυκος γάμῳ ἐκβάντα φησὶν αὐ-
τὸν ἐπ' ὕδατος ζήτησιν τῆς Μαγνη-
σίας περὶ τὰς ἀπὸ τῆς ἀφέσεως
αὐτοῦ²¹ ἄφετὰς καλουμένας ἀπο-
λειφθῆναι.

ჰეროდოტე ამბობს, რომ იგი
[ჰერაკლე] და ზოგი სხვაც არ
გასულა ზღვაში [არგონავტებ-
თან] ერთად. ესიოდე კი „ქვეყ-
ნის ქორწილში“ გადმოგვცემს,
რომ მაგნესიაში წყლის მოსაძიებ-
ლად ხომალდიდან გადასული ჰე-
რაკლე მისი წასვლის გამო აფე-
ტად წოდებულ ადგილებში იქმ-
ნა დატოვებული.²³

Strab. VII p. 302:²⁶
Ephoro auctore usus narrat ε-
ναί τινας τῶν νομάδων Σχυθῶν
γάλακτι τρεφομένους [πικρῶν τῆ
δικαιοσύνη πάντων διαφέρειν· με-
μνησθαι δ' αὐτῶν τοὺς ποιητάς ...
Ἡσίωδον δ' ἐν τῇ καλουμένῃ Γῆς
Περίοδῳ τὸν Φινέα ὑπὸ τῶν Ἀρ-
πυιδῶν ἀγεσθαι

„Γλακτογάγων εἰς γαίαν ἀπήν-
αις οἶκ!“ ἐχόντων.“

მომთაბარე სკვითებში არიან
ზოგიერთები, რომლებიც ცხენთა
რძით იკვებებიან და სამართ-
ლიანობით ყველაში გამოირჩე-
ვიან. მოიხსენიებენ მათ პოეტე-
ბი ... ჰესიოდე ეგრეთ წოდებულ
„ღედამიწის აღწერილობაში“
[გადმოგვცემს], რომ ჰარპიებმა
ფინეესი წაიყვანეს

„ფორნებზე სახლების მქონე
გლაქტოფაგების ქვეყნიისკენ“.

ფეფელოს კორინთელი

(VIII საუკ. ძვ. წ.)

ტიქსტი: EGF. I.

„კორინთიკა“

ფრ ა გ მ ე ნ ტ ე ბ ი

2

a. Schol. ad Pind. Ol.
XIII, 74: Διὰ τὴν Μηδείας ἐμνη-
μόνευσεν; ὅτι ἡ Κόρινθος πατρῶν
αὐτῆς κτήμα γέγονε, τούτῳ τῷ λό-
γῳ· Ἄλωεὺς γὰρ καὶ Αἰήτης ὁ Μη-
δείας πατήρ ἐγένοντο παῖδες Ἡλι-
ου καὶ Ἀντιόπης· τούτοις δ' Ἡλι-
ος διένειμε τὴν χώραν, καὶ ἔλα-
χεν Ἄλωεὺς τὴν ἐν Ἀρχαδίᾳ, ὁ
δὲ Αἰήτης τὴν Κόρινθον. Αἰήτης
δὲ μὴ ἀρεσθεὶς τῇ ἀρχῇ Βούσῳ
μὲν τινι Ἐρμῶν σὺν παρέδωκε τὴν
πόλιν, εἰπὼν φυλάττειν τοὺς ἐσο-
μένους ἐξ αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰς

რის გამო გაიხსენა მედეა? იმი-
ტომ რომ კორინთო მისი მამი-
სეული სამფლობელო იყო; ეს ამ
ამბით [ჩანს]: ალოევისი და მედე-
ას მამა აიეტო ჰელიოსისა და
ანტიოპეს შვილები იყვნენ. ჰე-
ლიოსმა მათ დაუნაწილა ქვეყანა
და შეხვდა ალოევსს [მხარე] არ-
კადიაში, აიეტს კი—კორინთო.
აიეტს არ მოეწონა სამფლობე-
ლო და ამიტომ ქალაქი გადას-
ცა ვინმე ბუნეს—ჰერმესის ძეს;
თან უთხრა, დაეცვა იგი მისი
შთამომავლობისათვის. თვითონ
კი სკვითიის კოლხეთში წავიდა,
დასახლდა და მიფედ დამკვიდრ-
და.

Κολχίδα της Σκυθίας ἀφικόμε-
νος ἔκησε βασιλεύων. διδάσκει δὲ
τοῦτο Εὐμηλὸς τις ποιητῆς ἱστο-
ρικὸς εἰπών·

„ Ἄλλ' ὅτε δ' Αἰήτης καὶ Ἄλω-
εὺς ἐξεγένοντο

Ἡελίου τε καὶ Ἀντιόπης,
τότε δ' ἄνδιχα χόρην

δάσσατο παῖσιν ἑοῖς Ἵπε-
ρίονος ἀγλαὸς υἱός·

ἦν μὲν ἔχ' Ἄσωπός, ταύτην
πόρε δῖψ Ἄλωει·

ἦν δ' Ἐφύρη, κτεάτισσ', Αἰήτη
δῶκεν ἅπασαν·

Αἰήτης δ' ἄρ' ἐκὼν Βορόνῳ
παρέδωκε φυλάσσειν,

εἰσόκεν αὐτὸς ἰκοίτ' ἠέξ αὐτοῖό
τις ἄλλος

ἦ πάϊς ἦ υἱωνός· ὁ δ' ὤχετο
Κολχίδα γαίαν·”

b. Tzetzes ad Lycophr.

174: Περὶ δὲ τῆς διαιρέσεως
τῆς τοῦ Ἡλίου βασιλείας εἰς τοὺς
αὐτοὺς παῖδας Αἰήτην καὶ Ἄλωεα
Θεόπομπος ὁ Χίος Εὐμήλου τοῦ
Κορίνθου ἱστορικὸν ποιητοῦ μέ-
μνηται λέγοντος οὕτως· „ Ἄλλ’—
γαίαν.“ σημείωσαι δὲ τοῦτο, ὅτι
οἱ μὲν λοιποὶ τῶν ἱστορικῶν Πέρ-
σης καὶ Ἡλίου παῖδᾶς φασὶ τὸν
Αἰήτην καὶ Ἄλωεα, ὁ δὲ Εὐμηλὸς
οὕτως Ἀντιόπης καὶ Ἡλίου.

c. ibid. 1024: Αἶα, πό-
λις Κολχίδος· Κορίνθος δὲ, πόλις
Πελοποννήσου, ἣν ἀμφοτέρων ἀρ-
χόντα λέγει τὸν Αἰήτην, ὥσπερ
καὶ Εὐμηλὸς ὁ ποιητῆς, οὗ τᾶ

ამას გვასწავლის ვინმე ისტო-
რიკოსი პოეტი ევმელოსი, რო-
მელიც ამბობს:

„და ოდეს იშვნენ აიეტი და
ალოევისი ჰელიოსისა და ანტი-
ოპესაგან, მაშინ ჰიპერიონის
ბრწყინვალე ვაჟმა თავის შვი-
ლებს ორ ნაწილად გაუყო ქვე-
ყანა: რასაც ასოპოსი შეიცავდა,
იგი ღვთაებრივ ალოევისს უბოძა,
ხოლო რაც ეფირეს ეკავა, მთლი-
ანად აიეტს მისცა²⁶. მაგრამ აი-
ეტმა საკუთარი ნებით გადასცა
[ის] ბუნეს დასაცავად, ვიდრე არ
მოვიდოდა თვითონ, ან ვინმე
სხვა მისთაგანი, ან შვილი, ან ბა-
ლიში. თვით კი გაემართა კოლ-
ხეთის ქვეყნად.“

ჰელიოსის სამეფოს განაწილე-
ბის შესახებ მის შვილთა—აიეტ-
სა და ალოევისს—შორის თეო-
პომპე ქიოსელი იმოწმებს კო-
რინთელ ისტორიკოს პოეტს ევ-
მელოსს, რომელიც ასე ამბობს:
„და ოდეს—კოლხეთის ქვეყნად.“
უნდა აღინიშნოს ეს, რომ სხვა
ისტორიკოსები აიეტსა და ალ-
ოევისს პერსესა და ჰელიოსის
შვილებად აღიარებენ, ეს ევმე-
ლოსი კი—ანტიოპესა და ჰელი-
ოსისად.

ა.ო. კოლხეთის ქალაქია, კო-
რინთო კი პელოპონესის ქალა-
ქია, რომელთაგან ორთავეს გამ-
გებლად [მწერალი] ასახელებს
აიეტს, როგორც პოეტი ევმე-

ἔπη ἐν τοῖς ὄπισθεν εἰρήκειν καὶ
πᾶσαν τὴν ἱστορίαν οὕτως κτλ.

ლოსი, რომლის თხზულებებსა და
მთელ ისტორიაზე შემდეგ ითქ-
მება.

3

Paus. II, 3, 10 (8): Ἐμμη-
λος δὲ Ἥλιον ἔφη δοῦναι τὴν
χώραν Ἀλωεὶ μὲν τὴν Ἀσωπίαν
Αἰήτη δὲ τὴν Ἐφυραϊαν· καὶ
Αἰήτην ἀπίοιτα ἐς Κόλχους παρα-
καταθέσθαι Βούνην τὴν γῆν, Βου-
νον δὲ Ἐρμοῦ καὶ Ἀλυδαμείας
εἶναι, καὶ ἐπεὶ Βούνος ἐτελεύτη-
σεν, οὕτως Ἐπωπέα τὸν Ἀλωεῶς
καὶ τὴν Ἐφυραϊῶν σχεῖν ἀρχήν·
Κορινθίου δὲ ὕστερον τοῦ Μαγα-
θῶνος οὐδὲνα ὑπολιπομένου παιδᾶ,
τοὺς Κορινθίους Μῆθειαν μετα-
πεμφαμένους ἐξ Ἰωλκοῦ παρα-
δοῦναι οἱ τὴν ἀρχήν. (11) βασιλεύειν
μὲν δὴ δι' αὐτὴν Ἰάσονα ἐν Κο-
ρινθῷ, Μῆθειᾶ δὲ παιδᾶς μὲν γίνε-
σθαι, τὸ δὲ ἀεὶ τικτόμενον κα-
τακρύπτειν αὐτὸ ἐς τὸ ἱερὸν φέ-
ρουσαν τῆς Ἡρας, κατακρύπτειν
δὲ ἀθανάτους ἔσεσθαι νομίζουσιν.
τέλος δὲ αὐτὴν τε μαθεῖν ὡς
ἡμαρτήκοι τῆς ἐλπίδος, καὶ ἅμα
ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος φωραθεῖσαν, οὐ
γὰρ αὐτὸν ἔχειν δεομένη συγ-
γνώμην, ἀποπλέοντα δὲ ἐς Ἰωλ-
κὸν οἰχεσθαι, τούτων δὲ ἕνεκα
ἀπελθεῖν καὶ Μῆθειαν παραδοῦσαν
Σισύφῳ τὴν ἀρχήν. τάδε μὲν οὕτως
ἔχοντα ἐπαλεξάμην.

ვემელოსი ამბობს, რომ ჰელი-
ოსმა ასაპიის მხარე მისცა ალო-
ევსს, ხოლო ეფირისა—აიეტს;
აიეტმა კი, როცა კოლხებისაკენ
წარემართა, ეს მხარე გადასცა
ბუნეს. ბუნე ჰერმესისა და ალ-
კიდამიას ძე იყო. და როცა ბუნე
გარდაიცვალა, ეპოპევსმა, ალო-
ევსის შვილმა, ამგვარად ეფირელ-
თა გამგებლობაც მიიღო. შემ-
დეგში, რაკი მართონის ძემ, კო-
რინთოსმა, ვერც ერთი შვილი
ვერ დატოვა; კორინთელებმა
იოლკოსიდან გამოიწვიეს მედეა
და ხელისუფლება მას გადასცეს.
და აი, მისი წყალობით, იასონ-
მა მეფობა იწყო კორინთოში,
მედეას კი შვილები უჩნდებოდა;
როგორც კი დაიბადებოდა ბავშ-
ვი [მედეას] მიჰყავდა იგი ჰერას
ტაძარში და მალავდა. მალავდა
იმიტომ, რომ ფიქრობდა, [შვი-
ლები] ასე უკვდავნი გახდებოდ-
ნენ. ბოლოს კი შეიგნო რომ იმე-
დი უცრუვდებოდა; თანაც იასონ-
მაც ამხილა, არ დაუქირა მხარი
ამგვარად განმზარახველს, გავიდა
ზღვაში და იოლკოსისაკენ გაე-
მართა. ამ ამბავთა გამო მედეაც
გაშორდა [იქაურობას], ხოლო გამ-
გებლობა სიზიფეს გადასცა. ეს
ამბები რომ ასე მოხდა, მე წავი-
კითხე.

Ἦὸν δ' ἔλεν ἀμφασίη ῥίπη
 τριβασοῖτο σόλοιο,

Αἰήτην. οἱ δ' ᾄστε θοοὶ χύνες
 ἀμφιθορόντες

ἀλλήλους βρυχηθὸν ἐδῆιον· οἱ
 δ' ἐπὶ γαίαν

μητέρα πίπτον εἰς ἐπὶ θού-
 ρασιν ἦντε πεδναι

ἦ θύρες, ἄς τ' ἀνέμοιο κατ-
 αἶκες θονέουσι²⁷.

Schol. Apoll. Rhod.
 III, 1372; Οὗτος καὶ οἱ ἐξῆς
 στίχοι εἰλημμένοι εἰσι παρ' Εὐμ-
 ῆλου, παρ' ἧ φησι Μήδεια πρὸς
 Ἰδμονα²⁸.

„ვევებერთელა ლოდის გადა-
 ტყორცნამ აიეტი განაცვიფრა.
 ისინი კი [გოლიათები] მკვირც-
 ხლი ძალღებვიით დაესხნენ თავს
 ერთუროს და ერთმანეთს ღრი-
 ალით ქლეტა დაუწყეს. საკუთა-
 რი შუბებით განგმირულნი ეცე-
 მოდნენ დედამიწაზე ვით ფიქვი-
 სა და მუხის ხეები, რომელთაც
 ქარიშხალი მონეტქავს ხოლმე.“

ეს და მომდევნო ტაეპები აღე-
 ბულია ევმელოსისაგან, რომლის
 [თსზულეგაშიც] მედეა იდმონს
 მიმართავს.

10

Schol. Eur. Med. 9 (19):
 ზუი ძე ბეჯასილუხე თჳს Κορινθου
 ἢ Μήδεια Εὐμηλος ἱστορεῖ καὶ
 Σφιασίδης.

მედეა რომ კორინთოში შეფობ-
 და, ამას ევმელოსი მოგვითხრ-
 ობს და სიმონიდეს.

კონსტანტინე

(VIII—VII საუკ.)

ტექსტი: EGF. I.

ფრგ. 2

Paus. II, 3, 9 (7): Κινάσθω
 δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἐγενεαλόγησε
 γὰρ καὶ οὗτος ἔπεισι, Μήθειον²⁹
 καὶ θυγάτέρα Ἐριώπην Ἰάσονι
 εἶπεν ἐκ Μηδείας γενέσθαι· πέρα
 δὲ ἐς τοὺς παῖδας οὐδὲ τούτω
 πεποιημένα ἐστίν.

ლაკედემონელი კინეთონი, რო-
 მელიც ავრეთვე თხზავდა გენეა-
 ლოგიებს ეაოსის სახით, ამბობს,
 რომ იასონს მედეასაგან შეეძინა
 მედიონს და ასული ერთი იასონს.
 მეტი რამ ბავშვების შესახებ ამ-
 ასთანაც აღარაფერია შეთხზუ-
 ლი.

ტექსტი: EGF. 1.

ფრაგმენტები

4

Schol. Apoll. Rhod. III, 242: τὸν μὲν Καυκασίη νύμφη τέκεν Ἀστερόδεια] ἔ τὰ Ναυπακτικὰ πεποιηκῶς Εὐρυσύτην³⁰ αὐτὴν λέγει.

იგი [აფსირტე] კავკასიელმა ნიშნავს ასტეროდეამ შვა: „ნავპაკტიკის“ შემთხვევლი [ნიშნავს] ევრილიტეს ეძახის.

5

Ibid. III, 521: ὁ μὲν Ἀπολλώνιος τούτους φησὶ προαιρεῖσθαι ζεῦξαι τοὺς βόας· ὁ δὲ τὰ Ναυπακτικὰ ποιήσας πάντας ἀριθμεί τοὺς ἑπ’ αὐτοῖς φερομένους ἀριστείς.

აპოლონიოსი ამბობს, რომ ამათ³¹ იკისრეს ხარების დაულვლა; „ნავპაკტიკის“ შემთხვევლი კი ჩამოთვლის ყველა გმირს, რომლებიც მისი [იასონის] ხელქვეითნი იყვნენ.

6

Ibid, III, 523: δύνатаί, φησιν, ἡ μήτηρ ἢ ἑμὴ πείσαι τὴν Μήδειαν συνεργῆσαι τὸν ἄθλον. ἐν δὲ τοῖς Ναυπακτικοῖς Ἰδμων ἀναστὰς Ἰάσονα κελεύει ἠποστῆναι τὸν ἄθλον.

[არგოსი] ამბობს: დედაჩემს ძალუძს, დაარწმუნოს მედეა, რათა დაგებმაროთ დავალების აღსრულებაში. „ნავპაკტიკაში“ კი ფეხზე წამომდგარი იდმონი აქეზებს იასონს, შეუდგეს დავალების აღსრულებას.

7

Ibid. IV, 59: παρὰ δὲ τῷ τὰ Ναυπακτικὰ πεποιηκῶτι οὐκ ἔστι κατὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν ἐξίσσασα ἡ Μήδεια, ἀλλ’ ἐφ’ ἑαυτὴν ἀνακαλουμένη³². οἱ γὰρ Ἀργοναυταὶ κατ’ ἐπιβουλήν ἐνστάνατος

„ნავპაკტიკის“ შემთხვევლთან მედეა საკუთარი გადაწყვეტილებით კი არ გამოდის [სახლიდან], არამედ კერის ღვთაების მოწოდებით [?]. არგონავტები, როცა განზრახვის თანახმად შათი მოს-

τοῦ τῆς ἀνζιρέσεως αὐτῶν καιροῦ... προτραπομένου δὲ τοῦ Διήτου ἐπὶ τὴν Εὐρυσύτης τῆς γυναικὸς συνουσίαν Ἰδμονος ὑποθεμένου τοῖς Ἀργοναύταις ἀποδιδράσκειν, καὶ Μήδειαν συνεχπλαῖ.

პოზის დრო დადგა და როცა აიეტი ცოლთან — ევრილიტესთან განცხრომის მიეცა, იდმონის რჩევით ჩუმად გარბიან. მათთან ერთად ზღვაში გადის მედეაც.

8

Ibid. IV, 86: Ὁ μὲν Ἀπολλώνιος φησι νυκτὸς πεφευγέναι τὴν Μήδειαν ἐπὶ τὴν ναῦν, Διήτου συνέδριον ἔχοντος Κόλχων περὶ διαφθορᾶς τῶν ἡρώων. ὁ δὲ τὰ Ναυπακτικὰ πεποιηκῶς ὑπὸ Ἀφροδίτης φησὶ τὸν Διήτην κατακοιμηθῆναι ἐπιθυμήσαντα τῆ αὐτοῦ γυναικὶ συγγενέσθαι, θεδειπνηκῶτων παρ' αὐτῷ τῶν Ἀργοναυτῶν³³ καὶ κοιμημένων διὰ τὸ βούλεσθαι αὐτὸν τὴν ναῦν ἐμπρῆσαι.

„Δὴ τότ' ἄρ' Διήτη πόθον ἐμβαλε δὲ' Ἀφροδίτη

Εὐρυσύτης φιλότῃτι μιγῆμεναι
ἤς ἀλόχοιο,

κηδομένη φρεσὶν ἧσιν ὄπως
μετ' ἄειλον ἴησων

νοστήτη οἰκονδε σὺν ἀγχεμάχοις
ἐτάροισιν“. ὁ δὲ Ἰδμων συνῆκε τὸ
γεγονὸς καὶ φησὶ

„φευγέμεναι μεγάραιο θοῆν διὰ
νύκτα μέλαιναν“

τὴν δὲ Μήδειαν τὴν ποδοφορίαν
ἀκούσασαν ἀγαστᾶσαν συνεζορη-
σαι· λέγει δὲ καὶ Ἡρόδοτος ταῦτα.

აპოლონიოსი ამბობს, რომ მედეა ხომალდისკენ გაიქცა ღამით, როცა აიეტს კოლხების საბჭო ჰყავდა მოწვეული გმირთა მოსაპოვის თაობაზე. „ნავაქტიკის“ შემთხვევლი კი გადმოგვცემს, რომ ცოლთან დაკავშირების სურვილით აღგზნებული აიეტი აფროდიტემ დააძინა მაშინ, როცა არგონავტებმა მასთან იგახშმეს და დაიძინეს, ვინაიდან აიეტს სურდა ხომალდი დაეწვა:

„და აი, მაშინ ღვთაებრივმა აფროდიტემ აიეტს სურვილი შთაუწერა, სიყვარულით დაკავშირებოდა თვის ცოლს ევრილიტეს; [აფროდიტეს] გულით ეწაღა, რათა განსაცდელის შემდეგ შინ დაბრუნებულიყო იასონი თანამებრძოლ ამხანაგებთან ერთად“. იდმონი მიხვდა განსაცდელს და ამბობს: „გავიქცეთ სასახლიდან ბნელ და სწრაფ ღამეში.“ ხოლო როცა მედეამ ფეხის ხმა ისმინა, წამოდგა და [არგონავტებთან] ერთად გარეთ გაეშურა.

ამას ჰეროდოტეც ამბობს.

9

Ibid. IV, 87: δῶσα δὲ χρῦσειον Ὁ μὲν Ἀπολλώνιος

მოგვცემ ოქროს საწმისს] აპოლონიოსთან მედეა აიეტის სახ-

μετὰ τὸ φυγεῖν τὴν Μήδειαν ἐκ τοῦ
 Διήτου οἴκου πεπονήκειν ὑπὸ σκηνῶ-
 μένῃ τὸ κῶας τῷ Ἰάσονι· ὁ δὲ
 τὰ Ναυπακτικὰ γράφας συνεκφέ-
 ρουσεν αὐτὴν τὸ κῶας κατὰ τὴν
 φυγὴν κατὰ τὸν αὐτὸν οἶκον³⁴
 κείμενον τοῦ Διήτου. ὁ δὲ Ἡρόδω-
 ρος μετὰ τὴν ἀνάξουξιν τῶν ἄγ-
 ρίων τούτων³⁵ ἀποταλῆνα· τὸν
 Ἰάσονα ὑπὸ τοῦ Διήτου ἐπὶ τὸ
 κῶας, τὸν δὲ πορευθέντα φορευ-
 σάι τε τὸν δράκοντα καὶ τὸ κῶας
 ἀπενεγκεῖν πρὸς Διήτην. τὸν δὲ
 δόλω καλέσαι αὐτοὺς ἐπὶ δεῖπνον.

ლიდან გაქცევის შემდეგ ჰპირ-
 ლება იასონს საწმისს. „ნავაჯ-
 ტიკის“ შემთხვევის მიხედვით
 კი მედეას გაქცევის. ღროს გამო-
 აქვს საწმისი, რომელიც თვითონ
 აიეტის სასახლეში იღო. ხოლო
 პეროდორე [ამბოზს], რომ იასო-
 ნი აიეტმა საწმისისათვის გა-
 გზავნა ველური ხარების დაუღვ-
 ლის შემდეგ. იასონიც გაეშურა,
 მოკლა ღრაკონი და საწმისი აი-
 ეტთან მიიტანა. ამან კი ისინი
 [არგონავტები]. ბოროტი ზრახ-
 ვით სადილზე მიიწვია.

10

Paus. II, 3, 9 (7): Ἐπη δὲ
 ἔστιν ἐν Ἑλλησι Ναυπάκτια ὀνομα-
 ζόμενα· πεπονήται δὲ ἐν αὐτοῖς
 Ἰάσονα ἐξ Ἰωλκῶν μετὰ τὸν Πε-
 λίου θάνατον ἐς Κόρυκταν με-
 τοικῆσαι, καὶ οἱ Μέριμερον μὲν
 τὸν πρεσβύτερον τῶν παιδῶν ὑπὸ
 λαοίνης διαφθαρῆναι φηρέοντα
 ἐν τῇ πέραν ἡλείρω· Φέρητι δὲ
 οὐδὲν ἔστιν ἐς μνήμην προσχει-
 μενον.

ბერძნებში არის პოემა „ნავ-
 უპაკტიად“ წოდებული. მასში
 გადმოცემულია ის, რომ პელიო-
 სის სიკვდილის შემდეგ იასონი
 იოლკოსიდან კორკირაზე გადა-
 სახლდა და, რომ მას უფროსი
 შვილი—მერმეროსი მოპირდაპი-
 რე ხმელეთზე ნადირობის ჟამს ძუ
 ლომმა დაუგლიჯა; ფერეტის შე-
 სახებ კი არაფერი არ მოიხსენი-
 ება.

11

Schol. Apoll. Rhod.
 II, 299: ὁβ. ფერეტის
 ფრგ. 29 (69).

ავიშნაღა
 (VII—VI სსუ.)

ტექსტი: EGF. I.

„არგონავტიკა“

Diog. Laert. I, 10, 5
 § 111: Ἀργῶν ναυπηγίαν τε
 200

„არგოს“ აგებისა და იასონის
 კოლხებისაკენ გამგზავრების მი-
 ჟი

καὶ Ἰάσονος εἰς Κόλχους ἀπὸ-
πλουν, ἔπη ἑξακισχίλια πεντακόσια.

სახველი პოემა — ექვსიათის ხუ-
თასი ტაეისი შემცველი.

1

Schol. Apoll. Rhod.
III, 242: Ἐπιμενίδης δὲ φησι
Κορίνθιον τῶν γένει τὸν Διήτην,
μητέρα δὲ αὐτὸς Ἐφύραν φησί.

ეპიმენიდე ამბობს, რომ აიეტო
წარმოშობით კორინთელია, ხო-
ლო დედამისს ეფორეს უწოდებს.

2

Ibid. II, 1122: ὁβ. აკუ-
სილაე, ფრგ. 38 (8).

ლირიკა

მიმნემოს — *Mimnemos*
(VII—VI სს.)

ტექსტი: Anthologia Lyrica Graeca. ed. Ernestus Diehl. I:
Poetae elegiaci. Lipsiae, 1954.

„ნანთ“

ფრგ. 11

Ὅσδ' ἐστ' ἄν μέγα κῶας ἀνή-
γαγεν αὐτὸς Ἴησαν
ἔξ Διῆς τελέσας ἀλγινέσσαν
ἔδδον
ἄβριστῃ Πελίῃ τελέων χαλεπή-
ρας ἄεθλον,
ὁδ' ἄν ἐπ' Ὀκσεαῶν κελόν
ἔχοντο ῥῶον

თვით იასონიც ვერასდროს
ვერ წამოიღებდა დიად საწმისს
აიდან, თუმც ტვირთშიმე გზა
განვლო ზვიადი პელიასის უძნე-
ლესი დავალების აღსასრულებ-
ლად; ვერც ოკეანეს ლამაზ ნა-
კადს ვერ მიაღწევდნენ <არგო-
ნაეტები, მედვას სიყვარულს რომ
არ ეშველა> ... *

* შდრ. მესიოდე, „თეოგონია“, 992 შმდგ.; სტრაბონი, I, 2, 40. კუ-
თხოვან ფრჩხილებში ჩანმული სიტყვებით ელვების ნაკლულთვანი ადგილი შეავ-
სო გ. კაიბელმა, რომელმაც ამისათვის გამოიყენა აპ. როდოსელის „არგო-
ნავტიკის“ III, 2—3 ტაეებში: *ἀνήγαγε κῶας Ἴησαν [Μηδείης ὑπ' ἕδωει* „წამოი-
ლო იასონმა საწმისი მედვას სიყვარულის წყალობით“. ὁβ. *Hermes*, XLII, 1887,
510.

Αἰήταο πόλιν, τῶμι τ' ἀκέοις
 Ἑλλίοιο
 ἀκτινες χρυσέῃ καίεται ἐν
 θαλάμῳ
 Ὁρανοῦ παρὰ χεῖλος, ἐν' ὄχε-
 το φείος Ἴήρων.

აიეტის ქალაქი. აქ მალი პე-
 ლოოსის სხივები ძვეს ოქროს დარ-
 ბაზში, ოკეანეს სანაპიროზე, სა-
 დაც წარემართა ლეთაებრივი ია-
 სონი.

ანაპრონტი—'Ανακρέων

(VI სუჟ. ძვ. წ.)

ანაკრეონტი მელიკური პოეზიის დიდი წარმომადგენელია. წარ-
 მოშობით ონიელი ბერძენი იყო. ანაკრეონტის ლირიკა უპირატე-
 სად ფრაგმენტებშია დაცული.

ტექსტი: Poetae Lyrici Graeci, ed. Bergk, I—III, 1919—
 1923.

ფრგ. 130

Schol. Hom. Od. VIII, 294: Καὶ Ἄνακρέων δὲ ἄς
 πολεμικῶν ὄπλων τεχνίτας Σίντιας
 μέμνηται...
 სინტიებს, როგორც საომარ-
 იო იარაღების ოსტატებს, მოიხ-
 სენიებს ანაკრეონტიც.

სიმონიდე კომოელი—Σίμωνιδης

(556—468)

ფრაგმენტები თავმოყრილია წიგნში: Anthologia lyrica
 Graeca. edidit E. Diehl. V. Poetae Melici Chori. Lipsiae,
 1925.

1. ფრგ. 31 (48)

ὦ δ' ἔκετ' ἐς Κόρινθον, οὐ
 Μαγνητῶν
 ναί', ἀλόχου δὲ Κολχίδος
 σύνθρονος ἄσπερος Λεχάϊοι τ' ἄν-
 ασαε.

[იასონი] მოვიდა კორინთოში;
 მაგნესიაში არ უცხოვრია და
 კოლხი ასულის თანამეტახტე ქა-
 ლაქსა და ლექეონს განაგებდა.

2. იხ. ევრიბიდეს „მედეას“ პიპოთესისი (სიმონიდეს „პიმნი-
 პოსეიდონს“).

3. ევმელოსი, ფრგ. 10.

4. ევრიბიდეს „მედეას“ სქოლიონი ტ. 5.

5. დიონის. სკიტობრაქიონი, II, 2.

ტექსტი დავამზადეთ შემდეგი გამოცემებით:

1. *Pindari Carmina cum fragmentis selectis. Iterum edit Otto Schroeder. Lipsiae, 1909.*

2. *Pindari Carmina. editio maior. ed. W. Christ. Lipsiae, 1896.*

3. *Pindare, II, Pythiques. Texte établi et traduit par Aimé Puech. Paris. 1922.*

4. *Scholia vetera in Pindari carmina. recensuit A. B. Drachmann. Vol. I—II. Lipsiae. 1903—1910.*

ეპინიკები

1. ოლიმპიური XIII

ტ. 53—54

<p>τὰν πατρὸς ἀντίᾳ Μῆδειαν θεμέναν γάμον αὐτᾶ, ναὶ σῴτειραν Ἄργοι καὶ προ- πόλοις...</p>	<p>მედეა, ვინც ქორწილი მოიწ- ყო მამის წინააღმდეგ, ვინც იხსნა ხომალდი „არგო“ და მეხოფუ- რები...</p>
--	---

2. პითიური IV

(არკესილაე კვირიწყალისადმი)

ტ. 9—16

<p>... καὶ τὸ Μῆδείας ἔπος ἀγχο- μισαί ἐπὶ δὲ καὶ σὺν δεκάτᾳ γε- νεᾷ Θῆ- ραίον, Αἰήτα τὸ ποτε ζαμενῆς παῖς ἀπέπνευσ' ἀθανάτου, στό- ματος, δέσ- ποινα Κόλχων. εἶπε δ' οὕτως ἡμιθέοισιν Ἰάσονος αἰχματῶ ναύ- ταις· „κέκλυτε, παῖδες ὑπερβύμων τε φαιδῶν καὶ θεῶν· φάμι γὰρ τᾶνδ' ἐξ ἀλιπλά- κτου ποτὲ γὰς Ἐπάρφωιο κόραν</p>	<p>[მუზავ], მეჩვიდმეტე თაობას შენ გადმოეცი მედეას სიტყვა თერაში, აიეტის ფიცხმა ასულმა, კოლხთა დედოფალმა რომ ოდ- ესლაც უკვდავი პირიდან წარ- მოსთქვა. ასე უთხრა მან შუბო- სანი იასონის ნახევრად ღვთა- ებრივ მეზღვურებს: „ისმინეთ, ზვიად ვაჟკაცთა და ღმერთთა შვილებო; გაუწყებთ, რომ ერთ დღეს ზღვის ტალღებით განზა- ნილ ამ მიწიდან ეპაფეს ასული- [ამოგლეჯს] ქალაქების მოკვდავ-</p>
--	--

ἀπτόων ῥίζαν φυτεύσεσθαι
μελησιμβροτον
Διδὸς ἐν "Αμμωνος θεμέθλοισ".

თა სანუკვარ ფესვს და ზევის—
ამონის ნიადაგში ჩარგავს¹.

ტ. 24—27

ἀνία' ἄγκυραν ποτι χαλκό-
γενυν
ναὶ κριμάντων ἐπέτοσσε,
θοᾶς Ἄρ-
γους χαλινόν· ὄωδεκα δὲ πρό-
τερον
ἀμέρας ἐξ Ὀκεανοῦ φέρομεν
νῶ-
των ὑπερ γαίης ἐρήμων
ἐνάλιον ὄρου, μήδεσιν ἀνσπά-
σσαντες ἄμοις.

"... [ზევის] გამოეცხადათ მა-
შინ, როცა ხომალდს საილენძის-
კბილიან ლუხას—სწრაფი „არ-
გოს“ ლავამს—ჰკიდებდნენ. მა-
ნამდე კი, ჩემი რჩევით, [წყლი-
დან] ამოვიღეთ და ოკეანედან
თორმეტი დღე ზურგით ვატა-
რეთ უდაბნო მხარეში საზღვაო
ხომალდი“.

ტ. 68—254

... τὸ πᾶγχρυσον νάκος χρυσοῦ
μετὰ γάρ
κεινο πλευσάντων Μινυᾶν,
θεόπομ-
ποῖ σφισιν τιμαῖ φύτευθεν.

... ვერძის ოქროს საწ-
მისი. მისთვის ზღვაში გასულ
მინიებს² ღვთაებრივი ძატივი და-
ენერგათ.

str. 4

70. Τίς γὰρ ἀρχὰ δέξατο ναυ-
τιλίας,
τίς δὲ κίνδυνος κρατεροῖς ἀδ-
άμαντος
ἤσεν ἄλοις; θέσφατον ἦν Πε-
λίαν
ἐξ ἀγαυῶν Αἰολιδᾶν θανέ-
μεν χεί-
ρῃσιν ἢ βουλαῖς ἀκάμπτοις.
ἤλθε δὲ οἱ κυρῆεν πυκινῷ μάν-
τευμα θυμῷ,
πᾶρ μέσον ὀμφαλὸν εὐδέν-
θροιο, ῥηθὲν ματέρως·

როგორ დაიწყო საზღვაო ლაშ-
ქრობა, ვით შეჰქრა [ლაშქარი]
განსაცდელმა ფოლადის უდრე-
კი სოლებით? ღვთის მიერ ნა-
მისნევი იყო, რომ პელიასი დაი-
ლუპებოდა სახელოვანი ეოლი-
დების ნაშვიერთა ხელით ან მათი
მზაკვრული რჩევის წყალობით.
ჩვენ, ტყით დაფარული დე-
ლის — დედამიწის შუაგულთან
წარმოთქმული ცივი წინათქმა
[პელიასის] ფხიზელ გულს ელ-
დად ეცა.

75. τὸν μονοκρήπιδα πάντως
ἐν φυλακᾷ σχεθόμεν μεγάλα,

ყველაზე დიდი სიფრთხილით
უნდა მოჰკიდებოდა ცალწალიან

ἐστ' ἀν αἰπεινῶν ἀπὸ σταθ-
μῶν ἐς εὐδείλοιν
χθόνα μόλη κλειτᾶς Ἴαολκοῦ,

Ant. 4

ξείνος αἰτ' ὦν ἀστός. ὁ δ'
ἦρα χρόνῳ
ἔκετ' αἰχμασίην διδύμασιν
ἀνήρ ἔκ-
παγλος· ἐσθᾶς δ' ἀμφοτέρᾳ νιν
ἔχεν,

80. ἃ τε Μαγνήτων ἐπιχώριος
ἀρμόζοισα θηητοῖσι γυίοις,
ἀμῆ! δὲ παρῶν ἀλέα στέγετο
φρῖσσοιτας δμῆρους·
οὐδὲ κομᾶν πλόκαμοι καρθύν-
τες φῆχοντ' ἀγλαοί,
ἀλλ' ἄπαν ἄνθρωπον καταιΐθυσ-
σον. τάχα δ' εὐθύς ἰὼν σφετέρως
ἐτατάθη γνώμας ἀταρβάκτοιο
πειρώμενος

85. ἐν ἀγορᾷ πλήθοντος ὄχλου.

Ep. 4.

Τὸν μὲν οὐ γίνωσκον· ὀπίζο-
μένων δ' ἔμ-
πας τις εἶπεν καὶ τότε·
„οὐ τὶ που οὗτος Ἀπόλλων,
οὐδὲ μὲν χαλκάρματ' ἔστι
πάσις

Ἄφροδιτάς· ἐν δὲ Νάξῳ φαντὶ
θανεῖν λιπαρῶ

Ἰφιμεδαίας παιδᾶς, ὄντων καὶ
σέ, τολ-

μάεις Ἐπιάλτα ἀναξ.

90. Καὶ μὲν Τιτυὸν βέλος
Ἄρτέμιδος θήρησε κραίπνόν,
ἐξ ἀνιχάτου φαρέτρας ὀρνύ-
μενον,

ἄφρα τις τᾶν ἐν δυνατῷ φιλοτά-
των ἐπιψάσειν ἔραται.“

კაცს, სულერთია, უცხო იქნე-
ბოდა, თუ თანამოქალაქე, როცა
კი ის მთის სამფლობელოდან სა-
ხელოვანი იოლკოსის ნათელ მხა-
რეში ჩამოვიდოდა.

დადგა დრო და მოვიდა
წყვილი შუბით აღჭურვილი სა-
ოცარი ვაჟკაცი. მაგნესიის.
მკვიდრთა ორმაგი სამოსი ჰქონ-
და მას მორგებული საკვირ-
ველ კიდურებზე; შხაპუნა წვი-
მისაგან კი პანთერას ტყავის წა-
მოსასხამი იცავდა; თმა გაკრეჭი-
ლი როდი ჰქონდა; მზინნავი კუ-
ლულები უკან გადაეყარა და მთელ
ზურგს უფარავდა. უღრვეი სუ-
ლის გამოსაცდელად სწრაფი ნა-
ბიჯით გაიარა და ხალხით სავსე
მოედანზე დადგა. იგი ვერ იც-
ნეს. ყველა მკვირობდა. ვილა-
ცამ წამოძიხა: „არა, ამოლონი
არ არის ეს; არც აფროდიტეს
სპილენძის ეტლიანი მეუღლეა;
განა არ ამბობენ, რომ იფიმი-
დიას ვაჟები, ოტონი და შენ,
მამაცო მეუფევე, ეპიალტე, მშვე-
ნიერ ნაქსოსზე დაიხოცენით? ტი-
ტიოსიც ხომ უძღვევი კაპარკი-
დან ამოზიდულმა არტემიდეს
მალმა ისარმა ვანგმირა, რათა
ყოველი მხოლოდ შესაძლებელი
სიყვარულით დაკმაყოფილებუ-
ლოყო!“

Str. 5.

τοὶ μὲν ἀλλάλοισιν ἀμειβόμενοι:

γάρουον τοιαῦτ' ἀνά δ' ἡμιόνοις ξε-

σῆσά τ' ἀπήγα προτροπάδων Πελιάς

95. ἔκετο σπεύδων τάρφε δ' αὐτίκα παπτά-

ναις ἀρίγνωτον πέδιλον

θεξίτερῳ μόνον ἀμφί ποδί. κλίπτων δὲ θυμφ.

δεῖμα προσήνεπε: „ποιάν γαίαν, ὦ ξεῖν', εὐχεαι

πατρίδ' ἔμμεν; καὶ τίς ἀνθρώπων σε χαμαιγενέων κοιλιάς

ἔξανηκεν γαστρούς: ἐχθίστοισι μὴ ψεύδουσιν

100. καταμιάναις εἰπέ γένναν.“

Ant. 5.

Τὸν δὲ θαρσήσας ἀγανοῖσι λόγοις

ᾧδ' ἀμείψθη: „φαμί διδασκαλίαν Χίρωνος οἴσειν. ἀντρώπε γὰρ νέομαι

πὰρ Χαρικλοῦς καὶ Φιλύρας, ἔνα Κεντάυ-

ρου με κοῦραι θρέψαν ἀγναί.

εἰκοσι δ' ἐκτελέσαις ἐνιαυτοὺς οὔτε ἔργον

105. οὐτ' ἔπος ἐντράπελον κείνοισιν εἰπὼν ἰκόμαν οἰκαδ' ἀρχαίαν κομίζων

πατρὸς ἐμοῦ, βασιλευομένην

οὐ κατ' αἴσαν, τάν ποτε Ζεὺς

ᾧπασεν λαγέτα

Αἶδλω καὶ παισὶ τιμάν.

ხალხი რომ ერთიმეორეში ასეთ საუბარში იყო, ჯორემშებმული გაქრიალებული ეტლით სასწრაფოდ მოვიდა პელიასი. მოავლო თუ არა თვალი საბედისწერო წალას, რომელიც მარჯვენა თეხზე ეცვა [სტუმარს], მყისვე შეშფოთდა; მაგრამ შიში გულში ჩაიმაჩხა და [უცნობს] მიმართა: „რომელ მხარეს თვლი, უცნობო, შენს სამშობლოდ? დედამიწის ნაშიერმა რომელმა ქალმა წარმოგვგა ქათქათა მუცლიდან? გვაუწყე შენი მოდგმა ისე, რომ ნუ შებილწავ სათაველი ტყუილებით!“

[უცნობმა] მტკიცე და საამო სიტყვით უპასუხა: „გამბობ და დავადასტურებ კიდევ, რომ ქირონი იყო ჩემი მოძღვარი. მოვდივარ გამოქვამულიდან, ქარიკლოსა და ფილირასაგან, სადაც მე კენტავრის უბიწო ასულებმა გამომზარდეს. ოცი წელი შემისრულდა ისე, რომ მათთან არც საქმე [ჩამიდენია] და არც სიტყვა მითქვამს შეუფერებელი. ახლა კი სახლში მოვსულვარ, რათა დავიბრუნო მამაჩემის ძველი ღირსება, ახლა რომ უსამართლოდ სხვას დაუბყრია და პატივი, რომელიც ზევსმა ოდესღაც მამამთავარ ეოლოსსა და მის შვილებს უბოძა.

Ep. 5.

Πεύθομαι γάρ νιν Πελίαν ἄφθε-
μιν λευ-

καῖς πιθήσαντα φρασίην

110. ἀμετέρων ἀποσυλά-
σαι βιαίως ἀρχεδικῶν τοκῶν·

τοί μ', ἐπεὶ πάμπρωτων εἶδον
φέγγος, ὑπερριάλου

ἀγεμόνος δέισαντες ἕβριν, κα-
δὸς ὤσ-

εἶτε φθιμένου ὄνοφερὸν

ἐν δῶμασι θηγάμενοι, μίγα
κωκυτῷ γυναικῶν

κρύβδα πέμπον σπαργάνοις ἐν
παρφυρέοις,

115. νυκτὶ κοινάσαντες δδόν,
Κρονιδῶ

δὲ τράφεν Χίρωνι δῶκαν.

Str. 6.

Ἄλλὰ τούτων μὲν κεφάλαια
λόγων

ἴστε· λευκίππων δὲ δόμους πατ-
έρων, κε-

δνοὶ πολιταί, φράσσατέ μοι σα-
φέως·

Ἄϊσνος γὰρ παῖς ἐπιχώριος
οὐ ξεί-

ναν μὲν ἴκω γαῖαν ἄλλων.

φήρ δὲ με θείος Ἰάσωνα κικ-
λήστων προσηύδα·

120. ὣς φάτο· τὸν μὲν ἐσελθόντ'
ἔργον δφθαλμοὶ πατρὸς·

ἐκ δ' ἄρ' αὐτοῦ πομφόλυξαν

δάκρυα γηραλέων γλεφάρων,

ἂν περὶ ψυχὰν ἐπεὶ γά-

θησεν ἐξαίρετον

γόνον ἰδῶν κάλλιστον ἀνδρῶν.

Ant. 6.

Καὶ κασίγνητοὶ σφισιν ἀμφοτέ-
ροι

ვიცი, რომ უსამართლო პელი-
ასმა მზაკვრული გული გამოაჩინა
და ჩემს მშობლებს ძალით წა-
ართვა ძველი გამგებლობა. ხო-
ლო როცა მე პირველად დღის ნა-
თელი ვიხილე, შეეშინდათ [მშობ-
ლებს] ქედმაღალი წინამძღოლის
ძალადობისა და ჩემი სიკვდილი
მოიგონეს; გამართეს სასახლეში
სახარელი გლოვა, რაც მოტირა-
ლი ქალების ზარს უერთდებოდა;
მე კი ამასობაში ძოწეულის ჩგრებ-
ში გახვეული დამით გზას გა-
მიყენეს და აღსაზრდელად კრო-
ნოსის ძეს, კირონს, მიმანდეს.

მთავარი ამბები თქვენ უკვე
უწყით! კეთილო მოქალაქენო,
მიჩვენეთ კარგად თეთრცხენოსან
წინაპართა სასახლე: მე ხომ ეს-
ონის ძე ვარ, თქვენი შვილი; მე
ხომ სხვების უცხო მიწაზე
არ მოვსულვარ. კენტავრმა მე
სახელად იასონი მიწოლა.

ასე სთქვა. და როცა წინ წა-
მოდგა, მამის თვალებმა იცნეს.
მოხუც თვალთაგან ცრემლი ღვა-
რივით წარმოსდინდა; გულში კი
უსაზღვროდ ხარობდა, რომ უზა-
ლო ნაშვირს შესცქეროდა—ვაჟ-
კაცთა შორის ულამაზესს.

როცა [იასონის] მოსვლის ხმა
დაიიხა, [მამამისის] ორივე ძმა

125. ἦλϑον κείνου γε κατὰ
κλέος· ἐγγύς

μὲν Φέρης κράναν Ἰπερῆδα
λιπών,

ἐκ δὲ Μεσσάνιας Ἀμυθάν'
ταχέως δ' ἸΑ-

δματος Ἰκεν καὶ Μέλαιμπος,
εὐμενέοντες ἀνεψιών. ἐν δαιτὸς
δὲ μοίρα

μειλιχίῳσι λόγοις αὐ—

τοὺς Ἰάσων δέγμενος,

ξεῖνι· ἀρμύζοντα τεύχων,

πᾶσαν εὐφροσύνην τάνυσεν·

130. ἀμύρῃαις πέντε ὄραπῶν γύ-
κτεσσι· ἐν θ' ἀμέραις

ἱερὸν εὐζῶας ἄωτον.

Ep. 6.

Ἄλλ' ἐν ἕκτα πάντα λόγον
θῆμενος σπου-

δαίον ἐξ ἀρχᾶς ἀνήρ

συγγενέσι· παρεκταίνεσθ'.

οἱ δ' ἐπέσποντ'. αἴψα δ' ἀπὸ
κλισιάων

ἄρωτ' οὖν κείνοισι· καὶ ῥ' ἦλϑον
Περίαι μέγαρον·

135. ἐσσύμενοι δ' εἶσω κατέ-
σταν· τῶν δ' ἀκού-

σῆσαις αὐτὸς ὑπαντίσσειν

Τυροῦς ἐρασιπλοκάμου γεγεά·
πραθὲν δ' Ἰάσων

μαλθακᾶ φωνᾶ ποτιστάζων θα-
ρον

βᾶλλετο κρηπίδα σοφῶν ἐπέων·

„καὶ Ποσειδάωνος Πετραίου,

Str. 7.

ἐντὶ μὲν θνητῶν φράγες ἀκύτε-
ραι

140. κέρδος αἰνήσαι πρὸς δίκης
δόλιον τρῶ-

χείαν ἐρπύτων πρὸς ἐπιβδαν
ἐμῶς

მოვიდა: ფერეტმა ახლოს მდებარე პიერედის წყარო დატოვა, ამითაონი კი მესენედან [გამომდართა]. სწრაფადვე მოვიდნენ ბიძაშვილის საალერსოდ აღმეტე და მელამპოსი. იასონმა თათლივით ტკბილი სიტყვებით მიიღო ისინი ღბინზე, შესატერი სტუმართმოყვარეობა გაუწია და დიდებული ზეიმი გამართა: ხუთი ღამისა და ამდენივე დღის განმავლობაში ჰკრეფდა იგი განცხრომის წმინდა ყვავილს.

ხოლო მეექვსე დღეს ვაქაცმა ყოველმხრივ საქმიანი საუბარო წამოიწყო და ნათესავებს ყველადერი თავიდან უამბო. იმათაც მხარი დაუპირეს. მაშინ მყისვე წამოღდა მათთან ერთად სავარძლიდან და პელიასის სასახლეს მიადგნენ. სწრაფად შევიდნენ შიგ და წარდგნენ. შემოგნმა თუ არა ხმა, მათ შეეგება მშვენიერკულულებიანი ტიროს ნაწიერი [პელიასი]. იასონმა ტკბილი ხმით გულღია საუბარი დაიწყო და მოსახრებულ სიტყვას საფუძველი დაულღო:

„კლდეთა მეუთის პოსეიდონის ძეგ, სულსწრაფი მოკვდავნი მზად არიან სამართლიანობა მსხვერპლად შესწირონ მზაკერული გზით ქონების შეძენას, თუმცა ამით მძიძე ხვალსინდელი დღისკენ მიე-

ἀλλ' ἐμὲ γρή και σὲ θεμισ-
σαμένους ὀρ-

γὰς ὑφαίνειν λοιπὸν ὄλβον.

εἰδότει τοι ἐρέω· μίᾳ βουῆς Κρη-
θεὶ τε μάτρη

και θρασυμήδει Σαλμω—

γεῖ· τρίταισιν δ' ἐν γοναῖς

ἄμμες αὖ κείνων φυτευθέντες

σθένος ἀελίου χρύσειον

145. λεύσσομεν. Μοῖραι δ'
ἀφίσταντ'·

εἰ τις ἔχθρα πέλει

ὀμογόνους αἰῶν καλῶσαι.

Ant. 7.

Ὅν πρέπει νῶν χαλκοτόροις
ξίφειν

οὐδ' ἀκόντεσσιν μεγάλην προ-
γόνων τι-

μὰν δάσσασθαι. μῆλ' αὖτε γάρ

τοι ἐγώ

και βουῶν ξανθὰς ἀγέλας ἀφί-
ημ' ἄ-

γρούς τε πάντας, τοὺς ἀπούρας

150. ἀμετέρων τοκέων νέμει·
πλοῦτον παίειων·

κοῦ με πονεῖ τεδὸν οἴκον

ταῦτα ποροῦνοντ' ἄγαν·

ἀλλὰ και σκαπτρον μόναρχον

και θρόνος, ἢ ποτε Κρηθεῖ-

δας

ἐγκαθίζων ἱππόταις εὔ-

θῦνε λαοῖς δίκας—

τὰ μὲν ἄνευ ξυνᾶς ἀνίας

Ep. 7.

155. λῦσον ἄμμιν, μὴ τι νεώ-
τερον ἐξ αὐ-

τῶν ἀνασταῆ κακόν.“

მართებთან. მაგრამ მე და შენ
გვმართებს, დავიცხროთ რისხვა
და ბედნიერი მერმისი განვიმზა-
ლოთ. შენ უწყვი, რასაც ვეტყვი:
ერთი ფური იყო კრეთევისისა
და მამაცი სალმონევისის დედა;
ჩვენ კი, მზის ოქრო მადლს რომ
შევცქერით, იმათგან გაჩენილი
მესამე თაობა ვართ. მოიბრუნე
განზე გადადგებიან ხოლმე, რო-
ცა მტრობა თვისტომთა შორის
ჩადგება, სირცხვილს რომ განერი-
ლონ.

ჩვენ როდო შეგვეფერს, წინა-
პართა მალალ ღირსებზე სპი-
ლენძის მახვილებითა და ლახერე-
ბით ვიდავოთ. მე არ ვთხოვ
ცხვრებსა და საქონელთა ოქ-
როსფერ ნახიროთ, არც იმ ყანებს,
ჩემ მშობლებს რომ წაართვი და
ახლა შენ ამუშავებ და სიმდიდ-
რეს ახვავებ. შენი ქონების ეგ-
ზომ ძალუმო ზრდა კი არ მა-
წყუბებს, არამედ მონარქის სკიპტ-
რა და ტახტი, რომელზეც უწყინ
კრეთევისის ძე იჯდა და [თესა-
ლიის] ცხენოსან ხალხს სამარ-
თალს უჩენდა. ჩვენ შორის უკ-
მაყოფილების გარეშე აი ეს [სკიპ-
ტრა და ტახტი] დამიბრუნე მე,
რათა ამათ ვამო არ წარმოდგეს
რამე ახალი ბოროტება.“

ὄς ἄρ' ἔειπεν, ἀκᾶ δ' ἀντ-
αγόρευσεν καὶ Πελέας· „ἔσο-
μαι

τοῖος· ἀλλ' ἦδη με γηραι-
ὸν μέρως ἀλιχίας

ἀμφιπολεῖ· σὸν δ' ἀνθὸς ἦναι
ἄρτι κυ-

μαίνει· δῶναται δ' ἀφελεῖν

μαῖνιν χθονίων. κέλεται γὰρ

ἔαν ψυχὰν κομίζαι

160. Φρίξος ἐλθόντας πρὸς
Αἰήτα θαλάμους

ἔεργμα τε κριοῦ βαθύμαλλον
ἄγειν,

τῷ ποτ' ἐκ πόντου σαώθη

Str. 8.

ἐκ τε ματρυῖας ἀμύων βελέων.

ταῦτα μοι θαυμαστὸς δνειρος
ἰὼν φω-

νει. μεμάντευμαι δ' ἐπὶ Κασ-
ταλία,

εἰ μετάλλατόν τι· καὶ τάχος
ἔτρυ-

νει με τεύχειν ναὶ πομπάν.

165. τοῦτον ἄεθλον ἔκων τέ-
λεσον· καὶ τοι μοναρχεῖν

καὶ βασιλευμένον δμυ-

μι προήσειν. καρτερός

ἕρκος ἄμμιν μάρτυς ἔστω

Ζεὺς δ' γενέθλιος ἀμποτέροις.“

σύνθισιν ταύτων ἐπαινή-

σαντες οἱ μὲν κρίθην·

ἀτὰρ Ἰάσων αὐτὸς ἦδη

Ant. 8.

170. ὄρνυσεν κάρυκας ἐόντα
πλόον

φαινόμενον παντᾶ. τάχα δὲ Κρο-

νίδας
Ζεὺς υἱοὶ τρεῖς ἀκαμάντο-
μάχαι

210

ასე სტქვა. [იასონმა]. მშვიდად
შეესიტყვა მას პელიასი: „დავე-
მორჩილები შენ სურვილს; მაგ-
რამ მე უკვე სიბერის მძიმე ასა-
კი მბორკავს, შენი ახალგაზრ-
დობის ყვავილი კი ახლა ლაღა-
ნებს; შენ შეგიძლია დააცხრო
ქვესქნელის ღვთაებათა რისხვა.
ფრიქსე მოგვიწოდებს, მივიდეთ
აიეტის საბრძანებელში, რათა
გამოვიხსნათ მისი სული და წა-
მოვიღოთ იმ ვერძის სქელსაწმი-
სიანი ტყავი, რომლის წყალობი-
თაც [ფრიქსე] ოდესღაც გადაურ-
ჩა პონტოს და დედინაცვლის უღვ-
თო ისრებს. ეს ჩემთან მოსულმა
საოცარმა სიზმარმა გამომიცხადა
მე. შევეკითხე კასტალიის სამის-
ნოს, რათა გამეგო, რა შეღონა.
[მისამმა] ამიხსნა, რაც შეიძლება
ჩქარა მომეწყო ხომალდით ლაშ-
ქრობა. შეასრულე ეს საქმე თანხ-
მობით და ვფიცავ, რომ მოგე-
კუთვნიება ერთმმართველობა და
მეფობა. ფიცის სიმტკიცის მოწ-
მედ იყოს ზევსი ორთა ჩვენთა
მოდგმის წინაპარი!“

მოიწონეს ეს პირობა და დაი-
შალნენ.

იასონმა მაშინვე დაგზავნა მაც-
ნეები, რათა ყველგან განეცხა-
დებინათ, რომ ეწყობოდა სა-
ზღვაო ლაშქრობა. მყისვე მოვი-
და კრონიდი ზევსის ბრძოლაში
დაუცხრომელი სამი ვაჟი: ერთი

ἦλθον Ἀλκίμανας θ' ἔλιχο-
γλεφάρου Δῆ-
δας τε, δαιοί δ' ὑψιχαιται
ἀνέρες, Ἐννοσίδαι γένος, αἰδέσ-
θέντες ἄλκάν,

ἔκ τε Πύλου καὶ ἀπ' ἄκρας
Ταινάρου· τῶν μὲν κλέος
175. ἔσθλὸν Εὐφάμου τ' ἔκ-
ράνθη

σὸν τε, Περικλύμεν' εὐρυβία.
ἔξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμιγ-
κτὰς ἀοιδῶν πατήρ
ἔμολεν, εὐαίνητος Ὀρφεύς·

Ep. 8.

πέμπε δ' Ἐρμᾶς χρυσοράπης δι-
θύμους υἱ-

οὺς ἐπ' ἄτρυτον πόνον,
τὸν μὲν Ἐχίονα, κεχλά-
δοντας ἦβα, τὸν δ' Ἐρυτον.
ταχέες δ'

180. ἀμφὶ Παγγαίου θεμέθλοισ
ναιετάοντες ἔβαν·

καὶ γὰρ ἔκῳν θυμῷ γελανεῖ
θάσσοι ἐγ-

τυνεὺν βασιλεὺς ἀνέμων
Ζήτηταν Κάλαιν τε πατήρ Βο-
ρέας, ἀνδρᾶς πτεροῖσιν
νῶτα περρῖκοντάς ἀμφω πορ-
φυρέοις.

τὸν δὲ παμπειθή γλυκὺν ἦμι-
θείοι-

σιν πρόθον ἔνδοιεν Ἥρα

Str. 9.

185. ναδὲ Ἀργοῖς, μὴ τινα
λείπομενον.

τᾶν ἀκίνδυνον παρὰ ματρὶ μέ-
νειν αἰ-

ῶνα πέσσογ', ἀλλ' ἐπι καὶ
θανάτῳ

წარბმომშვილდული აღკმენეს ნა-
შიერი და ორიც—ლედასი?; მ-
წის მრყეველი ღმერთის ორი
ფათარაყრილი ვაჟკაცი; რომლე-
ბიც მამაცობას დიდ პატივს
სცემდნენ, პილოსიდან და ტენა-
რეს კონცხიდან მოვიდნენ. მათი
კარგი სახელი დიდებით შეიმო-
სა: ერთი იყო ეფემე და მეო-
რეც—შენ, ღონიერო პერიკლი-
მენეგ. მოვიდა აპოლონის მეფორ-
მინგე ძეც, ტკბილ პანგთა მამა.
სახელოვანი ორფევისი.

ოქროსკვერთხოსანმა პერმესმა
წყვილი ვაჟი გამოგზავნა მძამე
საქმეზე; ესენი იყვნენ უკვე და-
ვაჟკაციებული ექიონი და ერიტე.

სწრაფად მოვიდნენ პანგეონის
ძირას მცხოვრები ძეცე და კა-
ლაისი — ვაჟკაცი, რომელნიც
ზურგზე მეწამულ ფრთებს მო-
არხევდნენ. ისინი გულით გა-
ხარებულმა მამამ, ქართა მეუფე
ბორეასმა, ხალისით და სწრაფად
აღაგზნო სალაშქროდ. ხომალდი
„არგოს“ ყოვლისშემძლე ტკბილი
სურვილი ამ ნახევრად ღმერთებს
პერამ აღუნთო. არავის სურდა,
დედის გვერდით დარჩენილიყო
და უსაფრთხო ცხოვრებით თავი
შეერცხვინა. ყველა მზად იყო,
თუნდ სიკვდილის ფასად, სხვა
ტოლებთან ერთად, თავისი სიჭ-
ველის უმშვენიერესი სამკაული
მოეძებნა.

φάρμακον κάλλιστον ἐξ ἀρ-
ετῶς ἀ-

λιζιν εὐρέσθαι σὺν ἄλλοις.

Ἔς δ' Ἰαοικὸν ἐπεὶ κατέβη
ναυτῶν ἄωτος,

λέξατο πάντας ἐπαινή-
σας Ἰάσων. καὶ ῥά οἱ

190. μάντις ὀρνίχουσι καὶ κλά-
ροισι θεοπροπέων ἱεροῖς

Μόψος ἀμβασε στρατὸν πρό-
φρων· ἐπεὶ δ' ἐμβόλου

κρέμασαν ἀγκύρας ὑπερθεῖν,

Ant. 9.

χρυσέαν χεῖρесси λαβῶν φιάλαν
ἀρχὸς ἐν πρύμνα πατέρ' Οὐρα-
νιδῶν ἐγ-

χεικέραυνον Ζήγνα καὶ ὠκυ-
πόρους

195. κυμάτων ῥιπὰς ἀνέμους τ'
ἐκάλει γύ-

κτας τε καὶ πόντου κελεύθους

ἄματ' ἄ τ' εὐφρονα καὶ φιλιαν
νόστοιο Μοῖραν·

ἐκ νεφέων δὲ οἱ ἀντά-
υσε βροντᾶς αἰσιον

φθέγμα· λαμπραὶ δ' ἤλιθον ἀκτι-
νες στεροπαῶς ἀπορηγνύμεναι.

Ἄμπνοῶν δ' ἤρωες ἔστα-
σαν, θεοῦ σάμασι

200. πιθόμενοι· ἀάρυξε δ' ἀβ-
τοῖς

Ep. 9.

ἐμβαλεῖν κώπαισι τερασκόπος
ἀδελ-

ας ἐνίπτων ἐλπιδας·

εἰρεσία δ' ὑπαχώρη-
σεν ταχειῶν ἐκ παλαμῶν ἄκορος.

212

როცა ეს დარჩეული მეზღვა-
ურები იოლკოსში ჩამოვიდნენ,
იასონმა ყველა დაათვალიერა და
სალამი უბოძა.

მისანმა მოფსოსმა ფრინველებ-
სა და წმინდა ნაწილებზე მკითხა-
ობის შემდეგ ხალისით აიყვანა.
ლაშქარი ხომალდზე.

როცა ლუხები ხომალდის
ცხვირზე ჩამოჰკიდეს, მეთაურმა
კიჩოზე ხელში აიღო ოქროს თა-
სი და მოუწოდა: ურანიდების მა-
მას—უბოთ მეხის დამცემ ზეგს,
ტალღების უსწრაფეს ძალებს,
ქარებს, ღამეებსა და ზღვის გზებს,
კეთილ დღეებსა და დაბრუნების
სახუცვარ მოძრას.

პასუხად მას ღრუბლებიდან
მოესმა ქექა-ქუხილის ბედნიერე-
ბის მომასწავებელი ხმა. ელვის-
ბრწყინვალე სხივები გრგვინით
დაეშვა [ზეციდან]. ღვთის ამ ნიშ-
ნებზე მიხედობილმა გმირებმა შეე-
ბით ამოისუნთქეს.

მაშინ მისანმა უბრძანა, სწვლო-
მოდნენ ხოფებს და თან კეთილი
იმედი მისცა. სწრაფი ხელების
წყალობით ხოფების განუწყვე-
ტელი მოსმა გაჩაღდა.

ნოტოსის ქროლამ ისინი წინ
წასწია და უცხოთმოდულე ზღვის,

-σὺν Νότου δ' αὐραὶς ἐπ' Ἀξεί-
νου στόμα πεμπόμενοι:

ἦλυθον· ἔνθ' ἄγρον Πρῶσιδά-
ωνος ἔσ-

σαντ' ἐναλίου τέμενος·

205. φοίνισσα δὲ Θρηῆκιών
ἀγέλα τάρων ὑπάρχεν
καὶ νεόκτιστον λίθων βωμοῖο
θῆναιρ.

ἔς δὲ κλυδονογ βαθὺν ἰέμενοι
θεσπέτην λίσσοντο ναῶν

Str. 10.

αὐθρόμων κινήμιον ἀμυμάχε-
τον

ἐκφυγεῖν πετρᾶν. οἶδουμαι γὰρ
ἔσαν ζώ-

αί, κυλιθόεσκοντό τε κραιπνό-
τεραι

210. ἡ βαρυγδοῦπων ἀνέμων
στίχες· ἀλλ' ἡ-

θη τελευτᾶν κείνος αὐταῖς

ἡμιθέων πλόος ἄγαγεν. ἔς

Φᾶσιν δ' ἔπειτεν

ἦλυθον, ἔνθα κελαινώ-
πεσσι Κόλχοισιν βίαν

μείξαν Αἰήτα παρ' αὐτῶ.

πότνια δ' ὄψυτάτων βελέων
ποικίλαν Ἰγγα τετρά-
κναμον Οὐλυμπόθεν·

215. ἐν ἀλύτῳ ζεύξαισα κύκλω

Ant. 10.

μαινάδ' ὄρνιν Κυπρογένεια φέρ-
ειν

πρωτον ἀνθρώποισι, λιτάς τ'
ἐπαιοῖδᾶς

ἐκδοῖδασκησεν σοφὸν Αἰσονίδαν·
θραε Μηδείας τοκέων ἀφέλοιτ'

αί-

δῶ, ποθεινὰ δ' Ἑλλάδας αὐτᾶν

შესართავთან მივიდნენ¹. აქ
ზღვის მეუფე პოსეიდონას წმიდა
ქალაქში შევიდნენ. აქვე შემოხვ-
დათ თრაკიული ხარების წაბლის-
ფერი ნახირი და ქვებისაგან ნა-
შენი საკურთხევლის ახლახან მო-
წყობილი ღრმული. რაკი უკვე
შუაგულ საფრთხეში იმყოფებოდ-
ნენ, ლოცვა-ვედრებით მიმართეს
ხომალდათა მბრძანებელ [პოსეი-
დონს], მისცემოდათ საშუალება,
გაქცეოდნენ ერთმანეთის შემ-
ჯახებელ კლდეთა საშინელ მოძ-
რაობას. ეს იყო ორი ცოცხალი
[კლდე], რომლებიც უფრო სწრა-
ფად ქანაობდნენ, ვიდრე გამა-
ყრუებელ ქართა გუნდები. მაგ-
რამ ნახევრად ღმერთების ამ ლაშ-
ქრობამ მათ [სრბოლას] საზღვა-
რი დაუღო.

შემდეგ [არგონავტები] მიად-
გნენ ფაზისს და აქ აიეტის
თანდასწრებით შავგვრემან
კოლხებთან ბრძოლაში ჩა-
ებნენ. მაგრამ უბასრესი ისრების
ღელღულმა, კვიპროსშობილმა,
ოთხმარგილიან მტკიცე ბორ-
ბალს⁵ მიაკრა ქრელი ბზეწვია
[ჩიტი]; ოლიმპოდან პირველად
მოუგზავნა ადამიანებს გიჟმაჟი
ფრთოსანი და ესონის გონიერ
შვილს ასწავლა მომხიბლავი
ლოცვა-ვედრება, რათა მედეასა-

ἐν φρασὶ καιομένων δονέοι
μάστιγι Πειθούς.

220. Καὶ τάχα πείρατ' ἀέθλων
δείκνυεν πατρῶων·
σὺν δ' ἔλαιφ φαρμακώσασσι·
ἀντίτομα στερεᾶν ὀδυνᾶν
ὄνκε χρίσθαι. καταίνη-
σαν τε κοινὸν γάμον
γλυκὺν ἐν ἀλλάλοισι μεῖξαι.

Ep. 10.

Ἄλλ' ὅτ' Αἰήτας ἀδαμάντινον
ἐν μέσ-

σοις ἄροτρον σχίμψατο

225. καὶ βόας, οἱ φλόγ' ἀπὸ
ξαν-

θᾶν γενύων πνέον καιομένοιο
κυρῶς,

χαλκείαις δ' ὀπλαῖς ἀράσσε-
σxon χθόν' ἀμειβόμενοι,

τοὺς ἀγαγὼν ζεύγλα· πέλασ-
σεν μονῶς· Ὀρ-

θᾶς δ' ἀδλακας ἐντανύσασαις
ἤλαυν', ἀναβλακείας δ' ὀρ-
γυϊαν σχίζε νῶτον

γᾶς. ἔειπεν δ' ὠδε· „τοῦτ'
ἔργον βασιλεύς,

230. ὅστις ἄρχει γαός, ἐμοὶ
τελέσασαις

ἄφθιτον στρωμνὰν ἀγέσθω,
Str. 11.

κῶας αἰγλαῶν χρυσέφθυσάνω.“

ὠς ἄρ' αὐδᾶσαντος ἀπὸ κρο-
κῶεν ῥί-

ψαῖς. Ἰάσων εἶμα θεῶ πύ-
σωνος

თვის აღეკვეთა სირცხვილი მშობ-
ლების წინაშე და სანატრელი-
ელადის [სიყვარულით] გულში
დამწვარ ასულისათვის ეგრძნო-
ბინებია პეითოს⁶ შოლტი.

[შედგამ] მაშინვე აუწყა [ი-
სონს] მამის დავალებათა შესრუ-
ლების ხერხები, ზეთუნის ზეთს.
შეუერთა წამალი და ეს ძლიერ
ტკივილთა საწინააღმდეგო მა-
ლამო [სხეულის] დასაზღელად მის-
ცა. ამასთან ისინი შეთანხმდნენ,
ტკბილი ქორწინებით შეუღლე-
ბოდნენ ერთმანეთს.

და აი, აიეტმა [ველის] შუა-
გულში გამოიყვანა ფოლადის
გუთანის და ხარები, რომლებიც
ყვითელი ნესტოებიდან გაგარვა-
რებული ცეცხლის აღს აფრქვევ-
დნენ, სპილენძის ჩლიქებით კი
რიგრიგობით მიწას გლეჯდნენ.
[აიეტმა] ისინი გამოორეკა და ულ-
ელთან მარტოდმარტო მიიყვანა.
მან [ხარები] წინ გაიგდო, სწო-
რი კვლები გაატარა და გორო-
ხიანი მიწის ზედაპირი წყრთაზე
გაქრა. მერე ასე სთქვა: „თუ მე
შემისრულებს ამ საქმეს, წინა-
მძღოლმა, რომელიც ხომალდს
მართავს, დე წაიღოს უხრწნელი
საფენელი, ოქროს საწმისოვანი
ბრწყინვალე ტყავი.“

როცა [აიეტმა] ასე სთქვა, ი-
სონმა ზაფრანის ფერი წამოსას-
ხამი ძირს დააგდო და ღმერთს
მინდობილმა ხელი მოჰკიდა საქ-

είχετ' έργου· πῦρ δὲ νιν οὐκ ἔδωκεν παμ-

φαρμάκου ζείνας ἐφετμαῖς, σπασσάμενος δ' ἄροτρον, βούλους δῆσαις ἀνάγκας

235. ἔντεσιν αὐχένας ἐμβάλλων τ' ἐριπλεύρω φυᾶ κέντρον αἰανές, βιατὰς ἐξεπόνησ' ἐπιτακτὸν ἀνήρ μέτρον. ἰυξεν δ' ἀφωνήτη περ ἔμπας ἄχει ὄνυασιν Διήτας ἀγασθεῖς.

Ant. 11.

Πρὸς δ' ἐταῖροι καρτερὸν ἄνδρ᾽ ἀφίλας

240. ὤρεγον χεῖρας, στεφάνοισι τέ νιν ποί-
ας ἔρεπτον, μελιχίους τε λόγους

ἀγαπάζοντ'. αὐτίκα δ' Ἀελίου θια-

μαστός υἱὸς θέρμα λυμπρόν ἔννεπεν, ἔνθα νιν ἐκτάνυσαν Φριξίου μάχαιραι·

ἔλπετο δ' οὐκέτι οἱ κείνόν γε πράξασθαι πόνον.

Κεῖτο γὰρ λόχημα, δράκοντος δ' εἶχετο λαβροτατᾶν γενύων,

245. ὃς πάχει μάχει τε πεντηκόντορον ναῦν κράτει,

τέλεσσαν ἂν πλαγαῖσι σιδάρου.

Ep. 11.

Μακρὰ μοι νεῖσθαι κατ' ἀμαξιδόν· ὦρα

γὰρ συνάπτει· καὶ τίνα εἶμον ἴσαμι βραχύν· πολλοῖσι δ' ἄγρημι σοφίας ἐτέροις.

κτεῖνε μὲν γλαυκῶπα τέχνας ποικιλόνατον ὄφιν,

250. ὠρεσίλα, κλέψεν τε

შეს. ცეცხლი მას ვერ ეკარებოდა უგრძნეულებს უცხო ქალწულის რჩევის წყალობით. [იასონმა] გუთანნი გამოათრია, ხარებს ქედზე უღელი ძალით დაადგა და მძლავრ თერღებზე წვერწამახუელი მაგარი მარგილის ცემით ლონიერმა ვაჟაკმა [შიწის] დათქმული ზომა გადახნა. [იასონის] ძალით გაოცებულმა აიეტმა ენითუთქმელი მწუხარებისაგან მძიმედ დაიგმინა. მეგობრები კი ძლიერი ვაჟაკისაქენ სიყვარულით ხელებს იშვერდნენ, ყვავილების გვირგვინს აღვამდნენ და ტკბილი სიტყვებით მიესალმებოდნენ. ჰელიოსის საკვირველმა შვილმა [აიეტმა] მყისვე უჩვენა [ადგილი], სადაც ფრიქსეს მახვილმა განთინა შირწყინავი საწმისი. იმედი აქონდა, რომ [იასონი] მას ამ საქმეს კი ვერასდროს ვერ შეუსრულებდა. [საწმისი] იღო უსიერ ტვერში: უსაზარლეს ყბებში მოექცია იგი დრაკონს, რომელიც სიგრძე-სიგანით ორმოცდაათხოფიან რკინის სალტეებით შეკრულ ხომალდს აღემატებოდა.

უკან სავალი გზა [მოთხრობისა] გრძელი იქნება ჩემთვის; დროც მაჩქარებს; მაგრამ მე ვიცი მოკლე ბილიკი და ბევრ სხვასაც უუმოძღვრებ ამ სიბრძნეს.

[იასონმა] გრძნეულებით მოკლა თვალნათელი, კრელსურგია-ნი გველეშაპი, ო, არკესილავე, და

Μήδειαν σὺν ἀν-
 τᾷ, τὰν Πελίαν φονόν·
 ἐν τ' Ὀκεανὸν πελάγῃσσι μί-
 γυν πόντῳ τ' ἐρυσθρῷ
 Λαμνιδᾶν τ' ἔθνῃσι γυναικῶν ἀν-
 ὄροφόνων·

ἐνθα καὶ γυλων ἀέθλοισι ἐπέ-
 ὀσειξαντο Ἰν ἐσθᾶτος ἀμφίς,
 Str. 12.
 καὶ συνεύνασθην.

ფრგ. 172

Schol. Eurip. And-
 rom. 796: Οὐ Πηλέος ἀντιθέον
 μόχθοις νεότατος ἐνέλαμψεν μυρῖοις;
 Πρῶτον μὲν Ἀλκμήνας σὺν
 σὶδῷ Τρώϊον ἀμπεδιον,
 καὶ μετὰ ζαστήρας Ἀμαζόνος
 ἦλθεν,
 καὶ τὸν Ἰάσονος εὐδοξὸν
 πλοῦν ἐκτελέσασαι
 ἐξείλε Μήδειαν ἐκ Κόλχων
 δόμων.

პირობის ძალით მოიტაცა მედეა,
 პელიასის მკვლელი.

[არგონავტებმა] შეაღწიეს ოკე-
 ანეს ტალღებში და მეწამულ
 ზღვაში და [მოადგნენ] მამათა-
 მკვლელ ლემნოსელი ქალების
 ტომს.

აქ შეჯიბრებაში გამოაჩინეს
 სხეულის ძალა, რის ჯილდოდაც
 სამოსი იყო. მერე კი [ლემნოსელ
 ქალებს] შეეუღლნენ.

პინდარეს ხქოლიონები

ოლიმპ. XIII

53

a. Καὶ τὰν πατρὸς ἀντιὰ Μή-
 δειαν] καὶ τὴν Μήδειαν ὑμῶν τὴν
 παρὰ γνῶμην τοῦ πατρὸς ἀντὶς
 ἡμιμηθεῖσαν· ἐγαμήθη δὲ τῷ Ἰά-
 σονι σοφῇ οὐσα· τὴν γενομένην
 σώτειραν καὶ βοήθῃον τῇ Ἀργοί·
 ἐβρούλετο γὰρ ὁ Αἰήτης ἀνελεῖν
 τοὺς Ἀργοναύτας.

a. მამის წინააღმდეგ წა-
 სულ მედეას: პიმნს ვუმღერ
 მედეას, რომელიც თავისი მამის
 სურვილის წინააღმდეგ გათხოვ-
 და; იგი ბრძენი იყო და მი-
 თხოვდა იასონს. [ვუმღერ] მას,
 ვინც „არგოს“ მხსნელი და შემ-
 წე გახდა: აიეტს ხომ არგონავ-
 ტების გაჟლეტა სურდა.

b. "Ἄλλως· πατὴρ ἀντία] ἐπεὶ ἠγαντιώθη κατὰ τὸν γάμον τῷ πατρὶ ἢ Μηδεῖα· ὃν γὰρ ἔχεινος οὐκ ἐβούλετο Ἰάσωνα. τούτῳ ἐγαμῆθη καὶ συνεπῆρεν αὐτῷ. ζῆτεῖται δὲ, τί ὀπίσθεν τὴν Μηδεῖαν Κολχίδα οὕτως εἰς τοὺς περὶ Κορινθίων λόγους προσάγεται; φασὶ δὲ τὴν Κόρινθον πρῶτον κτήμα εἶναι Μηδεῖας· Αἰήτη γὰρ τῷ Ἑλλοῦ καὶ Ἀντιόπης χρησὺν δοθῆναι πόλιν οὐκ εἶναι ἐν Κόλχοις ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχουσαν, τὴν δὲ τῶν Κορινθίων τυραννίδα παρακτατῆσθαι. Βούνη τῷ Ἑρμοῦ ἐντεῖλᾶμενον, εἰ μὲν ἐπαναχθεῖη, ἀποδοῦναι αὐτῷ, εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἔχειν.

c. Βούνος δὲ Ἑρμοῦ καὶ γύμφης τινὸς παῖς...

Αἰήτης... εἰς Κολχίδα τῆς Σκυθίας ἀφικόμενος καὶ κατασχὼν ἐκεῖ χώραν τινὰ ἐβασίλευεν. Ἰάσων οὖν ἐλθὼν εἰς αὐτὸν διὰ τὸ χρυσόμαλλον δέρας ἤρασθη παρὰ Μηδεῖας, ἣ παρασκευάσασα αὐτὸν λαβεῖν τὸ χρυσόμαλλον δέρας συναπῆρεν αὐτῷ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἄκοντος Αἰήτου. εἰρήκαμεν δὲ τὴν ἱστορίαν πλατύτερον ἐν τῇ τοῦ Δυκόφρονος παραφράσει.

74

a. ὀβ. „კორინთიკა“, ფრგ. 2.

b. Ἐν Κορίνθῳ κατῴκει καὶ ἔπαυσε Κορινθίους λιμῷ κατεχομένους θύσασα Δήμητρι καὶ γύμφαις Ἀθηναίαις. ἐκεῖ δὲ αὐτῆς ὁ

b. მამის წინააღმდეგ: საქმე ისაა, რომ მედეა ქორწინების საქმეში მამას აღუდგა წინ: მითხოვდა იასონს, ვინც [აიეტს] არ სურდა და გაიქცა მასთან. გასარკვევია, რად შემოყავს [პოეტს] კორინთელთა შესახებ საუბარში კოლხი მედეა? ამბობენ, რომ კორინთო თავდაპირველად მედეას სამფლობელო იყო: ჰელიოსისა და ანტიოპეს ძეს—აიეტს უმისნეს, დაეფუძნებინა კოლხეთში მისგან სახელის მქონე ქალაქი⁸, კორინთელებზე გამგებლობა კი დაეთმო ჰერმესის ძის ბუნესათვის იმ პირობით, რომ თუ დაბრუნდებოდა [აიეტი], გადაეცა მისთვის [ეს გამგებლობა], თუ არა და მას ჰქონოდა.

c. ბუნე—ჰერმესისა და რომელიღაც ნიშნის ძე...

სკვითიის კოლხეთში მოსულმა აიეტმა დაიკავა აქ ერთი მხარე და მეფედ დამკვიდრდა. ოქროსბუნევიანი ტყავის გულსთვის მასთან მოვიდა იასონი, რომელიც შეიყვარა მედეამ; ჩაადგებინა ხელში ოქროსბუნევიანი ტყავი და აიეტის ნების გარეშე გაჰყვა მას ელადაში. ეს ისტორია ჩვენ დაწვრილებით გადმოვეცით ლიკოფრონის თხრობაში.

b. [მედეა] კორინთოში ცხოვრობდა; მან იხსნა შიმშილით შევიწროებული კორინთელები, შესწირა რა მსხვერპლი დე-

Ζεὺς ἠράσθη, οὐκ ἐπέμετο δὲ ἡ Μῆδεια τὸν τῆς Ἑρας ἔκκληνυσα χόλον· διὸ καὶ ἡ Ἑρα ὀπίσχετο αὐτῇ ἀθανάτους ποιῆσαι τοὺς παῖδας. ἀποθανόντας δὲ τοὺτους τιμῶσι Κορίνθιοι, καλοῦντες μὲν ὀβαρζάρους.

მეტრეს და ლემნოსელ ნომფედს. აქ იგი შეიყვარა ზევსმა, მაგრამ შედეგა ჰერას რისხვას განერიდა და [ზევსს] არ დაემორჩილა. ამის გამო ჰერა მას შეჰპირდა, რომ შვილებს უკვდავებს გაუხდიდა. როცა დაიხოცნენ [შვილები], კორინთელებმა მათ თაყვანისცემა დაუწყეს და ბარბაროსნარეგებს ეძახდნენ.*

75

Μῆδειαν] ἰστέον δὲ ὅτι τὸ χρυσόμαλλον δέρας ἦν τοῦ χριστοῦ, ὃς τὸν Φριξὸν εἰς Κολχίδα διεπέρασεν. ἐκεῖ δὲ τοῦτο, ὡς φασι, Φυξίφ Διὶ ἔθυσαν καὶ ἐπεκρέμασαν ἐν Ἄρειος ἄλσει, καὶ ἐφύλασσε τοῦτο δράκων ὄσον πεντηκόντορος ναῦς μήκει τε πάχει τε, ὡς φησι Πίνδαρος.

მედეას: უნდა ვიცოდეთ, რომ ოქროსბეწვიანი ტყავი იყო იმ ვერძის, რომელმაც ფრიქსე კოლხეთში გადმოიყვანა. აქ [საფმისი], როგორც ამბობენ, შესწირეს ლტოლვილთა მფარველ ზევსს და ჩამოკიდეს არესის ჯალაქში, სადაც მას იცავდა დრაკონი სიგრაძე-სივანით ორმოცდაათხოფიანი ხომალდის დარი, როგორც ამბობს პინდარი.

პითიურა IV

18, (12)

ἀθανάτου στόματος] τῆς Μῆδειας εἶπεν, ὡς μὲν Χαῖρις, ἐκ μέρους τὴν ἀθάνατον, ἐπεὶ καὶ Ἡσίοδος ἐν τῇ Θεογονίᾳ ἀθάνατον αὐτὴν φησιν· ὡς δὲ Ἀσκληπιάδης, ὅτι οὐδὲν τῶν ῥηθέντων ἢπ' αὐτῆς ἀτελὲς γεγένηται οὐδὲ ἐφθάρη.

უკვდავი პირიდან: მედეას [პირიდანო], თქვა [პოეტმა], როგორც ჰერისი ამბობს იმიტომ, რომ ნაწილობრივ უკვდავი იყო; შესიოდევ გადმოგვცემს „თეოგონიაში“, რომ [მედეა] უკვდავი იყო. ასკლეპიადეს მიხედვით [პოეტმა ასე იმიტომ თქვა], რომ [მედეას] მიერ თქმულთაგან არაფერი რჩებოდა აღუსრულებელი და აუხდენელი.

44a (25)

Ἄργους χαλινόν] χαλινὸν νῦν τὴν ἄγκυραν λέγει ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων.

„არგოს“ ლაგამი: ცხენთათვის სახმარებელი სიტყვა გადმოაქვს [პოეტს] და ლუზას „ლაგამს“ ეძახის.

πλευσάντων Μινυῶν]
των Μινυῶν· φησὶ δὲ τῶν Ἀργοναυτῶν, ὅτι οἱ πλείους αὐτῶν εἰς Μινύαν τὸν Ποσειδῶνος καὶ Τριτογενείας τῆς Αἰόλου τὸ γένος ἀνήγον.

καὶ Ἀπολλώνιος φησιν·
ἐπεὶ Μινύαο θυγατρῶν
οἱ πλείστοι καὶ ἄριστοι ἀφ'
αἵματος εὐχετόωντο.

ზღვაში გასული მინიე-
ბის: ესე იგი მინიელთა; არგო-
ნავტებისო, ამბობს [ჰოეტო], ვი-
ნაიდან უმრავლესობას მათგან
მოდგმა განოჰყავს პოსეიდონის
ძე მინიასისა და ეოლოსის ასულ
ტრიტოგენიასაგან. აპოლონიოს-
იც ამბობს: „უმრავლესნი და უკეთესნი
ამაყობდნენ, რომ მინიასის
ასულთა სისხლისაგანი იყვნენ.“

ob. ფერეკიდე, ფრგ. 105.

τάν ποτε Ζεὺς ὤπασεν]
ἦντινά ποτε βασιλείαν ὁ Ζεὺς ἐχα-
ρίσατο τῷ Αἰόλῳ καὶ τοῖς αὐ-
τοῦ παισίν. ἡ δὲ γενεαλογία οὕτω·
Προμηθεὺς Δευκαλίων, οὗ Ἑλ-
λην, οὗ Αἰολος, οὗ Κρηθεὺς καὶ
Ἀθάμας καὶ Σαλμωνεύς· καὶ
Κρηθεὺς μὲν παῖς Αἴσων, Αἴσωνος
δὲ Ἰάσων· Σαλμωνέως δὲ
Τυρῶ, ἧς καὶ Ποσειδῶνος Πελίας
καὶ Νηλεὺς.

რომელიც ზევსმა ოდ-
ესლაც უბოძა: სამეფო, რომელიც
ზევსმა ოდესლაც ეოლოსსა და მის
ნაშიერთ მისცა. გენეალოგია ასეთია:
პრომეთესგანაა დევკალიონი; ამისაა ჰელ-
ლენი; ამისი—ეოლოსი; ეოლოსისაა
კრეთევსი, ათამანტი და სალმონევსი;
კრეთევსის ძეა ესონი, ესონისა—
აისონი; სალმონევსის ასულია ტირო;
ტიროსა და პოსეიდონის ნაშიერებია პე-
ლიასი და ნელევსი.

... ἴδιος δὲ ἐστί καὶ ἐνταῦθα
ὁ Πίνδαρος μετὰ τοῦ δῆρους καὶ
τὴν φυχὴν τοῦ Φρίξου κελύων
τῷ Ἰάσωνι ἐκ τῆς Αἴας ἀνακαλέ-
σασθαι· ἐπὶ γὰρ τούτῳ μὴνίειν
τοὺς χθονίους δαίμονας· τῶν
ἄλλων ἐπὶ μόνην τὴν κομιδὴν τοῦ
δῆρους αὐτὸν ἐκπεμφθῆναι λε-
γόντων. ὅτι δὲ τὰς ψυχὰς ἀνεκα-
λοῦντο τῶν ἐπὶ ταῖς ἀλλοδαπαῖς
ἀποικομένων, Ὅμηρος δηλοῖ...

...თავისებურია პინდარე აქაც,
როცა იასონს უბრძანებს, ტყავ-
თან ერთად ფრიქსეს სულიც გა-
მოიწვიოს აიიდან: ვითომც
ამის გამო საიქიოს ღვთაებები
წყობებანო. სხვები კი ამბობენ,
რომ მხოლოდ ტყავის მოსატა-
ნად გაიგზავნა იგი. უცხო მხა-
რებში გარდაცვალებულთა სუ-
ლებს რომ უკან უხმობდნენ. ამას
პომეროსიც აცხადებს...

ბ. ἄλλως· „ἐπειδὴ γὰρ ἐν ἰσόλοις τέθνηκεν ὁ Φρίξος, κελύσει με δι' ὄνειρων ἀνακαλέσασθαι αὐτὸν τὴν ψυχὴν εἰς Θέσσαλιαν, παραγενόμενον εἰς τοὺς τοῦ Αἰήτου οἴκους, κελύσει δέ με καὶ τὸ δέριμα τοῦ κριοῦ ἀγαγεῖν, ὅτινι ποτε ἐκ τοῦ πόντου διεσώθη καὶ ἐκ τῶν τῆς μητρύας ἀθῆων βελῶν, τῶν ἐπιβουλῶν.“

ვ. ἔθος δὲ ἦν τῶν τελευτησάντων ἐπ' ἀλλοδαπήν, εἰ καὶ μὴ τὰ σώματα εἶη παρ' αὐτῶν, τὰς γούν ψυχὰς διὰ τινων μυστηρίων ἀνακαλεῖσθαι καὶ ὡσπερ συμπλεούσας εἰς τὴν πατριδα διαπεραιούσιν. τοῦτο καὶ Ὀμηρος ὀϊδεν.

288 a (162)

ბ. ფერეკიდე, ფრგ. 98.

301 (169)

ἄτὰρ Ἰάσων ὁ δὲ Ἰάσων αὐτὸς παρώξυγε τὸν ὄντα καὶ δόξαντα πλοῦν εἰς Σχυθίαν ἀναφανεροῦν πανταχοῦ.

ბ. „რაკი ფრიქსე კოლხებში მოკვდა, სიზმარში მიბრძანა მე, მივიღე აიეტის სრა-სასახლეში და გამოვიწვიო მისი სული თესალიაში; ასევე მიბრძანა, წამოვიღო ტყავი იმ ვერძისა, რომლითაც ოდესღაც თავი იხსნა ზღვისაგან და დედინაცვლის უღეთო ისრები-საგან, ესე იგი მზავვრობათაგან.“

ვ. ჩვეულება იყო, როცა ვინმე უცხო მხარეში მოკვდებოდა, თუ სხეული არა, მისი სული მაინც გამოეწვიათ ზოგიერთი წმიდა საიდუმლოებების აღსრულების გზით და ვითარცა ისიც ხომალდზე მყოფი სამშობლოში გადმოეყვანათ. ეს ჰომეროსმაც იცის.

იასონმა კი: იასონმა თვითონ წაახალისა სკეითთაში¹⁰ განზრახული ლაშქრობა და ყველგან აფრინა ცნობა.

303B (171)

τάχα δὲ Κρονίδαο Ζηνοῦς υἱοὶ τρεῖς: πάντας Σοφοκλῆς ἐν ταῖς Λημνιάσι τῷ ὄραματι καταλέγει: τοὺς εἰς τὸ Ἄργῶν εἰσελθόντας σάφαρος, καὶ ὁ Ἀίσχυλος ἐν Καβείροις. ὁ δὲ Πίνδαρος συσταλῆναι τὸν Ἡρακλέα τοῖς Ἄργοναύταις φησὶν, ὡς δὲ ἐν Μυσίᾳ ἐξήλθεν ἐφ' ὑδρευμα, χατελείφθη παρὰ τῶν Ἄργοναυτῶν· οἱ δὲ νεώτεροι, διὰ τὸ κατὰ τὴν εἰρεσίαν ἄπειρον αὐτὸν

მცისვე მოვიდა კრონი-დი ზევსის სამი ვაჟი: სოფოკლე დრამაში „ლემნოსელი ქალები“ ჩამოთვლის ყველას, ვინც კი „არგოს“ ხომალდზე მოვიდა; ასევე ესქილე—„კაბირებში.“ პინდარე ამბობს, რომ არგონავტებმა დაჩაგრეს პერაკლე; როცა მიზიაში წყლისთვის გადავიდა, არგონავტების მიერ დატოვებულ იქმნა. უფრო ახალგაზრდა [მწერლების] მიხედვით კი,

είναι και συντρίβειν τὰς κώπας,
ὡς και Ἄπολλώνιος

ὅη τότ' ἀνοχλίζων τετραχότος
οἰδματος ἔλκοός

μεσσοῦθεν ἄξεν ἔρετμόν.

οἶ δὲ, ὅτι ἐφ' οὐ ἂν ἐξα-
θέσθη μέρους, ἐκεῖ ἢ ναῖς ἔκλινεν.

იმის გამო [დატოვეს], რომ იგი-
ხოვის მოსმაში გამოუტყდელი იყო
და ნიჰაბიც ვატეხა, როგორც
აპოლონიოსიც [გადმოგვეცემს]:

„და რომ ამოსდო აზვირთე-
ბულ ტალღას ხოფი, შუაზე ვა-
ტეხა.“

სხვები კი [ამბობენ], იმიტომ
რომ რა ნაწილზეც არ უნდა და-
მჯდარიყო, ხომალდი იქ იზნიქე-
ბოდაო.

342 (102)

ἀ γ ὑ ρ α ς] τοῦτο ἰδῶς φησὶν
ὁ Πίνδαρος· οὐ γὰρ ταῖς ἀγύ-
ραις ἐκέχρητο, ἀλλὰ λίθοις, ὧς
φησὶ και Ἄπολλώνιος.

ლ უ ზ ე ბ ი: ამას თავისებურად
ამბობს პინდარე, თორემ ლუზებს
კი არ ხმარობდნენ [მეშინ], არა-
მედ ქვებს, როგორც აპოლონი-
ოსიც ამბობს.

376 a (211)

ἐς φᾶσιν ὁ' ἔπειτεν]
ἔπειτα εἰς τὸν φᾶσιν ποταμὸν
ἦλθον παρ' αὐτῷ τῷ βασιλεῖ Αἰ-
ήτη, ἔνθα τοῖς καταπληκτικοῖς
Κάλχοις τὴν ἑαυτῶν ἰσχὺν προ-
σήγαγον καὶ προσέμιξαν, περι-
φραστικῶς παρεγένοντο.

ბ. Φᾶσις δὲ ποταμὸς Σχυθί-
ας τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν· ἔστι
γὰρ και ἑτέρα Εὐρώπης πλησίον
τῆς Μαιώτιδος λίμνης και τοῦ
Ἰαναιῖδος ποταμοῦ. τοῦτου καὶ
Ἄπολλώνιος μνημονεύει·

Φᾶσις δινῆεις εὐρὺν ῥόον εἰς
ἄλλα βάλλει.

შემდეგ მიადგნენ ფა-
ზისს: შემდეგ [არგონავტები]
მდინარე ფაზისთან, თვით მეფე
აიეტთან მივიდნენ. აქ გაოცებულ
კოლხებს თავიანთი ძალა მიუყ-
ვანეს და შეურიეს. ნათქვამია გა-
დატანით, ესე იგი მივიდნენ.

ბ. ფაზისი აზიაში მდებარე
სკვითის მდინარეა. არის სხვა-
ეგროპისა მეოტისის ტბისა და
მდინარე ტანისის მახლობლად.
[ფაზისს] აპოლონიოსიც მოიხსენ-
იებს:

„მჩქეფარე ფაზისი ფართო ნა-
კადს ზღვას უერთებს“.

377 (212)

κ ε λ α ι ν ὠ π ε σ σ ι ν] οἶ μὲν
τοῖς καταπληκτικοῖς τὴν ὄψιν· τὸ
γὰρ κελαινὸν ἐπὶ τῆς καταπληξέως
λαμβάνουσιν· οἶ δὲ, ὅτι Αἰγυπτίαν
ἀποικοὶ εἰσιν οἱ Σχυθῆαι, διὰ τοῦ-

შავგრემანებთან: ერთნი
ამბობენ, რომ ეს ნიშნავს „სა-
ხით გაოცებულებთან:“ „კელაი-
ნოს“-ს ხმარობენ „გაოცების“-
აღსანიშნავად. მეორენი ამტკიცე-

το και μελανόχροας αὐτοὺς εἶναι λέγουσιν. δοκοῦσι δὲ και Αἰγυπτίων εἶναι ἄποικοι. ἔχουσι δὲ και λ:νουργοῦσι τὴν καλάμην, ὥσπερ Αἰγύπτιοι. Καλλίμαχος· Κολχίδος ἐκ καλάμης.

ბენ, რომ სკვითები ეგვიპტელთა კოლონიზებია, რის გამოც, ამბობენ, ისინი შავკანიანები არიან. ეგვიპტიდან გადმოსახლებულნი ჩანან. აქვთ სელი („ქალამე“) და ქსოვენ ტილოს, როგორც ეგვიპტელები. კალიმაქე: „კოლხური სელისაგან.“

898 (221)

σὺν δ' ἑλαίῳ ἡ Μήδεια κατέχρισε τὸν Ἰάσονα διὰ τοὺς πυρπνῶους τὰ ῥοῦς. πρῶτον γὰρ ὁ Αἰήτης ξενύξας αὐτοὺς και καταγωνισάμενος προέβηκε τῷ Ἰάσονι· ἴνα οὖν μηδὲν ἔπιδ τοῖς πυρρῶς πάτῃ, φάρμακα ἐλαίῳ μίξασα ἔδωκεν Ἰάσονι ἡ Μήδεια.

ზეითუნის ზეთთან: მედემ დაზილა [მალამოთი] იასონი ცეცხლისმფრქვეველი ხარების გამო. პირველად აიეტმა დაულა ისინი და დასძლია, მერე კი იასონს დაავალა. ცეცხლისაგან რომ რაიმე ენება არ მიჰყენებოდა, მედემ წამალი შეურია ზეითუნის ზეთს და იასონს მისცა.

398 B (224)

ἀδάμαντινον] οἱ μὲν ὡς ἐκ τῆς τοῦ ἀδάμαντος φύσεως τὸ ἰσχυρὸν ἦκουσαν, οἱ δὲ ἔτι ἀληθῶς ἔξ ἀδάμαντος ἦν.

ფოლადის: ზოგიერთებმა ეს გაიგეს, როგორც სიმტიკის ფოლადისებრი ბუნების [ალსანიშნავი სიტყვა]; ზოგიერთების აზრით კი, ნამდვილად ფოლადისაგან იყო [გუთანნი].

c. εἶχε γὰρ ὁ Αἰήτης χαλκόποδας ταῦρους, οἱ τοὺς προσπελάζοντας κατέκαιον προχέοντες πῦρ τῶν μυκτῆρων, οἷς ὁ Αἰήτης κατὰξενύξας εἰς μέσον ἦγαγε και ἡροτρίασε τὴν γῆν, εἰτα λύσας ἐκέλευσε τὸν Ἰάσονα ζευγνύειν.

c. აიეტს ჰყავდა სპილენძის ფეხებიანი ხარები, რომლებიც ნესტოებიდან ცეცხლს აფრქვევდნენ და მათთან მიახლოებულთ სწვავდნენ. აიეტმა ისინი უღელში შეება, შუაში გამორეკა და მიწა მოხნა; მერე გამოხსნა და იასონს უბრძანა, დაეულა.

d. ἀλλῶς· τοὺς πυρίπνους ταῦρους Ἀντίμαχος ἐν Ἀπόθῃ Ἡφαιστοτέκτους λέγει, και Σοφοκλῆς... δὲ χαλκῶς βῆς ἀδερμάτους φησίν·

d. ანტიმაქე „ლიდემში“ ცეცხლისმფრქვეველ ხარებს ჰეფესტოს ნახელავს ეძახის. სოფოკლე ამბობს, რომ სპილენძის ხარებში უტყავო იყო:

χαλκοσκέλεις γὰρ ...
... ἐν ἐκπνέουσι πνευμάτων ἄπο·
φλέγει δὲ μυκτῆρ, ὤς...

καὶ Ἀπολλώνιος·
ὄνω πεδίον τὸ Ἀρήϊον ἀμφινέ-
μονται·

ταῦροι χαλκόποδες, στόματι
φλόγα φουσίωσαντες.

428 (241)

αὐτίκα δ' Ἀελίου] εὐθ-
είως δὲ ὁ τοῦ Ἥλιου παῖς Αἰήτης
τὸ χρυσομάλλον κῶας ὑπεδέκχυνε
τῷ Ἰάσωνι, ἔνθα αὐτὸ ἐξέτειναν
αἱ τοῦ Φρίξου μάχαιραι.

431 (242)

Φρίξου μάχαιραι] του-
τέστιν ἡ περὶ τὸ ἐκδέρειν τοῦ Φρί-
ξου ἐνέργεια· Φυζῖν γὰρ Διὲ τὸ
δέρος ἀνιέρωσεν. ἔνιοι δὲ φασιν
ὑπὸ τοῦ Φρίξου ἀνατεθῆναι τῷ
Ἄρει τὸ τοῦ χρυσομάλλου κριὸν
δέρας.

434 a (244)

καί το γὰρ λόχημα] τῷ
δασει τῆς ἡλῆς· λόχημα γὰρ τὸ
δάσος...

445 (250)

κλέψεν τε Μήθειαν] ἔκ-
λεψε δὲ καὶ τὴν Μήθειαν ἐκοῦσαν,
τὴν τὸν Πελίαν φονεύσασαν.

β. ὁ δὲ νοῦς· κατεργασάμενος
μὲν τὸν ἄμφλον ὁ Ἰάσων λάθρα
τοῦ Αἰήτου καὶ τῶν Κόλχων ἀπ-
ἔλεψε τὴν Μήθειαν ἐκοῦσαν καὶ

„მაგრამ სპილენძისფეხებიანე-
ბი ... სუნთქვით აფრქვევენ; ...
... წვავს ნესტო, როგორც...“

ასევე აპოლონიოსიც:
„არესის ველზე გაშვებულია
სპილენძისფეხებიანი ორი ხარი“
რომლებიც ხახიდან ალს ამოი-
სუნთქავენ.“

პელიოსის შვილმა მცის-
ვე: პელიოსის ძემ—აიეტმა მა-
შინვე უჩვენა იასონს ოქროსბე-
წვიანი ტყავი. აქ გაშალეს იგი
ფრიქსეს მახვილებმა.

ფრიქსეს მახვილი: ეს
ნიშნავს ფრიქსეს მოქმედებას
[ვერძის] გატყავებისას; მან ხომ
ტყავი ლტოლვილთა მფარველ
ზეგეს შესწირა. ზოგიერთები კი
ამბობენ, რომ ოქროსსაწმისიანი
ვერძის ტყავი ფრიქსემ შესწირა
არესს.

ილო უსიერ ტევრში:
ტყის ქალაქში: უსიერი ტევრი
(„ლოხმე“) ქალაქია...

მოიტაცა მედეა: მოიტა-
ცა [იასონმა] პელიასის მკვლელი
მედეაც მისივე სურვილით.

ბ. ამის აზრია: როცა დავაღე-
ბა შეასრულა, იასონმა აიეტისა
და კოლხების უჩუმრად მოიტაცა
მედეა, რომელსაც თვითონვე სურ-

αὐτὴν, τὴν τῷ Ἡελίῳ φόνον γε-
νομένην...

და ეს და ვინც პელიასის მკვლე-
ლი გახდა...

448 (252)

Λαμνιδὴν τ' ἔθνεϊ γυναι-
κῶν] οὐκ ἀκολούθως. οὐ γὰρ ὑπο-
στρέφοντες προσέβαλον τῇ Ἀθήνῃ,
ἀλλ' ἀπίοντες.

ლემნოსელი ქალების
ტომს: არაა შესაბამისად. უკან
დაბრუნების დროს კი არ მიადგ-
ნენ [არგონავტები] ლემნოსს, არა-
მედ [კოლხეთში] გამგზავრები-
სას.

449 (252)

ἀνδροφόνων] ἐξ ἐκείνης
τῆς ἱστορίας. αἱ τῶν Ἀθηναίων
γυναῖκες ἀσπέρησασαι ἀεὶ εἰς τὴν
'Ἀφροδίτην διηνεκῶς ἔσχον μὴνῶ-
σαν τὴν φεόν· μῖσος γὰρ αὐταῖς
πρὸς τοὺς ἄνδρας προσηρῖσάτο,
καὶ οὕτως ἐκείνοι πρὸς τοὺς θρᾶ-
κας πολεμοῦντες καὶ τὸν πολέμου
τὰς ἀχιυαλωτῖδας λαβόντες παρε-
κομῶντο· ἐφ' ᾧ ζῆλοτυπήσασαι
αἱ γυναῖκες ἐψηφίσαντο ἐκ θρᾶκης
ὑποστρέζοντας τοὺς ἄνδρας ἀν-
ελεῖν, ὅπερ καὶ πεποιήκασιν.

მამათ მკვლევლები: აი,
ამ ისტორიიდან: ლემნოსელი
ქალები მუდამ უპატიურად ექ-
ცეოდნენ აფროდიტეს და ლმერთ-
ქალი საფუძვლიანად განრისხე-
ბული ჰყავდათ. საქმე ისაა, რომ
[აფროდიტემ] ისინი შეაზიზლა
ქმრებს. მამაკაცებმაც თრაკიე-
ლებს ბრძოლა გაუმართეს, ომში
ტყვექალები აიყვანეს და მიუწვ-
ნენ. [ლემნოსელი] ქალები ეპვიით
აინთნენ და დაადგინეს, თრაკი-
იდან დაბრუნებული მამაკაცები
გაეღლიტათ. ასეც გააკეთეს.

ანტიმაქე კოლოფონელი — Ἄντιμαχοῦ

(V ს. ძვ. წ.)

ტექსტი:

1. Anthologia Lyrica, edidit E. Diehl. v. I. Lipsiae,
1922.

2. Antimachi Fragmenta. წიგნში: Hesiodi Carmina,
edidit F. S. Lehrs. Parisiis, 1878.

შენიშვნა: ფრაგმენტთა ნუმერაცია მოგვაქვს Lehrs-ით.

„ლილე“

51 (38)

Schol. Apoll. Rhod. I

211: Ζήτης ἀν Κάλαις τε] ძეგტე და კალაისიცი:

... καταλέγει δὲ τούτους καὶ Ἄν- ... ამათ ანტიმაქეტ [არგონავტებ-
ტიμαχος. ში] თვლის.

52 (39)

Idem. I, 1290: იხ. ფე-
რეკიდე, ფრგ. 111 (67) ბ.

53 (43)

Idem. III, 409: καὶ ἀντιμαქეტ ἀცხადებს „ლიდე-
'Αντίμαχος ἐν τῇ Ἀύτῃ Ἐφαιστο- ში,“ რომ [აიეტის] ხარები ჰეფე-
τέυκτος τὰς τὰς αὐτοὺς ἀπεφήνατο. სტოს ნახელავი იყო:

იხ. პინდარე, პით. IV. სქ.
398 b (224) d.

54 (44)

Idem. IV, 156: იხ. ფე-
რეკიდე, ფრგ. 31 (72).

55 (46)

Idem. IV, 1153: იხ. დი-
ონისიოს შიტოლენელი,
„არგონავტები,“ ფრგ. 3 (7)

56 (45)

Idem. IV, 259: იხ. ჰე-
კატე, „გენეალოგიები“, ფრგ.
18 a (339).

58 (40)

Idem. II, 178: იხ. ჰე-
სიოდე, „ქალთა კატალოგი,“
ფრგ. 53.

დ რ ა მ ა

ეხქილე — Αισχύλος
(525—456)

ტექსტი:

1. Aeschyli et Sophoclis Tragoediae et Fragmenta:
ed. F. Didot. Parisiis, 1886.

2. Aeschyli Tragoediae superstites et deperditarum fragmenta ex rec. G. Dindorfii. T. III; Scholia Graeca ex codicibus aucta et emendata. Oxonii, 1851 (SC, I, 2 გვ. 338 შმდგ).

3. Tragicorum Graecorum Fragmenta rec. Aug. Nauck. ed. 2. Lips. 1889.

„მიჯაპვეული პრომეთე“ *

Κράτος

ძალა (პეფესტოს)

ტ. 1—2

Χθονὸς μὲν εἰς τηλοῦρον ჩვენ მოვედით ქვეყნის შორე-
 ῖχομεν πέδον, ულ ნაწილში, სკვითთა მხარეში,
 Σχῦψην ἔς οἶμον, ἀβροτον εἰς უკაცრიელ უდაბნოში.
 ἔρημίαν

Προμηθεὺς

პრომეთე (ოკეანეს)

ტ. 299—302

.... πῶς ἐτόλμησας, λιπὼν შენი სახელის მოზიარე წყალი
 ἐπάνυσμόν τε βένμα κα! πε- და პირველქმნილი კლდით გადა-
 τρηρεφῆ ხურული მღვიმენი რომ დატოვე,
 ἀντόχτιτ' ἄντρον, τῆν σιδηρομῆ- ვით გაბედე მოსვლა რკინის—
 τορα ἔλθῃν ἔς αἶαν; დედის ქვეყნად?

„განთავისუფლებული პრომეთე“

1

ფრგ. 193

Cic. Tusc. II, 10: Veniat დაგვემოწმოს ესქილე, არა მარ-
 Aeschylus, non poeta solum, ტო პოეტი, არამედ პითაგორე-
 sed etiam Pythagoreus; sic enim ელიც: ასე ვლებულობთ ჩვენ მას.
 accepimus. Quo modo fert apud როგორ გადააქვს მასთან ტანჯ-
 eum Prometheus dolorem, quem ვა პრომეთეს, რაც ლემნოსზე
 excipit ob furtum Lemnium? [ცეცხლის] გატაცების გამო მი-
 ილო?

2

იხ. პეკატე, ფრგ. 18 b
 (186).

* სრული ქართული თარგმანი ეკუთვნის პ. შირიანაშვილს (1895) და ალ. ქუთათელს (1948 და 1958).

„არგო“

იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 107
(62).

„ჰიფსიპილე“ *

1. იხ. ჰეროდოტე, „არ-
გონავტიკა“, ფრგ. 6 (44).

ფრგ. 114

2. Philon. Iud. p. 886 D: სად არის „არგოს“ წმიდა,
Ποσ δ' ἐστιν Ἀργὸς ἐρῶν, ἀν- მეტყველო მორი?
θασον ἕξιλον;

„კაბირები“

იხ. პინდარეს პით. IV,
სქოლ., 303 b (171).

„ლიონისებ ძიძები“

იხ.: 1. ფერეკიდე, ფრგ. 113 (74); 2. ევრიპიდეს „მედელას“
ჰიპოთესისი.

„მიჯაქვეული პრამეთეს“ სქოლიონები

298 (314)

εἰς τὴν γῆν τὴν σιδηρομήτορα] τὴν γεννῶσαν τὸν σιδηρον. λέγει δὲ τὴν Σχυθίαν· οἱ γὰρ Χάλυβες ἐκ- εἰσέ που πλησίον οἰκοῦσι ἔθνος ὄντες Σχυθικόν, ὅπου ὁ σιδηρος ἐφευρίσκειται.

რკინის-დედის ქვეყ- ნად: ესე იგი რკინის წარმოშობა [ქვეყნად]. სკვითიას გულისხმობს, ვინაიდან იქ სადღაც ახლოს ცხოვრობენ ხალიბები — სკვითური ტომი, სადაც მოიპოვება რკინა.

301 (317)

σιδηρομήτορα] τὴν ἐργαζομένην τὸν σιδηρον. τὴν τῆς Σχυθίας Χάλυβιαν γῆν, ἐν ἣ πρῶτον ὁ σιδηρος εὑρίθεται. λέγει δὲ τὸν

რკინის-დედა: ესე იგი რკინის დამამუშავებელი; სკვითიის ხალიბური მხარე, სადაც პირველად მოიძებნა რკინა. გუ-

* ტრაგედიის გუნდი ლემნოსელი ქალებისაგან შედგებოდა.

Καύκασον, περι αὐτὸν γὰρ οἱ Χά- ლისხმობს კავკასიონს, სადაც ხა-
λυβας. B. ლიბებია.

სოფოკლე—Σοφοκλής
(496—406)

ტექსტო:

1. Aeschyli et Sophoclis Tragoediae et Fragmenta. ed. F. Didot. Parisiis, 1886.
2. Nauck, TGF².
3. Scholia in Sophoclis tragoedias vetera e codice Laurentiano edidit Petrus N. Papageorgius. Lipsiae, 1888.

„ფილოქატე“

ოდისეესი (ნეობტოლემეს)

ტ. 1—2

Ἄκτῃ μὲν ἦδε τῆς περιρρῆτου
χθονός.

Ἀθήμωνος βροτοῖς ἄστυπιος, οὐδ'
οἴκουμένη...

„აი წყლით შემოსაზღვრული
ლემნოსის მიწის ნაპირი, მოკვ-
დავთათვის ფეხდაუდგმელი და
უკაცრიელი.“

ფილოქატე (ნეობტოლემეს)

ტ. 782—784

ὦ τέκνον ὦ γενναῖον, ἀλλὰ
συσλαβῶν

τῷ Δημῖνῳ τῷδ' ἀνακαλου-
μένη πῦρ

ἔμπρησον, ὦ γενναῖε...“

შვილო ჩემო, ჩემო კეთილო,
მტაცე ხელი და დამწვი, ძვირფა-
სო, ხშირად მოხმობილი ლემნო-
სის ცეცხლით...“*

ფილოქატე

ტ. 968—969

ὦ Δημῖνῳ χθῶν, καὶ τὸ
παγχερατὲς σέλας

Ἐφαιστέτευκτον...

ლემნოსის მიწავ, ჰეფესტოს
მიერ გაჩენილი ყოვლისმძლე ცე-
ცხლო...

* აუტანელი ტკივილებით განაწამები ფილოქატე ნეობტოლემეს ევედრება, მო-
სიხლეს კრატერში ჩააგდოს. მოსიხლე ლემნოსის ვულკანური მთაა.

ἐν γὰρ τῇ Ἀθήνῃ τὸ ἐργαστή- ლემნოსზე ჰეფესტოს სამკედ-
ριον τὸν Ἥφαιστου, ἔγθα καὶ ლო და ცეცხლის კრატერები.
κρატήρες πυρὸς εἰσι.

„ლემნოსელი ქალები“

1. იხ. პეროდორე, „არგონავტიკა“, ფრგ. 6 (44);
2. პინდარე, პით. IV, სქოლ., 303 b (171).

„ათამანტი“

1. იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 98 (52).
2. იხ. მიქაელ მოციქ. ანდაზ. კრებ. Cent. XI, 58.

„ინაქე“

- იხ. აპ. როდ. სქოლ., I, 580.

„კოლბი ქალები“

1

Schol. Apoll. Rhod. III, 1040: Σοφοκλῆς δὲ ἐν სოფოკლეს „კოლბ ქალებში“
ταῖς Κολχίσιον εἰσάγει τὴν Μη- გამოჰყავს მედეა, რომელიც რჩე-
δειαν ὑποτιθεμένην τῇ Ἰάσων·¹¹ ვას აძლევს იასონს დავალების
περὶ ἄθλου δι' ἀμοιβῆς. გარშემო მასთან დიალოგში.

2

- იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 32 (73) b.

3

- იხ. ქვემოთ. ფრგ. 419.

„სკვითები“

- იხ. ჰეკატე, „გენეალოგიები“, ფრგ. 18 b (186).

ფრგ. 419

Schol. Apoll. Rhod. IV, 223: Σοφοκλῆς ἐν μὲν Κολ- სოფოკლე „კოლბ ქალებში“
χίσιον ἐν τῇ Αἰθήτῳ δόμα σφαγῆ- ამბობს, რომ აფსირტე აიეტის
καὶ φησι τὸν Ἄψυρτον, ἐν δὲ სახლში დაკლეს, ხოლო „სკვი-
თები“

ταῖς Σκύθαις οὐκ ὁμομήτριόν φησι
τὸν Ἄψυρτον τῆ Μηδείᾳ·

„Ὅς μᾶζ καίτης ἐβλαστον,
ἀλλ' ὁ μὲν Νερηίδος
τέκνον ἄρτι βλαστάνεσκε, τῆν
δ' Ἰδύια πρὶν ποτε
Ἰκαεανοῦ κόρη γ' ἔτικτεν.“

იხ. დიონისიოსი, ფრგ. 1 (4) ბ.

„ტიმპანისტები“

ფრგ. 581

Steph. Byz. s. v. Χαλ-
δαῖοι: ... εἰσι δὲ καὶ Χαλδαῖοι
ἔθνος πλησίον τῆς Κολχίδος. Σο-
φοκλῆς Τυμπανισταῖς „Κόλχος τε
Χαλδαῖός τε καὶ Σύρων ἔθνος.“

თებში“ ვაღმთვეცემს, რომ აფ-
სირტე მედეას დედითერთი ძმა
არ იყო:

„[ისინი] ერთი საშოდან კი არ
წარმოქმნილან, არამედ [აფსირ-
ტე], ნერეიდის ძე, სულ ახლა-
ხან იშვა, ხოლო [მედეა] ზევრად
აღრე ოკეანეს ასულმა იდიიამ
გააჩინა.“

სტეფანე ბიზანტიელის „ეთნიკადან“:

Αἶα πόλις Κόλχων, κτίσμα
Αἰήτου, θαλάσσης, ἀπέχουσα στά-
δια τριακόσια, ἦν περιρρέουσι δύο
ποταμοί, Ἴππος καὶ Κυάνεος,
ποιοῦντες αὐτὴν χερρόνησον. ἔοικε
δὲ τοῦναντίον ἐξ αὐτῆς ὁ Αἰήτης
εἶναι, ὡς Ἀσία Ἀσιάτης, οὕτως
Αἶα Διάτης καὶ Αἰήτης. ἔστι δὲ
καὶ Θετταλίας ἄλλη, ἧς μένηται
Σοφοκλῆς, τῆς μὲν προτέρας λέγων
„εἰς Αἶαν πλέων,“ τῆς δὲ δευτέ-
ρας οὕτως „ἔστιν τις Αἶα Θεσ-
σαλῶν παγκληρία.“ ἔστιν Αἶα
καὶ Μακεδονίας πηγῇ, ὡς Ἀντί-
μαχος ἐν Θηβαίδι. τὸ ἐθνικὸν
Αἶατος· ὡς Γαζαίος, τὸ θηλυκὸν
Αἶαία.

ქალ დეველები; არის აგ-
რეთვე ქალდეველების ტომი კოლ-
ხეთის მახლობლად. სოფოკლე
„ტიმპანისტები“ [ამბობს]: კოლ-
ხიც, ქალდეველიც და სირიელ-
თა ტომიც.“

აია: კოლხთა ქალაქი, აიეტის
დაფუძნებული, ზღვისგან მო-
შორებული სამასი სტადიონით;
მას ჩამოუღის ორი მდინარე: პიპ-
პოსი და კვანესი, რომლებიც
[ქალაქს] ნახევარკუნძულად მქმნი-
ან. ჩანს, პირიქით, მისგანაა „აი-
ეტეს“¹² როგორც „აზია“ — „აზი-
ატეს“, ისე „აია“ — „აიატეს“ და
„აიეტეს.“¹³ არის კიდევ სხვა [აი-
აც] თესალიისა, რომელსაც მოიხ-
სენიებს სოფოკლე; პირველზე
ამბობს: „აიასკენ მკურავი,“ მეო-
რეზე კი ასე [შენიშნავს]: „არის
რომელიღაც აია თესალიელთა
სამფლობელო.“ აია არის მაკე-
დონიის წყაროც, როგორც [ამ-

ბოზს] ანტიმაქე „თეზაიდში“. ეთ-
ნიკურია „აიაიოს“, როგორც „გა-
დაიოს;“ „აიაია“ მდღერობითია.

ეგრობიდე — Εὐριπίδης

(480 — 406)

ტექსტი:

1. Euripidis tragoediae ex recensione Augusti Nauckii. Vol. I. Lipsiae, 1876. Vol. II. Lips. 1876.

2. Euripidis tragoediae; iterum recensuit Augustus Nauckii. Vol. III: perditarum tragoediarum fragmenta. Lips. 1912.

3. Euripidis Medea mit Scholien. Herausgegeben von Dr. Ernst Diehl. Bonn, 1911.

4. Nauck, TGF*.

„ფიგენია ტაგრიდელი“

გუნდი

ტ. 421—423

πῶς πέτρας τὰς σπυρομάδας ვით გადმოლახეს * მოძრავი
πῶς φινεινὰς ἀπνοὺς ἀχτὰς ἐπ- კლდენი და მარად ფხიზელი ნა-
έρασαν... პირები ფინეისისა...

„ტროელი ქალები“

ტ. 438. მოხსენიებულია Κίρκη—კირკე

„შედეა“

ძიძა

ტ. 1—11

Εἰμὲ ἄφελ' Ἀργίους μὲ διαπυρό-
σθαι σάφους

Κόλχων ἐς Δίαν χυανέας
Συμπληγάδας,

μῆδ' ἐν νάπαισι Πηλίου πεσεῖν
ποτε

ნეტავ არ გაეშვათ „არგოს“
ხომალდი კოლხთა აიასაკენ პირ-
ქუშ სიმპლეგადებს; ნეტავ, არ
დაცემულიყო პელიონის ტყეში
მოჭრილი ფიქვი და არ აღეჭ-
ურვა რჩეულ ვაჟკაცთ ხელები

* ე. ი. ორესტემ და პილადემ.

τμηθεῖσα πεύκη, μηδ' ἔρετμω-
σαι χέρα;

ἀνδρῶν ἀρίστων οἱ τὸ πάγ-
χρυσον δέρας

Πελία μετήλθον. οὐ γὰρ
ἀν δέσποιν' ἔμη

Μήδεια πύργους γῆς ἔπλευσ'
Ἰωλκίας,

ἔρωτι θυμὸν ἐκπλαγεῖς Ἰάσ-
κνος

οὐδ' ἀν κτανεῖν πέισατα
Ἠελιάδας κόρας

Πατέρα κατῶκει τήνδε γῆν
Κορινθίαν

ξὺν ἀνδρὶ καὶ τέκνοισιν...

ხოფებით, რომ პელიასისთვის
წმინდა ოქროს ტყავი მიეწოდე-
ბინათ. იასონის სიყვარულით გულ-
განგმიოული ჩემი ქალბატონი ხომ
ველარ მიცურდებოდა იოლკოსის
ქვეყნის კედლებთან; ვერც პელი-
ასის ასულებს დააჯერებდა, მო-
ეკლათ მამა და ველარც კორინ-
თოს მხარეში დასახლდებოდა
ქმრით და შვილებითურთ...

გუნდი (ძობას)

ტ. 132—134

Ἐκλυον φωνάν, ἔκλυον δὲ
βοᾶν

τὰς δυστάνου
Κολχίδος, οὐδὲ πω ἦπιος...

გავიგონე ხმა, გავიგონე ყვი-
რილი ბედუკულმართი კოლხი
ქალისა; ის არაა შშვიდად...

მედღა

ტ. 167—168

ὦ πάτερ, ὦ πόλις, ὦν ἀπ-
ενάσθη

αἰσχρῶς, τὸν ἔμὸν κτείνασα
κάσιν.

მამაჩემო, ჩემო ქალაქო, უსირ-
ცხვილოდ გადმოვსახლდი თქვენ-
გან, ჩემი ძმაც მოვკალ.

მედღა

ტ. 394—397

οὐ γὰρ μὰ τὴν δέσποιναν, ἦν
ἐγὼ σέβω

μάλιστα πάντων καὶ ξυνεργὸν
εἰλόμην,

Ἐκάτην, μυχοῖς ναῖουσαν
ἐστίας ἔμης,

χαίρων τις αὐτῶν τοῦμὸν
ἀλγυνεὶ κέαρ.

ვფიცავ დედუფალ ჰეკატეს, ჩე-
მი კერის სიღრმეში მცხოვრებს,
ვისაც ყველაზე უფრო მეტად ვცემ
თაყვანს და ვინც ჩემთა საქმეთა
შემწედ ავირჩიე, რომ ვერც ერ-
თი მათგანი ვერ გაიხარებს, ვინც
გული მატკინა¹⁴.

შედეა

ტ. 402—405

οὐ γέλωτα δεῖ σ' ὀφλεῖν τοῖς Σισυφείοις τοῖς τ' Ἰάσ- ονος γάμοις, γεγῶσαν ἐσθλὸν πατρὸς Ἥλιου τ' ἄπο,	სისიფეს მოდგმისა ¹⁵ და იასო- ნის ქორწინების მხრივ დაცინვა ვერ უნდა წაგეკაროს კეთილშო- ბილი მამისა და ჰელიოსისაგან წარმოქმნილო [შედეავ!].
---	---

გუნდი (მედეას)

ტ. 431—433

σὺ δ' ἐκ μὲν οἴκων πατρῶ- ων ἔπλευσας μαινομένην χραδίᾳ, διδύμους ὀρίσασα πόντου πέτρας...	შენ აღელვებული გულით გა- მოსცურე მამისეული სახლიდან და გადმოლახე პონტოს წყეილი კლდე ¹⁶ ...
--	--

შედეა (იასონს)

ტ. 476—477

ἔσωσά σ', ὧς ἴσασιν Ἑλλή- νων ὄσοι ταυτὸν ξυγείσέβησαν Ἀργῶν σκάφος...	მე დაგისენ შენ, ვითარც იციან იმ ელინებმა, რომლებიც შენთან ერთად ავიდნენ „არგოს“ ხო- მალღზე...
---	--

შედეა (ეგეოსს)

ტ. 746—747

ὄμνου πέδον γῆς πατέρα θ' Ἥλιον πατρὸς τοῦμόν θεῶν τε συντιθεῖς ἄπαν γένος...	ვფიცავ დედამიწის ზურგს, მა- მაჩემის მამას ჰელიოსს და ღმერთ- თა კრებულის მთელ მოდგმას...
--	---

ეგეოსი (მედეას)

ტ. 752—753

ὄμνου! Γαῖαν, λαμπρὸν Ἥλ- ίου τε φῶς θεοὺς τε πάντας ἔμμενεῖν ἄ- παν κλῆσ.	ვფიცავ დედამიწას (გეას), ჰე- ლიოსის ბრწყინვალე შუქსა და ყველა ღმერთებს, რომ შევისმენ შენს თხოვნას.
---	---

მედეა

ტ. 764

ὦ Ζεῦ, Δίκη τε Ζηνός, Ἥλιος
τε φῶς...

ო, ზევსო, ზევსის სამართალო,
ჰელიოსის შუქო...

მედეა

ტ. 954—955

Ἥλιος
πατρός πατήρ...

ჰელიოსი მამისა მამა...

გუნდი (მედეას)

ტ. 1261—1264

μάταν μόχθος ἔρρει τέκνων,
μάταν ἄρα γένος φιλίον ἔττε-
κες, ὦ
κυανεᾶν λιποῦσα συμπληγάδων
πετρᾶν ἀξενωτάτων ἐσβολᾶν.

ამოდ ილწვოდი ბავშვებისა-
თვის, ამოდ შობე ძვირფასი
მოდგმა, ო მედეა, როს მიატოვე
პირქუშ სიმპლეგადთა ყველაზე
უფრო სტუმართმოძულე კლდე-
ბის სრუტე.

იახონი (მედეას)

ტ. 1329—1335

<1323. ὦ μῖσος, ὦ μέγιστον
ἐχθίστη γύναι...>
ὄλοι'. ἐγὼ δὲ νῦν φρονῶ, τότ'
ὄν φρονῶν,
ὄτ' ἐκ δόμων σε βάρβάρου
τ' ἀπὸ χθινόδ.
Ἕλληγ' ἐς οἶκον ἡγόμην, κα-
κὸν μέγα,
πατρός τε καὶ γῆς προδότην ἦ
σ' ἐθρέψατο.
τὸν σὸν ὄ' ἀλάστορ' εἰς ἔμ'
ἔσκηψαν θεοί·
κτανοῦσα γὰρ ὄἵ σὸν κάσιν
παρέστιον
τὸ καλλίπρωρον εἰσέβης Ἄρ-
γούς σιάφος.

<ო, საძაგელო, ო; უსაზინლო-
სო დედაკაცო,> სიკვდილი შენ!
მე ეხლა მივხვდი,—მაშინ უგუნუ-
რი ვიყავ, —რომ შენი სახით ბარ-
ბაროსული სასახლიდან და ქვეყ-
ნიდან ელინურ სახლში დიდი
ბოროტება მოვიყვანე—მამისა და
მიწის, რომელმაც შენ გაგზარდა,
გამყიდველი. შენი სახით ღმერ-
თებმა ბოროტმოქმედი განმომზა-
დეს. შენ შენი ძმა მოჰკალ ღვიძ-
ლი და ლამაზცხვირიან „არკოს“
ხომალდზე ამოხველ.

„ანდრომაძე“

გუნდი (პელეგესს)

ტ. 790—795

ὦ γέρον Αἰακίδα,
 πέθομαι καὶ σὺν Λαπίθαισι
 σε Κενταύροις
 ἔμειψαι ὄρι κλεινοτάτῃ
 καὶ ἐπ' Ἀργῶσιν ὄριος ἄξ-
 ενον ἡγρᾶν
 ἐκπερᾶσαι ποντιᾶν Ξυμπλη-
 γάδων
 κλεινὰν ἐπὶ ναυστολίαν...

ო, მოხუცო ეაკიდო, ვიცი, რომ
 შენ სახელგანთქმული შუბით ობრ-
 ძოდი ლაპითებთან ერთად კენ-
 ტაერების წინააღმდეგ და, რომ
 „არგოს“ ხომალდზე იყავ ცნობილ
 ლაშქარში და გადასერე აონტოს
 სიმპლეგადების სტუმართმოძულე
 ტალღები...

იხ. პინდარე, ფრგ. 172.

პერშიონე

ტ. 861—865

Φθιάδος ἐκ γᾶς
 χυανόπτερος ὄριος εἴθ' εἴην,
 ἢ πευκάδην σάφορος, ἔ·
 οὐδὲ Κυανέας ἐπέρασεν ἀκτᾶς
 πρωτόπλοος πλάτα.

ფთიის ქვეყნიდან [ვაეფრინდე-
 ბოდი], მუქფრთიანი ჩიტი რომ
 ვიყო ან ნაძვის ხისგან აგებული
 ხომალდი, რომელმაც პირველად
 გადასერა კიანეს ნაპირნი²⁷.

„პიფსიპილე“

ამ ტრაგედიის ფრაგმენტები იხ. Oxyrh. Pap. VI, p. 11) 444.
 (პიფსიპილეს იასონისაგან შეეძინება ტყუბი ვაჟი—თოანტი და ევნე-
 ოსი. იასონს ისინი „არგოთი“ კოლხეთში მიჰყავს. ევრიზიდე ოც-
 ნობდა მითის ისეთ ვარიანტს, რომლის მიხედვითაც იასონი კოლ-
 ხეთში იღუპებდა).

ფრგ. 64 ა

ევნეთსი:

Ἀργῶ με καὶ τόνδ' ἦγαγ'
 εἰς Κόλχων πόντιν.

„არგომ“ მე და იგი [თოანტი]
 კოლხების ქალაქისაკენ წაგვიყ-
 ვანა.

ფრგ. 64 ბ

ევნეთსი:

ἐπεὶ δ' Ἰάσων ἔφαγ' ἔμυρ,
 μῆτερ, πατήρ.

როცა, დედაჩემო, მოკვდა ია-
 სონი—ჩემი მამა.

Vita Eurip. 135. 30: წარმოდგენილ იქნა კალიასის არქონტობაში, 81-ე ოლიმპიადაში (452 წ.)

Hyginus fab. 24:... Peliades, id est Alcestis, Pelopia, Medusa. Pisidice, Hippothoe, Medeae impulsu patrem suum occisum in aeneo coxerunt. cum se deceptas esse viderent, a patria profugerunt—„პელიადებმა: ალკესტიდამ, პელოპიამ, მედუზამ, პისიდიკემ, ჰიპოთოემ მედეას წაქეზებით მამა მოკლეს და სპილენძის ქვაბში მოხარშეს. როცა დაინახეს, რომ მოტყუდნენ, სამშობლოდან გაიქცნენ.“

604

Schol. Eur. Med. 693:

Μήδεια πρὸς μὲν δάμασιν მედეა ტირანთა სასახლესთან. τυραννικοῖς.

„ფრიკსე“

635

Schol. Apoll. Rhod. II, 382: ἡ δὲ νῆσος καλεῖται Ἀρητιάς (ἀρκτιάς cod. Flor.)— ქუნძული იწოდება არგტიადად (არკტიად cod. Flor.). ამ ქუნძულს რომ ჰყავს ფრინველები, რომლებიც ფრთებს ისართა მსგავსად ტყორცნიან, ამას ევრიპიდეც გადმოგვცემს „ფრიკსეში.“

„ეგეოსი“

Schol. Eur. Med. 167:

τοῦ Εὐριπίδου μήτε ἐνταῖθα μήτε ἐν τῇ Ἀλειῇ δὴλῶσαντος τὸν Ἀψυρτον ὀνομασί. ევრიპიდე არც აქ [„მედეაში“], არც „ეგეოსში“ არ მოიხსენიებს აფსირტეს სახელდებით.

„მედეას“ ჰიპოთესისი

Ἰάσων εἰς Κόρινθον ἔλθων ἑπαγόμενος καὶ Μήδειαν ἐγγυαται καὶ τὴν τοῦ Κρέοντος τοῦ Κορινθίων βασιλέως θυγατέρα Γλαύκην. πρὸς γάμον. μέλλουσα ὁὲ ἡ Μήδεια φυγαδεύεσθαι ὑπὸ როცა იასონი კორინთოში მოვიდა და მედეაც მოიყვანა, მერე კორინთელთა მეფის კრეონტის ასული გლავკე შესართავად დანიშნა. მედეამ, რაკი კრეონტის მიერ კორინთოდან განძევება მო-

Κροέντος ἐκ τῆς Κορίνθου, παρ-
 αιτησαμένη εἰς μίαν ἡμέραν μει-
 ναι καὶ τυχοῦσα, μισθὸν τῆς χά-
 ριτος ὄψα διὰ τῶν παιδῶν πέμ-
 πει τῇ Γλαύκῃ ἐσθῆτα καὶ χρυσοῦν
 στέφανον. οἷς ἐκείνη χρησα-
 μένη διαφθείρεται· καὶ ὁ Κρέων
 δὲ περιπλακεῖς τῇ θυγατρὶ ἀπέλ-
 λυται. Μήδεια δὲ τοὺς ἑαυτῆς
 παῖδας ἀποκτείνασα, ἐπὶ ἄρμα-
 τος ὄρακόντων περωτῶν, ὅ παρ'
 Ἡλίου ἔλαβεν, ἐποχὸς γενομένη
 ἀποδιδράσκει· εἰς Ἄθῆνας κἀκείσε
 Αἰγεί τῷ Πανδίωνος γαμῖται.
 Φερεκῦδης δὲ καὶ Σιμωνίδης φα-
 σὶν ὡς ἡ Μήδεια ἀνεψήσασα τὸν
 Ἰάσονα νέον ποιήσκει. περὶ δὲ
 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Αἰσονοῦ ὁ τοὺς
 Νόστους ποιήσας φησὶν οὕτως·

αὐτίκα δ' Αἰσονα θῆκε φί-
 λον κόρον ἡβώνοντα
 γῆρας ἀποξύσασ' εἰδυῖνσι παρ-
 πίθεσσι.

φάρμακα πόλλ' ἔψουσ' ἐπὶ
 χρυσείοισι λέβησιν.

Αἰσχύλος δ' ἐν ταῖς Διονύσου
 τροφοῖς ἱστορεῖ ἕτι καὶ τὰς Διονύ-
 σου τροφούς, μετὰ τῶν ἀνδρῶν
 αὐτῶν ἀνεψήσασα ἐνεοποίησε. Στά-
 φυλος δὲ φησὶ τὸν Ἰάσονα τρό-
 πον τινὰ ὑπὸ τῆς Μήδειας ἀναι-
 ρεθῆναι. ἐγκλευσασθαι γὰρ χυ-
 τὴν οὕτως ὑπὸ τῆς πρύμνης τῆς
 Ἄργουῦς αὐτὸν κατακοιμηθῆναι
 μελλούσης τῆς νεῶς διαλύεσθαι
 ὑπὸ τοῦ χρόνου. ἐπιπεσοῦσης γοῦν
 τῆς πρύμνης τῷ Ἰάσονι τελευτή-
 σαι αὐτόν...

ელოდა, ერთი დღით დარჩენა.
 გამოთხოვა. როცა ამის ნება მი-
 იღო, მადლობის ჯილდოდ გლავ-
 კეს ბავშვების ხელით საჩუქრად
 გაუგზავნა სამოსი და ოქროს
 გვირგვინი. მოირგო თუ არა ეს-
 ენი, [გლავკე] დაიღუპა. როცა
 კრონტი ქალიშვილს ჩაეხვია,
 ისიც დაიღუპა. [ამის შემდეგ]
 მედეამ მოკლა საკუთარი ბავშვე-
 ბი, ჩაჯდა ფრთოსანი გველეშა-
 პებით შემბულ ეტლში და გაიქ-
 ცა ათენში. იქ ცოლად გაჰყვა
 პანდიონის ძეს—ეგეოსს. ფერე-
 კიდე და სიმონიდე ამბობენ, თით-
 ქოს მედეამ გამოხარშა იასონი
 და გააახალგაზრდავა. [იასონის]
 მამის—ესონის შესახებ „დაბრუ-
 ნებათა“ შემთხვევლი ასე ამბობს:
 „მყისვე აქცია ესონი სიჭაბუკეში
 შესულ ტურფა ყმაწვილად, რო-
 ცა მოაშორა სიბერე მახვილი გო-
 ნების წყალობით. მოხარშა რა
 მრავალი წამალი ოქროს ქვაბებ-
 ში“.

ესქილე „დიონისეს ძიძებში“ მო-
 გვითხრობს, რომ [მედეამ] გამო-
 ხარშა და ახალგაზრდებად აქცია
 დიონისეს ძიძებიც თავთავიანთი
 ქმრებით.

სტატილე ამბობს, რომ იასო-
 ნი რალაც ხერხით მოკლულ იქნა
 მედეას მიერ. [მედეამ] მას უჩოია,
 დაეძინა [ხომალდის] კიხოს ქვეშ
 მაშინ, როცა ხომალდს სიძველის
 გამო დანგრევა მოელოდა. მართ-
 ლაც, კიხო იასონს დაეცა და
 [იასონმა] სული განუტევა...

Μήθεια διὰ τὴν πρὸς Ἰάσονα
 ἔχθηρυν τῷ ἔχεινον γεγαμηκέναι
 τὴν Κρέοντος θυγατέρα ἀπέκτεινε
 μὲν ταύτην καὶ Κρέοντα καὶ τοὺς
 ἰδίους υἱούς, ἔχαρσθη δὲ Ἰάσο-
 νος Αἰγεί συνοικήσουσα.

παρ' οὐδ' ἐτέρῳ κείται ἡ μυ-
 θοποιία.

ἡ μὲν σκηνή τοῦ δράματος
 ὑπόκειται ἐν Κορίνθῳ, ὅ δὲ χο-
 ρὸς συνῆσθη ἐκ γυναικῶν πο-
 λιτείῳν. προλογίζει δὲ τροφὸς
 Μηθείας. ἐδιδάχθη ἐπὶ Πυθιοδῶρα
 ἀρχοντος ἑλυμπιάδος πρ' ἔτει α'.
 πρῶτος Εὐφορίων, δεῦτερος Σο-
 φοκλῆς, τρίτος Εὐριπίδης Μηθεία,
 Φιλοκτήτη, Ἀλκται, Θερισταίς
 σατύροις. οὐ σώζεται.

მედეამ იასონისადმი ზიზღის
 გამო, ვინაიდან მან შეირთო კრე-
 ონტის ასული, მოკლა [პატარა-
 ლი], კრეონტი და საკუთარი შვი-
 ლებიც. შერე მოშორდა იასონს
 და იწყო ეგეოსთან ცხოვრება.

ეს მითი სხვა [მწერალ-
 თან] არ მოიპოვება.

მოქმედების ადგილია კორინ-
 თოში. გუნდი შედგებოდა მოქა-
 ლაქე ქალებისაგან. პროლოგს ამ-
 ბობს მედეას ძიძა. წარმოდგენილ
 იქნა პითოლორეს არქონტობაში
 87-ე ოლიმპიადის იირველ წელს.
 პირველი იყო ევფორიონი, მეო-
 რე — სოფოკლე, მესამე ევრიპიდე
 „მედეათი,“ „ფილოქტეტითი“,
 „დიქტისით“ და სატირული დრა-
 მით „მომკვლნი“. არ გადაარჩენილა.

პნკიპილანს ტრამედიკოსის სმონიონეზი

„მედეა“

ტ. 2.

Κόλχων ἐς Αἶαν] πάλιν . კოლხთა აიასაკენ: ქა-
 ἔν Σαυθ'α οὕτω καλουμένη. ἐν
 Κόλχοις. ὀνομαστικῶς.

ტ. 5.

Β¹. οἵτινες ἐπὶ τὸ πᾶγχρυσον
 δέρμα ἀνήλθον τοὺς ἀγαγεῖν αὐτὸ
 τῷ Πελίᾳ.

Β. δέρμας τὸ δέρμα. τοῦτο
 οἱ μὲν δλόχρασον εἶναι φασιν, οἱ
 δὲ πορφυρόν. καὶ Σιμωνίδης ἐν τῷ
 εἰς Ποσειδῶνα ἔμφα ἀπὸ τῶν ἐν

ზოგიერთები წმინდა ოქროს
 საწმისისათვის გაემგზავრნენ, რა-
 თა წამოეღოთ იგი პელიასისა-
 თვის.

საწმისი: ტყავი. ზოგიერთე-
 ბი ამბობენ, რომ ის მთლიანად
 ოქროსი იყო, ზოგიერთები კი—
 ძოწეულისფერი იყო. სიმონი-

· τῆ βαλάντι πορφυρῶν κεχρῶσθαι
· αὐτὸ λέγει.

⦿ 9.

Ὁ δὲ ἄν κτανεῖν] ὅτη ἡ
Κόρινθος πατρῶν ἦν αὐτῆς κτη-
μα τῷ λόγῳ τούτῳ. Ἄλωεὺς καὶ
Αἰήτης ὁ τῆς Μηδείας πατήρ
παῖδες Ἡλίου καὶ Ἄντιόπης γα-
γόνασαι. τούτοις ὁ Ἥλιος διένειμε
τὴν χώραν, καὶ ἔλαβεν ὁ μὲν
Ἄλωεὺς τὴν ἐν Ἀρκαδίᾳ, τὴν δὲ
Κόρινθον ὁ Αἰήτης. οὗτος οὖν μὴ
ἀρεσθὲις τῆ ἀρχῇ Βουνῷ μὲν
τινι Ἐρμῶν παιδὶ παρῆδωκε τὴν
πόλιν εἰπὼν φυλάσσειν αὐτὴν τοῖς
ἔσομένοις ἐξ αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰς
Κοιχίδα ἀφικόμενος τῆς Σκυθίας
ῥῆκῃσε βασιλεύων. διδάσκει δὲ τοῦ-
το καὶ Εὐμηλὸς ποιητῆς ἱστορι-
κὸς λέγων· „ἀλλ’ ὅτε δ’ Αἰήτης
καὶ Ἄλωεὺς ἐξεγένοντο Ἡελίου
τε καὶ Ἄντιόπης, τότε δ’ ἄνδ’ ἄρα
χώραν δάσσατο παῖσιν ἑοῖς Ἰπε-
ρίωνος ἀγλαδὲ σῖδος...“ καὶ τὰ
ἑξῆς. Βουνὸς δὲ Ἐρμῶν καὶ νύμ-
φης σῖδος γέγονεν. ταῦτα δὲ ἄπὸ
τοῦ ἀνεπιγράφου ὑπομνήματος τοῦ
εἰς Πίνδαρον Ἐγραψα.

Ἦλρ. ევმელოსი, ფრგ. 2.

⦿ 19

Περὶ δὲ τῆς Κρέοντος θυγα-
τρὸς οὐχ ἔμορῳνοῦσι τῷ Εὐριπίδῃ
οἱ συγγραφεῖς. Κλειτόδημος μὲν
γὰρ Κρέουσαν φησι καλεῖσθαι,
γῆμασθαι δὲ Ξούμφ, Ἀναξικρά-
της δὲ Γλαύκη.

დღეც პოსეიდონისადმი მიძღვნილ
ჰიმნში გადმოგვცემს, რომ ზღვა-
ში შეიღება მეწყამულად.

კორინთო [მედეას] მამისეული
სამფლობელო იყო შემდეგი თქმუ-
ლებით: ალოვესი და მედეას მა-
მა აიეტი ჰელიოსისა და ანტიო-
პეს შეიღები იყენენ. ჰელიოსმა
მათ დაუნაწილა ქვეყანა და მი-
ილო ალოვესმა [მხარე] არკადი-
აში, კორინთო კი—აიეტმა. სა-
გამგებლოთი უკმაყოფილო აიეტ-
მა ქალაქი გადასცა ვინმე ბუნეს—
ჰერმესის ძეს და უთხრა, დაეცვა
იგი მისი შთამომავლობისათვის;
თვითონ კი სკვითიის კოლხეთში
მივიდა, დასახლდა და მეფობა
იწყო. ამას გვაწავლის ისტორი-
კოსი პოეტი ევმელოსიც, რომე-
ლიც ამბობს: „და ოდეს იშენენ
აიეტი და ალოვესი ჰელიოსისა
და ანტიოპესაგან, მაშინ ჰიპე-
რიონის ბრწყინვალე ვაჟმა შეი-
ღებს ორ ნაწილად ვაჟყო ქვე-
ყანა...“ და შემდეგი. ბუნე ჰერ-
მესისა და ნიმფის შეილი იყო.
ეს დაწვერე პინდარესთან არსე-
ბული ხელმოუწერელი მოგონე-
ბიდან.

კრეონტის ასულის შესახებ
მწერლები ევრიპიდეს არ ეთ-
ანხმებიან. კლიტოდემე ამბობს,
რომ მას ერქვა კრეუსა და ცო-
ლად გაჰყვა ქსუთოსს; ანაქსიკ-
რატე კი გლავკედ [მოიხსენიებს]¹⁹.

ὁ πατήρ, ὁ πόλις] Ἄψ-
υρτον λέγει τὸν ἐπιδιδάξαντα ἀβ-
την κατὰ πρόσταξιν τοῦ Αἰήτου.
πέπεικε γὰρ αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τινὰ
νῆσον ὑποβιβασσα τῷ Ἰάσωνι
δὲλα τινὶ τούτου ἀνελεῖν.

მამაჩემო, ჩემო ქალა-
ქო: [მედეა] გულისხმობს აფ-
სირტეს, რომელიც მას მისდევ-
და აიეტის ბრძანებით. [მედეამ]
იგი დაარწმუნა, მისულიყო ერთ
კუნძულზე, ხოლო იასონს შთა-
ავონა, რაღაც მზაკვრობით მო-
ეკლა ის.

„ანდრომაქე“

ტ. 651

Φῶσις] ποταμὸς Κολχίδος.

ფაზისი—მდინარე კოლხეთ-
თისა.

„ალკესტიდა“

ტ. 112

Αἶα· πόλις Κολχίδος.

აია—კოლხეთის ქალაქი.

ტ. 980

Χάλυβες· ἕθνος τῶν Πόν-
του, ἕθνα σιδηρᾶ μέταλλά ἐστίν.

ხალიბები — ტომი პონტო-
სი, სადაც რკინის საბადოებია.

არისტოფანე—'Αριστοφάνης

(c. 445—385)

არისტოფანე ძველი ატიკური პოლიტიკური კომედიის უდი-
დესი წარმომადგენელია. ჩვენამდე მოღწეულია მისი 11 კომედია
და ფრაგმენტები. არისტოფანეს თხზულებებში ცნობები არგონავ-
ტების მითზე არ ჩანს*. მხოლოდ ერთ კომედიაში—„სიმლიდრე“
(Πλοσυτος) მოხსენიებულია აიეტის ჯადოქარი და კირკე.

ტექსტი:

1. Aristophanis Comoedias edidit Th. Bergk. vol. II. Lipsiae, 1918.
2. Scholia Graeca in Aristophanem. ed. Fr. Dübner. Parisii. 1855 (SC. I²).

* არგონავტების მითიდან არისტოფანეს შუეთხზავს კომედია „ლემნოსელი ქა-
ლები“, რომელიც არ მოღწეულა. იხ. გვ. 42.

სტროფი II

302—308

კარონი

ἐγὼ δὲ τὴν Κίρκην γε τὴν τὰ
 φάρμακ' ἀνακυκῶσαν,
 ἢ τοὺς ἐταίρους τοῦ Φι-
 λωνίδου ποτ' ἐν Κορίνθῳ
 ἔπεισεν ἄς θύτας κάπρους
 μεμαγμένον σκῶρ ἐσθίειν, αὐ-
 τὴ δ' ἔματτεν αὐτοῖς,
 μιμήσομαι πάντας τρόπους·
 ἡμεῖς δὲ γρυσίζοντες ἕπο
 φιληθίας
 ἔπεσθε μητρὶ χοῖροι.

მე კი ყოველნაირად მივბაძავ
 კირკეს, რომელიც წამლებს აზა-
 ვებდა, ვინც ოდესღაც ფილონი-
 დის მეგობრები — ლორებად გა-
 დაქცეულნი — კორინთოში აც-
 თუნა, ეჭამათ აზელილი სკო-
 რე, რაც თვითონვე მოუზილა მათ.
 თქვენ კი ილრუტუნეთ სიამოვნე-
 ბისაგან და, გოჭებო, მიჰყევით
 დელას.

ანტისტროფი II

309—315

გუნდი

οὐκ οὖν σὲ τὴν Κίρκην γε τὴν
 τὰ φάρμακ' ἀνακυκῶσαν
 καὶ μαγγανέουσασαν μολίνουσάν
 τε τοὺς ἐταίρους
 λαβόντες ἕπο φιληθίας
 τὸν Δαρτίου μιμούμενοι τῶν
 ὄρχεων κρεμῶμεν,
 μιμῶσομέν θ' ὅσπερ τράγους
 τὴν ῥίνα· σὺ δ' Ἄρϊστυλλος
 ὑποχάσων ἔρεῖς·
 ἔπεσθε μητρὶ χοῖροι.

მაშინ შენ—კირკეს, ვინც წამ-
 ლებს აზავებ, მეგობრებს აცთუ-
 ნებ და ჰბილწავ, შეგიპყრობთ;
 მივბაძავთ ლაერტეს ძეს²⁰ და ხა-
 ლისიანად კვერცხებით ჩამოგკი-
 დებთ; თხასავით გაგისვრით
 ცხვირს; შენ კი, არისტოილე-
 სავით ვალრეპილი იტყვი: მომ-
 ყევით, გოჭებო, დელას!

„ლრუბლები“ სქოლიონი

ტ. 109

οἱ δὲ δτι Φάσις ποταμός ἐστι
 Σκυθίας, θπου καλοῖ Ἰπποι γί-
 νονται.

... სხვები ამბობენ, რომ ფაზი-
 სი მდინარეა სკვითიისა, სადაც
 მშვენიერი ცხენები მოიპოვება.

ნიკოქარე — Νικοχάρης

(V—IV საუკ.)

ნიკოქარე კვიდათენელი არისტოფანეს თანამედროვე კომედიოგრაფოსია. შეუთხზავს მრავალი კომედია. ჩვენამდე მოღწეულია ნიკოქარეს ზოგიერთი კომედიის სათაური. არგონავტების თქმულებიდან დაუმუშავებია ლემნოსის ეპიზოდი და დაუწერია კომედია „ლემნოსელი ქალები,“ რომლიდანაც ერთი ტაეპილაა გადარჩენილი.

ob. Meineke-Bothe, Poetarum comicorum Graecorum Fragmenta. Parisiis. 1855.

Kock, Comicorum Atticorum Fragmenta, II.

„ლემნოსელი ქალები“

იასონი მიმართავს ჰიფსიპოლეს:

Πλέμεν, ὦ κόρη, 'πὶ κῆς *

„გავცუროთ, ასულო, საწმისი-საკენ“.

ევზულე — Ἐνβούλιος

(IV საუკ.)

ევზულე ათენელი, სვიდას ცნობით, „საშუალო და ძველი კომედიების საზღვარზეა“. იგი ცნობილია პაროდული კომედიებით. მისი კომედიების სათაურებიდან ჩანს, რომ წერდა პარადიებს ვერაპიდეს ტრაგედიებზე (მაგ.: „ანტიოპე,“ „იონი,“ „მედეა...“). არგონავტთა მითიდან ევზულეს შეუთხზავს „მედეა.“ ჩვენამდე არ მოღწეულა. კომედიის—„ქრისილა“ (Χρυσίλλα) ფრაგმენტში მოხსენიებულია კირკე.

ევზულეს კომედიების ნაწყვეტები თავმოყრილია წიგნებში: Kock, Comicorum Atticorum Fragmenta, II; Bothe, Poetarum comicorum Graecorum Fragmenta. Parisiis. 1855.

„ქრისილა“

ფრგ. I, 2

αχαῖη γυση Μήδεα

ბოროტი ქალი მედეა.

პროზა

პეკატე მილეტელი — Ἐκαταίος

(c. 549—472)

პეკატეს წიგნებიდან („ისტორია“, „გენეალოგიები“ და „დედა-მიწის აღწერა“) მხოლოდ ფრაგმენტებია შემონახული. ეს ფრაგ-

* 'πὶ κῆς = ἐπὶ χερσέσιον κῆας.

შენტები უპირატესად გეოგრაფიული ლექსიკონის „ეთნიკას“ ავტორის—სტეფანე ბიზანტიელისა და აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ სკოლიონთა წყალობითაა დაცული.

მოტანილი ფრაგმენტების ტექსტი და ქართული თარგმანი შემდეგი გამოცემების მიხედვით დავამზადეთ:

1. Carolus Müllerus, *Fragmenta Historicorum Graecorum*, vol. I. Parisiis, 1885.

2. Die Fragmente der griechischen Historiker von Felix Jacoby. I. Berlin. 1923.*

ფრაგმენტთა ნუმერაცია ზემოხსენებული გამოცემებით დამზადებული ტექსტებისათვის აქაც და ქვემოთაც ასე გვაქვს წარმოდგენილი: მარცხენა რიცხვი ფელიქს იაკობის კრებულს გულისხმობს, რომელსაც უპირატესად ვეყრდნობოდით როგორც ავთენტურს, მარჯვენა, ფრჩხილებში რომ ზის, მჯუღერისას. თუ მეორე რიცხვი არ ზის, ეს იმას ნიშნავს, რომ ფრაგმენტი მხოლოდ იაკობის კრებულშია გამოვლენილი.

„ისტორია“

I

2 (336)

Schol. Apoll. Rhod.

I, 551: Ἴτωνίαις Ἀθηναῖς ἐστὶν ἱερὸν ἐν Κορωναίᾳ τῆς Βοιωτίας. ὁ μὲντοι Ἀπολλώνιος οὐκ ἂν λέγοι τὴν Ἀθηναίαν ἐπὶ κατασκευῆς τῆς Ἀργείας ἀπὸ τῆς ἐν Κορωναίᾳ ἐπικλήσεως, μᾶλλον δὲ ἀπὸ Θεσσαλικῆς Ἴτωνίας, περὶ τῆς Ἐκαταίως μὲν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἱστορίων λέγει...

იტონიელი ათენას ტაძარი არის ბეოტიის კორონეაში; მაგრამ აპოლონიოსი „არგონავტში“ მონაწილე ათენას კორონეაში მდებარე [იტონიის] სახელისგან კი არ უწოდებს [იტონიელს], არამედ უფრო თესალიის იტონიიდან, რომლის შესახებაც ჰეკატე ლაპარაკობს „ისტორიების“ პირველ წიგნში.

„გენეალოგიები“

14 (334)

Schol. Apoll. Rhod.

IV 266: οἱ ἀπὸ Δεσσαλίας οὗτος τὸ γένος ἔχοντες ἐβασίλευον Θεσσαλίας, ἃς φησὶν Ἐκαταίως καὶ

როგორც ჰეკატე და ჰესიოდე ამბობენ, თესალიაზე მეფობდნენ ისინი, რომელთაც მოდგმა დევ-

* ჰეკატეს ფრაგმენტთა უახლესი გამოცემა ვუთენის ჯ უ ზ ე პ ე ნ ე ნ ი ს: *He-cataei Milessii Fragmenta, testo, introduzione, appendice e indici a cura di Giuseppe Nenci*, Firenze, 1954.

Ἡσίοδος. ἡ Θεσσαλία δὲ Πελασ-
γία ἐκαλεῖτο ἀπὸ Πελασγῶν τοῦ
βασιλεύσαντος.

კალიონისგან ჰქონდათ, თესალია
კი პელასგიად იწოდებოდა მაშინ-
დელი მეფის პელასგეს სახელი-
საგან.

17 (337)

Ibid. I, 256:

λέγεται γὰρ, ὅτι τῆς Ἑλ-
λης καταπεσούσης ἀγωνῶντι τῷ
Φρίξῳ κατὰ Διὸς βούλησιν ἐφ-
θέγγατο θαρσύνων αὐτὸν ὁ Κριὸς,
διασώζειν αὐτὸν εἰς τὴν Σχυθίαν.
τοῦτο δὲ αὐτῇ τῇ Ἀλκιμέδῃ ἔμ-
ελλε κακὸν γενέσθαι, τοῦ υἱοῦ
ἐκεῖσε στελλομένου. ἡ δὲ ἱστορία
κεῖται παρὰ Ἑκαταίῳ ὅτι ὁ κριὸς
ἐλάλησεν. ἔνιοι δὲ φασιν αὐτὸν
ἐπὶ κριοπρώρου σκάφους πλεῦσαι.
Διονύσιος δὲ ἐν β' κριὸν φησι
Φρίξου τροφῆα γενέσθαι καὶ συμ-
πεπλευκῆναι αὐτῷ εἰς Κόλχους.
διδὸς καὶ μεμύθηται τὰ περὶ τῆς
τοῦ κριοῦ θυσίας αὐτόθι.

ამბობენ, როცა პელე [ზღვა-
ში] ჩავარდა, შემფოთებულ
ფრიქსეს, ზევსის რჩევით, ვერძი
დაელაპარაკა, გაამხნევა იგი, რომ
უვნებლად ჩაიყვანდა სკვითიაში.
ეს უბედურების მომასწავებელი
გახდა სწორედ ალკიმედესათვის,
ვინაიდან მის შვილს იქ აგზავ-
ნიდნენ. ამბავი იმაზე, რომ ვერძ-
მა დაილაპარაკა, მოიპოვება ჰე-
კატესთან. ზოგიერთები ამბობენ,
რომ [ფრიქსე] ვერძისცხვირიან
ხომალდზე მიცურავდა. დიონი-
სიოსი კი მეორე წიგნში გადმო-
გვცემს, ვერძი ფრიქსეს აღმზრ-
დელი იყო და მასთან ერთად
გაემგზავრა კოლხებისაკენ; ამი-
ტომ მოგვითხრობენ მითს იქ
ვერძის შეწირვის შესახებ.

18 a (339)

Ibid. IV, 259: Ἡρόδο-
ρος ἐν τοῖς Ἀργοναύταις φησὶ
διὰ τῆς αὐτῆς ἐπανελθεῖν θαλάσ-
σης; οὐ ἦς ἡλθον εἰς Κόλχους.
Ἑκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος ἐκ τοῦ
Φάσιδος διελθεῖν εἰς τὸν Ὠκεα-
νόν, εἶτα ἐκείθεν εἰς τὸν Νεῖλον,
ὄθεν εἰς τὴν ἡμετέραν θάλασσαν.
τοῦτο δ' ὁ Ἐφέσιος Ἀρτεμίδωρος
ψευδὸς φησὶν εἶναι· τὸν γὰρ Φά-
σιον μὴ συμβάλλειν τῷ Ὠκεανῷ,
ἀλλ' ἐξ ὀρέων καταφέρεσθαι. τὸ
αὐτὸ καὶ Ἐρατοσθένης ἐν γ' Γε-

პეროდორე „არგონავტებში“
ამბობს, რომ [არგონავტები] იმავე
ზღვით დაბრუნდნენ უკან, რომ-
ლითაც მივიდნენ კოლხებთან.
ჰეკატე მილეტელი კი [გადმო-
გვცემს], რომ ფაზისიდან ვადა-
ვიდნენ ოკეანეში, მერე იქიდან
ნილოსში, ხოლო აქედან ჩვენ
ზღვაში. არტემიდორე ეფესელი
ამბობს, ეს ტყუილი არისო, ვი-
ნაიდან ფაზისი ოკეანეს კი არ
უკავშირდება, არამედ მთებიდან
ჩამოედინება. ამასვე ამტკიცებს

ωγραφικῶν φησι. Ἰμμάγητος δὲ ἐν ᾧ Περὶ λιμένων τὸν μὲν φᾶσιν <τὸν δὲ Ἰστρον> καταφάρεσθαι ἐκ τῶν Ῥιπαίων ὄρων, & ἐστὶ τῆς Κελτικῆς, εἶτα ἐκδιδόναι εἰς Κελτῶν λίμνην, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς δύο σχιζοῦναι τὸ ἰσθμῶν, καὶ τὸ μὲν εἰς τὸν Εὐξεινον πόντον εἰσβάλλειν, τὸ δὲ εἰς τὴν Κελτικὴν θάλασσαν· διὰ δὲ τούτου τοῦ στόματος πλεῖσαι τοὺς Ἀργοναύτας· καὶ ἔλθειν εἰς Ἰστρον. κατακολουθεῖ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀπολλώνιος. Ἡσίοδος δὲ καὶ Πίνδαρος ἐν Πυθιονίκαις καὶ Ἀντίμαχος ἐν Λύδη διὰ τοῦ Ὠκεανῶν φασι εἰσβαίνειν αὐτοὺς εἰς Λιβύην καὶ βασιλεύσαντας τὴν Ἀργὴν εἰς τὸ ἡμέτερον πέλαγος γενέσθαι.

18 b (186)

Ibid. IV, 284: τὸν Ἰστρον φησὶν ἐκ τῶν Ἰπερβορέων καταφάρεσθαι καὶ τῶν Ῥιπαίων ὄρων (οὕτω δὲ εἶπεν ἀκολουθῶν Δισχύλῳ ἐν Λυσίμῳ Προμηθεὶ λέγοντι τοῦτο), γενόμενον δὲ μεταξὺ Σχυθῶν καὶ Θρακῶν σχιζοῦναι, καὶ τὸ μὲν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θάλασσαν ἐκβάλλειν ῥεῖθρον, τὸ δὲ εἰς τὴν Ποντικὴν θάλασσαν ἐκπίπτειν <τὸ δὲ εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον>. Σχύμνος δὲ ἐν τῇ ἱερῇ Εὐρώπῃ αὐτὸν μόνον φησὶν ἀπὸ ἐρήμων φάρεσθαι τὸν Ἰστρον. Ῥιπαῖα δὲ ὄρη ἐν ταῖς ἀντολαῖς, ὡς Καλλιμάχος· „Ῥιπαίου πέμπουσιν ἀπ' οὐραυ-

ερατρῶν τὴν „გეოგრაფიის“ მესამე წიგნში. ტიმაგეტე თხზულების „ნავსადგურთა შესახებ“ პირველ წიგნში [აღნიშნავს], რომ თაზისი <ისტროსი>¹ ჩამოედინება რიპეების მთებიდან, რომლებიც კელტიკისაა, მერე შეერთვის კელტების ტბას, ამის შემდეგ კი წყალი იყოფა ორად, ერთი ევქსინის პონტოში ჩადის, ხოლო მეორე კელტიკის ზღვაში. არგონავტებმა სწორედ ეს შესართავი გადასცურეს და მიაღწიეს ტირენიას. აპოლონიოსიც [ტიმაგეტეს] მისდევს. ჰესიოდე, აინდარე „პითიურ ოლებში“ და ანტიმაქე „ლიდეში“ ამბობენ, რომ [არგონავტებმა] ოკეანეზე გავლით მიაღწიეს ლიბიას, მერე გადაიტანეს „არგო“ და ჩვენ ზღვაში აღმოჩნდნენ.

[აპოლონიოსი] ამბობს, რომ ისტროსი ჩამოედინება ჰიპერბორეებიდან და რიპეების მთებიდან (ასე სთქვა მან, მისდევდა რა ესქილეს, რომელიც ამასვე ამბობს „განთავისუფლებულ პრომეთეში“); სკეითთა და თრაკიელთა შუა რომ აღმოჩნდება, განიყოფება; ერთი ნაკადი ჩვენ ზღვას შემოედინება, მეორე პონტოს ზღვას უერთდება < მესამე კი — ადრიატიკის უბეს >. სკიმნე „ევროპის შესახებ“ მეთექვსმეტე წიგნში ამბობს, რომ უდაბური ადგილებიდან მხოლოდ ისტროსი მოედინება. რიპეების მთები აღმოსავლეთშია, როგორც [ამბობს]

ήχι μάλιστα“. Ἐρατοσθένης δὲ ἐν τρίτῳ Γεωγραφικῶν ἐξ ἐρήμων τόπων ῥεῖν, περιβάλλειν δὲ νήσον Πεύκην· οὐδεις δὲ ἱστορεῖ διὰ τούτων τοὺς Ἀργοναύτας εἰσπεπλευκέναι εἰς τὴν ἡμετέραν θάλασσαν ἔξω Τιμαγήτου, ᾧ ἠκολούθησαν Ἀπολλώνιος. ὁ μὲν γὰρ Σκύμνος αὐτοὺς διὰ Τανάιδος πεπλευκέναι ἐπὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν, ἐκείθεν δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν θάλασσαν ἐληλυθέναι. καὶ παρεκβολεύεται ὡς ἄρα ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡπειρον οἱ Ἀργοναῦται ἐπὶ στρωτήρων ἐκόμισαν τὴν Ἀργῶ, μέχρις οὐ ἐπὶ θάλασσαν παρεγέγοντο.

Ἡσίοδος δὲ διὰ Φάσιδος αὐτοὺς εἰσπεπλευκέναι λέγει. Ἐκαταίος δὲ < Ἀρτεμίδωρος δὲ > ἐλέγχων αὐτὸν ἱστορεῖ μὴ ἐκδιδόναι εἰς τὴν θάλασσαν τὸν Φάσιν. οὐδὲ διὰ Τανάιδος ἐπλευσαν, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν πλοῦν καθ' ὃν καὶ πρότερον, ὡς Σοφοκλῆς ἐν Σκύθαις ἱστορεῖ. καὶ Καλλίμαχος αὐτῶν τοὺς μὲν εἰς τὸν Ἀδρίαν πεπλευκότες μὴ εὐρεῖν τοὺς Ἀργοναύτας, τοὺς δὲ διὰ τῶν Κυανέων πετρῶν ἐπὶ τὴν Κέρκυραν, ἔνθα κάκεινοι τότε ἦσαν. ὁ δὲ Ἰστρος καταφερόμενος ἐξ Ἰπερβορέων, δταν φθάσῃ ἐπὶ τὸν μεταξὺ Σκυθίας καὶ Θράκης τόπον, σχίζεται εἰς δύο, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον βάλλει, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν Τυρρηναίην θάλασσαν.

კალიმაქე: „წარმომართავენ რიბნის მთიდან, განსაკუთრებით იქ“. ერთოსთენე „გეოგრაფიის“ მესამე წიგნში [გადმოგვეცემს], რომ [ისტროსი] უდაბნო ადგილებიდან მოედინება და გარს უვლის კუნძულ პევკეს. არგონავტები რომ ჩვენ ზღვაში [ისტროსის ტოტეხით] შემონავდნენ, ამას არავეინ არ მოგვეთხრობს ტიმაგეტეს ვარდა, რომელსაც მიჰყვა აპოლონიოსიც. სკიმნე [ამტკიცებს], რომ ისინი ტანაისით გადავიდნენ დიდ ზღვაზე, აქედან კი ჩვენ ზღვას შემოაღწიეს. მერე ამას უმატებს, თითქოს, როცა ხმელეთთან მივიდნენ, არგონავტებმა „არგო“ მორებზე გორებგორებით ატარეს, ვიდრე ზღვას არ მიაღწიეს.

ჰესიოდე ამბობს, ისინი ფაზისით შემოკურდნენო. ჰეკატე < არტემიდორე >² არ ეთანხმება მას და გადმოგვეცემს, რომ ფაზისი ზღვას არ ერთვის; რომ ტანაისით კი არ გამოუტურავთ, არამედ იმავე გზით, რომლითაც უწინ [გაემგზავრნენ], როგორც ამას სოფოკლე მოგვეთხრობს „სკვითებში“.

კალიმაქე [გადმოგვეცემს], რომ ადრიატისის ზღვაში შემონავებულმა [კოლხთა] ნაწილმა არგონავტები ვერ იპოვა; იმათ კი, ვინც კიანეს კლდეების მეშვეობით მიაღწიეს კერკირას, [იპოვეს], ვინაიდან [არგონავტები] მანინ იქ იყვნენ.

ჰიპერბორეებიდან ჩამომდინარე ისტროსი, როგორც კი მიაღწევს სკვითიასა და თრაკიას შუა [მდღე-

ბარე] ადგილს, ორად იყოფა; მისი ერთი [ტოტი] ევქსინის პონტოს უერთდება, მეორე კი—ტირენიის ზღვას³.

„ღმელაშივის აღწერა“ .

I. ევროპა

119 (356)

Strab. VII, 7, 1: Ἐκαταίος μὲν οὖν ὁ Μιλήσιος περὶ τῆς Πελοποννήσου φησὶν, διότι πρὸ τῶν Ἑλλήνων ἤκησαν αὐτὴν βάρβαροι: σχεδὸν δὲ τι καὶ ἡ σύμπασα Ἑλλὰς κατοικία βαρβάρων ἠπήρξε τὸ παλαιόν, ἀπ' αὐτῶν λογιζομένοις τῶν μνημονευομένων.

ჰეკატე მილეტელი პელოპონესის შესახებ ამბობს, რომ ელინებზე უწინ მასზე მოსახლეობდნენ ბარბაროსები. მართლაც, თითქმის მთელი ელადა ბარბაროსთა სამკვიდრებელი იყო ძველად, რაც მათი მოგონებებიდან ჩანს⁴.

138 (= 109—104)

Steph. Byz. a. Δήμνος· νῆσος πρὸς τῇ Θράκῃ δὺς πόλεις ἔχουσα, Ἡφαιστίαν καὶ Μύριναν, ὡς Ἐκαταίος Εὐρώπη. ἀπὸ τῆς Μεγάλης λεγομένης θείου, ἦν Δήμνόν φασι. ταύτη δὲ καὶ παρθενοὺς θύεσθαι. φάσι δὲ πρῶτον ὑπὸ Θρακῶν, οἱ Σίντας ἔκαλοντο, ὡς Στράβων. οἱ δ' αὐτοὶ οὗτοι καὶ Σαπαῖοι.

ლემნოსი — კუნძული თრაკიის პირდაპირ, ორი ქალაქი აქვს: ჰეფესტია და მირინა, როგორც [ამბობს] ჰეკატე „ევროპაში.“ [სახელი დაერქვა] ეგრეთ წოდებული დიდი ღმერთქალისაგან, რომელსაც ეძახიან ლემნოსს. მას მსხვერპლად სწირავდნენ ქალწულებს. თავდაპირველად დასახლებული იყო თრაკიელთაგან, რომელთაც უწოდებდნენ სინტიებს, როგორც [ამბობს] სტრაბონი. იგინივეა საპეები.

b. Ἡφαιστία· πόλις ἐν Δήμνῳ. Ἐκαταίος Εὐρώπη.

ჰეფესტია — ქალაქი ლემნოსზე. ჰეკატე „ევროპაში.“

c. Μύρινα· πόλις ἐν Δήμνῳ. Ἐκαταίος Εὐρώπη. ἔστι καὶ τῆς Αἰολίδος ἄλλη, ἀπὸ Μυρίνης ἀμφοτέραι ἢ ἀπὸ Μυρίνου.

მირინა — ქალაქი ლემნოსზე. ჰეკატე „ევროპაში.“ არის სხვაც — ეოლიდისა. ორივეს [სახელია] „მირინე“ — დან ან „მირინოს“ — იდან.

Steph. Byz. Μηδία· χώρα
ταῖς Κασπίαις παρακεκλιμένη πύ-
λας· Ἐκαταῖος Ἀσίᾳ· ἀπὸ Μή-
δου υἱὸς Μηδείας.

მედიოა — კასპიის კარებთან
მდებარე ქვეყანა. ჰეკატე „აზი-
აზი.“ [სახელი აქვს] მედიას ძის
მელოსისაგან.

Idem. Ἄμυρος· πόλις
Θεσσαλίας· ἀπὸ ἐνὸς τῶν Ἄργου-
ναυτῶν· ἢ πόλις Φηλυκῶς· ἄδηλον
δὲ τὸ Ἡσιόδου „Ἄνω ἐν πε-
δίῳ παλῶν τρωῶν ἀντ' Ἄμυροιο.“
τὸ ἐθνικὸν Ἄμυρῶν.. Ἐὔπολις
δὲ Ἄμυρους αὐτοὺς λέγει, πλησι-
οχῶρους τῆς Μολοτίας· ἐκ τού-
του καὶ Ἄμυραῖοι λέγονται· Σου-
ΐδας <Ἐκαταῖος> δ' ἐν ταῖς
Γενεαλογίαις, ὅτι οὗτοι ἐκα-
λοῦντο Ἑορδαί, ὕστερον δὲ Ἀέλε-
γες· οἱ αὐτοὶ καὶ Κένταυροι καὶ
Ἴπποκένταυροι καὶ τὴν πόλιν
Ἄμυρικὴν καλεῖ.

ამიროსი — თესალიის ქალაქი.
[სახელი დაერქვა] ერთ-ერთი არ-
გონავტისაგან. ქალაქი მდებარე-
ბითი სქესისაა. ნათელი არაა ჰე-
სიოდეს [სიტყვები]: „ყურძნის
მტევნებით მდიდარ ღოტიოსის
ველზე ამიროსის ნაცვლად“ ეთ-
ნიკურია „ამირვესი“... ევპოლისი
ამირებს ეძახის მოლოტიას მახ-
ლობლად მცხოვრებთ. აქედან
ითქმის „ამირეებიც.“ სვიდა
<ჰეკატე> „გენეალოგიებში“ [ამ-
ბობს], რომ ესენი იწოდებოდნენ
ეორდებად, მერე კი — ლელეგე-
ბად. ივინივეა კენტავრები და ჰი-
პოკენტავრები, ქალაქსაც „ამი-
რიულს“ ეძახის.“

აკუსილიაჲ არგონელი — Ἀκουσίλιος

(c. 575—525)

ტექსტი: F Hist Gr. I; F Gr. Hist. I.

„გენეალოგიები“

38 (8)

Schol. Apoll. Rhod.
II, 1122: Ἄργος δὲ παροί-
τάτος] εἰς τῶν Φριξοῦ παιδῶν
οὗτος· τούτους δὲ Ἡρόδοτος φησιν
ἐκ Χαλκιδίτης τῆς Ἀζήτου φυγα-
τρῶν· Ἀκουσίλιος δὲ καὶ Ἡσιόδος

ყველაზე უფროსმა არ-
გოსმა: ეს ერთი ვაჟთაგანია
ფრიქსისი. ჰეროდორე ამბობს,
რომ ისინი [წარმოიშვნენ] აიე-
ტის ასულ ქალკიოპისაგან; აკუ-

ἐν ταῖς Μεγάλαις Ἑορταῖς φασιν
 ἐξ Ἰουδαίας τῆς Αἰήτου. καὶ
 οὗτος ὁ μὲν φησὶν αὐτοὺς τέσσα-
 ρας, Ἄργον, Φρόντιν, Μέλαν, καὶ
 Κυτίσῳρον ὁ. Ἐπιμενίδης δὲ πέμ-
 πτον προστίθησι Πρέσβων.

სილაე და ჰესიოდე „დიდ ეოიებ-
 ში“ კი ამბობენ:—აიეტის ასულ
 იოფოსესაგანო. [ამლონიოსი]ამ-
 ტკიცებს, ისინი ოთხნი იყვნენო:
 არგოსი, ფრონტისი, მელასი და
 კიტისორე. ეპიმენიდე უმატებს
 მეხუთესაც—პრესბონს.

42 (5)

Ibid. IV, 828: Ἀκουσί-
 λαος Φόρκυνος καὶ Ἐκάτης τὴν
 Σκύλλαν λέγει. Ὅμηρος δὲ οὐχ
 Ἐκάτην ἀλλὰ Κράταιν... ἐν δὲ ταῖς
 Μεγάλαις Ἑορταῖς Φόρβαντας καὶ
 Ἐκάτης ἢ Σκύλλαν. Στήσιχαρος δὲ
 ἐν τῇ Σκύλλῃ εἶδους τινὸς Λαμίας
 τὴν Σκύλλαν φησὶ θυματέρα εἶναι.

აკუსილაე სკილას ფორკისისა
 და ჰეკატეს [ნაშიერს] უწოდებს.
 ჰომეროსი [ამბობს] არა ჰეკატეს,
 არამედ კრატისს... „დიდ ეოიებ-
 ში“ სკილა ფორბანტისა და ჰეკა-
 ტეს [ნაშიერია]. სტესიქორე „სკი-
 ლაში“ ამბობს, რომ სკილა არის
 ასული რომელიღაც ლამიასი.

4 (23)

Ibid. IV, 992: Ἀκουσί-
 λαος ἐν τῇ τρίτῃ φησὶν ὅτι ἐκτῆς
 ἑκτομῆς τοῦ Οὐρανοῦ ῥανίδας
 ἐνεχθήναι συνέπεσαν, τουτέστι τὰς
 σταγόνας, κατὰ τῆς γῆς, ἐξ ὧν
 γεννηθῆναι τοὺς Φαίακας· οἳ δὲ
 τοὺς Γίγαντας. καὶ Ἀλκαιοὺς δὲ
 λέγει τοὺς Φαίακας ἔχειν τὸ γένος
 ἐκ τῶν σταγόνων τοῦ Οὐρανοῦ.

აკუსილაე მესამე წიგნში ამ-
 ბობს, რომ ურანოსის წარნაკვე-
 თის წვეთები ერთად დაიქცა;
 ესაა მიწაზე დაღვრილი წვეთე-
 ბი, რომლებიდანაც ფეაქები წარ-
 მოიშვნენ, ზოგიერთთა მიხედვით
 კი — გიგანტები. ალკეოსიც ამ-
 ბობს, რომ ფეაქებს დასაბამი
 ურანოსის წვეთებიდან აქვთ. ჰო-
 მეროსი კი გადმოგვცემს: ფეაქე-
 ბი ღმერთთა ნათესავებია პოსეი-
 დონისაგან წარმოშობის მი-
 ზეზითო.

Ὅμηρος δὲ οἰκείους τοὺς Φαί-
 ακας τοῖς θεοῖς φησὶ διὰ τὴν ἀπὸ
 Ποσειδῶνος γένεσιν.

37 (9)

Ibid. IV. 1147: πέρη
 δὲ τοῦ δέρουσ ὅτι ἦν χρυσοῦν οἱ
 πλεῖστοι ἱστοροῦσιν. Ἀκουσίλαος
 δὲ ἐν τῷ Περὶ Γενεαλογιῶν πορ-
 φυρευθῆναι φησὶν ἀπὸ τῆς θαλάσ-
 σης.

საწმისი რომ ოქროსი იყო,
 მრავალი მოგვითხრობს, აკუსი-
 ლაე კი „გენეალოგიების შე-
 სახებ“ [წიგნში] ამბობს: ზღვის-
 გან შეიღება ძოწეულისფერადო.

Schol. HV. Hom. Od. XIV, 533: Ἐρεχθεὺς δὲ τῶν Ἀθηναίων βασιλεὺς ἰσχει θυγατέρα τοῦνομα Ὀρειθυίαν κάλλει διαπρεπεστάτην. κοσμήσας δὲ ταύτην ποτὲ πέμπει κατηφόρον θύσουσαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆ Πολιάδι Ἀθηνᾶ. ταύτης δὲ δ Βορέας ἀνεμος ἐρασθεὶς λαθῶν τοὺς βλέποντας καὶ φυλάσσοντας τὴν κόρην ἤρπασεν. καὶ διακομίσας εἰς Θράκην ποιεῖται γυναῖκα. γίνονται δὲ αὐτῷ παῖδες ἕξ αὐτῆς Ζήτης καὶ Κάλαϊς. οἱ καὶ δι' ἀρετὴν μετὰ τῶν ἡμιθέων εἰς Κόλχους ἐπὶ τὸ νᾶκος ἐπλευσαν ἐν τῇ Ἀργοί. ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Ἀκουσιλάφ.

ათენელთა მეფე ერეხთევსს ჰყავდა ასული სახელად ორითთა, სილამაზით ფრიად გამორჩეული. ერთხელ [მამამ] მოჰკახმა იგი და ვაგზავნა აკროპოლისზე შესაწირავი კალათით, რათა ქალაქის მფარველი ათენასათვის მხვერპლად მიეტანა. ასული შეუყვარდა [ჩრდილოეთის] ქარს — ბორეასს; მაყურებელთა და მცველთა უჩუმრად გოგონა მოიტაცა, გადაიყვანა თრაკიაში და ცოლად გაიხადა. [ბორეასს] მისგან შეეძინა ვაჟები: ძეტე და კალაისი. ისინი სიქველის გამო ნახევრად ღვთაებრივ ვაჟეკაცებთან ერთად საწმისისათვის „არკოთი“ ვაემგზავრნენ კოლხებისაკენ. ეს ამბავი [მოიპოვება] აკუსილაესთან.

31 (24)

[Apollodor.] Bibl. III, 15, 2: Ὀρειθυίαν δὲ παλζουσαν ἐπὶ Ἰλισσοῦ ποταμοῦ ἀρπάσας Βορέας συνῆλθεν· ἡ δὲ γεννᾶ θυγατέρας μὲν Κλεοπάτραν καὶ Χιόνην, υἱοὺς δὲ Ζήτην καὶ Κάλαϊν πτερωτοὺς, οἱ πλέοντες σὺν Ἰάσονι καὶ τὰς Ἀρπύϊας διώκοντες ἀπέθανον. ἄς δὲ Ἀκουσίλαος λέγει, περὶ Τηγον ἢφ' Ἡρακλέους ἀπῶλοντο.

მდინარე ილისესთან მოთამაშე ორითთა ბორეასმა მოიტაცა და დაუკავშირდა. [ორითთამ] შვა ასულები — კლეოპატრა და ქიონე და ფროთსანი ვაჟები — ძეტე და კალაისი. ესენი მგზავრობდნენ იასონთან ერთად; დაედევნენ პარპიებს და დაიხოცნენ. როგორც აკუსილაე ამბობს, ისინი დიოლუმბენ ჰერაკლეს ხელით ტენოსთან.

ფიკიკილი — ფერეხბეჲ

(V საუკ. ძვ. წ.)

ტექსტი:

1. F Hist. Gr. I.

2. F Gr. Hist. I.

V წიგნიდან

22 (44)

a. Schol. Apoll. Rhod. III, 1179*: ... ὁ δὲ Ἀπολλώνιος πολλοὺς οἴεται καὶ ἄλλους, καὶ ἀλλήλους πεπολεμηκέναι. ἐν δὲ τῇ γ' <Μουσαῖος> Τιτανογραφίᾳ λέγεται ὡς Κάδμος ἐκ τοῦ Δελφικοῦ ἐπορεύετο προκαθηγουμένης αὐτῷ τῆς βοός. Ἰππίας δὲ ὁ Ἡλείος ἐν Ἐθῶν Ὀνομασίαις ἔθνος τι καλεῖσθαι Σπαρτούς· καὶ δημοσίως Ἀτρώμητος. Φερεκῦδης δὲ ἐν τῇ πέμπτῃ οὕτω φησιν· „ἐπεὶ δὲ Κάδμος κατὰκλίσθη ἐν Θήβῃσιν, Ἄρης διδοῖ αὐτῷ καὶ Ἀθηναίῃ τοῦ ὄφιός τοὺς ἡμίσεις δδόντας, τοὺς δὲ ἡμίσεις Διήτη. καὶ ὁ Κάδμος αὐτίκα σπείρει αὐτοὺς εἰς τὴν ἄρουραν Ἄρεως κελεύσαντος, καὶ αὐτῷ ἀναφύονται πολλοὶ θύδρες ἀπλίσμενοι. ὁ δὲ Κάδμος δεισασ βάλλει αὐτοὺς λίθισιν. οἱ δὲ δοκίοντες ἢφ' ἑαυτῶν βάλλεισθαι, κρατέουσιν ἀλλήλους καὶ θνήσκουσιν πλὴν πέντε ἀνδρῶν· Οὐδαίου καὶ Χθονίου καὶ Ἐχίονος καὶ Πέλωρος καὶ Ἰπερήγορος. καὶ αὐτοὺς Κάδμος ποιεῖται πολίτας, κατοικίσας αὐτὸς ἐν Θήβαις.“

b. Schol. Pindar, I. VII, 13: ὁ γὰρ Φερεκῦδης διττὰ φησιν εἶναι Σπαρτῶν γένη· τὸν γὰρ Ἄρη καὶ τὴν Ἀθηναῖν

აპოლონოსის თეჰრობს, რომ [აპოლოცენდა] მრავალი სხვაც და ერთმანეთს შეერკინებო? <მუს. ელის> „ტიტანოგრაფიის“ შესამე წიგნში ვადმოგვეცემს, თუ როგორ მოემართებოდა დელფოდან კადმოსი ძროხის წინამძღოლობით. ჰიპია ელიდელი „ტომთა სახელებში“ [ამბობს], რომ ერთა ტომი იწოდება სპარტებად⁸. მსგავსადვე [ლაპარაკობს] ატრომეტეც. ხოლო ფერეკიდე მეხუთე წიგნში ასე ამბობს: „როცა ათენში დასახლდა კადმოსი, არესი და ათენა მას აძლევენ გველის კბილების ნახევარს, ნახევარს კი—აიეტს. კადმოსი, არესის ბრძანებით, მყისვე თესავს მათ ხეულში და მას აღმოუცენდება მრავალი შეჭურვილი ვაჟკაცი. შეშინებული კადმოსი მათ ესერის ქვებს. ამათ ჰგონიათ, ჩვენებივე გვესერიახო; სძლევენ ერთმანეთს და იხოცებიან ხუთი კაცის—უდაოსის, ხთონოსის, ექიონის, პელოროსა და ჰიპერენორის გარდა.

კადმოსი ამათ თებეში ასახლებს და მოქალაქეებად ხდის.“

ფერეკიდე ამბობს, რომ სპარტებოს⁸ მოდგმა ორგვარია: არესმა და ათენამ კბილების ნა-

* დასწყისი იხ. ჰელანიკე, ფრგ. 1 (2) a და შდრ. ფრგ. b.

τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ὀδόντων
Κάδμω δοῦναι, τοὺς δὲ ἡμίσεις
Διῆται.

c. [Apollod.] Bibl. III,
24: Φερεκύνδης δὲ φησιν ὅτι Κάδ-
μος ἰδὼν ἐκ γῆς ἀναφουμένους
ἀνθρώπους ἐνόησεν, ἐπ' αὐτοὺς ἔβαλε
λίθους· οἱ δὲ ὑπ' ἀλλήλων νομί-
ζοντες βάλ्लεσθαι εἰς μάχην κατ-
έστησαν. περιεσώθησαν δὲ πεντε-
'Εχίων, Οὐδαιός, Χιθόνιος, Ἰπ-
ερήνωρ, Πέλωρ.

ხევაოი კადმოსს უბოძეს, ნახე-
ვაოი კი აიეტს.

ფერეკილე ამბობს, რომ როცა
კადმოსმა დედამიწიდან აღმო-
ცენებული შექურვილი ვაჟკაცე-
ბი იხილა, მათ ქვების სროლა
დაუწყო. იმათ იფიქრეს: ჩვენ
ვესვრით ალბათ ერთმანეთსა და
ბრძოლა გააჩაღეს. გადარჩა ხუ-
თი: ექიონი, უდაგოსი, ხთონი-
ოსი, პიპერენორო, პელორო.

VI წიგნიღა

25 (54)

a. Schol. Apoll. Rhod.
II. 1149: καὶ μιν ἔδεκτο Δι-
ήτης μεγάρῳ, κούρην τέ οἱ ἐγ-
γυάλιξεν Χαλκιοπην] Φερεκύνδης
ἐν ἔκτῳ Ἐὐρηίαν αὐτῆν φησι καλ-
εῖσαι· παρώνυμον δὲ αὐτῆ Χαλ-
κιοπὴ καὶ Ἰοφῶσσα·

b. Hesych. s. Ἰοφῶσσα·
ἡ Χαλκιοπὴ, ἣς φησι Φερεκύνδης.

[ფრიქსე] აიეტმა სასახლე-
ში მიიღო და მიათხოვა ასული
ქალკიოპე: ფერეკილე მეექვ-
სე წიგნში ამბობს, რომ მას ერ-
ქვა ევენია, მეტსახელად კი
[კქონდა] ქალკიოპე და იოფოსა.

იოფოსა — ქალკიოპე, რო-
გორც ამბობს ფერეკილე⁹.

26 (63)

Schol. Apoll. Rhod.
I, 23: πρῶτᾶ σὺν Ὀρφῆος μνησά-
μεθα] Ἡρόδωρος δὲ οἶναι Ὀρ-
φεις φησιν, ὧν τὸν ἕτερον συμπελευ-
σαι τοῖς Ἀργοναύταις· Φερεκύν-
δης ἐν τῇ 5 Φιλάμμωνά φησι καὶ
οὐκ Ὀρφέα συμπελευκέναι. (ob.
ჰეროდოტე, ფრგ. 43 (39) b.)

პირველად ორფეესი მოვიგო-
ნით: ჰეროდოტე ამბობს, რომ
იყო ორი ორფეესი, რომელთა-
განაც მეორემ გასცურა არგო-
ნავტებთან ერთად. ფერეკილე კი
მეექვსე წიგნში გადმოგვცემს, რომ
[არგონავტებთან] გაემგზავრა არა
ორფეესი, არამედ ფილამონი.

27 (68)

Ibid. II, 181: γάμη
Βιθυνίδι· πεισματ' ἀνηψαν. ἐνθα δ'

ბითონიის მიწასთან დამაგ-
რეს ბაგირები. აქ ზღვის პირად

ἐπάκτιον οἶκον Ἄγγοριδῆς ἔχε
 Φινεὺς] ὅτι δὲ ἦρχεν ἔ Φινεὺς μέχ-
 ρι τοῦ Βοσπόρου Θρακῶν πάντων
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ—εἰσι δὲ οὗτοι
 Βιθυνοὶ τε καὶ Παρλαγῶνες—Φερε-
 κῶδης ἐν τῇ ᾠ φησί... παιδᾶς δὲ
 αὐτοῦ φασὶ γενέσθαι Μαριανδυνὸν
 καὶ Θυνόν· καὶ ἀπὸ μὲν Θυνὸς
 Θυνηίδα, ἀπὸ δὲ Μαριανδυνὸς
 Μαριανδύναν προσαγορευθήναι
 λέγουσιν.

სახლი ჰქონდა აგენორის ძეს—ფი-
 ნევსს: ფინევსი რომ აზიაში მცხოვ-
 რებ ყველა თრაკიელთ—ესენი კი
 არიან ბითინიელები და პაფლა-
 გონიელები—გამგებლობდა ვილ-
 რე ბოსფორამდე, ამას ფერეკიდე
 ამბობს მეექვსე წიგნში... ამბობ-
 ენ, რომ [ფინევსს] ჰყავდა ვაჟები:
 მარიანდინოსი და თინოსი. გად-
 მოგვცემენ, რომ თინოსისაგან და-
 ერქვა თინეიდი, მარიანდინოსი-
 საგან კი—მარიანდინოა.

28 (69)

Ibid. II, 271: ὅτι διὰ
 τοῦ Διγαίου πόντου καὶ τοῦ
 Σικελικοῦ αὐτὰς ἐδίωκον, Φερεκῶ-
 δης ἐν ἕκτῃ φησίν.

[ძეტე და კალაისი] რომ ეგე-
 ოსის ზღვასა და სიცილიის [ზღვა-
 ზე] მისდევდნენ [პარპიებს], ამას
 ფერეკიდე ამბობს მეექვსე წიგნ-
 ში.

29 (69)

Ibid. II, 299: κοιλᾶ-
 δα τῆς Κρήτης κατέδυσαν. τοῦτο
 δὲ φησιν καὶ Νεοπτόλεμος. ὁ
 <δὲ> τὰ Νχυπικτικὰ ποιήσας
 καὶ Φερεκῶδης ἐν ᾠ φασὶν εἰς τὸ
 σπέος αὐτὰς φυγεῖν τῆς Κρήτης
 τὸ ὑπὸ τῷ λόφῳ τῷ Ἀργυροῦντι.

კრეტის ველზე დაეშვნენ [პარ-
 პიები]. ამას ამბობს ნეოპტოლე-
 მეც. „ნეპაკტიკის“ შემთხვეული
 და ფერეკიდე მეექვსე წიგნში კი
 ამბობენ, რომ ისინი გაიქცნენ
 კრეტის გამოქვაბულში, რომე-
 ლიც არგინუნტის ბორცვის ქვე-
 შაა.

30 (71)

Ibid. III, 411*: τὰρ ἄ
 χαλακῶδες, στῶματι φλόγα φουσιό-
 ωντες· τοὺς ἐλάω ζεῦξας στυφελῆν
 κατὰ νεῖον Ἄρηος τετράγυον] πεν-
 τηκοντόγυον φησιν Φερεκῶδης ἐν ᾠ.

ორი სპილენძისფეხებიანი ხა-
 რი, ხახით ალის მფრქვეველი.
 მათ გამოერეკავ, დავულავ და
 არესის ველზე ოთხდღიურ პირ-
 ქუმ ხოდაბუნს ვხნავ: ფერეკიდე
 მეექვსე წიგნში ორმოცდაათ
 დღიურს იტყვის.

* აიეტის სიტყვებია.

31 (72)

Ibid. IV, 156: ἐν τοῖσιν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἐφεξῆς φησὶ τὴν Μήδειαν ἐπιρραίνουσαν ἀρχαῖον φάρμακον κοίμῃσιν τὸν ὄρακοντα ἐπάξουσιν, καὶ οὕτως τὸ κῶμα ἀνέλθῃσιν, καὶ χωρισθῆναι ἀμποτέρους ἐπὶ τὴν ναῦν κοίμαμένου τῆς θήρας, συμφώνως Ἀντιμάχου. καὶ Φερεκύδης φησὶν ἐν ἐβδόμῳ φωνεῖσθαι τὸν ὄρακοντα ὑπὸ Ἰάσονος.

ამ და მომდევნო ტაყებში [ამოლონიოსი] ანტიმაქესთან შეხმატკბილებულად ამბობს, რომ მედეამ ღვიის შტოთი მიახსურა წამალი, სალოცავი სიმღერა წართყვა და ღრაკონი დააძინა. და როცა ურჩხულს ეძინა, საწმისი გაიტაცეს და ორივენი* ხომალდისაკენ გაეშურნენ. ფერეკიდე მეშვიდე წიგნში ამბობს, რომ ღრაკონი მოკლულ იქმნა იასონის მიერ.

32 (73)

a. Ibid. IV, 223: ὁ μὲν Ἀπολλώνιος ἀπρακτὸν ἀναχωρήσας τὸν Αἰήτην σὺν δόχηματι θηριοχόντος Ἀψύρτου· Διονύσιος δὲ ὁ Μιλήσιος φησὶν ὅτι καταλαβὼν τὴν ναῦν ὁ Αἰήτης, παραταξάμενος τῶν ἀριστέων, Ἰφιν ἀνείλεν Ἀργεῖον, Εὐρυσθέως ἀδελφόν, καὶ αὐτὸς πολλοὺς ἀπέβαλε. Φερεκύδης δὲ ἐν ἐβδόμῳ τὴν Μήδειαν φησὶν ἄραι μικρὸν τὸν Ἀψύρτον¹⁰ ἐκ τῆς κοίτης, Ἰάσονος εἰπόντος αὐτῇ ἐνεργεῖν πρὸς τοὺς Ἀργοναύτας· ἐπεὶ δὲ ἐδιώχθησαν, σφάζει καὶ μελίσσαντας ἐχβαλλεῖν εἰς τὸν ποταμόν. ἐν δὲ τοῖς Σιχούταις ὁ Σοφοκλῆς ἑτερομήτορα τῆς Μήδειας τὸν Ἀψύρτον λέγει.

a. ამოლონიოსი [გადმოგვეცემს], რომ აიეტი წარუმატებლად დაბრუნდა უკან ეტლით, რომელსაც აფსირტე მართავდა. დიონისიოს მიღებელი კი ამბობს, რომ აიეტი დაეწია ხომალდს; რომელზედაც ვაჟაკები დარაზმულიყვნენ, მოკლა არგონელი იფისი, ევრისტევის ძმა და თვითონაც მრავალი [მეომარი] დაკარგა. ფერეკიდე მეშვიდე წიგნში გადმოგვეცემს, რომ მედეამ აკენიდან გაიტაცა ჩვილი აფსირტე, ვინაიდან იასონმა მას უთხრა, იგი არგონავტებთან მიეყვანა. როცა მღვერები წამოეწივნენ, [აფსირტე] დაკლეს, ნაკუწ-ნაკუწ დაჭრეს და მდინარეში გადააგდეს. სოფოკლე „სკვიტებში“ ამბობს — აფსირტე მედეას დედითერთი ძმა არ იყო.

* გ. ი. იასონი და მედეა.

b. *ibid.* IV, 228:

Φερεκῦδης δὲ ἐν ἐβδόμῳ ὄναχο-
μένους ἀναβιβᾶσαι ἐπὶ τὴν γαστῆ-
ρὸν "Ἀψυρτον καὶ μελίσσαντας
ῥῆψαι εἰς τὸν ποταμόν. Σοφοκλῆς
δὲ ἐν Κολχίσι φησι κατὰ τὸν
οἶκον τοῦ Ἀλήτου τὸν παῖδα σφα-
γῆναι.

c. *Schol. Eurip. Med.*
167: ὦ πάτερ, ὦ πόλις, ὦν ἀπ-
ενάσθηγ αἰσχυρῶς τὸν ἐμὸν κτε-
νασσα κάσιν] Τιμαχίδης ἐπὶ τὰ
πρόχειρα πᾶσιν ἐνεχθεῖς τὸν "Ἀψ-
υρτόν φησι λέγειν αὐτήν, τοῦ
Ἐβριπίδου μήτε ἐνταῦθα μήτε ἐν
τῷ Ἀλεῖ ὀηλῶσαντος ὀνομαστί-
τὸν "Ἀψυρτον. ὁ δὲ Φερεκῦδης
διὰ τοῦ ζ' ὀνομάζει αὐτόν. Δικαι-
ογένης δὲ ἐν τῇ Μηδεῖᾳ Μεταπόν-
τιον αὐτὸν ὀνομάζει. ἀνηρησθαι
δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ὑπὸ Μηδεΐας,
οἱ δὲ ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν.
Δέων δὲ ὁ ῥήτωρ οὐ σφαγῆναι,
ἀλλὰ διαφθαρεῖν αὐτὸν φαρμά-
κοις.

ფერეკილე მეშვიდე წიგნში ამ-
ბობს, რომ მღვდარდაღვენებუ-
ლებმა აფსირტე ხომალდზე აიყ-
ვანეს, აქუწეს და მდინარეში გა-
დააგდეს. სოფოკლე კი „კოლხ
ქალებში“ ამბობს—ბიჭი აიეტის
სახლში დაკლესო.

ო მამავ, ო ქალაქო, რომელ-
თაც სამარცხვინოდ მოგზოროდით,
მოვკალ რა ჩემი ძმა: ტიმაქიდა,
რომელიც გატაცებულია ყველა-
ფერში გარკვეულობით, ამბობს,
რომ [მედეა] აფსირტეზე ლაპა-
რაკობსო. და ეს მაშინ, როცა
ევრიპიდე არც აქ და არც „ეგე-
ოსში“ არ აცხადებს სახელდებით
აფსირტეს. ფერეკილე კი მეშვი-
დე წიგნში აქა-იქ ასახელებს მას.
ლიკეოგენე „მედეაში“ მას უწო-
ლებს მეტაპონტიოსს. მოკლულ
იქმნა ოგი ზოგიერთთა მიხედვით,
მედეას მიერ, ზოგიერთთა მი-
ხედვით კი—არგონავტების მიერ.
რიტორი ლეონი [გადმოგვეცემს],
რომ [აფსირტე] კი არ დაუ-
კლავთ, არამედ საწამლავეთ მოს-
პესო.

VIII წიგნიდან

36 (81)

Schol. Apoll. Rhod.

I, 188: καὶ Φερεκῦδης ἐν τῇ
η' φησὶ τὸν Ἀγκαιὸν ὑπὸ τοῦ
Καλυδωνίου σὺς πληγέντα τὸν
μηρὸν ἀποθάνειν.

მერვე წიგნში ფერეკილეც ამ-
ბობს, რომ ანკეოსი დაიღუპა კა-
ლიდონის ტახისაგან, რომელმაც
თემოში აძგერა [ეშვი].

ფრაგმენტები გაურკვეველი ადგილებიდან

44 (10)

Schol. Apoll. Rhod.

III, 467: πόντα θιά Περση]

პერსეისო, სათაყვანო ღმერთ-
ქალო: [ამოლონიოსი] პერსეისს

Περσηίδα την Ἐκάτην λέγει, ὡς τὸν Περσέως θυγατέρα. τινὲς αὐτὴν φασὶ Διὸς εἶναι παιῖδα. ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς Δήμητρος γενεαλογεῖται „καὶ τότε δὴ Ἐκάτην Δηὸ τέκεν εὐπατέρειαν.“ Βαχχολιδῆς δὲ Νυκτὸς φησὶ αὐτὴν θυγατέρα... Μουσαῖος δὲ Ἀστερίας καὶ Διὸς. Φερεκύδης δὲ Ἀρισταίου τοῦ Παίονος.

უწოდებს ჰეკატეს, როგორც პერსეს ასულს. ზოგიერთები ამბობენ, რომ იგი ზევსის ქალიშვილია. დემეტროსი „ორფიკაში“ შთამომავლობას ასე წარმოგვიდგენს: „და მაშინ დეომ შვა კარგი მამის ასული ჰეკატე.“ ბაკქილიდე ამბობს—იგი ღამის ასულიაო... მუსეოსი—ასტერიასა და ზევსის შვილიაო; ფერეკიდე კი [ამბობს], რომ პეონის ძის არისტეოსის ქალიშვილია.

47 (7)

об. Зейландия, фрз. 89 (146)

54 (14)

Schol. Apoll. Rhod.

II, 1210: περὶ τὸν Καύκασόν, φασιν, ἐν τῇ Τυραονίᾳ πέτρας κερκυνωθεῖς ὁ Τυφῶς ἰχθῦράς τινας ἀπήκεν, ἐξ ὧν ἐγένετο ὁ τὸ δῆρος φυλάσσων ὄφις. ὅτι δὲ ἐπὶ τὸν Καύκασον κατέφυγεν ὁ Τυφῶς διωκόμενος καὶ ὅτι καιομένου τοῦ ὄρους ἔφυγεν ἔκειθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου τὴν Πιθηκοῦσσαν αὐτῷ περιρριφῆναι νῆσον, Φερεκύδης ἐν τῇ Θεογονίᾳ ἱστορεῖ. οὐ μέντοι ὅτι καὶ εἰς τοὺς περὶ Συρίαν τόπους ἦλάνθη, ὡς φησιν Ἀπολλωνίος.

ამბობენ, მეხდაკრულმა ტიფონმა კავკასიონზე, ტიფაონის კლდეზე, რაღაც ღვთაებრივი სითხე დაღვარა, საიდანაც წარმოიშვა საწმისის მკველი გველეშაპი. დევნილმა ტიფონმა რომ თავი კავკასიონს შეაფარა და მას შემდეგ რაც მთას ცეცხლი წაეკიდა, იქიდან იტალიაში გაიქცა, სადაც მას კუნძული პითეკუსა დაემხო თავს, ამას მოგვითხრობს ფერეკიდე „თეოგონიაში.“ ასე რომ მარტო სირიის ირგვლივ მდებარე ადგილებამდე არ ყოფილა დევნილი, როგორც აპოლონიოსი ამბობს.

62 (18)

Schol. Pindar. Nem.

III, 57: Πηλεὺς... δὲ χιολκὸν εἶλε μόνος ἄνευ στρατιᾶς, καὶ ποτρίαν Θέτιν κατέμαρψεν

პელევსი... რომელმაც იოლიკოსიც აიღო მარტო, ჯარის გარეშე და ძლივს დაეწია დედუ-

ἐγκοινητί] δᾶξει δὲ ὁ Πίνδαρος διὰ τὸν Ἀλκωνήτην χαρίζεσθαι τῷ Πηλεΐ· οὐ γὰρ μόνος εἶπε τὴν Ἰωλκόν, ἀλλὰ μετὰ Ἰάσονος καὶ τῶν Τυνδαρίδων, ὡς ἱστορεῖ Φερεκύδης.

ვალ თეტიდას: ჩანს, პინდარე ევინელის გამო სცემს პატრეს პელევსს. [პელევსს] მარტო კი არ აუღია იოლკოსი, არამედ იასონთან და ტინდარიდებთან ერთად, როგორც ფერეკიდე მოგვითხრობს.

98 (52)

Schol. Pindar. P. IV, 288 a: ματρειᾶς ἀμείων βελάν] ἐκακώθη γὰρ διὰ τὴν μητρυιάν ἐρασθεῖσαν αὐτῶν, καὶ ἐπεβουλεύθη ὥστε φυγεῖν. ταύτην δὲ ὁ μὲν Πίνδαρος ἐν Ἵμνοις Δημοδίκην Ἰππίας δὲ Γοργῶνιν Σοφοκλῆς ἐν Ἀθάμαντι Νεφέλην· Φερεκύδης Θემιστώ. δὲ καὶ φησι τῶν καρπῶν φθειρομένων ἐκ ταυτομάτου ἐμελούσιον δοῦναι ἑαυτὸς εἰς σφαγὴν.

დედინაცვლის უღვთო ისრებოსაგან: დაიწაგრა [ფრიქსე] დედინაცვლის წყალობით, რომელმაც იგი შეიყვარა და მახეც დაეგო ისეთი, რომ გაიქცა. [ფრიქსეს დედინაცვალს] პინდარე „ჰიმნებში“ დემოდიკეს [ეძახის], ჰიპია— გორგოპისს, სოფოკლე „ათამანტში“— ნეფელეს, ფერეკიდე— თემისტოს. [ფერეკიდე] ინასაც ამბობს, რომ როცა მოსავალი თავისთავად წახდა, [ფრიქსემ] თავისი ნებით მისცა თავი დასაკლავადო.

99 (53)

იხ. ჰენსოლდე, „ასტრონომია“, ფრგ. 14.

100

Schol. Apoll. Rhod. III, 1093: Ἀλαίης νήσου] πλεονάζει ἢ αἰ συλλαβῆ. ἔστι γὰρ Ἀίης νήσου. Ἀλα δὲ μητροπόλις Κόλχων. νήσου δὲ μέμνηται ἐν τῷ Φάσιδι, ἐν τῷ τὸ δέρας, ὡς φησι Φερεκύδης.

კუნძულ აიაიას: მეტობს მარცვალი აია, ვინაიდან არის „აიას კუნძულის.“ აია კოლხთა დედაქალაქია. მოიხსენიება კუნძული ფაზისში, სადაც, როგორც ფერეკიდე ამბობს, საწმისი [იყო].

101 (55)

Schol. Pindar. P. IV, 221 c: ἐγγύς μὲν Φένης χράνασ] 17 ა. ურუშაძე

ფერეტმა ახლოს მდებარე ჰიპერიიდის წყარო დატოვა: ჰიპეროა

Ἐπερὴδα λιπών] Ἐπέρεια δὲ κρήνη ἐν ταῖς Φεραις. φασὶ δὲ ξυνοὶ ἀπὸ Ἐπέρητος αὐτὴν λαβεῖν τοῦνομα, ὡς Φερεκῦδης. φησὶ γὰρ οὕτω· „Μέλας ὁ Φρίξου γαμει Εὐρύκλειαν· τῶν δὲ γίνεται Ἐπέρης, δεῖται ἐπὶ τῇ κρήνῃ τῇ ἀπ' αὐτοῦ κληθεῖσθαι Ἐπερείη.“

წყაროა ფერეში. ზოგიერთები, როგორც ფერეკიდე, ამბობენ, რომ მან სახელი მიიღო ჰიპერეტისაგან. [ფერეკიდე] ასე ლაპარაკობს: „ფერიქსეს ძე მელასმა შეირთო ეგრიკლია; ამათგან გაჩნდა ჰიპერეტი, რომელიც ცხოვრობდა მისგან სახელის მქონე წყაროსთან—ჰიპერიასთან.“¹¹

103: (58)

a. Schol. Apoll. Rhod. I, 411: Αἰσωνὶς πόλις τῆς Μαγνητίας, ἀπὸ τοῦ πατρὸς Ἰάσωνος, ὡς καὶ Πίνδαρος φησι· καὶ Φερεκῦδης.

b. Steph. Byz. s. Αἰσών· πόλις Θεσσαλίας· ἀπὸ Αἰσωνος τοῦ Ἰάσωνος πατρὸς... καὶ Φερεκῦδης τὴν πόλιν Αἰσωνίαν φησίν.

ესონისი მაგნესიის ქალაქია; [სახელდებულია] იასონის მამისაგან, როგორც პინდარე ამბობს და ფერეკიდეც.

b. ესონი—თესალიის ქალაქი; [სახელდებულია] იასონის მამის ესონისაგან... ფერეკიდეც ესონიას უწოდებს ქალაქს.

104 (59)

a. Schol. Apoll. Rhod. I, 45: οὗ δὲ μητρὸς τὴν Ἀλκιμέδης ὁ Ἰάσων Φερεκῦδης μὲν συμφωνεῖ τῷ Ἀπολλωνίῳ. Ἡρόδωρος δὲ Πολυφήμῳ τὴν Αὐτολύκου φησὶν Ἰάσωνος εἶναι μητέρα. Ἄνδρων δὲ ἐν τῇ Ἐπιτομῇ τῶν Συγγενείων Αἰσωνος καὶ Θεογνήτης τῆς Λαοδίκου.

b. ibid. I, 230: ὁ γὰρ Μινύας πολλὰς εἶχεν θυγατέρας· καὶ γὰρ ὁ Ἰάσων Ἀλκιμέδης ἐστὶ τῆς Κλυμένης τῆς Μινύου θυγατρός. Στρωχόρος δὲ Ἐτεοκλυμένης φησὶν, Φερεκῦδης δὲ Ἀλκιμέδης τῆς Φυλάκου.

a. იასონის დედა რომ ალკიმედე იყო, ამაში ფერეკიდე ეთანხმება აპოლონიოსს. ჰეროდორე ამბობს—იასონის დედა იყო ავტოლიკეს ასული პოლიფემო. ხოლო ანდრონი „ნათესაობათა მოკლე გადმოცემაში“ [იასონს რაცხს] ესონისა და ლაოდიკეს ასულის—თეოგნეტეს ძედ.

b. მინიასს მრავალი ქალიშვილი ჰყავდა. იასონი მინიასის ქალიშვილის—კლიმენეს ასულის—ალკიმედეს ძეა. სტროქორე ამბობს, [იასონი] ეტეოკლიმენეს შვილიაო; ფერეკიდე კი—ფილაკეს ასულის—ალკიმედესიო.

Schol. Pindar. P. IV, 133 a (Tzetz. Lyc. 175 p. 80, 25 sch.): a. τὸν μονοκρηπίδα ἢ ἱστορία παρὰ Φερεκῦδαι· „ἔθυσε τῷ Ποσειδῶνι“, φησίν, „ὁ Πελίας, καὶ προεῖπε πᾶσι παρῆναι· οἱ δὲ ἦσαν οἱ τε ἄλλοι πολῖται καὶ ὁ Ἰήσων. ἔτυχε δὲ ἀροτρεύων ἐγγὺς τοῦ Ἀναύρου ποταμοῦ, ἀσάμβαλος δὲ διεβῆαινε τὸν ποταμόν, διαβὰς δὲ τὸν μὲν δεξιὸν ὑποδεῖται πόδα, τὸν δὲ ἀριστερόν ἐπιλήθεται· καὶ ἔρχεται οὕτως ἐπὶ δεῖπνον. ἰδὼν δὲ ὁ Πελίας συμβάλλει τὸ μαντήιον, καὶ τότε μὲν ἠσύχασε, τῇ δ' ὕστεραία μεταπεμψάμενος αὐτὸν ἤρετο ὅτι ποιοίη εἰ αὐτῷ χρησθεῖη ὑπὸ τοῦ τῶν πολιτῶν ἀποθανεῖν· ὁ δὲ Ἰήσων, πέμψαι ἂν εἰς Αἶαν αὐτὸν ἐπὶ τὸ κῶας τὸ χρυσόμαλλον, ἄξοντα ἂν ἀπὸ Αἰήτεω. ταῦτα δὲ τῷ Ἰήσωνι Ἑρῆ ἐς νόον βάλλει, ὡς ἔλθοι ἢ Μήδεια τῷ Πελίᾳ κακόν.“

b. μονοκρηπίδα, τὸν μονοσάμβαλον· κρηπίς γὰρ τὸ βῆμα, καὶ εἴρηται παρὰ τὴν βᾶσιν.

c. ἄλλως· ὅτι ἐκ τοῦ Ἀναύρου ποταμοῦ μόγις τὸ δεξιὸν πέδιλον ἔσωσεν, ἱστορεῖ καὶ Ἀπολλώνιος (I, 10).

a. ცალწალიანს: ამბავი ფერეკიდესთან: „პელიასი, — ამბობს იგი, — მსხვერპლს სწირავდა პოსეიდონს და ყველას უბრძანა, დასწრებოდნენ. იყვნენ აქ სხვა მოქალაქენიც და იასონიც; იგი მიწას ხნავდა მდინარე ანავროსის მახლობლად და მდინარეზე ფეხშიშველი გადავიდა; გადასულმა მარჯვენა ფეხზე ამოიცივა [წალა], მარცხენა კი დაავიწყდა და ასე მივიდა ნალიძზე. როცა პელიასმა დაინახა, ნამისნევი მოაგონდა, მაგრამ მაშინ გაჩუმდა. მეორე დღეს კი გამოიძახა იგი და ჰკითხა, რას მოიმოქმედებდა, თუ მოქალაქეთაგან ვინმეს ხელით სიკვდილი ეწერებოდა. იასონმა [უპასუხა], რომ გაგზავნიდა მას აიაში ოქროს საწმისის მოსატანად აიეტისაგან. ეს [ახრო] ჰერამ შთააგონა იასონს, რათა მოსულიყო მედია პელიასის საგნებოდ.

b. „მონოკრეპის“ „ცალწალიანს“ ნიშნავს. „კრეპის“ „სვლა“ და „ბასის“ — თან ითქმის.

c. მდინარე ანავროსისაგან რომ მარჯვენა წალა ძლივს იხსნა [იასონმა], ამას აპოლონიოსიც მოგვითხრობს.

Schol. Apoll. Rhod.

I, 4: ὁ μὲν Ἀπολλώνιος καλεῖ τὴν Ἀργῶ ἀπὸ Ἀργου τοῦ κατὰ σκευάσαντος· Φερεκύδης δὲ ἀπὸ Ἀργου τοῦ Φρίξου υἱοῦ.

აპოლონიოსს „არგოს“ სახელი გამოჰყავს შშენებელი არგოსისაგან; ფერეკიდეს კი—ფრიქსეს ძე არგოსისაგან.

107 (62)

Ibid. I, 105: Τίφους δ' Ἀγνιάδης Σιφαέα κάλλιπε δῆμον Θεσπιάων] αἱ Σίφαι τῆς Βοιωτίας πόλις, Σιφαεὺς δὲ δῆμος Θεσπιάων, Θέσπεια δὲ καὶ πόλις Θεσσαλίας. Φερεκύδης δὲ Ποτυνέα ἱστορεῖ τὸν Τίφυν. ὁ δὲ Δισχύλος ἐν τῇ Ἀργοῖ τὸν Τίφυν Ἴφυν καλεῖ.

ჰაგნიაღმა ტიფისმა დატოვა თესპიელთა მხარე სიფე; სიფე ბეოტიის ქალაქია; სიფაევის თესპიელთა მხარეა; თესპია თესალიის ქალაქიცაა. ფერეკიდე ტიფისს პოტნიევსად გვამცნობს. ეს ქილე კი „არგოში“ ტიფისს იფისს უწოდებს¹².

108 (70)

Ibid. I, 139: [Ἰδμων...] Χαμαιλέων φησὶ τὸν Θέστωρα Ἰδμωνα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καλεῖσθαι διὰ τὸ ἔμπειρον εἶναι. ἄλλοι φασὶ καὶ Θέστωρα συμπλεῖσαι τοῖς Ἀργοναύταις. τὸν Ἀμφιάρζον δὲ φησὶ συμπλεῖσαι Δηλιόχοιο. ὁ δὲ Ἰδμων, ὃς ἱστορεῖ Φερεκύδης, ἐγένετο παῖς Ἀστερίας τῆς Κορώνου καὶ Ἀπόλλωνος· ὃς καὶ Δαιοθῆς Θέστωρ· τοῦ δὲ Κάλχας· ἀναιρεῖται δὲ Ἰδμων ἐν Μαρνανδυνίᾳ ὑπὸ κάπρου. ὅτι δὲ Ἄβαντος υἱὸς Ἰδμων φησὶ καὶ Ἡρόδωρος. οὗτος δὲ Ἄβαντός φησὶ νομισθῆναι τὸν Ἰδμωνα. συμπαρτρυεὶ δὲ αὐτῷ καὶ Ἡρόδωρος.

ი დ მ ო ნ ი: ქამელეონი ამბობს, რომ თესტორი ძველებთან იღმონად იწოდებოდა, ვინაიდან გამოცდილი იყო [მკითხაობაში]. სხვები ამბობენ, თესტორიც გაემგზავრა არგონავტებთან ერთად. დეიოქე გადმოგვცემს, რომ [არგონავტებთან ერთად] გასცურა ამფიარაემ. იღმონი, როგორც ფერეკიდე მოგვითხრობს, კორონეს ასულის—ასტერიასა და აპოლონის ძე იყო; [იღმონისა] და ლაოთოესი—თესტორი; ამისი კი — კალქანტი. მოკლულ იქმნა იღმონი გარეული ტახის მიერ მარიანდინიაში. იღმონი რომ აბანტის ძეა, ამას ჰეროდოტეც ამბობს. [აპოლონი

ოსი] ამბობს, რომ იღმონი აბანტიის ძედ ითვლებოდა. ემოწმება მას ჰეროდოტეც.

110 (64)

იხ. ჰესიოდე, „ქალთა კატალოგი“, ფრგ. 74.

111 (67)

a. [Apollodor.] Bibl. I, 117: ἐνταῦθα δὲ Ἡρακλέα καὶ Πολύφημον κατέλιπον... Ἡρόδωρος δὲ αὐτὸν οὐδὲ τὴν ἀρχὴν φησι πλεῖσαι τότε, ἀλλὰ παρ' Ὀμπάλη δουλεύειν. Φερεκύδης δὲ αὐτὸν ἐν Ἀφεταιῖς τῆς Θησαλίας ἀπολειφθῆναι λέγει, τῆς Ἀργούς φθειγμένης μὴ δύνασθαι φέρειν τὸ τούτου βάρος. Δημάρατος δὲ αὐτὸν εἰς Κόλχους πεπλευκὸτα παρέδωκε· Διονύσιος μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα φησι τῶν Ἀργοναυτῶν γενέσθαι.

b. Schol. Apoll. Rhod. I, 1289 (იხ. ჰესიოდე, ფრგ. 169): Ἀπολλώνιος μὲν οὖν ἀπολειφθῆναι φησι τὸν Ἡρακλέα περὶ Κίον, ἐκβάντα ἐπὶ τὴν Ἰλαζήτησιν. Διονύσιος δὲ ὁ Μιτυληναῖος συμπεπλευκέναι φησι τὸν ἦρωα τοῖς ἀριστεύουσιν ἕως Κόλχων καὶ <ἐν> τοῖς περὶ Μήδεϊαν συμπεπραχέναι τῷ Ἰάσωνι. ἑμοίως καὶ Δημάρατος. Ἡρόδωρος δὲ φησι μὴ συμπεπλευκέναι αὐτὸν τε καὶ τινὰς ἄλλους... Ἀντίμαχος δὲ ἐν τῇ Ἀσθή φησὶν ἐκβίβασθέντα τὸν Ἡρακλέα διὰ τὸ καταβαρεῖσθαι τὴν Ἀργὴν ἔπο τὸν ἦρωα· καὶ

a. აქ¹³ დატოვეს ჰერაკლე და პოლიფემე... ჰეროდოტე კი ამბობს, რომ [ჰერაკლე] დასაწყისშივე არ გამგზავრებულია [კოლხეთში], რადგან ომთაღეს ემსახურებოდა. ფერეკიდე ამბობს— იგი თესალიის აფეტში იქნა დატოვებული, რადგან „არგომ“ დაიძახა: ამ სიმძიმის ტარება არ შემძლიაო. დემარატე კი გადმოგვცემს, რომ [ჰერაკლე] კოლხეთთან მიტურდა; ხოლო დიონისიოსი ამბობს: იგი არგონავტების წინამძღოლიც იყო.

b. აპოლონიოსი ამბობს, რომ ჰერაკლე, ხომალდიდან ჰილასის საძებნელად გადასული, კიოსის მახლობლად დარჩა. დიონისიოსს მიტილენელი კი გადმოგვცემს: გმირი ვაჟკაცებს მიჰყვა კოლხებამდე და იასონს მელეასთან დაკავშირებულ საქმეებში დაეხმარაო. მსგავსადვე [ლაპარაკობს] დემარატეც. ხოლო ჰეროდოტე ამბობს: [ჰერაკლე არგონავტებთან ერთად] არ გამგზავრებულია და არც ზოგი სხვაცო... ანტიმაქე „ლიდეში“ გადმოგვცემს: ჰერაკლე ხომალდიდან გადმოსვეს, ვინაიდან გმირი „არგოს“ შეტად

Προειδὶπιπος ὁ ἐπιγραμματογράφος ἠκολούθησε καὶ Φερεκύδης Ἱσιόδῳ. Ἐφορος δὲ ἐν τῇ ε' φησὶν αὐτὸν ἔκουσιως ἀπολελειφθαι πρὸς Ὀμφάλην τὴν Λυδῶν βασιλεύουσαν.

ამძიმებდაო. ჰესიოდეს მისლევს-ეპიგრამების მწერალი პოსილიპე და ფერეკიდეც. ეფოროსი მეხუთე წიგნში ამბობს, რომ [ჰერაკლე] საკუთარი ნებით დარჩა ომფალესთან — ლიდიელების დედოფალთან.

112 (71)

Ibid. III, 230: καὶ οἱ χαλκόποδας ταύρους κάμε, χάλκεα δὲ σπέρων ἦν στέρματ', ἐκ δὲ πύρρος δεινὸν σέλας ἀμπνεύεσκον] ὅτι χαλκόποδες οἱ ταῦροι καὶ πύρρ πνέοντες Φερεκύδης φησὶν.

[ჰეფესტომ] გამოუქედა [აიეტს] სპილენძისფეხებიანი ხარები; მათი ხახებიც სპილენძისა იყო, საიდანაც ცეცხლის სახარელ ალს აფრქვევდნენ: ხარები რომ სპილენძისფეხებიანი და ცეცხლისმფრქვეველი იყო, ამას ფერეკიდე ამბობს.

113 (74)

a. Schol. Eurip. Med. arg. p. 137, 10 Schw.: Φερεκύδης δὲ καὶ Σιμωνίδης φασὶν ὡς ἡ Μήδεια ἀνεψήσασα τὸν Ἰάσονα νέον ποιήσῃε. περὶ δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Αἰσονος ὁ τοῦς Νόστους ποιήσας φησὶν οὕτως: „αὐτίκα δ' Αἰσονα θῆκε φίλον κόρον ἠβώνοντα...“ Αἰσχύλος δ' ἐν ταῖς Διονύσου Τροφοῖς ἱστορεῖ ὅτι καὶ τὰς Διονύσου τροφούς μετὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀνεψήσασα ἐνεοποίησε.

a. ფერეკიდე და სიმონიდე ამბობენ, თითქოს მედეამ გამოხარშა იასონი და გაახალგაზრდავა. [იასონის] მამის შესახებ „დაბრუნებათა“ შემთხვეული ასე ამბობს: „მყისვე გახალა ესონი სიმფიფეში შესულ მოხდენილ ყმაწვილად...“ ესკილე „დიონისეს ძიძებში“ მოგვითხრობს, რომ [მედემ] დიონისეს ძიძები მათი ქმრებით გამოხარშა და ახალგაზრდებად აქცია.

b. Schol. RV Aristoph. Eq. 1321: ὥσπερ ἡ Μήδεια λέγεται, ὡς μὲν Αἰσχύλος ἱστορεῖ, τὰς τροφούς τοῦ Διονύσου ἀνεψήσασα ἀνανάσαι ποιῆσαι μετὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ὡς δ' ὁ τοῦς Νόστους ποιήσας καὶ τὸν

b. მედეამ, როგორც ესკილეც მოგვითხრობს, ამბობენ, ვითომც დიონისეს ძიძები გამოხარშა და მათ ქმრებთან ერთად ახალგაზრდებად აქცია. „დაბრუნებათა“ შემთხვეული [ამბობს] — ესონი-

Αίσονα... Φερεκύδης δὲ καὶ Σι-
μωνίδης τὸν Ἴάσονα.

ცო... ფერეკიდე და სიმონიდე
კი [ამბობენ]—იასონიო.

161 (117)

Steph. Byz. s. Φρίξα·
πόλις. ἢ δὲ Φρίξα κείται μὲν τῆς
Ὀλυμπίας ἀπέχουσα στάδια 7.
Φερεκύδης δὲ Ἀρκαδίας αὐτὴν
γράφει.

ფრიქსა — ქალაქი. ფრიქსა
მდებარეობს ოლიმპიიდან მოშო-
რებით 30 სტადიონზე. ფერეკი-
დე კი წერს, რომ იგი არკადი-
ის [ქალაქია].

171 (84)

Schol. Pindar. Isthm.
I, 79: τοῦτον δὲ τὸν Μινύαν
οἱ μὲν Ὀρχομένου γενεαλογοῦσιν,
ὡς Φερεκύδης· ἔνιοι δὲ ἔμπαλι
τὸν Ὀρχομένον Μινύου· ἔνιοι δὲ
ἀμφοτέρους Ἐτεοκλέος γενεαλο-
γοῦσι. Διονύσιος δὲ τὸν Μινύαν
Ἄρεος ἀναγράφει. Ἀριστῶνῆμος
δὲ Ἄλεοῦ τοῦ Μινύαν· καὶ τοὺς
Ἀργοναύτας δὲ Μινύας ἐντενθεῖν
γράφει προσηγορευσθαι.

ამ მინიასს ზოგიერთები, რო-
გორც ფერეკიდე, ორქომენოსის
შთამომავლად აცხადებენ; სხვები
კი, პირიქით, ორქომენოსს [ალი-
არებენ] მინიასის შვილად; ხო-
ლო ზოგიერთებიც ორთავეს ეტე-
ოკლეს შთამომავლებად სთვლი-
ან. დიონისიოსი, თავის მხრივ,
მინიასს არესის ძეობას მიაწერს.
არისტოდემე ალეასის შვილად
[რაცხს] მინიასს. [პინდარე] წერს,
რომ აქედან ეწოდათ არგონავ-
ტებს მინიები.

მაროლოკი—Ἡρόδοτος

(VI—V სს)

ტექსტი:

1. F Hist Gr. II.
2. F Gr. Hist. I.

„შერაკლესათვის“

18 (5)

Schol. Theocrit. XIII,
56 a: ᾠχετο Μαιωτιστ[ί] ἀντὶ
τοῦ Σχυθιστ[ί]· Μαιῶται γὰρ ἔθνος
Σχυθικὸν παροικοῦσιν τῆν Μαιῶτιν

a. მიდიოდა მეოტურად: ნაცვ-
ლად [სიტყვისა] „სკვითურად.“
მეოტები სკვითური ტომია, მეო-

λίμνην, τοξικάτων. Σχυθικοί
δὲ θπλοῖς ἐχρήσατο Ἑρακλῆς, ὡς
φασιν Ἡρόδοτος καὶ Καλλιμάχος.

ἄλλως ἐχρήτο δὲ Ἑρακλῆς
τοῖς Σχυθικοῖς τόξοις, διαδοχθεὶς
παρὰ τινος Σχύθου. Τευτάρου, ὡς
ἱστορεῖ Ἡρόδοτος καὶ Καλλιμά-
χος.

30 (23)

Schol. Apoll. Rhod.
II, 1248: τόθι γυῖα... ὁ Προ-
μηθεὺς ἐδέξετο ἐν τῷ Καυκάσῳ,
καὶ ὁ ἄετος τὸ ἦπαρ αὐτοῦ κατ-
ήσθηεν. Ἀγροΐτας δὲ ἐν τῇ ἡ-
τῶν Λιβυκῶν δαπανᾷσθαι φησι τὸ
ἦπαρ Προμηθέως δόξαι ὑπὸ τοῦ
ἄετος διὰ τὴν κρατίστην τοῦ
Προμηθέως χῶραν τὸν ποταμὸν
τὸν καλούμενον Ἄετον φθεῖρειν,
ἦπαρ δὲ παρὰ πολλοῖς, ὥσπερ
καὶ οὐθαίρ τὴν εὐκαρπὸν λέγεσθαι
γῆν. Ἑρακλέους δὲ ἐξοχετεύσαν-
τος διώρυξιν τὸν ποταμὸν τὸν τε
ἄετον δόξαι ὑπὸ αὐτοῦ κεχωρ-
ίσθαι καὶ τὴν Προμηθέα λελύσθαι
τῶν δεσμῶν. Θεόφραστος δὲ τὸν
Προμηθέα φησὶ σοφὸν γενόμενον
μεταδοῦναι πρῶτον τοῖς ἀνθρώποις
φιλοσοφίας, δευτέρως καὶ διαδοθῆναι
τὸν μύθον, ὡς ἄρα πύρρος μετα-
δοίη. καὶ Ἡρόδοτος ξένως περὶ
τῶν δεσμῶν τοῦ Προμηθέως ταῦ-
τα εἶναι γὰρ αὐτὸν Σχυθῶν
βασιλέα φησὶ, καὶ μὴ δυνάμενον
παρέχειν τοῖς ὑπηκόοις τὰ ἐπι-
τήδεια διὰ τὸ τὴν καλούμενον Ἄε-

ტისის ტბასთან მოსახლე, მშვილ-
დონობით გამორჩეული. ჰერაკ-
ლე. როგორც ჰეროდოტე და კა-
ლიმაქე ამბობენ, სკვითურ ია-
რალს ხმარობდა.

ბ. როგორც ჰეროდოტე და
კალიმაქე მოგვითხრობენ, ვინმე
სკვით ტეტარესაგან განსწავლი-
ლი ჰერაკლე სკვითურ მშვილდ-
ისარს ხმარობდა.

იქ კიდურებით... პრომეთე
მიჯაჭვული იყო კავკასიონზე და
არწივი ჰკორტნიდა მის ღვიძლს.
აგრეტა¹⁴ „ლიბიკის“ მეცამეტე
წიგნში ამბობს: არწივის მიერ
პრომეთეს ღვიძლის დაკორტნის
[თქმულება], ჩანს, [გაჩნდა] იქი-
დან, რომ აეტოსად [არწივად]
წოდებული მდინარე ანადგურებ-
და პრომეთეს საუკეთესო მხარეს;
ღვიძლი კი, ისევე როგორც ჯი-
ქანი, მრავალ [მწერალთან] ნა-
ყოფიერ მიწას ეწოდება. როცა
ჰერაკლემ არხით მდინარეს გზა
უცვალა, წარმოიდგინეს, რომ მან
უკუაგლო არწივი და პრომეთეც
დაიხსნა ბორკილებიდან. თეოფ-
რასტე ამბობს, რომ ბრძენმა პრო-
მეთემ აღამიანები პირველად აზი-
არა თილოსოფიას, საიდანაც
გავრცელდა მითი, თითქოს [მო-
კვდავთ] ცეცხლი უბოძაო. ჰერო-
დოტეც თავისებურად [გადმოგვ-
ცემს] პრომეთეს ბორკილების შე-
სახებ შემდეგს: [პრომეთე],—ამ-
ბობს იგი,—იყო სკვითების მეფე;

τὸν ποταμὸν ἐπικλύζειν τὰ πεδία
 δεῖσθαι ὑπὸ τῶν Σχυθῶν· ἐπιφα-
 νέντα δὲ Ἡρακλέα τὸν μὲν πο-
 ταμὸν ἀποστρέφαι εἰς τὴν θάλασ-
 σαν—καὶ διὰ τούτο μεμυθεῖσθαι
 ἀνηρηκέναι τὸν ἀετὸν Ἡρακλέα—,
 τὸν δὲ Προμηθεῖα λῆσαι τῶν θεσ-
 μῶν. Φερεκύδης δὲ ἐν δευτέρῳ
 Τυφῶνος καὶ Ἐχλῶνης τῆς Φόρκυ-
 νός φησι τὸν ἀετὸν τὸν ἐπιπεμ-
 φθέντα Προμηθεῖ· ὅτε δὲ ὁ ἀετὸς
 ἦσθιε τῆς ἡμέρας τοῦ ἡπατος, τὸ
 λειπόμενον ἤξτετο τῆς νυκτὸς καὶ
 ἐγίνετο ἴσον.

რაკი ვერ შესძლო, ქვეშევრდომ-
 თათვის საარსებო სახსარი მიე-
 წოდებინა; ვინაიდან აეტოსად
 (არწივად) წოდებული მდინარე
 ყანებს წყლით ჰფარავდა, სვეთთა
 მიერ ბორკილებში იქნა ჩაქედი-
 ლი; ხოლო როცა იქ პერაკლე
 გამოჩნდა, მდინარე ზღვისაკენ
 აბრუნა; აი, ამის გამო გავრცელ-
 და მითი, რომ პერაკლემ არწი-
 ვი მოკლა, პრომეთე კი ბორკი-
 ლებიდან დაიხსნა. ფერეკიდე მე-
 ორე წიგნში [ამბობს], რომ პრო-
 მეთესთან მიგზავნილი არწივი ტი-
 ფონისა და ფორკისის ასულის—
 ექიდნას ნაშიერია; როცა არწი-
 ვი დღისით ღვიძლის ნაწილს
 ჰამდა, დარჩენილი ნაწილი ღა-
 მით იზრდებოდა და [ღვიძლი]
 მთელი ხდებოდა.

„არგონავტიკა“

5 (40)

Schol. Apoll. Rhod. I,
 71: ἀλκίεις Ἐρυβάτης]... Ἡρό-
 δωρος δὲ ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς
 τοῦτον Εὐρυβάτην καλεῖ, καὶ φη-
 σιν αὐτὸν Τελέοντος υἱόν.

ძლიერი ერიბოტე¹⁵: პეროდო-
 რე „არგონავტიკაში“ ამას ევრი-
 ბატეს ეძახის და ამბობს, რომ
 იგი ტელეონტის შვილია.

6 (44)

Ibid. I, 769; ὅτι δὲ
 ἐμίγησαν οἱ Ἀργοναῦται ταῖς
 Δημνίαις, Ἡρόδωρος ἱστορεῖ ἐν
 τοῖς Ἀργοναυτικοῖς. Δισχῆλος δὲ
 ἐν Ἰψιπύλῃ ἐν δελτοῖς φησὶν αὐ-
 τὰς ἐπελθούσας χειμαζομένοις τοῖς
 Ἀργοναῦταις ἀπείργειν, μέχρι λα-
 βεῖν ὄρκον παρ' αὐτῶν ἀποβάντας

არგონავტები რომ ლემნოსელ
 ქალებს დაუკავშირდნენ, ამას ჰე-
 როდორე მოგვითხრობს „არ-
 გონავტიკაში.“ ხოლო ესქილე
 „პითისიპილეში“ ამბობს: [ლემნო-
 სელი ასულები] იარაღში ჩამსხ-
 დარი შეეგებნენ ქაროშხალში მო-
 ხვედრილ არგონავტებს და გზას

μυγήσονται αὐταῖς. Σοφοκλῆς δὲ ἐν ταῖς Ἀημιναῖς καὶ μάχην ἰσχυρὰν αὐτοῖς συνάψαι φησίν.

ულობავდნენ, სანამ ფიცი არ მიიღეს მათგან, რომ ხომალდიდან გადმოსულნი მათ დაუკავშირდებოდნენო. სოფოკლე „ლეგნოსელ ქალებში“ ამბობს, რომ [არგონავტები] ფიცხელ ბრძოლაშია ცკი ჩაებნენო.

7 (45).

Ibid. I, 943: τούτων καὶ Ἡρόδωρος μνημονεύει ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς καὶ οὕτως ἐπολέμησαν Ἡρακλεῖ.

[გეას ძეგებს] ჰეროდოროც მოიხსენიებს „არგონავტიკაში“ და იმასაც, რომ ჰერაკლეს ბრძოლა გაუმართეს.

8 (50)

Ibid. II, 901: καρπαλίμως δ' Ἀχέροντα διεξεπέρησαν ἕρετιμοῖς] διὰ τοῦ Ἀχέροντος ἐξήλασαν ποταμοῦ. ἔτυχον γὰρ μέχρι ε σταδίων ἀναπλεύσαντες διὰ τοῦ Ἀχέροντος καθορισσόμενοι, ὧς φησι καὶ Ἡρόδωρος ἐν τοῖς Ἀργοναύταις.

სწრაფად გადაკვეთეს ხოფეზით აქერონტი: მდინარე აქერონტზე მიცურავდნენ. როგორც ჰეროდოროც ამბობს, „არგონავტებში“, ნაპირზე მისადგომად [არგონავტებმა] აღმა იცურეს აქერონტზე 5 სტადიონი.

9 (51)

Ibid. III, 594 (=III, 605): οὗτος δὲ χρησμὸς ἦν Αἰήτη δεδομένος ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐγγόνων ἀπολέσθαι, καὶ Ἡρόδωρος ἐν τοῖς Ἀργοναύταις ἱστορεῖ. τούτου ἕνεκα καὶ τὴν ζεῦξιν τῶν τῶν τῶν λέγει αὐτὸν ἐπινοήσαι.

ჰეროდოროც მოგვითხრობს „არგონავტებში“ იმას, რომ აიეტს მიღებული ჰქონდა მისნობა, თავის შთამომავალთა მიერ დალუპულიყო. ამის გამო, —ამბობს [ჰეროდოროც], —მან ხარების დაულვლა მოიგონაო.

10 (55)

Ibid. IV, 259: Ἡρόδωρος ἐν τοῖς Ἀργοναύταις φησὶ διὰ τῆς αὐτῆς ἐπανελθεῖν θαλάσ-

ჰეროდოროც „არგონავტებში“ ამბობს, რომ [არგონავტები] იმავე ზღვით დაბრუნდნენ, რომ-

σης, δι' ἧς ἤλθον εἰς Κόλχους (იხ. ლის' მეშვეობითაც კოლხებთან
პეკატე, ფრგ. 18 ა (339)). მივიდნენ.

38 (35)

Ibid. II, 1144: 'Ἡρό- პეროდორე ამბობს, რომ ათა-
δωρος δὲ φησιν ἐξ 'Αθάμαντος მანტისა და თემისტოსაგან წარ-
καὶ Θεμιστοδς γενέσθαι παιδῶας მოიშენენ ბავშვები: სქენევისი,
Σχοινία, Ἐρυσθρον, Δεύκωνα, ერიოროსი, ლევკონი, პტოლოსი
Πτοίον, νεωτάτους δὲ Φρίξον καὶ და ყველაზე უმცროსნი: ფრიქსე
'Ἑλληγ, οὐς διὰ τὴν 'Ἴνοϋς ἐπι- და პელე, რომლებიც ინოს ვე-
βουλήν ἐκχαρῆσαι. τελευτήσαι δὲ რაგობის მიზეზით სამშობლოდან
τὴν Ἑλληγ κατὰ Πακύνην φησιν წავიდნენ. ჰელანიკე ამბობს: ჰე-
'Ἑλλάνιος. 'Ἴνοϋς δὲ καὶ 'Αθά- ლე პაკტიესთან დაიღუპაო¹⁶. ინ-
μαντος Δέαρχος καὶ Μελιέρτης ოსა და ათამანტის შვილებია:
ლეარქე და მელიკერტე.

39 (36)

იხ. აკუსილაე, ფრგ. 38 (8).

40 (36)

იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 104
(59).

41 a (37)

იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 111
(67) a.

41 b (38)

იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 111
(67) b.

42 (39)

იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 26
(63).

43 (39)

a. Schol. Apoll. Rhod. a. პეროდორე ამბობს, რომ
I, 31: φησι δὲ Ἡρόδωρος διἰასონს ქირონმა ურჩია, ორ-

παρήγησεν: ὁ Χείρων τῷ Ἰάσονι
ὅπως τὸν Ὀρφέα σὺν τοῖς Ἀρ-
γοναύταις παραλάβῃ·

b. *ibid.* I, 23: Ζητεῖ-
ται δὲ διὰ τὴν Ὀρφεὺς ἀσθενή-
σῃν συνέπλει τοῖς ἤρωσιν; ὅτι μόν-
ως ὁ Χείρων ἐχρησε μὴ δύναν-
σθαι τὰς Σειρήνας παραλθεῖν ἀν-
τοῦς Ὀρφέως μὴ συμπλέοντος.
οὕτως Ἡρόδωρος.

44 (41)

ob. ფერეკილდე, ფრგ. 108
(70).

46 (42)

Schol. Apoll. Rhod.
I, 211: Ζήτης καὶ Κάλαις]
τούτους ἐκ διαφόρων τόπων συμ-
πλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις φασίν.
οἱ μὲν γὰρ ἐκ Θράκης, ὡς Ἀπολ-
λώνιος· Ἡρόδωρος δὲ ἐκ Δαυλί-
δος· Δοῦρις δὲ ἐξ Ὑπερβορέων...
Φανόδικος δὲ ἐν ἁ Δηλιακῶν ἐξ
Ὑπερβορέων ἀντοῦς ἐλθεῖν ἐπὶ
τὸν πλοῦν.

ფვესი არგონავტებთან ერთად
წაყვებანა¹⁷.

საკითხავია, თუ რისთვის მიმ-
ყვებოდა ზღვად გმირებს სუსტი
ორფევისი? იმიტომ რომ მისანმა
ქირონმა [არგონავტებს] უწინა-
სწარმეტყველა: ისინი ვერ შეს-
ძლებდნენ სირინოზების გვერდის
ავლას, თუ მათთან ერთად არ
გავმგზავრებოდა ორფევისი. ასე
[ამბობს] ჰეროდოტე.

ძეტე და კალაისი: ამ-
ბობენ, რომ ესენი სხვა და სხვა
ზღვილებიდან გამოჰყვინენ არგო-
ნავტებს. ზოგიერთები, როგორც
ასოლონიოსი,—თრაკიიდანო. ჰე-
როდოტე [ამბობს]—დავლისიდა-
ნო, ღურისი კი—ჰიპერბორეების
მხარიდანო... ფანოდიკე „ღელი-
აკის“ პირველ წიგნში [ამბობს],
რომ ისინი გასამგზავრებლად ჰი-
პერბორეელთა მხრიდან მოვილ-
ნენ.

47 (47)

Ibid. II, 532: ... Τι-
μοσθένης δὲ φησι τοὺς μὲν Φρι-
ξου παιδῶν βῆμοις δῶδεκα ἰδρύ-
σασθαι τῶν θείων, τοὺς δὲ Ἀρ-
γοναύτας τοῦ Ποσειδῶνος. Ἡρόδω-
ρος δὲ ἐπὶ τοῦ βῆμου τεθυσκέναι
τοὺς Ἀργοναύτας, ἐφ' ὃν Ἄργος
ὁ Φρίξου ἐπανύων ἐτεθῆκε.

... ტიმოსთენე ამბობს, რომ
ფრიქსეს შვილებმა თორმეტი
ღმერთის საკურთხეველი ააგეს,
არგონავტებმა კი — პოსეიდონი-
სო. ჰეროდოტე [მოგვითხრობს]:
არგონავტებმა მსხვერპლი შესწი-
რეს იმ საკურთხეველზე, რომელ-
ზედაც მსხვერპლი შესწირა ფრიქ-
სეს ძემ—არგოსმა, როცა ბრუნ-
დებოდაო.

Ibid. II, 684: ἐν δὲ τῇ Θυνίδι νῆσφ ἱερὸν ἔστιν Ἀπόλλωνος. Ἡρόδωρος οὖν φησιν Ἐφρον Ἀπόλλωνα προσαγορεύεσθαι καὶ βωμὸν αὐτοῦ εἶναι ἐν τῇ νῆσφ, οὐ κατὰ θρόνον ἐφάνη αὐτοῖς, ἀλλὰ κατὰ οἱ Ἀργοναῦται θρόνου εἰς αὐτὴν κατέπλευσαν.

თინისის კუნძულზე არის აპოლონის ტაძარი. ჰეროდორე ამბობს: აპოლონს „გარიერატის“ [სახელი] შეერქვა და საკუთბეველიც არის მის კუნძულზე არა იმიტომ, რომ [არგონავტებს] ალიონზე გამოეცხადა, არამედ იმიტომ, რომ არგონავტები ასევე მიცურდნენ კუნძულთან.

Ibid. II, 752: οὐδ' ἄρα δῖθα Λύκον, κείνης πρόμον ἡπείροιο, καὶ Μαρνανθῶνους λάθων ἀνέρας] Λυκὸν φησὶ τότε Μαρνανθῶν βασιλεύειν, ὃς διὰ τὸ πρὸς τοὺς Βέβρυκας καὶ Ἄμυκον ἔχθος φιλοξένης τοὺς Ἀργουάτας ὑποδέξατο. φασὶ δὲ αὐτὸν ὄν ἐῖναι Δασκύλου τοῦ Ταντάλου καὶ Ἀνθεμεισίας τῆς Λύκου τοῦ ποταμοῦ, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Νύμφης ἐν τῷ ᾱ Περὶ Ἡρακλείας καὶ Ἡρόδωρος, παριστορῶν**. ὑπεδέξατο δὲ τοὺς ἥρωας, ὡς τινες, διὰ τὸ τὸν Πέλοπα τὸν θεῖον αὐτοῦ τιμηθῆναι παρὰ τῶν Ἑλλήνων.

იმ მხარის გამგებელ ლიკოსს და მარიანდინებს²⁸ დიდხანს არ დარჩენიათ შეუმჩნეველად ვაქცაცები: [აპოლონიოსი] ამბობს, რომ მაშინ მარიანდინებზე მეფობდა ლიკოსი, რომელმაც ბებრიკებისა და ამიკოსისადმი მტრობის გამო სტუმართმოყვარულად მიიღო არგონავტები. ამბობენ, რომ იგი იყო ტანტალოსის ძის—დასკილესა და მდინარე ლიკოსის ასულის—ანთემონისიას ვაჟი, როგორც გვიმოწმებს ნიმფისიც [თხულების] „ჭერაკლესა შესახებ“ პირველ წიგნში და ჰეროდორეც, გვითხრობს რა...** [ლიკოსმა] გმირები, როგორც ზოგიერთები [ამბობენ], მიიღო იმის გამო, რომ მისი ბიძა პელოპისი აატიემონისი იყო ელინთა მიერ.

Ibid. II, 815: περὶ τοῦ ἐν Μαρνανθῶνι γενομένου θανάτου τοῦ Ἰδομόνου καὶ Ἡρόδωρος ἱστορεῖ. καὶ Προμηθίδας ἐν τοῖς Περὶ Ἡρακλείας εἶπε καὶ

მარიანდინებში იდმონის სიკვდილის შესახებ ჰეროდორეც მოგვითხრობს. თუ ვით განიგნირა იდმონი ველური ტახისაგან, ამას პრომეთიდაც გვიამბობს წიგნში.

Νύμφης ἐν τῷ ... Περὶ Ἑρακλείας,
ὧς ὁ Ἰδμων ὑπὸ σὺς ἐπλήγη.

„ჭერაკლეს შესახებ“ და ნიმფი-
სიც [თხზულების] „ჭერაკლეს
შესახებ“ ... წიგნში.

51 (57)

Ibid. II, 848: περὶ γὰρ
τὸν ἀγριέλαιον τὸν ἐπιπεφυ-
κότα τῷ Ἰδμωνος τάφῳ ἐθίσπι-
σεν ὁ θεὸς τοῖς Μεγαροῖσι καὶ
Βοιωτοῖς τὴν πόλιν κτίσαι. λέγει
δὲ τὴν Ἑρακλείαν. ἐν γὰρ τῇ
ἀγορᾷ τῶν Ἑρακλεωτῶν ὑπάρχει
ὁ τάφος, ὧς φησιν Ἡρόδωρος, ἐφ'
οὗ ἐστὶν ἀγριέλαιος.

მეგარელებსა და ბეოტიელებს
ღმერთმა უმისნა, დაეარსებინათ
ქალაქი იდმონის საფლავზე აღ-
მოცენებული ველური ზეთისხი-
ლის ხის გარშემო. [აპოლონიო-
სი] გულისხმობს ჭერაკლეს. ჭე-
რაკლეელთა მოედანზე, როგორც
ამბობს ჰეროდოტე, არის საფ-
ლავი, რომელზეც დგას ზეთის-
ხილის ველური ხე.

52 (58)

9. об. „ნავპაკტიკა,“ ფრგ.

53 (54)

8. об. „ნავპაკტიკა,“ ფრგ.

54 (56)

Schol. Apoll. Rhod.
II, 854: οὗ ἐν τῇ Ἑρακλείᾳ
τέθνηκεν καὶ ὁ Τίτυς, εἶπε Νύμ-
φης. Ἡρόδωρος δὲ φησὶν οὗ οὐκ
ἀπώοντων εἰς Κόλχους τέθνηκεν
ὁ Τίτυς, ἀλλ' ὑπαστρεφόντων.

ჭერაკლეაში რომ ტიფისიცი მო-
კვდა, ამას ნიმფისი გვიამბობს.
ჰეროდოტე კი გადმოგვცემს, რომ
ტიფისი მოკვდა არა კოლხებისა-
კენ მსვლელობის დამს, არამედ
მაშინ, როცა [არგონავტები]
უკან ბრუნდებოდნენ.

55 (59)

Ibid. II, 895: Ἀγκαῖος
δὲ μᾶλ' ἐσσυμένως ὑπέδεκτο
νῆα θοὴν ἄξειν... τὸν δὲ μετ'
'Ἐργίνος καὶ Ναύπλιος Ἐδφημὸς τε
ἄρουντ', ἰθύνειν λελιγμένοι. ἀλλ'

ანკეოსმა დიდი მგზნებარებით
იკისრა მალი ხოპალდის წაყვა-
ნა... მის შემდეგ ერგინე, ნავპ-
ლიოსი და ეფემე წარმოდგნენ,
რომელთაც სურდათ, ემართათ

ἄρα τούσγε ἔσχεθον Ἄγκαιψ δὲ πολεὶς ἦγησαν ἑταίρων] Ἡρόδωρος Ἐργινόν φησι κυβερνήσαι τὴν Ἄργῶ μετὰ τὸν θάνατον Τίφους.

საქე; მაგრამ ისინი განარიდეს; მე-
გობართა უმრავლესობამ ანკეოსი
მოიწონა: პეროდორე ამბობს: ტი-
ფისის სიკვდილის შემდეგ „არ-
გოს“ მესაქეობას ერგინე ეწეო-
დაო.

57 (61)

Athen. VI, 231 c: καὶ τὴν Ἀτρέως δὲ χρυσὴν ἄρνα, περὶ τὴν γεγόνασιν ἡλίου τε ἐκλείψεις καὶ βασιλείων μεταβολαὶ ἔτι τε τῆς τραγῳδίας πολλή, φάλην ἀργυρᾶν φησι γεγονέναι Ἡρόδωρος ὁ Ἑρακλεώτης, ἔχουσιν ἐν μέσῳ ἄρνα χρυσήν.

ატრევისის ოქროს ბატკანი,
რომლის წყალობითაც მზის დაბ-
ნელებანი და სამეფოთა ცვლი-
ლებანი მოხდა და კიდევ ბევრი
ტრაგიკული რამ, პეროდორე ჰე-
რაკლეელის თქმით, იყო ვერცხ-
ლის თასი, რომელსაც შუაში
ოქროს ბატკნის [გამოსახულება]
ქონდა.

ჰელანიკა მიტილენელი — Ἑλλάγιος

(c. 480—395)

ტიქსტი:

1. F Hist Gr. I.
2. F Gr Hist. I.

„ფორონიდი“

I

1 (S)

a. Schol. Apoll. Rhod. III, 1179: περὶ τῆς Κάδμων εἰς Θήβας παρουσίας Λυσίμαχος ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Θηβαϊκῶν Παραδόξων ἱστορεῖ, καὶ Ἑλλάγιος ἐν ᾧ Φορωνίδος, ἱστορῶν δτι καὶ τοὺς δῶδοντας ἔσπειρε τοῦ δρᾶκοντος κατὰ Ἄρεως βούλησιν, καὶ ἐγένοντο πέντε ἄνδρες ἔνοπλοι: Οὐδαίος, Χθόνιος, Πέλωρ, Ἰπερήνωρ Ἐχίων.

a. თებში კადმოსის ყოფნაზე მოგვითხრობს ლისიმაქე „თებეს სასწაულთა კრებულში“ და ჰელანიკე — „ფორონიდის“ პირველ წიგნში. [ჰელანიკე] გადმოგვცემს, რომ [კადმოსმა] არესის რჩევით დათესა ღრაკონის კბილები, და აღმოცენდა ხუთი იარაღასხმული ვაჟკაცი: უდაჯოსი, ხთონიოსი, პელორი, ჰიპერენორი და ექიონი.

b. *ibid.* III, 1186:

τοὺς περιειφθέντας ἐν τῇ μάχῃ
συν Κάδμῳ κατοικῆσαι ἐν Θήβαις
φησί. λέγει δὲ καὶ Ἑλλάνικος ὅτι
Κάδμος ἐξελὼν τοῦ θφωας τοὺς
δδόντας ἔσπειρεν, ἐκ δὲ αὐτῶν
πέντε ἄνδρες ἔφυσαν Ὀυδαιός,
Χθόνιος, Ἰπερήνωρ, Ἐχίων, Πέ-
λωρος. καὶ ὁ μὲν Ἑλλάνικος μό-
νους φησί τούτους βεβλασθηκέναι.
ὁ δὲ Ἀπολλώνιος πολλοὺς καὶ ἄλ-
λους καὶ ἀλλήλους πεφονευκέναι.

ამბობენ, ბრძოლაში გადარჩე-
ნილები კადმოსთან დასახლდ-
ნენ თებეში. ჰელანიკეც ამ-
ბობს, რომ კადმოსმა გველს კბი-
ლები ამოაცალა და დათესა;
მათგან აღმოცენდა ხუთი ვაჟკე-
ცი: უდადოსი, ხთონიოსი, ჰიპე-
რენორი, ექიონი, პელოროსი. ჰე-
ლანიკე ამბობს: მხოლოდ ესენი
აღმოცენდნენო. აპოლონიოსი კი
[ამტკიცებს]—მრავალი სხვაცო
და ერთმანეთი დახოცესო.

4 (1)

Dionys. Hal. AR I,
28: (3) Ἑλλάνικος δὲ ὁ Δέσιος
τοὺς Τυρρηγούς φησι Πელაγοὺς
πρότερον καλουμένους, ἐπειδὴ κατ-
φκησαν ἐν Ἰταλίᾳ, παραλαβεῖν
ἦν νῦν ἔχουσι προσηγορίαν. ἔχει
δὲ αὐτῶ ἐν Φορωνίδι ὁ λόγος
ῥοδε· „τοῦ Πელაγοῦ τοῦ βασι-
λέως αὐτῶν καὶ Μενίπης τῆς
Πηγείου ἐγένετο Φράστωρ, τοῦ δὲ
Ἀμύντωρ, τοῦ δὲ Τευταμίδης, τοῦ
δὲ Νάγας. ἐπὶ τοῦτου βασιλευόντος
οἱ Πელაγοὶ ἦν“ Ἑλλήνων ἀνέστη-
σαν, καὶ ἐπὶ Σπινῆτι ποταμῷ ἐν τῷ
Ἰονίῳ κόλπῳ τὰς νῆας καταλιπόν-
τες Κρότωνα πόλιν ἐν μεσογείῳ
εἰλον, καὶ ἐντεθεὶν ὀρμύμενοι τὴν
νῦν καλεομένην Τυρσηνίην ἔκτι-
σαν.“

(4) Μυρσίλος δὲ τὰ ἔμπαιιν
ἀποφαινόμενος Ἑλλάνικῳ τοὺς Τυρ-
ρηγούς φησιν, ἐπειδὴ τὴν ἑαυτῶν
ἐξέλιπον, ἐν τῇ πλάνῃ μετονομα-
σθηαὶ Πელαργοὺς, τῶν ὀρνέων τοῖς

ჰელანიკე ლესბოსელი ამბობს,
რომ უწინ პელასგებად წოდებულ-
მა ტირენებმა¹⁹ ის სახელი, რო-
მელიც ახლა აქვთ, მიიღეს მაშინ,
როცა იტალიაში დასახლდნენ.
„ფორონიღში“ იგი ასე ლაპარა-
კობს: „მათ მეფეს პელასგეს და
პენეგოსის ასულ მენიპეს ეყო-
ლათ ფრასტორი; ამას—ამინტო-
რი, ამასაც—ტევტამიდე, ამას
კი—ნანა, [ნანას] მეფობის დროს
პელასგები ელინთა მიერ განდევ-
ნილ იქნენ; მაშინ მდინარე სპი-
ნეტთან იონიის უბეში დატოვეს
ხომალდები და აიღეს ქვეყნის
შუაგულში [მდებარე] ქალაქი
კროტონი²⁰; მერე აქედან დაი-
ძრნენ და დააფუძინეს ახლა ეგ-
რეთ წოდებული ტირსენია. :

(4) მირსილე, რომელიც ჰელა-
ნიკეს საწინააღმდეგოს აცხადებს,
ამბობს, რომ ტირენებმა, როცა
თავიანთი (მხარე) დატოვეს, ხე-
ტიალში სახელი . გარდაიქმნეს

καλουμένοις πελαργοῖς εἰκασθέν-
τας, ὡς κατ' ἀγέλας ἐφοίτων εἰς τε
τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον· καὶ
τοῖς Ἀθηναίοις τὸ τεῖχος τὸ περὶ
τὴν ἀκρόπολιν τὸ Πελαργικὸν κα-
λοῦμενον περιβαλεῖν.

პელარგებდად, მიამსგავსეს რა თა-
ვი ყარყატებდად (პელარგოῖς) წო-
დებულ ფრინველებს, ვინაიდან
გუნდ-გუნდად მიდიმოდიოდნენ
ელადისა და ბარბაროსულ [მხა-
რეებში]. ათენელებსაც აკროპო-
ლისის ირგვლივ ერტყმის პელ-
არგულად წოდებული კედელი.

89 (146)

Schol. Apoll. Rhod.

I, 1129: Δάκτυλοι Ἰδαῖοι] ἔξ
καὶ πέντε φασι τούτους εἶναι,
θεξιὺς μὲν τοὺς ἄρσενας, ἀρι-
στεροὺς δὲ τὰς θηλείας. Φερεκύ-
δης δὲ τοὺς μὲν θεξιὺς εἰκοσι
λέγει, τοὺς δὲ εὐωνύμους τριάκον-
τα δύο. γόητες δὲ ἦσαν καὶ φαρ-
μακεῖς· καὶ ὀημουργοὶ σιδήρου
λέγονται εἶναι πρῶτοι καὶ μετα-
λαεῖς γενέσθαι. ὠνομάσθησαν δὲ
ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἰδῆς, ἀριστεροὶ
μὲν αὐτῶν, ὡς φησι Φερεκύδης,
οἱ γόητες, οἱ δὲ ἀναλύνοντες θε-
ξιοί. ὡς Ἑλλάνικὸς φησι, Ἰδαῖοι
Δάκτυλοι ἐκλήθησαν, ὅτι ἐντὸς
Ἰδῆς συντυχόντες τῇ Πέφ᾽ ἐδεξιῶ-
σαντο τὴν θεὸν καὶ τῶν δακτύλων
αὐτῆς ἦσαντο. ὡς δὲ Μνασέας
ἐν πρώτῳ Περὶ Ἀσίας, Ἰδαῖοι
Δάκτυλοι ἀπὸ τοῦ πατρὸς Δακτύ-
λου καὶ τῆς μητρὸς Ἰδῆς. ὁ δὲ
τὴν Φορωνίδα συνθεῖς γράφει οὕ-
τως· „ἔθνα γόητες Ἰδαῖοι Φρύ-
γες ἄνδρες ὀρεστεροὶ οἰκί' ἔθαιον,
Κέλμυς Δαμναμηνεύς τε μέγας καὶ
ὑπέρβιος Ἄκμων, εὐπάλαμοι θε-
ράποντες ὀρεῖης Ἀδρηστεΐης, οἱ
πρῶτοι τέχνην πολυμήτιος Ἡφαί-
στιοιο εὐρον ἐν οὐρεῖχσι νάπαις,

იდელო დაქტილები: ამ-
ბობენ, რომ ესენი იყვნენ ექვს-
ნი და ხუთნი; მარჯვენანი —
მაჰრნი, მარცხენანი — მდედ-
რნი. ფერეკიდე ამბობს, რომ
მარჯვენანი ოცნი [იყვნენ], მარ-
ცხენანი კი — ოცდათორმეტნი.
ჯალოქარნი იყვნენ და მკურნალ-
ნი. გადმოგვცემენ, რკინის პირ-
ველი ოსტატები და მადნის მომ-
სოველებიც იყვნენო. სახელი და-
ერქვათ დედა იდესაგან; მათგან
მარცხენანი, როგორც ფერეკიდე
ამბობს, ჯალოქარნი [იყვნენ],
მარჯვენანი — დამხსნელნი. რო-
გორც პელანიკე გადმოგვცემს,
იდელ დაქტილებად იწოდნენ იმი-
ტომ, რომ როცა იდეს შუაგულ-
ში შეხვდნენ რეას, ღმერთაქლს
მიესალმნენ და მის თითებს (დაკ-
ტულან) შეეხნენ. მნასეა თხზულე-
ბის „აზიის შესახებ“ პირველ წიგ-
ნში [წერს], რომ იდელო დაქტი-
ლები [წარმოიშვნენ] მამა დაქ-
ტილესაგან და დედა იდესაგან.
„ფორონიდის“ შემთხვეული კი
ასე წერს: „აქ ჯალოქარო იდე-
ლები, ფრთხილი ვაჟაკები ცხო-
ვრობდნენ მთაში: კელმისი, დიდო

ἰόντα σιδήρον, ἐς πῦρ τ' ἤνευχαν
καὶ ἀριπρεπέες ἔργον ἔδειξαν.“

დამნამენვესი და ზვიადი აკმონი
—ადრასტიის მთის გონებამახვი-
ლი მსახურნი, რომლებმაც ტყით
დაფარულ მთებში პირველად აღ-
მოაჩინეს მრავალგონიერი ჰეფეს-
ტოს ხელოვნება, ეანგიანი რკი-
ნა; მიიტანეს იგი ცეცხლთან და
ბრწყინვალე საქმე გვიჩვენეს.“

II²¹.

106 (33)

Schol. Pindar. N. III,
64: περί τοῦ καὶ ἐπὶ τὰς Ἰ. Ἀμα-
ζόνων συστράτευσαι „Τελαμῶν ἀκό-
ρητος ἀντιῆς... κτείνας ἀνδρολέ-
τειραν ἀμώμητον Μελαυνίην...“
ἔνιοι δὲ φασιν, ὅτι καὶ Πηλεὺς
ἀντὶ συνεστράτευσεν. Ἑλλάνιος
δὲ πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀργεῖ
πλευσάντας Ἡρακλεῖ συστράτε-
σαι φησιν.

ამაძონების წინააღმდეგ გალაშ-
ქრების შესახებ: „იმით გაუმად-
ლარმა ტელამონმა... მოკლა ვაე-
კატუმემუსერელი, უბიწო მე-
ლანიბე...“ ზოგიერთები ამბო-
ბენ, რომ მასთან ერთად ილაშქ-
რა პელევსმაც. ჰელანიკე ამბობს,
რომ პერაკლესთან ერთად ილა-
შქრა [ამაძონებზე] ყველამ, ვინც
კი „არგოზე“ მოგზაურობდა.

„დეგკალიონია“ („თესალიკა“)

6 (15)

Schol. Apoll. Rhod.
III, 1085: ὅτι δὲ Προμηθεὺς
σὺν Δευκαλίῳν ἐβασίλευσε Θεσ-
σαλίᾳς Ἑλλάνιος φησὶ καὶ ὅτι
δῶδεκα φεῶν βῆμῶν ἰδρύσατο.

ჰელანიკე ამბობს, რომ პრომე-
თეს ძე დევკალიონი თესალიაზე
მეფობდა და რომ თორმეტი
ღმერთის საკურთხეველი ააგო.

126 (49)

Ibid. III, 265: καὶ Ἑλλά-
νιος φησὶ τὸν Ἀθάμαντα Ὀρ-
χομενὸν φηκίαναι.

ჰელანიკეც ამბობს, რომ ათა-
მანტი ორქომენში ცხოვრობდა.

127 (88)

Ibid. II, 1144: τε-
λευτήσει δὲ τὴν Ἑλλήν κατὰ Πακ-
τήν φησιν. Ἑλλάνιος.

ჰელანიკე ამბობს, რომ ჰელე
აღესრულა პაკტიესთან.

Ibid. III, 335: ὁ δὲ Ἰάσων ἀπὸ Αἰθίου τοῦ γένους κατάρχει, ὡς Ἑλλάνιος.

როგორც ჰელანიკე [ამბობს], იასონს [თავისი] მოღვაწე გამოჰყავს ეოლოსისაგან²².

Ibid. II, 404: ἄλλος τε σκιδεῖν Ἄρεως, τόθι κῶας ἐπ' ἄκρης πεπταμένον φηγοῖ] ὁ δὲ Ἑλλάνιος ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς φησι κείσθαι τὸ δέρασ. τοῦ δὲ ἐν Κόλχοις λεγομένου Ἄρειου πεδίου καὶ τοῦ αὐτόθι Ἄρεως τεμένους μέμνηται πολλοί. φησι δὲ ὅτι τὸ χρυσοῦν δέρασ ἀνάκειται ἐν τῷ τοῦ Ἄρεως ἄλλει ἐπὶ τινος φηγοῦ, φυλασσόμενον ὑπὸ δράκοντος τεραστίου τὸ μέγαθος. τὸ δὲ σκιδεῖν ἀντὶ τοῦ σκιδεῖν κατὰ Ἰωνικήν πρόσθεσιν τοῦ ι.

არესის ჩრდილოვანი ქალაქი, სადაც მუხის კენჭეროზე ჩამოფენილია საწმისი: ჰელანიკე კი ამბობს, რომ საწმისი იღო ზევისი ტაძარში. ეგრეთ წოდებულ არესის ველს კოლხებში და არესის ოქაურ ქალას მრავალი იხსენიებს. [ამპლონიოსი] ამბობს, რომ ოქროს საწმისი იღო არესის ქალაში ერთ მუხაზე და მას იცავდა სასწაულებრივი სიდიდის ღრაკონი. „სკიდონ“ არის „სკიდონ“-ის (ჩრდილოვანი) ნაცვლად იოტის იონიური ჩამატებით.

Steph. Byz. s. Ἀφεται: πόλις τῆς Μαγνησίας Ἑλλάνιος. ὅτι ἐντεθεν δευτέραν ἄρεσιν ἢ Ἄργῳ ἐποιήσατο. ἢ ὅτι ἐκεῖ οἱ Ἄργοναῦται τὸν Ἡρακλέα κατέλιπον. κείται δ' ἐν τῷ Παγαστικῷ κόλπῳ.

აფეტი — მაგნესიის ქალაქი. [იხსენიებს] ჰელანიკე. [ასე დაერქვა] იმიტომ, რომ „არგომ“ აქედან მეორე ვასვლა (ἄρεσιν) მოახდინა; ანდა იმიტომ, რომ არგონავტებმა აქ დატოვეს* ჰერაკლე. მღებარეობს პაგასის უბეში.

a. Schol. Apoll. Rhod. I, 131: σὺν καὶ Ὑλάς] οὗτος Ἡρακλέους ἐρώμενος, υἱὸς δὲ Θειοδάμαντος τοῦ Δρύοπος. καὶ Μνασέας μὲν οὕτως Ἑλλάνιος δὲ

a. მასთან ჰილასიც: [ჰილასი] ჰერაკლეს სატრფო და ღრთობის ძის თეოდამანტის ვაჟია. ამასვე [ამბობს] მნასეაც. ჰე-

* ἢ ἄρεσις, ἑως—დატოვება, გაშვება, გასვლა.

Θειομένην ἀντὶ Θειοδάμαντος βγομάζει.

b. *ibid.* I, 1207: τὸν Ὑλαν ὁ μὲν Ἀπολλώνιος Θειοδάμαντός φησιν υἱὸν εἶναι, Ἑλλάνικος δὲ Θειομένους. Ἀντικλείδης δὲ ἐν Δηλιακοῖς ἱστορήσεν, ὅδ τὸν Ὑλαν εἰς τὴν ὑδρείαν ἐξεληλυθέναι, ἀλλὰ τὸν Ὑλλον, καὶ ἀνεύρετον γενέσθαι... Σωκράτης δὲ ἐν τῷ Πρὸς Εἰδόμεδόν φησι τὸν Ὑλαν ἐρώμενον Πολυφήμου καὶ οὐκ Ἑρακλέους γενέσθαι. Ὅνασος δὲ ἐν πρώτῳ Ἀμαζονικῶν ἀληθέστερον τὴν ἱστορίαν ἐκτίθεται, οὐχ ἡράσθαι αὐτὸν ὑπὸ νυμφῶν, ἀλλὰ κατηνέχθαι εἰς κρήνην καὶ οὕτως ἀποθανεῖν.

132 (30)

Pausan. II, 3, 8: Μῆδεια δὲ τότε μὲν ἐλθούσα εἰς Ἀθήνας συνώκησεν Αἰγέῃ χρόνῳ δὲ ὑστερον φαρμακεία ἐπιβουλεύειν ἠθροῖ καὶ ἐξ Ἀθηνῶν ἔφυγε παραγενομένη δὲ ἐς τὴν λεγομένην τότε Ἀρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκε τὸ ὄνομα καλεῖσθαι Μῆδους ἀπ' αὐτῆς. τὸν δὲ παῖδα, ὃν ἐπήγετο φεύγουσα ἐς τοὺς Ἀρίους, γενέσθαι λέγουσιν ἐξ Αἰγέως, ὄνομα δὲ οἱ Μῆδον εἶναι. Ἑλλάνικος δὲ αὐτὸν Πολύζενον καλεῖ καὶ πατρὸς Ἰάσονός φησιν εἶναι.

133 (34)

Schol. Euripid. Med. 9: πολυάκιος τις λόγος φέρεται

ლანიკე კი თეოდამანტის ნაცვლად ასახელებს თეოდამენეს.

b. აპოლონიოსი ამბობს, რომ ჰილასი თეოდამანტის ძე იყო. ჰელანიკე კი—თეოდამენესი. ანტიკლიდე „დელიაკაში“ მოგვითხრობს, რომ წყლისთვის [ხომალდიდან] გადავიდა არა ჰილასი, არამედ ჰილოსი და ველარ იპოვესო... სოკრატე გზავნილში „ილოთეოსისადმი“ ამბობს, რომ ჰილასი პოლიფემეს სატრფო იყო და არა ჰერაკლესი. ონასე „ამაძონიკის“ პირველ წიგნში უფროსწორ ამბავს წარმოგვიდგენს: [ჰილასი] ნიძეებს კი არ მოუტაცუნიათ, არამედ მორევეში ჩავარდა და ასე დაიღუპა.

მედეა მაშინ მივიდა ათენში და ეგეოსთან ცხოვრება დაიწყო. მერე გამომტლავებულ იქმნა იმაში, რომ თეზესს მახეს უგებდა და ათენიდან გაიქცა. როცა მივიდა იმ დროს არ იად წოდებულ [მხარეში], იქაურ ხალხს სახელი მისცა და იწოდნენ მისგან მედეად. ვატიშვილი, რომელიც თან გაიყოლა არიებთან გაქცევის დამს, ამბობენ, ეგეოსისგან გაუჩნდაო; სახელი მისი იყო მედოსი. ჰელანიკე მას პოლიქსენს ეძახის და ამბობს, მამამისი იასონი იყო.

ფილოსოფოსებში მეტად გავრცელებულია ერთი ამბავი, რომ

των φιλοσόφων, ὃν καὶ Παρμενί-
σκος ἐκτίθεισιν. ὥς ἄρα πέντε
τάλαντα λαβὼν παρὰ Κορινθίων
Εὐριπίδης μεταγάγοι τὴν σφάγγην
των παιδῶν ἐπὶ τὴν Μῆδειαν
ἀποσπαγγῆναι. γὰρ τοὺς παῖδας
Μηδείας ὑπὸ Κορινθίων παροξυν-
θέντων ἐπὶ τῷ βασιλεύειν αὐτὴν
θέλειν διὰ τὸ τὴν Κόρινθον πατ-
ρίαν αὐτῆς ληξίν εἶναι... περὶ δὲ
τῆς εἰς Κόρινθον μετοικήσεως
Ἰππυς ἐκτίθεται καὶ Ἑλλάνιος.
ὅτι δὲ βεβασίλευκε τῆς Κορινθοῦ
ἡ Μηδεία Εὐμηλος ἱστορεῖ καὶ
Συμωνίδης.

„ტომთათვიზ“

69 (82)

Schol. Apoll. Rhod.

IV, 321: οὐθ' οἱ περὶ Δαύριον
ἡδὴ Σίνδοι ἐρημαῖον πεδίον μέγα
ναιετάοντες] Δαύριον πεδίον τῆς
Σκυθίας. τῆς δὲ Σκυθίας ἔθνη
καὶ Τιμῶναξ ἀναγράφει ἐν πρώτῳ
Περὶ Σκυθῶν. κατὰ δὲ τὸ τῶν
Σίνδων πεδίον σχιζέται ὁ ποτα-
μὸς Ἰστρος, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ
φεῦμα εἰς τὸν Ἄδριαν, τὸ δὲ εἰς
τὸν Εὐξείνιον πόντον εἰσβάλλει.
τὸ δὲ Σίνδοι Ἑρῶδιανὸς ἐν τῷ
321 τῆς καθόλου βάρυτονεῖν φησι
θεῖν. τινὲς δὲ δέξυτονοῦσιν οὐκ εἶναι.
καὶ Ἰππῶναξ δὲ μυημονεῖει πρὸς
τὸ „Σίνδικὸν διάσπαγμα“. Ἑλλά-
νιος δὲ ἐν τῷ Περὶ Ἑθῶν φησι
„Βόσπορον διαπλεύσαντι Σίνδοι,
ἄνω δὲ τούτων Μαῖῶται Σκυθῶται.“

მელსაც პარმენისკეც გადმოგე-
ცემს: ევრიპიდემ თითქოს კო-
რინთელებისაგან ხუთი ტალან-
ტი აიღო და ბავშვების დაკლა
მედეას გადააბრალა. მედეას ბავ-
შვები კი მოკლეს კორინთელებ-
მა, რომლებიც აღშფოთებულები
იყვნენ იმით, რომ [მედეას] მეფო-
ბა უნდოდა, ვინაიდან კორინთო-
მისი მამისეული ხვედრი იყო²³...
კორინთოში გადასახლების შესა-
ხებ მოგვითხრობს ჰიპისი და ჰე-
ლანიკეც. კორინთოზე რომ მე-
დეა გამეფდა, ამას ევმელოსი
გვიყვება და სიმონიდეც.

არც ლავრიონის დიდ და უდა-
ბურ ველზე მოსახლე სინდები-
ე: ლავრიონი სკვითიის ველია. სკვი-
თიის 55 ტომს აღწერს ტიმო-
ნაქსი [თხზულების] „სკვითების
შესახებ“ პირველ წიგნში. სინ-
დების ველთან იყოფა მდინარე
ისტროსი; მისი ერთი ნაკადი აღ-
რიოტიკის ზღვას ერთვის, მე-
ორე კი—ევქსინის პონტოს. ჰე-
როლიანე „საერთო პროსოლოის“
მეექვსე წიგნში ამბობს, რომ სო-
ტყვა „სინდოი“ ბარიტონონი
უნდა იყოს; ზოგიერთები კი მახ-
ვილს სვამენ ბოლოდან პირველ
მარცვალზე უმართებულოდ. ჰი-
პონაქტიც მოიხსენიებს „სინდურ-
ნაპრალს“²⁴. ჰელანიკე [თხზუ-
ლაში] „ტომთა შესახებ“ ამბობს:
„ბოსფორის გადასლახველს [შეგ-

ხვდება] სინდები, ამათ ზემოთ
კი—მეოტიელი სკვითები.

70 (109)

Steph. Byz. s. Χαριμά-
ται· ἔθνος πρὸς τὴν πόντον. Παλαι-
φατος ἐν Ἱ Τρωικῶν. „Κερκεταίων
ἔχονται Μόσχοι καὶ Χαριμάται
<οἱ>“²⁵ τοῦ Παρθενίου κρατοῦσιν
εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.“ καὶ
Ἑλλάνικος ἐν Κτίσεσιν Ἑθνῶν
καὶ Πολέων· „Κερκεταίων δ'
ἄνω οἰκοῦσι Μόσχοι καὶ Χαριμάται
κάτω δ' Ἑνήοιοι, ἄνω δὲ Κοραξοί“.

ქარიმატები — ტომი პონ-
ტოს გაყოლებაზე. პალეფატე
„ტროიკის“ მეშვიდე წიგნში [ამ-
ბობს]: „კერკეტებს ესაზღვრები-
ან მოსხები და ქარიმატები, რომ-
ლებმაც აიღეს პართენიონი ეგჟ-
სინის პონტოსთან. [მოიხსენიებს]
ჰელანიკეც „ტომთა და ქალაქთა
დაფუძნებებში“: „კერკეტების ზე-
მოთ ცხოვრობენ მოსხები და ქა-
რიმატები, ქვემოთ — ჰენიოხები,
ზემოთ კი—კორაქსები.“

„ქიოსის დაფუძნების შესახებ“

71 (112, 113)

a. Schol. Hom. Od.
VIII, 294: εἰς Ἀθημὸν μετὰ
Σίντιας ἀγριοφῶνους] Σίντιες ἐκα-
λοῦντο οἱ Ἀθημιοί, ὡς Ἑλλάνικος
ἱστορεῖ ἐν τῇ Περὶ Χίου Κτισέως
τὸν τρόπον τοιοῦτον· „ἐκ τῆς
Τενέδου ἦρχοντο εἰς τὸν Μέλανα
κόλπον“²⁶, καὶ πρῶτον μὲν εἰς
Ἀθημὸν ἀφίκοντο. ἦσαν δὲ αὐτόθι
κατοικοῦντες Θράκες τινες οὐ πολ-
λοὶ ἀνθρώποι· ἐγεγόνεισαν δὲ μι-
ἐλληγες. τοὺτους ἐκάλουν οἱ πε-
ρίοικοι Σίντιας, ὅτι ἦσαν αὐτῶν
δημιουργοὶ τινες πολεμιστήρια
ὄπλα ἐργαζόμενοι. τοῦτοις συν-
κίσαν ἑαυτοὺς ἀναμιξ ὡς ἡλθόν
αὐτόθι καὶ κατέλιπον ναῦς πέντε“.

a. ლემნოსზე, უცხოურ
ენაზე მეტყველ სინტი-
ებთან: სინტიები ერქვათ ლემ-
ნოსელებს, როგორც მოგვითხ-
რობს ჰელანიკე [თხზულებაში]
„ქიოსის დაფუძნების შესახებ“.
შემდეგნაირად: ტენედოსიდან გა-
ემართნენ „ზაფი უბისკენ“ („მე-
ლანა კოლპონ“) და პირველად
ლემნოსს მიაღწენ. აქ მოსახლე-
ობდნენ მცირერიცხოვანი ვინმე
თრაკიელები და ნარევი ბერძნები
(„მიქსელენეს“) წარმოიშვნენ. მე-
ზობლად მცხოვრებნი ამათ ედახ-
დნენ სინტიებს, რადგან მათში
ზოგიერთები ხელოსნები იყვნენ და
საომარ იარაღს აკეთებდნენ. ამ-
ათთან შერევილ იცხოვრეს იმათ,
ვინც აქ მოვიდნენ და დატოვეს
ხუთი ხომალდი.

b. Tzetz. Lyc. 227
(462): *Ἀθηναίῳ πυρί] ἐν Ἀθήνῳ*
πρώτως ἐβρέθη τό τε πῦρ καί αἱ
δπλουργίαι, καθῶς ἐν τῇ Περι
Χίου Κτίσεως Ἑλλάνικος ἱστορεῖ.

c. Schol. Apoll. Rhod.
I, 608: *κραναήν Σιντηίδα Ἀθη-*
μνον ἰκοντο] ἐπιτεθικῶς Σιντηῆς ἢ
Ἀθημνος· Τυρσηνοὶ γὰρ αὐτὴν πρῶ-
τοι ῥκησαν βλαπτικώτατοι ὄντες.
ἢ τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων οἰκι-
σθεῖσαν· καὶ Ὀμηρος „ῥχετο δ’
ἐς Ἀθημνον μετὰ Σίντιας ἀγριοφῶ-
νους“.

Ἑλλάνικος δὲ φησι Σίντιας
ὀνομασθῆναι τοὺς Ἀθημνίους διὰ
τὸ πρῶτους δπλα ποιῆσαι πολεμικά,
παρὰ τὸ σίνεσθαι τοὺς πλησίον
καὶ βλάπτειν.

b. ლემნოსური ცეცხ-
ლით: ლემნოსზე პირველად აღ-
მოაჩინეს ცეცხლი და იარაღის
წარმოება, როგორც შოვეითხ-
რობს ჰელანიკე [წიგნში] „ქიო-
სის დაფუძნების შესახებ“.

c. კლდოვან სინტიე-
დურ ლემნოსს მიაღვნენ:
„სინტიედური“ ლემნოსის ეპითე-
ტია, რადგან თავდაპირველად იგი
დაასახლეს ტირენებმა, რომლე-
ბიც მეტად მავნენი იყვნენ; ანდა
იმიტომ, რომ ბარბაროსთაგან იყო
დასახლებული. ჰომეროსიც [ამ-
ბობს]: „წავიდა ლემნოსზე, უცხო-
ურ ენაზე მეტყველ სინტიებთან.“

ჰელანიკე კი გადმოგვცემს, ლემ-
ნოსელებს სინტიები შეერკვათ
იმის გამო, რომ პირველად გა-
აკეთეს საომარი იარაღი, რათა
მეზობლებისათვის ევნოთ და ზი-
ანი მიეტანათ²⁷.

„ტროიკა“

156 (141)

Eust. Hom. Od. XVI,
118: *ἰστέον δὲ διὲ γενεαλογουσι*
Διὸς μὲν καὶ Εὐρυσοδίας Ἀρχεί-
σιον· αὐτοῦ δὲ καὶ Χαλκιομεδού-
σης Λαέρτην· τοῦ δὲ καὶ Ἀντι-
κλείας Ὀδυσσεά· οὗ καὶ Πηγελόπης
Τηλέμαχον· αὐτοῦ δὲ καὶ Πολυκά-
στης τῆς Νέστορος Περσέπολις,
ῆς Ἡσίοδος... Ἀριστοτέλης δ’ ἐν
Ἱθακῆσιων Πολιτεῖα καὶ Ἑλλά-
νικος δὲ Τηλέμαχόν φησι Ναυσι-
κάαν γῆμαι τὴν Ἀλκινόου καὶ γεν-

უნდა ვიცოდეთ, რომ გამო-
ჰყავთ: ზევისა და ევრიოდიასა-
გან არკისოსისი; ამისა და ქალ-
კომედუსასაგან ლაერთე; ამისა
და ანტიკლეასაგან ოდისევისი;
ოდისევისისა და პენელოპესაგან
ტელემაქე; ტელემაქესა და ნეს-
ტორის ასულ პოლიკასტესაგან
პერსეპტოლისისი, როგორც [ამ-
ბობს] პესიოდე... არისტოტელე
კი „ითაკელთა სახელმწიფო წყო-
ბილებაში“ და ჰელანიკეც ამბო-

νήσαι τὸν Περσέπτολιν... ὁ δὲ τοὺς Νόστους ποιήσας Κολοφώνιος Τηλέμαχον μὲν φησι τὴν Κίρκην ὑπέρτερον γῆμαι, Τηλέγονον δὲ τὸν ἐκ Κίρκης ἀντιγῆμαι Πηνελόπην. περιτὰ ταῦτα καὶ κενὴ μοχθηρία.

ბენ, რომ ტელემაქემ შეირთო ალკინოეს ასული ნავზიკაა და წარმოშვა პერსებტოლისი... „დაბრუნებათა“ შემთხვეული კოლოფონელი ამბობს, რომ ტელემაქემ მერე შეირთო კირკე, ხოლო კირკეს ნაშიერმა ტელეგონემ თავის მხრივ ითხოვა პენელოპე. ეს მეტად გაზვიადებული რამაა და ფუჭი ბიწიერებაც.

189

Oxyrhynch. Papyri X, 1241, col. V 2: [σιδηρ]α δὲ δπλα πρῶτος Ἑλλ[α]ν[ι]κος κατασκευάσθαι φησιν Σάνευσον Σχισμῶν ὄντα βασιλέα.

ჰელანიკე ამბობს, რომ რკინის იარაღი აირველად დაამზადა სანეუნსმა, რომელიც სკვითთა მეფე იყო.

ჰეროდოტე — Ἡρόδοτος

(484—425)

ტექსტი:

1. Herodoti historiarum libri IX edd. Dietsch—Kallenberg. I—II. Lips. 1933—1935.

2. თ. ყაუხჩიშვილი, ჰეროდოტეს ცნობები საქართველოს შესახებ. თბ. 1960.

შენიშვნა: ჰეროდოტეს ტექსტის ზოგიერთი ადგილის ჩვენი გაგება განსხვავდება თ. ყაუხჩიშვილის თარგმანისაგან, თუმცა ზოგი რამ მისი თარგმანიდანაც გამოვიყენეთ.

„ისტორია“

I წიგნიდან

§ 2

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγῆσθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἀρπάσαι τὸν βασιλέα

ამის შემდეგ * ელინთაგან ზოგიერთები (მათ სახელებს ვერ გადმოგვცემენ, — ისე კი კრეტელები უნდა ყოფილიყვნენ), ამ-

* ფინიკიელთა მიერ არგონსიდან ინაქეს ასულ იოს მოტაცების შემდეგ.

την θυγατέρα Εὐρώπην· εἴησαν
 5) ἂν οὗτοι Κρήτες. (2) ταῦτα
 μὲν δὴ Ἰσα σφι πρὸς Ἰσα γενέ-
 σθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνας αἰ-
 τίους τῆς δευτέρας ἀδικίης γενέ-
 σθαι. καταπλώσαντας γὰρ μάκρην
 νηϊ ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ
 ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθεύτην, δια-
 πρηξαμένους καὶ τᾶλλα τῶν εἰ-
 νεκεν ἀπίκατο, ἀρπάσαι τοὺς βασι-
 λέως τὴν θυγατέρα Μηδείην. (3)
 πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα
 ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰτέειν
 τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς καὶ ἀπαι-
 τέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑπο-
 κρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνοι Ἴους
 τῆς Ἀργείης ἔδοσαν σφι δίκας
 τῆς ἀρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὐτοὶ
 δῶσειν ἐκείνοισι.

ბობენ, ფინიკიის ტიროსს ვიად-
 ვნენ და მეფის ასული ევროპე მო-
 იტაცესო. (2) ეს მათ მხრივ სა-
 მაგიეროს ზღვევა იყო თანაბრად
 თანაბრისათვის. ამის შემდეგ ელი-
 ნები [სპარსთა თქმით] მეორე უსა-
 მართლოდის მიზეზნი გახდნენ:
 გრძელი ხომალდით მიადგნენ აი-
 ას—კოლხეთს და მდინარე ფა-
 ზისს; შეასრულეს ის საქმენი, რის
 გულისთვისაც მოვიდნენ და აქე-
 დან მეფის ასული მედეა მოიტა-
 ცეს. კოლხთა მეფემ ელადაში
 მოციქული გაგზავნა და მოითხო-
 ვა პასუხი მოტაცებისათვის და
 ქალიშვილის დაბრუნება. [ელი-
 ნებმა] კი უპასუხეს: როგორც
 თქვენ არ აგეთ ჩვენთან პა-
 სუხი არგონელი იოს მოტაცებო-
 სათვის, ისე არც ჩვენ ვაგებთ
 [პასუხს] თქვენ წინაშეო.

§ 3

Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ
 ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου
 ἀκηχοῦτα ταῦτα ἐθέλησαι οἱ ἐκ
 τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρπαγῆς γενέ-
 σθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως
 ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκ-
 εῖνους διδόναι. (2) οὕτω δὴ ἀρπά-
 σαντος αὐτοῦ Ἑλένην, τοῖσι Ἑλ-
 λησι δόξαι πρῶτον πέμψαντας ἀγ-
 γέλους ἀπαιτέειν τε Ἑλένην καὶ
 δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. (3)
 τοὺς δὲ, προϊστομένων ταῦτα,
 προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρ-
 παγῆν, ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας
 οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοί-
 ατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνε-
 σθαι.

ამბობენ, რომ ამის შემდეგ მე-
 ორე თაობაში ალექსანდრემ, პრი-
 ამოსის ძემ, როცა ეს [ამბავი] მოი-
 სმინა, მოისურვა, ცოლი მოტა-
 ცებით ეშოვა ელადაში; ყოველ-
 ნაირად სწამდა, რომ პასუხს არ
 აგებდა, რადგან არც [ელინებს]
 უგიათ. (2) როცა [ალექსანდრემ]
 ასე მოიტაცა ელენე, ჩანს, ელი-
 ნებმა უწინარეს ყოვლისა მოცი-
 ქულები გაგზავნეს და ელენეს უკან
 დაბრუნებაც და მოტაცებისათვის
 პასუხისგებაც მოითხოვეს. (3) ამის
 მომთხოვნთ [ტროელებმა] მედეას
 მოტაცება მოაკონეს, როდესაც
 არ აგეს თვითონ პასუხი, არ და-
 უბრუნეს მთხოვნელებს [ქალი],

IV წიგნიდან

§ 145

Οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε, τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι προδιηγησάμενος πρότερον τάδε. (2) Τῶν ἐκ τῆς Ἀργούσ ἐπιβατέων παίδων παῖδες ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρῶνος ληισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναίκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέντες ἐκ Δήμνου οἴχοντο πλώοντες ἐς Λακεδαίμονα, ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηυγέτῳ πῦρ ἀνέκαιον. (3) Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες ἄγγελον ἔπεμπον πεισόμενοι τίνες τε καὶ οἰκόμενοι εἰσὶ· οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον ὡς εἴησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλωόντων ἠρώων, προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Ἀθῆνον φυτεῖσαι σφέας. (4) οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ δεύτερον εἰρωτέον τί ἐβέλοντες ἦκοιεν τε ἐς τὴν χώραν καὶ πῦρ αἰθροῖεν. (5) οἱ δὲ ἔφασαν ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες ἦκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοῦτατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκνεῖν ἅμα τούτοις μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. (6) Λακεδαιμονιοῖσι δὲ ἔαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ’

როცა ის [მეგაბადე] ამით იყო გართული, სწორედ იმ დროს მოხდა სხვა დიდი ლაშქრობა ლიბიაზე. ამის საბაბს მერე გადმოგვემთ, ჯერ კი შემდეგ მოგითხრობთ: „არგოს“ მეზღვაურთა შვილთა შვილები გაძევებულ იქნენ [ლემნოსიდან] იმ პელასგების მიერ, რომლებმაც ბრავრონიდან ათენელი ქალები გაიტაცეს; გაძევებულნი ლემნოსიდან ამათ მიერ ზღვით ჩავიდნენ ლაკედემონში, დაბანაკდნენ ტაიგეტზე და ცეცხლი დაანთეს. ლაკედემონელებმა, როცა ეს იხილეს, შესატყობად მაცნე მიუგზავნეს: „ვინა ხართ და საიდან მოსულხართო?“ მოსულეებმა მაცნეს კითხვაზე უპასუხეს, რომ არიან მინიები, „არგოს“ იმ გმირ მეზღვაურთა შვილები, რომლებიც ლემნოსს მიაღდგნენ და ისინი წარმოშვეს. როცა ლაკედემონელებმა მინიების მოღვმის ამბავი შეიტყვეს, მეორეგზის გამოსაკითხად მიუგზავნეს მაცნე: „რა სურვილით მოსულხართ ამ მხარეში და ცეცხლი რად დაგინთიათო?“ მათ უპასუხეს: „პელასგებისაგან ოტეზულნი მამებთან მოვედიო, ვინაიდან ყველაზე უფრო სამართლიანი საქმეა ეს და გვინდა მათთან ერთად დავსახლდეთ, მათი პატივი გავინაწილოთ და მიწის

οἱσι ἐθῆλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνηγγέ σφεας ὧστε ποιεῖεν ταῦτα τῶν Τυνδαριδέων ἢ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἄργοι. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μίνυας γῆς τε μετέδοσαν καὶ ἐς φυλάξ διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγῃμαν, τὰς δὲ ἐκ Ἀθήμωνου ἤγοντο ἐξέδοσαν ἄλλοισι.

წილიც მივიღოთო“. ლაკედემონელებმა მიიღეს მინიები იმ პირობებით, რაც იმათ სურდათ; უწინარეს ყოვლისა მათ ეს შეავონა იმან, რომ ტინდარიდებო „არგოს“ ლაშქრობის მონაწილენი იყვნენ²⁹. მიიღეს თუ არა მინიები, მიწა მისცეს და კომლეზად დაჰყვეს. მინიებმა მაშინვე ცოლებად [ლაკედემონელი ქალები] შეირთეს, ხოლო ლემნოსიდან წამოყვანილი ქალები სხვებს გადასცეს.

§ 179

Ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λεγόμενος, Ἰήσονα, ἐπειτε οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ ἢ Ἄργῳ, ἐσθῆμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμῃην καὶ ὄῃ καὶ τρίποδα χάλκεον περιπλῶειν Πελοπόννησον βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὧς πλῶντα γενέσθαι κατὰ Μάλῆην ὑπολαβείεν ἀνεμον βορέην καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι· γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος· καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τριτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἔωστυφ δοῦναι τὸν τρίποδα, φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν καὶ ἀπήμονας ἀποστελείειν. (3) πειθόμενου δὲ τοῦ Ἰησονος, οὕτω ὄῃ τὸν τε διέκπλουν τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τριτωνα σφι, καὶ τὸν τρίποδα θείναι ἐν τῷ ἔωστυφ ἱρῷ ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὧς ἐπέαν τὸν

არის ასეთი თქმულება: იასონმა, როცა მას პელიონთან „არგო“ აუგეს, მოათავსა მასზე ჰეკატომბიკა და სპილენძის სამფებიც; და რაკი დელფოში მისვლა სურდა, შემოუტურა პელოპონესს. როდესაც ცურვის დროს მალეისთან მოხვდა, ჩრდილოეთის ქარმა წაუსწრო და ლიბოსიკენ გააქანა. სანამ მიწას იხილავდა, ტრიტონის ტბის თავთხელ [წყლებში] გაიხირა. მან არ იცოდა, ვით გასულიყო აქედან; მაშინ, ამბობენ, გამოეცხადა ტრიტონი და იასონს უბრძანა, მიეცა მისთვის სამფები, რის სამავგიროდაც გასასვლელსაც აჩვენებდა და ყველას უვნებლად გაამგზავრებდა. იასონი დათანხმდა. ამგვარად ტრიტონმა მას თავთხელი [წყლიდან] გასასვლელი უჩვენა, ხოლო სამფები თავის ტაძარში დადო. ამ სამფებზე დამჯდარმა სამისნო სიტყვა წარმოთქვა და ია-

τρίποδα κομίσεται τῶν τις ἐαγρό-
νων τῶν ἐν τῇ Ἄργοι συμπλῶν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι
περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἐλ-
ληνίδας πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη. ταῦ-
τα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους
τῶν Διβῶν κρῦψαι τὸν τρίποδα.

სონსა და მის მხლებლებს წილა-
დობით აუწყა: თუ „არგოს“ მე-
ზღვაურთა შთამომავალი ვინმე
სამფეხს წაიღებს, მაშინ ტრიტო-
ნის ტბის ირგვლივ უთუოდ ას
ელინურ ქალაქს დააფუძნებსო.
როცა ეს ლიბიის იქაურმა მკვიდ-
რებმა მოისმინეს, სამფეხი დამა-
ლეს.

VII წიგნიდან

§ 62

(2) Οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν
παρεῖχοντο Τιγρᾶνην ἄνδρα Ἀχαι-
μενίδην, ἔκαλεντο δὲ πάλαι πρὸς
πάντων Ἄριοι, ἀπικομένης δὲ Μη-
δείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς
τοὺς Ἄριους τοῦτους, μετέβαλον
καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ δὲ
περὶ σφέων ὠδε λέγουσι Μῆδοι.

მიდიელებს წინამძღოლად მყავ-
დათ ტიგრანი—აქემენიდი ვაჟ-
კაცი; [მიდიელებს] ძველად ყვე-
ლანი არიებს ეძახდნენ, ხოლო
როცა ათენიდან კოლხი მედეა
მოვიდა ამ არიებთან, ამათ სა-
ხელი გამოიცვალეს... ასე ამბო-
ბენ თავისი თავის შესახებ მიდი-
ელები.

§ 103

(2) Ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κλίπῳ
τούτῳ τῆς Μαγνητίας, ἔνθα λέ-
γεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι
ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων
ἐκ τῆς Ἀργούς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέν-
τα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλωον ἐς
Αἶαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεύτεν γὰρ
ἔμελλον ἰδρυσάμενοι ἐς τὸ πέλα-
γος ἀφήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ
χώρῳ οὐνομα γέγονε Ἀφεται...

(2) შავნესიის ამ უბეში არის
აღვლილი, სადაც, ამბობენ, იასონ-
მა და მისმა ამხანაგებმა დატო-
ვეს პერაკლე „არგოდან“ წყლის-
თვის გაგზავნილი, როდესაც
საწმისისათვის აია-კოლხეთისა-
კენ მიემგზავრებოდნენ. წყლით
მომარაგებულნი აქედან უნდა გა-
სულიყვნენ ზღვაში; ამის გამო
მიიღო აღვლიმა სახელი აფეტე-
ბისა...

§ 197

Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς
ἀπικομένῳ Ξέρξῃ οἱ καταγεμῶνες
τῆς ὀδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξ-

აქეის ალოსში მოსულ ქსერ-
სეს მეგზურებმა, რომელთაც
სურდათ ყველაფერი მოეთხროთ

ηγέσθαι ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λό-
 γον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Ἀαφου-
 στίου Διῶς, ὧς Ἀθάμας ὁ Αἰό-
 λου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόνον σὺν
 Ἴνοϊ βουλεύσας, μετέπειτα δὲ ὧς
 ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι
 τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους
 τοιούσδε· βς ἂν ἦ τοῦ γένεος τού-
 του πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαν-
 τες ἔργεσθαι τοῦ λήϊτου αὐτοῖ
 φύλακας ἔχουσι (λήϊτον δὲ καλέ-
 ουσι τὸ πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί).
 ἦν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι θκως ἔξ-
 εἰσι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ· ὧς
 τ' ἔτι πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἦδη
 τούτων τῶν μελλόντων θύσεσθαι
 δεῖσαντες οἴχοντο ἀποδράντες ἐς
 ἄλλην χώραν, χρόνου δὲ προϊόν-
 τος ὀπίσω κατελθόντες ἦν ἀλίσκων-
 ται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυτανήιον,
 ὧς θύεται τε ἐξηγέοντο στέμμα-
 σι πας πυκασθεῖς καὶ ὧς σὺν
 πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πά-
 χουσι οἱ Κυττισώρου τοῦ Φρίξου
 παιδὸς ἀπόγονοι, δίδτι καθαρμὸν
 τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν
 ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν
 Αἰόλου καὶ μελλόντων μιν θύειν
 ἀπυκόμενος οὗτος ὁ Κυττισωρος
 ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος ἐρρύσατο,
 ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενο-
 μένοισι ἐξ ἑαυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ
 ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκού-
 σας ὧς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγίνετο,
 αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῆ
 στρατιῆ πάση παρήγγειλε, τῶν τε
 Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην
 ὁμοίως καὶ τὸ τέμνος ἐσέβετο.

[მისთვის], უამბეს იქაური ამბავი,
 რაც ლაფისტიოს ზევსის ტაძარს
 ეხებოდა: ათამანტიმა, ელოსის
 ძემ, ინოსთან ერთად მოითათბირა
 და ფრიქსეს სიკვდილი განუზრახა;
 ხოლო შემდეგში აქაველებმა, მის-
 ნობის თანახმად, მის შთამომა-
 ვალთ ასეთი სასჯელი დაადეს:
 ვინც ამ გვარში უხუცესი იქნებო-
 და, მას დარაჯებს უყენებდნენ,
 რომ არ შეეშვათ ლეიტონში (ხო-
 ლო აქაველები პრიტანეიონს ლეი-
 ტონს უწოდებენ). მაგრამ თუ შევი-
 დოდა, უკან გამოსვლა არ შეიძლე-
 ბოდა მანამდე, ვიდრე მსხვერპლად
 შეწირვას არ დაუპირებდნენ. ამ-
 ასთანავე ბევრი იმათაგანი, რო-
 მელთაც მსხვერპლად შეწირვას
 უპირებდნენ, შეშინებულნი სხვა
 ქვეყანაში გარბოდნენ; მაგრამ
 დრო რომ გავიდოდა, უკან ბრუნ-
 დებოდნენ. თუ პრიტანეიონში შე-
 სვლისას შეიპყრობდნენ, სამსხვერ-
 პლოდ [გაამზადებდნენ]: გამოო-
 ყვანდნენ მთლად გვირგვინებით
 მორთულს და ზეიმით დაატარებ-
 დნენ. [მსხვერპლშეწირვას] ექვემ-
 დებარებიან ფრიქსეს შვილის, კი-
 ტისორეს შთამომავლები იმიტომ,
 რომ როცა აქაველებს ქვეყნის
 განწმენდისათვის მისნობის თა-
 ნახმად მსხვერპლად უნდა შეე-
 წირათ ელოსის ძე ათამანტი,
 ათა-კოლხეთიდან მოვიდა ეს კი-
 ტისორე და გამოიხსნა. რაკი ეს
 მოიმაჟმედა, თავის შთამომავ-
 ლობას ღვთის რისხვა დაატეხა
 თავს. ქსერქსემ ეს [ამბავი] მო-
 ისმინა, როცა ჰალაკში იმყოფე-
 ბოდა. მერე თვითონვე აღასრუ-

ლა [წმიდა საქმე], მთელ ჯარსაც მოუწოდა და ათამანტის შთამომავალთა სამოსახლოსაც დასალოცავსაც თანაბრად სცა პატივი.

სიმონიდე ზინეალოგოსი—Σιμωνιδης ὁ γενεαλόγος
(V საუკ. ძვ. წ.)

სიმონიდე, რომელსაც სამი წიგნის შემცველი „გენეალოგიები“ შეუთხზავს, სვიდას მოწმობით, იყო ავტორი იმ თხზულებისაც, რომელიც „ჰევრემატას“ სახელით მოიხსენიება. აპოლონიოს როდოსელის სქოლიასტი ასახელებს სიმონიდეს „ნარევ თხზულებებსაც.“

ტიქსტი:

1. F Hist Gr. I.
2. F Gr. Hist. I.

„გენეალოგიები“

2 (42)

Schol. Apoll. Rhod. II, 866: ὅτι Ποσειδῶνος καὶ Ἀστυναλαίας τῆς Φοίνικος ὁ Σάμιος Ἀγκαῖος ἦν παῖς, ὃς ἐξυβέργα τὴν ναῦν μετὰ τὴν Τίφουο τελευτήν, καὶ Σιμωνιδης ὁ γενεαλόγος ἰμοίως τῷ Ἀπολλωνίῳ γενεαλογεῖ.

სამოსელი ანკეოსი, ვინც ტიფისის სიკვდილის შემდეგ ხომალდს მართავდა, პოსეიდონისა და თენიქსის ასულ ასტიპალეას ძე რომ იყო, ამას აპოლონიოსის მსგავსად სიმონიდე გენეალოგოსიც გაღმოგვეცემს.

7

2 (42)

Ibid. I, 763: Φρῖξος Μινυῆιος] Μινυῆιος ὁ Ἰώλκιος· τὴν γὰρ Ἰώλκον Μινυαὶ φῶσιν· ἃς φησι Σιμωνιδης ἐν Συμμύκτοις· δύνανται δὲ καὶ ἀντι· τῶν Ὀρχομένων· πολλοὶ γὰρ φασιν ἐν Ὀρχομένῳ οἰκῆσαι τὸν Ἀθάμαντα.

მინიელი ფრიქსე: მინიელი—იოლკოსელი. იოლკოსში მინიები სახლობდნენ, როგორც ამბობს სიმონიდე „ნარევ თხზულებებში.“ შეიძლება ვიხმართ ორქომენელის ნაცვლადაც: ხომ მრავალი ამბობს, ათამანტი ორქომენში ცხოვრობდა.

სტენიზმროტი თახოხალი—Στησιμβριος

(V საუკ. d. წ.)

სტენიზმროტი პერიკლეს თანამედროვე პროზაიკოსია. ანტიკურ წყაროებში იგი ცნობილია, როგორც პომეროსის ბიოგრაფიისა და მისი ათემების ალევგოროული განმარტებების ავტორი. მასვე შეუთხზავს მემუარული წიგნი „თემისტოკლეს, თუკიდიდესა და პერიკლეს შესახებ“ და წიგნი „წმიდა საიდუმლოებათათვის“. მოღწეულია ძუნწი ფრაგმენტები.

ტექსტი:

1. F Hist Gr. II.

2. F. Gr Hist. II.

„წმიდა საიდუმლოებათათვის“

19 (17)

Schol. Apoll. Rhod. I, 1304: *ὅτι Ἑρακλῆς ἀνεῖλε τοὺς Βορεάδας διὰ τὸ κἀλῦσαι τὴν ναῦν ὑποστρέψαι πάλιν εἰς τὴν Μυσίαν φησὶν Ἄπολλωνιος. Σῆμος δὲ φησὶ διὰ τὸ ληφθῆναι θρόνον τὸν Ἑρακλέα ὑπὸ τῶν Βορεαδῶν. Στησιμβριος δὲ φησὶν ὅτι διαφορὰν ἔσχον πρὸς τὸν Ἑρακλέα περὶ τῶν δεδομένων δῶρων ὑπὸ Ἰάσονος τοῖς ἀριστέσι. Νίκαυδρος δὲ ὁ Κολοφώνιος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ὀΐταικῶν φησὶ Βορέων ἀτίον γεγόνεναι τοῦ θανάτου τῶν προειρημένων διὰ τὸ χεῖμασαι τὸν Ἑρακλέα ἐν Κῷ ὑποστρέφοντα.*

პერაკლემ რომ ბორეადები მოკლა ხომალდის კვლავ მიზიაში დაბრუნების ხელის შეშლის გამო, ამას აპოლონიოსი ამბობს. სემოსი კი გადმოგვცემს—იმის გამო, რომ პერაკლეს რბენაში შეჯიბრის დროს ბორეადებმა ხელი სტაცესო. სტენიზმროტი, თავის მხრივ, ამბობს, რომ [ბორეადებს] პერაკლესთან დავა ჰქონდათ იასონის მიერ გმირებისათვის გაცემული საჩუქრების თაობაზე. ხოლო ნიკანდრე კოლოფონელი „ეტიკის“ პირველ წიგნში ამტკიცებს: ზემოხსენებულთა სიკვდილის მიზეზი იყო ბორეასი იმის გამო, რომ კოსზე დაბრუნებულ პერაკლეს ქარბუქი დაუყენაო.

სხივლო-სკილაძის კარიანდელი—Σαράξαι

(IV საუკ.)

ტექსტი:

1. Geographi Graeci minores. I. edidit. Carolus Müllerus. Parisiis, 1861.

2. Anonymi vulgo Scylacis Caryandensis Periplus maris interni, iterum recens. B. Fabricius. Lips., 1878.

კეკიპლუსი — Περπλους

„აზია“

70

Σαυρομάται. ἀπὸ Ταναΐ-
δος δὲ ποταμοῦ ἀρχεται ἡ Ἀσία,
καὶ πρῶτον ἔθνος αὐτῆς ἐστὶν ἐν
τῷ Πόντῳ Σαυρομάται. Σαυρομα-
τῶν δὲ ἐστὶν ἔθνος γυναικοκρα-
τῶν.

სავრომატები — მდინარე
ტანაისიდან იწყება აზია და პირ-
ველი მისი ტომი პონტოში სავ-
რომატებია. სავრომატების ტო-
მი ქალთა გამგებლობის ქვეშაა.

71

Μαιώται. τῶν γυναικο-
κρατουμένων ἔχονται Μαιώται.

მეოტები — ქალთა გამგებ-
ლობის ქვეშ მყოფთა შემდეგ
არიან მეოტები.

72

Σίνδοι· μετὰ δὲ Μαιώτας
Σίνδοι ἔθνος· διήκουσι γὰρ οὗτοι
καὶ εἰς τὸ ἕξω τῆς λιμνῆς· καὶ
εἰσὶν πόλεις ἐν αὐτοῖς Ἑλληγι-
δες αἰδε· Φαναγόρου πόλις, Κῆ-
ποι, Σινδικὸς λιμὴν, Πάτους.

სინდები — მეოტების შემ-
დეგი ტომია სინდები. ესენი ტბის
გადაღმაც მოსახლეობენ. მათში
შემდეგი ელინური ქალაქებია: ფა-
ნაგორის ქალაქი, კეპები, სინ-
დური ნავსადგური, პატუსი.

73

Κερκέται· μετὰ δὲ Σινδικῶν
λιμένα Κερκέται ἔθνος.

კერკეტები — სინდური ნავ-
სადგურის შემდეგ ტომია კერკე-
ტები.³⁰

74

[Τορέται· μετὰ δὲ Κερκέ-
τας Τορέται ἔθνος] καὶ πόλις Ἑλ-
ληνὸς Τορικὸς καὶ λιμὴν.

[ტორეტები — კერკეტების
შემდეგ ტომია ტორეტები] და
ელინური ქალაქი და ნავსადგუ-
რი ტორიკოსი.

75

Ἀχαιοί· μετὰ δὲ Τορέτας
Ἀχαιοί ἔθνος.

აქეიდები — ტორეტების
შემდეგ ტომია აქეიდები.

Ἦνίοχοι· μετὰ δὲ Ἀχαιοὺς
Ἦνίοχοι ἔθνος.

ჰენიოხები—აქველები შემდეგ ტომია ჰენიოხები.

[Κοραξοί· μετὰ δὲ Ἦνιόχους Κοραξοί ἔθνος.]

[კორაქსები—ჰენიოხთა შემდეგ ტომია კორაქსები].

Κωλική· μετὰ δὲ Κοραξοῦς
Κωλική ἔθνος.

კოლიკე — კორაქსების შემდეგ ტომია კოლიკე.

Μελάγχλαινοι· μετὰ δὲ
Κωλικὴν Μελάγχλαινοι ἔθνος, καὶ
ποταμὸς ἐν αὐτοῖς Μετάσσωρις καὶ
Αἰγίπιος ποταμὸς.

მელანქლენები — კოლიკეს შემდეგ ტომია მელანქლენები; მდინარე მათში მეტასორისი და მდინარე ეგიპიოსი.

Γέλωνες· μετὰ δὲ Μελαγχλαίνους Γέλωνες.

გელონები—მელანქლენების შემდეგ გელონები.

Κόλχοι· μετὰ δὲ τούτους
Κόλχοι ἔθνος καὶ Διοσκουρίς πόλις
καὶ Γυηνὸς πόλις Ἑλληνίς καὶ
Γυηνὸς ποταμὸς καὶ Χερόβιος ποταμὸς,
Χόρσος ποταμὸς, Ἄριος ποταμὸς,
Φᾶσις ποταμὸς καὶ Φᾶσις Ἑλληνίς
πόλις, καὶ ἀνάπλους ἀνὰ τὸν
ποταμὸν σταδίων ρπ' εἰς πόλιν
μεγάλην βάρβαρον, θθεν ἡ Μήθεια
ἦν· ἐνταῦθα ἔστι Πίς ποταμὸς,
Ἴσις ποταμὸς, Ἀηστῶν ποταμὸς,
Ἀφαρος ποταμὸς.

კოლხები—მათ შემდეგია ტომი კოლხები და ქალაქი დიოსკურისი, გიენოსი-ელინური ქალაქი და მდინარე გიენოსი, მდინარე ხერობიოსი, მდინარე ხორსოსი, მდინარე არიოსი, მდინარე ფაზისი და ელინური ქალაქი ფაზისი; მდინარის აღმა აყოლებით 180 სტადიონია დიდ ბარბაროსულ ქალაქამდე, საიდანაც იყო შედგა.³¹ აქ არის მდინარე რისი, მდინარე ისისი, ავაზაკთა (ლეტონ) მდინარე, მდინარე აფსაროსი.

Βύζηρες· μετὰ δὲ τοὺς Κόλχους Βύζηρες ἔθνος καὶ Δαραωνῶν
ποταμὸς καὶ Ἄριων ποταμὸς.

ბიძერები—კოლხების შემდეგ ტომია ბიძერები და მდინარე დარაანონი და მდინარე არიონი.

'Εχεχειριεις' μετά δὲ
Βύζηρας 'Εχεχειριεις ἔθνος, καὶ
ποταμὸς Πορθανίς, καὶ 'Αραβίς
ποταμὸς, Λίμνη πόλις, 'Ωδεῖνιος
πόλις 'Ελληνίς.

ეკეპირიები — ბიძერების
შემდეგ ტომია ეკეპირიები და
მდინარე პორდანისი, მდინა-
რე არაბისი, ქალაქი ლიმნე და
ელინური ქალაქი ოდინიოსი.

Βεχειρικῆ' μετά 'Εχεχει-
ριεις Βέχειροι ἔθνος, Βεχειρικὸς
λιμὴν, Βεχειριὰς πόλις 'Ελληνίς.

ბექირიკე — ეკეპირიების შემ-
დეგ ტომია ბექირები, ნავსადგუ-
რი ბექირიკოსი, ელინური ქალაქი
ბექირიასი.

Μακροκέφαλοι' μετά δὲ
Βέχειρας Μακροκέφαλοι ἔθνος,
καὶ Ψωρῶν λιμὴν, Τραπεζοῦς πό-
λις 'Ελληνίς.

მაკროკეფალები — ბექი-
რების შემდეგ ტომია მაკროკე-
ფალები და ნავსადგური ფსო-
რონი, ელინური ქალაქი ტრაპე-
ზუნტი.

Μοσσύνοικοι' μετά δὲ
Μακροκέφαλους Μοσσύνοικοι ἔθ-
νος, καὶ Ζεπύριος λιμὴν, Χοιράδες
πόλις 'Ελληνίς, 'Αρεως νῆσος. Οὐ-
τοι ἕρη κκτοικασιν.

მოსინიკები — მაკროკეფა-
ლების შემდეგ ტომია მოსინ-
ნიკები და ნავსადგური ძეფირი-
ოსი, ელინური ქალაქი ქოირა-
დესი, არესის კუნძული. ესენი
მთებში სახლობენ.

Τιβαρηνοί' μετὰ δὲ Μοσ-
σύνοους ἔθνος ἐστὶ Τιβαρηνοί'.

ტიბარენები — მოსინთა
შემდეგ არის ტომი ტიბარენები.

Χάλυβες' μετὰ δὲ Τιβαρη-
νοῦς Χάλυβες εἰσιν ἔθνος, καὶ
Γενήτης λιμὴν κλειστός, Σταμέν-
εις πόλις 'Ελληνίς, καὶ 'Ιασονία
ἀκρόπολις 'Ελληνίς.

ხალიბები — ტიბარენთა შემ-
დეგ არის ტომი ხალიბები და
დახურული ნავსადგური გენეტე-
სი,²² ელინური ქალაქი სტამენია
და ელინური აკროპოლისი ია-
სონია.

ტექსტი;

Xenophontis exeditio Cyri (Anabasis) ed. Hude; Lips., 1933.

ანბანისი

V, 6, 36—37

... κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς უზჯობისა გაცურვა ფაზის-
 Φάσιν, ἐπεὶ πλοῖα ἔστι, καὶ κα- ისკენ, რაკილა ხომალდები არის,
 τασχεῖν τὴν Φασιανῶν χῶραν. და ფაზიანთა ქვეყნის დაკავება.
 Αἰήτου δὲ ἰδῶνς ἐτέρυχανε βασ- მათზე მაშინ მეფობდა აიეტის
 λέων ἀντῶν. შთამომავალი.

VI, 2, 1.

Ἐντεσθεν τῆ ὑστεραία ἀναγόμενοι აქედან მეორე დღეს [ბერძენე-
 πνεύματι ἐπλεον καλῶ ἡμέ- ბი] დაიძრნენ და ზურგქარის წყა-
 ρας δύο παρὰ γῆν. καὶ παραπλέ- ლობით ორი დღე ნაპირ-ნაპირ
 οντες ἐθεώρουν τὴν τε Ἰασονίαν მიცურავდნენ. ხმელეთის განწყ-
 ἀκτὴν, ἔνθα ἡ Ἄργῶ λέγεται რივ მიმავალნი შესცქეროდნენ
 ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ იასონის კონცხს, სადაც, ამბო-
 στόματα, πρῶτον μὲν τοῦ Θερμῶ- ბენ, „არგო“ მიადგა და მდინა-
 δοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰριος, ἔπει- რეთა შესართავებს, ჯერ თერ-
 τα δὲ τοῦ Ἄλσος, μετὰ τοῦτον მოლონტის, მერე ირისის, შემ-
 τοῦ Παρθενίου. დღე ჰალისის და ამის მერე პარ-
თენიონის.

პლატონი

(427—347)

ტექსტი: SC I². გვ. 360—361.

ლილოგი „ევთიდემე“

თ. XIII

Σωκράτης λέγει... ὡς ἐγώ, სოკრატე ამბობს... მე, თუმ-
 ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτερος εἰμί, ცალა მოხუცი ვარ, შხად ვარ,

ρακινδυνεύειν ἔτοιμος καὶ παρα-
 δίδωμι ἔμχυστὸν Διονυσόδωρῳ τούτῳ
 ὥσπερ τῇ Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ·
 ἀπολλύτω με, καὶ εἰ μὲν βούλε-
 ται, ἐφέτω, εἰ δ' ὅτι βούλεται
 τοῦτο ποιεῖτω· μόνον χρηστὸν
 ἀποφηνάτω.

საფრთხეში ჩავარდე და მივენ-
 დო ამ დიონისოდორეს, რო-
 გორც კოლხ მედევას. დაე, დამ-
 ლუპოს, თუ სურს, მომხარშოს,
 ანდა, რაც უნდა, ის ქნას, მხო-
 ლოდ კარგ [აღამიანად] გამომა-
 ჩინოს.

არისტოტელე

(384—322)

ტექსტო: 1) SC. I³ გვ. 380—381; 2) Anthologia Lyrica
 edidit E. Diehl. VI. Peplus Aristoteles... Lipsiae. 1924.
 3) Aristotelis De mirabilis auscultationibus. Ed. Apelt.,
 Lips. 1888.

„ხასწაულებრივ ხმათათვის“

(Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων)

48

λέγεται δὲ ἰδιαιτάτην εἶναι
 γένεσιν οὐδήρου τοῦ Χαλυβικοῦ
 καὶ τοῦ Ἄμισηοῦ. συμφύεται γάρ,
 ὡς γε. λέγουσιν, ἐκ τῆς ἄμμου
 τῆς καταφερομένης ἐκ τῶν πο-
 ταιῶν. ταύτην δ' οἱ μὲν ἄπλῶς
 φασὶ πλύναντας καμινεύειν, οἱ δὲ
 τὴν ὑπόστασιν τὴν γενομένην ἐκ
 τῆς πλύσεως πολλαῖς πλυσθεῖ-
 σαν συγκαίειν, παρεμβάλλειν δὲ τὸν
 πυρῆμχον καλούμενον λίθον· εἶναι
 δ' ἐν τῇ χώρᾳ πολὺν. οὗτος δ' ὁ
 οὐδήρος πολὺ τῶν ἄλλων γίνεται
 καλλίων. εἰ δὲ μὴ ἐν μιᾷ καμίνῳ
 ἐκαίετο, οὐδὲν ἂν, ὡς ξοικε, διέφερε
 τᾶργυρίου. μόνον δὲ φασὶν αὐτὸν
 ἀνίωτον εἶναι, οὐ πολὺν δὲ γίνε-
 σθαι.

ამბობენ, რომ ხალიბური და
 ამისური რკინა მეტად განსაკუთ-
 რებული წარმოშობის არის. რო-
 გორც ვაღმოგვეცემენ, იგი წარ-
 მოცენდება მდინარეთაგან ჩამო-
 ზიდული ქვიშიდან. ერთნი ამ-
 ბობენ: ამ [ქვიშას] უბრალოდ
 რეცხავენ და ლუმელში აღნო-
 ბენო; მეორენი კი [ამტკიცებენ]:
 რეცხვისაგან წარმოქმნილ ნა-
 ლექს მრავალგზის ასუფთავებენ
 წყლით და ისე აღნობენ, თან უმა-
 ტებენ ეგრეთ წოდებულ ცეცხლ-
 გამძლე ქვას, რაც მრავლადაა
 [იმ] ქვეყანაში. ეს რკინა სხვებ-
 ზე ბევრად უკეთესია, და ერთ
 ლუმელში რომ არ აღნობდნენ,
 როგორც ჩანს, არაფრით აღარ
 გამოირჩეოდა ვერცხლისაგან. ამ-
 ბობენ: მხოლოდ [ეს რკინა] არის

უხანგავიო; მაგრამ მრავლად არ მოიძეება.

62

φασί τὸν Μορσύνοικον χαλκὸν
λαμπρότατον καὶ λευκότετον εἶ-
ναι, οὐ πρᾶμιγγυμένου αὐτῷ κασ-
σιτέρου, ἀλλὰ γῆς τινος αὐτοῦ
γυνομένης καὶ συναφομένης αὐτῷ.
λέγουσι δὲ τὸν εὐρύντα τὴν κρᾶ-
σιν μηδὲνα δι᾽ἄξι· ὁ δὲ τὰ προγε-
γονότα ἐν τοῖς τόποις χαλκώματα
διάφορα, τὰ δ' ἐπιγυγνόμενα οὐκέτι.

ამბობენ: ყველაზე უფრო მბრწყინ-
ნავი და ქათქათა მოსინიკური
სპილენძიოა. მას უხავებენ არა
კალას, არამედ იქ არსებულ რა-
ღაც მიწას, რომელიც [სპილენძ-
თან] ერთად გამოიღობდა. ამბო-
ბენ: [ამ] ნარევის აღმომჩენმა,
არავის არ ასწავლა [საიდუმლო-
ებაო]; ამის გამო გამოიჩრევა იმ
ადგილებში წარმოქმნილი სპი-
ლენძის ნაკეთობა, შემდეგ ხანებ-
ში დამზადებული კი უკვე აღარ
[გამოიჩრევა].

106

... καὶ γὰρ Ἰάσονα τὸν μὲν
εἰσπλοῦν κατὰ Κυανέας, τὸν δὲ
ἐκ τοῦ Πόντου ἔκπλοῦν κατὰ τὸν
Ἰστρὸν ποιήσασθαί φασι· καὶ φέ-
ρουσιν ἄλλα τε τεκμήρια οὐκ ὀλί-
γα, καὶ κατὰ μὲν τὴν χώραν βω-
μοὺς ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος ἀνακειμένου
δεικνύουσιν, ἐν δὲ μιᾷ τῶν νήσων
τῶν ἐν τῷ Ἀδριατικῷ ἑρῶν Ἀρτέ-
μιδος ὑπὸ Μηδείας ἰδρυμένον...

გაღმოგვეჩვენ, რომ იასონი
[პონტოში] კიანეების მეშვეობით
შენავდა, პონტოდან კი ისტრო-
სით გამოემგზავრა. [ამისთვის]
მრავალი სხვა მოწმობაც მოაქვთ.
გვიჩვენებენ იმ მხარეში იასონის
მიერ შეწირულ საკურთხეველებს,
ხოლო ადრიატიკის ზღვის კუნ-
ძულებში ერთ-ერთ კუნძულზე მე-
ღვას მიერ აგებულ არტემიდეს
სალოცავს...

„პეპლონი“ (Πέπλος)*

ეპიტაფია

48

Ἐπὶ Αἰήτου, κειμένου
ἐν Κογχίδι

კოლხეთში დაკრძალულ
აიეტზე:

* „პეპლონი“ ელინისტურ ხანაში შეკრებილი ეპიტაფიებია. ეს კრებული არისტოტელეს არ ეკუთვნის. მაგრამ რაკი მას მიაწერენ, ჩვენთვის საინტერესო ეპიტაფია აქ მოვიტანეთ.

Αἰήτην Κόβχοισι πολυχρῆσοι-
 σιν ἄνακτα
 ἐνθάδε πανδαμάτωρ μοῖρα
 φέων κτέρισεν.

ოქროთი მდიდარი კოლხების.
 მეუფე აიეტი ღმერთების ყოვ-
 ლისმძლე სვემ აქ გააპატოსნა.

ეფოროს კინილი—Ἐφορος

(IV საუკ. ძვ. წ.)

ტექსტი:

1. F Hist Gr I.
2. F Gr Hist. II B.

„საზოგადო ისტორია“

14 (9)

a. Schol. Apoll. Rhod.

I, 1168: Ἐφορος δὲ ἐν πρώτῃ
 παραδέδωκεν αὐτὸν δι' Ὀμφάλην
 καταλελείφθαι.

a. ეფოროსი პირველ წიგნში
 ვადმოგვცემს, რომ [პერაკლე]
 ამფალეს გამო ღარჩა.³³

b. ibid. I, 1289: ob.

ფორეკიდე, ფრგ. 111 (67) b.

42 a

Ibid. I, 1276: γελοῖος
 δὲ Ἐφορος νομίζων πρῶτον Ἀν-
 άχαρσιν τὴν διπλὴν ἄγκυραν ἐν-
 ρηκέναι· πρῆσύτεροι γάρ Ἀνα-
 χάρσιδος οἱ Ἀργοναῦται.

სასაცილოა ეფოროსი, რო-
 ცა ფიქრობს, რომ ორმაგი ლუ-
 ზა პირველად ანაქარსისმა აღმოა-
 ჩინა; არგონავტები ხომ ანაქარსის-
 ზე ბევრად აღრინდელნი არიან.³⁴

61 (104)

Ibid. I, 1037: περὶ
 τῆς μάχης καὶ Δηλιχοῦς ἱστορεῖ.
 περὶ δὲ τῆς τοῦ Κυζίκου ἀναιρε-
 σέως καὶ τῆς δλης μάχης οὐ συμ-
 φωνεῖται. Ἐφορος μὲν γάρ φησι
 τοὺς Δολίονας Πελασγοὺς ὄντας
 καὶ ἐχθρῶδως διακειμένους πρὸς
 τοὺς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Μαγνη-
 σίαν κατοικοῦντας διὰ τὸ ἀπελα-
 σθῆναι ὅπ' αὐτῶν ἐπιπέσειν ἀ-

[დოლიონებისა და არგონავ-
 ტების] ბრძოლის შესახებ დელიო-
 ქეც მოგვითხრობს. კიზიქოსის
 მოკვლისა და მთელი ბრძოლის
 შესახებ [ვადმოცემებში] თანხმო-
 ბა არაა. ეფოროსი ამბობს, რომ
 დოლიონები, რაკი პელასგები
 იყვნენ და მტრობდნენ თესალო-
 ისა და მაგნესიის მცხოვრებთ, ვი-
 ნაიდან მათ მიერ იქმნენ გა-

τοις, γράφων ἐν τῇ ἐννάτῃ. ἡα-
λουσθηκε δὲ Ἀπολλώνιος Δηλιόχῳ...

მოძვეებულინი, თავს დაესხნენ [არ-
გონავტებს]. ამას წერს [ეფორო-
სი] მეცხრე წიგნში. აპოლონიოსი

ob. კალისტენე, ფრგ.
6 (40).

კი დეილოქეს მისდევს...

185 (85)

ob. სტრაბონი, XII, 3, 10.

თეოპომპე ჰიოსელი—Θεόπομπος

(376—? ძვ. წ.)

ისტორიკოსი თეოპომპე IV საუკუნის მეორე ნახევრის მოღვა-
წე. მას ეკუთვნის ორი თხზულება: 1. „საბერძნეთის ისტორია“
(Ἑλληνικά, რომელიც 12 წიგნს შეიცავდა და თუკიდიდეს ისტო-
რიის გაგრძელებას წარმოადგენდა) და 2. „ფილიპე II ისტორია“
(Φιλιπικά 58 წიგნად). ორივე თხზულება ფრაგმენტულადაა მოლ-
წეული. ისტორიული ამბების გარდა თეოპომპეს წიგნებში უხვად
იყო მიმობნეული სხვადასხვა მითები და ანეგდოტები. აქვე იყო
აღწერილი ხალხთა ადათი და ყოფა-ცხოვრება.

ტექსტი:

1. F Hist Gr. I.

2. F Gr Hist. II B.

I

356 (340)

a. Schol. Pind. Ol.
XIII, 74 e (ob. პინდარეს
სქ. ოლიმპ. 74): τὴν δὲ Μήδειαν
ἐρασθήνα: Σισύφου φησι Θεόπομ-
πος.

a. თეოპომპე ამბობს, რომ მე-
დეამ ძალუმაღ შეიყვარა სიზიფე.

b. Tzetz. Lycophr.
174: Κυταϊκή]. Κῦταια, πόλις
Κολχίδος, θύεν αὐτὴν τὴν Μή-
δειαν Κυταϊκὴν ἔφη. οἱ δὲ Κόλ-
χοι Ἴνδοικοὶ Σκύθαι: εἰσὶν, οἱ καὶ
Λαζοὶ καλοῦμενοι, πλησίον οἰ-
κοῦντες Ἀβασγῶν, τῶν πρὶν Μα-
σαγετῶν, ὧν Κόλχων τὰ φάρμακα

b. კვტაიელის: კვტაია
— კოლხეთის ქალაქი, საიდანაც
[ლიკოფრონმა] თვითონ შედგა-
საც კვტაიელი უწოდა. კოლ-
ხები ინდოელი სკვითებია, რო-
მელთაც ლაზებიც ჰქვიათ და
ცხოვრობენ მეზობლად აბასგე-

ἀνθήμερον ἀναιρούσιν. εἰς δὲ Κόλ-
 χους Ἀλήτης ἀφίκετο, ὡς μὴ ἀρ-
 εσθῆς τῆ τῆς Κορίνθου βασιλείᾳ·
 Ἀλήτης γὰρ καὶ Ἄλωεὺς Ἥλιου
 παῖδες καὶ Πέρσης τῆς Ὀχεκνοῦ
 θυγατρὸς. διεῖλε δὲ Ἥλιος τοῖς
 πρῶτοι τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν μὲν
 Ἀρκαδίαν Ἄλωεϊ δέδωκε, τὴν δὲ
 Κόρινθον Ἀλήτῃ. Ἀλήτης δὲ μὴ
 ἀρεσθῆς τῆ Κορίνθῳ παρέθετο
 ταύτην φυλάττειν Βουῶν, Ἑρμοῦ
 καὶ Νύμφης υἱῶ· αὐτὸς δ' εἰς
 Κόλχους ἀφίκετο, ἐντειλάμενος
 Βουῶν φυλάττειν τὴν Κορίνθου
 βασιλείαν ἕως οὗ ἢ αὐτὸς ἢ τις
 τῶν ἐξ αὐτοῦ ἔκοιτο. ἐν Κόλχοις
 δὲ αὐτὸς γήμας Εἰδύειαν, τὴν Ὀχε-
 κνοῦ θυγατέρα, ἐν Κυταίᾳ πόλει,
 Μήδειαν καὶ Ἄψυρτον γεννᾷ.
 ἀδελφαὶ δὲ Διήτου καὶ Ἄλωεως
 ἦτο· Ἥλιου θυγατέρες, Κίρκη
 καὶ Πασιπάη, καὶ ἑτέρους καὶ
 Καλυψῶ. περὶ δὲ τῆς Ἥλιου βα-
 σιλείας εἰς τοὺς αὐτοῦ παῖδας
 Ἀλήτην καὶ Ἄλωεα διαιρέσεως
 Θεόπομπος ὁ Χίος Εὐμήλου τῶν
 Κορινθίου ἱστορικοῦ ποιητοῦ μέ-
 μνηται λέγοντος· „ἀλλ' ὅτε Ἀλήτης
 καὶ Ἄλωεὺς ἐξεγένοντο — ὁ δ'
 ᾤχετο Κολχίδα γαίαν“ (სრულად
 იხ. ევმელიოსი, ფრგ. 2).

ბისა — უწინდელი მასაგეტებო-
 სა; ³⁵ ამ კოლხთა მზამები იმ დღე-
 სეე ჰკლავენ [სულდგმულს]. კოლ-
 ხებთან მივიდა აიეტი, რადგან
 არ მოსწონდა კორინთოს სამე-
 ფო ხელისუფლება. აიეტი და
 ალოვესი ჰელიოსისა და ოქეანეს
 ასულის—პერსეს შვილები იყვნენ.
 ჰელიოსმა [თავისი] სამეფო შვი-
 ლებს გაუნაწილა: არკადია ალო-
 ვესს უბოძა, კორინთო კი—აი-
 ეტს. მაგრამ კორინთოთი უკმა-
 ყოფილო აიეტმა იგი გადასცა
 პერმესისა და ნიმფის შვილს—
 ბუნეს, თვითონ კი კოლხებთან
 მივიდა; ხოლო ბუნეს დაავალა,
 დაეცვა კორინთოს სამეფო გამ-
 გებლობა, სანამ არ დაბრუნდე-
 ბოდა თვითონ ან ვინმე მისთა-
 განი. კოლხებში შვირთო მან ოქ-
 ეანეს ასული იდიია, ქალაქკვტაი-
 აში და წარმოშვა მედეა და აფ-
 სირტე. აიეტისა და ალოვესის
 დები, ესე იგი ჰელიოსის ქალიშ-
 ვილები, იყვნენ კირკე და პასი-
 ფაე, სხვების მიხედვით - კალიფ-
 სოც. ჰელიოსის სამეფოს [ჰელი-
 ოსის] შვილთა—აიეტსა და ალო-
 ვესს შორის განაწილების თაო-
 ბაზე თეოპომპე ქიოსელი მოიხ-
 სენიებს ისტორიკოს პოეტს - ევ-
 მელოს კორინთელს, რომელიც
 ამბობს: „და ოდეს იშვნენ აიე-
 ტი და ალოვესი—თვით კი გაე-
 მართა კოლხეთის ქვეყნად“.

II

Schol. Aristoph. Avi-
 um v. 1354: Κύρβεις δὲ ἦτοι
 παρὰ τὸ καχορσφῶσθαι εἰς. სფ-

კვრებში [ჰქვიათ] იმისგან;
 რომ. ზეალმართულნი გვირგვინ-

ος ἀνατεταμένων· ἢ ἀπὸ τὸν Κορυβάντων. ἐκείνων γὰρ εὐρημα, ὡς φησι Θεόπομπος ἐν τῷ Περ! Εὐσεβείας.

Tzetz. Chil. XII, 357:
Αἱ κέρβεις ἦσαν δὲ χαλκαί, οὐ μὲν τι ἀπὸ ξύλων. εὐρον δ' αὐτὰς Κορυβάντες, ὅθεν καλοῦνται: Κέρβεις, Θεόπομπος ὡς ἔγραψε τῷ Περὶ Εὐσεβείας, ἣ δτι κχαορῶσται ἄνω τε καὶ πρὸς ὑψος.

დებიან (κχαορῶσται), ანდა—
კორიბანტებისაგან, ვინაიდან ამა-
თი აღმოჩენაა, როგორც ამბობს
თეოპომპე [თხზულებაში] „ლეთის-
მოშიშობის შესახებ“. 36

კვრბები სპილენძისა იყო და
არა რამე ხისაგანი. ისინი გამო-
გონეს კორიბანტებმა³⁷, საიდა-
ნაც კირბები შეერქვათ, როგორც
თეოპომპემ დაწერა [წიგნში]
„ლეთისმოშიშობის შესახებ“, ან-
და იმიტომ [პქვითათ ასე], რომ ზე-
ალმართულნი მწვერვალზე გვირ-
გვინდებიან (κχαορῶσται).

ახალეპიადე ტრაგიკომი—'Ασκληπιάδης

(IV საუკ. ძვ. წ.)

ასკლეპიადე ტრაგიკელი გამოჩენილი ორატორის ისოკრატეს მოწაფე იყო. მას შეუთხზავს 11 წიგნის შემცველი თხზულება „ტრაგოდუმენა“ (Τραγωδίσμενα), რომელშიაც დაწვრილებით გადმოცემოდა ბერძნულ დრამაში დამუშავებული მითები. ასკლეპიადეს ამისათვის ხელთ ჰქონდა ძველისძველი წყაროები.

ტექსტი:

1. F Hist Gr. III.
2. F Gr. Hist. I.

„ტრაგოდუმენა“

2 (2)

a. Schol. Apoll. Rhod. II, 562: ὅτι διὰ πελειάδος ἐπε-
ρασαν οἱ Ἄργοναυταὶ τὰς Συμ-
πληγιάδας καὶ Ἄσκληπιάδης ἴστο-
ρεῖ ἐν δευτέρῳ Τραγωδισμῶν.

b. ibid. II, 328: πε-
λειὰς δὲ εἶδος περιστερᾶς, ὡς
καὶ Ἄριστοτέλης φησίν. ὅτι δὲ

a. სიმპლეგადები რომ მტრე-
ლის მეოხებით გადალახეს არგო-
ნავტებმა, ამას ასკლეპიადეც მო-
გვითხრობს „ტრაგოდუმენების“
მეორე წიგნში.

b. „პელიასი“ (პელიაძე) მტრე-
ლის სახეა, როგორც ამბობს არი-
სტოტელე. [არგონავტებმა], რო-

ἐχρήσαντο περισσότερᾳ πλεῖν μέλ- ზელთაც უნდა გავცურათ [სიმზ-
λοντες, καὶ ἄσκληπιάδης ἐν Τρα- ლეგადებში], მტრედი რომ გა-
γῶδουμένους φησίν. მოიყენეს, ამას ასკლეპიადეც ამ-
ბობს „ტრაგოდუმენებში“.³⁸

14 (13)

იხ. „ილიადის“ სქოლ. VII,
468.

22 (4)

იხ. ჰესიოდო, „ქალთა კა-
ტალოგი“, ფრგ. 53.

31 (3)

იხ. „ოდისეის“ სქოლ. XII,
69.

ანტიოქა

ანტიოქეს ვინაობა და მოღვაწეობის დრო დაუდგენელია. ან-
ტიოქეს მიეწერება თხზულება, რომლის სათაური იყო „მითიკა“.

ტექსტი:

1. F. Gr. Hist. I.
2. F Hist. Gr. IV.

„მითიკა“

1 (306)

Ptolem. Chenn. Phot.
Bibl. 190 p. 150 a 37: ὁς
Ἄσκληπιάδης ὁ Ἐρετριεύς ἐν ὀγ-
δόῳ Ἰσομνημάτων φησὶ θείων
καὶ Μήδειαν ἐρίσαι περὶ κάλλους
ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ χριτὴν γενέσθαι
Ἰδομενέα· καὶ προσεῖμαι θείῳ
τῆν νίκην, Μήδειαν δ' ὀργισθεῖ-
σαν εἰπεῖν „Κρήτες ἀεὶ ψεύσται“,
καὶ ἐπαράσασθαι αὐτῇ μηδέποτε
ἀλήθειαν εἰπεῖν, ὅσπερ ἐπὶ τῆς

როგორც ათენოდორე ერეტ-
რიელი „მოგონებათა“ მერვე
წიგნში ამბობს, თეტიდა და მე-
დეა ერთმანეთს სილამაზეში გას-
ჯიბრებიან თესალიაში. მსაჯუ-
ლად იდომენესი იყო. გამარ-
ჯვება თეტიდასათვის მიუკუთვ-
ნებია. მედეა განრიხსებულა და
უთქვამს: „კრეტელები მუდამ
ტრუები არიანო“ და დაუწყევ-

κρίσεως ἐποίησε· καὶ ἐκ τούτου
φησὶ τοὺς Κρήτας ψεύστας νομι-
σθῆναι. παρατίθεται δὲ ἱστοροῦν-
τα τοῦτο ὁ Ἀθηγόδωρος Ἀντί-
οχον ἐν δευτέρῳ τῶν Κατὰ πόλιν
Μυθικῶν.

ლია [იდომენევის], რომ მას, ისე
როგორც განსჯის დროს, არა-
სოდეს სიმართლე აღარ ელაპა-
რაკა. ამბობენ, ამის შემდეგ
კრეტელები ცრუებად ითვლები-
ანო. ათენოდორეს გადმოცემით.
ამას მოგვითხრობს ანტიოქე „მი-
თიკის“ მეორე წიგნში.

უცნობი სიტყვები

პირველი

ლიცოფრონის კალკიდელი—*Λικόνφορος*
(III სუჟ. ძვ. წ.)

ტექსტი:

1. *Lycophronis Alexandra; rec. scholia vetera codicis Marciani addidit God. Kinkel. Lipsiae, 1880.*

2. ცეცეს „განმარტებებისათვის“—SC. I, 2, სადაც გამოყენებულია: *Lycophronis Chalcid. Cassandra, ... cum Isaacii vel potius Iohannis Tzetzae commentario... studio et impensis L. Sebastiani, Romae, 1803; Anecdota Graeca. Ed. L. Bachmanus. vol. II. Lips., 1828. გვ. 198—386.*

„ალექსანდრა“

ტ. 174—175

... τὸν μελλόνσμορον ἐνέτην ... [აქილევის] უცხოთმოყვარული კვტაიელი ასულის ქმრობის მზრახველი.
Κυταίχης
...
... τῆς ξεινοβάχχης ...

ტ. 797—798

Κέλσος δὲ πατὴρ ἄρταμος აქილევის მეუღლის სისხლისაგანი ვაჟი მამისა ყასბის [მსხვერპლი] იხმოდა.*
ἀκλήθησεται,
Ἄχιλλέως δάμαρτος ἀστάνε-
ψιος.

ტ. 871—872

... σκάφος
ἔδειμε πεντήκοντα σὺν ναυ- [იასონმა] განამზადა ხომალდი
γῆταις. ორმოცდაათი მეზღვაურით.

* იგულისხმება აფსირტე.

... τῷ δὲ Νηρέως γόνῳ
 Τρίτωνι Κολχίς ἠπάσεν ὀνόμος γυνή
 χρυσῷ πλατὺν κρατῆρα κε-
 κροτημένον,
 δειξάντι πλωτὴν οἴμῳ, ἣ δὲ ἀ-
 στένων
 μύρμων ἐνήσει Ἴτφος ἄθραυ-
 στον σαάφος.

კოლხმა ქალმა ოქროსაგან ნა-
 კეთები განიერი თასი მიართვა
 საჩუქრად ნერევისის ნაშიერ ტრი-
 ტონს, რომელმაც [არგონავტებს]
 გასავალი გზა უჩვენა, რითაც ტი-
 ფისი უვნებლად გაიყვანდა წყალ-
 ქვეშა კლდეების ვიწრობში ხო-
 მალდს.

⊙. 1109

ნახსენებია ὁ Σαλυβῶντος
 κνώδων.

ხალიბური ხმალი.

⊙. 1021—1026

Κράθεις δὲ γείτων ἦδὲ Μυλάκων
 θροίς
 χῶρος συνοίκους δέξεται
 Κόλχων Πόλαις,
 μαστήρας οἷς θυγατρὸς ἔσ-
 τελεν βάρυς
 Αἴας Κορίνθου τ' ἀρχός, Εἰ-
 δυίας πόσις,
 τὴν συμφαγωγὸν ἐκκυνηγετῶν
 τρόπιν,
 οἱ πρὸς βαθεῖ νάσσαντο Διζη-
 ροῦ πόρω.

კრათისი და მილაკთა¹ სა-
 ზღვრების მეზობელი მხარე თა-
 ნამოსახლეებად მიიღებს პოლა-
 ში² იმ კოლხებს, რომლებიც აი-
 ასა და კორინთოს მრისხანე გამ-
 გებელმა, იდიას მეუღლემ [აი-
 ეტმა] გამოგზავნა ასულის საძებ-
 რად; რომლებიც კვალდაკვალ
 მოსდევდნენ პატარძლის წამომ-
 ყვან ხომალდს და რომლებიც დი-
 ძეროსის³ ღრმა მდინარეასთან
 დასახლდნენ.

⊙. 1309—1321

καὶ δευτέρους ἐπεμψαν Ἄτ-
 ρακας λύκους
 ταγῷ μονοκρήπιδι κλέψοντας
 νάκην,
 θρακοντοφρούροις ἔσχεπα-
 σμένην σκοπαῖς.
 δς εἰς Κύταιαν τὴν Διγυστικὴν
 μολῶν,
 καὶ τὸν τετράπνην ἔδρον
 ἐβνάσας φρόνοις,

და მეორე გზის წარგზავნეს
 ატრაქსელი მგლები ცალწალია-
 ნის წინამძღოლობით საწმისის
 მოსაპარავად, რომელსაც ღრა-
 კონის თვალი იცავდა⁴. მივიდა
 [იასონი] ლივისტიკურ კვტაი-
 აში⁵, დააძინა სარეცელზე ოთხ-
 მხრივ მქშინავი ურჩხული, ასწია
 ცეცხლმფრქვევი ხარების მოლუ-
 ნული გუთანნი, გამოიხარა სხეუ-

και γυρα ταύρων βαστάσας
κυριπνόων

ἄροτρα, και λέβητι δαιτρευθεῖς
δέμας,

οὐκ ἀσμένως ἔμαρψεν ἐρράου
σχύλος,

ἀλλ' ἀντόκλητον ἀρπάσας κε-
ρατῖδα,

τὴν γνωτοφόντιν και τέκνων
ἀλάστορα,

εἰς τὴν ἀλήθιρον χίσσαν ἡρ-
ματίξατο,

φθογγὴν ἐδώλων Χαονιτικῶν
ἄπο

βροτησίαν εἶσαν, ἔμπαιον
δρόμων.

ლი ქვაბში და უხალისოდ იგ-
ლო ხელთ ცხერის ტყავი; მე-
რე კი მისივე სურვილით მოიტა-
ცა ჩიტი—ნათესავთმკვლელი და
შვილების დამლუპველი;⁵ მოათაგ-
სა იგი მოლაპარაკე კაქკაჭზე,⁶
რომელიც ქაონიურ⁷ სანიხბეთა-
გან აღამიანურ ხმას გამოსცემდა
და გზები იცოდა.

„აღექსანდრაბ“ სქოლიონებო

174

Μυθεύονται γὰρ ὅτι μετὰ θά-
νατον Ἀχιλλεὺς ἡγάγετο Μήδειαν
τὴν Αἰήτου ἐν μακάρων νήσοις.
Κυταῖκη δὲ ἡ Μήδεια, Κύτη γὰρ
πόλις Κολχίδος. ξεινοβάκχη δὲ,
διότι ξένῳ ὄντι τῷ Ἰάσονι συνε-
φιλίῳθη κατ' ἔρωτα αὐτοῦ και
ἐξεβαχχεύθη, και δι' αὐτὸν ἀνείλε
τὸν Ἄψυρτον τὸν ἴδιον ἀδελφόν.

გადმოგვეცემენ, რომ აქილეეს-
მა სიკვდილის შემდეგ ნეტართა
კუნძულებზე წაიყვანა აიეტის ასუ-
ლი მედეა. კვტაიელო არის
მედეა, კვტე კი კოლხეთის ქა-
ლაქია. უცხოთმოყვარუ-
ლი იმიტომაა მედეა, რომ უც-
ხოელ იასონს დაუკავშირდა მისი
სიყვარულის გამო; მერე სიყვა-
რულმა გადარია და საკუთარი
ძმა მოკლა [იასონის] გულის-
თვის.

798

φασιν ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς μετὰ
θάνατον ἔγημε Μήδειαν τὴν Αἰή-
του παιῖδα. Αἰήτης δὲ και Κίρκη
Ἥλιου παιῖδες. Τηλέγονος δὲ Κίρ-
κης, ὥστε Τηλέγονος και Μήδειά
εἰσιν ἀντανέψιοι, οὐς ἡμεῖς λέγο-
μεν ἐξαδελφους.

ამბობენ, რომ სიკვდილის შემ-
დეგ აქილეესმა შეირთო აიეტის
ასული მედეა. აიეტი და კირკე
ჰელიოსის შვილებია, ტელეგონე
კი—კირკესი. ასე რომ ტელეგო-
ნე და მედეა ნათესავებია...

ὁ Ἰάσων ὁ τῶν Ἀργείων ἀρχηγός· Κρηθείας γὰρ Ἀΐσων, Αἰσω-
νος δὲ Ἰάσων.

Μινυῶν· οἱ Ἀργοναῦται·
οἱ γὰρ πλείους αὐτῶν ἐξ Ὀρχο-
μενοῦ τοῦ Μινυείου ἦσαν. καὶ Ὀμ-
ηρος.

καὶ Ὀρχομενὸν Μινυῖον

იასონი — არგონელთა წინამ-
ძღოლი. კრეთევისის ძეა ესონი,
ესონისა კი—იასონი.

მინიეების, ე. ი. არგონავ-
ტები. ამათგან მრავალნი მინი-
ური ორქომენიდან იყვნენ. პო-
მეროსიც [ამბობს]:

„და მინიური ორქომენი“.

1021

Πόλαι· δέ, πόλις Ἠπείρου
ὑπὸ Κόλχων κτισθεῖσα τῶν κατα-
δικαζάντων τὴν Μήδειαν καὶ μὴ
καταλαβόντων αὐτὴν καὶ διὰ φό-
βον ἐνταῦθα κατοικήσαντων καὶ
κτισάντων πόλιν, ἧτις τῆ Κόλχιδι
φωνῆ Πόλαι καλεῖται, σημαίνον-
τος τοῦ ὀνόματος τοὺς φυγάδας,
ὧς φησι καλλίμαχος.

ἄλλως· ὁ δὲ γείτων χῶρος καὶ
ποταμὸς ὁ Κραῖθις ἐν τοῖς ὄροις
τῶν Μυλάκων καὶ ἐν Πόλῃ οὕτως
ἄνομασμένη πόλει τῆ ὑπὸ Κόλ-
χων κτισθείσῃ συνοίκοις δέξεται
τοὺς ἰχθυεὺς καὶ διώκτας τῆς
θυγατρὸς Ἀΐητος Μηδείας.

ἄλλως· ὁ δὲ γείτων Κραῖ-
θις ὁ ποταμὸς Ἰταλίας συν τοῖς
ὄροις τῶν Μυλάκων καὶ ταῖς Πό-
λαις τῶν Κόλχων οἰκήτορας δέξ-
εται.

პოლა—ეპირის ქალაქი, და-
არსებული მედეას მღევარ კოლხ-
თაგან, რომლებმაც ვერ შეიძუ-
რეს იგი და შიშის გამო აქ და-
სახლდნენ და დაათუძნეს ქალა-
ქი. მას კოლხური ენაზე პო-
ლა ეწოდება; ეს სახელი რო-
გორც კალიმაქე ამბობს, ნიშ-
ნავს „ლტოლეილო“.

სხვაგვარად: მეზობელი
მხარე და მდინარე კრათისი მი-
ლაქების საზღვრებში და პოლა-
ში—ასე წოდებულ კოლხთაგან
დაარსებულ ქალაქში—თანამო-
სახლეებად მიიღებს აიეტის ასუ-
ლის, მედეას, კვალის მძიებ-
ლებსა და მღევრებს.

სხვაგვარად: მეზობელი
კრათისი, მდინარე იტალიისა, მი-
ლაქთა საზღვრებსა და პოლაში
მოსახლეებად მიიღებს კოლხთა
[ნაწილს].

1023

μαστήρας πόσις καὶ ἀνήρ
τῆς Εἰδυίας διώκτας θυγατρὸς αὐ-
τοῦ Μηδείας ἀπέστειλεν. Εἰδυία
δὲ θυομυ κύριον τῆς Ἀΐητος γυναι-
κός.

ილიას ქმარმა თავისი ასულის
საძებრად გაგზავნა [კოლხები].
ილია საკუთარი სახელია აიე-
ტის ცოლისა.

ἄλλως· ὀψτινας Κόλχους
ὁ βάρυς βρασιεὺς τῆς Αἴας πόλεως
καὶ τῆς Κορίνθου Διήτης καὶ ἀνήρ
τῆς Εἰδυίας δωκτίας τῆς θυγα-
τρὸς αὐτῆς ἀπέστειλε, τὴν νυμφα-
γωγὸν τρέπιν ἦγον τὴν Ἄργω
ἀγρεῦσαι θέλων.

სხვაგვარად: ეს კოლ-
ხები თავისი ქალიშვილის მღვე-
რებად ვაგზავნა აიას ქალაქისა
და კორინთოს მრისხანე შეფემ,
ილიიას ქმარმა აიეტმა, რომელ-
საც ეწადა, შეეპყრო პატარძლის
წამყვანი ხომალდი, ესე იგი
„არგო“.

1024

Αἴας] Αἴα πόλις Κολχίδος
καὶ Κορίνθου δμώνυμος τῆ ἐν
Πελοποννήσῳ Κορίνθῳ.

აია—ქალაქი კოლხეთისა და
კორინთოსი, თანამოსახელე პე-
ლოპონესში [მღებარე] კორინთო-
სი.

1025

τὴν νυμφαγωγόν] ἀπὸ
μέρους τὴν Ἄργω· νυμφαγωγὸν
δὲ, διότι νύμφην οὖσαν τὴν Μή-
δειαν σὺν τῷ Ἰάσονι ἐκόμισεν εἰς
Ἰωλκόν.

პატარძლის წამყვანი:
ე. ი. „არგო“. პატარძლის წამ-
ყვანია იმიტომ, რომ პატარძალი
მედეა იასონთან ერთად იოლ-
კოსში წაიყვანა.

1026

οἱ πρὸς βαθεῖ] οἵτινες
Κόλχοι πρὸς τῷ βαθεῖ πόρῳ τῷ
Διζηρῷ ποταμῷ κατώκησαν.

რომლებიც ღრმასთან:
ზოგნი კოლხნი მდინარე დიდე-
როსის ღრმა მდინარებასთან და-
სახლდნენ.

1108

Χάλυβες δὲ, Σχυθικὸν ἔθνος,
παρ' οἷς σίδηρος ἄριστος.

ხალიბები—სკვითური ტო-
მი, რომლებთანაც მოიპოვება
საუკეთესო რკინა.

1109

πρῶτον γὰρ Χάλυβες εὖρον
τὸν σίδηρον.

ხალიბებმა პირველად
აღმოაჩინეს რკინა.

1312

δς εἰς Κύττιαν] Κύττιαι
πόλις Κολχίδος· οἱ δὲ Κόλχοι
ἔθνος πλησίον Λιγυστινῶν.

რომელიც კვტაიაში:
კვტაია — კოლხეთის ქალაქი;
კოლხები კი—ტომი ლიგისტინე-
ბის მახლობლად.

καὶ γυρὰ τὰ ῥων βασι-
τάσας] φασὶν ὅτι Ἀΐητης ἐθη-
κεν ἄθλον τῷ Ἰάσωνι ἐπὶ τῇ λή-
ψει τοῦ δέσματος ἀροτριᾶσαι μετὰ
τῶν πύριπνῶν τὰ ῥων ἐχόντων
ἀδομάντινον ἀροτρον καὶ σπείρειν
ὀδόντας δράκοντος· ἐκ δὲ τῶν ὀδ-
όντων ἀτίκα ἀνεδίδοντο ἑπλῖται
ἄνδρες καὶ ἐμάχοντο αὐτῷ.

ასწია ხარების მოღუ-
ნული [გუთანო]: ამბობენ,
რომ საწმისის მისაღებად აიეტმა
იასონს დააკისრა საგმირო საქ-
მე—მოეხნა [მიწა] ცეცხლმფრქვე-
ვი ხარებით, რომლებიც ფოლა-
დის გუთანში იყვნენ შებმული
და დაეთესა დრაკონის კბილები.
კბილებიდან მაშინვე ამოდიოდნენ
შეჭურვილნი ვაჟკაცი და ებრ-
ძოდნენ [იასონს].

1315

καὶ λέβητι θαιτρευ-
θεις] φασὶν ὅτι Ἰάσων ὑπὸ Μη-
δεῖας ἐν λέβητι ἐβλήθει πάλιν
νέος γέγονεν.

და ქვაბში გამოხარშუ-
ლი: ამბობენ, რომ მედეას მიერ
ქვაბში მოხარშული იასონი კვლავ
ქაბუკი გახდაო.

1316

ἀλλ' ἀτόκλητος] ἦτο-
μόλησε γὰρ πρὸς τὸν Ἰάσωνα. κε-
ραῖς δὲ εἶδος ὀρνέου μικροῦ· λέ-
γει δὲ τὴν Μήδειαν, παρ' ὅσον
κατέτρηξεν αὐτὴν διὰ τὴν λύπην
τῆς ἐτερογαμίας Ἰάσονος· ἔγημε
γὰρ Γλαύκην τοῦ Κρέοντος τῶν
Κορινθίων παῖδα.

თვით მოსურნე: [მედეა]
თვითონვე მივიდა იასონთან. ქე-
რაისი მცირე ჩიტის სახეა. [აო-
ვტი] გულისხმობს მედეას, ვინაი-
დან ეგზომ დაიტანჯა თავი მწუ-
ხარებისაგან იასონის მეორეგზო-
სი ქორწინების მიზეზით; [იასონ-
მა] ხომ შეირთო კორინთელთა
[მედის] კრეონტის ასული გლავკე.

1318

τὴν γγνωτοφόντιν] ἡ
γὰρ Μήδεια τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς
Ἄψυρτον διῶξαντα αὐτὴν καὶ
καταλαβόντα φεύγουσαν λαβούσα
αὐτὸν ἀνείλε, καὶ τοὺς παῖδας ἑαυ-
τῆς ὁμοίως ἐν Κορίνθῳ διὰ τὴν
πρὸς Ἰάσωνα ζηλοτυπίαν ἀνείλεν
αὐτόχειρ· καταλιπὼν δὲ αὐτὴν ὁ
Ἰάσων ἔγημε Γλαύκην.

ნათესავთმკვლელი: მე-
დეამ შეიპყრო და მოკლა თავისი
ძმა აფსირტე, რომელიც მას
დაედევნა და გაქვეულს კიდევ
დაეწია; საკუთარი ხელით და-
ხოცა აგრეთვე თავისი შვილები
კორინთოში იასონისადმი იქნე-
ულების გამო; იასონმა ხომ მია-
ტოვა იგი და შეირთო გლავკე.

εις την λάληθρον | την
 Ἄργω λέγει· λάληθρον δὲ, ἐπειδὴ,
 φασιν, ἐκ τῆς φηγοῦ τῆς ἐν Δα-
 δώνῃ ξύλον εἶχε φωνῆεν. καὶ Καλ-
 λίμαχος φωνήεσαν αὐτὴν ἐκάλε-
 σε. κίσσα δὲ, ἐπειδὴ τὸ ὄρ-
 νον μιμητικόν ἐστ· φωνῆς ἀν-
 θρωπίνης, ὅς καὶ ἡ Ἄργω.

მოლაპარაკეზე: [პოეტი]
 „არგოს“ გულისხმობს. „მოლა-
 პარაკეა“ იმიტომ, რომ ჰქონდა,
 როგორც ამბობენ, დოდონეს მუ-
 ხისაგან [გამოთლილი] მეტყველი
 მორი. კალიმაქემაც მეტყველი
 უწოდა [„არგოს“]. „კაკაკია“
 იმიტომ, რომ ეს ფრინველი ადა-
 მიანის ხმის მიმზადებელია, რო-
 გორც „არგო“.

φθογγὴν ἐδώλων | σα-
 νιδμάτων ἀπὸ τῶν Χαονιτικῶν·
 ἔστι δὲ ἔθνος Ἡπειροῦ, ἐνθα τὰ
 τῆς Ἀργῶς ξύλα ἰσέχθη.

ხმას სანიხბეთგან: ქა-
 ონიელთა ერდოებიდან. [ქაონი-
 ელები] ტომია ეპირისა, აქედან
 მოიტანეს „არგოს“ მორები.

იოანე ცეცეს „განმარტებანი“

„ალექსანდრა“ („კახანდრა“)

ტ. 174

...μετὰ γὰρ θάνατον μυσέου-
 ται· ὅτι ἠγάγετο Μήθειαν τὴν Αἰθή-
 ρου ἐν μακάρων νήσοις εἰς γυ-
 ναῖκα—ἀγῶρα τῆς Μηθείας ἀπὸ
 Κυτταίας πόλεως Κολχίδος (in
 marg. Σαυθιკῆς).

მოგვითხრობენ, რომ [აქილევს-
 მა] სიკვდილის შემდეგ ცოლად
 შეირთო მედეა, აიეტის ასული,
 ნეტართა კუნძულებზე;—ქმარი მე-
 დეასი, [ასულისა] კოლხეთის ქა-
 ლაქკობიიდან [მარგინალ უ-
 რი შენიშვნა: სკვითის]. იხ.
 თეოპოპე, ფრგ. 356 (340)
 ხ; ევმელოსი, ფრგ. 2 ხ.

ტ. 175

... τὸ χρυσόμαλλον τέντε δέ-
 ρας ἦν τοῦ Κρίου δὲ τὸν Φρίξον
 εἰς Κολχίδα διεπόμευσεν· ἔχει
 δὲ τέντον, ὡς φασιν, ἔθυσσε Φυξίῳ
 Διὶ· καὶ ἐν Ἄρεος ἄλσει περὶ
 πᾶσα ὄρνῃ τὸ δέριμα αὐτῶν ἀπεκρέ-

ეს ოქროსბეწვიანი ტყავი იყო
 იმ ვერძის, რომელმაც ფრიქსე
 კოლხეთში გადაიყვანა. აქ იგი,
 როგორც ამბობენ, [ფრიქსემ] შეს-
 წირა ლტოლვილთა მფარველ
 ზეესს და მისი ტყავი არესის ქა-

μχεν. ἐφύλαττε δὲ τοῦτο δράκων,
„ὅς πάχει μάκει τε πεντηκόντορον
ναῦν κράτει“, ὡς φησι Πίνδαρος.

κατὰ γοῦν τὴν αὐτοῦ κρίσιν
ὁ Πηλεΐας κελεύει αὐτὸν τὸν Ἴάσονα
ἀπελθεῖν καὶ κομίσαι τὸ δέ-
ραξ αὐτῷ· ὁ δὲ τῆς Ἀργούσ ἐπι-
βὰς... καὶ σὺν αὐτῷ ἑτέρους ἀν-
δρας μθ' λαβῶν... ὡς εἶνα: τοὺς
πάντας πεντήκοντα, κατέπλευσεν
εἰς τὴν Κολχίδα καὶ παρεκάλει.
Αἰήτην δοῦναι αὐτοῖς τὸ δέραξ.
ὁ δὲ ἔφη δοῦναι, ἂν τοὺς Ἥφ-
αιστειοὺς πυρπνόους χαλκόποδας
ζεύξη τὰ ῥοῦς καὶ σπείρη τοὺς
δράκοντος δόοντας, οὓς εἶχεν αὐ-
τός ὁ Αἰήτης, τῆς Ἀθηγᾶς δοῦ-
σης αὐτῷ μέρος ἐκ τῶν ἐν Θή-
βαις σπαρέντων τῷ Κάδμῳ. Μή-
δεια δὲ, ἡ Αἰήτου θυγάτηρ, ἐρα-
σθεῖσα Ἰάσονος, φαρμάκοις αὐτὸν
χρίσασα καὶ τοῦ πυρός τῶν τὰ ῥο-
ρων διεφύλαξε καὶ νυκτὶ περὶ τὸ
δέραξ τοῦτον ἐπάγει καὶ γοητεύ-
σασα τὸν δράκοντα τοῦτο τὸ χρυσό-
μαλλον ἀφείλετο καὶ τοῖς Ἀργο-
ναῦταις συναπέπλευσε, λαβούσα
μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὸν αὐτῆς ἀδελ-
φὸν Ἄψυρτον. διώκοντος δὲ Αἰή-
του, μεληθὸν τὸν Ἄψυρτον τέμ-
νουσα ἔρριπτεν εἰς τὴν θάλασσαν.
συλλέγων δὲ ὁ Αἰήτης τὰ τοῦ
παιδὸς μέλη τῆς διώξεως ὑστέρ-
ριζεν, εἶτα Κόλχους ἀπέστειλεν
εἰς Δίωξιν αὐτῶν... τῶν δὲ διωκόντων
αὐτοὺς Κόλχων οἱ μὲν ἐν τοῖς
Κεραυνοῖς ὄρεσι κατώκησαν, οἱ

ლაში ერთ მუხაზე ჩამოკიდა. [სა-
წმისს] იცავდა დრაკონი, რომე-
ლიც „სიგრძე-სიგანით ორმოცდა-
ათხუთიან ხომალდს ალემატე-
ბოლა“,—როგორც ამბობს პინ-
დარი.

ამგვარად, [იასონისვე] გადა-
წყვეტილებით პელიასი ბრძანებდას
აძლევს თვითონვე იასონს, გა-
ემგზავროს და ჩამოუტანოს მას
საწმისი. [იასონი] „არგოზე“ ავი-
და... თან გაიყოლა 49 სხვა ვაჟ-
კაცი... ასე რომ სულ ორმოც-
დაათნი იყვნენ; [იასონი] შიადგა
კოლხეთს და აიეტს სთხოვა, მი-
ეცა მათთვის საწმისი. ისიც დაჰ-
პირდა გაცემას, თუ [იასონი] ჰე-
ფესტოსეულ ცეცხლისმფრქვევე ხა-
რებს დაუღლაავდა და დათესდა
დრაკონის კბილებს, რომლებიც
თვითონ აიეტს ჰქონდა, რადგან
მას კალმოსის მიერ თებეში დათე-
სილ [კბილთაგან] ნაწილი ათენამ
მისცა. აიეტის ასულს — მედეას
შეუყვარდა იასონი: დაზილა იგი
წამლებით, დაიცვა ხარების ცეც-
ხლისაგან, ხოლო ღამით საწმის-
თან მიიყვანა; მოაჯადოვა დრა-
კონი, ჩამოხსნა ის ოქროს საწ-
მისი, წაიყვანა თან თავისი ძმა
აფსირტეც და არგონავტებთან
ერთად აქედან გაემგზავრა. რო-
ცა აიეტი დაედევნა, [მედეამ]
ასო-ასო დაჰრა აფსირტე და
ზღვაში გადაყარა [ნაკუწები]. აი-
ეტი შვილის ნაკუწების მოგრო-
ვებას შეუდგა და დევნა დაავი-
ანა. მერე კი კოლხები გაგზავნა
[არგონავტების] სადევნელად...
[არგონავტების] მღვეარ კოლხ-

δὲ εἰς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὰς Ἀψ-
ύριδας νήσους, τινὲς δὲ εἰς Φαι-
ακίαν...

... Μήδεια δὲ ἄγνωστος εἰς
Κόλχους ἦκε καὶ τῷ πατρὶ τὴν
βασίλειαν δίδωσι πάλιν, Πέρσην
ἀνελοῦσα, τὸν ἀδελφὸν ἐκείνου,
τὸν αὐτὸν ἐκβαλόντα τῆς βασιλείας.

თავან ერთნი კერავენის მთებში
დასახლდნენ, მეორენი კი ილი-
რიდაში და აფსირტიდების კუნ-
ძულეებზე,⁸ ხოლო ზოგიერთები—
ფეაკიაში...⁹

მედეა შეუმჩნევლად დაბრუნდა
კოლხეთში და მამას დაუბრუნა სა-
მეფო ხელისუფლება მას შემდეგ,
რაც მოკლა [მისი] ძმა პერსე,
რომელმაც [აიეტო] სამეფო ხე-
ლისუფლებიდან აოტა.

ტ. 615

Ἀλούσης τῆς Τροίας Διομήδη-
ης... παρεγένετο εἰς Ἰταλίαν·
εὐρῶν δὲ τηγικαῦτα τὸν Κολχικὸν
δράκοντα λυμαινόμενον τὴν Φαι-
ακίδα, ἔκτεινε, τὴν τοῦ Γλαύκου
χρυσὴν ἀσπίδα κατέχων. ἐνόμισε
γὰρ ὁ δράκων τὸ χρυσοῦν εἶναι
δέρας τοῦ κριοῦ... ἱστορεῖ δὲ τοῦ-
το Τίμαιος ὁ Σικελὸς καὶ Λύκος
ἐν τρίτῳ.

როცა ტროა აიღეს, დიომე-
დე... იტალიაში ჩავიდა. აქ იხი-
ლა კოლხეთის დრაკონი, რომე-
ლიც ფეაკიდას აოხრებდა და მოკ-
ლა, ეპყრა რა ხელთ გლავკო-
სის ოქროს ფარი. დრაკონს ეგო-
ნა, რომ ეს იყო ვერძის ოქ-
როს ტყავი... ამას მოგვითხ-
რობს სიცილიელი ტიმეოსი და
ლიკოსი მესამე [წიგნში].

ტ. 630

Θεὸς δὲ πολλοῖς] οἱ Φαίαικες
αἰνέουσι καὶ σεβάζονται τὸν Διο-
μήδη, οἷτινές εἰσι περὶ τὸ Ἴο-
νιον πέλαγος, ὅτι τὸν δράκοντα
ἀνείλεν ἐκ Κόλχων ἐκείσε ἐλθόν-
τα πρὸς ζήτησιν τοῦ χρυσοῦ δέρας.
τινὲς δὲ ληστήν φασιν εἶναι τὸν
δράκοντα...

ღმერთი მრავალთ: ფე-
აკები, რომლებიც იონიის ზღვას-
თან არიან, შეაქებენ და თავვანს
სცემენ დიომედეს, რადგან მოკ-
ლა დრაკონი, კოლხებიდან იქ
მისული ოქროს საწმისის საძებ-
ნელად. ზოგიერთები ამბობენ,
რომ დრაკონი ავაზაკი იყო...

ტ. 798

Ἀχιλλέως δάμαρτος]... ἦ δὲ περὶ
τοῦ Ἀχιλλέως δάμαρτος, ἥτοι
γυναικός, ἱστορία ἐστὶ τοιαύτη·
Ἀχιλλεύς μετὰ θάνατον, ὡς λέ-
γουσιν, ἔγημε Μήδειαν, τὴν Ἀιή-

აქილევსის მეუღლის:
აქილევსის მეუღლის, ესე იგი ცო-
ლის შესახებ ასეთი გადმოცემაა:
აქილევსმა, როგორც ამბობენ,
სიკვდილის შემდეგ შეირთო მე-

του θυγατέρα. Αλήτης δὲ καὶ Κίρκη καὶ Πασίφαη Ἑλλίου παῖ-
δες καὶ Πέρσης τῆς Ὀκεανου.
καὶ Αλήτου μὲν παῖδες καὶ Εἰδύ-
ας Μήδεια καὶ Ἄψυρτος...

დღეა. აიეტო, კირკე და პასი-
ფაე ჰელიოსისა და ოკეანეს ასულ
პერსეს შვილები იყვნენ. აიეტისა
და იდიიას შვილები კი შედღა
და აფსირტეა...

ტ. 886.

... ὡς γοῦν ἐκ τῆς Κολχίδος
διὰ τῆς ἔξω θαλάσσης καὶ τοῦ
Ἄδριου τὸν πλοῦν ἐποίησαντο,
διὰ τοῦ Φάσιδος δὲ εἰς τὸν Ὀκε-
ανὸν ἐνέβαλον, ὁὗδεκα πρότερον
ἡμέρας ἔξω τὸν Ὀκεανου φέρον-
τες ἐν τοῖς νώτοις τὴν Ἀργὴν
διὰ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης...

... [არგონავტებმა] კოლხეთი-
დან იმგზავრეს გარე ზღვით და
აღრიატიკით, ხოლო ფაზისის
მეშვეობით ოკეანეში შენავდნენ;
ამაზე წინ კი ოკეანეს გარეთ
თორმეტი დღე ზურგიით ატარეს
„არგო“ ლიბიის უდაბნო [აღვი-
ლებში].

ტ. 887

Κολχίς] ἢ Μήδεια. οἱ δὲ
Κόλχοι, οἱ καὶ Λαζοὶ λεγόμενοι,
Αἴγυπτίων ἄποικοι εἰσι, πλησίον
οἰκοῦντες τῶν Ἀβασγῶν, τῶν καὶ
Μασσαγετῶν καλουμένων. λέγον-
ται δὲ οἱ Κόλχοι καὶ Σκυθία
Ἀσιανοὶ καὶ Λευκόσυροι· οἰκοῦσι
δὲ ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀσίας περὶ
Φᾶσιν ποταμόν· ἢ δὲ Εὐρωπαϊκᾶ
Σκυθία ἐστὶ περὶ Μαιῶτιν καὶ
Τάναϊν. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ἑβραῖος
καὶ τοὺς Ἄλανοὺς Εὐρωπαϊῶν
Σκυθῶν γένος φησὶν, οἰκοῦντας
περὶ τὴν αὐτὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν
Τάναϊν κατὰ τὴν τῶν Ἰρκανίων
πάροδον καὶ Κασπίων, ἦν Ἀλέξ-
ανδρος ὁ βασιλεὺς σιδηραῖς πύλαις
κλειστὴν ἐποίησεν.

კოლხი ასული: მედღეა.
კოლხები, რომლებიც ლაზებდაც
იწოდებიან, ეგვიპტელთა კოლო-
ნისტებია¹⁰. ცხოვრობენ მახლობ-
ლად აბასგებისა, რომლებიც მა-
საგეტებდაც იწოდებიან. კოლ-
ხებს ეძახიან აგრეთვე აზიელ სკვი-
თებსაც და ლეეკოსირებსაც.
ცხოვრობენ აზიის ნაწილებში
მდინარე ფაზისთან. ევროპის
სკვითთა კი მდებარეობს მეოტის-
სა და ტანაისთან. იოსებ ებრა-
ელი ამბობს, რომ ალანებიც ევ-
როპელ სკვითთა ტომია; ცხოვ-
რობენ [ალანები] იმავე მეოტის-
სა და ტანაისთან, მახლობლად
პირკანელთა და კასპიელთა გა-
სავალისა, რომელიც ალექსანდ-
რე მეფემ რკინის ჭიშკრებით ჩა-
კეტა.

ტ. 1022

იხ. კალიმაქე, „ჰიმომნე-
მატა“, ფრგ. 104.

a. Αἴας Κορίνθου τ' ἀρχός] Αἴα πόλις Κολχίδος...*

b. ὁ τῆς Κολχίδος τῶν πύλων τῆς Αἴας καὶ Κορίνθου βασιλεύς· ὁ ἀνὴρ τῆς Εἰδυίας, γυναικὸς Αἰήτου.

აიასა და კორინთოს გამგებელი: აია—კოლხეთის ქალაქი...

კოლხეთის ქალაქების აიას და კორინთოს' მეფე; ქმარი იდიოსი, აიეტის ცოლისა (sic!).

a. τῶ ἐκ Χαλύβων· ἔστι δὲ ἔθνος Παφλαγονίας οἱ Χάλυβες, παρ' οἷς δοκεῖ πρῶτον σιδηρος εὑρεθῆναι

b. Χαλυβικῶ] Χάλυβες Σχυθικὸν ἔθνος· παρ' οἷς ἔστι σιδηρος ἄριστος...

ხალიბებშიდან. ხალიბები ტომია პაფლაგონიის, რომლებთანაც, ჩანს, პირველად აღმოჩნდა რკინა.

ხალიბური: ხალიბები სკვითური ტომია, რომლებთანაც მოპოვება საუკეთესო რკინა...

εἰς Κύττιαν τὴν Ἀιγυστικὴν]. ἡ Κύττια πόλις Κολχίδος ἐστίν· οἱ δὲ Κόλχοι ἔθνος ἐστὶ Λαζικὸν, ὡς ἔφην ὄπισθεν πλατυτέρως, πλησίον Ἀβασγῶν κείμενον. τὸ δὲ Λιβυστικὸν καὶ τὸ Αἰγυστικὸν κλίμα (ὧν τὸ μὲν ἀπὸ Λιβύης τῆς Ἐπάφου θυγατρὸς ἐκλήθη, τὸ δὲ ἀπὸ Αἰγύου τοῦ Ἀλεβλωνος ἀδελφοῦ) τῆς Κυρήνης καὶ Καρχηδόνας καὶ Ἀλεξανδρείας ταῦτό ἐστιν, ὡς ὄπισθεν εἶπον, περὶ τὴν Λιβύην. ὁ δὲ Λυκόφρων οὗτος, καινοτομῶν τὰ πολλὰ, καὶ τὴν Κολχικὴν Αἰγυστικὴν καλεῖ. ὁ δὲ Αἰγύς οὗτος κωλύων Ἡρακλῆ ἐπὶ τὰς Ἱηρσόβους βούς ἐλθεῖν ἀγρημέτη. καὶ κατὰ μὲν τοὺς μὴ εἰδότες διαί-

ლიგისტოკურ კვტაიაში: კვტაია კოლხეთის ქალაქია. კოლხები კი, როგორც ზემოთ დაწვრილებით ვთქვი, ლაზური ტომია აბასგთა მახლობლად მოსახლე. ლიბისტოკური და ლიგისტოკური მხარე (რომელთაგან ერთმა სახელი მიიღო ეპაფეს ასულ ლიბიასაგან, ხოლო მეორემ—ოლებიონის ძმის ლიგისისაგან), როგორც ზემოთ ვთქვი, ერთი და იგივე მხარეა ლიბიაში — კვირენესა, კართაგენსა და ალექსანდრიაში. ეს ლიკოფრონი კი, რომელსაც მრავალი სიხლგ შემოაქვს, კოლხეთის [მხარესაც] ლიგისტოკურს ეძახის. ზემოხსენებული ლიგისი ხელს უშლიდა

* გამეორებულია ის, რაც ტ. 174-ის განმარტებაშია.

ρεσιν κλιμάτων, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν
δοκοῦντας Διῦστικὴν καὶ Διγυ-
στικὴν, οὕτως, ὡς εἶπομεν, ἔχει
κατὰ δὲ τὴν ἀκριβείαν Διγυστικά
μέρη εἰσι τὰ περὶ Τυρσηϊαν· οἱ
γὰρ Λίγυες τὴν παραλίαν ἀπὸ
Τυρσηϊδος μέχρι τῶν Ἄλπεων
καὶ ἄχρι Γαλατῶν νέμονται, ὡς
φησι Δίων καὶ ἕτεροι ἀκριβίστατοι
ἱστορικοὶ συγγραφεῖς τε καὶ γεω-
γράφοι.

b. πόλιν Κολχίδος· ὅστις εἰς
τὴν Κυταΐαν, ἔστιν δὲ ἄνομα τό-
που—τὴν γείτονα τῶν Διγυστίων,
ἐλθόν.

პერაკლეს გერიონის ხარებთან
მისვლაში და მოკლულ იქნა. ვინც
არ იციან მხარეთა დანაწილება
და ლიბისტიკური და ლიგისტი-
კური ერთი და იგივე მხარე ჰგო-
ნიათ, ამის მიხედვით საქმე ისეა,
როგორც ვთქვით. სინამდვილეში
კი ლიგისტიკური მხარე ტირსე-
ნიაშია; ლიგიებს ხომ უკავიათ
სანაპირო ტირსენიდიან ალპებამ-
დე. და გალატებამდე, როგორც
ამბობს დიონი¹¹ და სხვა ზუსტ-
ზე ზუსტი ისტორიკოსი მწერ-
ლები და გეოგრაფოსები.

კოლხეთის ქალაქი; ვინც კი
მიდის კვტაიაში—ეს ადგილის
სახელია—ლიგისტინების მეზობ-
ლად.

ქალიშობი კალიმაქო — Καλλιμαχο;

(c. 315—240).

ტექსტი:

1. Callimachea edidit O. Schneider. Vol. I. Lips., 1870;
Vol. II, Lips., 1873.

2. Callimachi Fragmenta nuper reperta edidit Rudolfus Pfeiffer. Bonn, 1921, 12—19.

შენი შენა: „მიზეზების“ ფრაგმენტთა განლაგების გარშემო
სამეცნიერო ლიტერატურაში დავაა. ასე, მაგალითად, აქ დამოწმე-
ბული ფრაგმენტებიდან ფრგ. 104 და ფრგ. 265 O. Schneider-ს
„მიზეზებში“ შეაქვს და არა „ჰიპომნემატაში“ (ფრგ. 265—„მიზეზე-
ბის“ II, 1 და ფრგ. 104—II, 5). იხ. W. v. Christ's Geschichte
der griechischen Literatur. II, 1. München, 1911. გვ. 96. შენ. 4.

Wilamowitz—Moellendorff, Neues von Kallimachos. Sitz.—Ber. d. Preuss. Akad. 1912, I, 544—547. A. Koerte, Arch. f. Papyrusforsch. იხ. აგრეთვე Stender. o. c. 28.

1. „ბერენიკეს ნაწნავი“

ფრგ. 35 c.

Schol. Apoll. Rhod. ხალიბთა: ხალიბები სკვი-
I. 1323: Χαλσίβω] Χαλσίβες თიის ტომია, სადაც მოიპოვება

Ξθνος Σκυθίας, θπου δ σίδηρος ῥκინα. კალიმაქე [ამბოზს]; „დაი-
 γίνεται. Καλλιμαχος „Χαλύβων ლუპოს ხალიბთა მოდგმა“
 ἄς ἀπόλοιτο γένος“.

2. „მიპომენმატა“

ფრგ. 104

a. Schol. Lycophr. Alex. 1022: Κόλχων Πόλι-
 α:ς] Πόλαι πόλις εἰσὶν Ἡπείρου
 ὑπὸ Κόλχων κτισθεῖσα τῶν κα-
 ταδιωξάντων τὴν Μῆδειαν καὶ μὴ
 καταλαβόντων αὐτὴν καὶ διὰ φθ-
 βον Αἰήτου ἐνταθῖα κατοικη-
 σάντων καὶ κτισάντων τὴν πόλιν,
 ἥτις Κολχίδι φωνῆ Πόλαι καλεῖ-
 ται. τὸ δὲ πόλαι Κολχικῶς φυ-
 γάδας σημαίνει, ἄς φησι Καλλι-
 μαχος...

კოლხთა პოლაში: პოლა
 არის ეპირის ქალაქი დაარსებუ-
 ლი იმ კოლხთა მიერ, რომლე-
 ბიც მედეას დაედევნენ, მაგრამ,
 რაკი ვერ შეიპყრეს, აიეტის ში-
 შით აქ დასახლდნენ და დააფუძ-
 ნეს ქალაქი, რომელსაც კოლხურ
 ენაზე პოლა ეწოდებო. როგორც
 კალიმაქე ამბობს, კოლხურად
 „პოლა“ „ლტოლვილთ“ აღნიშ-
 ნავს...

b. იბ. სტრაბონი, I, 2,
 39; V, 1, 19.

ფრგ. 215

იბ. ჰეკატე, „გენეალოგოიე-
 ბი“, ფრგ. 18. b (186).

ფრგ. 265

იბ. პინდარი, პით. IV, სქო-
 ლიონი 377 (212).

3. „მიზეზები“

Pap. Berol. 11521

... Κυτα [λους
 ]ς τῆς Μηδείας, Κό]λχους ὑ-
 περ [ον
 [ὄν τρόπον ἦ] γὺν Θεεταλία
 τ[ὸ] παλαιὸν Ἑλλά[ς

კვტაიელებს... მედეას... კოლ-
 ხებს შერე, როგორც ახლა თე-
 სალიას—ძველად ელადა... კოლ-
 ხები ჰქვიათ აიაში [მოსახლე]
 მოქალაქეებს, მთელ მხარეს კი

]. νῆς ἐστὶν αὐτῆς, Κόλχοι δὲ კოლხეთი [ეწოდება]... იცოდეს
 καλοῦ [νται οἱ] ქელიოსმა და ფაზისმა, ჩვენ მდი-
 [ἐν] τῇ Αἴᾳ πολιταί, ἡ δ' ἔβλη ნარეთა მეუფემ... 12
 χώρα Κολχίδας...

] Ἡλῖος ἴστω καὶ Φᾶσις, [πο-

ταμῶν]
 [ἡ με]τέρων βασιλεύς. ...

4. Fragmenta nova minora

44

Ἄργῳ φωνήεσσα

მეტყველი „არგო“.

თეოკრიტი — Θεόκριτος

(c. 305—? ძვ. წ.)

ტექსტი:

1. Theokrits Idyllen. Erklärt von Ad. Theod. Hermann Fritzsche. Leipzig, 1857.

2. Bucolici Graeci, ed. Ahrens, Lips. 1928.

ილია II

„გრძნეული ქალები“

(Φαρμακίστρια)

(კოსელი ქალიშვილი სიმამთა მსახური გოგოს დახმარებით ამზადებს სიყვარულის წამალს, რათა ამის საშუალებით დაიბრუნოს სატრფო დელფისი)

ტ. 14—17

Χαῖρ', Ἐκάτα θασπληνί, καὶ
 ἐς τέλος ἄμμιν ὀπάδει

φάρμακα τανυ' ἔρδοισα χερεῖο-

να μῆτε τι Κίρκης
 μῆτε τι Μηδείας μῆτε ξανθᾶς
 Περιμήδασ.

Ἴυξ, ἔλκε τὸν τῆνον ἐμὸν
 ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

იხარე, მრისხანე ჰეკატე, ბო-
 ლომდე ჩვენი მეგზური იყავ, გაგ-
 ვიკეთე ეს წამალი ისე, რომ არ
 იყოს უარესი არც კირკეს, არც
 მედეას და არც პერიმედე წითუ-
 რის [წამლებზე].

ჩიტუნავ, შენ მომგვარე უკან
 ჩემ სახლისკენ იგი ვაჟკაცი.

ილილია VII

„პირნახულის მოწვევის დღეობა“ (Θαλσσια)

ტ. 77

... Καύκασον ἐσχάτωντα. კავკასია უკიდურესი მხარე.

ილილია XIII

„პილახი“ (Υλας)

ტ. 16 — 35

„Αλλ' ὅτε τὸ χρύσειον ἔπλε:
μετὰ κῶας Ἰήσων

Δίσονίδας, οἱ δ' αὐτῶ ἀριστή-
ες συνέποντο

παρῆν ἐκ πολλῶν προλελεγ-
μένοι, ὦν ὄφελός τι,

ἔκετο χῶν ταλαεργὸς ἀνήρ ἐς
ἀφνειὸν Ἴωλκόν,

Ἄλκμηγης υἱὸς Μιδεάτιδος
ἡρώϊνης,

σὺν δ' αὐτῶ κατέβαινον Ὑλας
εὐσδρον ἐς Ἄργῶ,

ἄτις Κυανεῶν οὐχ ἦψατο
συνδρομάδων ναῦς,

ἀλλὰ διεξάξει, βῆθ' ὦν δ' εἰσ-
έδραμε Φᾶσιν,

αἰετὸς ὠς μέγα λαίτμα· ἀφ'
ὦ τότε χοιράδες ἔσταν.

ἄϊος δ' ἀγτέλλοντι Πελειάδες,
ἐσχατιαὶ δὲ

ἄργα νέον βόσκοντι, τετραμ-
μένῳ εἶαρος ἦδη,

τᾶμος γαυτιλίας μμνᾶσχετο
θειὸς ἄωτος

ἡρώων, κοίλαν δὲ καθ' ὄδρυν-
θέντες ἐς Ἄργῶ

Ἐλλάσποντον ἔκοντο Νότω
τρίτον ἄμαρ ἀέντι,

εἴσω δ' ἄρμον ἔθιντο Προ-
ποντίδος, ἐνθα Κιανῶν

როცა ესონის ძემ, იასონმა, ოქროს საწმისისათვის გამგზავ- რება დააპირა და მას მიჰყვნენ ყველა ქალაქთაგან არჩეული გმი- რები, ვინც კი ვარგისი იყო, მა- შინ მოვიდა მდიდარ იოლკოსში მრავალპირნახული ვაქეაციც, მი- დეელი გმირი ქალის—აკემენეს შვილი¹³. მასთან ერთად პილა- სიც ჩაეშვა მარჯვემერხიან „არ- გოში“, ხომალდში, რომელიც არ გაჰკარებია ერთურთისაკენ მიმ- სწრაფველ კიანეებს და ვით არ- წივი დიდ უფსკრულს, ისე და- უსხლტა მათ და ღრმა ფაზისში შეიჭრა. ამიერიდან კლდენიც უძ- რავად დაღვნენ.

როცა პელეიადები აღმო- ბრწყინდნენ და კრავების ფარამ განცალკევებით დაიწყეს ძოვა და გაზაფხულიც უკვე მიიწურა, მაშინ გმირთა ღვთაებრივმა რჩეულმა ნაწილმა ნაოსნობა წამოიწყო; ჩასხდნენ განიერ „არგოში“ და ნოტოსის ქროლვის წყალობით შესამე დღეს პელესპონტს მიად- წიეს. მერე პროპონტიდის ნა- პირს მიადგნენ; აქ კიანელთა გუთნით განიერი კვლები გაჰქონ-

ἀνλακὰς εὐρύνοντι βόες τρέβον-
τες ἄροτρα.

ἐκβάντες δ' ἐπὶ θύγα κατὰ
ζυγά δαίτα πένοντο
δειελινοί, πολλοὶ δὲ μίαν στο-
ρέσαντο χαμεύναν.

λειμών γάρ σφιν ἔλειτο, μέγα
στιβάδεσσι δυνειαρ,
ἐνθεν βούτομον ὄξυ βᾶθύν τ'
ἐτάμοντο κῦπειρον.

ტ. 66 — 75

σχέτλιοι οἱ φιλέοντες· ἀλῶμενος
δοσ' ἐμόγησεν

οὐρα καὶ ὄρυμῶς, τὰ δ'
ἰήσονος ὑστερα πάντ' ἦς.

ναυς γέμεν ἄρμεν' ἔχοισα μετ-
άρσια τῶν παρεόντων,
ἰστία δ' ἡΐθειοι μεσονύκτιον
ἐξεκάθειρον

Ἑρακλῆς μένοντες. ὁ δ' ἔπ' ἰ-
δες ἄγον ἐχώρει

μυινόμενος· χαλεπὰ γὰρ ἔσω
θεὸς ἦπαρ ἔμισσεν.

ὄντω μὲν κάλλιστος Ἴλας
μακάρων ἀμιθρεῖται·

Ἑρακλῆν δ' ἦρωες ἐκερτόμεον
λιπονάυταν,

ὄννεκεν ἦρώησε τριακοντάζυ-
γον Ἄργῶ,

περὶ δ' ἐς Κόλχας τε καὶ
ἄξενον ἔκετο Φάσιον.

დათ ხარებს. [გმირები] გადმო-
ვიდნენ ნაპირზე და დარაზმუ-
ლები სალამოქამს ლხინის მოწ-
ყობას შეუდგნენ. ბევრი მიწაზე
დასასხდომ საერთო ადგილს ამ-
ზადებდნენ. მათ წინ გადაშლი-
ლიყო მდელი წარმტაცი მოლით
შემკული. [გმირებმა] აქ დაიწყეს
ეკლიანი და ხშირი ჩალამ-კალა-
მის მოჭრა.

უბედურნი არიან შეყვარებულ-
ნი! რამდენი ვადაიტანა [პერაკ-
ლები], რომელიც მთებსა და ტყე-
ებში დაეხეტებოდა და იასონის
საქმე მერმისისთვის გადადო. აფ-
რებგაშლილი ხომალდი კი უკვე
მონაწილეებით გაივსო; მაგრამ
შუალამისას ღვთაებრივმა ვაჟკა-
ცებმა აფრები ძირს დაუშვეს
და პერაკლეს ელოდებოდნენ. იგი
კი, საითაც მიჰყავდა ფეხებს,
იქ ეხეტებოდა გაცოფებული.
მძიმედ დაუკოდა გულ-ღვიძლი
ღმერთმა. ასე მიეთვალა ნეტარ-
თა რიგს უმშვენიერესი ჰილასი.
გმირები პერაკლეს ხუმრობით
ხომალდის მიმტოვებელს ეძახდ-
ნენ, რადგან ოცდაათმერხიანი
„არგო“ დატოვა და კოლხებ-
თან და უცხოთმოდულე ფაზის-
თან ფეხით მივიდა.

ილია XII

„დოსკურები“ (Δόσκειροι)

ტ. 27—33

Ἦ μὲν ἄρα προφυγισσᾶ πέ-
τρας εἰς ἐν ξυνοῦσας

„არგო“, რომელსაც ღმერთთა
საყვარელი შვილები მიჰყავდა,

Ἄργῳ καὶ νιφόντος ἀταρ-
τηρὸν στόμα Πόντου,

Βέβρυχας εἰσαφίκανε θεῶν
φίλα τέκνα φέρουσα.

Ἐνθα μίης πολλοὶ κατὰ κλίμα-
κος ἀμφοτέρων ἐξ

τοίχων ἄνδρες ἔβαινον Ἰησο-
υίης ἀπὸ νηός.

ἐχβάντες δ' ἐπὶ θίνα βαθύν
καὶ ὑπήνεμον ἀκτῆν

εὐνάς τ' ἐστόργυντο πυρεῖά
τε χερσὶν ἐνώμων.

დაუსხლტა კლდეებს, ერთმანეთი-
სკენ შესაერთებლად რომ მიის-
წრაფოდნენ და პონტოს თოვლი-
ან, მრისხანე შესართავს და ბებ-
რიკთა [მხარეს] მიადგა. აქ ვაჟ-
კაცებმა იასონის ხომალდის ორი-
ვე მხრიდან ერთი კიბით დაიწ-
ყეს უკლებლივ ჩასვლა. ვადმო-
სულეებმა ქარისაგან დაცულ სა-
ნაპიროზე ღრმა ქვიშაში სარე-
ცელი გაიშალეს და ცეცხლის გა-
საჩენად ნაფოტები ხელში მოი-
მარჯვეს.

თეოკრიტეს თხზულებათა
ხქოლოთნები

ილ. VII. ტ. 77

Καύκασος ὄρος Σκυθίας. ἢ
Καύκασον ἐσχατόεντα:
τὸν ἐν ἐσχάτοις μέρεσι τῆς γῆς
ὄντα. — Ἄλλως ἄετόν φασιν
εἶναι ποταμόν, περὶ <δὲ> τοὺς
τόπους τοῦ Καυκάσου ὄρους λάβ-
ρωσ φερόμενον, τὴν χώραν Προ-
μηθέως λυμαινόμενον, ὃν ἀπέστρε-
ψεν Ἡρακλῆς, ἐξ οὗ φασιν ὁ
μῦθος.

Glossae: <Καύκα-
σον> ὄρος Σκυθίας. τὸν εἰς τὰ
ἐσχατα τῆς γῆς διήκοντα.

კავკასია — სკვითიის მთა.
ან — კავკასია უკიდურესი
მხარე, ე. ი. ქვეყნის უკიდურეს
ნაწილებში მდებარე.

ამბობენ, რომ არის მდინარე
აეტოსი [არწივი], რომელიც ბო-
ბოქრად მოედინება კავკასიის
მთებთან მდებარე ადგილებში
და ანადგურებს პრომეთეს მხა-
რეს. მას პირი უბრუნა ჰერაკ-
ლემ, საიდანაც, ამბობენ, [წარ-
მოიშვა] მითი¹⁴.

<კავკასია> — სკვითიის
მთა. იგი გადაკიმულია ქვეყნის
უკიდურეს [საზღვრებამდე].

ილ. XIII ტ. 23

Βαθύν δ' ἐσέδραμον
Φασιν Φᾶσις ποταμός καὶ
κόλις δμώνυμος ἐν Κόλχοις,

შეიკრნენ ღრმა ფაზის-
ში: ფაზისი — მდინარე და მისი
მოსახლე ქალაქი კოლხებში, რო-

παρ' ἣν Ἑλληνες, Μιλησίων ἀποικιοί.

მელშიაც [ცხოვრობენ] მილეტიდან გადმოსახლებული ბერძნები.

ტ. 75

Πεζᾶ δ' ἐς Κόλχας· ἰδῶς πεζὸν φησιν ὁ Θεόκριτος τὸν Ἑρακλέα εἰς Κόλχους ἐλθεῖν· ἡ γὰρ πολλὴ κατέχει δόξα, ὅτι βουλήν Ἦρας ἰστέρησεν Ἑρακλῆς ἥπερ τοῦ τὸν Ἰάσονα κατορθῶσαι μόνον δοκεῖν τὸν εἰς Κόλχους πλοῦν καὶ μὴ ἐξῆδιαιοποιήσασθαι τὸν ἄθλον αὐτοῦ.

Ἄλλως· Πεζᾶ δ' ἐς Κόλχας. ὁ δὲ Ἑρακλῆς, τῶν Ἀργοναυτῶν ἀποπλευσάντων ὀηλονότι, πεζῆ ἀπῆλθεν εἰς τοὺς Κόλχους καὶ εἰς τὸν Φᾶσιν τὸν δῆξον, τουτέστι τὸν κακῶξον. Μνασέας δὲ Κόλχους φησὶ κλημῆναι ἀπὸ Κόλχου τοῦ Φάσιδος.

ხმელეთით კოლხებთან: თეოკრიტე მისებურად ამბობს— პერაკლე ფეხით (ხმელეთით) მივიდა კოლხებთანო. გავრცელებულია მეტად თქმულება, რომ პერაკლემ პერას სურვილით დააგვიანა, რათა გამოჩენილიყო, რომ იასონმა მარტო შეასრულა კოლხებთან საზღვაო ლაშქრობა და [პერაკლეს] არ მიეთვისებინა მისი საგმირო საქმე.

ფეხით კოლხებთან: იგულისხმება, არგონავტების გამგზავრების შემდეგ პერაკლე ხმელეთით მივიდა კოლხებთან და სტუმართმოძულე ფაზისთან, ესე იგი უცხოელისადმი მტრულად განწყობილთან. მნასეა ამბობს, რომ კოლხებმა სახელი მიიღეს ფაზისის ძე კოლხოსისაგან.

აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ ხმოლიონები

„არგონავტიკის“ ყველა სქოლიონი ერთნაირი ლირებულების როდია. ჩვენ გამოვკრიბეთ მხოლოდ ისეთი სქოლიონები, რომლებიც მნიშვნელოვნად მივიჩნიეთ.

სქოლიონთა გარკვეული ნაწილი სხვადასხვა ავტორებთან წარმოვადგინეთ, დანარჩენი აქ მოვეაქვს.

ტექსტისათვის ვისარგებლეთ შემდეგი გამოცემებით:

1. Apollonius Rhodius. Argonautica. By K. C. Seaton. Oxford, 1910.

2. Apollonii Argonautica emendavit appar. crit. et prolegomena adiecit R. Merkel. II. Scholia vetera e codice Laurentiano edidit H. Keil; Lips., 1854.

3. Die Überlieferung der Scholien zu Apollonios von Rhodos von Dr. Carl Wendel. Berlin, 1932.

Μελλόντων δὲ τῶν παίδων
 Νεφέλης, Φριξοῦ καὶ Ἑλλης,
 φονεύεσθαι· κατήλθε κριός· εἶτα
 ἐπὶ τὸν νῶτον λαβῶν εἴσεισιν εἰς
 τὴν θάλασσαν καὶ οὕτως ἄρχεται
 κολυμβᾶν. ἔλθῶν δὲ περὶ τὸ Ἴρω-
 κὸν πέλαγος ἀποβάλλει τὴν Ἑλ-
 λην, ὅθεν καὶ ἀπ' αὐτῆς Ἑλ-
 λήσποντος ὠνομάσθη, τὸν δὲ Φρι-
 ξὸν ἐπὶ τὴν Σκυθίαν διακομίζει.
 ἔνθα αὐτὸς σφάζει μὲν τὸν κριὸν
 καὶ θύει Διὶ Φυξίφ, ὅτι ἐξέφυγε
 τὴν ἐπιβουλὴν τῆς μητρυιάς, γαμ-
 εῖ δὲ Χαλκιδόπην θυγατέρα Αἰή-
 του Σκυθῶν βασιλέως καὶ ποιεῖ
 ἐξ αὐτῆς παιδᾶς τέσσαρας· Ἄργον,
 Κυτίσσωρον, Μέλανα, Φρόντιν, καὶ
 οὕτως ἔκεισε τελευτᾷ.

როცა ნეფელეს შვილებს, ფრიქ-
 სესა და ჰელეს, მოკვლა მოელო-
 დათ, ჩამოვიდა ვერძი. იგი ის-
 ხამს [ლა-ძმას] ზურგზე, შედის
 ზღვაში და ამგვარად იწყებს ცურ-
 ვას. როცა ტროის ზღვას აღ-
 წევს, ჰკარგავს ჰელეს, რომლის-
 განაც. სახელი მიიღო ჰელეს-
 აონტმა, ფრიქსე კი სკვითიაში
 გადაჰყავს. აქ ფრიქსე ჰკლავს
 ვერძს და მსხვერპლად სწირავს
 ზევსს-ფიქსიოსს. ვინაიდან მშვი-
 დობით დააღწია თავი დედინაც-
 ვლის ვერავობას. ცოლად ირ-
 თავს სკვითების მეფის, აიეტის,
 ასულს — ქალკიომეს და მისგან
 წარმოშობს ოთხ ვაჟს: არგოსს,
 კიტისორეს, მელასს, ფრონტისს
 და იქვე აღესრულება.

სქოლიონები

I წიგნის

4

ἦλασαν Ἄργῳ δὲ μὲν
 Ἄπολλωνιος καλεῖ τὴν Ἄργῶ ἀπὸ
 Ἄργου τοῦ κατασκευάσαντος,
 Φερεκλῆδης δὲ ἀπὸ Ἄργου τοῦ
 Φριξοῦ υἱοῦ. τούτην δὲ λέγουσι
 πρῶτην νῆσιν γεγενῆσθαι. ἄλλοι
 δὲ λέγουσι [δτ:] Δαναὸς διακόμε-
 νος ὑπὸ Αἰγύπτου πρῶτος κατε-
 σκεύασεν, ὅθεν καὶ Δαναΐς ἐκλήθη.

შეაცურეს „არგო“ — ამო-
 ლონიოსი [ხომალდს] უწოდებს
 „არგოს“ მშენებელი არგოსისა-
 გან, ფერეკიდე კი ფრიქსეს ძე
 არგოსისაგან. ამბობენ, რომ ეს
 იყო პირველი ხომალდი. სხვები
 კი ამბობენ, რომ ეგვიპტესაგან
 დევნილმა დანაემ ააგო პირველად
 ხომალდი, რომელსაც ამის გამო
 „დანაისი“ ეწოდა.

14

Ἡρῆς δὲ Πελασγίδος·
 Ὀμηρικῶς τὴν Ἡρην Πελασγίδα.

მელასგიდი ჰერა — [ამო-
 ლონიოსი] ჰომეროსისებურად

είπεν ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς χώρας. Πელασγοί γάρ εἰσιν οἱ τὴν Φθιωτικὴν ἦκουσιν, ὡς φησὶν Ὀμηροῦ: „ὕνθ' αὐτοῦς ὄσοι τὸ Πელασγικὸν Ἄργος ἔναιον,“ ἀφορίζων τῆς Πελοποννήσου, ἣν Ἀχαιῶν Ἄργος καλεῖ.

უწოდებს პერას პელასგიდს თესალიის მხრიდან [წარმომავლობის გამო]. პელასგები არიან ისინი, ვინც ფთიოტიდაში დასახლდნენ, როგორც პომპროსი ამბობს: „ახლა [ჩამოველი] მათ, რომლებიც პელასგურ არგოსში ცხოვრობდნენ“; იგი პელაპონესის [არგოსს] გამოჰყოფს ცალკე და მას „აქაიის არგოსს“ ეძახის.

85

δύσεις τε καὶ ἀντολαί· τοσοῦτόν φησι κεραισμένους τῆς τῶν Κόλχων χώρας. ὅσον τῶν ἀνατολῶν αἱ δύσεις ἀφεστήκασιν, ἐπεὶ καὶ ἡ μὲν Λιβύη ἐν δύσει, ἡ δὲ Κόλχιδες ἐν ἀνατολῇ.

დასავლეთი და აღმოსავლეთი [პოეტ] ამბობს, რომ ისინი [კანთონი და მოფსონი] ისე არიან მოშორებული კოლხთა მხარეს, ვით დასავლეთია აღმოსავლეთისაგან გამოცალკეებული, ვინაიდან ლიბია დასავლეთშია, კოლხეთი კი აღმოსავლეთში.

236

[Παγασαί] ὀνομάσθη δὲ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πεπηγῆθαι τὴν Ἄργῶν.

[პაგასე] დაერქვა იქიდან, რომ იქ აიგო (პეპეჯა) „არგო“.

580

Πელασγῶν αἶα τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ Πელაγοῦ τοῦ Ἰνάχου, ἣ ἀπὸ Πელασγῶν, ἔθνοῦ βαρβάρικου οἰκῆσαντος τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὸ Ἄργος, ἣ ἀπὸ Πელაγοῦ τοῦ Ποσειδῶνος υἱοῦ καὶ Λαρίσης. Στάφυλος δὲ ὁ Νευκράτης Πელασγὸν φησὶν, Ἄργεον τὸ γένος, μετοικῆσα· εἰς Θεσσαλίαν καὶ ἀπ' αὐτοῦ Πელασγίαν τὴν Θεσσαλίαν κληθῆναι. οὗτι δὲ καὶ

პელასგთა მიწა („პელასგონ აია“) — თესალიელენისა; [სახელი მოდის] ინაქეს ძე პელასგესაგან, ან პელასგებისაგან — თესალიისა და არგოსში მოსახლე ბარბაროსული ტომისაგან, ანდა პოსეიდონისა და ლარისას ძის პელასგესაგან. სტაფილენ ნევკრატისელი კი ამბობს, რომ არგოსული მოდგმის პელასგე გადმოსახლდა თესალიაში და

αὐτοὶ οἱ Ἄργεῖοι ἐκαλοῦντο Πελασγοὶ Σοφοκλῆς ἐν Ἰνάχῳ φησί· „καὶ Τυρσηνοῖσι Πελασγοῖς“.

მისგან თესალიას პელასგია ეწოდა. თვითონ არგონეტები რომ პელასგებად იწოდებოდნენ, ამას სოფოკლეც ამბობს „ინაქეში“: „ტირსენელ პელასგებს“.

601

Δίπολις γὰρ ἐστὶν ἡ Ἀθῆνος· ἔχει γὰρ Ἡφαιστίαν καὶ Μύριναν. ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Μυρίνης τῆς Θοάκτου γυναικός, Κρηθίας δὲ θυγατρός.

ლემნოსი ორქალაქიანია. ესენია: ჰეფესტია და მირინა. ამას სახელი შეერქვა თოანტის მეუღლის, კრეთევის ასულ მირინესაგან.

615

Τῶν δὲ ἄλλων ἱστορούντων ἔτι κατὰ χρόνον τῆς Ἀφροδίτης αἱ Ἀθηνιαῖδες δύσοσμοι ἐγένοντο Μυρσίλος ἐν πρώτῳ Λεσβικῶν διαφέρεται καὶ φησι τὴν Μήδειαν παραπλέουσαν διὰ ζηλοτυπίαν ῥίψαι εἰς τὴν Ἀθῆνον φάρμακον, καὶ δύσοσμίαν γενέσθαι ταῖς γυναιξίν.

იმის მომთხრობთაგან, რომ აფროდიტეს წყრომის წყალობით ამყრალდნენ ლემნოსელი ქალები, მირსილე „ლესბიკის“ პირველ წიგნში განსხვავებით გადმოგვცემს, რომ მედეამ, როცა [კუნძულს] ჩაუცურა, იჭვინულების გამო ლემნოსზე საწამლავი გადაიხროლა, რამაც ქალებს სიმყრალე შეჰყარაო.

623

Ὅτι δὲ ἐνθάδε [εἰς Οἶνσίην] Θόας ἐσώθη καὶ Κλέων ὁ Κουριεὺς ἱστορεῖ καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός·

თოანტი რომ აქ [ენოახე] გადაჩა, ამას კურონელი კლეონიც მოგვითხრობს და ასკლეპიადელე მირლენელიც.

938

Ἡ Λάμψακος τὸ πρότερον Πιτύεια προσηγορεῖτο, ἦν τινες Πιτύαν ὀνομάζουσι. τινὲς δὲ φασὶν ὅτι Φρίξος γενόμενος ἐνταῦθα θησαυρὸν ἔθηκεν καὶ ἀπὸ τούτου ἡ πόλις ὀνομάσθη. Θραξικὲς γὰρ τὸν θησαυρὸν πιτύην λέγουσι...

ლამფსაკოსს უწინ ეწოდებოდა პიტეია, რომელსაც ზოგიერთები პიტეის ეძახიან. სხვები კი ამბობენ, რომ როცა ფრიქსე იყო აქ, განძი დაღო და ქალაქსაც სახელი აქედან ეწოდაო; თრაკიელები ხომ განძს „პიტეის“ ეძახიან.

Τοὺς δὲ Γηγενεῖς τοῖς Ἄρ-
γονάταις ἐπιβουλεύσαι δοκούντας
ληστὰς εἶναι.

გეას ძეგებმა არგონავტებს მახე
ლაუგეს, ვინაიდან ეგონათ, რომ
ავაზაკები იყვნენ.

1024

Μακρῆων εἶσαντο Πελασγικὸν
ἄρεα κέλσαι] τῶν καλουμένων
Μακρῶνων, οἱ εἰσιν ἄποικοι Εὐ-
βοέων, [ἀπ' οὗ καὶ Μάκρωνες
ἐκλήθησαν. καὶ Μάκρις γὰρ ἡ
Εὐβοία ἐκαλεῖτο. Πελασγικὸν δὲ
εἶπεν διὰ τὸ πλησιόχωρον εἶναι
τὴν Εὐβοίαν τῇ Πελοποννήσῳ, ἢ
πρότερον ἐκαλεῖτο Πελασγία].
ἦσαν δὲ ἀτυχεῖς τῶν Δολιῶνων
οἱ Μάκρωνες. οἱ δὲ ἕθνος Βε-
χείρων φασὶ τοὺς Μάκριας, οἵ-
τινες ἀεὶ πολεμοῦσι τοῖς Κυζικη-
νοῖς. ἦσαν δὲ τὰ πολεμικὰ ἔργα
ἡσυχάστες, ὡς ἱστοροῦσι Φιλοστέ-
φανός τε καὶ Νυμφόδωρος οἱ τὰ
περὶ τῶν βίων αὐτῶν γεγραφότες.
Διονύσιος δὲ ὁ Χαλκιδεὺς εἰρή-
σθαί φησιν αὐτοὺς Μάκρωνας, ἐπ-
εὶδὴ Εὐβοέων εἰσιν ἄποικοι. ἄλ-
λοι δὲ Μάκρωνας αὐτοὺς φασὶ
λέγεσθαι διὰ τὸ πλείονας εἶναι
παρ' αὐτοῖς μακροχεφάλους, ὡς-
περ παρὰ τοῖς Πέρσαις γρυπῶς.
μέμνηται δὲ τούτων Ἡρόδοτος ἐν
δευτέρῳ. Πελασγικὸν δὲ ἄρεα εἶ-
πεν τὸν τῶν Μακρῆων, ἐπεὶ Εὐ-
βοίαν εἰσὶν ἄποικοι. ἢ δὲ Εὐβοία
πλησίον Πελοποννήσου καίεται, ἣτις
τὸ παλαιὸν Πελασγίς ἐκαλεῖτο.
Μακρῆων ἄποικοι Δολίσιον οὗτοι
καὶ πολέμιοι.

იფიქრეს, მაკრისელთა პელას-
გური ლაშქარი მოგვადგაო] ეგ-
რეთ წოდებული მაკრონების, რომ-
ლებიც გადმოსახლებული არიან
ევბეელთაგან (საიდანაც მაკრო-
ნები ეწოდათ. საქმე ისაა, რომ
ევბეას მაკროსიც ერქვა. პე-
ლასგური კი იმიტომ თქვა [პო-
ეტმა], რომ ევბეა მეზობელი მხა-
რეა პელოპონესისა, რომელიც
უწინ პელასგიად იწოდებოდა).
მაკრონები დლიონების მეზობ-
ლები იყვნენ. ზოგიერთები მაკ-
რისელებს უწოდებენ ბეჭირების
ტომს, რომლებიც მუდამ ეომე-
ბიან კიზიკოსელებს. ისინი გა-
მოწვრთვნილნი იყვნენ სამხედრო
საქმეებში, როგორც მოგვით-
ხრობენ ფილოსტეფანე და ნიმ-
ფოდორე—მათი ცხოვრების აღმ-
წერელნი. დიონისიოს ქალკიდელ-
ი ამბობს, რომ მათ ეწოდათ
მაკრონები, ვინაიდან ევბეელთა-
გან არიან გადმოსახლებულნი.
სხვები კი ამბობენ: ისინი მაკრო-
ნებად იწოდებიან იმის გამო,
რომ მათში ბევრზე ბევრია გრძელ-
თავიანები („მაკროკეფალოი“),
როგორც სპარსებში არწივის
ცხვირიანები. მოიხსენიებს მათ
ჭეროლოტე მეორე წიგნში. მაკ-
რისელების ლაშქარი პელასგუ-
რად მოიხსენიან [პოეტმა], ვინაი-

დან [მაკრისელები] ევბეელთაგან არიან გადმოსახლებულნი. ევბეაკი მდებარეობს მახლობლად პელოპონესისა, რომელსაც ძველად პელასგისი ერქვა. მაკრისელთაგან ესენი დოლიონებს ესაზღვრებიან და მტრობენ.

1321

Ἐτελεύτα... Πολύφημος τοῖς. პოლიფემე აღესრულა ხალიბებ-
Χάλψι· μυχόμενος· ἔπει δὲ ἕθνος თან ბრძოლაში. ეს სკვითური
Σκυθικόν. ტომია.

II წიგნთან

1

Οἱ Χαλκιδῆες τῆς Μηδείας ἀδελφῆς καὶ φριξοῦ υἱοῖ στελλόμενοι εἰς Ὀρχομενὸν ἐναυάγησαν καταχθίνετες δὲ εἰς τὴν Ἄρρωσιν ἤγησον συνέβηλον τοῖς Ἀργοναύταις καὶ ἀλλήλους γυναισάνετες κοινῇ ἐπλευσαν εἰς τὸν ἐν Κόλχοις ποταμὸν Φάειν.

მედიას დის ქალკიომესა და ფრიქსეს შვილებს, რომლებიც ორქომენისაკენ მიემგზავრებოდნენ ხომალდი დაემსხვრა. გადავიდნენ არესის კუნძულზე, სადაც შეხვდნენ არგონავტებს. გაეცნენ ერთმანეთს და ერთად გაემგზავრნენ კოლხების მდინარე ფაზისისკენ.

98

οὐδὲ ἄρα Βέβρυκες. Ἀπολλώνιος μὲν ἐμφαίνει ὡς ἀνηρημένον τὸν Ἄμυκον. Ἐπίχαρμος δὲ καὶ Πείσανδρος φασιν οὗτι ἔδθηεν αὐτὸν ὁ Πόλυδεύκης. Δηίλοχος δὲ ἐν πρώτῳ Περι Κίρκου καταπυκτευσθηῖν φησιν αὐτὸν ἵπῳ Πόλυδεύκους.

არც ბებრიკები — აპოლონიოსი გვიჩვენებს, თითქოს ამიკოსი მოკლულ იქნა. ეპიქარმე და პისანდრე კი ამბობენ, რომ იგი პოლიდევეკემ შეკრა. ხოლო დეილოკე [თხზულების] „კიზიკოსის შესახებ“ პირველ წიგნში ამბობს, რომ იგი პოლიდევეკემ დაამარცხა კრივეში.

373

Οἱ δὲ Χάλψες ἕθνος Σκυθικόν μετὰ τὸν Θερμῶδοντα, οἱ ხალიბები — სკვითური ტომი თერმოდონტის შემდეგ. მათ

μέταλλα σιδήρου εύροντες μοχθοῦσι περὶ τὴν ἐργασίαν. ἐκλήθησαν δὲ Χάλυβες ἀπὸ Χάλυβος τοῦ Ἄρως υἱοῦ. μέμνεται αὐτῶν καὶ Καλλιμάχος „Χαλύβων ὡς ἀπόλοιτο γένος, γειόθεν ἀντέλοντα κακὸν φυτὸν οἷ μιν ἔφηναν“.

აღმოაჩინეს რკინის მადნები და დიდი ჯაფით ამუშავებენ. ხალიბები ეწოდათ არესის ძე ხალიბონისგან. მოიხსენიებს მათ კალიმაქეც: „დაიღუპოს მოდგმა ხალიბთა, რომელთაც აღმოაჩინეს დედამიწიდან აღმოსუელი ის მავნე საგანი“.

376

Καὶ Τιβάρηνο! ἔθνος Σκυθικόν, πλησιόχωροι Χαλύβων. Μοσσύνοικοι δὲ ἔθνος καὶ αὐτὸ ἀπὸ τῆς διαγωγῆς τὴν προσηγορίαν ἐσχηκός. μόσσυνοι γὰρ οἱ ξύλινοι οἴκοι λέγονται, οἷς καὶ αὐτοὶ ἐχρῶντο. ὅπερ καὶ αὐτὸς αἰνιττόμενος ἠλέησσαν γῆν αὐτοῦς οἰκεῖν ἔφη. ἀπὸ γοῦν τοῦ μόσσυνος, ἔ λέγεται ὁ ξύλινος οἶκος, ἐκλήθησαν Μοσσύνοικοι.

ტიბარენებიც სკვითური ტომია, ხალიბთა მეზობელი. მოსინიკები — ტომი, რომელსაც სახელი აგრეთვე ცხოვრობის ნიშნისაგან აქვს. „მოსინიკები“ ჰქვია ხის სახლებს, რომელთაც ისინი იყენებდნენ. სწორედ ამაზე თქვა ნართაულად [პოეტმა], რომ ისინი ტყიან ადგილებში სახლობენო. მართლაც, მოსინიკები შეერქვათ „მოსინისაგან“, რაც ხის სახლს ჰქვია.

392

νήσου δὲ προτέρω· α) μετὰ δὲ τὴν νήσον καὶ τὴν περαιάν γῆν οἰκοῦσιν οἱ Φίλυρες· ὑπεράνω δὲ τῶν Φιλύρων καὶ ἔμπροσθεν εἰσιν οἱ Μάκρωνες, ἔθνος Σκυθικόν, ἀποικον τῶν Εὐβοιέων. ἢ γὰρ Εὐβοία καὶ Μάκρως ἐκλείτο διὰ τὴν θέσιν.

ა) კუნძულის გადაღმა — კუნძულისა და მოპირდაპირე ხმელეთის შემდეგ ცხოვრობენ ფილირები. ფილირების ზემოთ უწინარეს ყოვლისა არიან მაკრონები, სკვითური ტომი, ევბეელთაგან წამოსული. ევბეას ხომ მდებარეობის გამო მაკროსი ერქვა.¹⁶

ბ) τῆς δὲ νήσου τῆς Ἀρητιᾶδος ἔμπροσθεν καὶ τῆς κατὰ τὸ ἐναντίον γῆς οἰκοῦσι Φίλυρες, οἱ ἐκλήθησαν ἀπὸ Φιλύρας τῆς Ὠκεανὸς θυγατρὸς, γαμέτης δὲ Κρόνου, μητρὸς δὲ Χείρωνος, ἐν-

ბ) არესის კუნძულისა და მოპირდაპირე ხმელეთის წინ ცხოვრობენ ფილირები, რომლებმაც სახელი მიიღეს ოკეანის ასულის, კრონოსის. მეუღლისა და ქრონოსის დედის ფილირასაგან,

ταῦθα διατριψάσης. ἢ οὕτως, μετὰ
δὲ τὴν νῆσον [καί] τὴν πέραιαν
γῆν νέμονται Φίλυρες.

Βεχείρων ἔθνος Σχυθικόν.

რომელიც აქ ცხოვრობდა ერთ
ხანს. ანდა. ასე: კუნძულისა და
და მოპირდაპირე ხმელეთის შემ-
დეგ ცხოვრობენ ფილირები.

ბეჭირებინს სკვითური ტო-
მი.

396

ἔξείρης δὲ Σάπειρες·
ἐπὶ τοῖς Βεχείροις. Σάπειρες δὲ
ἔθνος Σχυθικόν οὕτω κληθὲν διὰ
τὸ πολλὴν παρ' αὐτοῖς γίνεσθαι
τὴν σαπειρίνην λίθον.

შემდეგ საპირები — ბე-
ჭირების შემდეგ. საპირები სკვი-
თური ტომია, ასე იწოდება იმის
გამო, რომ მათთან მრავლად მოი-
პოვება საფირონის ქვა.

396

Βύζηρες ἔθνος Σχυθικόν.

ბოძერები — სკვითური ტო-
მი.

397

ἀλλ' ἐνὶ νηὶ· ἀλλὰ πλει-
τέ φησιν ἕως ἄν εἰς τὸ μυχῶτα-
τον τῆς θαλάσσης ἀφίκησθε. μετὰ
γὰρ τὴν Σχυθίαν ἐστὶ τὸ τέλος
τῆς θαλάσσης διὰ τὸ διαδέχεσθαι
τὴν Μαιτιδα λίμνην, μεθ' ἣν ὁ
'Ἀρქτικός ἐστὶν Ὠκεανός.

მაგრამ ხომალდზე — მაგ-
რამ იცურეთ, ამბობს [ტინევისი],
სანამ ზღვის უკიდურეს ნაწილს
არ მიაღწევთ. სკვითისის შემდეგ
არის ზღვის კიდე, ვინაიდან მე-
რე ენაცვლება მეოტისის ტბა,
რომლის შემდეგაც ჩრდილოეთის
ოკეანეა.

399

Κυταίδος· Κολχικής. Κύ-
ταια γὰρ πόλις Κολχίδος. ἔστι
δὲ καὶ ἑτέρα πόλις τῆς Εὐρώπης
Κύταια ἡμῶν τῆς Σχυθικής.

'Ἀμαραντῶν δὲ περισπω-
μένως, ὡς φησιν Ἑρωδιανός ἐν
τῷ ἡ' τῆς καθόλου. ἔστι δὲ Ἄμα-
ραντὸς πόλις ἐν Πόντῳ· ὡς δὲ
αὐτός φησιν, ὄρη τῆς Κολχίδος,

კვტაისის — კოლხეთის.
კვტაია ქალაქია კოლხეთის.
არის სხვა ქალაქიც ევროპისა
კვტაია, თანამოსახელე სკვითისის
[ქალაქის].

ამარანტების — შემოსილი
მახვილით ბოლოდან პირველ
მარცხელზე, როგორც ამბობს აე-
როლიანე „ზოგადი პროსოდის“
მერვე წიგნში. „ამარანტო-

ἐξ ὧν ὁ Φᾶσις ποταμὸς καταφέρεται. ἔστιν οὖν καὶ ἑτέρα Κύττια πόλις τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν εἰσπλοῦν τοῦ Εὐξείνου. ἐκεῖθεν δὲ τὴν ἀρχὴν λαμβάνει. λέγεται δὲ οὕτως ὀνομαστικῶς, ὅθεν Κυταῖδα τὴν Μῆδειαν προσαγορεύει.

Ἄμαραντὸς δὲ πόλις ἐν Πόντῳ ὧς δὲ ἔνιοι, ὄρη τῆς Κολχίδος, ἐξ ὧν καταφέρεται ὁ Φᾶσις. ὅπερ ἀγνοήσας Ἡγησίστρατος ὁ Ἐφέσιος Ἄμαραντίου ἀπέδωκε λειμῶνας τοῦ Φάσιδος διὰ τὸ εὐθαλεῖς εἶναι καὶ ἀμαράντους. ὅτι δὲ τὰ Ἄμαραντὰ ὄρη ἐστὶ Κόλχων ἱστορεῖ Κτησίας ἐν β. ὁ δὲ Φᾶσις φέρεται μὲν ἀπὸ τῶν Ἀρμενίας ὄρων, ὧς φησὶν Ἐρατοσθένης, ἐκδίδωσι δὲ κατὰ Κόλχους εἰς θάλασσαν.

Κίρκαϊον δὲ τόπος ἐστὶ τῆς Κολχίδος ἀπὸ Κίρκης τῆς Αἰήτου ἀδελφῆς, ἣ πεδῖον. οὐ θύναται δὲ ἀπὸ τῆς ἑτέρας Κίρκης ὀνομάσθαι. ἐγένοντο γὰρ Κίρκαϊ δύο, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἔξῃς ἐροῦμεν. Τίμαιος δὲ φησὶ πεδῖον ἐν Κόλχοις εἶναι Κίρκαϊον.

Αἶα δὲ Κόλχιδος ἢ Αἶα πόλις τῆς Κολχίδος. ἀπὸ τῆς ἐσχάτοις κείται τῆς οἰκουμένης.

სო“ ქალაქია პონტოში. ხოლო, როგორც [ფინევსი] ამბობს, კოლხეთის მთებია, რომელთაგანაც მდინარე ფაზისი ჩამოედინება. არის სხვა კვტაიაც, ევროპის ქალაქი, ევქსინის [პონტოს] შესავალში. აქედან იღებს დასაბამს [პონტო]. სახელობით ბრუნვაში ითქმება ასე [კვტაია], საიდანაც [პოეტო] მედეას კვტაიელს ეძახის.

ამარანტოსი ქალაქია პონტოში; ხოლო, როგორც ზოგიერთები [ფიქრობენ], კოლხეთის მთებია, რომელთაგან ჩამოედინება ფაზისი. არ იცოდა რა ეს, ჰეგესისტრატე ეფესელმა ფაზისის მდებარეობას დაარქვა „ამარანტული“, ვინაიდან მწვანენი და უქეცობნი („ამარანტო“) არიანო. ამარანტები („ამარანტა“) რომ კოლხთა მთებია, ამას კტესია მოგვითხრობს მეორე წიგნში. როგორც ერთოსთენე ამბობს; ფაზისი არმენიის მთებიდან მოედინება და კოლხებთან შეერთვის ზღვას.

კირკეონი კოლხეთის ადგილია, [ასე წოდებული] აიეტის დის კირკესაგან, ანდა ველია. არ შეუძლია მეორე კირკესაგან იწოდოს ასე. იყო ხომ ორი კირკე, რომელთა შესახებაც შემდგომ ვიტყვით. ტიმეოსი ამბობს, რომ კირკეონი ველია კოლხებში.

კოლხეთის აია—აია ქალაქია კოლხეთისა. იგი დასახლებული სამყაროს კიდეში მდებარეობს.

Ἄξεινοιο· τὸν Εὐξείνιον
πόντον φησίν, οἷοι κακὸς εἶναι,
τοῦ α σημαίνοντος τὸ κακόν. πρό-
τερον μὲν γὰρ ὑπὸ ληστῶν περι-
οικούμενος ἄξεινος ἔκαλεῖτο· κα-
θαρθεὶς δὲ εὐξείνος τὸ μετὰ ταῦ-
τα ἔκλήθη.

„აქსეინოს პონტოს“ —
ევქსინის პონტოს უწოდებს [პო-
ეტი], ვითომ „უცხო მოძულე“.
ვინაიდან α „ბოროტს“ აღნიშ-
ნავს. თავდაპირველად ავაზაკე-
ბით გარემოცულს „აქსეინოს“
(„უცხო მოძულე“) ერქვა, ხოლო
როცა [ავაზაკთაგან] გაიწმინდა,
მერე „ევქსეინოს“ („უცხოთ-
მოყვარე“) ეწოდა. ¹⁸

1005

Οἱ δὲ Χάλυβες μεταλλεύοντες
σίδηρον παλοῦσι καὶ οὕτω τὰ
ἐπιτόχεια πορίζονται, τραχεῖαν
ἔχοντες πρὸς καρπὸν τὴν γῆν.
προεῖρηται δὲ ἦδη περὶ αὐτῶν.

ხალიბებს საბადოებიდან ამო-
აქვთ რკინა, ჰყიდნიან და ასეთ-
რიგად შოულობენ ცხოვრების
სახსარს, ვინაიდან მოსავლია-
ნობისათვის უფარგისი მიწა უკა-
ვიათ. მათ შესახებ უკვე ზემოთ
იტქვა.

1010

Τιβάρηνίδα γαίαν· Τι-
βαρῆνοί· ἔθνος Σκυθίας· οὗτοι
δικαίωτατοι λέγονται καὶ οὐδέποτε
μάχην τινὲ συνέβαλον, εἰ μὴ
πρότερον καταγγείλειαν ἡμέραν
τόπον ἄραν τῆς μάχης. ἐν δὲ τῇ τῶν
Τιβάρηνων γῆ αἱ γυναῖκες ὅταν
τέκωσι τημελοῦσι τοὺς ἄνδρας,
ὡς Νυμφόδαρος ἐν τοῖς Νομίμοις.

ტიბარენის ული მხარე —
ტიბარენები სკვითური ტომია.
ისინი ყველაზე უფრო სამართლიან
[ადამიანებად] ითვლებიან და არ-
ასოდეს არ ჩაებმებიან ვინმესთან
ბრძოლაში, თუ წინასწარ არ შეა-
ტყობინებენ ბრძოლის დღეს, აღ-
გილსა და საათს. ტიბარენთა
მხარეში ქალები, როცა შვილებს
შობენ, უვლიან ქმრებს, როგორც
ამბობს ნიმფოდორე „ჩვეულებ-
ებში“.

1015

Ἱερὸν αὐτ' ἐπὶ τοῖσιν·
ἕρος οὕτω καλούμενον τὸ καθήκον
εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. ἄλλως·

მათ შემდეგ წმინდა
მთას — მთაა ასე უწოდებული,
რომელიც ევქსინის პონტოსკენ

τοῦτο καθήκον ἐστὶν εἰς τὸν Ἐβ-
 ξεινον πόντον. μέμνηται αὐτοῦ καὶ
 Κτησίας ἐν τῷ α̅ Περίου καὶ
 Σουλῆδας ἐν β̅ περὶ τοὺς λεγομέ-
 νους Μάκρωνας. ἀκριβέστερον δὲ
 ὁ Ἀγάθων ἐν τῷ τοῦ Πόντου
 Περίπλῳ ἕκατον ἀπέχει σταδῖους
 αὐτὸ φησι τῆς Τραπεζούντος. ὁ
 δὲ Εἰρηναῖος Μνησίμαχόν φησι
 περὶ αὐτοῦ ἱστορεῖν ἐν α̅ περὶ
 Σκυθῶν ἀγνοῶν. ὁ γὰρ Μνησίμα-
 χος ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέμνηται κει-
 μένης τῆς Σκυθικῆς, ὁ δὲ Ἀπολ-
 λώνιος καὶ οἱ προειρημένοι ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ διαγίνονται. τρίτον ἐστὶν
 Ἱερὸν ὄρος τῆς Θράκης.

ეზგება. სხვაგვარად: იგი ჩადის
 ეგქსინის პონტოსთან. მოიხსენი-
 ებს მას კტესიაც „ხმელეთით
 მოვლის“ პირველ წიგნში და სვი-
 და მეორე წიგნში, ეგრეთ წო-
 დებულ მაკრონთა მახლობლად.
 უფრო ზუსტად აგათონი ამბობს
 „პონტოს პერიპლუსში“, რომ
 იგი ასი სტადიონითაა დაშორე-
 ბული ტრაპეზუნტიდან. ეიარენე-
 ოსი შეცდომით ამბობს, რომ ამა-
 ზე მნესიმაქე მოგვითხრობდეს
 „სკვითთა შესახებ“ პირველ წიგ-
 ნში. საქმე ისაა, რომ მნესიმაქე
 მოიხსენიებს ევროპაში მდებარე
 სკვითიას, ხოლო აპოლონიოსი
 და ზემოხსენებული [ავტორები]
 აზიაში [მდებარე სკვითიაზე] ლა-
 პარაკობენ. შესაშე წმინდა მთა
 თრაკიისაა.

1025

ξυνῆ φιλότητι· οὐχ ἄς
 αὐτῶν συνερχομένων ταῖς ἀλλήλων
 γυναιξὶ τοῦτο λέγει, ἀλλὰ ἕκαστος
 τῆ ἑαυτοῦ φανερωῶ.

საერთო სიყვარულით.
 იმას კი არ ამბობს [პოეტის], რომ
 ისინი ერთმანეთის ცოლებს უკავ-
 შირდებიან, არამედ იმას, რომ
 თითოეული თავის [ცოლს ეა-
 ლერსება] აშკარად.

1031

Περὶ δὲ τῆς Ἄρεως νήσου
 καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ὄρων μὲμνηται
 Τιμάγητος.

არესის კუნძულს და მასზე მო-
 ბინადრე ფრინველებს მოიხსენ-
 იებს ტიმაგეტე.

1088

Πιθανῶς δὲ ὁ Πείσανδρος
 τοὺς ὄρνιθας φησιν εἰς Σκυθίαν
 ἀποπτῆναι, ὅθεν καὶ ἐληλῆσθεσαν.

პისანდრე დამარწმუნებლად ამ-
 ბობს, რომ ფრინველები გაფ-
 რინდნენ სკვითიაში, საიდანაც
 მოსულან.

Ἄναλαβόντες αὐτοὺς οἱ Ἄρ-
γοναῦται ἔλαχον καθηγεμόνας καὶ
πέλιν αὐτοὺς ἀπήγαγον εἰς Ὀρ-
χόμενον.

არგონავტებმა [ფრიქსეს ვაჟე-
ბი] ხომალდზე აიყვანეს, მეგზუ-
რებად გამოიყენეს და მერე კვლავ
ორქომენს წაიტანეს.

1146

ἔτις ὑποθήμισον ἦσαν τὸν
κρίον φησιν ἔμυσσε ταῖς ἑαυτῶν
ὑποθήκαις, τούτεστι κατὰ συμβου-
λήν αὐτῶν τοῦ κριῦς. αὐτὸς γὰρ
ὁ κριῶς ἀνθρωπίνην χρῆσάμενος
φωνήν τοῦτο ποιεῖν προσέταξε.

მისი რჩევებით—[აპოლო-
ნიოსი] ამბობს, რომ [ფრიქსემ]
ვერძი მსხვერპლად შესწირა მი-
სივე რჩევით, ესე იგი თვით
ვერძის რჩევით. თვითონ ვერძმა
ადამიანური ხმა გაიღო და უბრძა-
ნა ამის გაკეთება.

1211

Ὁ Κάζακος διήκει ἀπὸ τῆς
Ἀρμενίων χώρας ἕως Κόλχων.
ἡ δὲ Σερβανίς λίμνη διάκειται
περὶ τὸ Πηλοῦσιον τῆς Ἀζύπτου.

კავკასიონი არმენიელთა ქვეყ-
ნიდან კოლხთა [მხარემდეა] გა-
დაჭიმული. ხოლო სერბონის ტბა
მდებარეობს ეგვიპტის პელუსი-
ონის მახლობლად.

1231

Φιλύρεια νῆσον· τὴν
τῶν Φιλύρων φησί. λέγει δὲ Ἀπολ-
λώνιος ἀπὸ Φιλύρας τῆς Ὠκεα-
νοῦς κτεινοῦσης περὶ τοὺς τόπους
τούτους...

ფილირეს კუნძული —
ფილირების [კუნძულზე] ამბობს
[პოეტო]. აპოლონიოსი გადმოგვ-
ცემს, რომ სახელი მოდის ოკეა-
ნის ასულ ფილირასაგან, რომე-
ლიც ამ ადგილებში ცხოვრობდა.

1236

Θεόκριτος... ἐν τῇ Ἰλῆ ἐπι-
γραφομένῃ ὑπὸ πασῶν φησιν
αὐτὸν τῶν νυμφῶν ἡρπάσθαι.
Ὁνασος δὲ ἐν τῇ ᾱ τῶν Ἄμα-
ζονικῶν πεσόντα τὸν Ἰλῆαν φησὶν
ὑποβρῦχον γενέσθαι.

თეოკრიტე... თხზულებაში „ჰი-
ლასი“ ამბობს, რომ [ჰილასი] მო-
ტაცებულ იქმნა ერთობლივ ყველა
ნიმფათაგან. ხოლო ონასე „ამა-
ძონიკის“ პირველ წიგნში ამბობს,
რომ ჰილასი [წყალში] ჩავარდა
და დაიხრჩო.

μυχός· οἱ γὰρ Κόλχοι ἐν ἡκιδურესი ყურე—კოლხები პონტოს უკიდურეს ყურეში მოსახლეობდნ.

καὶ δὴ Καυκασίων· τὰ და აი კავკასიის მთე-
προσαγορευόμενα Καυκάσια Ἑρα-ბი — ეგრეთ წოდებული კავკასი-
τοςθίνης πηλσίον εἶναι φησι τῆς ის მთები, ერატოსთენეს სი-
προσαγορευομένης Κασπιανῆς θα-ტყვით, ეგრეთ წოდებული კას-
λάσσης. პიანური ზღვის მახლობლადა.

Ἐνναέταις τε θεοῖς· ადგილობრივ ღმერ-
τοῖς ἐγχωρίοις θεοῖς. τοὺς γὰρ თებს—იქ დამკვიდრებულ ღმერ-
ἐπιδημοῦντας ἔθους ἦν ἐν τῇ ἄλλο-თებს. ჩამოსულთა ადათი იყო,
δαπη θύειν θεοῖς ἐπιχωρίοις καὶ უცხო ქვეყანაში მსხვერპლი შე-
ἦρσιν... ეწირათ ადგილობრივი ღმერთე-
ბისა და გმირებისათვის.

III წიგნთან

τῶν καὶ ἐπ' ἀκροτάτων· და კენწეროებზე — კოლ-
θι τὰ μὲν ἄρσενα σώματα οὐ θέμις ხებს წესად არ ჰქონდათ მამა-
Κόλχοις οὔτε καλεῖν οὔτε θάπτειν, კაცთა გვამების დაწვა ან და-
βύρσαις δὲ νεαραῖς εἰλοῦντες ἐκ-მარხვა. მამაკაცთა გვამებს ნელ
ρέμων τῶν ἀρσένων τὰ σώματα, ტყავებში ახვევდნენ და [ხეებზე]
τὰ δὲ θήλεα τῇ γῆ ἐδίδοσαν, ἃς ჰკიდებდნენ, დედაკაცთა გვამებს
φησι Νυμφόδωρος, ᾗ ἡκολούθησε. კი მიწას აბარებდნენ, როგორც
σέβονται δὲ μάλιστα Οὐρανὸν ამბობს ნიმფოდორე, რომელსაც
καὶ Γῆν. მიჰყვა [აპოლონოსი].

ყველაზე მეტად თაყვანს სცე-
მენ ურანოსსა და გეას (ზეცასა
და დედამიწას).

Κόλχων ἄρκος· დი.Κόλχων კოლხთა ფიცია — კოლხთა
ἄρκος Οὐρανὸς καὶ Γῆ. საფიცარიო ურანოსი და გეა (ზე-
ცა და დედამიწა).

a) *Κασπίη ἐν Κόχλῳ*.
Κάσπιον πέλαγος ἐν τῷ Ὠκεανῷ,
παρ' ἣ τὸ ἔθνος Κάσπιον ὄμορον
Πέρσαις. ἔχει δὲ ὁ Ὠκεανὸς με-
γίστους κόχλους, ἐφ' ὧν φησι τὸ
φάρμακον τὸ Προμήθειον. ἰδῶς
δὲ ὁ ποιητῆς τερατεύεται τὰ περὶ
τὴν ῥίζαν. παρ' οὐδενὶ γὰρ τῶν
ῥιζοτόμων εἴρηται. τὸ δὲ Κωρύ-
κιον χωρίον τῆς Κιλικίας, ἐν ᾧ
διάφορος γίνεται κρόκος.

b) *περὶ τῆς Κασπίας θιλάσ-*
σης ἱστορεῖ Ἀρτεμίδωρος ἐν τῇ
Ἐπιτομῇ τῶν γεωγραφουμένων.
ἔστι δὲ πλησίον τοῦ Ὠκεανοῦ, ἣ
παράκειται ἔθνος ὠνομασμένον
Κάσπιον, ὄμορον δὲ Πέρσαις.

Τιτηνίδος· ἐπεὶ τῶν Τι-
τάνων ἦν ὁ Προμηθεύς. διὸ τὴν
ρίζαν ἔφη Τιτηνίδα διὰ τὸ ἐκ
Προμηθέως βεβλαστηχέναι, ὃς εἰς
τὴν τῶν Τιτάνων. διὰ τούτων δὲ
τερατεύεται τὰ περὶ τὴν τομὴν
ρίζης καὶ τὸ συμπάσχειν τὸν Προ-
μηθεῖα ἐπὶ τῇ ταύτης τομῇ.

ἦ δὲ καὶ Αἰαίης νήσου·
ὅτι νήσος ἐν τῷ Φάσιδι ἔστιν ἣ
Αἰαία, ἐν ἣ τὸ δέρας ἔχειτο. αὐτὴ
δὲ ἔστι Κόλχων μητρόπολις.

a) *კასპიურ ნიჟარაში* —
კასპიის ზღვა ოკეანესთანაა; მის
მახლობლად არის კასპიის ტო-
მი, სპარსთა მომიჯნავე. ოკეანე-
ში უდიდესი ნიჟარებია, რომ-
ლებშიაც, [პოეტის] სიტყვით,
[გროვდება] პრომეთეს წამალი.
პოეტი განსაკუთრებულად გად-
მოგვცემს სასწაულებრივ ამბებს
ფესვის შესახებ, ვინაიდან [ამაზე]
არც ერთ ფესვთა მომგროვებელ-
თან არაა რაიმე ნათქვამი. კო-
რიკიონი კილიკიის ადგილია, სა-
დაც სხვადასხვაგვარი ზაფრანა
(„კროკოს“) ხარობს. 17

b) *კასპიის ზღვის შესახებ მოგ-*
ვითხრობს არტემიდორე „შემოკ-
ლებულ გეოგრაფიაში“. იგი ოკე-
ანეს მახლობლადაა; მის სანაპი-
როზე არის კასპურად წოდებული
ტომი, სპარსთა მომიჯნავე.

ტიტანური — პრომეთე ერ-
 თი ტიტანთაგანი იყო. ამიტომ
 [პოეტმა] ფესვს ტიტანური უწო-
 და; ის ხომ აღმოცენდა პრომე-
 თესაგან, ვინც ერთი ტიტანთა-
 განი იყო. ამ ამბავთა გამო გვიყ-
 ვება სასწაულებს [პოეტი] ფეს-
 ვის მოჭრაზე და იმაზე, თუ ვით
 იტანჯებოდა პრომეთე ამ [ფეს-
 ვის] მოჭრის ჟამს.

თუ აიიიას კუნძული —
ფაზისში არის კუნძული აიიია,
სადაც იღო საწმისი. [აიიია] კოლ-
ხთა დედაქალაქია.

Ἄμαραντίου· Ἄμαράν-
τιο: ἔθνος βάρβαρον ὑπὲρ Κόλχων
ἐν τῇ ἡπείρῳ, ὅθεν αἱ τοῦ Φά-
σιδος πηγαὶ ἐξερεύονται. ἡ ὄρος
Κόλχιζόν καλούμενον Ἄμαράν-
τιον, ὅθεν ὁ Φάσις καταφέρεται.

ამარანტისა — ამარანტები
ტომია ბარბაროსული კოლხებს
ზემოთ ხმელეთზე, საიდანაც ფა-
ზისის ნაკადები მოექანებოან. ან-
და კოლხური მთაა ამარანტიო-
ნად წოდებული, საიდანაც ფა-
ზისი ჩამოედინება.

Φαέθων· ὅτι ὁ Ἄψυρτος
καὶ Φαέθων ἐκαλεῖτο, ὡς φησι
Τιμώναξ ἐν δευτέρῳ Σχυθικῶν.

ფაეთონტი — აფსირტეს ფა-
ეთონტიც ერქვა, როგორც ამბობს
ტიმონაქსი „სკვითიკის“ მეორე
წიგნში.

IV წიგნთაჲ

ἐκὰς Τιτηνίδος Αἴης·
τοῦ Τιτῆνος ποταμοῦ, ἀπ' οὗ καὶ
ἡ χώρα Τιτηνὶς κέκληται, μνημο-
νεύει Ἐρατοσθένης ἐν Ἱεωγραφι-
κοῖς. ὁ δὲ Ἄνκος ποταμὸς ἀπὸ
Ἀράξου φερόμενος συγκίρναιτι
Φάσιδι, καὶ οὕτως ἀπολέσας τὸ
ἴδιον ὄνομα ἐκδίδωσιν εἰς θάλασ-
σαν... ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς Σχυ-
θίας. Μητρόδωρος δὲ ἐν πρώτῳ
τῶν περὶ Τιγγάνην τὸν Θερμῶ-
δοντα Ἀράξην φησὶ λέγεσθαι.
Καυκασίαν δὲ θάλασσαν τὴν Κα-
σπίαν φησὶ διὰ τὸ συναπτειν τῷ
Καυκάσῳ.

ტიტანური აიას მოშო-
რებით — მდინარე ტიტანოსს,
რომლისგანაც მხარეც ტიტანუ-
რად იწოდება, მოიხსენიებს ერა-
ტოსთენე „გეოგრაფიკაში“. მდი-
ნარე ლიკოსი. არაქსიდან გა-
მომდინარე, ერთვის ფაზისს,
ჰკარგავს ამგვარად საკუთარ
სახელს და ზღვას შეედინება...
არაქსი სკვითიის მდინარეა. მე-
ტროდორე „ტიგრანის ამბავთა“
პირველ წიგნში ამბობს, რომ არ-
აქსი თერმოდონტია. კავკასი-
ის ზღვას [პოეტ] უწოდებს
კასპიის ზღვას, ვინაიდან კავკა-
სიონს ეყვრის.

Βέλτιον Καυκασίαν θά-
λασσαν ὄν τὸν Εὐξείνον νοεῖν, ὡς
τὸν πλησιάζοντα τῷ Καυκάσῳ. οὗ

უმჯობესია კავკასიის
ზღვად აქ ვექსინი ვივულისხ-
მთ, რომელიც კავკასიონთანაა.

γὰρ ἐς τὴν Καυκασίαν, ἀλλ' εἰς τὸν Ἐὐξείνιον ἐκδίνωσιν ὁ Φᾶσις.

ახლო. ფაზისი ხომ ერთვის ეგქსინს და არა კავკასიის (კასპიის) ზღვას.

277

Αἶά γε μὴν ἔτι νῦν μένει τὴν Αἶαν φησιν ἀπὸ τῶν Σεσογχώσεως χρόνων μένειν ἄθραυστον καὶ τοὺς ἐκείνων ἀπογόνους τῶν ἀπὸ Σεσογχώσεως κατ-οικισθέντων... καὶ Σχύμνος φησὶν ἐν 'Ασίᾳ ὅτι Κόλχοι Αἰγυπτίων ἄποικοι. καὶ Ἡρόδοτος ἐν β' μέμνηται τῆς περιτομῆς τῶν μορίων καὶ τῆς τῶν λίνων ὑφῆς καὶ νόμοις αὐτοὺς φησι κεχρησθαι τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Φίλοστράφος καὶ τὸν Φᾶσιν ποταμὸν ἔχειν νησιδᾶς φησι καὶ Αἶαν πόλιν ἐν νήσῳ αὐτοῦ κεῖσθαι.

აია კი ახლაც რჩება — [არგოსი] ამბობს, რომ აია სესონქოსისის დროებიდან მოკიდებული ურყევად რჩება და მისი მკვიდრნი სესონქოსისის მიერ ჩამოსახლებულ [ეგვიპტელთა] შთამომავლები არიან ... სკიმნეც ამბობს „აზიაში“, რომ კოლხები ეგვიპტელთაგან არიან წამოსულნი. ჰეროდოტეც მოიხსენიებს მეორე წიგნში ასოთა წინადაცვეთას, სელის ქსოვილს და ამბობს, ისინი [კოლხები] ეგვიპტელთა კანონებს იყენებნო. ფილოსტრაფე ამბობს, რომ მდინარე ფაზისსაც აქვს მცირე კუნძულები და რომ ქალაქი აია მის კუნძულზე ძეგს.

292

γαίη δὲ ὑμετέρῃ· ἐὰν μὲν οὕτω γράφεται „γαίη δὲ ὑμετέρῃ“, ἔσται τῆς 'Ελλάδος· ἐὰν δὲ „ἡμετέρῃ“, ἔσται τοῦ 'Ιστροῦ· παρακείται γὰρ τοῖς Κόλχοις οὐτος.

რომელიც თქვენ მიწას — თუ დავწერთ ასე — „რომელიც თქვენ მიწას“, — ელადა გამოვა, ხოლო თუ [დავწერთ] — „ჩვენს“ — ისტროსი იქნება. იგი ხომ კოლხებს ემიჯნება.

306

Καλὸν δὲ διὰ στόμα· τρία στόματα ἔχει ὁ 'Ιστρος, ὧν ἓν λέγεται Καλὸν στόμα, ὧς φησι Τιμάγητος· ἐν τῷ περὶ λιμένων, εἰς δ' φησι πλεῖσαι τὸν 'Αψυρτον.

მშვენიერი შესართავის მშვენიობით — ისტროსს აქვს სამი შესართავი, რომლებშიაც ერთს „მშვენიერი შესართავი“ ჰქვია, როგორც ამბობს ტიმაგეტე თხზულებაში „ნავსადგურთა შესახებ“; [პოეტე] გადმოგვცემს, რომ ამ [შესართავთან] მიცურდა აფსირტე.

τριγλώχιν· Ἐρατοσθένης
ἐν ᾧ Γεωγραφικῶν νῆσον εἶναι
ἐν τῷ Ἴστρω φησὶ τριγῶνον, ἴσην
ἰσόδω, ἦν Πεύκην λέγει διὰ τὸ
πολλὰς ἔχειν πεύκας.

სამკუთხოვანი — ერატოს-
თენე „გეოგრაფიკის“ შესამეწიგნ-
ში ამბობს, რომ ისტროსში არის
სამკუთხოვანი კუნძული, როდო-
სის თანაბარი, რომელსაც „პევე-
კეს“ ეძახის, ვინაიდან მასზე მრავ-
ლადაა ფიჭვი („პევეკე“).

ἀμφὶ δὲ διοισί· περι τὸν
περὶ τὴν Πεύκην ἀγκῶνα δύο
εἶναι φησὶ στόματα τοῦ Ἴστρου,
ὧν τὸ μὲν καλεῖται Ἄρηκος, τὸ
δὲ Καλὸν στόμα, ἐν ᾧ τάχιον οἱ
Κόλχοι σὺν Ἀψύρτῳ ἔπλευσαν.

ორგვლოვორი — [ამლო-
ნიოსი] ამბობს, რომ პევეკეს მო-
სახვევთან ისტროსის ორი შე-
სართავია, რომელთაგან ერთს
ჰქვია არეკოსი, ხოლო მეორეს
მშვენიერი შესართავი („კალონ
სტომა“), რომელთაგანც სწრაფად
მიცურდნენ კოლხები აფსირტეს-
თან ერთად.

οἱ δ' ἑσθιοὶ νῆσοισι· οἱ
περὶ τὸν Ἰάκωνα ἄνωθεν ἤς νῆ-
σου διὰ τοῦ Ἄρηκος στόματος
ἔπλευσαν...

ისინი კი კუნძულის ზე-
მოთ — იასონმა და მისმა მხლებ-
ლებმა კუნძულის ზემოთ გასცუ-
რეს არეკოსის შესართავით.

Οἱ Κόλχοι ἀφορηθέντες τῆς
Ἄργους οὐκ ἐπανήλθον φοβούμενοι
τὸν Αἰήτην, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν
ἔφυγον ὅπου δ' Ἀψυρτος ἐδολο-
φονήθη μετὰ τῶν κληθέντων ἀπ'
αὐτοῦ Ἀψυρτέων, οἱ δὲ ἐν Ἰλ-
λυρία, ὅπου οἱ Ἐγγελεῖς περὶ
τὰ Κεραύνια ὄρη.

„არგოს“ მდევარი კოლხები აი-
ეტის შიშით უკან აღარ დაბრუ-
ნებულან. მათი ნაწილი, სადაც
აფსირტე მოიკლა ვერაგულად,
იქ დასახლდა აფსირტესაგან სა-
ხელმიღებულ აფსირტელებთან
ერთად, სხვები კი ილირიაში
[დამკვიდრდნენ] კერავნიის მთებ-
თან, სადაც ენქელებია.

Κόλχων οἱ Πόντιοισι·
τῶν Κόλχων οἱ μετὰ Ἀψύρτου

კოლხთა ნაწილი, რო-
მელიც პონტოდან — კოლხ-

ὄντες κατόκησαν ἐν ταῖς Βρυγησί-
σιν, αἰτινὲς εἰσι τῆς Ἰλλυριδοῦς,
οἱ δὲ διὰ τῶν Κυανέων πετρῶν
ἐξελθόντες ὄκησαν Κέρκυραν. τῶν
γὰρ δ:ακόντων τὸς ἀριστεῖς Κόλ-
χων οὐ κατὰ ταῦτὸν τὸν πλοῦν
σπειλαμένων οἱ μὲν διὰ τοῦ Ἰστρου,
καθάπερ προεῖρηται, τὸν πλοῦν
ἐποίησαντο, ὧν ἦρχεν Ἀψυρ-
τος δ:α τῶν κἀταφθεν ἐμβάλων
εἰς τὸν δεδηλωμένον ποταμὸν καὶ
κατέλαβεν τοὺς ἦρωας περὶ τὰς
καλουμένας Βρυγηίδας νήσους· οἱ
δὲ διὰ τῶν Κυανέων νήσων τὸν
ἐκπλοῦν ποιησάμενοι· Κόλχοι κατ-
ήγητησαν εἰς τὴν Κέρκυραν νήσον,
ἐν ἣ καὶ οἱ Ἀργοναῖται ἔτυχον
ὄντες.

თავან ისინი, რომლებიც აფსირ-
ტესთან ერთად იყვნენ, დასახლ-
დნენ ბრიგეიდებზე — ილირიის
კუნძულებზე, ხოლო კიანეს კლდე-
ებზე გამოვლით წამოსული [კოლ-
ხები] კერკირაზე დამკვიდრდნენ.
გმირთა დასადგენებლად სხვადა-
სხვა გზით წამოსულ კოლხთაგან
ერთნი, როგორც ითქვა, ისტ-
როსზე გამოგმართნენ აფსირტეს
ხელმძღვანელობით, რომელიც
აღმა ამოჰყვა ხსენებულ მდინა-
რეს და გმირებს ეგრეთ წოდებ-
ულ ბრიგეიდის კუნძულებზე წა-
აწყდა, ხოლო კიანეს კუნძულთა
შორის გზაგამოვლილი კოლხები
კუნძულ კერკირას მიადგნენ, რო-
მელზეც არგონავტებიც აღმოჩნ-
დნენ.

1020

Ὅρκος παρὰ Κόλχοις ἢ Ἐκ-
άτη ταῖς φαρμακίσι. ἐρρέτις γὰρ
τούτων ἢ θεός.

კოლხებში გრძნეულ ქალთა სა-
ფიცარია ჰეკატე, ვინაიდან ეს
ღმერთქალი არის [ჯადოსნურ
საშუალებათა] აღმოჩენილი.

1470

Πολύφημος ἐν Μυσίᾳ κατα-
λείφεις ἕκτισε πόλιν Κίον τὴν
οὔτως ὀνομασθεῖσιν ἀπὸ τοῦ πα-
ραρρέοντος ποταμοῦ. μαχόμενος
πρὸς Χάλυβας οὗτος ἐτελεστήσεν
ᾧς φησι Νυμφόδωρος.

მიზიაში დატოვებულმა პოლი-
ფემემ დააფუძნა ქალაქი კიონი,
რომელიც ასე იწოდა მახლობე-
ლი მდინარისაგან. პოლიფემე,
როგორც ნიმფოდორე ამბობს, ხა-
ლიბებთან ბრძოლაში აღესრულა.

სიკანდრა კოლოფონელი — Νικανδρος

(II სუჟ. ძვ. წ.)

ტექსტი:

Nicandrea, rec. et em. Otto Schneider. სქოლიონებით. Lips.,
1856.

Ἦν δὲ τὸ Μηδεΐης Κολχί-
 θος ἐχθόμενον πῦρ
 κείνῳ τις ἐνδὲξῆται ἐφήμερον,
 οὐ περὶ χεῖλη
 θεομένουσθ' ὄνασλακτας ἄπτειται
 ἄμυγα κνηθιμάς...

თუ ვინმე კოლხ მედეას სა-
 ძულველ ცეცხლს — ერთდღიანს
 მიიღებს და მით ბაგენი მოუ-
 სველდება, მყისვე საშინელი წვა
 აუვარდება.¹⁸

სქოლიონი

249. Μηδεΐης. ἦτοι: τὸ
 ἐφήμερον σκευατικὸν ἔστι φάρμα-
 κόν, ὃ καλεῖται κολχικόν, ἢ βαρ-
 βαρικόν, ἢ καὶ οἱ βάρβαροι: νάφ-
 θαν καλοῦσιν, ὃ οἱ χρισμένοι: ἢ
 ἰμάτιον ἀληλιμμένον ὑπ' αὐτῶν
 φοροῦντες ἢ ἄλλο τι, ἐὰν ἔναντι
 ἡλίου στῶσιν, ὧς ὑπὸ πυρὸς κα-
 τεσθίονται ὀπαπῶμενοι: ἔστι: γάρ
 καυστικόν: δοκεῖ δ' ἢ Μηδεῖα τὴν
 κατὰσχευὴν αὐτῶν εἰρηκῆναι, ὁ:ὃ
 καὶ Κολχικὸν λέγεται: οἱ δ' ἱρι-
 αὐτὸ προσαγγρεύουσιν, ἄλλοι φα-
 ρικόν, ἔτεροι: ἐφήμερον, ὅτι ἐν αὐτῇ
 τῇ ἡμέρᾳ ἢ ποθῆ ἀναίρει: γίνεται:
 ὁ:ὃ παρὰ τὸν Ἰπῶνιν τὸν ποταμόν:
 τοῦτο γεννᾶται ὄρνιθου, μαρξίνε-
 ται δὲ περὶ μεσημβρίαν: ἢ ὁ:ὃ τὸ
 ἡμέραν ἄλλην μὴ ὄνασθαι: ἐξαρ-
 κεῖν τοὺς πόντας: αὐτό...

მედეიასი ანუ „ერთდღი-
 ანი“ — წამალია მოსამზადებელი,
 რომელსაც ეწოდება კოლხური
 ან ბარბაროსული და რომელსაც
 ბარბაროსები ნაფთსაც (νάφθαν)
 ეძახიან; თუ იმით [ტანს] დაიხე-
 ლენ, ან იმ სამოსს, ზემოდან
 რომ ატარებენ, ან სხვა რასმე
 გაეღებენ და მზის პირისპირ
 დადგებიან, ვით ცეცხლისგან,
 ისე შთაინთქმებიან და მოისპო-
 ბიან: მწველია და იმიტომ. რო-
 გორც ჩანს, მისი მომზადება მე-
 დეამ აღმოაჩინა, ამიტომაც
 კოლხურ [წამალს] ეძახიან.
 ზოგიერთები მას „ირისს“ უწო-
 დებენ, ზოგიერთები — „ფარი-
 კულს“, სხვები კი — „ერთდღი-
 ანს“, ვინაიდან დაღვეის დღესვე
 ჰკლავს. ხარობს მდინარე ჰიპა-
 ნისთან¹⁸: აღმოცენდება გარიჟ-
 რაჟზე, შუადღისათვის კი ჰკნება.
 ანდა იმიტომ [ეძახიან „ერთ-
 დღიანს“], რომ მის დამღვეთ არ
 შეუძლიათ მთელ დღეს გასძ-
 ლონ...

კალისტენე ოლინთიელი არისტოტელეს მოწაფე და ალექსანდრე მაკედონელის მახლობელი პირი იყო. მას დაუწერია შემდეგი თხზულებები: „ჰელენიკა“, „ალექსანდრეს ისტორია“, „პერიპლუსი“ და სხ.

ტექსტი:

F Gr. Hist. II B.

I

„პერიპლუსი“

6 (40)

Schol. Apoll. Rhod. I, 1037. ... Καλλισθένης δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ Περιπλου κατ' ἔχθρα φησὶ τοὺς οἰκοντὰς τῆν Κύζιον ἐπιπέσθαι νυκτὸς τοῖς Ἀργοναυταῖς.

... კალისტენე „პერიპლუსის“ პირველ წიგნში ამბობს, კიზიკოსის მკვიდრნი მტრობის გამო დაესხნენ თავს ღამით არგონავტებსო.

7 (39)

Ibid. II, 672: τῆμος ἐρημαλῆς νῆσου λιμέν' εἰσελάσαντες Θυσιάδος] Καλλισθένης δὲ ἐν τῷ Περιπλῳ ἔπειθ' ἔφησεν ἔλθον φησὶ προσαγορεύεσθαι τὴν τε χῶραν καὶ τὴν νῆσον Θυσιάδα, ἔπειθ' ἔφη τῶν βαρβάρων <Βι> θυσίαν. <ბი>

მაშინ უდაბური კუნძულის— თინიასის ნავსადგურში შენადნენ: კალისტენე „პერიპლუსში“ ამბობს, მხარე და კუნძული ელინების მიერ იწოდება თინიასად, ბარბაროსთა მიერ კი — <ბი> თვინიადო.

პალეოგრაფიკა I — Παλαιγραφία

(IV — III საუკ.)

პალეოგრაფიკის სახელით რამდენიმე ავტორია ცნობილი. სვიდას მოწმობით, ეს პალეოგრაფი იყო აბილოსელი (Παλαιγραφίτης Ἀβιλοῦς), ალექსანდრე მაკედონელის თანამედროვე ისტორიკოსი, არისტოტელეს მეგობარი და ავტორი თხზულებებისა: „კიპრიკა“, „დელიკა“, „ატიკა“, „არაბიკა“. ფიქრობენ, რომ მასვე უნდა დაეწერა.

„ტროიკაც“, რომელსაც, სვიდას გადმოცემით, ზოგი პალეფატე ათენელს (თუ ეგვიპტელს) მიაწერდა. ზოგიც — პაროსელს (თუ პრიენელს).

ტექსტი: 1) F Hist. Gr. II.
2) F Gr. Hist. I.

„ტროიკა“

2 (336)

Harpoer. Suid. s. Μα-
κροκέφαλοι. Ἄντιφῶν ἐν τῇ
Περὶ ἰσονομίας. ἔμφος ἔστιν οὖτω
καλοῦμενον, οὗ καὶ Ἡσιόδου μέ-
μνηται ἐν ᾧ Γυναικῶν Καταλόγῳ·
Παλαίφατος δ' ἐν ᾧ Τρωικῶν ἐν
τῇ Διῖνῃ φησὶν ὑπεράνω Κόλχων
οἰκεῖν τοὺς Μακροκέφαλους.

მაკროკეფალები: [მოიხ-
სენიებს] ანტიფონტი წიგნში
„თანხმობისათვის“. ტომია ასე
წოდებული, რომელსაც ჰესიოდეც
მოიხსენიებს „ქალთა კატალოგის“
მესამე წიგნში. პალეფატე „ტრო-
იკის“ მეშვიდე წიგნში ამბობს,
რომ მაკროკეფალები ცხოვრო-
ბენ ლიბიაში¹ კოლხების ზემოთ².

3

იხ. პელანიკე, „ტომთათვის“ ფრგ. 70 (109).

პალეფატე II — Παλαίφατος
(IV საუკ. ძვ. წ.)

ტექსტი:

Mythographi Graeci III, 2: Palaephatus, Περὶ ἀπί-
στων, edidit N. Festa. Lipsiae, 1902.

„დაუჯერებელთა შესახებ“

IX (10)

[ლინკევისის შესახებ]

Λέγεται ὡς Λυκαῖος καὶ τὰ
ὑπὸ γῆν ἔώρα. τοῦτο δὲ ψευδές.
τὸ δὲ ἀληθές ἔχει ὡδε· Λυκαῖος
πρῶτος ἤρξατο μεταλλεύειν χαλ-
κὸν καὶ ἄργυρον καὶ τὰ λοιπὰ
ἐν δὲ τῇ μεταλλείᾳ λύχνους κα-
ταφέρων ὑπὸ τῆν γῆν, τοὺς μὲν
κατελίμπανεν ἐπὶ τοῦ τόπου,

ამბობენ, თითქოს ლინკევისი,³
ქვესკენელში რაცაა, ხედავდაო.
ეს ტყუილია. სიმართლე კი შემ-
დეგია: ლინკევისმა პირველად იწ-
ყო სპილენძის, ვერცხლისა და
სხვათა ამოღება მაღაროდან. მალ-
ნის მოპოვების დროს მიწის ქვეშ
ჩაჰკონდა სანათები, რომელთაც

αὐτὸς δὲ θύλακούς ἀνέφερε τοῦ
 χαλκοῦ καὶ τῆς σιδήρου. ἔλε-
 γον οὖν οἱ ἄνθρωποι· „λυγροὺς
 καὶ τὰ ὑπὸ γῆν ἔργα καὶ καταδύ-
 νων ἀργύριον ἀναφέρει“.

აღვიღზე სტოვებდა, თვითონ კი
 სპილენძითა და ვერცხლით [სავ-
 სე] ტომრები ამოჰქონდა. ხალხი
 ამბობდა: „ლინკევისი მიწისქვე-
 შეთში რაცაა, ხედავს, შიგ ჩადის
 და ვერცხლი ამოაქვსო“.

XXII (23)

[ფინევისი შესახებ]

Ἰστορεῖται περὶ Φινέως ὡς
 διεφόρου Ἄρπυιαι τὸν βίον αὐτοῦ,
 δοκοῦναι δὲ ἔναι θηρία πετεινὰ
 εἶνα· ταῦτα ἀρπάζοντα ἀπὸ τῆς
 τραπέζης τοῦ Φινέως τὸ δεῖπνον.
 ἢ δὲ ἀλήθεια αὐτῆ· Φινεὺς ἦν
 Παιανίης βασιλεὺς. γέροντα δὲ αὐ-
 τὸν ὄντα ἢ ὄψις ἐπέλιπεν οἱ τε
 ἄρρηνες παῖδες ἀπέθανον. θυγα-
 τέρες δὲ ἦσαν αὐτῶν Ἐράσεια καὶ
 Ἄρπυρεια***, αἵτινες τὸν βίον
 αὐτῶν διεφθείρον. ἔλεγον οὖν οἱ
 πολλοὶ „ἄστυχοις ἢ Φινεὺς“ αἱ
 Ἄρπυιαι αὐτῶν διαφθείρουσι τὸν
 βίον“. οἰκτεῖραντες δὲ αὐτὸν
 Ζήτης· καὶ Κάλκις, ἀστυχίτοις
 αὐτῶν ὄντες, Βορέου δὲ παῖδες
 (ἄνδρες, οὐκ ἄνემοι), βοηθήσαν-
 τες αὐτῶν, τὰς τε θυγατέρας ἐξ-
 εδηλώσαν ἐκ τῆς πόλεως καὶ τὰ
 χρήματα συναθροίσαντες, ἐπίτρο-
 πον αὐτῶν κατέστησαν τῶν Θρα-
 κῶν τῶν...

ფინევისზე მოგვითხრობენ, თით-
 ქოს პარპიები მისი ცხოვრების
 სახსარს იტაცებდნენ; ზოგიერ-
 თებს ჰგონიათ, ესენი ფროთსა-
 ნი ცხოველები იყვნენ და ფინ-
 ევისის სუფრიდან სადილს იტა-
 ცებდნენ: სიმართლე კი ესაა: ფი-
 ნევისი იყო პეონიის მეფე. ოდეს
 მოხუცდა, მხედველობა დაკარგა
 და ვაჟებიც დაეხოცა. მისი ქა-
 ლიშვილები იყვნენ ერასია და პარ-
 პირია***, რომლებიც მისი ცხოვ-
 რების სახსარს ანადგურებდნენ.
 მოქალაქენი ამბობდნენ: „უბედუ-
 რი ფინევისი! პარპიები მისი ცხოვ-
 რების სახსარს ანადგურებენო“.
 შეებრალათ იგი ძეტესა და კა-
 ლაისს, მის მეზობელ ქალაქში
 მცხოვრებთ, ბორეასის (აღამიანი-
 სა და არა ქარის) ვაჟებს და შემ-
 წევობა აღმოუჩინეს მას: ქალი-
 შვილები ქალაქიდან გააძევეს,
 [ფინევისის] ქონებას თავი მოუყა-
 რეს და მოურავად ვილაც თრა-
 კიელი დაუყენეს.

XXX (31)

[ფრიქსესა და ჰელეს შესახებ]

Περὶ Φριξῆος Ἰστοροῦσιν ὡς
 ἰσχυρῶς αὐτῶν προῦλεγεν· ὅτι ὁ

<ფრიქსეს შესახებ> მოგვით-
 ხრობენ, რომ ვერძმა მას უწი-

πατήρ αὐτοῦς μέλλοι θύειν· καὶ
 λαβῶν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἀνα-
 βιάς τε ἐπ' αὐτὸν σὺν αὐτῇ, διὰ
 τῆς θαλάσσης ἀφίκοντο εἰς τὸν
 Εὐξείνιον πόντον, διὰ τριῶν ἢ τεσ-
 σάρων ἡμερῶν τὸ πλῆν διανύσαν-
 τες. ὕπερ ἐστὶ δῶσπιστον, κριὸν
 θιάττον νηὸς διανήχεσθαι, καὶ
 ταῦτα βαστάζοντα δύο ἀνθρώπους
 καὶ που σιτία καὶ ποτὰ καὶ ἑαυτῶ
 καὶ ἐκείνοις (οὐ γὰρ δῆπου ἄσι-
 τοι τοσοῦτον χρόνον διέμενον). εἶ-
 τα Φρίξος τὸν τῆν σωτηρίαν αὐτῶ
 φράσαντα κριὸν καὶ διασώσαντα
 σφάξας καὶ τὸ δέρμα ἀποδείρας
 ἔδωκεν ἔδνον Αἰήτη τῆς θυμα-
 τρὸς αὐτοῦ (ὁ δὲ Αἰήτης τῶν
 Κόλχων τότε ἐβασίλευεν). ἄρα δὲ
 πῶς καὶ τὰ δέρματα τότε σπάνια
 ἦν, ὥστε βασιλέα ἕνον τῆς ἰδίας
 θυγατρὸς τὸ κῶδιον λαβεῖν. <ἦ>
 οὕτω τοῦ μηδενοῦ ἀξίαν τὴν ἑαυ-
 τοῦ θυγατέρα ἐνόμιζεν; ἦδη δὲ
 τινες, ἵνα τὸν γέλωτα τοῦτον ἐκ-
 φύγωσι, „χρυσὸν“ φασὶν ἦν τὸ
 δέρμα τοῦτο“. καὶ εἰ χρυσὸν τὸ
 δέρμα ἦν, οὐκ ἐχρῆν τὸν βασι-
 λέα λαβεῖν παρ' ἀνδρὸς ξένου. λέ-
 λεκται δὲ ὅτι καὶ. Ἰάσων ἐπὶ τὸ
 κῶδιον τοῦτο τὴν Ἄργῶ ἔστειλε
 καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Ἑλλήνων.
 ἀλλ' οὐκ ἂν οὐθ' ὁ Φρίξος
 οὕτως ἀχάριστος ἦν ὥστε τὸν
 εὐεργέτην ἀνελεῖν, οὐτ' εἰ <καὶ>
 σμαρτάδιον ἦν τὸ κῶδιον, ἔπλευ-
 σεν ἂν ἡ Ἄργῶ ἐπ' αὐτό. τὸ δὲ
 ἀληθὲς ἔχει ὧδε· Ἀθάμας ὁ Αἰό-
 λου τοῦ Ἑλλήνος ἐβασίλευσε τῆς
 Φθίας. ἦν δὲ αὐτῶ ἀνηρ ἐπίτρο-
 πος τῶν πρᾶγματων, ὃν μάλιστα

ნასწარმეტყველა, რომ მამას გან-
 ზრახული აქვს მათი [მისი და ჰე-
 ლეს] მსხვერპლად შეწირვა. მო-
 კიდა ხელი [ფრიქსემ] თავის დას,
 შეჯდა მასთან ერთად [ვერძზე] და
 ზღვით მივიდნენ ევქსინის პონ-
 ტოში, გაიარეს რა მთელი გზა
 სამ თუ ოთხ დღეში. დაუჯერებე-
 ლია, რომ ვერძს ხომალდზე სწრა-
 თად ეცურა და თან ორი ადამიან-
 ნი ცეტარდინა; ანდა სად იყო საჭ-
 მელ-სასმელი მისთვის და მათთვის
 საც (მშვივრები ხომ ვერ გაძლებდ-
 ნენ ამდენ ხანს)? ამის შემდეგ მისი
 ნუგეშისმცემელი და მხსნელი
 ვერძი ფრიქსემ დაკლა, გახადა
 ტყავი და აიეტს მისი ქალიშვი-
 ლის ურვადად მისცა (აიეტო მაშინ
 კოლხებზე მეფობდა). შეხედე, ისე
 იშვიათი ყოფილა მაშინ ტყავე-
 ბი, რომ მეფემ საკუთარი ქალი-
 შვილის ურვადად ტყავი აიღო!
 <ან> ასე არაფრის ფასად არ
 თვლიდა თავის ქალიშვილს! ზო-
 გიერთები, რათა ამ სასაცილო
 ამბავს თავი დააღწიონ, ამბო-
 ბენ: „ის ტყავი ოქროსი იყო“. ოქროსიც
 რომ ყოფილიყო ტყა-
 ვი, მეფეს მაინც არ უნდა აეღო
 უცხო კაცისაგან.

ისიც უთქვამთ, თითქოს იასონ-
 მა ამ ტყავისათვის გაგზავნა [ხო-
 მალდი] „არგო“ და ელინთა შო-
 რის საუკეთესო [ვაეტაკები].

მაგრამ არც ფრიქსე იქნებოდა
 ისე უმადურო, რომ კეთილის-
 მყოფელი მოეკლა და, თუნდაც
 ზურმუხტისა ყოფილიყო ტყავი,
 არც „არგო“ გაემართებოდა მის-
 თვის. სიმართლე კი აი ესაა:

πιστὸν ἡγεῖτο, ὀνόματι Κυρίου· ἐς
 αἰσθόμενος τὸν Ἀθάμαντα ἀπο-
 κτεῖναι ἐθέλοντα τὸν Φρίξον δηλοῖ
 τοῦτο τῷ Φρίξῳ. ὁ δὲ Φρίξος
 κατεσκευάσας ναῦν καὶ ἐνέθεται ἐν
 αὐτῇ χρήματα πάμπολλα. ἐν ἣ
 νῆϊ καὶ ἡ μήτηρ Πέλοπος (ὄνομα
 δὲ αὐτῇ Κῶς) καὶ αὐτῇ ἐκ τῶν
 αὐτῆς χρημάτων εἰκόνα ποιησα-
 μένη χρυσοῦν ἐνέθεται. σὺν τοῖς
 χρήμασι γοῦν καὶ Φρίξον καὶ Ἐλ-
 λην ὁ Κριὸς ἐν ταύτῃ ἐνθεις ὤχε-
 το ἀπῴων. ἡ μὲν οὖν Ἐλλη κατὰ
 τὸν πλοῦν ἀσθενήσασα ἀπέθανεν
 (ἐξ ἧς καὶ Ἑλλησποντος ἐκλήθη),
 αὐτοὶ δὲ ἀφικόμενοι εἰς τὸν Φά-
 σιν κατοικοῦσιν ἐκεῖ, καὶ γαμεῖ
 Φρίξος τὴν τοῦ τῶν Κόλχων βα-
 σιλέως Διήτου θυγατέρα Χαλκιο-
 πην, δούς ἕδνα τούτῳ τὴν χρυσοῦν
 εἰκόνα τῆς Κῶ, ἀλλ' οὐχὶ δέρμα
 κριοῦ. οὕτως ἡ ἀλήθεια ἔχει.

(ὕστερον δὲ Ἀθάμαντος τε-
 λευτήσαντος Ἰάσων πλεῖ τῇ Ἀρ-
 γοῖ ἐπὶ τοῦτον τὸν χρυσοῦν τῆς
 Κῶ, ἀλλ' οὐχὶ δέρμα κριοῦ. οὕτως
 ἔχει ἡ ἀλήθεια).

ეთიამი მეფობდა ჰელენის ძის
 ეოლოსის ვაჟი ათამანტი. მას
 ჰყავდა სახელმწიფო საქმეთა მო-
 ურავი, რომელსაც საგანგებო
 ნდობას უცხადებდა და რომელ-
 საც სახელად კრიოსი (ვერძი)
 ერქვა. როცა ამან შეიტყო, ათ-
 ამანტს ფრიქსეს მოკვლა სურ-
 სო, ეს ამბავი ფრიქსეს გაუმელავ-
 ნა. მაშინ ფრიქსემ ხომალდი მო-
 ამზადა და შიგ მრავალრიცხო-
 ვანი განძი ჩააწყო. ამ ხომალდ-
 ში პელოპსის დედამაც (სახელად
 მას კოსი ერქვა) ჩადო ოქროს
 ქანდაკება, რომელიც საკუთარი
 განძეულობიდან გააკეთებინა.
 განძეულობასთან ერთად კრიოს-
 მა ამ ხომალდზე მოათავსა ფრიქ-
 სე და ჰელე და იქაურობას გას-
 ცილდა. ცურვის დროს ჰელე
 ავად გახდა და მოკვდა (მისგან
 ეწოდა სახელი ჰელესპონტს);
 სხვები კი მიადგნენ ფაზისს
 და იქ დასახლდნენ. ფრიქსემ
 ცოლად შეირთო ქალკიოპე,
 ასული კოლხთა მეფის აიეტისა,
 რომელსაც ურვადად მისცა კო-
 სის ოქროს ქანდაკება და არა
 ვერძის ტყავი. ასეთია სიზართ-
 ლე. (შემდეგ, როცა ათამანტი
 გარდაიცვალა, იასონი მიემგზავ-
 რება „არგოთი“ ამ კოსის ოქ-
 როსთვის და არა ვერძის ტყა-
 ვისათვის. ნამდვილი თუ გინდათ,
 ესაა).

XLIII (44)

[მეღეას შესახებ]

Περὶ Μηδείας φασὶν ὡς ἀφέ-
 ψουσα τοὺς πρεσβύτας νέους ἐποίησεν.

მეღეას შესახებ ამბობენ, რომ
 იგი მოხუცებს ხარშავდა და

ἐγένετο δὲ τοιοῦτον. Μήθεια πρώτη τοιοῦτον ἄνθος εὔρε θυνάμενον καὶ τὰς λευκὰς τρίχας ποιῆσαι μελαίννας. τοὺς οὖν γέροντας ἐκ πολλῶν μελαίννας τρίχας ἔχοντας ἐπολεῖ φαίνεσθαι ...

ახლგაზრდავებდაო. ეს კი ასე იყო: მელდამ პირველმა იპოვა ისეთი ყვავილი, რომელსაც შეეძლო თეთრი თმების გაშავება და ისე აკეთებდა, რომ მოხუცები ჭალარის ნაცვლად შავი თმების მქონენი ჩანდნენ.

მადოძხე როდოხელი — E 5 0 1 5

(III სჯუ. ძვ. წ.)

ველოქსე ნაკლებად ცნობილი ავტორია. მას მიეწერება 9 წიგნის შემკველი თხზულება — „დედამიწის აღწერილობა“ (Γῆς περιοδος). მოღწეულია ფრაგმენტულად. ხშირად იმოწმებს სტეფანე ბიზანტიელი.

ტექსტი: F Gr. Hist. I.

5

[Aristot.] II. θ α σ μ. ἀ κ. 173: ἐν θρεῖ Βερεκυνθίῳ γεννᾶσθαι λίθον καλοῦμενον μάχαιραν, ὃν ἐὰν εἰρηγί τις τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκᾶτης ἐπιτελοῦμεναι ἐμμάχησιν γίνεσθαι, ὡς Ἐπιδόξος φησιν.

ბერეკინთოსის მთაზე⁴ ჩნდება ხოლმე მახვილად წოდებული ქვა. თუ მას ვინმე იპოვის ომდროს, როცა ჰეკატეს მისტერიები სრულდება, გაცოფდება, როგორც ამბობს ველოქსე.

ფილარქე — Φύλαρχος

(III სჯუ. ძვ. წ.)

ფილარქე ათენელი თუ ნავკრატისელი ისტორიკოსი იყო. მოხსენიებენ: პოლიბიოსი, პლუტარქე.

ტექსტი: F Gr. Hist. I.

F Hist. Gr. I.

13 (18)

Athen. II, 21 p. 44 B (Constant. Porph. De adm. imp. 23): <Φύλαρχος> φησὶ δὲ καὶ <ἐν τῇ ἑβδόμῃ> τοὺς Ἴβηρας πάντας ἕδριποτεῖν καὶ τοὶ πλουσιωτάτους ἀφ' ἑρῶπων ὄντας <κίχτηται γὰρ

<ფილარქე> მეშვიდე წიგნში ამბობს, რომ იბერები ყველანი წყალს სვამენ, თუმცაღა ადამიანებში უმდიდრესნი არიან. <მოექვებათ ღიღძალი ვერცხლი და ოქრო>. ამბობს [მწერალი], რომ მომჭირნეობის გამო ღლეში მულამ

ἀργυρον και χρυσον πλειστον>. ერთხელ ჰამენ, ტანისამოსს კი
μονοσιτειν τε αυτους δει λεγει δια ატარებენ უძვირფასესს.⁵
μικρολογιαν, έσθητας δε φορειν
πολυτελεστάτας.

ნეანთე — Νεάνθης

(III საუკ. ძვ. წ.)

ნეანთე კიზიკოსელი რიტორი და ისტორიკოსი იყო. იმოწმებენ-
მის რამდენიმე თხზულებას. ჩვენამდე არც ერთი არ მოღწეულა.

ტექსტი: 1) F Gr. Hist. I.

2) F Hist. Gr. III.

„მითიკა“

12 (34)

Schol. Apoll. Rhod.

I, 1065: Νεάνθης δε και Δη-
λοχος ιστοροσιν, ότι άπήγξατο
ή Κλείτη και ότι έκ των δακρύων
αυτης κρήνη εν Κυζίκω έγένετο
ακληθείσα επί τή θνόματι αυτης
Κλείτη.

ნეანთე და დეილოქე მოგვი-
თხრობენ, რომ კლიტემ თავი ჩა-
მოიხრჩო და რომ მისი ცრემ-
ლებიდან კიზიკოსზე გაჩნდა წყა-
რო მისი სახელის მიხედვით კლი-
ტელ წოდებული.⁶

39 (6)

იხ. სტრაბონი, I, 2, 38.

დურისი — Δουρις

(c. 340—275)

დურისი ცნობილი სამოსელი ისტორიკოსია. მისი მთავარი თხზუ-
ლება იყო „ისტორია“ (იგივე „მაკედონიკა“ ან „ჰელენიკა“). დუ-
რისი დიოდორე სიცილიელის მთავარი წყაროა.

ტექსტი: F Gr. Hist. I.

F Hist. Gr. II.

„ისტორია“ („მაკედონიკა“)

11 (28)

Schol. B. Eurip. Alc.

249: μαρτυρει και Δουρις έν
τη ις των Μακεδονικών, ότι έν
Ίωλκω ένσυμφεσθη. Ίωλκωσ γάρ
Πελιάς έβασίλευσεν.

„მაკედონიკის“ მეთექვსმეტე
წიგნში დურისი გვიმოწმებს, რომ
[ალკესტიდა] იოლკოსში გათხოვ-
და. იოლკოსზე კი პელიასი მე-
ფობდა.

Schol. Apoll. Rhod. II 1249: Ἰλλύμενος χαλαίησιν] δεσθῆναι τὸν Προμηθεῖα φησὶν Ἑσίοδος καὶ τὸν ἀετὸν ἐπιπεμφθῆναι αὐτῷ διὰ τὴν τοῦ πυρὸς κλοπήν. Δούρις δὲ φησὶ διὰ τὸ τῆς Ἀθηναῖς ἐρασθῆναι· εὖθεν τοὺς περὶ τὸ Καυκάσιον οἰκονύτας μόνῳ Διὶ καὶ Ἀθηναῖ μὴ θύειν διὰ τὸ κολάσεως αἰτίους Προμηθεὶ γενέσθαι, καθ' ὑπερβολὴν δὲ σέβειν Ἑρακλέα τῆς τοῦ ἀετοῦ τοξείας χάριν. εἰκότως οὖν ὁ Ἀπολλώνιος περὶ Καυκάσον γενόμενος καὶ τούτων ἐμνήσθη.

სპილენძის ბორკილებით მიჯაჭვული: ჰესიოდე ამბობს, რომ პრომეთე შეიბოროკა და არწივი მიეგზავნა ცეცხლის მოპარვის გამო. ღურისი კი ამბობს: ათენას შეყვარების გამო. აქედანაა, რომ კავკასიის მცხოვრებნი მხოლოდ ზევსსა და ათენას არ სწირავენ მსხვერპლს, ვინაიდან ისინი იყვნენ პრომეთეს დასჯის მიზეზნი, ჰერაკლეს კი არწივის მშვილდით განგმირვის გამო განსაკუთრებულად სცემენ თავყვანს.

ბუნებრივია, რომ აპოლონიონსმა, რაკი კავკასიონს მიადწია [თხრობაში], ეს ამბებიც გაიხსენა.

66 (28)

იხ. ჰეროდოტე, „არგონავტიკა“, ფრგ. 46 (42).

ΘΗΣΕΥΣ — Τίμαιος

(c. 352 — 256)

ტექსტი:

F Hist. Gr. I.

„ისტორია“

ფრგ. 5

Schol. Apoll. Rhod. IV, 786: Πλαγκταὶ πέτραι ἐν τῷ πορθμῷ εἰσὶν, ὧς Τίμαιος καὶ Πεισίστρατος ἑ Διπαρταῖος.

პლანქტები არის კლდეები [სიცილიის] სრუტეში, როგორც ტიმეოსი და ლიპარეელი პისისტრატე [ამბობენ].

ფრგ. 6

იხ. დიოდორე, IV, 56.

Schol. Apoll. Rhod. IV, 1217: <Τιμώνας> ἐν πρώτῃ τῶν Σικελικῶν ἐν Κόβλοις φησὶν Ἰάσωνα Μήδειαν γῆμαι, Αἰήτου ἀντὶ ἐγγυήσαντος. ὁ δὲ ἀντὶς φησι· δείκνυνται παρὰ τὸν παρὰ πλοῦν ἔνδον τοῦ Πόντου κηποὶ· τινες Ἰασόνιοι καλοῦμενοι, καὶ ὧν τὴν ἀπόβασιν ἐποίησατο καὶ κατὰ τὴν Αἴαν γυμνάσια καὶ δίσκοι, καὶ τῆς Μηδείας θάλαμος, καὶ ὃν τότε ἐνυμφεύθη· καὶ πρὸς τῇ πόλει ἱερὸν ἰδρυμένον Ἰάσονος, καὶ πρὸς τούτοις ἱερὰ πολλὰ.

Τίμαιος δὲ ἐν Κερκύρα λέγων γενέσθαι τοὺς γάμους, καὶ περὶ τῆς Φυσίας ἱστορεῖ, ἔτι καὶ ὕψι λέγων ἄγεσθαι αὐτὴν κατ' ἐνιαυτὸν, Μηδείας πρῶτον Φυσάσης ἐν τῷ Ἀπόλλωνος ἱερῷ. καὶ βωμοὺς δὲ φησι μνημεῖα τῶν γάμων ἰδρύσασθαι, σύνεγγυς μὲν τῆς θάλασσης, οὐ μακρὰν δὲ τῆς πολέως. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Νυμφῶν τὸν δὲ, Νηρηίδων. ὁ γε μὲν Ἀπολλώνιος τὸν μὲν φησι Νυμφῶν εἶναι τὸν βωμόν· τὸν δὲ, τῶν Μοιρῶν.

<ტიმონასი?>⁷ „სიცილიის ისტორიის“ პირველ წიგნში ამბობს, რომ იასონმა კოლხებში შეირთო მედეა, რომელიც მასზე აივტმა დანიშნა. იგივე ამბობს: პონტოს შიგნითა სანაპიროსთან უჩვენებენ რომელიღაც ბალებს, რომელთაც იასონისა ეწოდებათ და სადაც [იასონი] ხომალდიდან გადმოვიდა; აგრეთვე აიაში [არსებულ] გიმნასიებს, დისკოებსა და მედეას თალამოსს, სადაც მაშინ იქორწინა; ასევე— ქალაქთან ნაგებ იასონის ტაძარს და ამათთან ერთად მრავალ სალოცავს.

ხოლო ტიმეოსი ამბობს, რომ ქორწილი მოხდა კერკირაზე და მსხვერპლშეწირვაზეც მოგვითხრობს; ამბობს, რომ ჯერ კიდევ ახლაც ყოველწლიურად მართავენ იმ მსხვერპლშეწირვას, რომელიც პირველად მედეამ მოაწყო აპოლონის ტაძარში. [ტიმეოსივე] გადმოგვცემს, რომ ზღვის მახლობლად, ქალაქიდან არცთუ ისე დაშორებით, აგებულა ქორწილის სამახსოვრო საკურთხევლები. ერთ მათგანს ნიმფებისა ჰქვია, მეორეს კი — ნერიიდებისა. ხოლო აპოლონისი ამბობს: ერთი ნიმფებისაა, მეორე კი — მოირებისაო.

Ibid. IV, 1153: ὁβ. დიონისიოს სკიტიკობრაქიონი, „არგონავტები“, II, ფრგ. 3 (7).

ფრგ. 9

იხ. აპოლონიოს როდოსელის
„არგონავტიკის“ სკოლიო-
ნი, IIწ. 399-ე ტაბთან (კირკე-
ონი).

ფრგ. 13

იხ. ლიკოფრონის „ალექ-
სანდრას“ ცეცესეული კომენტა-
რი, ტ. 615.

ძოილოზ ავზიპოლისელი—Ζωίλος

(III საუკ. ძვ. წ.)

ძოილოსი ალექსანდრიული ხანის ჰომეროსის ეპოსის მკვლევა-
რია. ცხოვრობდა პტოლემეაიოს ფილადელფოსის დროს (285—247).

ტექსტი: F Gr. Hist. II.

„ჰომეროსის შემოქმედებისათვის“

3

Αnon. II. σφ. 9, 14: კირკეს მიერ ლორებად ქცე-
თბც ex Κίρκης σσιμορφοσυμείους, ულნი,⁸ რომელთაც ძოილოსი
იმς δ Ζωίλος ἔφη χσιρῖθια κλαῖου-
τα. ჰყვიტინა ლორუკებს ეძახის.

დემარატე — Δημάρατος

(III—II სს.)

ტექსტი: F Gr. Hist. I.

<არგონავტიკა?>

1 (378)

Schol. Apoll. Rhod. არც ჰომეროსი, არც ჰესიოდე
I, 45: იმτε Ὀμηρος ἰმτε Ἡσί- და არც ფერეკიდე არ იხსენიე-
οδος ἰმτε Φερεκίδης λέγεισσι τὸν ბენ იფიკლეს არგონავტებთან...

Ἴφικλον σὺν τοῖς Ἀργοναύταις...
 τὸν δὲ Ἴφικλον Ἡσίοδος ἐπὶ
 πυρίνων ἀθέρων τρέχειν φησὶν·
 Ἀτμάρατος δὲ ἐπὶ τῆς θαλάσσης.
 ἔστι δὲ υἱὸς Φυλάκου καὶ Κλυ-
 μένης τῆς Μινύου.

ჰესიოდე ამბობს, რომ იფიკლე
 პურის თავთავებზე დარბოდა, დე-
 მარტე კი—ზღვაზეო. [იფიკლე]
 ფილაქესა და მინიასის ასულის
 კლიმენეს ვაჟი შვილია.

2

a) იხ. დიონისიოს სკი-
 ოტობრაქ. ფრგ. 6 (II, 7, 1)

b) იხ. ფერეკიდე, ფრგ.
 111 (67) b.

3

Schol. Apoll. Rhod.
 I, 224: οὐδὲ μὲν οὐδ' αὐτοῖο
 παῖς μεγάινειν Ἄκαστος ἰφίμου
 Πελίαιο δόμοις ἐνὶ πατρὸς ἔηος
 μιμνᾶζειν, Ἄργος τε θεᾶς ὑποερ-
 γὸς Ἀθήνης] εἰ δὲ ἐπὶ κίνδυνον
 αὐτοῦς ἔπεμπεν ὁ Πελίας, διὰ τί
 ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐξήρχετο; καὶ οὗτος
 μὲν φησιν ἄκοντος τοῦ πατρὸς·
 Δημάγητος δὲ, ὅτι ἐκέλευσεν ὁ
 Πελίας τὴν Ἀργὸν ἀραιοῖς γόμοις
 παγήναι, ἵνα ταχέως ἀπολέσῃ αὐ-
 τοῦς. ὁ δὲ Ἄργος τοῦναντίον
 πεποιήκειν, καὶ πιστὸν ἔχων τὸν
 τέκτονα Ἄκαστος ἐπέβη. διαπο-
 ρεῖται: δὲ, διὰ τι εἰς κίνδυνον
 πέμπων ὁ Πελίας Ἰάσονα εἶασε
 τὸν υἱὸν ἀπελθεῖν. ἢ Δημάγητος
 οὐκ φησιν ὅτι — τοῦναντίον ἰσχυ-
 ροτάτοις γόμοις Ἀθήνας ὑπο-
 φημοσύαις συνέπηξεν. τὸ πιστὸν
 οὐκ ὁ Ἄκαστος ἔχων παρὰ τοῦ
 Ἄργου αὐτὸς τε ἔπλει ἄκοντος
 τοῦ πατρὸς καὶ ὁ Ἄργος σὺν
 αὐτῷ. ταῦτα δὲ δοκεῖ καὶ ὁ Ἀπολ-
 λώνιος ἀνιτιτόμενος λέγειν, ὅτι

არც თვით მძლე პელიასის ძეს,
 აკასტეს, სურდა მამამისის სა-
 სახლეში დარჩენა, არც არგოსს,
 ღმერთქალ ათენას შვიკრდს: თუ-
 კი საფრთხეში გაგზავნა [არგო-
 ნავტები] პელიასმა, მისი შვილი
 რალაზე წავიდა? ამბობენ, იგი
 მამის სურვილის წინააღმდეგ [გა-
 ემგზავრაო]. დემაგეტე [ამბობს],
 რომ პელიასმა ბრძანა „არგო“
 სუსტი სოლებით შეეკრათ, რათა
 სწრაფად დაეღუპა [არგონავტე-
 ბი]. არგოსმა საწინააღმდეგო გა-
 აკეთა და აკასტეც, რაკი მშენებ-
 ლის ნდობა ჰქონდა, ხომალდზე
 ავიდა. პელიასს გაუქირდა [ეთ-
 ქვა], თუ რად აგზავნიდა საფრ-
 თხეში იასონს და შვილს ნება
 დართო, წასულიყო. ἢ დემაგეტე
 ამბობს, რომ [არგოსმა] ათენას
 რჩევით, [პელიასის] საწინააღმდე-
 გოდ, უმაგრესი სოლებით შეკრა
 [ხომალდი]. რაკი აკასტეს არგო-
 სის მხრივ ერთგულების იმედი
 ჰქონდა, მამის სურვილის წინა-
 აღმდეგ თვითონაც გაემგზავრა.

οὐκ ἦθελε μὴ μιν ἄλγειν ἐν ὄμασι
 πατρὸς ἔῃος, ἄς δεῖλον ὅτι τὸν
 πατρὸς πεῖθοντος μέγιστον καὶ τὸ
 εὐφύσιν δὲ περισφείνει τὸν Ἄργον
 δῆλαμα τούτου ἐστίν.

მას გაჰყვა არგოსიც. ჩანს, ამაზე
 ლაპარაკობს აპოლონიოსიც გა-
 დაკვრით, როცა [ამბობს], არ
 მოისურვა მამამისის სასახლე-
 ში დარჩენაო; ესე იგი მამა არწ-
 მუნებდა, დარჩიო. ამის აშკარა
 ნიშანია [აკასტეს] გვერდით არ-
 გოსის მაშინვე დაყენება.

4

იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 111
 (67)

ერატოსთენე კვირანელი — Ἐρατοσθένης
 (c. 284—200)

ერატოსთენე კვირანელი ელინისტური ეპოქის დიდი მოღვაწეა.
 იგი მეცნიერული გეოგრაფიისა და ქრონოლოგიის ფუძემდებლად
 ითვლება. მას მიეწერება შრომები: „გეოგრაფიკა“, „ქრონო-
 გრაფიის შესახებ“, „კატასტერისმები“ და სხ. ერატოსთენეს ხში-
 რად იმოწმებს სტრაბონი და ეკამათება. ერატოსთენეს „გეოგრა-
 ფიკა“ ძუნწი ფრაგმენტებითაა მოღწეული.

ტექსტი:

Die geographischen Fragmente des Eratosthenes... von H. Ber-
 ger, Leipz., Teubn., 1880.

„გეოგრაფიკა“

1. წიგ. III, fr. III b, 99. იხ. ჰეკატე, ფრგ. 18 b (186).

2. fragm. ap. schol.

Arati Phaen. 225: Κρι-
 στο τοῦτον τὸν Κριὸν Ἐρατοσθένης
 εἶναι φησὶν Ἑλλῆς καὶ Φριξίου,
 δὲ Μύσαος τῷ Φριξῷ Διὶ Φριξίου
 τῷ Δορᾶν δέδωκε τῷ Διῆτι...

ვერძისა: ერატოსთენე ამ-
 ბობს, რომ ესაა ჰელესა და ფრიქ-
 სეს ვერძი, რომელიც ფრიქსემ
 ფიქსიოს ზევსს შესწირა, ხოლო
 ტყავი აიეტს უბოძა.

„კატასტერისმები“

ამ სახელით მითოგრაფიულ კრებულებში მოთავსებულია თქმუ-
 ლებები თანავარსკვლავეთა შესახებ. ავტორი ცნობილი არაა. ჩვეუ-
 ლებრივ ფსევდო-ერატოსთენეს სახელით მოიხსენიება.

ტექსტი:

Mythographi Graeci III, 1: Pseudo-Eratosthenes.
 Catasterismi; edidit A. Olivieri, Teubn., Lipsiae, 1897.

Ἀὐτὴ δὲ τῆν Ἀθηναίων ἐν τοῖς ἄστροις ἐτάχθη, πρῶτη γὰρ αὐτῆ γὰρ κατεσκευάσθη (καὶ ἀρχῆθεν ἔτεκτονήθη), φανήσασα δὲ γενομένη πρῶτη τὸ πέλαιος δειλεῖν ἄβητον ὄν, ἔν' ἣ ἐπιγινόμενοις παρὰθειμα σαφέςτατον...

[„არგო“] ათენას წყალობით თანავარსკვლავედში იქმნა მონათავსებული. ეს ხომ პირველად გაკეთებული ხომალდი იყო; იყო რა მეტყველი, პირველმა გადალახა გაუქვალავი ზღვა, რათა გამხდარიყო ცხადი ნიმუში მონავალი თაობებისათვის.

პოლიბიოსი — Π ο λ ῖ β ῖ ο ς

(c. 205 — 123)

პოლიბიოსი ელინისტური პერიოდის რომაული მონაკვეთის გამოჩენილი ისტორიკოსია. თუ მანამდე კერძობითი ისტორიები იწერებოდა, პოლიბიოსმა პირველმა შექმნა „მსოფლიო ისტორია“, რომელიც ნაწილობრივანაა მოღწეული.

ტექსტი:

Polybii Historiae ed. Dindorf — Büttner — Wobst 1—V, Lips., 1903 — 1929.

„ისტორია“

IV, 39, 5 — 6

(5) Ἀρχεὶ δὲ τὸν στόματος ἀπὸ μὲν τῆς Προποντιδὸς τὸ κατὰ Καλχηδόναν διάστημα, δ δεκατετάρων ἐστὶ σταδίων, (6) ἀπὸ δὲ τὸν Πόντου τὸ καλούμενον Ἰερόν, ἐφ' ὃν τόπου φασὶ κατὰ τῆν ἐκ Κόλχων ἀνακομῆθην Ἰάσονα μύσσα: πρῶτον τοῖς ὀνόμασι...

[თრაკიის ბოსფორის] სრუტე პროპონტიდის მხრივ იწყება ქალკედონისა და ბიზანტიონის შორის არსებული საშუალებლო მანძილით, რაც თოთხმეტ სტადიონს უდრის, ხოლო პონტოს მხრივ ევრეთ წოდებული „პიერონით“, რომელთანაც, ამბობენ, იასონმა კოლხებიდან დაბრუნების დროს პირველად შესწირა მსხვერპლი თორმეტ ღმერთს.

პოლოდორე — Ἄ π ο λ λ ὀ δ ὠ ρ ο ς

(II ს. ძვ. წ.)

პოლოდორეს სახელით ცნობილი „ბიბლიოთეკის“ (Βιβλιοθήκη) I წიგნის მე-9 თავი, რომელიც არგონავტების მითს ეთმობა, მოგვაქვს თითქმის მთლიანად (§§: 1, 2, 10, 11 და 16 — 28). მოტა-

ნოლია რამდენიმე საყოჩაღლებო ადგილი I წიგნის მეორე და მერვე თავებიდან, II წიგნის მეექვსე და III წიგნის მეცამეტე და მეათეთმეტე თავებიდან. დამოწმებულია დაკარგული თხზულებების რამდენიმე ფრაგმენტიც.

ტექსტი:

1. Mythographi Graeci I: Apollodori Bibliotheca etc., ed. R. Wagner, Lipsiae, 1894.

2. F Hist. Gr. I (დამატება: Apollodori Bibliotheca et deperditarum fragmenta).

„ბიბლიოთეკა“

წიგნი I

თავი მეორე

(4) 'Εγένετο... Πέρσου δὲ καὶ Ἀστερίας Ἐκάτη.

(4) პერსესა და ასტერიასაგან იშვა ჰეკატე.

თავი მერვე

[1], (4). Οἱ δὲ συνελθόντες ἐπὶ τὴν τοῦ κάπρου φήραν ἦσαν οἷδε· Μελέαγρος· Οἰνέας, Δρύας Ἄρεος, ἐκ Καλυδῶνος οὔτοι· Ἴδας καὶ Λυγαεὺς Ἀφარείας ἐκ Μεσσήνης· Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης Διδὸς καὶ Ἀγήδας, ἐκ Δακεδαιμόνιος· Θησεὺς Αἰγέας ἐξ Ἀθηνῶν· Ἀδμητος Φέρητος ἐκ Φερῶν· Κηφεὺς καὶ Ἀγκαῖος Λυκούργου ἐξ Ἀρχαδίας· Ἰάσων Αἰσονος ἐξ Ἰωλκοῦ· Ἴφικλῆς Ἀμφιτρύωνος ἐκ Θηβῶν· Πειρίθοος Ἰξίονος ἐκ Δαρίσσης· Πηλεὺς Αἰάκω ἐκ Φθίας· Τελαμών Αἰάκω ἐκ Σαλαμίνος· Εὐρύτιων Ἀκτορος ἐκ Φθίας· Ἀταλάντη Σχοινέας ἐξ Ἀρχαδίας· Ἀμφιάρατος Οἰκλέους ἐξ Ἀργούς· μετὰ τούτων καὶ οἱ Θεστίου παῖδες.

[1], (4). გარეულ ლორზე სანადიროდ შეკრებილნი ესენი იყვნენ: მელეაგრე ენეესის ძე, ღრიასი არესის ძე—კალიდონელები; იდასი და ლინკევის აფარევის ძენი—მესენელები; კასტორი და პოლიდევეკე ზევსისა და ლედას ვაჟები—ლაკედემონიდან; თესესი ეგეოსის ძე—ათენიდან; აღმეტე ფერეტის ძე—ფერელები; კეფევი და ანკეოსი ლიკურგის ძენი—არკადიიდან; იასონი ესონის ძე—იოლკოსიდან; იფიკლე ამფიტრიონის ძე—თებელები; პერიოთოე იქსიონის ძე—ლარიოსიდან; პელეესი ეაკეს ვაჟი—ფთიიდან; ტელამონი ეაკეს ვაჟი—სალამინიდან; ვერიტიონი აკტორის ძე—ფთიიდან; ატალანტე სქენეესის ასული—არკადიიდან; ამფიარაე ოიკლეს ძე—არგოსიდან. ამათთან ერთად [იყვნენ] თესტიოსის ვაჟებიც.⁹

[1]. Τῶν δὲ Ἀϊόλου παίδων Ἀθάμας δυναστεύων Βοιωτίας, ἐκ Νεφέλης τεκνοὶ μὲν παῖδα Φρίξον, Φυγατέρα δὲ Ἑλλην. Ἀυθις δὲ Ἰὼν γαμει, ἐξ ἧς αὐτῷ Ἀεαρχος καὶ Μελικέρτης ἐγένοντο. (2) Ἐπιβουλεύουσα δὲ Ἰὼν τοῖς Νεφέλης τέκνοις, ἐπεισε τὰς γυναῖκας τὸν πυρὸν φρῦγειν. λαμβάνουσαι δὲ. κρύφα τῶν ἀνδρῶν τοῦτο ἐπρασσον. Γῆ δὲ πεφρυγμένους πυροῦς δεχομένη, καρπούς ἐτησίους οὐκ ἀνεδίδου. (3) Διὸ πέμπων δ' Ἀθάμας εἰς Δελφοὺς, ἀπαλλαγῆν ἐπυνθάνετο τῆς ἀφορίας. Ἰὼν δὲ τοὺς πεμφθέντας ἀνέπεισε λέγειν, ὡς εἴη κεχρησμένον, παύσασθαι τὴν ἀκαρπίαν, ἐὰν σφαγῆ Διὶ δ' Φρίξος. (4) Τοῦτο ἀκούσας Ἀθάμας, συναναγκασζόμενος ὑπὸ τῶν τῆν γῆν κατοικούντων, τῷ βωμῷ παρέστησε Φρίξον. Νεφέλη δὲ μετὰ τῆς Φυγατρὸς αὐτὸν ἀνήρπασε, καὶ παρὰ Ἑρμοῦ λαβοῦσα χρυσόμαλλον κριδὸν ἔβωκεν. ἐφ' οὗ φερόμενοι δι' οὐρανοῦ, τὴν μεταξὺ γῆν ὑπερέβησαν καὶ θάλασσαν. (5) Ὡς δὲ ἐγένοντο κατὰ τὴν μεταξὺ κειμένην θάλασσαν Σιγείου καὶ Χερρονήσου ὠλισθῆν εἰς τὸν βυθὸν ἢ Ἑλλη κακῶς θανούσης αὐτῆς, ἀπ' ἐκείνης Ἑλλησποντος ἐκλήθη τὸ πέλαγος. (6) Φρίξος δὲ ἦλθεν εἰς Κόλχους, ὧν Αἰήτης ἐβασίλευε παῖς Ἥλιου καὶ Περσηΐδος, ἀδελφὸς δὲ Κίρκης καὶ Πασιπάτης, ἦν Μίνως ἐγήμεν' οὗτος αὐτὸν ὑποδέχεται, καὶ μίαν

[1]. ეოლოსის შვილთაგან ათამანტს, რომელიც ბეოტიას განაგებდა, ნეფელესაგან შეეძინება ვაჟი ფრიქსე და ქალიშვილი ჰელე. შემდეგ ირთავს ინოს, რომლისგანაც მას ეყოლა ლეარქე და მელიკერტე. (2) ინომ ნეფელეს შვილების მიმართ ვერაგობა განიზრახა და ქალებს შეაგონა, ხორბალი მოეხალათ. ამათაც მიიღეს [ხორბალი] და მამაკაცთა უჩუმრად დავალება აღასრულეს. მოხალული ხორბლით დათესილმა მიწამ ყოველწლიური ნაყოფი აღარ გამოიღო. (3) ამის გამო ათამანტმა დელფოში კაცები გაგზავნა, რათა უნაყოფობის თავიდან ასაცილებელი საშუალება გაეგო. ინომ გაგზავნილთ შეაგონა, ეთქვათ, თითქოს ნამისნევი იყო, რომ უნაყოფობა შეწყდებოდა, თუ ფრიქსეს მსხვერპლად დაუკლავდნენ ზეესს. (4) იმ ქვეყნის მცხოვრებთაგან ძალადატანებულმა ათამანტმა, ეს რომ მოისმინა, ფრიქსე საკურთხეველთან დააყენა. მაგრამ ნეფელემ იგი დითურთ გაიტაცა, მიიღო ჰერმესისაგან ოქროსსაწმისიანი ვერძი და [და-ძმას] მისცა. ისინიც ამხედრდნენ და წარემართნენ ცად; ვადაიარეს ზღვა და ხმელი. (5) მაგრამ სიგეიონისა და ხერონესოსის შორის მდებარე ზღვის თავზე რომ აღმოჩნდნენ, ჰელე ჩაიღუპა სიღრმეში და რაკი აქ აღესრულა იგი, ზღვასაც მისი სახელის მიხედვით ჰელესპონტი დაერქვა. (6) ხოლო

των θυγατέρων Χαλκιοῦ πην δίδωσιν· ὁ δὲ τὸν χρυσόμαλλον κριὸν Διὶ θύει Φρυξίῳ· τὸ δὲ τούτου δέρας Ἀλήτην δίδωσιν. Ἐκείνος δὲ αὐτὸ περὶ ὄρνεν ἐν Ἄρειος ἄλσει καθήλωσεν. (7) Ἐγένοντο δὲ ἐκ Χαλκιοῦ τῆς Ἀλήτου τέσσαρες Φριξίῳ παῖδες, Ἄργος, Μέλας, Φρόντις, Κυτίσσορος.

[2] Ἀθάμας δὲ ὑστερον, διὰ μῆνην Ἑρας, καὶ τῶν ἐξ Ἴουῦ ἐστερηθῆη παῖδων· αὐτὸς μὲν γὰρ μακρὸς ἐτόξευσε Λέαρχον· Ἰνώ δὲ Μελικέρτην μεθ' ἑαυτῆς εἰς πέλαγος ἔρριψεν. (2) Ἐκπεσῶν δὲ τῆς Βοιωτίας, ἐπυθάνετο τοῦ θεοῦ, πῶς κατοικήσει· χρῆσθῆντος δὲ αὐτῷ, κατοικεῖν ἐν ὄπερ ἂν τόπων ὑπὸ ζῶων ἀγρίων ξενισθῆ, πολλὴν γῶραν διελθῶν, ἐνέτυχε λύκοις προβάτων μοῖρας νεμομένοις· οἱ δὲ φεωρήσαντες αὐτὸν, ἃ διηροῦντο ἀπολιπόντες, ἔφυγον. (3) Ἀθάμας δὲ κτίσας τὴν γῶραν, Ἀθαμαντίαν ἀπ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε, καὶ γῆμας θεμιστῶ τὴν Ἰψέως, ἐγέννησε Λεύκωνα, Ἐρυσθρον, Σχοινέα, Πτώων.

ფრიქსემ მიაღწია კობლებს, რომლებზეც შეფობდა აიეტის, ჰელიოსისა და პერსეისის ვაჯი, ძმა კირკესი და პასიტეისი, რომელზეც მინოსი დაქორწინდა. აიეტმა ფრიქსე შეითარა და ერთი ქალიშვილთაგანი—ქალკიოპე [კოლა] მისცა. ფრიქსემ ოქროსაწმისიანი ვერძი მსხვერპლად შესწირა ფიქსიოს ზევსს, მისი ტყავი კი აიეტს უბოძა. ამან საჩუქარი არვისს კალაში მუხას მიაკედა. (7) აიეტის ასულ ქალკიოპესაგან ფრიქსეს შეეძინა ოთხი ვაჯი: არგოსი, მელასი, ფრონტისი და კიტისორე.

[2]. ათამანტმა შემდეგ, პერას რისხვის გამო, იონსაგან შეძენილი შვილებიც დაკარგა: ლეარქე თვითონვე განგმირა მშვილდით, როცა გონება აერია, ხოლო მელიკერტე იონმ გადაიყოლა ზღვის უფსკრულში თავისთან ერთად. (2) ბეოტიიდან გაძევებულმა [ათამანტმა] ლეთაებას აკითხა, თუ სად დასახლებულიყო. როცა მიიღო მისნობა, დამკვიდრებულყო იმ ადგილზე, სადაც ველურ ნადირთაგან უცხოდ იქნებოდა მიღებული, მრავალი ქვეყანა მოიარა და ბოლოს წააწყდა მგლებს. რომლებიც ნადავლცხვრებს ნაწილ-ნაწილად გლეჯდნენ. როცა მათ ათამანტი დაინახეს, მიატოვეს, რაც დაინაწილეს და გაიქცნენ. (3). ათამანტმა დაათუძნა მხარე. რომელსაც თავისი სახელისაგან ათამანტია შეარქვა. მერე შეირთო თემისტო და წარმოშვა ლევკონი, ერთოროსი, სქენეესი და პტოოსი.

[10] Περίας δὲ περὶ Θεσσαλίαν κατέκει, καὶ γήμας Ἀναξίβιαν τὴν Βίαντος, ὡς δὲ ἔνιοι λέγουσι, Φιλομάχην τὴν Ἀμφίλονος, ἐγέννησε παῖδα μὲν Ἀκαστον, θυγατρῆς δὲ Πεισιδίκην, Πελοπίαν, Ἴπποθόην, Ἀλκηστιν.

[11] Κρηθεὺς δὲ κτίσας Ἰωλκὸν, γαμει Τυρῶ τὴν Σαλμωνέως, [τὴν αὐτοῦ ἀδελφίδην] ἐξ ἧς αὐτῷ γίνονται παῖδες, Δῖσων, Ἀμυθάων, Φέρης.

[16] Δῖσωνός δε τοῦ Κρηθέως καὶ Πολυμήθης τῆς Αὐτολύκου, Ἰάσων. Οὗτος ὄκει ἐν Ἰωλκῷ, τῆς δὲ Ἰωλκοῦ Περίας ἐβασίλευσε μετὰ Κρηθέα. (2) Ὁ χρωμένω περὶ τῆς βασιλείας ἐθέσπισεν ὁ θεὸς, τὸν μονοσάνδαλον φυλάξασθαι. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἠγνόει τὸν χρῆσμον, αὐτῷ δὲ ὕστερον αὐτὸν ἔγνω. Τελῶν γὰρ ἐπὶ τῇ θαλάσῃ Ποσειδῶνι θυσίαν, ἄλλους τε πολλοὺς ἐπὶ ταύτῃ, καὶ τὸν Ἰάσονα μετεπέμψατο. (3) Ὁ δὲ πόθῳ γεωργίας ἐν τοῖς χωρίοις διατελῶν, ἔσπευσεν ἐπὶ τὴν θυσίαν. Διαβαίνων δὲ ποταμὸν Ἄναυρον, ἐξῆλθε μονοσάνδαλος, τὸ ἔτερον ἀπολέσας ἐν τῷ ῥεῖθρῳ πέδιλον. (4) Θεασάμενος δὲ Περίας αὐτὸν, καὶ τὸν χρῆσμον συμβαλῶν, ἠρώτα προσελθῶν, τί ἂν ἐποίησεν ἐξουσίαν ἔχων, εἰ λόγιον ἦν αὐτῷ, πρὸς τινος φονευθῆσθαι τῶν πολιτῶν. Ὁ δὲ, εἶτε ἐπελθὼν ἄλλως, εἶτε διὰ μῆνιν Ἦρας, ἐν ἔλθοι κακὸν Μῆδεϊα

[10]. პელიასი ცხოვრობდა თესალიაში. შეირთო ბიანტის ასული ანაქსიბია, რომორც ზოგიერთები ამბობენ — ამფილონის ასული ფილომაქე; წარმოშვა ვაჟი აკასტე და ქალიშვილები: პიპიდოკე, პელოპია, პიპოთოე, ალკესტისი.

[11]. კრეთეუსმა დააფუძნა იოლკოსი და შეირთო სალმონეესის ასული ტირო (თავისი ძმისშვილი), რომლისაგანაც მას შეეძინა ვაჟები: ესონი, ამითაონი, ფერე.

[16]. კრეთევის ძის ესონისაგან და ავტოლიკეს ასულ პოლიმედესაგან [იშვა] იასონი. იგი ცხოვრობდა იოლკოსში. კრეთევის შემდეგ იოლკოსზე გამეფდა პელიასი. (2) სამეფოს შესახებ სამკითხაოდ მისულს ღმერთმა უმისნა, გაფრთხილებოდა ცალწალიან კაცს. თავდაპირველად ვერ მიხვდა წინთქმას, მაგრამ მერე შეიგნო. როცა ზღვის პირად მოსეიღონს მსხვერპლს სწირავდა, მსხვერპლშეწირვაზე მრავალი სხვა ვინმე და იასონიც მიიპატიჟა. (3) მამულებში მიწის დამუშავებაში ხალისით გართული იასონი მსხვერპლშეწირვაზე გაეშურა. გადაიარა მდინარე ანავროსი, მაგრამ იქიდან ცალწალა ამოვიდა; მერე [წალა] მდინარეში დაკარგა. (4) როცა პელიასმა იგი დაინახა, წინთქმა მოაგონდა, მიუახლოვდა და ჰკითხა: რას მოიმოქმედებდა, ძალაუფლება რომ ჰქონებოდა, თუ მას უმისნებდნენ, რომ ვინმე მოქალაქეთაგანი მო-

Πελίᾳ (τὴν γὰρ Ἦραν οὐκ ἐτίμα), τὸ χρυσόμαλλον δέρας, ἔφη, προσέταττον ἂν φέρειν αὐτῷ. (5) Τοῦτο Πελίας ἀκούσας, εὐθύς ἐπὶ τὸ δέρας ἐλθεῖν ἐκέλευσεν αὐτῶν. Τοῦτο ἐν Κόλχοις ἦν <ἐν> Ἄρρος ἄλσει κρεμᾶμενον ἐκ ὄρου, ἐφρουρεῖτο δὲ ὑπὸ δράκοντος ἀθῆνου. (6) Ἐπὶ τοῦτο πεμπόμενος Ἰάσων, Ἄργον παρεκάλεσε τὸν Φριξοῦ· κάκεινος Ἀθηνᾶς ὑποθεμένης πεντηκόντορον ναῦν κατεσκευάσατε τὴν προσαγορευθεῖσαν ἀπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Ἄργῳ· κατὰ δὲ τὴν πῶρᾰν ἐνήρμοσεν Ἀθηνᾶ φωνήεν φηγοῦ τῆς Δωδωνίδος ξύλον. (7) Ὡς δὲ ἦ ναῦς κατεσκευάσθη, [καί] χρωμένῳ ὁ θεὸς αὐτῷ πλεῖν ἐπέτρεψε συναθροίσαντι τοὺς ἀρίστους τῆς Ἑλλάδος. (8) Οἱ δὲ συναθροισθέντες εἰσὶν οἷδε· Τίφυς Ἀγνίου, δεξυξέρνα τὴν ναῦν, Ὀρφεὺς Οἰάγρου, Ζήτης καὶ Κάλαις Βορέου, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης Διὸς, Τελαμών καὶ Πηλεὺς Αἰακοῦ, Ἡρακλῆς Διὸς, Θησεὺς Αἰγέως, Ἴδαο καὶ Δυχεὺς Ἀφαρέως, Ἀμφιάραος Οἰκλέους, Καίνεος Κορώνου, Παλαίμων Ἡφαίστου ἢ Αἰτωλοῦ, Κηφεὺς Ἀλεοῦ, Λαέρτης Ἀρκειοῦ, Αὐτόλυκος Ἑρμοῦ, Ἀταλάντη Σχοινέως, Μενότιος Ἀκτορος, Ἀκτωρ Ἰππάσου, Ἀδμητος Φέρητος, Ἀκαστος Πελίου, Εὐρυτος Ἑρμοῦ, Μελέαγρος Οἰνέως, Ἀγκαῖος Δυκούργου, Εὐφημος Ποσειδῶνος, Ποίας Θαυμάκου, Βούτης Τελέοντος, Φάνος καὶ Στάφυλος Διονύσου, Ἐργίνας

კლავდა. ან შემთხვევით, ან ჰერას რისხვის გამო, რათა მედეას უბედურება მოეტანა პელიასისთვის (ამან ხომ პატივი არ სცა ჰერას), იასონმა უბასუხა, რომ ასეთ მოქალაქეს ოქროსსაწმისიანი ტყავის მოტანას უბრძანებდა. (5) პელიასმა რომ ეს ისმინა, მყისვე უბრძანა მას, წასულიყო ტყავისთვის. იგი ინახებოდა კოლხებში; ჩამოკიდებული იყო არესის ქალაქში მუხაზე და იცავდა მარად უძილო დრაკონი. (6) საწმისისათვის ვაგზავნილმა იასონმა მიიწვია ფრიქსეს ძე არგოსი. ამან ათენას რჩევით ააგო ორმოცდაათხუთიანი ხომალდი, რომელსაც ამშენებლის სახელისაგან ეწოდა „არგო“. ხომალდის ცხვირში ათენამ ჩაჰქო დოდონეს მუხის მეტყველი მორი. (7) ამგვარად ხომალდი გამზადდა; სამკითხოდ მისულ იასონს ღმერთმა ზღვაში გასვლის ნება დართო, როცა ელადის რჩეულ ვაჟაკებს შეკრებდა. (8) შეიკრიბნენ კი შემდეგნი: ტიფისი, შავნიას ძე, ვინც ხომალდს მართავდა; ორფეოსი — ეაგრეს ვაჟი, ძეტე და კალასი — ბორეასის შვილები; ზევის ძენი — კასტორი და პოლიდეკე, ეაკეს ვაჟები — ტელამონი და პელეგისი; ზევის ძე — ჰერაკლე, ეგეოსის შვილი — თესეოსი, აფარეოსის შვილები — იდასი და ლინკეესი, ოიკლეს ძე — ამფიარაე, კორონეს ვაჟი — კენეესი, პალემონი — მუფესტოსა თუ ეტოლეს ძე; ალფას შვილი კეფეესი, ლაერტე — არკისიოსის ძე, ავტოლიკე — ჰერ-

Ποσειδῶνος. Περικλόμενος Νη-
λέως, Λυγέας Ἴηλιου, Ἴφικλος
Θεστίου, Ἄργος Φριξίου, Εὐρύ-
αλος Μηκιστέως, Πηνελεὺς Ἴπ-
πάλιου, Ἀθήνιος Ἀλέκτορος, Ἴφι-
τος Νκυβόλου, Ἀσκάλαφος καὶ
Ἰάλμενος Ἄρτος, Ἀστέριος Κο-
μῆτου, Παισῆμιος Ἐλάτου.

მესის ძე, ატლანტე სქენევის
ასული, მენეტოსი — აქტორის
ძე, აქტორი — ჰიპასეს ვაჟი, ად-
მეტე — ფერეტის ძე, აქასტე —
პელიასის, ევრიტე — ჰერმესისა,
მელეაგრე — ენევის, ანკეოსი —
ლიკურგესი, ეფემე — პოსეიდო-
ნისა; პოიანტი თავმაკეს შვილი,
ბუტე — ტელეონტის ძე, ფანე და
სტაფილე — დიონისეს ვაჟები; ერ-
გინე — პოსეიდონის ძე, პერიკლი-
მენე — ნელევისა, ავგეა — ჰელი-
ოსისა, იფიკლე — თესტიოსის, არ-
გოსი — ფრიქსისი, ევრიალე — მე-
კისტევის, პენელევის — ჰიპალ-
მესი, ლეიტე — ალექტორისა;
იფიტე — ნავბოლეს ძე, ასკალაფე
და იალმენე — არესის ვაჟები, ას-
ტერიოსი კომეტეს ძე, პოლიფე-
მე — ელატეს შვილი.

[17] Οὗτοι ναυαρχοῦντος Ἰά-
σονος ἀναχθέντες προσίσχουσι
Λήμνῳ. Ἐτυχε δὲ ἡ Λήμνος
ἀνδρῶν τότε ὅσα ξρημος, βασι-
λευομένη δὲ ὑπὸ Ἰψιπύλης τῆς
Θόαντος δι' αἰτίαν τήνδε· (2) αἱ
Λήμναι τὴν Ἀφροδίτην οὐκ
ἔτιμων· ἡ δὲ αὐταῖς ἐμβάλλει δυσ-
οσμίαν, καὶ διὰ τοῦτο οἱ γῆμαν-
τες αὐτὰς, ἐκ τῆς πλησίον Θρά-
κης λαβόντες αἰχμαλωτίδας, συν-
συνάζοντο αὐταῖς. Ἀτιμαζόμεναι
δὲ αἱ Λήμναι τοὺς τε πατέρας
καὶ τοὺς ἀνδρας φονεύουσι· μόνη
δὲ ἔσωσεν Ἰψιπύλη τὸν ἑαυτῆς πα-
τέρα κρύψασα Θόαντα. Προσσχόν-
τες οὖν τότε γυναικοκρατουμένη
τῇ Λήμνῳ, μίσχονται ταῖς γυναιξίν.
Ἰψιπύλη δὲ Ἰάσονι συνσυνάζεται,

[17] ესენი იასონის მეთაურო-
ბით ზღვაში გავიდნენ და მიაღ-
გნენ ლემნოსს. ლემნოსზე იმხანად
მამაკაცების ჭაჭანება არ იყო და
თოანტის ასულის — ჰიფსიპილეს
ხელმწიფეებასა შინა იმყოფებოდა
შემდეგი მიზეზის გამო: (2) ლემ-
ნოსელი ქალები არ სცემდნენ
პატივს აფროდიტეს; ამან სამა-
გიეროდ სიმკრალე შეჰყარა მათ.
ამის გამო მათზე დაქორწინე-
ბულმა მამაკაცებმა მახლობელი
თრაკიიდან ტყვე ქალები მოიყ-
ვანეს და ამათთან დაიწყეს და-
წოლა. პატივყარილმა ლემნო-
სელმა ქალებმა მამები და ქმრები
გაჟლიტეს. მხოლოდ ჰიფსიპილემ
დამალა და გადაარჩინა საკუთა-
რი მამა თოანტი. დედაკაცთა
გამგებლობაში მყოფ ლემნოსზე

και γεννη παρθενια, Εὐνηγον και Νεβροφόνον.

[18] Ἀπὸ Ἀήμου δὲ προσίσχουσι Δολιοσι, ὧν ἐβασίλευε Κῦζικας. Οὗτος αὐτοὺς ὑπέδεδεξατο φιλοφρόνως. Νυκτὸς ἀναχθέντες ἐντεῦθεν, και περιπεσόντες ἀντιπνοίαις, ἀγνοοῦντες πάλιν τοῖς Δολιοσι προσίσχουσι. Οἱ δὲ νομίζοντες Πελασγικὸν εἶναι στρατὸν (ἔτυχον γὰρ ὑπὸ Πελασγῶν συνεχῶς πολέμουμένοι), μάχην τῆς νυκτὸς συνάπτουσιν ἀγνοοῦντες πρὸς ἀγνοοῦντας. (2) Κτείναντες δὲ πολλοὺς οἱ Ἀργοναῦται, μεθ' ὧν και Κῦζικον, μεθ' ἡμέραν, ὡς ἔγνωσαν, ἀποδουρόμενοι τὰς τε κόμας ἐκείραντο, και τὸν Κῦζικον πολυτελῶς ἐθάψαν. Καί μετὰ τὴν ταφὴν πλεύσαντες, Μυσίχ προσίσχουσι.

[19] Ἐνταῦθα Ἡρακλῆα και Πολύφημον κατέλιπον. (2) Ὑλας γὰρ, ὃ Θειοδάμαντος παῖς, Ἡρακλέους δὲ ἐρώμενος, ἀποσταλεῖς ὑδρεύσασθαι, διὰ κάλλος ὑπὸ Νυμφῶν ἠρπάγη. (3) Πολύφημος δὲ ἀκούσας αὐτοῦ βοήσαντος, σπασάμενος τὸ ξίφος, ἐδίωξεν, ὑπὸ ληστῶν ἀγροῦμαι νομίζων, και δηλοῖ συντυχόντι Ἡρακλεῖ. (4) Ζητούντων δὲ ἀμφοτέρων τὸν Ὑλαν, ἡ ναὺς ἀνέχθη. Καί Πολύφημος μὲν ἐν Μυσίχ κτίσας

მისული [არგონავტები] დაუკავშირდნენ ქალებს. ჰიფსიპილე ოასონს მიუწვეა და წარმოშვა შვილები: ევნეოსი და ნებროფონე.

[18] ლემნოსის შემდეგ მივიდნენ დოლიონებთან, რომლებზეც შეფობდა კიზიკოსი. ამან არგონავტები გულთბილად მიიღო. ღამით აქედან გავიდნენ, მაგრამ პირქარს წააწყდნენ და, რომ არ იცოდნენ ისე, კვლავ დოლიონებს მიაღდნენ. დოლიონებმა იფიქრეს: პელასგური ლაშქარი არისო (შეჩვეულნი იყვნენ პელასგებისგან განუწყვეტელ თავდასხმებს) და ღამით ბრძოლა გამართეს შემცდარებმა შემცდართა წინააღმდეგ. (2) არგონავტებმა მრავალს მოუსწრაფეს სიცოცხლე, მათ შორის კიზიკოსსაც; მაგრამ გარიყრაზე, როცა საქმის ვითარება გაიგეს, ტირილი მორთეს, თმები გაიკრიპეს და კიზიკოსი დიდი პატივით მიწას მიაბარეს. დაკრძალვის შემდეგ ზღვაში გავიდნენ და მიზიას მიაღდნენ.

[19] აქ დატოვეს ჰერაკლე და პოლიფემე. (2) სექსე ის იყო, რომ ჰერაკლეს საყვარელი პილასი, თეაოდამანტის ძე, რომელიც წყლის მოსატანად გავზაენეს, სილამაზის გამო ნიმფებმა გაიტაცეს. (3) როცა მისი ყვირილი გაიგონა, პოლიფემემ ხმალი იშოშვლა, ეგონა, ავაზაკებს მიჰყავთო და დაეღვენა; თან გზად შემომხვედურ ჰერაკლეს საქმის ვითარება აცნობა. (4) სანამ ორივენი ეძებდნენ პილასს,

πόλιν, Κίου ἐβασίλευσεν, Ἑρα-
κλῆς δὲ ὑπέστρεψεν εἰς Ἄργος.

(5), (6), (7) об. ფერეკიდო, ფრგ. 111 (67).

[20] Ἄπο δὲ Μυσίας ἀπηλ-
θον εἰς τὴν Βεβρύκων γῆν, ἧς
ἐβασίλευσεν Ἄμυκος Ποσειδῶνος
παῖς καὶ Βιθυνίδος. Γενναῖος δὲ
ὢν οὗτος, τοὺς προσσχόντας ξέ-
νους ἠνάγκαζε πυκτεύειν, καὶ τοῖ-
τον τὸν τρόπον ἀνήρει. Παρα-
γενόμενος οὖν καὶ τότε ἐπὶ τὴν
Ἄργῶν, τὸν ἀριστον αὐτῶν εἰς
πυγμῆν προὐκαλεῖτο. (2) Πολυ-
δεύκης δὲ ὑποσχόμενος πυκτεύ-
σειν πρὸς αὐτόν, πλήξας κατὰ τὸν
αὐχένα ἀπέκτεινε. τῶν δὲ Βεβρύ-
κων δρμησάντων πρὸς αὐτόν, ἀρπά-
σαντες οἱ ἀριστεῖς τὰ ὄπλα, πολ-
λοὺς φεύγοντας φονεύουσιν αὐτῶν.

[21] Ἐντεσθεν ἀναχθέντες
καταντῶσιν εἰς τὴν Θράκης Σαλ-
μυδησσόν. ἔνθα φκεί Φινεὺς μάν-
τις, τὰς δῆφεις πεπηρωμένους. (2)
Τοῦτον οἱ μὲν τὸν Ἀγήνορος εἴ-
ναι λέγουσιν, οἱ δὲ Ποσειδῶνος
υἱόν. καὶ περωσθῆναι φασὶν αὐ-
τόν, οἱ μὲν ὑπὸ Φιδῶν, ὅτι προῦ-
λεγε τοῖς ἀνθρώποις τὰ μέλλοντα,
οἱ δὲ ὑπὸ Βορέου καὶ τῶν Ἄργο-
ναυτῶν, ὅτι, πεισθίεις μητρυσί;
τοὺς ἰβίλους ἐτύφλωσε παῖδας. Τινὲς
δὲ ὑπὸ Ποσειδῶνος, ὅτι τοῖς Φρι-
ξοῦ παισὶ τὸν ἐκ Κόλχων εἰς

ხომალდი ზღვაში გავიდა. პო-
ლიფემემ მიზიაში დააარსა ქალა-
ქი კიოსი და გამეფდა, პერაკლე-
კი არგოსში დაბრუნდა.

[20] მიზიიდან წავიდნენ ბებ-
რიკთა მხარეში, რომელზედაც
მეთობდა პოსეიდონისა და ბი-
თინისის ვაგი ამიკოსი, რაკი ფრი-
ად ძლიერი იყო, მის მხარეში
მოსულ უცხოელთ აძულებდა,
მასთან კრივში ჩაბმულიყვნენ და
ამ სახით კლავდა. ახლაც მი-
ვიდა „არგოსთან“ და არგონავ-
ტებში ყველაზე ღონიერი კრივ-
ში გაიწვია. (2) პოლიდეკემ, რა-
კი დაპირებული იყო, რომ მას-
თან კრივში გავიდოდა, კეთაზე
დაჰკრა და სული გააცხებიდა.
ბებრიკებმა პოლიდეკეს შეუტო-
ეს, მაგრამ ვაგაკებმა ხელი სტა-
ცეს იარაღს და მრავალი უკუქ-
ცეული სიცოცხლეს გამოასალ-
მეს.

[21] აქედან დაძრულნი მი-
დიან თრაკიის სალმიდესოსში.
აქ ცხოვრობდა მისანი ფინეესი,
რომელიც დაბრმავებული იყო.
(2) ზოგიერთები ამბობენ, რომ
იგი იყო აგენორის ძე, ზოგიერ-
თები კი პოსეიდონის შვილად
აცხადებენ. ერთნი ამტკიცებენ,
რომ იგი დააბრმავეს ღმერთებ-
მა, ვინაიდან აღამიანებს მომავალს
უწინასწარმეტყველებდა;
მეორეთა მიხედვით კი ბორეა-
სისა და არგონავტების მიერ იქმ-
ნა დაბრმავებული, რადგანაც დე-

τὴν Ἑλλάδα πλοῦν ἐμήγυσεν. (3) Ἔπειψαν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς Ἀρπυίας οἱ θεοί. περρωταὶ δὲ ἦσαν αὐταί, καὶ, ἐπειδὴν τῷ Φινεΐ παρετίθετο τράπεζα, ἐξ οὐρανοῦ καθιπτάμεναι, τὰ μὲν πλείονα ἀγήρακρον, ὀλίγα δὲ θσσα ὀσμῆς ἀνάπλεα κατέλειπον, ὥστε μὴ θύνασθαι προσεγγέασθαι. (4) Βουλομένοις δὲ τοῖς Ἀργοναύταις τὰ περὶ τοῦ πλοῦ μαθεῖν, ἠποθήσεσθαι τὸν πλοῦν ἐφη, τῶν Ἀρπυιῶν αὐτὸν ἐὰν ἀπκλάξωσιν. οἱ δὲ παρέθεσαν αὐτῷ τράπεζαν ἐδεσμάτων, Ἄρπυιαι δὲ ἐξαιφνης σὺν βοῇ καταπτᾶσαι τὴν τροφὴν ἤρακρον. (5) Θεασάμενοι δὲ οἱ Βορέου παῖδες, Ζήτης καὶ Κάλαις, ὄντες περρωτοί, σπασάμενοι τὰ ξίφη, δι' ἀέρος ἐδίωκον. (6) Ἦν δὲ ταῖς Ἀρπυιάς χρεῶν τεθνᾶναι ὑπὸ τῶν Βορέου παῖδων· τοῖς δὲ Βορέου παισὶ, τότε τελευτήσκειν, ὅτε ἂν διώκοντες μὴ καταλάβωσι. (7) Διωκομένων δὲ τῶν Ἀρπυιῶν, ἡ μὲν κατὰ Πελοπόννησον εἰς τὸν τίγρην ποταμὸν ἐμπίπτει, ὃς νῦν ἀπ' ἐκείνης Ἄρπυς καλεῖται. Ταύτην δὲ οἱ μὲν Νικοδόην, οἱ δὲ Ἀελλόπουν καλοῦσιν. ἡ δὲ ἑτέρα, καλουμένη Ὀχυπέτη, ὡς δὲ ἔνοι, Ὀχυδόη, Ἡσιόδος δὲ λέγει αὐτὴν Ὀχυπόδην, αὐτὴ κατὰ τὴν Προποντίδα φεύγουσα, μέχρις Ἐχινάδων ἤλθε νήσων, αἱ νῦν ἀπ' ἐκείνης Στροφάδες καλοῦνται· ἐστράφη γὰρ, ὡς ἤλθεν ἐπὶ ταύτας, καὶ

დონაცულის ჩავონებით საკუთარ შვილებს მხედველობა წაართვა. სხვების გადმოცემით, პოსეიდონმა [დაადრმავა], ვინაიდან ფრიქსეს შვილებს კოლხებიდან ელადისაკენ სამგზავრო გზა ასწავლა. (3) ამის გარდა ღმერთებმა მას მიუვლინეს პარპიები. ესენი ფროთონები იყვნენ. როცა კი ფინეისს მაგიდას დაუდგამდნენ, [პარპიები] ზეცით ჩამოფრინდებოდნენ და [საკვების] უმეტეს ნაწილს იტაცებდნენ; მაგრამ იმ მცირესაც, რასაც სტოვებდნენ, ისეთი სუნით აყროლებდნენ, რომ მიკარება არ შესძლებოდა. (4) მგზავრობის შესახებ ცნობების მსურველ არგონავტებს [ფინეისმა] უთხრა, რომ უჩვენებდა გზას, თუ მას პარპიებს მოაშორებდნენ. არგონავტებმა სასვე სუფრა გაუშალეს მას. უცებ პარპიები ჭყვივლით ჩამოფრინდნენ და საკმელი გაიტაცეს. (5) ეს რომ ბორეასის შვილებმა—ძეტემ და კალაისმა იხილეს, რაკი თვითონაც ფროთები ჰქონდათ, მხვილები იშიშვლეს და პაერში [პარპიებს] დაედევნენ. (6) ნაწინასწარმეტყველევი იყო, რომ პარპიები ბორეასის შვილების ხელით დაიხოცებოდნენ; ხოლო ბორეასის შვილებს გადაწყვეტილი ჰქონდათ, მაშინ დაესრულებინათ სიტოცხლე, თუ პარპიებს დაედევნებოდნენ და ვერ დაეწეოდნენ. (7) მღევარადევნებულ პარპიებში ერთი პელოპონესთან

γενομένη κατά την ἰδύνα ὑπὸ
καμάτου πίπτει σὺν τῷ ὄνκοντι.
(8) Ἄπολλώνιος δὲ ἐν τοῖς Ἄρ-
χοναύταις ἕως Στροφάδων νήσων
φησὶν αὐτὰς διαχθῆναι, καὶ μηδὲν
παθεῖν, δούσας ἕρκον, τὸν Φινέα
μηκέτι ἀδικῆσαι.

[22] Ἀπαλλάγεις δὲ τῶν
Ἄρπειων Φινεὺς ἐμήγυσσε τὸν
πλοῦν τοῖς Ἄρχοναύταις, καὶ περὶ
τῶν Συμπληγάδων ὑπέθετο πετ-
ρῶν τῶν κατὰ θάλασσαν. (2) Ἦσαν
δὲ ὑπερμεγέθεις αὐταὶ συκρου-
όμεναι δὲ ἀλλήλαις ὑπὸ τῆς τῶν
πνευμάτων βίας, τὸν διὰ θάλασ-
σης πόρον ἀπέκλειον. ἐφέρετο δὲ
πολλὴ μὲν ὑπ' αὐτῶν ὀμίχλη, πο-
λὺς δὲ πάταγος· ἦν δὲ ἀδύνατον
καὶ τοῖς πετεινοῖς δι' αὐτῶν ἐλ-
θεῖν. (3) Εἶπεν οὖν αὐτοῖς
ἀφείναι πελειάδα διὰ τῶν πετρῶν,
καὶ ταυτὴν ἐὰν μὲν ἴδωσι σωθεῖ-

ჩვენარდა მდინარე ტივრეში, რო-
მელსაც ახლა იმის სახელის მი-
ხედვით ჰარპისი ეწოდება. მდი-
ნარეში ჩვენარდნილს ზოგიერთე-
ბი ნიკოთოეს ეძახიან. ზოგიერ-
თები კი — აელოპუსს. მეორე ჰარ-
პია, ეგრეთ წოდებული ოკიპეტე-
ანუ, სხვების მიხედვით, ოკითოე,
რომელსაც ჰესიოდე ოკიპოდეს
ეწოდებს, პროპონტიდანე გა-
დაფრინდა და მიაღწია ექინა-
ლების კუნძულებს, რომელთაც
ახლა მისი მიზეზით სტროფადე-
ბი ეწოდებათ. ეს იმიტომ, რომ
როცა მათ მიაღწია, უკან მობ-
რუნდა (ἐστράφη) და ზღვის სა-
ნაპიროზე მოხვედრილი დაქან-
ცულობის გამო მდევართან ერ-
თად დაეცა. (8) აპოლონიოსი
„არგონავტებში“ ამბობს, რომ
ჰარპიები სტროფადებამდე იქმ-
ნენ მირეკილნი, მაგრამ არაფე-
რი დაშავებიათ, რადგან ფიცო-
დადეს, რომ ფინევსს შეტად აღ-
არ შეაწუხებდნენ.

[22] ჰარპიებისაგან დახსნილმა
ფინევსმა არგონავტებს ნაოსნო-
ბაზე უმისნა და უამბო ზღვაში
მდებარე სიმპლეგადი კლდეების
შესახებ. (2) ეს იყო უზარმაზა-
რი კლდეები. ქარიშხლის ძალის
წყალობით ისინი ერთმანეთს ეჯა-
ხებოდნენ და ზღვაში გასავალს
კეტავდნენ; ირგვლივ საშინელ
ნისლს აყენებდნენ და შემადრწუ-
ნებელი გუგუნი გაჰქონდათ. მათ
შორის გავლა ფრთოსნებისათ-
ვისაც კი შეუძლებელი იყო. (3)
ფინევსმა არგონავტებს უთხრა,
კლდეთა შორის გაეშვათ მტრე-

σαν, διαπλεῖν καταφρονοῦντας· ἔαν
 δὲ ἀπολομένην, μὴ πλεῖν βιάζε-
 σθαι. (4) Ταῦτα ἀνήγοντο ἀκούσαν-
 τες, καὶ, ὡς πλησίον ἦσαν τῶν
 πετρῶν, ἀφ' αἰσιν ἐκ τῆς πρῶρας
 πελειάδα· τῆς δὲ ἱπταμένης, τὰ
 ἄκρα τῆς οὐρᾶς ἢ σύμπτασις
 τῶν πετρῶν ἀπεθέρσεων. (5) Ἀνα-
 χωρούσας οὖν ἐπιτηρήσαντες τὰς
 πέτρας, μετ' εἰρεσίαις ἐντόνου,
 συλλαβομένης Ἦρας, διηλίθον, τὰ
 ἄκρα τῶν ἀφλάστων τῆς νηὸς
 περικοπέισης. αἱ μὲν οὖν Συμπλη-
 γάδες ἔκτοτε ἔστησαν· χρεῶν γὰρ
 ἦν αὐταῖς, νηὸς περῶσιθισης,
 στήγαι παντελῶς.

[23] Οἱ δὲ Ἀργοναῦται· πρὸς
 Μαριανδυνοὺς παρεγένοντο· καὶ
 φιλοφρόνως ὁ βασιλεὺς ὑποδέξατο
 Ἀύχοι. Ἐνθα θνήσκει μὲν Ἴδμων
 ὁ μάντις, πλήξαντος αὐτὸν κίπ-
 ρου· θνήσκει δὲ καὶ Τίφυς, καὶ
 τὴν ναῦν Ἀγκαῖος ὑπίσχεται·
 καὶ ξερναῖν.

(2) Παραπλεύσαντες δὲ Θερ-
 μῶδοντα καὶ Καύκασον, ἐπὶ Φι-
 σιῶν ποταμὸν ἦλθον· οὗτος τῆς
 Κολχικῆς ἔστι γῆς. (3) Καθαρ-
 μιθείσης δὲ τῆς νηὸς, ἦκε καὶ
 πρὸς Αἰθήτην Ἰάσων, καὶ τὰ ἐπιτα-
 γέντα ὑπὸ Πελοῦ λέγων, παρεχάλει
 δοῦνα· τὸ δέρας αὐτῶ· (4) ὁ δὲ ὁ-
 σειν ὑπέσχετο, ἔαν τοὺς χαλκῶπο-

ლი და თუ დაინახავდნენ, რომ
 იგი გადარჩა, უშიშრად გადაე-
 ცურათ; მაგრამ თუ შეამჩნევდ-
 ნენ, რომ ფრინველი დაილუპა,
 გასაცურავად ძალას ნუ იხმარდ-
 ნენ. (4) ეს რომ მოისმინეს. [არ-
 გონავტები] ზღვაში გავიდნენ და-
 როცა კლდეებს მიუახლოვდნენ,
 ხომალდის ცხვირიდან მტრედი გა-
 უშვეს. გაფრენილ მტრედს კლდე-
 თა შეჯახებამ კუდის ბოლო მოგ-
 ლიჯა. (5) არგონავტები კლდეთა
 უკუქცევას დაელოდნენ; მერე
 კი ხოფებს დააწნენ და ჰერას
 შემწვობით [სრუტეში] გავიდნენ;
 ხონალდს კიჩოს ბოლო ჩამოეკ-
 ვეთა მხოლოდ. იმ დროიდან მო-
 კიდებული სიმპლეგადები უძრა-
 ვად დადგნენ. ნამისნევი იყო,
 რომ კლდეები მთლიანად გაჩერ-
 ლებოდნენ, თუ მათ შორის ხო-
 მალდი გაივლიდა.

[23] არგონავტები ამჯერად
 მარიანდინებთან აღმოჩნდნენ. აქ
 ისინი გულთბილად მიიღო მეფე
 ლიკოსმა. ამ მხარეში მოკვდა მი-
 სანი იდმონი, რომელსაც გარე-
 ულმა ტახმა [ეშვი] აძგერა. აქვე
 გარდაიცვალა ტიფისი და ხო-
 მალდის მესაქეობა ანკეოსმა იკის-
 რა.

(2) არგონავტებმა ჩაუარეს
 თერმოლონტს. კავკასიონს და
 მდინარე ფაზისთან მივიდნენ. ეს
 კოლხეთის ქვეყნის მდინარეა. (3)
 როცა ხომალდი ნაპირს მიადგა,
 იასონი აივტს ეწვია, პელიასის-
 ვან მიღებული დავალებები აუ-
 წყა და სთხოვა, მისთვის საწ-
 მისი მიეტა. (4) ისიც შეპირდა

θας τάρους μονος καταξυξη.
 Ἦσαν δὲ ἄγριοι παρ' αὐτῶν οὗτοι
 τάρου δῦο, μεγέθει διαφέροντες,
 ὄρωρον Ἠφαίστου, οἱ χαλκούς μὲν
 εἶχον πόδας, πῦρ δὲ ἐκ στομάτων
 ἐφύσων. (5) Τοῦτους αὐτῶν ζεύξ-
 αντ: ἐπετάσσετο σπεῖρειν δράκον-
 τος ὀδόντας· εἶχε γὰρ λαβῶν
 παρ' Ἀθηνᾶς τοὺς ἡμίσεις, ὧν
 Κάδμος ἐσπείρειν ἐν Θήβαις.
 (6) Ἀποροῦντος δὲ τοῦ Ἰάσονος,
 πῶς ἂν δύναιτο τοὺς τάρους
 καταξυξαι, Μῆδεια αὐτὸν ἔρωτα
 ἴσχει. ἦν δὲ αὐτῆ μυσγᾶτηρ Διῆ-
 του καὶ Ἰδύιας τῆς Ὠκεανοῦ,
 φαρμακίς. (7) Δεδουκῖα δὲ, μῆ
 πρὸς τῶν τάρων διαφθαρῆ, κρύ-
 φα τοῦ πατρὸς συνεργήσειν αὐτῶν
 πρὸς τὴν καταξυξιν τῶν τάρων
 ἐπηγγέλματο, καὶ τὸ δέρας ἐγ-
 χειριεῖν, ἐὰν ὁμώσῃ αὐτῆν ἔξειν
 γυναικα, καὶ εἰς Ἑλλάδα σύμπλουν
 ἀγάγηται. (8) Ὀμόσαντος δὲ Ἰά-
 σονος, φάρμακον ὀιδῶσιν, ᾧ κατα-
 ξευγνύται μέλλοντα τοὺς τάρους
 ἐκέλευσε χρῆσαι τὴν τε ἀσπίδα
 καὶ τὸ δόρυ καὶ τὸ σῶμα· τού-
 τῳ γὰρ χρισθέντα, ἔφη πρὸς μίαν
 ἡμέραν μῆτε ἂν ὑπὸ πυρὸς ἀδικη-
 θῆσεσθαι, μῆτε ὑπὸ σιδήρου.
 (9) Ἐδῆλωσε δὲ αὐτῶν, σπειρομέ-
 νων τῶν ὀδόντων, ἐκ γῆς ἄνδρας
 μέλλειν ἀναδύεσθαι ἐπ' αὐτῶν
 καθωπλισμένους, οὓς, ἔλεγε, ἐπ-
 εἶδᾶν ἀθρόους θεάσεται, βᾶλλῃ
 εἰς μῖσον λίθους ἀποθεν· ὅταν
 ὁ ἐνὲρ τούτου μάχωνται πρὸς
 ἀλλήλους, τότε κτείνειν αὐτούς.
 (10) Ἰάσων δὲ τοῦτο ἀκούσας,
 καὶ χρισάμενος τῶν φαρμάκων, πα-

ὀციქσας, თუ უღელში მართო შე-
 აბამდა სპილენძისფეხებიან ხა-
 რებს: აიეტს ჰეფესტოს ნაჩუქა-
 რი, სილიდით გამოარჩეული ორო
 ველური ხარი ჰყავდა; ფეხები მათ
 სპილენძისა ჰქონდათ. ხახიდან კი
 ცეცხლს აფრქვევდნენ. (5) მათი
 უღელში შებმის შემდეგ იასონს
 ებრძანა დრაკონის კბილების და-
 თესვა. აიეტმა ათენასგან მიიღო
 იმ [კბილთა] ნახევარი, რომლე-
 ბიც კადმოსმა დათესა თებეში.
 (6) სანამ იასონი იმის ყოყმანში
 იყო, თუ როგორ შესძლებდა ხა-
 რების უღელში შებმას, მისი სიყ-
 ვარულით განიმსჭვალა მედეა. იგი
 იყო აიეტისა და ოკეანეს ასულის
 ილიიას გრძნეული ქალიშვილი.
 (7) იმის შიშით, რომ იასონი ხა-
 რებისაგან არ დალუბულიყო, მე-
 დეამ მას მამისაგან უჩუმრად აღ-
 უთქვა, რომ დაეხმარებოდა ხა-
 რების დაუღელაში და საწმისსაც
 ხელში ჩააგდებინებდა, თუ შეჰ-
 ფიცავდა, რომ ცოლად შეირ-
 თავდა და ელადაში წაიყვანდა.
 (8) როცა იასონმა ფიცი წარ-
 მოსთქვა, [მედეამ] მისცა მალა-
 მო და უბრძანა, სანამ ხარებს
 დაუღლავდა, ამ მალამოთი გა-
 ეპრიალეებინა ფარი, შუბი და სხე-
 ულიც დაეზილა. [მედეამ] უთხრა,
 რომ ამ მალამოთი დაზელილს
 ერთი დღის მანძილზე ვერც ცეცხ-
 ლი და ვერც რკინა ვერაფერს
 ავნებდა. (9) შემდეგ მან იასონს
 განუმარტა, რომ როცა კბილებს
 დათესავდა, დედამიწიდან აღმო-
 ცენდებოდნენ მის საწინააღმდე-
 გოდ შექპურილი ვაჟკაცები; და

ραγενόμενος εἰς τὸ τοῦ νεῶ ἄλσος, ἐμάστευε τοὺς τὰ ῥους, καὶ σὺν πολλῶν πυρὶ ὀρμήσαντας αὐτοὺς κατέζευξε. (11) Σπείροντος δὲ αὐτοῦ τοὺς δδόντας, ἀνέτελλον ἐκ τῆς γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι· ὁ δὲ, ὅπου πλεοναῶς ἑώρα, βάλλων ἀφαιεῖς λίθους, πρὸς αὐτοὺς μαχομένους πρὸς ἀλλήλους παρασιῶν, ἀνήρει. (12) [Καὶ] καταζευγνυμένων τῶν τὰ ῥων, οὐκ ἐδίδου τὸ δέρας Αἰήτης, ἐβούλετο δὲ τὴν τε Ἀργῶν καταφλέξαι, καὶ κτεῖναι τοὺς ἐμπλέοντας. (13) Φθάσασα δὲ Μῆδεia, τὸν Ἰάσονα νυκτὸς ἐπὶ τὸ δέρας ἤγαγε, καὶ τὸν φυλάσσοντα δράκοντα κατακοιμίσασα τοῖς φαρμάκοις, μετὰ Ἰάσονος, ἔχουσα τὸ δέρας, ἐπὶ τὴν Ἀργῶν παρεγένετο. Συνείπετο δὲ αὐτῇ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἄψυρτος. Οἱ δὲ νυκτὸς μετὰ τούτων ἀνήχθησαν.

[24] Αἰήτης δὲ ἐπιγνοὺς τὰ τῆς Μῆδεiaς τετολημμένα, ὄρμησε τὴν ναὺν διώκειν. Ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν πλησίον ὄντα Μῆδεia, τὸν ἀδελφὸν φονεῖ, καὶ μελίσασα κατὰ βυθὸν ῥίπτει. (2) Συναθροίξων

უთხრა, როცა მათ უკვე თავმოყრილთ იხილავდა, მათ შორის შორიდან ქვეები ჩაეგდო, ხოლო როცა ისინი ამის გულისთვის ერთიმეორეს ბრძოლას დაუწყებდნენ, მაშინ მათ ხოცვას შედგომოდა. (10) როცა იასონმა ეს მოისმინა, მალამოთი ტანი დაიზილა, ტაძრის ქალაქში მივიდა, ხარები მოძებნა და მისკენ განუწყვეტელი ცეცხლის ფრქვევით იერიშზე წამოსულნი უღელში შეაბა. (11) დათესა თუ არა იასონმა კბილები, დედამიწიდან შეჭურვილი კაცები აღმოცენდნენ. როცა დაინახა, უკვე მრავლად არიანო, ქვების სროლა დაუწყო შეუმჩნევლად; ხოლო როცა ისინი ერთმანეთს შეერკინენ, მიუახლოვდა მათ და ერთიანად ამოხოცა. (12) მიუხედავად იმისა, რომ ხარები დაუღლულ იქმნენ, აიეტი [იასონს] საწმისს არ აძლევდა. მას სურდა „არგო“ დაეწვა და მეზღვაურები გაეფლიტა. (13) მაგრამ მედეამ დაასწრო და იასონი ღამით საწმისთან მიიყვანა, მცველიდრაკონი ჯადოსნური წამლებით დააძინა, ხელთ იგდო საწმისი და იასონთან ერთად „არგოს“ მიასურა. მას გაჰყვა ძმაც—აფსირტი. არგონავტები მათთან ერთად ღამითვე ზღვაში გავიდნენ.

[24] როგორც კი შეიტყო აიეტმა მედეას წყალობით ჩადენილი გაბედული საქმენი, ხომალდს დაედევნა. როცა მედეამ მოახლოებული [აიეტი] დაინახა, ძმა მოკლა, ნაწილ-ნაწილ აკლწა და

δὲ Αἰήτης τὰ τοῦ παιδὸς μέλη, τῆς δῶξενωσ ἵστέρησε. Διόπερ ὑποστρέψας, καὶ τὰ σαθῆντα τοῦ παιδὸς μέλη θάψας, τὸν τόπον προσηγόρευσε Τόμους. (3) Πολλοὺς δὲ τῶν Κόλχων ἐπὶ τὴν ζήτησιν τῆς Ἀργούσ ἐξέπεμψεν, ἀπειλήσας, εἰ μὴ Μήδειαν ἄξουσιν, αὐτοὺς πείσεισθαι: τὰ ἐκείνης. Οἱ δὲ διασχεθέντες ἄλλος ἄλλαχούσ ζήτησιν ἐποιούσντο.

(4) Τοῖς δὲ Ἀργοναύταις τὸν Ἑριδανὸν ποταμὸν ἦδη παραπλέουσι μῆνίσας Ζεὺς ὑπὲρ τοῦ φονευθέντος Ἀψύρτου χειμῶνα λάβρον ἐπιπέμψας ἐμβάλλει πλάγη. Καὶ αὐτῶν τὰς Ἀψυρτίδας νήσους παραπλεόντων ἡ ναὺς φθέγγεται, μὴ λήξειν τὴν ὄργῆν τοῦ Διὸς, ἐὰν μὴ πορευθέντες εἰς τὴν Ἀὑσονίαν, τὸν Ἀψύρτου φόνον καθαρῶσιν ὑπὸ Κίρκης. (5) Οἱ δὲ παραπλεύσαντες τὰ Λιγύων καὶ Κελτῶν ἔθνη, καὶ διὰ τοῦ Σαρδονίου πελάγους κομισθέντες, παρამειψάμενοι Τυρρηνίαν, ἦλθον εἰς Αἰαίαν. Ἐνθα Κίρκη ἔκεται γενόμενοι καθαίρονται.

[25] Παραπλεόντων δὲ Σειρήνας αὐτῶν, Ὀρφεὺς τὴν ἐναντίαν μούσαν μελωδῶν, τοὺς Ἀργοναύτας κατέσχε, μόνος δὲ Βούτης ἐξενήξατο πρὸς αὐτὰς, ὄν ἀρπάσσα Ἀφροδίτη ἐν Λιλυβαίῳ κατῶκισε.

წყალში გადაავდო. (2) შვილის ნაწილებიშ შეგროვებაში აიტიმა დენვა დააყოვნა. ამის გამო უკან გამობრუნდა, შვილის გადარჩენილი ნაწილები დაკრძალა და იმ ადგილს ტომე შეარქვა. (3) „არგოს“ საძებრად მრავალი კოლხი გაგზავნა და დაემუქრა, თუ შედეგს არ მოუყვანდნენ, მის სასჯელს თვითონ მიიღებდნენ. ისინიც დაიფანტნენ სხვადასხვა მხარეს და ძებნას შეუდგნენ.

(4) აფსირტეს მკვლელობის გამო განრისხებულმა ზევსმა არგონავტებს, რომლებმაც უკვე გასცურეს მდინარე ერიდანოსი, საშინელი ქარიშხალი მოუვლინა და უგზოუკვლოდ ხეტიალი არგუნა. არგონავტებმა ის-ის იყო ჩაუარეს აფსირტიდების კუნძულებს, რომ ხომალდმა დაიძახა: ზევსის წყრომა არ დაცხრება, თუ ავსონიაში არ გაემგზავრებით და კირკე აფსირტეს მკვლელობისაგან არ განგწმენდთო. (5) არგონავტებმა ჩაუცურეს ლიგიელთა და კელტთა ტომებს, გავიდნენ სარდონიის ზღვაში. შემოუარეს ტირენიას და აიაიას მიადგნენ. აქ კირკეს თხოვნავედრებით მიმართეს და განიწმინდნენ.

[25] სირინოზებთან ჩავლის დროს ორფეესმა [გრძნეული ხმის] ჩასახშობი სიმღერა წამოიწყო და არგონავტები დააკავა. მხოლოდ ბუტემ გასცურა სირინოზებისაკენ. მაგრამ იგი აფროდიტემ აიტაცა და ლილიბეონზე დაასახლა.

(2) Μετὰ δὲ τὰς Σειρήνας τὴν ναὸν Χάρυβδις ἐξεδέχετο, καὶ Σκύλλα, καὶ Πίτραι Ἠλαγκται, ὑπὲρ ὧν φλόξ πολλή καὶ καπνὸς ἀναφερόμενος ἑώρατο. Ἄλλα διὰ τούτων διεκόμισε τὴν ναὸν σὺν Νηρηΐσι Θέτις παρακληθεῖσα ὑπὸ Ἡρας.

(3) Παρμειψάμενοι δὲ Θρινακίαν νῆσον Ἑλίου βοὸς ἔχουσαν, εἰς τὴν Φαιάκων νῆσον Κέρκυραν ἦγον, ἧς βασιλεὺς ἦν Ἀλκίνοος.

(4) Τῶν δὲ Κόλχων τὴν ναὸν εὐρεῖν μὴ δυναμένων, οἱ μὲν τοῖς Κεραυνίους ὄρεσι παρήκῃσαν, οἱ δὲ εἰς τὴν Ἰλλυρίδα κομισθέντες, ἔκτισαν Ἀψυρτίδας νήσους· (5) ἔτι οἱ δὲ πρὸς Φάιακας ἐλθόντες, τὴν Ἀργὴν κατέλαβον, καὶ τὴν Μήδειαν ἀπήχθον παρὰ Ἀλκινόου. Ὁ δὲ εἶπεν, εἰ μὴν ἦδη συνελήλυθεν Ἰάσονι, δῶσειν αὐτῆν ἔκλινω· εἰ δ' ἔτι παρθένος ἐστί, τῷ πατρὶ ἀντιπέμψειν. Ἀρήτη δὲ ἡ Ἀλκινόου γυνὴ φθάσασα Μήδειαν Ἰάσονι συνέζευξεν.

[26] Ὅθεν οἱ μὲν Κόλχοι μετὰ Φαιάκων κατήκῃσαν, οἱ δὲ Ἀργοναῦται μετὰ τῆς Μηδείας ἀπήχθησαν. Πλέοντες δὲ νυκτὸς σφοδρῶ περιπίπτουσι χειμῶνι. (2) Ἀπόλλων δὲ στὰς ἐπὶ τὰς Μελαντίους δεῖρας, τοξεύσας τῷ βέλει

(2) სირინოზების შემდეგ ხომალდი მიიღო ქარიბდისმა, სკილამ და პლანქტებმა — კლდეებმა, რომელთა თავზე საშინელი ალი და კვამლი მოჩანდა აღმართული. მაგრამ მათგან ხომალდი გაიყვანა პერას მიერ შეგონებულმა თეტიდამ ნერეიდებთან ერთად.

(3) ჰელიოსის ხარებით განთქმული კუნძულის — თრინაკიის ჩავლის შემდეგ [არგონავტები] მიაღებენ ფეკების კუნძულ კერკირას, რომლის მეფე იყო ალკინოე.

(4) იმ კოლხთაგან, რომლებმაც ხომალდის პოვნა ვერ შეძლეს, ზოგიერთები კერაენიის მთებთან დამკვიდრდნენ. ზოგიერთები კი ილირიდაში მოხვდნენ და კუნძულები — აფსირტილები დასახლეს. (5) სხვები კი ფეაკებთან მივიდნენ. „არგოს“ წააწყდნენ და ალკინოესაგან შედგა მოთხოვნა. მან უპასუხა: თუ უკვე შეუღლებულია იასონთან, [მედეას] მას მივცემო, მაგრამ თუ ჯერ კიდევ ქალწულია, მამას გავეუზავნიო. ალკინოეს ცოლმა არტემ დაასწრო და შედგა იასონს შეუღლება.

[26] ამის გამო კოლხები ფეაკებთან დასახლდნენ, არგონავტები კი მედეასთან ერთად ზღვაში გავიდნენ. ზღვაში გასულნი ღამით ძლიერ ქარიშხალს წააწყდნენ. (2) მაგრამ აპოლონი მელანტიოსის მთაგრეხილზე შეღ-

εις την θάλασσαν, κατήστραψεν·
 οί δὲ πλησίον ἐθέασαντο νῆσον, τῷ
 δὲ παρὰ προσδοκίαν ἀναφανῆναι,
 προσορμισθέντες, Ἀνάηην ἐκά-
 λεσαν. (3) Ἴδρουάμενοι δὲ βωμὸν
 Ἀπόλλωνος Αἰγλήτου, καὶ θυσια-
 σάντες ἐπ' εὐωχίαν ἐτρέπησαν.
 δοθεῖσαι δὲ ὑπὸ Ἀρήτης Μηδείας
 δώδεκα θεράπαινοι, τοὺς ἀριστέ-
 ας ἔσωκπτον μετὰ παιγνιάς· ὁμῶς
 ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ θυσίᾳ σύγγηθές
 ἔστι σχώπτειν ταῖς γυναιξίν.

(4) Ἐντεῦθεν ἀναχθέντες
 κωλύονται Κρήτην προσίσχειν ὑπὸ
 Τάλω. τοῦτον οἱ μὲν τοῦ χαλκοῦ
 γένους εἶναι λέγουσιν· οἱ δὲ, ὑπὸ
 Ἡφαίστου Μίνωϊ δοθῆναι. Ὅς
 ἦν χαλκοῦς ἀνήρ, οἱ δὲ Ταῦρον
 αὐτὸν λέγουσιν, εἶχε δὲ φλέβα
 μίαν ἀπὸ ἀχένοϋ κατατείνουσαν
 ἄχρι σφυρῶν· κατὰ δὲ τὸ δῆρμα
 τῆς φλεβὸς ἦλος διήρεισατο χαλ-
 κοῦς. (5) Οὗτος δὲ Τάλως τρεῖς
 ἐκάστης ἡμέρας τὴν νῆσον περι-
 τροχάζων ἐτήρει. οἷς καὶ τότε τὴν
 Ἀργῶν προσπλέουσαν θεαρῶν τοῖς
 λίθοις ἔβαλλεν. Ἐξάπατηθεὶς δὲ
 ὑπὸ Μηδείας ἀπέθανεν, ὡς μὲν
 ἔνιοι λέγουσι, διὰ φαρμάκων αὐτῷ
 μανίαν Μηδείας ἐμβαλοῦσης· ὡς
 δὲ τινες, ὑπόσχομένης ποιήσειν
 ἀθάνατον αὐτόν, καὶ τὸν ἦλον
 ἐξελοῦσης, ἐκρῦέντος τοῦ παντὸς
 ἰχώρου, ἀποθάνειν. τινὲς δὲ
 αὐτὸν τοξευθέντα ὑπὸ Ποίαντος
 εἰς τὸ σφυρὸν τελευτῆσαι λέγουσι.

გა, ზღვის სივრცეს მშვილდო
 სტყორცნა და ნათელი მოჰქინა.
 არგონავტებმა სულ ახლოს დაი-
 ნახეს კუნძული, რომელსაც, რაკი
 მოულოდნელად გამოჩნდა, მი-
 აღგნენ და „ანაფე“ შეარქვეს.
 მერე აპოლონ ეგლეტეს სახელო-
 ბაზე საკურთხეველი ააგეს, მსხვე-
 რპლი შეწირეს და ლხინს მიეც-
 ნენ. არეტეს მიერ მეღეასთვის
 ნაჩუქარმა თორმეტმა მხევალმა
 ქალმა ვაჟკაცებს ხუმრობით და-
 ცინვა დაუწყო. აი ამიტომ, ჯერ
 კიდევ ახლაც, ქალებს ჩვეულებად
 აქვთ დაცინვა მსხვერპლშეწირ-
 ვის დროს.

(4) აქედან გამგზავრებულ [არ-
 გონავტებს] კრეტაზე მიდგომის
 საშუალებას არ აძლევდა ტალო-
 სი. ზოგიერთები ამბობენ, იგი
 სპილენძის მოდგმის იყო; ზო-
 გიერთები კი [ამტიკებენ], რომ
 ჰეფესტომ უბოძა მინოსს. ის სპი-
 ლენძის კაცი იყო. სხვები მას
 ტავროსს ეძახიან. ჰქონდა ერ-
 თადერთი ძარღვი, რომელიც კე-
 ფიდან ქუსლებისაკენ მიემართე-
 ბოდა; ძარღვის ტყავზე დამაგ-
 რებული იყო სპილენძის ლურს-
 მანი. (5) ეს ტალოსი ყოველ-
 დღიურად სამგზის უვლიდა გარს
 კუნძულს და ფხიზლად იცავდა.
 ამიტომ მაშინ, როცა მოახლოე-
 ბული „არგო“ დაინახა, ქვების
 სროლა დაუწყო; მაგრამ მეღეას
 მიერ მოტყუებული სიცოცხლეს
 გამოესალმა: როგორც ზოგიერ-
 თები ამბობენ, მეღეამ მას ჯა-
 დონსური წამლებით ცოფი მოჰ-
 გვარა. ზოგიერთთა მიხედვით,

[მედღა] უკვდავების მინიჭებას შეჰპირდა და ლურსმანი ამოაცალა: სისხლისაგან დაწრეტილი [ტალოსი] სიკვდილმა წარიტაცა.

სხვები კი გადმოგვეცემენ, რომ მას პოიანტემ ქუსლში ისარი მოახვედრა და მით აღესრულაო.

(6) Μίαν δὲ ἔνταυθα νύκτα μείναντες, Δίγινη προσίσχουσιν ὑδρέυσασθαι θέλοντες, καὶ γίνεται περὶ τῆς ὑδρείας· αὐτοῖς ἄμιλλα. Ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρῖδος πλεύσαντες, εἰς Ἴωλκὸν ἦλθον, τὸν πάντα πλοῦν ἐν τέσσαρσι μῆσι τελειώσαντες.

[27] Πελάς δὲ ἀπογούς τὴν ὑποστροφῆν τῶν Ἀργοναυτῶν τὸν Αἰσονα κτείνειν ἤθελεν· ὁ δὲ αἰτησάμενος ἑαυτὸν ἀνελεῖν, θυσίαν ἐπιτελῶν ἀδεῶς τοῦ ταύρου αἷμα σπασάμενος ἀπέθανεν. (2) Ἡ δὲ Ἰάσονος μήτηρ, ἐπαρασαμένη Πελία, νήπιον ἀπολιποῦσα παῖδα Πρόμαχον, ἑαυτὴν ἀνήρτησε· Πελάς δὲ καὶ τὸν καταλειφθέντα παῖδα ἀπέκτεινεν αὐτῆς. (3) Ὁ δὲ Ἰάσων κατελθὼν τὸ μὲν δέρας ἔδωκε· περὶ ὧν δὲ ἡδωκῆθη μετελθεῖν ἐφέλων, καιρὸν ἔξεδέχετο. Καὶ τότε μὲν εἰς Ἴομβὸν μετὰ τῶν ἄριστέων πλεύσας, ἀνέβηκε τὴν ναῦν Ποσειδῶνι. (4) Ἀνθὺς δὲ Μῆδειαν παρακαλεῖ ζητεῖν, ὅπως Πελάς αὐτῷ δίκας ὑποσχη. Ἡ δὲ εἰς τὰ βασιλεία τοῦ Πελίου παρελθούσα, πείθει τὰς θυγατέρας αὐτοῦ τὸν πατέρα κρεουργησθαι καὶ καθεψῆσθαι, διὰ

(6) აქ [არგონავტებმა] დაპყვეს ერთი ღამე. მერე კი წყლის მომარაგება მოისურვეს და ეგონას მიადგნენ. აქ მათ შორის შეჯიბრი გაიმართა წყლის მოპოვებაში. აქედან ევბეასა და ლოკრიდაზე გავლით იოლკოსს მიაღწიეს, შეასრულეს რა მთელი მგზავრობა ზღვით ოთხ თვეში.

[27] პელიასმა, რომელიც არგონავტების დაბრუნებას არ მოელოდა, ესონის მოკვლა განიზრახა. ესონმა თვითმკვლელობის ნება გამოითხოვა, მსხვერპლშეწირვის დროს უშიშრად შეიწოვა ხარის სისხლი და სული განუტევა. (2) იასონის დეიამ პელიასი დასწყევლა, ძუძუთა ზავში პრომაქე დატოვა და თავი ჩამოიხრჩო. პელიასმა მისი დატოვებული ზავშიც კი მოკლა. (3) ჩამოვიდა თუ არა იასონი, საწყმისი [პელიასს] მიართვა, ხოლო განცდილ უსამართლობათა სამაგიეროს მიზღვევის ზრახვის შესასრულებლად მარჯვე დროს დაუწყო ლოდინი. ამჯერად კი ვაჟკაცებთან ერთად ისთმოსს გაემგზავრა და ხომალდი პოსეიდონს შესწირა. (4) შემდეგ მედეას მოუწოდა, მოეძებნა საშუალება, თუ როგორ შეიძლებო-

φαρμάκων αὐτὸν ἐπαγγελλομένη
ποιήσῃν γέον· καὶ τοῦ πιστεῦσαι
χάριν κριθὸν μελίσσασα καὶ καθεψή-
σασα ἐποίησεν ἄρνα. Αἱ δὲ πισ-
τεύσασα: τὸν πατέρα χρεουργοῦσι
καὶ καθεψόσιν.

[28] Ἄχαστος δὲ μετὰ τῶν
τῆν Ἰωλκὸν οἰκούντων τὸν πατέ-
ρα θάπτει, τὸν δὲ Ἰάσονα μετὰ
τῆς Μηδείας τῆς Ἰωλκοῦ ἐκβάλλει.

(2) Οἱ δὲ ἦγον εἰς Κόρινθον,
καὶ δέκα μὲν ἔτη διετέλουν εὐτυ-
χοῦντες· αὐτῶς δὲ τοῦ τῆς Κορίν-
θου βασιλέως Κρέοντος τῆν θυ-
γατέρα Γλαύκην Ἰάσωνι ἐγγυῶν-
τος, παραπεμπάμενος Ἰάσων
Μήδειαν ἐγάμει. (3) Ἡ δὲ, οὐς
τε ὤμοσεν Ἰάσων θεοὺς ἐπικαλε-
σαμένη καὶ τῆν Ἰάσονος ἀχα-
ριστίαν μεμψαμένη πολλὰκις, τῆ
μὲν γαμουμένη πέπλον μεμαγευ-
μένον φαρμάκω ἐπεμψεν, ὃν ἀμ-
φισαμένη μετὰ τοῦ βροθισύντος
πατρὸς πυρὶ λάβρω καταφλέγει,
τούς τε παῖδας, οὓς εἶχεν ἐξ
Ἰάσονος, Μέρμερον καὶ Φέρητᾶ,
ἀπέκτεινε, καὶ λαβούσα παρα Ἑλ-
ίου ἄρνα πτηνῶν δρακόντων, ἐπὶ
τούτου φεύγουσα ἦλθεν εἰς Ἀθή-
νας. (4) Λέγεται δὲ ὅτι φεύγουσα
τοὺς παῖδας νηπίους ἔτι θντάς
κατέλιπεν, ἰκέτας καθίσασα ἐπὶ
τὸν βωμὸν τῆς Ἑρας τῆς Ἄχ-

და პელიასს პასუხი ეგო მის წი-
ნაზე. მეღეა პელიასის სამეფოში
მივიდა და [მეფის] ქალიშვილებს
დარწმუნებდა დაუწყყო, აეკუწათ
და მოეხარშათ მამა და თან პპირ-
დებოდა, რომ მას ჯადოსნური
წამლებით ახალგაზრდობას მია-
ნიკებდა; დარწმუნების გულის-
თვის ნაწილ-ნაწილ დაქრა ცხვა-
რი, მოხარშა და ბატკნად აქცია.
ქალიშვილებმაც დაუჯერეს, აპ-
კუწეს და მოხარშეს მამა.

[28] აქასტემ იოლკოსის მკვიდ-
რების შემწეობით მამა მიწას
მიადარა, იასონი კი მეღეასთან
ერთად იოლკოსიდან გააძევა.

(2) ისინი კორინთოში მივიდ-
ნენ და ათი წელი ბედნიერად
იცხოვრეს. მაგრამ შემდეგ, როცა
კორინთოს მეფემ—კრეონტმა ქა-
ლიშვილი გლავკე იასონზე და-
ნიშნა, იასონმა მეღეა გაუშვა და
[გლავკე] შეირთო. (3) მეღეამ
მოუწოდა იმ ღმერთებს, რომლებ-
ზედაც იასონმა დაიფიცა, მრავალ-
გზის გაძკიცხა იასონის უმადურე-
ბა და პატარძალს წამლით მოჯა-
დოებულო პეპლოსი გაუგზავნა,
როგორც კი შეიმოსა პეპლოსით
[გლავკე], საშველად მივარდნილ
მამასთან ერთად ძლიერი ცეცხ-
ლით დაიწვა. გარდა ამისა [მე-
ღეამ] მოკლა შვილები—მერმერ-
ოსი და ფერეტი, რომლებიც იასო-
ნისაგან ჰყავდა; მერე პელიოსის-
გან მიიღო ფრთოსანი დრაკონები-
ანი ეტლი. გაფრინდა ამ ეტლით
და მივიდა ათენს. (4) ამბობენ
იმასაც, რომ ლტოლვილმა მე-

ραίας, Κορίνθιοι δὲ αὐτοὺς ἀνα-
στήσαντες κατετραμάτισαν.

(5) Μήδεια δὲ ἦκεν εἰς Ἀθ-
ήνας, καὶ κεῖ γαμηθεῖσα Αἰγεί,
παῖδα γεννᾷ Μήδον. Ἐπιβουλεύ-
ουσα δὲ ὑστερον Θησεῖ, φυγᾶς
[δὲ] Ἀθηῶν μετὰ τοὺς παῖδός
ἐκβάλλεται. Ἀλλὰ οὗτος μὲν πολ-
λῶν κρατήσας βαρβάρων, τὴν ἑφ'
ἑαυτὸν χώρην ἅπασαν Μηθίαν ἐκά-
λεσεν, καὶ στρατευόμενος ἐπὶ Ἰν-
δῶς ἀπέβηκεν.

(6) Μήδεια δὲ εἰς Κόλχους
ἦλθεν ἄγνωστος, καὶ καταλαβου-
σα Αἰήτην ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Περ-
σοῦ τῆς βασιλείας ἐστραγημένον,
κτείνασα τοῦτον, τῷ πατρὶ τὴν
βασιλείαν ἀποκατέστησεν.

დამ ჯერ კიდევ უსუსური ბავშვე-
ბი დატოვა, დასვა რა ისინი აკ-
რეელი პერას საკურთხეველთან
ვითარცა მავედრებელნი: კორინ-
თელებმა წამოყარეს ისინი იქი-
დან და ერთიანად აკუწეს.

(5) შედგა მივიდა ათენს, მით-
ხოვდა იქ ეგეოსს და შვა ვაჟი
მელოსი. შემდეგ, როცა თესევსს
უმზაკვრა, ისედაც ლტოლვილი
შვილთან ერთად ათენიდან გა-
აძევეს. მაგრამ მელოსმა მრავალი
ბარბაროსი დაიმორჩილა და მის
ხელქვეით მდებარე მთელ მხარეს
მიღია დაარქვა. შემდეგ ინდო-
ელთა წინააღმდეგ გაილაშქრა
და დაიღუპა.

(6) ხოლო შედგა შეუმჩნე-
ვლად კოლხებთან მივიდა და დაი-
ნახა, რომ აიეტი ძმის—პერსეს
მიერ სამეფო ძალაუფლებას აღ-
კვეთილი იყო. მაშინ [მედეამ]
პერსე მოკლა და სამეფო მამას
დაუბრუნა.

წიგნი II

თავი მეექვსე

[3], (5) Καθ' ὃν δὲ χρόνον
ἐλάτρευε παρ' Ὀμφάλῃ, λέγεται
τὸν ἐπὶ Κόλχους πλοῦν γενέσθαι,
καὶ τὴν τοῦ Καλυδωνίου κάπρου
ψήραν, καὶ Θησεῖα παραγενόμενον
ἐκ Τροίης (εἰς) τὸν Ἰσθμὸν
καθᾶραι.

[3], (5) იმ დროს, როცა [პე-
რაკლე] ომთაღეს ემსახურებოდა,
ამბობენ, მოხდა კოლხეთში ლაშ-
ქრობა და კალიდონის ტახზე
ნადირობა და ის, რომ ტროიძე-
ნიდან გამოსულმა თესევსმა ისთ-
მოსი გასწმინდა [ავაზ კეპისაგან].

წიგნი III

თავი მეცამეტე

[7] Πηλεὺς δὲ μετὰ ταῦτα
σὺν Ἰάσονι καὶ Διοσκουρείς ἐπόρ-
θησεν. Ἰωλκόν· καὶ Ἀστυδάμειαν

[7] ამის შემდეგ პელევსმა ია-
სონთან და დიოსკურებთან ერ-
თად დაარბია ფოკოსი, მოკლა

τὴν Ἀκάστου γυναῖκα φονεῖ, καὶ διελὼν μεληδὼν, διήγαγε δι' αὐτῆς τὸν στρατὸν εἰς τὴν πόλιν.

აკასტეს ცოლი ასტილამია, ასო-
ასო აჰკუწა მისი სხეული და მას-
ზე გავლით შეიყვანა ქალაქში
მხედრობა.

თ ა ვ ი მ ე თ ხ უ თ მ ე ტ ე

[2] იხ. აკუსილაე, ფრგ. 31 (24).

[3] Κλειοπάτραν δὲ ἔγημε Φι-
νεὺς. ᾧ γίνονται παῖδες ἕξ αὐτῆς
Πλήξιππος καὶ Πανδίων. (2). Ἔχων
δὲ τοῦτους ἔκ Κλειοπάτρας παῖ-
δας Ἰδαίαν ἐγάμει τὴν Δαρδάνου.
κάκείνη τῶν προγόνων πρὸς Φι-
νέα φθορὰν κατὰψέδεται. (3)
Καὶ πιστεύσας Φινεὺς ἀμφοτέρους
τυφλοῖ. παραπλέοντες δὲ οἱ Ἄρ-
γοναῖται σὺν Βορέᾳ κολάζονται
αὐτόν.

[3] კლემპატრა შეირთო ფი-
ნევსმა, რომელსაც მისგან ეყო-
ლა ვაჟები: პლექსიპე და პანდი-
ონი. (2) იმ დროს, როცა კლე-
ოპატრასაგან ეს შვილები ჰყავ-
და, ითხოვა დარდანეს ასული
იდეა, რომელმაც გერებს ფინევს-
თან ცილი დასწამა: გაუპატიუ-
რება მომინდომესო. (3) ფინევს-
მაც დაიჯერა და ორივე დააბრ-
მავა. ბორეასის შვილებთან ერთად
მოსულმა არგონავტებმა იგი და-
საჯეს.

აპოლოლორის დაპარვულ თხზულებათა შრამგნებში

„ღმერთების შესახებ“

III, 4

Schol. Apoll. Rhod. I, 1124: Ἡ γὰρ ὄρες τῆς Πέ-
ας, ὡς φησὶν Ἀπολλόνδαρος ἐν
τρίτῳ περὶ Θεῶν.

მუხა რეას წმინდა [ხეა], რო-
გორც ამბობს აპოლოლორე „ღმე-
რთების შესახებ“ თხზულების მე-
სამე წიგნში.¹⁰

XX

24

Harpocration: Κύρ-
βεις. Κύρβεις φησὶν Ἀπολλόνδα-
ρος ἐν τοῖς περὶ Θεῶν ἔχειν ἐγ-
γεγραμμένους τοὺς νόμους. εἶναι
δὲ αὐτοὺς λίθους ὀρθοὺς ἐστῶτας.
ὁὖς ἀπὸ μὲν τῆς στάσεως στήλας,
ἀπὸ δὲ τῆς εἰς ἄψος ἀνατάσεως,

კვრბები. აპოლოლორე
თხზულებაში „ღმერთების შესა-
ხებ“ ამბობს, რომ კვრბები შეი-
ცავდნენ ნაწერ კანონებს. ისინი
წარმოადგენდნენ სწორად აღმა-
რთულ ქვებს, რომელთაც დგო-
მის გამო სტელებს, ხოლო სი-

διὰ τὸ κεκορυφῶσθαι, κύρβεις ἐ-
άλουν. ὥσπερ καὶ κυρβασίαν τὴν
ἐπὶ τῆς κερφαλῆς τιθεμένην.

Idem: Ὁ κάτωθεν νόμος...
ὅτι γὰρ βουστροφῶδὸν ἦσαν οἱ
ἄξιονες καὶ οἱ κύρβεις γεγραμμέ-
νοι, δεδήλωκεν Ἐυφορίων ἐν τῷ
Ἄπολλοδώρῳ.

*Schol. Aristoph. ad
Nub. 447*: Ἀπολλόδωρος δὲ
φησι πᾶσαν δημοσίαν γραφὴν καὶ
νόμους κύρβιν καλεῖσθαι· ὅτι
οἱ ἀρχαῖοι λίθους ἰστάντες, τὸ
δόξαν ἀνέγραφον, οὐδὲ ἀπὸ μὲν τῆς
στασέως στήλας ἐκάλουν, κύρβεις
δὲ ἀπὸ τῆς εἰς σῆπος ἀνατάσεως,
ἵστερον δὲ, τὰ ξύλα λευκαυμένα
γράφοντες ὁμοίως ἐκάλεσαν. Κύρ-
βις οὖν ἡ περιέχουσα τὰς ἱερὰς
γραφεὰς στήλη.

Suidas. Κύρβεις· τοὺς
κύρβεις φησὶν Ἀπολλόδωρος ἐγ-
γεγραμμένους ἔχειν τοὺς νόμους·
εἶναι δὲ λίθους ὀρθοὺς ἑστῶτας,
ὡς ἀπὸ μὲν τῆς στάσεως στήλας
καλεῖσθαι, ἀπὸ δὲ τῆς εἰς σῆπος
παρატάσεως, διὰ τὸ κεκορυφῶ-
σθαι, κύρβεις· ὥσπερ καὶ
κυρβασίαν τὴν ἐπὶ τῆς κερφαλῆς
τιθεμένην·

მალლისაჲცენ წარმართულობისა-
გან, რაკილა გვირგვინდებოდნენ
(κεκορυφῶσθαι), კვრბებს ეძახ-
დნენ; აი ისე, როგორც თავზე
დადგმულ [ტიარას] უწოდებენ
კვრბასიას.

კანონი ქვევიდან... აქსონები
და კვრბები რომ ბუსტროფელო-
ნით იყო ნაწერი, ამას ეფთორი-
ონი გვიცხადებს აპოლოდორეს-
თან.

25

აპოლოდორე ამბობს, რომ ყვე-
ლა საზოგადო საბუთს და კანო-
ნებს კვრბისი ერქვა; რომ
ძველები ქვებს აღმართავდნენ
ხოლმე და ზედ გაღაწვეტილე-
ბებს წერდნენ; ამ [ქვებს] დგო-
მის გამო—სტელებს, ხოლო სი-
მალლისკენ წარმართულობისგან
კვრბებს უწოდებდნენ. შემდეგ
ხანებში იგივე სახელი უწოდეს
საგანგებოდ გათეთრებულ ხის
ბოძებს, რომლებზედაც წერდნენ.
ამგვარად, კვრბისი წმინდა
წარწერათა შემცველი ბოძია.

26

კვრბები: აპოლოდორე ამ-
ბობს, რომ კვრბები შეიცავდნენ
დაწერილ კანონებს და ზემა-
რთულ ქვებს წარმოადგენდნენ.
დგომის გამო სტელებად იწო-
დებოდნენ, ხოლო ზეღმართუ-
ლობისა და წვეტში დაგვირგვი-
ნების მიზეზით კი—კვრბებად;
[გვირგვინდებოდნენ კი ისე], რო-
გორც თავზე დადგმული ტიარა
(კურვასია).

Idem mox: Κύρβεις οὖν παρὰ τὸ κερουφῶσθαι εἰς ἕψος ἀνατεταμέναις, ἢ ἀπὸ τῶν Κορυβάντων, ἐκείνων γὰρ εἰρημα φησὶ καὶ Ἀπολλῶνιος.

Photii Lexic.: Κύρβεις... εἰρηται δὲ ἀπὸ τοῦ κερουφῶσθαι εἰς ἕψος, ἢ κατεσχεῖρωσθαι, ὡς Ἀπολλῶνιος. Θεόφραστος δὲ ἀπὸ τῶν Κρητικῶν Κορυβάντων τῶν γὰρ Κορυβαντικῶν ἱερῶν οἶον ἀντίγραφα ἀντὺς εἶναι.

იქვე. კვრბები — სიმაღლეზე წაგრძელებული წვერის დაგვირგვინების მიხედვით; ან კორიბანტებიდან, რადგან აპოლოლორეც ამბობს რომ [კვრბები] ამათი აღმოჩენა არისო.

ფოტიოსი, ლექსიკონი; კვრბები... ითქმის სიმაღლეზე დაგვირგვინებულისაგან ან, როგორც აპოლოლორე ამბობს, მტკიცედ დგომის გამო. თეოფრასტეს მიხედვით კი—კრეტელი კორიბანტებისაგან, ვინაიდან [კვრბები], ასე ვთქვათ, კორიბანტულ წმიდა წარწერათა ასლებია.¹¹

„ხომალდთათვის ანუ ხომალდთა კატალოგის შესახებ“

I

152

Steph. Byz. Ἀργουρα, πῶς Θεσσαλίας ἢ πρότερον Ἀργισσα... τὸ ἐθνικὸν ἔδει Ἀργουραῖος, ὡς καὶ Φίλων Ἀπολλῶνιος δὲ φησὶν ἐν πρώτῳ Νεῶν Καταλόγῳ Ἀργεῖους ὀνομάζεσθαι ἢ τῆς προσηγορίας μεταπεσοῦνης, ἢ διὰ τὸ προακυροῦν τὰ πεδία τῆς Θεσσαλίας, ἣν δὴ Πελασγικὸν Ἄργος εἶπεν Ὅμηρος.

არგურა, თესალიის ქალაქი, უწინ [ერქვა] არგისსა...¹² ეთნიკური იქნებოდა არგურაიოსი, როგორც [ამბობს] ფილონიც. აპოლოლორე „ხომალდთა კატალოგის“ პირველ წიგნში ამბობს, რომ [სახელი] არგოსელებმა შეარქვეს, ან სახელის შეცვლის გამო, ანდა იმის გამო, რომ შიალწიეს ველებს თესალიისას, რომელსაც ჰომეროსმა პელასგური არგოსი უწოდა.

კონონი — Κόνων :

(I ს. ძვ. წ.)

ტექსტი:

1. F Hist. Gr. IV.

2. F Gr. Hist. I.

3. Μυθογράφοι. Scriptores poeticae historiae Graeci, ed. Ant. Westermann, Brunswigae, 1848. გვ. 124—151.

4. Photii Bibliotheca, ed. Bekker, I—II, Berol. 1824—1825.

„მთხრომანო“—Διηγῆσεις

1 (368)

Phot. Bibl. 186. XLI: Πελασγίδες· (3) καὶ ἡ Κύζικος δὲ Πελασγούς ἔσχεν οἰκήτορας· καὶ γὰρ Κύζικος ὁ Ἀπόλλωνος Πελασγῶν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ βασιλεύων ὑπὸ Διολέων μετὰ Πελασγῶν ἐκπεσῶν τὴν χερρόνησον τῆς Ἀσίας πολίξει, τοὺς αὐτῆ καὶ τοῦνομα, καὶ ἡβήθη ἐκ ταπεινῆς Κυζίκῳ εἰς μέγα ἡ ἀρχή, ἀφ' οὗ Κλεῖτην τὴν Μέροπος, ἕς τῶν περὶ Ῥυνδακὸν χωρίων ἐβασίλευε, γυναῖκα ἡγάγετο.

(4). Οἱ δὲ μετὰ Ἰάσονος ἐπιτὸ δέρας ἰόντες κατῖσχουσι πρὸς τὴν Κύζικον τῆ Ἀργοῖ· καὶ μαθόντες οἱ Πελασγοὶ Θεσσαλίᾳ τὴν ναῦν κατὰ μῆνιν τῆς ἐκβολῆς νυκτὸς ἐμάχοντο τῆ Ἀργοῖ. Κύζικον δὲ λῦσαι τὴν μάχην ἐπιστάντα ἀγνοῶν Ἰάσων κτείνει, πεσόντων καὶ ἄλλων Πελασγῶν.

(5). Καὶ ἡ μὲν Ἀργὼ ἐπλεῖ ἐπὶ Κόλχους· οἱ δὲ τότε μὲν ὑπερηχθῆσθησαν ἐπὶ τῆ τοῦ βασιλέως τελευτη καὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς δυνατοῖς τὰ τῆς πόλεως ἐνεχείρισαν (οὐδὲ γὰρ ἦν παῖς Κυζίκῳ διαδόχος), ὑστερον δὲ ὑπὸ Τυρρηγῶν

პელასგოდები: (3) კიზიკოსს მოსახლეებდა პელასგებო ჰყავდა. ამოლონის ძე კიზიკოსმა, რომელიც თესალიაში მოსახლე პელასგებზე მეფობდა და ეოლიელების მიერ პელასგებთან ერთად გამოძევებულ იქნა, აზიის ნახევარკუნძულზე დააარსა ქალაქი და მისცა სახელი.¹³ კიზიკოსს მცირე ძალაუფლება დიდად გაეზარდა იმ დროიდან, რაც ცოლად მოიყვანა კლიტე, ასული მეროპისა, რომელიც რინდაკოსის გარშემო მდებარე ადგილებზე მეფობდა.¹⁴

(4). საწმისზე მიმავალი იასონის ლაშქარი „არგოთი“ კიზიკოსს მიაღდა. როცა პელასგებმა თესალიური ხომალდი შენიშნეს, გამოძევების რისხვის გამო ლამით „არგოს“ ბრძოლა დაუწყეს. კიზიკოსი, რომელიც ბრძოლის შეწყვეტას ცდილობდა, იასონმა ვერ იცნო და მოკლა, მას შემდეგ, რაც სხვა პელასგებიც დაეცნენ.

(5). „არგო“ კოლხებისაკენ წარემართა. [პელასგებმა] მაშინ დიდი მწუხარებით გამოიგლოვეს მეფის აღსასრული და ქალაქის [გამგებლობა] თავიანთ შორის მძლავრებს გადასცეს (კიზიკოსს მემკვიდრედ შეილი არ

Κυζίκου μετανέστησαν, και Τυρρηνοὶ τὴν χερρόνησον ἔσχον. (6) και τούτους Μιλησίων μοῖρα μάχη νικήσαντες αὐτοὶ Κύζικον ἔκρησαν.

Ibid. II: Ἀπόλλων Διγλήτης· ὡς ἐν Ἀνάφῃ τῆ νήσῳ (αὐτῇ δ' ἐστὶν ὑπὲρ νήσου Θήρας οὐχ ἕκασ τῆς Λακεδαιμονίων) ἱερὸν Ἀπόλλωνος Διγλήτου ἱδρύται, ἐν ᾧ σὺν τωθασμῶ οἱ ἐπιχώριοι θύουσι δι' αἰτίαν τοιαύτην. (2). ὅτε Ἰάσων ἐκ Κόλχων Μήδειαν ἀρπάσας οἰκαδ' ἐπλεῖ, χειμῶν αὐτοὺς ἄφατος περιέσχε και ἀμηχανία πᾶσα. εὐχομένων δὲ και πολλὰ τῶν ἐν τῇ Ἀργοὶ θεομένων, Ἀπόλλων τόξον αὐτῶν ὑπερανασχῶν τὰ θεῖνα διέλυσεν ἅπαντα, και σέλατος ἐξ οὐρανοῦ διαίσσοντος νήσον ἀνέσχεν ἢ γῆ ἐκ τοῦ βυθοῦ, εἰς ἣν ὀρμισάμενοι ὡς πρῶτον ὀφθεῖσαν ὑφ' ἡλίου τότε Ἀνάφην ἀπὸ τῆς συντυχίας ἐκάλεσαν και ἱερὸν Ἀπόλλωνος Διγλήτου ἱδρῦσαντο· και εὐφραίνοντο τῆς ἀνεπίστου τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς και ταῖς ἀλλαις εὐχαίαις. (3) Μήδεια δὲ σὺν ταῖς ἀμφοῖς αὐτῆν γυναιξίν, αἱ δῶρον ἦσαν γάμων τῶν Ἰάσονος, παύσασθαι μετὰ μέθην ἔσκαπτον τοὺς ἤρωας ἐν τῇ παννυχίδι· οἱ δὲ ἀντετάθασον τὰς γυναῖκας. (4). ἐκ τούτου τοιγαροῦν και Ἀναφῶν ὁ λαὸς (ἔκλισθη γὰρ ἡ νήσος) ἀνὰ πᾶν ἔτος Ἀπόλλωνι Διγλήτῃ κερτομοῦντες

დარჩენიან), შემდეგ ხანებში კი ტირენების წყალობით კიზიკოსიდან გადასახლდნენ და ნახევარკუნძული ტირენებმა დაიკავეს. (6) ესენი მილეტელთა ნაწილმა ბრძოლით დაამარცხა და კიზიკოსზე თვითონ დასახლდა.

აპოლონი ეგლეთი. [თბრობა], თუ ვით იგება აპოლონი ეგლეთს სალოცავი კუნძულ ანაფეზე (ეს არის კუნძულთერას ზემოთ, არც თუ ისე შორს ლაკედემონელთა ქვეყნიდან), რომელზეც მკვიდრნი მსხვერპლს ოხუნჯობით სწირავენ შემდეგი მიზეზის გამო. (2) როცა იასონმა კოლხებიდან მედეა მოიტაცა და შინისაკენ მიცურავდა, [არგონავტებს] ენით გამოუთქმელმა ქარიშხალმა და ყოველგვარმა გაქირვებამ წაასწრო. მავედრებელ და მრავლის მთხოვნელ „არგონზე“ მყოფ [არგონავტებს] აპოლონმა თავზე მშვილდი აღუმართა და ყველა საშინელება გაფანტა. და ოდეს ზეციდან შუქი ჩამოეშვა, დედამიწამ [ზღვის] სიღრმიდან კუნძული აღმოზიდა, რომელსაც [არგონავტები] მიადგნენ და რაკი მზის პირველი სხივის ქვეშ იგი იხილეს, შემთხვევის გამო ანაფე შეარქვეს და აპოლონი ეგლეთის სალოცავი ააგეს. და იხარებდნენ ბოროტთაგან ანაზღვეულ ხსნას. სხვა ლხინებითაც. (3) მედეამ და მისმა მხლებელმა ქალებმა, რომლებიც ჯილდოდ გამოატანეს და იასონის მეგზურებზე დაქორწინდნენ, ოხუნჯობა დაიწყეს და სმის

ἀλλήλους ἔορτην κατὰ μῆησιν
ἐκείνων ἄγουσιν.

შემდეგ მთელი ღამე დასცინოდ-
ნენ გმირებს. ესენიც, თავის მხრივ,
ქალებს ეხუმრებოდნენ. (4) აი
აქედანაა, რომ ანაფელი ხალხი
(კუნძული ხომ დასახლდა) აპო-
ლონ ეგლეტეს დღეობას იმათი
მიბაძვით ყოველწლიურად ერთ-
მანეთის დაცინვაში ატარებს.¹⁸

დიონისიოს სტიქოგრაფიონ—Διονύσιος Στυχοβραχίων
(Στυχεύς)
(II—1 სს.)

ტექსტი:

1. F Hist. Gr. II.
2. F Gr. Hist. I.

„არგონავტიკა“

I წიგნიდან

1 (4)

a Schol. Apoll. Rhod. III, 200: τὴν Κίρκην τινὲς μὲν Αἰήτου ἀδελφὴν· τινὲς δὲ θυγατέρα. ἱστορεῖ δὲ Διονύσιος Ἁλίου δι· ἐγένοντο Περσεὺς καὶ Αἰήτης· Περσεὺς δὲ Ταύρων ἐβασιλευσε καὶ συγγενόμενος νύμφην τινὶ Ἐκάτην ἔσχε θυγατέρα, ἣ περὶ τὰς ἐρημίας ἐκάστοτε διατρίβουσα ἐμπεροτάτη τῶν τε ὀηγητηρίων καὶ τῶν ἰασθαι δυναμένων ἐγένετο, ἣν μεταπεμφάμενος ὁ Αἰήτης ἔγημε καὶ ἔσχεν ἐξ αὐτῆς τὴν Κίρκην.¹⁹

ἄλλως· τὴν Κίρκην Διονύσιος ὁ Μιλήσιος ἐν πρώτῳ τῶν Ἀργοναυτικῶν θυγατέρα Αἰήτου καὶ Ἐκάτης τῆς Περσέως θυγατρὸς, ἀδελφὴν δὲ Μηδείας. Ἁλίφ γάρ φησιν υἱὸς γενέσθαι οὗ

a. ზოგიერთები [ამზომენ], კირკე აიეტის და იყო, ზოგიერთები კი — ქალიშვილია. დიონისიოსი მოგვითხრობს, რომ ჰელიოსისაგან წარმოიშვნენ პერსევსი და აიეტი. პერსევსი გამეფდა ტავრებზე, შეეუღლა რომელიღაც ნიმფას და ეყოლა ასული ჰეკატი, რომელიც მთელ დროს უღებურ ადგილებში ატარებდა და მომაკვდინებელ და განმაკურნებელ საშუალებათა ფრიად დიდი მცოდნე გახდა. აიეტმა იგი დაიბარა, შეირთო და კირკე მისგან ეყოლა.

სხვაგვარად: დიონისიოს მილეტელი „არგონავტიკის“ პირველ წიგნში [ამზობს], რომ კირკე იყო აიეტისა და პერსევსის ასულ ჰეკატეს ქალიშვილი და მედეას და. პელიოსს — ამზობს

ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις, οἷς ὄνομα τὰ ἦν Περσεὺς καὶ Αἰήτης. τοὺτους δὲ κατασχεῖν τὴν χώραν, καὶ Αἰήτην μὲν Κόλχους καὶ Μαιώτας, Περσέα δὲ τῆς Ταυρικῆς κυριεῦσαι. τὸν δὲ Περσέα πρεσβύτερον ὄντα γῆμαι γυναῖκα τῶν ἐργαρίων τινά, καὶ γενέσθαι αὐτῷ θυγατέρα, ἣ ὄνομα Ἐκάτη, ἣτις λέγεται ἀνδρική γενέσθαι περὶ τὰ κυνηγετικά καὶ πρώτη θανασίμους ῥίζας εὑρεῖν καὶ ἑαυτῆς πατέρα φαρμάκοις ἀποκτεῖναι. ταύτην γήμασθαι πεμφθεῖσαν εἰς Κόλχους Αἰήτη τῷ πατρ-
 αδῆλφῳ, ἀφ' ἧς γενέσθαι Κίρκην καὶ Μήδειαν. τὴν δὲ Κίρκην ὑπερβαλέσθαι τὴν ἑαυτῆς μητέρα, τὰ μὲν διακούσασαν παρ' αὐτῆς, τὰ δὲ καὶ αὐτὴν ἐφευρηκυῖαν πολλὰ καὶ δεινά, πρεσβυτέραν οὖσαν τῆς Μηδείας. Ἡσίοδος δὲ φησὶ τὴν Κίρκην τοῦ Ἥλιου θυγατέρα εἶναι.

b. *ibid.* III, 242: "Ἀψυρτος ... πάϊς Αἰήταο. τὸν μὲν Καυκασίη νύμφη τέκεν Ἄστερόδεια, πρὶν περ κουριδίην θῆσθαι Εἰδυῖαν ἄκοιτιν, Τηθύος Ὁκεανοῦ τε πανοπλοτάτην γεγαυῖαν] ὁ τὰ Ναυπακτικὰ πεποικηῶς Ἐν-
 ρυλῦτην αὐτὴν λέγει. Διονύσιος δὲ ὁ Μιλήσιος Ἐκάτην μητέρα Μηδείας καὶ Κίρκης, ὡς προείρηται. Σοφοκλῆς < δὲ > Νεία-
 ραν, μίαν τῶν Νηρηίδων. Ἡσίοδος δὲ Ἰδυταν...

[დიონისიოსი]—იმ ადგილებში ეყოლა ორი შვილი, რომელთა სახელები იყო—პერსეესი და აი-
 ეტი. მათ ხელთ ეპყრათ ქვეყანა; სახელდობრ, აიეტი კოლხებსა და მეოტებს [მართავდა], პერ-
 სეესი კი ტავრეთს განაგებდა. პერსეესმა, რომელიც ასაკით უფ-
 როსი იყო, შეირთო ერთი იქა-
 ური ქალთავანი და ეყოლა ას-
 ული, რომლის სახელია ჰეკატე. ამბობენ, რომ [ჰეკატე] მამაცი იყო სამონადირეო საქმეებში და რომ მან პირველმა აღმოაჩინა მომაკვდინებელი ფესვები და შხა-
 მებით მოაკვდინა საკუთარი მა-
 მა. კოლხებში გავზავნილი ცო-
 ლად გაჰყვა ბიძას—აიეტს; მის-
 გან წარმოიშვნენ კირკე და მე-
 დეა. კირკემ, რომელიც მედეაზე უფროსი იყო, ბევრად აჯობა თავის დედას; ზოგი რამ მისგან შეითვისა. ზოგი რამ კი—მრავა-
 ლი. და საზარელი თვითონ აღ-
 მოაჩინა. ჰესიოდე კი ამბობს, კირკე ჰელიოსის ასული იყო.¹⁷

b. აფსირტე, აიეტის ვაჟი. იგი კავკასიელმა ნიმფამ ასტეროდი-
 ამ შვა, სანამ [აიეტი] კანონიერ ცოლად გაიხდიდა იდიას, ტე-
 თისისა და ოკეანეს უმცროს ქალს: „ნავპაკტიკის“ შემთხვევლი [ნიმ-
 ფას] ევრილიტეს ეძახის. დიო-
 ნისიოს მილეტელი კი, როგორც ითქვა, მედეას და კირკეს დედას ჰეკატეს [უწოდებს], სოფოკლე—
 ნეაირას, ერთ-ერთ ნერეიდთა-
 განს; ხოლო ჰესიოდე—იდიას...

a. Schol. Apoll. Rhod. IV, 177: πολλοὶ χρυσοὺν τὸ δέρας εἰρήκασιν, ὡς Ἐπολλώνιος ἠκολούθησεν. ὁ δὲ Σιμωνίδης ποτὲ μὲν λευκὸν ποτὲ δὲ πορφυροῦν, Διονύσιος δὲ ὁ Μιτυληναῖος ἀνθρώπων φησι γεγενῆσθαι παιδαγωγὸν τοῦ Φρίξου ὀνόματι Κρίον.

b. *ibid.* I, 256: ὁβ. ჰე-
კატე, „გენეალოგიები“, ფრგ.
17 (337).

c. *ibid.* II, 1144: κριοῦ ἐπεμβεβῶσ] Διονύσιος ἐν τοῖς Ἀργοναύταις φησι Κριὸν γεγονέναι τροφέα Φρίξου, ὃν πρῶτον αἰσθόμενον τῆς ἐπιβουλῆς Ἴνους ἰσθόμεθα τῷ Φρίξῳ τὴν φυγὴν ποιήσασθαι. ὅθεν καὶ μεμυθεύσθαι ὡς ὑπὸ κριοῦ διασώθει.

d. *ibid.* IV, 119: Διονύσιος ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς λέγει Κριὸν γεγονέναι Φρίξου παιδαγωγόν, ὃν πρῶτον αἰσθόμενον τὴν ἐκ τῆς μητρικῆς ἐπιβουλῆν ἰσθόμεθα φυγεῖν. ὅπ' ὅν καὶ σωθέντος τοῦ νεανίου διαδεδόσθαι ὡς ἄρα ἐπὶ κριοῦ μέχρι Κόλχων διασώθει ὁ Φρίξος.

a. ბევრთაგან თქმულა, რომ საწმისი ოქროსი იყო; მათ მიჰყვა აპოლონოსი. სიმონიდე [საწმისს] ხან თეთრს [ცხახლს], ხან—მეწამულს; ¹⁸ დიონისიოს მიტოლენელი კი ამბობს, რომ [ვერძი] იყო ადამიანი, ფრიქსეს გამძლევი, სახელად კრიოსი.

c. ვერძზე შემჯდარი: დიონისიოსი „არგონავტებში“ ამბობს, რომ ვერძი (კრიოსი) ფრიქსეს აღმზრდელი იყო, რომელმაც პირველმა იგრძნო ინოს ვერაგული ზრახვა და ფრიქსეს გაქცევა უჩიოა. აქედან წარმოიშვა თქმულება, თითქოს ვერძის მიერ ყოფილიყოს დახსნილი.

d. დიონისიოსი „არგონავტიკაში“ ამბობს, რომ კრიოსი იყო ფრიქსეს აღმზრდელი, რომელმაც პირველმა იგრძნო დედინაცვლისაგან წამოწყებული ვერაგობა და უჩიოა გაქცევა. როცა ყმაწვილი მის მიერ გადარჩენილ იქნა, გავრცელდა გადმოცემა, თითქოსდა ფრიქსემ თავი დაიხსნა ვერძზე ამხედრებულმა კოლხებამდე.

ibid. IV, 1153: Ἴστέον ὅτι Τιμαίου λέγοντος ἐν Κερκύρα τοὺς γάμους ἀχθῆναι, Διο-

უნდა ვიცოდეთ: ტიმეოსი ამბობს, რომ [იასონისა და მედეას] დაქორწინება მოხდა კერკი-

νύσιος ὁ Μιλήσιος ἐν δευτέρῳ τῶν Ἀργοναυτικῶν ἐν Βυζαντίῳ φησίν. Ἀντίμαχος δὲ ἐν Ἀύδῃ ἐν Κόλχοις πλησίον τοῦ ποταμοῦ μιγῆναι.

Varia lectio: πλησίον τοῦ ποταμοῦ μιγῆναι αὐτῇ φησὶ τὸν Ἰάσονα.

რაზე; დიონისიოს მილეტელი კი „არგონავტიკის“ მეორე წიგნში გადმოგვცემს — ბიზანტიონშიო; ხოლო ანტიმაქე „ლიდეში“ [გვამცნობს]: კოლხებში, მდინარის ნაპირად შეუღლდნენო.

ა ნ: იასონი [მედეას] მდინარის ნაპირად დაუკავშირდაო.

5 (3)

Ibid. II, 207: Διονύσιος δὲ ἐν τοῖς Ἀργοναύταις φησὶν ἀναίρεθῆναι τὸν Φινέα ὑπὸ Ἡρακλέους ἰδόντος τοὺς παῖδας ἐν ἐρημίᾳ καὶ μαθόντος ὅτι ὑπὸ Φινέως ἦσαν ἐκβεβλημένοι κατὰ διαβολὴν Σκυθικῆς γυναικός, ἣν γεγαμήκει ὁ Φινεὺς παραιτησάμενος Κλεοπάτραν. γέγονε δὲ τοῦ Φινέως καὶ πρεσβύτης κατήγορος παρὰ Ἡρακλεῖ. διόπερ Ἡρακλῆς ἀναιτίους ἐνῶν τοὺς παῖδας κατήγαγεν εἰς τὴν πατρίαν οἰκίαν, Φινέα δὲ ἀνιστάμενον καὶ θελήσαντα καταποντίσαι τὸν ἕτερον τῶν παιδῶν λακτίσας ὁ Ἡρακλῆς ἀπέκτεινεν.

დიონისიოსი „არგონავტებში“ ამბობს, რომ ფინეესი მოკლულ იქნა ჰერაკლეს მიერ მაშინ, როცა ამან იხილა ბავშვები უდაბურ ადგილზე და შეიტყო, რომ ფინეესისაგან იყვნენ გაძევებულნი სკვითი ქალის შეგონებით, რომელიც ფინეესმა შეირთო კლეოპატრას განტევების შემდეგ. ჰერაკლეს სახით ფინეესს ძველი ბრალმდებელი ჰყავდა. რაკი ჰერაკლემ აღმოაჩინა უდანაშაულო ბავშვები, მამისეულ სახლში დააბრუნა; ფინეესი ამას წინაღუდგა და მონღომა ერთ-ერთი ბავშვის ზღვაში ჩაგდება; მაშინ ჰერაკლემ წიხლი ჰკრა და სული გააცხებინა.

უხათაურო ფრაგმენტები

6 (II 7, 1)

a. Apollod. Bibl. I, 118: Δημάρτος δὲ αὐτὸν εἰς Κόλχους πεπλευκότα παρέδωκε. Διονύσιος μὲν γὰρ καὶ ἡγεμόνα φησὶ τῶν Ἀργοναυτῶν γενέσθαι.

b. Schol. Apoll. Rhod. I, 1289: ὁβ. ფერეკიდე, ფრგ. 111 (67) b.

a. დემარატე გადმოგვცემს, რომ [ჰერაკლე] კოლხებთან გაემგზავრა; დიონისიოსი კი იმასაც ამბობს, რომ [ჰერაკლე] არგონავტების წინამძღოლი იყო.

a. *ibid.* IV, 228: φησι δὲ ὁ Ἀπολλώνιος δὲ αὐτῶν τὸν Ἀλήτην ἀπρακτὸν ὑποστρέψαι· διὰ δὲ τῶν ἐξῆς φησι τὸν Ἀψυρτὸν νέον ὄντα ἥμιοχεύειν παραβηχότα τῷ πατρὶ. Διονύσιος δὲ ὁ Μιλήσιος φησιν οὕτως Ἀλήτης ἐδῶκεν αὐτούς· οἱ δὲ ἀριστεῖς ἤγωνίζοντο ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀλήτην ἰκπεσον. ἔνθα καὶ Ἴφιν τελευτήσαι τὸν Σθενέλου· καταβαλόντα γὰρ ὄνο τῶν περὶ Ἀλήτην ἰκπέων περικατάληκτον γενέσθαι ὑπὸ τοῦ Ἀλήτου περισταθέντα τῷ βρόχῳ. ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς φησιν ὅτι οἱ Κόλχοι εἰς φυγὴν ἐτρέπησαν.

აპოლონიოსი ამ [ტაქეებში] ამბობს, რომ აიეტი ხელმოცარული დაბრუნდა უკან; მომდევნო [ტაქეებით] კი გადმოგვეცემს, რომ ყმაწვილი აფსირტე მამას ამოღებულა გვერდში და სადაავეებს მართავდა. დიონისიოს მიღებული ამბობს, რომ აიეტი [არგონავტებს] დაედევნა. ვაჭკაცები ხელშუბებით იბრძოდნენ, აიეტის მხლებლები კი ცხენებზე ამხედრებულნიყვნენ. აქ დაიღუპა სთენელეს ძე იფისი. მან ძირს დასცა აიეტის ორი მხედარი, მაგრამ აიეტის მიერ მოქმედულ ბადეში გაეხვია. ქვემოთ კი ამბობს, თუ როგორ უკუიქცნენ კოლხები.

გაგრძ. იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 32 (73) b.

b. *ibid.* IV, 223. იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 32 (73) a. *

დიოდორე სიცილიელი—Διοδοροσ

(I ს. ძვ. წ.)

ტექსტი:

1. Diodori Bibliotheca historica IV—V, rec. Curt. Theod., Fischer. 1904—1906.

2. F Gr. Hist. I.

შენიშვნა: კუთხოვანი ორმაგი ფრაზილებით ფ. იაკობის მიერ დადგენილ ტექსტში გამოყოფილია არგონავტების თქმულების დიონისიოსეულ გადმოცემაში დიოდორეს ჩართული ადგილები და განმარტებანი.

* „არგონავტების“ დანარჩენი ფრაგმენტები იხ. დიოდორე სიცილიელის „ისტორიულ ბიბლიოთეკაში“.

IV წიგნი: თავები 40—56

40. ჰერაკლე ლაშქრობის მონაწილეა. იასონის გადაწყვეტილება.

41. ლაშქრობისათვის შადება. ლაშქრობის მონაწილენი.

42. არგონავტები ტრაადაში. თქმულება ლაომედონტზე. ჰესიონე. ჰერაკლე კლავს გველეშაპს. ჰესიონეს განთავისუფლება. ჰერაკლე უიღოდოდ ლებულობს ჰესიონესა და ცხენებს. ამ საჩუქარს იგი დროებით ლაომედონტთან ტოვებს.

43. ქარიშხალი. ოფთევსის ლოცვა სამოთრაკელ ღვთაებებისადმი. დიოსკორობი (= დიოსკურები). არგონავტები თრაკიაში. ფინევსი. ამის შვილებს ამბავი.

44. ყმაწვილთა დახსნა. ჰერაკლე კლავს ფინევსს და სამეფო ტახტს მის შვილებს აძლევს. სხვადასხვა გადმოცემები ფინევსისა და ჰერაკლეს შესახებ. არგონავტები პონტოში. ტაერეთი. უცხოელთა მსხვერპლად შეწირვის ჩვეულება. იფიგენია.

45. ჰელიოსის ძენი: აიეტი და პერსე. პერსეს ასულმა ჰეკატემ აღმოაჩინა შხამი, მოკლა მამა, ხელთ. იგდო სამეფო და უცხოელთა მსხვერპლად შეწირვის წესი დაადგინა. შემდეგ შეეუღლა ბიძას, კოლხთა მბრძანებელ აიეტს და შვა დეიოკირკე და მედეა და ვაჟი გვიალვესი. კირკე მისდევს დედის ხელობას. მისი განძევა. კირკეიონი.

46. მედეა სწავლობს წამლების დამზადებას. ამ ხელოვნებას ადამიანთა საკეთილდღეოდ იყენებს. ებრძვის ადამიანის მსხვერპლად შეწირვის ადათს. მამის მიერ ეკემიტანილი თავს აფარებს ჰელიოსის ტაძარს. არგონავტები კოლხეთში. მედეასთან შეხედრა. იასონის ფიცი. ოქროს საწმისის გატაცებისათვის მზადება

47. თქმულებები ფრიქსესა და ჰელეს, ოქროს საწმისის, ცეცხლმფრტვევი ხარებისა და დრაკონის შესახებ. თქმულებათა სხვადასხვაგვარი ახსნა.

48. არგონავტები არესის კალაქში. კოლხთა დედაქალაქის ბრძოლა. ოქროს საწმისის გატაცება. აიეტი დაედევნა ელინებს. ხელჩართული ბრძოლა. მეღაგრე კლავს აიეტს. კოლხთა უკუქცევა. მედეა სწრაფად კურნავს დაქროლ არგონავტებს. არგონავტები ბრუნდებიან სამშობლოში. ზღვის მისანი გლავკოსი.

49. არგონავტები ტრაადაში. დატოვებული საჩუქრის გამოთხოვა. ლაომედონტის მზაკრობა. ბრძოლა ტრაელებთან. ჰერაკლე კლავს ლაომედონტს, პრიამოსს კი სამართლიანი საქციელისათვის ტროის სამეფო ტახტს აძლევს. სამოთრაკი. ალთჰმა ღვთაებებისადმი.

50. პელიასი დარწმუნებულია, რომ იასონი დაიღუპა. იგი სპობს ტახტის მემკვიდრეთ. იასონის დედის მამაცური სიკვდილი. შადება შურისძიებისათვის. მედეა არგონავტებს აღუთქვამს, რომ გრძნეულებით დაამარცხებს პელიასს.

51. მედეა სახეს იცვლის და არტემიდეს ქანდაკებით, რომელიც წამლებით ამოავსო, იოლკოსში შედის. მეფე პელიასს და ამის ქალიშვილებს სხვადასხვა გრძნეულების წყალობით არწმუნებს, რომ მას ძალუმს მიხრწნილ ადამიანს ახალგაზრდობა დაუბრუნოს.

52. პელიასის სიკვდილი გამოწვეული მედიას გრძნეულებით. მედეა არგონავტებს დათქმულ ნიშანს აძლევს. არგონავტები თავს ესხმიან ქალაქ იოლკოსს და იმარჯვებენ.

53. იასონი ლმობიერად ეცილება მეფის ნათესაებს. პელიასის ქალიშვილების დათხოვება. სამეფო ხელისუფლება იასონმა პელიასის ვაჟს—კასტეს ჩააბარა.

არგონავტები ერთმანეთში სამარადისო მეგობრობის ფიქს დებენ. (ოლიმპიური ზეიმის დაწყება).

54. იასონი და მედეა კორინთოში. მათ სამი შვილი ეყოლათ: თეტალოსი, ალკიმენე და ტრისანდრე. იასონის მიერ ჩადენილი ღალატი. იასონი ირთავს კორინთოს მეფის ასულს—გლავკეს. მედეას შურისძიება. მეფის სასახლის დაწვა. ხანძარი ლუპავს კრეონტას და გლავკეს. ამ თქმულების სხვა ვარიანტი: მედეა კლავს ორ შვილს, მესამე გაეკცევა. მედეა გარბის თებეში ჰერაკლესთან.

55. იასონის თვითმკვლელობა. მისი ვაჟი თეტალოსი იოლკოსის ტახტს დაიმკვიდრებს. თეტალიელების (= თესალიელების) სახელის წარმომავლობა თეტალოსისაგან. ჰერაკლეს სიგიჟე. მედეა კურნავს ჰერაკლეს და მიდის ათენში ეგეოსთან. ეგეოსისაგან მედეას შეეძინა ვაჟი მედოსი—მიდიელთა მომავალი მეფე. ამ თქმულების სხვა ვარიანტი.

56. გადმოცემები მედეას და მედოსზე. მედოსი კლავს პერსეს და სამეფო ტახტი. აიეტს უბრუნდება. გადმოცემები არგონავტების დაბრუნების თაობაზე. ცურავა ისტროსით ადრიატიკის ზღვამდე. არგონავტების მგზავრობის სხვადასხვა კვალი.

57. არგონავტების ისტორიისა და ჰერაკლეს მიერ შესრულებულ საქმეთა თხრობის დასასრული.

40. Περὶ δὲ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἐπειδὴ τούτοις Ἡρακλῆς συνεστράτευσαν, οἴχεϊον ἂν εἴη διελεῖν περὶ αὐτῶν.

Ἰάσονα γενέσθαι λέγουσιν ὑβὸν μὲν Ἀἴσωνος, ἀδελφιδῶν δὲ Πελίου τοῦ Θετταλῶν βασιλέως, ῥάμῃ δὲ σώματος καὶ ψυχῆς λαμπρότητι διενέγκασα τῶν ἡλικιωτῶν ἐπιθυμησά τι πράξει μνήμης ἀξίον. (2) ἄρῶντα δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ Περσέα καὶ τινὰς ἄλλους διὰ τὰς ὑπερορίους στρατείας καὶ τὸ παράβολον τῶν ἀθλῶν δόξης ἀειμνήστου τετεύχοντες, ζῆλῶσαι τὰς προαιρέσεις αὐτῶν. διὸ καὶ τῆν ἐπιβόλην ἀνακοινωσάμενον τῷ βασιλεὶ ταχέως λαβεῖν αὐτὸν συγκαταίνον, οὐχ οὐτω τοῦ Πελίου σπένδοντος προαγαγεῖν εἰς ἐπιφάνειαν τὸν νεανίσκον ὣς ἐπὶ ζῶν-

40. არგონავტების შესახებ, რაკი მათთან ერთად ჰერაკლე-მაც გაილაშქრა, სავესებით დროული იქნება, დაწვრილებით მოგვივით.

ამზობენ, რომ იასონი იყო ესონის ძე და თესალიელთა მეფის პელიასის ძმისშვილი. ტოლებში სხეულის ღონით და სულის სიდიადით გამორჩეული მოწადინებული იყო, გაეკეთებინა ღირსსახსოვარი რამ. ოგი ხედავდა, რომ ძველად პერსესმა და ზოგიერთმა სხვებმაც მარად დაუფიწყარი სახელი მოიხვეჭეს სამზობლოს გარეთ ლაშქრობათა და ბრძოლებში გამოჩენილი სიმტკიცის წყალობით. და მისწრაფოდა, მიეზიდა მათი მოქმედებისათვის. ამიტომ განზრახვა მეფეს აუწყა და მალე დაითანხმა კიდევ, მაგრამ პელიასი იმას

τος ἐν ταῖς παραβάλοις στρατείαις διαφθάρῃσθεσθαι. (3) αὐτὸν μὲν γὰρ ἐκ φύσεως ἐστερηθεῖσαι παιδῶν ἀρρένων, τὸν δ' ἀδελφὸν εὐλαβεῖσθαι μήποτε συνεργὸν ἔχων τὸν υἱὸν ἐπίθῃται τῇ βασιλείᾳ. κρύπτοντα δὲ τὴν ὑπόψιν αὐτὴν καὶ τὰ πρὸς τὴν στρατείαν χρήσιμα χορηγήσειν ἐπαγγειλάμενον, παρακαλεῖν ἀθλον τελῆσαι στείλάμενον τὸν πλοῦν εἰς Κόλχους ἐπὶ τὸ διαβεβημένον τοῦ Κρισῦ δέρος [[χρυσόμαλλον]]. (4) τὸν δὲ Πόντον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους περιοικούμενον ὑπὸ ἐθνῶν βαρβάρων καὶ παντελῶς ἀγρίων ἄξενον προσαγορεύεσθαι ξηνοκτούντων τῶν ἐγχωρίων τοὺς καταπλέοντας. (5) Ἰάσονα δὲ δόξης ὀρεγόμενον καὶ τὸ ἀθλον δυσέφικτον μὲν, οὐ κατὰ πᾶν δ' ἀδύνατον κρίνοντα, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἐπιφανέστερον ἔσεσθαι διαλαμβάνοντα παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἐπιβολήν.

41. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τὸ Πήλιον ναυπηγήσασθαι σκάφος, πολὺ τῷ μεγέθει καὶ τῇ λοιπῇ κατασκευῇ τὴν τότε συνήθειαν ὑπερβάλλον, διὰ τὸ σχεδίασις πλεῖν τοὺς τότε ἀνθρώπους καὶ μικροῖς

კი არ ცდილობდა, რომ ჰპატიჟოდიდების გზაზე გამოეყვანა, არამედ იმედოვნებდა, რომ სახიფათო ლაშქრობებში დაილუპებოდა. თვითონ ბუნებისაგან აღკვეთილი იყო ვაგების ყოლას და ძმას იმთავითვე უთვალთვალებდა, რათა არასდროს არ ჰყოლოდა ძე სამეფო ხელისუფლებაზე თავდასხმის შეწყვეტ. მაღავედა რა ამ ეკვს, [იასონს] შეჰპირდა, რომ ლაშქრობისათვის ყოველივე საჭიროს გაიღებდა და მოუწოდდა, შეესრულებინა საგმირო საქმე; მოეწყო საზღვაო ლაშქრობა კოლხებში ვერძის სახელგანთქმული ტყავისათვის [[ოქროს საწმისისათვის]]. იმ ხანებში ბარბაროსული და მთლად ველური ტომებით დასახლებული პონტო „უცხოთმოძულედ“ იწოდებოდა, ვინაიდან ადგილობრივი მცხოვრებნი მათ სანაპიროებთან მომდგარ უცხოელებს ხოცავდნენ.¹⁹ იასონი, რომელიც დიდებისაკენ მიისწრაფოდა, სთვლიდა, რომ ეს საგმირო საქმე მეტად ძნელი შესასრულებელი იყო, მაგრამ არა სავსებით შეუძლებელი და რაკი ეგონა, ამის წყალობით უფრო სახელმოხვეჭილი გახდებოდა, განზრახულისათვის საჭირო საქმეთა მომზადებას შეუდგა.

41. უწინარეს ყოვლისა პელიონთან აივო ხომალდი, რომელიც სიდიდითა და სხვა მოწყობილობით ბევრად სჯობდა არსებულებს; იმ დროს ხალხი ტივებით და სულ პატარა ნაგებობით

παντελῶς ἀκατίους. διὸ καὶ τῶν ἰδόντων αὐτὸ τότε καταπληττομένων, καὶ τῆς φήμης διαδοθείσης κατὰ τὴν Ἑλλάδα περὶ τοῦ ἄθλου καὶ τῆς κατὰ τὴν ναυπηγίαν ἐπιβολῆς, οὐκ ὀλίγους τῶν ἐν ὑπεροχαῖς νεανίσκων ἐπιθυμῆσαι μετασχεῖν τῆς στρατείας.

(2) Ἰάσονα δὲ καθελκύσαντα τὸ σκάφος καὶ κοσμήσαντα πᾶσι τοῖς ἀνήκουσι πρὸς ἔκπληξιν λαμπρῶς, ἐκλέξαι τῶν ὄρεγομένων τῆς αὐτῆς προαιρέσεως τοὺς ἐπιφανεστάτους ἀριστεῖς, ὥστε σὺν αὐτῷ τοὺς ἀπαντας εἶναι πενήκοντα καὶ τέτταρας. τούτων δ' ὑπάρχειν ἐνδοξοτάτους Κάστορα καὶ Πολυδεῦκην, ἔτι δὲ Ἡρακλέα καὶ Τελαμώνα, πρὸς δὲ τούτοις Ὀρφέα καὶ τὴν Σχοινέως Ἀταλάντην, ἔτι δὲ τοὺς Θεσπίου παιδᾶς καὶ αὐτὸν τὸν στελλόμενον τὸν πλοῦν ἐπὶ τὴν Κολχίδα. (3) [[τὴν δὲ ναῦν Ἄργῳ προσαγορευθῆναι κατὰ μὲν τινᾶς τῶν μυθογράφων ἀπὸ τοῦ τὸ σκάφος ἀρχιτεκτονήσαντος Ἄργου καὶ συμπλεύσαντος ἕνεκα τοῦ θεραπεύειν αἰεὶ τὰ πονοῦντα μέρη τῆς νεώς, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν ἀπὸ τῆς περὶ τὸ τάχος ὑπερβολῆς, ὡς ἂν τῶν ἀρχαίων ἀργὸν τὸ ταχὺ προσαγορευόντων]]. τοὺς δ' οὖν ἀριστεῖς συνελθόντας ἐλέσθαι σφῶν αὐτῶν στρατηγὸν Ἡρακλέα, προκρίναντας κατ' ἀνδρείαν.

42. Ἐπειτ' ἐκ τῆς Ἰωλκοῦ τὸν ἔκπλοον ποιησαμένους καὶ παραλ-

λαცურავდა. ამის გამო, როცა მისი მნახველები გაოცდნენ და როცა ელადაში ხმა დაიბნა საგმირო საქმისა და ხომალდის აგების განხრახვის გარშემო, წარჩინებულ ახალგაზრდათა არც თუ ისე მცირე რიცხვს აღეძრა სურვილი, ლაშქრობის მონაწილე გამხდარიყო.

როცა იასონმა ხომალდი წყალში ჩაუშვა და ყველაფერი საოცრად ბრწყინვალედ შეამკო, ამ საქმის მოსურნეთა შორის შეარჩია ყველაზე უფრო წარჩინებული ვაჟაკები, ისე რომ მისი ჩათვლით სულ ოყო ორმოცდათოთხმეტი კაცი. მათ შორის იყვნენ ყველაზე სახელოვანნი: კასტორი და პოლიდევე, აგრეთვე ჰერაკლე და ტელამონი, ამათ გარდა—ორფეესი და სქენეესის ასული ატლანტი, კიდევ თესპიოსის ვაჟები და თვითონ კოლხეთისაკენ მგზავრობის მომწყობი. [[ზოგიერთ მითოგრაფოსთა მიხედვით ხომალდს ეწოდა „არგო“ ხომალდის ამშენებელი არგოსისაგან, ვინც თან მიჰყვებოდა, რათა მუდმივ ეზრუნა ხომალდის დაზიანებულ ნაწილებზე; როგორც სხვები ამბობენ, [ხომალდმა სახელი მიიღო] ძლიერი სისწრაფის გამო, ვინაიდან ძველები „სისწრაფეს“ „არგოსს“ ეძახდნენ]]. როცა ვაჟაკები შეიკრიბნენ, მაცობაზე იმსჯელეს და თავიანთ წინამძღოლად აირჩიეს ჰერაკლე.

42. მას შემდეგ, რაც იოლკოსიდან გავიდნენ და ათონსა და

λέξαντας τὸν τε Ἄθῶν καὶ Σα-
 μοθράκην, χειμῶνι περιπεσεῖν, καὶ
 προσενεχθῆναι τῆς Ἑρωίδος πρὸς
 Σίγειον. ἔνταῦθα δ' αὐτῶν τὴν
 ἀπόβασιν ποιησαμένων, εὐρεθῆναι
 φασὶ παρῖνον δεδεμένην παρὰ
 τὸν αἰγιάλῳ διὰ τοιαύτας αἰτίας.
 (2) λέγεται τὸν Ποσειδῶνα διὰ
 τὴν μυθολογουμένην τῶν Ἑρωϊκῶν
 τειχῶν κατασκευῆν μῆνισαντα
 Λαομέδοντι τῷ βασιλεῖ κῆτος ἀν-
 εῖναι ἐκ τοῦ πελάγους πρὸς τὴν
 χώραν ὑπὸ δὲ τούτου τοὺς τε
 παρὰ τὸν αἰγιάλῳ διατρέβοντας
 καὶ τοὺς γεωργοῦντας τὴν παρα-
 θαλάττειον παραδόξως συναρπά-
 ζεσθαι πρὸς δὲ τούτοις λοιμὸν ἐμ-
 πεσεῖν εἰς τὰ πλήθη καὶ καρπῶν
 παντελῆ φθοράν, ὥστε πάντας
 ἐκπλήττεσθαι τὸ μέγεθος τῆς πε-
 ριστάσεως. (3) διὸ καὶ συγγρα-
 χόντων τῶν ὀχλῶν εἰς ἐκκλησίαν
 καὶ ζητούντων ἀπαλλαγὴν τῶν
 ἀτυχημάτων, λέγεται τὸν βασιλέα
 πέμψαι πρὸς τὸν Ἀπόλλω τοὺς
 ἐπερωτήσαντας περὶ τῶν συμβε-
 βηκότων. ἐκπεσόντος οὖν χρησμοῦ
 μῆνιν ὑπάρχειν Ποσειδῶνος, καὶ
 τότε ταύτην λήξιν ὅταν οἱ Ἑρῶες
 τὸ λαχὸν τῶν τέχνων ἐκουσίως
 παραδῶσι βορὰν τῷ κῆτει, φα-
 σὶν ἀπάντων εἰς τὸν κλῆρον ἐμ-
 βαιόντων ἐπανελθεῖν εἰς Ἑσιόνην
 τὴν τοῦ βασιλέως θυγατέρα. (4)
 διόπερ τὸν Λαομέδοντα συναναγ-
 κασθέντα παραδοῦναι τὴν παρθέ-
 νον καὶ δεσμοῖς καταλαβόμενον
 ἀπολιπεῖν παρὰ τὸν αἰγιάλῳ. (5)
 ἔνταῦθα δὲ τὸν μὲν Ἑρακλέα

სამოთრას ჩაუარეს, ქარიშხალ-
 ში მოხვდნენ და მერე სიგეიონ-
 თან მიადგნენ ტროადას, როცა აქ
 ხომალდიდან გადმოვიდნენ, ამ-
 ბობენ, რომ იპოვეს ზღვის სანა-
 პიროსთან ქალწული შებორკილი
 შემდეგ მიზეზთა გამო. გადმო-
 გვცემენ, რომ მითით ცნობილ
 ტროის კედლების აშენებასთან
 დაკავშირებით მეფე ლაომედონ-
 ტზე განრისხებულმა პოსეიდონმა
 ზღვიდან ქვეყანაზე ამოუშვა გვე-
 ლეშაპი. იგი ანაზღეულად იტა-
 ცებდა ზღვის ნაპირზე მიმომავ-
 ვალთ და სანაპიროსთან მოსაქ-
 მე მიწის მუშაკთ. ამას ზედ და-
 ერთო დიდი ეპიდემია და ნა-
 ყოფთა სრული მოსპობა. ამ სა-
 ვალალო მდგომარეობის სიდიდე
 ყველას შიშის ზარს ჰგვრიდა.
 როცა ამის გამო ხალხი ყრილო-
 ბაზე შეიკრიბა და უბედურება-
 თაგან გამოსავალს ეძიებდა, ამ-
 ბობენ, რომ მეფემ აპოლონთან
 გაგზავნა კაცები შექმნილი მდგო-
 მარეობის თაობაზე სამკითხაოდ.
 [აპოლონმა] უმისნა, რომ რისხვა
 მოდიოდა პოსეიდონისაგან და
 მხოლოდ მაშინ შეწყდებოდა, რო-
 ცა ტროელები წილნაყარ ნაში-
 ერთაგანს ხალისით გადასცემდნენ
 საქმელად გველეშაპს; ამბობენ,
 რომ კენჭისყრაში ყველა ჩაება და
 წილი ხედა მეფის ასულს—ჰესი-
 ონეს. ამის გამო ლაომედონტი აი-
 ძულეს, გადაეცა ქალწული, შე-
 ეკრა ბორკილებით და ზღვის სა-
 ნაპიროსთან დაეტოვებინა. აი იქ
 გადმოვიდა ხომალდიდან არგო-

μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν τὴν ἀπόβασιν ποιησάμενον καὶ μαθόντα παρὰ τῆς κόρης τὴν περιπέτειαν, ἀναρρῆξαι μὲν τοὺς περὶ τὸ σῶμα θεσμούς, ἀναβάντα δ' εἰς τὴν πόλιν ἐπαγγεῖλαισθαι τῷ βασιλεῖ διαφθερεῖν τὸ κῆτος. (6) τὸν δὲ Λαιομέδοντος ἀποθεξάμενου τὸν λόγον καὶ ὄψεσθαι ὄψεις ἐπαγγεῖλαισθαι τὰς ἀνιχῆτους ἵππους, φασὶ τὸ μὲν κῆτος ἢφ' Ἑρακλέους ἀναρρεθῆναι, τῆ δ' Ἡσιόνην ὀδοθῆναι τὴν ἐξουσίαν εἶτε βούλοιο μετὰ τοῦ σῶσαντος ἀπελθεῖν εἶτε μετὰ τῶν γονέων καταμένειν ἐν τῇ πατρῴῃ. τὴν μὲν οὖν κόρην ἐλέσθαι τὸν μετὰ τοῦ ξένου βίον, οὐ μόνον τὴν εὐεργεσίαν τῆς συγγενείας προκρίνασαν, ἀλλὰ καὶ φοβουμένην μὴ πάλιν φανέντος κῆτους πρὸς τὴν ὁμοίαν ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐκτεθῆ τιμαρίαν. (7) τὸν δ' Ἑρακλέα δῶροις καὶ τοῖς προσηκῶσι ξενίοις λαμπρῶς τιμηθέντα τὴν Ἡσιόνην καὶ τὰς ἵππους παραθέσθαι τῷ Λαιομέδοντι, συνταξάμενον μετὰ τὴν ἐκ Κόλχων ἐπάνοδον ἀπολήψασθαι, αὐτὸν δ' ἀναχθῆναι μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν κατὰ σπουδὴν ἐπὶ τὸν προκειμένον ἄθλον.

43. Ἐπιγενομένου δὲ μεγάλου χειμῶνος καὶ τῶν ἀριστέων ἀπογυγασκόντων τὴν σωτηρίαν, φασὶν Ὀρφέα τῆς τελετῆς μόνον τῶν

ნავტებთან ერთად ჰერაკლე და როცა გოგონასაგან შეიტყო ან-ახდებული უბედურება, დახსნა სხეულის გარემომცველი ზორკი-ლები, ავიდა ქალაქში და შეფეს გველეშაპის მოკვლას შეჰპირდა. როცა ლაომედონტმა ეს მოისმინა და პირობა დადო, რომ საჩუქრად უძღვევდნენ ცხენებს მისცემდა, ამბობენ, მაშინ გველეშაპი მოკლულ იქმნა ჰერაკლეს მიერ, ხოლო ჰესიონეს თავისუფალი არჩევანის შესაძლებლობა მიეცა: თუ მოისურვებდა, მხსნელთან ერთად წავიდოდა, ანდა მშობლებთან სამშობლოში დარჩებოდა. გოგონამ უცხოელთან ცხოვრება არჩია; იმიტომ კი არა, რომ ნათესაობას კეთილმოქმედება ამჯობინა, არამედ იმიტომ, რომ ეშინოდა, გველეშაპის გამოჩენის შემთხვევაში, თანამოქალაქეთან კვლავ არ მოქცეულიყო მსგავსი სასჯელის ქვეშ. საჩუქრებითა და ყოველგვარი სასტუმრო პატივით ჩინებულად გამასპინძლებულმა ჰერაკლემ ჰესიონე და ფაშატები ლაომედონტს ჩააბარა და შეუთანხმდა, რომ კოლხებიდან დაბრუნების შემდეგ უკან მიიღებდა, თვითონ კი არგონავტებთან ერთად სასწრაფოდ გავიდა ზღვაში წამოწყებული საგმირო საქმის შესასრულებლად.

43. შემდეგ დიდი ქარიშხალი ამოვარდა და ვაჟკაცებმა ხსნის იმედი დაკარგეს. ამბობენ, ორფესმა, რომელიც თანამგზავრებ-

συμπλεόντων μετεσχηκότα, ποιή-
 σασθαι τοῖς Σαμόθραξι τὰς ὑπὲρ
 τῆς σωτηρίας εὐχάς. (2) εὐθὺς
 δὲ τοῦ πνεύματος ἐνδόντος καὶ
 θυοῖν ἀστέρων ἐπὶ τὰς τῶν Διο-
 σκόρων κεφαλὰς ἐπιπεσόντων, ἄπ-
 αντας μὲν ἐκπλαγῆναι τὸ παρά-
 δοξον, ὑπολαβεῖν δὲ θεῶν προ-
 νοίᾳ τῶν κινδύνων ἑαυτοὺς ἀπηλ-
 λάχθαι. διὸ καὶ τοῖς ἐπιγυνομέ-
 νοις παραδόσιμου γεγενημένης τῆς
 περιπετείας, αἰεὶ τοὺς χειμαζόμε-
 νους τῶν πλεόντων εὐχάς μὲν τί-
 θεσθαι: τοῖς Σαμόθραξι, τὰς δὲ
 τῶν ἀστέρων παρουσίας ἀναπέμ-
 πειν εἰς τὴν τῶν Διοσκόρων ἐπιφά-
 νειαν. (3) οὐ μὴν ἀλλὰ τότε λή-
 ξαντος τοῦ χειμῶνος ἀποβῆναι μὲν
 τοὺς ἀριστεῖς τῆς Θρακῆς εἰς
 τὴν ὑπὸ Φινέως βασιλευομένην
 χώραν, περιπεσεῖν δὲ δυοὶ νεανί-
 σκοις ἐπὶ τιμαρῖᾳ διωρυγμένοις καὶ
 μάλιστα πληγὰς συνεχεῖς λαμβά-
 νουσιν: τούτους δ' ὑπάρχειν Φινέως
 υἱοὺς καὶ Κλεοπάτρας, ἣν φασιν
 εἶναι Ὁρειθυσίας τῆς Ἐρεχθίδος γεν-
 νηθῆναι καὶ Βορέου, διὰ δὲ μη-
 τρυῖας τόλμαν καὶ διαβολὰς ψευ-
 δεῖς συγχάνοντας ὑπὸ τοῦ πα-
 τρὸς ἀδίκως τῆς προειρημένης τι-
 μαρίας. (4) τὸν γὰρ Φινέα γε-
 γαμηκότα Ἰδαίαν τὴν Δαρδάνου
 τοῦ Σχυθῶν βασιλέως θυγατέρα,
 καὶ διὰ τὸν πατρὸς αὐτῆν ἔρωτα
 πάντα χαρίζομενον, πιστεῦσαι διότι
 τῆ μητρυῖᾳ βίαν ἐφ' ὅβρει πρόση-
 γαγον οἱ πρόγονοι, βουλόμενοι τῆ
 μητρὶ χαρῖζεσθαι. (5) τῶν δὲ
 περὶ τὸν Ἡρακλέα παραδόξως ἐπι-
 φανέντων, φασὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς

ში ერთადერთი იყო წმინდა საი-
 ლუმლოების აღსრულებაში წილ-
 ნახვედრი, სამოთრაკელ [ლეთაებ-
 ებს] ხსნის გულისთვის ლოცვა-ვედ-
 რებით მიმართა. ²⁰ ქარბუქი მყი-
 სვე ჩადგა და დიოსკორთა თა-
 ვებს ორი ვარსკვლავიც დაადგა;
 სასწაულმა ყველა გააოცა, მაგ-
 რამ მიხვდნენ, რომ ღმერთების
 განგებით საფრთხე თავიდან აი-
 ცილეს. მომდევნო თაობებს ამ
 საოცარი ცვლილების ამბავი სა-
 მემკვიდროდ გადმოეცათ და ამი-
 ტომ ზღვაზე ქარიშხალში მოხვედ-
 რილნი მუდამ აღთქმით მიმართა-
 ვენ სამოთრაკელთ, ხოლო ამ
 დროს ვარსკვლავთა გამოჩენას დი-
 ოსკორების გამოცხადებად თვლი-
 ან. ასე იყო, თუ ისე, მაშინ, როცა
 ქარიშხალი ჩადგა, ვაჟკაცები თრა-
 კიაში—ფინევის სამეფო გამგებ-
 ლობაში მყოფ მხარეში გადმოვიდ-
 ნენ და წააწყდნენ ორ ყმაწვილს,
 რომლებიც ორმოში ჩაეყარათ და
 განუწყვეტლივ შოლტავდნენ; ეს-
 ენი იყვნენ ფინევისა და კლეო-
 პატრას შვილები: ამბობენ, რომ
 კლეოპატრა წარმოიშვა ერებთევ-
 სის ასულ ორითიასა და ბორეა-
 სისაგან; [ყმაწვილები] მამისაგან
 უსამართლოდ იტანდნენ ხსენე-
 ბულ სასჯელს დედინაცვლის
 თავხედობისა და ტყუილი და-
 ბეზღებების წყალობით. სკვით-
 თა მეფის დარდანეს ასულ
 იდეაზე დაქორწინებულმა ფინ-
 ევსმა, სიყვარულის გამო რომ
 ყოველმხრივ ქალის გულის მოგე-
 ბას ცდილობდა, დაიჯერა, თით-
 ქოს მისმა ვაჟებმა, სურდათ რა.

ἀνάγκαις ὄντας ἐπικαλέσασθαι κα-
θ' ἅπερ θεοὺς τοὺς ἀριστείς, καὶ
τὰς αἰτίας δηλώσαντας τῆς τοῦ
πατρὸς παρανομίας δεῖσθαι τῶν
ἀτυχημάτων αὐτοὺς ἐξελεῖσθαι.

44. Τὸν δὲ Φινέα πικρῶς ἀ-
παντήσαντα τοῖς ξένοις παραγγεί-
λαι μηδὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν πολυ-
πραγμονεῖν. μηδένα γὰρ πατέρα
λαβεῖν παρ' υἱῶν ἐκουσίως τιμα-
ρίαν, εἰ μὴ τῷ μεγέθει τῶν ἀδι-
κημάτων ὑπέρβουιντο τὴν φυσικὴν
τῶν γονέων εἰς τέκνα φιλοστοργίαν.
(2) ἔνταυθα συμπλέοντας τοῖς περὶ
τὸν Ἡρακλέα τοὺς ἐπικαλουμένους
μὲν Βορεάδας, ἀδελφοὺς δ' ὄντας
Κλεοπάτρας, λέγεται διὰ τὴν
συγγένειαν πρῶτους δρμηῆσαι πρὸς
τὴν βοήθειαν, καὶ τοὺς μὲν περι-
κειμένους τοῖς νεανίσκοις δεσμοὺς
περιρρηξάει, τοὺς δ' ἐναντιουμέ-
νους τῶν βαρβάρων ἀποκτείνει.
(3) δρμήσαντος δὲ τοῦ Φινέως
πρὸς μάχην, καὶ τοῦ πλῆθους τῶν
Θρακῶν συνδραμόντος, φασὶ τὸν
Ἡρακλέα πάντων ἀριστα διαγω-
νισάμενον αὐτὸν τε τὸν Φινέα καὶ
τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους ἀνελεῖν,
τὸ δὲ τελευταῖον κρατήσαντα τῶν
βασιλείων τὴν μὲν Κλεοπάτραν
ἐκ τῆς φαλακῆς προαγαγεῖν, τοῖς
δὲ Φινειδαῖς ἀποκαταστήσαι τὴν
πατρῴϊαν ἀρχήν. βουλομένων δ'

დედისათვის ეამებინათ, დედი-
ნაცვალს თავიანთი თავებდობით
ძალდატანება მიიყენეს. და აი,
როცა აქ ანაზღუეულად ჰერაკლე
და მისი მეგობრები გამოჩნდნენ,
ამბობენ, ტანჯვაში მყოფმა [ყმა-
წვილებმა] მათ, როგორც ღმე-
რთებს, ისე მიმართეს, მამის უკა-
ნონობის მიზეზნი აუწყეს და გან-
საცდელთაგან გამოხსნა სთხო-
ვეს.

44. ფინევის უცხოელებს
მწყრალად შეხვდა და განუცხა-
და, რომ მის საქმეში ნუ ჩაერე-
ოდნენ: არც ერთი მამა არ იძი-
ებს შურს შვილებზე, თუ ისინი
უსამართლობათა სიდიდით არ
გადალახავენ მშობლების ბუნებ-
რივ სიყვარულს ნაშერთა მიმარ-
თო. მაშინ ჰერაკლესა და ამის
მხლებლების თანამგზავრებმა, ეგ-
რეთ წოდებულმა ბორეადებმა,
რომლებიც კლეოპატრას ძმები
იყვნენ, ამბობენ, ნათესაობის გა-
მო პირველად გამოიღეს ხელი
დასახმარებლად. მათ დაამხვრი-
ეს ყმაწვილების შემბოქველი ბორ-
კილები, ხოლო წინააღმდეგობის
გამწვევი ბარბაროსები დახოცეს.
როცა ბრძოლისათვის ფინევისიც
გამოეშურა და თრაკიელთა
ბრძოც გამოიჭრა, ამბობენ, ჰე-
რაკლემ ყველაზე უკეთ იბრძო-
ლაო; თვითონ ფინევისიც და სხვე-
ბიც—არც თუ მცირეოდენი სი-
ცოცხლეს გამოასალმა და როცა
საბოლოოდ დაამარცხა სამეფო
[ძალები], კლეოპატრა საპყრო-
ბილიდან გამოიყვანა, ფინეიდებს

αὐτῶν τὴν μητριαν μετ' αἰκίας ἀποκτεῖναι, πείσαι τῆς μὲν τιμωρίας ταύτης ἀποστῆναι, πρὸς δὲ τὸν πατέρα πέμψαντας εἰς τὴν Σχυθίαν ἐκείνον παρακαλέσαι, τῶν εἰς αὐτοὺς ἀνομημάτων λαβεῖν κόλασιν. (4) οὐ γενηθέντος τὸν μὲν Σκύθην τῆς θυγατρὸς καταγνῶναι θάνατον, τοὺς δ' ἐκ τῆς Κλεοπάτρας υἱοὺς ἀπεπέγκασθαι παρὰ τοῖς Θραξὶ δόξαν ἐπιεικείας. [[οὐκ ἀγνοῶ δὲ δῖοτι τινὲς τῶν μυθογράφων τυφλωθήναι φασὶ τοὺς Φινεΐδας ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τὸν Φινεῖα τῆς ὁμοίας τυχεῖν συμφορᾶς ὑπὸ Βορέου. (5) ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα τινὲς παραδεδῶκασιν πρὸς ἡδρείαν ἐξελθόντα κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐπὶ τῆς χώρας ἀπολειφθῆναι. καθόλου δὲ τοὺς παλαιοὺς μύθους οὐχ ἀπλήν οὐδὲ συμπεφωνημένην ἱστορίαν ἔχειν συμβέβηκε. (6) διόπερ οὐ χρήθαι μαμαῖζειν, ἐάν τινα τῶν ἀρχαιολογούμενων μὴ συμφῶνως ἅπασιν τοῖς ποιηταῖς καὶ συγγραφεῖσι συγκρίνωμεν]]. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς Φινεΐδας λέγεται τὴν βασιλείαν παραθόντας τῇ μητρὶ Κλεοπάτρᾳ συστρατεῦσαι τοῖς ἄριστεσιν. (7) ἀναχθέντας δ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Θράκης καὶ κομισθέντας εἰς τὸν Πόντον προσχεῖν τῇ Ταυρικῇ τὴν ἀγριότητα τῶν ἐγχωρίων ἀγροοσύνας. νόμιμον γὰρ εἶναι τοῖς τὴν χώραν ταύτην οἰκιστῶν βαρβάρους θύειν Ἀρτέμιδι Ταυροπόλῳ τοὺς καταπλέοντας ξένους. παρ' οἷς φασὶ τὴν Ἰφιγένειαν ἐν τοῖς ὕστε-

კი მანისეული ხელისუფლებამ გადაუღო. ფინეიდებმა მოისურვეს, დედინაცვალი სამარცხვინო სიკვდილით დაესაჯათ, მაგრამ [ჭერაკლემ] ისინი დაარწმუნა, ასეთ შურისძიებაზე ხელი აეღოთ, გაეგზავნათ [დედინაცვალი] სკვითიაში მამამისთან და ეთხოვათ მისთვის, დაესაჯა [ქალიშვილი] მათ მიმართ ჩადენილი უკანონო მოქმედებებისათვის. ასეც მოხდა; სკვითმა ქალიშვილს სიკვდილი მიუსაჯა, კლეოპატრას ვაჟებმა კი თრაკიელებში სახელი მოიხვეჭეს თავიანთი ლმობიერებით.²¹ [[ჩემთვის არაა უცნობი, რომ ზოგიერთი მითოგრაფოსები ამბობენ, ფინეიდები მამის მიერ დაბრმავებულ იქმნენ, ფინეცმა კი მსგავსივე უბედურება ბორეასისაგან იცემო. ასევე, ზოგიერთები გადმოგვცემენ, წყლის ასაღებად [ხომალდიდან] აზიის სანაპიროზე გადასული ჭერაკლე არგონავტებმა ხმელეთზე დატოვესო. საერთოდ, ჩვეულებრივი შემთხვევაა, რომ ძველ მითებს არა აქვთ არც მარტივი და არც შეთანხმებული თხრობა. ამის გამო არ უნდა გავიკვიროთ, თუ ძველ მითთხრობათაგან ზოგიერთს ყველა პოეტთან და მწერალთან შეხმატკბილებულად არ გადმოგვცემთ]]. სხვათა შორის, ამბობენ, ფინეიდებმა სამეფო ხელისუფლება დედას — კლეოპატრას გადასცეს, თვით კი გმირებთან ერთად გასწიეს სალაშქროდო. (7) თრაკიიდან გამო-

ρον χρόνους ἰέρειαν τῆς εἰρημένης
θεοῦ κατασταθεῖσαν θύειν τοὺς
ἀλισκομένους.

45. Ἐπιζητούσης δὲ τῆς ἰστο-
ρίας τὰς τῆς ξηνοκτονίας ἀτίνας
ἀναγκαῖον βραχέα διελθεῖν, ἄλ-
λως τε καὶ τῆς παρεχβάσεως οὐ-
κείας ἐσομένης ταῖς τῶν Ἀργι-
ναυτῶν πράξεις. φασὶ γὰρ Ἑλλῆσι
δύο γενέσθαι παιδάς, Αἰήτην τε
καὶ Πέρσην. τούτων δὲ τὸν μὲν
Αἰήτην βασιλευσάει τῆς Κολχίδος
τὸν δ' ἕτερον τῆς Ταυρικῆς, ἀμ-
φοτέρους δὲ διενεγκεῖν ὠμότητι.
(2) καὶ Πέρσου μὲν Ἐκάτην γε-
νέσθαι θυγατέρα, τόλμη καὶ πα-
ρανομία προέχουσαν τοῦ πατρὸς.
φιλοκύνηγον δ' οὖσαν ἐν ταῖς ἀπο-
τυχίαις ἀνθρώπους ἀντὶ τῶν θη-
ρῶν κατατοξεύειν. φιλότεχνον δ'
εἰς φαρμάκων θανασιμῶν συνθέ-
σεις γενομένην τὸ καλούμενον ἀκ-
όνιτον ἐξέυρειν, καὶ τῆς ἐκάστου
δυνάμεως πείραν λαμβάνειν μίσ-
γουσας ταῖς διδομέναις τοῖς ξέ-
νοις τροφαῖς. ἐμπειρίαν δὲ μεγά-
λην ἐν τούτοις ἔχουσας πρῶτον μὲν
τὸν πατέρα φαρμάκῳ διαφθεῖραι·
καὶ διαδίνεσθαι τὴν βασιλείαν,

სული [არგონავტები] შევიდნენ
პონტოში და მიადგნენ ტავრეთს,
არ იცნობდნენ რა იქაურ მკვიდ-
რთა პირქუშ ბუნებას. ამ ქვეყნის
მცხოვრებ ბარბაროსებს ადათად
ჰქონდათ, მათ სანაპიროზე მი-
სული უცხოელები მსხვერპლად
შეეწირათ არტემიდე ტავროაო-
ლელისათვის. ამბობენ, რომ მათ-
თან შემდეგ ხანებში ხსენებული
ღმერთქალის ქურუმად დაყენე-
ბული იფიგენია მსხვერპლად სწო-
რავდა ტყვეებს.²²

45. ვინაიდან ისტორია უცხო-
ელთა მკვლელობის მიზეზებს იკვ-
ლევს, აუცილებელია, მოკლედ
მოვყვეთ ამის შესახებ; თანაც ამ
გადახვევას ვარკვეული მნიშვნე-
ლობა ექნება არგონავტების საქ-
მეებისათვის. გადმოგვცემენ, რომ
ჰელიოსს ჰყავდა ორი ვაჟი: აიეტო
და პერსე. ამათში აიეტო კოლხეთ-
ზე მეფობდა, მეროე—ტავრეთზე
და ორივენი ულმობელობით გა-
მოირჩეოდნენ. პერსეს ჰყავდა ქა-
ლიშვილი ჰეკატე, რომელიც შე-
მართებოდა და უკანონობით მიმას
აღმატებოდა; უყვარდა ნადირო-
ბა და წარუმატებლობის შემთხვე-
ვებში ნადირობა ნაცვლად თავი-
სი ისრებით აღამიანებს ჰკლავდა.
იგი დახელოვდა მომაკვდინებე-
ლი შხამების შედგენაში და აღ-
მოაჩინა ეგრეთ წოდებული აკო-
ნონი.²³ ყოველი [შხამის]
ძალას სცდიდა იმით, რომ [შხამს]
უზავებდა საკვებს, რაც უცხო-
ელებს ეძლეოდათ. ასეთ საქმე-
ებში დიდი გამოცდილების მქო-

ἔπειτ' Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἰδρυσά-
 μένην καὶ τοὺς καταπλεόντας
 ξένους θύεσθαι τῇ θεῷ καταδει-
 ξασαν ἐπ' ὠμότητι διονομασθῆναι.
 (3) μετὰ δὲ ταῦτα συνοικήσασαν
 Αἰήτη γεννησάι δύο θυγατέρας
 Κίρκην τε καὶ Μήδειαν, ἔτι δ'
 υἱὸν Δίγυαλέα. καὶ τὴν μὲν Κίρ-
 κην εἰς φαρμάκων παντοδαπῶν
 ἐπίνοιαν ἐκτραπέυσαν ἐξευρεῖν ρι-
 ζῶν παντοίας φύσεις καὶ δυνάμεις
 ἀπιστομένας· οὐκ ὀλίγα μὲν γὰρ
 ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑκάτης διδάχθη-
 ναι, πολὺ δὲ πλεῖω διὰ τῆς ἰδίας
 ἐπιμελείας ἐξευροῦσαν μηδεμίαν
 ὑπερβολὴν ἀπολιπεῖν ἑτέρα πρὸς
 ἐπίνοιαν φαρμακείας. (4) δοθῆναι
 δ' αὐτὴν εἰς γάμον τῷ βασιλεῖ
 τῶν Σαρματῶν, οὗς ἔνιοι Σκύθας
 προσαγορεύουσι. καὶ τὸ μὲν πρῶ-
 τον τὸν ἄνδρα φαρμάκοις ἀνε-
 λειν, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν βασιλείαν
 διαδεξαμένην πολλὰ κατὰ τῶν ἀρ-
 χομένων ὠμὰ πρᾶξαι καὶ βίαια.
 (5) [[διόπερ ἐκπεσοῦσαν τῆς βασι-
 λείας κατὰ μὲν τινὰς τῶν μυθο-
 γράφων φυγεῖν ἐπὶ τὸν Ὀκεανόν,
 καὶ νῆσον ἔρημον καταλαβομένην
 ἐνταῦθα μετὰ τῶν συμφυγούσων
 γυναικῶν καθιέρωσθαι, κατὰ δὲ
 τινὰς τῶν ἱστορικῶν ἐκλιποῦσαν
 τὸν Πόντον κατοικήσαι τῆς Ἰτα-
 λίας ἀκρωτήριον τὸ μέχρι τοῦ
 νῦν ἀπ' ἐκείνης Κίρκειον ὀνο-
 μαζόμενον]].

ნემ, უწინარეს ყოვლისა, საწამლა-
 ვით მამას მოუსპო სიცოცხლე, მე-
 მკვიდრეობით სამეფო ხელისუფ-
 ლება მიიღო, მერე არტემიდეს
 ტადარი აავო, სანაპიროებზე მო-
 მდგარ უცხოელთა ღმერთქალისა-
 თვის მსხვერპლად შეწირვის წესი
 დაადგინა და თავისი უღმობე-
 ლობით სახელი გაითქვა. ამის
 შემდეგ დაუკავშირდა აიეტს და
 შვა ორი ქალიშვილი—კირკე და
 მედეა და კიდევ ვაჟი ეგიალეს-
 სი.²⁴ კირკემ ხელი მიჰყო ყოველ-
 გვარი წამლების შესწავლას და
 აღმოაჩინა ფესვების ნაირნაირი
 ბუნება და საოცარი ძალა. ცოტა
 რამ როდი შეითვისა მან დედა
 ჰეკატესაგან, მაგრამ ბევრად უფ-
 რო მეტი საკუთარი ბეჯითობის
 წყალობით აღმოაჩინა და არ და-
 უტოვა სხვა ვინმე [ქალს] აღმა-
 ტების არც ერთი შესაძლებლო-
 ბა წამლის კეთების ცოდნაში.
 იგი მიათხოვეს მეფეს სარმატე-
 ბისას, რომელთაც ზოგიერთებში
 სკვითებს ეძახიან. [კირკემ], უწი-
 ნარეს ყოვლისა, მოწამლა ქმარი,
 ხოლო სამეფო ხელისუფლების
 მიღების შემდეგ მრავალი ულ-
 მობელობა და ძალადობა ჩაიდინა
 ქვეშევრდომთა მიმართ. [[ამის
 გამო სამეფოდან გაძევებული,
 ზოგიერთ მითოგრაფოსთა მოწ-
 მობით, გაიქცა ოკეანეში, დაი-
 კავა ერთი უდაბური კუნძული
 და თანმხლებ ლტოლვილ ქალებ-
 თან ერთად იქ დასახლდა; ზო-
 გიერთი ისტორიკოსის მიხედვით
 კი, პონტოდან გასული დასახლ-

46. Τὴν δὲ Μήδειαν ἱστοροῦσι μαθεῖν παρὰ τε τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς ἀπάσας τὰς τῶν φαρμάκων δυνάμεις, προαιρέσει δ' ἐναντιωτᾶται χρησθῆναι. διατελεῖν γὰρ τοὺς καταπλέοντας τῶν ξένων ἐξαιρουμένην ἐκ τῶν κινδύνων, καὶ ποτὲ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς αἰτεῖσθαι δεήσει καὶ χάριτι τῆν τῶν μελλόντων ἀπόλλυσθαι σωτηρίαν, ποτὲ δ' αὐτὴν ἐκ τῆς φυλακῆς ἀφιεῖσαν προνοεῖσθαι τῆς τῶν ἀτυχοῦντων ἀσφαλείας. τὸν γὰρ Αἰήτην τὰ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν ἡμῶτητα, τὰ δ' ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἐκάτης πεισθέντα προσδέξασθαι τὸ τῆς ξενοκτονίας νόμιμον. (2) ἀντιπραττούσης δὲ τῆς Μηδείας ἀεὶ μάλλον τῇ προαιρέσει τῶν γονέων, φασὶ τὸν Αἰήτην ὑποπιεύσαντα τὴν ἐκ τῆς θυγατρὸς ἐπιβουλήν εἰς ἐλευθέρην αὐτὴν ἀποθέσθαι φυλακὴν· τὴν δὲ Μήδειαν διαδρᾶσαν καταφυγεῖν εἰς τι τέμενος Ἑλίου κείμενον παρὰ θάλατταν. (3) καθ' ὃν δὴ χρόνον τοὺς Ἀργοναύτας ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς κομισθέντας νυκτὸς καταπλεῦσαι τῆς Κολχίδος εἰς τὸ προεξηρημένον τέμενος. ἔνθα δὴ περιτυχόντας τῇ Μηδείᾳ πλανωμένην παρὰ τὸν αἰγιαλὸν καὶ μαθόντας παρ' αὐτῆς τὸ τῆς ξενοκτονίας νόμιμον, ἀποδέξασθαι μὲν τὴν ἡμερότητα τῆς παρθένου, δηλώσαντας δ' αὐτῇ τὴν ἑαυτῶν ἐπιβουλήν πάλιν παρ'

და იტალიის ერთ კონცხზე, რომელსაც დღემდე მისი სახელის მიხედვით კირკეიონი ეწოდება].

46. გადმოგვცემენ, რომ მე დეამ დედისა და დისაგან შეისწავლა წამლების ყველა თვისება, მაგრამ ამას თავისი მიდრეკილების გამო სულ სხვაგვარად იყენებდა. მუდამ ცდილობდა, დაეხსნა საფრთხეთაგან ნაპირსმომდგარი უცხოელები; ხან ხეყწინთა და ალერსით გამოთხოვდა მამას სასიკვდილოდ განწირულთა შეწყვლევას, ხან კი თვითონ უშეგებდა მათ საპყრობილიდან და ზრუნავდა განსაცდელში ჩავარდნილთა უშიშროებაზე. საქმე ის იყო, რომ აიეტი, ნაწილობრივ საკუთარი შეუბრალებლობის გამო, ნაწილობრივ კი ცოლის, ჰეკატეს, შეგონებით იცავდა უცხოელთა მოკვლის აღათს. ვინაიდან მედეა სულ უფრო და უფრო მეტად ეწინააღმდეგებოდა მშობლების ზრახვას, ამბობენ, აიეტმა ექვი მიიტანა ქალიშვილისაგან მოსალოდნელ შეთქმულებაზე და იგი თავისუფალი ზედამხედველობის ქვეშ დააყენა; მაგრამ მედეა გაიქცა და თავი შეაფარა ზღვის პირად მდებარე პელოოსის ერთ წმიდაადგილს. სწორედ ამ დროს ტავრეთიდან მომავალი არგონავტები ღამით მოადგნენ კოლხეთს ზემოხსენებულ წმიდა ადგილთან. აქ ისინი შეხვდნენ სანაპიროზე მოხეტიალე მედეას და როცა მისგან შეიტყვეს უცხოელთა მკვლელობის აღათის შესახებ, შეაქეს ქალ-

ἐκείνης μαθεῖν τὸν ὑπάρχοντα
 αὐτῇ κίνδυνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς
 διὰ τὴν πρὸς τοὺς ξένους εὐσέ-
 βειαν. (4) κοινού δὲ τοῦ συμφέ-
 ροντος φανέντος, τὴν μὲν Μήθειαν
 ἐπαγγείλασθαι συνεργήσειν αὐτοῖς
 μέχρι ἂν συντελέσωσι τὸν προ-
 κείμενον ἄθλον, τὸν δ' Ἰάσονα
 διὰ τῶν ἔργων δοῦναι πίστεις ὅτι
 γήμας αὐτὴν ἔξει σύμβιον ἅπαντα
 τὸν τοῦ ζῆν χρόνον. (5) μετὰ δὲ
 ταῦτα τοὺς Ἄργοναύτας ἀπολι-
 πόντας φυλακὰς τῆς νεῶς νυκτὸς
 ἔρρησαι μετὰ τῆς Μηδελίης ἐπὶ
 τὸ [[χρυσόμαλλον]] δῆρος· [[περὶ
 οὗ τὰ κατὰ μέρος οἴκειον ἂν εἴη
 διελεθῆν, ἵνα μηδὲν τῶν ἀνηκόωντων
 εἰς τὴν ὑποκειμένην ἱστορίαν ἀγνο-
 ῖται.

47. Φρίξον τὸν Ἀθάμαντος
 μυθολόγοισι διὰ τὰς ἀπὸ τῆς μη-
 τριᾶς ἐπιβουλάς ἀναλαβόντα τὴν
 ἀδελφὴν Ἑλλην φυγεῖν ἐκ τῆς
 Ἑλλάδος. περαιουμένων δ' αὐτῶν
 κατὰ τινα θιῶν πρόνοιαν ἐκ τῆς
 Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ κριοῦ
 χρυσομάλλου τὴν μὲν παρθένον
 ἀποπεσεῖν εἰς τὴν θάλατταν, ἣν
 ἀπ' ἐκείνης Ἑλλησποντον ὀνο-
 μασθήναι, τὸν δὲ Φρίξον εἰς τὸν
 Πόντον πορευθέντα καταχθῆναι
 μὲν πρὸς τὴν Κολχίδα, κατὰ δὲ
 τι λόγιον θύσαντα τὸν κριὸν ἀνα-
 θεῖναι τὸ δῆρος εἰς τὸ τοῦ Ἀρ-
 εος ἱερόν. (2) μετὰ δὲ ταῦτα

წულის ლმობიერება, აუწყეს მას
 თავიანთი განზრახვა და ამჯე-
 რად კვლავ გაიგეს მისგან, თუ
 რა საფრთხე ელოდებოდა მას
 მამის მხრივ უცხოელთა მი-
 მართ ღვთისნიერების გამო. რა-
 კილა მისწრაფებები საერთო აღ-
 მოჩნდა, მედეამ პირობა დადო,
 რომ დაეხმარებოდა მათ მანამდე,
 სანამ არ შესრულდებდნენ წამო-
 წყებულ საქმეს, ხოლო იასონმა
 შეჰფიცა, რომ შეერთავდა მას
 და მთელი სიცოცხლის მანძილზე
 თანამეცხედრედ ეყოლებოდა.
 ამის შემდეგ არგონავტებმა ხო-
 მალდთან მცველები დატოვეს და
 ღამით მედესთან ერთად [[ოქ-
 როსსაწმისიანი]] ტყავისთვის გა-
 ეშურნენ. [[ახლა დროული იქ-
 ნება დაწვრილებით მოვეყვით ამის
 შესახებ, რათა ქვემოთ მოტანი-
 ლი ისტორიისათვის საჭირო ამ-
 ბებში არც ერთი არ დაგვრჩეს
 შეუცნობელი.

47. გადმოგვცემენ, რომ ღე-
 დინაცვლისაგან მოსალოდნელ
 მზაკვრობათა გამო ათამანტის
 ძემ ფრიქსემ თან წაიყვანა დაი
 ჰელე და ელადიდან გაიქცა. რო-
 ცა ისინი ღმერთების რაღაც გან-
 ვებით ევროპიდან აზიაში გადა-
 დიოდნენ ოქროსსაწმისიან ვერ-
 ძზე შემსხდარნი, ქალწული ჩა-
 ვარდა ზღვაში, რომელსაც მის-
 გან ჰელესპონტი ეწოდა; ფრიქ-
 სე კი პონტოსაკენ წარემართა, მი-
 ადგა კოლხეთს და, მისნის წინ-
 თქმის შესაბამისად, ვერძი მსხვერ-
 პლად შესწირა, ხოლო ტყავი არ-
 ესის ტაძარში მოათავსა. ამის

βασιλεύοντος της Κολχίδος Αιή-
 του χρησιμὸν ἐκπεσεῖν ὅτι τότε
 καταστρέφει τὸν βίον ὅταν ξένοι
 καταπλεύσαντες τὸ χρυσόμαλλον
 ὄρεος ἀπενέγκωσι. διὰ δὲ ταύτας
 τὰς αἰτίας καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἀμό-
 τητα καταδέλξειν θύειν τοὺς
 ξένους, ἵνα διαδοῖσθαι τῆς φή-
 μης εἰς ἅπαντα τόπον περὶ τῆς
 Κόλχων ἀγριότητος μῦθους τῶν
 ξένων ἐπιβῆναι τολμήσῃ τῆς χώρας.
 περιβαλεῖν δὲ καὶ τῷ τεμένει τεί-
 χος καὶ φύλακας πολλοὺς ἐπιστή-
 σαι τῶν ἐκ τῆς Ταυρικῆς ἄφ'
 ὧν καὶ τερατῶδες παρὰ τοῖς Ἑλ-
 λησι πλασθῆναι μύθους. (3) δια-
 βεβῶσθαι γὰρ ὅτι πύργοι
 ταύροι περὶ τὸ τέμενος ὑπῆρχον,
 δράκων δ' αὖπνος²⁵ ἐτήρει τὸ ὄ-
 ρος, ἀπὸ μὲν τῶν Ταύρων μετενε-
 χθείσης τῆς ἡμιονυμίας ἐπὶ τὴν
 τῶν βοῶν ἰσχύν, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ
 τὴν ξενοκτονίαν ἀμότητος πυρ-
 πνεῖν τοὺς ταύρους μυθολογηθέν-
 τος· παραπλησίως δὲ τοῖς τηροῦν-
 τος τὸ τέμενος Δράκοντος ὀνο-
 μαζομένου, μετενηγοχῆναι τοὺς
 ποιητὰς ἐπὶ τὸ τερατῶδες καὶ
 καταπληκτικὸν τοῦ ζώου. (4) τῆς
 ἡμοίας δὲ μυθολογίας ἔχουσιν
 καὶ τὰ περὶ Φρίξου λεγόμενα.
 διαπλεῦσαι γὰρ αὐτόν φασιν οἱ
 μὲν ἐπὶ νεῶς προτομήν ἐπὶ τῆς
 πρύρας ἔχουσης χρυσῆν, καὶ τὴν
 Ἑλλην ὀυσφοροῦσαν ἐπὶ τῇ ναυ-
 τίᾳ καὶ διὰ τοῦτ' ἐπὶ τοῦ τοίχου
 τῆς νεῶς ἐκκύπτουσαν εἰς τὴν
 θάλατταν προπεσεῖν. (5) ἔνοι δὲ
 φασὶ τὸν βασιλέα τῶν Σκυθῶν,

შემდეგ კოლხეთის მეფე აიეტრ-
 უმისნეს, რომ სიცოცხლეს და-
 ასრულებდა მაშინ, როცა მის
 ქვეყანას უცხოელები მოადგებოდ-
 ნენ და ოქროსსაწმისიან ტყავს
 გაიტანდნენ. აი, ამ მიზეზთა გამო-
 და საკუთარი სისასტიკის წყა-
 ლობითაც [აიეტმა] ბრძანება გას-
 ცა, მსხვერპლად შეეწირათ უც-
 ხოელები, რათა მას შემდეგ, რაც
 ყველგან დაირხეოდა ხმა კოლხ-
 თა სისასტიკის შესახებ, არც
 ერთ უცხოელს არ გაეზღა, ფე-
 ხი შემოედგა მის ქვეყანაში. მან
 წმიდა ადგილსაც ზღუდე შემო-
 ავლო და ზიგ ჩააყენა მრავალი
 მცველი ტავერეთის მცხოვრებთა-
 გან. აი ამ ამბავთა საფუძველზე
 შეითხზა ბერძნებთან სასწაულებ-
 რივი მითები. დაირხა ხმა, თით-
 ქოს წმიდა ადგილის მახლობ-
 ლად ცეცხლმფრქვევი ხარები
 იყო, ხოლო ტყავს მარად ფხი-
 ზელი ღრაკონი იცავდა; ტარებ-
 ზე შერქმეული სახელი ხარების
 ძალაზე გადავიდა, უცხოელთა
 მკვლელობის დროს გამოჩენილი
 უღმობელოების ნიდაგზე კი შეიქ-
 მნა მოთხრობა, თითქოს ხარები
 ცეცხლს აფრქვევდნენ. ამის მსგავს-
 სადღე წმიდა ადგილის მცველს
 სახელად ერქვა ღრაკონი, პოე-
 ტებმა კი ეს სახელი სასწაულებ-
 რივ და ზარდამცემ ცხოველზე
 გადაიტანეს. ასეთივე ამბის შემ-
 ცველია ფრიქსეს შესახებ არსე-
 ბული გადმოცემები. ერთნი ამ-
 ბობენ, რომ მან ზღვა გადაცუ-
 რა ხომალდით, რომელსაც ცხვირ-

ὄντα γαμβρὸν Διήτου, παρὰ τοῖς Κόλχοις ἐπιδημῆσαι καθ' ὃν καιρὸν ἀλῶναι συνέβη τὸν Φρίξον μετὰ τοῦ παιδαγωγοῦ, ἐρωτικῶς δὲ σχόντα τοῦ παιδὸς λαβεῖν αὐτὸν ἐν ὄρωσι παρ' Διήτου, καὶ καθάπερ εἶδὼν γνήσιον ἀγαπήσαντα καταλιπεῖν αὐτῶν τὴν βασιλείαν]]. τὸν δὲ παιδαγωγὸν ὀνομαζόμενον Κριὸν τυθῆναι τοῖς θεοῖς καὶ τοῦ σώματος ἐκδωρέντος προσηλωθῆναι τῶν νεῶν τὸ δέρμα κατὰ τὸ νόμιμον. (6) μετὰ δὲ ταῦτα Διήτη γενομένου χρησμοῦ, καθ' ὃν ἐσήμαινε <δ θεὸς τό> τε τελευτήσῃ αὐτὸν ὅταν ξένοι καταπλεύσαντες τὸ τοῦ Κριὸν δέρος ἀπενέγκωσι, τὸν βασιλέα φασὶ τειχίσαι τὸ τέμενος καὶ φρουρὰν ἐγκαταστήσαι, πρὸς δὲ τοῦτο χρυσῶσαι τὸ δέρος, ἵνα διὰ τὴν ἐπιφάνειαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐπιμελεστάτης ἀξιώσῃ φυλάκῃς. [[ταῦτα μὲν οὖν ἐξέσται τοὺς ἀναγινώσκοντας κρῖνειν πρὸς τὰς ἰδίαις ἐκάστου προαιρέσεις]].

48. Τὴν δὲ Μήδειαν ἱστοροῦσι καθιγρήσασθαι τοὺς Ἀργοναύτας

ზე ვერძის თავის გამოსახულება ჰქონდა; რომ ჰელე გულისრევამ შეაწუხა, ამის გამო ხომოდის ფერდს გადაეყრდნო და ზღვაში ჩავარდა. სხვები გადმოგვცემენ, რომ სწორედ იმ დროს, როცა ფრიქსე შეიპყრეს მის აღმზრდელთან ერთად, კოლხებთან სტუმრად იყო სკვითების მეფე, აიეტის სიძე, რომელსაც ძალიან მოეწონა ბიჭი და აიეტისაგან საჩუქრად მიიღო; შეიყვარა იგი ღვიძლი შვილივით და მას სამეფოც დაუტოვა]]. ფრიქსეს აღმზრდელი კი, რომელსაც სახელად კრიოსი (ვერძი) ერქვა, მსხვერპლად შეწირეს ღმერთებს, ხოლო მისი სხეულიდან აცლილი ტყავი, ადათის თანახმად, ტაძარში ჩამოკიდეს. შემდეგ, როცა აიეტმა მიიღო წინთქმა, რომლითაც <ღმერთმა> უწინასწარმეტყველა სიცოცხლის აღსრულება, ოდეს მის მხარეს უცხოელები მოადგებოდნენ და კრიოსის ტყავს წაიღებდნენ, ამბობენ, მეფემ წმიდა ადგილს ზღუდე შემოავლო და შიგ მცველები ჩააყენაო. ამას გარდა ტყავი ოქროში დაფერა, რათა სიბრწყინვალის წყალობით ჯარისკაცთა მხრივ უფრო მეტი ყურადღებით ყოფილიყო დაცულიო. [[შკითხველუბისათვის მიგვიჩვენებია, იმსჯელონ ამ გადმოცემათა შესახებ, თითოეულმა—საკუთარი არჩევანისდა მიხედვით]].

48. მოგვიტხრობენ, რომ მეფემ არგონავტები ჩაიყვანა არ-

πρὸς τὸ τοῦ Ἄρεος τέμενος, ἀπ-
 έχον ἐβδομήκοντα σταδίους ἀπὸ
 τῆς πόλεως, ἦν καλεῖσθαι μὲν
 Σύνβαριν, ἔχειν δὲ τὰ βασιλεια
 τῶν Κόλχων. προσελθούσων δὲ
 ταῖς πύλαις κεκλειμέναις νυκτὸς
 τῇ Ταυρικῇ διαλέκτῳ προσφωνῆσαι
 τοῖς φρουροῖς. (2) τῶν δὲ στρα-
 τιωτῶν ἀνοιζάντων προθύμως ὡς
 ἂν βασιλέως θυγατρὶ, φασὶ τοὺς
 Ἀργοναύτας εἰσπεσόντας ἐспа-
 σμένοις τοῖς ξίφεσι πολλοὺς μὲν
 φονεῦσαι τῶν βαρβάρων, τοὺς δ'
 ἄλλους διὰ τὸ παράδοξον κατα-
 πληξάμενους ἐχθραλεῖν ἐκ τοῦ τε-
 μένους, καὶ τὸ δέρος ἀναλαβόντας
 πρὸς τὴν ναῦν ἐπέγεισθαι κατὰ
 σπουδῆν. [[(3) παραπλησίως δὲ
 τούτοις καὶ τὴν Μήδειαν ἐν τῷ
 τεμένει τὸν μυθολογούμενον ἄσπυ-
 ρον δράκοντα περιεσπειραμένον τὸ
 δέρος τοῖς φαρμάκοις ἀποκτεῖναι
 καὶ μετὰ Ἰάσονος τὴν ἐπὶ θά-
 λατταν κατὰβασιν ποιήσασθαι]].
 (4) τῶν δὲ διαφυγόντων Ταύρων
 ἀπαγγειλάντων τῷ βασιλεῖ τὴν
 γενομένην ἐπίθεσιν, φασὶ τὸν Αἰ-
 ήτην μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν στρα-
 τιωτῶν διώξαντα τοὺς Ἕλληνας
 καταλαβεῖν πλησίον τῆς θαλάττης.
 ἔξ ἐπόδου δὲ συνάψαντα μάχην
 ἀνελεῖν ἕνα τῶν Ἀργοναυτῶν
 Ἴφιτον τὸν Εὐρύσθεως ἀδελφὸν
 τοῦ τοὺς ἄθλους Ἡρακλεῖ προσ-
 ταξάντος, ἔπειτα τοῖς ἄλλοις τῷ
 πληθίει τῶν συναγαναζόμενων περι-
 χυθέντα καὶ βιαιότερον ἐγκεί-
 μενον ὑπὸ Μελεάγρου φονευθῆναι.
 (5) ἔνθα δὲ πεσόντος τοῦ βασιλέως
 καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαρθέντων,

ენის ქალაქში, რომელიც მო-
 შორებული იყო ქალაქს სამოც-
 დაათო სტადიონით; ამ ქალაქს
 ერქვა სინბარისი და კოლხთა
 დედაქალაქი იყო.²⁶ მედეა ლა-
 მით მიადგა დაბშულ კიშკარს
 და ტავრული დიალექტით მცვე-
 ლებს დაუძახა. როცა ჯარისკა-
 ცებმა ხალისით გაუღეს მას, რო-
 ვორც მეფის ასულს, კიშკარი,
 ამბობენ, არგონავტები ამოწე-
 დილი მახვილებით შეიჭრნენ შიგ,
 დახოცეს მრავალი უცხოელი,
 სხვები კი, ასეთი მოულოდნელო-
 ბით თავზარდაცემულნი, წმიდა
 ადგილიდან გამორქეკეს, სტაცეს
 ხელი ტყავს და სასწრაფოდ ხო-
 მალდისაკენ გააქანეს. [[ასევე მე-
 დეამ იმ წმიდა ადგილში საწამ-
 ლავით მოკლა საწმისზე შემო-
 კლავნილი, სასწაულებრივი, მა-
 რად ფხიზელი ღრაკონი და
 იასონთან ერთად ზღვის სანაპი-
 როსაკენ წავიდა]]. როცა მიმო-
 თანტრულმა ტავრებმა მეფეს აუ-
 წყეს მომხდარი თავდასხმის ამ-
 ბავი, ამბობენ, აივტი თავისი პი-
 რადი მცველებით დაედევნა ელი-
 ნებს და ზღვის მახლობლად მი-
 უსწრო. იგი მყისვე ჩაება ბრძო-
 ლაში და მოკლა ერთი არგო-
 ნავტთაგანი—იფიტე, ევრისტეფ-
 სის ძმა, იმ ევრისტეფისისა, რო-
 მელმაც ჰერაკლეს საგმირო საქ-
 მენი დააკისრა; მერე მრავალ-
 რიცხოვანი თანამებრძოლებით
 აივტი ეკვეთა სხვებს, დაუწყო
 მათ ალყის შემორტყმა და მთე-
 ლი ძალით შევიწროებდა, მაგრამ
 მოკლულ იქმნა მეღვინე მიერ.

τραπήναι πρὸς φυγὴν τοὺς Κόλ-
 χους καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν τοὺς
 πλείστους αὐτῶν ἀναιρεθῆναι. γε-
 νέσθαι δὲ καὶ τῶν ἀριστέων τραυ-
 ματίαν Ἰάσονα καὶ Λαέρτην, ἔτι
 δ' Ἀταλάντην καὶ τοὺς Θεστιά-
 δας προσαγορευομένους· τούτους
 μὲν οὖν φασὶν ὑπὸ τῆς Μηδείας
 ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ρίξαι καὶ βο-
 τάναις τισὶ θεραπευθῆναι, τοὺς
 δ' Ἀργοναύτας ἐπισιτισαμένους
 ἐκπλεῦσαι καὶ μέσον ἦδη τὸ Πον-
 τικὸν πέλαγος ἔχοντας περιπεσεῖν
 χειμῶν παντελῶς ἐπιχεινδύσθαι. (6)
 τοῦ δ' Ὀρφέως, καθάπερ καὶ πρό-
 τερον, εὐχὰς ποιησαμένου τοῖς
 Σαμόθραξι, ληξαι μὲν τοὺς ἀν-
 ἔμους, φανῆναι δὲ πλησίον τῆς
 γεῶς τὸν προσαγορευόμενον θά-
 λάττιον Γλαυκόν. τοῦτον δ' ἐπι-
 δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας συν-
 εχῶς τῇ νηὶ συμπλεύσαντα προει-
 πεῖν μὲν Ἡρακλεῖ περὶ τῶν ἄθλων
 καὶ τῆς ἀθανασίας, τοῖς δὲ Τυγδα-
 ρίδαίς, ὅτι προσαγορευθήσονται
 μὲν Διόσχοροι, τιμῆς δ' ἰσοθέου
 τεύξονται παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις.
 (7) καθόλου δ' ἐξ ὀνόματος προσ-
 φωνήσαντα πάντας τοὺς Ἀργο-
 ναύτας εἰπεῖν ὡς διὰ τὰς Ὀρφέως
 εὐχὰς θεῶν προνοίᾳ φανείς αὐτοῖς
 σημαίνει τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι·
 συμβουλεύειν οὖν αὐτοῖς, ὅταν
 τῆς γῆς ἄψωνται, τὰς εὐχὰς ἀπο-
 δοῦναι τοῖς θεοῖς, ὅτι οὖς τετεύ-
 χασι δις ἦδη τῆς σωτηρίας.

როცა მეფე დაეცა და ელინები
 გამხნევდნენ, კოლხები უკუიქ-
 ნენ; დევნის დროს მათი დიდი
 ნაწილი გაიყლიტა. გმირებში და-
 კრიონი აღმოჩნდნენ იასონი და
 ლაერთე, აგრეთვე ატლანტე და
 ეგრეთ წოდებული თესიადები.
 გადმოგვცემენ, რომ ესენი მე-
 დეამ სულ რამდენიმე დღეში გან-
 კურნა ფესვებითა და რალაც ბა-
 ლახებით. ²⁷ ამასობაში არგონავ-
 ტებმა სურსათი მოიმარაგეს და
 ზღვაში გავიდნენ. ისინი უკვე
 პონტოს ზღვის შუაგულში იმყო-
 ვებოდნენ, რომ ქარიშხლის გამო
 საშინელ განსაცდელში ჩავარდ-
 ნენ. მაშინ ორფევსმა, ისევე რო-
 გორც უწინ, ლოცვა-ვედრებით
 მიმართა სამოთრაკელ [ღვთა-
 ებებს] და ქარიშხალიც დაწყნარ-
 და; ხომალდის მახლობლად გა-
 მოჩნდა თალატიონად წოდებუ-
 ლი გლავკოსი. იგი ორი ღამისა
 და ორი დღის მანძილზე განუ-
 წყვეტლივ მიჰყვებოდა ხომალდს
 და ჰერაკლეს უწინასწარმეტყვე-
 ლა საგმირო საქმეთა შესრულე-
 ბისა და უკვდავების შესახებ.
 ტინდარიდებს [გლავკოსმა უმის-
 ნა], რომ შეერქმეოდათ დიოს-
 კორები და აღამიანთა მხრივ
 ღვთისდარი პატივი დაეღებო-
 დათ. საერთოდ ყველა არგო-
 ნავტს სახელდებით მიმართა
 [გლავკოსმა] და განუცხადა, რომ
 იგი ორფევსის ლოცვა-ვედრების
 გამო ღმერთების განგებით გა-
 მოჩნდა ახლა და მათ მომავალს
 უწინასწარმეტყველებს. შემდეგ
 ურჩია მათ, როგორც კი მიაღ-

გებოდნენ მიწას, ალთქმა მიეცათ ღმერთებისათვის, რომელთა წყალობითაც უკვე მეორეგზის ეწინეს ხსნას.

49. Ἐπειτα τὸν μὲν Γλαύκων δῆναι πάλιν εἰς τὸ πέλαγος, τοὺς δ' Ἀργοναύτας κατὰ στόμα τοῦ Πόντου γενομένους προσπλευσαι τῇ γῆ βασιλεύοντος τότε τῆς χώρας Βύζαντος, ἀφ' οὗ καὶ τὴν πόλιν τῶν Βύζαντιῶν ὠνομάσθαι. (2) ἔνταυθα γὰρ βωμοὺς ἰδρυσάμενους καὶ τοὺς θεοὺς τὰς εὐχὰς ἀποδόντας καθιερώσαι τὸν τόπον τὸν ἔτι καὶ νῦν τιμώμενον ὑπὸ τῶν παραπλεόντων. (3) μετὰ δὲ ταῦτα ἀναχθέντας καὶ διαπλεύσαντας τὴν τε Προποντιδα καὶ τὸν Ἑλλησποντον προσερχομένην τῇ Τρωϊάδι. ἔνταυθα δ' Ἡρακλέους πέμψαντος εἰς τὴν πόλιν Ἴφικλόν τε τὸν ἀδελφὸν καὶ Τελαμώνα τὰς τε Ἰηπούς καὶ τὴν Ἡσιόνην ἀπαιτήροντας, λέγεται τὸν Λαομέδοντα τοὺς μὲν πρεσβευτὰς εἰς φυλακὴν ἀποδέσθαι, τοῖς δ' ἄλλοις Ἀργοναύταις δι' ἐνέδρας βουλεύσασθαι θάνατον· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους υἱοὺς ἔχειν τῇ πράξει συνεργούς, Πρίαμον δὲ μόνον ἐναντιοπραγοῦντα· τοῦτον γὰρ ἀποφύησθαι δεῖν τὰ πρὸς τοὺς ξένους δίκαια τηρεῖν καὶ τὴν τε ἀδελφὴν καὶ τὰς ἠμολογημένας Ἰηπούς ἀποδεῖσθαι. (4) οὐδὲν δ' αὐτῷ προσέχοντος, φασὶν εἰς τὴν φυλακὴν δύο ξίφη παρενέγκαντα λάθρα δοῦναι τοῖς περὶ τὸν Τελαμώνα, καὶ τὴν τοῦ πατρὸς

49. ამის შემდეგ გლავკონს კვლავ ჩაეშვა ზღვაში, ონტოს შესართავში შესული არგონავტები კი მიადგნენ იმ მხარეს, რომელსაც მაშინ განაგებდა ბიზანტი, ²⁸ რომლის სახელიც ბიზანტიელთა ქალაქს დაედო. აქ ააგეს საკურთხეველნი, ღმერთებს ალთქმა მისცეს და ეს ადგილიც შესწირეს. ამ ადგილს ხომალდით ჩამვლენი ჯერ კიდევ ახლაც თაყვანს სცემენ. ამის შემდეგ ზღვაში გავიდნენ, გადასცურეს პროპონტიდა, ჰელესპონტი და მიადგნენ ტროადას. ჰერაკლემ ქალაქში გაგზავნა ძმა იფიკლე ²⁹ და ტელამონი ფაშატებისა და ჰესიონეს გამოსათხოვად. მაშინ, როგორც გადმოვეცემენ, ლაომედონტმა მოციქულები საპყრობილეში ჩასვა და განიზრახა, დანარჩენი არგონავტები მზაკრობით დაეხოცა. ვაჟიშვილები ამ საქმეში დამხმარედ ჰყავდა, მაგრამ ერთადერთი პრიამოსი [მამის] საწინააღმდეგოდ მოქმედებდა. ამან განაცხადა, საჭიროა, უცხოელთა მიმართ სამართლიანობა დაეცვათ და [ჩვენი] დაო და შეპირებული ბედაურება გადავეცეთო. მას მხარი არც ერთმა [ძმამ] არ დაუჭირა. მაშინ, ამბობენ, [პრიამოსმა] ორი ხმალი საპყრობილეში შეიტანა და უჩუმრად გადასცა ტელამონსა.

προκαίρεισιν ἐξηγησάμενον αἷτιον
 γενέσθαι τῆς σωτηρίας αὐτοῖς.
 (5) εὐθύς γὰρ τοὺς περὶ τὸν Τε-
 λαμῶνα φονεῦσαι μὲν τῶν φυλάκων
 τοὺς ἀντεχομένους, φυγόντας δ'
 ἐπὶ θάλατταν ἀπαγγεῖλαι τὰ κατὰ
 μέρος τοῖς Ἀργοναύταις. διόπερ
 τούτους μὲν ἐτοίμους γενομένους
 πρὸς μάχην ἀπαντήσαι τοῖς ἐκ
 τῆς πόλεως ἐκχεομένοις μετὰ τοῦ
 βασιλέως. (6) γενομένης δὲ μάχης
 ἰσχυρᾶς καὶ τῶν ἀριστέων διὰ
 τὰς ἀρετὰς ἐπικρατούντων, μυ-
 θολογοῦσι τὸν Ἡρακλέα πάντων
 ἀριστα διαγωνίσασθαι τὸν τε γὰρ
 Λαιομέδοντα φονεῦσαι καὶ τῆς πό-
 λεως ἐξ ἐφόδου κρατήσαντα κο-
 λάσαι μὲν τοὺς μετασχόντας τῷ
 βασιλεῖ τῆς ἐπιβουλῆς. Πριάμῳ
 δὲ διὰ τὴν δικαιοσύνην παραδοῖσ-
 ναι τὴν βασιλείαν καὶ φιλιαν
 συνθιέμενον ἐκπλεῦσαι μετὰ τῶν
 Ἀργοναυτῶν. [[(7) ἔνιοι δὲ τῶν
 ἀρχαίων ποιητῶν παραδεδῶκασι
 οὐ μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἀλλ'
 ἰδίᾳ στρατεύσαντα τὸν Ἡρακλέα
 ναυσι-ἔξ ἕνεκα τῶν ἱππων ἐλεῖν τὴν
 Τροίαν· προσμαρτυρεῖν δὲ τούτοις
 καὶ Ὀμηρον ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν
 ἀλλ' οἷον ποτέ φασι βίην Ἡρα-
 κλησίην
 εἶναι, ἔμὸν πατέρα θρασυμέμνονα
 θυμολέοντα,
 ὃς ποτε δεῦρ' ἐλθὼν ἔνεχ' ἱππων
 Λαιομέδοντος
 ἔξ οἷης σὺν ἠησοῖ καὶ ἀνδράσι
 παυροτέροισιν
 Ἴλιον ἐξαιπάειν πόλιν, χήρωσε
 δ' ἀγυιάς]].
 (8) τοὺς δ' Ἀργοναύτας φασὶν
 ἐκ τῆς Τρωϊάδος ἀναχθέντας εἰς

და მის მხლებელს; თანაც მამა-
 მისის განზრახვა აუწყა, რითაც
 მათი ხსნის მიზეზი გახდა. ტე-
 ლამონმა და მისმა მხლებელმა
 მყისვე დახოცეს წინააღმდეგო-
 ბის გამწევი მცველები, შემდეგ
 ზღვისკენ გაიქცნენ და არგონავ-
 ტებს ყველაფერი დაწვრილებით
 უამბეს. ამის წყალობით ისინი
 ბრძოლისათვის განმზადებულნი
 შეეგებნენ ქალაქიდან მეფესთან
 ერთად ჯგროდ ჩამოცვენილ [მე-
 ომრებს]. ცხარე ბრძოლა გაი-
 მართა. ვაჟკაცები თავდადებით
 იბრძოდნენ დიდების გულისა-
 თვის. გადმოგვცემენ, ჰერაკ-
 ლე ყველაზე უფრო მამაცუ-
 რად იბრძოდაო: ლაომედონტი
 სიცოცხლეს გამოასალმა, ქალაქი
 ერთი დავკრით აიღო და მეფის
 ზრახვის მონაწილენი დასაჯა.
 პრიამოსს სამართლიანობისათვის
 სამეფო ხელისუფლება ჩააბარა,
 მეგობრობა აღუთქვა და არგო-
 ნავტებთან ერთად ზღვაში გავი-
 და. [[ზოგიერთი ძველი პოეტი
 გადმოგვცემს, არგონავტებთან
 ერთად კი არა, არამედ ცალ-
 კე, ექვსი ხომალდით გაილაშქრა
 ჰერაკლემ ბედაურების გამო და
 აიღო ტროაო; ამათ ემოწმება
 პომეროსიც ამ ტაეპებში:

„როგორც იყო, ვითარც ამბობენ,
 ძალა ჰერაკლესი, ჩემი უმამაცესი და
 ლომგული მამისა; იგი ოდესღაც მოვი-
 და აქ ლაომედონტის ბედაურთა გამო
 მხოლოდ ექვსი ხომალდით და მცირე-
 რიცხოვანი ვაჟკაცებით; დაარბია ილი-
 თნის ქალაქი და იავარყო ქუჩები“].⁸⁰
 ტროადიდან გამგზავრებული არ-

Σαμοθράκην κομισθῆναι καὶ τοῖς
 μεγάλοις θεοῖς τὰς εὐχὰς ἀπο-
 δόντας πάλιν ἀναθεῖναι τὰς φιά-
 λας εἰς τὸ τέμενος τὰς ἔτι καὶ
 νῦν διαμενούσας.

50. Τῆς δὲ τῶν ἀριστέων ἀνα-
 κομιδῆς ἀγνοουμένης ἔτι κατὰ τὴν
 Θετταλίαν, φασὶ προσπεσεῖν φήμην
 ὅτι πάντες οἱ μετὰ τοῦ Ἰάσονος
 στρατεύσαντες ἐν τοῖς κατὰ τὸν
 Πόντον τόποις ἀπολώλασι. διόπερ
 τὸν Πελίαν καίρῳ ἔχειν ὑπολαμβά-
 νοντα τοὺς ἐφέδρους τῆς βασι-
 λείας πάντας ἄρῃην ἀνελεῖν, τὸν
 μὲν πατέρα τὸν Ἰάσονος ἀγαγκάσαι
 πιεῖν αἷμα ταύρου, τὸν δ' ἀδελφὸν
 Πρόμαχον, παῖδα τὴν ἡλικίαν
 ὄντα, φονεῦσαι. (2) Ἀμφινόμην
 δὲ τὴν μητέρα μέλλουσιν ἀναι-
 ρεῖσθαι φασὶν ἔπανδρον καὶ μνή-
 μης ἀξίαν ἐπιτελέσασθαι πρᾶξιν·
 καταφυγοῦσαν γὰρ ἐπὶ τὴν ἑστίαν
 τοῦ βασιλέως καὶ καταρασαμένην
 παθεῖν αὐτὸν ἄξια τῶν ἀσεβη-
 μάτων, ξίφει πατάξασαν ἑαυτῆς τὸ
 στήθος ἡρωϊκῶς καταστρέψαι τὸν
 βίον. (3) τὸν δὲ Πελίαν τούτῳ
 τῷ τρόπῳ πᾶσαν τὴν Ἰάσονος
 συγγένειαν ἄρῃην ἀνελόντα ταχὺ
 τὴν προσήκουσαν τοῖς ἀσεβήμασι
 κομίσασθαι τιμωρίαν. τὸν γὰρ
 Ἰάσονα καταπλεύσαντα νυκτὸς
 τῆς Θετταλίας εἰς ὄρυον οὐ μα-
 κρὰν μὲν τῆς Ἰωλκοῦ κείμενον,
 ἀθιῶρητον δὲ τοῖς ἐκ τῆς πόλεως,
 μαθεῖν παρὰ τινος τῶν κατὰ τὴν
 χώραν τὰ γενόμενα περὶ τοὺς
 συγγενεῖς ἀτυχήματα. (4) πάντων

გონავტები, ამბობენ, სამოთრაკს
 მიადგენ; დიდ ღმერთებს აქ
 აღთქმა მისცეს და კვლავ და-
 ალაგვს ტაძარში თასები, რომ-
 ლებიც ჯერ კიდევ ახლაც შემო-
 ნახულია.

50. ვინაიდან გმირების და-
 ბრუნების ამბავი ჯერ კიდევ არ
 იცოდნენ თესალიაში, ამბობენ,
 ხმა დაიბნა, რომ იასონთან
 ერთად მოლაშქრენი ყველანი
 დაიღუპნენ აონტოს სანახებში.
 ამის გამო პელიასს მარჯვე დრო
 მიეცა, ვინც ტახტის მემკვიდრე-
 ებად მიიჩნდა, ყველა ერთად და-
 ეხოცა: იასონის მამა აიძულა,
 ხარის სისხლი დაეღო, ხოლო
 ძმა პრომაქე, რომელიც ასაკით
 ჯერ კიდევ ბავშვი იყო, სიცოცხ-
 ლეს გამოასალმა. სასიკვდილოდ
 განწირულმა [იასონის] დეიამ,
 ამფინომემ, ამბობენ, მამაცური-
 და ღირსსახსოვარი საქმე ჩაიღი-
 ნაო. იგი მეფის სალოცავ კერასთან
 მიიჭრა, დაწყველა [პელიასი],
 რომ უღვთო საქმეთათვის ღირ-
 სეული საშავიერო ეზლო, მერე კი
 საკუთარ მკერდში მახვილი დაიკა
 და გმირულად განუტევა სო-
 ცოცხლე. ასეთი გზით იასონის-
 მთელი სანათესაოს ამომკვლევ პე-
 ლიასს ჩქარა ეწია უწმინდურ საქ-
 მეთა შესაფერი შურისძიება. რო-
 ცა იასონი ღამით თესალიას მი-
 ადგა იმ ნავსადგურთან, რომე-
 ლიც იოლკოსიდან არც თუ ისე
 შორს მდებარეობდა, მაგრამ ქა-
 ლაქელებისათვის თვალმიუწვდო-
 მი იყო, ერთი ადგილობრივი

δὲ τῶν ἀριστέων ἐτοίμων ὄντων βοηθεῖν τῷ Ἰάσονι καὶ πάντα κίνδυνον ἀναδέχεσθαι, περὶ τῆς ἐπιθέσεως ἔμπροσθεν αὐτοῖς ἀμυρῖστησιν· τοὺς μὲν γὰρ συμβουλεύειν παραχρήμα βιασαμένους εἰς τὴν πόλιν ἀπροσδοκῆτως ἐπιθέσθαι τῷ βασιλεῖ, τινὰς δ' ἀποφάινεσθαι. δεῖν στρατιώτας ἀπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος ἕκαστον συλλέξαντα κοινὸν ἄρασθαι πόλεμον· ἀδύνατον γὰρ εἶναι πεντήκοντα καὶ τρισὶν ἀνδράσι περιγένεσθαι βασιλείας δύναμιν ἔχοντος καὶ πύλαις ἀξιολόγους. (5) τοιαύτης δ' οὐσίας ἐν αὐτοῖς ἀπορίας, λέγεται τὴν Μήδειαν ἐπαγγείλασθαι δι' ἑαυτῆς τὸν τε Περίαν ἀποκτείνειν δόλῳ καὶ τὰ βασιλεία παραδώσειν τοῖς ἀριστεύουσιν ἀκινδύως. (6) ἐνταῦθα πάντων θαυμασάντων τὸν λόγον καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς μαθεῖν ζητούντων, εἰπεῖν δτι κόμῳ μεθ' ἑαυτῆς πολλὰς καὶ παραδόξους δυνάμεις φαρμάκων εὐρημένας ὑπὸ τε τῆς μητρὸς Ἐκάτης καὶ τῆς ἀδελφῆς Κίρκης· καὶ ταύταις μὲν μηδέποτε χρῆσθαι πρότερον πρὸς ἀπώλειαν ἀνθρώπων, γυνὴ δὲ δι' αὐτῶν ἀμυνεῖσθαι ῥαδιῶς τοὺς ἀξίους τιμωρίας. (7) προειπούσαν δὲ τοῖς ἀριστεύουσιν τὰ κατὰ μέρος τῆς ἐπιθέσεως, ἐκ τῶν βασιλείων αὐτοῖς ἐπαγγείλασθαι σημανεῖν τῆς μὲν ἡμέρας καπνῷ, τῆς δὲ νυκτὸς πυρὶ, πρὸς τὴν ὑπερκειμένην τῆς θαλάττης σκοπῆν.

კაცისაგან ნათესავეების თავზე დამტყდარ უბედურებათა ამბავი შეიტყო. გმირები მზად იყვნენ დახმარებოდნენ იასონს და ყოველგვარი საფრთხე ეკისრათ; [მეფეზე] თავდასხმის თაობაზე მათში დავა გაიმართა. ერთნი რჩევას იძლეოდნენ, ახლავე მიეტანათ იერიში ქალაქზე და მეფეს ანაზღეულად დასხმოდნენ თავს; სხვები კი აცხადებდნენ: საჭიროა, თითოეულმა შეკრიბოს ჯარისკაცები საკუთარ სამშობლოდან, რათა საერთო ომი მოვაწყოთ; შეუძლებელი საქმეა ორმოცდაცამეტი კაცით იმ მეფის დამარცხება, რომელსაც ძალა და მნიშვნელოვანი ქალაქები გააჩნიაო. ასეთი სიძნელე იყო მათ წინ, როცა, როგორც გადმოგვცემენ, მედეამ განაცხადა, რომ თვითონვე გრძნეულებით გამოასალმებდა წუთისოფელს პელიასს და სამეფო ხელისუფლებას განსაცდელის გარეშე გადასცემდა გმირებს. ამ სიტყვამ ყველანი გააოცა და მოითხოვეს: განზრახვის ხერხი გავვაცანო. [მედეამ] სთქვა, რომ თან მოაქვს მრავალი სარკარი ძალის წამალი აღმოჩენილი დედის ჰეკატეს და დის კირკეს შეწევნით; რომ უწინ ეს წამლები არასდროს არ გამოუყენებია აღამიანთა დასალუბავად, ახლა კი მათი საშუალებით ადვილად მიუზღავს სამაგიეროს შუროსიძიების ღირსთ. გადასცა რა გმირებს დაწვრილებით [მეფეზე] თავდასხმის გეგმა, აუწყა, რომ ზღვაზე მდებარე სათვალთვალა

51. Ἀὐτὴν δὲ κατασκευάσασαν Ἄρτεμιδος εἶδωλον κοῖλον, εἰς μὲν τοῦτο παντοδαπὰς φύσεις φαρμάκων κατακρύψαι, ἑαυτῆς δὲ τὰς μὲν τριχὰς δύναμει· τῆσι χρῆσασαν ποιῆσαι πολιὰς, τὸ δὲ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα ῥυτίδων πληθεύς, ὥστε τοὺς ἰδόντας δοκεῖν εἶναι τινα παντελῶς πρესβῦτιν· τὸ δὲ τελευταῖον ἀναλαβοῦσαν τὴν φεδὸν διεσκευασμένην καταπληκτικῶς εἰς ὄχλων δεισιδαίμονίαν εἰς τὴν πόλιν ἐμβαλεῖν ἅμ' ἡμέρᾳ.

(2) ἐνθεαζούσης δ' αὐτῆς, καὶ τοῦ πλήθους κατὰ τὰς ἑδούς συντρεχόντος, παραγγέλλειν πᾶσι δέχεσθαι τὴν φεδὸν εὐσεβῶς. παρεῖναι γὰρ αὐτὴν ἐξ Ἑπερβορέων ἐπ' ἀγαθῷ θαίμονι τῆ τε πόλει πάσῃ καὶ τῷ βασιλεῖ. (3) πάντων δὲ προσκυνοῦντων καὶ τιμώντων τὴν φεδὸν θυσίαις, καὶ τὸ σύνολον τῆς πόλεως ἀπάσης συνενθεαζούσης, εἰσβαλεῖν τὴν Μίρδειν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὸν τε Πέλιον εἰς δεισιθαίμονα· δαίθεσιν ἐμπαλεῖν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ διὰ τῆς τερατείας εἰς τοιαύτην κατὰ-πληξιν ἀγαγεῖν ὥστε πιστεῖναι· δῖοτι πάρεστιν ἡ φεδὸς εὐδαίμονα ποιήσουςα τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως.

(4) ἀπεφάνετο γὰρ ἐπὶ ὄρακόντων ὄχουμένην τὴν Ἄρτεμιν δι' ἄερος ὑπερπετασθῆναι πολλὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ πρὸς καθ' ἑρσυν ἑαυτῆς καὶ τιμὰς αἰώνιους ἐκλελε-

ადგილისკენ მისცემდა ნიშანს, თუ დღე იქნებოდა — კვამლით, თუ ღამე — ცეცხლით.

51. მედემ არტემიდეს ამო-
ლარული ქანდაკება გააკეთა და შიგ ყოველგვარი თვისების წამა-
ლი ჩამალა; მერე საკუთარი თმე-
ბი რაღაც საშუალებებით გაიჭა-
ლარავა, ხოლო სახე და სხეული
ისე ძლიერ დაინაოჭიანა, რომ
მის დამნახველთ ეგონებოდათ,
მთლად ბებრუცუნა ვინმეაო. ბო-
ლოს, ბრბოს ღვთისმოშიშო-
ბისათვის საგანგებოდ მორთული
ღმერთქალის [ქანდაკება] აიღო
და დღის დადგომისთანავე ქა-
ლაქში შევიდა. ზემთაგონებით
აღჭურვილი მედეა გზადაგზა
გუნდ-გუნდად შემომხვედურ ხალხს
მოუწოდებდა, ყველას თაყვანის-
ცემით მიეღო ღვთაება: იგი აქ
მოვლინებულია ჰიპერბორეელთა
მხრიდან მთელი ქალაქისა და
მეფისთვის კეთილ სულადო. რო-
ცა ღმერთქალის [ქანდაკებას] ყვე-
ლამ თაყვანისცემა და მსხვერპლ-
შეწირვით პატივდება დაუწყო და
საერთოდ მთელი ქალაქი ზემთა-
გონებას მიეცა, მედეა სამეფო
სასახლეში შევიდა. პელიასს მან
ღვთისმოშიშობის განწყობილება
შთაუხერგა, ხოლო მისი ქალი-
შვილები ზღაპრული ამბებით ის-
ეთ განცვიფრებამდე მიიყვანა,
რომ ირწმუნეს: ეს ღვთაება მე-
ფის სახლის გასაბედნიერებლად
მოგვევლინაო. [მედემ] მათ აუწყ-
ყა, რომ ღრაკონებზე ამხედრე-
ბულმა არტემიდემ ჰაერში გა-

χθαι τὸν εὐσεβέστατον ἀπάντων
 τῶν βασιλέων. προστεταχέναι δ'
 αὐτῇ καὶ τὸ γῆρας ἀφελούσαν τὸ
 Πέλλου διὰ τινων δυνάμεων νέον
 παντελῶς ποιῆσαι τὸ σῶμα καὶ
 πολλὰ ἕτερα πρὸς μακάριον καὶ
 θεοφιλῆ βίον δωρήσασθαι. (5) ἐκ-
 πληττομένου δὲ τοῦ βασιλέως τὸ
 παράδοξον τῶν λόγων, ἐπαγγέλλασ-
 θαι τὴν Μῆθειαν παραχρημα ἐπὶ
 τοῦ σώματος ἑαυτῆς τὰς τούτων
 πίστεις παρέξεισθαι. εἰποῦσαν γὰρ
 μὲ τῶν Πέλλου θυγατέρων καθαρ-
 ρὸν ἐνεγκεῖν ἕδωρ, καὶ τῆς παρθέ-
 νου τὸ ῥηθὲν εὐθύς ἐπὶ τέλος ἀγα-
 γούσης, φασὶν εἰς οἰκίσκον τινὰ συγ-
 κλείσασθαι ἑαυτὴν καὶ περινιψαμέ-
 νην τὸ σῶμα πᾶν ἀποκλίσασθαι τὰς
 τῶν φαρμάκων δυνάμεις. ἀποκατα-
 σταθεῖσαν δ' εἰς τὴν προυπάρχου-
 σαν διὰθεοῖν καὶ φανεῖσαν τῷ βασι-
 λεῖ καταπλήξασθαι τοὺς ὀρώντας,
 καὶ δόξαι τινὲ θεῶν προνοίᾳ μετηλ-
 λαχέναι τὸ γῆρας εἰς παρθένου
 νεότητα καὶ κάλλος περίβλεπτον.
 (6) ποιῆσαι δ' αὐτὴν καὶ διὰ τινων
 φαρμάκων εἰδῶλα φαντασθῆναι
 τῶν δρακόντων, ἐφ' ὧν ἀποφαίνε-
 σθαι τὴν θεὸν κομισθεῖσαν δι' ἄερος
 ἐξ Ἑπερβორέων ἐπιξενωθῆναι τῷ
 Περίᾳ. τῶν δ' ἐνεργημάτων ὑπὲρ
 τὴν ἀνθρώπινην φύσιν φανέντων,
 καὶ τοῦ βασιλέως μεγάλης ἀπο-
 δοχῆς ἀξιοῦντος τὴν Μῆθειαν καὶ
 τὸ σύνολον πιστεύσαντος ἀληθῆ
 λέγειν, φασὶν αὐτὴν κατὰ μόνας
 ἐντυχοῦσαν τῷ Περίᾳ παρακαλεῖσαι
 ταῖς θυγατρᾶσι διακελεύσασθαι συ-
 νεργεῖν καὶ πράττειν ἅπερ ἂν αὐταῖς
 προστάτῃ, προσήκειν γὰρ τῷ τοῦ

დაუფრინა დასახლებული სამყა-
 რის უდიდეს ნაწილს და თავისი
 აღგილსამყოფელისა და მარადიუ-
 ლი სატივის გულისთვის ყველა მე-
 ფეთა შორის უკეთილშობილესი-
 აირჩია. მას [მედეას] კი უბრძანა
 რაიმე საშუალებებით პელიასის
 სიბერის წარტაცება, მისი სხეუ-
 ლის მთლიანად გაახალგაზრდავე-
 ბა და მისი დასახუქრება სხვა მრავ-
 ალი სიკეთით ნეტარი და ბედნი-
 ერი ცხოვრებისათვის. არანეუ-
 ლებრივი სიტყვით გაოცებულ მე-
 ფეს მედეამ განუცხადა, რომ თავის
 სიტყვას ახლავე მოუპოვებდა.
 ნდობას საკუთარ სხეულზე მოქმე-
 დებით. პელიასის ერთ-ერთ ქალი-
 შვილს სთხოვა, მოეტანა სუფთა
 წყალი; როცა ქალწულმა დავა-
 ლება მყისვე აღასრულა, ამბო-
 ბენ, [მედეა] ერთ მომცრო ოთახ-
 ში ჩაიკეტა, მთელ სხეულზე წყა-
 ლი გადაისხა და წამლების ძალა
 ჩამოირეცხა. ამგვარად ძველი შე-
 სახედაობა დაიბრუნა და როცა
 მეფეს გამოეცხადა, ყველა მნახ-
 ველი გააოცა; ირწმუნეს: სიბერე
 ღმერთების რომელიღაც განგე-
 ბით შეიცვალა ქალწულის ახალ-
 გაზრდობით და თვალწარმტაცი
 მშვენებებითო. მერე მედეამ რა-
 ლაც წამლების წყალობით გააკე-
 თა ის, რომ წარმოესახათ მოჩვენ-
 ება ღრაკონებისა; გამოჩნდა მათ-
 ზე დაბრძანებული ღმერთქალი,
 რომელიც ჰაერში ჰიპერბორეელ-
 თა მხრიდან პელიასთან მოემარ-
 თებოდა სტუმრად. რაკი ყველა

βασιλέως σώματι μὴ δουλικαῖς χερσίν, ἀλλὰ ταῖς τῶν τέκνων θεραπευθέντα τυχεῖν τῆς παραθεῶν εὐεργεσίας. (7) διόπερ τοῦ Πελίου ταῖς ψυγατράσι διαρρήθην εἰπόντος πάντα πράττειν ὅσα ἂν ἢ Μήδεια προστάτῃ περὶ τὸ σῶμα τοῦ πατρὸς, τὰς μὲν παρθένους ἐτοίμους εἶναι τὸ κελευόμενον ἐπιτελεῖν.

52. Τὴν δὲ Μήδειαν νυκτὸς ἐπιγενομένης καὶ τοῦ Πελίου πρὸς ὕπνον τραπέντος λέγειν ὡς ἀναγκαῖον ἐν λέβητι καθεψήσῃαι τὸ σῶμα τοῦ Πελίου. προσάντως δὲ τῶν παρθένων δεξαμένων τὸν λόγον, ἐτέραν αὐτὴν ἐπισοῆσαι πίστιν τῶν ὑπ' αὐτῆς λεγομένων. τρεφομένου γὰρ χριστοῦ πολυετοῦς κατὰ τὴν οἰκίαν, ἐπαγγείλασθαι ταῖς κόραις τοῦτον πρότερον καθεψήσῃαι καὶ ποιήσῃαι ἀπ' ἀρχῆς ἄρνα. (2) συγκαταθεμένων δ' αὐτῶν, μυθολογοῦσι τὴν Μήδειαν κατὰ μέλη διελοῦσαν τὸ σῶμα τοῦ χριστοῦ καθεψήσῃαι, καὶ διὰ τινῶν φαρμάκων παραχρυσωμένην ἐξελεῖν ἐκ τοῦ λέβητος ἄρνον εἰδωλον. ἐνταῦθα τῶν παρθένων καταπλα-

ეს მოქმედება ზებუნებრივი ჩანდა, მეფემ მედეა დიდი პატივისღირსად სცნო და დაიჯერა, რომ იგი ყველაფერს მართალს ამბობდა. გადმოგვცემენ, როცა მედეა განმარტოებით შეხვდა პელიასს, წააქეზა, ებრძანებინა ქალიშვილებისათვის, დახმარებოდნენ მას და გაეკეთებინათ ის, რასაც მათ დაავალებდა: მეფის სხეულს შეჰფერს მზრუნველობა არა მონის ხელებით, არამედ შვილებისა, რათა ეწიოს ღმერთებისაგან მომდინარე წყალობასო. ამის გამო პელიასმა გარკვევით უბრძანა ქალიშვილებს, გაეკეთებინათ ყველაფერი, რასაც კი მედეა დაავალებდა მამის სხეულთან დაკავშირებით. ქალიშვილებიც მზად იყვნენ, შეესრულებინათ ბრძანება.

52. როცა დაღამდა და პელიასმა თავი ძილს მისცა, მედეამ სთქვა, აუცილებელია პელიასის სხეული ქვაბში მოხხარშოსო. ქალიშვილები გულისწყრომით შეხედნენ ამ წინადადებას. მაშინ მედეამ, მისი სიტყვები: სარწმუნო რომ გაეხადა, სხვა რამ მოითქვა. სასახლეში ერთი ბებერი ცხვარი ჰყავდათ. [მედეამ] ქალიშვილებს უთხრა: ჯერ ამ [ცხვარს] მოგხარშავ და კრავად გარდავაქცევო. ისინი დათანხმდნენ. მაშინ, როგორც მოგვითხრობენ, მედეამ ცხვრის სხეული ასო-ასოდ დაჭრა და ისე მოხარშა: მერე რაღაც წამლებს შეშწრობით თვალთმაქცა და ქვაბიდან კრავის

γεισῶν καὶ πίστεις τῆς ἐπαγγελίας
 ἡγησάμενων ἐνδεχομένας ἔχειν,
 ὑπουργῆσαι τοῖς προσταγμασι. καὶ
 τὰς μὲν ἄλλας ἀπάσας τὸν πατέρα
 τυπούσας ἀποκτείνει, μόνην δ'
 "Ἀλκηστιν δι' εὐσεβείας ὑπερβολὴν
 ἀποσχέσθαι τοῦ γεννήσαντος. (3)
 μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Μῆδειαν φασὶ
 τοῦ μὲν τὸ σῶμα κατακόπτειν ἢ
 καθέψαι ἀποστῆναι, προσποιησα-
 μένην δὲ δεῖν πρότερον εὐχὰς
 ποιήσασθαι τῇ Σελήνῃ, τὰς μὲν
 παρθένους ἀναβιβᾶσαι μετὰ λαμ-
 πᾶδων ἐπὶ τὸ μετεωρότατον τέγος
 τῶν βασιλείων, αὐτὴν δὲ τῇ Κολ-
 χίδι διαλέκτῳ καταυχῆν τινα μα-
 κρὰν διερχομένην ἐγχερονίζειν, ἀνα-
 στροφὴν διδοῦσαν τοῖς μέλλουσι
 ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθειαν. (4) οὐδὲ
 καὶ τοὺς Ἄργοναύτας ἀπὸ τῆς
 σκοπῆς καταμαθόντας τὸ πῦρ καὶ
 νομίσαντας συντετελέσθαι τὴν ἀναί-
 ρεσιν τοῦ βασιλέως, δρῆσαι δὲ ὁρῶν
 πρὸς τὴν πόλιν, παρῆσειθόντας
 δ' ἐντὸς τοῦ τείχους ἐσπασμένοις
 τοῖς ξίφεσιν εἰς τὰ βασίλεια κατ-
 αντήσαι καὶ τοὺς ἐναντιουμένους
 τῶν φυλάκων ἀνελεῖν. τὰς δὲ
 τοῦ Πηλεΐου θυγατέρας ἄρτι κατα-
 βεβηκυίας ἀπὸ τοῦ τέγους πρὸς
 τὴν καθέψησιν, καὶ παραδόξως
 ἐν τοῖς βασιλείοις ἰδούσας τὸν τε
 Ἰάσονα καὶ τοὺς ἀριστεῖς, περιελ-
 γεῖς ἐπὶ τῇ συμφορᾷ γενέσθαι·
 οὔτε γὰρ ἀμύνασθαι τὴν Μῆδειαν
 εἶχον ἐξουσίαν οὔτε τὸ πραχθὲν
 αὐταῖς μύσος δι' ἀπάτην διορθώ-
 σασθαι. (5) οὐδὲν ταύτας μὲν
 δρῆσαι λέγεται στερῆσαι αὐτὰς
 τοῦ ζῆν, τὸν δ' Ἰάσονα κατελεῖ-

სახედა ამოიღო. მაშინ ქალიშვი-
 ლები მეტად განცვიფრდნენ, [მე-
 დეას] წინადადება სანდოდ ჩათვა-
 ლეს და დავალებათა შესრულებას
 შეუდგნენ. როცა ყველა სხვა ქა-
 ლიშვილი მამას [მახვილის] ცე-
 მით კლავდა, მხოლოდ ერთმა ალ-
 კესტიდამ არ აღმართა მშობელზე
 ხელი ღეთისმომშობის გამო.
 ამის შემდეგ, გადმოგვეცემენ, მე-
 დეამ [პელიასის] სხეულის დანა-
 კუწება და მოხარშვა გადადო;
 მოიმიზეზა: საჭიროა, ჯერ აღ-
 თქმით მივმართო მთვარესო. ჩი-
 რადღნებით აღკურვილი ქალი-
 შვილები მან სასახლის ყველაზე
 უფრო მაღალ სახურავზე აიყვანა,
 თვითონ კი კოლხური ენით
 გრძელი ლოცვის წარმოთქმას
 შეუდგა და დროს აყოვნებდა;³¹
 ამით განმზრახველებს [ქალაქ-
 ზე] თავდასხმის საშუალებას აძ-
 ლევდა. როცა არგონავტებმა სა-
 თვალთვალო აღვილიდან ცეცხ-
 ლი დაინახეს და იფიქრეს: მეფის
 მოკლა აღსრულებულაო, სირ-
 ბილით გაეშურნენ ქალაქისაკენ,
 ამოწვდილი მახვილებით კედლის
 შიგნით შეიჭრნენ, სამეფო კოშკს
 მიღწიეს და გზის გადამღობი
 მცველები ამოეღიტეს. პელიასის
 ქალიშვილები ის-ის იყო სახე-
 რავიდან ჩამოვიდნენ [მამის სხე-
 ულის] მოსახარშად, რომ მოუ-
 ლოდნელად იასონი და [სხვა]
 გმირები დაინახეს სამეფო სასახ-
 ლის შუაგულში და დიდ მწუხა-
 რებას მიეცნენ. მათ არც მედეა-
 ზე შურისძიების შესაძლებლობა
 ჰქონდათ და არც იმის საშუალე-

σαντα τὰ πάθη παρακατασχεῖν
 αὐτάς, καὶ φαρρῆιν παρακαλέσσαν-
 τα δεικνύειν ὡς ἐκ κακίας μὲν
 οὐδὲν ἤμαρτον, ἀχουσίως δὲ δ᾽
 ἀπάτην ἠτύχησαν.

ბ3. Καθόλου δὲ πᾶσι τοῖς συ-
 γενέσιν ἐπάγγειλόμενον ἐπεικνῶς
 καὶ μεγαλοψύχως προσενεχθήσε-
 σθαι, συναγγεῖν εἰς ἐκκλησίαν
 τὰ πλήθη. ἀπολογησάμενον δὲ
 περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ δι-
 δάξαντα δὴ ὅτι τοὺς προαδική-
 σαντας ἠμύνατο, τιμωρίαν ἐλάτ-
 τονα λαβῶν ὧν αὐτὸς πέπονθεν,
 [[Ἄκαστῳ μὲν τῷ Πελίου τὴν
 πατρῴϊαν βασιλείαν παραδοῦναι]],
 τῶν [[δὲ]] τοῦ βασιλέως θυγα-
 τέρων ἀξιώσαι αὐτὸν φροντίδα
 ποιήσασθαι. (2) καὶ πέρας συν-
 τελέσαι τὴν ὑπόσχεσιν αὐτὸν φασὶ
 μετὰ τινα χρόνον συνοικίσαντα
 πάσας τοῖς ἐπιφανεστάτοις. "Ἄλ-
 κηστιν μὲν γὰρ τὴν πρεσβυτάτην
 ἐκδοῦναι πρὸς γάμον Ἄδμήτῳ τῷ
 Φέρητος Θετταλῷ, Ἀμφινόμῳ δὲ
 Ἄνδραίμονι Λεοντέως ἀδελφῷ,
 Εὐάδῳ δὲ Κάνῃ τῷ Κεφάλου,
 Φωκίαν τότε βασιλεύοντι. ταῦτα
 μὲν αὐτὸν ὕστερον πράξει, τότε
 δὲ μετὰ τῶν ἀριστέων εἰς Ἴσθ-
 μὸν τὸν ἐπὶ Πελοποννήσῳ πλεῖ-
 σαγτα. θυσίαν ἐπιτελέσαι τῷ Πο-

ბა, რომ მოტყუებით ჩადენილი
 ცოდვა გამოესწორებინათ. ამის
 გამო, როგორც ვაღმომგვეცემენ,
 მათ საკუთარი სიცოცხლის მოს-
 პობა განიზრახეს, მაგრამ მათი
 ტანჯვით გულაჩვილებულმა ია-
 სონმა ქალიშვილები შეაკავა;
 მოუწოდა, გამხნვევებულიყვნენ და
 გააგებინა, რომ საკუთარი ბო-
 როტებით მათ არათფერი შეუ-
 ცოდავთ და მოტყუების წყალო-
 ბით უნებურად აღმოჩნდნენ გან-
 საცდელში.

ბ3. საერთოდ [მეფის] მთელ სა-
 ნათესაოს [იასონი] შეპაიროდა, რომ
 ღმობიერად და დიდსულოვნად
 მოექცეოდა; შემდეგ კი ხალხი ყრი-
 ლობაზე მოიწვია. მან ჩადენილ საქ-
 მეებში თავი ვაიმართლა და [ყრი-
 ლობას] აუწყა. თუ რისთვის იძია
 ზური უსამართლობის ჩამდენ პი-
 რებზე და [სთქვა], რომ იმაზე გა-
 ცილებით უფრო ნაკლებ სასჯელს
 მიმართა, ვიდრე თვითონ განი-
 ცადა. [[მან ბელისის ვაჟს—აქ-
 ასტეს მიამისეული ხელისუფლება
 გადასცა]]. ხოლო მეფის ქალი-
 შვილებს პატივით მოექცა და
 მზრუნველობაც გაუწია. მან და-
 პირება ბოლომდე შეასრულა; ამ-
 ბობენ, რომ ყველა [ქალიშვილი]
 სახელოვან ვაჟაკებს მიათხოვა.
 უფროსი ალკესტიდა ფერეტის
 ძეს, თესალიელ ადმეტეს. ზერთო,
 ამფინომე ლეონტესის ძმას—ანდ-
 რემონს, ვეადნე კი ფოკიდელთა
 მაშინდელი მეფის, კეფალეს,
 შვილს—კანეს. ეს მან შემდგომ-
 ში გააკეთა, ამჯერად კი ვაჟაკ-
 ცებთან ერთად პელოპონესში

σειδῶνι καὶ καθιερωσαι τὴν Ἀργὴν τῷ θεῷ. (3) ἀποδοχῆς δὲ μεγάλης τυγχάνοντα παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν Κορινθίων Κρέοντι μετασχεῖν τῆς πολιτείας καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐν τῇ Κορίνθῳ κατοικήσαι...

54. ... συγὶ δὲ προσθετέον ἡμῖν καὶ ὑπὲρ Ἰάσονος τὸν ὑπολειπόμενον λόγον. φασὶ γὰρ αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατοικοῦντα καὶ συμβίωσαντα δεκαετῇ χρόνον Μήδειαν γεννησάμενον καὶ αὐτῆς, τοῦς μὲν πρεσβυτάτους δύο διδύμους Θετταλὸν τε καὶ Ἀλκιμένην, τὸν δὲ τρίτον πολὺ νεώτερον τούτων Τίσανδρον. (2) τοῦτον μὲν οὖν τὸν χρόνον ἱστοροῦσιν ἀποδοχῆς ἀξιωθῆναι τὴν Μήδειαν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὸ μὴ μόνον κάλλει διαφέρειν αὐτῆν, ἀλλὰ καὶ σωφροσύνην καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς κεκοσμηθῆναι· μετὰ δὲ ταῦτα αἰεὶ μᾶλλον τοῦ χρόνου τὴν φυσικὴν εὐπρέπειαν ἀφαιρουμένου, λέγεται τὸν Ἰάσονα Γλαύκης ἐρασθέντα τῆς Κρέοντος θυγατρὸς μνηστεύσαι τὴν παρθένον. (3) συγκαταθεμένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς ἀντιόχου ἡμέραν τοῖς γάμοις, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιβαλέσθαι φασὶν αὐτὸν πείθειν τὴν Μήδειαν ἐκουσίως παρὰ τὴν θέλησιν τῆς συμβίωσης· βούλεσθαι γὰρ [αὐτῆν] γαμεῖν οὐκ ἀποδοκιμάσαντα τὴν πρὸς αὐτῆν ὀμίλιαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τέκνοις σπεύδοντα συγγενῆ τὸν τοῦ βασιλέως οἶκον ποιῆσαι. (4) ἀγανα-

მდებარე ისთმოსზე გაემგზავრა. აქ მსხვერპლი მიუტანა პოსეიდონს და „არგო“ ღმერთს შესწირა. კორინთელთა მეფის კრეონტის მხრივ იგი დიდი პატივით იქნა მიღებული, მონაწილეობდა სახელმწიფო საქმეებში და მთელი დანარჩენი დროც კორინთოში გაატარა...

54. ... ახლა ამას ჩვენ უნდა დავუმატოთ იასონის შესახებ დარჩენილი სათქმელი. ამბობენ, რომ იგი კორინთოში დასახლდა და მედეასთან იცხოვრა ათი წელი; ეყოლა მისგან შვილები; ორი უფროსი ტყუპები იყვნენ: თეტალოსი და ალკიმენე; მესამე — ტისანდრე ამათზე ბევრად უმცროსი იყო. ვადმოგვცემენ, ამ ხნის განმავლობაში მედეა ქმრისაგან დიდი პატივისცემით სარგებლობდა არა მარტო იმის წყალობით, რომ მშვენიერებით გამოიჩინოდა, არამედ იმიტომაც, რომ გონიერებით და სხვა მრავალი სიკეთით იყო შემკობილი. მაგრამ, ამის შემდეგ, როცა დრომ დაიწყო მისი ბუნებრივი სილამაზის სულ უფრო და უფრო მეტად წარტაცება, ამბობენ, იასონს მხურვალედ შეუყვარდა კრეონტის ასული გლავკე და კიდევ დანიშნა ქალწულით. როცა მამამისს შეუთანხმდა და ქორწინების დღეც დაადგინა, უწინარეს ყოვლისა, ამბობენ, მედეას დაუწყია დარწმუნება: ნებაყოფლობით ჩამომცილდით; [უმტკიცებდა], რომ სურს სხვისი შერთვა არა იმიტომ, რომ მასთან ურ-

κτούσης δὲ τῆς γυναικὸς καὶ θεοῦς
 μαρτυρομένης τοὺς ἐπόμενους γενο-
 μένους τῶν ὄρκων, φασὶ τὸν Ἰά-
 σονα καταπρονήσαντα τῶν ὄρκων
 γῆμαι τὴν τοῦ βασιλέως θυγατέρα.
 (5) τὴν δὲ Μῆδειαν ἐξελαινομένην
 ἐκ τῆς πόλεως καὶ μίαν ἡμέραν
 παρὰ τοῦ Κρέοντος λαβούσαν εἰς
 τὴν τῆς φυγῆς παρασκευήν, εἰς
 μὲν τὰ βασίλεια νυκτὸς εἰσελθεῖν
 ἀλλοιῶσασαν τοῖς φαρμάκοις τὴν
 αὐτῆς ὄψιν, καὶ τὴν οἰκίαν ὑφά-
 ψαι, ῥίξιόν τε προσθεῖναι, εὐρη-
 μένον μὲν ὑπὸ Κίρκης τῆς ἀδελφῆς,
 δύναμιν δ' ἔχον, ἐπὶν ἐξαφθῆ,
 δυσκατάσβεστον. ἄγνω δὲ φλεγ-
 μένων τῶν βασιλείων, τὸν μὲν
 Ἰάσονα ταχέως ἐκπηδῆσαι, τὴν
 δὲ Γλαύκην καὶ τὸν Κρέοντα τοῦ
 πυρὸς περικαταλαβόντος διαφθα-
 ρῆσαι. [[(6) τινὲς δὲ τῶν συγ-
 γραφέων φασὶ τοὺς μὲν υἱοὺς
 τῆς Μῆδειας δῶρα κομίσει τῇ
 νύμφῃ φαρμάκοις κεχρημένα, τὴν
 δὲ Γλαύκην δεξαμένην καὶ τῷ
 σώματι περιθεμένην αὐτὴν τε συμ-
 φορᾶ περιπεσεῖν καὶ τὸν σώματος ἀψά-
 μενον τελευτῆσαι]]. (7) τὴν δὲ
 Μῆδειαν ἐπιτυχούσαν τοῖς πρώτοις
 ἐγχειρήμασιν οὐκ ἀποστηναί τῆς
 Ἰάσονος τιμωρίας. ἐπὶ τοσοῦτο
 γὰρ προελθεῖν αὐτὴν ὄργης ἄμα
 καὶ ζηλοτυπίας, ἔτι δ' ἠμόνητος,
 ὥστ' ἐπεὶ διέφυγε τὸν μετὰ τῆς
 νύμφης κίνδυνον, τῇ σφαγῇ τῶν
 κοινῶν τέκνων ἐμβάλεῖν αὐτὸν εἰς
 τὰς μεγίστας συμφορὰς· πλὴν γὰρ
 ἔνδς τοῦ διαφυγόντος τοὺς ἄλλους

თიერთობა მომეზრდა, არამედ
 შვილებისათვის ცდილობს, რათა
 [ისინი] მეთვის სახლს დაუნათე-
 საოს. ამაზე ცოლი გაწყრა და ფი-
 ცის მოწმე ღმერთებს მოუწოდა.
 ამბობენ, იასონმა, მიცემული ფი-
 ცი გატეხა და მეთვის ასული შე-
 იროთ. ქალაქიდან გაძევებულმა
 მედეამ, რომელმაც ლტოლვისა-
 თვის მოსამზადებლად კრეონტის-
 გან ერთი ღღის ვადა მიიღო,
 წამლებით სახე შეიცვალა, ღა-
 მით სასახლეში შევიდა და შე-
 ნობას ცეცხლი წაუკიდა. მან იქ-
 დაღო ღღის—ქირკეს მიერ ნაპოვ
 ნი ფესვი, ისეთი ძალის მქონე
 რომ, თუ აინთებოდა, ძნელადღა
 ჩაქრებოდა. როცა სასახლეს ხან-
 ძარი გაუჩნდა, იასონი მყისვე გა-
 მოვიარდა გარეთ, გლავკესა და
 კრეონტს კი ცეცხლი შემოენთო
 და დაიღუპნენ. [[მწერალთა-
 გან ზოგიერთნი ამბობენ, რომ
 მედეას შვილებმა პატარძალს მი-
 უტანეს შხამით გატლენთილი სა-
 ჩუქარი; როგორც კი აიღო იგი
 და ტანზე მოივრო, გლავკე მა-
 შინვე უბედურების მსხვერპლი
 გახდა. დასამზარებლად მივიარ-
 ნილი მამაც, როცა [შვილის] სხე-
 ულს შეეხო, სიცოცხლეს გამოე-
 სალმა]]. პირველი ზრახვები მე-
 დეამ სისრულეში მოიყვანა, მაგ-
 რამ ამით როლი შეწყვიტა იას-
 ონზე შურისძიება. თავისი რისხ-
 ვითა და იქვნეულებით იგი ისეთ
 მძვინვარებამდე მივიდა, რომ,
 როცა პატარძლის ამბავს ვაღა-
 ურჩა, შვილების დაკვლით იასო-

υἱοὺς ἀποσφάζει [[καὶ τὰ σώματα τούτων ἐν τῷ τῆς Ἑρας τεμένει θάψαι]] καὶ μετὰ τῶν πιστοτάτων θερακαίνιδων ἔτι νυκτὸς μέσης φυγεῖν ἐκ τῆς Κορίνθου, καὶ διεκπεσεῖν εἰς Θήβας πρὸς Ἑρακλέα· τοῦτον γὰρ μεσίτην γεγονότα τῶν δμολογιῶν ἐν Κόλχοις ἐπηγγέλθαι βοηθήσειν αὐτῇ παρασπονδουμένῃ.

56. Ἐν τσοσύτῳ δὲ τὸν μὲν Ἰάσονα στερηθέντα τέκνων καὶ γυναικὸς δόξαι πᾶσι δίκαια πεπονθέναι· διὸ καὶ μὴ δυνάμενον ἐνεγκεῖν τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ἐκ τοῦ ζῆν ἑαυτὸν μεταστήσαι. τοὺς δὲ Κορινθίους ἐκπεπληχθαι μὲν τὴν δεινότητα τῆς περιπετείας, μάλιστα δ' ἀπορεῖν περὶ τῆς ταφῆς τῶν παιδῶν. διόπερ ἀποστειλάντων αὐτῶν Πυθῶδε τοὺς ἐπερωτήσοντας τὸν θεὸν ὅπως χρῆστέον ἔστι τοῖς σώμασι τῶν παιδῶν, προστάξει τὴν Πυθίαν ἐν τῷ τεμένει τῆς Ἑρας αὐτοὺς θάψαι· καὶ τιμῶν ἡρώων αὐτοὺς ἀξιῶν. (2) ποιησάντων δὲ τῶν Κορινθίων τὸ προσταχθέν, φασὶ Θεταλὸν μὲν τὸν διαφυγόντα τὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς φόνον ἐν Κορίνθῳ τραφέντα μετὰ ταῦτα ἐπανελθεῖν εἰς Ἰωλκόν, οὐσαν Ἰάσονος πατρίδα· ἐν ἣ [[καταλαβόντα προσφάτως Ἄκαστον τὸν Πελίου τετελευτηκότα]] παραλαβεῖν κατὰ γένος προσήκου-

ნი უდიდეს უბედურებას აწია. ერთის გარდა, რომელმაც გაქცევით თავს უშველა, მან სხვა შვილები დაკლა [[და მათი გვამები ჰერას ტაძარში დაფლა]]. შუალამისას კი ყველაზე უფრო სანდო მოახლეებთან ერთად კორინთოდან გაიქცა და მივიდა თებში ჰერაკლესთან. ამას, როგორც კოლხებში დადებულ შეთანხმებათა შუამავალს, სთხოვა, დახმარება გაეწია მისთვის, ვითარცა ლალატის მსხვერპლისათვის.

55. შვილებსა და ცოლს ეგზომ აღკვეთილი იასონი ყველამ სამართლიანად დასჯილად მიიჩნია. ამიტომ მან ვერ აიტანა უბედურების სიმძიმე და საკუთარი ნებით გამოესალმა წუთისოფელს. მომხდარი ამბის საშინელებამ შეადრწუნა კორინთელები; ყველაზე უფრო მეტად კი ბავშვების დაკრძალვის საქმე გაუჭირდათ. ამის გამო მათ პითოს გაგზავნეს კაცები, რათა ეკითხათ ღმერთისთვის, თუ როგორ მოქცეოდნენ ბავშვების გვამებს; პითიამ უბრძანა, ისინი ჰერას ტაძარში დაეკრძალათ და მათთვის გმირული პატივი მიეგოთ. კორინთელებმა ნაბრძანები აღასრულეს. გადმოგვცემენ, რომ თეტალოსი, რომელმაც დედის მხრივ ჩადენილ მკვლევლობას თავი დააღწია, კორინთოში აღიხარდა; შემდეგ კი იასონის სამშობლო იოლკოსში მივიდა; [[პელიასის ძე აკასტე ახლახან გარდაცვლილი და-

σαν τὴν βασιλείαν καὶ τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν τεταγμένους ἄφ' ἑαυτοῦ προσαγορευσαί Θεταλοῦς. [(3) οὐκ ἀγνοῶ δὲ διότι περὶ τῆς τῶν Θεταλῶν προσηγορίας οὐ τὰν τὴν μόνην τὴν ἱστορίαν ἀλλὰ καὶ διαφώνους ἐτέρας παραδεδοσθαι συμβέβηκε, περὶ ὧν ἐν εἰκαιοτέροις μνησθησόμεθα καιροῖς]. (4) τὴν δ' ὡν Μήδειαν ἐν Θήβαις φασὶ καταλαβούσαν Ἑρακλέα μανικῶ πάθει συνεχόμενον καὶ τοὺς υἱοὺς ἀπεχταγῶτα, φαρμάκοις αὐτὸν ἰάσασθαι. τοῦ δ' Ἐῦρυσθέως ἐπικειμένου τοῖς προστάγμασι, ἀπογούσαν τὴν κατὰ τὸ παρὸν ἐκ τούτου βροχίαιαν καταφυγεῖν εἰς Ἀθήνας πρὸς Αἰγέα τὸν Πανδίωνος. (5) ἐνταῦθα δ' [[οἱ μὲν φασιν αὐτὴν Αἰγέει συνοικήσασαν γεννησά: Μηδῶν τὸν ἕστερον Μηδίας βασιλεύσαντα, τινὲς δ' ἱστοροῦσιν]] ὑφ' Ἱππότου τοῦ Κρέοντος ἐξαιτουμένην τυχεῖν κρίσεως καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολυθῆναι. (6) μετὰ δὲ ταῦτα Θησέως ἐπανελθόντος ἐκ Τροίης εἰς τὰς Ἀθήνας ἐγκληθεῖσαν ἐπὶ φαρμακείᾳ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· δόντος δ' Αἰγέως τοὺς παραπέμψοντάς εἰς ἣν βούλοιοτο χώραν, εἰς τὴν Φοινίκην κομισθῆναι. (7) ἐντεῦθεν δ' εἰς τοὺς ἄνω τόπους τῆς Ἀσίας ἀναβῆσαν συνοικήσαι τιγὶ τῶν ἐπιφανῶν βασιλέων, ἐξ οὗ γεννησά: παῖδα Μηδῶν· καὶ τὸν [μὲν] παῖδα μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν διαδοξάμενον τὴν βασιλείαν θιαμασθῆναι τε κατὰ

უხვდა]]. აქ შემკვიდრეობის შესაბამისად სამეფო ხელისუფლებამიილო და ქვეშევრდომებს საკუთარი სახელის მიხედვით თეტალელები უწოდა. [[მე ვიცი, რომ თეტალელთა სახელის შესახებ მარტოოდნ ეს ისტორიაც არ არსებობს. არამედ სხვა, ერთმანეთში განსხვავებული [ისტორიებიც] გადმოიცემა ხოლმე. მათ შესახებ ჩვენ გავისხენებთ უფრო ხელსაყრელ დროს]]. მედვას, ამბობენ, თებეში ჰერაკლე სიგიყის სენით შეპყრობილი დაუხვდა: მას შვილები დაეფლიტა. [მედვამ] იგი წამლებით განკურნა. როცა [ჰერაკლეს] თავს დააწვა ვერისთევსის დავალებებში, [მედვამ] შექმნილი მღვთმარეობის გამო მისგან დახმარების იმედი გარდაიწყვიტა და გაიქცა ათენში ეგეოსთან — პანდიონის ძესთან. აქ, [[ზოგიერთნი ამბობენ, იგი დაუკავშირდა ეგეოსს და ეყოლა მედოსი, რომელიც შემდეგ მიდიაზე გამეფდა; ზოგიერთები კი მოგვითხრობენ]], რომ აქედან გაიწვია კრეონტის ძემ — ჰიპოტემ: გაასამართლეს და ბრალდებათაგან გაათავისუფლესო. ამის შემდეგ, როცა თესევსიტრომიძენიდან ათენში დაბრუნდა, საწამლაგის მომზადებაში ბრალდადებული [მედვა] ქალაქიდან გაიქცა.³² მიილო რა ეგეოსისაგან მეგზურები, რომლებიც სასურველ ქვეყნამდე მიაცილებდნენ, ფინიკიას მიაღწია. აქედან აზიის ზემო ადგილებში ავიდა,

τὴν ἀνδρείαν καὶ τοὺς λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Μῆδους ὀνομάσαι,

56. Καθόλου δὲ διὰ τὴν τῶν τραγῳδῶν τερατείαν ποικίλη τις καὶ διάφορος ἱστορία περὶ Μῆδείας ἐξενήνεκται. καὶ τινες χαρίζεσθαι βουλόμενοι τοῖς Ἀθηναίοις φασὶν αὐτὴν ἀναλαβοῦσαν τὸν ἐξ Αἰγέως Μῆδον εἰς Κόλχους διασωθῆναι· κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Αἰήτην ἐκ τῆς βασιλείας ὑπὸ τᾶδελφοῦ Πέρσου βιαίως ἐκπεπτωχότα τὴν ἀρχὴν ἀνακτήσασθαι, Μῆδου τοῦ Μῆδείας ἀνελόντος τὸν Πέρσην· μετὰ δὲ ταῦτα δυνάμεως ἐγκρατῆ γενόμενον τὸν Μῆδον πολλὴν ἐπέλθειν τῆς ὑπὲρ τὸν Πόντον Ἀσίας, καὶ κατασχεῖν τὴν ἀπ' ἐκείνου προσαγορευθεῖσαν Μῆδιαν. (2) ἀλλὰ γὰρ τὸ πάσας τὰς ἀποφάσεις τῶν περὶ τῆς Μῆδείας μυθολογησάντων ἀναγράφειν οὐκ ἀναγκαῖον ἅμα καὶ μακρὸν εἶναι κρίνοντες τὰ καταλειπόμενα τῆς περὶ τῶν Ἀργοναυτῶν ἱστορίας προσθήσομεν. (3) οὐκ ὀλίγοι γὰρ τῶν τε ἀρχαίων συγγραφέων καὶ τῶν μεταγενεστέρων, ὧν ἔστι καὶ Τίμαιος, φασὶ τοὺς Ἀργοναύτας μετὰ τὴν τοῦ δέρου ἀρπαγὴν πυθόμενους ὑπ' Αἰήτου προκατελιθῆναι ναυσὶ τὸ στόμα τοῦ Πόντου, πρᾶξιν ἐπιτελέσασθαι παράδοξον καὶ μνη-

μοσხოვდა ვილაც გამოჩენილ მეფეს, რომლისგანაც შვა ვაჟი მელოსი. მამის სიკვდილის შემდეგ შვილმა შემკვიდრებოთ მიიღო სამეფო ხელისუფლება, მაშაცობით ყველა გააკვირვა და ხალხს თავისი სახელისაგან მიიღიელები შეარქვა.

56. ტრაგიკოსთა ზღაპრული თხრობის მიხედვით, მედეას შესახებ, საერთოდ, ბევრი ნაირფერადი და ერთმანეთში განსხვავებული თქმულება არსებობს. ზოგიერთები, რომელთაც ათენელების გულის მოგება სურთ, ამბობენ, რომ მედეამ თან წაიყვანა ეგეოსისაგან შეძენილი მელოსი და თავი კოლხებს შეათარა. სწორედ ამ დროს ძმის, პერსეს, მიერ სამეფოდან ძალდატანებით განდევნილმა აიეტმა, როცა მედეას ვაჟმა მელოსმა პერსე მოკლა, ხელისუფლება დაიბრუნა. ამის შემდეგ გაძლიერდა მელოსი, გადაიარა პონტოს ზემოთ მდებარე აზიის დიდი ნაწილი და დაიკავა ის მხარე, რომელსაც მისი სახელისაგან მიდია ეწოდა. მედეას შესახებ მომთხრობთა ყველა გადმოცემის აღწერა, ჩვენი აზრით, არაა აუცილებელი და თანაც მეტად გრძელი იქნება. ამიტომ დავუმატებთ არგონავტიკის შესახებ ამბის მხოლოდ დარჩენილ ნაწილს. არცთუ ისე მცირე რიცხვი ძველი და შემდეგდროინდელი მწერლებისა, რომელთა შორის ტიმეოსიცაა, გადმოგვცემს, რომ, როცა არგონავ-

μης ἀξίαν. Ἀναπλεύσαντας γὰρ αὐτοὺς διὰ τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ ἐπὶ τὰς πηγάς, καὶ κατὰ τόπον τινὰ τὴν ναῦν διαλύσαντας, καθ' ἑτέρου πάλιν ποταμοῦ τὴν ῥύσιν ἔχοντος εἰς τὸν Ὠκεανὸν καταπλεῦσαι πρὸς τὴν θάλατταν· ἀπὸ δὲ τῶν ἀρκτων ἐπὶ τὴν θύσιν κομισθῆναι τὴν γῆν ἔχοντας ἐξ εὐωνύμων, καὶ πλησίον γενομένους Γαδεύρων εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν εἰσπλεῦσαι. (4) ἀποδείξει δὲ τούτων φέρουσι, δεικνύντας τοὺς παρὰ τὸν Ὠκεανὸν κατοικοῦντας Κελτοὺς σεβομένους μάλιστα τῶν θεῶν τοῦν Διοσκόρου· παρὰ δόσιμον γὰρ ἔχειν αὐτοὺς ἐκ παλαιῶν χρόνων τὴν τοῦτων τῶν θεῶν παρουσίαν ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ γεγενημένην. εἶναι δὲ καὶ τὴν παρὰ τὸν Ὠκεανὸν χώραν οὐκ ὀλίγας ἔχουσαν προσηγορίας ἀπὸ τε τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ τῶν Διοσκόρων. (5) παραπλησίως δὲ καὶ τὴν ἐντος Γαδεύρων ἡπειρον ἔχειν ἐμφανῆ σημεῖα τῆς τοῦτων ἀνακομιδῆς. περὶ μὲν γὰρ τὴν Τυρρήνιαν καταπλεύσαντας αὐτοὺς εἰς νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Αἰθαλίαν τὸν ἐν αὐτῇ λιμένα κάλλιστον ὄντα τῶν ἐν ἐλείνοις τοῖς τόποις, Ἀργεῖον ἀπὸ τῆς νεῶς προσαγορευομένην, καὶ μέχρι τῶνδε τῶν χρόνων διαμένειν αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν. (6) παραπλησίως δὲ τοῖς εἰρημένους κατὰ μὲν τὴν Τυρρήνιαν ἀπὸ σταδίων ὀκτακοσίων τῆς Ῥώμης ὀνομάσαι λιμένα Ἰελαμῶνα· κατὰ δὲ Φορμίας τῆς

ტებმა ტყავის მოტაცების შემდეგ გაიგეს, აიტიმა ხომალდებით პონტოს შესართავის დაკავება მოგვასწროო, საოცარი და ღირს-სახსოვარი საქმე ჩაიდინეს. მათ აღმა იცურეს მდინარე ტანაისზე, მის სათავეებამდე; ³³ ერთ ადგილას ხომალდი [ხმელეთზე] გადაათრიეს და ამჯერად ოკეანესკენ მიმავალი მდინარით ზღვასთან ჩავიდნენ. ჰქონდათ რა ხმელეთი ხელმარცხნივ, ჩრდილოეთიდან დასავლეთის მიმართულებით წარემართნენ, მიუახლოვდნენ გაღირს და ჩვენს ზღვაში შემოვიდნენ. ³⁴ ამ ამბავთა დასამტკიცებელ მაჩვენებლებად მოაქვთ ის, რომ მიგვითითებენ ოკეანესთან მოსახლე კელტებზე, რომლებიც ღმერთებში ყველაზე მეტად თავყვანს სცემენ დიოსკორებს: მათ უძველესი დროებიდან აქვთ გაღმოცემა იმის შესახებ, რომ ეს ღვთაებები მათთან ოკეანედან მოვიდნენ. გარდა ამისა ოკეანესთან არის მხარე, რომელსაც დღემდე აქვს არცთუ ისე მცირე სახელები, მიღებული არგონავტებისა და დიოსკორებისაგან. ასევე გაღირსის შიგნითა ხმელეთს მათი [არგონავტების] დაბრუნების აშკარა ნიშნები აქვს. ტირენიაში ისინი მიადგნენ ეთალიად წოდებულ კუნძულს, რომლის ნავსადგურს, იმ ადგილებში არსებულ ნავსადგურებში ულამაზესს, ხომალდის სახელისაგან არგოსი უწოდეს; ეს სახელი ამ დრომდე შემონახა. ზემოთქმულთა მსგავსად ტი-

Ἰταλίας Αἰὺτην τὸν νῦν Καίτην
 προσαγορευόμενον. πρὸς δὲ τοῦ-
 τοις ὑπ' ἀνέμων αὐτοὺς ἐκριφέν-
 τας εἰς τὰς Σύρτεις, καὶ μαθόν-
 τας παρὰ Τρίτωνος τοῦ τότε βα-
 σιλεύοντος τῆς Λιβύης τὴν ἰδι-
 ότητα τῆς θαλάττης καὶ τὸν κινδύ-
 νον ἐκφυγόντας, ὠρήσασθαι χαλ-
 κοῦν τρίποδα τὸν ἀρχαίοις μὲν
 κεχαραγμένον γράμμασι, μέχρι δὲ
 τῶν νεωτέρων χρόνων διαμείναν-
 τα παρὰ τοῖς Εὐεσπερίταις. (7)
 οὐ παραλειπτέον δ' ἦμῖν ἀνεξέ-
 λεγκτον τὴν ἱστορίαν τῶν ἀποφηγα-
 μένων τοὺς Ἀργοναύτας ἀνὰ τὸν
 Ἴστρον πλεύσαντας μέχρι τῶν
 πηγῶν, κατενεχθῆναι διὰ τῆς ἀντι-
 προσώπου ῥύσεως πρὸς τὸν Ἀδρι-
 ατικὸν κόλπον. (8) τοῦτους γὰρ
 ὁ χρόνος ἤλεγεεν ὑπολαβόντας τὸν
 ἐν τῷ Πόντῳ πλείοσι στόμασιν ἐξ-
 ερευγόμενον Ἴστρον καὶ τὸν εἰς τὸν
 Ἀδρίαν ἐκβάλλοντα τὴν ῥύσιν
 ἔχειν ἀπὸ τῶν αὐτῶν τόπων. Πω-
 μαίων γὰρ καταπολεμησάντων τὸ
 τῶν Ἰστρῶν ἔθνος, εὐρέθη τὰς
 πηγὰς ἔχων ὁ ποταμὸς ἀπὸ τετ-
 ταράκοντα σταδίων τῆς θαλάττης.
 ἀλλὰ γὰρ τοῖς συγγραφεύσιν αἰ-
 εῖαν τῆς πλάνης φασὶ γενέσθαι
 τὴν ὁμωνυμίαν τῶν ποταμῶν.

რენიაში რომიდან რეასი სტა-
 დიონით მოშორებულ ნავსადგურს
 ტელამონის ნავსადგური დაარ-
 ქვეს; ხოლო იტალიის ფორმიას-
 თან მდებარე [ნავსადგურს], აწინ-
 დელ კაიეტეს, აიეტე შეერქვა.
 ამათ დაემატება კიდევ შემდეგი:
 ქარიშხალთა ძალით სირტში³⁶
 გარიყულმა არგონავტებმა ლი-
 ბიის მაშინდელ შეფეს, ტრიტონს,
 რომლისგანაც [იქაური] ზღვის
 ბუნება გაიგეს და საფრთხეს თა-
 ვი დააღწიეს, საჩუქრად უბოძეს
 ძველისძველი ასოებით შესრუ-
 ლებული წარწერიანი სპილენძის
 სამფები, რომელიც სულ ბოლო
 ხანებამდე ევესპერიტებთან ინა-
 ხებოდა.³⁸ ჩვენ გვერდი არ უნდა
 ავუაროთ იმ პირთა დაუმტკიცე-
 ბელ გადმოცემას, რომლებიც გვე-
 უწყებენ, თითქოს არგონავტებმა
 ასტურეს ისტროსი სათავეებამდე
 და პირიქითი ტოტის მეშვეობით
 აღრიატიკის უბეს მიაღწიეს. ეს
 პირები [უმართებულობაში] დრომ
 გამომეღავენა; ისინი ფიქრობდ-
 ნენ, რომ ისტროსი, ერთვის რა
 მრავალი შესართავით პონტოს,
 განსაკუთრებული ტოტით აღრი-
 ატიკის ზღვასაც შეედინება და
 მდინარებას იწყებს ერთი და იმ-
 ავე ადგილებიდან. როცა რომა-
 ელებმა ისტრების ტომი და-
 ამარცხეს, აღმოჩნდა, რომ მდი-
 ნარეს [ისტროსს] სათავეები აქვს
 ზღვიდან ორმოცი სტადიონის და-
 შორებით. ამბობენ, რომ მწე-
 რალთათვის შეცდომის მიზეზი
 გახდა მდინარეების ერთსახელო-
 ბა.

სტრაბონის „გეოგრაფიის“ ცნობები საქართველოს შესახებ ბერძნული ტექსტით, ქართული თარგმანითა და სათანადო სამეცნიერო აპარატით გამოცემულია თ. ყაუხჩიშვილის მიერ. აქ მოგვაქვს „გეოგრაფიის“ ის ადგილები, რომლებიც არგონავტების თქმულების თვალსაზრისით არის საყურადღებო. ქართული თარგმანი ძირითადად მოტანილია თ. ყაუხჩიშვილის მიხედვით — ზოგიერთი დაზუსტებით.

ტექსტი:

1. Strabonis Geographica, ed. A. Meineke. I — III, Lipsiae, 1915—1925.

2. თ. ყაუხჩიშვილი, სტრაბონის „გეოგრაფია“ (ცნობები საქართველოს შესახებ), თბ., 1957.

„გეოგრაფია“

I წიგნიდან

1, 10

... ἄν ἀπάντων μέμνηται, καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντιῆα καὶ τοῦ Εὐξείνου μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς Ἰάσονος στρατείας...

[პომეროსი] ამ [ქვეყნებში] ყველას მოიხსენიებს და მერე თანმიმდევრობით პროპონტიდასა და ევქსინთან მდებარე [ქვეყნებსაც] ვიდრე კოლხეთამდე და იასონის ლაშქრობასაც.

2, 10

᾽Ωσαύτως καὶ τοὺς Κόλχους εἰδὼς καὶ τὸν Ἰάσονος πλοῦν τὸν εἰς Αἴαν καὶ τὰ περὶ Κίρκης καὶ Μηδείας μυθεύόμενα καὶ ἱστορούμενα περὶ τῆς φαρμακείας καὶ τῆς ἄλλης ὁμοιοτροπείας, συγγενείας τε ἔπλασε τῶν οὕτω δῶκισμένων, τῆς μὲν ἐν τῷ μαχῶ τοῦ Πόντου τῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἐξῴκεισιν ἄμφω, τάχα καὶ τοῦ Ἰάσονος μέχρι τῆς Ἰταλίας πλανηθέντος. δεῖκνυται γάρ τινα καὶ περὶ τὰ Κεραύνια

ასევე იცნობდა [პომეროსი] კოლხებს, იასონის მგზავრობას აიაში და შითებსა და მოთხრობებს კირკესა და მედეაზე [მათი] ჯადოსნობისა და ხასიათთა სხვა მსგავსების გარშემო; [კირკესა და მედეას] ნათესაობაც წარმოგვიდგინა, თუმცე ეგზომ შორს ცხოვრობდნენ ერთმანეთისაგან: ერთი პონტოს უკიდურეს ყურეში, მეორე კი იტალიაში — ორივე ოკეანეს გადაღმა; შემდეგ [ალ-

ἄρη καὶ περὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ ἐν
 τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ καὶ ταῖς
 πρὸ τῆς Τυρρηνίας νήσοις τῆς
 τῶν Ἀργυναυτῶν πλάνης σημεῖα.
 προσέδοσαν δὲ τι καὶ αἱ Κυάνεαι,
 ἄσπερ Συμπληγάδας καλοῦσι πέ-
 ρας τινες, τραχὺν ποιῆσαι τὸν
 διέκπλουον τὸν διὰ τοῦ Βυζαν-
 τιακοῦ στόματος· ὥστε παρὰ μὲν
 τὴν Αἰαν ἢ Αἰαίη, παρὰ δὲ τὰς
 Συμπληγάδας αἱ Πλαγυται καὶ ὁ
 δι' αὐτῶν πλοῦς τοῦ Ἰάσονος πι-
 θανὸς ἐφάνη, παρὰ δὲ τὴν Σκύλ-
 λαν καὶ τὴν Χάρυβδιον ὁ διὰ τῶν
 σκοπέλων πλοῦς. ἀπλῶς δ' οἶ
 τότε τὸ πέλαγος τὸ Ποντικὸν ἄσ-
 περ ἄλλον τινα ἄχεανὸν ὑπελάμβαν-
 ον, καὶ τοὺς πλέοντας ἐκείσε
 ὁμοίως ἐκτοπίζειν ἐδόκουν, ἄσπερ
 τοὺς ἕξω Στηλῶν ἐπὶ πολὺ προϊόν-
 τας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν κατ'
 ἡμᾶς ἐνομίζετο, καὶ διὰ τοῦτο
 κατ' ἐξοχὴν ἰδίως πόντον προσηγό-
 ρεον, ὡς ποιητὴν Ὀμηρον. Ἰσως
 οὖν καὶ διὰ τοῦτο μετήνεγκε τὰ
 ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν ἄχεανὸν
 ὡς εὐπαράδεκτα διὰ τὴν κατέχου-
 σαν δόξαν.

ნიშნულია], რომ იასონმაც იხე-
 ტიალა იტალიამდე. ხომ მიუთი-
 თებენ არგონავტების ხეტიალის
 ზოგიერთ ნიშნებზე კერავნიის
 მთებთანაც, აღრიატოკის ზღვის
 მიდამოებშიც, პოსეიდონის უბეს-
 თან მდებარე მხარეშიც და ტი-
 რენიის პირდაპირ [განლაგებულ]
 კუნძულებზეც. [ამ ამბებს] ზოგი
 რამე დაუმატა კიანეებმაც, რო-
 მელთაც ზოგიერთები უწოდებენ
 სიმპლეგადის კლდეებს, რომლე-
 ბიც აძნელებენ ბიზანტიონის სრუ-
 ტეში გაცურვას. ამგვარად, აიას
 გვერდით [გვხვდება] აიაცი, სიმ-
 პლეგადების გვერდით კი—პლან-
 ქტები და იასონის გაცურვა მათ
 შორის სარწმუნოდ ჩანდა, [რო-
 გორც] სკილასა და ქარიბდის-
 თან კლდეთა შორის გაცურვა.
 უბრალოდ რომ ვთქვათ, მაშინ-
 დელები პონტოს ზღვას თითქოს
 რომელიღაც ოკეანედ მიიჩნევდ-
 ნენ და იქ გამგზავრებულნი ისე-
 ვე შორს გასულნი ეგონათ, რო-
 გორც სტელების ბევრად უფრო
 იქით გამგზავრებულნი. [პონტო]
 ხომ ჩვენ [ზღვებში] ყველაზე უდი-
 დესად ითვლებოდა და ამის გამო
 უპირატესად სწორედ მას ეძახდ-
 ნენ „პონტოს“, როგორც ჰომერ-
 ოსს — პოეტს. შეიძლება ამი-
 ტომაც გადაიტანა [ჰომეროსმა]
 ამბები პონტოდან ოკეანეზე, რო-
 გორც აღვილად ასათვისებელი
 გავრცელებული შეხედულების გა-
 მო.

Ὀὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἀμαρτιῶν ἐνίων αἷτιος ἐκείνου κατέστη. πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμότερως ἀντιλέγων, εἰπόντα οὗτοι ἄργοναυταὶ πλέοντες εἰς Φᾶσιν τὸν ἕφ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ἠμολογούμενον πλοῦν, ἰδρῦσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρὸς ἱερὰ περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησὶ μηδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσσου Ὀμηρον. τοῦτο δ' οὐ μόνον τοῖς ἕφ' Ὀμήρου λεγομένοις μάχεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἕφ' αὐτοῦ· φησὶ γὰρ τὸν Ἀχιλλεῖα Λέσβον μὲν πορθῆσαι καὶ ἄλλα χωρία, Λήμνου δ' ἀποσχέσθαι καὶ τῶν πλησίον νήσων διὰ τὴν πρὸς Ἰάσονα καὶ τὸν υἱὸν Εὐνεων συγγένειαν τὸν τότε τὴν νήσον κατέχοντα. πῶς οὖν ὁ ποιητὴς τοῦτο μὲν ᾗδει, οὗτοι συγγενεῖς ἢ ἠμωθέντες ἢ γείτονες ἢ ἑπασσὸν οἰκεῖοι ὑπῆρχον ὅτε Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἰάσων (ὅπερ οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν ἀλλ' ἐκ τοῦ Θητταλοῦς ἀμφοτέρους εἶναι συνέβαινε, καὶ τὸν μὲν Ἰωλκίον τὸν δ' ἐκ τῆς Φθιώτιδος Ἀχαιῶδος ὑπάρχειν), τοῦτο δ' ἠγγόει, πόθεν ἐπῆλθε τῷ Ἰάσωνι, Θητταλῷ καὶ Ἰωλκίῳ ὑπάρχοντι, ἐν μὲν τῇ πατρίδι μηδεμίαν καταλιπεῖν διαδοχὴν, Λήμνου δὲ καταστήσαι κύριον τὸν υἱόν; καὶ Πελίαν μὲν ᾗδει καὶ τὰς Πηλιάδας καὶ τὴν Ἀλκιοτινὴν τὴν ἀρίστην αὐτῶν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς „Εὐ-

ἄρξ ἰδუმეტრიος სკეპსისელია მართალი, პირიქით, აპოლოდორესათვის ზოგიერთი შეცდომების მიზეზად სწორედ ის აღმოჩნდა. [იდუმეტრიოსი] ცხარედ ეპაექრება ნიანთე კიზიკოსელს, რომელიც ამბობს, ჰომეროსისა და სხვების მიერ დამოწმებული ლაშქრობის დროს თაზისისკენ მიმავალმა არგონავტებმა კიზიკოსთან ააგეს დედის—იდეს საკურთხეველი; [იდუმეტრიოსი] კი მიუგებს: ჰომეროსმა სულაც არ იცოდა იასონის მოგზაურობა თაზისისკენო. ეს არა მარტო ჰომეროსის ნათქვამს ეწინააღმდეგება, არამედ [იდუმეტრიოსის] მიერ ნათქვამსაც. ის ამბობს, რომ აქილევსმა აახრია ლესბოსი და სხვა ადგილებიც, მაგრამ ლემნოსს და მეზობლად მდებარე კუნძულებს მოერიდა იასონთან და [ამის] ძესთან—კუნძულის მაშინდელ მფლობელ ევნეოსთან ნათესაობის გამო, მართლაც და როგორ იყო, რომ პოეტმა ეს იცოდა, რომ ნათესაეობი, თვისტომები ან მეზობლები, ანდა რალაცნაირად მახლობლები იყვნენ აქილევსი და იასონი (საქმე ისაა, რომ სხვა არსიდან ყოფილან, ორივენი თესალიიდან იყვნენ, ერთი-იოლკოსიდან, ხოლო მეორე აქვის ფთოტიდიდან), ხოლო ის კი არ იცოდა, თუ როგორ დაემართა იასონს, თესალიელს, იოლკოსის მფლობელს ის, რომ სამშობლოში არავინ დატოვა მემკვიდრე, ლემნოსის მბრძა-

μηλον, τὸν ὑπ' Ἀδμήτῳ τέκε διὰ
 γυναικῶν "Ἀλκίησις, Πελίαιο θυ-
 γατρῶν εἶδος ἀρίστη", τῶν δὲ
 περὶ τὸν Ἰάσονα συμπάντων καὶ
 τὴν Ἀργῶ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας,
 τῶν δμολογούμενων παρὰ πᾶσιν,
 ἀνήκοος ἦν, ἐν δὲ τῷ ἄκωνῳ τὸν
 παρ' Ἀιήτου πλοῦν ἐπλαττεν, ἀρχὴν
 μηδεμίαν ἐξ ἱστορίας λαβῶν;

ნებლად კი ვაგიშვილი დააყენა?
 ხომ იცნობდა [ჰომეროსი] პელი-
 ასს, პელიადებსა და მათში უმშვე-
 ნიერეს ალკესტიდას და ამის ძეს
 „ევმელოსს, რომელიც აღმეტე-
 საგან შვა ქალთა შორის ღვთა-
 ებრივმა ალკესტიდამ პელიასის
 ასულებში უმშვენიერესმა“; და
 ის, რაც თავს გარდახდა ია-
 სონს, „არგოსა“ და არგონავტებს,
 რის შესახებაც ყველანი ერთობ-
 ლივ შეთანხმებულნი მოგვეთხრო-
 ბენ, ნუთუ არ სმენია [ჰომეროსს]
 და აიეტიისაგან ოკეანეში ცურ-
 ვა გამოიგონა ისე, რომ ისტორი-
 იდან არავითარი წყარო არ აუ-
 ღიოა? 37

2, 30

Ὅς μὲν γὰρ ἅπαντες λέγου-
 σιν ὅ τε ἐξ ἀρχῆς πλοῦς ὁ ἐπι-
 φᾶσιν ἔχει πιθανόν τι τοῦ Πελί-
 ου στείλαντος, καὶ ἡ ἐπάνοδος καὶ
 ἡ ἐν τῷ παράπλῳ νήσων ὁσηδὴ
 ἐπικράτεια καὶ νῆ Δία ἡ ἐπι-
 πλέον γενηθεῖσα πλάνη, καθάπερ
 καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ,
 ἐκ τῶν ἔτι γῶν δεικνυμένων καὶ
 πεπιστευμένων ἔτι δὲ ἐκ τῆς Ὀμ-
 ἠρου φωνῆς. ἡ τε γὰρ Δία δεῖ-
 κνυται περὶ Φᾶσιν πόλις, καὶ ὁ
 Ἀιήτης πεπίστευται βασιλεύσαι
 τῆς Κολχίδος, καὶ ἔστι τοῖς ἐκεί-
 τουτ' ἐπιχώριον τοῦνομα. ἦτε Μή-
 δεια φαρμακίς ἱστορεῖται. καὶ ὁ
 πλοῦτος τῆς ἐκεῖ χώρας ἐκ τῶν
 χρυσεῶν καὶ ἀργυρεῶν καὶ σιδη-
 ρεῶν καὶ χαλκείων δικαίαν τινὰ
 ἔπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρα-

როგორც ყველანი ამბობენ,
 პელიასის მოწყობილ მგზავრო-
 ბას ფაზისში თავიდანვე ახლავს
 რალაც სარწმუნო; ასევე უქ-
 ან დაბრუნება, ნაოსნობაში გზა-
 დაგზა კუნძულთა დაპყრობა და,
 ვთიცავ ზევსს, ეგზომ გახანგრძლი-
 ვებული მოგზაურობაც [ნამღვი-
 ლად იყო], ვით ოღისევისისა და
 მენელაოსისა, რაზედაც ეხლაც
 კიდევ მიუთითებენ და რაც სარ-
 წმუნოდაა მიჩნეული ჯერ კი-
 დევ ჰომეროსის სიტყვიდან გა-
 მომდინარე. ფაზისთან ხომ მიგვა-
 სწავებენ ქალაქ აიას, ხოლო ის,
 რომ კოლხეთზე მეფობდა აიე-
 ტი, სარწმუნოდაა მიჩნეული; იქ-
 აურებში ეს სახელი ადგილობ-
 რივია. მოგვეთხრობენ გრძნეულ
 მელეაგეტს. იქაური ქვეყნის სიმ-

τείας, καθ' ἣν καὶ Φριξῶς πρό-
 τερον ἔστειλε τὸν πλοῦν τοῦτον.
 καὶ ἔστιν ὑπομνήματα τῆς ἀφορῆς
 στρατείας, τὸ τε Φριξέιον τὸ ἐν
 τοῖς μεθορίοις τῆς τε Κολχίδος
 καὶ τῆς Ἰβηρίας, καὶ τὰ Ἰασσό-
 νεια, ἃ πολλαχὸς καὶ τῆς Ἀρ-
 μενίας καὶ τῆς Μηθίδας καὶ τῶν
 πλησιοχώρων αὐταῖς τόπων δεί-
 κνυται.

Καὶ μὴν καὶ περὶ Σιώνην
 καὶ τὴν ταύτης παραλίαν καὶ τὴν
 Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλησποντον
 μέχρι τῶν κατὰ τὴν Ἀἴηνον τό-
 πων λέγεται πολλά τεκμήρια τῆς
 τε Ἰάσονος στρατείας καὶ τῆς Φρί-
 ξου τῆς δ' Ἰάσονος καὶ τῶν ἐπι-
 δωξάντων Κόλχων καὶ μέχρι τῆς
 Κρήτης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ
 Ἀδρίου, ὧν ἕνι καὶ ὁ Καλλιμάχος
 ἐπισημαίνεται, τοτὲ μὲν „Αἰγλήτην
 Ἀνάφην τε Λακωνίδι γείτονα
 ἑτήρη“ λέγων ἐν ἐλεγείᾳ, ἧς ἡ
 ἀρχὴ „ἀρχόμενος, ὡς ἦραες ἀπ' Αἰ-
 ἦταιο Κυταίου, αὐτῆς ἐς ἀρχαίην
 ἔπλεον Δίμονίην“, τοτὲ δὲ περὶ τῶν
 Κόλχων, „οἱ μὲν ἐπ' Ἰλλυριοῖο πό-
 ρου σχάσσαντες ἕρετμα λθα πάρα
 ᾤανθῆς Ἀρμονίης τάφιον ἄστυρον
 ἐκτίσσαντο, τὸ μὲν φυγάθων τις
 ἐνίσποι Γραικός, ἀτὰρ κείνων
 γλῶσσ' ὀνόμηγε Πόδας“. τινὲς δὲ
 καὶ τὸν Ἴστρον ἀναπλεῦσαι φασί.
 μέχρι πολλοῦ τοὺς περὶ τὸν Ἰά-
 σονα οἱ δὲ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδρίου
 οἱ μὲν κατὰ ἄγνοιαν τῶν τόπων,
 οἱ δὲ καὶ ποταμὸν Ἴστρον ἐκ
 τοῦ μεγάλου Ἴστρου τὴν ἀρχὴν

დიδრῆ ὀκρότοι, ვერცხლით,
რკინითა და სპილენძით გვიხს-
ნის ლაშქრობის სწორ საბაბს.
 ამ საბაბით პირველი მგზავრობა
 ფრიქსემ მოაწყო. მოძიოვება
 ორივე ლაშქრობის ძეგლებიც:
 ფრიქსესას მიუთითებენ კოლხე-
 თისა და იბერიის საზღვრებზე,
 ხოლო იასონისას — ბევრგან: არ-
 მენიის, მიდიისა და მათ მეზობ-
 ლად მდებარე ქვეყნების ადგი-
 ლებში.

ამბობენ, რომ იასონისა და
 ფრიქსეს ლაშქრობათა დამამტკი-
 ცებელი მრავალი კვალი არსე-
 ბობს სინოპის მიდამოებში და
 მის სანაპიროზე, პროპონტიდასა
 და პელესპონტთან ვიდრე ლემ-
 ნოსთან მდებარე ადგილებამდე.
 იასონისა და [მისი] მღევარი კოლ-
 ხების [ლაშქრობის კვალი] კი
 არის ვიდრე კრეტამდე, იტალი-
 ამდე და ადრიატიკის ზღვამდე,
 რომელთაგან ზოგიერთს კალი-
 მაქეც აღნიშნავს, როდესაც ამ-
 ბობს: „ლაკონიდის თერის მე-
 ზობელი ეგლეტე ანაფე“ — ელე-
 გაში, რომლის დასაწყისი ასე-
 თია: „დავიწყებ იმით, თუ ვით
 გასწიეს გმირებმა კვტაიელი აი-
 ეტისგან კვლავ ძველი ჰემონი-
 ისაკენ“; შემდეგ [ამბობს] კოლ-
 ხების შესახებ, რომ „მათ ილი-
 რიის სრუტესთან შეაჩერეს ნიჩ-
 ბები და ქერა ჰარმონიას ქვის
 საფლავთან დააფუძნეს ქალაქი,
 რომელსაც ბერძენი ვინმე ლტოლ-
 ვილთა [ქალაქს] დაარქმევდა, მაგ-
 რამ მათმა ენამ უწოდა პოლა“. ზოგიერთები ამბობენ, რომ ია-

ἔχοντα ἐκβάλλειν εἰς τὸν Ἄδριαν φασί. τάδε τᾶλλα δὲ οὐκ ἀπιθάνως οὐδ' ἀπίστως λέγοντες.

სონმა და მისმა მხლებლებმა ას-
ტურეს ისტროსზე კარგა დიდი
მანძილი ზემოთკენო; სხვები კი
[ამბობენ] — ადრიატიკის ზღვამ-
დგო. ზოგნი ამას ამბობენ აღ-
გილთა უცოდინარობის გამო,
სხვები კი ამბობენ, რომ მდინა-
რე ისტროსს დიდი ისტროსი-
საგან აქვს სათავე და ერთვის
ადრიატიკის ზღვას. ესენი სხვას
არაფერს ამბობენ დაუჯერებელ-
სა და უნდოს.³⁸

2, 40

Τοιαύταις δὴ τισιν ἀφορμαῖς ὁ
ποιητὴς χρησάμενος τὰ μὲν ἴμο-
λογεῖ τοῖς ἱστορουμένοις, προσ-
μυθεύει δὲ τούτοις, ἕθνος τι φυλάτ-
των καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον. ἴμολογεῖ
μὲν, ὅταν τὸν Αἰήτην ὀνομάζῃ,
καὶ τὸν Ἰάσονα καὶ τὴν Ἀργῶ
λέγῃ, καὶ παρὰ τὴν Αἶαν τὴν
Αἰαίην πλάττῃ, καὶ τὸν Εὐνεω
ἐν Δῆμνῳ καθιέρῃ, καὶ ποιῇ τῷ
Ἀχιλλεῖ φίλην τὴν νῆσον, καὶ
παρὰ τὴν Μῆδειαν τὴν Κίρκην φαρ-
μακίδα ποιῇ „αὐτοκασιγνήτην ὀλο-
όφρονος Αἰήταο“. προσμυθοποιεῖ
δὲ τὸν ἐξωκεανισμὸν τὸν κατὰ
τὴν πλάνην συμψάντα τὴν ἀπ'
ἐκείνου τοῦ πλοῦ. ἐπεὶ κάκεινο,
ὑποκειμένων μὲν τούτων, εὐ λέγε-
ται „Ἀργῶ πασιμέλουσα“, ὡς
ἐν γνωρίμοις τόποις καὶ εὐανθόρουσι
τῆς ναυστολίας γενομένης· εἰ δ'
ἴσπερ ὁ Σικήψιδος φησι παραλαβῶν
μάρτυρα Μίμνερμον, ὃς ἐν τῷ
ὠκεανῷ ποιήσας τὴν οἰκησιν τοῦ
Αἰήτου πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐκτὸς

პოეტი [პომეროსი] ამგვარ
ცნობებს რომ იყენებს, იცავს
როგორც საზოგადო, ისე პირად
წესს და ერთის მხრივ ეთანხმება
ისტორიკოსებს, ხოლო მეორე
მხრივ თავისას უმატებს. ეთან-
ხმება, როდესაც სახელს სდებს
აიეტს და ლაპარაკობს იასონსა
და „არგოზე“, როდესაც აიასა-
გან ანიის თხზავს და ევენოსს-
ლემნოსზე ამკვიდრებს, როდეს-
აც აქილევსისათვის ძვირფასად
ხდის ამ კუნძულს და მედებს მი-
ხედულობით ჯადოქრად ჰქმნის.
კირკეს — „ზარდამცემი აიეტის
მკვიდრ დას“. მაგრამ თავის-
მხრივ თხზავს და უმატებს ოკეა-
ნეში გასვლას, რაც მოხდა მოგ-
ზაურობის დროს იქიდან [კოლ-
ხეთიდან] წამოსვლის შემდეგ, თუ
ამას მივიღებთ მხედველობაში,
კარგადაა ნათქვამი: „ყველასა-
თვის სანუკვარი არგო“, ვინაი-
დან ხომალდით მოგზაურობა მოხ-
და ცნობილ და კარგად დასახ-

πεμφθηγαλ φησιν ὑπὸ τοῦ Πελίου
 τὸν Ἰάσονα καὶ κομίσαι τὸ δέρος,
 οὐτ' ἂν ἦ ἐπὶ τὸ δέρος ἔκεισε
 πομπῇ πιθανῶς λέγοιτο εἰς ἀργῶ-
 τας καὶ ἀφανεῖς τόπους οὐσα, οὐθ'
 ὄ δι' ἐρήμων καὶ ἀόλων καὶ καθ'
 ἡμέζω τοσόντον ἔκτετοπισμένων
 πλοῦς οὐτ' ἔνδοξος οὐτε πατμέλων.

ლებულ ადგილებში. როგორც
 სკეპსისელი ამბობს, იყენებს რა
 მოწმედ მიმნერმეს, რომელიც აი-
 ეტიის საცხოვრისის ოკეანეში ათ-
 აესებს, იასონი პელაისის მიერ
 უკიდურეს აღმოსავლეთისკენ იქ-
 ნა გაგზავნილი ოქროს საწმისის
 მოსაპოვებლად: [თუ ამას მივი-
 ლებთ], მაშინ სარწმუნო არ იქ-
 ნება არც ეს ლაშქრობა საწმი-
 სისათვის უცნობ და იღუმალ ად-
 გილებში და არც უდაბურ, დაუ-
 სახლებელ და ჩვენგან ვგზომ და-
 შორებულ მხარეებში მოგზაურო-
 ბა გახდებოდა სახელგანთქმული
 და ყველასათვის სანუკვარი.

3, 2

... εἰπὼν τε τοὺς ἀρχαιοτάτους
 πλεῖν μὲν κατὰ ληστείαν ἢ ἐμ-
 πορίαν, μὴ πελαγίζειν ὅς, ἀλλὰ
 παρὰ γῆν, καθάπερ τὸν Ἰάσονα,
 ὅνπερ καὶ μέχρι τῆς Ἀρμενίαν
 καὶ Μηδίας ἐκ τῶν Κόλχων στρα-
 τεύσαι: ἀφέντα τὰς ναῦς, ἵστε-
 ρὸν φησι τὸ παλαιὸν οὕτε τὸν
 Εὐξείνιον θάρρειν τίνα πλεῖν οὕτε
 παρὰ Λιβύην καὶ Συρίαν καὶ Κι-
 λικίαν. εἰ μὲν οὖν τοὺς πάλαι τοὺς
 πρὸ τῆς ἡμετέρας λέγει μνήμη,
 οὐδὲν ἔμοι μέλει περὶ ἔκείνων
 λέγειν, οὐτ' εἰ ἔπλεον οὐτ' εἰ
 μὴ εἰ ὁ περὶ τῶν μνημονυο-
 μένων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τις εἰπεῖν
 ὡς οἱ παλαιοὶ μακροτέρως ἐθαῦς
 φανόνται καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
 θάλατταν τελέσαντες τῶν ἵστερον,
 εἰ χρη πρὸστέχειν τοῖς λεγομένοις
 οἶον Διόνυσος καὶ Ἑρακλῆς καὶ
 αὐτὸς ὁ Ἰάσων, ἔτι ὁ οἱ ὑπὸ

[ერატოსტენე] ამბობს, რომ
 ძველი ხალხები ცურავდნენ ყა-
 ჩალობისა და ვაჭრობისათვის, მაგ-
 რამ შუაგულ ზღვაში კი არ ცუ-
 რავდნენ, არამედ ნაპირ-ნაპირ,
 როგორც იასონი, რომელმაც გაგ-
 ზავნა ხომალდები და კოლები-
 დან [წამოსულმა] არმენიასა და
 მიდიამდე ხმელეთით ილაშქრა.
 შემდეგ ამბობს, რომ ძველად ვერც
 ვეკსინზე ბედავდა ვინმე ცურ-
 ვას, ვერც ლიბიის, სირიის და
 კილიკიის გასწვრივ. თუ ძველებს
 ის მათ უწოდებს, ვინც ჩვენს
 ხსოვნამდე იყო, მაშინ არ მიმაჩ-
 ნია მათზე ლაპარაკი საქიროდ,
 ცურავდნენ ისინი საერთოდ, თუ
 არა. ხოლო თუ ის ლაპარაკობს
 მათ შესახებ, ვინც ხსოვნაშია შე-
 მონახული, ვერავინ გაბედავს
 თქმას, რომ ძველები უფრო ღიდ
 გზებს არ გადიოდნენ, ხმელეთით-

τὸν ποιητοῦ λεγόμενοι Ὀδυσσεὺς
καὶ Μενέλαος.

თაც და ზღვითაც, ვიდრე შემდე-
გი |თაობა|, თუ უნდა ვირწმუნოთ
ის, რაც ნათქვამია, მაგალითად,
დიონისეზე, ჰერაკლესა და თვით
იასონზე. და კვლავ იმათზე, რომ-
ლებიც პოეტის მიერ მოიხსენე-
ბიან—ოლისეესა და მენელაოსზე.

2, 15

... κοινήν δὲ τινὰ τῶν πρὸ
αὐτῶν τισιν ἄγνοιαν ταύτην ἠγνό-
ηκεν, ὑπολαβούσιν εἶναι τινὰ
ὁμώνυμον τῷ Ἴστρω ποταμὸν
ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδρίαν ἀπ-
εσχισμένον αὐτοῦ, ἄφ' οὗ καὶ τὸ
γένος Ἴστρων, οὗ οὐ φέρεται,
λαβεῖν τὴν προσηγορίαν, καὶ τὸν
Ἰάσονα ταύτῃ ποιήσασθαι τὸν
ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλου.

[ერატოსტენემ] არ იცის ის
საზოგადო უმეცრება, რომელსაც
აღვნენ ზოგი მისი წინამორბედ-
ნი, რომლებიც ფიქრობდნენ, რომ
არის რაღაცა ისტროსის მსგავს-
სახელიანი მდინარე, რომელიც
უერთდება ადრიატიკის ზღვას,
თვით კი გამოყოფილია მისგან
[ისტროსისაგან], ამისაგანაა მთე-
ლი ტომი ისტრებისა, რომელთა
[მხარეზეც] ის მომდინარეობს,
და მათგან მიიღო სახელიც, და
რომ იასონმა კოლხებისაგან უკან
გამოცურვა ამ გზით შეასრულა.

3, 21

... ὅσον Ἰβήρων μὲν τῶν ἐσπε-
ρίων. εἰς τοὺς ὑπὲρ τοῦ Πόντου
καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετα-
κισμένων (οὗς δ' Ἀράξης, ὡς φησὶν
Ἀπολλόνειος, ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας
ὀρίζεται, Κύρος δὲ μάλλον καὶ τὰ
ὄρη τὰ Μοσχικά), Δίτυπτιων δ'
εἰς τε Αἰθίοπας καὶ Κόλχους,
Ἐνετῶν δ' ἐκ Παφλαγονίας ἐπὶ
τὸν Ἀδρίαν.

მაგალითად, დასავლეთის იბ-
ერთა ნაწილი გადასახლდა პონ-
ტოსა და კოლხეთის ზემოთ მდე-
ბარე ადგილებში (რომელთაც,
როგორც აპოლოდორე ამბობს,
არმენიისაგან მიჯნავს არაქსი, უფ-
რო მეტად კი მტკვარი და მოსხუ-
რი მთები); ეგვიპტელთა ნაწილი
ეთიოპიასა და კოლხებში [გადა-
სახლდა], ენეტების ნაწილი კი—
პაფლაგონიიდან ადრიატიკის
ზღვის [სანაპიროებზე].

II წიგნიდან

5, 22

... ἔστι δὲ διθάλκτος τρόπων
τινὰ οὐτος· κατὰ μέσον γάρ πως
ἄχραι δύο προπίπτουσιν, ἡ μὲν
ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων
μερῶν, ἡ δ' ἐκ τῆς Ἀσίας ἐναν-
τία ταύτῃ, συνάγουσαι τὸν μεταξὺ
πόρον καὶ ποιοῦσαι δύο πελάγη
μεγάλα· τὸ μὲν οὖν τῆς Εὐρώπης
ἀκρωτήριον καλεῖται Κριοῦ μέτω-
πον, τὸ δὲ τῆς Ἀσίας Κάραμυς,
διέχοντα ἀλλήλων περὶ χιλίους
σταδίουσιν καὶ πεντακοσίους.

[ევქსინის პონტო] რალაც ორ-
მაგი ზღვაა; რადგან შუაში ორი
კონცხია გამოწვდილი, ერთი ევ-
როპიდან და ჩრდილოეთი ნაწი-
ლებიდან, მეორე კი — აზიიდან
ამის საპირისპირო; ესენი აახ-
ლოებენ შუა გასავალს და ქმნი-
ან ორ დიდ ზღვას. ევროპის
კონცხი იწოდება კ რ ი ო უ მ ე ტ ო -
პ ა დ (= „ვერძის შუბლი“), ხო-
ლო აზიისა — კ არ ა მ ბ ის ს ა დ. ესენი
ერთმანეთს დაახლოებით ათას-
ხუთასი სტადიონით არიან დაშო-
რებული.

III წიგნიდან

2, 19

Ταῖς δὲ Κυανέαις ἐποίησε
παραπλησίως τὰς Πλαγκτάς, ἀεὶ
τοὺς μύθους ἀπὸ τινων ἱστοριῶν
ἐνάγων. χαλεπὰς γάρ τινας μυθεῖται
πέτρας, καθάπτηρ τὰς Κυανέας
φασίν, ἐξ οὗ καὶ Συμπληγάδες
καλοῦνται· διόπερ καὶ τὸν Ἰάσονος
παρέθηκε δι' αὐτῶν πλοῦν· καὶ
ὁ κατὰ τὰς στήλας δὲ πορθμὸς
καὶ ὁ κατὰ Σικελίαν ὑπηγόρευον
αὐτῷ τὸν περὶ τῶν Πλαγκτῶν
μῦθον.

[ჰომეროსმა] შექმნა კიანების
მსგავსად პლანქტები; მას ხომ
მუდამ შემოჰქონდა რალაც ნამდ-
ვილი ამბების საფუძველზე მი-
თები. მოგვითხრობს რომელი-
ღაც ძნელ კლდეებზე, როგორც
ამას კიანებზე ამბობენ, საიდა-
ნაც იწოდებიან სიმპლეგადები.
ამიტომაც გადმოგვცა მათ შო-
რის იასონის გაუკურვა. სტელებ-
თან და სიცილიისთან არსებულ-
მა სრუტეებმა შეაგონეს მას მი-
თი პლანქტების თაობაზე.

V წიგნიდან

1, 9

Ἡ δὲ Πόλα ἱδρύεται μὲν ἐν
κόλπῃ λιμενοειδεῖ νησιδία ἔχοντι

პოლა დაფუძნებულია ტბის
მსგავს უბეში, რომელსაც კარგო

εὐορμα καὶ εὐκαρπα, ἰκτίσμα δ' ἔστιν ἀρχαῖον Κόλχων τῶν ἐπὶ τὴν Μηδείαν ἐκπεμφθέντων, διαμαρτόντων δὲ τῆς πράξεως καὶ καταγόντων ἑαυτῶν φυγῆν. „τό μεν φυγάδων κεν ἐνίσποι Γραικός“ (ὡς Καλλιμαχος εἶρηκεν), „ἀτὰρ κείνων γλῶσσ' ὀνόμηγε Πόδας“.

და ნყოფიერი კუნძულები აქვს. დაარსებულია [პოლა] ძველად იმ კოლხების მიერ, რომლებიც მედეას დაადევნეს. მათ ვერ შეასრულეს [დავალებული] საქმე და თავიანთ თავს გაძევება მიუსაჯეს. როგორც კალიმაქემ თქვა: „ბერძენი ვინმე დაარქმევდა მას ლტოლვილთა [ქალაქს], ხოლო მათ [კოლხთა] ენამ დაარქვა პოლა“.

2, 6

Ἔστι δὲ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν λιμὴν Ἀργῶς ἀπὸ τῆς Ἀργούσ, ὧς φασιν. ἐκεῖσε γὰρ πλεῖσται τὴν τῆς Κίρκης οἰκησιν ζητοῦντα τὸν Ἰάσονα, τῆς Μηδείας ἐπιελούσης ἰδεῖν τὴν θεάν. καὶ δὴ καὶ τῶν ἀποστλεγγισμάτων παγέντων, ἃ ἐποίουσιν οἱ Ἀργοναῦται, διαμένειν ἔτι καὶ νῦν διαποικίλους τὰς ἐπὶ τῆς ἡϊόνος ψήφους. αἱ δὲ τοιαῦται μυθοποιῶν τεκμήρια τῶν λεγομένων ὑφ' ἡμῶν εἰσίν, ὅτι οὐ πάντα Ὀμηρος αὐτὸς ἐπλαττεν, ἀλλ' ἀκούων ἑρπυλουμένων τῶν τοιούτων πολλῶν αὐτὸς προσετίθει μῆκην διαστημάτων καὶ ἐκτοπισμῶν· καὶ καθάπερ τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὸν ἄκεχρον ἐξέβαλε, παραπλησίως καὶ τὸν Ἰάσονα, γενομένης καὶ τούτῳ πλάνης τινὸς κάκλειψ, καθάπερ καὶ Μενελάω.

ეთალიაზე არის ნავსადგური არგოოსი, როგორც ამბობენ, „არგოლან“ [სახელდებული]. საქმე ისაა, რომ იქ ხომალდით მივიდა იასონი, როცა კირკეს საცხოვრებელს ეძებდა, ვინაიდან მედეას ღმერთქალის ნახვა უნდოდა. ხოლო გამაგრებული ჩამონაფხეკებისაგან, რომლებიც არგონავტებმა ჩამოიწმინდეს, ეხლაც არის დარჩენილი სანაპიროზე ფერად-ფერადი კენჭები. ასეთი მითები ჩვენს მიერ გამოთქმულ [აზრთა] დადასტურებაა, რომ პომეროსმა ყველაფერი თვითონ კი არ გამოიგონა, არამედ მოისმინა მრავალი ასეთი საყოველთაოდ ცნობილი [მოთხრობა] და თვითონ დაუმატა მანძილთა და შორეულ ადგილთა სიგრძე. ხოლო თუ ოდისეგის ოქენეში გადაისროლა [ეს იმიტომ, რომ] იასონის მსგავსად. ესეც დაეხეტებოდა, როგორც თუნდ მენელაოსიც.

Μετὰ δὲ Ἄγτιον τὸ Κίρκαιον ἔστιν ἐν διακοσίοις καὶ ἐνεήκοντα σταδίοις ὄρος νησίζον θαλάττη τε καὶ ἔλπει· φασὶ δὲ καὶ πολύρριζον εἶναι, τάχα τῷ μύθῳ τῷ περὶ τῆς Κίρκης συνοικεῖσιν· ἔχει δὲ πολίχνιον καὶ Κίρκης ἱερὸν καὶ Ἀθηναῖς βωμόν, δεῖκνυσθαι δὲ καὶ φάλην τινὰ φασιν Ὀδυσσεύς.

ანტიონის შემდეგ არის კირკონის მთა, 290 სტადიონით დაშორებული, ზღვითა და კაობებით კუნძულად ქმნილი. ამბობენ, ძირმრავალიც არისო; შეიძლება იმიტომ, რომ კირკეს შესახებ მითს დაუკავშირონ. [კირკონს] აქვს დაბა, კირკეს სალოცავი და ათენას სამსხვერპლო; ამბობენ, რომ [აქვე] აჩვენებენ ოდისევსის რომელიღაც ფიალას.

VI წიგნიდან

1, 1

Μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Σιλάρηος Λευκανία καὶ τὸ τῆς Ἑρας ἱερὸν τῆς Ἀργώας, Ἰάσονος ἱδρυμα, καὶ πλησίον ἐν πεντήκοντα σταδίοις ἡ Ποσειδωνία.

სილარიდის შესართავის შემდეგ არის ლეკიანია და არგოსელი ჰერას სალოცავი, აგებული იასონის მიერ, ხოლო მის მახლობლად ორმოცდაათ სტადიონზე [არის] პოსიდონია,

VII წიგნიდან

5, 5

Παρ' ἄλην δ' ἦν εἶπον παραλίαν νῆσοι μὲν αἱ Ἀψυρτίδες, περὶ δὲ ἡ Μήδεια λέγεται διαφθεῖραι τὸν ἀδελφὸν Ἀφυρτον διώκοντα αὐτήν.

მთელი სანაპიროს გასწვრივ, რომელზედაც ელაპარაკობდი, კუნძულებია, აფსირტიდები, რომლებთანაც, ამბობენ, მედეამ მოკლა მისი მღვდარი ძმა — აფსირტი.

6, 1

Αἱ δὲ Κυάνευι πρὸς τῷ στοματι τοῦ Πόντου εἰσὶ δύο νησίδια, τὸ μὲν τῇ Εὐρώπῃ προσεχές, τὸ δὲ τῇ Ἀσίᾳ, πορθμῷ διερχόμε-

კიანეები ორი პატარა კუნძულია პონტოს შესართავთან, ერთი ევროპას ემოჯნება, მეორე კი — აზიას. გაყოფილი არიან სრუ-

* იტალიას ეხება.

μενα δσον εἴκοσι σταδίω...

ტით, რომელიც დაახლოებით
ოცი სტადიონია ...

45 (46)

Ὅτι Σιντοί, ἔθνος Θρακικόν,
κατῴκει τὴν Ἀθήμον νῆσον· ὅθεν
Ὅμηρος Σίντιας αὐτοὺς καλεῖ
λέγων: ἔνθα με Σίντιες ἄνδρες.

სინტიები, თრაკიული ტომი.
ცხოვრობდა კუნძულ ლემნოსზე.
აქედანაა, რომ ჰომეროსი მათ
სინტიებს უწოდებს და ამბობს:
„იქ მე სინტიელმა ვაჟაკებმა...“

VIII წიგნიდან

3, 19

Ἔχει δ' ἡ ἔτυμότης καὶ ἄλ-
λας ἀφορμὰς, εἴτ' ἀπὸ τῶν μετὰ
Χλωρίδου τῆς Νέστορος μητρὸς ἐλ-
θόντων ἐξ Ὁρχομενοῦ τοῦ Μινυ-
εῖου, εἴτε Μινυῶν, οἳ τῶν Ἀρ-
χοναυτῶν ἀπόγονοι ὄντες ἐκ Ἀθή-
μου μὲν εἰς Λακεδαίμονα ἐξέπε-
σον, ἔντεθεν δ' εἰς τὴν Τριφυλίαν,
καὶ ἤκησαν περὶ τὴν Ἀρήνην ἐν
τῇ χώρᾳ τῇ νῦν Ὑπαισίᾳ καλου-
μένη, οὐκ ἐχούσῃ οὐκέτι τὰ τῶν
Μινυῶν κτίσματα.

[ამ სიტყვის] ეტიმოლოგიას
შეიძლება აქვს სხვა ამოსავალი;
ან მინიეოსის ორქომენიდან ნეს-
ტორის დედასთან—ქლორიდას-
თან ერთად წამოსულთაგან [წარ-
მოდგება], ან მინიებისაგან, რომ-
ლებიც არგონაუტების ჩამომავალ-
ნი იყვნენ და ლემნოსიდან ლა-
კედემონში გაიქცნენ, ხოლო აქე-
დან—ტრიფილიაში და დასახლდ-
ნენ არენესთან, აწ ჰიპესიად წო-
ლებულ ქვეყანაში, რომელსაც
უკვე აღარ შერჩენია მინიების
მოსახლობა.

6, 5

Καὶ πρῶτον ποσαχῶς λέγεται
παρὰ τῇ ποιητῇ τὸ Ἄργος καὶ
καθ' αὐτὸ καὶ μετὰ τοῦ ἐπιθέ-
του, Ἀχαικὸν Ἄργος καλοῦντος
ἢ Ἴασον ἢ Ἴππιον ἢ Πελασγικὸν
ἢ Ἴππόβοτον.

პირველად [ენახოთ], თუ რამ-
დენნაირად ითქმის პოეტთან არ-
გოსი, როგორც თავისთავად, ისე
ეპითეტთან ერთად, როცა უწო-
დებს არგოსს აქაიურს, ან ია-
სურს, ან ჰიპიონისას, ან პელას-
გურს, ანდა ჰიპობოტისას.

... Ἴασόν τε Ἄργος τὴν Πε-
λοπόννησον λέγει· „εἰ πάντες γ'
εἰσίδοιεν ἄν' Ἴασον Ἄργος

... [ჰომეროსი] იასურ არგოსს.
ბელოპონესს უწოდებს: „იასური
არგოსის ყველა აქაველთ რომ.

'Αχαιοί“ την Πηνελόπην, ὅτι ენახათ“ პენელოპე, მაშინ ის შეტ
πλείους ἄν λάβοι μνηστῆρας. საქმროებს იშოვიდა.

6, 9

Οὕτω δὲ καὶ Ἰασίδας καὶ ასევე უფრო ახალი [მწერლფ-
Ἴασον Ἄργος. καὶ Ἀπίαν καὶ ბი] ამბობენ იასიდებს, იასურ
Ἀπιδόνας οἱ νεώτεροί φασι. არგოსს, აპიასს და აპიდონებს.

IX წიგნიდან

1, 13

Ἐνταῦθα δὲ καὶ αἱ Φαρμα- აქვეა ორი პატარა კუნძული
κοῦσσαι, ὄνο νησία, ὧν ἓν τῶ ფარმაკუსები, რომელთაგან უფ-
μεΐζονι Κίρκης τάφος δεΐκνυται. რო დიდზე კირკეს საფლავს გვი-
ჩვენებენ.

2, 40

Καλεῖ δὲ Μινύειον τὸ Ὀρχο- [პომეროსი] ორქომენეს მინი-
μενὸν ἀπὸ ἔθνους τοῦ Μινυῶν. ურს უწოდებს მინიების ტომის
ἐντεῦθεν δὲ ἀποικῆσαι τινὰς τῶნ მიხედვით. ამბობენ, რომ აქედან
Μινυῶν εἰς Ἴωλκὸν φασι, ὅθεν გადასახლდნენ ზოგიერთი მინიე-
τοὺς Ἀργοναύτας Μινύας λεχ- ბი იოლკოსში; აქედანაა, რომ
θῆναι. არგონავტებს მინიები ეწოდათ.

2, 42

Ἱστοροῦσι δὲ τοὺς ἐν τῶ მოგვეთხრობენ, რომ პონტო-
Πόντῳ καλουμένους Ἀχαιοὺς ἀπ- ში მცხოვრები—აქელებად წო-
οἰκούς Ὀρχομενέων εἶναι τῶν μετὰ დებული [ხალხი] ორქომენელი
Ἴωλκίμου πλανηθέντων ἔχεισε μετὰ კოლონიისტებია, რომლებიც ტრო-
τὴν τῆς Τροίας ἄλσαι. ას ალების შემდეგ იალმენესთან
ერთად აქ მოეხეტნენ.

5, 15

Ἐπίνειον δὲ τῶν Φερῶν Πα- ფერეს ნავსაყუდელია პავასე,
γασαί, διέχον ἐνενήκοντα σταδίου დაშორებული მისგან ოთხმოც-
αὐτῶν, Ἴωλκον δὲ εἰκοσι. ἢ δὲ დაათი სტადიონით, ხოლო იოლ-
Ἴωλκὸς κατέσκαπται μὲν ἐκ πα- კოსისაგან—ოციით. იოლკოსი უკ-
λαιου, ἐγτεῦθεν δ' ἔστειλε τὸν ვე დიდი ხანია დაინგრა. აქედან

Ἰάσονα καὶ τὴν Ἀργῶ Πελίας·
 ἀπὸ δὲ τῆς ναυπηγίας τῆς Ἀρ-
 γοῦς καὶ Παγασᾶς λέγεσθαι μυ-
 θεύουσι τὸν τόπον, οἱ δὲ πιθανώ-
 τερον ἡγοῦνται τοῦνομα τῷ τόπῳ
 τσθῆναι τοῦτο ἀπὸ τῶν πηγῶν,
 αἱ πολλαὶ τε καὶ θαψιλεῖς ῥέουσι·
 πλησίον δὲ καὶ Ἀφέται, ὡς ἂν
 ἀφετήριόν τι τῶν Ἀργοναυτῶν.

გაგზავნა პელიასმა იასონი და
 „არგო“. მოგვითხრობენ, რომ
 „არგოს“ აგების გამო აღვილს
 პაგასე ეწოდება; სხვები კი უფრო
 დამაჯერებლად თვლიან, რომ ეს
 სახელი აღვილს დაედო წყაროე-
 ბისაგან, რომლებიც მრავლად და
 წყალუხვად მოედინებიან [აქ]. მის
 მახლობლადაა აფეტე, თითქოს
 არგონავტების გამგზავრების აღ-
 გილი რამე.

5, 22

Μόψιον δ' ὀνόμασται οὐκ ἀπὸ
 Μόψου τοῦ Μαντοῦς τῆς Τειρε-
 σίου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Λαπίθου τοῦ
 συμπλεύσαντος τοῖς Ἀργοναύταις·
 ἄλλος δ' ἐστὶ Μόψοπος, ἀφ' οὗ
 ἢ Ἀττικῇ Μοψοπία.

მოფსიონი ეწოდება [აღვილს]
 არა ტირესიას ასულის—მანტოს
 ძის მოფსოსის მიხედვით, არა-
 მედ ლაპით [მოფსოსის] მიხედ-
 ვით, რომელმაც არგონავტებ-
 თან ერთად იმოგზაურა. სხვა
 არის მოფსოპე, რომლისგანაცაა
 [წოდებული] ატიკური მოფსო-
 პია.

X ოციანი

3, 19

... οἱ δ' ὑπὸ Τιτάνων Ῥέα
 δοθῆναι προπόλους ἐνόπλους τοὺς
 Κορύβαντας ἐκ τῆς Βακτριανῆς
 ἀπικμένους, οἱ δ' ἐκ Κόλχων
 φασίν.

ტიტანებმა რეას გადასცეს კო-
 რიბანტები შეიარაღებულ მცვე-
 ლებად; მათზე ზოგიერთები ამ-
 ბობენ, ისინი ბაქტრიანიდან
 არიან მოსულნიო, ზოგიერთები
 კი—კოლხებისაგან არიანო.

XI ოციანი

2, 12

Μετὰ δὲ τὴν Σινδικὴν καὶ τὴν
 Γοργοπιὰν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ ἢ τῶν
 Ἀχαιῶν καὶ Ζυγῶν καὶ Ἠνιόχων

სინდიკესა და გორგოპიას შემ-
 დეგ ზღვასთან არის აქეელების,
 ძიგებისა და ჰენიოხების სანაპი-

παραλία, τὸ πλεον ἄλμιενος καὶ ὄρεινῆ, τοῦ Καυκάσου μέρος οὖσα. ζῶσι δὲ ἀπὸ τῶν κατὰ θάλατταν λησστηρίων, ἀκάτεια ἔχοντες λεπτά, στενὰ καὶ κοῦφα, ὅσον ἀνθρώπους πέντε καὶ εἴκοσι δεχόμενα, σπάμιον δὲ τριάκοντα δέξασθαι τοὺς πάντας δυνάμενα· καλοῦσι δ' αὐτὰ οἱ Ἕλληνες καμάραι. φασὶ δ' ἀπὸ τῆς Ἰάσονος στρατιᾶς τοὺς μὲν Φθιώτας Ἀχαιοὺς τὴν ἐνθάδε Ἀχαιὴν οἰκίσαι, Λάκωνας δὲ τὴν Ἡνιοχίαν, ὧν ἦρχον Ῥέκας καὶ Ἀμφίστρατος, οἱ τῶν Διοσκούρων ἡγέται, καὶ τοὺς Ἡνιόχους ἀπὸ τούτων εἰκὸς ὠνομάσθαι...

2, 17

... ὑπέρχεται δὲ τῶν λεχθέντων ποταμῶν ἐν τῇ Μοσχικῇ τὸ τῆς Λευκοθέας ἱερόν, Φρίξου Ἰδρυμα, καὶ μαντεῖον ἐκεῖνου, ὅπου κριὸς οὐ θύεται, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν, συληθὲν δὲ ὑπὸ Φαργνάχου κατ' ἡμᾶς, καὶ μικρὸν ὑστερον ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ Περγᾶμου. ἀκωθεΐσης γὰρ χάρας, νοσεῖ τὰ τῶν θεῶν οὐδὲ τιμᾶσθαι θέλει, φησὶν Ἐβριπίδης.

რო, მეტწილად უნავსადგურო და მთიანი, და წარმოადგენს კავკასიონის ნაწილს. ესენი ცხოვრობენ ზღვაზე შეკობრეობით; აქვთ პატარა, წვრილი და მსუბუქი ნაეები, რომლებიც დაახლოებით 25 კაცს იტევენ, ხოლო იშვიათად შეუძლიათ მთლიანად 30 კაცს დაიტონ. ელნები მათ უწოდებენ კამარებს. ამბობენ, რომ იასონის ლაშქრიდან ფთიელმა აქაველებმა დასახლეს აქაური აქაია, ხოლო ლაკონელებმა — კენიოხია, რომლებსაც მართავდნენ რეკასი და ამფისტრატე, დიოსკურების მეეტლეები, ხოლო კენიოხებმა, ჩანს, ამათგან მიიღეს სახელი...

მოსხენიებულ მდინარეთა ზემოთ მოსხების ქვეყანაში მდებარეობს ლევკოთეას სამლოცველო, ფრიქსეს მიერ აგებული, და მისი სამისნო, სადაც ვერძს არ სწირავენ მსხვერპლად. ოდესღაც ის მდიდარი იყო, ხოლო ჩვენ დროს ფარნაკეს მიერ და, ცოტა მოგვიანებით, მითრიდატე პერგამონელის მიერ იქნა გაძარცვული. ოდესღაც ქვეყანა დაუძღურდება „ღმერთთა კუთვნილიც სუსტდება“ და აღარც პატრივისცემა სურთ. — ამბობს ევრიპიდე.

2, 18

Τὸ μὲν γὰρ πκλαῖον ὄνην ἐπιφάνειαν ἔσχεν ἡ χάρα αὐτῆ ὀλοῦσιν οἱ μῦθοι, τὴν Ἰάσονος στρατεῖαν ἀνιττόμενοι προελθόν-

თუ როგორ იყო სახელგანთქმული ძველად ეს ქვეყანა, ამას ცხადყოფენ მითები, რომლებიც მოგვითხრობენ იასონის ლაშქრო-

τος μέχρι και Μηδίας, ἔτι δὲ
πρότερον τὴν Φρίξου ...

... ἔστι δὲ και πολίχνοιον ἐν
τῇ Ἰβηρίᾳ, Φρίξου πόλις, ἣ νῦν
Ἰδησσσα, εὐερχῆς χωρίον ἐν με-
θορίοις τῆς Κολχίδος. Περὶ τῆν
Διοσκουριάδα ρεῖ ὁ Χάρης ποτα-
μός.

2, 19

Ἰῶν δὲ συνεργομένων ἐθῶν
εἰς τὴν Διοσκουριάδα και οἱ
Φθειροφάγοι εἰσίν... πλησίον δὲ
και οἱ Σοάνες ... δυνάμει δὲ βελ-
τίους, σχεδὸν δὲ τι και κράτιστοι
κατὰ ἀλκὴν και δύναμιν· δυνα-
στεύουσι· γούν τῶν κύκλῳ, τὰ ἄκρα
τοῦ Καυκάσου κατέχοντες τὰ ὑπὲρ
τῆς Διοσκουριάδος· βασιλέα δ'
ἔχουσι και συνέδριον ἀνδρῶν
τριακοσίων, συνάγουσι· δ' ὡς φασι
στρατιάν και εἰκοσι μυριάδων·
ἄπαν γὰρ ἔστι τὸ πλῆθος μάχι-
μον, οὐ συντεταγμένον. παρὰ τού-
τοις δὲ λέγεται και χρυσὸν καταφέ-
ρειν τοὺς χειμάρρους, ὑποδέχασθαι
δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις
κατατετρημέναις και μαλλωταῖς
δορατῆς· ἀφ' οὗ δὴ μεμυθεῖσθαι
και τὸ χρυσόμαλλον δέρος· εἰ
μὴ και Ἰβηρας ἰμωνύμας τοῖς
ἐσπερίοις καλοῦσιν ἀπὸ τῶν ἑκα-
τέρωθι χρυσεῖων· χρωῶνται δ' οἱ
Σοάνες φαρμάκοις πρὸς τὰς ἀκίδας
θαυμαστοῖς ἔ και τοὺς μὴ φαρ-
μακτοῖς τετραμένους βέλεσι λυπεῖ
κατὰ τὴν ὁσμὴν ...

ბაზე, რომელიც მიდიამდე მივი-
და, და ამაზე უწინ კი ფრიქსეს
[ლაშქრობაზე]...

... იბერიაში არის მცირე ქა-
ლაქი ფრიქსოპოლისი, ეხლანდე-
ლი იდესსა, კარგად გამაგრებუ-
ლი ადგილი კოლხეთის საზღვ-
რებზე.³⁹ დიოსკურიის მახლობ-
ლად მომდინარეობს მდინარე ქა-
რისი.

იმ ტომებში, რომლებიც თავს
დიოსკურიაში იყრიან, არიან
ფთეაროფაგებიც... მახლობლად
არიან სვანები... ძალით უმჯო-
ბენსი. [ესენი] თითქმის ყველაზე
საუკეთესონი არიან სიმამაცისა
და ძალის მხრივ. მბრძანებლო-
ბენ ირველივ [მცხოვრებლებზე]
და უკავიათ დიოსკურიის ზემოთ
მდებარე კავკასიონის მწვერვა-
ლები. ჰყავთ ბასილევსი და სა-
მასი კაცისაგან შემდგარი საბჭო
და, როგორც ამბობენ, ჰკრებენ
ორასათასიან ლაშქარს, მართ-
ლაც, მთელი ხალხი მემარია,
მაგრამ დაურაზმავი. ამასთანავე
ამბობენ, რომ [მთის] ნაკადებს
ჩამოაქვთ ოქრო, რასაც ბარბა-
როსები დახვრეტელი ვარცლე-
ბით და ბეწვებიანი ტყავებით აგ-
როვებენ. აქედან მომდინარეობს
მითი ოქროს საწმისიან ტყავ-
ზე... თუ არ დებენ იბერებს
მსგავს სახელს დასავლელი [იბე-
რებისას] ორივეგან ოქროს საბა-
დოების მიზეზით. სვანები [ის-
რის] წვერებისათვის ხმარობენ

საოცარ წამალს, რომელიც მოუ-
წამლავი ისრებით დაჭრილებსაც
კი ტანჯავს სუნის გამო.

4, 8

... Λέγεται δ' Ἰάσωνα μετὰ
Ἀρμένου τοῦ Θετταλοῦ κατὰ τὸν
πλοῦν τὸν ἐπὶ τοὺς Κόλχους ὀρ-
μῆσαι μέχρι τῆς Κασπίας θαλάτ-
της, καὶ τὴν τε Ἰβηρίαν καὶ
τὴν Ἀλβανίαν ἐπελθεῖν καὶ πολ-
λὰ τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Μη-
θίδας, ὡς μαρτυρεῖ τὰ τε Ἰασόνια
καὶ ἄλλα ὑπομνήματα πλείω. τὸν
δὲ Ἀρμενον εἶναι ἐξ Ἀρμενίου
πόλεως, τῶν περὶ τὴν Βοιβηΐδα
λίμνην μεταξὺ Φερῶν καὶ Λαρισης,
τοὺς σὺν αὐτῷ τε οἰκίσαι τὴν τε
Ἀχιλίστην καὶ τὴν Συσπριτιν
ἕως Καλαχανῆς καὶ Ἀδιαβηγῆς,
καὶ δὴ καὶ τὴν Ἀρμενίαν ἐπόνυ-
μον καταλιπεῖν.

ამბობენ, რომ იასონმა თესა-
ლიელ არმენოსთან ერთად კოლ-
ხებში მოგზაურობის უამს მიღ-
წია კასპიის ზღვას, გადაიარა იბ-
ერიაც და ალბანიაც და დიდი
ნაწილი არმენიისა და მიდიისა,
როგორც ამას გვიმოწმებს იასო-
ნისადმი განკუთვნილი [სალოცა-
ვები] და სხვა მრავალი ძეგლი.
არმენოსი იყო ქალაქარმენიონი-
დან, ბოიბედის ტბასთან მდებარე
ერთ-ერთი ქალაქიდან, რომელიც
ფერესა და ლარისას შორის არის.
მასთან ერთად მყოფნი დასახლდ-
ნენ აკილისენესა და სისპირი-
ტისში ვიდრე ქალაქანემდე და
აღიბებნემდე; მან დაუტოვა არ-
მენიას თავისი სახელი.

5, 5

Καὶ τὰ πρὸς τὸ ἕνδοξον θυ-
ληθίντα οὐκ ἀνωμολόγηται παρὰ
παντῶν, οἱ δὲ πλάσαντες ἦσαν
οἱ κολακείας μάλλον ἢ ἀληθείας
φροντίζοντες· οἷον τὸν Καύ-
κασον μετενεγκεῖν εἰς τὰ Ἰνδικὰ
ὄρη καὶ τὴν πλησιάζουσαν ἐκεί-
νοις ἐβῶν θάλατταν ἀπὸ τῶν
ὑπερκειμένων τῆς Κολχίδος καὶ
τοῦ Εὐξείνου ὄρων· ταῦτα γὰρ
οἱ Ἕλληγες καὶ Καύκασον ὠνό-
μαζον, διέχοντα τῆς Ἰνδικῆς πλεί-
ους ἢ τρισμῦρους σταδίους, καὶ
ἐνταῦθα ἐμύθευσαν τὰ περὶ Προ-

[ალექსანდრეს] სახელის განსა-
ღიდებლად გადმოცემულ მო-
თხრობებში ყველანი ეთანხმები-
ან ერთმანეთს, მაგრამ შემ-
თხველნი მლიქვენლობაზე უფ-
რო მეტად ზრუნავდნენ, ვიდრე
ქეშმარიტებაზე. ასეთია, მაგალი-
თად, კოლხეთისა და ევქსინის
ზემოთ მდებარე მთებიდან კავკა-
სიონის გადატანა ინდოეთის მთე-
ბთან და მათთან მახლობლად
მდებარე აღმოსავლეთის ზღვას-
თან. ელინები სწორედ [კოლხე-
თისა და ევქსინის ზემოთ მდე-

μηθία και τὸν δεσμὸν αὐτοῦ·
 ταῦτα γὰρ τὰ ὑστατα πρὸς ξω
 ἐγνώριζον οἱ τότε. ἡ δὲ ἐπὶ Ἰν-
 δοῦς στρατεία Διονύσου και Ἡρα-
 κλέους ὑστερογενῆ τὴν μυθοποιίαν
 ἐμφαίνει, ἄτε τοῦ Ἡρακλέους και
 τὸν Προμηθεά λῦσαι λεγομένου
 χιλιάσιυ ἐτών ὑστερον. και ἦν
 μὲν ἐνδοξότερον τὸ τὸν Ἀλέξαν-
 δρον μέχρι τῶν Ἰνδικῶν ὄρων κα-
 ταστρέψασθαι τὴν Ἀσίαν ἡ μέχρι
 τοῦ μυχῦ τοῦ Εὐξείνου και τοῦ
 Καυκάσου· ἀλλ' ἡ δόξα τοῦ ὄρους
 και τοῦνομα και τὸ τοὺς περι
 Ἰάσονα δοκεῖν μακροτάτην στρα-
 τείαν τέλεσαι τὴν μέχρι τῶν
 πλησίον Καυκάσου και τὸ τὸν
 Προμηθεά παραδιδόσθαι δεδεμένον
 ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις τῆς γῆς ἐν τῷ
 Καυκάσῳ, χαριεῖσθαι τι τῷ βα-
 σιλεῖ ὑπέλαβον, τοῦνομα τοῦ ὄρους
 μετενέγκαντες εἰς τὴν Ἰνδικήν.

ბარე მთებს] უწოდებდნენ კავკა-
 სიონს, და ისინი ინდოეთს და-
 შორებულნი არიან მეტით, ვიდ-
 რე 30.000 სტადიონია; ამ მთებს
 დაუკავშირეს მითი პრომეთე-
 სი და მისი მიჯაჭვის ამბების
 გარშემო, ვინაიდან ამ [მთებს]
 მაშინდელეები აღმოსავლეთით ყვე-
 ლაზე უკიდურეს [მთებად] იცნობ-
 დნენ; ხოლო დიონისესი და ჰერ-
 აკლეს ლაშქრობა ინდოელებზე
 ამელავნებს მითის გვიანდელ წარ-
 მოშობას, რადგან, როგორც ამ-
 ბობენ, ჰერაკლემ პრომეთე გა-
 ნათავისუფლა ათასი წლის შემ-
 დეგ. და აი, უფრო სასახელო
 იყო, რომ ალექსანდრეს აზია და-
 ეპყრო ინდოეთის მთებამდე, ვიდ-
 რე ევქსინისა და კავკასიონის
 კუთხემდე. ამიტომაც მთის დი-
 დება და სახელი, ის წარმოდ-
 გენა, რომ იასონმა და მისმა
 მხლებლებმა უშორესი ლაშქრო-
 ბა მოაწყვეს კავკასიის სანახებამ-
 დე და ის ამბავი, რომ პრომე-
 თე ქვეყნის კიდეზე, კავკასიონზე,
 გადასცეს მისაჯაჭვავად, მიიჩ-
 ნიეს ისეთ ამბებად, რითაც მე-
 ფეს ასიამოვნებდნენ და მთის სა-
 ხელიც ინდოეთში გადაიტანეს. 40

13, 10

Τινὲς δὲ Μῆδειαν καταδείξαι
 τὴν ἐσθῆτα ταύτην φασί, ὕνα-
 στεύσασαν ἐν τοῖς τόποις, καθ-
 ἄπερ και Ἰάσονα, και ἐπικρυπτο-
 μένην τὴν ὄψιν, ὅτε ἀντὶ τοῦ βα-
 σιλέως ἐξίλοι· τοῦ μὲν Ἰάσονος
 ὑπομνήματα εἶναι τὰ Ἰασόνια

ზოგიერთები ფიქრობენ, რომ
 ეს ტანისამოსი შემოიტანა მედე-
 ამ, როდესაც ამ ადგილებში
 მბრძანებლობდა ისევე, როგორც
 იასონი. [მედეა] იფარავდა ხოლ-
 მე სახეს, როცა მეფის მაგიე-
 რად გამოდიოდა. იასონის ხსოვ-

ήρῳα, τιμώμενα σφόδρα ὑπὸ τῶν βαρβάρων (ἔστι δὲ καὶ ὄρος μέγα ὑπὲρ τῶν Κασπίων πυλῶν ἐν ἄριστερᾷ, καλούμενον Ἰασόνιον), τῆς δὲ Μηδείας τὴν ἐσθῆτα καὶ τοῦνομα τῆς χώρας. λέγεται δὲ καὶ Μηδὸς υἱὸς αὐτῆς, διαδέξασθαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν χώραν ἐπώνυμον αὐτοῦ καταλιπεῖν. ὁμολογεῖ δὲ τοῦτοις καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀρμενίαν Ἰασόνια καὶ τὸ τῆς χώρας ὄνομα καὶ ἄλλα πλεῖω, περὶ ὧν ἔρομεν.

ნის აღსანიშნავად არის იასონის — გმირის ტაძრები, უცხოთაგან ფრიად პატივცემული (კასპიის კარებს ზემოთ, მარცხნივ, დიდი მთაც არის, რომელსაც ხასონის [მთა] ეწოდება), მდლგას [ხსოვნის აღსანიშნავად] კი არის ტანისამოსი და ქვეყნის სახელი. ამბობენ, რომ მდღოსმა, მისმა ძემ, მიიღო მმართველობა და ქვეყანას თავისი სახელი დაუტოვა. ამ ამბებს კარგად ესიტყვება არმენიაში არსებული იასონის ტაძრები, ქვეყნის სახელი და სხვა მრავალი, რომელთა შესახებაც [მერე] ვილაპარაკებთ.

14, 13

Ἀρχαιολογία δὲ τίς ἐστι περὶ τοῦ ἔθνους τοῦδε τοιαύτη Ἄρμενος ἐξ Ἄρμενίου, πῶλεως Θετταλικῆς, ἣ κεῖται μεταξὺ Φερῶν καὶ Λαρίσης ἐπὶ πῆ Βοίβη, καθάπερ εἴρηται, συνεστράτευσεν Ἰάσονι εἰς τὴν Ἀρμενίαν· τοῦτου φασὶν ἐπώνυμον τὴν Ἀρμενίαν οἱ περὶ Κυρσίλον τὸν Φαρσάλιον καὶ Μηδίον τὸν Λαρισαῖον, ἄνδρες συνεστρατευκότες Ἀλεξάνδρῳ. τῶν δὲ μετὰ τοῦ Ἀρμένου τοὺς μὲν τὴν Ἀχιλσηγὴν οἰκῆσαι τὴν ὑπὸ τοῖς Σωφηνοῖς πρότερον οὖσαν, τοὺς δὲ ἐν τῇ Σუსπιρίτιδι ἕως τῆς Καλαχηγῆς καὶ τῆς Ἀδιαβηγῆς ἕξω τῶν Ἀρμενιακῶν ὄρων. καὶ τὴν ἐσθῆτα δὲ τὴν Ἀρμενιакὴν Θετταλικὴν φασὶν, οἷον τοὺς βαθεῖς χιτῶνας, οἷς καλοῦσιν Θετταλικούς ἐν ταῖς τραγῳδίαις, καὶ ζωννύουσι περὶ τὰ στήθη, καὶ

ძველი ისტორია ამ ხალხის შესახებ ასეთია: არმენოსმა თესალიის ქალაქ არმენიონიდან, რომელიც მდებარეობს ფერესა და ლარისას შორის ბოიბეზე, როგორც ითქვა, იასონთან ერთად ილაშქრა არმენიაში. ამის მოსახელეა არმენიო, ამბობენ ისინი, ვინც იყვნენ კირსილე ფარსალიელთან და მდღოს ლარისელთან ერთად — იმ ვაჭაკებთან ერთად, რომლებიც ალექსანდრეს გაჰყვნენ ლაშქრად. მათგან, ვინც არმენოსთან იყვნენ, ზოგნი დასახლდნენ აკილისენეში, რომელიც უწინ სოფენების გამგებლობაში იყო, ზოგიც — სისპირიტიისში კალაქენემდე და აღიბენემდე არმენიის საზღვრებს გარეთ. ამბობენ, რომ არმენიული ტანისამოსი თესლიურია; მაგალითად, გრძელი ქიტონები,

ἐφαπτίδας, ὧς καὶ τῶν τραγωδῶν
 μιμησαμένων τοὺς Θετταλοὺς· ἔδει
 μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐπιθέτου κόσμου
 τοιοῦτου τινός, οἱ δὲ Θετταλοὶ
 μάλιστα βιβαστολοῦντες, ὧς εἰ-
 κός, διὰ τὸ πάντων εἶναι Ἑλλήνων
 βροειστάτους καὶ ψυχροτάτους νέ-
 μεσθαι· τόπους. ἐπιτηδαιοτάτην
 παρέσχοντο μίμησιν τῆ τῶν ὑπο-
 κριτῶν διασκευῆ ἐν τοῖς ἀναπλά-
 σμασιν. καὶ τὸν τῆς ἱππικῆς ζῆλόν
 φασιν εἶναι Θετταλικὸν καὶ τοῦ-
 τοις ὁμοίως καὶ Μήδοις· τὴν δὲ
 Ἰάσονος στρατείαν καὶ τὰ Ἰα-
 σόνια μαρτυρεῖ, ὧν τινεσ οἱ δυνά-
 σται· κατεσκευάσαν παραπλησίως
 ὡσπερ τὸν ἐν Ἀβδηρίοις νεῶν τοῦ
 Ἰάσονος Παρμενίων.

რომელთაც ტრაგედიებში თესა-
 ლიურს უწოდებენ და სარტყელს
 ირტყამენ მკერდის ორგვლივ; გა-
 რეთა სამოსი [ისეთივეა], როგორ-
 საც ხმარობენ ტრაგედიის მსა-
 ხიობები, როდესაც თესალიელებს
 ბაძავენ. ეს იმიტომ, რომ მათ-
 თვის საქირო იყო რაიმე ლამაზი
 ჩასაცმელი, ხოლო თესალიელები
 განსაკუთრებით გრძელ ტან-
 საცმელს ატარებდნენ, როგორც
 შეეფერებოდათ, რადგან ელინთა
 შორის ყველაზე უფრო ჩრდილო
 და სუსხიან ადგილებში ცხოვ-
 რობენ. [თესალიური სამოსი] ყვე-
 ლაზე უფრო გამოსაყენებელი აღ-
 მოჩნდა განსახიერების დროს მსა-
 ხიობთა ტანსაცმლის ნიმუშად.
 ამბობენ, რომ ცხენოსნობის სიყ-
 ვარულიც თესალიურია და ეს
 საერთო აქვთ ამთააც და მიდი-
 ელებსაც. იასონის ლაშქრობას
 მოწმობენ იასონის ტაძრები, რო-
 მელთაგან ზოგი დინასტებმა ააგ-
 ეს, როგორც, მაგალითად, აბ-
 დერაშია იასონის ტაძარი პარ-
 მენიონის მიერ [აგებული].

14, 13

Τὸν δὲ Ἀράξην κληθῆναι νο-
 μίζουσι κατὰ τὴν ὁμοιότητα τὴν
 πρὸς τὸν Πηγεῖον ὑπὸ τῶν περὶ
 τὸν Ἄρμενον ὁμωνύμως ἐκείνου
 καλεῖσθαι γὰρ Ἀράξην κακείνον
 διὰ τὸ ἀπαράξαι τὴν Ὀσσαν ἀπὸ
 τοῦ Ὀλύμπου, ῥήξαντα τὰ Τέμ-
 πη· καὶ τὸν ἐν Ἄρμενίᾳ δέ,
 ἀπὸ τῶν ὄρων καταβάντα, πελα-
 νεσθαι· φασὶ τὸ παλαιόν, καὶ πελα-

მიაჩნიათ, რომ არაქსი უწო-
 დეს მისი მსგავსების გამო პე-
 ნეიოსთან მათ, ვინც არმენოსთან
 იყვნენ, მისი [პენეიოსის] სახე-
 ლის მიხედვით; რადგან [პენეი-
 ოსს] არაქსი იმიტომ ეწოდება,
 რომ ის ჰკვეთს ოსას ოლიმპო-
 საგან მას მერე, რაც გადასერავს
 ტემპეს. ამბობენ, რომ მთებიდან
 ჩამოსული [არაქსი] არმენიაშიც

ρίζειν ἐν τοῖς ὑποκειμένοις πε-
 δίοις, οὐκ ἔχοντα διέξοδον, Ἰάσωνα
 δὲ, μιμησάμενον τὰ Τέμπη, ποιή-
 σαι τὴν διασφάγα δι' ἧς καταράτ-
 τει νυκτὶ τὸ ὕδωρ εἰς τὴν Κασ-
 πίαν θάλατταν· ἐκ δὲ τούτου
 γυμνωθῆναι τὸ Ἄραξηνδον πεδῖον,
 δι' οὗ τυγχάνει ῥέων ἐπὶ τὸν κα-
 ταράκτην ὁ ποταμός. οὗτος μὲν
 οὖν ὁ λόγος περὶ τοῦ Ἀράξου
 ποταμοῦ λεγόμενος ἔχει τι πιθαν-
 νόν, ὁ δὲ Ἡροδότειος οὐ πάνυ
 φησὶ γὰρ ἐκ Ματινηῶν αὐτὸν
 ῥέοντα εἰς τετταράκοντα ποταμούς
 σχίζεσθαι, μερίζειν δὲ Σκύθας
 καὶ Βακτριανούς· καὶ Καλλισθένης
 δὲ ἰχολοούησεν αὐτῷ.

ფართოდ იწლებოდა ძველად და
 რადგან გამოსავალი არ ჰქონდა
 ქვემოთ მდებარე დაბლობებში
 ტბად გროვდებოდა; იასონმა კი
 ტემპეს მიბადებით კალაპოტი გა-
 ჰკრა, რომლის მეშვეობითაც ეხ-
 ლაც მიექანება წყალი კასპიის
 ზღვისაკენ, ამის მერე განთავის-
 უფლდა არაქსენის დაბლობი, რო-
 მელზედაც მიედინება მდინარე
 ჩანჩქერისაკენ. ეს ნათქვამი არ-
 აქსის შესახებ რამდენადმე სან-
 ლოა, ხოლო პეროდოტესი —
 მთლად არა, რადგან ის ამბობს,
 რომ [არაქსი] მოედინება მარტი-
 ენებისაგან, განიყოფება ორმოც
 მდინარედ და ჰყოფს სკვითებსა
 და ბაქტრიანებსო. კალისტენეც
 მას მისდევს.

14, 14

Λέγονται δὲ καὶ τῶν Αἰγυπτίων
 τινές, οἱ μὲν τὴν Οὐτίαν οἰκῆσαι,
 οἱ δ' ὑπερθε τῶν Ἀρμενίων ὑπὲρ
 τὸν Ἄβρον καὶ τὸν Νίβαρον. μέρη
 δ' ἔστί τοῦ Ταύρου ταῦτα, ὧν ὁ
 Ἄβρος ἐγγύς ἐστ· τῆς δόσον τῆς
 εἰς Ἐκβάτανα φερούσης παρὰ τὸν
 τῆς Βάριδος νεῶν· φασὶ δὲ καὶ
 Θρακῶν τινάς, τοὺς προσαγορευο-
 μένους Σαραπάραι, οἷον κεφαλοτό-
 μους, οἰκῆσαι ὑπὲρ τῆς Ἀρμενίας,
 πλησίον Γουραίνων καὶ Μήδων,
 θηριώδεις ἀνθρώπους καὶ ἀπει-
 θεῖς, ὀρεινοὺς, περισχυσιτάς τε
 καὶ ἀποκεφαλίστάς· τούτο γὰρ
 θηλοῦσιν οἱ Σαραπάραι. εἰρηται
 δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Μηδείας ἐν
 τοῖς Μηδικοῖς· ὥστ' ἐκ πάντων

ამბობენ, რომ აინიანთა ერთი
 ნაწილი დასახლდა ვიტაში, ხო-
 ლო მეორე — არმენიელთა ზემოთ,
 აბოსისა და ნიბაროსის ზემოთ
 [მდებარე ადგილებში]. ესენი ტავ-
 რის ნაწილებია. ამათგან აბონი
 ეკბატანაში მიმავალი გზის ახ-
 ლოს არის, ბარიდის ტაძართან.
 ამბობენ, რომ ზოგიერთი თრა-
 კიელები, წოდებულნი სარაპარე-
 ბად, ვითომ თავისმომკრელებიო,
 ცხოვრობდნენ არმენიის ზემოთ,
 ვურანებისა და მიდიელების მახ-
 ლობლად. [ესენია] მხეცის სახის
 ადამიანები, ურჩნი, მთიელნი,
 თავზე კანის სკვითურად ამკლელ-
 ნი და თავის მომკვეთნი. სარა-
 პარები სწორედ ამას ნიშნავს.

τούτων εἰκάξουσι καὶ τοὺς Μήδους καὶ Ἀρμενίους συγγενεῖς πῶς τοῖς Θετταλοῖς εἶναι καὶ τοῖς ἀπὸ Ἰάσονος καὶ Μηδείας.

მედვას შესახებ კი ითქვა მიდიის [აღწერილობებში]. ისე რომ ყოველივე ამის მიხედვით ამსგავსებენ მიდიელებსა და არმენიელებს, რომელთაც რაღაც ნათესაობა აქვთ თესალიელებთან და მათთან, ვინც იასონისა და მედეას [ჩამომავლები] არიან.

XII წიგნიდან

3, 10

... τὸ δὲ Κύτῳρον ἐμπόριον ἦν ποτὲ Σινωπέων, ὠνόμασται δ' ἀπὸ Κυτῳρου, τοῦ Φρίξου παιδός, ὡς "Εφορός φησι. πλείστη δὲ καὶ ἀρίστη πύξος φύεται κατα τὴν Ἀμαστριανήν, καὶ μάλιστα περὶ τὸ Κύτῳρον.

... კიტორონი ოდესღაც სინოპელთა სავაჭრო ადგილი იყო, ხოლო სახელი ეწოდა კიტორონისაგან, ფრიქსეს შვილისაგან, როგორც ეფოროსი ამბობს. მრავალი და საუკეთესო წიფელი ხარობს ამასტრიანეში და განსაკუთრებით კიტორონთან.

3, 11

Δοκεῖ δὲ τῶν Ἰάσονι συμπλευσάντων εἶναι καὶ κατασχεῖν τοῦτον τὸν τόπον.

ჩანს, რომ [ავტოლიკე] იმათგანი იყო, ვინც იასონთან ერთად მოგზაურობდა და მან დაიპყრო ეს ადგილი.

3, 17

Μετὰ δὲ τὴν Σιθηνὴν ἢ Φαρνακία ἐστίν, ἐρυμνὸν πόλισμα, καὶ μετὰ ταῦτα ἢ Τραπεζοῦς, πόλις Ἑλληνίς, εἰς ἣν ἀπὸ τῆς Ἀμισοῦ περὶ δισχιλίους καὶ διακοσίους σταδίους ἐστὶν ὁ πλοῦς· εἶτ' ἔνθεν εἰς Φᾶσιν χίλιοι πού καὶ τετρακόσιοι, ὥστε οἱ σύμπαντες ἀπὸ τοῦ Ἰεροῦ μέχρι Φάσιδος περὶ ὀκτακισχιλίους σταδίους εἰσὶν ἢ μικρῶ πλείους ἢ ἐλάττους· ἐν δὲ τῇ παραλίᾳ ταύτῃ ἀπὸ Ἀμισοῦ

სიღენეს შემდეგ არის ფარნაკია, გამავრებული ქალაქი, ხოლო ამათ შემდეგ—ტრაპეზუნტი, ელინური ქალაქი; ამისოდან აქამდე ზღვით არის ორი ათას ორას სტადიონამდე, კვლავ აქედან ფაზისამდე არის თითქმის ათას ოთხასი; ისე რომ მთლიანად ჰიეროსიდან ფაზისამდე არის დაახლოებით რვა ათასი სტადიონი, ან ცოტა მეტი, ან ნაკლები. ამ სანაპიროზე ამისოდან გამკუ-

πλείουσιν ἢ Ἡράκλειος ἄκρα πρῶτον
 ἐστίν, εἴτ' ἄλλη ἄκρα Ἰασόνιον καὶ
 ὁ Γενήτης, εἴτα Κύτωρος πολίχνη,
 ἐξ ἧς συναχίσθη ἡ Φαρνακία,
 εἴτ' Ἰσχόπολις κατερημμένη, εἴτα
 κόλπος, ἐν ᾧ Κερκσοῦς τε καὶ
 Ἑρμῶνασσα, κατοικία: μέτρια:,
 εἴτα τῆς Ἑρμῶνασσης πλησίον ἡ
 Τραπεζοῦς, εἴθ' ἡ Κολχίς· ἐνταῦθα
 δὲ που ἐστὶ καὶ Ζυγόπολις τις
 λεγομένη κατοικία. περὶ μὲν οὖν
 τῆς Κολχίδος εἴρηται καὶ τῆς
 ὑπερχειμένης παραλίης.

რავთ პირველად [შეხვდებათ] ჰე-
 რაკლეს კონცხი, შემდეგ სხვა—
 იასონის კონცხი და გენეტისი: 41
 შემდეგ დაბა კიტოროსი, საიდა-
 ნაც წარმოიშვა დასახლება თარ-
 ნაია, შემდეგ დანგრეული ის-
 ხოპოლისი, შემდეგ უბე, რომელ-
 შიაც არის კერასუნტი და ჰერ-
 მონასა—ზომიერად დასახლებული
 ადგილები; შემდეგ ჰერმონასას
 მახლობლად [მდებარე] ტრაპე-
 ზუნტი, მერე კოლხეთი. აქ სად-
 ლაც არის ძიგოპოლისად წოდებ-
 ბული დასახლებული ადგილი
 რამ. კოლხეთისა და მის ზემოთ
 მდებარე სანაპიროს შესახებ კი
 უკვე ითქვა.

3, 20

... Σίντιες γὰρ ἐκχλοῦντό τινες
 τῶν Θρακῶν, εἴτα Σίντοί, εἴτα
 Σάιοι, παρ' οἷς φησὶν Ἀρχίλοχος
 τὴν ἀσπίδα ῥίψαι.

... თრაკიელთაგან ზოგიერთებს
 სინტიები ეწოდებოდა, შემდეგ
 სინტები, მერე საიები, რომ-
 ლებთანაც, — ამბობს არქილო-
 ქე,— ფარი დაეკარგეო.

4, 3

Ἐνταῦθα δὲ μυθεύουσι τὸν
 Ὑλαν ἕνα τῶν Ἡρακλέους ἐταίρων
 συμπλεύσαντα ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς
 αὐτῷ ἐξίοντα δὲ ἐπὶ ἰδρῆ:αν ὑπὸ
 νυμφῶν ἀρπαγῆναι. Κίον δὲ καὶ
 τοῦτον Ἡρακλῆους ἐταῖρον καὶ
 σύμπλον ἐπανελθόντα ἐκ Κόλχων
 αὐτόθι καταμειναι καὶ κτίσαι τὴν
 πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ. καὶ νῦν δ'
 ἔτι ἑορτὴ τις ἄγεται παρὰ τοῖς
 Προυσιεῦσιν καὶ ὀρειβάσις θια-
 σευόντων καὶ καλούντων Ὑλαν, ὧς
 ἂν κατὰ ζήτησιν τὴν ἐκείνου πε-

მოვეითბრობენ, რომ აქ პილა-
 სი, ჰერაკლეს ერთი მეგობართა-
 განი, რომელიც მასთან ერთად
 მიცურავდა „არგოზე“, ხომალდი-
 დან გადმოვიდა წყლისათვის და
 ნიმფებმა მოიტაცეს. კიოსიც, აგ-
 რეთვე ჰერაკლეს მეგობარი და
 თანამგზავრი, რომელიც კოლხე-
 დიდან ბრუნდებოდა, აქ დარჩა და
 ააშენა ქალაქი—თავისი თანამო-
 სახელე. ეხლაც მართავენ რაღაც
 დღესასწაულს პრუსიებში და
 დაეხეტებიან მთებში; ეწყობა სა-

ποιημένων τὴν ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἕξ-
δον.

ზემო სვლა, ეძახიან ძილას და
თითქოს მის საძებრად კეთდება,
რომ ტყეებში გამოდიან.

8, 11

... ὑπέγκριται δ' ἄλλο Δίνδου-
μον μονοφυές, ἔρὸν ἔχον τῆς
Δινδουμῆνης μητρὸς θεῶν, Ἴδρυμα
τῶν Ἀργοναυτῶν.

ამის ზემოთ არის სხვა [მთა]
დინდიმონი, ერთმწვერვალიანი,
რომელზედაც დგას ღმერთების
ღედის—დინდიმენეს სალოცავი,
ღაფუქნებულის არგონავტების მი-
ერ.

XIV წიგნიდან

2, 13

Διονύσιος δὲ ὁ Θράξ καὶ Ἀπολ-
λώνιος ὁ τοῦς Ἀργοναύτας ποι-
ήσας Ἀλεξανδρεῖς μὲν, ἐκαλοῦντο
δὲ Ῥόδοι.

დიონისიოს თრაქიელი და „არ-
გონავტიკის“ შემთხვევლი აპოლო-
ნიოსი ალექსანდრიელები იყვნენ,
იწოდებოდნენ კი როდოსელებად.

XV წიგნიდან

1, 57

Ἐγγυτέρω δὲ πίστεως φησιν
ὁ Μεγασιθένης ὅτι οἱ ποταμοὶ κα-
ταφέρειεν ψήγμα χρυσοῦ καὶ ἀπ'
αὐτοῦ φόρος ἀπάγειτο τῷ βασιλεῖ·
τοῦτο γὰρ καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ συμβαίνει.

მეგასთენე ამბობს უფრო და-
მაჯერებლად, რომ მდინარეებს
ჩამოაქვთ ოქროს ქვიშა და ამით
უხდიან მეფეს ხარკს. იგივე ხდე-
ბა იბერიაშიც.

1, 60

Ψήγματά τε χρυσοῦ καταφέ-
ρειν τοῦς ποταμούς, καθάπερ τοῦς
Ἰβηρικούς.

ოქროს ქვიშა ჩამოაქვთ მდი-
ნარეებს, როგორც იბერიის
[მდინარეებს].

ნიკოლოზ დამასქელი—Νικόλαος Δαμασκηνός
(დაიბ. ძვ. წ. 64 წ.)

ტექსტი:

1. F Gr. Hist. II, 324—430.

2. F Hist. Gr. III, 343—464.

3. Historici graeci minores. ed. Lud. Dindorfins. Lipsiae,
1870.

4. Παραδοξογράφοι, ed. Westermann, Brnnswigae, 1839.

Exc. De Virt. I p. 837,4
 Buettner — Wobst | Exc. Hist.
 Constant. Porph. I|: ὅτι
 οἱ Ἀρχοναῦται πλέοντες ἐπὶ Κόλ-
 χουσις ἐπεὶ ἐγένοντο ἐν Ἀθήνῃσιν ὑπὸ
 γυναικῶν τότε οὐκ οὐκ ἐμνήθη, ἢ ἴψι-
 πύλη ἐβασίλευεν (οἱ δὲ ἄνδρες
 ἦδη κατέλιπον τὰς γυναικῶν ὑπὸ
 ζηλοτυπίας, ὅτι ταῖς Ἡρώσσιαις
 ἐμίγνοντο καταλαμβάνοντες ταύ-
 τας) ἔργεται: εἰς λόγους Ἰάσονι
 Ἰψιπύλη· καὶ ὁὖρα ὁδοῦα ἔπει-
 σεν αὐτῇ συγχοιμηθῆναι· καὶ τοῦς
 ἄλλους πείσασιν ταῖς λοιπῶν συ-
 νευθῆναι, ὡς ἂν ἐγγενήσασιν παῖδας
 ἐξ αὐτῶν. ὁ δὲ ἐπέσθη, καὶ συ-
 γίγνονται: ταῖς Ἀθηναίαις οἱ Ἀρχο-
 ναῦται· καὶ ἡ Ἰψιπύλη παῖδα
 ἔσχεν ἑὺνηον. καὶ μείναντες ὀλί-
 γον χρόνον πάλιν ἦρχοντο.

როცა კოლხებისაკენ ზღვით მი-
 შავალი არგონავტები ქალებით
 დასახლებულ ლემნოსზე აღმოჩნ-
 დნენ, რომელზეც ჰიფსიპილე მე-
 ფობდა (მამაკაცებს უკვე მიეტო-
 ვებინათ ცოლები ექვიანობის გა-
 მო, ვინაიდან თრაკიელ ასულებს
 დაუკავშირდნენ და თავიანთი
 შეიზიზღეს), ჰიფსიპილემ მოლა-
 პარაკება გამართა იასონთან. უბ-
 ოდა საჩუქარი და ურჩია, მასთან
 დაწოლილიყო და სხვებიც და-
 ერწმუნებინა, დანარჩენებს შე-
 უღლებოდნენ, რათა მათგან ბავ-
 შვები გაეჩინათ. მანაც დაუჯერა
 და არგონავტები დაუკავშირდ-
 ნენ ლემნოსელ ქალებს. ჰიფსიპი-
 ლეს ეყოლა ვაგი ევენოსი. დარჩ-
 ნენ რა |ლემნოსზე! მცირე ხანს,
 [არგონავტები] კვლავ გზად და-
 იძინენ.

37 (42)

Steph. Byz. s. v. Ἀρχα-
 οῖα ... ἐκαλεῖτο δὲ Πελασγία, ὡς
 Νικόλαος ἔ.

არქადია: ... იწოდებოდა პე-
 ლასგიად, როგორც [ამბობს] ნი-
 კოლოზი მეხუთე წიგნში.

41 (47)

Idem. Σκύροσ· νῆσοσ, περὶ
 ἢ Νικόλαοσ ἐν ἔ· „Σκύρον δὲ
 τὸ μὲν πελαγον ἦκουσιν Πελασγοί·
 τε καὶ Κῆροσ.

სკიროსი: კუნძული, რომ-
 ლის შესახებაც ნიკოლოზი მეხუ-
 თე წიგნში [ამბობს]: „სკიროსზე
 ძველად მოსახლეობდნენ პელას-
 გები და კარიელები“.

54 (55)

Exc. De Insid. p. 19,
 15: ὅτι μετὰ τὸ ἀγαγεῖν τὸ νά-

იმის შემდეგ, როცა არგონავ-
 ტებმა საწმისი მიუტანეს პელი-

κος τούς Ἀργοναύτας τῷ Πελίῳ
 Ἰάσῳ εὐθύς ἐλθὼν Πελίῳ φόνον
 ἐβούλευε τῆς ἀρχῆς περὶ Μήδεια
 δ' αὐτῷ ὑπέστη ἀνιδρωτὶ τοῦτο
 πράξειν. ταχὺ δὲ ταῖς ἐκείνου
 θυγατράσιν ἐν ὀμίλῳ γενομένη
 ἐπειθεν, ὅτι αὐταῖς τὸν πατέρα
 γηραιὸν ὄντα ἀνηβῆσαι ποιήσειε
 διὰ φαρμάκων, εἴ μιν κατακό-
 ψασαι εἰς λέβητα ζέοντα ἐμβάλοιεν·
 εἰς δὲ πίστιν τοῦ λόγου, ὡς φα-
 σιν, ἄλλα ἄττα κατακόψασα
 πρόβητα νέα ἐκ παλαιῶν ἐποίει.
 αἱ δὲ διὰ τοῦτο μάλιστα πεισθεῖ-
 σαι τὸν πατέρα ἐκτειναν· καὶ ὡς
 οὐδὲν ἐγίνετο ὧν προσεδόκων, ἐν
 πένθει μεγάλῃ ἦσαν. οἱ δὲ Ἴωλ-
 κοὶ ἐπὶ τῷ ἔργῳ ἤχθησαν Μήδει-
 ᾶν τε καὶ Ἰάσονα, καὶ τοὺς μὲν
 φυγῆ ἐζημίωσαν (οἱ δὲ εἰς Κό-
 ρινθον ἀπεχώρησαν), ταῖς δὲ πιασὶ
 συνέγνωσαν ὑπὸ ἀκακίας ἐξαπατη-
 θείσαις· θανάτου γὰρ ῥυόμεναι
 τὸν πατέρα ἐκ γήρωσ ἀκουσαι
 ἀπέκτειναν. ἐπὶ δὲ τῷ Πελίου
 τάφῳ ἄθλα ἐτέθη μέγιστα, καὶ
 τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ἡγάγοντο,
 ὡς ἂν καθαρὰς φόνου, οἱ ἄριστοι.
 ἐκ Πελοπίας δὲ Κύννος ἐγένετο,
 ᾧ Ἡρακλῆς ἐμαχέσατο ἐν Ἴτωνῳ
 τῆς Ἀχαιῆς. Ἀκαστος δ' ὁ
 Πελίου ἐν Ἴωλκῷ ἐβασίλευεν τοῦ
 πατρὸς τελευτήσαντος, Ἰάσωνος
 φυγόντος εἰς Κόρινθον σὺν Μη-
 δειᾷ.

ასს, იასონი დაუყოვნებლივ მივი-
 და პელიასთან და სურდა მოეკ-
 ლა ძალაუფლების გამო. შედგა
 მას შეჰპირდა, რომ ამ საქმეს ოფ-
 ლის დაულვრელად შეუსრულებ-
 და. [მედემამ] სწრაფად გაუბა სა-
 უბარო [აელიასის] ქალიშვილებს.
 და დააჯერა, რომ მათ დაბერე-
 ბულ მამას წამლების საშუალე-
 ბით გაუახალგაზრდადებდა, თუ
 [პელიასს] აუქწავდნენ და მღუ-
 ლარე ქვაბში ჩააგდებდნენ. რო-
 გორც ამბობენ, ნათქვამის დასა-
 მტკიცებლად [მედემამ] ბებერი
 ცხვრები აუქწა და ნორჩებად
 აქცია. ამის წყალობით უფრორე
 დარწმუნებულმა [ასულებმა] მამა
 მოკლეს; მაგრამ, რაკი არ მოხ-
 და ის, რასაც მოელოდნენ, დიდ
 მწუხარებას მიეცნენ. იოლკოსე-
 ლებმა ჩადენილი საქმის გამო
 მედეა და იასონი შეიზიზღეს და
 განძევებით დასაჯეს; (ისინიც კო-
 რინთოში გარდაიხვეწნენ); რაც
 შეეხება [პელიასის] ასულებს, შე-
 თანხმდნენ, რომ უცოდველობით
 მოტყუდნენ: სურდათ რა სიკვ-
 დილისა და სიბერისაგან მამის
 დახსნა, ერწმუნეს [ტყუილს] და
 შემოაკვდათ. პელიასის საფლავ-
 ზე დიდი შეჯიბრებები მოეწყო.¹²
 წარჩინებულებმა [პელიასის] ასუ-
 ლებიც მოიყვანეს აქ, რათა მკვლე-
 ლობისაგან განწმენდილიყვნენ.
 პელოპიასაგან¹³ წარმოიშვა კიკ-
 ნოსი, რომელსაც პერაკლე შე-
 ერკინა აქაიის იტონეში. აქას-
 ტე, პელიასის ვაჟი, როცა მამა-
 მისი აღესრულა. და იასონი მე-

დეასთან ერთად კორინთოში
გაიქცა, იოლკოსში გამეფლა.

2. „ზნე-ჩვეულებათა კრებული“

103 h (126)

Μόσσοιο: τὸν ἐξυτῶν βα-
σιλέα τρέπουσιν ἐν πύργῳ κατὰ
κλειστον· ἐὰν δὲ τις δὲξῃ κακῶς
ποτὲ βεβουλησθῆαι, τῷ λιμῷ ἀ-
πὸν ἀποκτείνουσι. (2) τὸν δὲ τρε-
φόμενον σίτον ἐξ ἰσοῦ διαρίουσι
μέρος κωνίη ἐξελόντες < τῷ βα-
σιλεῖ. (3) ἔχθιστοι δ' εἰσι > τοῖς
ἀφικνουμένοις ξένοις.

მოსინები⁴⁴ თავიანთ მე-
ფეს ციხე-სიმაგრეში ჩაკეტულს
აწვდიან საკვებს. თუ ვინმე შე-
ამჩნევს, ცუდად გადაწყვიტა საქ-
მეო, მაშინ [მეფეს] შიმშილით
კლავენ. საკვებ პურს თანაბარ ნა-
წილად ჰყოფენ, რასაც თანაზიარ-
ად გაიღებენ ხოლმე < მეფის-
თვის. დიდი მტრობით ეკიდები-
ან > მოსულ უცხოელთ.⁴⁵

121 (124)

Stub. Anthol. IV 55,
15: τὸν ἀντὶν Κολχοὶ τοὺς
τελευτήσαντας οὐ θάπτουσιν, ἀλ-
λὰ κρημνῶσιν ἀπὸ δένδρων.

კოლხები მიცვალებულთ კი არ
მარხავენ, არამედ ხეებზე ჰკიდე-
ბენ.⁴⁶

ანტონინუს ლიბერალი—Antoninus Liberalis
(II ს. ახ. წ.)

ტექსტი:

Mythographi Graeci II, 1: Antoninus Liberalis, edidit Ed.
Martini. Lipsiae, 1896.

„მეტამორფოზების კრებული“

XXIII. ბატოსი

[მოგვითხრობს ნიკანდრე „გარდაქმნათა“ პირველ წიგნში. ჰე-
სიოდეს—„დიდ ეოიებში“, დიდიმარქე—„მეტამორფოზების“ მესამე
წიგნში. ანტიგონე—„გარდაქმნებში“ და აპოლონიოს როდოსელი
ეპიგრამებში, როგორც ამბობს პამფილე პირველ წიგნში].

Ἄργου τοῦ Φριξίου καὶ Περι-
μήλητος τῆς Ἀθμῆτος ἑταίρους· ἑταίρους δὲ
μὲτ' ἐς ἀσπὸν πηροίμελλεσσαγὰν φάρ-

ἐγένετο Μάγνης. οὗτος ἠκῆσεν ἐγγὺς Θεσσαλίας καὶ τὴν γῆν ταύτην ἀπ' αὐτοῦ Μαγνησίαν προσηγόρευσαν οἱ ἄνθρωποι. ἐγένετο δ' αὐτῷ παῖς περίβλεπτος τῆν ὄψιν Ἰμέναιος...

მოიშვა მაგნეტი. იგი დასახლდა თესალიის მახლობლად და ამ მხარეს ხალხმა მისი [სახელისეგან] მაგნესია შეარქვა. მაგნეტს შეეძინა შესანიშნავი გარეგნობის ვაჟი ჰიმენოსი...

XXVI. ჰილასი

[მოგვითხრობს ნოქანდრე „გარდაქმნათა“ მეორე წიგნში]

Ἡρακλῆς ἔτε μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν ἔπλει, στρατηγὸς ἀπ' αὐτῶν ἀποδειχθεὶς συνεπήγετο μετ' αὐτοῦ καὶ Ἰλᾶν...

ჰერაკლემ, როცა იგი არგონავტებთან ერთად გაემგზავრა და მათ მიერ წინამძღოლად იქნა არჩეული, თან გაიყოლა ჰილასიც...

(5) Ἡαὶ ὁ μὲν ἄς οὐκ ἐδύνατο πλείστα πονησάμενος ἐξευρεῖν τὸν Ἰλᾶν, παρεγένετο πρὸς τὴν ναῦν καὶ αὐτὸς μὲν ἔπλει μετὰ τῶν ἀριστέων, Πόλυφημον δὲ καταλείπει ἐν τῷ χωρίῳ, εἰ παρὸς δύναιτο ζητῶν ἐξευρεῖν αὐτῷ τὸν Ἰλᾶν.

(5) როცა მან დიდი ჯაფის შემდეგ ვერ შეძლო ჰილასის აღმოჩენა, ხომალდზე დაბრუნდა და ვაჟეკებთან ერთად გასცურა, იმ ადგილზე კი დატოვა პოლიფემე, რათა ამას ეძებნა და როგორმე მოეხერხებინა მისთვის ჰილასის პოვნა.

გვრძთ წოდებული ჰერაკლიტის კრებული „დაუჯერებელთათვის“ (II ს. ახ. წ.)

ტიქსტი:

Mythographi Graeci III, 2: Heracliti qui fertur libellus Περὶ Ἀπίστων. Lips., 1902.

XXIV

ფრიქსესა და ჰელესათვის

Ἦνῖα τῆν Ἴνους ἐπιβουλήν μητρικᾶς οὐσίας ἔφουγον Ἑλλη καὶ Φριξὸς, ὁ παιδοαγωγός, ὃ ἦν Κριὸς ὄνομα, ἐπὶ πλοιαρίου μικροῦ χειμῶνος. ὄντος ἐφυγεν ἔχων αὐτούς· καὶ συμβαίνει τῆν μὲν Ἑλλη ἔκπεσειν εἰς τῆν θάλασσαν

დედინაცვალ ინოს ვერაგობის ეამს, როცა ჰელე და ფრიქსე თავის დაღწევას აპირებდნენ, [მათი] გამძლეო, რომლის სახელიც იყო კრიოსი, ზამთარში, გაიყოლა რა თან ისინი, პატარა ხომალდით გაიქცა. მოხდა ისე, რომ

(ὄμην ἐκλήθη Ἑλλησποντος),
 τοῦ δὲ Φιρίξου σωθέντος ἐπιθυ-
 μητικῶς εἶχειν τὸν Ἀήτην, τὸν
 δὲ Κριὸν διακωλύνται καὶ πειρώ-
 μενον ἄφοδον διατηρήσαι τὸν
 Φιρίξον, ἀποδαρῆναι καὶ τὸ δέριμα
 αὐτὸν προσπασσάλευσθῆναι, χρυ-
 σοῦν δὲ προσαγορεύσθῆναι: ὁ δὲ τὸ
 πιστότατον <αὐτὸν> γεγενῆσθαι.

პელე ზღვაში ჩავარდა (აქედან
 დაერქვა პელესპონტი), გადარჩე-
 ნილი ფრიქსე კი ვნების დასაჯ-
 მაყოფილებლად მოიწადინა აი-
 ეტმა. კრიოსი ცდილობდა ფრიქ-
 სეს უბიწოება დაეცვა, მაგრამ
 ამის ნება არ მისცეს, ტყავი გა-
 ხადეს და ეს ტყავი ლურსმანზე
 ჩამოკიდეს. მას ოქროსი დაერ-
 ქვა იმის გამო, რომ [კრიოსი]
 ფრიად ერთგული იყო.

ანონიმური ანბოლი ოქროს საწმინის შესახებ

ტექსტი:

Mythographi Graeci III, 2: Excerpta Vaticana (vul-
 go Anonymus De incredibilibus)

III

Περὶ τοῦ χρυσοῦ δέριου

Ὅτι τὸ ἐν Κόλχοις φυλασσό-
 μενον οὐκ ἦν δέρας ἀληθῶς χρυ-
 σοῦν (τάντο γὰρ ποιητικεῦσθαι
 ἔστιν), ἀλλὰ βιβλίον ἐν δέριμασι
 γεγραμμένον. περιέχον ὅπως δεῖ
 γίνεσθαι ὁ δὲ χε:μείας χρυσόν. εἰκό-
 τῶς οὖν οἱ τότε χρυσοῦν ἠνόμαζον
 αὐτὸ ὁ δὲ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐνέργειαν.

კოლხეთში დაცული [ტყავი]
 ნამდვილად ოქროს საწმინის კი
 არ იყო (ეს პოეტური გამონაგო-
 ნია), არამედ ტყავებზე ნაწერი
 წიგნი, რომელიც შეიცავდა იმის
 აღწერას, თუ როგორ შეიძლება
 მივიღოთ ოქრო ქიმიის საშუა-
 ლებით. თანამედროვეებმა შესა-
 ფერისად უწოდეს მას ოქროსი,
 მისგან გამომდინარე მოქმედების
 გამო. 47

კეფალიონი—Κεφάλων ἢ Κεφαλήων Γεργίμιος
 (II ს. ახ. წ.)

ტექსტი:

F Gr. Hist. I.

„მუზეებიდან“

πρὸς οἷς ἐπάγει: τὰ περὶ τῶν [კეფალიონი] ამ [ამბებს] მათი
 ἔρων αὐτῶν „ἔτων δὲ ὄντων“ წლების ამბებსაც მოაყოლებს:

ἀπὸ Νίνου τεσσαράκοντά που καὶ
 χ' ἑλίμω: ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων.
 καὶ ἀφικνεῖται Περσεύς ἐ Δαναΐης
 εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, γαυς ἄγων
 ῥ. ἔφασγε δὲ Περσεύς Διόνυσον
 τὸν Σειθέλης υἱέα. καὶ μετέπειτα
 „ὄστέρη δὲ γενεῆ ἢ κατὰ Πανύου
 ἄρχοντα ὁ τῶν Ἀργοναυτῶν στόλος
 ἐπλευσεν ἐπὶ τε Φάσιον καὶ Μη-
 δείην τὴν Κολχίδᾶ, καὶ Ἡρακλέα
 πλανηθῆντα ἀπὸ τῆς νεῶς δὲ τὸν
 ἔρωτα τὸν Ἴλα λέγουσιν περὶ τοῦς
 Καππαδόκας ἀληθῆναι“. καὶ ἀμφι-
 ρ. α δὲ ἐτῶν ἀπὸ Σεμιράμεως εἰς
 Μητραίον βασιλέα ἂν ἀριθμοῖτο
 περιτελλομένων, Μήδεα Κολχίς
 ἀνεχώρησεν Αἰγέως, ἧς υἱὸς Μη-
 δος, ἐξ οὗ Μηδοί, καὶ ἡ χώρα
 ἐκλήθη Μήδεα“.

εἰτά φησι: „Μητραίου δὲ τὴν
 ἀρχὴν διαδέχεται Ταύτανος, ζῶν
 καὶ αὐτὸς κατὰ ἔθνη τὰ Ἀσσυ-
 ρίων καὶ νόμους. καὶ ἄλλο μὲν
 οὐδὲν ἐγένετο οὐδὲ ἐπὶ τούτου
 καινὸν ἔργον (Synccell. p. 315,
 6—317, 20 Bonn).

„ნინოსის შემდეგ დაახლოებით
 640 წელში როცა იყვნენ, ასი-
 რიელებზე ბელიმოსი მეფობდა.
 და მოვიდა მის ქვეყნად დანაეს
 ნაშიერი პერსეესი და მოიყვანა
 100 ხომალდი. პერსეესი გაექცა
 დიონისეს—სემელეს ძეს“. და შემ-
 დგე: „მომდევნო თაობაში, პა-
 ნიასის არქონტობაში, არგონავ-
 ტების ლაშქარი გაემართა ფა-
 ზისსა და კოლხ მედეასკენ. ხო-
 ლო ხომალდიდან პილასის სიყუა-
 რულის გამო გადმოსულმა ჰე-
 რაკლემ, ამბობენ, ხეტიალში კა-
 პადოკიელთ მიიღწია“. და კვლავ:
 „თუ ვინმე დაითვლის, ზუსტად
 ათასი წლის გავლის შემდეგ სე-
 მირამიდეიდან მეფე მეტროესამდე
 ეგეოსს გაშორდა კოლხი მედეა,
 რომლის შვილი [იყო] შედოსი,
 ვისგანაც [არიან] მედეები [მიდი-
 ელები] და ქვეყანასაც დაერქვა
 მედეა [მიდია]“.

შემდეგ ამბობს: „მეტროესის ხე-
 ლისუფლება მიიღო ტავტანოსმა,
 რომელიც ასევე ასირიელთა ად-
 ათებისა და კანონების მიხედვით
 ცხოვრობდა. რაიმე სხვა ახალი
 საქმე არც ამის დროს მომხდა-
 რა. 48

პლუტარქის—Πλουτάρχου
 (c. 46—120)

ტექსტი:

1. Plutarchi Vitae Parallelae, iterum recogn. C. Sintenis Lips., I—1873; II—1874.
2. Plutarchi libellus de fluviiis, recensuit et notis intruxit Rnd. Hercher. Lips., ap. Weidmannos. 1851.

მ. პლუტარქე, რჩეული პარალელური ბიოგრაფიები, I. ძველ-ბერძნულიდან თარგმნა, შესავალი წერილი და განმარტებები დაურთო აკაკი ურუშაძემ, თბ., 1957.

„პარალელური ბიოგრაფიები“

თესეოსი

XII ... Ἡμέρα μὲν οὖν ὀγδὼν λέγεται: Κρονίου μῆνός, ἔν ὕν Ἐκκτομῆξαννα καλοῦσι, κατελθεῖν. Κατελθὼν δὲ εἰς τὴν πόλιν εὗρε τὰ τε κοινὰ ταραχῆς μεστὰ καὶ ὀχλοποιήσας καὶ τὰ περὶ τὸν Ἀίγέα καὶ τὸν οἶκον ἰδέσθαι νοσοῦντα. Μήδεα γὰρ ἐκ Κορίνθου φερόμενα φαρμάκους ὑποσχόμενη τῆς ἀτεκνίας ἀπαλλάξαι Ἀίγέα συνῆν αὐτῷ. Προαισιόμενη δὲ περὶ τοῦ Ἡθσέως ἀντη, τὸν δὲ Ἀίγέως ἀγνοοῦντος, ὄντος δὲ πρεσβυτέρου καὶ φοβουμένου πάντα θᾶ τῆν σάσαν, ἔπεισεν αὐτὸν ὡς ξέον ἐστίνωντα φαρμάκους ἀνελεῖν. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἡθσεὺς ἐπὶ τὸ ἄριστον οὐκ ἔδοξε μὰ θεῶν φράζειν αὐτόν, ἕστας εἶη, πρότερος, ἐκείνῳ δὲ βουλομένους ἀρχὴν ἀνευρέσεως παραχρῆν κρεῶν παρακλειμένων σπασάμενος τῆν μάχαιραν, ὡς ταύτη τέμνων, ἔδεικνυεν ἐκείνῳ. Ταχὺ δὲ καταμαθὼν ὁ Ἀίγέως τὴν μὲν κύλιχα τὸν φαρμάκους κατέβαλε, τὸν δὲ ὑἷον ἀνακρίνας ἵσπάζετο καὶ συναγαγὼν τὸν πολίτας ἐγνώριζεν, ἠδὲ ὡς δεχομένους θᾶ τὴν ἀνδραγαθίαν. Λέγεται δὲ τῆς κύλικος πεσοῦσης ἐκχρησθῆαι: τὸ φάρμακον ὄπου ὕν ἐν Δελφίνῳ τὸ περίρφακτὸν ἐστίν, ἐν τᾷθθα γὰρ ὁ Ἀίγέως ἦκε, καὶ

XII. ამბობენ, რომ [თესევსი ათენში] ჩავიდა მერვე დღეს კრონიოსის თვისა, რომელსაც ახლა ჰეკატომბეონს ეძახიან. ჩავიდა თუ არა ქალაქში, ნახა, რომ საზოგადოება საყოველთაო შფოთითა და უთანხმოებით აღვსილიყო, ხოლო ეგეოსის საქმეებსა და კერძოდ მის სახლს უწესრიგობის სენი ღრღნიდა. კორინთოდან ლტოლვილი მედეა, რომელიც ეგეოსს უშვილობისაგან ჯადოსნური წამლებით განკურნვას დაჰპირდა, მასთან ცხოვრობდა. განკვირბა რა წინასწარ თესევსის მოსვლის ამბავი, მოხუცი ეგეოსი, რომელსაც ჩამოვარდნილი შფოთის გამო ყველაფრის ეშინოდა და თესევსის შესახებ არაფერი იცოდა, დაარწმუნა, სტუმარი და ეპატიებინა და საწამლავით მოეკლა.

თესევსი ლხინზე მივიდა. მას არ უნდოდა პირველად ეთქვა, თუ ვინ არის იგი; გადაწყვიტა, ამ საიდუმლოების გამოცნობა ეგეოსისათვის მიენდო. როცა ხორცი მიართვეს, დასაქრელად მახვილი ამოიღო და ეგეოსს აჩვენა. ეგეოსმა მყისვე იცნო იგი, საწამლავიანი თასი გადაადგო, შეიღს ზოგი რამ გამოკითხა და

τὸν Ἑρμῆν τὸν παρὰ τὸν ἱερόν
καλοῦσιν ἐπ' Αἰγέως πύλαις.

გადაეხვია. მერე ყრილობა მოიწვია და თესვესი მოქალაქეებს წარუდგინა, რომლებმაც მამაცობისათვის სიხარულით მიიღეს იგი.

გაღმოგვეყვინ, რომ ის ადგილი, სადაც მაშინ ეგეოსის მიერ გადასროლილი თასიდან საწამლაგი დაინთხა, არის იქ, სადაც ახლა ზღუდეშემოვლებული დელფინიონის ტაძარი დგას. აქ ცხოვრობდა თურმე ეგეოსი. პერმესის ქანდაკებას, რაც ტაძრის აღმოსავლეთით დგას, ეგეოსის სასახლის ჰიშკრის ქანდაკებას უწოდებენ.

XIX ... Ἰδίας δὲ πῶς καὶ περιττῶς ὁ Κλειόδημος ἀπήγγειλε περὶ τούτων, ἀγασθὲν ποιεῖν ἀρξάμενος, ὅτι δόγμα κοινὸν ἦν Ἑλληνῶν μηδεμίαν ἐκπλεῖν τρήρη μηδαμῶθεν ἀνδρῶν πέντε πλείονας δεχομένην· τὸν δὲ ἀρχοντα τῆς Ἀργοῦς Ἰάσονα μόνον περιπλεῖν... ἔδειργοντα τῆς θαλάττης τὰ ληστήρια.

XIX. თავისებურად და დაწვრილებით მოგვითხრობს ამ ამბავთა შესახებ კლიდემე, რომელიც თხრობას თავიდან იწყებს.⁴² ის ამბობს, რომ ბერძენებს ერთი საერთო გადაწყვეტილება აქონდათ, რომლის ძალითაც არც ერთ ტრიერს არ შეეძლო ზღვაში სადმე გასულიყო, თუ მასზე ხუთ კაცზე მეტი იქნებოდა. [ამ წესის დარღვევით] მხოლოდ „არგოს“ მეთაურმა იასონმა შემოაწერა ზღვა... და იგი მეკობრეთაგან გაწმინდა.

XXIX. Πολλῶν δὲ τότε τοῖς ἀρίστοις ἄθλων γενομένων Ἡρόδοτος μὲν οὐδενὸς οἶεται τὸν Ἡρόεα μετασχεῖν, ἀλλὰ μόνους Λαπίθαις τῆς κενταυρομαχίας· ἕτεροι δὲ καὶ μετὰ Ἰάσονος ἐν Κόλχοις γενέσθαι· καὶ Μελεάγρου συνεξελεῖν τὸν κάπρον· καὶ διὰ τοῦτο παροιμίαν εἶναι· τὴν Οὐκ ἄνευ Θησέως· αὐτὸν μὲντοι μηδενὸς συμμαχοῦ δεηθέντα πολ-

XXIX. იმხანად ვაუკაცებმა მრავალი საგმირო საქმე შეასრულეს. პეროდორე კი ფიქრობს, რომ თესვესმა მონაწილეობა მიიღო მხოლოდ და მხოლოდ ლაპითებისა და კენტავრების ბრძოლაში. სხვები კი ამბობენ, იგი იასონთან ერთად კოლხებშიაც იყო და მელეაგრესთან ერთად გარეუღლი ტახიც მოკლავდა. ამის გამოა ანდაზა: „არათერი უთესვესოდ“.

λοὺς καὶ καλοὺς ἄθλους κατεργά-
σασθαι καὶ τὸν Ἄλλος οὐτος
'Ηρακλῆς λόγον ἐπ' ἐκείνου
κρατῆσαι.

თვითონ თესვესმა კი მარტო,
მოკავშიროს გარეშე, მრავალი და
ბრწყინვალე საქმე შეასრულა. ამი-
ტომ გავრცელდა მის შესახებ ხმა:
„ეს მეორე ჰერაკლემ“.

რომულუსი

I. Ἰὸ μέγα τῆς Ῥώμης ὄνομα καὶ ὁδὴ διὰ πάντων ἀνθρώπων κεραιρῆκος ἀφ' ἔτους καὶ ὁ: ἦν αἰτίαν τῆ πόλει γέγονεν, οὐχ ἠμολόγηται: παρὰ τοῖς συγγραφεύσιν, ἀλλ' οἱ μὲν Πελασγούς ἐπι πλείστα τῆς οἰκουμένης πλανηθέντας ἀνθρώπων τε πλείστων κρατήσαντας αὐτόθι κατοικήσαι καὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς ὄπλοις ῥώμην οὕτως ὀνομάσαι τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἰρῶνας ἀλισκομένης διαφυγόντας ἐνίους καὶ πλοίων ἐπιτυχόντας ὑπὸ πνευμάτων τῆ Ἰურρηγῆ προσπεσεῖν φερομένους καὶ περὶ τὸν Ἡύμβριον ποταμὸν ὀρμίσασθαι: ταῖς δὲ γυναῖξιν αὐτῶν ἀπαρουμενάις ἦδη καὶ ὀσσανασχετούσαις πρὸς τὴν θάλασσαν ὑποθέσθαι μίαν, ἣ καὶ γένοι προὔχου καὶ φρονεῖν ἐδόκει μάλιστα, Ῥώμην ὄνομα, καταπῆσαι: τὰ πλοία: παραχθέντος δὲ τούτου πρῶτον μὲν ἀγανακτεῖν τοὺς ἄνδρας, ἔπειτα δὲ ἀνάγκην ἰδρυθέντας περὶ τὸ Παλλάντιον, ὡς ὀλίγη χρόνον κρείττον ἐλπίδος ἔπραττον, ἀγαθῆς τε περιώμενοι: χῶρας καὶ ὀεχομένων αὐτοὺς τῶν προσοίκων, ἄλλην τε τιμὴν ἀπονέμειν τῆ Ῥώμη καὶ τὴν πόλιν ἔπ' αὐτῆς, ὡς αἰτίας, προσαγορεύειν. Ἐξ ἐκείνου τε παραμένειν λέγουσι: τὸ τοὺς συγ-

I. თუ ვისგან და რა მიზეზით მიეცა რომს დიდებით მოსილი და ყველა ხალხებში განთქმული მქუხარე სახელი, ამ საკითხში მწერალთა შორის თანხმობა არ არის. ერთნი ამბობენ: პელასგები, დასახლებული სამყაროს უმეტეს ნაწილში ბეტიალისა და მრავალი ხალხის დამორჩილების შემდეგ, იმ ადგილას დასახლდნენ და თავიანთი იარაღის ძალის აღსანიშნავად ქალქს რომა დაარქვესო. მეორენი მოგვითხრობენ, ტროასადების შემდეგ ზოგიერთი ვადარჩენილები, რომლებმაც შემთხვევით ხომალდები იშოვეს და ზღვაში გავილდნენ, ქარიშხალმა ტირენიის ნაპირებს მიაციენა და ლტოლვილებმა ლუზა მდინარე ტიბრის შესართავთან ჩაუშვესო. ერთმა ქალმა, სახელად რომამ, რომელიც ყველაზე უფრო წარჩინებული და კვიანი იყო, შეწუხებულსა და ზღვაზე მოგზაურობისგან გატანჯულ ტროელთა ქალებს ხომალდების გადაწვა შეავონა. ხომალდები მართლაც გადაწვეს. მამაკაცები ჯერ საშინლად გაჯავრდნენ, მაგრამ მერე დამორჩილდნენ აუცილებლობას და პალანტიუმის მიდამოებში დასახლდნენ. სულ მცირე ხანში ისინი

γενείς τὰς γυναίκας καὶ οἰκείους ἀνδράς ἀσπαύζεσθαι τοῖς στόμασι· καὶ γὰρ ἐκεῖνας, ὅτε τὰ πλοῖα κατέπρησαν, οὕτως ἀσπαύζεσθαι· καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοὺς ἀνδράς, δεομένους αὐτῶν καὶ παραιτουμένους τῆν ἔργῃν.

11. "Ἄλλοι δὲ Ῥώμην, Ἰταλίῳ θυγατέρα καὶ Δευκαρίαν, οἱ δὲ, Τηλέφου τοῦ Ἡρακλέους, Αἰνεία γαμηθεῖσαν, οἱ δ' Ἀσκανίου τοῦ Αἰνείου, λέγουσι· τοῦνομα θέσθαι· τῇ πόλει· οἱ δὲ Ῥωμανόν, Ὀδυσσέως παῖδα καὶ Κίρκης, οἰκίσσαι τῆν πόλιν· οἱ δὲ Ῥώμον ἐκ Τροίας ὑπὸ Διομήδους ἀποσταλέντα τὸν Ἡμαθίανος, οἱ δὲ Ῥώμιν Λατίνων τύραννον, ἐξαλλόντα Τυρρηγόνους τοὺς εἰς Λυδίαν μὲν ἐκ Θετυλίας, ἐκ δὲ Λυδίας εἰς Ἰταλίαν παραγενομένους. Οὗ μὴν οὐδ' οἱ Ῥωμύλον τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων ἀποφαίνοντες ἐπάνυμον τῆς πολέως ἑμολογοῦσι περὶ τοῦ γένους αὐτοῦ.

ისე მოეწყვენენ, რის იმედიც არ ჰქონდათ. მიწა ნოყიერი შეხვდათ და ახლომახლო მცხოვრებლებიც გულთბილად დახვდნენ; ამიტომ რომას პატივისცემა დაუწყეს და, რაკი ის იყო აქ დამკვიდრების მიზეზი, ქალაქსაც მისი სახელი უწოდეს. ამბობენ, იმ დროიდან შემორჩა ჩვეულება, ქალები რომ ნათესავ და ახლობელ მამაკაცებს კოცნით ესალმებიან: როცა ხომალდები დაწვეს, ტროელი ქალები სწორედ ასე ეალერსებოდნენ ვაჟკაცებს და ევედრებოდნენ, დაეცხროთ რისხვა.

11. ზოგიერთები გადმოგვცემენ, იტალოსისა და ლევკარიას, ან როგორც სხვები ფიქრობენ, ჰერაკლეს ძის ტელეფეს ასულმა, რომამ, იმის შემდეგ, რაც ის ენეასთან, თუ ენეასის ძე ასკანიუსთან დაქორწინდა, თავისი სახელი დაადო ქალაქს. ზოგიერთთა მიხედვით კი, ქალაქი დააფუძნა რომანოსმა, ოდისევსისა და კირკეს ვაჟმა. არიან ისეთებიც, რომლებიც ამტკიცებენ: რომი დიომედეს მიერ ტროადან გამოგზავნილმა რომოსმა—ემათიონის ძემ დააარსაო. სხვები ქალაქის დამფუძნებლად თვლიან ლათინთა მეფე რომისს, რომელმაც გარეკა ტირენები, ვინც თესალიიდან ლიდიაში, ხოლო ლიდიიდან იტალიაში გადასახლდნენ. ისინიც კი, რომლებიც ქალაქის სახელის მიმცემად თითქოს ყველაზე უფრო სამართლიანი სიტყვით რომულუსს აღიარებენ, ვერ ეთანხმებიან ერთმანეთს მისი წარმომავლობის საკითხში.

3. Οὕτε γὰρ Ἑλλήνων Κίμωνος οὔτε Ῥωμαίων Λευκόλλου πρότερος οὐδείς οὕτω μακρὰν πολεμῶν προήλθεν, ἕξω λόγου τιθεμένων τῶν κατ' Ἡρακλέα καὶ Διόνυσον, εἰ τὲ τι Περσέως πρὸς Αἰθίοπας ἢ Μηδούς καὶ Ἀρμενίους ἢ Ἰάσονος ἕργον ἀξιόπιστον ἐκ τῶν τότε χρόνων μνήμη φερόμενον εἰς τοὺς νῦν ἀφίχεται.

3. ბერძენთა შორის კიმონამდე და რომაელთა შორის ლუკულუსამდე არავის არ უწარმოებია ომი ასე შორეულ მხარეებში, თუ მხედველობიში არ მივიღებთ პერაკლესა და დიონისეს საქმეთ და ასევე გვერდს თუ ავჯხვევთ პერსევისს ლაშქრობას ეთიოპელთა, მიდიელთა ან არმენიელთა წინააღმდეგ და ძველთაგან ჩვენამდე მოღწეულ დიდობის დირს თქმულებას იასონის გმირობის შესახებ.

ალექსანდრე მაკედონელი

XXXV. Εἰκότως οὖν ἔνιοι τὸν μῦθον ἀνασῶζοντες πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦτο φασιν εἶναι τὴς Μηδείας φάρμακον, ὃ τὸν τραγυδοῦμενον στέφανον καὶ τὸν πέπλον ἔχρισεν. Οὐ γὰρ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων οὐδὲ ἀπ' αὐτομάτου λάμψαι τὸ πῦρ, ἀλλὰ φλογοῦς ἐγγύθεν παρατεθείσης ὄξειαν δάκην καὶ συσφίην ἄδηλον αἰσθήσει γენέσθαι.

XXXV. კაცმა რომ თქვას, კეშმარტივბასთან ახლოს არიან ისინი; რომლებიც მითის სიზარტლის დასამტკიცებლად ამბობენ: [ნავთობი]³⁰ თუო შედეგას ოხანი, რომლითაც მან ტრაგედიით ცნობილი³¹ გვირგვინი და წამოსახამი გაეღინთა. ცეცხლი თავისთავად არ გასჩენიათ ამ საგნებს: როცა ალი მიუახლოვდა, მოხდა მკვეთრი მიზიდვა და შეუმჩნეველი დაკავშირებოა.

ფსევდო-პლუტარქი

„მდინარეთა და მთათა სახელებიხ შესახებ“

V. ფაზისი

4. Γεννάται δ' ἐν αὐτῷ βιότανη Προμήθειος καλουμένη, ἣν Μηδεία συλλέγουσα καὶ λειοτριβούσα πρὸς ἀντιπαθείας τὸν πατ-

4. [კავკასიონზე] იზრდება ერთ წოდებული პრომეთეს ბალახი. მას აგროვებდა მედეა, მეორე სრესდა და მამის მხრივ მი-

ρὸς ἐχρήσατο, καὶ ὡς ἱστορεῖ ὁ
αὐτὸς.

საღმი მიმართული ზიზლის წინა-
აღმდეგ ხმარობდა, როგორც მოგ-
ვითხრობს [კლენთე].

XIV. ტ ა ნ ა ი ს ი

1. Παράκειται δ' αὐτῷ ἕρος,
τῆ δ' ἀλέκτω τῶν ἐνοικούντων προσ-
αγορευόμενον Βριζάρια ἕπερ με-
θερμηγεόμενον Κρισὺ μέτωπον·
ὠνομάσθη δὲ διὰ τοιαύτην αἰτίαν.
Φριξὸς ἀποβῆσθαι παρὰ τὸν Εὐ-
ξείνον πόντον ἔλθην τῆν ἀδελ-
φὴν, καὶ διὰ τὰ δίκαια τῆς φύσεως
συγχευόμενος, ἐν ταῖς ἀκρωρεῖ-
αις λόφου τινὸς κατέλυσεν. βαρ-
βάρων δὲ τινων θρασυμένων αὐτῶν.
καὶ μεθ' ὅτων ἀναβυιόντων,
ὁ χρυσόμαλλος κριὸς προεβῆσθε
καὶ ἰδὼν τὸ πλῆθος τῶν ἐπερχο-
μένων, ἀνθραπίνην φωνῆν χρησά-
μενος διεγείρει τὸν Φριξὸν ἀνα-
παύμενον, καὶ ἀναλαβὼν τὸν
προειρήμενον μέχρι Κόλχων εἰσ-
ήγεγεν. ὁ δὲ λόφος ἀπὸ τοῦ συγ-
χυρήματος Κρισὺ μέτωπον προσ-
ηγορεύθη.

5. Γενῶται δ' ἐν αὐτῷ βοτάνη,
τῆ διαλέκτῳ τῶν βαρβάρων Φριξὰ
καλουμένη, ἕπερ μεθερμηγευ-
όμενον ἐστὶν μισοπόνηρος·

4. [ტანისის] ეკვრის მთა, რო-
მელსაც იქაურ მკვიდრთა ენაზე
ეწოდება „ბ რ ი ქ ს ა ბ ა“. მისი
თარგმანია „ვერძის შუბლი“.
სახელი მიეცა შემდეგი მიზეზით:
როცა ფრიქსემ ეგქსინის პონ-
ტოსთან დაიპყლე დაკარგა, ბუ-
ნებრივი გრძნობით შეწუხებული
ერთი გორაკის მწვერვალზე შე-
ჩერდა. იგი შეამჩნიეს ვილაც ბარ-
ბაროსებმა და იარაღით ასვლა
დაიწყეს; მაშინ ოქროსმატყლო-
ვანმა ვერძმა თავი იქით მიაბრუ-
ნა და, როცა მრავალი მომხდუ-
რი იხილა, აღამიანური ხმა გა-
მოსცა, მძინარე ფრიქსე გააღვი-
ძა, ზურგზე შეისვა და კოლხებ-
თან მიიყვანა. ამ შემთხვევის გა-
მო მთას „ვერძის შუბლი“ ეწო-
და. ⁶²

5. [ტანისში] იზრდება ბლა-
ხი, რომელსაც ბარბაროსთა ენით
„ფ რ ი ქ ს ა“ ჰქვია. მისი თარგ-
მანია „ბ რ ო ტ ე ბ ი ს მ ო ძ ე ლ ე“.

ს ა რ ა ძ ხ ვ ე რ ო ვ ე ლ ი — X ო ო ა ო

(II—III სს. ახ. წ.)

ტ ე ქ ს ტ ი :

1. F Gr. Hist. II, 482 — 493.

2. F Hist. Gr. III, 636—645.

Schol. Dion. Per. 687:

Χάραξ δὲ φησι πολλὰς γαυσι
ἐκπλεῖσαι: τοὺς Ἄργοναύτας. ὅν
ἀποπλανηθεῖσα μία γαυὴ προσ-
ηράχθη τῇ Μαύτιδι: οἱ δὲ ἐμπλέ-
οντες Ἐέλγεις καὶ Ἀμφιτος ἡγί-
οχοι τῶν Διοσκουρέων ἕντες αὐτόθι
μείναντες ἤρξαν, ἀφ’ ὧν συνέζη
τοὺς ἐνοικούντας ἐκεῖσε Ἡνιόχους
καλεῖσθαι. ἔθην καὶ Διοσκουριᾶς
ἦν ἐκεῖσε λεγομένη ἡ πόλις...

ხარაქსი ამბობს, რომ არგონავტები მრავალი ხომალდით გაემგზავრნენ. მათში ერთი ხომალდი გზას ასცდა და მეოტის მიადგა. მასზე მყოფი მეგზურები ტელქისი და ამფიტე, რომლებიც დიოსკურების მეეტლენი (ἡγίοχοι) იყვნენ, იქ დარჩნენ და გამეთდნენ. მათგანაა, რომ იქაური მცხოვრებნი ჰენიოხებად იწოდებიან. აქედანვეა წოდებული იქაური ქალაქი დიოსკურია.

37 a (14)

Eust. Dion. Per. 689:

καίτοι δὲ Χάραξ τὸ Χρυσὸν δέρμα μέθοδον εἶναι λέγει χρυσογραφίας μεμβράνης ἐμπεριελημμένην, δὲ ἦν ὡς λόγου ἀξίαν τὸν τῆς Ἄργους καταρτισθῆναι: πτόλον φησί.

ხარაქსი ამბობს, რომ ოქროს საწმისი არის ეტრატებზე აღნუსხული ხერხი. ოქროდამწერლობისა, რომლის გამოც, როგორც ლირსსარწმუნოა, „არგოს“ ლაშქრობა მოეწყო.

37 B

Eust. ad Dionys. 687:

Ἡνιόχοι καὶ οἱ Ζύριοι, ἔθνος ἀγριώτατον, ὃς ἡ ἱστορία φησὶν, Πελασγῶν ἔχγονοι. ἱστορεῖ δὲ Χάραξ τοὺς Ἄργοναύτας οὐ μίαν νηὶ κατὰ τὸν πολὺν περὶ τῆς Ἄργους λόγον, ἀλλὰ πολλοῖς πλοίοις εἰσπλεῖσαι τὸν Εὐξείνιον, καὶ τινὰς αὐτῶν ἀποπλανηθῆναι, καὶ ἐν μιᾷ τῶν νηῶν εἶναι τοὺς τῶν Τυνδαριδῶν ἡνιόχους, ἦτοι τοὺς τῶν Διοσκουρέων, ἀφ’ ὧν κληθῆναι: τὰ ἔθνη τοὺς Ἡνιόχους καὶ τοὺς

ჰენიოხები და ძიგები, ძალზე პირქუში ტომები, როგორც ისტორია ამბობს, პელასგთა ჩამომავალნი არიან. ხარაქსი გადმოგვცემს, რომ არგონავტები ეგქსინში შეტურდნენ არა ერთი ხომალდით, როგორც ეს „არგოს“ შესახებ ამბებშია ნათქვამი, არამედ მრავალი ხომალდით, რომელთაგანაც ზოგიერთი გზას ასცდა. ერთ-ერთ ხომალდზე იყვნენ ტინდარიდების ანუ დიოს-

Τυθδარიδα· και μην και την Διο-
σχουριδα χωραν, τον τον Εβξεινου
μυχόν, ηγουν τον εαχαιον πρδς
τη Κολχατη Τραπεξουσινι πλδσν.

კურების შეეტლენი (ჰენიო-
ხოი), რომელთაგანაც სახელი
მიიღეს ჰენიოხთა ტომებმა და
ტინდარიდებმაც. აქედანაა მხარე
დიოსკურისი, ვეჰსინის ყურეში
ანუ კოლხეთის ტრაპეზუნტისკენ
საზღვაო გზის უკიდურეს წერ-
ტილში.

ზღრ. სტრაბონი XI, 2, 12; იუ-
სტინ. XLII, 3; პლინიუსი, VI, 5.

კლავდიოს ელიანე—Claudius Aelianus

(II—III ს. ახ. წ.)

კლავდიოს ელიანე სოფისტი, დაბადებით პრენესტელი, მოღვაწე-
ობდა რომში როგორც მჭევრმეტყველების მასწავლებელი. მისი
მთავარი თხზულებები იყო Περὶ ζώων („ცხოველთა შესახებ“) 17
წიგნად და Πρωιμη ιστορία („ნაირნაირი ისტორია“) 14 წიგნად.

ტექსტი: Claudii Aeliani Varia Historia ed. R. Hercher.
Lipsiae 1856.

რუსული თარგმანი: Элиан, Пестрые рассказы, перевод с
древнегреческого, статья, примечания и указатель С. В. Поля-
ковой, М. Л. 1963.

„ნაირნაირი ისტორია“

IV, 1

Κόλχοι: τούς νεκρούς ἐν βύρ-
σαις θάπτουσι καὶ καταγράφουσιν
ἐκ τῶν θένδρων ἐξαρτῶσι.

კოლხები მიცვალებულთ ტყა-
ვებში მარხავენ, გამოკერავენ და
ხეებზე ჰკიდებენ.⁶³

ფილოსტრატე

(II—III ს. ახ. წ.)

ტექსტი:

1. Philostratorum et Callistrati opera, recogn. Westernmann
I par. 1872.

2. Philostrati iunioris imagines ... I—II, Lips., 1870—1876.

ՆՊՈԼՈՆԻՈՍ ԵՒ ՆԵՂԻՍ ՄԵՆԱՅԵԹ

II, 2—3

Προσιόντες δὲ τῷ Καυκάσῳ
 φασὶν εὐαδιστέρας τῆς γῆς αἰσθη-
 σθαι ... μυσολογείται δὲ ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων τὸ ἕρος, ἃ καὶ Ἑλ-
 ληγες ἐπ' αὐτῷ ἔδουσαν, ὡς Προ-
 μηθεὺς μὲν ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ δε-
 ψείη ἐκεῖ, Ἡρακλῆς δ' ἔτερος,
 οὐ γὰρ τὸν θηβάζον γε βούσκει-
 ται, μὴ ἀνάσχοιτο τοῦτο, ἀλλὰ
 τοξεύσειε τὸν ἄνθρωπον, ὃν βλάσκει
 ὁ Προμηθεὺς τοῖς σπλάγχνοις·
 δεσφῆναι δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ἐν ἄνθρω-
 φασίν, ὃ δὴ ἐν πρόποδι τοῦ ἕρους
 δεῖκνυται, καὶ δεσμὰ ἔ Δάμης
 ἀνήφθαι τῶν πετρῶν λέγει· οὐ
 ῥᾶδ' αὖ ξυμβαλεῖν τὴν ὕλην, οἱ δ'
 ἐν κορυφῇ τοῦ ἕρους, διὰ ῥυμφοῦ
 δ' ἢ κορυφῇ καὶ φασιν, ὡς τὰς
 χεῖρας ἀπ' αὐτῶν ἐδέξθη διαλει-
 πουσῶν οὐ μείον ἢ σταδίων· το-
 σοῦτος γὰρ εἶναι. τὸν δὲ ἄνθρω-
 πον ἀετὸν οἱ τῷ Καυκάσῳ προσ-
 οικοῦντες ἐχθρὸν ἡγοῦνται καὶ
 κακιάς γε, ὁπόσας ἐν τοῖς πάγους
 οἱ ἀετοὶ ποιοῦνται, καταπιμπρᾶ-
 σιν ἴντες βέλη πυρφόρα, θήρατρα
 τε ἐπ' αὐτοὺς ἵστανται τιμαρῆν
 τῷ Προμηθεῖ φάσκοντες· ὥδε γὰρ
 τοῦ μύθου ἦρτηνται.

Կազկասիոնս իրոմ միտախլոց-
 ընդն, ամբոծն, [ՆՊՈԼՈՆԻՈՍԻՄԱ ԵՒ
 ՄԻՏԻՄԱ ՄՅԼԵԹԵԼԵԹԵՄԱ], միջիս լիտրո
 մեղի կետիլսլրնընընթա Մեյոգր-
 ժնըս ... ամ ժտիս ցարՄեմո ծար-
 ծարոսընթի իսըտ տլմլընթաս իլլըն-
 ծիան, իրոցորսնընթ ըլլընթի մը-
 իրիան մասնը; իրոմ յլ միլլընթըլլ
 յլլմնն ծրոմըտը կըկտնոլլընթընթ-
 ծիս ցամո ըն իրոմ մըտըլլ իլր-
 ըկըլլմ, — ըն ըրոն տըլլըլլմն, իր-
 մըլլսնընթ [յլլըլլընթ] ըր իկնո-
 ծնըն, — ըլլըր ընթընն ըս ըն իսրիտ
 ցանցմիրոն թրինըլլըլլ, իրոմըլլըլլ
 ծրոմըտըլլ Միցընթըլլս չըլլընթըլլ
 Նոցըլլընթըլլ ամբոծնըն, իրոմ յոց
 միլլընթըլլըլլ յըլլ ցամոլլընթըլլմն,
 իրոմըլլսնընթ ժտիս ժիրմն ըլլընթ-
 ծնըն. ընթիս ըլլըլլմոցըլլըլլմն, իրոմ
 կըլլըլլըլլ չըլլըլլըլլըլլ կըլլ ինթըլլ-
 ըլլըլլըլլ, իրոմըլլտոն իսըլլըլլ
 Մըրմոլլըլլըլլըլլ ժնըլլըլլ; Նոցըլլ կը
 [ամբոծնըն], ժտիս մլլըլլըլլըլլ
 [ըլլ յոց միլլընթըլլըլլ]. ըս մլլըլլը-
 ըլլըլլ ըրտոնըլլըլլըլլ ըն, ամբո-
 ծնըն, մատըլլ յըլլ իլլըլլըլլ յո-
 չըլլըլլըլլըլլ; [ըն տըլլըլլ] Մորիս
 կը իկըլլըլլըլլ յըլլ յըլլըլլ յանթիլլ
 ըրոն: ըն իրոմըլլ յըլլ [ծրոմը-
 տըլլ]. թրինըլլըլլ — ըրլլըլլ կըկըլլ-
 իսիս մոսնըլլըլլ մըլլըլլ միլլըլլ-
 ըլլըլլ ըն ծըլլըլլըլլ, իրոմըլլսնընթ
 կըլլըլլըլլըլլ ըրլլըլլըլլ յըլլ
 յըլլըլլըլլըլլըլլ իսըլլըլլըլլ ըլլըլլ-
 ըլլըլլ Մըլլըլլըլլ; մնըլլըլլըլլ կը յըլլըլլ.

ბენ მათ და ამბობენ, პრომეთეს-
თვის შურს ვიძიებთო. აი ამ-
ზომად სწამთ თქმულების სი-
მართლე.

ფილოსტრატი III

სურათები

II. 15

„გლავკოს პონტოელი“

Βοσπόρου και Ξυμπληγάδων
ἢ Ἄργῳ διεκπλεύσασα μέσον ἡῶη
τέμνει τὸ ῥόθιον τῶν Πόντου...
γνώμη δὲ ἐς τὸν πλοῦν ἦδε·
χρυσὸν ἀπόκειται τι ἐν Κόλχοις·
κῶδιον κριοῦ ἀρχαίου, δε λέγεται
τὴν Ἑλλην ἔμωσ τῷ Φρίξῳ διὰ
τοῦ οὐρανοῦ πορθμεῦσαι· τοῦτο
Ἰάσων ἔλειν, ὃ πατὴρ, πεποίηται
ἄθλον—φρουρὸς γὰρ τις ἀντὶ
δράκων ἐμπέπλεκται δεῖνὸν βλέπων
καὶ ὑπερῶν τοῦ καθεύδειν—ὄψιν
ἄρχει· τῆς νεῶς, ἐπειτὴ βλέπει
ἐς ἀντὸν ἢ τῶν πλοῦν αἰτία ...

„არგოს“ გაუვლია ბოსფორი
და სიმპლეგადები და უკვე შუა-
პონტოში მიაპობს ტალღას ...
მგზავრობის მიზანი კი აი ესაა:
კოლხებში ძევს რალაც ოქროს
საწმისი ძველი ვერძისა, რომელ-
მაც, ამბობენ, ზეცით გადაიყვანა
ჰელე ფრიქსესთან ერთად. აი,
ყრმაო, ამ [საწმისის] ხელთ გლე-
ბა დაუსახავს იასონს საგმირო
საქმედ,—მის ირგვლივ იკლაკნე-
ბა საზარელი მცველი დრაკონი,
ძილის მოძულე,—იმიტომაც მარ-
თავს ხომალდს [იასონი], რომ
ხელავს, თვითაა მიზეზი ამ ნაოს-
ნობისა ...

ფილოსტრატი IV

სურათები

8. „მოთამაშენი“

§ 3. Ἄγουσα τοὺς πενήκοντα
ἢ Ἄργῳ ἐνῶρμισται τῷ Φάσιδι
Βόσπορον τε καὶ Ξυμπληγάδας
διεξελθούσα. ὁρᾷ δὲ καὶ τὸν
ποταμὸν ἀντὸν ἐν βᾶθει δόνακι
καίμενον, ἐν βλοσυρῷ τῷ εἶδει·
κόμη τε γὰρ ἀμφιλαφῆς ἀντὶ

ორმოცდაათი [გმირის] წა-
მომყვანი „არგო“, რომელსაც
ბოსფორი და სიმპლეგადები გა-
მოუვლია, ფაზისში დგას ლუზა-
ზე. შენ ხელავ თვითონ მდინა-
რის [ლმერთს] ლერწმნარის სილრ-
მეში მწოლიარეს, საშინელი შე-

καὶ ἀνεστηκυῖα, γενειάς τε ὑπο-
 φρίττουσα καὶ γλαυκιῶντες ὀφθαλ-
 μοί, τό τε ἀθρόον τοῦ βρέματος
 οὐκ ἀπὸ κάλπιδος ἐκχεόμενον,
 ἤπερ οὐν εἰσθεν, ἀλλ' ἀπὸ παν-
 τὸς ἐκπλημμύρον ἐννοεῖν ὀϊδωσιν
 ἤμιν, ὁπόσος ἐπιχειῖται τῷ Πόντῳ
 τὸν δὲ τῆς ναυτιλίας ἀθλον ἀκού-
 εις, ὀϊμαι, καὶ ποιητῶν τὸ χυ-
 σοῦν ὀέρας λεγόντων πασιμέλουσάν
 τε τὴν Ἀργῶ καὶ Ὀμήρου ὄψα!
 φράζουσιν ...

სახელაობისას: თმა მას ხშირი
 და ყალყზე შემდგარი აქვს, ხო-
 ლო ნიკაპი საზარელი, თვალები
 კი მბრწყინავი. [წყლის] ნაკადი
 თავისი სიმრავლით იღვრება არა
 თასიდან, როგორც ჩვეულებრივ
 [გამოსახვენ], არამედ მთლიანად
 [ღმერთისგან] მოედინება, რაც
 ჩვენ საშუალებას გვაძლევს, წარ-
 მოვიდგინოთ, თუ რა ძალით ეშ-
 ვება პონტოში. რაც შეეხება ნაოს-
 ნობის მიზნად დასახულ საგმი-
 რო საქმეს, ვფიქრობ, გაგიგონია,
 ვინაიდან პოეტებიც ლაპარაკო-
 ბენ ოქროს საწმისზე და ჰომე-
 როსის სიმღერებშიც გვამცნობენ
 „ყველასათვის სანუკვარ არგ-
 ოს“ ...

12. „არგო“ ანუ „აიეტო“

Ἡ διεκπαίουσα τοῦ ποταμοῦ
 ναῦς ὑπὸ πολλῶν ῥοθίῳ τῆς εἰρη-
 σίας κόρη τε τις αὐτῆ ἐπὶ τῆς
 πρύμνης ὀπλίτου πλησίον καὶ ὁ
 ἔμμελές προσάδων τοῖς τῆς κιθά-
 ρας κρούμασι ξὺν ὀρθῇ τιάρῃ ὁ
 τε ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης φηγοῦ
 ὀράκων πολλῶν σπειράματι κεχυ-
 μένος καὶ τῆν κεφαλὴν εἰς τὴν
 γῆν νεύων ὑπνω βριθουσάν—τὸν
 ποταμὸν μὲν Φᾶσιν γίγνασκε,
 Μῆδεῖαν δὲ ταύτην, ὁ δ' ἐπὶ τῆς
 πρύμνης ὀπλίτης Ἰάσων ἀν εἶη.
 κιθάραν δὲ καὶ τιάραν ὀρώντας
 καὶ τὸν ὀθ ἀμφοῖν κοσμούμενον
 Ὀρφεὺς ὑπείσιν ἡμᾶς ὁ τῆς Καλ-
 λιόπης. μετὰ γάρ τὸν ἐπὶ τοῖς
 ταύροις ἀθλον θῆλξασα ἔς ὑπνον
 τὸν ὀράκοντα τοῦτον ἢ Μῆδεῖα

მდინარის აზვირთებული ტალ-
 ლებიდან ნიჩბვით გამომავალი
 ხომალდი ... კიჩოზე ვინმე ასუ-
 ლი მძიმედ შეიარაღებული მეომ-
 რის გვერდით ... კითარაზე ჩა-
 მოკვრივთ ხმაშეწყობილად მომ-
 ლერალი სწორი ტიარით ... ამ
 წმიდა მუხაზე ურიცხვ რგოლე-
 ბად დაკლავნილი დრაკონი, რო-
 მელსაც ძილით დამძიმებული თა-
 ვი მიწისკენ დაუხრია ... იცოდე,
 მდინარე ფაზისია, ასული — მე-
 დეა, კიჩოზე მძიმედ შეიარაღებუ-
 ლი მეომარი უთუოდ — იასონი,
 ხოლო კითარისა და ტიარის მაც-
 ქერალთ, ამ ორი საგნით მოკაზ-
 მული ორფევსი წარმოგვიდგება—
 კალიობეს ვაჟი.

σεσῆληται μὲν τὸ χρυσόμαλλον τοῦ κριοῦ νόκος, φυγῆ δὲ ἔνεται λοιπὸν οἱ τῆς Ἄργουε πλωτῆρες, ἐπειδὴ ἀνάπυστα τοῖς ἑὸλχοις καὶ τῷ Αἰήτη τὰ τῆς κόρης· καὶ τὰ μὲν τῶν τῆς Ἄργουε νυμβατῶν τῶν ἄν σοι λέγοιμι; ἄρα γὰρ βραχίονας μὲν ἐξῴθηκότες αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐς τὴν εἰρεσίαν ξυστόνου, τὰ δὲ πρόσωπα οἷα γένοιτ' ἂν ἑαυτοὺς σπερχόντων, τὸ δὲ τοῦ ποταμοῦ κλυδώνιον ὑπερκαχλάζον τοῦ τῆς νεῶς ἐμβόλου καταφερομένης σὺν πολλῇ τῇ ῥύμη τάχους δεῖγμα. ἡ κόρη δὲ ἀμήχανόν τινα νοῦν δείκνυσιν ἐκ τοῦ προσώπου, ἕμμα μὲν γὰρ αὐτῇ δεῶακρυμένον ἐς γῆν ἄρα, περίφοβος δὲ ἐστὶν ὑπ' ἔννοίας ὧν δέδρακε, καὶ λογισμοῦ τῶν μελλόντων πλήρης, αὐτῇ τε πρὸς ἑαυτὴν ἀνακυκλεῖν δοκεῖ μοι τὰς ἔννοίας διορῶσα τῇ ψυχῇ ἕκαστα καὶ πεπηγυῖα τὰς τῶν ὀφθαλμῶν βολὰς ἐς τὰ τῆς ψυχῆς ἀπόρρητα. Ἰάσων δὲ αὐτῇ πλησίον ἔσθ' ὄπισθεν ἕτοιμος ἐς ἄμυναν. δῶδ' ἂν τὸ ἐνδοσίμον τοῖς ἐρέταις ἄδει, ὕμνους, μοι δοκεῖν, ἀνακρουόμενος φεοῖς τοὺς μὲν χαριστηρίου ἐφ' οἷς καταρθῶκασι, τοὺς δὲ ἐς ἔκστασιν τείνοντας ἐφ' οἷς δεδοίκασι. ἄρα δὲ καὶ τὸν Αἰήτην ἐπὶ τετρώρου μέγαυ τε καὶ ὑπεραίροντα ἀνθρῶπους] ὄπλα μὲν ἐνδοσῶκτα Ἄρηα γίγαντος, οἷμαί, τινος, τὸ γὰρ ὑπὲρ ἀνθρῶπων τοῦθ' ἡγεῖσθαι δῖδωσι, θυμαῖ δὲ τὸ πρόσωπον πλήρη καὶ μόνον οὐ πῦρ ἐξέιντα τῶν ὀφθαλμῶν, λαμπάδιόν τε τῇ δεξιᾷ ἀλώρουντα,

[იასონის მიერ] ხარებთან საბრძოლო საქმის შესრულების შემდეგ, მედღამ ჯადოქრობით დაძინა ეს დრაკონი და მოიტაცა ვერძის ოქროსაწმისიანი ტყავი; ამის შემდეგ „არგოს“ მებღაურები გარბიან, ვინაიდან ქალწულის საქმენი ცნობილი გახდა კოლხებისა და აიეტისთვის.

რა გითხრა შენ „არგოს“ მებღაურებზე? შენ ხედავ, რომ მათ წინამხრები დაბურცული აქვთ დაძაბული ნიჩვისგან, სახეები ისეთი აქვთ, რომ, ჩანს, ეჩქარებათ; მდინარის ტალღათა აზვირთება მთელი ძალით მიმავალი ხომალდის ცხვირთან სისწრაფის ნიშანია. ასულს სახეზე ეტყობა, რომ მძიმე ფიქრშია; აცრემლებული თვალებით მიწას გაცქერის; მეტისმეტად შეშინებულია იმის შეგნებით, რაც ჩაიღინა; აღსაყვება მომავალზე ფიქრით; მე მგონი, თავისთვის სხვადასხვა აზრებს ებრძვის, თითოეულ [ამბავს] გონებაში წონის და თვალებით სულის საიდუმლო სიღრმეში იჭვრიტება. მის გვერდით შეიარაღებული და დასაცავად მომზადებული იასონია. ეს [ორთვესი] მენიჩბებს სიმღერას უწყებს და, მე მგონია, ღმერთებს ჰიმნებით მოპოვებული წარმატებებისთვისაც სამადლობელს უგალობს და ვედრებითაც მიმართავს, [დაეხმარონ ზეზღავურთ იმაში], რისი შიშიც ჯერ კიდევ აქვთ.

შენ ხედავ აიეტსაც ოთხცხენიან ეტლზე; იგი უზარმაზარია

ἐμπρήσειν γὰρ αὐτοῖς πλωτῆρσι
τῆν Ἄργω, τὸ δὲ ὄρου δὲ αὐτῶν ὑπερ
τῆν ἄνυστα τὸν δὲ φρουρὸν κέρχου
ἴσταται ...

და [ყველა ადამიანს აღემატება];
ჩამჯდარია, ვფიქრობ, რომელი-
ღაც გოლიათის საომარ იარაღში,
ვინაიდან ამას გვაფიქრებინებს
[იარაღის] ჩვეულებრივი ადამი-
ანისათვის მიუწვდომელი სიდიდე,
სახე მრისხანებით აქვს საესე და
ეს-ეს არის თვალებიდან ცეცხლს
დააფრქვევს; მარჯვენათი ჩირაღ-
დანს მოარხევს და „არგოს“ მე-
ზღვაურებითურთ დაწვას ემუქ-
რება; ეტლის ფერსოსთან მზად-
ყოფნაშია შუბიც ...

ლუკიანე სამოსათმლი

(c. 125—200)

ლუკიანე სამოსატელი სატირიკული ჟანრის ბრწყინვალე წარ-
მომადგენელია. მისი სახელით ჩვენამდე მოღწეულია 80 ნაწარმოები.
ლუკიანეს სატირიკული სარკაზმი მიმართულია რელიგიის წინააღმ-
დეგ. ლუკიანეს აზრით—მითები უაზრობას წარმოადგენენ.

ტექსტი: *Luciani Samosatensis opera*, ed. C. Jacobitz. I—III. L. 1909—1913 (BT).

„ტოქსარისი ანუ მეგობრობა“

Τοξ. ... ἐκπλεῖσαι εἰς τὸν
Πόντον ἀπειράτον ἐτι τοῖς Ἐλ-
λησιν ὄντι πλὴν μόνων τῶν ἐπι-
τῆς Ἄργου; ἐξ τῆν Κολχίδα σαρξ-
τευσάντων.

ტოქსარისი: [ორესტე და
პილადე] მიცურდნენ პონტოს-
თან, რომელიც ჯერ კიდევ უც-
ნობი იყო ელინებისთვის, მარ-
ტო იმათ გარდა, რომლებმაც
„არგოთი“ კოლხეთში ილაშქრეს.

პავსანი—*Pausanias*

(II ს. ახ. წ.)

ტექსტი:

1. *Pausaniae Graeciae descriptio*, rec. F. Spiro, I—III, Lips., 1903.

2. *Pausaniae Descriptio Graeciae*. *Recognovit et praefatus est Ludovicus Dindorfins*. Graece et Latine cum indice locupletissimo. Parisiis, 1845.

Τὸ δὲ ἱερὸν τῶν Διοσκούρων
ἐστὶν ἀρχαῖον ... ἐνταῦθα Πολύ-
γνωτος μὲν ἔχοντα ἐς αὐτοὺς ἔγρα-
ψε γάμον τῶν θυματέρων τῶν
Λευίπτου. Μίκων δὲ τοὺς μετὰ
Ἰάσονος ἐς Κόλχους πλεύσαντας.

დიოსკურთა ტაძარი უძველესია... აქ არის პოლიგნოტის სურათი, თუ ვით დაქორწინდნენ ისინი [დიოსკურები] ლევკიპეს ასულებზე. მიკონმა კი [გამოსახა] იასონთან ერთად კოლხებისაკენ გამგზავრებულნი.

Κεῖται δὲ καὶ Φρῆξις ὁ Ἀθά-
μαντος ἐξηνηγεγμένος ἐς Κόλχους
ὑπὸ τοῦ Κριῦν. Φύσας δὲ αὐτὸν
θεῶ δὴ θεῶ, ὡς δὲ εἰκάσαι, τῶ
Δαφυστίῳ καλουμένῳ παρὰ Ὀρχο-
μενίῳς, τοὺς μηροὺς κατὰ νόμον
ἐκτεμών τὸν Ἑλλήγων ἐς αὐτοὺς
καιομένους ἄρῃ

გამოსახულია⁵⁴ აგრეთვე ათამანტის ძე ფრექსე, კოლხებთან ვერძის მიერ გადაყვანილი. იგი [ვერძს] მსხვერპლად სწირავს რომელიღაც ღმერთს, როგორც ჩანს, ორქომენელთაგან ლათისტიოსად წოდებულს. [ფრექსეს] ბარკლები ელინთა აღათის მიხედვით მოუკვეთია და შესცქერის, თუ ვით იწვის ისინი.

...τοὺς γρῦπας ἐν τοῖς ἔπεσιν
Ἄριστέας ὁ Προκονήσιος μάχε-
σθαι περὶ τοὺς χρυσοὺς φησὶν Ἄρι-
μασποῖς τοῖς ὑπὲρ Ἰσσηδόνων
τὸν δὲ χρυσόν, ὃν φυλάττουσιν οἱ
γρῦπες, ἀνιέναι τὴν γῆν εἶναι δὲ
Ἄριμασποὺς μὲν ἄνδρας μονοφθαλ-
μοὺς πάντας ἐκ γενετῆς, γρῦπας
δὲ θηρία λέουσιν εἰκασμένα, πτερὰ
δὲ ἔχειν καὶ στόμα ἀετοῦ.

არისტეა პროკონესელი პომეში ამბობს, რომ გრიფები ოქროს გულისთვის ებრძვიან ისეღონებს ზემოთ [მცხოვრებ] არიმასპებს; ხოლო ოქროს, რომელსაც გრიფები დარაჯობენ, იძლევა მიწა; რომ არიმასპები ყველანი დაბადებითაგანვე ცალთვალა ვაჟკაცებია, გრიფები კი ლომთა მსგავსი მხეცები, რომელთაც გრიფები და ნისკარტი არწივისა აქვთ.⁵⁵

იხ. პენსიონი, „ქალთა კატალოგი“, ფრგ. 167ა

(6) Ἐτέραν δὲ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὴν ἐπὶ Σικυῶνα ἐρχομένους ἔστιν ἰδεῖν. ἐν δεξιᾷ τῆς ἑδοῦ ναὸς καὶ ἀγαλμα χαλκοῦν Ἀπόλλωνος καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω κρήνη καλουμένη Γλαύκης· ἐς γὰρ ταύτην ἔρριψεν αὐτὴν, ὡς λέγουσι, τῶν Μηδείας ἔσεσθαι φαρμάκων τὸ ὑδωρ νομίζουσα ἰαμα. ὑπὲρ ταύτην πεπολήται τὴν κρήνην καὶ τὸ καλούμενον Ὠιδεῖον. παρὰ δὲ αὐτὸ μνημᾶ ἔστι τοῖς Μηδείας παισίν. ὀνόματα μὲν σφισι Μέρμερος καὶ Φέρης, καταλιθωθῆναι δὲ ὑπὸ Κορινθίων λέγονται τῶν ὄρων ἕνεκα ὧν τῇ Γλαύκῃ κομίσαι φασὶν αὐτούς· (7) ἄτε δὲ τοῦ θανάτου βιαίου καὶ οὐ σὺν τῷ δικαίῳ γενομένου, τὰ τέκνα Κορινθίων τὰ νήπια ὑπ' αὐτῶν ἐφθείρετο, πρὶν ἢ χρῆσαντος τοῦ θεοῦ θυσίαι τε αὐτοῖς ἐπέτειοι κατέστησαν καὶ Δεῖμα ἐπεστάθη. τοῦτο μὲν ὀν καὶ ἐς ἑμᾶς ἔτι λείπεται, γυναῖκός ἐς τὸ φοβερώτερον εἰκὼν πεποιημένη· Κορίνθου δὲ ἀναστάτου γενομένης ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ Κορινθίων τῶν ἀρχαίων ἀπολομένων, οὐκέτι ἔχειναι καθεστήχασιν αὐτοῖς αἱ θυσίαι παρὰ τῶν ἐποίκων, οὐδὲ ἀποκείρονται σφισιν οἱ παῖδες, οὐδὲ μέλαιναν φοροῦσιν ἐσθῆτα. (8). Μηδεία δὲ τότε μὲν ἔλθοῦσα εἰς Ἀθήνας συνῶκησεν Ἀλγεί· χρόνῳ δὲ ὕστερον φαρμακίᾳ ἐπιβουλεύειν Θησεί καὶ ἐξ Ἀθηνῶν ἔφυγε· παραγενομένη δὲ

მოედნიდან მეორე [გზით] სიკონინსაკენ მიმავალთათვის დასახანავია შემდეგი: გზის მარჯვნივ არის ტაძარი და სპილენძის ქანდაკება აპოლონისა, ხოლო ოდნავ მოშორებით ეგრეთ წოდებული გლავკეს წყარო. როგორც ამბობენ, მასში ჩავარდა გლავკე⁵⁶, ჩათვალა რა ეს წყალი მედეას შხამისაგან განმკურნავ საშუალებად. ამ წყაროს ზემოთ აგებულია ეგრეთ წოდებული ოდეონი. მის გვერდით კი ძველია მედეას ბავშვებისა. მათი სახელებია: მერმეროსი და ფერეტი. ამბობენ, რომ ისინი კორინთელებმა ჩაქვავეს იმ საჩუქართა გამო, რომლებიც, გაღმოცემის თანახმად, მათ გლავკეს მიუტანეს. რაკი სიკვდილი ძალდატანებითი და უსამართლო იყო, იმათი [მედეას ბავშვების] მიზეზით კორინთელებს შვილები ჩვილობაში ეხოცებოდათ, სანამ [ჩაქოლილ] ბავშვებს ღვთის მისნობით ყოველწლიური მსხვერპლშეწირვა არ დაუწყეს და „საშინელების“ ქანდაკება არ აღმართეს. ეს [ქანდაკება] ჩვენ დრომდეა შემონახული და წარმოადგენს ქალის უსაშინელეს სახეს. როცა რომაელებმა კორინთო აათხრეს და ძველი კორინთელები ამოწყდნენ, ახალმოშენებმა [ჩაქოლილ] ბავშვებს ის მსხვერპლშეწირვები აღარ აღუდგინეს; მათი ბავშვები თმას აღარ იკრეკენ და არც შავ

է՛ς τὴν λεγομένην τότε Ἀρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκε τὸ ὄνομα καλεῖσθαι Μήδους ἀπ' αὐτῆς. τὸν δὲ παιδα, ὃν ἐπήγετο φεύγουσα ἐς τοὺς Ἀρίους, γενέσθαι λέγουσιν ἐξ Αἰγέως, ὄνομα δὲ οἱ Μήδων⁵⁷ εἶναι. Ἑλλάνικος δὲ αὐτὸν Πολύξενον καλεῖ καὶ πατὴρ Ἰάσονός φησιν εἶναι... (იხ. „ნავეპატიკა“, ფრგ. 10; კინეთონი, ფრგ. 2; ევმელოსი, ფრგ. 3).

სამოსს ატარებენ. მედეა კი მაშინ მივიდა ათენში და ეგეოსთან ცხოვრება დაიწყო. მერე გამოემტკიცებულ იქნა იმაში, რომ თესვებს მახეს უგებდა და ათენიდან გაიქცა. როცა მივიდა მაშინ არიად წოდებულ [მხარეში], იქაურ ხალხს სახელი მისცა და იწოდნენ მისგან მედეად. ვაჟიშვილი, რომელიც თან გაიყოლა არიებთან გაქცევის ჟამს, ამბობენ, ეგეოსისგან გაუჩნდაო. სახელი მისი იყო მელოსი. ჰელანიკე მას პოლიქსენეს ეძახის და ამბობს, მამამისი იასონი იყოო...

12, 1

Ἐκ τούτου τοῦ λόφου καταβῆσιν, φκοδόμηται γάρ ἐπὶ λόφῳ τὸ ἱερόν, βωμός ἐστιν ἀνέμων, ἐπ' οὗ τοῖς ἀνέμοις ὁ ἱερεὺς μιᾶ νυκτὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος θῖσει. ὄρθῃ δὲ καὶ ἄλλα ἀπόρρητα ἐς βῆθρους τέσσαρας, ἡμερούμενος τῶν πνευμάτων τὸ ἄγριον, καὶ ὄη καὶ Μηδείας, ὡς λέγουσιν, ἐπαθῶς ἐπάδει.

ამ გორაკიდან ჩასასვლელ გზაზე⁵⁸—ტაძარი ხომ გორაკზეა აგებული—არის ქართა საკურთხეველი, რომელზეც ქურუმი ყოველწლიურად ერთ ღამეს მსხვერპლს სწირავს ქარებს და ასრულებს სხვა საიდუმლოებებსაც ოთხ ორმოზე, აწყენარებს რა ქროლათა სიშმაგეს. თან, როგორც ამბობენ, მედეას გრძნეულ გალობათ წარმოთქვამს.

III წიგნიდან

19, 7—8

(7) Ὅποσα δὲ πεποιήται κατὰ τὴν δῖδὸν ταύτην, ἐστὶν ἀρχαιότατον αὐτῶν Ἄρεως ἱερόν. τοῦτό ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ τῆς δῖδου, τὸ δ' ἄγαλμα τοὺς Διοσκούρους φασὶ κομίσαι ἐκ Κόλχων· (8) Θηρειτᾶν δὲ ἐπονομάζουσιν ἀπὸ Θηροῦς·

რამდენი [ტაძარიც] კია აგებული ამ გზაზე [სპარტიდან თერაპნემდე], მათში ყველაზე უძველესია არესის ტაძარი. იგი გზის მარცხენა მხარეზეა. [არესის] ქანდაკება კი, ამბობენ, [აქ] დიოსკურებმა მოიტანეს კოლხთა ქვეყ-

ταύτην γὰρ τροφὸν εἶναι τοὺς Ἄρεως λέγουσι. τάχα δ' ἂν ἀκηκόοιτες παρὰ Κόλχων Θηρειτῶν λέγοιεν, ἐπεὶ Ἕλληνές γε οὐκ ἴσασιν Ἄρεως τροφὸν Θηρωδοκεῖ δὲ μοι Θηρειτᾶς οὐ διὰ τὴν τροφὸν ἢ ἐπωνυμίᾳ τῷ Ἄρει γέγονεν, οὐδὲ ἀνδρὶ χρὴ πολεμῶ καταστάντα ἐς μάχην οὐδὲν ἔτι ἔχειν ἥπιον, καθὰ δὴ καὶ Ὀμήρῳ περὶ Ἀχιλλέως πεποιοῖται „λέων δ' ὡς ἄγρια οἴδεν“.

ნიდნო. [არესს] ეძახიან თერიტეს თეროს სახელისაგან. ამბობენ, იგი არესის ძიძა იყო. სრულიად შესაძლებელია, რომ კოლხებისაგან გაიგონეს და ეძახიან თერიტეს, ვინაიდან ელინებმა არ იციან არესის ძიძად თერო. მე კი მგონია, რომ არესს თერიტეს სახელი ძიძისაგან კი არ შეერქვა, არამედ იმიტომ, რომ ბრძოლაში გასულ შემოარვაჯის საპიროა, არაფითარი შემბრალეა აღარ ჰქონდეს, ⁵⁹ აი იმის მსგავსად, ჰომეროსმა რომ თქვა აქილევსზე: „ვითარცა ლომმა ველურობა იცის“.

24, 7

Ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἐρειπίοις ναὸς Ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν Ἀσίας, ποιηται δὲ Πολυδεύκη καὶ Κάστορα φασὶν ἀνασωθέντας ἐκ Κόλχων εἶναι γὰρ καὶ Κόλχοις Ἀθηνᾶς Ἀσίας ἱερόν. μετασχόντας μὲν οὖν οἴδᾳ Ἰάσονι τοῦ στόλου τοῦς Τυνδάρω πατῖδας. οὐδὲ Ἀθηνᾶν Ἀσίαν τιμῶσιν οἱ Κόλχοι, παρὰ Λαῶν ἀκούσας γράφα.

[ლასის] ნანგრევთა შორის არის ტაძარი ათენასი, მეტსახელად აზიელსა: ამბობენ, რომ იგი ააგეს პოლიდეკემ და კასტორმა. როცა კოლხთა ქვეყნიდან უვნებლად დაბრუნდნენ. საქმე ისაა, რომ კოლხებშიც არის ათენა აზიელის ტაძარი. ვიცო, რომ ტინდარეოსის ვაჟები იასონთან ერთად მონაწილეობდნენ ლაშქრობაში; ხოლო კოლხები რომ ათენა აზიელს თავყანს სცემენ, ეს ლასელთაგან მოვისმინე და ისე ვწერ.

V წიგნიდან

11, 6

Λέγεται γὰρ δὴ καὶ τόδε ἐς τὸν Ἑρακλέα, ὡς ἀποκτεῖναι μὲν τὸν αἰετὸν δὲ ἐν τῷ Καυκάσῳ τὸν

ჰერაკლეს შესახებ იმასაც მოგვითხრობენ, რომ მან მოკლა არწივი, რომელიც კავკასიონზე

Προμηθεά ἐλύπει, ἐξέλοιτο δὲ καὶ
αὐτὸν Προμηθεά ἐκ τῶν δεσμῶν.

პრომეთეს ტანჯავდა და თვი-
თონ პრომეთეც გაანთავისუფლა
ბორკილებიდან.

17, 9—11

Ἦνιοχοῦντες δὲ συνωρίδῃ Πι-
σός ἐστιν ὁ Περσῆρους καὶ Ἄσ-
τερῶν Κομήτου, πλεῖσαι καὶ
οὗτος λεγόμενος ἐπὶ τῆς Ἀργούς,
καὶ Πολυδεύκης τε καὶ Ἄδμητος,
ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Εὐφημος, Ποσει-
δῶνός τε ὦν κατὰ τὸν τῶν ποι-
ητῶν λόγον καὶ Ἰάσονι ἐς Κόλ-
χους τοῦ πλοῦ μετεσχηκώς...

Φινεύς τε ὁ Θρᾶξ ἐστι, καὶ
οἱ παῖδες οἱ Βορέου τὰς Ἀρπυίας
ἀπ' αὐτοῦ διώκουσι.

ეტლში სადავის მპყრობლებად
[გამოსახულია] პერიერეს ძე პი-
სოსი და კომეტეს ვაჟი ასტერიონი,
რომელიც, გადმოცემით, „არგო-
თი“ გაემგზავრა [კოლხეთში]; აქ-
ვეა პოლიდევე და აღმეტე; მათ
შემდეგაა ეფემე, პოეტების სი-
ტყვის თანახმად, პოსეიდონის ვა-
ჟი და კოლხებისაკენ მოგზაურო-
ბაში იასონის თანამონაწილე...

აქვეა ფინეუს თრაკიელი და
ბორეასის ვაჟები, რომლებიც მის-
გან შარპიებს ერეკებიან.

VII წიგნიდან

4, 4

Τὸ δὲ ἱερὸν τὸ ἐν Σάμῳ τῆς
Ἦρας εἰσὶν οἱ ἰδρύσασθαί φασι
τοὺς ἐν τῇ Ἀργοῖ πλέοντας, ἐπ-
άγεσθαι δὲ αὐτοὺς τὸ ἄγαλμα ἐξ
Ἄργους.

ამბობენ, რომ სამოსზე შერას
ტადარი „არგოს“ მეზღვაურებმა
ააგეს და მათვე ჩამოიტანეს არ-
გოსიდან [ლმერთქალის] ქანდა-
კება.

26, 14

Ἔστι δὲ Ἀριστοναῦται
Πελληγεῦσιν ἐπίνειον ... ὄνομα δὲ
Ἀριστοναύτας γενέσθαι τῷ ἐπι-
νεΐῳ λέγουσιν, ὅτι καὶ ἐς τοῦτον
τὸν λιμένα ἠρμίσαντο οἱ πλεύ-
σαντες ἐπὶ τῆς Ἀργούς.

პელენელებს აქვთ ნავსადგური
„არისტონავტები“... ამბო-
ბენ, რომ ნავსადგურს „არისტო-
ნავტები“ შეერქვა იმის გამო,
რომ „არგოს“ მეზღვაურებმა ამ
ნავსადგურთანაც ჩააგდეს ლუ-
ჯა.⁶⁰

VIII წიგნიდან

11, 2

Ὄς γὰρ δὴ ἀφίκετο ἡ Μή-
δεια ἐς Ἴωλκόν, ἀντίκα ἐπεβούλ-

როცა მედია იოლკოსში მოვი-
და, მყისვე დაუწყო მახის დაგე-

ευε τῷ Περίῳ, τῷ ἔργῳ μὲν συμ-
 πρᾶσσοσα τῷ Ἰάσονι, τῷ λόγῳ δὲ
 ἀπεχθανομένη· ἐπαγγέλλεται τοῦ
 Πελίου ταῖς θυγατέρας ὡς τὸν
 πατέρα αὐταῖς, ἣν ἐφέλωσιν, ἀπο-
 φανοὶ νέον ἀντὶ γέροντος παλαιῶν.
 κατασφάξασα δὲ ὄψιν δὴ τρόπῳ
 κριὸν τὰ κρέα ὁμοῦ φαρμάκοις
 ἐν λέβητι ἤψησεν, οἷς ἐκ τοῦ λέ-
 βητος τὸν κριὸν τὸν ἐφόμενον ἄρνα
 ἐξήγαγε ζῶντα. (3) παραλαμβάνει
 τε δὴ τὸν Περίῳ κατακόψασα
 ἐψῆσαι, καὶ αὐτὸν ἐκομίσαντο αἱ
 θυγατέρες οὐδὲ ἐς ταφήν ἔτι ἐπι-
 τήθειον. τοῦτο ἠνάγκασε τὰς γυναί-
 κας ἐς Ἀρκαδίαν μετοικῆσαι, καὶ
 ἀποθανούσας τὰ μνήματα ἐχῶσθη
 σφίσι αὐτοῦ· ὀνόματα δὲ αὐταῖς
 ποιητῆς μὲν ἔθηκετο οὐδείς, ὅσα
 γε ἐπελεξάμεθα ἡμεῖς, Μίλων
 δὲ ὁ ζωγράφος Ἀστερόπειάν τε
 εἶναι καὶ Ἀντιγόην ἐπὶ ταῖς εἰ-
 κόσι αὐτῶν ἐπέγραψεν.

ბა პელიასს, საქმით იასონს ეხმა-
 რებოდა, ხოლო სიტყვით სიძულ-
 ვილს ამქლავებდა. იგი პელია-
 სის ქალიშვილებს დაჰპირდა, რომ
 მათ მამას, თუ მოისურვებდნენ,
 ღრმა სიბერიდან გამოიყვანდა და
 გაახალგაზრდავებდა. მან განსა-
 კუთრებული ხერხით დაკლა ცხვა-
 რი და მისი ხორცი წამლებთან
 ერთად ქვაბში მოხარშა, რის
 წყალობითაც მოხარშული ცხვა-
 რი ქვაბიდან ცოცხალ ბატყნად
 ამოიყვანა. (3) მერე პელიასი
 აქუწა და მოხარშა; ქალიშვი-
 ლებმა, იგი ისე მიიღეს უკან,
 რომ საფლავში ჩასადები ალა-
 რათერი იყო. ამან აიძულა ქა-
 ლები არკადიაში გადასახლებუ-
 ლიყვნენ. როცა დაიხოცნენ, აქ
 სამახსოვრო ტაგურუცები აღუმარ-
 თეს. მათი სახელები არც ერთ-
 პოეტს არ გადმოუცია [იმ წიგ-
 ნებში]; რაც კი ჩვენ წავგიკით-
 ხავს; მაგრამ მხატვარმა მიკონმა
 მათ სურათებს წააწერა, რომ ას-
 ტეროპია და ანტინოე არიანო.⁶¹

I X წიგნიდან

34, 7—8

(7) ... Ἀθάμας δέ, ἄτε οὐδένα
 οἱ παῖδων τῶν ἀρσένων λελεῖψθαι
 νομίζων, τὰ μὲν γὰρ ἐς Λέαρχόν
 τε καὶ Μελικέρτην ἐτόλμησεν αὐ-
 τός, Λεύκωνι δὲ ὑπὸ νόσου τελευ-
 τῆσαι συνέβη, Φρίξον δὲ ἄρα
 οὐκ ἠπίστατο ἢ αὐτὸν περιόντα
 ἢ γένος ὑπολειπόμενον Φρίξου,
 τοῦτων ἕνεκα ἐποίησατο Ἀλκάρτων
 καὶ Κόρωνον τοὺς Θερσάνδρου

ათამანტი ფიქრობდა, რომ
 მამრობითი სქესის შვილთაგან
 მას აღარც ერთი არ შერჩა—ლე-
 არქესა და მელიკერტეს თვითონ
 მოუღო ბოლო, ლევკონი ავად-
 მყოფობამ მოკლა; რაც შეეხება
 ფრიქსეს, [ათამანტმა] არ იც-
 ოდა, ცოცხალი იყო იგი, თუ
 დარჩა ფრიქსეს შთამომავლობა;
 ამის გამო მან იშვილა სისიფს.

τὸν Σισύρου· Σισύρου γὰρ ἀδελ-
φὸς ἦν ὁ Ἀθάμας.

(S) Ὑστερον δὲ ἀναστρέψαντος
ἐκ Κόλχων οἱ μὲν αὐτοὺς Φριξοῦ
φασίν, οἱ δὲ Πρέσβανος, γεγονέναι
δὲ Φριξοῦ τὸν Πρέσβαν· ἐκ τῆς
Αἰήτου θυγατρὸς, οὕτω συγχωροῦ-
σιν οἱ Ἑρσάνδρου παῖδες οἶκον
μὲν τὸν Ἀθάμαντος Ἀθάμαντι
καὶ τοῖς ἀπὸ ἐκείνου προσήκειν,
αὐτοὶ δὲ, μοῖραν γὰρ διδῶσι
σφισιν Ἀθάμας τῆς γῆς, Ἀλάρ-
του καὶ Κορωνείας ἐγένοντο οἰ-
κισταί.

დის თერსანდრეს ვაჟები—ჰალი-
არტე და კორონე; ათამანტი ხომ
სისიფეს ძმა იყო.

შემდგომში, როცა კოლხები-
დან დაბრუნდა, ზოგიერთთა სი-
ტყვიით, თვითონ ფრიქსე, ხოლო
სხვების გადმოცემით, პრესბონი,
რომელიც ფრიქსეს აიეტის ასუ-
ლისაგან შეეძინა, თერსანდრეს
ვაჟებმა გადაწყვიტეს, რომ ათა-
მანტის სახლი ათამანტისა და
მისი მემკვიდრეებისათვის დაეთ-
მოთ; მათ ათამანტმა მიწის ნა-
წილი მისცა და ისინი ჰალიარ-
ტესა და კორონიის დამფუძნებ-
ლები გახდნენ.

ანდაზების კრებულიდან

ტექსტი:

1) Corpus paroemiographorum Graecorum. Ediderunt E. L. Leutsch et F. G. Schneidewin. Tomus I, Gotting., 1839; Tomus II (ed. E. L. Leutsch), Gotting., 1851.

2) SC, I, 3 გვ. 856 შმდგ.

ძენობის გამონაკრები.

ანდაზების კრებულთაგან

Cent. IV, 38. Ἴνους ἄχρη:
... Ἀθάμας πρότερον γυναῖκα ἐσχ-
ηκῶς Νεφέλην, δύο παῖδας ἐκ
ταύτης Ἑλλην καὶ Φριξὸν ἐγέν-
νησεν. ἀποθανούσης δὲ τῆς Νεφέ-
λης, δευτέραν ἡγάγετο γυναῖκα
Ἴνώ· ἥτις ἐπιβουλεύσασα τοῖς τῆς
Νεφέλης παισὶ, παρέπεισε τὰς τῶν
ἐγχαρίων γυναῖκας φρῦγειν τὰ
σπέρματα. ἡ γῆ δὲ πεφρυσμένον
τὸν σπῆρον δεχομένη καρπούς ἐτη-
σίους οὐκ ἀνεδίδου. πέμψας οὖν
εἰς Δελφοὺς ὁ Ἀθάμας περὶ τῆς
ἀφορίας ἐπυθάνετο. ὄντοισι δὲ

ინოს დარდები: ათა-
მანტს პირველად ცოლად ჰყავ-
და ნეფელე, რომლისაგანაც ორი
შვილი—ჰელე და ფრიქსე წარ-
მოშვა. როცა ნეფელე მოკვდა,
მოიყვანა მეორე ცოლი — ინო.
ამან ნეფელეს ბავშვებს ვერაგო-
ბა მოუწყო და მკვიდრთა ქალებს
[პურის] თესლის განმობა შეაგო-
ნა. ხმელი თესლის მიმღები დე-
დამიწა ყოველწლიურ ნაყოფს
ალარ იძლეოდა. მოუსავლიანო-
ბის მიზეზის საკითხავად ათა-
მანტმა დელფოში [კაცები] გა-

πέισασα Ἰνώ τοὺς πεμφθέντας
 ὑπέθετο αὐτοῖς εἰπεῖν ὑποστρέ-
 ψασιν, ὡς ἀνεῖπεν ⁶² ὁ θεός, Ἐλ-
 λην καὶ Φρίξον σφαγιασθῆναι,
 εἰ θέλοιεν ἀπαλλαγῆν τῆς ἀφορίας
 ἔσσεσθαι. πεισθεὶς οὖν ὁ Ἄθάμας,
 Ἐλλην καὶ Φρίξον τῷ βωμῷ παρ-
 ἔστησεν. ἀλλ' ἐκείνους μὲν κατ-
 οικτεῖραντες οἱ θεοὶ διὰ τοῦ
 χρυσομάλλου κριοῦ ἐναερίους ἀφ-
 ἦρπασαν. ὄθεν Ἐλλη μὲν ἀντ-
 ἔχειν μὴ θυναμένη, εἰς τὸν ἀπ'
 ἐκείνης κληθέντα Ἐλλήσποντον
 καταπίπτει· Φρίξος δὲ εἰς τὴν
 Κολχικὴν διασωζέται γῆν.

Cent. IV, 92. Λούσαιο
 τὸν Περίαν: αὕτη ἡ παροι-
 μία παρήχθη ἐκ τῶν συμβεβη-
 κότων τῷ Περίῳ· ὃν αἱ θυματέ-
 ρες αὐτοῦ εἰς λέβητα ζέοντα
 καθήκαν, ἐξαπατηθεῖσαι ὑπὸ
 Μηδείας, ὡς γέον ποιήσουσαι,
 καὶ οὕτως αὐτὸν ὀκνηθῆντα
 ἀπώλεσαν. Περίας γάρ Ἰωλκὸς
 ἐβασίλευσεν, ὃ χρωμένω περὶ τῆς
 βασιλείας ἐθέσπισεν ὁ θεός τὸν
 μονοσάνδαλον φυλάξασθαι. τὸ μὲν
 οὖν πρῶτον ἡγνῶει τὸν χρῆσμον,
 αὐθις δὲ ὑστερον ἐπέγρω. τελῶν
 γάρ τῷ Ποσειδῶνι θυσίαν, ἄλ-
 λους τε πολλοὺς ἐπὶ ταύτῃ καὶ
 τὸν Ἰάσονα μετεπέμψατο. ὁ δὲ
 ἐν τοῖς χωρίοις διατελῶν ἔσπευθεν
 ἐπὶ τὴν θυσίαν. διαβείνων δὲ
 ποταμὸν Ἄναυρον ἐξῆλθε μονο-
 σάνδαλος, τὸ ἕτερον ἀπολέσας ἐν
 τῷ ὕδατι πέδιλον. θεασάμενος δὲ

გზავნა. ინომ გაგზავნილები სა-
 ჩუქრებდით მოცხადდა და შეავო-
 ნა, უკან დაბრუნებულთ ეთქვათ,
 თითქოს ღმერთს განეცხადებო-
 ნოს, რომ საჭიროა პელესა და
 ფრიქსეს დაკვლა, თუ სურთ, თავი
 დააღწიონ მოუსავლიანობას.

ათამანტმა დაიჯერა და პელე
 და ფრიქსე საკუთხეველთან და-
 აყენა. მაგრამ ღმერთებს შეებრა-
 ლათ ისინი, ოქროსმაცყოვანი
 ვერძის შემწვობით ჰაერში აიყ-
 ვანეს და გაიტაცეს. პელემ თავ-
 ვის შეკავება ვერ შეძლო და
 მისგან პელესპონტოდ წოდებულ
 [წყალში] ჩავარდა, ფრიქსემ კი
 მშვიდობიანად მიაღწია კოლხე-
 თის ქვეყანას.

გაბიანი პელიასი: ეს
 ანდაზა წარმოსდგა პელიასის თავს
 გარდამხდარ ამბისაგან. პელიასი
 მედეასიგან მოტყუებულმა საკუ-
 თარმა ქალიშვილებმა გასაახალ-
 გაზრდავებლად მღუღარე ქვაბში
 ჩასვეს და ამრიგად—თანდათა-
 ნობით სიცოცხლე მოუსწრაფეს.
 პელიასი იოლკოსის მეფე იყო.
 მეფობის გარშემო სამკითხაოდ
 მისულს ღმერთმა უმისნა, მორი-
 დებოდა ცალწალიან [კაცს]. თავ-
 დაპირველად ნამისნევი ვერ გაი-
 გო, მერე კი მიხვდა. სახელღობრ,
 როცა პოსეიდონს მსხვერპლშე-
 წირვას უმართავდა, ამ საქმეზე
 სხვებთან ერთად იასონიც მიიწ-
 ვია. იგი მამულში იმყოფებოდა
 და სწრაფად გაემართა მსხვერპ-
 ლო დღეობაზე. როცა მდინარე
 ანავროსს გადადიოდა, [იქიდან]
 ცალი წალით ამოვიდა, მერე

Πελίας αὐτόν, καὶ τὸν χρησμὸν συμβαλὼν ἡρώτα προσελθὼν, τί ἂν ἐποίησας ἐξουσίαν ἔχων, εἰ λόγιον ἦν σοι πρὸς τινος φονευσθήσεσθαι τῶν πολιτῶν; ὁ δὲ, τὸ χρυσόμαλλον δέρας, ἔφη, προσέταττον ἂν φέρειν αὐτῷ. τοῦτο Πελίας ἀκούσας, εὐθύς ἐπὶ τὸ δέρας ἔλθειν ἐκέλευσεν αὐτόν. τοῦτο δὲ ἐν Κόλχοις ἦν Ἄρει ἀναταθειμένον ἐφρουρεῖτο δὲ ὑπὸ δράκοντος ἀύπνου. ἐπὶ τοῦτο πεμπόμενος Ἰάσων ναῦν κατεσκευάσσε πεντηκόντορον, τὴν οὕτω κληθεῖσαν Ἀργῶ, ἀπὸ τοῦ ταύτην τεκτηναμένου Ἀργου. καὶ τοὺς ἀριστοὺς τῆς Ἑλλάδος συναθροίσας ἀπέλευσε. καταλαβὼν δὲ εἰς Κόλχους Αἰήτην παρεκάλει τὸν τῆς Κολχικῆς βασιλεύοντα γῆς δῶναι τὸ δέρας αὐτῷ. τοῦ δὲ ἀπαρνούμενου τὴν δόσιν, Μῆδεια ἡ τούτου θυγάτηρ ἔρωτα Ἰσχει Ἰάσονος καὶ αὐτῷ ἐπαγγέλλεται τὸ δέρας ἐγχειρίσασθαι, εἰ ὁμόσει αὐτὴν ἔξειν γυναῖκα καὶ εἰς Ἑλλάδα συμπλουν ἀγάγηται. ὁμόσαντος δὲ Ἰάσονος, νυκτὸς ἐπὶ τὸ δέρας Μῆδεια τοῦτον ἦγαγε, καὶ τὸν φυλάσσοντα δράκοντα κατακοιμίσασα τοῖς φαρμάκοις, μετὰ Ἰάσονος ἔχουσα τὸ δέρας ἐπὶ τὴν Ἀργῶν πραγίνεται. συνέπιετο δὲ αὐτῇ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἄψυρτος. οἱ δὲ νυκτὸς μετὰ τούτων ἀνήχθησαν. Αἰήτης δὲ ἐπιγνοὺς τὰ τῆ Μῆδείας τετολημμένα, ὤρμησε τὴν ναῦν διώκειν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν πλησίον ὄντα Μῆδεια τὸν ἀδελφὸν φονεύει καὶ μελίσασα

წალა კი წყალში დაკარგა. როცა პელიასმა იგი დაინახა და ნამინევიც მოისახრა, მიუახლოვდა და ჰკითხა: რას იზამდი, ძალაუფლება რომ გქონდეს, თუ გიწინასწარმეტყველებდნენ, რომ მოქალაქეთაგან ერთი ვინმეს მიერ მოკლულ იქნები? იასონმა უპასუხა: „მას ოქროსმატყლოვანი ტყავის მოტანას დავავალბდი“. როცა პელიასმა ეს ისმინა, მყისვე უბრძანა მას, წასულიყო საწმისისათვის. საწმისი კი ინახებოდა კოლხებში და შეწირული იყო არქისსადმი. მას იცავდა მარად ფხიზელი დრაკონი. საწმისისათვის გაგზავნილმა იასონმა გაამზადა ორმოცდაათნიჩბიანი ხომალდი, რომელსაც მისი ამგებდის—არგოსის სახელის მიხედვით „არგო“ ეწოდა. იასონმა ელადის რჩეული ვაჟაკები შემოიკრიბა და ზღვაში გავიდა. როცა კოლხებს მიაღწია, კოლხეთის ქვეყნის მეუფეს—აიეტს სთხოვა, დაეთმო მისთვის საწმისი. როცა აიეტმა [საწმისის] გაცემაზე უარი სთქვა, მისი ქალიშვილი, იასონის სიყვარულით შეპყრობილი მედეა, [იასონს] პპირდებდა საწმისის ხელთ მიცემას, თუ დაუფიცებს, რომ ცოლად შეირთავს და ელადაში წაიყვანს. როცა იასონმა დაუფიცა, მედეამ იგი ღამით საწმისთან მიიყვანა, მცველი დრაკონი წამლებით დააძინა და იასონთან ერთად საწმისის მპყრობელი „არგოს“ ეახლა. მას მიჰყვებოდა ძმა აფსიროტეც. [არგონავტები] ლა-

κατὰ τοῦ βυθίου ῥίπτει. συνα-
 φροῖζων δὲ Διήτης τὰ τοῦ παιδὸς
 μέλη τῆς διώξεως ὑστέρησεν.
 ὑποστρέψας εὖν ὁ Ἰάσων εἰς
 Ἰωλκόν, τὸ μὲν δέρας Περία δι-
 ᾠσσι, περὶ ὧν δὲ ἡδονήθη μετελ-
 θεῖν ἐθέλων, παρεκάλει Μήδειαν
 ἔπως Περίας αὐτῆρ δίκας ὑφέξει.
 ἡ δὲ πείθει τὰς θυγατέρας αὐ-
 τοῦ τὸν πατέρα καθεψήσασαι, ὑπο-
 σχομένη ποιῆσαι νέον. καὶ τοῦ πι-
 στεῦσαι χάριν χρὸν μελίσσασα καὶ
 καθεψήσασα ἐποίησεν ἄρνα. αἱ
 δὲ πιστεύσασαί τὸν πατέρα εἰς
 λέβητα ζέοντα ἐμβάλουσαι καθε-
 ψουσιν.

მით მათთან ერთად ზღვაში გა-
 ვიდნენ. როცა აიგტმა მედეას
 შემწეობით ჩადენილი საქმენი
 შეიტყო, ხომალდის დასადგენებ-
 ლად გაემართა. როცა იგი მო-
 ახლოებული იხილა, მედეა ძმას
 კლავს, ასო-ასოდ კუწავს და
 [ზღვის] სიღრმეში აგდებს. აიგ-
 ტი შვილის [სხეულის] ნაწილე-
 ბის შეკრებას შეუდგა და და-
 დევნება დააგვიანა. იოლკოსში
 დაბრუნებული იასონი საწმისს
 პელიასს აძლევს და რაკი სურს,
 გადატანილი უსამართლობისა-
 თვის შური იძიოს, მედეას [რჩე-
 ვას] სთხოვს, თუ ვით დასაჯოს
 პელიასი. მედეა პელიასის ქალი-
 შვილებს შეაგონებს, მოხარშონ
 მამა და პირობას აძლევს, რომ
 იგი ამით [პელიასს] გააახალგა-
 ზრდავებს. დარწმუნებისათვის
 [მედეამ] ცხვარი ასო-ასოდ აქნა,
 მოხარშა და კრავად აქცია.
 ქალიშვილებიც იჯერებენ, მამას
 მღულარე ქვაბში აგდებენ და ხარ-
 შავენ.

**მიქაელ მოციქულის
 ანღაზების კრებულიდან**

Cent. XI 58. Μη θεᾶς
 ἄνθρωπον ὡς Ἄθάμας
 λείπει τὸ ἐλοῦ. ἐπὶ τῶν αἰρου-
 μένων τῶν κρειττόνων τὰ ἤτονα
 Ἄθάμας ἐκ Νεφέλης δύο παιῶνας
 ἔσχε, Φρόξον καὶ Ἑλλην. ἀφ᾽ ἑ-
 οῦν τὴν Νεφέλην θεᾶν ὠψαν,
 θνητῆ γυναικὶ ἐμίγη. ζηλοτυ-
 πήσασα οὖν ἡ Νεφέλη ἀπέπτῃ
 εἰς οὐρανὸν καὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς

„ღმერთქალს ადამიანს
 ნუ —, როგორც ათამანტ-
 მა“; გამოტოვებულია „ამჯო-
 ბინებ“. იმათზეა [ნათქვამი],
 ვინც უარესს ამჯობინებს უკე-
 თესს. ათამანტს ნეფელესაგან ორი
 შვილი ჰყავდა, ფრიქსე და ჰელე;
 მან გაუშვა ნეფელე, რომელიც
 ღმერთქალი იყო და მოკვდავ
 დედაკაცს შეეუღლა. შურით აღგ-

χώρων ἀυχμῶ ἐκόλαζε. πέπομφε δὲ
 θεωρούς εἰς Ἀπόλλω Ἀθάμας ἐρέ-
 σθαι περὶ τοῦ ἀυχμοῦ. ἡ οὖν τούτου
 γυνή θέλουσα φέρζον καὶ Ἐλ-
 λην ἀπολωλένα: πέπεικε διὰ δῶρων
 τοὺς θεωρούς εἰπεῖν Ἀθάμαντι,
 ὧς οὐκ ἂν ἄλλως παύσασθαι τὸν
 ἀυχμὸν ἐχρησεν ὁ Πύθιος, εἰ μὴ
 τοὺς τῆς Νεφέλης θύσειε παιῖδας.
 ἀκούσας οὖν ὁ Ἀθάμας μετα-
 πέμπεται: τοὺς παιῖδας ἐκ τῶν
 ποιμνίων εἰς οὖν κριὸς ἀνθρωπίνη
 φωνῇ χρησάμενος λέγει Φυρῦξ
 καὶ Ἐλλη περὶ τῆς σφαγῆς. φευ-
 γόντων οὖν τούτων μετὰ τοῦ κριοῦ,
 ἡ μὲν Ἐλλη ἐν τῷ περαιουῖσθαι
 τὸν ἐν Ἀβύδῳ πορθμὸν ἀπεπνίγη
 πεσοῖσα ἀπὸ τοῦ κριοῦ. ὅθεν καὶ
 ἀπ' ἐκείνης Ἑλλησποντος κέκλη-
 ται. Φυρῦξ δὲ ἐποχοῦμενος τῷ
 κριῷ εἰς τὴν τῶν Κόλχων γῆν
 περισώζεται. ἔνθα καὶ τὸν κριόν,
 ὃς ὑπὸ θεῶν χρυσόμαλλος γέγονε,
 θύει τῷ Ἄρει ἢ τῷ Ἑρμῇ. καὶ
 κατοικήσας αὐτόθι τοῦνομα κα-
 ταλέλοιπε τῷ τόπῳ: ἐκ τούτου γὰρ
 ἡ Φρυγία οὕτως ἐκλήθη. Ἀθά-
 मानτα δὲ ἡ Νεφέλη δίκην αὐτῆ
 ὤσειν διὰ τοὺς παιῖδας πεποίηκε.
 προσαχθεῖς οὖν στεφανηφορῶν,
 ἐν τῷ βωμῷ τοὺς Διὸς σφαγιαζό-
 μενος ὑπὸ Ἡρακλέους σέσωστο·
 οὕτω γὰρ Σοφοκλῆς ἐν δράματι
 πεποίηκε κατὰ τὸν μῦθον. τὸ δὲ
 ἀληθὲς οὕτως ἔχει. Ἀθάμας ὁ
 Στόλου τοῦ Ἑλληνοῦ ἐβασίλευσε
 τῆς Φθίας: ἦν δὲ αὐτῷ ἀνὴρ
 ἐπίτροπος τῶν χρημάτων, ὃν μά-
 λιστα πιστὸν ἠγεῖτο, ὀνόματι Κριόν.
 ὃς ἀλωθόμενος τὸν Ἀθάμαντα

ზნებული ნეტელე ზეცად აღმაღლ-
 და და ქმრის ქვეყანა გვალვით
 დასაჯა. ათამანტიმა აპოლონთან
 ელჩები აფრინა გვალვის შესახებ
 საკითხავად. მისმა ცოლმა კი,
 რომელსაც ფრიქსესა და ჰელეს
 დალუპვა ეწადა, საჩუქრებით და-
 არწმუნა ელჩები, ათამანტისთვის
 ეთქვათ, თითქოს პითიელს ებ-
 რძანებდინოს: გვალვა სხვაფრივ
 არ შეწყდება, თუ [ათამანტი]
 მსხვერპლად არ შესწირავს ნე-
 ფელს შვილებსო. ათამანტიმა რომ
 ეს მოისმინა, შვილები ნახირი-
 დან გამოიწვია. ერთი ვერძი ადა-
 მიანის ხმით ფრიქსესა და ჰე-
 ლეს [სამსხვერპლად] დაკვლის
 ამბავს ამცნობს. ისინი ვერძთან
 ერთად გაიქცნენ; აზილოსთან
 სრუტეზე გადასვლის დროს ჰელე
 ვერძიდან გადმოვარდა და და-
 იხრჩო. ამის გამო მისგან დაერ-
 ქვა ჰელესპონტი. ვერძზე ამხედ-
 რებული ფრიქსე კი მშვიდობით
 აღწევს კოლხთა მიწას. აქ ვერძს,
 რომელიც დმერთების ნებით ოქ-
 როსმატყლოვანი იყო, მსხვერპ-
 ლად სწირავს არესს თუ ჰერმესს.
 აქ იგი დასახლდა და ადგილს
 სახელი დაუტოვა: მისგან იწოდა
 ხომ ფრიგია ამგვარად.⁶³ რაც
 შეეხება ათამანტს, ნეტელემ იგი
 აიძულა, მისთვის შვილების გა-
 მო სამაგიერო ეზღო. გვირგვინ-
 შედგმული მოიყვანეს [ათამან-
 ტი], რათა საკურთხეველზე ზეც-
 სისთვის დაეკლათ, მაგრამ ჰერაკ-
 ლემ გადაარჩინა. ასე შეთხზა
 დრამაში სოფოკლემ პითის
 მიხედვით. სინამდვილეში კი ასე

ἀποκτείναι ἐπέλοντα τὸν Φιρῦξον, ὁ γὰρ ὅστις τοῦτο τῷ Φιρῦξῳ ἔδωκεν ἵνα κατασκευάσῃ αὐτὸν καὶ ἐπιτελέσῃ ἐν αὐτῇ τὰς ἐπιτολάς, ἐν ἧς καὶ ἡ μήτηρ Πέλοπος ἔνομα ὁ αὐτῇ Ἡώς. καὶ αὐτῇ ἐκ τῶν αὐτῆς χρημάτων εἰκόνα ποιησαμένη χρυσοῦν ἐπέθετο. σὺν τοῖς χρήμασι γοῦν καὶ Φιρῦξον καὶ Ἑλλήν ὁ Κριός ἐν ταύτῃ ἐνθῆς ἔρχετο ἀπὸ τῶν ἢ μὲν οὖν Ἑλλήν κατὰ τὸν πλοῦν ἀσθενήσασα ἀπέθανεν ἕξ ἧς καὶ Ἑλλήσποντος ἐκλήθη. αὐτοὶ δὲ ἀφικόμενοι εἰς τὸν Φῶσιν κατοικοῦσιν αὐτοῦ, καὶ γαμῆ Φιρῦξος τῇ τῶν τῶν Κόλχων βασιλέως θυγατέρα Διήτου, οὗς ἔδωκεν αὐτῷ τῇ χρυσοῦν εἰκόνα τῆς Ἡώς, ἀλλ' οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. οὕτως ἡ ἀλήθεια ἔχει.

იყო: ათამანტი, ჰელენის ძის სტო-
 ლეს ვაგი, ფთიაში მეფობდა. მას
 ჰყავდა ერთი განძეულთა გამგე-
 ბელი კაცი, რომელსაც ძალიან
 სანდოდ თვლიდა, სახელად კრი-
 ოსი. ამან შეიტყო, რომ ათა-
 მანტს სურს ფრიქსეს მოკვლა და
 ამას ფრიქსეს უმელოვნებს. ფრიქ-
 სემ გაამზადა ხომალდი და შიგ
 მრავალზე მრავალი განძი ჩააწ-
 ყო. ამავე ხომალდზე [იყო] ჰე-
 ლოპის დედა. სახელი მისი ეოსი.
 ამან თავისი განძეულობიდან ოქ-
 როს გამოსახულება გააკეთა და
 [ხომალდზე] დადგა. ერთი სი-
 ტყვით კრიოსმა ფრიქსე და ჰელე
 განძეულობითურთ [ხომალდზე]
 მოათავსა და გზას გაუდგა. მგზავ-
 რომბაში. ჰელე ავად გახდა. და
 მოკვდა. მისგან იწოდა ჰელეს-
 პონტი. ისინი კი ფაზისს აღწე-
 ვენ და იქ სახლდებიან. ფრიქსე
 ირთავს კოლხთა მეფის აიეტის
 ასულს და ურვადად [აიეტს] აძ-
 ლევს ეოსის ოქროს გამოსახუ-
 ლებას და არა ვერძის ტყავს.
 ასეთია სიმართლე.

ბიზანტიური ხანა

კლიმენტი ალექსანდრიელი

(II—III სუკ.)

ტექსტი:

1. Clementis Alexandriini opera omnia ed. Dindorf. Oxon., 1869.

2. SC, I, 2, 595.

Stromata

I, 16

§ 76: Μήδεια τε ἡ Αἰήτου ἡ Κολχίς πρώτη βαφὴν τριχῶν ἐπενόησεν.

კოლხმა მედეამ, აიგტის ასულმა, პირველმა გამოიგონა თმების შეღებვა. ¹

I, 21

§ 105: Θησεὺς δὲ, Ἑρακλέους ζηλωτῆς ὢν, πρεσβυτέρως ἔσται τῶν Τρωϊκῶν μιᾶ γενεᾶ· τοῦ γοῦν Τληπολέμου, ὃς ἦν υἱὸς Ἑρακλέους, Ὁμηρος μέμνηται, ἐπὶ Ἴλιον στρατεύσαντος. προτερεῖν ἄρα Μωσῆς ἐπιδείκνυται τῆς μὲν Διονύσου ἀποθεώσεως ἕτη χθ'. εἶγε τῆς Περσέως βασιλείας τῷ τριχοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἀποθεοῦνται, ὡς φησὶν Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς Χρονικοῖς. ἀπὸ δὲ Διονύσου ἐπὶ Ἑρακλέα καὶ τοὺς περὶ Ἰάσονα ἀριστεῖς, τοὺς ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεῦσαντας, συνάγεται ἕτη ξγ'. Ἀσκληπίος τε καὶ Διόσκουροι συνέπλεον αὐτοῖς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ῥόδιος Ἀπολλώνιος ἐν τοῖς „Ἀργοναυτικοῖς“.

თესვისი, რომელიც ჰერაკლეს მეტოქე იყო, ტროის ამბების ერთი თაობით უფროსია. ტლელიპოლემოსს კი, რომელიც ჰერაკლეს ძე იყო, ჰომეროსი იხსენიებს როგორც ილიონზე მოლაშქრეს. გამორკვეულია, რომ მოსე დიონისეს ღმერთქცევაზე აღრე იყო ექვსას ოთხი წლით; ის ხომ ღმერთად ჩაირიცხა, როგორც ამბობს აპოლოლორე „ქრონიკებში“, პერსეუსის მეფობაზე აღრე სამას ორი წლით. ხოლო დიონისელან ჰერაკლემდე და იასონის გარშემო შემოკრებილ გმირებამდე, რომლებმაც „არგოთი“ ილაშქრეს, ითვლება სამოცდასამი წელი. მათთან ერთად იმოგზაურეს ასკლეპიოსმა და დიოსკურებმა, როგორც მოწმობს როლოსელი აპოლონოსი „არგონავტიკაში“. ²

მთოლოგის პატარელი

(?—312)

ტექსტი:

SC, I, 3. გვ. 658.

XIV

[Τὰ ἐν τῇ ζῶντι κατ-
ηστερῖσθαι παρισταῖσις ἐχέμυσις
αἰνῆαις, τὸν μὲν Κριὸν φάσαιοντες
τὸν τῆν Ἑλληγν εἶναι τῆν Ἀθῆ-
μαγτος θῆαισι:σῆαι καὶ Φρῖξον
εἰς Σαῖμας...

[ცხოველთა გამოსახულების
ზოდიაქოში] მოთავსებას მითი-
ური მიზნებით ხსნიან, როცა
ამბობენ, რომ ვერძი სწორედ
ისაა, რომელმაც ათამანტის ასუ-
ლი ჰელე და ფრიქსე სკვითებთან
გადაიყვანა.

მხსენი კახარიელი

(260—340)

ტექსტი:

„გეორგია“, ტ. I, გამოსცეს ალ. გამყრელიძემ და სიმონ
ყაუხჩიშვილმა. თბილისი, 1961. გვ. 21—32.

Migne, PG t. t. 19—24.

Eusebius, Werke. Band VIII: Die Praeparatio evan-
gelica. Herausgegeben von Prof. Dr. Karl Mras, Wien. 1954
(I Teil).

X, 6

განმეორებულია მცირეოდენი ცვლილებით (სიტყვათა გადას-
მით) კლიმენტი ალექსანდრიელის ზემოთ დამოწმებული ტექსტი—
Stromata I, 16, § 76 (Praeparatio evangelica: Migne, PG 21,
793; Eusebius, Werke VIII, 1, 576; „გეორგია“ I, 24).

X, 12

სიტყვასიტყვით განმეორებულია კლიმენტი ალექსანდრიელის
Stromata-ს I, 21, § 105 (Pr. ev: PG 21, 829; Eusebius, Werke
VIII, 1, 604; „გეორგია“ I, 27).

„ქრონიკა“

ევსევის „ქრონიკა“ მოღწეულია ფრაგმენტულად ბიზანტიურ
„ქრონოგრაფიებში“ (უპირატესად გიორგი სინგლოზის ქრონო-
გრაფიაში). დაცულია ევსევის შრომის პიერონიმესეული ლათინური
თარგმანი, ასევე—სირიული და სომხური თარგმანები. ჩვენთვის სა-
ყურადღებო ადგილი ევსევის „ქრონიკიდან“ მოთავსებულია „გე-
ორგიაში“ (I, 31). აქ იგი წარმოდგენილია J. Karst-ის გერმანუ-
ლი თარგმანის მიხედვით.

„შეოთხე თაობაში, როდესაც ასურეთში პანიონოსი ბატონობდა, არგონავტებმა საომარი ხომალდები შეაჯგუფეს მდინარე ფაზისისაკენ და კოლხ მენტესკენ (Mente); და ჰერაკლემ გზას აუხვია თავისი ტრფობის გამო ჰილასისადმი და, როგორც ამბობენ, ამ ხეტიალში მიაღდა გამირს [კაპადოკიაში]“, კვლავ ამბობს: „ათასი წელი ვავიდა შამირამიდან მეფე მიტრეოსამდე: თუ გამოითვლის ვინმე, ორივე მხრით დამთხვევას იპოვის. მაგრამ მედღამ, კოლხმა ქალმა, გრძნეულმა, დატოვა მეფე ეტიუსი (=აიეტო); მისი ვაჟია მედოსი, რომლისაგანაც არიან მიდიელები, ესე იგი მარები, და მათ ქვეყანას ეწოდა მედია, ესე იგი მარასტანი“.

იხ. კ ე ფ ა ლ ი ო ნ ი, „მუხებიდან“:

Col. 61, 26.

In postrema (hac) stirpe sub ἴστέρη δὲ γενεῆ ἣ κατὰ Παν-
Panini Assyriorum regno, Argo- νύαν ἀρχοντα ὁ τῶν Ἀργοναυτῶν
nautarum classis navalis navi- στόλος ἐπλευσεν ἐπὶ τὴ Φάσιον καὶ
gavit in Phasin fluvium, atque Μηδείην τὴν Κολχίδα...
ad Mentem³ Kolkhidem (sic!) S y n c. 315, 6—316, 7.

მომდევნო თაობაში, ასირიელებზე პანიონოსის გამგებლობის დროს, არგონავტთა საზღვაო ლაშქარი გაემგზავრა ფაზისსა და კოლხ მედელსაკენ.⁴

ლიბანიონი

(314—393)

ლიბანიონს ანტიოქელი ცნობილი მკვერმეტყველი და კონსტანტინეპოლისა და ნიკომედიის რიტორიკული სკოლების მეთაური იყო. მოღწეულა ლიბანიონის სიტყვები, დეკლამაციები, წერილები და სხვა შრომები. ლიბანიონს ხშირად მოიხსენიებენ არგონავტთა თქმულების პერსონაჟებს: იასონს, მედეას, აიეტს.*

ტექსტი:

Libanii opera ed. Foerster. I—XI, Lipsiae 1903—1922.
SC I, 3, 688.

„გეორგიკა“ I, 59—68.

„წინასწარი ვარჯიშობანი“—Progymnasmata

Ἡ θ ὦ π ο ἰ ο ἰ α ἰ .

„რა სიტყვებს იტყოდა მედეა თავისი შვილების დაკვლის წინ?“—
Τίνας δὲ ἐποίησε λόγους Μηδεία μᾶλλον αὖτε ἀποσφάττειν τοὺς ἔαυτης
καὶ δα;

* იხ. ს. ყ ა უ ხ ი შ ვ ი ლ ი, ბიზანტიური ლიტერატურის ისტორია, თბ., 1963, გვ. 91 შმდგ.

„რა სიტყვებს იტყვოდა მედღა, როცა იასონი სხვას ირთავდა?“ —
Τίννας ἄν εἶποι λόγους Μήθεια γαμοσύντος ἑτέρων Ἰάσσου;

კოლხთა ქვეყანას ლიბანიოსი უწოდებს „სკვითთა ქვეყანას“,
აიეტს—„სკვითთა მეფეს“, მედღას კი—„სკვითთა მეფის ასულს“:

Ὅνδ' ἐν ἔμ' με τῶν δικαίων ἐξ-
ετάζειν τὸ πληθὺς καὶ τὸ μέγεθος
τῶν ἔμῶν κακῶν, ἀλλ' ἔταν λογίσω-
μαι τί θράσασα τίνων ἀπολέσασκα,
πάντα πρὸς δίκην ἡγοῦμαι μισρά.
Αἰήτης ἐμοὶ πατήρ καὶ Σχυθῶν
ἦν βασιλεύς. Καὶ παρθενία καὶ
φήμη βελτίων καὶ πολλοὶ τῶν
ἐν τέλει μνηστῆρες καὶ τῶν παρ-
όντων ἐλπιδες ἀμείνους.

არავითარი კანონი არ მრთავდა
ნებას ჩამედინა ესოდენი მრავალი
და დიდი ბოროტება; მაგრამ,
როდესაც ავწონ-დავწონი, თუ
ჩემი მოქმედებით რა სიამოვნებას
ვეწიე, მივდივარ იმ დასკვნამდე,
რომ ყველაფერი ეს მცირეა სამა-
რთლიანობის თვალსაზრისით. აი-
ეტი მამა იყო ჩემი და სკვითების
მეფე. ქალიშვილობაც და სახე-
ლიც უკეთესი მქონდა და მრავა-
ლი წარჩინებული საქმროც მთხო-
ულობდა. და მდგომარეობის იმე-
დებიც უფრო უკეთესი იყო.

[Ἰάσων] ἐν γῆ Σχυθῶν τῆν
'Ἀρτεμιν ἠμυσε...

[იასონი] სკვითთა მიწაზე არ-
ტემიდეს იფიცებდა.

თემისტოქოსი

(c. 317—388)

თემისტოქოსი მოღვაწეობდა კონსტანტინეპოლში როგორც მკვერ-
მეტყველებისა და ფილოსოფიის მასწავლებელი. რიტორიკული გა-
ნათლება, როგორც თვითონ გადმოგვცემს, მიიღო კოლხეთში—
ფაზისის (ფოთის) რიტორიკულ სკოლაში. თემისტოქოსს
მიეკუთვნება არისტოტელეს თხზულებათა „პარაფრაზები“ და 36
სოფისტური სიტყვა.*

ტექსტი:

1. „გეორგიკა“, ტ. I. გვ. 45—58.
2. Themistii orationes, ed G. Dindorfius. Lips., 1832.
3. SC I, 3. გვ. 689—698.

* ს. ყაუხჩიშვილი. დასახ. ნაშრ. გვ. 87 შმდგ.

სიტყვებიდან

Oratio XVIII

Τὰ μὲν γὰρ φάρμακα τῆς Κολχίδος ἐξηπάτησε τὰς Πελιδάδας, ὑποχομένης τὸν πατέρα αὐταῖς ἀντὶ πρεσβύτου νέον ποιήσειν (P. 223 d).

კოლხი ქალის შხაშმა აცლუნა პელიასის ასულები, ვინაიდან დაჰპირდა [მედეა], რომ მათ მოხუც მამას გააახალგაზრდავებდა.

Oratio XXVII

Ἐγὼ τοῖσυν καὶ αὐτὸς, ὃ χρηστὴ νεανία, ἐν πολὺ τοῖσδε ἀφανεστέρῳ χωρὶς τοὺς ῥητορικοὺς λόγους ἀνεδρεψάμην, οὐδὲ ἐν ἡμέρῳ καὶ Ἑλληνι, ἀλλ' ἐν τῇ ἐσχάτῃ τοῦ Πόντου πλησίον Φάσιδος, ἔπου καὶ τὴν Ἀργὴν σάθεισαν ἐκ Θεσσαλίας ποιηταί τε ἐθαύμασαν καὶ οὐρανὸς ἀνηρείψατο· ἐκεῖ δὲ που καὶ ὁ Θερμῶδων καὶ τὰ Ἀμαζόνων ἔργα καὶ τὸ Θემισκύριον... (P. 332 d—333 a).

მეც, აგრეთვე თვითონ, ჰაბუკო კეთილო, რიტორიკის ნაყოფი მოვიმეცე გაცილებით უფრო უჩინარ აღვილას, ვიდრე ესაა, არა წყნარსა და ელინურ [აღვილას], არამედ პონტოს კიდეში, ფაზისის მახლობლად, სადაც თესალიიდან წამოსულმა „არგომ“ დაისადგურა, რომელსაც პოეტებმა გაკვირვებით [უმღერეს] და რაც ზეცამ აღიტაცა; იქ, სადაც თერმოლონი, ამჟამინთა საქმენი და თემისკირიონია. ⁵

035230 სარდელი

(c. 345—420)

ევნაპი იყო ფილოსოფოსი — სოფისტა. მოღწეულია მისი შრომა „სოფისტთა ცხოვრება“ და თხზულების — „ისტორიული მოგონებების“ ფრაგმენტები.

ტექსტი:

„გეორგოკა“ I, გვ. 167.

Historici Graeci Minores, ed. L. Dindorf, I, 239; Excerpta vol. I, 596.

Οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ μῦθοι λέγουσι περὶ τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν Κολχίδα, δρακοντείων ὀδόντων κατασπαρέντων, ἐν δελοῖς (v. I. ἐνόπλους) ἄμα τῷ σπέρῳ τοῖς ძველი მითები გაღმოვეცემენ ბეოტიისა და კოლხეთის შესახებ ამბებს: დრაკონის კბილები რომ ითესებოდა, თესლისაგან ამოღი-ოღნენ შექურვილი ვაჟაკები.

ἀνδρας ἀναπάλλεσθαι (v. I. ἀνα-
τέλλεσθαι).

ერშია სოზომენე

(V საუკ.)

ერშია სოზომენე თეოდოსი II-ის თანამედროვე საეკლესიო ისტორიკოსია. მის „ისტორიაში“ დაცულია ცნობა არგონავტებზე.

ტიქსტი:

„გეორგიკა“ ტ. I. გვ. 241.

Migne, PG 67, 872—873: Historia eccl. I, 6.

არგონავტები

Μαξεντίου τοῦ Ἐρμουλίου παι-
δὸς ἀναίρειθέντος καὶ τῆς αὐτοῦ
μοίρας εἰς Κωνσταντῖνον ἐπιπε-
σοῦντος ἀνεῶς ἐθρήσκουσιν ἕσσι τε
περὶ τὸν Θύβριον ποταμὸν ᾧουσιν
καὶ τὸν Ἡριδανόν, ἐν Πάθον οἱ
ἐπιχώριοι καλοῦσι, καὶ τὸν Ἄκυ-
λιν, εἰς ἐν λόγος καθελκυσθῆναι
τὴν Ἀργῶ, καὶ πρὸς τὸ Ἑρρηγῶν
διασθῆναι πέλαγος. οἱ γὰρ Ἀρ-
γοναῦται τὸν Αἰήτην φεύγοντες οὐ
τὸν αὐτὸν πλοῦν ἐν τῇ ἐπανόδῳ
ἐποιήσαντο· περαιωθέντες δὲ τὴν
ὑπὲρ Σκύθας θάλασσαν διὰ τῶν
τῆδε ποταμῶν ἀφίκοντο εἰς Ἴτα-
λῶν ὄρια καὶ χειμάσαντες ἐνταῦ-
θα πόλιν ἔκτισαν, Ἥμονα προσ-
αγορευομένην. τοῦ δὲ θέρους ἐπι-
καταλαβόντος, συμπραξάντων αὐ-
τοῖς τῶν ἐπιχωρίων, ἀμφὶ τοῦς
τετρακασίους σταδίους ὑπὸ μηχα-
νῆς ἔλκοντες τὴν Ἀργῶ διὰ γῆς,
ἐπὶ τὸν Ἄκυλιν ποταμὸν ἤγαγον,
ὅς τῃ Ἡριδανῷ συμβάλλει. Ἡριδα-
νὸς δὲ εἰς τὴν κατὰ Ἴταλοῦς
θάλασσαν τὰς ἐκβολὰς ἔχει.

როდესაც მოკლულ იქნა პაქ-
სენტიუსი პერკულიუსის ძე, და
მისი წილი [სამფლობელო] კონ-
სტანტინეს ხელში გადავიდა, თა-
ვისუფლად ირწმუნეს [ღვთის
სიტყვა] იმათ, რომლებიც ცხოვ-
რობდნენ მიდამოებში მდინარე
ტიბრისა და ერიდანოსისა, რო-
მელსაც იქაურები ჰადუსს ეძახი-
ან, და აკვილისა, რომელშიც, გად-
მოცემის მიხედვით, შეათრიეს
„არგო“ და შემდეგ ტირენთა
ზღვაში უვნებლად შეაცურეს. არ-
გონავტებმა ხომ, აიეტს რომ გა-
მოექცნენ, უკან დაბრუნებისას იმ-
ავე გზით კი არ გამოსცურეს,
არამედ გამოიარეს სკვითებს ზე-
მოთ [არსებული] ზღვა, იქაური
მდინარეების გამოვლით მოალ-
წიეს იტალიელთა ქვეყანაში და
დაზამთრების შემდეგ აქ დააარ-
სეს ქალაქი, რომელსაც ჰემონი
ეწოდება. ზაფხული რომ დადგა,
იქაურთა დახმარებით, დაახლოე-
ბით ოთხასი სტადიონის მანძილ-
ზე მიწაზე ათრიეს „არგო“ მან-
ქანის საშუალებით და ჩაუშვეს

იგი მდინარე აკვილში, რომელიც
ერიდანოსს ერთვის. ერიდანოსი
კი იტალიის ზღვაში ჩადის.

პროკოპი კეზარიელი

(დაახ. 490—?)

პროკოპი კესარიელი ბიზანტიური საისტორიო პროზის თვალ-
საჩინო წარმომადგენელია. მისი თხზულებები, საერთო სათაურით
„პოლემიკა“ (Πολεμικά), საუკეთესო წყაროა ბიზანტიისა და საქართ-
ველოს ისტორიისათვის. არგონავტების თქმულებასთან დაკავშირე-
ბულ ამბებს პროკოპი მოიხსენიებს იქ, სადაც ლაზიკის შესახებ გვე-
საუბრება.

ტექსტი:

1. ს. ყაუხჩიშვილი, გეორგია, II, 1934.
2. Procopii Caesariensis opera omnia, I—III, Lips., 1905—
1913.

De Bello Persico

II, 17

Ἀφικομένοις τε αὐτοῖς ἐξ [ხოსრომ და მიდთა ჯარმა] მილ-
μέσσην Κολχίδα (ὄν δὴ τὰ τε ἀμφι წიეს შუაგულ კოლხეთს (სადაც
Μήδειαν καὶ Ἰάσονα οἱ ποιηταὶ ადგილი ჰქონდა, როგორც ამას
γεγενῆσθαι μυθολογοῦσιν)... პოეტები მოგვითხრობენ, იასონ-
ისა და მედეას ამბავს)... .

De Bello Gothico

VIII, 2

Μετὰ δὲ Ἀθήνας Ἄρχαβίς ათინის შემდეგ მდებარეობს
τε οἰκεῖται καὶ Ἀφαροῖς, πῶς არქაბე და აფსარუსი, ძველი ქა-
ἀρχαία, ἣ τὸν Ῥιζαίου διέχει ლაქი, რომელიც რიზეს კარგა
ὄδῳ ἡμερῶν τριῶν μάλιστα. αὕτη სამი დღის სავალი გზითაა და-
Ἄψυρτος τὸ πᾶσιδον ὀνομάζετο, შორებული. ძველად მას ეწოდე-
ὄμωνυμος τῷ ἀνθρώπῳ· διὰ τὸ ბოდა აფსირტოსი—კაცის სახე-
πᾶσιδος γεγενημένη. ἐνταῦθα γάρ ლი, აქ გადატანილი უბედურე-
φασιν οἱ ἐπιχώριοι ἐξ ἐπιβουλήs ბის გამო. მკვიდრნი ამბობენ,
Μηδείας τε καὶ Ἰάσονος τὸν Ἄψυρ- რომ აქ მედეასა და იასონის ვე-
τον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι καὶ რაგობით აღამიანებს გამოაკლდა
δὲ αὐτὸ τὴν ἐπωνυμίαν τὸ χωρίον აფსირტე და ამის გამო ადგილმა

λαβείν, ὁ μὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ ἀπέθνησκε, τὸ δὲ ἀπ' αὐτοῦ ὀνομάζετο. ἀλλὰ πολὺς ἄγαν μετὰ ταῦτα ἐπιρρέυσας ὁ χρόνος καὶ ἀνθρώπων ἀναριθμοῖς διαδοχαῖς ἐνακμάσας αὐτὸς διαφθίρει μὲν τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιβολὴν ἰσχυσεὺν ἐξ ὧν τὸ ὄνομα ξύχεται τοῦτο, ἐς δὲ τὸν νῦν φαινόμενον τρόπον μεταρρυθμῆσαι τὴν προσηγορίαν τῷ τόπῳ. τοῦτου δὲ τοῦ Ἀψύρτου καὶ τάφος ἐς τῆς πόλεως τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἤλιόν ἐστιν...

Ὅστε εἰκότως θαυμάσειεν ἄν τις τῶν Κόλχους φαμένων Τραπεζουντίοις δμόρους εἶναι. ταύτη μὲν γὰρ καὶ τὸ δῆρας ξὺν τῇ Μηδεῖα συλήσας Ἰάσων οὐκ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ πάτρια ἦδη φυγῶν φαίνοιτο, ἀλλ' ἔμπαλιν ἐπὶ Φάσιον τε ποταμὸν καὶ τοῦς ἐνδοτάτω βραβάρους...

Κατὰ ταύτην δὲ που τὴν Λαζικῆς μοῖραν ἀπέχειτο, ὥσπερ οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, καὶ τὸ δῆρας ἐκεῖνο, οὐπερ ἔνεκα οἱ ποιηταὶ τὴν Ἀργὴν ἀποτετορνεύσθαι μυθολογοῦσι. λέγουσι δὲ ταῦτα, ἐμὴν γνῶμην, ἀληθινοὶ ἦσαν. οὐ γὰρ ἄν, οἶμαι, λαθῶν τὸν Αἰήτην Ἰάσων ἐνθῆνδε ἀπηλλάσσετο ξὺν τῇ Μηδεῖα τὸ δῆρας ἔχων, εἰ μὴ τὰ τε βασιλεία καὶ τὰ ἄλλα τῶν Κόλχων οἰκία τοῦ χωρίου διείργετο Φάσιδι ποταμῷ, ἵνα δὴ τὸ δῆρας ἐκεῖνο κείσθαι

მისი სახელი მიიღო; ის ხომ ამ ადგილას მოკვდა და ეს ადგილიც მისგან იწოდა ასე. მაგრამ მას შემდეგ ძალიან დიდი ხანი გავიდა და ადამიანთა ურთიცხვი ცვლა მოხდა. შეირყვნა იმ გარემოებათა ვითარება, რომელთაგან ეს სახელი მომდინარეობს და ახლა ამ ადგილის სახელწოდება ამგვარად გადასხვავებულა. ამ აფსირტეს საფლავი არის ქალაქის აღმოსავლეთ ნაწილში. *

ასე რომ გავიჩვენებთ ღირსია ის, ვინც ამბობს, რომ კოლხები ტრაპეზუნტელების მოსახლვრენი არიანო. იასონმა რომ შედეასთან ერთად საწმისი გაიტაცა, ამ გზით შეეძლო გაქცეულიყო არა ელადასა და მშობლიური ადგილებისკენ, არამედ უკან—მდინარე ფაზისისა და [ქვეყნის] სიღრმეში მცხოვრებ ბარბაროსებისკენ.

საღლაც ლაზიკის ამ ნაწილში, როგორც ადგილობრივი მცხოვრებლები ამბობენ, ინახებოდა ის საწმისი, რომლის გულისთვისაც, პოეტთა მითების თანახმად, „არგო“ აიგო. ჩემი აზრით, ისინი ამას სრულიად უსაფუძვლოდ ამბობენ. მე ვფიქრობ, რომ იასონი, შედეასთან ერთად საწმისის მქონე, ვერ დაიძვრებდა თავს აქედან აიეტისაგან მალულად, მეფის სასახლე და კოლხთა სხვა სადინადრო ადგილები რომ მდინარე ფაზისით არ ყოფილიყო

ξυνέβαινε, ὃ δὴ καὶ οἱ ποιηταὶ παραδηλοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα ἀνα-
γραψάμενοι.

გამოცალკავებული იმ ადგილს, სადაც ის საწმისი იყო დაცული, რომელსაც ამ ამბების აღმწერელი პოეტები გაკვრით აღნუსხავენ.

VIII, 14

...Ταύτην παραρρεῖ τὴν χάραν ποταμός, Ῥέων ὄνομα. οὐ δὴ καὶ φρουρίον ὑποδομήσαντο ἐκ παλαιοῦ Κόλχοι, οὐπερ ἕστερον αὐτοὶ τὸ πλεῖστον ἐς ἔδαφος καθείλον, ἐπεὶ ἐν πεδίῳ κείμενον ἐσάγαυ ὑπτιφ εὐέφεδον σφίσιον ἔδοξαν εἶναι. Κοιτιάϊον δὲ τότε τὸ φρουρίον ὠνομάζετο τῇ Ἑλληνῶν φωνῇ, νῦν μὲντο: Κουτατοῦσιν αὐτὸ καλοῦσι Λαζοὶ τῇ τῆς φωνῆς ἀγνοίᾳ τῆν τοῦ ὀνόματος διαφθεῖροντες ἄρμονίαν. ταῦτα μὲν Ἀριανὸς οὕτως ἱστόρησεν. ἕτεροι δὲ φασὶ πόλιν τε γεγενῆσθαι ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις τὸ χωρίον καὶ Κοιταῖον καλεῖσθαι. ἔνθεν τε τὸν Ἀλήτην ἄρμησθαι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοὺς ποιητὰς αὐτὸν τε Κοιταῖα καὶ γῆν τῆν Κολχίδα Κοιταῖτιδα καλεῖν.

ამ მხარეს ჩამოუღის მდინარე, სახელად რეონი; რომლის [სანაპიროსთან] კოლხებს ძველადვე აუგიათ ციხე, რომელიც შემდეგ ხანებში მათვე მეტწილად მიწასთან გაუსწორებიათ, რადგან ის მეტად დაბალ ვაკეზე მდებარეობდა და, მათი აზრით, ადვილი მისასვლელი იყო, მაშინ ამ ციხეს, ელინთა ენით, კოტიაიონს უწოდებდნენ, ახლა კი ლაზები მას ქუთათისს ეძახიან, რყენიან რა ამ სახელის სიმწყობრეს [ბერძნული] ენის უცოდინარობით. ასე მოგვითხრობს ამას არიანე. სხვები კი ამბობენ, ძველ ხანებში ეს ადგილი ქალაქი იყო და კოტიაიონი ეწოდებოდა. აქაური იყო აიეტი, რის გამოც პოეტები მას კოტიაიელს, ხოლო კოლხეთის ქვეყანას კოტიაიტისს ეძახდნენ.

იოანე მაღალა

(V—VI სს.)

ტექსტი:

F Gr. Hist. I.

„ქრონიკა“

Chron. v. p. 117, 17—119,
23 (Ἑκλογ. Ἰστ. p. 210, 15—
212, 8):

Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τῆς Σι-
 κελίας ἦλθεν εἰς τὰς Αἰολίας
 νήσους, καὶ δεξιῶθις παρὰ τοῦ
 Αἰόλου βασιλέως τῶν νήσων <ἀν-
 άγεται πρὸς τὴν Κίρκην καὶ τὴν
 αὐτῆς ἀδελφὴν Καλυψῶν, θυγα-
 τέρας Ἴατλαντος βασιλέως τῶν
 νήσων>, ἕστις μέλλων τελευτᾶν
 διένειμε τὰς δύο νήσους ταῖς θυγα-
 τράσι αὐτοῦ, καὶ ἦσαν βασιλῆδες
 τῶν δύο νήσων. (2) ἡ δὲ Κίρκη
 ὑπῆρχεν ἰέρεια Ἡλίου, δοθεῖσα
 ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς ἐκ νηπιόθεν
 ἀνατραφῆναι εἰς τὸ ἱερὸν ἐν τῇ
 νήσῳ τῇ λεγομένῃ Αἰαίᾳ, ἥτις
 ἀνῆλθεισα ἐγένετο μυστικὴ μά-
 γος. ἦν δὲ εὐπρεπὴς πάνυ. ἡ δὲ
 τεύτης ἀδελφὴ Καλυψῶν, διαφθο-
 ρουμένη αὐτῇ, ἔχθρον εἶχε πρὸς
 αὐτὴν μεγάλην, λέγουσα (φησὶ)
 „διὰ τί ἀρνείται τὸν ἴδιον <ἡμῶν>
 πατέρα τὸν Ἴατλαντα καὶ λέγει
 ἑαυτὴν θυγατέρα Τιτᾶνος Ἡλίου“;
 καὶ ἐφοβείτο αὐτὴν ἡ Κίρκη,
 ἐπειδὴ ἡ Καλυψῶ εἶχε πλεῖστος
 ἀνδρῶν γενναίων ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐ-
 τῆς νήσῳ, <καὶ ἐδέδιε>, μί-
 ποτε ὀργιζομένη ἐπέλθοι καὶ κακῶς
 αὐτῇ χρῆσεται. (3) <καὶ> λοι-
 πὸν ἡ Κίρκη ὡς μὴ δυναμένη
 τινὰς προτρέψασθαι εἰς συμμαχίαν
 καὶ παραφυλακὴν ἑαυτῆς, κατα-
 σκευάσασα διὰ βοτανῶν τινῶν φάρ-
 μακον, τοὺς παριόντας (φησὶ)
 ξένους ἐδεξιοῦτο καὶ διὰ ποτοῦ
 δόσεως ὑποταγὴν φιλτροῦ θεινοῦ
 καὶ παραμονῆς καὶ λήθης πατρι-
 δος ἰδίᾳς τοὺς πίνοντας ξένους
 ἐποίει συνεῖναι αὐτῇ. καὶ πάντες
 αὐτῇ εἰς ὑπερβολὴν παρέμενον

ὀδისეესი სიცილიიდან ეოლი-
 ის კუნძულებს მიადგა. აქ მი-
 ილო კუნძულთა მეფემ ეოლოსმა.
 <მერე გაემართა კირკესა და
 ამის დის კალიფოსსაკენ, კუნ-
 ძულთა მეფის ატლანტის ასუ-
 ლებისაკენ>. ატლანტმა, როცა
 სიკვდილი დააპირა, ორი კუნ-
 ძული თავის ასულებს არგუნა:
 ამრიგად, [ასულები] ორი კუნ-
 ძულის დედოფლები იყვნენ.

(2) კირკე იყო ჰელიოსის ქუ-
 რუმიზე. მამამისმა ზავშობიდანვე
 მიიბარა იგი აღსაზრდელად ტა-
 ძარს აიიიად წოდებულ
 კუნძულზე. როცა გაიზარდა,
 საიდუმლოთა ჯადოქარი გახდა.
 მისადმი შურით აღსაესე დას,
 კალიფოსს, დიდი მტრობა ჰქონ-
 და მასთან და (ამბობენ) ეუბნე-
 ბოდა: „რისთვის უარყოფ სა-
 კუთარ <ჩვენ> მამას, ატლანტს,
 და თავს ტიტან ჰელიოსის ასუ-
 ლად აცხადებ?“ ეშინოდა კირ-
 კეს მისი, ვინაიდან კალიფოსს
 მრავალი ძლიერი ვაჟაკი ჰყავ-
 და მის საკუთარ კუნძულზე; <და
 შეეშინდა> განრისხებულნი [კა-
 ლიფოს] ოდესმე თავს არ დას-
 ხმოდა და მისთვის ბოროტი რამ
 არ შეემთხვია.

(3) ბოლოს, რაკილა ვერ შეძ-
 ლო, გადაეხიზებინა ვინმე მო-
 კავშირედ და მის დამცველად,
 კირკემ რაღაც ბალახებისაგან წა-
 მალი შეამზადა; (ამბობენ), რომ
 [მასთან] მიმსვლელ უცხოელებს
 ალერსით ლებულობდა და სასმე-
 ლის მიწოდების წყალობით სას-
 წაულებრივ მომეუსხავ ძალას

εις την αὐτὴν νῆσον ληθάρχου-
 τεσ τῆσ ἐαυτῶν πατρίδοσ· καὶ
 συνῆγε πολλοὺσ, (4) μαθούσα ἡ
 Κίρκη τὰ πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεῶσ
 ἐν τῇ αὐτῆσ νήσῳ καταντῆσαι ἐκ-
 ἔλευσε καὶ τοὺσ ἰδίουσ δεξιῶσα-
 σθαι σπουδαίωσ τὸν Ὀδυσσεῶ καὶ
 τὸν αὐτοῦ στρατόν· ἦβούλετο γὰρ
 ἔχειν αὐτὸν καὶ τοὺσ αὐτοῦ ὡσ
 πολεμικοὺσ· εἰσ συμμαχίαν ἐαυτῆσ.
 ὁ δὲ Ὀδυσσεὺσ ἡ μόνον παρέβηλεν
 ἐν τῇ αὐτῆσ νήσῳ, εἶδε πολλοὺσ
 ἄνδρασ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ ἄπο
 διαφόρων πατρίδων· ἐπιγνοὺσ δὲ
 καὶ τινασ ἄνδρασ ἐκ τοῦ Ἀχαικοῦ
 ὄντασ στρατοῦ πρὸσ αὐτόν ἐληλυ-
 θότασ ἐπηρώτησεν αὐτοὺσ λέγων·
 „τίνοσ χάριν ἐν τῇ νήσῳ ταῦτη οἰ-
 κεῖτε;“ οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ ὅτι: „ἐκ τοῦ
 Ἀχαικοῦ ὑπάρχομεν στρατοῦ καὶ
 θαλασσιῶν κυμάτων βία προσε-
 πελάσαμεν τῇ νήσῳ ταῦτη, καὶ
 πόμα λαβόντεσ μαγικὸν ὑπὸ τῆσ
 βασιλίδοσ Κίρκησ ἔρωτι δεινῷ
 βληθέντεσ εἰσ αὐτὴν ταῦτην ἔχο-
 μεν νῦν πατρίδα“, ἐξειπόντεσ καὶ
 ἄλλα τινά. (5) καὶ ταῦτα ἀκη-
 κοὺσ ὁ Ὀδυσσεὺσ συνάξασ πάν-
 τασ τοὺσ ἰδίουσ αὐτοῦ ἐκέλευσεν
 αὐτοὺσ μηδενὸσ μετασχεῖν τῶν
 ἐπιθιδομένων αὐτοῖσ παρὰ τῆσ
 Κίρκησ εἶτε βρωμάτων εἶτε πο-
 μάτων διὰ τὸ μαγγανείαν τινὰ
 ἔχειν αὐτά, ἀλλὰ ἐκ τῆσ παρα-
 σκευῆσ αὐτῷ ἐκ τοῦ Ἀΐδλου
 βασιλέωσ σιταρχίασ καὶ τῶν πρῶτην
 ὄντων ἀποθέτων ἐν τοῖσ πλοῖοισ
 βρωμάτων τε καὶ πομάτων ἐξ
 αὐτῶν μεταλαμβάνειν. τῆσ δὲ
 Κίρκησ προσεεγκούσῃσ αὐτῷ καὶ
 τῷ στρατῷ αὐτοῦ καὶ τοῖσ ναύ-

უმორჩილებდა. [წამლის] შემსმელ
 უცხოელთ აძულელებდა, მისი ერთ-
 გული გამხდარიყვნენ, საკუთარი
 სამშობლო დაევიწყებინათ და მას-
 თან ეცხოვრათ. ყველანი ხალისით
 რჩებოდნენ მასთან და მის კუნ-
 ძულზე თავის სამშობლოს ივიწყ-
 ყებდნენ. და მრავალიც შეკრი-
 ბა. (4) როცა კირკემ შენიშნა,
 რომ ოდისევსის ხომალდთკრე-
 ბული მის კუნძულს უახლოვდე-
 ბოდა, თავისიანებს უბრძანა, კარ-
 ვად მიეღოთ ოდისევსი და მისი
 ლაშქარი. უნდოდა, იგი და მისი
 ხალხი, როგორც მეომრები, მო-
 კავშირედ ჰყოლოდა. მაგრამ ოდი-
 სევსი მარტო გადავიდა მის კუნ-
 ძულზე და თბილა იქ მრავალი
 კაცი სულ სხვადასხვა კუთხიდან.
 ხოლო როცა შეიტყო, რომ მას-
 თან მისული ზოგი ვაჟკაცი აქე-
 ური (ბერძნული) ჯარიდან იყო,
 მათ კითხვით მიმართა: „რისი
 გულისთვის ცხოვრობთ ამ კუნ-
 ძულზე?“ იმათ უპასუხეს: „აქეუ-
 რი (ბერძნული) ჯარიდან ვართ;
 ამ კუნძულზე ზღვის ტალღების
 ძალით გამოვიბრძოეთ; დედოფალ
 კირკესავან ჯადოსნური სასმელი
 მივიღეთ და მისადმი საოცარი
 სიყვარულით მოხუსხულებს ახლა
 ეს [კუნძული] გვაქვს სამშობ-
 ლოდ“. მოუთხრეს სხვა რამეე-
 ბიც.

(5) როცა ეს მოისმინა, ოდი-
 სევსმა თავი მოუყარა თავის კა-
 ცებს და უბრძანა მათ, რომ კირ-
 კეს მიერ მიწოდებული საქმელ-
 სასმელიდან, ვინაიდან ამას მომ-
 ხუსხავი რამ ძალა აქვსო, არა-

ταις τροφὰς βρωμάτων και πομάτων οὐκ ἐδέξαντο παρ' αὐτῆς τὸ παράπαν. (6) και μαθούσῃ τοῦτο ἡ Κίρκη ὑπέλαβεν εἶδέναι τὸν Ὀδυσσεῖα τινὰς μυστικὰς μαγείας και προγῶναι αὐτῆς τὰ βουλεύματα, και πέμψασα μετστειλάτο αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ και ἤλθε πρὸς αὐτὴν μετὰ ὀπλικῆς βοηθείας και ἀπονοίας Ἀχαικῆς, ἀγαγὼν αὐτῇ < και > δῶρα Τρωικὰ. ἡ δὲ < Κίρκη > ἔωραχυῖα αὐτὸν και τοὺς μετ' αὐτοῦ ἤειπεν αὐτὸν προσμεῖναι τῇ νήσῳ, ἄκρις οὐ διέλθῃ δ τοῦ χειμῶνος καιρός, δεδωκυῖα αὐτῷ ἐν τῷ ἱερῷ ὄρκους μηδὲν ποιεῖν εἰς βλάβην αὐτοῦ ἢ τινος τῶν ἄμα αὐτῷ. (7) και πεισθεὶς δ Ὀδυσσεὺς διέτριψε μετ' αὐτῆς ὀλίγον καιρὸν, συμμειγείας αὐτῇ πρὸς γάμον, ἐκείνης βουληθείσης. < γνοῦσα δὲ ὅτι συνέλαβεν ἄρρενα παιδῶ — οὐδὲν γὰρ ἠγγόνει διὰ τῶν φαρμάκων — ἀπήγγειλεν αὐτῷ και Ὀδυσσεὺς εἰς σύμβολον και γνώρισμα πατρικῆς ἀσφαλείας και βεβαιώσεως τοῦ τιχτομένου δίδωσι αὐτῇ δόρυ θάλασσις τρυγόνος κέντρον δεδορατισμένον ὅστις Ὀδυσσεὺς μετὰ χρόνους πολλοὺς γεγηρακῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ παιδὸς και τοῦ δόρατος πληγείας ἐν τῇ Ἰθάκῃ τελευτᾷ. > περὶ ἧς Κίρκης ἐξέθεντο ταῦτα οἱ σοφώτατοι Σίσυφος δ Κῆρος και Δίκτυς δ ἐκ τῆς Κρήτης.

ფერი არ მიელოთ და მოეხმარათ ის საკმელ-სასმელი, რომელიც მან მიიღო მეფე ეოლოსისაგან და ხომალდებში სულ ახლახან იყო ჩალაგებული. როცა კირკემ მიართვა მას, მის ლაშქარსა და მეზღვაურებს საკმელ-სასმელი, მისგან სრულიად არაფერი არ მიიღეს.

(6) ეს რომ შენიშნა, კირკე მიხვდა, რომ ოდისევსმა იცოდა რაღაც საიდუმლო ჯადოსნობა და წინასწარ შეიტყო მისი ზრახვები. მაშინ მიუგზავნა [მაცნე] და ოგი ტაძარში მიიწვია. [ოდისევსი] მის წინაშე შეიარაღებული ამალით და გადაბირებული აქაველთ გამოცხადდა და მიართვა მას ტროული საჩუქარი.

როცა კირკემ იხილა [ოდისევსი] და მასთან ერთად მყოფნი, სთხოვა მას, დარჩენილიყო კუნძულზე მანამ, სანამ ზამთრის დრო არ გავიდოდა და მას ტაძარში მისცა ფიცი, რომ არაფერს ჩაიდენდა მის ან მასთან მყოფ პირთაგან ვინმეს საზიანოდ.

(7) ოდისევსმაც დაუჯერა და დაჰყო მცირე ხანი მასთან და მისივე სურვილით კიდევ შეეუღლა. < როცა [კირკემ] შეიტყო, — არაფერი იყო ისეთი, ჯადოქრული წამლები წყალობით რომ არ სცოდნოდა, — რომ ჩაესახა ვაგი, ეს [ოდისევსს] აუწყა. ოდისევსი მამის უშიშროებისა და შობილის დამადასტურებელ ნიშნად და გამოსაცნობად [კირკეს]

აძლევს ზღვის გვირგის დეზით შემკობილ შუბს.

დიდი ხნის შემდეგ მოხუცი ოდისევეს თავისი შვილის ხელით განგმირული ითაკაზე კვდება>.⁷

კირკეს შესახებ ამ ამბებს მოგვითხრობენ უბრძნესი სისიფე კოსელი და კრეტელი დიქტისი.

p. 121,3 (Εκλ. ἰστ. p. 212, 22):

Ἄπὸ δὲ τῆς νήσου τῆς Κίρκης ἐξορμήσας ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνήχθη εἰς τὴν ἄλλην νήσον, ἢ πὸ ἀνέμων ἐναντίων ἐκριφαίει· ὄντινα ἐδῆξατο καὶ ἡ Καλυψὼ ἡ ἀδελφὴ τῆς Κίρκης καὶ πολλῆς φεραπείας ἤξλωσεν αὐτόν, συμμιγείσα αὐτῷ καὶ πρὸς γάμον.

კირკეს კუნძულიდან გამგზავრებული ოდისევესი, რომელიც პირქარმა გარიყა, მიადგა სხვა კუნძულს. იგი მიიღო კირკეს დამ, კალიფსომ, და მას დიდი სამსახური გაუწია. მერე საქორწინოდაც დაუკავშირდა.

ნონოს პანოპოლიელი

(IV—V საუკ.)

ტიქსტი:

Nonni Panopolitani Dionysiacorum libri ed. A. Ludwich, I—II, Lips., 1909—1911.

„ლიონიხიკა“

X, 99—101

(ლევეკოთეას სიტყვა)

ἔκλυον ἠερόθεν πεφορημένον
εἰς χιθόνα Κόλχων
ἄρπαγος ἀρνεῖσθαι μετῆρορον
ἦνιοχῆα
Φρίξον ἔτι ζῶειν μετανάστιον...

მე ვისმინე, რომ ჰაერიდან კოლხთა მიწაზე მიყვანილი, გამტაცებელ ვერძზე ამხედრებული სადავის მპყრობელი, გადასახლებული ფრიქსე ჯერ კიდევ ცოცხალია.

XIII, 331

Κίρκη, σύγγονος Διήτταο
πολύφρονος

კირკე გრძნებათა მცოდნე—აიეტის დაი.

ტექსტო:

F Hist. Gr. IV, 548.

„ისტორია“

Οἱ περὶ Ἰάσονα διὰ τῆς Πον-
τικῆς θαλάσσης εἰς Κολχίδα πα-
ραγενόμενοι ἔλαβον τὴν Μήδειαν
καὶ τὸ χρυσὸν λεγόμενον δέρας.
Ὅπερ ἦν οὐχ ἄσπερ ποιητικῶς
φέρεται, ἀλλὰ βιβλίον ἐν δέρματι
γεγραμμένον, περιέχον ὅσας δει-
γνέσθαι διὰ χημείας χρυσόν,

იასონმა და მისმა მხლებლებ-
მა, პონტოს ზღვით კოლხეთს
მიღწეულებმა, მოიპოვეს მედია
და ოქროდ წოდებული ტყავი.
ეს ის კი არ იყო, როგორც
აოეტურად გადმოგვცემენ, არა-
მედ წიგნი [იყო] ტყავებზე ნა-
წერი, შემცველი იმისა, თუ ვით
უნდა გაკეთდეს ოქრო ქიმიის
საშუალებით.

სვიდა—Σοῦδα

ტექსტო:

1. Suidae Lexicon, ed. G. Bernhardt. I, 1—2, II, 3—4;
Halis et Brunswigae; 1852—1853.

2. Suidae Lexicon, ed. Ada Adler I—V, Lips., 1928—
1938.

3. ს. ყაუხჩიშვილი, გეორგიკა, ტ. IV, ნაკვ. II, 315—324.

არტიკლები ლექსიკონიდან

Αἶα· ἡ γῆ.

Αἰαία· νῆσος.

Αἰήτης· ὄνομα χύριον. καὶ

Αἰήτειον ἔπος.

Ἄργοναυται· οἱ ἐν τῇ
Ἄργοι νηὶ πλέοντες.

Ἄργουσα· πόλις τῆς Εὐ-
βοίας ἐν τῇ Σαλκιδικῇ κειμένη.

Δέρας· τὸ χρυσόμαλλον δέ-
ρας, ὅπερ ὁ Ἰάσων διὰ τῆς Πον-

აია—მიწა.

აიაია—კუნძული.

აიეტი—საკუთარი სახელი.
არის აგრეთვე იემოსი აიეტზე“.

არგონავტები — ხომალდ
„არგონზე“ მყოფი მებრძოლები.

არგუსა—ევბეის ქალაქი ქალ-
კილიკეში მდებარე.⁸

საწმისი—ოქროს ბეწვიანი
ტყავი, რომელიც იასონმა მოი-

τιχης θαλάσσης οὖν τοῖς Ἀργοναύταις εἰς τὴν Κολχίδα παραγε-
νόμενοι ἔλαβον. καὶ τὴν Μήδειαν
τὴν Αἰήτου τοῦ βασιλέως θυγα-
τέρα. τοῦτο δὲ ἦν οὐχ ὡς ποι-
ητικῶς φέρεται, ἀλλὰ βιβλίον ἦν
ἐν δέρμασι γεγραμμένον, περιέχον
ὅπως δεῖ γίνεσθαι διὰ χημείας
χρυσόν. εἰκότως οὖν οἱ τότε
χρυσοῦν ὠνόμαζον αὐτὸ δέρας,
διὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν ἐξ αὐτοῦ.

Εὐξείνιος· ὄνομα πελάγους,
ὁ Πόντος. λέγει Ἡρόδοτος· „πελα-
γέων γὰρ ἀπάντων ἐστὶ θαυμα-
σιώτατος“.

Καβείρων· πόλις. καὶ Κά-
βειροι, ὄνομα ἔθνους. σημαίνει δὲ
καὶ δαίμονας.

Κιρκάϊον πεδίον· τῆς
Κίρκης. καὶ Κιρκάϊος τόπος.

Κίρκη· ἡ κερνώσα τὰ φάρ-
μακα, ἡ παρὰ τὴν κερκίδα· κερ-
κίς δὲ παρὰ τὸ κρέκω. τὰς δὲ
παιπαλώσας γυναῖκας Κίρκας φα-
μέν.

Κορύβαντες· ἔνιοι τοὺς
Κούρητας καὶ τοὺς Κορύβαντας
τοὺς αὐτοὺς ὑπελήφασιν. ἦσαν δὲ
Διὸς τροφεῖς οὗτοι καὶ φύλακες.
τινὲς δὲ αὐτοὺς δέκα φασίν, ἄλ-
λοι ἐννέα. ἦσαν δὲ τῆς Ῥέας
παῖδες. καὶ Κορύβας ὁ αὐτὸς τοῖς
Κούρησιν, οἳ ἦσαν τροφεῖς τοῦ
Διὸς καὶ διδάσκαλοι, καὶ τῆς Ῥέας
ὄπαδοί.

პოვა, როდესაც პონტოს ზღვით
არგონავტებთან ერთად კოლხეთ-
ში მივიდა. [მოიპოვა] აგრეთვე
მედეა, მეფე აიეტის ქალიშვილი.
ეს ისე კი არ იყო, როგორც პო-
ეტურად გადმოგვცემენ, არამედ
ეს იყო ტყავებზე დაწერილი წიგ-
ნი, შემცველი იმისა, თუ ვით
უნდა გაკეთდეს ოქრო ქიმიის სა-
შუალებით. ჩანს, მაშინდელი ხალ-
ხი ამ ტყავს ოქროსას უწოდებ-
და მისგან მომდინარე შესაძლებ-
ლობის გამო.⁹

ევქსინი — სახელი ზღვისა,
პონტო. ჰეროდოტე ამბობს:
„ზღვათა შორის ყველაზე უფრო
საკვირველია“.

კაბირონი — ქალაქი. არის
კაბირებიც—ტომის სახელი. აღ-
ნიშნავს ღვთაებებსაც.

ველი კირკეონი — კირკე-
სი. არის ადგილიც კირკეონი.

კირკე—წამლების შემზავებე-
ლი (კერნოვა), ან სიტყვისაგან
კერკის („ქსელი“), ხოლო კერკის
სიტყვისაგან კრეკა („ევქსოვ“).
გაიძვერა ქალებს „კირკეებს“ ვე-
დახით.

კორიბანტები — ზოგიერ-
თები კურეტებსა და კორიბან-
ტებს ერთმანეთთან აიგივებენ. ეს-
ენი ზევსის ძიძები და მცველები
იყვნენ. ერთნი ამბობენ, რომ
ისინი ათნი იყვნენო, მეორენი—
ცხრანიო. რეას შვილები იყვნენ.
კორიბანტი ითვლება კურეტებ-
ში, რომლებიც—ზევისს ძიძანი
და გამძღენი, ხოლო რეას მეგ-
ზურნი იყვნენ.¹⁰

Κυταία· πόλις. καὶ Κυται-
ίδος.

Κύταιον· τόπος τις.

Κύτη· ὄνομα πόλεως.

Κυτωρίς· τόπος παραθα-
λάσσιος.

Λήμνιον κακόν. Ἐκ γὰρ Ἀθηγῶν ἀρπάσαντες γυναῖκας οἱ Λήμνιοι καὶ τέκνοποιησάμενοι ἐξ αὐτῶν κατέσφαξαν αὐτάς μετὰ τῶν τέκνων. ἐπεὶ δὲ πάντας αἱ γυναῖκες τοὺς ἀνδρας, ὅτι αὐταῖς οὐ προσείχον, ἀνείλον ἄμα ταῖς τῶν Θρακῶν γυναῖξιν ἐπὶ τῇ δυσσώδιᾳ, ἦν Μυρσίλος μὲν διὰ τὸν Μηδεῖας ἐπὶ Ὑψιπύλῃ ζῆλον κατασχεῖν, Καύκασος (Καύκαλος?) δὲ διὰ τὸ δλιγωρῆσαι τῆς Ἀφροδίτης τὰς Λημνίας. ἔνθεν μεγάλα κακὰ Λήμνια λέγεται.

Μήδεια· Κολχίς, ἡ Αἰήτου θυγάτηρ, φαρμακιστάτη γυναικῶν· ἦτις ἀσιγῶς ἐποίησε τὸν Ἰάσονα ζεύσαντα τοὺς πυριπνόους ταύρους ἀρόσαι τὴν γῆν. καὶ λαβῶν τὸ χρυσόμαλλον δέρας ἠγάγετο τὴν Μήδειαν. ὅτι οἱ Ἕλληνες τὴν νάφθαν καλοῦσι Μηδεῖας ἔλαιον.

კვტაია — ქალაქი. აგრეთვე კვტაიისის.

კვტაიონი -- რომელიღაც ადგილი.

კვტე — ქალაქის სახელი.

კიტორისი — ზღვისპირა ადგილი.

ლემნოსური ბოროტე-
ბა — ლემნოსელებმა: ათენიდან მოიტაცეს ქალები, გაიჩინეს მათგან შვილები და მერე ისინი ნაშვილებითურთ დაკლეს. შემდეგ დელაკაცებმა თრაკიიდან მოყვანილ ქალებთან ერთად დახოცეს ყველა მამაკაცი, ვინაიდან ესენი მათ აღარ ეკარებოდნენ სიმყრალის გამო, რომელიც, მირსილეს მიხედვით, ჰიპსიპილზე შედგას ექვიანობის წყალობით შეეყარათ; კავკასოსის (კავკალოსის?)¹¹ მიხედვით კი, იმის გამო, რომ ლემნოსელი ქალები აფროდიტეს საჭირო პატივს აღარ სცემდნენ. აი აქედან ეწოდება დიდ ბოროტებათ ლემნოსური.

მედეა — კოლხელი, აიეტის ასული, ქალთა შორის უგრძნეულებს; მან უვნებელი გახადა იასონი, რომელმაც ცეცხლისმფრქვეველი ხარები შეაბა [გუთანში] და მიწა მოხნა. ხელთ იგდო რა ოქროს-საწმისიანი ტყავი, თან წაიყვანა მედეაც. ბერძნები ნავთს ეძახიან მედეას ზეთს¹².

მედიკონი

(XI სუჯ.)

ტექსტი:

Endociae Augustae Violarium. Recensuit et emendabat, fontium testimonia subscripsit Ioannes Flach. Praefatio Villoisoni. Lipsiae, 1880.

28. ათამანტიკისათვის

იხ. მიქ. მოციქ. ანდაზ. Cent. XI, 58.

37. აიეტისათვის

Αἰήτης υἱὸς ἦν Ἥλιου, δὲ
θεῶν βουλήσαν βεγγμεν Εἰδαίαν
καλλιπάρηον. γέγονε δὲ κατὰ πλε-
ονατμόν τοῦ ἰ. Ἀήτης γὰρ ἦν.
Ἀπολλώνιος: „Αἰήτη, κείνην μὲν
ἄφαρ διέχευαν ἄελλαι“. ἔπειθ δὲ
εἶπεν Αἰήτα, ὥς τοξότης τοξότα,
Ὁρέστης Ὁρέστα· ἀλλ' Ἰωνικῶς
ἔτραφε τὸ α εἰς η. [καὶ αἰήται,
ἀνέμοι]. Ἐπιμενίδης δὲ φησι,
Κορίνθιον τῷ γένει Αἰήτην, μη-
τέρα δὲ αὐτοῦ Ἐφυραν. Διόφαν-
τος δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ποντικῶν
ἱστοριῶν Ἀντιόπην φησὶν Αἰήτου
μητέρα. προγενέστερον δὲ τὸν
Ἄψυρτον Μηδεΐας [καὶ] γενέ-
σθαι [Αἰήτην] ἐξ Ἀστεροδείης τῆς
Ὁκεανὸς καὶ Τηθύος θυγατρὸς.

პელიოსის ძე იყო აიეტი, რო-
მელმაც ღმერთების შვეკონებით
შვირთოთ ლამაზლაწვიანი ილიია.¹³
[სახელი] გავრცობილია იოტიით;
იყო „აეტეს“. აპოლონიოსი [ამ-
ბობს]: „აიეტე, იგი [ხომალდი]
მყისვე დაგვიმსხვრტია ქარიშხალ-
მა“¹⁴, უნდა კი ეთქვა „აიეტა“,
როგორც „ტოქსოტეს“ — „ტოქ-
სეტა“, „ორესტეს“ — „ორესტა“,
მაგრამ იონიურად შეცვალა ალ-
ფა ეტათი. [„აიეტები“ ქარებია].
ეპიმენიდე ამბობს, რომ აიეტი
წარმოშობით კორინთელია, ხო-
ლო დედამისს ფიირეს [უწო-
ლებს]. დიოფანტე კი „პონტოს ის-
ტორიის“ პირველ წიგნში აიეტის
დედას ანტიოპეს ეძახის. აფსირ-
ტე მედეაზე უფროსი იყო; წარ-
მოშვა იგი (აიეტმა) ოკეანესა
და ტეთისის ასულ ასტეროდი-
საგან.¹⁵

45. ალკიმედესათვის

იხ. ფერეკიდე, ფრგ. 104
(59).

197 არგონისათვის

იხ. აკუსილაე, ფრგ. 38 (8).

198. „არგოს“ შესახებ

Ἄργω ἦ γὰρ ἦς καὶ
οἱ Ἀργοναῖται. Ἄργος γὰρ ἵπο-

„არგო“ ხომალდია; ამის სა-
ხელისაგანაა „არგონავტები“. არ-

θημοσύνησι τῆς Ἀθηνᾶς πεποίηκε
 τὴν Ἀργῶν, ἀλλὰ οὐχ ὡσπερ αὐτῶν
 ἐκέλευσεν ὁ Πέλλας ἀραιοῖς γόμ-
 φοις παγῆναι, ἵνα ταχέως ἀπολέσῃ
 τοὺς Ἀργοναύτας. διὰ τοῦτο ὁ
 Ἀπολλώνιος φησιν Ἀθηνᾶς ὑπο-
 θημοσύνησι γενέσθαι αὐτῆν. Φε-
 ρεκύδης δὲ ἀπὸ Ἀργίου τοῦ Φρί-
 ξου υἱοῦ· ταύτην δὲ φασὶ πρῶτην
 ναῦν γενέσθαι μακράν. ἄλλοι δὲ
 λέγουσι, Δαναὸν διωκόμενον ὑπὸ
 Αἰγύπτου πρῶτον κατασκευάσαι,
 ὅθεν καὶ Δαναὶς ἐκλήθη, ἣ δὲ
 ἐν Ἀργεῖ ἐναυπηγήθη, ὡς φησιν
 Ἡγήσανδρος ὁ Σαλαμίνιος [ὑπὸ
 Ἀργίου].

გოსმა ათენას რჩევა-დარიგებით
 ააგო „არგო“ და არა ისე, რო-
 გორც პელიასმა უბრძანა, რომ
 სუსტი სოლებით შეეკრა, რათა
 სწრაფად დაღუპულიყვნენ არგო-
 ნავტები. ამის გამო ამბობს აპო-
 ლონიოსი, რომ [ხომალდი] ათენას
 რჩევა-დარიგებით აიგო. ფერეკი-
 დე [ხომალდს სახელს დებს] ფრიქ-
 სეს იე არგოსისაგან. ამბობენ, რომ
 [„არგო“] პირველი გრძელი ხო-
 მალდი იყო. სხვები კი ამტკიცე-
 ბენ, პირველად ეგვიპტოსისაგან
 დევნილმა დანაოსმა ააგო [ხო-
 მალდი], რომელსაც ამიტომ „და-
 ნაისი“ ეწოდა. როგორც ჰეგესან
 დრე სალამინელი ამბობს. [„არ-
 გოს“ სახელი შეერქვა ასეთი იმი-
 ტომ], რომ არგოსში აიგო<არგო-
 სის მიერ>.

214. აფსირტეხათვის

Ἀψυρτος υἱὸς Αἰήτου, ἐν
 συνδιωχθέντα ἐλοῦσα ἡ ἀδελφή
 Μήδεια διέφθιρε, μελεῖσθαι τα-
 μοῦσα καὶ τῇ θαλάσῃ τὰ τῶν
 σαρκῶν ἐπισπείρασα τμήματα,
 ὅθεν αἱ Ἀψυρτίδες νῆσοι πρὸς
 ἀνατολὰς τῆς Ἀδριάδος, ἃς οἱ
 Κόλχοι ἐπέδραμον, τὰ τῆς Μη-
 δειᾶς ἔχνη μαστεύοντες καὶ ζητοῦν-
 τες, ὅτε τῶ Ἰάσονι κατ' ἔρωτα
 ἠκολούθησεν. ἦν καὶ μὴ συλλαβεῖν
 ἐκεῖνοι ἐξισχύσαντες, ἀλλ' εἰς
 κενὸν μογήσαντες ἔκησαν ὑπ'
 ἀμηχανίας ἐκεῖ· οὐ γὰρ ἦν αὐτοῦς
 εἰς Κολχίδα νοστήσαι, εἰ μὴ καὶ τὴν
 Μήδειαν ἀνακομίσονται· οὕτω γὰρ
 ὁ Αἰήτης ἠπειλήσατο. Ἡλίου καὶ
 Πέρσης τῆς Ὠκεανοῦ Αἰήτης, οὐ
 καὶ Εἰδύλας Μήδεια, Ἀψυρτος.

აფსირტე—აიეტის ძე. იგი, ვი-
 თარცა მდევარი, შეიპყრო ღამ—
 მელეამ; მოკლა, ნაჰერ-ნაჰერ აკ-
 უწა და ხორცის ნაფლეთები
 ზღვაში მიმოფანტა. აქედანაა
 აღრიატიკის აღმოსავლეთ ნა-
 წილში [განლაგებული] აფსირ-
 ტიდის კუნძულები, რომელთაც
 სწრაფად მიაღებენ მელეას კვა-
 ლის მძიიბელი კოლხები, როცა
 იასონს [მელეა] სიყვარულის გა-
 მო გაჰყვა. მათ ვერ შეძლეს
 [მელეას] შეპყრობა; ამოღდ გაი-
 სარჯნენ და გამოუვალი მდგო-
 მარეობის გამო იქ დასახლდნენ:
 მათ არ შეეძლოთ კოლხეთში და-
 ბრუნება, თუ მელეას არ მიიყვან-
 დნენ. ასე დაემუქრა მათ აიეტი.

პელიოსმა და ოკეანეს ასულმა პერსემ [წარმოშვეს] აიეტი, ხოლო ამან და ილიამ—მედია, აფსირტი.¹⁶

342. პელესა და ფრიქეს შესახებ

Ἀθάμας υἱὸς Αἰδίου, ἀδελφὸς Κρηθέως, ποιεὶ ἐκ Νεφέλης δύο παῖδας Φρίξον καὶ Ἑλλην. τελευτησάσης δὲ αὐτῆς, γαμει δευτέραν γυναῖκα τὴν Ἰνώ. αὐτῇ δὲ, ὡς μητριά, ἐπεβούλευε τοῖς παῖσι τοῖς ἐκ τῆς προτέρας γυναικός· καὶ φρύττουσα τὰ σπέρματα παρῆχε τοῖς γεωργοῖς πρὸς σπῆρον· οἱ δὲ ἔσπειρον μὲν ἐν τῇ γῆ· ἡ δὲ γῆ λαβοῦσα οὐκ ἔφερε τοὺς καρποὺς τοὺς ἐτησίους διὰ τὸ πεφρύχθαι τὸν σπῆρον. Ἀθάμας οὖν, ὡς βασιλεύς, συναγαγὼν τοὺς μάντις ἠρώτα αὐτούς, μαθεῖν βουλόμενος τὴν αἰτίαν τῆς ἀφορίας· ἡ δὲ Ἰνώ πέμπει πρὸς αὐτούς δῶρα ἐπαγγελλομένη δώσειν, εἰ φήσειαν πρὸς Ἀθάμαντα, ὡς εἰ μὴ ἀναιρεθῆιη τὰ τέκνα, τὰ ἐκ τῆς προτέρας γυναικὸς αὐτῆς γεγονόςτα, Φρίξος καὶ Ἑλλη, οὐκ ἂν ἐκφύσειεν ἡ γῆ τοὺς καρπούς. πεισθέντες δὲ οἱ μάντις λέγουσι ταῦτα ὑποστρέψαντες τῷ Ἀθάμαντι. μελλόντων δὲ τῶν παίδων τῆς Νεφέλης, Ἑλλης καὶ Φρίξου, φονεῦσθαι, κριὸς ἀπήγεῖλεν αὐτοῖς τὸν ἐπηρητημένον κίβδονον, εἶτα ἐπὶ τῶν νῶτων λαβὼν εἰσεισιν εἰς θάλασσαν καὶ νηχόμενος ἔφερεν αὐτούς· ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ Τρωϊκὸν πέλαγος ἀποβά-

ელოსის ძემ, კრეთევისის ძმამ—ათამანტმა ნეფელესაგან წარმოშვა ორი შვილი, ფრიქსე და ჰელე. როცა [ნეფელე] გარდაიკვალა, შეირთო მეორე ქალი—ინო. ამან, ვითარცა დედინაკვალმა, ვერავობა მოუწყო პირველი ცოლისაგან [გაჩენილ] შვილებს: გაახმო თესლი და მიწის მუშაკთ დასათესად გადასცა; ამათაც ჩათესეს მიწაში; მაგრამ [თესლის] მიმღებმა მიწამ ყოველწლიური ნაყოფი აღარ გამოიღო თესლის გახმობის გამო. ათამანტმა, ვითარცა მეფემ, შეკრიბა მისნები და ამკითხვინა, ვინაიდან სურდა, მოუსავლიანობის მიზეზი გაეგო. ინომ მისნებს [მოციქულები] მიუგზავნა და საჩუქრების მიცემას დაჰპირდა, თუ ათამანტს ეტყოდნენ, რომ მიწა ნაყოფს არ გამოიღებს, თუ დახოცილ არ იქნენ პირველი ცოლისაგან შეძენილი მისი შვილები—ფრიქსე და ჰელე. მისნები დათანხმდნენ, უკან დაბრუნდნენ და ათამანტს სწორედ ეს უთხრეს. რაკი ნეფელეს შვილებს, პელესა და ფრიქსეს, დახოცვა მოელოდათ, ვერძმა მათ კარს მომღვარი საფრთხე აუწყა. მერე ზურგზე შეისხა [კმაწვილები], ზღვაში შევიდა, გასცურა და წა-

λει την Ἑλλην (ὄθεν καὶ ἀπ' αὐ-
 τῆς Ἑλλησποντος ὠνομάσθη), τὸν
 δὲ Φρίξον ἐπὶ τὴν Σχυθίαν δια-
 κομίζει. Ἔνθα αὐτὸς σφάζει μὲν
 τὸν κριὸν καὶ θύει Φυξίῳ Διὶ,
 ὅτι ἐξέφυγε τὴν ἐπιβουλὴν τῆς
 μητρὸς. γαμῆ δὲ Χαλκιοῦ, πην,
 τὴν θυγατέρα Διήτου τοῦ Κόλχων
 βασιλέως, καὶ ποιεῖ ἐξ αὐτῆς παι-
 δας τέσσαρας, Ἄργον, Κυτίσσω-
 ρον, Μέλανα καὶ Φρόντιν· καὶ
 οὕτως ἐκεῖ τελευτᾷ. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν ἔστι δῶσπιστα καὶ μυθῶδη,
 τὸ ὡς πλοῖον τὸν κριὸν διανήγε-
 σθαι, καὶ ταῦτα βαστάζοντα δύο
 ἀνθρώπους. καὶ ποῦ τὰ σιτία
 καὶ ποτὰ καὶ αὐτοῦ καὶ ἐξείνων;
 οὐ γὰρ δὴ πού ἄσπιτοι τοσοῦτον
 χρόνον διέμειναν. εἶτα Φρίξος
 τὸν τὴν σωτηρίαν αὐτῷ φράσαντα
 κριὸν καὶ διασώσαντα σφάζει καὶ
 τὸ δῆρμα ἀποδείρας ἔδωκεν ἔδνον
 Ἀλήτη. ὁ δὲ ἔδωκε τῇ ἑαυτοῦ
 θυγατρὶ· ὁ γὰρ Διήτης τῶν Κόλ-
 χων, ὡς εἴρηται, τότε ἐβασίλευ-
 εν. ὅρα δὲ, τότε πῶς καὶ τὰ δῆρ-
 ματα σπάνια ἦν, ὡς τὸν βασιλέα
 ἔδνον ἰδίᾳς θυγατρὸς τὸ κῶδιον
 λαβεῖν, οὕτω τοῦ μηδενὸς ἀξίαν
 τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα ἐνόμιζεν.
 ἦδη δὲ τινες, ἵνα τὸν γέλων ἐκ-
 φύγῃσι, χρυσοῦν φασὶν εἶναι τὸ
 δῆρμα τουτὶ καὶ εἰ χρυσοῦν τὸ
 δῆρμα ἦν, οὐκ ἔχρησεν τὸν βασιλέα
 λαβεῖν παρὰ ἀνδρὸς ξένου. ἀλλ'
 οὐδ' ὁ Φρίξος οὕτως ἀχάριστος
 ἦν, ὥστε τὸν εὐεργέτην ἀνελεῖν,
 οὐδὲ, εἰ σμαράγδιον ἦν τὸ κῶδιον,
 ἐπέπλευσεν ἢ Ἄργῳ δι' αὐτό.
 καὶ γὰρ λέγεται, ὅτι Ἰάσων ἐπὶ

იყვანა ისინი. როცა ტროის ზღვას
 მიიღწია, ზეღე გადმოუყარდა
 (ამისგან დაერქვა ჰელესპონტი),
 ხოლო ფრიქსე სკვითთაში მიიყვან-
 ნა. აქ [ფრიქსე] ვერძს კლავს და
 მსხვერპლად სწირავს ფიქსიოს
 ზეგს, ვინაიდან თავი დააღწია
 დედინაცვლის მზაკვრობას. ცო-
 ლად ირთავს ქალკიოპეს, კოლ-
 ხთა მეფის აიეტის ასულს და
 ამისაგან აჩენს ოთხ შვილს: არ-
 გოსს, კიტისორეს, მელანსა და
 ფრონტისს. [ფრიქსე] იქ [კოლ-
 ხეთში] კვდება.

ყველაფერი ეს დაუჯერებელი
 და მითოურია, რომ ვერძმა, რო-
 გორც ხომალდმა, გასცურა, რომ
 ორი ადამიანი ატარა. სად იყო
 საკმელ-სასმელი ან მისთვის, ან
 [ყმაწვილებდისთვის]? ამდენ ხანს
 ხომ უკმელი ვერ დარჩებოდნენ.
 [ასევე ისიც], რომ ფრიქსემ მე-
 რე მისი ხსნის მათუწყებელი და
 მხსნელი ვერძი დაკლა, ტყა-
 ვი გახადა და აიეტს ურვადად
 მისცა. [ტყავი] უბოძა ქალიშვი-
 ლისთვის. აიეტი, როგორც ამ-
 ბობენ, მაშინ კოლხებზე მეფობ-
 და. შეხედე, მაშინ ისე იშვიათი
 ყოფილა ტყავი, რომ მეფემ სა-
 კუთარი ქალიშვილის ურვადად
 ერთი მომცრო ტყავი აიღო; ასე
 არაფრის ღირსად მიიჩნია თავი-
 სი ასული. ზოგიერთები, რათა
 დაციუნვას თავი დააღწიონ, ამ-
 ბობენ, რომ ეს ტყავი ოქროსი
 იყო. ოქროსიც რომ ყოფილი-
 ყო ტყავი, მეფეს მაინც არ უნდა
 აეღო უცხო კაცისაგან. არც
 ფრიქსე იყო ისე უმაღური, რომ

τὸ κῶδιον τοῦτο τὴν Ἀργὸν ἔσ-
 πευε, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων
 ἀρίστους αὐτὸ κομισομένους. ἀλλὰ
 περιττὸν τὸ τὰ γελοῖα ἀνασκευά-
 ζειν· καὶ γὰρ γελοιωδέστερόν πως
 φαίνεται. ἡ δὲ ἀληθεστέρα ἱστο-
 ρία οὕτως ἔχει. Ἀθάμας, ὁ Αἰό-
 λου τοῦ Ἑλληνοῦ, ἐβασίλευε τῆς
 Φθίας· ἦν δὲ αὐτῷ ἀνὴρ ἐπίτρο-
 πος τῶν χρημάτων, ὃν μάλιστα
 πιστὸν ἠγείτο, ὀνόματι Κριός, ὃς
 αἰσθόμενος τὸν Ἀθάμαντα ἀπο-
 κτείνειν ἐθέλοντα τὸν Φρίξον, δηλοῖ
 τοῦτο τῷ Φρίξῳ. ὁ δὲ Φρίξος κατ-
 εσκευάσασε ναῦν καὶ ἐνέβητο ἐν
 αὐτῇ χρήματα πάμπολλα, ἐν ἣ
 νῆι καὶ ἡ μήτηρ Πέλοπος· ὄνομα
 δὲ αὐτῇ Ἡώς. καὶ αὐτῇ ἐκ τῶν
 αὐτῆς χρημάτων εἰκόνα ποιησα-
 μένη χρυσῆν ἐνέβητο. σὺν τοῖς
 χρήμασι γοῦν καὶ Φρίξον καὶ
 Ἑλληὴν ὁ Κριὸς ἐν ταύτῃ ἐνθεις
 ῥῆχτο ἀπιών. ἡ μὲν οὖν Ἑλλη
 κατὰ τὸν πλοῦν ἀσφενήσασα ἀπ-
 ἐθανεν, ἐξ ἧς καὶ Ἑλλησποντος
 ἐκλήθη. αὐτοὶ δὲ ἀφικόμενοι εἰς
 τὸν Φάσιον κατοικοῦσιν αὐτοῖς. καὶ
 γαμει Φρίξος τὴν τοῦ τῶν Κόλχων
 βασιλέως θυγατέρα Αἰήτου, δούς
 ἔδνα τούτῳ τὴν χρυσῆν εἰκόνα
 τῆς Ἡοῦς, ἀλλ' οὐχὶ δέριμα Κριοῦ.

სიკეთის მქნელი მოეკლა; არც
 „არგო“ გავიდოდა ზღვაში ტყა-
 ვისთვის, თუნდაც იგი ზურმუხ-
 ტისა ყოფილიყო.

ამზობენ, რომ ამ ტყავის წამო-
 საღებად დაძრა იასონმა „არგო“
 და მასზე მყოფი ელინთა რჩეული
 ვაგაკცები. ეს ყველაფერი მეტად
 სასაცილო ჩანს. კეშმარიტი ის-
 ტორია კი ასეთია: ჰელენის ძის
 ეოლოსის ვაჟი—ათამანტი ფთი-
 აზე მეფობდა. მას ჰყავდა განძე-
 ულობის ზედამხედველი კაცი, რო-
 მელსაც ყველაზე მეტად ენდო-
 ბოდა, სახელად კრიოსი [ვერძი].
 როცა ამან გაიგო, რომ ათა-
 მანტს ფრიქსეს მოკვლა სურდა,
 ეს ფრიქსეს ამცნო. ფრიქსემ გა-
 ამზადა ხომალდი და შიგ მრავ-
 ვალი განძი ჩააწყო. ამ ხომალ-
 დზე იყო პელოპისის დედაც, სა-
 ხელად ეოსი. ამან საკუთარი გან-
 ძეულობიდან ოქროს გამოსახუ-
 ლება გააკეთებინა და [ხომალდ-
 ზე] დადგა. კრიოსმა ამ [ხომალდ-
 ზე] განძეულობასთან ერთად
 ფრიქსეც და ჰელეც მოათავსა და
 გზად დაიძრა. ჰელე მგზავრობა-
 ში ავად გახდა და გარდაიცვა-
 ლა: აქედან იწოდა ჰელესპონტი.
 [კრიოსი და ფრიქსე] კი ფაზის-
 თან მივიდნენ და იქ დასახლ-
 დნენ. ფრიქსემ შეირთო კოლხთა
 მეფის აიეტის ასული; [აიეტს]
 უბოძა ურვადად ეოსის ოქროს
 ქანდაკება და არა ვერძის ტყავი.

430. რამდენნი და ვინ იყვნენ გმირი არგონავტები,
ვისგან და ხაიდან წარმოიშვნენ

ob. აბ. როლოსელი, „არგონავტიკა“ I 23—233. ევლოკიას ნუსხას
აკლია რამდენიმე აპოლონიოსისეული არგონავტი.

478. ა. იასონისათვის

Τυρώ, ἡ Σαλμωνέας θυγάτηρ,
ἔτεκε τῷ Ποσειδῶνι Νηλέα καὶ
Περίαν, εἶτα γαμεῖται Κρηθεῖ τῷ
Αἰόλου παιδί, καὶ τίκτει αὐτῷ
Αἴσονα, Φέρητα καὶ Ἀμυθάονα,
καὶ γίνεται ἐκ μὲν Αἴσονος Ἰάσων,
ἐκ δὲ Φέρητος Ἄδημος, ἐκ δὲ
Ἀμυθάονος Μελάμπους, καὶ ὁ
μὲν Ἰάσων ἐκδίδεται Χείρωνι
τρέφεσθαι καὶ τὴν ἱατρικὴν μαν-
θάνειν, Αἴσονος τοῦ πατρὸς τὴν
βασίλειαν τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ Πελίᾳ
καταλιπόντος, ἄρχειν τε καὶ κρα-
τεῖν τῆς Θεσσαλίας κλεῦσαντος,
ἕως ἂν ὑποστραφῇ Ἰάσων ἀπὸ
Χείρωνος. χρησμὸν δὲ ἦν εἰληπῶς
παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ὁ Πελίας,
φυλάττεσθαι τὸν ἐπιόντα πρὸς
αὐτὸν μονοπέδιλον· τεθνήξασθαι
γὰρ δι' αὐτόν. ὁ δὲ Ἰάσων αὐ-
ξήθεις ἔρχεται πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς
τοῦ πατρὸς, μεθίξων καὶ αὐτὸς τῆς
ξασιλίας τοῦ πατρὸς. γενόμενος
δὲ ἐν τῷ Ἀναύρῳ ποταμῷ (ἔστι
δὲ οὗτος τῆς Θεσσαλίας), καὶ
βουλόμενος παρελθεῖν, εὐρίσκει
ἐπὶ τῆς ὄχθης τὴν Ἥραν γραῖ
ὁμοιωθεῖσαν, διαπεράσαι μὲν βου-
λομένην, φοβουμένην δὲ καὶ ἑστῶ-
σαν. εἶτα τοῦτο γούς Ἰάσων,
λαβὼν ἐπὶ τῶν ὤμων διασῶζει.
κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ
τὸ ἐν πέδιλον ἀποβάλλει τοῦ πηλοῦ.

სალმონეისის ასულმა ტირომ
პოსეიდონს უშვა ნელევის და პე-
ლიასი. მერე შეეუღლა კრეთეესს,
ეოლოსის ძეს და შესძინა მას
ესონი, ფერეტი და ამითაონი.
ესონისაგან იშვა იასონი, ფერე-
ტისაგან ადმეტე, ამითაონისაგან
კი—მელამპუსი. იასონი გადას-
ცეს ქირონს აღსაზრდელად და
სამკურნალო ხელოვნების შესა-
სწავლად, როცა მამამისმა ესონ-
მა სამეფო ძალაუფლება დეუტო-
ვა თავის ძმას—პელიასს და და-
უბარა, ემართა თესალია, სანამ
იასონი ქირონისაგან დაზრუნდე-
ბოდა. პელიასს აპოლონისაგან
მიღებული ჰქონდა მისნობა, გა-
ფრთხილებოდა მასთან მისულ
ცალწალიან [კაცს], რადგან იმის
მიზეზით მოკვდებოდა. გაზრდი-
ლი იასონი მიდის მამის ძმებთან,
რათა მანაც მიიღოს წილი მამი-
სეული სამეფოს გამგებლობაში.
როცა მიაღმა მდინარე ანაგროსს
(ეს თესალიის მდინარეა) და გა-
დასვლა მოინდომა, ხედავს მა-
ლალ ნაპირზე მოხუცი ქალის სა-
ხემიღებულ პერას, რომელსაც
გადასვლა სურს და შეშინებული
დგას. ამის შემტყობი იასონი
[ლმერტქალს] მხრებზე ისევს და
მშვიდობით გადაყავს. მდინარის
შუაგულში ერთ წალას შლამში

εἶτα ἀπέρχεται ἐπὶ τὴν πόλιν μονοπέδιλος καὶ εὕρισκει πανηγυρίαν δημοσίαν καὶ θυσίαν ἀγομένην τοῖς θεοῖς παρὰ Πελίου. θεασάμενος δὲ μονοπέδιλον τὸν Ἰάσονα ὁ Πελίας ἀναμνησθεῖται τοῦ χρησμοῦ. εὐλαβούμενος δὲ αὐτὸν ἀνελεῖν ἄθλον, αὐτῷ προσέταξε τοιοῦτον, εἰπὼν, ὅτι ἀπελθὼν εἰς τὴν Σχυθίαν τὸ χρυσόμαλλον δέρας κόμισσον καὶ λήψῃ τὴν βασιλείαν τοῦ σοῦ πατρὸς. τοῦτο δὲ προσέταξεν, οὐχ ὡς τοῦ κωδίου τοῦ χρυσοῦ δεόμενος, ἀλλ' ὀλοόμενος αὐτὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀναιρεθῆσθαι ὑπὸ τινος ἢ ἐν τῇ θαλάσῃ ναυαγήσειν. ὁ δὲ Ἰάσων πλεύσας διὰ τῆς Ἀργῶς εἰς Κόλχους καὶ μετακομισάμενος τὸ Χρυσὸν δέρας ἐπὶ στήθεσσι καὶ τὴν ἀποκειμένην αὐτῷ βασιλείαν ὑπὸ τοῦ πατρὸς διεδέξατο. τοῦ Πελίου φυγόντος.

478 B. იასონის

... Ἀθάμας, υἱὸς Αἰόλου, ἀδελφὸς Κρηθέως, πάππου Ἰάσονος, ἐκ τῆς Νεφέλης γενῆ Φρίξον, Ἑλληγ. οὗ καὶ Χαλκιοπέης, τῆς Αἰήτου τῶν Σχυθῶν βασιλέως, ἦν ἐγγυμὲν ἐκεῖ σωθεὶς διὰ τοῦ χρυσομάλλου ἀρνός. Ἄργος, Κυτίσσορος, Μέλας, Φρόντις. ὥστε τὸν Ἰάσονα δεῦτερον ἐξάδελφον τοῖς παισὶ τοῦ Φρίξου δύνασθαι καταριθμεῖσθαι. τοῦτου ἕνεκεν καὶ ὡς κληρονόμος τοῦ χρυσοῦ δέρατος ἦλθεν εἰς Κόλχους. ἔθανον γὰρ οἱ υἱοὶ

კარგავს. მერე ცალწალიანი მიემართება ქალაქისაკენ და ხელავს პელიასის მიერ ღმერთებისათვის მოწყობილ სახალხო ზეიმსა და მსხვერპლშეწირვას. ცალწალიანი იასონის მხილველ პელიასს აგონდება ნამისნევი. ამიტომ [იასონის] მოსპობა განიზრახა და მას დავალება მისცა, წასუთლიყო სკვითიაში, ჩამოეტანა ოქროს საწმისი და მიეღო მამამისის სამეფო ძალაუფლება. ეს უბრძანა არა იმიტომ, რომ ოქროს საწმისი სჭირდებოდა, არამედ ფიქრობდა, რომ [იასონს] უცხო მხარეში ვინმე მოკლავდა, ან ხომალდი დაეღუპებოდა.

იასონი „არგოთი“ კოლხები-საკენ გაემგზავრა, ოქროს საწმისი წამოიღო და უკან დაბრუნდა. ხოლო როცა პელიასი გაიქცა, მამისაგან მისთვის დატოვებული სამეფო ძალაუფლება მიიღო.

გენეალოგიიდან

...ეოლოსის ძემ, იასონის პაპის კრეთევსის ძმამ, ათამანტმა, ნეფელესაგან შვა: ფრიქსე და ჰელე. [ფრიქსესა] და სკვითთა მეფის—აიეტის ასულ ქალკიოპესაგან, რომელიც ოქროს ვერძის წყალობით გადაარჩენილმა [ფრიქსემ] შეირთო იქ, [იშვნენ]: არგონი, კიტისორე, მელასი, ფრონტიანი. ასე რომ იასონი შეიძლება ჩიითვალოს ფრიქსეს შვილების ბიძათაშვილად. ამის გამო და როგორც ოქროს საწმისის

Φρίξου ἐν τῷ τῶν Ἀβανῶν πο-
λέμῳ, μὴ λιπόντες σπέρμα· Ἀλ-
βανοὶ δὲ οἱ νῦν Μίγκραλλοι.

მემკვიდრე [იასონი] მოვიდა კოლ-
ხებთან. ფრიქსეს შვილები დაი-
ხოცნენ ალბანთა ომში ისე, რომ
მოდგმა არ დაუტოვებიათ. ალ-
ბანები აწინდელი მეგრელებია
(„მინკრელო“).¹⁷

537. კირკეხათვის

იხ. დიონისიოს სკიტობრაქიონი, „არგონავტები“,
ფრგ. 1(4).

543. ვერძის შესახებ

აქ გამოყენებულია პეროლორესა და დიონისიოსის გადმოცემე-
ბი ვერძის შესახებ.

647. მედეასათვის

Μήδεια, ἡ θυγάτηρ Ἀητοῦ, ἀφείσα τὴν Ἀττικὴν, ἀπήρεν εἰς Κόλχους, ὅτε καὶ τῆ χῶρα τῶν Μηδῶν τὸ ἀπ' αὐτῆς ὀδῶκε κλη-
θῆναι, διὰ τὸ τὸν Ἀλγέα φεύγειν, ὅτε λυγρὰ φάρμακα τῷ αὐτοῦ
σὺν Ἐθῆσῃ ἐβουλεύσατο. θύεν, φα-
σίν, ἀπὸ ταύτης, οἷα σοφῆς φαρ-
μακουργοῦ, ἔτι οἱ Μηδοὶ πελυφάρ-
μακοὶ εἰσι. τῷ θντι δὲ οὐχ ἔχονσα,
οὐδὲ δι' αἰδῶ, ὡς τινας, ἀλλὰ
πρὸς βίαν ἔλιπε τὰς Ἀθήνας,
διωχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀλγέως, διότι
τῷ Ἀλγείδῃ ἠθῆσει, ὡς εἴρηται,
ἐπεβούλευσε κερασαμένη θανάσι-
μα φάρμακα, ὀπηγία ἐκείνος ἐκ
Τροίζῃνος χρόνιος ἐλθὼν μετὰ τοῦ
Ξίφους καὶ τῶν πεδῶν τῶν πα-
τρικῶν, ἀ καὶ ὁ Λυκόφρων ἱστο-
ρεῖ, ἐνεφανίσθη μὲν ἀγροοῦντι τῷ
πατρὶ Ἀλγεῖ! παῖς καλὸς καὶ πρέπων
εἰς βασιλείαν, μικροῦ δὲ ἀν λαθῶν
ὑπὸ τῆς Μηδείας ἀπώλετο; εἰ μὴ
ὁ πατήρ γυνώρισας τὸν ἐκ πολλοῦ

აიეტის ასული მედეა, ატიკი-
დან ლტოლვილი, კოლხებისაკენ
გაემართა; მაშინ შეერქვა მისგან
მიდიელთა ქვეყანას სახელი; გა-
მოიქცა კი ეგეოსის გამო, ვინაი-
დან მის ძეს—თესეესს დამლუპ-
ველი წამალი მოუმზადა. ამბო-
ბენ, რომ წამალთა ოსტატი მკე-
თებლის [მედეას] წყალობით მი-
დიელებიც დახელოვნებული წა-
მალთმკეთებლები არიან. რო-
გორც ზოგიერთები [ამბობენ], თა-
ვისი ნებით და სირცხვილის გამო
კი არ დაუტოვებია [მედეას] ათ-
ენი, არამედ ძალით; ეგეოსმა გა-
მოაძევა, ვინაიდან ეგეოსის ძეს,
თესეესს, როგორც ითქვა, მო-
მაკვდინებელ წამალთა შერევით
ვერაგობა მოუწყო, როცა იგი
დიდი ხნის შემდეგ ტროადენე-
დან მოვიდა მამისეული მახვი-
ლითა და წაღებით, რასაც ლი-
კოფრონიც მოგვითხრობს. ვერ
მცნობ მამას—ეგეოსს ლამაზი და

ἐπὶ διαδοχῇ τῆς βασιλείας ποθού-
μενον παιῖδα περιεσώσατο καὶ τὸν
διαδεξόμενον ἐνρηχῶς ἀπώσατο
τὴν Μήδειαν, ἦν διὰ ἔρωτα παι-
δοποιεῖας ἐπεισηγάγετο.

Φῶσι δὲ αὐτὴν θυναστεύσασαν
ἐν Μήδοις καὶ ἐπικρυπτομένην τὴν
ᾄψιν, ὀπηγίκα προέρχεται, κατα-
δειξάει τὸ θηλυστολεῖν τε τοὺς
ἐκεῖ καὶ ἐν ταῖς προδδοῖς κατηρ-
εφεῖς εἶναι τοῖς σχεπάσμασι. λέγε-
ται δὲ καὶ ὅτι πάντας τοὺς φαρ-
μακουργοὺς ὑπερηκόντισεν ἡ Μή-
δεια. διὸ καὶ ἐμυθίσθη ὡς ἀφ-
έφουσα τοὺς πρεσβυτέρους νέους
ἐποίει· ἐγένετο δὲ τοιοῦτον. ἡ
Μήδεια ἄνθος τι πρώτη εἴρη θυνά-
μενον καὶ τὰς λευκὰς τρίχας
ποιήσαι μελαίνας. τοὺς οὖν γέρον-
τας ἐκ πολιῶν μελαίνας τρίχας
ἔχοντας ἐποίησε φαίνεσθαι. πυρί-
αν οὖν πρώτη Μήδεια ἐξεύρεν,
ἐπυρία δὲ τοὺς βουλομένους οὐκ
ἐν τῷ προφανεῖ, ἵνα μὴ τις
μάθη τῶν ἰατρῶν· ὄνομα δὲ ἦν
τῷ πράγματι παρέψησις. οἱ γοῦν
ἄνθρωποι ταῖς πυριάσεσιν ἐγίνοντο
κουφότεροι καὶ ὑγιεινότεροι. ἐκ
δὲ τούτου ὀρώντες τὴν παρασκευ-
ήν, λέβητας καὶ ξύλα καὶ πῦρ,
ἐνόμισαν, ὡς ἔπει τοὺς ἄνθρω-
πους. ὁ δὲ Πελίας, ὅν φασιν ὑπὸ

სამეფო ხელისუფლებისათვის შე-
საფერი ყმაწვილი გამოეცხადა,
რომელიც კინალამ არ დაილუპა
შეუმჩნევლად მედეას ხელით. [ას-
ეც მოხდებოდა], მამას რომ არ
ეცნო სამეფო მემკვიდრეობისა-
თვის დიდი ხნის სანატრელი შეი-
ლი და არ გადაერჩინა იგი. აღ-
მოაჩინა თუ არა მემკვიდრე, [ეგ-
ეოსმა] გააძევა მედეა, რომელიც
[სასახლეში] შეილიერების სიყვა-
რულის გამო შეიყვანა.

ამბობენ, რომ როცა [მედეა]
მიდიელებში მბრძანებლობდა, გა-
რეთ სახეშებურვილი დადიოდა და
იქაურებს ქალის ტანსაცმლის ტა-
რება ასწავლა, რათა გარეთ გა-
მოსვლის დროს სამოსით შებურ-
ვილი ყოფილიყვნენ. იმასაც ამ-
ბობენ, რომ მედეამ აჯობა ყვე-
ლა წამალთმკეთებელს. აქედან
წარმოიშვა მითი, თითქოს მოხუ-
ცებს ხარშავდა და ახალგაზრ-
დებდა ქმნიდა. სინამდვილეში
კი ასე იყო: მედეამ პირველ-
მა იპოვა რალაც ყვავილი, რო-
მელსაც შეეძლო თეთრი თმები
შავად ექცია; ჩანს, ქალარა მო-
ხუცებს [მედეა] შავი თმის მქო-
ნელ აქცევდა. ცხელი აბაზანებიც
მედეამ გამოიგონა, მაგრამ მსურ-
ველებს ყველასათვის დასანახა-
ვად არ უკეთებდა აბაზანებს, რა-
თა ვინმე ექიმთაგანს არ ესწავ-
ლა ეს. ამ საქმის სახელი იყო
გამოხარშვა. რა თქმა უნდა ცხე-
ლი აბაზანების წყალობით აღა-
მიანები უფრო მსუბუქნი და ჯან-
სალნი ხდებოდნენ. ამ საქმისა-

της ἐψήσεως τῆς Μηδείας τελευτή-
σαι, ἀνθρῶπος γέρων καὶ ἀσθενῆς
ῶν, πύριφά χρώμενος ἐτελεύτησεν.

თვის შზადების დროს ქვაბების
შეშისა და ცეცხლის მხილველთ
სწორედ ამის გამო ეგონათ, თით-
ქოს [მედია] ადამიანებს ხარშავ-
და. რაც შეეხება პელიასს, რო-
მელზეც ამბობენ, მედეას გამო-
ხარშვის წყალობით მოკვდაო, მო-
ხუცი და სუსტი ადამიანი იყო
და როცა აბაზანით ისარგებლა,
გარდაიცვალა.

954. ფრიქიესათვის

აქ მცირე სხვაობით გამეორებულია ის, რასაც ევდოკია 28-ე და
342-ე პარაგრაფებში გადმოგვცემს.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ე ბ ი

ე ლ ი ნ უ რ ი ხ ა ნ ა

ე პ ო ხ ი

1. კუნძული ლემნოსი არგონავტების თქმულებასთან განუყრელად დაკავშირებული ადგილია. ის პირველი სამარშრუტო პუნქტია კოლხეთისაკენ მიმავალი არგონავტების გზაზე. ლემნოსის უმთავრესი ღვთაება მკვდლობის ღმერთი ჰეფესტოა. ლემნოსის მკვიდრი სინტიები პელასგური ტომი იყო. იხ. აკ. ურუშაძე, კოლხეთისა და კუნძულ ლემნოსის ურთიერთობისათვის, უნივერსიტეტის შრომები, ტ. 37, 1949, გვ. 241—249; თ. ყაუხჩიშვილი, სტრაბონის გეოგრაფია, თბ., 1957, გვ. 18, 261; აპოლონიოს როდოსელი, არგონავტიკა, თბ., 1948, გვ. 213, შენ. 88.

2. „ილიადის“ II სიმღერა ე. წ. „ხომალდთა კატალოგი“ ბერძენთა ბანაკიდან ცალკე გამოყოფს პელასგთა სამკვიდრებელი თესალიიდან მოსულ გმირებს და მათ იმ სიაში ათავსებს, რომელსაც „პელასგურ არგოსს“ უწოდებს. აქ მოხსენიებულ გმირთა შორის არიან ხომალდ „არგოთი“ კოლხეთში მოლაშქრეთა შეილები. თერთმეტი ხომალდის ხელმძღვანელის — ევმელოსის მამა აღმეტე ერთ-ერთი არგონავტთაგანია. იხ. სტრაბონი, I, 2, 38.

3. ტროელთა მოკავშირეების სიაში მცირეაზიელი, „შორიდან“ მოსული მებრძოლებია დასახელებული. ამთ შორის მოხსენიებულია ისინი, რომელთა კოლხური წარმომავლობა უეჭველი ჩანს. „ვერცხლის სამშობლო“ ალიბედან მოსული ჰალიძონები იგივე ხალიბებია; ამ ტომის სამკვიდრებელი ალიბე იგივე ხალიბე — *Χαλσβή* არის. სტრაბონი „გეოგრაფიის“ XII წიგნში (3, 19—24) ვრცლად მსჯელობს ამ საკითხზე, ეკამთება „ილიადის“ ამ ადგილის სხვადასხვა ინტერპრეტაციებს (დემეტრიოს სკეფისისეოს, ეფოროსს, აპოლოდორეს) და აცხადებს, რომ ახლანდელი ქალები, რომლებიც ტრაპეზუნტისა და ფარნაკიის ხეობთ ცხოვრობენ, ძველი ხალიბებია; ხალიბთა ტომი ესლა რკინის დამუშავებას მისდევს, უწინ კი ვერცხლის მოპოვებასაც ეწეოდა; ჰომეროსი მათ უწოდებს „ჰალიძონებს“ და „ალიბებს“. ამასვე ადასტურებს სტრაბონი „გეოგრაფიის“ XIV წიგნშიც (5, 22; 5, 24; 5, 28). რაც შეეხება პელასგური წარმომავლობის ენეტებს (*Ἐνετες*), ეს ის ტომია, რომელიც, ანტიკურ წყაროთა ჩვენებით, მცირე აზიიდან ადრიატიკის სანაპიროზე გადასახლდა და ვენეტების სახელით (Veneti) მოიხსენიება.

იხ. ს. ყაუხჩიშვილი, ჰეროდოტეს „ისტორიის“ I, 2—3 თავი და ჰომეროსის „ხომალდთა კატალოგი“; უნივერსიტეტის „შრომები“, ტ. 34 ა — ხ, 1948, გვ. 365 — 372.

„გეოგრაფიული პუნქტის კიტროსის (Κύταδος) სახელწოდების შესახებ დამარწმუნებელი ვარაუდი წარმოადგინა თ. ყაუხჩიშვილმა — სტრაბონის „გეოგრაფია“, გვ. 19—20: ეს სიტყვა იმავე ძირის შემცველი ჩანს, რაც გვაქვს ბერძნულ წყაროებში დაცულ ფორმებში „ქუთაისის“ გადმოსაცემად (Κύταια, Κύτα, Κύτη). ამავე ძირის შემცველია ფრიკეს შვილის სახელი *Κυτίσσοδος* — კიტისორე“.

4. „ოდისეის“ ამ ადგილის შესახებ იხ. გამოკვლევა. საკუთარი სახელი მერ-მეროსი გვხვდება „ილიადაში“ (XIV, 513). ეს მერმეროსი მცირე ახივლია (მიზიონდანი) და ტროელთა მზარზე იბრძვის. მას კლავს ანტილოქე.

5. კოლხთა წინამძღოლის—აიეტის დის კირკეს სამფლობელოში, კუნძულ აიიანზე არსებული ბალახის სახელი *μάρυ* — „მოლი“ ჰომეროსს მხოლოდ აქა აქვს მოხსენიებული. სხვა ბერძნულ წყაროებში ეს სიტყვა არ გვხვდება. მისი ინდოევროპული წარმომავლობა საეკვია და იბერიულ — კავკასურ გარემოშია საგულეებელი. ასეთივე ჩანს ჰომეროსთან სამგზის მოხსენიებული მცენარის „ასფოდელოს“ სახელიც. იხ. პ. ბერაძე, ფილოლოგიური შენიშვნები, ვახ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, 1956, № 26. ი. ვ. ლოლაშვილი, ჰომეროსი, შათელი, რუსთაველი: „მნათობი“, 1960, № 2, გვ. 143—149.

6. „ოდისეის“ ეს ადგილი იმას გვიმოწმებს, რომ კირკეს სამფლობელო აიიანი (იგივე აიი) დასავლეთში (ტირენიის ზღვაში) კი არაა საგულეებელი, არამედ აღმოსავლეთში, კოლხეთში. ოდისეისის ხეტიალი ნაწილობრივ შავი ზღვის რაიონში უნდა ვიგულისხმობთ. ჰომეროსის ძველი და ახალი კომენტატორები „ოდისეის“ ამ ხოც მნიშვნელოვან ცნობას უგულუბეუყოფენ. ამ მხრივ გამოჩნაკოსისა ვილამოვიცი, რომელიც ლესტრიგონების მხარედ ყირიმს, ხოლო კირკეს კუნძულად კოლხეთს გულისხმობს. რაც შეეხება იმას, რომ აიიას ჰომეროსი კუნძულის სახელით მოიხსენიებს, ეს დაბრკოლებას არ ქმნის. ანტიკურ წყაროებში „კუნძული“ ყოველთვის იმას როდი აღნიშნავს, რასაც ჩვენ დღეს ვგულისხმობთ ამ სიტყვაში, არამედ ისეთ მხარეს, რომელიც ზღვასა და მდინარეთა შორისაა მოქცეული და გასასვლელად ხმელეთის ვიწრო ყელია აქვს.

7. კირკეს დარიგება საოცრად ჰგავს იმ დარიგებას, რომელსაც ბრმა ფინევსი აძლევს კოლხეთისაკენ მიმავალ არგონავტებს. საერთოდ „ოდისეაში“ მრავალი ადგილი არგონავტების უძველესი ეპოსის გაელენითაა შექმნილი. აქ მოხსენიებული პლანეტები არგონავტების ეპოსის სიმპლგადები ანუ კიანეები (ორი მოძრავი კლდე ბოსფორის სრუტისა და ევქსინის პონტოს ყელში).

8. მითოლოგიური ტრადიციით ოდისეისისა და არგონავტების ხეტიალს ნაწილობრივ ადგილი ჰქონდა ცენტრალურ იტალიაში ტირენიის (ეტრურიის) სანაპიროებთან. ამის გამოა, რომ ზოგჯერ კირკეს სამკვიდრებელ აიიას ტირენიაში ათავსებენ. კომენტატორს, ჩანს, ევკი შეაქვს ამაში, რაკილა ამბობს: „ან კოლხეთის აიიადანა“.

9. ეს განმარტება დაკავშირებულია „ილიადაში“ მოხსენიებულ ბეოტიის ქალაქ ოქრომენთან. სტრაბონი, IX, 2, 42.

10. სტრაბონი, XII, 3. 19—24: დიონისიოს პერიეგეტიკი V. 682.

11. განმარტება მოყვა ჰომეროსის მიერ ჰელესპონტის მოხსენიებას.

12. არის ამ განმარტების სხვა ვარიანტი: *Ἐσθόριον ἐν Διοσφό φθαί βλαψίφοισα φέρμαχα γένει, ὄσσι' ἐδάη Πιρλბάμμα τε Κυταῖς ἢ ὄσα Μήρδεια* — „ეფთორიონი „დიონისეში“ ამბობს: „ასამდა გონებისათვის მუწე შხამებს, რამდენიც იცოდა პოლიდამნამ და რამდენიც — კრატეიმ მედეამ“. ეფთორიონ ქალკიდელი (დაიბ. დაახლ. 275 წ. ძვ. წ.) იყო ალექსანდრიული ხანის

ეპიკოსი და ელეგიკოსი პოეტი. მოღწეულია ფრაგმენტულად (Meineke, *Analecta Alexandrina*, Berol., 1843).

კატაია, როგორც კოლხეთის ქალაქი, პირველად მოიხსენიება ელინისტურ-რი ხანის III საუკუნის პოეტებთან—ლიკოფრონ ქალკიდელთან, კალიმაქესთან და აპოლონიოს როდოსელიანთან.

აპოლონიოს როდოსელი „არგონავტიკაში“ გადმოგვცემს (II, 1267): ფახისში, შნავებულ არგონავტებს „ხელმარცხნივ წარმოუდგათ მალალი კავკასიონი და აიას ქალაქი კატაიისი“, რომელიც „ქუთაისს“ აღნიშნავს (II, 1267 ავტობიოგრაფიულ ფორმებში *Kutaia* *περὶ τὴν Αἴψης*; ამის ნომინატიუმი იქნება *Kutaia* *περὶ τὴν Αἴψης*. აიეტი არის *Kutaia* *σῦς*, *Kutaia* *σῶς* — „კატაიელი“; კოლხეთი მოხსენიებულია როგორც *Kutaia* *δὸς ἡΰθα γαίης*, *Kutaia* *δὸς ἡΰαιδος*; II, 399, 403, 1094; III, 228; IV, 511). აპოლონიოსის ცნობა, რომელიც ძველი წყაროებიდან მომდინარეობს, საგულისხმობა იმითაც, რომ აიას განმარტებას იძლევა: კატაიისი აიას ქალაქია — *Kutaia* *περὶ τὴν Αἴψης*. ცხადია, რომ აიას არის მხარე, კოლხეთი და არა ქალაქი („არგონავტიკის“ ეს ადგილი ლაბირინთის კრებულში SC, I, 2, გვ. 417 შეცდომითაა თარგმნილი: *Κυταίης πόρον* *ἔμα*; უნდა იყოს: *Κυταίης πόρον* *ἔμα*. ქუთაისს, როგორც კოლხეთის ქალაქს, სხვა ავტორებიც მოიხსენიებენ (ვარიანტებით — *Kutaia*, *Kutai*, *Kuta*...). იხ. ა. პ. როდოსელი „არგონავტიკის“ ქართული თარგმანი, გვ. 218, შენ. 29; თ. ყაუხჩიშვილი, სტრაბონის „გეოგრაფია“, გვ. 19 — 20; პ. ივროუყვა, გიორგი მერჩულე, თბ., 1954, გვ. 163. *Kutai*—ძირის შემცველი გეოგრაფიული პუნქტის სახელი კოლხეთის გარდა სხვაგანაცაა დადასტურებული.

N B ეგვიპტელი პოლიდიმნა, კოლხი მედეა და თესალიელი აგამემდე და სასწაულებრივი წამლების დამზადების ოსტატებია. „ილიადა“ XI, 740 — 741; ... *Ἄγαθη* *ἢ ἡ σῶσα φάρμακα ἦδη*, *ἢ σῶσα εἰσέρχεται χεῖρας* — „აგამემდე, რომელმაც უწყობდა იმდენი წამალი, რამდენსაც ვრცელი მიწა წარმოქმნის“. აგამედე თესალიელი ავგიას ასულია, იგივე პერიმედეა (იხ. თეოკრიტე, II, 16). საყურადღებოა, რომ აგამედეს (პერიმედეს) მამა ავგია, ისევე როგორც აიეტი, ჰელიოსის ძეა. დაკავშირებულია პელოპონესთან, ეფირესთან, სადაც მოიპოვება „შემშუსვრელი წამლები“ (*ἰσχυροφθόρα φάρμακα*). ფიქრობენ, რომ აგამედე იგივე მედეაა: LM, II, 2483. ამ ვარაუდს ამაგრებს აიეტისა და მედეას მკიდრო კავშირი ეფირესთან (კორინთოსთან), ამის შესახებ იხ. გამოკვლევის თ. II.

13. შესაძლოა, „ოდისეის“ ზოგ ხელნაწერში *Ἄργω* *πᾶσι* *μῆλοισα*-ს ნაცვლად იყო *Ἄργω* *φασμαλοισα* ე. ი. „არგო“, რომელიც ფახისს ენუკვოდა.

14. დიდიმოხი — I საუკუნის (ძვ. წ.) ალექსანდრიელი გრამატიკოსი და კომენტატორი. მიეწერება მრავალი კომპილატორული შრომა.

15. თუ ფახისს სხვა მდინარის სახელად მივიჩნევდით, აქ მოხსენიებული რესოსი (*Ῥήσος*) რიონს უნდა აღნიშნავდეს. რიონის სახელი ვარიანტით *Ῥίς* დამოწმებულია ფს. სკილაქსის „პერიპლუსში“, ფრგ. 81, როგორც კოლხეთის იმ დიდი ქალაქის მდინარის სახელი, საიდანაც მედია იყო.

16. აიეტის მამა არგონავტების თქმულების ყველა ვარიანტის მიხედვით მზის ღმერთი ჰელიოსია, დედად კი სულ სხვადასხვა პირია დასახელებული; ჰომეროსთან აიეტის დედას პერსეჰეია, ჰესიოდესთან — პერსეისი, ევმეროსსა და დიოფანტესთან — ანტიოპე; ეპიმენიდე აიეტის დედას ეფირეს უწოდებს. დიონისოს სკიტობრაქიონის თანახმად აიეტის მეუღლე არის არა დიონია, არამედ ჰეკატე, ხოლო კირკე ამათი ასულია და მედეას დაი. „ნავპატიკის“ ავტორი აიეტის ცოლად ევრილიტეს ასახელებს, აპოლონიოს როდოსელი კი — ასტეროდისა.

17. ჰესიოდე პირველი ავტორია, რომელიც იასონისა და მედეას ვაჟს მ ე დ ი -
ოსს უწოდებს.

18. აქ პელასგური მოდგმის ტირსენელების (ეტრუსკების) და კირაკსი (—კოლხე-
ბის) ნათესაობის შორეული გამოძახილია. იხ. გამოკვლევის თ. 2.

19. Πολυμήτης; Lehmann-ი ასწორებს — Πολυμήτης. იასონის დედის სახე-
ლი ჩვეულებრივ ა ლ კ ი მ ე დ ე არის.

20. Θυσον ვარიანტი შია Θυσον.

21. იგულისხმება არგონავტების დაბრუნება სამშობლოში.

22. შდრ. ფრგ. 75.

23. შდრ. დიონისიოს მიტილენელი, ფრგ. 6 ხ; ჰეროდოტე, ფრგ. 41 ხ.

24. ἀπὸ τῆς ἀφ᾽ ἑσῶς αὐτῶν ვარიანტი: τῆς Ἀργῶν Schol. Par.

25. სტრაბონი შეკვდომით მიაწერს ჰესიოდეს „დვადამიწის აღწერილობას“.

26. ე ფ ი რ ე კორინთოს სხვა სახელია. ა ლ ო ე ვ ს ი აიეტის ძეა. თქმულების
კორინთული ვერსიის შესახებ იხ. გამოკვლევა, თ. 2.

27. ა. ბ. რ ო დ ო ს ე ლ ი, „არგონავტიკა“, III, 1372 — 1376.

28. πρὸς Ἴδμωνα — πρὸς Ἰασονα cod. Par.

29. Μήδων — Siebelis.

30. Ἐυρυστέρη — Ἐριατήη cod. Par.

31. იგულისხმებიან: ტელაზონი, იდასი, ტინდარიდები, მელაგარე

32. ἐφέστιος ἀνακαιομένη — Keil; ἐφ' ἑστῆαν καλομένη — cod. Lauren.
33. ἐστῆσιον καλομένη — Marcksch.

34. τῶν Ἀργοναυτῶν — Keil; τῶν Κόλχων — Schol.

35. ხოგ ხელნაწერშია — ἐν τῷ οὐκ.

36. τῶν ἀργῶν ταυρῶν C. Milleri-ის კონიექტურაა. ხელნაწერშია — τῶν
Ἀργοναυτῶν. ვერადნობით კონიექტურას.

ლირიკა. დრამა

1. ეპაფე-ზევისისა და იოს ძე, ლიბიის ლეგენდარული მეფე, ვინც მემფისი და-
აფუძნა.

2. მი ნ ი ე ბ ი — ორქომენის ლეგენდარული მეფის მი ნ ი ა ს ი ს მოდგმის თე-
სალიელი — პელასგი გმირები ე. ი. არგონავტები. ორქომენი (Ὀρχομενός) მი-
ნ ი ე ბ ი ს სამკვიდრებელია (ჰეროდოტე. კსენოფონტი და სხ.). ერთი ორქომენი
ბეოტიაში იყო, ზეოზე — არკადიაში. ამ ქალაქისა და მისი მკვიდრი ზინიების
სახელს უკავშირებენ ხური — ურარტულ „მინუ-ხი“-სა და „მენუ“-ს: Π. Υ III α-
ε ο β, Χετრეკაჲ პროხეკა. უნივერსიტ. „სროუები“, 18, 1941, გვ. 92 — 93.

3. პინდარე პირველი ავტორია, რომელიც კალხეთში მოლაშქრე-არგონავტე-
ბის სიას გვაწოდის. აქ იგულისხმებიან: ჰერაკლე და ტინდარიდები — კასტორი
და პოლიდეკე.

4. „უ ც ხ ო თ მ ო ძ უ ლ ე ზ ღ ე ა“ — Πόντος Ἀξείνος ἢ Ἀξείνος ბერძენ ავ-
ტორთა (პინდარე, ჰეროდოტე, ვერაპიდე) ეტიმოლოგიით უარყოფის ა-სა და
ზედსართავის წესი — „უცხო“ შემცველია: ასე ეძახდნენ შავ ზღვას ციფუდამლო-
ბის გამო. შემდეგ კი ეფემისტური მოსახრებით α privativum „კარგის“, „კ-
თილის“ აღმნიშვნელი სიტყვით ε ო შემცვალეს; აქედან მივიღეთ Πόντος Ἐξεί-
ნος „უცხოთმყოფარე ზღვა“. ბულგარელი ენათმეცნიერი ვ ლ. გ ე ო რ გ ი ე ე ი ფიქ-
რობს, რომ სიტყვა ἄξείνος ἢ ἄξείνος ბერძნულად გაანზრებული, ირანულიდან ნა-
სესხები სიტყვაა: ავესტ. axšaiθna — „ბნელი“, „შავი“; აქედან მივიღეთ Karade-

niz — „ზავი ზღვა“: В. Георгиев, Исследования по сравнительно-историческому языкознанию, Москва, 1958, 253.

როგორც ლ. მელიქსეთბეგი გვაუწყებს, სომეხი ავტორი მინას ბჟუშკიანი ანუ მინა მედიჩი თავის „პონტოს ისტორიაში“ „აქსინოს“ და „ეკსინოს“ უკავშირებს სატომო სახელს „ასკანახ“-ს: Л. М. Меликсет-беги, По следам Першипа Аррпана. Труды Абх. инст. языка, литературы и истории, вып. XXX, Сухуми, 1960, გვ. 108.

5. აქ პოეტური ალეგორიაა. ავტორი ნართაულად იმას ამბობს, რომ საქმეში სიყვარული ჩაერია: ბზეწვია ჩიტი (სიყვარულის სიმბოლო) გაეკრა საბრძოლო ეტლს. ეს მოხდა კვიპროსშილი აფროდიტეს წყალობით. იასონისა და ზედეას სიყვარულმა შეაჩერა არგონავტებისა და შავგვრემანი კოლხების ბრძოლა.

6. პეითო — დარწმუნების ღმერთქალი.

7. იგულისხმება აქილევის მამის — პელევსის და ჰერაკლეს ლაშქრობა ტროაზე.

8. სქოლიასტის აზრით, აიას ეონიშია აიეტი.

9. ეს ამბავი კორინთული ვერსიიდან მომდინარეობს.

10. სკვითიაში ე. ი. კოლხეთში. სკვითია ბერძნულ წყაროებში ფართო ცნებაა; ხშირად არის გაიგივებული სკვითია და კოლხეთი.

11. *σοφεισιμα 'Ιδσηα* cod. Par.

12. აქ სტეფანე ბიზანტიელი ეკამათება მას, ვინც ფიქრობს, რომ „აია“ არის „აიეტისაგან“.

13. „აზიატეს“ = „აზიელი“; „აიატეს“ = „აიელი“. ს. ყაუხჩიშვილის ქართულ თარგმანში „აიეტეს“ გამოტოვებულია („გეოგრაფია“, III, 274).

14. ჰეკატე კოლხური ღვაწებაა. ეს სხვა წყაროებიდანაც ჩანს.

15. სისიფეს მოდგმა — კორინთოს მკვიდრი. სისიფე — კორინთოს ლეგენდარული მეფე.

16. როგორც აქედან ჩანს, არგონავტები კოლხეთიდან გამოვლილი გზით — ბოსფორის სრუტით დაბრუნებულან. ვერაიბედ არ უტყვოს მხარს გავრცელებულ გეოგრაფიულ კონტამინაციას, რომელსაც „არგო“ ისტორიით შეჰყავს იონის ზღვაში.

17. იგულისხმება „არგო“.

18. არისტოფანე გრამატიკოსი (ბიზანტიონელი) ძვ. წ. III საუკუნის (დაიბ. დაახ. 260 წ.) გამოჩენილი ალექსანდრიელი მეცნიერ-ფილოლოგია. იგი იყო ზენოდორესა და კალიმაქეს მოწაფე. მეთაურობდა ალექსანდრიის ბიბლიოთეკას. მიეწერება ჰომეროსის პოემების გამოცემა დიაკრიტიკული ნიშნებით.

როგორც ცნობილია, ვერაიბედს ტრაგედიაში მედვა საკუთარ ბავშვებს კლავს. არგონავტთა თქმულების არც ერთ ძველ ვერსიაში არ გვხვდება ეს ეპიზოდი. იგი ტრაგედიის შემოტანილი სიახლე ჩანს კოლიზის გამძაფრების მიზნით. ეს ვერსია მხოლოდ და მხოლოდ ვერაიბედს ტრაგედიის წყალობით გავრცელდა და ფართოდ დამკვიდრდა მერმინდელ გადმოცემებში. არისტოფანე გრამატიკოსის აქ მოტანილი ადგილი სწორედ ამ მხრივაა მნიშვნელოვანი. არისტოფანე ამბობს, მედვას მიერ შეილების მოკვლის მითი ვერაიბედს გარდა სხვასთან არსად არ მოიპოვება. არისტოფანე, ცხადია, მითის უძველეს ვერსიებს საუკეთესოდ იცნობდა და მას ხელთ მრავალი წყარო ექნებოდა.

19. კლიტოდემე ერთ-ერთი ლოგოგრაფოსი (ატიდოგრაფოსი) იყო. აქ სქოლიასტის ერთმანეთში ურევს კორინთოს მეფის ასულ კრეუსას და ერესთესის ასულს, რომელიც ქსუთოსის ცოლი იყო და ასევე კრეუსა ერქვა.

ანაქსიკრატე უცნობი ავტორია.
20. ე. ი. ოდისესს.

პ რ ო ზ ა

1. აქ ისტროსი უფრო სწორია.
2. 18 a ფრაგმენტში ნათქვამია, რომ ჰეკატეს მიხედვით, არგონავტები ფაზისით გავიდნენ ოკეანეში. ამიტომ კომენტატორები ფიქრობენ, რომ აქ ან სხვა ჰეკატე იგულისხმება, ან არტემიდორე. Hollander-ი ტექსტის ასეთ წაკითხვას გვთავაზობს: 'Hekataios δὲ < αὐτὸ στυφωσάει, περιουσιεύει δὲ Νελλίου ἀποσὲς εἰς τὸ ἡμέτερον πέλαιος ἀριχέσιμα. Ἀρτεμιδαίος δὲ > — ჰეკატე კი < მას ვიანხმება და უმატებს, რომ ნილოსით შეპალწვიეს [არგონავტებმა] ჩვენ ზღვაში; არტემიდორე კი > იხ. Hollander, De Hecataei Mil. Descr. terrae. Bonn., 1861, გვ. 21.

3. ეს ფრაგმენტები (18 a და b) საყურადღებოა „არგონავტიკის“ პერიპლუსის თვალსაზრისით. ჰესიოდეს, ჰეკატეს, პინდარესა და ანტიმაქეს არგონავტები ფაზისით გაჰყავთ ოკეანეში და აქედან აფრიკასა და ხმელთაშუა ზღვაში ამოგზავნიან. არგონავტების ისტროსით (დუნაით) უკან დაბრუნების ვერსია გვიანდელი წარმონაქმნია და ითვალისწინებდა არგონავტების ყოფნას ეტროპიის სანაპიროებთან. ამ ვერსიის პირველი წყარო III საუკუნის მწერალი ტიმაგეტე იყო. მას ემყარებოდა აპოლონიოს როდოსელი. ასეთი ვერსიის წინააღმდეგ ილაშქრებდნენ ერატოსთენე და არტემიდორე ეფესელი.

4. შდრ. თუკიდიდე, IV, 109, 4.

5. F. Jacoby-ს შენიშვნა (F Gr. Hist., I, 56), რომ სქოლიასტის *αἰὶ ὀντος* ჰესიოდეს გულისხმობს, სწორი არაა. აქ „არგონავტიკის“ ავტორი აპოლონიოს როდოსელი იგულისხმება.

6. ვარიანტი — *Kύταριος*.

7. იგულისხმება იასონის მიერ აიეტიკაგან მიღებული დრაკონის კბილების დათესვის შედეგად აღმოცენებული გოლიათები.

8. სპარტები — „დათესილი“; მომდინარეობს ნახშირარი სახელისაგან *σπαρτῆς* „დათესილი“ (*σπαρῆς* „ვითესავ“).

9. აიეტის ასულს სამი სახელი აქვს: ევენია (მხოლოდ ფერეკიდე), იოფოსა (ჰესიოდე, აქუსილაე, ფერეკიდე). ქალკიოპე (ფერეკიდე, ჰეროდორე, აპ. როდოსელი და გვიანა *vulgata*).

10. ვარიანტი: *Ἄξυρος*, რასაც მხარს უჭერს F. Jacoby. იგი ფიქრობს, რომ ფერეკიდემ საკუთარი შეხედულებით შეცვალა სახელი „აფსირტოს“ „აქსირტოსად“ ეტიმოლოგიის გულისთვის (*eine etymologisierende Änderung des Ph.*). აფსირტეს აკუწვა და ნაკუწების მდინარეში ჩაყრა პირველად ფერეკიდესთან გვხვდება.

11. ამ ფრაგმენტის მიხედვით. ფრიქსეს ვაჟები არგონავტთა კოლხეთში ღალატობამდე გაცილებით ადრე ჩასულან ელადაში.

12. ტიფისი „არგოს“ მესაქება.

13. ე. ი. მიზიაში.

14. აქ მოხსენიებული აგრეტა III—II საუკუნეების მწერალია, რომელიც მითების ახსნა-განმარტების დროს ევჰემერისტულ პრინციპებს იცავდა.

15. ვრიბოტე — ერთ-ერთი არგონავტი.

16. პაკტიე — ქალაქი თრაკიის ხერონესოსში.

17. შდრ. აპ. როდოსელი „არგონავტიკა“, I, 33—34.

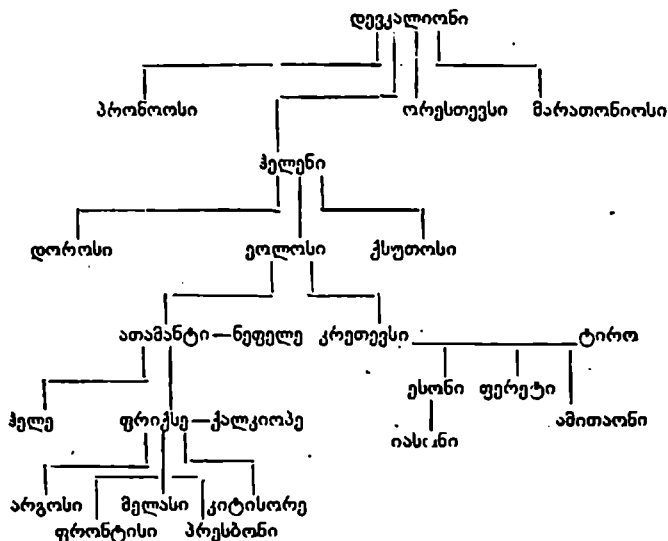
18. მარიანდინები — მც. აზიის ტომი; ორფიკული „არგონავტიკის“ მიხედვით მარიანდინები მაკრონთა მესობლებია.

19. ტირენები — ტირსენელები — ეტრუსკები.

20. კროტონი — ქალაქი ბრუტიუმში.

21. „ფორონიდის“ II წიგნში, როგორც F. Jacoby ფიქრობს, მოთხრობილი იყო ჰერაკლეს შესახები ამბავი.

22. დეკალიონიდების გენეალოგიური შტო:

23. პარმენისკე — ალექსანდრიული ხანის კომენტატორი, არისტოფანე გრამატიკოსისა და არისტარქეს მოწაფე. პარმენისკეს განმარტება კიდევ ერთხელ ამტკიცებს იმას, რომ მედეას მიერ საკუთარი ბავშვების დახოცვა ტრაგედიის გამონაგონია.

24. ჰიპონაქტი — იამბოგრაფოსი (VI საუკ. ძვ. წ.); *Συμπόσιον διάσφαγμα τῶν ἠγῆς γυναικῶν*.

25. *Κερκισίων* Meineke; <oi> Müller.

26. ვარიანტი: *μέλανα πόντον* („შავი ზღვისაკენ“).

27. ზმნა *αἰνομαι* ნიშნავს: „გავენებ“, „გაზიანებ“. ლემნოსელი სინტიები *βπλα πολεμακᾶ*-ს ე. ი. *βπλα χαλκᾶ*-ს („სპილენძის იარაღის“) პირველი გამკვეთბ-ლებია.

28. აქ ერთ ბანაკშია მოთავსებული კოლხები, ტროელები, სპარსები და ფინიციელები, რომლებიც ელინებს უპირისპირდებიან. იხ. ს. ყ ა უ ხ ჩ ი შ ვ ი ლ ი, ჰეროდოტეს „ისტორიის“ I, 2—3 თავები და „ჰომეროსის ხომალდთა კატალოგი“ უნივერსიტ. შრ., ტ. 34 ა—ბ, 1948. გვ. 365—372).

29. ტინდარიდები — კასტორი და პოლიდეკე ჩამომავლობით პელოპონესელები იყვნენ.

30. კერკეტები ჩერქეზების ბერძნულ სახელად ითვლება (პ. ინგოროყვა, „გიორგი მერჩულე“, გვ. 137). კერკეტების სამხრეთით შვიი ზღვის სანაპიროზე მოსახლე ტომებია: ტორეტები, აქელები, ჰენიოები, კორაქსები, კოლიკე, მელანქლები, გელონები, კოლხები, ბიჭურები, გეკეირიები, ბეკირები, მაკროყ-ფალბი (მაკრონიები), მოსინიკები, ტიბარენები, ხალიბები (ამ ტომთა შესახებ იხ. ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია. I; მისივე, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბილისი. 1950; თ. ყაუხჩიშვილი, სტრაბონის „გეოგრაფია“; პ. ინგოროყვა, „გიორგი მერჩულე“, 137.)

31. აქ უნდა ვიგულისხმოთ ქალაქი კკტაია. ფს. სკილაქსის „პერიპლუსით“ ასეთივე სახელის ქალაქი დამოწმებულია ტავრიკეში—*Kyrtia* (ფრგ. 68). †

32. ნაესადგური გენეტესი ფს. სკილაქსით ხალიბთა მახლობლადაა. აპ. როდოსელის მიხედვითაც „გენეტეს კონცხი“—*Γενηταις άκρη* („არგონავტიკა“ II, 378) და „გენეტელი ზევისი კონცხი“ (II, 1009) ხალიბთა და ტიბარენთა შორის ძეგს. პ. ინგოროყვას („გიორგი მერჩულე“, გვ. 135) ფს. სკილაქსის „პერიპლუსში“ მოხსენიებული *Γενηταις* ქართულად გადმოიქვს ფორმით „ჰენეტი“ („ჰენეთის ნავსადგური“, „ჰენეთის კონცხი“, „ჰენეთის მდინარე“); აქედან გამოყავს „ჰენეთელები“ და ჰენიოებს უკავშირებს. აქედან ის გამოდის, რომ ბერძნებს ქართული ფორმა „ჰენეთი“ გადმოუციათ სიტყვით *Γενηταις*. რუსული, ეთქვით, გადაიღებდა „ჰენეთს“ ფორმით „Генети“ (Генетический мыс), მაგრამ ბერძნულ ენას „ჰ“-ს გადმოსაცემად საუკეთესო საშუალება ჰქონდა ძლიერი ასპირაციის სახით და ზემოხსენებულ სიტყვას შესაბამისი ფონეტიკური მსგავსებით გადაიღებდა. მაგრამ საქმე ისაა, რომ ეს სიტყვა ქართული არ არის. იგი ბერძნული სიტყვაა *γενος* ზმნისაგან მომდინარე და ფორმა *Γενηταις* ზევისი ეპითეტად იხმარებოდა („მშობლიური ზევისი“).

აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ ჰენიოები ხალიბების მგობლად კი არაა გამოცხადებული ფს. სკილაქსის „პერიპლუსში“. არამედ აქელებისა და კორაქსების მომიჯნავე ტომად მოიხსენიება (მდრ. პ. ინგოროყვა. ო. ც. გვ. 135, იხ. აკ. ურუშაძე, ჰენიოების შესახებ, თსუ „მრომები“, ტ. 96, 1963. გვ. 243—248).

33. ჰერაკლე არგონავტებს კოლხეთში არ გაყოლია.

34. ანაკარსისი სი სახელით ცნობილია სახელგანთქმული სკვითი, სოლონის თანამედროვე.

35. თუ რა საფუძველზე უწოდებს იოანე ცეცე კოლხებს ინდოელ სკვითებს და აბასგებს — მასაგეტებს, მწელი სათქმელია.

36. კურების თაობაზე იხ. გამოკვლევაში.

37. კორიბანტები ი-მცირე აზიელი ღვთაების კიბელეს (რუას—*magna mater deorum*) ქურუმებია. კორიბანტები კოლხთაგანნი არიან, ან ბაქტრიანები არიანო, ამბობს სტრაბონი (X. 3, 19). სტრაბონისავე თქმით კორიბანტები ზოგიერთებს კაბირებად მიიჩნდათ. კორიბანტები, მართლაც, მკიდრო კავშირში ჩანან ლეონოსელ კაბირებთან (მკედლობის მფარველ ღვთაებებთან).

38. მდრ. „ოდისეა“, XII, 64—„ზევისი მტრელი“. პინდარე არც მტრედისა და არც ფინეისის რჩევა-დარიგების შესახებ ამბობს რაზეც. პირველი წყარო, ვისთანაც არგონავტების თქმულების გადმოცემაში მტრედის მოტივი გვხვდება, ასკლეპიადეა.

ე ლ ი ნ ი ს ტ უ რ ი ხ ა ნ ა

პ ო ე წ ო ა

1. კ რ ა თ ი ს ი — მდინარის სახელი. მ ი ლ ა კ ე ბ ი — ტომი ვიბრში.

2. პ ო ლ ა — ქალაქი ისტრიაში, რომელიც არგონავტების მღევარმა კოლხებმა დააარსეს.

3. დ ი ძ ე რ ო ს ი — ილირიის მდინარე. არგონავტების მღვდარი და სამშობლოდან გადახვეწილი კოლხების ერთი ჯგუფი ილირიაში დასახლდა.

4. ა ტ რ ა ქ ს ი — თესალიის ქალაქი. ატრაქსელი მგლები—თესალიელი არგონავტები.

5. აქ იგულისხმება მედეა.

6. იგულისხმება ხოპალდი „არგო“, რომელსაც თითქოს ნეტყველების უნარი ჰქონდა.

7. ქ ა ო ნ ი ა — მხარე ეპირში.

8. ა ფ ს ი რ ტ ი დ ე ბ ი — კუნძულები ილირიის სანაპიროსთან; სახელდებული კოლხთაგან.

9. ფ ე ა კ ი ა — მითური კუნძული სქერია. ერთ-ერთი პუნქტი არგონავტები-ხა და ოდისეუსის ხეტიალთან დაკავშირებული. პირველად ჰომეროსი მოიხსენიებს.

10. იოანე ცეცე მხარს უჭერს ჰეროდოტესეულ ტრადიციას კოლხთა ეგვიპტური წარმომავლობის შესახებ.

11. დ ი ო ნ ი — დიონისე ჰალიკარნასელი?

12. ეს ნაწევრები ან აიეტის, ან მედეას სიტყვიდან უნდა იყოს, რაკი ფახისი „ჩვენ მდინარეთა მუღუფდ“ ითქმის.

13. ე. ი. ჰერაკლე.

14. შდრ. ჰ ე რ ო დ ო რ ე, „ჰერაკლესათვის“, ფრგ. 30 (23).

15. შდრ. სქ. I, 1024. მაკრონებზე იხ. გამოკვლევის თ. 2,

16. იხ. პინდარესთან შენ. 4.

17. „ჰერაკლე“ — ზაფრანა (საბა).

18. ლაპარაკია მედეას წამალზე. როგორც სქოლიონიდან ჩანს ეს „ერთდღიანი“ წამალი მზადდებოდა ნავთისა და რომელიღაც მცენარისაგან.

19. ჰიპანისის სახელით ანტიკურ წყაროებში მოიხსენიება სკვითიის მდინარეები: დნესტრი, ყუბანი, ბუგი.

პ რ ო ზ ა

1. *Alisph* — ლიბია როგორც მაკროკეფალების (მაკრონების) სამკვიდრებელი პონტოს სანახებშია. შეიძლება აქ ხელნაწერის ცდომილება იყოს. უნდა ყოფილიყო *'Alisph* (იხ. შენიშვნა 3. ჰომეროსთან).

2. იხ. გვ. 126.

3. ლ ი ნ კ ე ე ს ი — ერთ-ერთი არგონავტთაგანი.

4. ბ ე რ ე კ ი ნ თ ო ს ი — მთა კრეტაზე. საყურადღებოა ამ სახელში სუფიქსი—*φ* — *Βερεαρ* — *φ* — *ισ*.

5. ძნელი-გასარკვევია, რომელ იბერებზეა აქ ლაპარაკი — დასავლეთის (ესპანეთის) იბერებზე, თუ ქართველ ტომზე.

6. კლიტეს ქმარი შემოაკვდა არგონავტების წინამძღოლს — იასონს.

7. *Miller*-ი ტიმონსა და ტიმონაქს აიგივეებს (*FIG, I*). ეს რომ საეკვოა, ამ ტექსტიდანაც ჩანს.

8. იგულისხმებიან ოდისეუსის მეგობრები.

9. კალიდონის ნადირობის მონაწილე გმირები იგივე არგონავტებია.

10. როცა არგონავტებმა მცირე აზიაში რეას (კიბელეს) მსხვერპლი შესწირეს, საკურთხეველი მუზის ფოთლებით შეამკეს (აპ. როდოსელი, „არგონავტიკა“, I, 1124).

11. აპოლოდორუს კვრებების სახელი კორკბანტებისაგან გამოჰყავს. იხ. გამოკვლევაში.

12. ა რ გ უ რ ა — ძველად ა რ გ ი ს ს ა, თესალიის ქალაქი მდინარე პენეიოსის სანაპიროზე.
13. იგულისხმება ქალაქი კიზიკოსი არქტონესოსზე (პროპონტიდაში).
14. რ ი ნ დ ა კ ო ს ი — მც. აზიის მდინარე.
15. შდრ. ა. როდოსელი, „არგონავტიკა“, IV. 1707 შმდგ., აპოლოდორე, I 9 (26).
16. F. J a c o b y - ის ეს ადგილი გამოტოვებული აქვს და მომდევნო ტექსტის მოკლე ვარიანტად მიიჩნევს.
17. დიონისიოსი სამ გრძნულ კოლხ ქალს — ჰეკატეს, კირკესა და მედეას მკიდრო ნათესაური კავშირით აერთებს.
18. იგულისხმება ლირიკოსი პოეტი სიმონიდე კოსელი; იხ. გვ. 202.
19. პონტოს მოხსენიება „უცხოთმოძულედ“ პირველად პინდარესთან გვხვდება.
20. სამოთარაველი ღვთაებები — კაბირები.
21. ფინეესზე თქმულების დიოდორესული ვერსია გამოყენებული აქვს ფრ. ე ნ გ ე ლ ს ს მატრიარქატის საილუსტრაციო მაგალითად („ოჯახის, კრძოლ საკუთრებისა და სახელმწიფოს წარმოშობა“).
22. არგონავტების ჩვეულებრივი და დიოდორესული ვერსიისაგან განსხვავებული მარშრუტი მც. აზიის სანაპიროს გასწვრივ მიემართება. ტაერეთში არგონავტები, სხვა წყაროების მიხედვით, უკან დაბრუნების ემს აღმოჩნდებიან. ე. წ. ორფიკული „არგონავტიკა“, ჩანს, დიოდორეს ვერსიას ეყრდნობოდა.
23. აკონიტონი — ტილკირი? ბაია? („დანაკის კუდის ფურცელი“ — საბა).
24. აიეტის ვაჟს ჩვეულებრივ ა ფ ს ი რ ტ ე ჰქვია, ე გ ი ა ლ ე ვ ს ი და მ ე ტ ა - პ ო ნ ტ ი ო ს ი — უფრო იშვიათად.
25. *Σπυρος Vogel*-ის კონიექტურაა; ხელნაწერებშია *αβροξ*.
26. ს ტ ა დ ი ო ნ ი — სიგარძის სახომი ერთეული, დაახ. 185 მეტრს უდრის. კოლხთა ქალაქად ს ი ბ ა რ ი ს ი მხოლოდ აქ მოიხსენიება. სინბარისის სახელთ ანტიკურ წყაროებში ცნობილია სამხ. იტალიის სიმდიდრითა და ფუფუნებით განთქმული ქალაქი. შესაძლოა, დიოდორემ ეს სახელი, როგორც სიმდიდრის აღმნიშვნელი, განახოგადა და სიმდიდრითვე ცნობილ კვბაისზე გადაიტანა.
27. მედეასა და საერთოდ კოლხური სამყურნალო ხელოვნების შესახებ იხ. მ. ს ა ა კ ა შ ვ ი ლ ი, ა. გ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი, საქართველოს მედიცინის ისტორია, ტ. III, 1956: შესავალი; მ. შ ე ნ გ ე ლ ი ა, ნარკვევები მედიცინის ისტორიიდან საქართველოში, 1956.
28. ბ ი ზ ა ნ ტ ი — პოსეიდონის ძე, ბიზანტიონის მითოური დამაარსებელი.
29. იფიკლე — ჰერაკლეს ვერი ძმა.
30. „ილიადა“, V, 638—642, ამ სიტყვას აზობს ჰერაკლეს ძე ტლეპოლომოსი.
31. მედეას კ ო ლ ხ უ რ ე ნ ა ხ ე მეტყველად უფრო ადრე აპოლონიოს როდოსელი მოიხსენიებს („არგონავტიკა“, IV, 731).
32. იხ. პ ლ უ ტ ა რ ქ ე, „თესესი“. თ. 11.
33. იხ. C. W e n d e l, Argonautensage und Geographie: „Schlesische Jahrbucher“, III, № 1, 41.
- C. A. К о в а л е в с к и й, Е исторической географии русской равнины (география аргонавтики): ИКОГОС ССР, 1957, вып. 4, გვ. 51—64.
34. გ ა დ ი რ ი — ქალაქი ესპანეთში ჰერაკლეს სვეტების გადაღმა.
35. ს ი რ ტ ი — აწინდელი სიდრა (ტრიპოლში), ცნობილია თავთხელი უბეგით.
36. ე ვ ე ს პ ე რ ი დ ე — სანაპირო ქალაქი კირენაიკაში (ბენღაზი).

37. „აიეტისაგან ოკეანეში ოკურავა“ — *παρ' Αίητας πλινθ* — ოკეანეზე არგონავტებმა იკურეს აიეტისაგან გამობრუნების დროს და არა აიეტთან მგზავრობისას (შდრ. თ. ყაუხჩიშვილი, „სტრაბონის გეოგრაფია“, გვ. 70. აქ არის „აიეტესთან“).

38. არგონავტების მიერ ისტროსის აცურვის ვერსია ამ მდინარის განტოტებაში, საიდანაც ერთი ტოტი ადრიატიკის თუ ტირენის ზღვას უერთდება, ტიმოლიდან მომდინარეობს. ეს ვერსია გამოიყენეს კალიმანქემ და აპოლონიოს როდოსელმა.

39. ფრიკსოპოლის სპირველად სტრაბონი იმოწმებს როგორც გეოგრაფიულ პუნქტს.

40. ჰინდუეუშისა და პამირის მწვერვალებს ძველად ხშირად უწოდებდნენ ინდოეთის კავკასიონს (პაროპამისს).

41. სტრაბონის „გენეტეს“-ი უთუოდ მდინარეს გულისხმობს *ἡ Ξανθή* [*Ποταμός*] და არა კონცხს მამრობითი სქესის არტიკლისა და ბოლოკიდურის გამო. კონცხი რომ იყოს, იქნებოდა *ἡ Ξανθή ἀπὸ ἂν ἀπὸ* (როგორც ეს აპოლონიოს როდოსელთანაა). იხ. თ. ყაუხჩიშვილი; სტრაბონის გეოგრაფია, გვ. 203 და გვ. 275. აქ „კონცხი“ არის.

42. ქორიკოს პოეტს — სტესიქორე ჰიმერელს (640 — 555) ამ თემაზე შეთხზული ჰქონდა საგუნდო სიმღერა „შეჯიბრებები პელიასის საფლავეზე“.

43. პელოპია — პელიასის ერთ-ერთი ასული.

44. მოსინები — მოსინიკები. ნიკოლოზ დამასკელი ემყარება ქსენოფონტს („ანაბასისი“, V, 4), ნიმფოდორეს, ეფოროსს, აპოლონიოს როდოსელს.

45. В Д И-ის კომენტატორი ამ ადგილს უმართებულად განმარტავს [1947, 4 (22)], გვ. 176, ზეშ. 5.]. შენიშენა უცვლელადაა გადმოტანილი ლატინეის კრებულისად: „Повидимоу, эти слова (тоу ძე *τεφρομυθου κτλ.*), помещены не на месте, относятся к фрагменту (129) о фригийцах, так как они совершенно не подходят к нравам москитов, народа из всех, которые заселяли Московские горы, самого дикого и самого враждебного иновешнам, так как они, как сообщает Страбон (XII, 3, 18), *ἐπιτιθεται δὲ καὶ τοῖς ἄδιαιτοδοῖσι, καταληθῆσαντες ἀπὸ τῶν ἰσρίων*“. კოლხური ტომები, მათ შორის მოსინიკებიც, რაც ქსენოფონტის აღწერილობიდანაც ჩანს, მტრულად მხოლოდ მომხდურებს ექცეოდნენ და თავგანწირვით ებრძოდნენ, კომენტატორის მიერ დამოწმებული სიტყვები სტრაბონისა, რომ მოსინიკები „მალლობებიდან ჩამოდიან და მოგზაურებს თავს ესხმიან“, მომხდურ მტერზე თავდასხმას გულისხმობს. მტრის მტრულად დახვედრა კი ველურობის მაუწყებელი საქმე როდია! SC-ს ახალ გამოცემებს არ გაუთვალისწინებია F. Jacoby-ის მიერ დადგენილი ტექსტი.

46. იხ. Ch. Letourneau; *L' Evolution religieuse*, 1892, გვ. 34 შემდგ. ცნობა კოლხთა მიერ მიცვალბულის ხეზე ჩამოკიდებით დაკრძალვის შესახებ პირველად გვხვდება აპოლონიოს როდოსელთან („არგონავტიკა“, III, 200 შემდგ.) აპოლონიოს როდოსელს ეს ცნობა, სკოლოპების მოწმობით, ამოუღია ნიმფოდორეს თხზულებიდან „უცხოელთა ხნე-ჩვეულებების შესახებ“. ეთნოგრაფიული ფაქტი კოლხთა პანთეონიდან აღუნუსხავს ელიანეს და ჰიერონიმესაც. ჰიერონიმეს ცნობა მოთავსებულია „გეორგიის“ I ტომში (გვ. 27); საქმის აღმსრულებლებად ტიბარენები აქ დასახელებული. აპოლონიოს როდოსელის ცნობა კოლხეთში მიცვალბულთა ხეზე დაკრძალვის შესახებ დამოწმებული აქვს ივ. ჯავახიშვილს; „უგუგელოა, ეს ცნობა იმას ამტკიცებს, რომ კოლხები მახდევანობის მოძღვრების აღმსრულებელნი ყოფილან, იმიტომ, რომ მხოლოდ ამ სარწმუნოებაშია აკრძალული ადამიანის გვამის მიწაში დასაფლავება. მხოლოდ იქ არის

აკრძალული ადამიანის გვამის ცეცხლით დაწვაც იმიტომ, რომ ცეცხლი წმინდა სტიქიონად ითვლებოდა და არაა რწმინდური მას არ უნდა შეხებოდა“ (ივ. ჯ. ა. ვახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია, ტ. I, 195). მახდვიანობა ანუ ცეცხლთაყვანისმცემლობა შნის, დედამიწის, ცეცხლისა და წყლის გაღმერთებაზე იყო დამყარებული. ეს ათხი სტიქიონი წმინდა სტიქიონებად ითვლებოდა. ცეცხლთაყვანისმცემლები ამის გამო მიცვალებულს მიწაში კი არ მარხავდნენ, არამედ განსაკუთრებულ ქვიტყირის შენობებში სდებდნენ გასაბრწუნელად (იქვე, გვ. 284).

ივ. ჯავახიშვილის აზრით, ცეცხლთაყვანისმცემლობა ქართველ ტომებში სპარსეთიდან გავრცელდა და აღმოსავლეთში უფრო გავრცელებული იყო, ვიდრე დასავლეთში — კოლხეთში. მახდვიანობის გავლენა იმდენად ძლიერი იყო, რომ მისი კვალი უკანასკნელ ხანებამდე შემოინახა ქართველთა ზნე-ჩვეულებებში. ხეუსურები, მაგალითად, ადამიანის გვამს ქვიტყირის შენობაში ათავსებდნენ გასაბრწუნელად (იქვე, გვ. 285).

6. ჯანაშიას ცნობით, ადამიანის გვამის ხეზე გადების წესი დიდხანს შემორჩა აფხაზეთში. ეს ჩვეულება აღწერილი აქვს კ. გამსახურდიას „მოფარის მოტაცებაში“.

47. შდრ. ხარაქს პერგამონელი, ფრგ. 37 a (14).

48. კეფალიონის თხზულების ეს ადგილი დაცულია ბიზანტიელი მწერლის გიორგი სინგელის „ქრონიკაში“ („გეორგიკა“, IV, 1; ჩვენ მიერ მოტანილი ადგილი „გეორგიკაში“ არ არის).

49. აქ იგულისხმება თესვისს კრებაზე ყოფნის ამბავი.

50. *ძბ ვძძძე ან ჟ, ბ ვძძძე.*

51. იგულისხმება ევრიპიდეს ტრაგედია „მედეა“.

52. *Κριση μείραπος*— მთა ან კონცხი ტავრეთის ხერსონესის სამხ. სანაპიროზე

53. იხ. ზემოთ შენ. 46.

54. ათენის აკროპოლისში.

55. შდრ. *ჰეროდოტე*, III, 116.

56. კრეონტის ასული— იასონის საცოლგე.

57. ვარიანტი: *Μηδισο*.

58. იგულისხმება: კორინთოში.

59. *ბ ძჟი* „ნადირს“ აღნიშნავს.

60. არგონავტების ეს სახელი — არისტონავტები („საუკეთესო მებღეაურნი“) მხოლოდ პავსანიასთან გვხვდება.

ბელენე — ქალაქი ლაონიკაში.

61. პავსანია აქ ცდება: პელიასის ქალიწვილთა სახელს მრავალი ნწერალი გადმოგვცემს.

62. ლატიშეთან — SC, I, 3. გვ. 856 შეცდომითაა *ძველეს*.

63. აქ კოლხეთი და ფრიგია, რომლის ეპონიმიდაც ავტორს ფრიკსე გამოყავს, გაიგივებული ჩანს. ფრიკსუს სახელს, ფრიგიასთან დაახლოების მიზნით ავტორი ხ-ით გადმოგვცემს (*ფრესიფ* → *ფრუსიფ*) და არა -ით (*ფრესიფ*).

ბ ი ზ ა ნ ტ ი უ რ ი ხ ა ნ ა

1. ეს ცნობა დამოწმებული აქვს ვესევი კესარიელსაც: „გეორგიკა“, I, გვ. 24.

2. ასკლეპიოსის აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკაში“ ლაშქრობის მონაწილეთა შორის დასახელებული არ არის.

3. ad Mentem-ის ნაცელად უნდა იყოს ad Medeam.

4. შდრ. აგათიას სქოლასტიკოსი. II, 18: „გეორგიკა“, III, 27 — 28.

5. თერმოლონტი.— მდინარე პონტოში თემისკირონის დაბლობზე (თერ-
მე—ჩი).

6. ივ. ჯავახიშვილი პროკოპი კესარიელის ამ ანტიკონის განმარტების
დროს ამბობს, რომ ქანეთში შავი ზღვის ნაპირას მდებარე დაბის სახელში
„აფსურტ-ის“ უნდა გამოვყოთ „აფსურტ“, რომელიც უდრის აფხაზურ „აფსურ-
ტა“-ს — „აფხაზთა ადგილს“. ივ. ჯავახიშვილის აზრით, ეს გეოგრაფიული სახე-
ლი აფხაზთა წინანდელი ბინადრობის შერჩენილ კვალად უნდა ჩაითვალოს
(„ქართველი ერის ისტორია“, I, 1951, დამატება I: ქართველთა სხვადასხვა სა-
ტომო სახელები, სამშობლო და უძველესი ბინადრობა, გვ. 429).

7. კირკესა და ოდისეესის ვაჟის შესახებ იხ. ჰესიოდე, „თეოგონია“
(ტ. 1011 — 1016). პლუტარქე, „რომულუსი“, თ. 2. საყურადღებოა, რომ
იოანე მალალასთან კირკე და კალიფსო დებადაა აღიარებული.

(S.) ქალაქის სახელი არ გუხსა, ისევე როგორც ჰომეროსთან მოხსენიებული
არ გიხსსა, რომელიც, სტეფანე ბიზანტიელის ცნობით, მერე არ გუხრად
იწოდა, საყურადღებოა ვებების უძველესი ბინადარი კოლხური ტომის მაკრონე-
ბის — მაკრისელების სახელის თვალსაზრისით (ამის შესახებ იხ. გამოკვლევაში).

9. ცნობა იმის შესახებ, რომ ოქროს საწმისი ტყავებზე ნაწერი წიგნი იყო,
იმის შემცველი, თუ ვით უნდა გაკეთდეს ოქრო ქიმიის საშუალებით, გვხვდება
ანონიმურ ავტორთან („ოქროს საწმისისათვის“, III), ხარაქს პერგამონელ-
თან (ფრგ. 37 a (14), იოანე ანტიოქელთან და სვიდასთან.

10. კარიბანტები — კაბირები, კრეტელი (ან იდელი) დაქტილები ანუ კურე-
ტები (იხ. თეოპომპე, შენ. 37).

11. F. Jacoby ამჯობინებს კავკალოსს, თუმცა ტექსტში კავკასოსს
ტოვებს (FGH, I). კავკალოს ქიოსელი, ათენეოს-ნავკრატისელის მოწმობით,
ისტორიკოს თეოპომპეს ძმა იყო (Δεσπ., X, 412, 13).

12. იხ. ნიკანდრესთან-სქ. 249, გვ. 335.

13. იხ. „თეოგონია“, 956—962, გვ. 186.

14. იხ. აბ. როდოსელი, „არგონავტიკა“, III, 320.

15. ასტეროდია იდიას უფროსი დაა; აბ. როდოსელი, „არგონავტიკა“, III,
242.

16. წინააღმდეგობა; შდრ. 37, სადაც აფსირტე ასტეროდიასაგან შობილადაა
გამოცხადებული.

17. ცნობის წყარო გაურკვეველია; იხ. გამოკვლევა.

შემოკლებანი

Anth. lyr. gr. — Anthologia lyrica graeca; ed. Diehl.

CAF — Comiorum Atticorum Fragmenta; ed. Kock.

Diog. L. — Diogenis Laertii De clarorum philosophorum vitis; ed.
Cobet; Par., 1878.

EGF — Epicorum Graecorum Fragmenta; ed. Kinkel, I, Lipsiae, 1877.

Ety m. M. — Etymologicum Mynaeum; ed. Sylburgii — Schaeferi;
Lips., 1816.

F G H (F Gr. Hist.)—Die Fragmente der griechischen Historiker von Felix Jacoby.

F H G (F Hist. Gr.)—Fragmenta Historicorum Graecorum; ed. C. Müller.

G G M—Geographi Graeci Minores; ed. C. Müller.

Gr. Myth.—1. Griechische Mythologie und Religionsgeschichte von O. Gruppe. I, München, 1906.

2. Preller—Robert, Griechische Mythologie, II 3: Die griechische Heldensage, Berlin, 1921.

Herm.—Hermes. Zeitschrift für classische Philologie. Herausgegeben F. Leo und C. Robert.

LM—Roscher W. H., Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie, Leipzig, 1894—1937.

PG—Migne, Patrologia Graeca.

PGF—Poetarum Comicorum Graecorum Fragmenta; ed. Bothe.

RE—Pauly—Wissowa, Realencyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft, Stutt., 1894—1937.

SC—„Scythica et Caucasica“.

Steph. Byz.—Stephani Byzantini Ethnica; ed. Meineke, Berol., 1850.

TGF—Tragicorum Graecorum Fragmenta; ed. Nauck; Lips., 1899².

ДИ—„Вестник Древней Истории“.

УЗКУН—Ученые записки Казанского Университета: I, 1844; II, 1845.

ს ა ძ ი ე ბ ე ლ ი

(პირთა, ეთნოკურ და გეოგრაფიულ სახელთა)

ა

აბანტემი, კუნძული ევბეის მკვიდრი
პელასგური ტომი 141.

აბანტი იდმონის მამა 261.

აბანტიასი, კუნძული ევბეა 140.

აბასგემი, ტომი პონტოს სანაპიროზე
66, 295, 296, 309, 310, 499.

აბდერა, თრაკიის ქალაქი 430.

აბილოსი, ქალაქი ტროადში 464.

აბოსი, ტაერის ნაწილი 431.

აბსირტოსი, ილირიის მდინარე 92.

აგათარქიდე, ისტორიკოსი 74.

აგათია სქოლასტიკოსი, ისტორიკოსი
83, 149, 152, 504.

აგათონი, „პონტოს პერიპლუსის“ ავ-
ტორი 327.

აგამედე, ავგიას ასული, თესალიელი
გრძნეული ქალი 494.

აგამემნონი, ატრევსის ძე, ბერძენთა
მთავარსარდალი ტროადის ომში
170, 171, 193.

აგენორი, ფინევსის მამა 190, 253, 353.

აგენორიდი, ფინევსი 100.

აგლაოფონოსი, სირინოზთავანი 192.

აგრეტა, ისტორიკოსი 264, 497.

აგრიოსი, ოდისევსისა და კირკეს აე
20, 122, 139, 187.

* აგრიხი, იხ. ეგრისი.

აღიაბენე, ასირიის ნაწილი 427, 429.

აღმეტე, არგონავტი, იასონის ბიძაშე-
ლი 16, 65, 170, 193, 208, 347,
354, 403, 413, 437, 458, 487, 492.

აღონისი, აფროდიტეს სატრფო 32.

აღრასტია, მთა 274.

აღრესტი, მეროპის ძე 143.

აღრიანე, იმპერატორი 69.

აღრიასი, იხ. აღრიტიკის ზღვა.

აღრიტიკის ზღვა 102, 134, 182, 184,
245, 246, 277, 293, 309, 379, 413,

412, 415, 416, 418, 483, 492, 502.

აელოპუსი, პარპია — ნიკოთოე 358.

აეტოსი, მდინარე სკითთიაში (ფაზი-
სი?) 46, 264, 265, 316.

ავგეა, არგონავტი 65, 354.

ავგეა, ავამედეს მამა 494.

ავიენუსი, რომაელი პოეტი 125, 134.

ავრელიუს ვექტორი, რომაელი მწერა-
ლი 124.

ავსონია, იტალია 362.

ავტოლიკე — პოლიფემეს (პოლიმე-
დეს) მამა 258, 352; — არგონავტი,
ვინც სინოპი დააარსა 353, 432.

აზია 45, 73, 74, 144, 152, 221, 230,
253, 288, 309, 327, 371, 386, 390,
407, 408, 419, 421, 428.

აზიელი სკითები, კოლხები 309.

ათამანტი, ორქომენის მეფე, ფრიკე-
სა და ჰელეს მამა 15, 20, 49, 55,
75, 77, 83, 88, 189, 219, 267, 274,
285, 286, 340, 350, 351, 390, 454,
459—465, 467, 482, 484, 486, 488,
498.

ათამანტია, ათამანტის შიერ დაარსე-
ბული მზარე 351.

ათენა, ლმერთქალი 16, 58, 65, 72, 173,
179, 243, 250, 251, 343, 346, 348,
353, 360, 421, 457, 483.

ათენელები, 250, 273, 408.

ათენეოს ნაჯარატისელი, ბერძენი კომ-
პილატორი 51, 52, 69, 504.

ათენი 11, 19, 26, 37, 38, 42, 45, 49,

- 56, 80, 81, 100, 161, 185, 237, 251, 276, 284, 307, 349, 366, 367, 379, 407, 441, 456, 481, 489, 503.
- ათენოლოგე ერეტრიელი, ბერძენი მწერალი 298, 299.
- ათინა, ქალაქი შავი ზღვის სანაპიროზე 472.
- ათონი, მთა 3.
- ათა — კოლხეთის უძველესი სახელი 6—10, 13, 22, 26, 49, 52, 53, 55, 59, 64, 87, 122, 151, 201, 219, 231, 259, 281, 284, 285, 301, 331, 479, 493, 494, 496.
- კუნძული ფაზისში 257.
- ქალაქი ფაზისთან 57, 79, 183, 195, 230, 238, 240, 257, 304, 310, 312, 325, 332, 344, 411, 412, 414, 416.
- თესალიელთა სამფლობელო 230.
- მაკედონიის წყარო 230.
- აიაია — კირკეს კუნძული 16, 55, 67, 84, 85, 175—178, 183, 231, 257, 362, 475, 479, 493.
- ქვეყანა 177; — კოლხეთის ქალაქი 177, 330, 412.
- აიაიას კუნძული იტალიასთან — ეგრეთ წოდებული კირკეონი 178.
- აიაიელი კირკე, აიაიელი მედეა 177.
- აიაიე, კოლხეთის მხარე („კოლხიკე“) 183, 416.
- აიეტე, ნავსადგური კაიეტე 409.
- აიეტი, კოლხთა მეფე, კორინთოსა და აიას გამგებელი, პელიოსის ძე, მედეას მამა 16, 17, 20—22, 24—26, 30—32, 36, 38, 48—50, 52, 53, 57, 64—70, 79, 81—84, 87, 88, 92—94, 96, 97, 100—104, 122, 123, 139, 140, 150, 151, 166, 175, 177, 182, 186—188, 194—197, 199—203, 210—214, 217, 220—225, 229, 230, 239, 240, 248—259, 262, 266, 291—296, 301—312, 318, 325, 333, 339, 340, 344, 347, 351, 359—362, 367, 373, 374, 377—379, 387—393, 408, 409, 413—417, 439, 452, 460—463, 465, 466, 469, 471, 473, 474, 478, 479, 480, 482—
- 486, 488, 489, 493—497, 500—502.
- აინონები, სამხრეთ თესალიელები 431.
- აკამანტი, ეესორეს ძე 143.
- აკამფსისი, მდინარე, ახლანდელი ქორონი 87.
- აკასტი, პელიოსის ძე, არგონავტი 65, 346, 347, 352, 354, 366, 368, 378, 403, 406, 436.
- აკვილი, მდინარე, ერიდანოსის შენაკალი 471, 472.
- აკილისენე, მხარე ანტიტავროსსა და ეფერატის შუა 427, 429.
- აკმონი, დაქტილოთავანი 164, 274.
- აკტე, ალგილი მაკედონიის სანაპიროსთან 111.
- აკტორი — ევრიტიონისა და მენეტროსის მამა 349, 354; — ჰიპასეს ძე, არგონავტი 354.
- აკუსილაე, ლოგოგრაფოსი 43, 45, 75, 192, 248—250, 267, 368, 482, 496.
- ალანები, სკიითური ტომი 309.
- ალბანები, იბერთა მეზობელი ტომი 82, 88, 103, 104, 125, 489.
- ალბანია, ალბანთა სამკვიდრებელი 79, 427.
- ალეასი — მინიასის მამა 263; — კეფეესის მამა 353.
- ალეგიონი, ლიგისის ძმა 310.
- ალექტორი, ლეიტეს მამა 354.
- ალექსანდრა, კასანდრა, პრიამოსის ასული 52, 55.
- ალექსანდრე მაკედონელი 69, 70, 336, 427, 428, 429, 445.
- ალექსანდრე სევერუსი, იმპერატორი 61.
- ალექსანდრე, პარისი, პრიამოსის ძე 281.
- ალექსანდრია 50, 52, 53, 56, 310, 496.
- ალექსისი, კომედიოგრაფოსი 42.
- ალიბე, პალიძონების — ხალიბებსა სამკვიდრებელი 16, 127, 170, 181, 492.
- ალიბები, პალიძონები — ხალიბები 181, 492.
- ალკეოსი, პოეტი 249.
- ალკესტიდა, პელიასის ასული 37, 170, 236, 342, 402, 403, 413.

აღკესტისი 352; იხ. ალკესტიდა.
 აღკიდაშია, ბუნეს ღედა 196.
 აღკიშენი, იასონის ღედა 88, 178, 244, 258, 259, 482, 495, 498.
 აღკიშენი, იასონისა და შედეას ძე 379, 404.
 აღკინოე, ფეაქების მეფე 36, 140 175, 280, 363.
 აღკმენე; პერაკლეს ღედა 211, 216, 314.
 აღობე 181; იხ. ალიბე.
 აღოევხი, ჰელიოსის ძე, აიეტის ძმა 22, 194—196, 239, 296, 495.
 აღოპე 181; იხ. ალიბე.
 აღოსი, ქალაქი აქეის სანაპიროზე 48, 284.
 აღპები 311.
 აღფეიოსი, მდინარე 186.
 ამარანტები — მთები, საიდანაც ფაზისი მოედინება 4, 56, 324, 325; — ტომი კოლხებს ზემოთ 331.
 ამარანტოსი, ქალაქი პონტოს სანაპიროზე 325.
 ამარანტიონი, კოლხეთის მთა 331.
 ამასტრიანე, მხარე პაფლაგონიაში 432.
 ამაძონები, თერმოდონტის მიდამოებში მოსახლე მეომარ ქალთა ტომი 36, 46, 71, 73, 94, 105, 274, 470.
 ამაძონი, ამაძონთაგანი 216.
 ამიანე მარცეკლინე, ისტორიკოსი 104, 105, 125.
 ამითაონი, კრეთევისა და ტიროს ძე. ესონისა და ფერეტის ძმა, იასონის ბიძა 16, 176, 178, 208, 352, 487, 498.
 ამიკოსი, ბებრიკთა მეფე 54, 55, 65, 85, 86, 93, 269, 322, 356.
 ამინტორი, ფრასტორის ძე 272.
 ამირანაშვილი შ. 147, 148.
 ამირანი 123; ამირან — პრომეთე 9;
 ამირანის გორა 147.
 ამირები, ამირეები, მოლოტიასთან მოსახლე ტომი 248.
 ამიროსი, თესალიის ქალაქი 248; არგონავტი 248.
 ამისო, ქალაქი პონტოში, ახლანდელი სამსუნნი 432.

ამოკი, იხ. ამიკოსი.
 ამპელოუსი, რომ. მწერალი 104.
 ამფიარაე, არგონავტი 260, 349, 353.
 ამფილამანტი, არგონავტი 65.
 ამფინომე — იასონის ღედა აპოლონორეს მიხედვით 397; — პელიასის ასული 403.
 ამფიონი — არგონავტი 65; — ფილომაქეს მამა 352.
 ამფიოხი, მეროპეს ძე 143.
 ამფისტრატე, პენიოხთა წინაპარი 125, 425.
 ამფიტე, იხ. ამფიტუსი.
 ამფიტრიონი, იფიკლეს მამა 349.
 ამფიტრიტე, პოსეიდონის მეუღლე, ნერეიდი 177.
 ამფიტუსი, დიოსკურების მეეტლე 104, 105, 447.
 ანავროსი, მდინარე 259, 260, 461, 487.
 ანაკლია 137.
 ანაკრეონტი, პოეტი 202.
 ანაპლოხი, ნავსადგური ბოსფორზე 86.
 ანახტახი I, იმპერატორი 59, 83.
 ანატოლია 112.
 ანაფე, კუნძული 364, 372, 415.
 ანაქარსისი, ბრძენი სკეითი 294, 497.
 ანაქსიზია, ბიანტის ასული 352.
 ანაქსიკრატე, მწერალი 239, 497.
 ანგიტია, აიეტის ასულთაგანი 104.
 ანდრემონი, ლეონტეუსის ძმა 403.
 ანდრომაქე, ჰექტორის მეუღლე 235.
 ანდრონი, მწერალი 258.
 ანთემოხია, ლიკონის ასული 269.
 ანეოხი — ლეკურგეს ძე, არგონავტი 65, 349, 354; — პოსეიდონის ძე, არგონავტი, მესაქე 65, 255, 270, 271, 286, 359.
 ანტეა, ბელურფონტის სატრფო 92.
 ანტეგონე, „გარდაქმნათა“ ავტორი 76.
 ანტიკლეა, ოდისეუსის ღედა 279.
 ანტიკლიდე, „დელიაკას“ ავტორი 276.
 ანტილოქე, „ილიადის“ გმირი, ნესტორის ძე 493.
 ანტიმაქე, პოეტი, აპოლონიოს როდოსელის ერთერთი წყარო 32, 56, 190, 222—225, 231, 245, 254, 262, 376, 497.

- ანტინოე, პელიასის ასული 459.
- ანტიოპე, პელიოსის მეუღლე აიეტისა და ალოევსის დედა 22, 194, 195, 217, 239, 482, 494.
- ანტიოხი, ლაციუმის ქალაქი 421.
- ანტიოქი, ლოგოგრაფოსი 44, 48, 293, 299.
- ანტიფანე, კომედიოგრაფოსი 42.
- ანტიფონტი — ტრაგიკოსი პოეტი 41; — პროზაიკოსი 126, 337.
- ანტონინუს ლიბერალი, „მეტამორფოზების“ ავტორი 54, 60, 76, 437.
- ანტონინუს პიუსი, იმპერატორი 76.
- აპატები, უწინდელი კერპიტები 128.
- აპენინის ნ. კუნძული 123.
- აპანე, ისტორიკოსი 6, 8, 70.
- აპიასი, პელოპონესი 423.
- აპიდონები, აპიასის მკვიდრნი 423.
- აპოლოდორე ათენელი, მითოგრაფოსი 54, 74, 75, 88, 134, 156—161, 348, 368—370, 413, 418, 466, 500, 501.
- აპოლონი, ფებოსი, ღმერთი 25, 55, 64, 142; 144, 205, 211, 260, 269, 344, 363, 364, 371—373, 383, 455, 464, 487.
- აპოლონიოს ტიანელი, ახ. წ. I საუკუნის ფილოსოფოსი 449.
- აპოლონიოს როდოსელი, პოეტი, „აგონაეტის ავტორი“ 6, 7, 11, 14, 20—26, 29, 32, 34—38, 43—49, 51—61, 65—68, 72—78, 83, 85, 87—93, 99, 103, 106, 127—133, 141—144, 151—155, 158—161, 165, 188, 191, 192, 198—201, 219—223, 229, 243—258, 260, 261, 268—276, 286, 287, 295, 317—319, 322, 327—329, 333, 343—347, 358, 375, 377, 434, 437, 466, 482, 483, 487, 494, 497, 499, 500—504.
- არაქსენის დაბლობი, არმენიის ნაწილი — არაქსენის დაბლობი 431.
- არაქსი, მდინარე არმენიაში 134, 331, 418, 430, 431.
- არაზისი, მდინარე 290.
- არატე (არატოსი), პოეტი 40, 83, 91.
- არგეეთი 136.
- არგინუნტი, ბორცვი კრეტაზე 253.
- არგისსა, თესალიის ქალაქი, მერმინდელი არგურა 139, 370, 501, 504.
- არგო, არგონავტების ხომალდი 13—16, 26—34, 49, 52, 55, 64—69, 80, 83, 88, 91—93, 98—103, 138, 144, 150, 173, 177—180, 183, 184, 191, 200—204, 211, 216, 218—220, 227, 231—235, 243—246, 250, 260—262, 271—275, 283, 284, 291, 304—309, 313—315, 319, 333, 339, 340, 346, 348, 353, 356, 361—364, 371, 372, 381, 404, 413, 416, 420, 424, 433, 442, 447, 450—453, 458, 462, 466, 470; 471, 473, 482, 483, 486, 488, 492, 496, 497, 500.
- არგოლიდა, მხარე პელოპონესში 110.
- არგონავტები, 7—38, 41—56, 59—105, 118—122, 127—133, 138—142, 149, 151, 154, 179—185, 190—193, 198—201, 212, 216, 219—225, 240—246, 252—255, 260—270, 275, 294—297, 301, 303, 307, 309, 317, 321, 322, 328, 334, 336, 345, 348, 355—365, 368, 372, 376—379, 383, 386, 387, 389, 392—397, 402, 408—414, 420, 422, 423, 424, 434, 435, 438, 440, 447, 462, 468, 471, 472, 479, 480, 482, 483, 487, 492—497, 499—502.
- არგოსი, ეთალიის ნავსადგური 11, 409, 420.
- არგოსელები, არგოსის მკვიდრნი 13, 97, 303, 320, 370.
- არგოსი — ელადა 139.
- მხარე ეპირში 104;
- აქაიის (აქაიური) არგოსი — პელოპონესი 45, 47, 88, 109, 139, 280, 319, 349, 356, 422;
- პელასგურე არგოსი — თესალიის დაბლობი მდ. პენეოსთან 111, 139, 319, 370, 422, 458, 483, 492.
- იასურე არგოსი — იგივე,

რაჲ აქაიის (აქაიური) არგოსი 422, 423;

— პიპიოსის არგოსი, ცხენებით მდიდარი არგოსი 422;

— პიპოპოტიის არგოსი, ცხენთა სამოურებით მდიდარი არგოსი 422.

არგოსი — აიეტის შვილიშვილი, ფრიქსესა და ქალიკოპეს ძე, თესალიელი მგენეტის მამა 21, 26, 57, 69, 94, 193, 198, 248, 249, 260, 262, 318, 351, 353, 354, 437, 438, 482, 483, 485, 488, 498.

— თესალიელი არგონავტი 139, 260, 318, 346, 347, 381, 462, 483.

— ზეესისა და ნიობეს ძე 139.

არგურა, იხ. არგისსა.

არგუსა, ევბეის ქალაქი 87, 139, 473, 504.

არდეკოსი, სკვითიის მდინარე 188.

არეიოხი, არგონავტი 65.

არეკოსი, ისტროსის შესართავი 333.

არენე, ქალაქი ელიდაში 422.

არესი, ღმერთი 94, 174, 251, 253, 263, 271, 275, 323, 349, 354, 390, 456, 457, 462, 464.

არესის კუნძული 84, 127, 290, 322, 323, 327.

არენის ქალაქი კოლხეთში 218, 275, 351, 378, 393.

არესის ვილი კოლხეთში 223, 275, 306.

არეტე, ალიკონოს ცოლი 363, 364.

არეტია (არეტია) კუნძული 236.

არია, მხარე სპარსეთში 276, 456.

არიალენე, მიონისსა და პასიფეას ასული 166.

არიაენე, ისტორიკოსი და გეოგრაფოსი 6, 79, 80, 161, 474.

არიეზი, არიელეზი, არიის — სპარსეთის აღმოს. ნაწილის მკვიდარი 49, 276, 284, 456.

არიმასპეზი, ლეგენდარული სკვითური ტომი ცალთვალა გოლიათებისა 454.

არიონი, მდინარე ბიძერების მხარეში 289.

არიონი, მდინარე კოლხეთში 289.

არისხე, ქალაქი ტროადაში აბილოსთან 172.

არისტაიოხი, ნიშნა მაკრისის მამა 141.

არისტარქე, მწერალი 40, 74, 498.

არისტეა პროკონესელი, ნახევრად ლეგენდარული პოეტრ, რომელსაც მიეწერება ავტორობა პოემისა არიმასპეზზე 454.

არისტენეტე, გრამატიკოსი 155.

არისტეოხი, პეონის ძე 256.

არისტოიდე, მწერალი 139, 140.

არისტოიდე, ათენელი 241.

არისტოლემე, ისტორიკოსი 263.

არისტონავტები, არგონავტები 133, 458; „არისტონავტები“—პელენელეების ნახსადგური 458.

არისტოტელე 38, 39, 41, 46, 47, 50, 62, 72, 77, 156, 279, 292, 297, 336, 469.

არისტოფანე ბიზანტიონელი, გრამატიკოსი 37, 38, 40, 158, 238, 496, 498.

არისტოფანე, კომედიოგრაფოსი 40, 42, 43, 155, 157, 159, 240, 242.

არკადია, მხარე პელოპონესის ცენტრალურ ნაწილში. პელასგთა ოდინდელი სამკვიდრებელი 22, 110, 239, 264, 296, 349, 435, 459, 495.

არკესილაე, კვირენეს მეფე 27, 28, 203, 215.

არკიხიოხი, ზეესისა და ეერიოლიას ძე, ლაერტეს მამა 279, 353.

არკტია, იხ. არეტია.

არმაზი 146.

არმენია 79, 94, 134, 325, 415, 418, 427, 429, 430, 431.

არმენიელეზი 89, 328, 431, 432, 445.

არმენიონი, თესალიის ქალაქი 89, 427, 429.

არმენოხი, არმენიონის მკვიდრი, რომელიც იასონთან ერთად წამოვიდა თესალიიდან და სახელი მისცა არმენიელეზს 89, 427, 429, 430.

არნობიუსი, მწერალი 162.

არტაქსერქსე, სპარსთა მეფე 72.

არტემიდე, ღმერთქალი, რომელიც დიანა, იდენტიფიცირებული ჰე-

- კატესთან (არტემიდე ტავრო-პოლეი) 66, 95, 193, 205, 293, 378, 387, 388, 399, 400, 469.
- არტემიდორე ეფესელი, ისტორიკოსი 244, 246, 497.
- არქაზე, მდინარე აფსარუსთან 472.
- არქია, კორინთელი, სირაკუზის დამფუძნებელი 21.
- არქილოქე, პოეტი 433.
- არქტონესოსი 129, 130, 501; იხ. დინდიმონი.
- ასირიელები 66, 83, 440, 468.
- ასკალაფე, არგონავტი 354.
- ასკანიუსი, ენეასის ძე 444.
- ასკლეპიადე ტრაგოლელი, ლოგოგრაფოსი 43, 48, 173, 297, 298.
- ასკლეპიადე შირლენელი, აპოლონიოს როდოსელის წყარო 56, 180, 190, 218, 320, 499.
- ასკლეპიადე, კომენტატორი 60.
- ასკლეპიოსი, არგონავტი 466, 503.
- ასოპია, მხარე არკადიაში, ასოპოსი 196.
- ასოპისი, ეგბეა 140.
- ასოპოსი, ასოპია 22, 195.
- ასტერია — კორონეს ასული, იდმონის დედა 260; — ჰეკატეს დედა 256, 349.
- ასტერიონი (ასტერიოსი), არგონავტი 65, 354, 458.
- ასტეროდა, კავკასიელი ნიმფა, აფსირტეს დედა 198, 374, 482, 491, 504.
- ასტეროპე, ჰელიოსის მეუღლე, აიეტისა და კირკეს დედა 64.
- ასტეროპია, ჰელიოსის ასული 459.
- ასტიდაშია, აქსირტეს ცოლი 368.
- ასტიპალეა, ფენიქსის ასული, ანკეოსის დედა 286.
- ასურეთი 468.
- ატალანტე, სქენევსის ასული, არგონავტი 349, 354, 381, 394.
- ატრაქსელი მგლები, თესალიელი არგონავტები 301, 500.
- ატრაქსი, თესალიის ქალაქი 500.
- ატენი 136.
- ათიკა 110, 111, 489.
- ატლანტი, კირკესა და კალიფსოს მამა იონანე მალალას გადმოცემით 84, 475.
- ატრევისი, ავამემნონისა და მენელაოსის მამა 271.
- ატრიდი, ატრევის ძე 171.
- ატრომეტე, ისტორიკოსი 251.
- აფარევსი, იდასისა და ლინკევსის მამა 349, 353.
- აფეტე, აფეტები, მავნისის ქალაქი, ადგილი თესალიაში, საიდანაც არგონავტები გამოემგზავრნენ 21, 193, 261, 275, 284, 424.
- აფრიკა 28, 105, 127, 497.
- აფროდიტე, ღმერთქალი 30, 32, 58, 96, 122, 173, 174, 186, 187, 205, 320, 354, 362, 481, 496.
- აფხაროსი, ციხე-სიმაგრე და მდინარე კოლხეთში 80, 289; იხ. აფსარუსი.
- აფსარუსი (აფსარუსი) ქალაქი ლახეთში 83, 472.
- აფსილები, პონტოს ჩრდ. აღმოსავლეთ სანაპიროზე მოსახლე ტომი 84.
- აფსირტე, აიეტისა და ასტეროდიას ძე; იგივე ეგიალეუსის და ფაეთონის ძე, მედეას მამა 36, 38, 39, 55, 67, 80, 83, 88, 92, 94, 100—104, 198, 229, 230, 236, 240, 254, 255, 296, 300, 305, 307, 309, 331—334, 361, 362, 374, 377, 421, 462, 472, 473, 482—484, 497, 501, 504.
- აფსირტელები 333.
- აფსირტეს კუნძულები — აფსირტელები, ორი კუნძული ადრიატიკის ზღვაში 81, 84, 308, 362, 363, 421, 483, 500.
- აფსირტოსი, აფსარუსის ძველი სახელი 472.
- აფსურტა, „აფსაზთა ადგილი“ 504.
- აფსურტოსი, აფსაროსი, აფსარუსი 504.
- აფსაზები 504.
- აქავიელები — ტომი კრეტაზე 108; — ბერძნები 171, 285, 422, 425.
- აქაია — მხარე პელოპონესში 139; —

მხარე შავი ზღვის სანაპიროზე 425.
 აქედლები, შავი ზღვის სანაპიროზე მოსახლე ტომი, რომელიც აქ ტროადიდან გადმოვიდა 82, 100, 124, 128, 180, 289, 423, 424, 499.
 აქვის ფთიოტიდა 413; იხ. ფთია.
 აქელოიოსი, მდინარე 186.
 აქერონტი, მდინარე 266.

აქვილია, მხარე იტალიაში 102.
 აქილევსი 31, 48, 53, 118, 171—173, 300, 302, 306—308, 413, 416, 457, 496.
 აქსინოსი, ეუცხოთმოძულე ზღვა, შავი ზღვის ძველი სახელი 11, 324.
 აწყვერი 136.
 აჰარა 136.

ბ

ბაკილიდი, პოეტი 256.
 ბალკანეთის ნახ. კუნძული 70, 107, 113, 116, 117, 135.
 ბარბაროსები, არაბერძნები 247, 249, 335.
 ბარიდის ტაძარი, ტაძარი ევბატანის გზაზე 431.
 ბახილ დიდი 87.
 ბასკები, პირენეს იბერები 134.
 ბასუსი, რომაელი პოეტი-დრამატურგი 90.
 ბატოსი, მინიების შთამომავალი, პოლიმნასტეს ძე, კვირენეს მეფე 28.
 ბაქტიანა, მხარე არიის ჩრდილოეთით 162, 424.
 ბაქტირიანები, ბაქტირიანას მკვიდრნი 431, 499.
 ბახუხი 92; იხ. დიონისე.
 ბებე, ქალაქი თესალიაში 170.
 ბებრიკები, ტომი ბითინიაში 55, 66, 85, 86, 269, 316, 322, 356.
 ბეთლემი 146.
 ბელდერფონტი, წინაბერძნული მოსახლეობის მით: გმირი, კორინთელი, ფროთოსანი პეგასის მხედარი 32.
 ბელიმოსი, ასირიელთა მეფე 440.
 ბენლაზი, იხ. ევესპერიდი.
 ბეოტია, მხარე ცენტრალურ ელადაში 243, 260, 350, 351, 470, 493, 495.
 ბეოტიელები 270.
 ბერაძე პ. 40, 147, 168, 493.
 ბერეკინთიოსი, კრეტის მთა 341, 500.
 ბერძენი ტომები 13.
 ბერძენიშვილი ნ. 8.
 ბერძნები 19—48, 79, 107, 111, 117—

120, 142, 143, 149, 151, 152, 153, 166, 200, 291, 317, 391, 442, 445, 481, 492.
 ბერძენიშვილი მ. 153.
 ბეკირები, მაკრონებსა და საპირებს შორის მოსახლე კოლხური ტომი პონტოში 66, 82, 127, 128, 131, 290, 321, 324, 499.
 ბეკირიასი, ბეკირების ქალაქი 290.
 ბეკირიკე, ბეკირთა სამკვიდრებელი 290.
 ბეკირიკოსი, ნავსადგური 290.
 ბიანტი, ანაქსიბიას მამა 351.
 ბიზანტი, პოსეიდონის ძე 395, 501.
 ბიზანტია 86, 472; იხ. ბიზანტიონი.
 ბიზანტიელები 395.
 ბიზანტიონი, ქალაქი ბოსფორის სრუტესთან, კონსტანტინეპოლი 86, 184, 348, 376, 501.
 ბიზანტიონის სრუტე, ბოსფორის სრუტე 412.
 ბიზარები 105; იხ. ბიძერება.
 ბითინია, მხარე პრომონტიდაში 66, 132, 252, 336.
 ბითინიელები, ბითინიის მკვიდრნი 179, 253.
 ბითონისი, ამიკოსის დედა 356.
 ბიოტოსი, ტრაგიკოსი პოეტი 42.
 ბირ ელ-კუთთი 146.
 ბიძერები, კოლხური ტომი 66, 82, 94, 124, 128, 289, 324, 499.
 ბოიბე, თესალიის ქალაქი 429.
 ბოიბედიხი ტბა, ტბა თესალიაში 427.
 ბოლნიხი 146.
 ბორეადები, ბორეასის ძენი: ძეტე და კალაისი 180, 287, 385.

ბორეასი, ჩრდ. ქართა ლმერთი 99,
179, 211, 250, 339, 353, 355,
357, 368, 384, 386, 458.
ბოსფორი 86, 253, 277, 348, 450, 493,
496.
ბუიშვიანი მინახ, სომეხი ისტორიკო-
სი 496.
ბრავრონი, ადგილი ატიკაში 282.
ბრიგვიდები, ბრიგვიდის კუნძულები
ილირიაში 334.
ბრიხონი, პეროდორეს ძე, სოფისტი
46.

ბრიტანია 93.
ბრიული ლ. 120.
ბრიქსაბა, მთა ტანაისთან — „ვერძის
შუბლი“ 446.
ბუაზაკი ე. 117.
ბუგე, 138.
ბუთროტუმი, ქალაქი ეპირის სანაპი-
როზე 104.
ბუნე, აიეტის მემკვიდრე კორინთო-
ში 22, 194—196, 217, 239, 296.
ბუტე, არგონავტი 65, 354, 362.

ბ

გადირი, ქალაქი ესპანეთში, კადიქსი,
აფროდისია 409, 501.
გაიუს ცელიუსი, რომაელი მწერალი
104.
გალატები, ტომი 311.
გალია 74.
გამირი, ადგილი კაპადოკიაში 468.
გამსახურდია კ. 503.
გამყრელიძე აღ. 6, 105, 125, 467.
განამედე, ტროსის ძე, ოლიმპიელ
ლმერთთა მერიქიფე 58.
გაა, დედამიწა, ლმერთქალი, ურანო-
სის მეუღლე, კოლხთა უდიდესი
საფიქართაგანი 56, 160, 233, 266,
321, 329.
გელაშვილი ა. 501.
გელონები, ტომი მელანქლენებსა და
კოლხებს შორის 289, 499.
გენტები — ნავსადგური და კონცხი
ხალიბთა მხარეში 290, 499; —
მდინარე 433, 502.
გეორგიევი გ. 115, 118—120, 166,
495.
გერიონი, სამთავიანი გოლიათი 311.
გერმანე, პატრიარქი 16.
გერმანაკუსი, არატოსის „ფენომენას“
მთარგმნელი 91, 92.
გიგანტები 249.
გიენოხი, ქალაქი და მდინარე კოლხ-
თა მხარეში 289.

გიორგი კედრენე, ბიზ. ისტორიკოსი
85.
გიორგი მთაწმიდელი 134.
გიორგი მონოზონი 62.
გიორგი სინგელოზი, ქრონოგრაფოსი
69, 143, 467, 503.
გიუმეშხანე 127.
გლავკე, კრეონტის ასული, იასონის
საცოლე, რომელიც მედეამ მამას-
თან ერთად მოაკვდინა; ზოგჯერ
კრეუსას სახელით მოიხსენიება 38,
41, 96, 97, 236—239, 305, 366,
379, 404, 405, 455.
გლავკოსი, ზღვის მისანი, „არგოს“ მე-
საქე 69, 378, 394, 395.
გლაფირი, ქალაქი თესალიაში 170.
გლაქტოფაგები, სკიითური ტომი 194.
გობეჩიშვილი გ. 147.
გოზალიშვილი გ. 135.
გორგოპია, სინდიკეს ქალაქი 424.
გორგოპისი, ფრიქსეს დედინაცვალი
257.
გორდუზიანი რ. 140.
გრამარ-პასტეი მ. ე. 66.
გრაკუსი, რომ. პოეტი-დრამატურგი
90.
გრიგოლ ნაზიანზელი 87.
გრქუპე ო. 35.
გურანიები, ტომი არმენიის ზემოთ
431.

დაბლაგოში 148.
 დავლისი, ქალაქი ფოკიდაში 268.
 დალმაცია 103.
 დამისი, მწერალი 449.
 დამნაშენვესი, დაქტილოვანი 164, 274.
 დანაოსი, ეგვიპტ. მეფე 318, 483.
 დანაე, პერსეუსის დედა 440.
 დანელია ხ. 38.
 დანისი, დანავს ზომალდი 318, 483.
 დარაანონი, მდინარე ბიჭერთა მხარეში 289.
 დარდანე, სკვითების მეფე, იდეას მამა 368, 384.
 დარდანელი, პრიამოსი 171.
 დარეს ფრიგიელი 105.
 დახელი, ტანტალოსის ძე 269.
 დაქტილი, დაქტილების მამა 273.
 დაქტილები 164, 504; იხ. კურეტები.
 დეკალიონი — იდომენეუსის მამა მ4;
 — პრომეთეს ძე 219, 243, 244, 274, 498.
 დეკალიონიდები 498.
 დელიოქე კიზიკოსელი (დელიოქე?) 56, 68, 111, 142, 260, 294, 295, 322, 342.
 დელაპორტი 114.
 დელასი, დაქტილოვანი 164.
 დელფინონი, ტაძარი ათენში 442.
 დელფისი, სიზიფოსის სატრაფო 313.
 დელფო, ქალაქი ფოკიდაში აპოლონის ტაძრით და სამისნოთი 28, 49, 251, 283, 350.
 დემარატე (დემარატე, ტიმაგეტე?), აპ. როდოსელის წყარო 56, 72, 75, 261, 345, 346, 376.
 დემეტრე, ღმერთქალი, იგივე დემო 141, 142, 218, 256.
 დემეტრიოს სკეფისელი, ისტორიკოსი 78, 413, 417.
 დემეტროსი, „ორფიკის“ ავტორი 256.
 დემოდოკე, ფრიკსეს დედინაცვალი 257.
 დიანა, 16, 95; იხ. არტემიდე.
 დიდიმარქე, „მეტამორფოზების“ ავტორი 76, 437.

დიდმოსი, ალექსანდრიელი გრამატიკოსი 19, 185, 494.
 დიონა, ენეასის სატრაფო 58, 91.
 დიკოვგენე, ტრაკიკოსი 41, 42, 255.
 დინდიმენე, ღმერთების დედა, რეა — კიბელე 434.
 დინდიმონი, არქტონესოსის შთა (კიზიკოსში), ახლანდელი მურადალი 65, 66, 130, 131, 434.
 დიოგენე ლაერტელი, ფილოსოფოსთა მოღვაწეობის აღმწესველი 26, 42.
 დიოგენე ხელივკეიელი, ფილოსოფოსი 74.
 დიოგენე ხინოპელი, ტრაკიკოსი 42.
 დიოდორე სიცილიელი, ისტორიკოსი და მითოგრაფოსი 68, 71, 73—76, 86, 93, 106, 151, 160, 165, 342, 343, 377, 501.
 დიომედე, ტროის ომში მონაწილე ბერძენი გმირი 308, 444.
 დიონი, ისტორიკოსი 311, 500.
 დიონისე, ღმერთი, ბახუსი 34, 72, 73, 82, 141, 165, 237, 262, 263, 354, 418, 428, 440, 445, 466.
 დიონისე — ძაგრევის 62; იხ. დიონისე.
 დიონისოს ბიზანტიელი, გეოგრაფოსი 81.
 დიონისოს თრაკიელი, გრამატიკოსი 434.
 დიონისოს მილეტელი, ფ. წ. IV საუკუნის ლოგოგრაფოსი 73, 254, 374, 376, 377.
 დიონისოს პერიგეტი, II—III სს. პოეტი და გეოგრაფოსი 81, 82, 124, 125, 128, 134, 139, 150, 184, 493.
 დიონისოს სეიტობრაქიონი, მიტილენელი ეპიკურისტი, მითოგრაფოსი 8, 36, 71—75, 88, 151, 202, 225, 230, 244, 254, 261, 263, 344, 346, 373, 375, 489, 494, 495, 501.
 დიონისოს ქალკიდელი, ისტორიკოსი 131, 132, 321.

დიონისიოს პალიკარნასელი, ისტორიკოსი 163.
 დიონისოდორე 292.
 დიოსკორიასი, იხ. დიოსკურია.
 დიოსკორები, იხ. დიოსკურები.
 დიოსკურები, ტინდარიდები, ზევსისა და ლედას ვაჟები — კასტორი და პოლიდევე, რომლებიც არგონავტებს ახლდნენ კოლხეთში 70, 125, 367, 378, 384, 394, 409, 425, 447, 448, 454, 456, 466.
 დიოსკურია, სანაპირო ქალაქი კოლხეთში 70, 84, 103—105, 125, 425, 447.
 დიოსკურიისი 289, 448; იხ. დიოსკურია.
 დიოფანტი, „პონტოს ისტორიის“ ავტორი 482, 494.
 დიფილე, კომედიოგრაფოსი 42.
 დიქტი, მღვიმე კრეტაზე 25.
 დიქტისი, კრეტულ ისტორიკოსად აღიარებული, იოანე მალალას წყარო 84, 478.
 დიქეროსი, მდინარე 301, 304, 500.

დმანისი 148.
 დნესტრი, მდინარე 500.
 დოდონე, ეპირის ქალაქი 353.
 დოლიები 142; იხ. დოლიონები.
 დოლიონები, პელასგური ტომი პროპონტიდაში 49, 65, 129—131, 133, 142, 144, 294, 321, 322, 355.
 დონდუა ვ. მ.
 დორიელები, ელინური ტომი 108, 109, 111.
 დოტიოსის ველი 248.
 დრაკონი — კანონმდებელი 155; — ავაზაკი 308; საწმისის მცველი კოლხეთში 391.
 დრეპანე 140, 141; იხ. კერკირა.
 დრიასი, არესის ძე 349.
 დრიოპე, თეოდამანტის მამა 275.
 დრიოპები, წინაბერძნული ტომი 107, 110.
 დუმბაძე მ. მ.
 დუნაი 98, 497; იხ. ისტროსი.
 დურისი, სამოსელი ისტორიკოსი, აპროდოსელის წყარო 56, 68, 269, 342.

მ

მა (Aea) 103; იხ. აია.
 მაგრე, მდინარის ღმერთი, ორფევის მამა 61, 353.
 მაკე, პელეგისა და ტელამონის მამა 349, 353.
 მაკიდი, ეაკეს ძე: ტელამონი ან პელეგისი 175, 235.
 მაგოსი, ათენის შვიდე 56, 69, 233, 236—238, 276, 349, 353, 366; 379, 407, 408, 440, 441, 442, 456, 489.
 მაგოსის ზღვა 107, 110—112, 117, 123, 129, 133, 135, 138, 139, 253.
 მაკობტი 43, 74, 82, 133, 136, 152, 222, 318, 328.
 მაკობტელები 57, 134, 222, 309, 332, 418.
 მაკობტოსი, ბელეს ძე, მაკობტის მუჟე 483.
 მაიალეუსი (ეგიალეუსი), აფსირტეს სახელთაგანი 102, 378, 388, 501.

მაგალოსი, პელაგონის ქალაქი 170.
 მაგინა, კუნძული 365.
 მაგიპოსი, მდინარე 289.
 მაგეტე, ღმერთ აპოლონის ეპითეტი 364, 372, 373.
 მაგროზოსი, ებეას სახელთაგანი 139.
 მაგროსი, ეკრიტივე, ადრინდელი კოლხეთი 136—139.
 მაგროსი, მაგროსის ეპონიმი 139.
 მაგრონი, იმბროსელი გმირი 172.
 მაგდნე, პელიასის ასული 403.
 მაგნისი ა. 118, 119, 166.
 მაგნეა, ყველაზე დიდი კუნძული ეგეოსის ზღვაში. უძველესი ხანებში ერქვა მაკროსი და დასახლებული იყო პელასგი მაკროსელებით (მაკრონეით), რომლებიც აქედან ელინებმა გამოაძევეს 18, 130—135, 139—142, 321—323, 365, 504.

- ევბეიდები, ევბეის მკვიდრნი 130, 131, 321—323.
 ევბული, კომედიოგრაფოსი 42, 43, 242.
 ევდოკია, ბიზანტი. მწერალი 88, 124, 481, 487, 491.
 ევდოქსე როდოსელი, ისტორიკოსი 341.
 ევენია, ქალკიოპეს სახელთაგანი 252, 497.
 ევენსერიდე, ქალაქი (ბენღაზი) 501.
 ევენსერიტები, კირენაიკის მკვიდრნი 410.
 ევია 139; იხ. ევბუა.
 ევმელოსი — ეპიკოსი პოეტი 17, 21—27, 50, 56, 80, 122, 194—197, 202, 239, 277, 296, 306, 494, — არგონავტ ადმეტეს ძე 170, 413, 492.
 ევენაპი სარდელი, სოფისტი 83, 470.
 ევენოსი, იასონისა და ჰიფსიპილეს ძე 16, 36, 37, 171, 172, 235, 355, 413, 416, 435.
 ევპოლისი, მწერალი 248.
 ევრაქსისი, ანუ პრაქსისი, მწერალი 84.
 ევრიადე, არგონავტი 354.
 ევრიბატე 265; იხ. ერიბოტე.
 ევრიდამანტი, არგონავტი 65.
 ევრიდიკე, ორფეუსის მუეღლე 61.
 ევრიკლია, მელასის ცოლი 258.
 ევრილიტე, ნიფთა, აიეტის ცოლი, აფსირტეს დედა „ნავპაკტიკის“ მიხედვით 198, 374, 494.
 ევრიოლია, არკისიონის დედა 279.
 ევრიპიდე, ტრაგიკოსი 18, 19, 22, 27, 31—43, 50, 56, 89, 90, 99, 122, 132, 202, 227, 231, 235—242, 255, 277, 425, 495, 496, 503.
 ევრიპიდე, პოსეიდონის ძე, ტრიტონი, ლიბიის მეფედ ხმობილი 28, 410.
 ევრისტევსი, არგონავტ იფისის (იფიტეს) ძმა 254, 393, 407.
 ევრიტე, პერმესის ძე, არგონავტი 354.
 ევრიტია, ფინეუსის მეორე ცოლი 179.
 ევრიტიონი, არგონავტი 65, 349.
 ევროპა 390, 419, 421.
 ევროპე, ფინიკიის ტვიროსის მეფის ასული, რომელიც ელინებმა მოიტაცეს 48, 281.
 ევსევი კესარიელი 23, 83, 467, 503.
 ევსორე, თრაკიის მეფე, ენეტეს მამა 143.
 ევსტათი თესლონიკელი, ბიზანტიელი კომენტატორი 18, 82, 128, 133, 139, 150, 180.
 ევფემე, არგონავტი 28, 31, 65, 211, 270, 354, 458.
 ევფორიონი — ტრაგიკოსი 37, 238; — ქალკიდელი პოეტი 55, 493; — II ს-ის მწერალი 157, 159, 369.
 ევქსინის პონტო, შავი ზღვა 55, 56, 79, 82, 87, 91, 101—103, 124, 129, 134, 184, 245, 247, 277, 278, 325—327, 331, 332, 339, 411, 417, 419, 427, 428, 446—448, 480, 493.
 ევპემეროსი, ფილოსოფოსი — ათისტი 71—74, 151.
 ეთალია, ტირენიის კუნძული (ახლანდელი ელბა) 409, 420.
 ეთალიდე, არგონავტი 65.
 ეთიოპია 43, 134, 418.
 ეთიოპიელები 445.
 ეირენეუსი — ერენეოსი, მინიციუს პაკატუსი, აპოლონიოს როდოსელის კომენტატორი 60, 327.
 ეპატანა, მიდიის დედაქალაქი 431.
 ეპქორები, ბიძეების მეზობელი ტომი 290.
 ეპრიტიკე 136, 137; იხ. ეგრისი.
 ელადა 20, 22, 39, 108, 110, 123, 139, 149, 151, 181, 214, 217, 247, 273, 281, 312, 332, 353, 357, 366, 381, 390, 462, 473, 497.
 ელათე, პოლიფემეს მამა 354.
 ელევთეროპოლისი, ქალაქი პალესტინაში 82.
 ელენე, მენელაოსის მუეღლე, რომელიც პარისმა ტროაში გაიტაცა 23, 87, 99, 281.
 ელიანე, ისტორიკოსი 40, 105, 448, 502.
 ელინები 30, 50, 55, 108—111, 117, 122, 141, 144, 165, 233, 247, 269, 272, 280, 281, 336, 339, 378, 393,

394, 425, 427, 430, 453, 454, 457, 474, 486, 496.

ელინური ტომები 43, 107.

ელბენორი, ოდისეუსის მეგობართაგანი 175.

ემათიონი, რომოსის მამა 444.

ენგელსი ფრ. 501.

ენეასი, აფროდიტესა და ანქიზეს ძე 58, 91, 105, 444.

ენეასი, მელეაგრეს მამა 349, 354.

ენეოსი, არგონავტი 65.

ენეოსი, კიზიკოსის მამა 65, 129, 142.

ენეტე, კიზიკოსის დედა 65, 143.

ენეტები, უძველესი ტომი პატლაგონიაში 134, 170, 418, 492.

ენოა, კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში 56, 320.

ენოსი, კეფალენიის მთა 191.

ენქელები, ტომი ილირიაში 333.

ეოლიდა 247.

ეოლიის კუნძულები 475.

ეოლიდები, ეოლოსის შთამომავალი 204.

ეოლიელები, ელინური ტომი 144, 371.

ეოლოსი, ჰიპოტეს ძე, ქართა ღმერთი 475, 477.

ეოლოსი, ეოლიდების მამამთავარი 206, 219, 275, 285, 340, 350, 484, 486—488.

ეორდები 248; იხ. ამირები.

ეოსი — განთიადის ღმერთქალი 176; — პელოპისის დედა 465, 486.

ეპაფე, ზევსისა და ოს ძე 203, 310, 495.

ეპიალტი, იფიმელიას ძე 205.

ეპიმენიდი, კრეტელი პოეტი — ქურუმი 17, 25, 26, 56, 88, 200, 249, 482, 494.

ეპირი, მხარე ჩრდ. საბერძნეთში 104, 303, 499.

ეპიქარმე, მწერალი 322.

ეპისტროფოსი, პალიძონების წინამძღოლი 170, 180.

ეპოპეუსი, ალოეუსის ძე, კორინთელთა გამგებელი ბუნეს შემდეგ 22, 196.

ერავები, არგონავტების მღვეარ კოლხთა დამხმარე ტომი 67.

ერასია, ფინეესის ასული 338.

ერატოსთენე კვირენელი, გეოგრაფოსი 56, 78, 245, 246, 325, 329, 331, 333, 347, 417, 418, 497.

ერგეტა 137.

ერგინე, არგონავტი 65, 270, 271, 354.

ერესო, ქალაქი ლესბოსზე 156.

ერებთევსი, ორითიას მამა 99, 250, 384, 496.

ერიბოტი, არგონავტი 265, 497.

ერიდანოსი, მდინარე პადუსი — პო 186, 362, 471, 472.

ერითინი, ქალაქი პატლაგონიაში 170.

ერიტროსი, ათამანტის ძე 267, 351.

ერიჩეები, შურისძიების ღმერთქლები, ფურები 96.

ერიოპისი, იასონისა და მედეას ასული 23, 197.

ერიტი; არგონავტი 65, 211.

ერშია ხოზომენე, ისტორიკოსი, 83, 471.

ეროსი, აფროდიტეს ძე, სიყვარულის ღვთაება, კუპიდონი 58, 64, 96.

ესებე, მდინარე 129, 143.

ესონი, კრეტეუსისა და ტიროს ძე, იასონის მამა 16, 18, 20, 237, 178, 187, 190, 207, 212, 219, 237, 258, 262, 263, 303, 349, 352, 365, 379, 487, 498.

ესონია, მაგნესიის ქალაქი 258.

ესონიხი 258; იხ. ესონია.

ესპანეთი 500, 501.

ესქილე, ტრაგიკოსი 23, 33—35, 56, 57, 60, 132, 220, 225, 226, 237, 245, 260, 262, 265.

ეტეოკლე, მინიასისა და ორქომენოსას წინაპარი 263.

ეტეოკლიმენე, იასონის დედად ხმობილი 258.

ეტეოკრებიდები, ტომი კრეტაზე 108.

ეტთალიელები 143; იხ. თესალიელები.

ეთიუსი 468; იხ. აიეტო.

ეტოლე, პალემონოსის მამა 353.

ეტრურია, ტ უ ს კ ი ა, ტ ა რ ე ნ ი ა ანუ ტ ი რ ს ე ნ ი ა, მხარე ცენტ-

რალურ იტალიაში 123, 177, 31, 493, 497.
 მტრუსკები; ტირენები ანუ ტირენები, პელასგური ტომი 103, 111, 122, 123, 165, 495, 498.
 ეფესო, ქალაქი მცირე აზიაში 181.
 ეფიზე — კორინთოს ოდინდელი სახელი 16, 22, 100, 122, 173, 174, 195, 196, 494, 495.
 — აიეტის დედად ხმობილი 26, 201, 482, 494.
 ეფიზელები, ეფიზეს მკვიდრნი 196.

ეფთვუმე 134.
 ეფოროს კვიმელი, ისტორიკოსი, 43, 49, 56, 74, 139, 142, 144, 262, 294, 432, 502.
 ეფრემ მცირე 87.
 ექვთიმე მთაწმიდელი 85, 86, 134, 138.
 ექიდნა, ფორკისის ასული 265.
 ექინადების კუნძულები, სტროფადები 358.
 ექიონი — ავგონავტი 65, 211; — „სპარტოვანი“ („დათესილთავანი“) 251, 252, 271, 272.

3

ვაკერნაგელი ი. 163.
 ვალერიუს ფლავუსი, „ავგონავტიკის“ რომაელი ავტორი 54, 58, 66, 92, 93, 95.
 ვარონ აბაციუნსი, პოეტი 58, 99, 123.
 ვენეტები 492; იხ. ენეტები.
 ვენტრიხი მ. 118—120, 166.

ვენუსი 96; იხ. აფროდიტე.
 ვეხასანანე, იმპერატორი 93.
 ვერგილიუსი 54, 58, 91, 135.
 ვილამოვიცი 75, 76, 493.
 ვინდკენსი ვ. 167.
 ვიტა, მიდიის მხარე 431.

ზ

ზეელიგერი 35, 37, 42, 93.
 ზევსი 25, 64, 79, 105, 139, 141, 142, 160, 161, 169, 176, 177, 182, 187—189, 191, 204, 206, 210, 212, 218—220, 223, 234, 235, 244, 256, 275, 279, 285, 306, 318, 343, 347, 349—351, 353, 362, 413, 461,

480, 485, 495, 499.
 ზენოდოტი, ალექსანდრიელი მეცნიერი 496.
 ზომერი 114.
 ზუგდიდი 137.
 ზუზემილი 72, 132.

თ

თავმაკე, პოიანტის მამა 354.
 თალათონი 394, იხ. გლაკოსი.
 თამირისი, ლეგენდარული პოეტი 165.
 თბილისი 5, 11.
 თებე, ბეოტიის ქალაქი 11, 13, 18, 23, 37, 43, 95—97, 251, 271, 272, 307, 349, 360, 379, 407.
 თელქსინოე, იხ. თელქსიოპე.
 თელქსიოპე, სირინოზთავანი 192.
 თემისკირიონი, ქალაქი თერმოდონტის შესართავთან 470, 504.
 თემისტოლხი, რიტორი 83, 469.

თემისტო, ათამანტის ცოლი 257, 267, 351.
 თემისტოკლე 287.
 თეოდამანტი, ღრიოპეს ძე 275, 276, 355.
 თეოდომენე, პილასის მამა 276.
 თეოგენტე, ლაოდიკეს ასული 258.
 თეოდორიტი, ისტორიკოსი 143.
 თეოდოსი II, ბიზანტიის კეისარი 471.
 თეოკრიტი, პოეტი 54, 56, 313, 316, 317, 494.

თეოლოტი მეთიმნელი, მწერალი, 51, 52, 56.
 თეონ ალექსანდრიელი, კომენტატორი 53, 60.
 თეოპომპე, კომედიოგრაფოსი 42.
 თეოპომპე ქიოხელი, ისტორიკოსი 21, 44, 50, 74, 156, 159, 160, 195, 295—297, 306, 504.
 თეოფრასტე, პერიპატეტიკოსი 156—160, 264, 370.
 თერა, იგივე კალისტე, კუნძული ეგეოსის ზღვაში 28, 203, 372, 415.
 თერაპნე, სოფელი სპარტასთან 456.
 თერიტი, არესის ეპითეტი 457.
 თერმოდონტი, მდინარე, ახლანდელი თერმე — ჩაი 91, 94, 100, 291, 322, 331, 359, 470, 504.
 თერო, არესის (თერიტეს) ძიძა 457.
 თერსანდრე, სისიფეს ძე 460.
 თესალია მხარე ჩრდილო საბერძნეთში, პელასგების ოდინდელი სამკვიდრებელი; აქედან გამოემგზავრნენ არგონავტები 21, 27, 48, 50, 55, 64, 92, 100, 106—111, 123, 139, 143, 144, 184, 193, 209, 220, 230, 243, 244, 248, 260, 261, 274, 294, 298, 312, 319, 320, 352, 370, 371, 397, 413, 429, 438, 444, 470, 487, 492, 501.
 თესალიელები, 103, 121, 124, 319, 379, 430, 432.
 თესალიოტი, მხარე თესალიაში 109.
 თესევსი, ეგეოსის ძე, აფენის მეფე 69, 276, 349, 353, 367, 407, 441—443, 456, 466, 489, 503.
 თესპია, ქალაქი ბეოტიასა და თესალიაში 260.
 თესპიადები, თესპიელი არგონავტები 394.
 თესპიელები, ხალხი ბეოტიაში 260.

თესპიოსი, თესპიადების მამა 381.
 თესტიოსი, ეტოლიის მეფე 349, 354.
 თესტორი — არგონავტი 260; — ილმონის თანასახელი 260; — ილმონისა და ლაოთოეს ძე 260.
 თეტალელები, თეტალოსის ქვეშევრდომნი 407.
 თეტალიელები, იხ. თესალიელები.
 თეტალოსი, იასონისა და მედეას ძე 11, 379, 404, 406.
 თეტიდა, ღმერთქალი, აქილეუსის დედა 48, 257, 298, 363.
 თიმოტი, ლეგენდარული პოეტი 165.
 თინაიხი, კონცხი და ქალაქი თრაკიის სანაპიროზე 336.
 თინეიდი, თინაისი 253.
 თინისი, კუნძული ბითონიის სანაპიროსთან 269.
 თინოსი, ფინეკსის ძე 190, 253.
 თონატი — მირინეს მეუღლე, ჰიფსიპილეს მამა 56, 172, 320, 354; — იასონისა და ჰიფსიპილეს ძე 37, 235.
 თობელი, თესალიელებისა და თობელების — ი ბ ე რ ე ბ ის წინაპარი 143.
 თობელები, იბერები 143.
 თრაკია, ქვეყანა მაკედონიის ჩრდილოეთით 34, 143, 173, 184, 185, 224, 246, 247, 250, 268, 327, 349, 354, 356, 378, 384, 386, 481, 497.
 თრაკიელები 61, 110, 141, 224, 245, 247, 253, 278, 320, 385, 386, 431, 433.
 თრიალეთი 147.
 თრინაკია, პელიოსის კუნძული (სიცილია) 363.
 თუკიდიდე, ისტორიკოსი 43, 108—112, 132, 287, 497.
 თურასი, ასირიელთა მეფე 87.

0

იაკობი ფ. 63, 72, 127, 243, 377.
 იალმენე, აქველთა წინამძღოლი, არგონავტი 354, 423.
 იახიდები, მინიების მეფის, იასონის, ჩამომავალნი 423.

იასონი, ესონის ძე არგონავტების წინამძღოლი 15—38, 43—58, 64—70, 73, 74, 79, 80, 83, 88—104, 122—126, 130, 140, 141, 144, 150, 171, 173, 177—179, 183, 187—

- 190, 196—203, 208, 210, 214—223, 229, 232—242, 250, 254, 257—263, 267, 275, 276, 283, 284, 287, 293, 300—307, 314—317, 333, 339, 340, 344, 346, 348, 349, 352—355, 359, 361—367, 371, 372, 375, 379—381, 390, 393, 394, 397, 398, 402—406, 411—421, 424, 425, 427—432, 435, 436, 442, 445, 450—463, 466, 468, 469, 472, 473, 479, 481, 483, 486—489, 495—498, 500, 503.
- იახონია, აკროპოლისი** 292.
- იახონიდი, ევენოლი** 171, 172.
- იახონის კონცხი, კონცხი შაეი ზღვის აღმოს. სანაპიროზე** 49, 80, 291, 433.
- იახონის მთა, მთა კასპიის კარებთან** 429.
- იახური არგოხი, იხ. არგოხი.**
- იაფეტი, იაფეტიდთა წინაპარი** 143.
- იბერია — ქართველ ტომთა აღმოსავლური გაერთიანება** 7, 79, 87, 94, 97, 415, 425, 427.
- იბერები — აღმოსავლეთ საქართველოს მკვიდრნი** 82, 87, 103, 341, 425, 500.
- **დასავლეთის (ესპანეთის) იბერები** 425, 500.
- იბერიულ კავკასიური ტომები** 7, 123.
- იდასი, არგონავტი** 65, 353, 495.
- იდე — ლმერთალი, დაქტილების დედა** 273, 413; — **მთა** 125, 273.
- იდეა, დარდანეს ასული** 368, 384.
- იდევსა** 426; **იხ. ფრიკსოპოლისი.**
- იდელგები, ფრიგიელები** 273.
- იდელი დაქტილები, კურეტები, კორიბანტები** 161, 164, 273.
- ილია, ოკეანეს ასული, აიეტის მეუღლე, მედეას დედა** 20, 36, 102, 186, 230, 296, 301—304, 309, 313, 360, 374, 482, 484, 494, 504.
- იმმონი, არგონავტი, მისანი** 24, 25, 65, 105, 197, 198, 260, 261, 269, 270, 359.
- ილოთეოსი** 277.
- ილომენევხი, კრეტის მეფე, დეკალიონის ძე** 84, 297, 298.
- იესენი** 22, 35, 57, 97.
- იესონი, იხ. იასონი.**
- ილიონი, ტროა** 396, 466.
- ილირია** 92, 103, 333, 415, 500.
- ილირიდა** 308, 363.
- ილიხე, მდინარე** 250.
- ილოხი, მერმეროსის ძე, მედეას შვილიშვილი, კორინთოს გამგებელი** 16, 17, 122, 174.
- იმპროხი, კუნძული** 111, 162, 173.
- ინაქე, იოსა და პელასგეს მამა** 280, 319.
- ინაქე მ. 125.**
- ინგორუჯა პ. 125, 151, 136, 494, 499.**
- ინდოეთი** 82, 428.
- ინდოეთის კავკასიონი, იხ. ინდოეთის მთები.**
- ინდოეთის მთები, ინდოეთის კავკასიონი (პაროპამისი — ჰინდუკუ-ში და პამირი)** 427, 428, 502.
- ინდიელები** 367, 428.
- ინდოელი სკვითები, კოლხები** 295, 499.
- ინო, ათამანტის ცოლი** 37, 49, 75, 267, 285, 350, 351, 375, 438, 460, 461, 484.
- იო, ინაქეს ასული** 48, 280, 281, 495.
- იოანე ანტიოქელი, ისტორიკოსი** 85, 88, 150, 479, 504.
- იოანე მალალა, ქრონოგრაფოსი** 84, 85, 105, 474, 504.
- იოანე ცეცე, ბიზანტიელი კომპილატორი** 21, 22, 306.
- იოანე** 134.
- იოლკოხი, თესალიის ქალაქი** 11, 16, 20, 22, 29, 38, 53, 55, 56, 67, 69, 92, 97, 100, 105, 106, 140, 170, 176, 179, 187, 196, 200, 205, 212, 232, 256, 257, 286, 304, 314, 342, 349, 352, 364, 366, 367, 378, 381, 397, 406, 413, 423, 458, 461—463.
- იონია** 109, 117.
- იონიელები** 111, 130.
- იონიის ზღვა** 184, 308, 496.
- იონიის უბე** 109, 272.
- იონებ გენესიონი, ისტორიკოსი** 89.

იოსებ ფლავიოსი, ისტორიკოსი 143, 309.

იოფოზა, აიეტის ასულის ქალკიოპეს სახელთაგანი 249, 252, 497.

ირისი, ღმერთქალი 191.

ირისი, მდინარე პონტოს სამხ. სანაპიროზე, ეხლანდელი იეშილ — ირშაკი 94, 291.

იხედონები, არიმასების მეზობელი ტომი 454.

ისთმობი, კორინთის ყელი 365, 367, 404.

ისიხი, მდინარე კოლხეთში 289.

ისოკრატე, რიტორი 297.

ისპანია 134.

ისტრები, კოლხთაგან წარმოშობილი ტომი 102, 410, 418.

ისტრია, ადგილი ადრიატიკის ზღვის ჩრდ. ნაწილში, სადაც კოლხებმა დააარსეს პოლა 103, 499.

ისტრინი ვ. 120, 167.

ისტროსი, მდინარე დუნაი 57, 67, 95, 98, 102, 184, 186, 188, 245, 246, 277, 293, 332—334, 379, 410, 416, 418, 496, 497, 502.

ისხოპოლისი, ქალაქი პონტოში, ფარნაკიასთან 433.

იტალია 68, 102, 109, 123, 256, 272,

303, 308, 389, 409, 411, 412, 415, 444, 472, 493, 501.

იტალიელები 471.

იტალოსი, იტალიელთა წინაპარი 444.

იტისი, პროკნას შვილი 38.

იტონეთი აქაიისა იხ. იტონია.

იტონია: თესალიისა 243, 436; კორინთის 243.

იუვენალი, რომაელი პოეტი 100, 101.

იულიანე განდგომილი 63.

იულიუს კეისარი 73, 74.

იუნო 96; იხ. პერა.

იუპიტერი 189; იხ. ზევსი.

იუსტინიანე, იმპერატორი 152.

იუსტინუსი, მწერალი 102.

იფიგენია, აგამემნონის ასული, არტემიდეს ქურუმი 95, 193, 378, 387.

იფიკლე, ამ სახელით მოიხსენიებოდა არგონავტი 21, 65, 190, 345, 346, 349, 354, 395, 501.

იფიმედია, ოტონისა და ეპიალტეს დედა 205.

იფისი 260; იხ. ტიფისი.

იფისი — იფიტე, არგოსელი არგონავტი, ეერისთევსის ძმა 65, 254, 354, 377, 393.

იქსიონი, პირითოეს მამა 349.

3

იაბირები, 34, 87, 162, 163, 480, 499, 501, 504; იხ. კორიბანტები;

იაბირონი, ქალაქი 480.

იაღმობი, აგენორის ძე, თებეს ლეგენდარული მეფე 165, 251, 252, 271, 272, 307, 360.

იაღუხიელები, ტომი 82.

იავკალოსი (იავკასოსი) ქიოსელი ისტორიკოსი, თეოპომპეს ძმა 481, 504.

იავკასია 5, 6, 54, 77, 78, 91, 94, 95, 98, 112, 128, 314, 316, 329, 331, 343, 428, 499.

იავკასიონი 33, 54, 70, 82, 98, 228, 256, 264, 328, 331, 343, 359, 425—428, 445, 457, 494.

იაბელი ვ. 201.

იაფეტე, ნავსადგური ლაციუმში: სახელი „აიეტისაგან“ ეწოდა 409.

იალაისი, ბორეასის ძე, ძეტეს ძმა, არგონავტი 20, 32, 65, 99, 180, 190, 191, 211, 224, 250, 253, 268, 333, 353, 357.

იალაქენე, ასირიის ნაწილი 427, 429.

იალესი, მდინარე; პიპანისსა და პალისტანთან მოიხსენიება.

იალაისი, არქონტი 236.

იალიდემუსი, პლინიუსის წყარო 140.

იალიდონი, ქალაქი ეტოლიაში 255, 367, 500.

იალიდონელები 349.

იალიმაქე კვირენელი, პოეტი და მეცნიერი 53—58, 83, 97, 139, 222,

- 246, 264, 306, 309—312, 323, 415, 420, 494, 496, 502.
- კალისტენე ოლინთიელი, აპოლონიოს როდოსელის წყარო 56, 68, 336, 431.
- კალისტე, იხ. თერა.
- კალიოპე, მუზა, ორფეუსის ღელა 61, 451.
- კალიფსო, ნიფა, კირკეს და 84, 174, 296, 475, 478, 504.
- კალონ ხტომაჲ, მშენებრი შესართავი 333.
- კალქანტი, თესტორის ძე, მისანი 251.
- კამარიტები, ტომი, რომელიც პირკანელებთან მოიხსენიება 82.
- კამიროსი, ქალაქი როდოსზე 61.
- კანე, კეფალეს ძე 403.
- კანთარე, კომედიოგრაფოსი 42.
- კანთოსი, არგონავტი 65, 319.
- კაპადოკია 468.
- კაპადოკიელები 143, 440.
- კარაშხისი, კონცხი მც. აზიაში, პალაგონიაში (კერეშპე) 419.
- კართაგენი 310.
- კარიელები, ტომი მც. აზიაში 110, 435.
- კარიონი, მოქ. პირი არისტოფანეს „პლუტოსში“ 241.
- კარკინე უმცროსი, ტრაგიკოსი 42.
- კარკინოსი, ეპიკოსი პოეტი 24.
- კარსტი 163.
- კასანდრა, პრიამოსის ასული, იგივე ალექსანდრა 52.
- კასპიები, კასპიელები, ტომი 67, 82, 309, 330, 331, 332.
- კასპიის ზღვა 78, 82, 134, 329, 333, 427, 431, კასპიის მთები 87;
- კასპიის კარები 87, 248, 429.
- კასხიეპია, ფინეცის ღელა 190.
- კასტალია, კასტალიის სამისნო 210.
- კასტორი, ტინდარიდი, პოლიდეკეს ძმა 49, 54, 65, 70, 103—105, 349, 353, 381, 457, 495, 498.
- კატაულუსი, რომაელი პოეტი 97.
- კამილიძე კ. 62, 87, 145.
- კელმისი, დაქტილითაგანი 164, 273.
- კელტები, კელტიკა, კელტიკის ზღვა 246, 362, 409.
- კელტკართველნი, პირენეის იბერები 134.
- კენევი, კორონეს ძე. არგონავტი 353.
- კენტავრები, მით. ტომი 235, 248, 412.
- კეპები, სინდების ქალაქი 288.
- კერაუნის მთები, ილირიის მთები (კიზარა) 308, 333, 363, 412.
- კერახუნტი, ადგილი პონტოს სამხ. სანაპიროზე 433.
- კერკიტები, ტომი პონტოს სანაპიროზე 82, 124, 128, 178, 288, 499.
- კერკირა, ფეაქების კუნძული, იგივე კორკირა, დრეპანე, სკერაჲ; ახლანდელი კორფუ 24, 53, 67, 68, 104, 140, 200, 246, 334, 344, 363, 375.
- კერკიტები, იხ. კერკეტები.
- კერკიუსი, დიოსკურების მეეტლე 104, 105.
- კეფალე, ფოკიდელთა მეფე 403.
- კეფალენია, კუნძული იონიის ზღვაში 191.
- კეფალიონი, ისტორიკოსი 69, 439, 468, 503.
- კეფევი, არგონავტი 65, 349, 353.
- კეპალმაძე ნ. 6, 62, 74, 80, 98, 161.
- კვინტილიანე, რომაელი მწერალი 27, 28, 90.
- კვინტოს ხმირნელი, პოეტი 63.
- კვინტუს ენიუსი, რომაელი პოეტი-დრამატურგი 89.
- კვირენე, ქალაქი აფრაციის ჩრდ. სანაპიროზე 28, 31, 310.
- კვირია, ქართველთა წარმართული ღვთაება 163.
- კიანეები, კიანეს კუნძულები, კიანეს-კლდეები, ორი მომცრო კლდევანი კუნძული ბოსფორის სრუტეში, იგივე ქალაქები, სიმბალეკალები, სინდრომალები 66, 80, 92, 101, 235, 246, 293, 314, 334, 412, 419, 421, 492.
- კიანეელნი, ტომი 314.
- კიბელე, კვბელე, მც. აზიული მატრო-არქალური ღვთაება, „ილიდ ღვდა“, იდენტიფიცირებული ღმერთ-ქალ რეასთან 64, 66, 160—164, 499, 500.

კილონელები, ტომი კრეტაზე 108.
კიზიკონელები, კიზიკოსის მკვიდრნი
93, 131, 321.
კიზიკოსი — კუნძული და ქალაქი
პრობონტიდაში 68, 336, 342; 371,
372, 413, 501.
— ენეასის ძე, დოლიონების მეფე 65,
111, 129, 130, 142—144, 294, 355,
371.
კიკნოსი, პელოპიას ძე 436.
კიკონები, ტომი 99.
კიკნოსი, პელოპიას ძე 436.
კიკონები, ტომი 99.
კილიკია, ქვეყანა მცირე აზიაში 102,
417.
კილონი, ათენელი პოლიტიკური მო-
ღვაწე 26.
კიმერიელები, ტომი, მოიხსენიება სი-
ნდებსა და კერკეტებთან 82, 124.
კიმონი, ბერძენი სარდალი 445.
კინეთონი, პოეტი 23, 81, 197.
კიოსი — ქალაქი მიზიაში 261, 334,
356, 433; — ჰერაკლეს მეგობარი
433.
კიპერტი ზ. 138.
კირენაიკა 501.
კირკე, პელოპოსისა და პერსეს ასული,
აიეტის დაი, აიაის გამგებელი
16—21, 41, 43, 54, 55, 64, 67, 70,
81—88, 95, 98, 104, 122, 123, 133,
166, 174—178, 183, 186, 187, 191,
192, 231, 240—242, 280, 286, 302,
309, 313, 345, 351, 362, 373, 374,
378, 388, 398, 405, 411, 415,
420—423, 444, 475—478, 480,
489, 493, 495, 501, 504.
კირკეონი (კირკეიონი) — კირკეს სამ-
ფლობელო, კონცხი იტალიაში 87,
178, 378, 389, 421, 480; — აღ-
გილი კოლხეთში 325, 345.
კირკეოსი 480; იხ. კირკეონი.
კირკეუმი, ქალაქი ფაზისზე 103.
კირსილე ფარსალიელი, ისტორიკოსი
429.
კირხზოფი 17.
კიტისორე, აიეტის შვილიშვილი, ფრი-
ქსეს ძე 26, 49, 94, 249, 285, 318,
351, 485, 488, 493, 498.

კიტორისი, ზღვისპირა ადგილი 87,
481.
კიტორონი (კიტოროსი), ქალაქი პაფ-
ლაგონიაში 170, 432, 493.
კიტოროსი — ფრიქსეს ძე 432 (იხ.
კიტისორე); — დაბა შავი ზღვის
სანაპირაზე 433 (იხ. კიტორისი).
კლავდიოს პტოლემეაიოსი, გეოგრაფო-
სი 6, 136, 137.
კლაროსი, ქალაქი მც. აზიის სანაპი-
როსთან აპოლონის ტაძრით სა-
ხელგანთქმული 32.
კლენათე, ისტორიკოსი 446.
კლერაქე, პერიპატეტიკოსი 77.
კლემონ კურონელი, „არგონავტიკის“
ავტორი 51, 52, 56, 320.
კლემპატრა, ბორეასისა და ორითიას
ასული, ფინევსის მეუღლე 179,
250, 368, 376, 384, 385, 386.
კლიდემე (კლიტოლემე), ატიდოგრა-
ფოსი 49, 239, 442, 496.
კლიმენე, ალკიმედეს დედა 258, 346.
კლიმენტი ალექსანდრიელი, საეკლე-
სიო მოღვაწე, „სტრომატას“ ავტო-
რი 21, 83, 162, 164, 466, 467.
კლიტე — კიზიკოსის მეუღლე 130,
143, 342; 371, 500.
— წყარო 342.
კლიტოლემე, იხ. კლიდემე.
კნოსოსი, ქალაქი კრეტაზე 25, 107,
119.
კოასტე, გმირი 94.
კოლიკე, კორაქსების მეზობელი ტომი
289, 499.
კოლხები 20, 26, 30, 32, 36, 46, 48,
53, 55—57, 64—67, 70, 80—84,
92—97, 102—105, 121—127, 134,
140, 143, 149—152, 162, 166,
179—184, 188, 189, 196, 199, 203,
213, 216, 220, 221, 230, 231, 235,
238, 244, 246, 250, 261, 267, 270,
275, 281, 289, 294—296, 301—304,
307—312, 315—319, 322, 325,
328—334, 337, 339, 340, 344, 348,
351, 353, 357, 362, 363, 367, 371,
372, 374—376, 378, 380, 383, 387,
391—394, 406, 408, 411, 415, 417,
418, 420, 424, 427, 435, 437, 442,

- 446, 448, 450, 452, 454, 456, 457, 460, 462, 464, 465, 469, 473, 474, 478, 483, 485, 488, 489, 495, 496, 498—502.
- კოლხეთი 6—10, 16, 18, 21—24, 28, 31—38, 41—50, 53—56, 61—65, 68—70, 75, 78—96, 100—104, 129, 134, 136, 140, 149—154, 163, 181—185, 195, 217, 218, 224, 230, 235, 240, 261, 281, 285, 293, 302, 304—313, 319, 325, 359, 367, 373, 381, 389—391, 411, 414—416, 418, 426, 427, 433, 448, 453, 458, 461, 462, 469, 470, 472, 479, 480, 483, 485, 492—497, 499, 502, 503.
- კოლხი, კოლხეთის მკვიდრი 230.
- კოლხი ასული, მედეა 202, 217, 232, 292, 301, 309, 466, 468, 481.
- „კოლხიკე“ — „იაიიე“, კოლხეთი 183.
- კოლხინიუში—ოლკინიუში, კოლხთა დაარსებული კოლონია დამაიკიში (ილირიაში) 103.
- კოლხოსი, ფაზისის ძე 317.
- კოლხური გაერთიანება 7, 8.
- კოლხური ტომები 7, 9, 16, 57, 69, 107, 121, 122, 125, 126, 132, 133, 138, 139, 144, 145, 149, 161, 165, 166, 502, 504.
- კოლხუსი, კირკეს, მედეასა და ფკონტის (აფსირტეს წინაპარი) 104 იხ. კოლხოსი.
- კომეტა, პოეტი 158, 159.
- კომეტე, ასტერიონის მამა 354, 458.
- კონონი, ისტორიკოსი 76, 88, 130, 144, 370.
- კონსტანტინეპოლი 86, 468, 469.
- კონსტანტინე დეკა, ევდოკიას მეუღლე 88.
- კონსტანტინე პალიოკაპოსი 88.
- კონსტანტინე პორფიროგენეტი 85.
- კონსტანცა, იხ. ტომოსი.
- კოპალა — კოპალე, ქართველ ტომთა უძველესი ლთაება 161.
- კორაქსები, პენიოხებისა და კოლიკეს მეზობელი ტომი 278, 289, 499.
- კორიბანტები, კვრბანტები, კაბირები, კვბელეს ქურუმები, რომელთაც დამეწერლობის გამოგონება მიეწერებათ 26, 87, 154, 158—165, 297, 370, 424, 480, 499, 500, 504.
- კორიბანტი, კვრბანტი, კვბელესა და ისიონის ძე 160, 480.
- კორიკიონი, ადგილი კილიკიაში 330.
- კორინთელები 22, 39—41, 166, 196, 217, 218, 236. 277. 305, 367, 404, 406, 455.
- კორინთო, იგივე ეფირე, პელოპონესის უძველესი ქალაქი ისთმოსზე, პელასგთა სამეკიდრებელი, აიგებოდი ინდელი საგამგებლო 11, 16—27, 38—42, 52, 56, 69, 95, 96, 100, 122, 123, 185, 194—197, 202, 217, 232, 236—241, 277, 295, 301, 304, 305, 310, 366, 379, 404, 406, 436, 437, 441, 455, 494, 495, 496, 503.
- კორინთოსი, მართონის ძე, კორინთოს გამგებელი ეპოპეისის შვილეგ 22, 196.
- კორიკრა, იხ. კერკირა.
- კორონე — ასტერიასა და კენეკის მამა 260; — არგონავტი 65; — თერსანდრეს ძე 460.
- კორონეა, ბეოტიის ქალაქი 243, 460.
- კორნელიუს ნეპოტი, რომელი. ისტორიკოსი 105.
- კოსი — კუნძული 287: — პელოპის დედა 340. (იხ. ეოსი).
- კომატიონი, ქალაქი კოტიაიონი 474.
- კომატიონი, კოლხეთი 474.
- კოტაიონი, ციხე-სიმაგრე რიონის სანაპიროზე, ქუთაისი 474.
- კრათიხი, მდინარე 301, 303, 499.
- კრატეისი, სკილას დედა 249.
- კრატინე, კომედიოგრაფოსი 155, 159.
- კრეთევზი, ეოლოსის ძე, ტიროს მეუღლე, იასონის პაპა 15, 16, 176, 178, 209, 219, 303, 320, 352, 484, 487, 488, 498.
- კრეონტი, კორინთოს მეფე 19, 33, 95—97, 185, 186, 236—239, 305, 366, 379, 404, 405, 407, 503.
- კრეოფილე ხამოსელი, ეპიკოსი პოეტი 18, 19, 38, 185.

კრებტონი, ქალაქი უმბრიანში 109, 111.
 კრება, ენობელი ხმელთაშუა ზღვაში 26, 45, 84, 103, 107, 108, 111, 118—120, 138, 162, 164—167, 253, 364, 415, 500, 503.
 კრებტელები 108, 280, 298.
 კრებტელი დაქტილები 161, 164. იხ. კურტები, იდელი დაქტილები, კორიბანტები.
 კრეუხა, კრეონტის ასული, იგივე გლაკეე 38, 239, 496.
 კრეუხა, ერეთხევის ასული 496.
 კრემერი პ. 113, 114, 138, 163.
 კრიბელუსი 68.
 კრიოსი, „ვერძი“ — ფრიქსესა და პელეს გამძელი, ათამანტის მოურავი 11, 77, 340, 375, 392, 438, 439, 465, 486.
 კრისტი ვ. 72.
 კრიუმეტობი — ვერძის შუბლი“ — ევროპის კონცხი შავ ზღვაში 417.
 კრომნა, ადგილი პაფლაგონიაში 170.
 კრონიდი, ზეესი 210, 220.
 კრონიონი, კრონოსის ძე, ზეესი 192.
 კრონოსი, ქრონოსის მამა 207, 323.
 კროტონი, ქალაქი სამხრ. იტალიაში 109, 272, 498.
 კტეხია, ისტორიკოსი, აპოლონიოს როდოსელის წყარო 56, 325, 327.
 კვანოზი, მდინარე აია — კოლხეთში 230.
 კვბელი, იხ. კიბელი.

კვანასენი, მდინარე, ერთვის პონტოს 100.
 კვრბა — ქალაქი კრეტაზე — პიერაპ-ვტნა, პვტნა 160:
 — ქალაქი როდოსზე 160.
 კვრბანტები, იხ. კორიბანტები.
 კვრბასია, ქალაქი კარიაში 160.
 კვტა, კვტაია, კვტაიხიხი, კვტაიონი, კვტბი, კვტბიისი.
 აია-კოლხეთის ქალაქი, ქუთაისი; სახელდებით მოიხსენიება ძვ. წ. III საუკუნის პოეტების ლიკოფრონ ქალიკედლის, კალიმაქე კვირენელისა და აპოლონიოს როდოსელის თხზულებებში; მოიხსენიებენ მერმინდელი ბერძენი და რომელი ავტორებიც 6, 11, 66, 84, 87, 138, 182, 295, 296, 301, 302, 304, 306, 310, 311, 324, 481, 494, 499, 501.
 კვტაია, ქალაქი ევროპაში 324, 325
 კვტაიელები 53, 312.
 კვტაიელი აიფტი 415.
 კვტაიელი|კვტბიელი ასული, მედეა 53, 94, 182, 295, 300, 302, 325.
 კვტბუში, ქალაქი კრეტაზე 103.
 კუპიდონი 96, 99; იხ. ეროსი.
 კურტები, კრებტელი დაქტილები, ქურუმი კორიბანტები 26, 161, 164, 480, 504.
 კურაციუს მატერნუსი, რომელი პოეტი-დრამატურგი 90.
 კუფტინი ბ. 147, 148.

ლ

ლაერტე, ოდისეის მამა, არგონავტი 241, 279, 353, 394.
 ლავრიონი, სკიითის ველი, სინდების სამოსანლო 277.
 ლაზები, ლაზიკის (ძვ. კოლხეთის) შკეიდრნი 137, 149, 295, 309, 474.
 ლაზიკე, კოლხეთის მერმინდელი სახელი 472, 473.
 ლათინები, 444.
 ლაკედემონელები 282, 283, 372.
 ლაკედემონი, მხარე პელოპონესში 49, 282, 349, 422, 503.

ლაკონელები 425; იხ. ლაკედემონელები.
 ლამია, ურჩხული, სკილას მშობელი 249.
 ლამფაკი (ლამფსაკოსი), ქალაქი მიზიაში, პიტია 143, 320.
 ლაოდიკე, თეოგენტეს დედა 258.
 ლაოდოკე, არგონავტი 65.
 ლაოთოე, ილმონის ცოლი 260.
 ლაომედონტი, ტროის მეფე, პრიამოსის მამა 105, 378, 382, 383, 395, 396.

ლაპითები, მითური ტომი თესლია-
 ში 235, 442.
 ლარანდა, ლიკონის ქალაქი 61.
 ლარისა — თესლიის ქალაქი 138, 317,
 427, 429; — პელასგეს დედა 317.
 ლასელები 457.
 ლასი, ქალაქი ლაონიაში 457.
 ლატიონოსი, ოდისეისა და კირკეს ქე
 20, 122, 187.
 ლატიშევი ვ. 3—6, 494, 502, 503.
 ლაფისტოისი, ზევსის ეპითეტი 285,
 454.
 ლეანდრე, ჰეროს სატროფო 99.
 ლეარქე, ათამანტისა და ინოს ძე 267,
 350, 351, 459.
 ლედა, ტინდარიდების (დიოსკურების)
 დედა 211, 349.
 ლევკანია, მხარე იტალიაში. ლუკანაა
 421.
 ლევკარია, იტალოსის ცოლი 444.
 ლევრპე, ტინდარეოსის ძმა, მესენიის
 მეფე, რომელსაც დიოსკურებმა
 ასულები მოსტაცეს 454.
 ლევკოთეა, ნიმფა, აპოლონის სატრო-
 ფო 425.
 ლევკონი, ათამანტისა და თემისტო-
 ს ძე 267, 351, 459.
 ლევკონიერები, კოლხების სახელთაჲ-
 ნი 309.
 ლეიტე, არგონავტი 354.
 ლელეგები, წინაბერძნული ტომი 107,
 110.
 ლემნოსელები 279, 481.
 ლემნოსი, კუნძული ხმელთაშუა ზღვა-
 ში, პელასგი სინტიების სამკვიდ-
 რებელი 16, 31—37, 42—45, 49,
 51, 65, 69, 95, 111, 121, 129, 152,
 163, 170—174, 216, 218, 224—
 229, 242, 247, 278—283, 320, 354,
 355, 413, 415, 416, 422, 435, 492.
 ლემნოსი, დიდი ლემროქალი 247.
 ლენინგრადი, 11.
 ლეონატე, მაკედონის სარდალი 87.
 ლეონი, რიტორი 255.
 ლეონტეხი, ანდრემონის ძმა 403.
 ლეონტი პროფელი 139, 148.
 ლესბოსი, კუნძული ხმელთაშუა ზღვა-
 ში 61, 111, 156, 413.

ლესტონი, მდინარე კოლხეთში 287.
 ლესტრიგონები, „ოდისეაში“ მოხსე-
 ნიებული ტომი 473.
 ლექეონი, კორინთოს ნავსადგური 202.
 ლიბანოისი, რიტორი 83, 468, 469,
 ლიბია — აფრიკა 28, 29, 33, 45, 49,
 68, 127, 191, 245, 282—284, 307,
 310, 319, 410, 417, 495. — ალი-
 ბე — კოლხური ტომის სამკვიდ-
 რებელი 126, 127, 337, 500.
 ლიბისტოკე (ლოგისტოკე), კოლხური
 ტომის სამკვიდრებელი ალიბე
 (ლიბია) 127.
 ლიბისტინები, ლიბისტოკის (ლოგისტი-
 კის) მკვიდრნი 126: იხ. ლიგის-
 ტინები.
 ლიგიები, ტომი ტირსენიაში 311, 362.
 ლიგისი, ალებიონის ძმა 310.
 ლიგისტოკურა (ლიბისტოკური) კვტაია.
 ლიგისტოკის — ლიბისტოკის ქალა-
 ქი 301.
 ლიგისტოკური (ლიბისტოკის) მხარე,
 კოლხეთი 310.
 ლიგისტინები (ლიბისტინები) საკუ-
 რივ კოლხთა მეზობელი ტომი 304,
 311.
 ლიდე, ანტიმაქეს სატროფო თუ ცოლა
 32.
 ლიდია, ქვეყანა მცირე აზიაში 111,
 123, 444.
 ლიდიელები, ლიდის მკვიდრნი 262.
 ლიფიუსი, რომაელი ისტორიკოსი 102.
 ლიკაონი, პრიაძოსის ძე 171, 172.
 ლიკაონია, მხარე მც. აზიაში. 61.
 ლიკონი — მარიანდინების მეფე 269,
 359.
 — მდინარე, რომელიც არაქსიდან
 გამოდის და ფაზის ერთვის 269,
 331.
 — ისტორიკოსი 308.
 ლიკოფრონი, პოეტი 31, 52, 53, 122,
 138, 140, 182, 183, 217, 295, 302,
 310, 345, 489, 494.
 ლიკურგე — სპარტის კანონმდებელი
 18, 19: — ანკეოსისა და კლემენ-
 სის მამა 349, 354.
 ლილიბეონი, სიცილიის ქალაქი 362.
 ლიშნე, ექვერობების ქალაქი 290.

ლინკევისი, არგონავტი 54, 65, 72, 337, 338, 353, 500.
ლინოხი, ლეგენდარული პოეტი 62, 165.
ლისია, ორატორი 155, 159.
ლისიმაქე, მწერალი 271.
ლოკრიდა, მხარე ევბეის უბესთან 365.
ლოლაშვილი ივ. 493.
ლომოური ნ. 43, 137.
ლოსევი ა. 121.
ლუკუხი, მდინარე, ერთვის პონტოს 100; იხ. ლიკოსი.

8

მაგნესია, მხარე თესალიაში 42, 141, 181, 193, 202, 205, 259, 276, 284, 294, 438.
მაგნეტი, აიეტის შვილიშვილის არგონისა და პერიმელეს ძე, თესალიის გამგებელი 21, 193, 438.
მაკედონია 111, 230.
მაკისტოსი, ქალაქი 84.
მაკრა, მაკრიისი, ევბეის ძველი სახელი 140, 323.
მაკრელეები იხ. მაკრისელები.
მაკრისელები, მაკრელები, მაკრისზე მოსახლე მაკრონები 126, 130—135, 141, 321, 322, 504.
მაკრისელთა მთები 131.
მაკრისი: 1) კუნძულ ევბეის უძველესი სახელი, მაკრონთა ოდინდელი სამკვიდრებელი, იგივე მაკრა, ხალკოლოტისი, ხალკისი, აბანტიასი, ასოპისი, ეგრიბიოსი, ევიანეგროპონტი 130—133, 137—139, 142; ამავე სახელით მოიხსენებოან კუნძულები სქერია და ქიოსი 140, 142;
2) ნიშა, პელასგური ღვთაება 141, 142.
მაკრომიუსი, რომაელი გრამატიკოსი 91.
მაკროკეფალები, მაკრონები 126, 127, 142, 290, 321, 337, 499, 500.
მაკრონები, კოლხური ტომი, რომელაც

ლუკანუსი, რომაელი პოეტი — დრამატურგი 90.
ლუკიანე სამოსატელი, ბერძენი სატირიკოსი 77.
ლუკილუს ტარსელი, აპოლონიოს როდოსელის კომენტატორი (ლუკილე) 60, 78.
ლუკულუსი, რომაელი სარდალი 445.
ლურიე ს. 119, 167.
ლუციუს აკციუსი, რომაელი პოეტი — დრამატურგი 90.
ლუციუს სეპტიმიუსი 85, 105.

პელასგურ ხანაში ევბეაზე (მაკრისზე) მოსახლეობდა; იგივე მაკრელეები (მეგრელეები), სანები (კანები) 48, 66, 82, 94, 105, 125—145, 321, 323, 327, 498—500, 504.
მაკრონი, დასავლურ-ქართული (კოლხური) სატომო სახელი 136, 137.
მაკროზოგონები, მაკრონები 128, 142.
შალაქე, ლემნოსელი ასული, რომელმაც ევფემესთან კავშირით წარმოშვა კვირენეს მეფეთა წინაპარი 31.
შალეა, კონცხი პელოპონესის სამხრ. აღმოსავლეთით 67, 283.
შანილიუსი, რომაელი პოეტი 92.
შანრალეები, მეგრელები 136, 137.
შანტო, ტირესიას ასული, მოფსოსის დედა 424.
შაჰანდროსი, მდინარე 186.
შართონიოხი, დევკალიონის ძე 493.
შარასტანი, შეღია, შარების ქვეყანა 468.
შარები, მიდიელები, მარასტანის მკვდარი 48, 468.
შარიანდინები, ტომი ბითონიაში, იგუვე კავკონები 66, 132, 269, 359, 498.
შარიანდინია, შარიანდინების მხარე 253, 260.
შარიანდინოხი, ფინეკის ძე 190, 253.
შარიანოსი, პოეტი 59, 82, 83.

მარკუს ტერენციუს ვარონი, რომაელი ენციკლოპედისტი 101.
მარშალილოს ზღვა, პროპონტიდა 129, 135.
მართონი, კორინთოსის მამა 196.
მარხები, ტომი, რომელსაც იასონისა და მედეას ძე განაგებდა 104.
მარხი 95, 96; იხ. არესი.
მარქსი კ. 13, 120, 121.
მარციალი, რომელი პოეტი 100, 101.
მახაგეტები, ცეცეს განმარტებით მერმინდელი აბასგებთი 296, 309, 499.
მატიეები, მიდიის ნაწილის — მატენეს მკვიდრნი 431.
მაქსენტოუსი, პერკულიუსის ძე, რომის კეისარი 471.
მახლიები, ტომი კოლხეთში 87.
მეგაბაძე, სპარსელი სარდალი 282.
მეგარელები 270.
მეგახთენე, მწერალი 434.
მეგრელები 88, 124, 136, 137, 487.
მეგრულ-ქანური ტომები 135.
მედეები, არიები, რომლებმაც სახელი მედეასაგან მიიღეს, იგივე მიდიელები 276, 440, 456.
მედეა, აიეტის ასული 17—20, 22—25, 27—34, 36—38, 40—43, 48—60, 66—75, 79—81, 87—92, 94—105, 122—124, 140, 141, 150, 166, 177, 182—187, 194, 196, 201, 203, 212, 214, 216—219, 222, 223, 227, 229—242, 248, 254—255, 259, 261, 262, 276, 277, 281, 284, 285, 289, 292, 295—298, 302—309, 312, 313, 320, 322, 325, 335, 340, 341, 344, 353, 360—367, 372—375, 378, 379, 388—394, 398—402, 404, 405, 407, 408, 411, 414, 416, 420, 421, 428, 429, 432, 436, 437, 440, 441, 445, 451—463, 466, 468—470, 472, 473, 479—484, 489, 490, 493, 494—496, 498, 500, 501.
მედია, იხ. მიდია.
მედიოსი, იასონისა და მედეას ძე 20, 23, 187, 197, 495.
მედიოს ლარისელი, მწერალი 429.

მედიჩი მინა, იხ. ბუიშჩიანი მინას.
მედოსი, ეგეოსისა და მედეას ძე 69, 248, 276, 367, 379, 407, 408, 421, 456, 468.
მედუზა, პელიასის ასულთავანი 27, 236.
მეთიმნა, ქალის სახელი 182.
მეთოდიოს პატარელი, ბიზანტიელი მწერალი 83, 466.
მეთე ა. 115.
მეკისტეები, ევრიალეს მამა 354.
მელამპოსი, იასონის ბიძაშვილი 208, 487.
მელანთიოსი, ტრაგიკოსი 42.
მელანაბე, ამპონი 274.
მელანტიოსის მთავრები 363.
მელანქლენები, ტომი კოლიკესი და გელონებს შორის 289, 499.
მელასი, აიეტის შვილიშვილი, ფრიკსესა და ქალკიოპეს ძე 26, 94, 249, 258, 318, 351, 485, 488, 498.
მელიაგრი, არგონავტი 65, 349, 354, 378, 393, 442, 495.
მელიკერტი, ათამანტისა და ინოს ქე 267, 350, 351, 459.
მელიქიშვილი გ. 8, 153, 163.
მელიქსეთბეგი ლ. 496.
მემზონი, ისტორიკოსი 6.
მემფისი, ეგვიპტის ქალაქი 495.
მენანდრე პროტიქტორი, ბიზანტიელი ისტორიკოსი 84.
მენდემე ერეტრიელი, ფილოსოფოსი და პოეტი 42.
მენეკლე, ისტორიკოსი 68.
მენეკრატე, მწერალი 181.
მენელაოსი, ატრიდი, აგამემნონის ძმა 79, 171, 413, 418, 420.
მენეტოზი, არგონავტი 65, 354.
მენესმუსი, პლინიუსის წყარო 140.
მენაბე, პენელაოსის ასული, პელასგეს მეუღლე 272.
მენტისი, ტაფილთა მთავარი 16.
მეოტები, მეოტიდის მკვიდრნი 62, 263, 288, 374.
მეოტიდის ტომები 94.
მეოტიელი სკვითები, სინდების მეზობლები 278.
მეოტისი, მეოტისის ტბა, იზოვის ზღვა

221, 264, 309, 324, 447.

მერმეროხი, იასონისა და მეღვას ძე, ილოსის შამა 97, 122, 174, 200, 366, 455, 493.

მერობი, პიტეიას მეფე, კლიტეს შამა 143, 371.

მეხენე, მზარე პელოპონესში 208, 347. მესხია შ. 8.

მეტაონტიოსი, აფსირტეს სახელთაგანი 255, 501.

მეტასორისი, მელანქლენების მდინარე 289.

მეტრეოსი, ასურეთის მეფე 440.

მეტროდორე, ისტორიკოსი 331.

მეტროონი, რეა-კიბელეს ტაძარი ათენში 161.

მიღია — მე დია, ქვეყანა არმენიისა და კასპიის ზღვის სამხრეთით (კასპიის კარებთან), სახელდებული მეღვას ძის მეღოსისა ან თერთონ მეღვასაგან 79, 81, 248, 367, 407, 408, 415, 417, 426, 427, 432, 440, 468.

მიღიელები, მეღვები, არიები, რომლებმაც სახელი მეღვასაგან, თუ მისი ძისაგან მიიღეს 49, 81, 284, 379, 408, 430, 431, 432, 440, 445, 468, 472, 489, 490.

მიზია; მზარე მცირე აზიაში 60, 164, 220, 287, 334, 356, 493, 497.

მითრიდატე ევპატორი, პონტოს მეფე 6, 70, 102.

მითრიდატე პერგამონელი 425.

მიკონი, ბერძენი მხატვარი 454, 459.

მილაკები, ტომი ეპირში 301, 303, 499.

მილეტელები, მილეტის მკვიდრნი 372.

მილეთი, მცირე აზიის ქალაქი 317.

მიმინოშვილი რ. 114.

მიმნერმე, ელვგიკოსი პოეტი 26, 201, 417.

მინიასი, პრსიელიონის ძე, მინიებას წინაპარი, ორქომენის მეფე 15, 219, 258, 346, 495.

მინიები, მინიელები, მინიასის მოღმის არგონავტები და მათი მემკვიდრენი 15, 28, 49, 65, 99, 101,

204, 219, 263, 282, 283, 285, 303, 422, 423, 495.

მინიეოსი, ორქომენის ეპითეტი 422.

მინიციუს პაკატუსი, იხ. ეირანეუსი. მინერელები („მინერელი“) შვედრელები 124, 489.

მინოსი, კრეტის ლეგენდარული მეფე, ზევსისა და ვეროპეს ძე, რადამინთისის ძმა 26, 166, 351, 364.

მირიანაშვილი პ. 226.

მირინა, ლემნოსისა და ეოლიდის ქალაქი 247, 320.

მირინე, კრეტეუსის ასული, თოანტის მეუღლე 320.

მირსილე, „ლესბიკას“ ავტორი 272, 320, 481.

მისსიანე, ადგილი მისიმიანების (სენების) საზღვარზე 87.

მიტრეოსი 468; იხ. მეტრეოსი.

მიულერი კ. 48, 51, 68, 72, 243.

მიქაელ მოციქული 35, 229, 482, 501. მიქელაძე თ. 112, 139.

მნასეა, ისტორიკოსი 71, 151, 273, 275, 317.

მნესიმაქე, მწერალი 327.

მოზსუესტია, კილიკიის ქალაქი 105.

მოზსუსი, არგონავტი, მისანი 105; იხ. მოფსოსი.

მოფსი კ. 17.

მოირები, ბედისწერის ლმერთქალები 209, 344.

მოლოტია, ამირების მახლობელი მხარე 248.

მოლბე, სირინოზთაგანი 192.

მოსე, ბიბლია, 466.

მოსე ზორენელი, ისტორიკოსი 37.

მოს(ხ)ინები, მოს(ხ)ინიკები, კოლხური ტომი 48, 57, 66, 69, 82, 87, 94, 105, 127, 290, 323, 437, 491, 502.

მოსიხლე, ლემნოსის მთა 228.

მოსოხი, იაფეტის ძე; კავადოკიელები 143.

მოსხები, მაკრონებისა და ტიბარენების მეზობელი ქართველი ტომი 127, 278, 425.

მოსხური მთები, მთები არმენიისა და იბერიის საზღვარზე 134, 418.

მოფსიონი, ქალაქი თესალიაში 424.
მოფსოპე, ატიკის ოდინდელი მეფე
424.
მოფსოპია, ატიკის უძველესი სახელი
424.
მოფსოსი, არგონავტი, მისანი 65, 105,
212, 319, 424.
მტკვარი 134, 418. :
მურად-დადი, 130, 132; იხ. დინდო-
მონი.

მუსეოსი — ლეგენდარული პოეტი
ორფეესის მოწაფე 64, 254:
— „ტიტანოგრაფიის“ ავტორი 251,
256.

მცირე აზია 5, 13, 18, 43, 107, 111—
116, 133, 138, 141, 143, 144, 149,
152, 160, 164—168, 492, 500, 501.

მცირე არმენია 128.

მცხეთა 146.

6

ნავბოლდე, იფიტეს მამა 354.
ნავზიკა, ალკინოეს ასული 280.
ნავკრატისი, მილეტელთა კოლონია
ეგვიპტეში 25.
ნავპაქტოსი, ქალაქი კოჩინთოს უბეს-
თან 24, 25.
ნავპლიოსი, არგონავტი 65, 270.
ნანა, ტევტამიდეის ძე, პელასგების
(ტირენების) მეფე 109, 272.
ნაპატები, ტომი შავი ზღვის სამხრ.
სანაპიროზე 66.
ნაქსოსი, კუნძული ეგეოსის ზღვაში
205.
ნეაირა, ნერეიდი, აფსირტეს დედა
36, 374.
ნეანთე კიზიკოსელი, ისტორიკოსი 63.
342, 413.
ნებროფონე, იასონისა და ჰიფსიპო-
ლეს ძე 355.
ნეგროპონტი, ევბეა 139.
ნელეფისი; პელასგის ძმა, ტიროს ძე
176, 178, 354, 487.
ნენჩი ჭუჭუბე 243.
ნეობტოლემე — მწერალი 253; აქი-
ლევსის ძე 228.
ნეოფრონ სიკიონელი, ტრაგიკოსი
41.
ნეპტუნუსი, პოსეიდონი 189.
ნერეები, ზღვის ღვთაება 301.
ნერეიდები, ნერეესის ასულები 344,
363, 374.
ნერეიდი, აფსირტეს დედა 36, 230; იხ.
ნეაირა.

ნერონი, იმპერატორი 84.
ნესტორი, პილოსის მეფე, პოლიკას-
ტეს მამა 279, 422.
ნეფელე, ღრუბელთა ღმერთქალი,
ფრიქსესა და პელეს დედა 20, 35,
189, 257, 318, 350, 460, 463, 464,
484, 488, 498.
ნიბაროსი, შთა არმენიაში 431.
ნიკანდრე კოლოფონელი, ეპიკოსი
პოეტი 60, 83, 192, 287, 334, 437,
438.
ნიკია, თეოკრატეს მეგობარი ექიმი 54.
ნიკიფორე კალისტე, ისტორიკოსი 85.
ნიკოთოე, პარპია-აელოპუსი 358.
ნიკოლოზ დამასკელი, ფილოსოფოსი-
პერიპატეტიკოსი, ისტორიკოსი 68,
69, 110, 434, 435, 502.
ნიკომედია, ქალაქი 468.
ნიკოქარე კვიდათენელი, კომედიო-
გრაფოსი 42, 242.
ნილოსი, მდინარე 186, 244, 497.
ნიმფისი, ისტორიკოსი 269, 270.
ნიმფოდორე, ეთნოგრაფოსი, აპოლო-
ნიოს როდოსელის წყარო 56, 131,
132, 321, 326, 329, 334, 502.
ნინოსი, ასირიის სამეფოს დამფუძნე-
ბელი, სემირამიდეს მეუღლე 69,
440.
ნისბე, ტანტალოსის ასული, თებეს
მეფის ამფიონის მეუღლე 139.
ნოსოს პანაპოლემე, ბიზანტიელი პო-
ეტი 63, 82, 122, 478.
ნოტოსი, სამხრ. ქარი 212, 314.
ნუცუმბიძე შ. 9.

ოდონი, ტაძარი გლავკეს წყაროსთან 455.
 ოდინოსი, ეკევირიების ქალაქი 290.
 ოდიოსი, პალიძონების წინამძღოლი 170, 171, 180.
 ოდისევსი 16, 17, 20, 29, 70, 79, 84, 118, 122, 123, 139, 173—177, 187, 191, 228, 279, 413, 418, 420, 421, 444, 475—478, 493, 497, 500, 501.
 ოვიდიუსი, რომაელი პოეტი 32, 41, 58, 60, 90, 98—100.
 ოზნი, სოფელი 147.
 ოიდაზოხი, თებეს ლეგენდარული მეფე 23.
 ოიკლე, ამფიარაუს მამა 349, 353.
 ოილევისი, არგონავტი 65.
 ოყენე — ტეთისის მეუღლე, 36, 62, 186, 226, 230, 296, 323, 360, 374, 388, 482; — მითითური მდინარე, რომელიც გარს უვლის დედამიწას 191, 216, 244, 245, 309.
 ოკითოე, ოკიპეტე, ოკიპოდე, ჰარპიათაგანი 358.
 ოლიმპია, ქალაქი ელიდაში 263.
 ოლიმპო, მთა მაკედონიასა და თესალიას შორის 58, 61, 93, 213, 430.
 ოლიძონები 181; იხ. პალიძონები.
 ოლიკინიუმი 103; იხ. კოლხინიუმი მ ი.

ომფალე, ლიდიის დედოფალი 261, 262, 294, 367.
 ონასე, „ამაძონიის“ ავტორი 276, 328.
 ორბელიანი სულხან-საბა 500, 501.
 ორესთევსი, დევკალიონის ძე 498.
 ორესტე, აგამემნონის ძე 23, 231, 457, 482.
 ორითია, ერესთევსის ასული, ძეტენსა და კალაისის დედა 99, 250, 384.
 ორიკუმი, კოლხთა კოლონია ილირიაში 103.
 ორფევსი („ორფევს თრაკი“), ლეგენდარული პოეტი, არგონავტი 54, 61—67, 165, 211, 252, 268, 353, 362, 378, 381, 383, 394, 451, 452.
 ორქომენელები 454.
 ორქომენი — ბეოტიის ქალაქი, მინიების სამკვიდრებელი 15, 274, 295, 303, 322, 328, 422, 423, 493, 495.
 — არკადიის ქალაქი 495.
 ორქომენოსი, მინიების წინაპარი 263.
 ოსა, მთა თესალიაში 430.
 ოსირისი, ეგვიპტური ღვთაება იდენტიფიცირებული დიონისესთან 64.
 ოქსირინქო 37.
 ოქტავიანე ავგუსტუსი 73, 98.
 ოტონი, იფიმედიას ძე 205.

პაგასე, ნავსადგური თესალიაში, საიდანაც „არგო“ გამოემგზავრა 92, 98, 319, 423, 424.
 პაგასის უბე 275.
 პაღუსი, მდინარე, ერიდანოსი 471.
 პავსანია, „ელადის აღწერილობის“ ავტორი 15, 22—25, 41, 80, 122, 138, 453, 503.
 პაკტიე, ქალაქი თრაკიაში 267, 274, 497.
 პალანტიუმი, შვიდ გორაკთაგანი რომში 443.
 პალემონიოხი, არგონავტი 65, 353.
 პალესტინა 82, 146.

პალეფატე — „ტროაის“ ავტორი 126, 278, 336, 337; — ავტორი ტრაქტატისა „დაუუჭერებელთა შესახებ“ 8, 72, 151, 337.
 პამირი 502.
 პამფილე, ანტონინუს ლიბერალის წყარო 76.
 პანგეონი, მაკედონიის მთა 211.
 პანდიონი — ათენის ლეგენდარული მეფე, გეგოსის მამა, თესევსის პაპა 81, 237, 407.
 — ფინევსის ძე 368.
 პანდორა, ზევსის ნებით შექმნილი ქალი, დედამიწაზე აღამიანთა დასას-

ჯელად წარმოგზავნილი 40.
პანიასი, იხ. პანიონსი.
პანიონსი (პანიასი), ასირიელთა მეფე
83, 440, 468.
პაპე 141.
პართენიონი, ადგილი ევქსინის პონ-
ტოსთან 278.
პართენიონი (პართენიუსი), მდინარე
ბითონიასა და პათლაგონიას შო-
რის, ესლანდელი კოჭა-ირმაკა,
ერთვის პონტოს 100, 170, 291.
პარისი, ალექსანდრე, პრიაპოსის ძე,
ვინც მშვენიერი ელენე მოიტაცა
99, 281.
პარმენისკე, III საუკ. გრამატიკოსი
და კომენტატორი 40, 277, 498.
პარმენიონი, ალექსანდრე მაკედონე-
ლის ხუროთმოძღვარი 430.
პარნახი, მთა ფოკიდაში, აპოლონისა
და მუზეზისადმი შეწირული 64.
პაროპამისი, ინდოეთის კავკასიონი,
პინდუსში, პამირი 502.
პასიფაე, პელიოსის ასული, მინოსის
მეუღლე, აიგტისა და კირკეს დაი
102, 166, 296, 309, 351.
პატროკლე, აქილევის მეგობარი 172.
პატუსი, სინდების ქალაქი 288.
პაული 113.
პაფლაგონია, ქვეყანა მცირე აზიაში
134, 310, 418.
პაფლაგონიელები 253.
პეკე, კუნძული ისტროსში 95, 241,
333.
პეითო, დარწმუნების ღმერთქალი 214,
496.
პელარგები, ტირენები, პელასგები 272.
პელასგე — ინაქეს ძე, პელასგების
მეფე 244, 272, 319;
— პოსეიდონისა და ლარისას ძე 319.
პელასგები, წინაბერძნული მოსახლე-
ობის უმთავრეს ტომთა სახელწო-
დება 5—9, 22, 49, 60, 69, 70,
107—113, 116—125, 129, 133,
135, 138—144, 149, 158—163, 168,
272, 282, 294, 319, 320, 355, 371,
435, 443, 447, 492.
პელასგია — არკადიის უძველესი სა-
ხელი, ზოგჯერ მთელ პ ე ლ ო ს ო ს

ნ ე ს ა ც აღნიშნავდა 110, 133,
321, 435;
— თ ე ს ა ლ ი ა 244, 320.
პელასგი გმირები, არგონავტები 495.
პელასგი დოლიონები 144; იხ. დო-
ლონები.
პელასგი მაკრონები 133, 135; იხ. მაკ-
რონები.
პელასგი სინტიები 16; იხ. სინტიები.
პელასგიდები, პელასგური მოდგმის
ტომები 144, 371.
პელასგიდი ზერა 56; იხ. ზერა.
პელასგიკური ანუ პელასგური არგო-
სი, თესალიის ველი პენეოსთან
111, 139, 319, 370, 422, 453,
483, 492.
პელასგიოტისი 111; იხ. პელასგიკუ-
რი არგოსი.
პელასგიხი, პელოპონესი 131, 133,
322.
პელასგური ტომი, ტომები 50, 135,
145.
პელასგურ-ტირენული ტომები, პელას-
გები და ეტრუსკები 108.
პელეგისი, აქილეუსის მამა, არგონავტი
31, 41, 65, 69, 172, 216, 235, 255,
257, 274, 349, 353, 367, 496.
პელეიადები თანავარსკვლავედი 314.
პელენე, ქალაქი ლაყედემონში 503.
პელენელები, პელენეს მკვიდრნი 453.
პელიადები, პელიასის ასულები 37,
236, 413.
პელიასი, პოსეიდონის ძე, თესალიის
მეფე, რომელმაც იასონს კოლხე-
თიდან ოქროს საწმისის ჩამოტანა
დაავალა 11, 16, 20, 24, 26—30,
37, 38, 55, 56, 64, 65, 69, 79, 93,
100, 103, 105, 106, 176, 178, 179,
187, 201, 204, 208, 210, 216, 219,
221, 224, 232, 238, 259, 307, 342,
346, 352—354, 359, 365, 366, 373,
378, 379, 397—403, 406, 413, 417,
424, 435, 436, 459—463, 470, 483,
487, 488, 491, 502, 503.
პელიონი, თესალიის მთა 20, 190, 231,
283, 380.
პელოპია, პელიასის ასული 37, 236,
352, 436, 502.

- ბელოპონეხელები 498.
- ბელოპონესი, სამხრ. საბერძნეთი, პელასგთა ოდინდელი სამკვიდრებელი 32, 49, 105, 107, 108, 111, 137, 131, 133, 139, 195, 247, 283, 304, 319, 321; 357, 403, 422, 494.
- ბელოპსი — ლიკოსის ბიძა 269. — ეოსის ძე 465, 486.
- ბელორი, სპარტოვანი 251, 252, 271.
- ბელოროსი 272; იხ. პელორი.
- ბელუხიონი, ქალაქი ეგვიპტეში 329.
- ბენეიოსი, მდინარე თესალიაში 430, 501.
- ბენელევსი, არგონავტი 354.
- ბენელოპე, ოდისევსის ცოლი 279, 280, 423.
- ბენეაზი, მენიპეს მამა 272.
- ბენიუსი, მდინარე, ერთვის პონტოსი 100.
- ბეონი, არისტეოსის მამა 256.
- ბეონია, ფინევსის საგამგებლო 338.
- ბერანგა, ფარანგიონი 85.
- ბერგამონი 50.
- ბერიერე, პისოსის მ-მა 458.
- ბერიკლე 287.
- ბერიკლომენე, არგონავტი 65, 211, 354.
- ბერიმედე, გრძნეული ქალი, „ილიადაში“ (X1, 740) აგამემედეს სახელით მოიხსენიება (შდრ. მედღესას) 313, 494.
- ბერიმედე, ადმეტეს ასული 193, 437, 438.
- ბერხე (ბერსევსი), აიეტის ძმა, პეკატეს მამა 94, 108, 99, 256, 307, 349, 367, 373, 374, 378, 379, 387, 408.
- ბერხე (ბერსეისი), პელიოსის მეუღლე, აიეტის, კირკესა და პასიფაეს დედა 16, 20, 102, 175, 178, 186, 195, 296, 309, 351, 484, 494.
- ბერხევსი, დანაეს ძე, მით. გმირი 379, 440, 445, 466.
- ბერსეპტოლისი, ტელემაქეს ძე 279, 280.
- ბერსეფონე, საიქიოს სამეფოს დედოფალი 61.
- ბიგელა, ადგილი ლიდიაში 181.
- ბიერია, მხარე მაკედონიაში 61.
- ბიოტეუსა, კუნძული 256.
- ბიოთია, მისანი ქალი დელფოში 406.
- ბიოლორე, ათენის არქონტი 37, 238.
- ბიოთო 64, 406; იხ. დელფო.
- ბილადე, ორესტეს მეგობარი 231, 453.
- ბილეშენე, პელაგონელთა მეფე 170.
- ბილოსი, ქალაქი პელოპონესში 176, 211.
- ბინდარე, პოეტი 20—23, 27—31, 34, 35, 50, 56, 132, 183, 192, 203, 218—221, 225, 227, 229, 239, 245, 257, 258, 263, 307, 312, 495, 497, 499, 500, 501.
- ბირენე, ნახ. კუნძული 82, 134.
- ბირითოე, იქსიონის ძე 349.
- ბისანდრე, ეპიკოსი პოეტი 61, 93, 322, 327.
- ბისიდიე, პელიასის ასული 37, 236, 352.
- ბისისტრატე — ათენის ტირანი 61; — ისტორიკოსი 343.
- ბისოხი, პერიერეს ძე 458.
- ბიტიეა, პიტია 320; იხ. ლამფსაკი.
- ბიტიუნტი, ბიკვინთა 87.
- ბლაკია, ქალაქი პროპონტიდის სამხრ. სანაპიროზე 109, 111.
- ბლანქტები, მოძრავი კლდეები 16, 17, 177, 179, 183—185, 343, 363, 412, 419, 493.
- ბლატონი, ფილოსოფოსი 50, 62, 155, 158, 291.
- ბლექსიპე, ფინევსის ძე 368.
- ბლინიუს უფროსი, რომაელი მეცნიერი 103, 104, 139, 448.
- ბლუტარქე, ისტორიკოსი 7, 18—27, 25, 26, 46, 49, 69, 70, 123, 155, 156, 156, 160, 341, 440, 441, 501, 504.
- ბლუტონი, საიქიოს სამეფოს ღმერთი, პერსეფონეს მეუღლე 3 ა დ ე ს ი 96, 97.
- ბოიანტი, არგონავტი 354, 365.
- ბოლა, ქალაქი ეპირში (ისტრიაში); რომელიც კოლხებმა დააარ-

- ს ე ს 52, 103, 301, 303, 312, 415, 419, 420, 499.
- პოლემონიონი, ქალაქი ევექსინის პონტოს სამხრეთ სანაპიროზე (ბალზანი) 80.
- პოლიბიოსი, ისტორიკოსი 68, 341, 348.
- პოლიგნოტი, ბერძენი მხატვარი 454.
- პოლიდამნა, ეგვიპტელი გრძნეული ქალი 182, 493, 494.
- პოლიდეკე, ტინდარიდი, კასტორის ძმა, არგონავტი 49, 54, 65, 70, 353, 356, 381, 457, 458, 493, 498.
- პოლიფიოს 87; იხ. პოლიბიოსი.
- პოლიქასტე, ნესტორის ასული 279.
- პოლიმედე, ავტოლიკეს ასული 352; იხ. პოლიფემე.
- პოლიმელა, იასონის დედა ჰესიოდესთან 178, 498.
- პოლიმნასტე, ბატოსის მამა 28.
- პოლიფემე, არგონავტი 65, 261, 276, 322, 334, 354—356, 438.
- პოლიფემე, ავტოლიკეს ასული, იასონის დედა ჰეროდორეს მიხედვით 258.
- პოლიქსენე, იასონისა და შედეას ზე ჰელანიკესთან 276, 456.
- პოლუქსი 103—105; იხ. პოლიდეკე.
- პომპეიუს ტროფუსი, რომაელი ისტორიკოსი 102.
- პომპეუსი, რომაელი სარდალი 70, 87.
- პომპონიუს მელა, რომაელი გეოგრაფოსი 103.
- პომპონიუს პორფირიონი, პორაციუსის სქოლიასტი 98.
- პონტო, ევექსინის პონტო, შაეი ზღვა 30, 41, 82, 94, 100, 102, 125, 125, 128, 134, 150, 164, 172, 180, 181, 210, 233, 235, 240, 245, 278, 293, 316, 325, 329, 333, 344, 348, 378, 380, 387, 388, 390, 394, 395, 397, 408—410, 412, 418, 421, 423, 456, 470, 479, 480, 500, 501, 504.
- პონტოს სამეფო 46, 87, 102, 135.
- პორდანისი, ეკეჭირების მდინარე 290.
- პოსეიდონი, ზღვათა ღმერთი, პელიასის მამა 28, 30, 178, 184, 208, 212, 219, 239, 249, 259, 268, 286, 319, 352, 354, 356, 357, 365, 382, 404, 458, 461.
- პოსეიდონია, ლუკანიის ქალაქი 421.
- პოსეიდონის უბე, სალერნოსი — იტალიაში 412.
- პოსიდიპე, ეპიგრამების მთხზველი 262.
- პოსის მაგნეხიელი, „ამაძონების“ ავტორი 69.
- პოტი 138.
- პოტნიევსი, ტიფისი 260.
- პრამნე, მთა მც. აზიაში 175.
- პრახსისი, მწერალი 84; იხ. ევრაქსისი.
- პრელვიცი 159.
- პრესზონი, აიეტის შვილიშვილი, ფრიქსეს ძე 26, 249, 460, 498.
- პრიაშოხი, ტროის მეფე 52, 171, 172, 281, 378, 395, 396.
- პრიენე, ქალაქი კარიამში 181.
- პროლიკოს ფოკეელი, „მინიადის“ ავტორი? 15.
- პროზერპინა 97; იხ. პერსეფონე.
- პროკნე, პანდიონის ასული, იტიხის დედა 38.
- პროკოპი კესარიელი, ბიზანტიელი ისტორიკოსი 83, 128, 472, 504.
- პრომაქე, ესონის ძე 365, 397.
- პრომეთე, წინაბერძნული მოსახლეობის ღვთაება, ელინიზებული ამირანი 19, 33, 45—47, 54, 70, 73, 91, 94, 97, 98, 118, 123, 142, 163, 219, 226, 264, 265, 274, 316, 330, 343, 428, 445, 449, 458.
- პრომეთიდა, მწერალი 269.
- პრომითევს 62; იხ. პრომეთე.
- პრონაპიდე, ლეგენდარული პოეტი 165.
- პრონოზი, დეკალიონის ძე 498.
- პროპერციუსი, რომაელი პოეტი 54, 98.

პროპონტიდა, მარმალილოს ზღვა
184, 314, 348, 358, 395, 411, 415,
501.
პრუხიები, ბითინის პრუხას მო-

სახლენი 433.
პტოლემეაიოს ფილადეფოსი 54, 345.
პტოლემი (პტოლემი), ათამანტიისა და
თემისტოს ძე 267.

შ

ფორღანია გ. 134.

ფლენტი ხ. 136.

რ

რატანი პ. 8.
რადამინთოსი, მინოსის ძმა, საიქიოს
სამეფოს მსაჯული 26.
რეა 66, 80, 161, 162, 273, 368, 424,
499, 500.
რხ. კიბელე.
რეა — კიბელე 130, 144, 160, 480.
რეკასი, დიოსკურების მეეტლე, პენი-
ოხების წინაპარი 125, 425.
რეონი, რიონი 83, 474.
რესოსი, კოლხეთის მდინარე, ფაზის-
თან მოიხსენიება 20, 186, 494.
რეზე, ადგილი და მდინარე შავ
ზღვასთან 472.
რინდაკოსი, მც. აზიის მდინარე
ბითინიასა და მიზიას შორის 142,
371, 501.
რიონი 83, 494.
რიპეს შთა, რიპეოსის (რიპეების) მთე-
ბი ჩრდილოეთის მთები; აიგივე-
ბენ ურალის ქედთან 57, 245.
რისი, მდინარე კოლხეთში; მოიხსე-
ნიება დიდ ქალაქთან, საი-
დანაც იყო მეღვინე 289.

რიტტერი კ. 152, 153.
რობერტი კ. 37.
როგავა გ. 136.
როდნოსი, მდინარე რონა 67.
როდოსი, კუნძული 160, 333.
რომა, ტროელი ქალი, რომის ეპონი-
მი 443, 444.
რომაელები 410, 445, 455.
რომანოსი, ოდისევსი და კირკეს ძე,
ვინც რომი დააფუძნა 20, 70, 123,
444.
რომანოს IV დიოგენე, ევლოკიას მე-
უღლე.
რომი 70, 74, 82, 92, 93, 105, 123,
410, 443, 444.
რომიისი, ლათინთა მეფე 444.
რომოსი, ემათიონის ძე, ტროელი
444.
რომულუსი, რომის მითიური დამფუძ-
ნებელი, მისი ეპონიმი და პირვე-
ლი მეფე 444, 504.
რუისი 136.
რუსთაველი 493.

ს

საკაშვილი მ. 501.
საბერძნეთი 39, 43, 47, 74, 108 109,
123, 149.
საგარიხი, მდინარე, ერთგის პონტოს
100.
საგა, მდინარე 102.
საგრომატები, სარმატები, სკვითური
ტომი 82, 124, 288.
საგლაკე, აიეტის შთამომავალი, კოლ-
ხეთის მეფე 103.
საიები, იხ. სინტიები.

სალამინი, კუნძული ეგეოსის ზღვაში
349.
სალმიდესი, ნავსადგური შავი ზღვის
დასავლეთ სანაპიროზე, ახლანდ-
ელი სერეერი 80.
სალმიდესოსი 356; იხ. სალმიდესი.
სალმონევისი, ტიროს მამა 178, 209,
219, 352, 487.
სამოთრაკელები 384.
სამოთრაკი, კუნძული ეგეოსის ზღვა-
ში, პელასგთა სამკვიდრებელი, სა-

- ხელგანთქმული კაბირული მისტერ-
რიებით 34, 111, 162, 378, 382,
397.
- სამოსი, კუნძული 173, 458.
- ხანეფნოსი, სკვითების მეფე 280.
- ხანნები, ქართველური — კოლხური
ტომი, უწინ მაკრონებს უწოდებ-
დნენ, მერმინდელი ზანები — ქა-
ნები 128.
- ხაპეები 247; იხ. სინტიები.
- ხაპირები, ბეჭირებსა და ბიძერებს
შორის მოსახლე ქართველური ტო-
მი; ჰეროდოტე სასპირების
სახელით მოიხსენიებს 66, 105,
127, 234.
- ხარაპარები, თრაკიული ტომი მიდი-
ელთა მეზობლად 431.
- ხარდონიის ზღვა 362.
- ხარმატები, სკვიტები 388.
- ხარფი, სოფელი 80.
- ხაქართველო, 5, 6, 8, 11, 59, 78, 85,
105, 134, 137, 147, 161, 280, 411,
472, 499.
- ხემელე, ღმერთ ღიონისეს დედა 442.
- ხემირამიდე, ნინოსის მეუღლე, ასირი-
ელთა დედოფალი 69, 440.
- ხემონიდე ამორგოხელი, ლირიკოსი
პოეტი 39.
- ხემოსი, ისტორიკოსი 287.
- ხენგა, რომაელი პოეტი-ტრაგიკოსი
90.
- ხეპტიმიუსი, რომაელი პოეტი 84, 85.
- ხერბონის ტბა 328.
- ხერგიევსკი მ. 123.
- ხესამოსი, ქალაქი პაფლაგონიაში 170.
- ხესონქოხისი, სესოსტრისი, ეგვიპტის
მეფე 57, 152, 332.
- ხესოსტრისი 94, 152; იხ. სესონქო-
ხისი.
- ხვანები 103, 426.
- ხვიდა X საუკუნის ლექსიკოგრა-
ფოსი 18, 32, 45, 69, 71—73, 77,
81, 82, 87, 126, 138, 139, 150,
157—161, 242, 248, 286, 327, 337,
479, 504.
- ხთენული, იფისის მამა 377.
- ხთენულოსი, ჰერაკლეს თანამებრძო-
ლი ამპრონებთან ომში 105.
- სიბარისი, კოლხთა ქალაქი 378, 393,
501.
- სიგეიონი, ქალაქი ტროადში 359,
382.
- სიგინები, თრაკიელი სკვიტები. სიგი-
ნები, გრავეკნები და სინდები, აპ.
როდოსელის მოწმობით, მდინარე
ისტროსის სანაპიროთა გასწვრივ
მოსახლე ტომებია 66.
- სილენე, მხარე პონტოში, ფარნაკიას-
თან 432.
- სილონძუხი, რომაელი პოეტი 101.
- სიღრა, იხ. სირტი.
- სიზიფე (სისიფე), ეოლოსის ძე, ეი-
საც მედეამ კორინთოს სამეფო გა-
დასცა 22, 196, 233, 295, 459, 460,
496.
- საკიონი, ქალაქი სამხრეთ პელოპო-
ნესში 455.
- სილარიდი, ლუკანიის მდინარე 421.
- სიშაითა, კოსელი ქალღმერთი 313.
- სიმონტი, მდინარე 125.
- სიმონიდე გენეალოგოსი 286.
- სიმონიდე კეოსელი, ქორიკოსი პოეტი
22, 27, 122, 197, 202, 237—239,
262, 263, 277, 375, 501.
- სიმულეგადები 16, 41, 91, 92, 100,
101, 180, 184, 185, 231, 234, 235,
297, 298, 358, 359, 412, 419, 450,
493.
- იხ. კიანეები.
- სინდები, ტომი მეოტისში 82, 124,
277, 278, 288.
- სინდოკე, ადგილი მეოტისში, სადაც
სინდები ცხოვრობდნენ 128, 424.
- სინდრომადები 27; იხ. კიანეები.
- სინოფელია, სინოპის მკვიდარი 432.
- სინოპი, ქალაქი შავი ზღვის სამხრ.
სანაპიროზე 415.
- სინტები, იხ. სინტიები.
- სინტოები, ლემნოსის მკვიდრი პელას-
გური ტომი, რომელიც გენეტურ
სიახლოვეს ამქვანებს კოლხურ
ტომებთან 16, 121, 170, 174, 202,
247, 278, 279, 422, 433, 492, 495.
- სირაკუსი, სიცილიის ქალაქი 21.
- სირია 256, 417.
- სირიელთა ტომი 230.

- ხირინოზები, გრძნეული მომღერალი ქალები 192, 268, 362, 363.
- ხირტი, თავთხელი უბე აფრიკის ჩრდ. სანაპიროსთან (სიღრა) 409, 501.
- ხისიფე კოსელი, იოანე მალასს —ქრონიკის— წყარო 84, 85, 478.
- ხისპირტისი, მხარე სომხეთსა და ძველ ნინევიას შორის 427, 429.
- ხიფე, ბეოტიის ქალაქი 260.
- ხიცილია 69, 184, 185, 475.
- ხიცილიის ზღვა 253, 419.
- ხიჭინავა ვლ. 153, 154.
- ხეკითები, შავი ზღვის სანაპიროებსა და მის აღმოსავლეთით მოსახლე სხვადასხვა ტომთა საერთო სახელი. ამ სახელით მოიხსენიება ხშირად კოლხური ტომებიც და კასპიის ზღვის ჩრდ. დას. სანაპიროზე მოსახლე ტომიც 36, 82, 83, 96, 152, 181, 194, 222, 226, 245, 264, 265, 277, 278, 280, 309, 384, 392, 467, 469, 471, 488.
- ხეკითია, ხეკითების ქვეყანა; აი ა — კოლხეთის ხშირი სახელწოდება ანტიკური ხანის ავტორებთან 5, 6, 10, 21, 43, 46, 93, 95, 96, 188, 193, 194, 220, 221, 227, 239, 241, 244, 246, 277, 309, 311, 316, 318, 324, 327, 331, 386, 485, 488, 496.
- ხეკითიის ზღვა, შავი ზღვა 101.
- ხეკითიის კოლხეთი 194, 217, 239.
- ხეკითური ტომი, მაკრონები 131.
- ხეილა, ურჩხული, ფორბანტისა და ჰეკატეს ნაშვირი 192, 363, 412.
- ხეილაკე, ადგილი პროპონტიდის სანაპიროზე, სადაც პელასგები ცხოვრობდნენ 109, 111.
- ხეილაქს კარიანდელი, ლოგოგრაფოსი 44, 47.
- ხეიმნე, ისტორიკოსი, აპ. როდოსელის წყარო 56, 57, 245, 246, 332.
- ხეიროსი, კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში ეგზეის ჩრდ. აღმოსავლეთით, რომელზედაც ძველად პელასგები მოსახლეობდნენ 110, 435.
- ხოკრატე, ფილოსოფოსი 291; ისტორიკოსი 276.
- ხოკრატე სქოლასტიკოსი, ბიზანტიელი ისტორიკოსი, „საეკლესიო ისტორიის“ ავტორი 134.
- ხოლიმები, ერთ-ერთი უძველესი ტომი, რომელსაც პირველად მოიხსენიებს კომეროსი როგორც სახელოვან ტომს მცირე აზიაში —ლიკიაში („ილიადა“ VI, 184) 66, 67.
- ხოლინუსი, რომაელი მწერალი 104, 124.
- ხოლონი, ათენელი კანონმდებელი 29, 155, 156, 499.
- ხომხეთი 78.
- ხოხთენი — სუსთენი, ადგილი და ტაძარი ქალკიდონთან 86, 87.
- ხოფენები, დიდი არმენიის ნაწილის —ხოფენეს მცხოვრებლები 429.
- ხოფოკლე გრამატიკოსი, აპ. როდოსელის პოემის კომენტატორი 60.
- ხოფოკლე, ტრაგიკოსი პოეტი 33—39, 41, 56, 60, 132, 160, 220, 222, 228—230, 238, 246, 254, 256, 257, 266, 320, 374, 464.
- ხპარსები 131, 281, 321, 330, 498.
- ხპარსეთი 127, 503.
- ხპარტა 456.
- ხპარტები, ტომი 251, 497.
- ხპინეთი, მდინარე 109, 272.
- ხტამენია, ხალიბების ქალაქი 290.
- ხტაფილე, არგონავტი 354.
- ხტაფილე ნავკრატისელი, ისტორიკოსი 237, 319.
- ხტაციუსი, რომაელი პოეტი 95.
- ხტელეზი, პერაკლეს სვეტები, გიბრალტარის სრუტე 412, 419.
- ხტენიმპროტე თასოსელი, ლოგოგრაფოსი 43, 49, 56, 287.
- ხტესიქოტე ჰიმერელი, იგივე ტისია, ქორიკოსი პოეტი 27, 28, 249, 259, 502.
- ხტეფანე ბიზანტიელი, „ეთნიკას“ ავტორი 43, 60, 84, 110, 121, 129, 138, 139, 142, 230, 243, 341, 496, 504.
- ხტილბე, ენოსის დედა 142.
- ხტირუსი, აიეტის სასიძო, ალბანელი 94.

სტოლე, პელენის ძე 465.
სტრაბონი, გეოგრაფოსი 6, 8, 17, 19,
70, 78, 79, 104, 108, 110, 111,
125—128, 134, 142, 162, 181, 183,
201, 247, 295, 342, 347, 411, 443,
492, 493, 494, 495, 499, 502.
სტრატონი, კომედიოგრაფოსი 42.
სტრიმონი, მდინარე 186.

სტროფადები, ექვინადები 358.
სტუმარმოძულე კლდეები, სიმპლე-
გადები, კიანები 234.
სუბარმახი, კოლხთაგანი 87.
სქენევსი — ათამანტისა და თემის-
ტოს ძე 267, 351: — ატლანტეს
მამა 349, 354, 381.
სქერია 140—142, 500: იხ. კერკია.

ბ

ბაბალები, უძველესი ქართველი ტომი,
ტიბარენები — იბერები 143, 147.
— ტავრები, სკვითური ტომი 152, 193,
373, 391, 393.
— ტავრეთი, ტავრების მხარე, ახლანდელ-
ლი ყირიმი 374, 378, 387, 389, 391,
501, 503.
— ტავრი, მთავრებილი, რომელიც მიე-
მართება მც. აზიის სამხრეთ სანა-
პიროს პარალელურად არმენიამ-
დე 431.
ტავრიკე 499; იხ. ტავრეთი.
ტავროსი 364; იხ. ტალოსი.
ტავტანოსი, ასირიელთა მეფე 440.
ტაიგეტი, ქელი ლაქედემონისა და მე-
სენიის საზღვრის გასწვრივ 282.
ტალაე, არგონავტი 65.
ტალოსი, სპილენძის გოლიათი კრე-
ტაზე 364, 365.
ტანაისი, მდინარე სკვითიაში, დონა
221, 246, 288, 309, 409, 445.
ტანტალოსი, დასცილეს მამა 269.
ტატიანე, II საუკ. საეკლეს. მოღვა-
წე — მწერალი 32.
ტატიტუსი, რომაელი ისტორიკოსი
103, 104, 124, 165.
ტევტამიდე, ამინტორის ძე, ნანას მა-
მა 272.
ტევტარე, სკვითი 264.
ტეოსი, ოკეანეს დაი და მეუღლე 62,
186, 374, 482.
ტელამონი, ნავსადგური ტირენიაში
410.
ტელამონი, არგონავტი 65, 274, 349,
353, 381, 395, 396, 495.
ტელეგონე, ოდისეუსისა და კირკეს ქე
20, 23, 122, 280, 302.

ტელემაქე, ოდისეუსის ძე 16, 173, 279,
280.
ტელემონტი, ბუტესა და ერიბოტეს
მამა 265, 354.
ტელესტე ხელიწუნტელი. ქორიკოსი
პოეტი 31.
ტელეფე, ჰერაკლეს ძე 444.
ტელქისი, იხ. ტელხიუსი.
ტელხიუსი, 105, 447: — იხ. კერკი-
უსი.
ტემპე, დაბლობი ოლიმპოსა და ოსან
შორის 430, 431.
ტენარეს კონცხი, კონცხი პელოპონეს-
ში, ახლანდელი მატაპანი 28, 211.
ტენედოსი, კუნძული 278.
ტენოხი, კუნძული 250.
ტერენციუს ვარონი (ატაციუსი) რომა-
ელი ეპიკოსი 91.
ტიბარენები, ხალიბთა მეზობლად მო-
სახლე ქართველი ტომი 48, 66, 82,
94, 105, 127, 147, 290, 323, 328,
499, 502.
ტიბრი, მდინარე 443, 471.
ტიბულუსი, რომაელი პოეტი 357.
ტიგრანი, მიდიელების წინამძღოლი,
აქემენდის 284, 331.
ტიგრე, მდინარე 358.
ტიმაგეტე 56, 72, 245, 246, 327, 332,
497; იხ. დემარატე.
ტიმაქიდა, ისტორიკოსი 255.
ტიმეოსი, ისტორიკოსი, აბ. როდოსე-
ლის წყარო 56, 68, 74, 308, 325,
343, 344, 375, 408, 500, 502.
ტიმონაქსი, ისტორიკოსი, აბ. როდოს-
ელის წყარო 56, 68, 277, 331,
344, 500.
ტიმოსთენე, მწერალი 268.

ტინდაროსი, დიოსკურების მამა 457.
 ტინდარიდები, დიოსკურები — კასტორი და პოლიდეკე 49, 65, 82, 125, 257, 283, 394, 447, 448, 495, 498.
 ტირენები — ტირენელები, ტირსენები — ტირსენელები, ეტრუსკები, ტირსენიაში (ეტრურიაში) მოსახლე პელასგური ტომი 20, 69, 109—112, 122, 123, 128, 187, 272, 279, 372, 444, 471, 495, 498.
 ტირენია — ტირსენია — ტირსენე, ეტრურია, ტუსკია 109, 192, 245, 272, 362, 409, 410, 412, 443, 493.
 ტირენიის — ტირსენიის ზღვა 122, 191, 247, 493, 502.
 ტირესია, მანტოს მამა 424.
 ტირო, სალმონეცის ასული, კრეთეუსის ცოლი 176, 178, 208, 219, 352, 487, 498.
 ტიროსი, ფინიკიის ქალაქი 281.
 ტისანდრე, იასონისა და მედეას ძე 379, 404.
 ტისია, იხ. სტესიქორე.
 ტიტანები, ურანოსისა და გეას შვილები და შვილიშვილები (ოკეანე, კოსი, კრიოსი, ჰიპერიონი, იაპეტო, კრონოსი... პრომეთე და სხ.) 141, 142, 162, 424.
 ტიტანოსი, მდინარე 331.
 ტითოსი, მითიური გოლიათი 205.
 ტიუმენევი ა. 118.
 ტიფაონის კლდე, კლდე კავკასიონზე 256.
 ტიფისი, არგონავტი, „არგოს“ მესაქე 65, 91, 100, 105, 260, 270, 271, 286, 301, 353, 359, 497.
 ტიფონი, ურჩხული 256, 265.

ტლეპოლეგოსი, პერაკლეს ძე 466, 501.
 ტომე — ტომეცისი — ტომოსი, ქალაქი შავი ზღვის დას. სანაპიროზე, ახლანდელი კონსტანცა 84, 98, 362.
 ტომსონი გ. 113.
 ტორეტები, ტომი მეოტისში 22, 127, 288, 499.
 ტორიკოსი, ტორეტების ნავსადგური და ქალაქი 288.
 ტრაპეზუნტელები 473.
 ტრაპეზუნტი, ქალაქი კოლხთა ქვეყანაში, ტრაპიზონი 87, 127, 128, 133, 290, 327, 432, 433, 448, 492.
 ტრევერი გ. 124.
 ტრიპოლი 501.
 ტრიტოვენია, ეოლოსის ასული 219.
 ტრიტონი 49, 52, 283, 301, 410, იხ. ევრიპილე.
 ტრიტონის ტბა, ტრიტონის წყალი 52, 283, 284.
 ტრიფილია, მხარე პელოპონესში 427.
 ტროა, ქალაქი ტროადაში 8, 13, 18, 23, 31, 43, 52, 73, 84, 105, 111, 121, 124, 143, 172, 180, 216, 303, 318, 382, 396, 423, 443, 466, 496.
 ტროადა, მხარე მც. აზიაში 82, 378, 382, 396.
 ტროელები 13, 70, 121, 143, 281, 378, 382, 443, 492, 493, 498.
 ტროიძენე, არგოლიდის ქალაქი 367, 407, 489.
 ტროის ზღვა 485.
 ტრომბეტი ა. 138.
 ტვრასი, მდინარე, ერთვის პონტოსი 100.
 ტურპილძუსი, რომაელი კომედიოგრაფოსი 90.

უ

უდაბოსი, „სპარტაგანი“ 251, 252, 271, 272.
 უნგერი 48.
 უნები, კასპიებსა და ალბანელებთან მოხსენიებული ტომი 82.

ურანიდები, ურანოსის შთამომავალი 212.
 ურანოსი, უძველესი უზენაესი ღვთაება, ზეცა, გეას მუუღლე, კოლხთა უდიდესი საფიციარი

56, 141, 160, 249, 329.

ურარტუ 8.

ურები, აბასგებსა და ხინდებთან მოზსენიებული ტომები 66.

ურუშადე აკ. 19, 47, 58, 163, 441, 492, 499.

„უცხოთმოძულე პონტო“, შავი ზღვის ძველი სახელი 30, 65, 213, 380, 495, 501.

იხ. აქსეიწოსი.

ფ

ფეთონტი, აიეტის ძის აფსირტეს სახელთაგანი 104, 331.

ფაზიანები (ფასიანები), ტომი, რომელსაც ქსენოფონტი და სეიდა მოიხსენიებენ 49, 87, 291.

ფაზისი — კოლხეთის მდინარე 20, 21, 30, 48, 53, 64—66, 79—84, 87, 91—104, 152, 153, 161, 183—191, 213, 221, 240, 244—246, 257, 281, 289, 291, 309, 313—317, 322, 325, 331, 332, 340, 359, 413, 432, 440, 445, 450, 451, 465, 468, 473, 486, 494, 497, 500.

— სკვითის მდინარე 22, 221, 241.

— კოლხეთის ქალაქი 289, 316, 469, 470.

— კუჩქული 332.

ფაზისის ველი 92.

ფალერე, არგონავტი 65.

ფანავორის ქალაქი, სინდების ქალაქი 288.

ფანე, არგონავტი 354.

ფანოდოქე, „დელიაკას“ ავტორი 263.

ფარანგიონი, პერანგა 85.

ფარმაკუხები, ორი კუნძული სალამინთან 423.

ფარნავაზი, ქართლის მეფე 148.

ფარნაქე, ბოსფორის მეფე 425.

ფარნაკია, ქალაქი შავი ზღვის სამხრ. სანაპიროზე, კერასუნტი, ახლანდელი გირესუნი 128, 428, 433, 492.

ფასიანე 80, 161; იხ. რეა — კიბელე.

ფეაკები, პელასგური ტომი კუნძ. კერკირაზე 24, 36, 53, 55, 67, 68, 121, 140—142, 175, 249, 308, 363.

ფეაკია — ფეაკილა ფეაკების მხარე, კუნძული, 308, 500; იხ. კერკირა.

ფენიქსი, აგენორის ძე 190, 286.

ფერი, ქალაქი თესალიაში 170, 258, 349, 423, 427, 429.

ფერეიდო, ლოგოგრაფოსი 21, 34, 38, 39, 43—46, 56, 75, 178, 188—190, 200, 225—229, 237, 250—268, 273, 318, 345, 346, 347; 377, 487, 483, 497.

ფერები — კრეთესისა და ტიროს ძე, აასონის ბიძა 16, 176, 178, 257, 349, 352, 354, 403, 487, 498.

— აასონისა და მედეას ვაჟი 97, 200, 366, 455.

ფესტოზი, ქალაქი კრეტაზე 25.

ფთეაროფაგები, სვანების მეზობელი ტომი 426.

ფთია, ფთიოტიდა, მხარე თესალიაში 235, 319, 340, 349, 465.

ფიდაისი, ათენელი მოქანდაკე ძე. წ. VI ს-ში 161.

ფიკი ა. 113, 138.

ფილაქი, იფიკლესა და ალკიმედეს მამა 258, 346.

ფილამონი, არგონავტი 252.

ფილარგიროუსი, მწერალი — კომენტატორი 135.

ფილარქე, ისტორიკოსი 341.

ფილირა, ოკეანეს ისული, ქირონის დედა 206, 323, 328.

ფილირე, ფილირების კუნძული, რომელსაც ძეფირე-ბურუნთან აიგაკებენ.

ფილირები, ტომი, რომელიც მაკრონების მეზობლად ცხოვრობდა ძეფირიონის (ახლანდ. ზეფრე) მთისწინეთში. ეს ტომი მოიხსენიება აპოლონიოს როდოსელის პოემაში, ამ პოემის სქოლიონებსა და ორფიკულ „არგონავტიკაში“; მო-

იხსენიებს, აგრეთვე. ამიანე მარ-
ცილინე 66, 82, 94, 105, 127, 323,
324, 328.

ფილირიდი 187; იხ. ქირონი.

ფილომაქე, ამფიონის ასული 352.

ფილონი, ბერენი მწერალი 370.

ფილოტეტანე, ეთნოგრაფოსი 131,
132, 321, 332.

ფილოსტრატები, II—III სს. ბერძენი
მწერლები 77, 448.

ფილოსტრატე II 77, 449.

ფილოსტრატე III 77, 450.

ფილოსტრატე IV 77, 450.

ფილოტეტები, პენატის ძე, თესალიე-
ლი გმირი 228.

ფინევსი, აგნორის ძე 20, 24, 32—34,
41, 66, 72, 93, 99, 100, 179, 180,
190—194, 231, 253, 324, 325, 333,
339, 356, 358, 368, 376, 378,
384—386, 458, 493, 499, 501.

ფინელიები, ფინეისის შვილები 385,
386.

ფინიკია, ქვეყანა წინა აზიაში, მისი ქა-
ლაქია ტიროსი 281, 407.

ფინიკიელები 48, 172, 280, 498.

ფირმიკუს მატერნუსი, მწერალი 162.

ფლავიუსები 93.

ფლანონი, ქალაქი და ნავსადგური აფ-
სირტეს კუნძულზე 84.

ფლახი ზ. 88.

ფლიასი, არგონავტი 65.

ფოთი, ფაზისი 469.

ფორბანტი, სვილას მშობელი 192,
249.

ფორერი 114.

ფორკისი, ზღვის ღვთაება, სვილას
მშობელი 249, 265.

ფოტიოსი, კონსტანტინეპოლის პატ-
რიარქი, მწერალი — კომპილატო-
რი 69, 76, 114, 156—159, 370.

ფრასტორი, პელასგესა და მენიპეს ძე
272.

ფრიგია, ქვეყანა მცირე აზიაში 78,
105, 129, 164, 464, 503.

ფრიგიელები, 113, 273.

ფრიქსა, ქალაქი ოლიმპიასთან ან არ-
კადიაში 84, 263.

ფრიქსე, ათამანტისა და ნეფელეს ძე,
პელეს ძმა, აიეტის სიძე 15, 20, 21,
30, 35, 49, 55, 70—79, 82, 83,
88—92, 99, 103, 104, 124, 139,
182, 183, 188—193, 210, 215—223,
236, 244, 248, 252, 257—260, 267,
268, 285, 286, 306, 318—322, 328,
339, 340, 347, 350—353, 357,
375, 378, 390—392, 415, 425, 426,
432, 437—439, 446, 450, 454, 459
—461, 464, 465, 467, 478, 483—
486, 488, 489, 491, 493, 497,
498, 503.

ფრიქსოპოლისი, სტრაბონის მოწმე-
ბით პუნქტი იბერიისა და კოლხე-
თის საზღვარზე; იგივე ი დ ე ე ს ა ;
პ. ი ნ გ ო რ ო ყ ე ა ს აზრით, მდე-
ბარეობდა ოლითისის ხეობაში
„გიორგი მერჩულე“, გვ. 43მ), 84,
426, 502.

ფრონტისი, აიეტის შვილიშვილი
ფრიქსესა და ქალკიოპეს ძე 26, 94,
249, 318, 351, 485, 488, 498.

ფსევდო-ერატოსთენე, „კატასტერისმე-
ბის“ ავტორი 20, 78, 347.

ფსევდო-ორფევსი, „არგონავტიკის“
ავტორი 11, 61, 63, 132, 142.

ფსევდო-პლუტარქე 70, 445.

ფსევდო-სვილაქსი, „პერიპლუსის“ ავ-
ტორი 48, 127, 287, 499.

ფსორონი, მაკროკეტალების ნავსად-
გური 127, 290.

ფტიოდა 413; იხ. ფთია.

ფურიები 97; იხ. ერიენები.

ჟ

ჟაირემონ ათენელი, ტრაგიკოსი პოე-
ტი 42.

ჟალდაველები, ტომი კოლხეთთან 233.

ჟალდები, სანებსა და ტიბარენებს
შორის მოსახლე ტომი, ადრინდე-
ლი ხ ა ლ ი ბ ე ბ ი 128, 163, 492.

ქალკედონი, ქალაქი ბითონინაში, თრაკიის ბოსფორთან, ბიზანტიონის პირისპირ 86, 348.

ქალკიდიკე, ნახ. კუნძული 479.

ქალკიოზე, აიეტის ასული, ფრიკესს კოლი 318, 340, 351, 485, 488, 497, 498.

ქალკომედუსა, ლაერტეს დედა 279.

ქამელეონი, კომენტატორი 260.

ქაონია, ადგილი ეპირში 500.

ქაონიელები, ეპირის ტომი 306.

ქარგისი, აპ. როდოსელის კომენტატორი 59.

ქარგისი, მდინარე დიოსკურიასთან 425.

ქართველები 145, 503, 504.

ქართველი ტომები, 5—7. 10, 45, 48, 59, 60, 81, 103, 108, 126, 129, 133, 135, 138, 147—154, 161—166, 503.

ქართლოსი 148.

ქარიბდისი, ურჩხული სიცილიის სრუტეში სვილასთან 363, 412.

ქარიკლო, ქირონის მეუღლე 206.

ქარიმატები, ტომი პონტოს სანაპიროზე 278.

ქარონ ლამფსაკელი, ლოგოგრაფოსი 24.

ქერისი, მწერალი 219.

ჟ

ჟაუხნიშვილი თ. 6, 48, 70, 78, 109, 134, 144, 280, 411, 492, 494, 499, 502.

ჟაუხნიშვილი ს. 6, 15, 18, 19, 33, 58, 62, 69, 85, 105, 118, 126, 123,

ქიონე, ბორეასისა და ორითიას ასული 250.

ქიოსი, კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში, ძველად მაკარიისი ერქვა 113, 140, 142.

ქირონი, კენტავრი, აქილეუსისა და იასონის აღმზრდელი 20, 178, 179, 187—190, 206, 207, 267, 268, 323, 487.

ქლორიდა, ნესტორ პილოსელის დედა 422.

ქოირადესი, მოსინიკების ქალაქი 127, 290.

ქრისიპე, ფილოსოფოსი 77.

ქრისტე 86.

ქსანთე, მდინარე 125.

ქსენოფონტი, ისტორიკოსი 43, 49, 57, 127, 132, 495, 502.

ქსერქსე, დარიოსის ძე, სპარსთა მეფე (485—465 წწ.) 48, 284, 285.

ქსუთოსი, კრეუსას ქმარი კლიტოდემეს ვაღმოცემით 239, 496, 498.

ქუთათელი ად. 226.

ქუთათისი 474: იხ. ქუთაისი.

ქუთაისი, აიეტის ციხე-სიმაგრე, აიაკოლხეთის ქალაქი კვტაია მ, 59, 83, 138, 493, 494.

შ

შავთელი 493.

შავი ზღვა 6, 7, 22, 66, 76, 79, 94, 93, 100, 112, 123, 125, 131, 133, 135, 493, 495, 496, 498, 499.

„შავი უბე“ 278.

შამირამი 468; იხ. სემირამიდე.

შანცი მ. 135.

შახერბეირი ფ. 112, 118, 167.

შენგელია ი. 123, 162.

შენგელია მ. 501.

შვიცერი ელ. 114, 116.

შმიდ-შტელმანი 117.

შრადერი 72.

ჩ

ჩეღლეიკი თ. 1:8—120, 166.
ჩერქეზები 499.

ჩიქობავა არნ. 134, 136.
ჩუბინიშვილი ტ. 147.

ც

ცენზორინუსი, რომაელი გრამატიკოსი 104.
ცეცე იოანე, ბიზანტიელი კომპილატორი 53, 140, 306, 345, 499, 500.

ცეცე ისააკ, იოანე ცეცეს ძმა 53.
ციცერონი, რომაელი მწერალი და ორატორი 32, 62, 90, 101, 102.

ძ

ძენობიოსი, სოფისტი 77, 158, 163, 460.
ძეტე, ბორეასისა და ორითიას ძე, კალიასის ძმა, არგონავტი 20, 32, 65, 99, 180, 190, 191, 211, 224, 250, 253, 268, 338, 353, 357.
ძეფიროსი, მოს(ს)ინიკების ნავსადგური 127, 290.

ძიგები, შავი ზღვის სანაპიროზე მოსახლე პელასგური ტომი, იგივე ქიქები 82, 124, 125, 128, 424, 447.
ძიგაპოლიზი, ქალაქი შავი ზღვის სანაპიროზე 433.
ძილოს ამფიპოლისელი, ალექსანდრიელი მეცნიერი 345.

წ

წერეთელი აღ. 8.
წერეთელი გიორგი 146.
წერეთელი გრიგოლ 33, 35, 41.

წინა აზია 107, 111, 113—115, 166.
წინაბერძნული ტომები 47.
„წმინდა მთა“, მთა პონტოსთან 326.

ჭ

ჭანები 128; იხ. სანნები.
ჭანეთი 504.
ჭანიკე, ჭანების (სანნების) ქვეყანა

128.
ჭეონია აღ. 152.

ხ

ხალიბე 181, 492; იხ. ალიბე.
ხალიბები, მეტალურგიით სახელგანთქმული პელასგურ-კოლხური ტომი; ჰომეროსის ალიბები — ალიბეს მკვიდრი ჰალიბონები; სტრაბონის დროინდელი ქალდეები 16, 48, 66, 82, 87, 91, 94, 97, 127, 135, 139, 140, 181, 227, 228, 240, 290, 304, 310—312, 322, 323, 326, 334, 492, 499.

ხალიბიუმი, ადგილი კუნძულ ევბეზე; აქ უნდა ეცხოვრათ ხალიბებს წინაბერძნულ ხანაში 135.
ხალიბოსი, არესის ძე 323.
ხალიბური მხარე, სკვითიის (კოლხეთის) მხარე 227.
ხალკისი, ევბეის უძველესი სახელი კალიდეუსის მოწმობით 140.
ხალკოდოტისი, ევბეის უძველესი სახელი პლინიუს უფროსის მოწმობით 139, 140.

ხარანდები, პონტოს სანაპიროზე მოსახლე ტომი 66.
ხარაქს პერგამონელი, ევპემერისტი შითოგრაფოსი 8, 70, 71, 77, 85, 88, 150, 151, 446, 447, 503, 504.
ხევსურები 503.
ხეთის სახელმწიფო 114.
ხერობიოსი, მდინარე კოლხეთში 289.
ხერონესოსი — თრაკიის ხერონესოსი — ნ. კუნძ. პელესპონტთან 353, 497; — ტავრეთისა — 503.

ხთონიოსი, „სპარტაგანი“ 251, 252, 271, 272.
ხინდები, პონტოს სანაპიროზე მოსახლე ტომი 66.
ხინთიბიძე ელგუჯა 87.
ხმელთაშუა ზღვა 67, 112, 113, 115, 166, 497.
ხორსოსი, კოლხეთის მდინარე 289.
ხოსრო, სპარსთა მეფე 472.
ხოშტარია ნ. 125.

ჰ

ჰავახეთი 147.
ჰავახიშვილი ივ. 8, 125, 136, 143, 146, 148, 149, 153, 161, 163, 499, 502—504.
ჰანაშვილი მ. 153.

ჰანაშია ნ. 503.
ჰანაშია ხ. 8, 125, 136—138, 147.
ჰიქები 124; იხ. ძიგები.
ჰიქია ხ. 138.

ბ

ბავია ტროიძენელი, კიკელიოსი პოეტი 18.
ბავნია, ტიფისის მამა 353.
ბავნიალი, 260; იხ. ტიფისი.
ბადესი, საიქიოსი სამეფო 28, 96, 176.
ბალიარტე, სისიფეს ძე 460; — ბეოტიის ქაზაქი 460.
ბალისი, მდინარე, ერთვის შუე ზღვაა, ახლანდელი უიზილ-ირმაკი 103, 291.
ბალიძონები, 16, 127, 170, 171, 180, 181, 492; იხ. ხალიბები.
ბარმონია, ილირიაში დაკრძალული ქალის სახელი 460.
ბარპიები, მტაცებელი გოგონიტები 179, 180, 194, 250, 253, 338, 357, 358, 458.
ბარპირია, ფინეკსის ასული 338.
ბარპიხი 358; იხ. ტივრე.
ბარპოკრატიონი, ბერძენი რიტორი და გრამატიკოსი 126, 157.
ბეგესანდრე სალამინელი, მწერალი 483.
ბეგესისტრატე ეფესელი, მწერალი 325.

ბეკატე, ლმერთალი, პერსეს ასული, აიეტის დაი, კოლხური სამყაროს ლეთაბა 66, 98, 99, 192, 193, 232, 249, 256, 313, 334, 341, 349, 373, 374, 378, 387, 388, 389, 398, 494, 496, 501.
ბეკატე შილტენელი, ლოგოგრაფოსი 43, 74, 108, 111, 126, 128, 132, 142, 225, 226, 229, 242—248, 312, 347, 497.
ბეკუბა, ტროის დედოფალი, პრიამოსის მეუღლე 172.
ბელანიკე მიტილენელი, ლოგოგრაფოსი 43, 47, 56, 74, 108—112, 132, 251, 256, 267, 271—280, 456.
ბელე, ათამანტისა და ნეფელეს ასული, ფრიქსეს დაი, მისი სახელს-განაა „პელესპონტი“ 15, 20, 49, 55, 72, 75—78, 83, 88—92, 99, 182, 188, 189, 244, 267, 274, 318, 339, 340, 347, 350, 378, 390, 392, 438, 439, 446, 450 460—465, 467, 484—486, 488, 498.
ბელენი, დეკალიონის ძე 219, 340, 465, 486, 498.

- პელენიუს აკრონი, პორაციუსის სქი-
ლოასტი 98.
- პელესპონტი, „პელეს ზღვა“, დარდა-
ნელის სრუტე 20, 109, 129, 181,
182, 188, 189, 314, 318, 340, 350,
390, 395, 415, 439, 461, 464, 455,
485, 486, 493.
- ჟელიოსი, მზის ღმერთი, აიეტის, კირ-
კესა და პასიფაეს მამა 16, 17, 20,
22, 26, 64, 67, 84, 94, 96—98,
102, 104, 122, 166, 175—179, 185,
187, 192—196, 202, 206, 207, 215,
217, 223, 233, 234, 239, 296, 302,
309, 313, 351, 354, 363, 366, 374,
378, 387, 389, 475, 482, 484, 494.
- ჰემონი, იტალიელთა ქალაქი, რომე-
ლიც არგონავტებმა დააარსეს 471.
- ჰემონია, თესალია 100, 415.
- ჰენიოხები, პელასგურ-კოლხური ტო-
მი, რომელიც შავი ზღვის სანაპი-
როზე ცხოვრობდა 66, 82, 92, 100,
103—105, 124, 125, 128, 278, 289,
424, 425, 447, 448, 499.
- ჰენიოხია, ჰენიოხთა მხარე შავი ზღვის
ჩრდ. აღმოს. სანაპიროზე 425.
- ჰერა, პელასგიდი ღმერთქალი, ზევსის
მეუღლე 19, 56, 58, 64, 96, 141,
169, 177, 185, 196, 211, 218, 259,
317, 319, 351, 353, 359, 363, 367,
406, 421, 458, 487.
- ჰერაკლეა, ქალაქი პონტოში 6, 46,
270.
- ჰერაკლე, ზევსისა და ალკმენეს ძე,
ბერძენთა გმირთა გმირი, არგონავ-
ტი 18, 21, 23, 31, 32, 38, 45—
49, 54, 65, 66, 70, 73, 74, 89,
105, 193, 220, 250, 261—265,
274—276, 284, 287, 294, 311,
315—317, 343, 353—356, 367,
376, 378, 379, 381, 383, 385, 386,
393—396, 406, 407, 418, 428, 433,
438, 440, 443—445, 449, 457,
464, 466, 468, 495, 496, 498, 499,
500, 501.
- ჰერაკლე, ბიზანტიის კეისარი (610—
641 წწ.) 85.
- ჰერაკლეიდები, ჰერაკლეს მკვიდრნი
270.
- ჰერაკლეს კონცხი, კონცხი პონტოში
ამისოსთან 433.
- ჰერაკლიტი, ავტორი, რომელსაც მიე-
წერება ტრაქტატი „დაუჯერებელ-
თათვის“ 77, 438.
- ჰერკულესი 94; იხ. ჰერაკლე.
- ჰერკულიუსი, მაქსენტოუსის მამა 471.
- ჰერმან გოტფრიდ 63.
- ჰერმესი, ღმერთი გზისა და ვაჭრობი-
სა 141, 175, 188, 191, 196, 211,
217, 243, 296, 350, 353, 354, 447,
464.
- ჰერმონასა, ნავსადგური ტრაპეზუნტ-
თან 433.
- ჰერო, ლუანდრეს სატრფო 99.
- ჰეროდოანი, „საერთო პროსოდის“
ავტორი 277, 324.
- ჰეროდოტე ჰერაკლეიდელი, ლოგოგრა-
ფოსი 43, 46, 56, 57, 60, 75, 93,
132, 142, 193, 199, 200, 227, 223,
244, 248, 252, 258, 261, 263—
271, 343, 442, 489, 497, 500.
- ჰეროდოტე, ისტორიკოსი 6, 43, 46—
49, 56, 57, 69, 74, 108—113, 127,
131—134, 141, 143, 152, 163, 193,
280, 321, 332, 431, 480, 492, 495,
500, 503.
- ჰესიოდე, დიდაქტიკოსი პოეტი 19, 21,
23, 25, 29, 39, 43, 45, 56, 60, 75,
76, 88, 122, 126, 127, 132, 139,
164, 178, 186, 188—193, 201, 218,
225, 243, 245—249, 257, 261, 267,
279, 298, 337, 343—346, 374, 437,
454, 495, 497, 504.
- ჰესიონე, ლაომედონტის ასული 376,
382, 383, 395.
- ჰესიპოსი, ლექსიკოგრაფი 155, 159,
163.
- ჰეფესტია, ქალაქი ლემნოსზე 247,
320.
- ჰეფესტო, ღმერთი ცეცხლისა და მკედ-
ლობისა 142, 162, 169, 174, 222,
225—229, 262, 274, 307, 353, 360,
364, 492.
- ჰექტორი, პრიამოსის ძე, ტროელთა
მხედართმთავარი 172.
- ჰიბერი იბერიის მკვიდრი 94.

- ჭიგინუსი — ფილოლოგოსი 102; —
რომაელი მითოგრაფოსი 20, 37,
76, 102.
- ჭიერონი, ადგილი თრაკიის ბოსფორ-
თან, აქ შესწირა იასონმა მსხვერ-
პლი თორმეტ ღმერთს კოლხეთი-
დან დაბრუნების დროს 68, 348,
432.
- ჭიერონიმე, ბიზანტიელი მწერალი 467,
502.
- ჭილასი, ჰერაკლეს თანმზღები ყმაწვი-
ლო 54, 65, 66, 94, 95, 98, 101,
129, 261, 275, 276, 314, 315, 328,
355, 433, 434, 438 440, 468.
- ჭილოსი, ჰილასის ნაცულად მოიხსე-
ნება 276.
- ჭიმენოსი, მაგნეტის ძე 193, 438.
- ჭინდუკუში 502.
- ჭიპალმე, პენელევის მამა 354.
- ჭიპანისი, მდინარე დნესტრი ან ყუ-
ზანი ან ბუფი. 100, 500.
- ჭიპარქე, ანტიმაქე კოლოფონელის მა-
მა 32.
- ჭიპატია, აპოლონოს როდოსელის
კომენტატორი 60.
- ჭიპერბორეები, სკვითების ჩრდილოე-
თით მოსახლე ტომი 57, 67, 245,
246, 269, 399, 400.
- ჭიპერენორო, „სპარტოვანი“ 251, 252,
271, 272.
- ჭიპერეტი, მელასის ძე 258.
- ჭიპერია 257, 258; იხ. „ჭიპერიდის
წყარო“.
- „ჭიპერიდის წყარო“, წყარო ფერემი
208, 257.
- ჭიპერიონი, პელიოსის მამა 195, 239.
- ჭიპერიონიდი, პელიოსი 122, 187.
- ჭიპესია, მხარე პელოპონესში 422.
- ჭიპია ელიდელი, „ტომთა სახელების“
ავტორი 251, 257.
- ჭიპისი, ისტორიკოსი 277.
- ჭიპოთოე, პელიასის ასული 37, 236,
352.
- ჭიპოკენტაერები, ლელეგები 248.
- ჭიპოპაქტი, იამბოგრაფოსი 498.
- ჭიპოტი, კრეონტის ძე 407.
- ჭიპოსი, აია — კოლხეთის მდინარე
230.
- ჭიკანელეები, ჰიკანისი მკვიდრნი 82,
134, 309.
- ჭიფსიმიდე, ლემნოსის დედოფალი,
იასონის სატრფო, ევენოსის დედა
16, 31, 34, 37, 43, 65, 99, 171,
173, 235, 242, 354, 355, 435.
- ჭიკი შტ. 17.
- ჭიშეროსი 7, 14—21, 29, 32, 33, 40,
43, 56—58, 62, 74, 79, 88, 107,
108, 122, 123, 127, 132, 139, 140,
143, 165, 169, 181, 184, 190, 219,
220, 249, 279, 287, 303, 319, 345,
370, 396, 411—414, 416, 420, 422,
423, 451, 457, 466, 492, 493, 496,
500, 504.
- ჭორაციუსი, რომაელი პოეტი 97, 98.
ბროზნი ბ. 114, 166.

- Берадзе П. А. 118.
- Георгиев В. 115, 118, 166, 496.
- Грaбapь-Пассек М. С. 54.
- Истрин В. А. 120, 166, 167.
- Житанис В.
- Ковалевский С. А. 501.
- Крит 167.
- Куфтин Б. А. 147, 148.
- Лосев А. Ф. 121.

- Лурье С. Я. 119, 138, 166.
- Максимова М. И. 126.
- Маркс К. 121.
- Меликишвили Г. А. 5, 7, 153, 163.
- Меликсет-Бек Л. М. 496.
- Новосадский Н. И. 162.
- Остроумова Л. Е. 92.
- Ранович А. Б. 50.
- Сергиевский М. В. 123.

Тарн В. 50.
Томсон Дж. 111—113.
Тревер К. В. 123.
Тюменев А. 118.

Ушаков П. 495.
Церетели Г. В. 146.
Энгельс Ф. 121.
Эя 494

A

Abel Eng. 63.
Adler Ada 151, 153, 479.

Ahrens 313.
Allen 169.

B

Bachmann 53, 300.
Bekker 85, 153, 371.
Berger H. 78.
Bergk Th. 202, 240.
Bernhardy G. 479.
Birt Th. 95.

Bode 106.
Bolsacq E. 117, 160.
Bothe 42, 43, 505.
Breithaupt 40.
Breysig A. 92.
Brugmann K. 137.

C

Chadwick J. 118.
Christ W. 24, 72, 203, 311.

Cobet 504.
Cramer 85, 158.

D

Deeters G. 146.
Didot F. 157, 225, 228.
Diehl E. 201, 202, 224, 231, 292, 504.
Dietsch-Kallenberg 280.
Dindorf-Büttner-Wobst 348.
Dindorfius G. 169, 226, 469.

Dindorfius L. 85, 143, 434, 453, 470.
Dossin M. G. 164.
Drachmann A. B. 31, 203.
Dübner Fr. 240.
Duhn F. 97.
Dunger H. 85, 106.

E

Ehwald 100.
Eschenbachius A. 67.

Evans A. 120.

F

Fabricius B. 288.
Festa N. 71, 150, 337.
Fischer C. 377.
Flach H. 83, 186, 481.

Foerster 468.
Frick 103.
Fritzsche Th. H. 313.

G

Georgiev V. 114, 118.
Gesnerus I. 67.
Grenfell-Hunt 37.

Grillparzer F. 18.
Groddeck G. 14.
Groeger M. 14.

Grozny B. 166.
Gruppe O. 14, 93, 97, 505.

Güngerich R. 81.

H

Hagen H. 91.
Halm—Andresen—Köstermann
104.
Hentze C. 169.
Heraeus 101.
Hercher 40, 440.
Hermann 101.

Hermannus G. 63, 67.
Hirt H. 111.
Hock Stefan 18.
Hoffmann K. 65.
Hollander 497.
Hosius 92, 98.
Hude 291.

J

Jacobitz C. 77, 453.
Jacoby F. 44, 109, 126, 144, 150,
156, 243, 497, 498, 502, 504, 505.

Jessen 15, 17, 51, 58.

K

Karst 163, 467.
Keil H. 130, 317, 495.
Kennerknecht 14.
Kérényi K. 123.
Kinkel G. 23, 53, 185, 300, 504.
Kirchhoff A. 17.
Klotz 95.
Knaack K. 55.

Knor Aem. 57.
Koch 158.
Kock 42, 43, 242, 504.
Koerte A. 311.
Kramer O. 95.
Kretschmer P. 113, 114, 163.
Krumbacher K. 53.

L

Lehmann 495.
Lehrs F. S. 224.
Leo F. 505.
Letourneau Ch. 502.
Leutsch E. 78, 460.

Leutsch—Schneidewin 158.
Lindskog—Ziegler 156.
Lochner—Hüttenbach 168.
Ludwich A. 82, 478.

M

Martini Ed. 76, 437.
Mayer A. 140.
Meillet A. 115.
Meineke A. 42, 55, 411, 494, 498,
505.
Meineke—Bothe 43, 242.
Meister F. 106.
Merill 97.
Merkel—Keil 130.
Meuli K. 17.

Meyer E. 111.
Migne 85, 467, 471.
Mohr P. 101.
Mommson Th. 104.
Monro 169.
Mueller L. 98.
Müller O. 15, 42.
Müllerus C. 44, 157, 243, 287, 495,
498, 500, 505.

N

Naber 156.

Nauck Aug. 226, 228, 231, 505.

P

Papageorgius P. 228.

Pape W. 141.

Pauly—Wissowa 505.

Pfeiffer R. 311.

Plasberg 102.

Preller—Robert 15, 17, 41, 505.

Prellwitz W. 159.

Puech A. 241.

Pyl 14.

R

Radermacher 29.

Reiper—Richter 91.

Ribbeck O. 90.

Riese 91.

Robert C. 37, 505.

Roscher W. H. 505.

Rosenboom 63.

Ruehl 102.

Rzach A. 186.

S

Schachermeyr F. 112—114, 167.

Schanz M. 90, 99, 102, 105, 135.

Schmid—Stälin 117.

Schmidt 103, 159.

Schneider O. 60, 311, 334.

Schneidewin F. 77, 460.

Schrader I. 72.

Schroeder O. 203.

Schwarz 71.

Schwyzzer Ed. 114, 116.

Seel 102.

Seeliger 8, 14, 17.

Sintenis C. 440.

Sittig E. 120, 138, 166.

Spiro F. 80, 453.

Stalbaum 18.

Stender J. 15—17, 26, 93, 311.

Stephanus H. 67.

Sturtevant E. 114.

Sundwall I. 138.

Susemihl F. 52, 72, 76, 132.

Swoboda 159.

Sylburgius—Schaeferus 160, 504.

T

Tauchnitius C. 68.

Terzagus 103.

Thilo G. 91.

Tyrwhittius Th. 67.

V

Vater F. 14.

Ventris M. 118.

Vogel—Fischer 73.

W

Wackernagel J. 114.

Wagner R. 349.

Weinberger G. 63.

Welcker 33, 42.

Wendel C. 130, 501.

Westermann A. 77, 371, 434.

Wilamowitz—Moellendorff 40, 41, 311.

Windekens 168.

A D D E N D A

გვ. 82. სტრ. 7—8 და გვ. 122, სტრ. 11 ქვევიდან: კირკეს ეპითეტის $\pi\omicron\lambda\sigma\mu\tau\omicron\nu\omicron\varsigma$ ძირითადი მნიშვნელობაა „გრძნებათა მცოდნე“, „ჯაღო წამალთა მცოდნე“— $\pi\omicron\lambda\sigma\mu\tau\omicron\nu\omicron\varsigma$ (იხ. გვ. 478), მაგრამ ამ სიტყვაში შეიძლება მითითებულ გვერდებზე დამოწმებული გაგებაც ივარაუდებოდეს.

გვ. 135: ჩვენი მოსაზრება კოლხური ტომის—პელასგი მაკრონების თაობაზე დამოწმებულია ეურნალში *Bibliotheca classica orientalis*, Heft 4, 1959, 250; Akademie-Verlag, Berlin.

გვ. 136, სტრ. 17 ქვევიდან: კლავდიოს პტოლემეაიოსის მიერ გადმოცემულ სახელში $M\acute{\alpha}\nu\rho\alpha\lambda\omicron\iota\varsigma$ („მანრალები“ = „მეგრელები“) თავდაპირველად შეიძლება იყო არა - $\nu\rho$ - კომპლექსი, არამედ - $\gamma\chi\rho$ - ან - $\gamma\chi\rho$ -, ე. ი. გვექონდა * $M\acute{\alpha}\gamma\chi\rho\alpha\lambda\omicron\iota\varsigma$ ან * $M\acute{\alpha}\chi\rho\alpha\lambda\omicron\iota\varsigma$ (შდრ. ევდოკიასთან დამოწმებული ფორმა $M\acute{\iota}\chi\rho\alpha\lambda\lambda\omicron\iota\varsigma$; გვ. 489).

სატომო სახელ „მეგრელში“ ნ-ს ჩართვა გ-სთან პოზიციაში შეიძლება ადგილობრივი, ზანური წარმომავლობისად მივიჩნიოთ (შდრ. ქართ. მ ა გ ა რ ი, მეგრ. მ ა ნ გ ა რ ი, ქართ. მ ა გ ი ე რ ი, მეგრ. მ ა ნ გ ი ო რ ი, ქართ. ა გ უ რ ი, მეგრ. ა ნ გ უ რ ა, ქართ. უ ნ ა გ ი რ ი, მეგრ. ა ნ ა ნ გ ე რ ი ო ნ ა ნ გ ე რ ი და მისთ.; იხ. ს. ქლენტი, ჭანურ-მეგრულის ფონეტიკა, თბ., 1953, გვ. 99). ჭანურში დადასტურებულია ფორმა მ ე ნ გ რ ე ლ ი (იხ. არნ. ჩიქობავა, ჭანურის გრამატიკული ანალიზი ტექსტებითურთ, თბ., 1936; ტექსტები, გვ. 83, 10). ჩანს, შემთხვევითი არაა რუს. *миггрелец* და, ალბათ, აქედან მომდინარე გერმ. *Mingrelie* ფორმები.

გვ. 161: „ღმერთების დედის“—რეა-კვბელეს კულტის არსებობის შესახებ ძველ ქართველ ტომებში იხ. В. В. Бардавелидзе, Древнейшие религиозные верования и обрядовое графическое искусство грузинских племен, Тб., 1957. ვ. ბარდაველიძის აზრით, არიანეს მიერ ფაზისში ნახული ჭანდაკება ღმერთქალ ნ ა ნ ა ს ჭანდაკება უნდა ყოფილიყო (ი. ე. გვ. 108).

გვ. 168: კრეტის B ხაზოვანი დამწერლობის გაშიფვრის თაობაზე ბოლო ხანებში საფუძვლიანი ეპყვებია გამოთქმული; იხ. Boseret H. Die B—L Schrift im wesentlichen entziffert? Orient., 29 (1960), 423—442; Grégoire H. Le linear B est-il déchiffré? La nouvelle Clio 10, 13, fas., 4—6 (1962), 183—198.

გვ. 248: ამიროსისა და ამირების თაობაზე იხ. И. Г. Шенгеля, Герой Амира с турецкого зеркала; თბ. უცხო ენათა პედინსტიტუტის შრომები, ტ. 5, 1962, გვ. 201—209.

გვ. 268: ფსევდო-სკილაქსის „პერიპლუსის“ სკვიითისა და ტავრების შესახებ პარაგრაფში (§ 68) ტავრეთის ქალაქთა — თეოდოსიასა და ნიმფეის შორის მოხსენიებულია ქალაქი კკტაია: 'Εν δὲ τῇ Ταυρικῇ πόλει 'Ελληνίδες... Θεοδοσία, Κσταία καὶ Νυμφαία.

გვ. 379, სტრ. 16 ზემ., დიოდორეს IV წიგნის 57-ე თავი ჰერაკლეს ამბებს გადმოგვცემს და აქ აღარ შეგვიტანია.

გვ. 422, სტრ. 11 ზემ., აქ ივულისხმება მდინარე მინიეაოსის სახელი.

გვ. 468, სტრ. 3 ზემ., Mente — ეგვიპტის „ქრონიკის“ კარსტი-სეული გერმანული თარგმანი ეყრდნობა ლათინურ ვარიანტს, სადაც არის ad Mentem, რაც ბალეოგრაფიული შეცდომით აიხსნება; უნდა იყოს ad Medeam, რასაც ბერძნული ტექსტიც ადასტურებს. ასე რომ მენტე „მედეას“ დამახინჯებული გადმოცემაა და არა ადგილი კოლხეთში (იხ. „გეორგია“, ტ. I, გვ. 298; აქ მენტე განმარტებულია როგორც ადგილი კოლხეთში).

გვ. 494, შენ. 12: ჰომეროსთან დამოწმებული საკუთარი სახელი 'Αγαμήδη (თეოკრიტესთან — Περυμήδη), რომელიც Mήδεα სახელის ვარიანტია, ნაწარმოებია ჯერ ელემენტის დართვით ისევე, როგორც სახელები: 'Αγανίχη, 'Αγαμέμνων, 'Αγαμέμνης და მისთა; ნანი.

შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ Mήδεα სახელის ფუძეს უკავშირდება ლათინური ანალოგიური ფუძისა და მნიშვნელობის შემცველი სიტყვები: medeor (moderi) — „წამლობ“, „ემკურნალობ“, medica, orum — „სამკურნალო ბალახები“, medica, ae — „მკურნალი ქალი“, medicatus, us „ჯადოსნური საშუალება“, medicina, ae — „სამკურნალო მეცნიერება“, „წამალი“ და მისთ.

გვ. 502, შენ. 41: მდინარე გენეტესი დამოწმებულია აპოლონიოს როდოსელის სქოლიასტთან (II, 378) და სტეფანე ბიზანტიელთან.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

წინასიტყვაობა 5

ნ ა წ ი ლ ი პ ი რ ვ ე ლ ი

თ ა ვ ი პ ი რ ვ ე ლ ი: არგონავტთა თქმულების წერილობითა გადმოცემანი 13

I. ბერძნული წყაროები

1. ე ლ ი ნ უ რ ი პ ე რ ი ო ლ ი 15

§ 1. ეპოსი (14—26). — § 2. ლირიკა (26—33). — § 3. დრამა (33—43). — § 4. პროზა (43—50).

2. ე ლ ი ნ ი ს ტ უ რ ი პ ე რ ი ო ლ ი 50

§ 1. პოეზია (51—67). — § 2. პროზა (68—82): ა. საისტორიო პროზა (68—71); ბ. მითოგრაფია (71—78); გ. გეოგრაფია (78—82).

3. ბ ი ზ ა ნ ტ ი უ რ ი პ ე რ ი ო ლ ი 82

§ 1. პოეზია (82—83). — § 2. პროზა (83—89).

II. ლათინური წყაროები

§ 1. დრამა (89—91). — § 2. ეპოსი (91—97). — § 3. ლირიკა (97—101). — § 4. პროზა (101—106).

თ ა ვ ი მ ე ო რ ე: პელასგები და კოლხური ტომები 107

§ 1. საერთო მიმოხილვა (107—124). — § 2. პენიოხები (124—125). — § 3. მაკრონები და ხალიბები (125—140). § 4. ფეაქები (140—142). — § 5. დოლიონები (142—144). — § 6. ცნობა კოლხურა დამწერლობის შესახებ (145—168).

ნ ა წ ი ლ ი მ ი ო რ ე

ტექსტები

1. ე ლ ი ნ უ რ ი ხ ა ნ ა 169

ეპოსი

კ ო მ ე რ ო ს ი 169

„ილიადა“ 169. — „ილიადის“ სქოლიონი 173. — „ოდისეა“ 173. — „ოდისეის“ სქოლიონები 177. — ე ვ ს ტ ა თ ი თ ე ს ა ლ ო ნ ი კ ე.

ლის „განმარტებანი“: „ილიადის“ განმარტებანი 180; — ოდი- სეის“ განმარტებანი 182.	
ქელიკური ეპოსი	185
„ქალის აღება“ 185.	
ქესიოდე და მისი სკოლა	186
„თეოგონია“ 186. — „თეოგონის“ სქოლიონი 188. — „ეგიპოსი“ 188. — „ასტრონომია“ 188. — „ქალთა კატალოგი“ („ლიდი ეთები“) 189. — „ქექსის ქორწილი“ 193. — „დედამიწის აღწერილო- ბა“ 194.	
ევმელოს კორინთელი	194
„კორინთიკა“ 194.	
კინეთონი	197
ფრაგმენტი 197.	
„ნაეპაკტიკა“	198
ფრაგმენტები 198.	
ეპიმენიდე	200
„არგონაეტიკა“ 200.	

ლირიკა

მიმნერმე	201
„ნანო“ 201.	
ანაკრეონტი	202
ფრაგმენტი 202.	
სიმონიდე კეოსელი	202
ფრაგმენტები 202.	
პინდარე	203
ეპინიკები: ოლიმპიური XIII 203; — პითიური IV 203.—ფრაგ- მენტი 216. — პინდარეს სქოლიონები 216.	
ანტიმაქე კოლოფონელი	224
„ლიდე“ 224.	

დრამა

ესქილე	225
„მიჯაჭვეული პრომეთე“ 226. — „განთავისუფლებული პრომეთე“ 226. — „არგო“ 227. — „პიფსიპილე“ 227. — „კაბირები“ 227. — „ლიონისეს ძიებები“ 227. — „მიჯაჭვეული პრომეთეს სქოლიონები“ 227.	
სოფოკლე	228
„ფილოქტეტე“ 228. — სქოლიონი 229. — „ლემნოსელი ქალები“ 229. — „თამანტი“ 229. — „ინაქე“ 229. — „კოლხი ქალები“ 229.— „სკვითები“ 229. „ტიმპანისტები“ 230. — ექსცერპტი სტეფანე ბი- ზანტიელის „ეთნიკადან“ 230.	
ევრიპიდე	231
„ფიგენია ტავრიდელი“ 231. — „ტროელი ქალები“ 231. — „მე- ლეა“ 231. — „ანდრომაქე“ 235. — „პიფსიპილე“ 235. — „პელია- სის ქალიშვილები“ 236. — „ფრიქსე“ 236. — „ეგეოსი“ 236. — „მელეას“ ჰიპოთესისი 236. — ა რ ი ს ტ ო ფ ა ნ ე გ რ ა მ ა ტ ი კ ო	

ს ი ს ჰიპოთეზისი	238. — ევრიპიდეს ტრაგედიების სკოლიონ- ბი 238.	
ა რ ი ს ტ ო ფ ა ნ ე		210
	„პლუტოსი“ 241. — „ღრუბლების“ სკოლიონი 241.	
ნ ი კ ო ქ ა რ ე		242
	„ლემნოსელი ქალები“ 242.	
ე ვ ბ უ ლ ე		242
	„ქრისილა“ 242.	

პ რ ო ზ ა

პ ე კ ა ტ ე მ ი ლ ე ტ ე ლ ი		242
	„ისტორია“ 243. — „გენეალოგიები“ 243. — „დედამიწის აღწე- რა“ 247: ევროპა 247; აზია 248.	
ა კ უ ს ი ლ ა ე ა რ გ ო ს ე ლ ი		243
	„გენეალოგიები“ 248.	
ფ ე რ ე კ ი დ ე		250
	„ისტორია“ („თეოგონია“) 251.	
ჰ ე რ ო დ ო რ ე		263
	„პერაკლესათვის“ 263. — „არგონავტიკა“ 265.	
ჰ ე ლ ა ნ ი კ ე მ ი ტ ი ლ ე ნ ე ლ ი		271
	„ფორონიდი“ 271. — „დეკალიონია“ („თესალიკა“) 274. — „ტომ- თათვის“ 277. — „ქიოსის დაფუძნების შესახებ“ 278. — „ტროიკა“ 279.	
ჰ ე რ ო დ ო ტ ე		280
	„ისტორია“ 280.	
ს ი მ ო ნ ი დ ე გ ე ნ ე ა ლ ო გ ო ს ი		236
	„გენეალოგიები“ 286.	
ს ტ ე ს ი მ ბ რ ო ტ ე თ ა ს ო ს ე ლ ი		287
	„წმიდა საიდუმლოებათათვის“ 287.	
ფ ს ე ე დ ო -ს კ ი ლ ა ქ ს კ ა რ ი ა ნ დ ე ლ ი		287
	„პერიპლუსი“ 288.	
ქ ს ე ნ ო ფ ო ნ ტ ი		291
	„ანაბასისი“ 291.	
პ ლ ა ტ ო ნ ი		291
	„ეფთიდემე“ 291.	
ა რ ი ს ტ ო ტ ე ლ ე		292
	„სასწაულებრივ ხმათათვის“ 292. — „პეპლოსი“ 293.	
ე ფ ო რ ო ს კ ე ვ ი მ ე ლ ი		294
	„საზოგადო ისტორია“ 294.	
თ ე ო პ ო მ ბ ე ქ ი ო ს ე ლ ი		295
	„ფრაგმენტები“ 295.	
ა ს კ ლ ე პ ი ა დ ე ტ რ ა გ ი ლ ე ლ ი		297
	„ტრაგოდუმენა“ 297.	
ა ნ ტ ი ო ქ ე		298
	„მითიკა“ 298.	

მ. ელინიხტური ხანა	300
პოეზია	
ლიკოფრონ ქალკიდელი	300
„ალექსანდრა“ 300. — „ალექსანდრას“ სქოლიონები 302. — იოანე ცეცეს „განმარტებანი“ 306.	
კალიმაქე კვირენელი	311
„ბერენიკეს ნაწნავი“ 311.—„ჰიპომნემატა“ 312.—„მიზეზები“ 312—	
Fragmenta nova minora 313.	
თეოკრიტე	313
„გრძნული ქალები“ 313. — „კირნახულის მოწვევის დღეობა“ („თალისია“) 314. — „პილასი“ 314. — „დიოსკურები“ 315. — თეოკრიტეს თხზულებათა სქოლიონები 316.	
აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ სქოლიონები	317
ნიკანდრე კოლოფონელი	334
„ალექსიფარმაკა“ 335. — სქოლიონი 335.	
პროზა	
კალისტენე	336
„პერიპლუსი“ 336.	
პალეფატე I	336
„ტროიკა“ 337.	
პალეფატე II	337
„დაუჭერებელთა შესახებ“ 337.	
ევდოქსე როდოსელი	341
ფრაგმენტი 341.	
ფილარქე	341
ფრაგმენტი 341.	
ნეანთე	342
„მითიკა“ 342.	
დურისი	342
„ისტორია“ („მაკედონიკა“) 342. — უსათაურო 343.	
ტიმეოსი	343
„ისტორია“ 343.	
ძოილოს ამფიპოლისელი	345
„პომპროსის შემოქმედებისათვის“ 345.	
დემარატე	345
„არგონავტიკა“ 345.	
ერატოსთენე კვირენელი	347
„გეოგრაფიკა“ 347. — „კატასტერისმები“ 347.	
პოლიბიოსი	348
„ისტორია“ 348.	
აპოლოდორე	348
„ბიბლიოთეკა“ 349. — დაკარგულ თხზულებათა ფრაგმენტები: „ლმერთების შესახებ“ 368; „ხომალდთათვის ანუ ხომალდთა კატალოგის შესახებ“ 370.	
კონონი	370
„მოთხრობანი“ 371.	

დიონისიოს სკიტობრაქიონი	373
„არგონავტები“ 373. — უსთაურო ფრაგმენტები 376.	
დიოდორე სიცილიელი	377
„ისტორიული ბიბლიოთეკა“ — მოკლე შინაარსი 378; ტექსტი 379.	
სტრაბონი	411
„გეოგრაფია“ 411.	
ნიკოლოზ დამასკელი	434
„ისტორია“ 435. — „ზნე-ჩვეულებათა კრებული“ 437.	
ანტონინუს ლიბერალი	437
„მეტამორფოზების კრებულიდან“: ბატონი 437; პილასი 438;	
ფს. ჰერაკლიტე	438
„დაუწყებელათვის“: ფრიქსესა და ჰელესათვის 438.	
ანონიმური აეტორი	439
„ოქროს საწმისის შესახებ“ 439.	
კეფალიონი	439
„მუზეზებიდან“ 439.	
პლუტარქე	440
„პარალელური ბიოგრაფიები“ — თესევსი 441. — რომულუსი 443. — კიმონი 445. — ალექსანდრე მაკედონელი 445.	
ფსევდო-პლუტარქე	445
„მდინარეთა და მთათა სახელების შესახებ“ — ფაზისი 445; — ტანაისი 446.	
ხარაქს პერგამონელი	416
„ისტორია“ 447.	
კლავდიოს ელიანე	418
„ნაირნაირი ისტორია“ 448.	
ფილოსტრატე II.	449
აპოლონიოს ტიანელის შესახებ 449.	
ფილოსტრატე III	450
„გლავკოს პონტოელი“ 450.	
ფილოსტრატე IV	450
სურათები: „მოთამაშენი“ 450;—„არგო“ ანუ „აიეტი“ 451.	
ლუკიანე სამოსატელი	453
„ტოქსარისი ანუ მეგობრობა“ 453.	
პავსანია	453
„ელადის აღწერილობა“ 454.	
ანდაზების კრებულებიდან	450
ქენობიოსის გამოწაკრეფი 460. — მიქაელ მოციქუ- ლის ანდაზების კრებულიდან 463.	
3. ზიზანტიური ხანა	466
კლიმენტი ალექსანდრიელი	456
„სტრომატა“ 466.	
მეთოდოს პატარელი	455
„ნადიმი ანუ უმანკოების შესახებ“ 467.	
ევსევი კესარიელი	467
„ქრონიკა“ 467.	

ლიბანიოსი	468
„პროვიმენსვატა“ 468.	
თემისტოოსი	469
სიტყვებიდან 470.	
ვენაპი სარდელი	470
ძველი მითები 470.	
ერმია სოზომენე	471
აღონავტები 471.	
პროკოპი კესარიელი	472
De bello Persico 472.—De bello Gothico 472.	
იოანე მალალა	474
„ქრონიკა“ 474.	
ნონოს პანოპოლეი	478
„დიონისიაკა“ 478.	
იოანე ანტიოქელი	479
„ისტორია“ 479.	
სვიდა	479
არტიკლები „ლექსიკონიდან“ 479.	
ეედოკია	481
„იონია“: ათამანტისათვის 482. — აიეტისათვის 482; — ალკიმედესათვის 482; — არგოსისათვის 482; „არგოს“ შესახებ 482; — აფსირტესათვის 483. — პელესა და ფრიქსეს შესახებ 484. — რამდენნი და ეინ იუვენენ გმირი არგონავტები და საიდან წარმოიშენენ 487. — იასონისათვის 487. — ეასონის გენეალოგიიდან 488. — კირკესათვის 489. — ვერძის შესახებ 489. — მედეასათვის 489. — ფრიქსესათვის 491.	

შენიშვნები

ელინური ხანა	492
ეპოსი	492
ლირიკა, დრამა	495
პროზა	497
ელინისტური ხანა	499
პოეზია	499
პროზა	500
ბიზანტიური ხანა	503
შემოკლებანი	504
ხაიებელი — პირთა, ეთნიკურ და გეოგრაფიულ სახელთა	507
Addenda	551

Акакий Владимирович Урушадзе

ДРЕВНЯЯ КОЛХИДА
В СКАЗАНИИ ОБ АРГОНАВТАХ

(На грузинском языке)

Издание Тбилисского университета
Тбилиси — 1964

~~გამომცემლობის რედაქტორი~~ ლ. გამცემლიძე

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 2.IV.1964 წ.

ქალაქის ზომა 60×92, 1/16

ნაბეჭდი თაბახი 35

სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 28.35

შპსი 2 მან. 30 კპპ.

შეკვეთის № 993

უე 03415

ტირაჟი 1000

თბილისის უნივერსიტეტის სტამბა, თბილისი, ი. ჭავჭავაძის პროსპექტი, 1.
Типография Тбилисского университета, Тбилиси, проспект И. Чавчавадзе, 1.